KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

1. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **4. januarja 1936.** | **74. lětnik.**

Budź khwaleny Jězus Khrystus!

Krasne je to postrowjenjo! Njech človjekojo z cyłym swojim rozomom mysla a pytaja: žane rjeńše njenamakaja. Wšě druhe słowa, z kotrymiž so postrowjeja, njech su kajkežkuli chcedźa, su kaž słabe hwěžki pornjo jasnomu słóncu. W tutym přeću, w tutym postrowjenju je wuprajene a dopjelnjene, štož swjaty Pawoł žada, hdyž praji: „Bóh je Khrystusa powyšił a jomu mjeno dał, kotrež je wyše wšitkich mjenow, zo bychu w mjenje Jězusowym so zhibowałe wšitke kolena.“ Tohodla móže so ze zdobnym prawom wobkručić, zo je tež tute postrowjenjo dopokaz praweje wěry, wěrneje wučby Khrystusoweje, dokelž najwažnišu winowatosć křesćanowu tak zjawnje wupraja. Je to cyle katolske postrowjenjo.

Tute joho postrowjenjo je pak tež přećo. Što móže wam lěpšoho přeć hač wěrne křesćanstwo? Komu móže was lěpšomu poručeć, hač swojomu a wašomu Zbóžnikej? Hišće je Khrystus naš Zbóžnik a wostanje do wšeje wěčnosće. W žanym druhim njeje wumoženjo, khiba w nim. Štóž potajkim derje měni ze swojim lubym serbskim ludom, tón pyta jomu zdźeržeć prawu wěru do Zbóžnika, a to je „Katolski Posoł“ ze swojimi katolskimi towaršemi stajnje činił. Česć Boža a spomoženjo duši je nadawk kóždoho wěrnoho Serba; njech je dopjelnjenjo nadawka tež w nowym lěće wšitkim lohke a wjesołe, přetož „wjesołoho dawaćerja Bóh lubuje“.

To je přećo „Kat. Posoła“, hdyž znowa zastupi do wašich domow; to budźe tež joho stajna prózstwa a napominanjo, hdyž jako dźěl wašeje swójby pola was zwostanje wjeselo a zrudobu cyłoho lěta z wami dźělo.

Njezapomńmy: W rucy Božej su wšě narody, runje tak kaž jednotliwi človjekojo. Kaž jednotliwy človjek druhdy so přezběhnje a Bóh druhdy dołho přihladuje joho złósćam, hač skónčnje tež joho dźeń, dźeń wotrunanja zastupi, tak ma so tež z cyłymi narodami. Jedyn přezběhuje so nad druhimi — a Bóh luby Knjez přihladuje. Tola přińdźe dźeń, na kotrymž wón z nim zličbowanjo wotliči kaž z njesprawnym nuknicarjom. Hdyž so narod z hrěchami wot Boha wotsali, potom jón skónčnje Bóh zastorči. Swjate a cyłe swětne stawizny nam dosć přikładow za tule wěrnosć pokazuja. A nawopak: Kak njewinowaće potłóčowany človjek prjedy abo pozdźišo tola k swojomu prawu dospěje, a joho njewinowatosć a sprawnosć ćim rjeńšo zakćěje, čim bóle běše hanjena była, tak je tež narodam wołóženjo, pozběhnjenjo, zrósť a kćěw přihotowany, hdyž swojomu Bohu swěrne wostanu. „Tón Knjez mori a wožiwja, wodźi dele do podzemja a zasy wróćo. Tón Knjez čini khudych a wobohaća, poniža a pozběhuje.“ (1. Kral. 3.) To je wina, čohodla swojomu lubomu ludej přede wšěm bohabojosć přejemy a zdźeržeć pytamy. Hdyž je Bóh z nami, štó budźe přećiwo nam? Naš lud budźe mała horstka, a tola sylny narod, sylny we swojim Bohu.

K tomu wostań naš lud wěrnje serbski, poniżny, dźěławy, pilny, zlutniwy. Joho sćenjo budź kaž ze zastarska: „Spěwaj a dźěłaj“, nic kaž druhdy zawjednicy ludow chcedźa: „Wužiwaj, doniž tu sy“. Mohł hewak, prjedy hač so wočakuje, struchły čas přińć, zo tu ničo wjacy njebudźe k wužiwanju.

Spušćće so na to, lubi čitarjo, kóždy, kiž do wašoho domu přińdźe a kiž chce was hinak wučić, njeje waš přećel, njeměni derje z wami!

Přisp. Takle a podobnje rěčeše před wjacy hač 50 lětami našim dźědam a wowkam naš „Krajan“ na lěto 1884. Kak wobstajne su tola katolske wučby, přeća a zaměry! Dźeržmy so tež my přecy a kručišo wjednistwa tych, kotřiž so staraju wo naše wěčne a časne zbožo!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Njedźelu 29. decembra je najdostojniši knjez biskop Berlinski, excell. Dr. Konrad hrabja Preysing, Japoštołski administrator za Mišnjanske biskopstwo, w kapali měšniskoho seminara w Smochćicach kk. diakonow Jurja Andersa z Drježdźan, Jana Hippa z Karlsruhe a Wernera Quecka ze Zhorjelca na měšnikow wuswjećił. — Na samsnym dnju dósta bohosłowc Bals poslednjej nižšej swjećiznje, a kk. Hartmann, Hiersig, Jungblut, Steiner, Töppel a Warg, kotřiž buchu dźeń prjedy na subdiakonow wuswjećeni, swjećiznu diakonata.

Z Khróšćic. Rjany hodowny wječor je naša wosadna hólčina a holčina poslednju njedźelu staroho lěta wotměła. Šulske dźěći a pjeć knježnow předstajichu wustojnje misterisku hru „wumoženjo“. Nabožna hra je adventska. W njej so pokazuje, kak bu maćeŕ Wumožnika, swjata Marija, přez mnohe sławne žónske Staroho Zakonja, kaž Jěwu, Ruth, Judith, Esther wot dawna předznamjenjena. Derje přednjesene rěčne khory běchu do hry zaplećene. Poskićena hra je zawěsće pola wšitkich přihladowarjow hłuboki zaćišć zawostajiła. — Druhi dźěl wječora měješe bóle hodowny raz. Někotre rjane serbske hodowne kěrluše zaklinčachu a hodowne swjate sćenjo so přečita. Wosadny knjez faraŕ Wjeńka namaka w přestawcy swjedźenjej přiměrjene khutne, ale też dosć žortniwe słowa. Wulke wjeselo zbudźi njebjeski „swj. Pětrowy listynošeŕ“, kiž prezesej, knjezej kapłanej Dr. Hórnikej, k wotmětym narodninam jara žortniwje gratulowaše a dary wot njebjeskich wobydlerjow jomu podawaše. Hišće junu zahrachu naše holcy wjeselohru, kak jandźelki za pěkne dźěći hodowne poprancy pjeku. Skónčnje wudźěli „rumpodich“ nimale kóždomu přitomnomu dźěsću rjany hodowny „pakćik“. Cyły bohaty wječork je nimo knjeza kapłana Dr. Hórnika přeco zwólniwy młodźenc Pawoł Kmječ z Khróšćic přihotował, za čož jomu wutrobny dźak wuprajamy. Wjeselimy so hižo dźensa na přichodny tajki swjedźeńk.

— „Boža nóc“ je so w Khróšćičanskej farskej cyrkwi jara dostojnje woswjećiła. Po łaćonskim „officiju“ swjećeše knj. faraŕ Wjeńka z assistencu kk. kapłanow swjatočnu Božu mšu. Wulka cyrkej bě z wěriwymi přepjelnjena. Kak mócnje wudyri po měšniskim „Gloria“ hodowna radosć z wutrobow w krasnym našim kěrlušu: O pastyrjo wy! Po požohnowanju zaćmi so cyrkej, a cunje zaklinča w swjatnicy hnujacy spěw: Ćicha nóc, swjata nóc! Knjez mištr Mencl-Dobroščanski, knj. Jan Wićaz a knj. Jan Rjenč z Khróšćic přewodźachu jón na husličkach. Přenjomu razej dóstachu też w Božej nocy wulke syły wěriwych Bóžske Jězusdźěćatko w swj. woprawjenju.

Z Khróšćic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 8. januara, popołdnju w 2 hodź. a 1/4 4 hodź. we Worklecach na šuli.

Z Marijneje Hwězdy. Runje Nowe lěto pokhowachmy na Khróšćičanskim kěrchowje bywšu klóštrsku hospozu Hańžu Bětkec, kiž bě hodownički swoje 80. lěto žiwjeńske dócpěła. Sćěhwki staroby putachu ju měsacy dołho na khorołožo. Klóštrskomu knježstwu bě 50 lět służiła, zdźěla w konvenće jako kuchińska, potom bu z hospozu w Pančicach a skótninach. Tu dožiwi swoje wuměnkańske lěta wot 1925 hač do smjerće. Klóštrske knježstwo bě jej jstwičku na skótninach přewostajiło, ju też hewak we swojej wysokej starobje zastara a sebi tak swoju swěrnu służownicu waželeše a česćeše. Hdyž jeje smjertne powostanki wotwjezechu, dachu jej ze wšěmi zwonami zwonić. Mnozy z jeje znatych a přećelow přewodźachu starušku k rowej, kaž też na póstwječorach so za jeje khudu dušu modlachu. Njech wotpočuje w měrje po tutych zemńskich wichorach!

— Bonifacijowa njedźela bě woprawdźe pozběhowacy dźeń za cyłu klóštrsku wosadu. Naš česćeny wosadny knjez faraŕ, kotrohož móžemy bohužel zrědka w našej cyrkwi słyšeć, rěčeše na prědowanju, kotrež so do Božeje mšě wotmě, wo ważnosći towarstwa, kotrež mjeno tutoho swjatoho nosy, a kak maja so katolscy křesćenjo w diasporje bědźić, zo bychu móhli porjadnje swoje Bože służby wopytować a swjate sakramenty dóstawać. Wo nich so tute towarstwo, po cyłej Němskej rozšěrjene, wosebiće stara. Tuž je nuzne, zo so we swojim dźěle ze wšej mocu podpjera z paćerjom a z klinčacej šerpatku. Zo je zrěčniwe słowo knjeza fararja na płódnu rolu padnyło a wšěm k wutrobje šło, dopokaza rjany wuspěch na pjenježnych darach. Wěsće też mnozy tutomu ważnomu towarstwu přistupja a pomhaja tak Bože kralestwo na zemi twarić.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 10. januara popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

— Mnohim z našich čitarjow budźe znate, zo je so na swj. Měrćina w novembru pola Klóštra čežke njezbožo stało. W klóštrskej wokolinje derje znaty Jan Hercog bu na polu dźěłajo wot spłošeneju konjow tak jara do hłowy kopnjeny, zo bjez wědomja leža wosta. Hakle něšto dnjow pozdźišo we Worklečanskej khorowni zaso k sebi přińdźe. Tam so nětko dźensa hišće lěkuje. Zwjeselace pak je, zo so z nim přeco bóle polěpšuje. Njech jomu Bóh luby Knjez w nowym lěće zaso dospołnu strowotu wróći! To je naše přeco!

Z Njebjelčic. Njedźelu po hodźoch zeńdźe so naša „Kat. Bjesada“ w Serbskich Pazlicach k swojej poslednjej zhromadźiznje w tutym lěće. Knjez předsyda Łusčanski postrowi nahladnu ličbu sobustawow. Najprjedy jednaše so wo wosadnym swjedźenju wšěch towarstwow na Tŕoch Kralow. Tutón wotměje so popołdnju za cyłu wosadu. Cuzy rěčnik budźe tam rěčeć. Potom wučinješe so wo założeńskim swjedźenju Bjesady w póstnicy. Wšitke wosadne towarstwa maja tu sobu skutkować. Na kóncu měješe knj. faraŕ přednošk wo Abesynskej. Rěčnik wopisa lud a kraj. Zeznachmy so z wašnjemi a też nabožinu tutoho luda. Běše zajimawe wo křesćanstwje a wěrje ludu słyšeć, kotryž ma nětkle so bědźić wo swoju swobodu. — Pozdźe hakle skónči so zhromadźizna, a zabawa plećeše so hišće dale.

Z Njebjelčic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so we našej wosadźe narodźiło a wukřćiło 20 dźěćatkow: 14 hólčkow a 6 holčkow, mjez nimi jene njemandźelske. Zemrěło je 6 wosobow: 5 dorosćenych a 1 dźěćo. Wěrowanjow běše 8. Swj. woprawjenjow běše 10400. Też za poručene a cyrkwinske wopory nahromadźi so nahladna ličba pjenjez. Bóh zdźerž też w nowym lěće našu wosadu před wšěmi strachami a mytuj wšěm bohaće, kiž su za nju woprowali.

Maćica Serbska

zeńdźe so štwórtk, 2. januarja, w Serbskim Domje k hodownej zhromadźiznje. Žurla njebě wšak přepjelnjena, tola móžeše předsyda knjez dr. Symank cyle rjanu ličbu swěrnych sobustawow witać. Wšitkim přeješe zbožowne nowe lěto a prošeše wo duchownu podpjeru časopisa Maćicy Serbskeje, do kotrohož dyrbjeli Maćicarjo pilnišo dopisować a nic wšitke dźěło přewostajić redaktorej, našomu njesprócniwomu profesorej O. Wićazej, kiž pódla toho też hišće „Předźenak“ z wulkoho dźěła wuhotuje.

Porjad zhromadźizny wopřiješe dwaj přednoškaj. Najprjedy pohódnosći knjez P. Romuald wótčinca P. Tecelina Měta, kotrohož 100 lětne posmjertniny buchu loni w Róžeńće a w joho ŕódnej wjescy Kukowje swjatočnje wopominane. Rěčnik předstaješe nam joho wosebje jako wulcyzasłužbnoho spisowaćela, pokazujo mnohe knihe a spisy, kotrež je wudawał za katolskich Serbow, z wjetšoho dźěła je ze swojimi pjenjezami zapłaćiwši. P. Tecelin Mět pak měješe też swojich přećiwnikow, přećiwo kotrymž pak wědźeše so nabožny, nadobny duch před duchownej wyšnosću wustojnje škitać. Wšitcy z dźakom přiwzachu zajimawe wuslědki wysokodostojnoho knjeza P. Romualda wo wosobje a duchu našoho zasłužbnoho wótčinca P. Tecelina.

Sćěhowaše druhi přednošk. Knjez wučeŕ M. Rječka rěčeše wo serbskej katolskej drasće. Wědomostnje je we tutych ludowědnych předmjetach slědźił a wobšěrnoho rozhlada w nich nadobył. Na wědomostnym zakładźe bě přepytował też wuwiću serbskeje katolskeje drasty, kotrejež wuznam w jednotliwych kruchach nam rozestaja. Jara dobry přednošk wubudźi žiwu rozmołwu, w kotrejž so też wosebje ważnosć našoho rjanoho muzeja wuzběhowaše, a přeću so wupraji, zo chcył knjez wučeŕ Rječka z tajkej wustojnosću dale slědźić wo nastaću, wuwiću a rozšěrjenju też druhich serbskich drastow.

Po zhromadźiznje zetkachu so Maćicarjo hišće k bjesadźe w nětk tak rjanej serbskej kofejowni, kotruž też na tutym městnje rady poručamy našim čitarjam.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž kóžde lěto, tak je też lětsa Swjaty Wótc patoržicu wšěch w Romje přebywacych kardinalow w audijency přijał. Z tuteje přileżnosće poréča wo wšelakich podawkach, kotreż so we swéće zańdźene lěto stachu a kotreż też cyrkej nastupaja. Rěčeše wo ćěmnych wójnskich mróčelach, kotreż hižo dóstawaja barbu človjeskeje krewje. Wón drje je na wšelake wašnjo spytał, wójnski strach wot ludow wotwobroćić a je so nadźał, zo może patoržicu někotre słowa nadźije prajić. Ale to je bohužel njemóžne. Wězo pak to njeréka, zo bamž scyła wjacy žaneje nadźije za zdźerženjo měra nima, ale tale nadźija dźiwa jenož hišće na Boha. Dale spomni Swjaty Wótc na hibanja bjezbóžnikow, wosebje w Rusej a Mexiku. Też přećiwo tym so wobroći, kotřiž wo wěrnym křesćanstwje réča, ale něšto cyle druhe ménja. Jeničcy katolska cyrkej wobsedźi wěrne křesćanstwo, dokelž je wona jeničcy wot Khrystusa założena. Wšě druhe wěrywuznaća su so hižo kruch wot wěrnoho křesćanstwa zdaliłe.

Na kóncu přepoda bamž kardinalam najnowšu encykliku. Jedna wo měšnistwje. Prěni dźěl réči wo existency měšnika. Potom namołwja Swjaty Wótc duchownych, zo bychu na prawe wašnjo moderni byli, kaž dźěn to katolska cyrkej scyła je. (Je woprawdźe tak: někotři drje praja, zo je wučba katolskeje cyrkwje zestarjena a zo njeje modern, jej přiwisować. Druzy pak zasy wobdźiwaja hibićiwosć a modernosć katolskeje cyrkwje, kotraž swoje naprawy kóždomu časej a kóždej ludnosći přiměri a tola njespušći ani zornjatka katolskeje wučby.) Swjaty Wótc pokaza potom na zamołwjenjo toho, kotryž jenomu młodomu človjekej k měšnistwu radźi, a toho, kotryž sebi tute powołanjo wuzwoli. Tute słowa je bamž tohodla napisał, zo by tajkich wot měšnistwa wotdźeržował, kotřiž nimaja powołanja. Tu přizamknje Swjaty Wótc hnydom khwalbu za dobre katolske swójby a praji, zo je najwjacy biskopow a měšnikow zakład swojoho powołanja dóstał z přikładomnym žiwjenjom a rozwučowanjom swojoho nana, kotryž běše kruty we wěrje a dobrych počinkach, a póćiweje, pobožneje maćerje. Encyklika skónča z dźakom za wšěch dobrych duchownych a wuzběhuje hišće, zo runje młodźi duchowni pokazuja wulku zmužitosć a horliwosć w Knjezowej winicy. Tu směmy přistajić, zo mjez druhim też to runje nam laikam dawa dowěru do přichoda. Widźimy, z kajkej mocu a z kajkimi srědkami druzy přimaja cyrkej. Ale spóznawamy też, zo je mjez Božimi wojowarjemi hišće wjetši elan, wjetša zmužitosć a horliwosć. A k tomu potom hišće přińdźe, zo wěmy, zo su jenož woni na prawym puću, njepřećeljo pak w njeprawdźe. W tutym zwisku bamž hišće spomina na sobudźěło wěriwych a namołwja elitu katolskeje cyrkwje, zo by človjestwu służiła, kaž je jomu Khrystus służił.

General italskich kapucinow dósta z Abesynskeje powěsć, zo je abesynske knježeŕstwo italskich kapucinow z kraja wupokazało. W dwěmaj městomaj mějachu woni misijónskej staciji. Tutej dyrbjachu za dwě hodźinje wopušćić a potom dowjedźechu jich přez mjezy do francózskeje Somaliskeje. Přewulka škoda so z tym katolskim misijónam w Abesynskej njestanje, dokelž je wjetši dźěl misijonarow francózski.

Awstriska. W Sólnohródskim sejmje jednaše so wo katolsku univerzitu, kotraž ma so w tutym měsće założić. Wjećharcbiskop Waitz pokaza na wulki zajim, kotryž je tuta mysl też we wukraju zbudźiła, wosebje w Jendźelskej, Świcy, Ćěskosłowakskej, Belgiskej, Francózskej, Wuheŕskej a Pólskej. Krajny hejtman wozjewi, zo kraj założenjo univerzity hnydom dowoli, hdyž so wo tym z Vatikanom dojedna. Wězo dyrbi so najprjedy dopokazać, zo móže univerzita pjenježne wobstać. Zo by to mohła, dyrbi so

Syrotka.

(Pokročowanjo.)

„Jurko, powitaj pěknje hosćej a podaj jimaj ručku a potom budźeš z nimaj jěść“, napominaše Wićaz, wulki karan čerstwoho piwa na blido stajiwši. — „Ale ludźička, prošu was“, znapřećiwi wojak, „to je tola bjez šika, nastajeće namaj tu kopate blido kaž dobrym znatym abo kermušnym hosćom“. — „Staj wšak też kermušnaj hosćej“, rjekny Wićaz, „jenož zo staj so wob dnaj zakomdźiłoj. Štwórtk na swjatoho Jakuba smy mału kermušku swjećili a tuž je też za waju skibka tykanca zbyła. Pola nas dźěn je wojak žadny hósć. Wot toho časa, zo su wojacy Starcec Handrija sobu na sydomlětnu wójnu wzali — a to je tola hižo na wšě třiceći lět — njeje so w našej wjescy ženje wjacy wojak pokazał.“

„Haj, to bě ći dušny człowjek, tón Starcec Handrij — budź jomu Bóh luby Knjez hnadny a miłosćiwy —“ rjekny Wićazowa. „Kaž dźensa joho hišće widźu, kak tam ze mnu pod lipu sedźeše, hdyž so nadobo na hrodźiško přihna črjódka jězdnych. Handrij doběža k nim wćipnje, što sebi přeja. Ale njewróći so wjacy. Prjedy, hač so prawje dohladach, bě wón zwjazany na konju a njećłowjescy wojacy wotjěchachu z nim hwizdajo, namaj z joho maćerju so žadławje smějicy. Něšto njedźeli po tym dóstachmy wot Handrija list z něšto stami toleŕ za staršej, z kotrohož zhonichmy, zo je so Handrij pola Pěrna zbožownje přez pruske wójsko wubił, a zo je nětko ze swojim knjezom, kotrohož bě při tym wot smjerće wumožił, w Pólskej na knjezowych kubłach. Też k hodam posyłaše hišće potom něšto lět bohate Bože dźěćo domoj, zo njetrjebałoj so staršej wo ničo starać. Nětko pak sebi wjele lět ničo wjacy wo sebi słyšeć njeda. Zawěsće je w cuzbje wumrěł. Też joho staršej staj nětko hižo na prawdźe Božej“

Při tych słowach cuzbnik mjelčo zdychny, Wićazowa pak na to njedźiwajo rjekny: „Joho khěžka stoji nětko wopušćena na hrodźišku a my nimamy wjacy wjesnoho strażnika.“

„Starcec Handrij wšak hišće so zawěsće nawróći“, měnješe cuzbnik, „tajki stary wojak tak ruče nozy njezwróći, a swjaty Pětr tajkoho staroho doćepaka do njebjes na wumjeńk njebjerje ,toho wostaji hišće trošku na zemi ludźom klubu.“

„To by ničo njemóžne njebyło“, měnješe Wićaz, „zo hišće Handrij něhdźe na swéće wokoło błudźi abo sedźi hišće w Pólskej w ćopłym. Ale do našoho strażnistwa so zawěsće wohlada, k nam wšak so wjacy njewróći.“

„Nó, tuž so tam na hrodźišku zasydlu“, wotmołwi cuzbnik, „wšak mam hlebiju, mječ a psa, zo was zawěsće derje wobstražuju“.

„To so nam runje trjechi“, rjekny Wićazowa, „scyła sće po mojim zdaću khětro na Starcec Handrija podobny. Wězo njeměješe šědźiwych włosow a tuteje bluzny tehdom, ale ta njeje zawěsće też hišće złotoho kwasa měła. Ale ludźo bychu so zawěsće snadnje dali wobrěčeć, byšće-li so

Měj so k tomu, zo sebi protyku
„Krajan“
wobstkraš, prjedy hač budźe
nakład wupředaty.

pilnje hromadźić a to w cyłym swěće. Kraj Salzburg chce so na te wašnjo wobdźělić, zo trajnje wudawki za jedyn wučeński stoł njese a k tomu hišće wšelake stipendije za studentow poskići.

Knježeństwo je wutworiło dźěłowe zjednoćeństwo wšěch wótčinskich towarstwow młodźiny. Tute mjenuja so nětko „Statna młodźina“. Katolske zwjazki młodźiny su na to memorandum přepodałe, kotrež pokazuje, zo njeje móžno tajki powšitkowny cyłk wótčinskeje młodźiny wutworić bjez katolskich towarstwow, dokelž dźěn wjetši dźěl awstriskeje młodźiny přisłuša katolskim zwjazkam. Biskopja su pismo skhwalili. Tak drje knježeństwo nětko też bórzy katolsku młodźinu do statneje młodźiny přiwozmje a jeje zastupjerjow do tamnoho dźěłowoho zjednoćeństwa wótčinskeje młodźiny.

We Winskej diecejzy wobstoja towarstwa katolskich dźěći. Młodźi měšnicy so wosebje staraja, zo bychu dźěći w katolskich domownjach we swojich zhromadźiznach něšto khmane słyšałe a dobru zabawu měłe. Wšo je złožene na dobre woćehnjenjo za katolsku cyrkej. Nětko so prócuja, zo bychu też te dźěći, kotrež sobu do towarstwow njeslušeja, na popołdniše zhromadźizny wabiłe. Woni njetrjebaja drje zastupić, ale dyrbja so tola sobu woćahnyć w prawym katolskim duchu. Snadź tu něchtó praji, zo to njemóže ničo khmane być, hižo dźěći organizować. Ale štóž někak znaje dźěło w katolskich hólčinach, tón wě, kak dobry wuspěch tajke organizacije maja a kak dźěći so zakorjenja w katolskej wěrje.

Też w Awstriskej maja zymsku pomoc. Ale zarjadowanjo je cyle katolski Caritas-zwjazk přewzał. Tohodla wobdźěleja so wosebje też katolske wustawy kaž klóštry atd. Hižo prěnje dny hospodowachu tam wjele khudych. Potrěbni njedóstawaja tam tak jara pjenjezy, ale wěcy, kotrež najnuznišo trjebaja. Tak darichu wobsedźerjo lěsow wjele drjewa.

Kardinal Innitzer woswjeći runje hodownički swoje 65. narodniny. 1932 bu z Winskim arcbiskopom, prjedy běše 25 lět z profesorom. 1929/30 běše z ministrom. Bóh je Winskej diecejzy za tutón čas runje prawoho wjednika dał. Runje jomu je date, też přećiwnikow za katolsku wěc dobyć.

Českosłowakska. Kaž je znate, wuzwoli češki sejm nowoho presidenta, hdyž běše dotalny zasłužbny president Masaryk zastojnstwo złožił. Masaryk rěka wot nětka president wuswobodźenja, dokelž je wón wosebje za to dźěłał, zo bu Českosłowakska samostatny kraj. Nowy president pak bu dotalny minister Beneš, Masarykowy přećel a sobudźěłaćeŕ. Masaryk běše sebi też sam přał, zo by Beneš z joho nastupnikom był. Nowoho presidenta wopytachu bórzy po wólbje wězo też wukrajni zastupjerjo. Běše jich 90. Wjednistwo měješe prěni króć bamžowski nuncius Ritter, kotryž hakle před někotrymi měsacami do Prahi přińdźe, a kotrohož tehdom wšudźe wutrobnje a radostnje witachu. Nuncius měješe potom jako najstarši zastupjeŕ rěč, w kotrejž nowomu presidentej a cyłomu krajej zbožo přeješe.

Francózska. Kaž smy hižo pisali, su też w Francózskej mnozy spóznali, kajke njezbožo su swobodnomulerjo za lud a stat. Tohodla žadaše prawičny zapósłanc w sejmje, zo bychu so wšě swobodnomuleŕske zwjazki zakazałe. Bohužel pak wjetšina sejma hišće njeje ważnosć toho prašenja spóznała a je namjet wotpokazała. Runje w Francózskej wojuje swobodnomuleŕstwo hižo z dawna sem přećiwo wěrje a cyrkwi. A runje to pak je krajej hižo jara wjele njezboža přinjesło. Tamny wotpósłanc přinjese też akty, jako podłohi škódnoho skutkowanja swobodnomulerjow, ale najskěrje sedźi w sejmje hišće přewjele sobustawow tajkich tajnych zwjazkow a jich přećelow.

Belgiska. Katolske nowiny warnuja, lohkomyslnje do wšelakich dźiwow wěrić, kotrež so na někotrych hnadownych městach stachu. Hač je něšto dźiw abo nic, to njech cyrkej postaji. Hdyž jena žona samo praji, zo kóžda Boža martra

---

wudawał za Starcec Handrija. Znajmjeńša ći, kotřiž su joho hišće znali, bychu wam na słowo wěrili.“

„To hnydom spytam, hdyž wam wozjewju, zo sym Starcec Handrij woprawdźe“, rjekny wojak.

„Namaj wšak wězo to njenałžiće, hdyž hižo wšitko wěmoj, ja wšak hišće Handrija woteznała njejsym.“

„A tola sće joho woteznała, přetož hewak byšće mje zasy póznała.“

„Ale wy šibałko, nětk byšće najradšo mi chcył tajke něšto narěčeć; ale to ničo njebudźe, tajka hłupa žona ći tola njejsym“, wotmołwi Wićazowa.

„Nó, njeznajeće-li Starcec Handrija, póznajeće snadź tutón różowc a tónle pjenježk maćerje Božeje, kiž sće mi jónu, jako běšće hišće Wićazec Hanka, sobu z Krupki přinjesła.“ To prajiwši wućeže stare wopřimane paćerje z pjenježkom maćerje Božeje, a poda je Wićazowej.

Dołho sebi je ta wobhladowaše a nochcyše swojimaj samsnymaj wočomaj wěrić. „Woprawdźe to su moje paćerje, ale ty njeswěrny towaršo, to sy so nam tak womjelknył, zo sebi wšitcy myslimy, zo dawno w rowje tłaješ, a tu khwilu błudźiš tajke časy Bóh wě hdźe po swěće wokoło, njenapisawši nam ani lisćika“, porokowaše so smějo Wićazowa.

„Moja luba Hana z Ameriki wšak hišće kóždu sobotu póst do Łužicy njejězdźi“, znapřećiwi Starcec Handrij.

„Ty tola njejsy, nó to sy šwarna witka, zo su će do Ameriki zahnali, widźeć wšak je, sy dźěn rozdrapany, kaž by mjez kocorami pobył.“

„Hana, ty sy hišće jenak zła.“

„To tola dyrbi so človjek rozhorić, třicyći lět a wo sebi ani njepiknješ z najmjeńšim słowčkom,“ hóršeše so dale Wićazowa.

„Za to pak wam nětko wšo nadrobnje rozpowědam so nadźijejo, zo žno mi potom wodaće“, znapřećiwi Handrij. „Běše lěta 1772. Ruska a Pruska rozdźělištej tehdom mjez sobu wjetšu połojcu Pólskeje. Přiwisnikow Barskeje konfederacije, kotřiž so jich njesprawnomu zamysłu zmužiće stajachu, wuhnachu pak z kraja pak pósłachu jich do Sibiriskeje abo zwobwěšachu jich na prěnju lěpšu šibjeńcu. Też našoho knjeza zajachu a wotwjedźechu joho do Sibiriskeje a knjeni nadeńdźechmy jónu rano wobwěsnjenu w blizkim hajku. Też młody Wjesław, hrabjowy syn, dyrbješe čakać a swoju młodu mandźelsku wopušćić, přetož Rusojo běchu 10000 rublow na joho hłowu wustajili, dokelž bě wón w bitwje ruskoho generala zatřělił. Poradźi so namaj też zbožownje z kraja twochnyć a wupućować do Ameriki. Tam zetkachmy so z Koszciuskom a wojowachmy z nim hromadźe přećiwo Italčanam. Miny so něšto lět a mój wobžarowachmoj w cuzej Americy, zo běchmoj zhubiłoj lubowanu wótčinu. Tu nadobo zhonichmoj, zo su so Polacy pozběhnyli, zo bychu wottřasli ruski spřah. Hnydom puščichmoj so domoj. — Kajka radosć, hdyž jónu z wječora wuhladachmoj z nazdala běłe hrodowe murje, abo lěpje lěpjeńcy, kotrež nam přećelnje napřećo kiwachu. Bě ći to mjenujcy nimale tajki hród, kaž jowle waš statok, jenož hišće jónu tak wulki. Běše cyle ze słomu kryjy a na třěše

Našoh' luboho „Krajana“ wsudże rady witaja!

počina krawić, hdyž so před njej z tutej próstwu modli, potom je to hižo jara podhladne.

Španiska. Hdyž bu tu cyrkej wot stata dźělena, postaji so mjez druhim, zo stat wjacy duchownych njepłaći, tola tym, kotřiž běchu nic wjacy hač 4 lěta na wotpočinku, wěstu penziju. Penzija dyrbješe dwě třećinje dotalnych dokhodow wučinić. Jedyn prjedawši minister pak pokaza nětkle na to, zo so tute předpisma wjacy njewuwjedu. Jenož mało duchownych na wotpočinku dóstanje někajku připomoc a to hišće tak mału, zo njemóže wot njeje žiwy być.

Zwjazk přećelow wučby hórši so z prawom, zo je šulska wyšnosć skoro přeco hišće cyle w rukach njewěriwych a njepřećelow cyrkwje. To je jenož tohodla móžno, dokelž njeje minister za rozwučenjo so po wobzamknjenjach parlamenta a knježeństwa měł. Wobstejnosće w někotrych šulach su jara hubjene, dokelž mužojo šulskeje wyšnosće sami ničo wo šulskich wěcach njerozemja.

We El Quinto běchu před lětami jenu šulu cyle po ruskim systemje założili. Běše to w jenej syrotowni. Dźěći smědźachu tam samo swojich wučerjow a direktorow wolić, a to přetrjebachu za dwě lěće jenož 10. To běše woprawdźe swobodne wočehnjenjo, hdyž smědźachu dźěći činić, štož so jim spodobaše. Tak na př. rozbichu tam wjele ławkow a druhich wěcow, a nowe zarjadnistwo trjeba nětkle najprjedy jenož 25000 pezejtow, zo by wšo zaso někak wuporjedźeć mohło. Njelubych wučerjow wotstronichu tam dźěći hnydom srjedź šulskeje hodźiny. Zo bychu so bjezkarakterni wučerjo pola dźěći derje zawjedli, mějachu před hólcami a holcami zhromadnje přednoški wo swobodnej lubosći. Tohodla čitachu dźěći też skoro jenož njepócćiwe časopisy a knihe, kotrež šula za nich dźeržeše. Ale nětko su tola spóznali, zo tak njeńdźe.

Letiska. Prawosławne cyrkwje połnócnych krajow běchu prjedy zjednoćene pod wjednistwom Moskowskoho patriarcha. Tola po wójnje so cyrkwje wšelakich krajow kaž Pólskeje, Estiskeje, Finniskeje wot Moskwy wotdźělichu a so samostatne sčinichu. Wone buchu wšak tak bóle a bóle krajne cyrkwje a su wězo w straše, zo so cyle do statneje cyrkwje přeměnja. Nětko je patriarch w Istambule (Konstantinoplu) też Letiskej prawosławnej cyrkwi zdźělił, zo je samostatna a nic wjacy wotwisna wot patriarcha w Moskwje.

Amerika (USA). Přichodny mjezynarodny eucharistiski kongres wotměje so w Manila, hłownym měsće Philipinow. Maja přez 12 milijónow wobydlerjow, wjetši dźěl 8750000 je katolski. Kraj dobychu španiscy Augustinojo za katolsku cyrkej. Nětčiši guvernĕr je katolik a podpjeruje přihoty za zjězd kaž so hodźi. W jenej rěči před studentami praji před krótkim, zo móže so swět jenož potom zaso wustrowić, hdyž jomu młodźina pokaza, zo wšě skutkowanjo wotwisuje wot nutřkownoho přeswědčenja, wotwisuje wot wěry do Boha.

Połodniša Amerika. W poslednich lětach stachu so wosebje w južnej Americy přecy zasy komunistiske zběžki. Kóždy raz pak wobkruće̊še policija tamnišich krajow, zo bu zběžk naškarany wot komunistiskich wjednikow Uruguayskeje. To wězo uruguayske knježeństwo wotpokaza. Ale mjelčo tola da policiji wěcy přepytać. Skónčnje dósta policija jasne dopokazy do rukow, kotrež wšo wotkrychu. Wjednik komunistiskeje agitacije běše ruski wotpósłanc sam, kotryž je hakle před něšto lětami do kraja přišoł, jako uruguayske knježeństwo sowjetsku Rusku připózna. Tola přećelstwo bě krótke. Njedawno připósła uruguayske knježeństwo ruskomu wotpósłancej pasy, a tuž njepłaći hižo wjacy jako wotpósłanc Ruskeje. Uruguayska je khětře spóznała, zo Ruska wšo wužiwa za agitaciju swětoweje revolucije. Hdy spóznaja to też druzy přećeljo sowjetskeje Ruskeje? Wotpósłanc pak so nětko staja, jako by tam doma był a nic hósć w cuzym kraju.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

běše wulke koło, do kotrohož běchu so baćony zahnĕzdźiłe. Před dworom stoješe něšto wulkich starych lipow, a w jich khłódku khowaše so rjana přećelna kapałka. Runje zaklinča zwónčk na małej wěži, zo spłóšene škórcy z lipow, kaž čorna mróčel wotlećachu. Tola za to přibĕža ze wšĕch rózkow hrodowska čeledź a też prosći wjesnjenjo khwatachu na pobožnosć. Naposledku přińdźe też młoda knjeni, Wjesławowa mandźelska, ale njebĕ to wjacy tamna wjesoła młoda žona, kotrejež čerwjenej ličcy byštej so na kóždoho lubje posmĕwkłej. Nětko bĕ wona ćicha a blĕda kaž slĕborny měsačk, kiž runje za keŕčkami skhadźeše. Jeje něhdy tak jasnej wóčcy bĕštej mutnej wot tajnych nócnych sylzow. Běše cyle jednora čorna zdrasćena, jenož na porsće błyšćeše so slubny krasny pjerščeń a wokoło šije wisaše jej na złotym rjećazku rjany křiž. W jenej rucy měješe różowc a z druhej wjedźeše sebi rjanu holčku za ruku. — Mjez tym hač bĕchmoj w Americy, bĕ so hrabi dźowčička narodźiła.

Kapałka bĕ bórzy kopata połna a hišće před njej klečachu pobožni wjesnjenjo. Jenož jene město bĕ prózdne, Wjesławowe, tola tute wupjelni hrabinka ze swojimi myslemi. Wobstarny dwórski kapłan modleše so před krasnje ze žiwymi różemi wupyšenym wołtarkom, na kotrymž so swjećo maćerje Božeje w poslednich słónčnych pruhach błyšćeše. Drobne dźěći spĕwachu pobožnje krasne pólske kĕrluše, hač wšo klinčeše. Skónčnje bĕ po nyšporje a ludźo so pomałku rozeńdźechu: Jenož stary kapłan, knjeni a mała Jadwiga zwostachu hišće před wołtarkom klečo. Mój bĕchmoj hač dotal z blizkich keŕčkow tomu přihladowałoj. Nětk pak zwjazachmoj swojej konjej za štom a sunychmo so skradźu do kapałki. Nichtó naju njepytny, hačkuliž Wjesławowa wutroba z radosću pukotaše.

Skónčnje wostudźi so Jadwidcy a wona poča so trósku wobhladować. Tola mać napoł wótře šepny: „Luba Jadwiga, w cyrkwi njesměš wokoło hladać, to by Jězuska rozhněwała, modl so radšo, zo by ći luby Jězusk skerje a lĕpje nana nawróćił.“ Hižo činješe małej Jadwidcy křižik na bĕle čołko, tu so na naju dohlada. Najprjedy zblĕdny a třepotaše na cyłym ćele, kaž bĕła lilija w žołmjacym jězoru. Njechaše swojimaj samsnymaj wočomaj wĕrić. Ale jako Wjesław zawoła: „Moja luba Zofija“, poskoči kaž swižna serna a padże jomu z wjesołosću wokoło šije a wobaj płakaštaj sebi hromadźe na wutrobje. Mała Jadwiga pak z boka spłóšiwje na njeju zhladowaše, njeznaješe dźĕn hišće swojoho nana. Kapłan pak zanjese wjesołe „Te deum“ před wołtarkom — ale wonka před kapałku roznjese so hrozny hołk, dwě třĕlbje prasnyštej, dwě ruskej kulcy šwórćeštej, dwě wutrobje so rozpačištej: „Mój Božo, luby Wjesła . . .“ zawoła Zofija hišće, potom pak wjaznychu jej słowo w horće. Też Wjesław sam zakhabła kaž porubany dub. Čerstwe žórło różočerwjeneje krewje wuprasny z dweju rozpačeneju wutrobow. Mój z kapłanom ruče na smjerć ranjeneju hrabnychmoj, kiž so ćĕsnje wobjimaštaj, kaž byštaj tak chcyłoj žórlacu so krej zahaćić. Z mrĕjacej swojej ruku powisny Zofija swój złoty křižik Jadwidcy wokoło šijki, wobarbjeny z jeje krewju jako zrudnu dopomnjeńku na mać, a Wjesław šepny hišće ze słabym hłosom: „Luby Handrijo, ćĕkaj ruče a wumož moju Jadwigu“.

(Přichodnje dale.)

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac januar:

Zo bychmy sebi ważili swjatu wěru!

Naša swjata wěra je nam wulki dar Boži, wjetši hač wšě zemske pokłady. Swjata wěra dawa nam wotmołwu na najważniše žiwjeńske prašenja. Swjata wěra podawa nam w swjatych sakramentach srědki, zo móhli přewinywši wšitke zemske strašnosće docpěć wěčne njebjesa. Přez swjatu wěru bywamy dźěći Bože, kiž dóstanu něhdy bydlenjo w domje Boha Wótca. Prěni křesćenjo su sebi swjatu wěru wysoko ważili. Tohodla dachu wjesele swoje žiwjenjo za swjatu wěru.

A křesćenjo dźensa? Njesu wšitcy swjatu wěru jako swój najdrohotniši pokład hordźe přez žiwjenjo? Pokazuja jón wšudźe? Wuznawaja so zmužiće ke swojej wěrje? Tón so wěry hańbuje, tamny je bojazliwy. Tón je liwki we wěrje, jako by wona njeměła ani trošku wuznama za žiwjenjo. Tamny swoju wěru ani njeznaje. Njewě, kak měł po swojej wěrje žiwy być.

Tola mamy bohudźak też křesćanow, kotrymž je swjata wěra měra za wšě žiwjenjo a činjenjo. Mamy křesćanske swójby a domy, w kotrychž so swěći jasnje hwězda swjateje wěry kaž błyšćaty dejmant. Tam so wšědnje zhromadźuje swójba pod swjatym křižom, tam so zhromadnje modli, tam so čitaja nabožne powědančka z „Katolskoho Posoła“ abo z dobrych serbskich knihow. Tam so rěči wo wěcach swjateje wěry, wo tym, štož je so w šuli wučiło abo na klětcy prajiło, ale nic, zo by so to wšo sudźiło, ale činiło. To su tamne křesćanske swójby, kotrež też pod ćežemi a woporami swjatej wěrje swěrne wostanu a tule swěru k swjatej wěrje hłuboko zapołoża do wutrobow dźěći.

Kajke zbožo a kajka hnada za jednotliwoho človjeka, za swójbu, za lud a narod, hdy by sebi kóždy swjatu wěru prawje ważił. Zo bychmy tola wšitcy zrozemili Jězusowe słowa: „Podobne je njebjeske kralestwo pokładej, na polu skhowanomu, kotryž človjek jón namakawši skhowa a z wjesołosću nad nim dźe a předa wšitko, štož ma, a kupi te polo. — Zasy podobne je njebjeske kralestwo kupcej, dobre parle pytacomu. Namakawši pak jenu dobru parlu, woteńdźe a předa wšitko, štož měješe, a kupi ju.“ (Mat. 13, 44—46.)

Modlmy so w tymle měsacu na měnjenjo Swjatoho Wótca při swojich wšědnych zhromadnych paćerjach Wěru (japoštołske wěruwuznaćo)! Prošmy Boha wo hnadu, zo by swjata wěra była nam wšitkim z najdrohotnišim pokładom, kiž sej starosćiwje hladamy a škitamy, horliwje skrućamy a rozmnožamy!

Kak móžeš našomu towarstwu pomhać?

1. Zo sy pilny čitar „Katolskoho Posoła“.
2. Zo nowych sobustawow dobywaš.
3. Zo lětny přinošk bórzy zapłaćiš.
4. Zo w tajkich wobkhodach kupuješ, kotrež swoje twory w „Kat. Posole“ poručeja.
5. Zo też nawěštki do „Posoła“ wobstaraš.
6. Zo też sam z nawěštkami „Posoł“ podpjeraš.

Na brjozy nowoho lěta

dopomny so na bywšich sobustawow našoho towarstwa, kotřiž buchu w běhu lěta 1935 na prawdu Božu wotwołani, a kotrychž smjerć bu „Katolskomu Posołej“ z nawěštkom zdźělena:

Jakub Pječak z Nowoslic
Cyžec synk Mikławš z Baćonja
Jurij Eiselt z Różanta
Hana Rječcyna z Dźěchorjec
Madlena Mětowskec ze Sł. Boršće
Justec synk Jurij z Jasenicy
Jurij Wićaz z Prawoćic
Khata Jancyna ze Sernjan
Hana Wjeńkowa ze Zejic
Michał Budar z Worklec
Jurij Donat z Khróšćic
Madlena Klimanowa z Wudworja
Jurij Šołta z Budyšina
Hańža Młynkowa z Jawory
Hańža Wjeńkowa ze Smječkec
Hana zwud. Lipičowa z Khróšćic
Jan Pjech z Krjepjec
Marja Winčec z Radworja
Jurij Cyž z Prawoćic
Jakub Kral z Ćemjerc
Hana zwud. Wjacsławkowa z Ralbic
Khata Šnajderowa ze Smječkec
Dr. Pawoł Kurjo ze Stołpina
Duchowny rada farar Jakub Šewčik z Khróšćic
Hańža Symankowa z Wotrowa
Mikławš Pěčka z Noweje Wjeski
Jurij Wałda z Khróšćic
Madlena Nukowa z Różanta
Jakub Wjeńka z Pozdec
Mater Georgia w klóštrje Lubodole
Michał Čornak z Konjec
Khata Delankec z Lutowča
Hana Rynčec z Worklec
Pětr Handrika ze Šunowa
Michał Šefer z Dobrošic
Hańža Rješcyna ze Serbskich Pazlic
Marja Polleńkec z Čornoho Hodlerja
Jakub Ledźbora z Kukowa
Propst P. Max Maček z klóštra Mar. Hwězdy
Marja zwud. Hilina z Khróšćic
Jurij Cyž ze Žuric
Marja Zarjeńkowa z Khróšćic
Marja zwud. Kašporka z Měrkowa
Cecilija Zelnakec z Kukowa

Bóh daj jim wěčny wotpočink! — Wěčne swětło swěć jim!

Katolski Serbo!

Znaješ swoje winowatosće?

Jako katolik wěš, što će swjata wěra wuči! Měj so po njej!

Jako Serb maš winowatosć, za to sobu so starać, zo naše drohe narodne kubła, wot našich wótcow namrěte, zdźeržimy. Swojimaj serbskimaj staršimaj dźerž swěru!

Najdrohotniši naš narodny pokład je naša rjana maćerna rěč. Je tak hódna a krasna! Štóž też druhe rěče znaje, móže to wobkručić. Prócuj so, zo tute drohotne kubło sebi derje přiswojiš, zo nawuknješ dokładnje swoju maćernu rěč. Změješ swoje wjeselo nad tym. Lěpje ju zeznaješ — bóle ju lubuješ! Staraj so też swědomiće wo to, zo twojim dźěćom tute najrjeńše kubło so njezhubi!

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 790. 791. z Krjepjec: Mikławš Najč, Hańža zwud. Lebzyna; 792.—795. z Wotrowa: Jan Bulank, Madlena zwud. Cyžowa, Jakub Hajdan, Michał Herman; 796. 797. z Khanec: Jurij Frencl, Mikławš Lebza; 798.—800. z Budyšina: Madlena Mjechelic, Hana Narćikowa, Jurij Kórjeńk; 801. z Hrubjelčic: Hana zwud. Zibarjowa; 802. z Dźěžnikec: Hana zwud. Krawcowa; 803. z Hórkow: Mikł. Rab; 804. z Miłkec: Michał Šiman; 805. z Jitka: Pawoł Janca; 806. z Nowoslic: Jan Wjeńka; 807. ze Šunowa: Pawoł Eiselt; 808. 809. z Ralbic: Jurij Čornak, Jurij Šwejda; 810. z Opole: dr. jur. Jurij Cyž; 811.–815. z Kukowa: Józef Měto, Mikławš Hodank, Mikławš Glawš, Jurij Šnajder (Kocor), Michał Lešawa; 816. 817. z Dobrošic: Marja Handrikowa, Marja Čepicowa; 818. 819. ze Sernjan: Mikł. Rjenčka, Albert Rocho; 820. 821. z Hrańcy: Jurij Čornak, Marja Wokowa; 822. 823. ze Smjerdźaceje: Jurij Janca, Pětr Jenka; 824. z Łazka: Madlena Bjedrichowa; 825. 826. z Pěskec: Michał Pólk, Mikławš Lipič; 827. z Drježdźan: Jurij Steuer.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1055.: N. K. z N.; čo. 1056.: J. N. z B.; čo. 1057.: N. Š. z H.; čo. 1058.: M. M. z H.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1106.: Š. R.; čo. 1107.: M. M.

„Katolski Posoł“

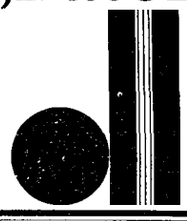

płaći na lěto **5 hr.** Štóž „Katolski Posoł“ wosebje přez póst dóstanje, dyrbi **2 hriwnje porta lětnje zapłaćić,** potajkim potom

7 hriwnow.

Woprujo dar za duchownski dorost

a so wukupiwši wot wšěch nowolětnych zbožopřećow, wuprajeja z tutym swoje

najwutrobniše „daj Bóh zbožo“ k nowomu lětu 1936

wšěm přećelam a znatym:

Kk.: farař em. Jurij Křižank w Budyšinje-Židowje 5 hr.; kapłan Jan Andricki w Budyšinje 2 hr.; ratař Michał Ella w Budyšinje-Židowje 50 hr.; farař Mikławš Just we Wotrowju 3 hr.; ratař Jurij Žur w Šunowje 1 hr.; kapłan Michał Cyž w Budyšinje 4 hr.; kapłan dr. Pawoł Hórnik w Khrósćicach 3 hr.; bur a khěbětař Michał Šołta w Khrósćicach 5 hr.; N. N. w Khrósćicach 1 hr.; farař Michał Mič w Njebjelčicach 5 hr.

Zapis knihow w knihiskładze towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, z pyš. złotym rězkom	9,50
Wosadnik, z pyš. čerwj. rězkom	9,—
Wosadnik, ze złotym rězkom .	7,—
Wosadnik, z čerwj. rězkom .	4,—
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik) wjazany	5,—
njewjazany	3,—
Jandźel pěston (M. Žur) . . .	1,—
Dobry křesćan „ čerwj.	1,25
złot.	1,75
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala) čerwj. 1,75 złoty	2,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš) čerwj. 1,75 złoty	2,50
Kěrluše „Pobožn. Wosad.“, wjaz.	2,—
Jutrowne kěrluše za křižerjow	—,50
Pobožnosć na swj. skhodźe . .	—,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej	—,40
Novena k swj. Judźe Tadejej .	—,15
Perikopy, zwj.	4,—
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady	—,10
Spowědny špihel za dźěći . .	—,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš	—,05
Kěrluš na Božej mši	—,01
Boža mša k Jězusowej Wutr.	—,10
Swjećatko s. swójby z modlitwu	1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš)	—,50

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Dr. Rězak) wjazany	20,—
njewjazany	10,— za stud.
„	16,—
Syntax (J. Libš)	6,50
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš.	1,50
Gesprächsbuch — rozmołnik (Šołta) . . . . . „	1,20
Wobraz † šolastika M. Hórnika	—,50

Šulske knihi:

Katechismus (Dr. Rězak) . . .	1,—
Bibl. Stawizny, małe	1,—
„ „ wulke (dr. Jakubaš)	1,—
Einst und Jetzt	1,—
Fibla (Na wsy)	—,60
Raj rěče (M. Nawka)	—,60
Dźiwni kmótřa	—,45

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł	—,25
Złote hrody	—,20
Dźiwotworny kłobuk	—,40
Slepy Benjamin	—,20
Nócny stražnik	—,50
Krótkowidźaca Wórša . . .	—,30
Swjata Hilžbjeta Durinska . .	—,40
Boži narod	—,40
Wopyty pola Jězuska . . .	—,15

Zabawjace a druhe knihi:

Bosniski kraj (P. Šołta) . . .	—,35
Z duchom swobody (Nowak)	1,—
Legendy	—,20
Stara jabłučina	—,20
Plisty. Ducy z kowarnje . .	—,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi	—,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje .	—,20
Češki nan a serbski syn . .	—,20
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy	—,20
Baje, baje basnički	—,15
Pěseń wo zwonu (Dučman) .	—,20
Kwasne basnje (Nawka) . .	—,50
Pućowanske dopomnjeńki (J. N.) za sobustawow tow. Cyrilla a Meth.	—,90
za njesobustawow	1,50
Wo nastaću a wuwiću Budyšskoho dekanata	—,20
Knjeza fararjowa plista . . .	—,20
Pokěrluški ze serbskoho luda	—,20
Don Bosko	—,20

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćeńi a na farach.

Wšitkim swèrnym dopisowarjam, přećelam, dobroćelam a sobustawam našoho towařstwa swj. Cyrilla a Methoda a z tym woteběrarjam „Katolskoho Posoła“

k nowomu lětu wjele zboža a Božoho žohnowanja!

Předsydstwo towařstwa swj. Cyrilla a Methoda, redakcija a čišćeńnja

Pčołařske towařstwo „Delnjeje Sprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowańnje za december.

Wyšina nad morjom	Ćopłota Celsius Min.	Ćopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošeńske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	— 8	+ 9	+2,6	—	—	—	50	150	50	0,250	—	—	—	20,3

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!

Smykawy! Sanki!

Dobre a rjane

kachle

we wulkim wubjerku.

Wosebje wukhwalene „[illegible]aldur“-kachle předawa tudy samlutki

Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Domjacu a kuchińsku nadobu

poskića w bohatym wubjerku po nizkich płaćiznach

Kurt Mička

w Budyšinje, Hošic hasa 20.

Visitne kartki

kaž też wšě druhe čišćeńske wěcy dóstanjeće

w Donnerhakec čišćeńni

w Budyšinje

Před šuleńsk. wrotami 21

Wšě dobre wěcki

poruča pjekařstwo

Max Kolbe

w Kamjencu — Šulska hasa 4

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

Budyšin — Bohata dr. 25

Wopytajće a wobhladajće sebi mój wulki skład

škleńčaneje nadoby, wobrazow, křižow

— postawy za Bože narody —

Rudolf Budyšin **Wilhelm** škleńčeńnja Serbska dr. 16

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, mandźelskeje, maćerje, sotry a přichodneje maćerje

Marje Kraloweje

rodź. Fulkec

wuprajamy horcy dźak knjezej fararjej Rjedźe za wopyty na khorołožu a domawobstaranjo, miłosćiwym sotram za dobre wothladanjo, nošerjam a też wšitkim, kotřiž su so za drohu zemrětu na póstwječorach modlili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli.

W Kamjencu a Miłoćicach, 2. jan. 1936.

Žarowacy zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa mojoho luboho, swěrnoho mandźelskoho, našoho starosćiwoho nana a dźěda,

wuměnkarja

Jakuba Pjecha

wuprajamy wšěm, kotřiž su joho k rowu přewodźeli, kaž też na póstwječorje za njoho so modlili, naš

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!

W Nowym Bronju, na dnju pohrjeba, 30. decembra 1935.

Hłubokozrudźena Pjechec swójba.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

2. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **11. januara 1936.** | **74. lětnik.**

Mandźelskaj, podstajtaj swójbu słódkej Wutrobje Jězusowej!

Mandźelstwu a swójbje wěrne zbožo zawěsćimy sebi najlěpje z tym, zo swójbu Najswjećišej Wutrobje Jězusowej poswjećimy. To wukhadźa hižo 'ze slubjenjow, kotrež je Jězus lěta 1675 swjatej Marhaće dał, wosebje z tych pjeći:

Dam jim wšitke hnady, kotrež w swojim stawje (powołanju) trjebaju.

Spožču jich swójbam pokoj.

Budu jich we wšěch ćerpjenjach tróštować.

Budu wšě jich zaběranja bohaće žohnować.

Budu te domy wobhnadźeć, w kotrychž je swjećo mojeje Wutroby wustajene.

Kak swójbu Jězusowej Wutrobje poswjećimy?

Wuzwolmy sebi jedyn dźeń, kotryž snadź hižo swjećimy (wěrowański, narodny, prěni pjatk atd.), a cyła swójba (hač na najmjeńše dźěćatka) dźe k swjatomu woprawjenju. Doma před wupyšenym swjećatkom abo před wudebjenej postawu bójskeje Wutroby zhromadźi so w běhu dnja cyła swójba (tež čeledź) a so poklaknje. Nan pak mać pak wobaj čitataj pomału tutu modlitwu.

Poswjećenjo swójby Najswj. Wutrobje Jězusowej.

Najswjećiša Wutroba Jězusowa, swjatej Marhaće Mariji sy wozjewiła, zo chceš w křesćanskich swójbach knježić. Bližimy so tak dźensa Tebi, zo bychmy Twoje njewobmjezowane knjejstwo nad našej swójbu wuprajili.

Chcemy wot nětka žiwi być tak, kaž Ty bě, we wutrobach chcemy sebi hajić te póćiwosće, za kotrež sy pokoj hižo tu na zemi slubiła; zdalować chcemy so ducha swětnoho, kotrohož sy zatamała. Tak knjež nad našim rozomom z prostotu našeje wěry; knjež přez swoju lubosć nad našimi wutrobami, kotrež njech so z njej cyłe z płomjenjom horja. Chcemy we nich Twoju wohniwu lubosć z častym swjatym woprawjenjom žiwić.

Bójska Wutroba, rodź našu swójbu nawodźeć, žohnuj naše duchowne a časne zaběranja, zeběraj wot nas starosće, poswjećej naše wjesela a połožej naše ćerpjenja! Hdy by koho z nas njezbožo podešło Tebje (z hrěchom) ranić, dopomń joho na to, Wutroba Jězusowa, zo sy rozkatym hrěšnikam dobroćiwa a smilna! A hdyž hodźina rozkhada přińdźe, hdyž přińdźe smjerć a žarowanjo do nas zanjese, chcemy so wšitcy, wotkhadźacy a zawostajeni, Twojomu wěčnomu rozsudźenju (postajenju) podwolić. Spokojimy so z myslu, zo něhdy přińdźe dźeń, na kotrymž budźe cyła naša swójba w njebjesach zjednoćena Tebi wěčnje khwału spěwać a Twoje dobroty sławić.

Čista wutroba Marijina a krasnosćiwy patriarcha, swjaty Józef, njech Ći naše poswjećenjo přepodataj a nas wšitke dny našoho žiwjenja na nje dopominataj. Khwalena budź Najswjećiša Wutroba Jězusa, našoho Krala a Wótca! Amen.

Dospołny wotpusk na dnju prěnjoho zhromadnoho poswjećenja swójby po spowědźi a swjatym woprawjenju. 300 dnjow kóždy raz.

Wutroba Jězusowa, kraluj nad nami!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. W zańdźenym z Božej pomocu dokonjanym lěće narodźi so w tachantskej wosadźe 14 (19) dźěći, a to 8 (11) hólčatkow a 6 (8) holčatkow; 1 (1) njemandźelske. Z měšanych mandźelstwow pokhadźa 5 (8) dźěći a to 3 (3) z katolskim nanom (2 hólcaj a 1 holca) a 2 (5) z katolskej maćerju. — Wěrowanych bu w tachantskej cyrkwi 18 (18) porow, mjez nimi 12 (9) porow z druhich wosadow, mjez tym zo buštaj 2 (3) tudyšej poraj zwonka wosady wěrowanej. Mjez tu wěrowanymi bě jenož 5 (5) kat. porow, 13 (13) měšanych a to 7 (8) z kat. nawoženju a 6 (5) z katolskej njewjestu. — Pokhowanych bu 9 (7) wosobow; 4 (2) mužskoho a 5 (5) žónskoho splaha, mjez nimi 1 (2) dźěćo. — Swjatych woprawjenjow wudźěli so 33300 (30575), mjez tutymi běchu 1488 (1411) jutrownych swjatych woprawjenjow. Domjacych swjatych woprawjenjow a domawobstaranjow bě 104 (78). K blidu Božomu přistupi k prěnjomu razej 7 dźěći, a to 4 hólcy a 3 holcy. — Božu mšu wopytachu: na ličeńskej njedźeli w posće 636 (624) wosobow, na ličeńskej njedźeli nazymu 583 (642) wosobow.

We wosadźe Našeje Lubeje Knjenje narodźi so 66 (56) dźěći, a to 34 (31) hólčatkow a 32 (25) holčatkow; z měšanych mandźelstwow pokhadźa 13 (10) dźěći, a to 8 (6) z katolskim nanom a 5 (4) z katolskej maćerju; njemandźelskich su 10 (6). Wěrowanjow bě 18 (25) porow, z druhich wosadow připokazane 3 (1) pory, mjez tym zo bu 12 tudyšich porow zwonka wosady wěrowanych. Měšanych porow bě 13 (15), a to 8 (7) z kat. nawoženju a 5 (8) z katolskej njewjestu. — Khowanych bu 51 (46) wosobow, a to 22 (27) mužskich a 29 (19) žónskich. 16 zemrětych bu na druhe katolske kěrchowy zwonka Budyšina přewjezenych. — 6 wosobow wróći so do klina maćerje cyrkwje a jena wosoba so znowa přiwza. — Swjatych woprawjenjow naliči so: w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje 21330 (20964), w biskopskim konwikće 6793 (8625), w seminarskej kapali 850 (538), w tachantskej šuli 127 (90), w klóštrku franciskankow 11890 (10900), we wustawje na Židowje 140, w jastwje 200, w přepytowanskim jastwje 30, w hrodowskej kapali w Huscy 2000 (2041). Prěnje swjate woprawjenjo dósta 51 (62) dźěći, a to 20 (31) hólcow a 31 (31) holcow; domawobstaranjow a domjacych swjatych woprawjenjow bě 268 (299). — Božu mšu wopytachu: na ličeńskej njedźeli w posće 1322 (1427), na ličeńskej njedźeli nazymu 1512 (1474) wosobow.

Tež w tutym lěće postarachu so mnozy wosadni za wupyšenjo a čisćenjo našoho Božoho domu. Někotři wobstarachu darmo cyrkwinske šaty abo darichu tež nowy rub na wołtař, mnozy přinošowachu swoju šerpatku za tepjenjo cyrkwje abo za skutk misijónstwa abo křesćanskeje lubosće. Mnozy su šili abo wšelake puće činili k lěpšomu wosady. Wšitkim, kotřiž su za wobnowjenjo našoho Božoho domu hižo darowali, słuša najwutrobniše „Zapłać Bóh"! Zo by so skutk wobnowjenja našoho Božoho domu derje poradźił, budźemy lětsa hišće wjele so modlić a woprować dyrbjeć. Chcemy k tomu tež hišće nazdala stojacych wěrybratrow namołwjeć. Kóždu prěnju njedźelu měsaca budźe so tohodla za wobnowjenjo cyrkwje hromadźić. Tež na wšitkich zemrětych chcemy so hišće raz dopomnić, cyle wosebje na wjelezasłužbnu sotru Amadeju. Njech nas wšitkich přewodźa přez nowe lěto Boże žohnowanjo!

Z Radworja. W zańdźenym lěće narodźi so w našej wosadźe 38 dźěći, a to 22 hólčkow a 16 holčkow. Wšitke buchu tež w našej wosadnej cyrkwi wukřćene. Wumrěło je z našeje wosady 23 wosobow, 9 mužskoho a 14 žónskoho splaha. Mjez zemrětymi bě 20 dorosćenych a 3 dźěći. Wěrowanjow běše pola nas 10. Swjatych woprawjenjow wudźěli so 20550, to je wokoło 1000 wjacy hač loni. Bóh dał, zo by nowe lěto wšěm přinjesło zbožo nic jenož za ćěło, ale wosebje tež za dušu.

Z Baćonja. W zańdźenym z Božej pomocu dokonjanym lěće poby w našim Božim domje 8476 (9174) wosobow k Božomu blidu. W Smochćicach 5216. Tuž wšo hromadźe w našej wosadźe: 13692. Prěnjowoprawjeńskich bě sydom dźěći. Narodźi so 14: 3 hólčatka a 10 holčkow, 1 mortwe, 2 njemandźelskej. Domawoprawjenych a wobstaranych bu 22 wosadnych. Zemrěchu štyri wosadni: 1 wosoba přez 60 lět a 3 dźěći: 1 přez 6 lět, 1 přez 2 lěće a 1 do lěta. Připowědowanych bu 8 porow, pjeć wěrowanych pola nas a jedne w Smochćicach. Jedne wěrowanjo bu k nam z Drježdźan připokazane. Bóh daj narodźenym strowotu, wěrowanym Božu hnadu a wotemrětym wěčny wotpočink!

Z Khróšćic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło 95 (99) dźěći; 53 hólčatkow a 42 holčatkow, njemandźelskich běše 9 (12). Nimo toho 3 mortwe porody. Wěrowanjow mějachmy 36 (40). Swjatych woprawjenjow běše 126567 (127948) a to w Khróšćicach 46300 (44700), w Klóštrje 58865 (57800) a we Worklecach 21402 (25458). Domawobstaranjow běše 406 (359) a to z Khróšćic 329 (295), z Klóštra 74 (57) a z Worklec 3 (7). Zemrěło je 66 (61) wosobow, 28 mužskich a 38 žónskich. W Khróšćicach bu 59 ćěłow pohrjebanych, 4 we Klóštrje, 1 w Ralbicach, 1 w Budyšinje a 1 w Erfurće. We prěnim lěće živjenja zemrě 12 dźěći, do docpětoho 10. lěta 3 dźěći, do docpětoho 20. lěta zemrěštej dwě wosobje, do docpětoho 30. lěta 3 wosoby, wot 30.—40. lěta njezemrě nichtó, do docpětoho 50. lěta zemrěchu 3 wosoby, do 60. lěta 7 wosobow, do 70. lěta 11 wosobow, do 80. lěta 16 wosobow a do 90. lěta 8 wosobow. Bóh dał, zo bychu wukřćene dźěćatka wotrostłe Bohu k česći a staršimaj k wjeselu, zo bychu zwěrowani we zbožownej lubosći a přezjednosći Bohu służili, a zo bychu zemrěći wužiwali wěčny měr a wotpočink!

Z Marijineje Hwězdy. Po krótkim khorołožu, najskerje na sćěhwkach znutřkowneje khorosće, zemrě štwórtk rano 1/2 3 hodź. duchowna knježna Gratia Marija Strobachec w starobje 63 lět 4 měsacow a 8 dnjow. Narodźi so 31. žnjeńca 1872 w městačku Duby pola Bitterfelda, we pruskim wokrjesu Mjezebory. 24. małoho róžka 1893 bu ze štyrjomi druhimi hišće živymi knježnami a to z Charitas, Martu, Ascelinu a Madlenu zadrasćena a wotpołoži tež z nimi 8. pražnika 1896 swjatočne sluby. Zemrěta bě hudźbnje jara wobdarjena, wučeše tohodla lětdźesatki dołho we holčim wustawje spěwanjo a podawaše tež hudźbu za klavěr a harmonium. W cyrkwi bě přez 10 lět z kantorku a nawjedowaše jako tajka w khórje liturgiski spěw, lěta dołho wukonješe zastojnstwo prěnjeje organistki. Z wuzwolenjom nětčišeje hnadneje knjenje bu ze sakristanku a měješe so wo cyrkwinski porjad starać a jón dohladować. Z wulkej wušiknosću, mohł rjec wumělscy, zhotowješe filigranske (z ćeńkoho grotu) a ručne dźěła, kotrež wšitcy wobdźiwachu. Z tutym wumělstwom zaběraše so hač do poslednich dnjow swojoho živjenja. Jeje ćělne powostanki so sobotu popołdnju 1/2 4 hodź. na knježnjacym kěrchowje pokhowachu. Znaty sanitetny rada dr. Strobach w Drježdźanach, kiž je před někotrymi lětami zemrěł, bě z jeje bratrom. R. i. p.

Z Konjec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so póndźelu, 13. 1. 1936, pop. w 2 hodź. tudy na šuli.

Z Njebjelčic. (Wosadna zhromadźizna.) Zańdźenu póndźelu swjećachmy wysoki swjedźeń swj. Tŕoch Kralow. Dopołdnja běchu swjatočne kemše z wustajenjom Najswjećišoho a z prědowanjom. Nyšpor so hnydom přizamkny. Popołdnju w 3 hodź. dyrbješe so wosadna zhromadźizna wotměć. Wjacy króć bě so na nju přeprosyło. Jako přednošowař přińdźe kóždomu katolskomu Serbej derje znaty knjez wučeŕ Nawka-Radworski. Knjez farař Mič wotewri zhromadźiznu z katolskim serbskim postrowom. K zawodej wuspěwachu so tři štučki kěrluša „O pastyrjo wy". Knjez farař powita wšitkich a wupraji swoje wjeselo nad bohatym wopytom. Wuzběhny, zo je nuzne a ważne, tajke zhromadźizny cyle nabožnoho a narodnoho razu wotměwać. Njeje

tola dosahace, zo so jenož w cyrkwi wopokazujemy jako dobri křesćenjo. Też zwonka cyrkwje mamy so wuznać jako tajcy. Mamy wot Boha daty nadawk, nabožnosć a narodnosć hajić a woboje škitać a podpjerać. Runje kaž prawa swójba twori kruty zhromadny zwjazk, tak też tworimy my wosadni wulku swójbu a chcemy a dyrbimy hromadźe stać jedyn za druhoho. Nětko powita knj. farař česćenoho rěčnika, kiž je, njedźiwajo dalokoho puća a druhich woporow lubosćiwje prostwu přijał, na tutej zhromadźiznje k nam rěčeć. Nětko přednjese młodźenc Pawoł Rjehork baseń „k nowomu lětu" wot J. Čišinskoho a knježna Hana Pjechec baseń „Bože dźěćo" wot P. Wićaza. Wobaj běštaj basni derje nawukłoj a w jasnej rěči přednjesłoj. Knjez wučeŕ Nawka dósta słowo. Joho přednošk rěkaše „Khrystus a naš čas". Wušedši wot naroda a žiwjenja našoho Zbóžnika a Wumožnika rozestaja nam nadawki a winowatosće, kotrež my jako katolscy Serbja mamy. Rozkładźe nam też, kak je nastała naša serbska maćerna rěč. Jeli chcemy to wuslědźić, dyrbimy hić na 4000 lět wróćo. Rěčnik poda nam we wjele přikładach, kak so někotre naše słowa też w druhich rěčach podobne namakaju. My dyrbimy spytać našu serbsku rěč prawje čistu zdźeržeć a njechamy ju přecy bóle zanjerodźeć. Pokaza też na wopačny prawopis. Na kóncu jara zajimawoho přednoška poda nam wšelake pokiwy a přikłady z Khrystusowoho žiwjenja. Wón je swětło, prawda a žiwjenjo. Joho spytajmy sćěhować, potom budźe derje za nas. Měrne zadźerženjo přitomnych a na kóncu mócny přiklesk běštej z dopokazom, zo je so přednošk wšěm jara lubił. — Škoda, zo so njehodźi cyły přednošk rěčnika wopisać, by woprawdźe derje było, hdy by so mohł tutón wóćišćeć, zo by jón kóždy katolski Serb čitał. — Wuspěwa so kěrluš čisło 156 „Třoch kralow hwězda wjedźeše". Sćěhowaše baseń „Wěra do Serbowstwa", kiž młodźenc Jan Pjech přečita a druha „Boža nóc", wot H. Zejlerja. Tutu přednjese wustojnje młodźenc Jurij Žur. Božodźěsćowy štom so zaswěći, wšitcy postanychu a wuspěwachmy z přewodom klavěra přez knjeza kantora Jana Renarja tři stučki „Ćicha nóc, swjata nóc". Knjez farař so rěčnikej za joho jara ważne a hnujace słowa podźakowa a doda hišće wšelake myslički. Pokaza też na dźěło a skutkowanjo wosadnych cyrkwinskich towarstwow a přeješe sebi, zo bychu tute rozprawu wo lětnej dźěławosći podałe, zo bychu junu też naše žony a maćerje słyšałe, što jich muže abo synojo na zhromadźiznach nawuknu. Jako prěni poda předsyda bur Jurij Łuzčanski za „Kat. Bjesadu" rozprawu. Wupraji najprjedy swoje připoznaćo za rěčnikowy přednošk. Je na wšitkich hłuboki zaćišć činił. By derje było, hdy by so husćišo tajka zhromadźizna wotměła. Štož nastupa „Kat. Bjesadu", praji, zo njeknježi tajka zahoritosć a horliwosć, kaž junu. Što je wina na tym? Z dźěla hospodarska nuza, z dźěla mało zajima a dorozemjenja za towarstwo. Młodźi mužojo dyrbjeli do „Bjesady" zastupić, je dosć tajkich, kotřiž bychu to móhli. Potom by zasy nowe žiwjenjo přišło do towarstwa. By derje było, hdy by so tute přeco dopjelniło. Jako druhi přečita młodźenc Jurij Žur rozprawu wo lětnej dźěławosći towarstwa „kat. serbskich młodźencow". Tuta rozprawa běše jara wobšěrna. Z njeje bě spóznać, kak pilnje a spomožnje tute towarstwo skutkuje, Wšitka naša młodosć dyrbjała do tajkoho towarstwa zastupić. Hdyž běše knjez farař hišće wšitkim přitomnym za wopyt so podźakował a přeco wuprajił, zo by sebi kóždy tutón přednošk spomjatkował a so też po nim měł we swojim cyrkwinym a wonkownym žiwjenju, skónči so zajimawa zhromadźizna ze spěwom: „Hdźe statok mój!"

Z Kulowa. W katolskej farskej cyrkwi so w lěće 1935 124 (118) dźěći wukrći a to 55 (66) hólcow a 69 (51) holcow. Njemandźelskich 8 (2). Do mandźelstwa stupi 49 (45) porow. 58 (72) wosobow so pohrjeba a to 10 (15) dźěći, 48 (53) dorosćenych, 26 (18) mužskřch, 22 (33) žónskich. K swjatomu woprawjenju bě 55055 wosobow (1000 mjenje hač loni), z nich 48792 w farskej cyrkwi, 987 we wustawje Swj. Adalberta a 276 w domawobstaranju. Ličby w spinkach płaća za lěto 1934.

Z Drježdźan. W serbskim časopisu přizjewjeny hodowny swjedźeńk towarstwa „Jednoty" bě so přiblížił a wutoru 7. januara běchu hibićiwe ruki towarstwowu jstwu w hosćeńcu „Bayrische Krone" wudebiłe, zo by so wšěm na tym wječorku lubiło. Wječor 1/2 9 bě so šwarna črjódka Serbow zešła, mjez nimi też tajcy, kiž wo tutym zarjadowanym wječoru ničo njewědźachu, dokelž so to njebě dosć wokoło powědało. Morjo zybolacych swěčkow, k tomu jědlenkowe hałžki na blidach porjeńšichu wječor. Hodowne spěwy „Ćicha nóc, swjata nóc" a „O najwjeselši, o naj-

Syrotka.

(Pokročowanjo.)

To prajiwši wudycha swojoho rjekowskoho ducha a Zofija swoju čistu dušu w naju rukomaj. Jeje ćěle położichmoj před wołtarjom na skhodźeńki, wokrepichmoj jej ze swjećenej wodu a wuspěwachmoj ćichi Wótče-naš za jeju duši.

Štó bě njeskutk zworał, wědźachmy wšitcy. Rusojo běchu naju wuslědźili, sćěhowali a tu w kapałcy hidźenoho hrabju a z nim zdobom hrabinku morili. To wšo traješe jenož něšto wokomikow, a dwaj runje hišće tak zbožownaj człowjekaj leżeštaj tu morwaj. Rusow běchu mjez tym pólscy burja, kotřiž běchu so hnydom zběželi, rozpjeršili a rozzehnali, a mi tak składnosće poskićili, z Jadwigu před njepřećelom ćeknyć.

Ruče tuž hrabnych Jadwigu, do swojoho wojeńskoho płašća ju zawaliwši skočich na Wjesławoho čornoho a wotjěchach za hunami prječ wot njezbožownoho městna. Běše też najwjetši čas. Hižo přihna za mnu kozak a měrješe so ze swojej dołhej hlebiju do hłójčki wboheje Jadwigi. To widźawši so ruče nakłonich, zo bych strašnu bróń wotrazył, ale při tym zjědźe mi do čoła a zawostaji mi tule krawnu šmaru. Ja pak jomu ruče hlebiju wutorżech a kłóch joho samoho, hdyž so z mječom na mnje zahanješe, z konja. Štyri dny smoj potom pospochi jěchałoj, jenož tu a tam we wotleżanej khěžcy sebi dórtk khlěba prošo. Pod hołym njebjom smoj nocowałoj — wšo dźě móže sebi człowjek na puć sobu wzać, jenož nic hospodu. Dźensa sym nětko k wam docpěł. Konja wašomu Jurkej přewostaju, za njoho njeje na hrodźišku krywa. Kóń wšak je hišće młody a posłuži snano hišće jónu wašomu Jurkej, budźe-li wojak."

Kedźbnje běchu wšitcy posłuchali a nichtón ani njepikny, tak zo by jehličku padnyć słyšał. Jenož Wićazec muchi šwórčachu nad słódkim tykancom, kiž na blidźe na deńčku sedźeše. Handrij pak běše při wšěm samo na swój khofej zabył. Njedźiwaše pak dale na to. We łožu wšak człowjek też z prózdnym brjuchom wutraje, a zo bě čas do łoža, to přeradźachu jich zywace huby a kokula na časniku, kiž jim to dźesać króć za sobu do wědomja wołaše. Też Wićaz přihłosowaše tomu radlubje a kiwaše spokojnje ze swojej sprócnej hłowu. Strowy spar zańdźeli jomu z mocu mikawčki. Jenož Wićazowej so hišće do łoža njechaše, ale měješe so hišće za tym a wonym prašeć.

Skónčnje pak wuńdźe Wićazej sćerpnosć a postany prajo: „Nětko pak lehnyć, ty by tu cyłu nóc powědała, tymaj chce so tola też spać, hdyž staj tajkele časy po puću byłoj, wšak je jutře też hišće jedyn dźeń, na dźensniše wěš dosć — a nětko dowjedź jeju lehnyć."

„Wój ze swěcu staj jenajkej zaspancaj, ta też přecy bóle haša", znapřećiwi šibale Wićazowa. „Tuž drje budźemy sebi dyrbjeć tamne na jutřiše wostajić. Zaswěću swěčku a dowjedu waju do łoža; budźetaj na najstwje leżeć, sym tam wamaj hižo pósłała."

„Ale, luba Hana, to sy so podarmo starała; mój pójdźemoj na hrodźiško. Hdźež je nan swojoho ducha wudychał, tam budu ja też zawěsće najlěpje spać."

swjećiši“ klinčachu přez rumnosće. Pisany program ze wšelakorymi, też žortnymi, wustupami přitomnych rozwjeseli. Knjez prof. Mudračk rozłoži wuznam delnjoserbskeje drasty a přesta hakle bledźić, hdyž bě zastupjeŕ rumpodicha so k słowu přizjewił. Tón pak rěčeše podobny kał, tak, zo joho khutna rěč wjele směcha zbudźi. Darow njebě wjele sobu přinjesł, dokelž ći, kiž něšto dóstać dyrbjachu, njeběchu přišli. Swjedźeńk wuklinča ze spěwom „Přadła je Marja kudźałku“. Mjez tym pak zo starša generacija serbske klanki wobdźiwaše a so z nimi potom na dompuć poda, hibachu so młode nóžki při spěšnej rejcy. Wutrobny dźak słuša knjezomaj Steuerej a Kmječu za hudźbne poskićenki.

Domyswjećenjo w Budyšinje.

W porjedźe domyswjećenjow so po sćěhowacym wašnju dale pokročuje:

Njedźelu, 12. januara: Stare město a na Židowje, započnje so w 2 hodź.

Póndźelu, 13. jan.: Gartenstr., Bergstr., Friedrich-August-Platz, Lotzestr.

Wutoru, 14. jan.: Delnja Kina, Krakecy, Bozankecy, Albrechtsbach, Thrombergstr., Grubtitzer Weg, Czornebohstr., Wuricy.

Srjedu, 15. jan.: Nowe město.

Štwórtk, 16. jan.: Ratarjecy, Słona Boršć, Hrubjelčicy, Ćěchorjecy, Hnašecy, Dobruša, Jägerstr., Strehlaer Straße, Zinzendorfstr.

Njedźelu, 19. jan.: Kornmarkt, Lauengraben, Lauenstraße, Hintergasse, Fabrik-Vorstadt.

Wutoru, 21. jan.: Poršicy, Přiwćicy.

Srjedu, 22. jan.: Ziegelstr., Ziegelwall, Muskauer Str., Flinzstraße, Röhrscheidtstr., Wetzelstr., Töpferstr., Neugasse, Holzmarkt.

Štwórtk, 23. jan.: Georgstr., Löhrstr., Stieberstr., Paulistr., Wettinstr., Schlachthofstr., Güterbahnhof, Sedanstraße, Damaschkestr., Lessingstr., Wallstr.

Pjatk, 24. jan.: Mały Wjelkow, Zajdow, Ćemjercy, započnje so dopołdnja w 10 hodź. w Małym Wjelkowje.

Njedźelu, 26. jan.: Lubijske předměsto.

Srjedu, 29. jan.: Dornschnabel, Tuchmacherstr., Neugraben, Goschwitzstr., Steinstr., Nordstr.

Štwórtk, 30. jan.: Wendische Straße, Schülerstr., Vor dem Schülertor, Gerberstr., Spreegasse, Unterm Schloß.

Baćońske spěwne towarstwo zasy woživiło.

W narodnym žiwjenju ludow je spěw z wuznamnej ważnosću. To naši krajenjo w cuzbje najlěpje začuwaja. Při joho zynkach so znowa zahorja za rěč, lud a wótčinu. Při joho hłosu truny lubosće a žadosće za ródnej zemju nutrnišo zaržuja. Tuž maja spěwne towarstwa ważny nadawk dopjelnjeć a njesu sobu zamołwitosć wo zdźerženjo serbskoho ludstwa. Toho njech su sej wědome. Kóžda spěwarka a kóždy spěwaŕ je tak rjec zamołwity pionĕr we dalšim wutwarje narodnoho domu. Ze swojej wutrajnej dźěławosću přinošuje hladajcy k wobstaću našeje narodnosće. A móžemy bjez hordźenja rjec, zo su tuči a jich dirigentojo najwoporniwiši dźěłaćerjo w narodnej winicy. To kóždy wě, kiž w nich skutkuje, a posledni wulki koncert w Budyšinje bě z najlěpšim dopokazom. Tuž też kóždy woprawdźe dobry a přeswědčeny Serb spěwne towarstwa po swojich mocach podpjera.

Tohodla so sprawny narodowc raduje, hdyž tu abo tam tajke towarstwo nastanje abo jene drěmace zasy wotući, štož móžemy wo něhdyšim Baćońskim prajić. Před wjacy hač 50 lětami so założi. Joho narodny dźeń bě 19. mały róžk 1893, runje na dnju złotoho biskopskoho jubileja bamža Leona XIII. Budźe lětsa potajkim 53 lět, zo we swojim času do narodnoho a wosadnoho dźěła zapřimny. Nastork k założenju da tehdomniši wučeŕ Jan Symank, nětko na wotpočinku w Budyšinje. Zaměr spěwnoho towarstwa bě, wosadnych wukubłać w serbskim, němskim ludowym a cyrkwinskim spěwje, dale pěstowanjo a spěchowanjo katolskeje cyrkwinskeje hudźby na podłožku liturgiskich zasadow a postajenjow. Zwoprědka spěwachu jenož mužscy. Za předsydu wuzwoli so bur Mikławš Delan, za zastupnika hospodarski pomocnik Mikławš Pjech, za dirigentu wučeŕ Jan Symank, za zapisowarja a pokładnika bur Mikławš Rebiš, wšitcy w Baćonju. Na założnym dnju přistupi hnydom 20 sobustawow. Jenož někotři z tutych założerjow su hišće žiwi. Ličba sobustawow hladajcy rosćeše, a towarstwo měješe kónc zašłoho lětstotka na

---

„Ty tola njejsy! Dźensa wostanješ pola nas a Jadwigu sebi ja zcyła pola nas zdźeržu, tam na hrodźišku wšak je hišće wšo zawlečene a w lubym njeporjadku cyła khěžka, njeby ani wědźał, hdźe sprócne stawy położić.“

„Ach, Bóh zwarnuj“, staješe so Handrij, „njech je to też stara wěcha, wšak je tola třěcha, mój z jadwigu so tam hižo zwohrějemoj.“

A při tym Handrij zwosta — bě wšak ći trochu twjerda hłójčka.

„Nó, hdyž njechaš nihdy nanihdy pola nas wostać, póńdu ja z wamaj sobu na hrodźiško, z khošćom, tola tón tykanc tamle sebi wzmitaj sobu, zo byštaj jutře rano něšto hrymzać mělој.“ To prajiwši zaswěći latarnju a wotewri stwine durje.

Wićazowa pak njetrjebaše dźensa latańje. Sleborny měsačk paseše dźensa swoje złote wowcki na njebju. Rjenje a přećelnje tam wone na njebjeskej módrinje mikotachu, přećelnišo tu we wótčinje na Handrija a mału Jadwigu. Jenož pólskomu lawdanej so njelubjachu serbske hwězdy a smějacy so měsačk, ale blawkaše hněwnje na nje, zo tam na njebjesach tak njetrjebawši kukluja.

Na hrodźišku dźensa šerješe. Wićazoweje khošćo rejwaše na woknach w hustych pawčinach, tak zo wbohe pawki do wšěch kutow a škałbow ćěkachu. Z hornjeje łubje wulećachu dźiwje hołbje, nastróžawši so Wićazec latańje, kotraž ze swojim žehliwym wokom jim strašnje do hněžka kukaše. Mała Jadwiga swěćeše tu Wićazowej, kiž bě sebi po poslešća přišła na hornju łubju. Handrij pak sebi mjez tym do starych trochu rozpukanych kachli zatepi a z kadołbom stupaše tołsty kur do wuhnja, zo so tam skoro njetopor zadusy, kiž bě so mjez tym do njoho zahnĕzdźił. Běše to hotowa revolucija na sławnym wjesnym stražnistwje. Samo stare polcy, kotrež na prawu ruku při durjach stojachu, wutřasechu so njemdrje ua Handrija, hdyž wokoło nich we swojich ćežkich pólskich škórnjach teptaše. Wone wšak joho wjacy njeznajachu, Handrij pak jich hišće njebě woteznał. Třiceći lět běše so minyło, ale tuteje khěžki njeběchu so mohł rjec ani dótkłe. Wšitko bě tu kaž za joho młode lěta. Podłoha bě nješpundowana, jenož wokoło kachli bě tróšku z cyhelemi pokładźena. Kachle běchu też hišće te samsne, při kotrychž bě so jako dźěćo wohrěwał, jenož zo běchu nětko khětro rozpukane, a płomjo, w nich plapotace, kukaše wćipnje z jich škałbami do jstwy. Za kachlemi běše wjetša „hela“, do kotrejež Jadwiga zlěze, zo by so tu zhrěła. We jstwje bě mjenujcy zymnišo hač pod hołym njebjom. Pod kachlemi stojachu hišće nanowe škórnje, nětko wězo cyle plěsniwe. We jstwje stoješe dubowe blido a dwaj zastarskej stólcaj. Wokoło sćěny wiješe so módra ławka a w kuće stoješe stary časnik. Ale dźensa bě sebi zaspał, njetykaše wjacy a też kokula zaby jěднaće kukać, kaž by nochcyła Handrija a Wićazowu w dobrej zabawje mylić. Běštaj wjesołaj a měještaj sebi hišće telko powědać, hdyž so tola njeběštaj tak wjele lět wohladałoj. Jenož Jadwiga sedźeše zrudna we swojim kućiku a pokhili swoju hłójčku na kolenje, kaž by zdrěmnyła, ale njespaše. Jenož někotre sylzy słóčichu so skradźu do jeje hewak tak jasneju čorneju wóčkow a mačachu jeje huste mikawčki. W jeje młodej duši skhadźeše wobraz lubeje maćerje a

50 sobustawow. Wone je na swojim nadawku pilnje dźěłało, wuhotowaše samostatnje wjacore swjedźenje, wobdźěli so na zhromadnych serbskich manifestacijach a haješe wosebje cyrkwinski spěw. Wójnski čas a powójnske lěta su tu kaž druhdźe towarstwu zeškodźałe. Tuž lěta dołho drěmaše a to kruće. Nětko wobstoji dale jako spěwny wotrjad wosadnoho towarstwa a čini swoju narodnu winowatosć. Knjez měšćanosta Jurij Měrćink w Haslowje je loni w lěće k zasywoživjenju nastork dał a woporniwych Serbow, mužskich a žónske, wokoło so zhromadźił, zo bychu we zmysłu „Domowiny“ za lud a wótčinu skutkowali. A nětko přihotuje so wotrjad na swój zymski koncert, 9. małoho róžka, na kotryž budźe bližša a dalša wokolina wěsće prawje bohaće přikhadźeć a tak črjódku horliwych Serbow podpjerać a jich narodne dźěło připóznać. Je jara khwalobne, zo je so serbske spěwne towarstwo wobnowiło. Tuž je wšeje podpjery hódne, hdyž swój nadawk pilnje a swěrnje wukonja. Skoro tydźeńscy zhromadźuja so sobustawy ze wsy a z wokolnych wsow k wutrajnomu dźěłu, njehladajo prócy, časa, wudawkow a hroznoho wjedra, hdyž dirigent k spěwnej wučbje woła. Baćońska wosada a jeje namjezne wsy maja hišće wjacy spěwnych mocow, kotrež do wotrjada słušeja. Njech nowe lěto dalši rozkćěw přinjese a mnohich Serbow za njón zahori! —k.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Časopis „Fels“ staja prašenjo, čohodla bamž ničo njepraji, hdyž widźi, kak w tym abo druhim kraju so přećiwo cyrkwi dźěła, zakonje so wudawaja, kotrež cyrkwi škodźa. A časopis też hnydom wotmołwja, zo drje ma bamž winowatosć, přećiwo njeprawym idejam a naprawam zakročić. Tola najbóle jedna so tu wo prašenja swědomja a Božoho zakonja. Swědomjo pak njemóžeš přecy z krutosću dobyć ale z lubosću. Dale Swjaty Wótc też potom ničo njepraji, hdyž hišće wšě srědki, z kotrymiž by też hišće mohł něšto dócpěć, spytał njeje. Dale so wopačne ideje husto po času same zhubja. Cyrkej to najlěpje z nazhonjenja wě. Jenož hdyž je přećiwjenjo přećiwo Božim kaznjam a cyrkwi wulke a dołhotrajace, hdyž je widźeć, zo wopačne ideje mnohe wowcki wot cyrkwje dźěla, potom wězo bamž njemjelči. Ale — a to je jara važne za nas: Swjaty Wótc też najbóle hižo prjedy rěči — a to přez encykliki a zjawne rěče při audijencach atd. Wón tam jenož nikoho njemjenuje a njecha nikoho wuwabić. Ale najebać toho wupraja tola kruće, što je prawe a što njeprawe. My pak mamy winowatosć, zo sebi bamžowske słowa, kotrež w „Posole“ abo w druhich cyrkwinskich časopisach čitamy, derje překładźemy. Zjawnosć mjenujcy najbóle scyła njewě, zo je bamž wo važnych prašenjach rěčał, dokelž bamžowske rěče dosć njewobkedźbuje. Štóž pak to čini, tón budźe swój puć přecy jasnišo před sobu widźeć. Njeda so wot wopačnych mysli zamylić.

31. decembra běše tomu 1600 lět, zo swjatoho bamža Silvestra w katakombach Priscille pokhowachu. Tohodla wotmě so w Lateranskej bazilicy wopomnjeńska swjatočnosć. Hižo w srjedźnowěku wopomnichu tak kóžde lěto smjerć bamža Silvestra I. To sta so w oratoriju, kotrež so pozdźišo wottorha a na kotrohož městnje nětkle Lateran stoji. Hdyž so oratorium zhubi, přestachu też wopomnjeńske swjatočnosće. Před krótkim pak je jedyn wjeřch dał w Lateranskej cyrkwi jenu kapału jako kapału swj. Silvestra připrawić.

Alumny seminara za łaćonsku Ameriku wopytachu Swjatoho Wótca. Wón namołwješe jich, zo bychu prawje pilnje studowali Bože wěrnosće, zo njeby za nich słowo Swjatoho Pisma płaćiło: Dokelž sy wědomosć wotpokazał, njesměš wukonjeć moje měšnistwo. Tola je pódla toho też važne woprawdźe pobožne žiwjenjo. Štóž chce być z dobrym měšnikom, njesmě ženje so přestać prócować, pobožne a póćciwe žiwjenjo wjesć.

Českosłowakska. Runje Silvester přińdźe Pražski kardinal Kašpar z Roma. Joho powitachu na wosebje swjatočne wašnjo. Duchowni a zastupjerjo knježeństwa běchu so zešli. K nim poréča nowy kardinal a praji, zo ma wosebity nadawk wot Swjatoho Wótca, zo by wuswobodźeńskomu prezidentej Masarykej a też nowomu prezidentej Benešej bamžowske požohnowanjo a najlěpše přeća přinjesł. Wječor wotmě so w domje swj. Vita na Hradčanach swjatočnosć, kajkuž Praha dotal hišće doživiła njeje. Přitomni běchu w domje mnozy zastupjerjo wojeństwa a wyšnosćow. Swjatočnosć běše z wulkotnym znamjenjom, zo staj stat

---

njeznatoho mrějacoho nana w krejčeŕwjenych hrózbnych barbach. Handrij běše nětko nadobo šlewjeŕ roztorhnył, kiž staršeju mortwej wobliči přikrywaše. Njewědźeše wšak hišće prawje, što smjerć je, ale tola běchu Handrijowe proste słowa z mócnej ruku do jeje młodostneje wutroby zasahłe a jeje žiwu fantasiju zbudźiłe.

Što wě, kak dołho by tu hišće takle sedźała, njeby-li ju Handrij wubudźił, zatrubiwši runje před khěžu mócnje ze starej trubu. Hnydom poskoči Jadwiga, pohladny bojazliwje po jstwje, hdźež so poslednje łučlane třeski w kadołbje žehlachu. Ale nichtón tu wjacy njebě, jenož swjećatka na sćěnach, z próchom poćehnjene, hladachu pokhmurjenje na nju. Wićazowa bě mjelčo wotešła, dokelž njechaše Jadwigu njetrjebawši budźić, hdyž ju tola stražnik nihdy nanihdy jej dać njechaše. Handrij bě Wićazowu trósku přewodźał a potom před khěžu hnydom swědomiće swoju stražnisku winowatosć dopjelnił. Měješe hnydom prěni króć njewšědny wuspěch. Ze wšěch škałbow wulećachu nastróžane ptački, a sowa, kiž w kólni drěmaše, wotući a pjerchotaše zatrašena ze swojeje khowanki. Samo liška zawróći so hišće w dźěrje zasy z hłódnym brjuchom. Z njebja pak wupadźe jasna hwěžka a leće na zemju nad stražnikowej khěžku, z kotrejež runje Jadwiga na dwór wuběža. Tola dźensa postróži so Handrij małeje Jadwigi, pytnywši bolostny wuraz jeje wobliča a tajne sylzy we wóčkomaj.

„Što je ći tola zwadźiło, moje dźěćo, ja so boju, zo płačeš?“ rjekny starosćiwje Handrij.

„Luby nanko“, wotmołwi Jadwiga starcowu ruku lubosćiwje majkajo, „hdźe da nětko naša mać je, njepřińdźe mje wona wjacy kolebać a ze mnu paćerje spěwać?“ — „Luba Jadwiga“, pokoješe ju Handrij, „twoja mać ta hlada z tuteje złoteje hwězdźički nětkle na tebje z rjanych njebjes, a přińdźe sebi też jónu po tebje, budźeš-li prawje pěkna a pobožna.“

„Haj, to też ja budu“, rjekny holčka a poklakny so ruče pod starej lipu před swjatym křižom, a ze styknjenymaj ručkomaj šeptaše z Handrijom, kiž bě so při njej poklaknył, swój wječorny paćeŕ a hišće něšto wótčenašow za nana a maćeŕku.

Hišće khwilku, a Handrij leżeše z Jadwigu w mjehkim łožu, a jasny měsačk kukaše wćipnje do małeje komorki, kaž by so njemóhł nahladać do holčcynoho wobliča, kotrež ze swojimi slěbornymi pruhami košeše.

Handrij wusny bórzy a smorčeše, zo so khěžka třaseše. Strowy spar bě jomu sprócnej wóčcy zańdźelił. Tu w ródnej khěžcy drěmaše so tak słódcy a lohko! Ale Jadwidzy zešerichu bórzy hrózbne sony ćichi spar z miłeju wóčkow. Tuž stany mjelčo z łoža a poklakny so na ławku k wokněšku. Styknjenej ručcy pozběže w ćichej modlitwje k módromu njebju, z kotrohož hwěžki tak lubje kiwachu, z kotrohož dźě jeje luba maćeŕka ze złotym wokněškom na nju zhladowaše. Nichtón ju njepytny, khiba jandźel pěston, kiž ju lubosćiwje strażowaše, a swěrny pos, kotryž w durjach leżeše kaž na straži, zo njebychu paduši nowoho wjesnoho stražnika pokradnyli. Přećelnje sydźe so nětko čorny lawdan k Jadwidzy na ławku a hladaše ze swojimaj swěrnymaj wočomaj na nju, kaž by rozemił jeje nutrne prósstwy.

(Přichodnje dale.)

a cyrkej po dołhich lětach wojowanja so wujednałoj a měr sčiniłoj.

Dokelž bu arcbiskop dr. Kašpar z pomjenowanjom na kardinala najwyšši duchowny Českosłowakskeje, přewozmje wón wot nětka też předsydstwo biskopskich konferencow. Hač dotal běše tu Wołomucski arcbiskop z předsydu a konferency wotměchu so też we Wołomucu. Wot nětka pak stanje so to w Prazy.

Němscy katolikojo w Českosłowakskej běchu sebi hłownu centralu wutworili. Biskopja pak ju njepřipóznachu a wustawki wotpokazachu, dokelž běše organizacija daloko zdalena wot ducha katolskoho skutka, tak prajichu biskopja. Tuta hłowna centrala njedyrbješe so w prěnim rjedźe starać wo nabožinu mjez němskimi katolikami w českosłowakskim staće, ale dyrbješe jich narodnje hromadźe wjazać a rozšćěpjenju zadźewać. Też Němcy sami přidawaja, zo biskopja z tym nochcychu němskich katolikow jako tajkich trjechić, ale zo chcyše biskopska zakaznja jenož nabožinu a politiku jasnje dźělić. Wjednicy němskich organizacijow wopytachu kardinala Kašpara, kotryž to hišće raz jasnje wupraji.

Swójby sudetskich Němcow maja přecy mjenje dźěći. Mjez tym zo němske wobydlerstwo 22,32% wučini, je sadźba pola němskich šulskich dźěći jenož 17,5%.

„Osservatore Romano" pisa, zo je zjězd katolikow we Českosłowakskej jasnje móc katolicisma w tutym kraju pokazał. Jedyn stołp tuteje mocy je katolske studentstwo. Wosebje hibićiwe a wuspěšne we swojim dźěle za katolsku wěc je zjednoćeństwo katolskich studentow w Brnje, „Moravan". Hłownje prócuje so towarstwo wo praktiske katolske žiwjenjo a tohodla je też biskopja podpjeraja. Bože mšě za towarstwo su přecy derje wopytane a mnozy studenći też k swjatomu woprawjenju du. Duša cyłoho zjednoćeństwa je monsignore dr. Heger, profesor při univerziće w Brnje. Dokelž też tak mjenowani stari knježa dale ze sobustawami towarstwa wostawaja, ma wone wosebje wulki wliw. Runje seniorojo zjednoćeństwa su potom aktivni wojowarjo za katolicismus. Zjednoćeństwo zarjaduje husto swjate exercicije, kotrež su najbóle derje wopytane. Wězo wjeseli też nas katolskich Serbow, zo su Morawscy studenća tak horliwi wojowarjo za Khrystusowu wěc. Hdyž so studenća horja za nabožinu a cyrkej, potom je to dobry zakład za to, zo so też lud bóle a bóle zahori za swoju swjatu katolsku cyrkej.

W tutym semestrje studuje w českich seminarach a we wukraju 2256 theologow, mjez nimi je 450 rjadnikow. Loni běše ličba bohosłowcow wo 162 mjeńša hač lětsa. Ličba studowacych ze wšelakich rjadow je lětsa wo 60 wjetša hač loni. (Tuta ličba pak je też hižo w powšitkownej wopřijata). Narodnje so ličba theologow takle rozliči: Čechow 685 (loni 669), Němcow 446 (407), Słowakow 394 (390), Ruthenow 80 (97), Polakow 27 (30), Wuherjow 101 (78). Tu pak njejsu rjadnicy sobu ličeni, dokelž so pola tych ženje njewozjewja, kajkoho naroda su. Mjez 450 studowacymi ze wšelakich rjadow je jich 85 Jezuitow, 55 Salesianow (swj. Don Bosca), 51 Kapucinow, 49 Redemptoristow, 38 Franciskanow a 33 Dominikanow.

Kaž w Awstriskej tak stara so też w Českosłowakskej wosebje katolski Caritas-zwjazk wo khudych. Lětsa nahromadźichu za zymu zasy wjele pjenjez, wosebje pak cyroby. W klóštrskich wustawach kubłaja rjadnicy wjele syrotow a staraja so wo bědnych. Dale wudźěleja klóštry kóždy dźeń wjele jědźe. Katolske sotry pak wobstaruja khorych, kotřiž doma leža a nikoho k pomocy nimaja.

Italska. Na jenym kurzu katolskoho skutka měješe sekretar kongregacijow, monsignore Pizzardo, rěč. Mjez druhim praji, zo so někotři, wosebje druhowěriwi a politikarjo, boja, zo so katolski skutk wo wěcy stara, kotrež njejsu jenož nabožnoho razu. Tomu pak njeje tak. Katolski akcijón chce jeničcy nabožne žiwjenjo a přeswědčenjo spěchować. Tola druzy so zasy boja, zo so katolski skutk da laikam do wěcow měšeć, kotrež ma jenož duchowny wobdźěłać. Też tomu tak njeje. Stoji tola katolski akcijón wšudźe a přecy pod wjednistwom dušepastyrjow. Laikojo su w katolskim skutku tola tak organizowani, zo jenož to činja, k čomuž su wot duchownych wjednikow a tući zasy wot biskopow nadawk dóstali. Laikojo dyrbja tak dźěłać, kaž to swjaty Pawoł wo swojich pomocnikach pisa: Běchu pomocnicy w Khrystusu Jězusu a skutkowachu w połnej harmoniji ze mnu. Přichodnje budźeja najwažniše nadawki laikow katolskoho skutka: pomoc při wudźělenju nabožneje wučby (dokelž je so něhdźežkuli stało, zo měšnicy nimaja wjacy móžnosće, dźěći wo nabožinje wuwučować; wosebje starši maja tu wažny nadawk, zo so sami tak nabožnje zdźěłaja, zo móžeja potom swoje dźěći rozwučować a jich za dóstaćo swjatych sakramentow přihotować), dale nabožne rozwučenjo dźěłaćerjow, rozšěrjenjo a podpjèranjo katolskoho nowinarstwa, škit zjawnoho žiwjenja před njepóćciwosću a starosć wo přistojne filmy a předwjedźenja w radiju.

Druhi raz rěčeše monsignore Pizzardo wo italskim konkordaće. Je woprawdźe khwalby hódne, štož je fašistiske knježerstwo za nabožinu činiło. Wone ma sobu wulke zasłužby wo polěpšenjo nabožnoho žiwjenja w cyłej Italskej. Potajkim njeběše italski konkordat jenož zwonkowne zbliženjo stata a cyrkwje. Dyrbjeńska a dobra nabožna wučba w šulach počina hižo swoje płody njesć. Też we wyššich šulach maja dobru nabožnu wučbu a zemrěty bratr ministerskoho prezidenta Mussolinija je postajił, zo ma so při univerzitach wo nabožnej kulturje přednošować. Tak je praktiscy nabožinska wučba na wšěch stopnjach italskich šulow zawjedźena.

Ruska. Kaž je znate, je Swjaty Wótc, hdyž je w tajnym konsistoriju nowych kardinalow pomjenował, a też potom w zjawnym konsistoriju, prajił, zo ruske knježerstwo da cyrkej přesćěhać. To so wězo sowjetskim knježićerjam njeje lubiło. Byrnjež bolšewikojo też njedowolili, zo bychu nowiny wo bamžowych słowach pisałe, dha su tola wšelakim ludźom znate, wosebje też wjednikam cyrkwinskich kołow. Ale nětko so zasy bjezbóžnicy wupjeraja a přizjewjeja nowe wojowanja přećiwo wěrje. Wosebje ma so wjele zhromadźiznow zarjadować, w kotrychž ma so předewšěm přećiwo Vatikanej a katolskej cyrkwi agitować. Wosebje ma so tam wuzběhnyć, zo njeje tak, kaž wukrajne nowiny pisachu, zo stej so Vatikan a sowjetske knježerstwo trochu wujednałoj. Ně, bamžowstwo je so pječa přecy jako njepřećel sowjetskeje Ruskeje wopokazało. (To je wězo wěrno, zo je katolska cyrkej njepřećel bolšewisma, ale je přećel kóždoho ludu, też ruskoho, mjez tym zo su komunisća najwjetši njepřećeljo kóždoho luda, też ruskoho.)

W Tambowje kontrolowaše zwjazk młodych komunistow šulu, hač wojuje też dosć wuspěšnje přećiwo nabožinje. Pola 45% dźěći nadeńdźechu, hdyž je přepytowachu, křižik jako znamješko prawosławneje cyrkwje. Dźěći prajachu, zo su jim starši křižik dali a kazali, zo jón njesmědźa nikomu wudać. Na to wotsadźichu wjednika šule a někotrych wučerjow, dokelž njejsu dosć kruće za bjezbóžnistwo wojowali.

Do hódź běše centralna rada ruskich dźěłaćerskich towarstwow wozjewiła, zo 25. a 26. december njejstej swjatej dnjej. Wosoby, kotrež snadź tutej dnjej na dźěło njebychu přišłe, dyrbjachu so kruće khostać.

Před někotrymi lětami běchu dweju duchownejų na 10 lět do połnócneje Ruskeje do wuhnanstwa pósłali. Jimaj so poradźi tam ćeknyć. Ale krótko prjedy, hdyž chcyštaj hižo finisku mjezu překročić, jeju zasy zajachu. Nětko jeju zatřělichu. Je dźěn pola bolšewikow tak lohko, sebi přećiwo jenomu duchownomu něšto wumyslić a potom joho w samosprawnosći zjawnje zasudźić. Ale kelko ludźi je, kotřiž njewidźa tu njesprawnosć.

Jendźelska a Iriska. Cardiffski arcbiskop wuda adventski pastyŕski list. W nim pisa, zo sebi swět po swětowej wójnje mysleše, zo je měr, hdyž so měrowe wučinjenja podpisachu. Ale hač do dźensišoho hišće měr na swěće začahnył njeje. Dale traja zawisć, njespokojnosć a njedorozemjenjo mjez ludami. Hdyž měrowe wučinjenja a wšelake druhe zrěčenja podpisachu, prajichu, zo je měr na dołhi čas. A tola mamy mało nadźije na měr. To zależi na tym, zo wučinjenja a zrěčenja scyła na Boha a joho kaznje njedźiwaja, a zo kóždy lud jenož spyta druhi zjebać abo podtłóčować. Hdyž Bóh nima ničo prajić do zrěčenjow mjez ludami, potom so njedźiwajmy, hdyž nam měr njepřińdźe.

Druzy jendźelscy biskopja pokazuja wěriwych na strachi, kotrež w Jendźelskej katolskej cyrkwi hroža. Tak pisa jedyn biskop, zo stat wšitko säkularizuje. Chce cyłe socialne žiwjenjo, šulu, spomožeŕstwo a starosć wo strowotu sam wobknježić a cyrkej wšudźe wućišćeć. Tu njeby dźiwa było, hdyž njebychu sebi to ći lubić dali, kotřiž chcedźa swobodu swědomja a swobodu w nabožinje a wosobinskich wěcach.

Jedyn druhi biskop pisa, zo móže so stać, zo zajimy Khrystusowe do konflikta přińdu ze zajimami swěta a zakonjow, haj samo z našimi samsnymi začućemi a prócowanjemi. Stawizny nam praja, zo cyrkej hišće nihdźe a ženje njeje jara dołho mohła w měrje skutkować. Móže so stać, zo mamy wojować za prawa Khrystusoweje cyrkwje.

Loni běše w Jendźelskej 2335890 katolikow. To je 14000 wjacy hač lěto prjedy. Tale ličba so takle zestaja. 12000 ludźi přistupi ke katolskej cyrkwi a 2000 dźěći narodźi so katolskim swójbam. (To je poměrnje mało.) Měšnikow mějachu tam loni 137 wjacy hač lěto prjedy, runje tak 49 cyrkwjow a kapałow.

Zjednoćeństwo „Pomoc we smjerći“ dyrbjało po prawym rěkać „Smjertna pomoc“. Wone so mjenujcy kaž hižo raz pisachmy, wo to prócuje, zo směł lěkaŕ tym njewuhojomnje khorym a bědnym z jědom zawdać, kotřiž chcedźa radšo wumrěć hač dale žiwi być. Wosebje dyrbjało so to pola tych duchownje khorych a też ćežko ćělnje khorych stać, wo kotrychž sebi to přiwuzni přeja, jeli je khory z tym přezjene. Jedyn biskop mjenuje tute euthanasiske hibanjo „spěchowanjo mordaŕstwa“. Praji, zo bychu domy starych ludźi bórzy było rězniske dwory. Też Londonske zjednoćeństwo katolikow je přećiwo prócowanjam hibanja protestowało. Lěkarjo, kotřiž su z wjednikami hibanja, su mjenujcy hižo swoje žadanja jako předłohu nowoho zakonja sejmej podali.

Połnócna Iriska njeje kaž druhi dźěl Iriskeje jendźelske dominium, ale je dźěl jendźelskoho stata. Wjetši dźěl Iriskeje je katolski a by rady samostatny był. Połnócny dźěl z hłownym městom Belfastom pak je zwjetša z anglikanskimi wobydleny a njecha so wot Jendźelskeje dźělić. Tam bydli jenož 450000 katolikow, kotřiž mějachu loni jara wjele ćerpjeć, kaž smy tu wjacy króć pisali. Nětko su so na „Zwjazk ludow“ wobroćili a jón wo pomoc a podpjeru prosyli.

Dźi a čiń też tak

kaž wjele našich čitarjow, kotřiž so při kupowanju w Budyšskich a Kamjenskich wobkhodach na nawěštki w „Katolskim Posole“ powołaja. Překupcy dyrbja wědźeć, zo je wužitne, hdyž w „Katolskim Posole“ so poručeja.

Wšelčizny

Njekazany rubježnik. We časach kěžora Morica běše rubježnik, kotryž ze swojimi towaršemi krajinu trašeše. Nadobo dźěše rubježnik do so a činješe pokutu, a kěžor spušći jomu zasłużene kłostanjo. Po někotrych tydźenjach skhorje pokutnik a bu do špitala dowjezeny. Dokelž so smjerć bližeše, powoła měšnika k sebi, wuspowěda so swojich hrěchow a dósta sakramenty mrějacych. Po khwili poča hórkostnje płakać a modleše so takle: „Hlej, bóžski Wumožniko! ničo nowe wot tebje nježadam, ničo, štož ty tysacam hižom wudźělił njejsy. Smil so nade mnu a wodaj mi, kaž sy pokutnomu mordarjej na křižu wodał. Wzmi mje k sebi kaž tamnych dźěłaćerjow, kotřiž buchu w jěnatej hodźinje do winicy pósłani. Wodaj mi moje hrěchi a njezastorč mje hubjenoho hrěšnika.“ Tak so dołho modleše a sylzy z rubiškom trěješe.

W tyšnosći swojeje wutroby wusny a měješe dźiwny són. Złota waha lećeše z njebjes a wosta wyše joho łoža. Čorni mužojo přistupichu a mjetachu pisma na wahu, hdyž běchu joho złósće zapisane. Bóle a bóle spadowaše waha. Na druhej stronje steještaj jandźelaj w běłej drasće a přihladowaštaj, kak tamna waha spaduje. Prěni jandźel rjekny druhomu: „Dyrbi dha duša tutoho človjeka na wěčne zahinyć? Nimamoj ničo, štož mohłoj napřećo położić?“

Druhi jandźel praji: „Što mohło tu być, hdyž hakle je před někotrymi njedźelemi swoje hrěšne žiwjenjo wostajił?“ Zrudnje wokoło so hladajo, dohladaštaj so na rubiško, kotrež běše pokutny rubježnik ze sylzami přemačał. „Spytajmy tute rubiško hromadźe z Božej miłosću na wahu położić.“ Lědma běštaj to sčinił oj, zjědźe jeju waha hač dele a pisma čornych mužow rozlětachu kaž popjeł. Jandźelaj zawołaštaj: „Khwalena budź Boža miłosć; duša pokutnoho hrěšnika je hnadu namakała a słuša namaj.“ Wjesele wotwjedźeštaj dušu k njebju, mjez tym zo čorni mužojo njemdri woteńdźechu.

Pokutnik wotući, powědaše swój són a wumrě w nadźiji na Božu njewuprajnu miłosć.

Cyrkwinske powěsće z lěta 1935.

Baćoń.

Křćeni: 13. 1. Edith Anita, m. dź. Jana Weidlicha, dźěłaćerja we Łahowje; 31. 3. Johana Khrystina, m. dź. Mikławša Šwejdy, dźěł. w Prěčecach; 8. 4. Hana Hilžbjeta, m. dź. Jurja Bermicha, žiwnosćerja w Haslowje; 11. 4. Hana Monika, m. dź. Richarda Eduarda Rosjata, skałarja w Sulšecach; 19. 5. Marja Hilžbjeta, m. dź. Jana Pětŕki, žiwnosćerja w Now. Łuzcu; 2. 6. Rozalija Marja, m. dź. Jakuba Čornaka, dźěłaćerja w Haslowje; 10. 6. Hilžbjeta Lucija, m. dź. Jurja Měrćinka, pjekarja w Baćonju; 3. 7. Rudolf Jan, syn Marty Mratznyjec, dźěłaćeŕki w Banecach; 7. 7. Helena, m. dź. Jana Kindermana, dźěłaćerja w Nowym Łuzcu; 14. 7. Wałpora Wórša, m. dź. Jurja Oskara Šolca, sedł. mištra w Prěčecach; 1. 11. Měrćin, m. s. Michała Krawca, žiwnosć. w Pozdecach; 15. 12. Hilžbjeta, dź. Hańže Liškec, słužown. w Čornecach; 26. 12. Beno Józef, m. s. Józefa Jurja Měrćinka, žiwnosćerja we Wutołčicach.

Wěrowanja: 22. 1. Pawoł Sieber, žiwnosćeŕ w Šěrachowje, z Tereziju Vickec, domjacej w Haslowje; 11. 2. Jurij Hendrich Wehse, ratař we White Plains pola New Yorka, z Hańžu Delanec, domjacej we Hornim Wunjowje, wěrowanaj w Smochćicach; 17. 2. Jan Rjehoŕ, zahrodnik w Smochćicach, z Marju Hilžbjetu Nawkec z Łahowa; 23. 4. Jakub Čornak, dźěłaćeŕ na Horje, z Martu Marju Rjeńčec z Haslowa; 14. 5. Jan Bernard Smoła, bur w Baćonju, z Marju Hańžu Donatec, domjacej w Libonju; 27. 10. Herbert Bruno Haberkorn, překupc w Drježdźanach, z Marju Martu, rodź. Šramic z Prěčec, předawařku w Drježdźanach.

Zemrěći: 6. 1. Jan Jurij, m. s. Jurja Šołty, dźěłaćerja w Nowym Łuzcu, 2 l. 2 m. 20 d.; 9. 1. Mikławš Beno, m. s.

Mikławša Cyža, cyrkwin. wučerja w Baćonju, 61. 3 m. 21 d.; 24. 6. Marja Madlena, m. dź. Jana Pawla Zopy, žiwnosćerja w Haslowje, 11 m. 4 d.; 11. 9. Jakub Wjeńka, wumjeńkař w Pozdecach, 68 l. 3 m. 11 d.

Towařstwowy powěstnik.

Drježdźany. „Hromadnik“ woswjeći njedźelu, 12. jan., wječor w 6 hodź. swój hodowny wječork w hosćeńcu „Johanneshof“ na Janskej drózy. Kóždy sobustaw dyrbi přińć a hosćo su wutrobnje witani. Předsyda dr. Wjacsławk.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 1.—5. z Budyšina: can. cap. Jurij Hejduška, farař em. Jurij Křižank, just. rada Michał Cyž, wóčny lěkař dr. med. Cyrill Rězak, kapł. Jan Andricki; 6.—10. z Khrósćic: farař Jan Wjeńka, kapłan dr. Pawoł Horjeń, kapłan dr. Pawoł Hórnik, Michał Měrćink, Hana Kronsec; 11. z Łuzća: Jan Běmak; 12. z Hory: Jurij Nowak; 13. z Waldbreitbacha: frater Nemesius Młynk; 14. z Baćonja: farař Jurij Delan; 15. z Now. Łuzća: Pawoł Česla; 16. z Roudnicy: propst Vaclav Kotrch; 17. z Prahi: prof. dr. Mikławš Krječmař; 18. 19. z Drježdźan: krajny bibl. dr. Jakub Wjasławk, zwjazkowy revisor Albert Mět; 20. z Radworja: farař Józef Nowak; 21. 22. z Kamjenjeje: Beno Ćemjera, Michał Rječka; 23.—25. z Wotrowa: farař Mikławš Just, Jakub Hajdan, Hańža zwud. Kubicowa; 26. 27. z Budyšina: Hańža Hajdanec, Madlena zwud. Stankiewiczowa; 28. ze Židowa: Michał Ella; 29. z Dalic: Jan Młynk; 30.—33. z Różanta: administrator P. Pomuald Domaška, Jakub Wićaz, Michał Jurk, Michał Krawc; 34. z Łazka: Bjarnat Brojeř; 35. ze Smjerdźaceje: Mikł. Temer; 36. ze Sulšec p. Kulowa: Pětr Mark; 37. z Ralbic: Mikławš Kórjeńk; 38. z Konjec: Jakub Wałda; 39. z Khanec: Marja Šołćic; 40. z Pančic: wyšši wučeř Jurij Słodeńk; 41. z Kamjenca: žonjacy lěkař dr. med. Fišer; 42. 43. z Radworja: Jan Kral, Michał Domaška; 44. z Kamjenjeje: Jurij Měrćink; 45. z Khelna: Michał Khěžka; 46. z Bronja: Mikławš Hančik; 47. 48. z Budyšina: Hańža Kubicowa, Michał Hoka; 49. z Hajnic: farař Jan Cyž; 50. z Bělšec: Madlena Rězakowa; 51. z Njebjelčic: farař Michał Mič; 52. 53. z Wotrowa: kantor Beno Cyž, Pawoł Čornak; 54. z Khanec: Jurij Čórlich; 55. ze Ženewa: Hańža Hanušec; 56. z Češkec: Jan Lipič; 57. z Lipska: prelat propst Jakub Stranc. (Přichodnje dale.)

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 828. 829. z Kamjenjeje: Michał Žur, Mikławš Kopr; 830. z Radw. Haja: Michał Běmak; 831. z Čorn. Hodlerja: Jurij Šołta; 832. z Měrkowa: Jan Cyž; 833.—837. z Radworja: Mikławš Rajniš, Madlena Seligařka, Jakub Smitk (rěznik), Jan Gliklich (dźěł.), Jan Kral; 838. z Khelna: Hana Zopina; 839. z Miłkec: Hana Grubertowa; 840. z Budyšina: Michał Šustyr; 841. z Wotrowa: Jurij Cyž; 842. z Bělšec: Madl. Rězakowa; 843. z Njebjelčic: Jurij Leńš; 844. z Wotrowa: Marja Mildnerowa; 845. z Khanec: Jurij Čórlich; 846.—852. z Baćonja: Marja Domaščyna, Jurij Kral, Jakub Pjech, Jan Šmoła, Mikł. Smoła, Pawoł Mawč, Hendrich Wilhelm; 853. ze Sulšec: Jurij Čornak; 854. 855. z Haslowa: Hana Rjeńčowa, Hana Leńšowa; 856. z Prěčec: Jurij Šrama; 857. z Łahowa: Michał Domaška. (Přichodnje dale.)

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1059.: N. N. z M.; čo. 1060. N. N. z R.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1108.: N. N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: H. z Bronja 1 hr.; Michał Hoka z Budyšina 3 hr.; Hańža Hanušec ze Ženewa 5 hr.

Dobrowólny dar za zaměry „Kat. Posoła“.

Knježna Hańža Hanušec ze Ženewa 3 hr.

Po Božej njewuslědźomnej radźe zemrě ćiše w Knjezu štwórtk wječor 1/28 hodź. naša horcolubowana mandźelska, mać, sotra a ćeta

Marja Koperowa

rodź. **Kilanec**

w 61. lěće žiwjenja. Khowanjo budźe póndźelu dopołdnja w 9 hodź. w Radworju.

Wo ćichu modlitwu prošo zdźěluja tuto wšitkim přećelam a znatym

zrudźeni zawostajeni.

W Kamjenjej a Bronju, 10. januara 1936.

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!

Smykawy! Sanki!

Dobre a rjane

kachle

we wulkim wubjerku.

Wosebje wukhwalene **„Baldur“**-kachle předawa tudy samlutki

Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Wšě dobre wěcki

poruča pjekařstwo

Max Kolbe

w Kamjencu — Šulska hasa 4

Wopytajće a wobhladajće sebi mój wulki skład

škleńčaneje nadoby, wobrazow, křižow

— postawy za Bože narody —

Rudolf Budyšin **Wilhelm** škleńčerja Serbska dr. 16

Štož serbska žona k drasće trjeba, tež za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

Budyšin — Bohata dr. 25

Pjatk 3. januara 1936 je naša luba mać, wowka a přichodna mać

Madlena zwud. Wićazowa

rodź. **Domšec**

z Božim khlěbom posylnjena swojej sprócnej wóčcy ćiše a zbóžnje zańdźeliła, dócpěwši starobu 80 lět. Na swjedźenju swjatych Třoch Kralow bu na Khrósćičanskim kěrchowje khowana. — Wšěm přećelam a znatym, kiž so na pustych wječorach za nju modlachu a při pohrjebje jej poslednju česć a lubosć wopokazachu, wuprajamy najwutrobniše

„Zapłać wam Bóh luby Knjez!“

W Prawoćicach, Porta Coeli a Zejicach, 8. januara 1936.

Duchowna knježna **Marja Bernarda Wićazec,**
Hańža Češlina rodź. Wićazec,
Marja Wićazowa.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šuleńskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

3. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **18. januara 1936.** | **74. lětnik.**

Bóžski Zbóžniko, swjatoscéj swojich měšnikow.

Słyš, što naš Swjaty Wótc Pius XI. praja: **„Bóh w njebjesach a ja na zemi, mój njepřejemoj sebi ničo nutrnišo hač paćerje a wopory za měšnikow . . .** Prošmy Boha, zo by nam swjatych měšnikow wobradźił. Mamy-li tych, budźe wšo druhe sćěhować, nimamy-li pak jich, njebudźe też ničo druhe pomhać."

Tohodla dźerž też ty

sobotu za měšnikow.

Što je sobota za měšnikow? — **Wěnuj stajnje sobotu po prěnim pjatku měsaca wšo: Božu mšu, woprawjenjo, wšě paćerje, dźěła, radosće, wopory a ćerpjenja na rucy swjateje Marije, wulkeje posrědnicy hnadow, swojomu Zbóžnikej za swjatoscénjo wšěch měšnikow a bohosłowcow na cyłym swěće. Štož je ći tón dźeń njemóžne, dokonjej na njedźeli po nim. Ničo dale njetrjebaš činić; jenož tule sobotu wopruješ za swjatoscénjo měšnikow. Njejedna so tu wo towaŕstwo, wo organisaciju, abo wo něšto podobne. Sobota za měšnikow chce być kaž pjatk Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje něšto prakatolske za wšěch katolikow na cyłym swěće.**

* * *

† Biskop Berlinski, Dr. Mikławš Bares, poruča a žohnuje najnutrnišo sobotu za měšnikow: „Z wulkej radosću witam tu wumóžnu mysličku wo soboće za měšnikow. Dokelž je swjaty měšnik najwjetši dar njebjes na zemi, budźe bědźenjo wěriwych wo swjatych měšnikow z modlitwu a woporami najwjetši dar zemje njebjesam.

Z tymle Bohu spodobnym japoštołstwom pomhamy na swoje wašnjo zamysły wěčnoho Wyššoho Měšnika a joho najzbóžnišeje maćerje, kralowny měšnikow, do skutka stajić, zo by so cyła cyrkej zabłyšćiła z jasnosću hłubokowěriwych, poniżnych měšnikow sylneje wutroby, kajkichž naše časy ćežow a nuzow kruće žadaju.

Tohodla poručam a žohnuju tónle čin z cyłej wutrobu."

Swjatych měšnikow žadataj sebi ze starosćiwej wutrobu bóžski Zbóžnik a joho najswjećiša maćeŕ. Tuž wopruj też ty stajnje sobotu za měšnikow na tele měnjenjo. Bamž, wšitcy biskopja, wšitcy duchowni a studenći měšnistwa a wosebje też twój samsny dušepastyŕ proša će nutrnje wo to.

Modlitwa poswjećenja soboty za měšnikow.

Bóžski Zbóžniko Jězu Khryšće, kiž sy cyły skutk swojoho wumóženja, wukhowanja a spomoženja swěta, měšnikam jako swojim zastupnikam dowěrił, přez rucy twojeje najswjećišeje maćerje wopruju ći k swjatoscénju twojich měšnikow a na měšnistwo so přihotowacych bohosłowcow dźensiši dźeń cyle a dospołnje: wšě modlitwy, dźěła, radosće, wopory a ćerpjenja.

Daruj nam prawje swjatych měšnikow, kotřiž zahorjeni z wohnjom twojeje bóžskeje lubosće, ničo njepytaju hač twoju wjetšu česć a spomoženjo našich dušow.

Swjata Marija, dobroćiwa maćeŕ měšnikow, škituj wšěch měšnikow we strachach jich swjatoho powołanja a dowjedź z dobroćiwej maćeŕskej ruku też wbohich zabłudźenych měšnikow, kiž buchu swojomu wysokomu powołanju njeswěrni, zasy k dobromu pastyrjej. Amen.

* * *

Spěwaj też hewak často tule modlitwu za swojoho dušepastyrja a za wšěch měšnikow:

Bóžski Zbóžniko Jězu Khryšće, kiž sy dobro a zbožo swojeje swjateje cyrkwje měšnikam dowěrił, z cyłej nutrnosću swojeje wutroby poručam tebi wšě japoštołske należnosće swojoho dušepastyrja a wšěch měšnikow. Wuhotuj jich dale a bóle z prawej měšniskej swjatosću. Spožč jim wulku, šěroku, japoštołsku wutrobu, połnu swjateje lubosće k Tebi a wšěm Twojim dušam, zo bychu, sami w Tebi swjatoscéni, nas, swojich dowěrjenych swjatoscéli a po wěstym puću do njebjes dowjedli. Wobradź jim wšě swoje

měšniske hnady nanajbohatšo! Daj, zo bychu nam we lubosći a swěrje k swjatej cyrkwi, k bamžej a biskopam, ze słowom a žiwjenjom přecy dobry přikład wšeje pócćiwosće dawali.

Najsmilniši Jězuso, žohnuj wšitke jich měšniske skutki a wopory! Žohnuj jich paćerje a słowa při wołtarju a we spowědnym stole, na klětcy a w šuli, w towarstwach a při khorych! Škituj a zakhowaj jich we wšěch znutřkownych a zwonkownych strachach!

Bóžski Zbóžniko, spožč swojej cyrkwi woprawdźe swjatych měšnikow! Pozbudźej wjele dobrych pachołow a młodźencow za měšnistwo a rjadniske powołanja! Spěchuj a swjatosćej wšěch, kiž so na twoje měšnistwo přihotuja! — A dušam njebohich měšnikow daj wěčny wotpočink!

Mi pak wobradź ducha praweje wěry a ponižnu posłušnosć, zo bych we swojim dušepastyrju přecy Božoho zastupnika widźał a so po wšěch joho słowach rady měł. Amen.

* * *

Štóž kajkežkuli wot cyrkwje skhwalene paćerje za měšniske a rjadniske powołanja wuspěwa, dobudźe wotpusk sedom lět a sedom kwadragenow. Hdyž to kóždy dźeń spěwaš, za měsac jónu dospołny wotpusk po swjatej spowědźi a swjatym woprawjenju.

(Pius X., 27. 10. a 29. 11. 1907.)

Z Łužicy a Serbow.

Z Jasenicy. Njedźelu, 12. wulkoho róžka wuhotowa Jaseńčanska „Katolska Bjesada“ w Handrikec hosćeńcu swój derje poradźeny 63lětny žałoženski swjedźeń. Ze wšěch stron přikhwatachu hosćo, tak, zo bě žurla za krótki čas přepjelnjena. Z dypkom 7 hodź. witaše předsyda, bur Just, wulku sytu přitomnych nanajwutrobnišo, wosebje też wysokodostojnoho knjeza fararja Wjeńku, kaž też zastupjerstwo Khrósćanskeje šule. Přeješe na prohu nowoho lěta wšěm wjele zboža a Božoho žohnowanja. Dale spomni na ważny nadawk „Bjesady“: zo maja so sobustawy wukubłać k swěrnym křesćanam a dobrym staćanam. Na to wuspěwachu wšitcy prěnju a poslednju štučku našeje hymny „Rjana Łužica“. Hnydom po tym sćěhowaše wječorny porjad, wobstojacy z dweju dźiwadłow. Najprjedy zahrachu Bjesadźenjo krótku žortnu hru „Krasne wobrazy“, z kotrejž připosłucharjow derje zabawichu. Po krótkej přestawcy wustupichu ze struchłohru „Genofeva“ w 7 jednanjach. Hrajerjo so do swojich rólow hłuboko zanurichu a je z woprawdźe znutřkownym začućom předstajichu, zo so někotromužkuli sylzy wukulichu; tak jara jich skutk jimaše. Po předwjedźenju hry poréča hišće wosadny knjez farař dléše słowa. Dźakowaše so hrajerjam za dobre předstajenjo rjaneje, nabožneje hry, knjezej Ryćeri za wšu naloženu prócu, zo je so wšitko derje poradźiło, kaž też předsydźe. Pokaza dale, kajke měle naše swójby być, a staji hosćom swjatu swójbu jako přikład, dokelž bě runje tuta njedźela swjatej swójbje poswjećena. Wupraji přećo, zo by była cyła „Bjesada“, haj cyła wosada, tajka swójba połneje lubosće, swěry a woporniwosće. Ke kóncej podźakowa so předsyda hišće rěčnikej za joho powučace słowa, hrajerjam za dobre předstajenjo a wšěm lubym hosćom, zo su na tutym swjedźenju w tak bohatej ličbje so wobdźělili. Wjesoła rejka skónči wurjadnje poradźeny wječork.

Z Budestec-Hajnic. W zańdźenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe wukřćiło 7 (18) dźěći, 4 hólcy a 3 holcy. Wěrowanjow běše 5 (7). Zemrěło je 9 (6) wosobow, 8 dorosćenych, 1 dźěćo, 4 mužskoho a 5 žónskoho splaha. K swj. woprawjenju pobu 7707 (8025). Z cyrkwje wustupichu 6 (6). Domawobstaranjow bě 72 (61). Nahromadźiło je so 2428,71 hr. (2478,43 hr.).

Z Ralbic. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło a křćeńcu dóstało 41 (44) dźěći; 23 hólčatkow a 18 holčatkow, njemandźelske běchu 3 (3). Wěrowanjow bě 12 (6). Zemrěło je a na našim kěrchowje pokhowanych bu 17 (22) wosobow; 2 (10) dźěśći: jene měsac a druhe 3 lěta stare, 2 wosobje w starobje 50—60 lět, 2 wosobow w starobje 60—70, 6 wosobow w starobje 70—80, 2 wosobje w starobje 80—89. K swj. woprawjenju poby w farskej cyrkwi w Ralbicach 26800 (26250), w Rakecach 38, w Šunowskej kapałcy 2297 (1937), w Różeńčanskej hnadownej cyrkwi 12500 (11900), to je wšo hromadźe 41635 wosobow. Ze swj. woprawjenjom bu domawobstaranych 265 (135) wosobow. Prěnjowoprawjeńskich dźěći w Ralbicach 13, w Różeńće 20. Wopytowarjow Božich służbow na njedźelach w přerěžku w Ralbicach 765, w Różeńće 878. Do našeje katolskeje cyrkwje přistupištej dwě mužskej wosobje. Bóh daj narodźenym swoju hnadu, zwěrowanym Bože žohnowanjo, wotemrětym wěčny wotpočink, nam wšěm pak jónu wěčnu zbóžnosć!

Z Nowoslic. Pjatk swjećeštaj naš wjesnanosta bur Mich. Čornak (Buk) a joho mandźelska Hańža rodź. Matkec (Běwšec) z Konjec sléborny kwas w ćiłej strowosći a wjesołosći. Buštaj 17. wulkoho róžka 1911 w farskej cyrkwi w Ralbicach wot knjeza fararja Jana Justa zwěrowanaj. Mandźelstwo je Bóh z 5 dźěćimi žohnował. Wot tutych je jedyn pola wojakow, kotryž je rěznistwo nawuknył a jedyn w dźělowej służbje. Knjez Čornak je před třomi lětami wjednistwo w gmejnje přewzał. Rozemi derje swojich wjesnych hromadu dźeržeć a ma dobry porjad we zastojnskim dźěle kaž też we swojim hospodarstwje. Přejemy jomu wjele zboža a Božoho žohnowanja, zo byštaj też złoty kwas w strowosći a wjesołosći swjećić mohłoj. Čornakec swójba čita pilnje „Posoł“ hižom ze staroho časa sem. Tuž też towarstwo swjateju Cyrilla a Methoda jimaj wutrobnje wjele zboža přeje na mnohe lěta!

Z Wotrowa. W minjenym lěće je so w našej wosadźe (něhdźe 640 dušemějacej) narodźiło: 15 (12) dźěćatkow a to 10 hólčatkow a holčatkow. Wěrowanych bu 7. Zemrěło je 8 (4) wosobow, 4 mužskich, 4 žónskich a to: 1 dźěćo połdra hodźiny stare; druhe 40, 48, 2 po 62, 72, 81, 85 lět. Swjatych woprawjeni bě w cyrkwi 13361 (11108), w domach bu wudźělenych 57, mjez nimi 6 ze swjatym sakramentom mrějacych. Prěnjowoprawjeńskich dźěći bě 17.

Z Kamjenca. We swjatym Jurjowym domje měješe knjez P. Hruza S. J. tónle tydźeń swjate exercicije za maćerje a žony. 22 wosobow so na nimi wobdźěli. Někotre wostachu tudy cyły dźeń, druhe zastarachu připołdnju swoju swójbu a přińdźechu porjadnje popołdnju z nowa. Wječor w 8 hodź. bě w cyrkwi naréč, potom Bože požohnowanjo za wosadu; po tym wróćichu so exercitanki a žónski splah domoj a nanojo, mužojo a młodźencojo mějachu wječorne prědowanja, kiž běchu derje wopytane. Kónc tydźenja su přednoški za šulske dźěći, kiž póńdu jutry ze šule a za knježny. Njedźelu, 19. januara w 8 hodź. je zhromadne swjate woprawjenjo za cyłu wosadu a wječor w 7 hodź. swjatočne skónčenjo hnadownoho tydźenja.

Z Drježdźan. Znate literarne zjednoćeństwo „Hromadnik“ swjećeše njedźelu, 12. wulkoho róžka w městnosći „Johanneshof“ we wužšim kruhu hodowny swjedźeń. Wječor w 6 hodź. hižo běchu so sobustawy kaž też nahladni hosćo zešli, tak zo bě móžno w postajenym času ze swjedźeńskim porjadom započeć. Po postrowjacych słowach zasy wotkhorjenoho knjeza dr. Wjacsławka, kiž je tučas z předsydu koła, poskići knjez farař em. Handrik ze Slepoho wulkotny přednošk. Réčeše wo Wumóžniku swěta, kiž w hodownym času jako dźěćo Bože k nam přikhadźa a we dwojakim wuznamje, nabožnym abo politiskim křesćanske duše rozbudźa, zo njebychu zhubili nadźiju we wšěch časach. Je ćežko podać dospołne wuwjedźenja přednoška, za to pak „Serbske Nowiny“ nadrobnje wo tym pišu.

Slědowace spěwne poskićeńki, kiž pod wustojnej ruku knj. hudźbnoho direktora Krawca so wubjernje poradźichu, přinjesechu wotměnjenjo za cyły wječor. Knjez stud. Česla spěwaše z jasnym hłosom „Hody“ wot Bj. Krawca a „Won do pola“ kaž „Pod běłej brězyčku“ wot Kocora. Wosebje pak lubjachu so spěwy „Kolebawka“, „Naš dźěd“, „Kožuch“, kaž też „Hólčace kralestwo“ atd., spěwane wot Krysty Burgasoweje, kotraž je woprawdźe wobdarjena spěwarka a, hačrunjež Němcowka, serbske słowa derje wupraja. Čitaše so z dźěłow Jana Hajncy a z tym skónči so khutny dźěl. Potom pak bě sama wjesołosć hač do kónca wječora. Žortne wustupy zastupjerja rumpodicha, tohorunja směšne ludowe humoreski zbudźichu wjele smjeća. Naposledk doda knjez hudźbny dir. Krawc hišće žortne powědańčko z dalokeje cuzby a z hodownymi spěwami porjeńši so wječor.

Exercicije

budźa w tymle lěće w Haus Hoheneichen in Hosterwitz, Post Pillnitz b. Dresden za **mnžskich** (předewšěm ratarskoho powołanja): 27.—31. januara,
16.—20. měrca,
8.—12. junija;
za **žónske** (w Schwesternhaus in Hosterwitz):
23.—27. februara,
11.—15. meje a
30. meje hač do 3. junija za knježny.

Haus Hoheneichen je dócpěć wot hłownoho dwórnišća z elektriku čo. 1 hač do Lošwicy, potom z elektriku čo. 18 hač do „Keppschloß“, wot tam po šćešcy hač na Dresdner Straße 34 c.

Do „Schwesternhaus“ runje tak, ale na Dresdner Straße čo. 23 b (Hosterwitz).

Tele duchowne zwučowanja započnu so stajnje wječor w 6 hodź. prěnjoho dnja, kiž je horjeka při datach naspomnjeny.

Za žónske budźe składnosć k duchownym zwučowanjam też w klóštrje Marijinym Dole a to za žony wot 15.—19. junija a za knježny wot 20.—24. junija.

Należnje napominamy našich wěriwych, zo bychu tutu składnosć k spomoženju swojich njesmjertnych duši wužili. Zdobom prosymy wšěch, kotřiž su hdy hižo tajke duchowne zwučowanja sobu činili a jich rjanosć a wužitk spóznali, zo bychu swojich přiwuznych a znatych za wopyt tajkich zwučowanjow zahorjeli.

Čitaj naše dobre, rjane, serbske knihe a spisy!

Wobsedźamy tak nadobny pokład wšěch družin! **Ty dyrbiš je zeznać!** Z lubosće k Serbam buchu z wulkimi woporami spisane.

		płaći nětko:
Dobry křesćan. Modlitna knižka za młodosć. (M. Žur.)	čerwj. zwjazk	1,25
	złoty zwjazk	1,75
Pój, Knježe Jězuso! Modlitna knižka za časćiše swj. woprawjenjo. (J. Skala.)	čerwj. zwjazk	1,75
	złoty zwjazk	2,50
Domaša Kempenskoho **Kročenjo za Khrystusom.** (J. Libš.)	čerwj. zwjazk	1,75
	złoty zwjazk	2,50
Nowy Zakoń. (J. Łusčanski.)		5,—
Perikopy. Epistle, lekcije a sćenja cyrkw. lěta. (J. Skala.)		4,—

Ty sy katolski Serb — a tute rjane, dobre serbske knihe hišće njeznaješ a njewužiwaš?

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Po knizy P. Romualda: „Tysac lět hnadowne městno Różant“.)

(Pokročowanjo.)

Kapłanojo w Różeńće.

Lěta 1756 założi so w Różeńće kapłanske zastojnstwo a skutkowachu tu jako kapłanojo:

1. P. Chrysostomus Beer (Běr z Wotrowa) z klóštra Noweje Cale wot lěta 1756—1758.
2. P. Placidus Kmječ z Noweje Cale wot lěta 1758—1764.
3. P. Anton Buk z Noweje Cale wot lěta 1764—1770.
4. P. Eugen Hauptmann z Noweje Cale wot lěta 1770—1793.

Syrotka.

(Pokročowanjo.)

Hižo zblědny jasny měsačk a njebjes złote dźěćatka, kotrež so tam tak rjenje w črjódkach za ruki wodźachu, woteměrachu hladajcy. Rańše zerja wotewrjachu ze swojimi różowymi porstami njebjeske wrota, a w złoćanym błyšćacym płašću wustupi z nich womłodźene słónčko, a rozsywaše swoje ćopłe swětle pruhi po wotućacej krajinje. Też na hrodźiško do Handrijoweje khěžki dobywachu so słónčne pruhi a łoskotachu podarmo joho sparnej woči. Hakle hdyž wjesele njedźelske zwony zazwonichu a jich mócne zwuki so też do Handrijoweje khěžki znošowachu, wuskoči też naš stražnik z łoža. „Što dha je će tak zahe z łóžka zešeriło?“ dźiwaše so Handrij, „njejsy snadź spać mohła?“ — „Ně, luby nano, we łóžku dźěn mje njeby mać widźała, a tuž sym so k woknješku čapła a k njej hladała, hač mi z ručku z rjanych njebjes njekiwnje.“ Tuta dźěćaca njewinowatosć stłóči samomu Handrijej sylzu hnuća do stareju wóčkow. Nětk pak dyrbješe so do spěcha měć. Prěnju njedźelu doma a hižo khětro skomdźić, to so njebě joho starej hłowje ženje zedźało. Ale njebě wjele hinak. Hdyž z Jadwigu do cyrkwje doběža, spěwaše knjez farař hižo sćenjo. Tola Handrij zaruna, štož bě skomdźił, z tym, zo ćim pobožnišo a wótřišo serbske krasne kěrluše k Božej khwalbje znošowaše. To pak bě też prěni a posledni króć, zo kemši skomdźi. Wot nětka klečeštaj kóždu njedźelu z časom Handrij a Jadwiga w farskej cyrkwičcy a po nyšporje krepještaj na staršeju zelenym rowčku kćějace róže, kotrež běše tam Wićazowa nasadźała.

Handrijej zalubi so na hrodźišku bórzy nanajlěpje. Běše wšón zbožowny, zo měješe tu tajkoho jandźelka, kiž jomu stare dny wokrasni, ze swojim lubym posměwkom ćichi wječor joho žiwjenja wujasni.

Też Jadwidcy so na hrodźišku lubješe, wosebje pak, přińdźe-li Wićazec Jurk na bjesadu. Dorozemištaj wšak sebi bórzy, Handrij nawuči Jadwigu za krótki čas serbski. Pod lipomaj so nětko wšitko zasy wožiwi. Jurk klepaše tu z čerwjenoho cyhela cymt, předawaše běły pěsk za drobny cokor a sušenki za mjaso. Ale też Jadwiga běše khětro njeswědomita a wobšudźi Jurka, hdźežkuli móžeše. Kermušu žiwješe joho z hlinjanymi, rjenje z pěskom posypanymi tykancami a napoješe joho z husacym winom. Jeje kruwy, horncowe wuška, wšak derje njedejachu a zé šmicy a trawy tak khětře kórca njewumłóćištaj. Bě potom bjez dźiwa, zo njeměještaj na pječwo ani muki ani mloka. Ale měještaj so tola jedyn druhoho rad kaž bratr a sotra. Dźěćaca wutroba dźě je połna rjaneje lubosće. Handrij měješe z njewinowatymi dźěćacymi hrami swoje wjeselo, widźo, zo při tym Jadwiga najsnadnišo swoju zrudobu zapomni. Jenož

5. P. Tecelin Mět z Noweje Cale wot lěta 1793—1816.
6. P. Polykarp Schoen z Oseka wot lěta 1816—1822.
7. P. Tecelin Mět zasta zasy kapłanstwo wol lěta 1822—1835.

Wot nětka su wšitcy duchowni z klóštra Oseka w Čechach.

8. P. Beno Kral wot lěta 1835—1838.
9. P. Theodor Petters, rodźeny z Wölmsdorfa, wot lěta 1838—1840.
10. P. Valentin Angerle, rodźeny z Komotowa, wot lěta 1840—1841.
11. P. Robert Pokorny, rodźeny z Polic, wot wulkoho rózka 1841 hač do nazymnika samsnoho lěta.
12. P. Józef Dressler, rodźeny z Komotowa, wot lěta 1841—1843.
13. P. Sigismund Biener, rodźeny z Duchcowa, wot lěta 1843—1845.
14. P. Ildefons Nitsch, rodźeny z Kadna, wot lěta 1845—1849.
15. P. Arnold Werner, rodźeny z Dubrjenka pola Kulowa, wot lěta 1849—1856.
16. P. Eugen Scherzel, rodźeny ze Šlana, wot lěta 1856—1859.
17. P. Ludwig Angermann, rodźeny z Labanta, wot lěta 1859—1867.
18. P. Tadej Natuš, rodźeny z Kukowa, wot lěta 1867—1873.
19. P. Benedikt Chejnovský, rodźeny z Gutwasser, wot lěta 1873—1876.
20. P. Sćěpan Ubl, rodźeny z Wottawy, wot dnja 10. nalětnika 1818 hač do nazymnika samsnoho lěta.
21. Nětko přińdźe zasy P. Benedikt jako kapłan do Różanta a wosta tu wot dnja 25. różownika 1889 hač do 30. wulkoho rózka 1892.
22. P. Leopold Šnajdr wot 8. małoho rózka 1892 hač do 31. pražnika 1893, potom kapłanješe w Marijinej Hwězdźe a na dnju 1. nazymnika 1896 bu zasy z kapłanom w Różeńće.
23. P. Sćěpan Kocian wot 22. wulkoho rózka hač do 11. nazymnika 1901.

Kapały a cyrkwje w Różeńće.

Zemjan Swětlik ze Sernjan da w Różeńće mału drjewjanu kapałku natwarić, kotraž bě k lěwej rucy wot pućika, kiž wot wrotow do cyrkwje wjedźe. Tam stoješe też lipa, na kotrejž su hnadownu postawu namakali. Lěta 1264 natwarichu při lipje nowu drjewjanu kapałku, kaž to Beissel we swojej knizy: „Pobožne pućowanja k našej lubej knjeni“ na stronje 384 wobkruća. W běhu lět bě tuta docyła dodźeržała, dokelž bě drjewo přehnite. Tohodla natwari lěta 1537 hnadna klóštrska knjeni abtysa Marhata z Metzrad nowu kamjeńtnu kapałku. Marhata pokhadźeše z čěskoho rodu, kiž prjedy Něserad rěkaše. Tuta kamjeńtna kapałka bě 24 łohći dołha a 9 šěroka, měješe wěžku, 2 zastupaj a 5 woknow. Lěta 1628 postajichu za hnadownu postawu wosebity wołtař.

Na kóncu šěsnatoho lětstotka abo na započatku sydomnatoho natwarichu pódla kapałki cyrkej. To pak je jenož hole měnjenjo, zo bu cyrkej hakle w tutym času natwarjena, najskerje sta so to hižo wjele prjedy. Kaž stara mjedźorycina pokazuje, bě łódź cyrkwje štyriróžkata, ke kotrejž so přizamkny wuzki štyriróžkaty khór. Lěta 1652 wobda abtysa Hana Marhata Dorn cyrkej a kapałku z muraju. Tutu cyrkej powjetši abtysa Katyrna Benadin lěta 1683 wo 18 łohći, tak zo bě wona nětko 63 łohći dołha. Też da abtysa lěta 1688 nowy wołtař zhotowić, na kotryž postawu najzbóžnišeje knježny w čłowjeskej wulkosći postajichu. Zo bychu wulkej čišćeńcy zadźěwali, kotraž z mnohosću pobožnych pućowarjow často nasta při wulkim wołtarju, sćahnychu před nim železny płót. Cyrkej měješe też nabočnej wołtarjej. Na prawicy bě jako pobočny wołtař tón, kotryž bě Khrósćanski faraf Jakub Lebza lěta 1629 jako wulki wołtař darił. Na lěwicy bě wołtař ze swjećatkom, kak luboho Jězusa šwikaja. Wołtař da natwarić propst Marijineje Hwězdy P. Wylem Seemüller I. Na městnje tutoho wołtarja stoješe prjedy wołtař, poswjećeny swjatej Madlenje, kiž bě lěta 1619 kanonikus a Khrósćanski faraf Jurij Kokla za swoje pjenjezy natwarić dał. W cyrkwi bě też klětka, rjane khory, dwě rjadcy ławkow. Na třěše wyše wulkoho wołtarja bě wěžka za zwónčk, z kotrymž so při přežohnowanju zwonješe. Nad łódźu cyrkwje bě něšto wjetša druha wěžka, w kotrejž běštej wjetšej zwonaj zaměstnjenej. Blizko při cyrkwi natwarichu khěžku, zo by tu mohł duchowny, kiž chcyše w Różeńće Božu mšu swjećić, přenocować. Nětčiše wobydlenjo za duchownych da hakle hnadna knjeni Józefa Elger lěta 1754 natwarić.

Nětčiša cyrkej bu wot 1776—1778 pod nawjedowanjom klóštrskoho sekretara Hendricha Loba natwarjena po wašnju italskich kulowatych wobłukow. Wona je 43,30 metrow dołha a 18,81 m šěroka. Městno za duchownych je 14,10 m dołhe a 13,15 m šěroke. Cyrkej stoji runje wot wječora

---

Wicazowa njekhwaleše jara Jurka, hdyž joho lepi, kak jeje horncam wuška wotklepowaše. Tu měješe potom zasy prut jednać. Tola pola Wićazec Jurka běchu też płački a směški w jenym měšku. Tak dołko kaž prut po khribjećiku rejwaše, płakaše a žałosćeše, ale hdyž wjacy za kožu njeńdźeše, běše zasy tajki šibałk kaž prjedy. Skoro dźeń wote dnja khodźeše Jurk k Jadwidcy, swojej towaršcy, na bjesadu. Bože słónčko widźeše tu na hrodźišku přecy same wjesołe, zbožowne wobliča.

Samo Handrij womłodźi zasy trochu a joho zmoršćene wobličo so wujasni. Njeměješe wšak też žaneje nuzy we swojej khěžcy, ale činješe sebi přecy złoty dźeń. Ze stražnistwom njekažeše sebi nócnoho spara, wšak tu paduchow njebě, a by-li so na wšěm posledku tola jónu dundak přičampał, zmotachu joho wjesne psy. Tuž też naš stražnik jenož z wječora ducy lehnyć a rano stańši łoža trubješe, hačrunjež bě to druhdy hižo cyle na běłym dnju. Hewak ženje swojeju Bohu dźakowano hišće dosć dobreju płucow njenapinaše, khiba zo připadnje jónu w nocy wotući. Tu wotewri sebi potom swój kukačk a trubješe z woknješkom won do ćicheje nocy; nastaji khwilku wuši, hač so nihdźe njepakosći a njekramosći, wobhladny so kołowokoło a potom zaprasny zasy woknješko a zary so do ćopłoho poslešća, z kotrohož bě bórzy zasy jenož hišće joho smorčenjo słyšeć. Tola druhdy stražowaše Handrij też swědomiće a bě też w nocy na nohomaj. A to bě přecy, běchu-li wo wsy někajke křćizna, mała kermuška abo wulka kołbasa. Potom wobu so też Handrij zasy swoje dołhe pólske škórnje, wobleče so swój dźěrawy kabat, kotryž sebi ze zamysłom njezapłata, staji sebi swoju zerzawu přilbicu (helm), wopasa so z mječom a do ruki wza sebi kosaksku hlebiju, a tajki dźěše z Jadwigu, kotřaž za nim staru trubu njeseše, wjesku stražować abo lěpje tykancy abo kołbasy stonać. Njećinješe wšak ničo rad podarmo a tuž tehdy stražowaše, hdyž znajmjeńša něšto lepi, jeli nic paducha, tola skibku tykanca, kónčk kołbasy abo karančk piwa. Piwo wšak jomu też derje běžeše. Za to pak jim potom też trubješe, hač wšě wokna šćerćachu. Wo wsy wšak mějachu bórzy wšitcy ludźo Handrija rady a wšudźom bě rady widźany. Wědźeše dźě telko powědać a wšěch zabawjeć a, dyrbješe-li być, też serbsku reju zapiskać na swojej harmonicy. Serbska přistojna reja wšak hišće tehdom w Serbach njebě tak zacpěta kaž dźensniši dźeń. Dźensa njeby wězo naš Handrij ze swojimi serbskimi rejemi trjechił, ale tehdom to hišće płaćeše, tak zo bě naš stražnik bórzy najwidźaniši muž wo wsy. Běše wšak też tajki talent, wustoješe so nimale na wšo. Zakłó-li koho w boku, runaše a plestrowaše joho Handrij, bubnješe-li někomu kruwa, wukazowaše zasy spomožne zela. Samo do zakonjow a prawow bě ponuchał, a to nimale z dobrym wuspěchom, znajmjeńša poradźi so

k ranju a wulki wołtař na rańšej stronje, kaž sebi to cyrkwinske předpisma žadaja. Cyrkej wobstoji z třoch łódźow a połkulotwara. Narańšej podšijkaj stej jako kapali wutwarjenej. Nad zazhibjenymi jednorymi stołpami su pasy a mjez nimi ćwicy z delesćehnjenymi kapicami. W srjedźanskim podšijku je ze sadriny zhotowjeny wopon abtysy Klary Trautmannec. Tež zwonkowny napohlad cyrkwje čini na khutnoho wobkedźbowarja rjany, spokojacy zaćišć přez to, zo su přestrjenje murjow do polow derje rozdźělene přez mało wustupowace stołpy a šěroke pasy. Na nawječornej stronje běchu prjedy třoje durje; dwě stej nětko zamurjowanej, na kóždym bě kulowate wokno. Hłowny zastup do cyrkwje je pod wěžu. Nimo toho su hišće durje na připołdnišej a połnócnej stronje za ludźi a mjeńše do kapale. Propst P. Theodorich Großmann poswjeći cyrkej 4. nazymnika lěta 1778 najzbóžnišej knjeżni Mariji a swjatomu Prokopej. Wěža drje bu namurjowana tak wysoka, kaž je hišće dźensa widźeć, ale bu jenož z jednorej małej třěšku přikryta. Lěta 1848 hakle da hnadna knjeni Benedikta Goehler drjewjany dźěl na murju postajić a jón ze żeleznymi desčičkami přikryć. K tomu bě rendant Handrij Jezorka 750 toleř wotkazał. Na hłownych durjach su rjane kowane wudźělki zhotowjene po wašnju časa wokoło 1730. Wobłoženja při skhodach, kotrež na khory wjedu, su drjewjane a rjenje tružkowane. Česanki pod khoromaj we łódźi cyrkwje pak njewobbichu, tak zo móžachu sebi tam hołbje swoje hnězda twarić, štož so we wulkej mnohosći sta. Tohodla sćahnychu pod khoromaj rohodźizne pletwa lěta 1875 a w tutym a přichodnym lěće wumolowachu cyrkej.

Róžeńčanska cyrkej njeje škitana před wětrami ze žaneje strony a je tohodla wosebje w zymje njeznjesliwje zymna. P. Romuald rozsudźi so tohodla, w cyrkwi tepjenjo připrawić dać, štož so też z pomocu klóštra Marijineje Hwězdy a dobroćerjow lěta 1914 sta. Wudawki ze wšěm běcha na 8000 hriwnow. Wuzwoli so powětrowe tepjenjo. Dno cyrkwje pod ławkami bě jenož z pólnymi kamjenjemi pokładźene, a tak njebě možno, cyrkej dospołnje wumjesć. Zo by so tomu wotpomhało, bu dno wot Włochočanow z terrazzom poćehnjene.

Lěta 1817 nadoby Róžeńčanska hnadowna cyrkej na rjanosći přez nowy baldachin, kiž so nad wulkim wołtarjom pozběhuje. Baldachin, kiž bě 18 lět na łubi ležał, je samsny, kaž pola staroho wulkoho wołtarja; jenož wobłuki su nowe dokelž běchu stare dodźeržałe. Nowa je też króna, kotraž baldachinej trósku hinaši napohlad dawa hač to prjedy bě. Cyły baldachin je přez wšelake pozłoćane wurěžanki rjenje wudebjeny. Jón je firma Boesken z Lěhnicy zhotowiła.

(Přichodnje dale.)

Katolscy Serbja, zastarajće so z dobrymi serbskimi knihemi!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž so z Roma powě, ma so we hospodarskim zarjadowanju Vatikana něšto přeměnić. Hač dotal měješe financne wěcy kolegium třoch kardinalow rjadować, z předsydu kolegija běše statny sekretar. Ale tón ma tola hižo tak jara wjele dźěła a zamołwjenja; tohodla běše woprawdźity wjednik w pjenježnych należnosćach přecy monsignore Mariani, kotryž wěcy woprawdźe sam wobdźěłaše a kóždy štwórtk bamžej wo nich rozprawješe. Wón bu w decembru też na kardinala powyšeny a budźe wot nětka oficielnje z předsydu kolegija třoch kardinalow, kotřiž maja so z rjadowanjom wobsedźeństwa Swjatoho Stoła zaběrać. Tak je kardinal tak rjec z financnym ministrom Vatikana.

We swojej nowej encyklicy „Ad catholici sacerdotii", kotraž wo katolskim měšnistwje jedna, mjenuje swjaty wótc Pius XI. najsurowišoho njepřećela katolskoho měšnistwa tajkoho człowjeka, kotryž zjawnje praji, zo z hordosće do Boha njewěri. A tajkich je w času nowoho pohanstwa runje dosć. Na kóncu encykliki přizjewi bamž, zo so do liturgije nowa Boža mša přiwozmje wo „Najwyššim a wěčnym měšnistwje Jězusa Khrystusa" (De summo et aeterno Jesu Christi sacerdotio). Kołopis ma datum: 20. dec. 1935. To je 56. lětnica měšniskeje swjećizny Pia XI.

W poslednimaj dwěmaj lětomaj bu 23 wosobow zbóžno- a swjatoprajenych. Mnohich z nich pak pola nas lědy štó znaje. Mjez swjatoprajenymi drje trochu lěpje jenož znajemy Don Boska († 1888), Konrada Parzhamskoho († 1894), jendźelskeju martrarjow Fishera a Mora († 1535) a Lourdesku Bernadetu Soubirous († 1879). Z druhich zbóžno- a swjatoprajenych drje pola nas ani hišće jenoho abo jenu njeznajemy.

Pólska. Njebohi maršal Pilsudski drje je mjez nimale liwkimi ludźimi wotrostł. Pozdźišo stoješe politiskim stronam lěwicy blizko. Ale po tutym času bu wón z přeswědčenym katolikom. Wukonješe swoje nabožne winowatosće swědomiće, ale njenapadnje. Zjednoćeše horjacu jomu, přecy wšěch, kotřiž běchu so zwadźili, z dobrym a — štož bě najkhmańše — darmo zjednać. Wšudźom a přecy wědźeše Handrij radu a pomoc. Wšěm bě po woli. Wo žně wěšćeše rjane wjedro, na hruzle pak přimokowace. Na tajke wašnjo bu bórzy lubušk wšěch daloko a šěroko. Samo šerjenja běchu so do njoho zalubowałe, znajmjeńša wědźeše wo nich cyłe rynki wječor na bjesadźe powědać.

Tajki nawědźity muž, kaž Starcec Handrij, bě ći kaž stworjeny za wučerja. Tehdom wšak njebě hišće telko šulow w Serbach, a dźěći njetrjebachu hišće wosom lět do šule khodźić. Za tamne časy posyłachu jenož zamožniši swoje dźěći trochu do šule, ale nawuknychu tola, štož do hospodarstwa trjebachu. Znajmjeńša njewisaše telko kublow tak strašnje ke Krakecam kaž dźensniši dźeń. To wšak so Handrijej tak prawje trjechi, do burskoho dźěła dźě so tola wjacy joho stare zlemjene stawy njehodźachu. Šulu drje jomu burja cyle nowu njenatwarichu, ale to sebi Handrij też ani njeżadaše. Sydźe so na swoju kamjeńtnu ławku před khěžku do ćopłoho słónčka, a wučeše tak drobne dźěći, kotrež bychu kołowokoło so do trawy čapłe. Najbóle ličachu; derje swoje wułožki abo wudawki a swoje dokhody wobličić, to dźě je burej najbóle trjeba. Mjenje hižo pisachu — a pisachu też serbski, a to hišće derje dosć, skoro bych rjekł, lěpje hač dźensniši dźeń dźěći pisaja, dokelž so Handrij we swojim prawopisu po pólskim złožowaše, kiž je wězo za serbsku rěč jara přihódny. Hišće mjenje čitachu, njebě dźě tehdom ćišćanych knihi a nowin, tak zo jenož to čitachu, štož běchu sebi prjedy napisałe. Za to pak Handrij zemjepis a stawizny swěru pěstowaše. Powědaše dźěćom wo wótcnej Łužicy, wo Pólskej, haj samo wo Americy, a to dosć zajimawe wěcki, dokelž bě to wšo ze samsnymaj wočomaj widźał. Stawizny pak dźěłaše sebi sam. Bě dźě we swojim žiwjenju wjele nazhonił a spytał. Sydomlětnu wójnu znaješe kaž abcej. Na amerikanskich wójnach bě sam był a, hdyž so Pólska rozdźěli, bě też naš Handrij pódla. A to běchu wšo podawki, kotrež njedwělnje do stawiznow słušachu. Najradšo pak z dźěćimi zhódowaše a spěwaše. Serbske spěwy znošowachu so po hewak tak ćichim hrodźišku. Dźěći čujachu a myslachu serbski, a ani jene njeby němsku pěseń radšo spěwało, dyžli serbsku. Też naš Handrij najebać wšeje wědomosće to tola njemóžeše. Za to pak zaščěpowaše swěru lubosć k wótčinje, serbskej rěči a wašnjam do młoduškich wutrobow, a to bjez pruta a swara. Dźěći wšak same kedźbnje připosłuchachu a šlapachu mohł rjec kóžde joho słowčko, hačrunje bě proste serbske. Wšitke joho lubowachu a khodźachu rady lubje k njomu do šule. Starši je też swěru Handrijej na hudźbu posyłachu, wšak sebi njetrjebachu hłowu łamać njeluboznych šulskich pjenjez dla. Handrij činješe to wšo darmo, wostajiwši starosć wo wšědny khlěb Bohu lubomu Knjezej a serbskim

lubosć k wótčinje a přikładnu swěru ke katolskej cyrkwi. Kaž jedyn pólski Jezuit pisa, nošeše Pilsudski na pućowanjach stajnje znaty wobraz maćerje Božeje Wilnaskeje při sebi. To joho přewodnicy tež wšitcy wědźachu. We jstwi, w kotrejž spaše, modleše so wšědnje před wobrazom. We Wilnje běše tež něhdy na kolenjach po wysokim skhodźe k hnadownym swjećeću horje so klakał. Bamžej Pijej XI., z kotrymž běše spřećeleny, da maršal prajić, zo so w Pólskej tak dołho, hač wón budźe knježić, ničo ke škodźe cyrkwje njestanje. Cyły rjad wšelakich zakonjow, kotrež bychu so přećiwo cyrkwi měriłe, je Pilsudski znjemóžnił; na druhej stronje pak wobzamknjenjo konkordata a joho wuwjedźenjo spěchował. Pólske wójsko je dušepastyrscy jara derje zastarane. Lědy namakaš tež jenu wojeńsku khorhoj, kotraž njeby měła wobraz maćerje Božeje Czenstochowskeje abo Wilnaskeje.

Awstriska. 21. decembra staji prezident Miklas pod swjatočnymi ceremonijemi nowomu kardinalej, bamžowskomu nuncijej we Winje, arcbiskopej Sibilia, znamjo kardinala, baret, na hłowu. Při swjatočnosći wobdźělichu so wšitke sobustawy awstriskoho knježeństwa, zastupjerjo druhich statow, skoro wšitcy biskopja a wjele druhich zastupjerjow zjawnoho žiwjenja. Kardinal Sibilia měješe potom narěč. Praji, zo je Swjaty Wótc z tym, zo zasy junu Winskoho nuncija na kardinala pomjenowa, pokazać chcył, kak luba je jomu Awstriska jako kraj sławneje katolskeje tradicije. Swjatočnosć spožčenja bareta je tak žiwy wuraz dospołneje přezjenosće a harmonije w Awstriskej mjez knježeństwom a statom na jenej a katolskej cyrkwju na druhej stronje. Tajke zhromadne dźěło pak je za ludy přecy žórło derjeměća a čini staty mócne. Tak dawa Awstriska we nětčišich njeměrnych časach druhim krajam dobry přikład. Prezident Miklas slubi we swojej wotmołwje, zo chcedźa w Awstriskej tež dale stat twarić po Božich zakonjach, přeswědčeni, zo tež zbožo ludow leži w dopjelnjenju Božeje wole.

Před zastupjerjemi awstriskich krajow měješe tachantski přědaŕ Engelhart přednošk wo należnosćach duchownych. Pokaza, zo maja woni wjele mjeńše dokhody hač statni zastojnicy. Dokelž njeje pjenježnych srědkow, njemóžeja so tež nowe wosady założeć, štož by jara nuzne było. Maja tola we Winje wosady, kotrež maja 40000 hač 70000 dušow. A zo móžachu tu a tam tola nowe wosady założić, běše jenož móžno, zo za nje dóstachu měšnikow ze wšelakich rjadow, kotřiž žane wosobinske dokhody njedóstawaja a kotrychž maja katolikojo sami ze swojej darnosću z trěbnymi srědkami zastarać. Skónčnje prošeše rěčnik hišće wjednikow stata jara należnje, zo bychu tola před wšitkimi a husto w zjawnosći wobswědčili, zo so duchowni do należnosćow stata njetykaja, kaž we wukraju nowiny přecy pisaja, ale zo knježeństwo kraj a lud wjedźe po swojim swědomju, nic po pokiwach wysokich duchownych a biskopow.

K 60. narodninam kardinala Innitzera wopokaza jomu katolski lud na wšelake wašnjo swoju lubosć a swěru. Mnozy zjednoćichu swoje zbožopřeća z darami za khudych. Na předwječoru narodninow, to běše runje patoržicu, přebywaše kardinal Innitzer w domje za młodych, kotřiž nimaja wobydlenja. Mjez tutymi młodostnymi so wón zabawješe. Na dnju narodninow, Boži dźeń, woswjeći jenu mału cyrkwičku při kromje města Wina.

Južnosłowjanska. Prjedy stojachu katolikojo w Južnosłowjanskej přecy w opoziciji přećiwo knježeństwu. Wot časa pak, hač ministerski prezident Jetič ze swojim knježeństwom wotstupi, su katolscy Słowincy w knježeństwje zastupjeni. Jich wjednik prelat dr. Korosec je z ministrom nutŕkownych należnosćow. Tež je jedyn katolski wuznamny laik z wysokim zastojnikom we słowinskich krajach. Katolscy Korwaći pak su so opoziciji serbiskeje demokratiskeje strony přizamkli a njepodpjeraja dźěło knježeństwa direktnje.

Prelat Bulić běše z wuznamnym znajerjom předstawiznow južnosłowjanskich krajow. Wosebje wokoło Splita je wjele wurywanjow nawjedował. W tutym měsće je tež archäologiski muzej założił. Je to jara nahladny wustaw. Swjaty wótc Pius XI. a tež hižo bamž Leo XIII. ważeštaj sebi prelata jara. Jomu poskići so tež biskopska dostojnosć. Wón pak ju z ponižnosće wotpokaza. Před krótkim stajichu jomu w Zagrjebje pomnik. 100000 wosobow běše na swjatočnosć přikhwatało. Do wotkryća pomnika běchu swjatočne biskopske kemše. Swjatočnosć běše zdobom tež manifestacija katolskich Korwatow.

W Serbiskej bydla zwjetša prawosławni, ale mjez nimi tež katolikojo, potajkim w diasporje. Organizacija dušepastyrstwa mjez tamnymi našimi wěrybratrami so přecy polěpša, dokelž so cyrkwinska wyšnosć jara wo to prócuje. Hakle před krótkim woswjeći Bělogradski arcbiskop Rodić w krajinje hórnikow Ravna Rěka wulku cyrkej. Tam bydli wjele słowinskich a korwatskich hórnikow katolskeje wěry, kotřiž hač dotal njemóžachu swoje nabožne winowatosće porjadnje dopjelnjeć, dokelž tam cyrkwje a duchownoho njeběše. Při swjatočnosći woswjećenja běše tež prawoburam. Tući wšak tež darmačka njehladachu, ale dawachu Handrijej dźaknje po hornčku mloka, po pokroće khlěba, abo po połćiku, tak zo „knjez wučeŕ“ njezawutli a z hłodom njezemrě. Haj běłe-li so tež wšitke štryki torhałe, njeby tola naš Handrij po pěcnej dani khodźić trjebał. Kaž Eliasej rapak wšědnje pokrutu khlěba nošeše, tak khodźeše skoro kóždy wječor Wićazowa z Jurkom na hrodźiško a małohdy z prózdnymaj rukomaj. Přecy měješe něšto Jadwidcy za šórcuchom. Lubowaše dźě ju kaž swoje dźěćo. Ale tež Jadwiga česćeše Wićazowu, kaž swoju mać. Juskajcy by jej přiběžała napřećo a ju witała z radosću skradźu jej při tym za šorcuch kukajo.

Z Jadwigu běše so tak rjec zbožo na hrodźiško nawróćiło. Zbožo kukaše z Handrijowoho wjesołoho wobliča. Zbožo zjewješe ćopłe joho hněžko, přećelna nizka khěžka, a wujasni joho prjedy tak zmorščene, storhane wobličo. Zbožo kćěješe w zahrodcy z różemi a hladaše a dobywaše so w pukacych so pupkow wonjacych nalikow a kwětkow, kotrež bě sebi tam Jadwiga nasadźała. Samo Boža martra pod lipomaj njebě wjacy tak zrudna a wopušćena. Z wječora zaswěćeše tam přecy Jadwiga mału latańničku lubomu Jězusej. Přećelnje zhladowaše bóžski Zbóžnik na njewinowatu holčku a na pobožnoho starca, a kiwaše jimaj lubosćiwje ze swojej swjatej hłowu, kotruž nětko nic ćeŕnjowa króna, ale krasny wěnc žiwych róži debješe, hdyž tu šeptaštaj swoje nutrne modlitwy. Wšitko dychaše tu zbožo a ptački je spěwachu a pčołki je šwórčachu.

Ale zbožo je wjertawka. Lěćo ze swojim smudźacym słóncom bě so minyło a z nim tež zbožo. Nazyma so bliže še, a jeje jěre wětry hwizdachu po pustych šćeŕnišćach. Tola dźensa bě so ćopłe lěćo hišće tak rjec jónu nawróćiło. Běše wšak sebi něšto zabyło. Ludźo dźěłachu na łukach wotawu a dźakowachu so Bohu, zo bě jim tajke słónčne wjedro spožčił. Hladajcy skhnyješe wotawa na łukach, a z čołow dźěłaćerjow kapaše z horcymi krepkami pót do ropotaceje wotawy. Žadyn wětřik njekhłódnješe čeŕwjene pyrjace lica. Wšudźe bě ćicho, kaž by wšo było w přirodźe wotemrěte. Na štomach njespěwachu wjesołe ptačata, haj, ani zežołtłe łopješko njezatřepota. Jenož łastojčki wožachu so po łukach prawje nizko při zemi a mačachu swoje křidleška we wodźe lětajo po łužach. Na njebju pak hromadźachu so tołste běłe mróčele, kiž z popołdnja sčornichu, kaž by je mór hrabnył. Ludźo přehrabowachu pilnje wotawu na rjadki a ju kopjachu, přetož Handrij bě wěšćił, zo z wječora w prawym času njewjedro přińdźe.

(Pokročowanjo.)

Sławny archimandrid přitomny. Tutón wupraji so, zo bychu tola wšitcy křesćenjo w Južnosłowjanskej w zhromadnej přezjenosći skutkowali.

Kaž je znate, přesćěhaše carska Ruska katolikow a chcyše jich nuzować, so wot Roma dźělić. Tak dźěše so też katolikam narańšoho rita w Galiciskej. Woni tohodla kónc zańdźenoho lětstotka wućahnychu a so w Bosniskej zasydlichu. Tutón kraj dźěn słušeše tehdom do Habsburgskeje monarchije. Nětko pak so zasy tam někotři prócuja, jich wot Roma wottorhnyć. Na swojim poslednim kongresu, kotřiž tući katolikojo w městačku njedaloko Banjaluki wotměchu, pak woni raznje přećiwo tajkim prócowanjam wustupichu a prajichu, zo nochcedźa swoju katolsku wěru spušćić, kotruž jich wótcojo před skoro 1000 lětami přjachu.

Rumunska. Prawosławny cyrkwinski kongres w Bukaresće žadaše, zo ma so konkordat Rumunskeje z katolskej cyrkwju wupowědźić. Wosebje wojuja přećiwo konkordatej prawosławny biskop w Hermanstadtće, Mikławš Balan. Dale jedyn swobodnomuleŕ, profesor Ghibu, jedyn prjedawši minister, kotryž je wjednik wulkeje nowiny a wjednik narodneje burskeje strony. Winy, kotrež woni za wupowědźenjo mjenuja, su jenož politiske. Praja, zo je bamž přećiwo Rumunskej, a druhe wěcki, kotrež pak scyła njejsu wěrne. Zo konkordat njeje ze škodu za stat, pokaza hižo to, zo bu podpisany wot jenoho njepřećela Roma, zemrětoho ministra Goldischa.

Francózska. Dijonski biskop da w měšniskim seminaru kurzy za japoštołstwo wotměwać. Praji, zo ma měšnik najprjedy wšitke srědki, z kotrymiž móže wěru rozšerjeć a skrućeć, najprjedy spóznać, jeli chce je junu wuspěšnje wužiwać. Pódla předowanja a wučby su tajke srědki dźensa wosebje nowinarstwo, časopisy, radio a film. A wšě tute srědki dyrbja młodźi duchowni, kotřiž ze seminara přińdu, derje znać, a też wašnjo, na kotrež móža tajke srědki wužić. Dokelž su w Dijonje dobre nazhonjenja činili z kurzami, drje so wone też w druhich diecejzach zawjedu.

Hižo prjedawši Parizski arcbiskop Dubois chcyše we Parizu cyrkej Khrysta Krała twarić dać. Ale hač dotal to njebě hišće móžno. Nětko pak je naslědnik arcbiskopa Dubois, kardinal Verdier, hižo zakładny kamjeń poswjećił.

Cyrkwinska wyšnosć je wobzamkła, zo maja so we wulkich biskopskich cyrkwjach Francózskeje elektriske rěčadła, kaž je pola radija znajemy, připrawić, zo bychu też ći, kotřiž daloko wot wołtarja stoja, móhli Bože služby sćěhować a předowanjo słyšeć. Tajke rěčadła připrawja so w kathedralach w Parizu (Notre Dome), Straßburgu, Reimsu, Amiensu a Angoulemje. Při hnadownej cyrkwi w Lourdesu ma so też wonka sylny wótřeréčak připrawić, tak zo budźeja potom Bože služby 2 kilometraj daloko słyšeć.

30 zwjazkow katolskich studentkow w Francózskej je so k wulkotnomu skutkej zjednoćiło. Kóždu njedźelu maja někotre towarstwa zhromadnje k swjatym sakramentam hić a tak cyły zwjazk katolskich studentkow zastupować. Kóždy měsac da kóžde towarstwo Božu mšu čitać, kotraž ma so woprować za francózske studentki. Wótře maja so na Božej mši wšitcy modlić za njewěriwe studentki, za swětowe zjednoćeństwo katolskich studentow (Pax Romana) a wo měr. Kóždu prěnju njedźelu pak maja so studentki za misijóny modlić a swjate sakramenty w tym zmysle woprować.

Komunistiska strona čini nětkle w Francózskej z pućowacym dźiwadłom za swoje ideje propagandu. Do předstajenja hry so komunistiske přednoški poskića abo wšelake sceny, w kotrychž so wěra hani. Też hłowna hra je wězo bjezbóžna a na kóncu rozdźěleja so komunistiske šćuwace lětaki a nowiny. Kaž komunistiska strona sama wozjewja, wobdźěli so w Lille 15000 dźěłaćerjow na předstajenjach pućowacoho dźiwadła.

Parizski kardinal Verdier běše, kaž je znate, z bamžowskim legatom na zjězdźe katolikow w Prazy. Nětko bu hižo zasy za legata pomjenowany. Ma mjenujcy bamža zastupować při woswjećenju biskopskeje cyrkwje w Dakarje w francózskej nawječornej Africy. Do města Dakar přińdźe prěni posoł křesćanstwa w lěće 1635. Tu bydli 12000 katolikow. Při woswjećeńskich swjatočnosćach wobdźěla so też francózski prezident a ministerjo.

Wšelćizny.

Rozomny bur. Pohončej běše ćežki wóz we błóće wjaznył. Pohonč rubaše do koni a kleješe, zo móhła so zemja puknyć, ale wóz so njehnu. Tu přiběža jomu stary bur na pomoc a rjekny: „W Božim mjenje — chcu tebi pomhać, tola wotpołož křud a dźerž hubu.“ Prajiwši to, přimny za koło, zawoła na konje — a wóz bě z błóta wućehnjeny.

* * *

Zły kehel. Junu njedźelu na kemšach kulachu młodźi ludźo w korčmje kehele. Mjez tym so hrimać poča. Tola to jich njemyleše, ale kulachu dale prajicy: „Hdyž smě swjaty Pětr njedźelu kehele kuleć, čohodla my to też njesměli?“ Jedyn, kiž runje kulu w rucy dźeržeše, rjekny: „Čakajće, štó lěpje kuli, ja abo tamny w njebjesach!“ Tola — nadobo błysk do kehelerjow dyri, zarazy tři a wopali druhich.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 58.—60. z Budyšina: Kantor a wyšši wučeŕ em. Jan Symank, sudniski rada dr. Beno Symank, kantor Jurij Šołta; 61. 62. z Kukowa: Jurij Šołta, Michał Šołta (Čyž); 63. z Hajnic: wyšši wučeŕ Pawoł Rječka; 64.—66. z Kamjenca: farar Jurij Rjeda, dom swjatoho Jurja, Madlena Šusterowa; 67. z Njebjelčic: Jurij Žur; 68. ze Serbskich Pazlic: Marja Waldźic. (Přichodnje dale.)

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 858. 859. z Dubrjeńka: Marja Hanušowa, Pětr Młodźink; 860. 861. z Brěžkow: Pětr Kobalc, Pětr Šnajder; 862.—864. ze Sulšec: Jurij Michałk, Michał Šwan, Pětr Kumer; 865. z Lubhosća: Jan Čornak; 866. z Kulowca: Jan Kubańka; 867. z Kulowa: Madlena Šołćic; 868. z Koćiny: Jurij Korch; 869. ze Salowa: Jurij Šołta; 870. z Rachlowa: Pětr Narćik; 871. z Drježdźan: Hańža Hajdanowa; 872. z Budyšina: Michał Kubica; 873. z Kukowa: Marja Bajtlowa; 874. z Njebjelčic: Madlena Šołćina. (Přichodnje dale.)

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 13. januara 1936.

90 wołow, 134 bykow, 493 kruwow a jałojcow, 1126 ćelatow, 1146 wowcow, 1925 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) starše 42 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 42 hr. 4) Starše 40—42 hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 42 hr. 3) Mjasne 42 hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 42 hr. 3) Mjasne kruwy 36—42 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 30—35 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 42 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 65—68 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 55—65 hr. 3) Snadnje wuwite 47—55 hr. 4) Najšpatniše 42—45 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 58—63 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 54—62 hr. 3) Mjasne wowcy 53—56 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 48—52 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy — hr.

Wopytajće a wobhladajće sebi mój wulki skład
Skleńčaneje nadoby, wobrazow, křižow
— postawy za Bože narody —
Rudolf **Wilhelm** Skleńčerńja
Budyšin Serbska dr. 16

K ptačomu kwasej

pječene baćonjace hnězda a ptački
pampuchi, poprjancy a wšelake małe kuski tykancy a torty

z *Knježkec* konditarnje
w Budyšinje, na Garbarskej hasy 3

Wšě dobre wěcki
poruča pjekarstwo
Max Kolbe
w Kamjencu — Šulska hasa 4

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

20
trjebanych
kolesow
mužacych a žonjacych
předa tunjo
J. Šibak
na Mužakowskej drózy 4

Visitne kartki
kaž tež wšě druhe ćišćerske wěcy dóstanjeće
w Donnerhakec ćišćerni
w Budyšinje
Před šulerśk. wrotami 21

Štož serbska žona k drasće trjeba,
tež za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
Budyšin — Bohata dr. 25

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!
Smykawy! Sanki!
Dobre a rjane
kachle
we wulkim wubjerku.
Wosebje wukhwalene **„Baldur"**-kachle předawa tudy samlutki
Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

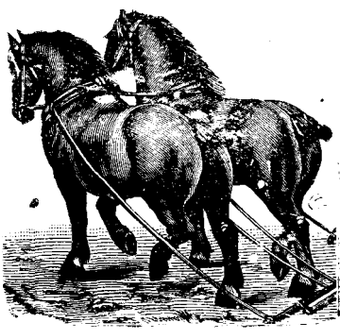

Wulki wubjerk najlěpšich a čerstwych, dźěła a zapřaha zwučenych
koni
oldenburgskich,
rhynskich a ermlandskich,
poskića přecy, płaćizny hódno,
Moritz Wobst
w Budyšinje.

Sobotu, 11. jan., je Bóh luby Knjez našu lubu mać, wowku a ćetu po dlěšej khorowatosći w 77. lěće žiwjenja ze swj. sakramentami derje přihotowanu

Hańžu zwud. Horjenjowu
rodź. Grosec

do wěčneje domizny wotwołał. Wšitkim, kotřiž za jeje khudu dušu so modlachu a jeje ćěło na Ralbičanskim kěrchowje k rowu přewodźachu, wosebje też nošerjam, wuprajamy

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez"!

We **Łazku**, na dnju pohrjeba, 14. januara 1936.

Zrudźeni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našeje horcolubowaneje, njezapomniteje mandźelskeje, maćerje, sotry, swakoweje a ćety

Marje Koperoweje
rodź. Kilanec,

kotruž Bóh luby Knjez w 61. žiwjeńskim lěće štwórtk 9. januara, zastaranu ze swj. sakramentom poslednjoho Božoho wolijowanja, njenadźicy z tuteje časnosće wotwoła, wuprajamy wšěm, kotřiž su jej w jeje dołhej khorowatosći lubosć wopokazowali, na pustym wječorje za jeje khudu dušu so modlili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje wjeled. knjezej fararjej Nowakej za domawobstaranja a miłosćiwym sotram za woporniwu służbu w jeje khorosći

najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W **Kamjenjej** a **Bronju**, na dnju pohrjeba, 13. januara 1936.

We hłubokej zrudobje
swójba Koperec a Měrćinkec.

Naša luba ćeta, čestna knježna

Marja Koplanskec
z Khrósćic

bu štwórtk, 9. januara 1936, derje přihotowana ze wšěmi swjatymi sakramentami, 71 lět stara, po krótkej khorosći do njebjeskeje wótčiny wotwołana. Njedźelu smy jeje ćěło w Khrósćicach swjatočnje pokhowali.

Wuprajamy dostojnym sotram Worklečanskeje khorownje za wšu nałoženu prócu, přećelam a znatym za paćerje na pustych wječorach a při pohrjebje a nic mjenje nošerjam

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W **Dobrošicach**, 15. januara 1936.

Zrudźena Šołćic swójba.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

4. čisło.	W Budyšinje (Bautzen), 25. januara 1936.	74. lětnik.

Khrystus a človjek.

W tamnych zbožownych lětach, hdyž Zbóžnik žohnujo po tutej zemi kročeše, khwataše wša nuza a bolosć ćerpjacoho človjestwa z dowěru k njomu. Ze wšěch stronow přińdźechu khori a zastorčeni, hrěšnicy a nuzutradacy, haj samo najkhudši z khudych, wusadni a wustorčeni, zwěrichu sebi k njomu. Wón bě wuček wšěch zacpětych, wo kotrychž nichtón wjacy njerodźeše: Jězuso, syno Davidowy, smil so nade mnu!

Štož so tehdom sta, wospjetuje so znowa. Zbóžnik stoji dźensa hišće žiwy mjez človjestwom; je dźensa hišće wuček wšeje človjeskeje słabosće, wosebje potom, hdyž je tuta hišće poćežena přez hrěch a joho sćěhwki.

Z dobrym prawom přirunawa cyrkej khorosć wusada z dušinej khorosću: z hrěchom a winu. Kaž sebi tehdom wusadni wjacy rady njewědźachu, tak človjek we tyšacej nuzy duše, w hrěše, wot Boha wotsaleny a z winu poćeženy, spóznawajo swoje położenjo, sebi pomhać njewě.

Rěči so wjele, kak runje dźensniši človjek dožiwja mjezu swojoho byća. To rěka, dopóznawa mjezu swojich khmanosćow, hdyž we swojim znutřkownym ani kročele dale njemóže. — Hdyž tyši joho ćeža winy, potom je bórzy ke kóncej z hołej myslu sebjewumoženja. W tutym wokomiku wudobywa so z hłubiny duše z mocu próstwa k Bohu, jeničkomu wumožerjej: „Knježe, Ty zamóžeš mje wučisćić, jeli to zechceš!“ — Njech wotući we nas dopóznaćo našeje winy a z winy wuswobodźaca želnosć! To je, štož nam tyje a tola často pobrachuje.

Hdyž človjek při tutej mjezy swojoho byća stoji — sebi wjacy rady njewědźo — namaka pomoc pola Boha. Tu počina žórlić kužoł wumožeŕskeje krewje čisćo a hójo. Potom stoji w bóžskej majestosći před hrěšnym človjekom Wumóžnik, a swoju ruku wupřestrěwši praji: „Chcu, budź wučisćeny!“ Potom zminje so wusad, a wumoženy je človjek. A kaž něhdy, zasłyši za zbožom žedźacy človjek słowo: „Njepraj nikomu, dźi, pokaž so měšnikam a wopruj swój dar!“ Pokuta, měšniske wotwjazanjo — swjaty to sakrament.

Njech jónu přistupi človjeski lěkaŕ ke khorołožu prajo: „Chcu, budź wučisćeny!“ Pokaž mi toho lěkarja! A wón stoji tola před nami: Khrystus, wumožnik swěta: Chcu, budź wučisćeny!

A wjele wjacy hišće: Wón samo wza na so wusad hrěšnoho človjestwa; wotewza hrěch a winu a wotnjese ju prječ z človjestwa. Wón njeseše za nas poklećo hrěcha, praji swjaty Pawoł. To je wuznam wumoženja človjestwa, zo Khrystus jako srjedźićeŕ mjez Bohom a človjekom wšu winu na so wza a nas z njeje wuwinowa.

Hdy wza človjeski lěkaŕ khorosć swojich khorych na so? A wjacy: hdy wza človjeski lěkaŕ samo smjerć mrějacoho na so? To by traš jónu zamóhł, potom pak by było ke kóncej z joho pomocu na přecy. Khrystus wza smjerć na so, a to za wšěch. Wón je žiwjenjo, přinoša žiwjenjo.

Sebi wědomi našeje hrěšniwosće a winy, prošmy joho wo wumoženjo, našu winu a hrěch jomu napołożejo. Poniżneje a pokorneje wutroby, sebi wědomi našeje słabosće dźakujmy so njepřestawajcy: „Tutón je woprawdźe wumožnik swěta!“

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Domy buchu też lětsa po zwučenym wašnju woswjećene. Wjedro hoješe, trochu wětřikojte drje, hewak pak suche, haj ćopłe. — „Kat. Bjesada“ hotuje so na swój założeński swjedźeń 2. februara. Je to runje njedźela. Ma być zawrjeny bjez reji. Přistupa změja sobustawy ze swójbnymi. Cuzy swjedźeński rěčnik přińdźe. Potom sćěhuje dźiwadło, žorty a wulosowanjo. Wšitcy so hižo na tajke wurjadne poskićenja wjesela. — Kaž słyšimy, zańdźe tudyša pokročna šula wot jutrow sem. Jednotliwe wsy budźa pak do Dubrawy, Njeswačidła abo Budyšina připokazane. Rjana kuchińska nadoba smě so wězo rozpředać. — Našej towarstwje młodźencow a knježnow woswjećitej njedźelu 26. jan. zhromadnje lětuši „Ptači kwas“.

Ze Zdźěrje. W minjenym z Božej pomocu dokonjanym lěće je so w našej wosadźe narodźiło 14 dźěći, 9 hólčatkow a 5 holčatkow. Też dostachu wšitke swj. křćeńcu. Připowědanjow bě 7, wěrowanjow we wosadnym domje Božim 2 a do druheje wosady přepokazanej też 2. Zemrěło je 5 wosobow, 2 mužej a 3 žony, kotřiž so na wosadnym pohrjebnišću pokhowachu. Domawobstaranjow bě 17. Swjatych woprawjenjow bu 7209 wudźělenych, mjez nimi 14 dźěćom k prěnjomu razej. Swjatkownu póndźelu wudźěli najdostojniši knjez biskop Mišnjanski 45 młodym křesćanam sakrament posylnjenja. Wšitke druhe wosadne wažniše podawki buchu hižo w běhu lěta do „Posoła“ zapisane.

Z Kamjenca. Derjeporadźeny misijonski tydźeń bě bohaty na domawobstaranjach a tónle tydźeń na pohrjebach. Mějachmy štyri pokhowanja. Mjez nimi też najstaršu wosobu we wosadźe w 90. lěće stojacu wudowu Augustu Handlosowu rodź. Jenčec z Kamjenca, kiž bě so 26. 9. 1846 w Kamjencu narodźiła. Nětko je přichoona najstarša wosoba we wosadźe wudowa Antonija Mališekowa w 89. lěće a druha najstarša wosoba veteran Jan Stelzer w 88. lěće. Najstarša Serbowka bydli we Wysokej (Weissig) pola Kamjenca z lěta 1850; je to wudowa Hana Korjeńkowa rodź. Mechelic. Wona ma prawo bydlenja na starej hajnkowni w lěsach zady Wysokeje, z mjenom hajnkownja „Otterschütz“. Je to posledni zbytk stareje wsy „Otterschütz“ na saksko-pruskej mjezy w prjedawšich časach, nětko wězo wšitko pokupjene wot wuhlowych podkopkow na hranicy.

Z Brunjowa. Při poswjećenju nowoho zwona Brunjowskeje hrodoweje kapałki na dnju 3. novembra 1935 stoještaj w blizkosći nowoho zwona staruškaj ze wsy, dźěd a wowka. Prědowarjowe słowo, a prašenjo: „komu zazwoni nowy zwón ze přitomnych najprjedy po smjerći?“ wubudźi mysličku, zo wěsće nikomu druhomu kaž dźědej abo wowcy při zwonje stojacymaj. Stary zwón bě loni na lěto k poslednjomu razej zwonił njeboh' mandźelskej wjesnoho korčmarja Heinricha Kaupa a nowy zwón roznjese powěsć zańdźenu wutoru nic wo smjerći dźěda a wowki, ale wo smjerći wjesnoho korčmarja Heinricha Kaupa samoho, kiž zemrě domawobstarany po krótkej khorosći w 66. lěće, rodźeny 1. 12. 1870 w Brunjowje. Njeje docpěł starobu njeboh' nana, kiž bě hakle zemrěł w lěće 1918 w 79. lěće, rodźeny 1. 12. 1839 w Brunjowje — wobaj derje znataj też we Serbach. Tak myli so človjek, a kóžde prědowanjo je najwužitniše, hdyž je připosłucharjo nałožuja nic na druhich ale na sebje samoho!

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Po knizy P. Romualda: „Tysac lět hnadowne městno Róžant“.)
(Pokročowanjo.)

Woporne dary.

Mnozy, kotřiž su přez zastupnu próstwu „Našeje lubeje knjenje z lipy“ w Róžeńće pomoc a wusłyšenjo swojich próstwow namakali, su so dźakowni wopokazali z tym, zo darichu cyrkwi wšelake dary. Tak dari lěta 1638 Joannes de Has et Lichtenfeld Budiss. Canonicus Senior maćeri Božej w Róžeńće sleborny pozłoćany keluch, kiž je 207 millimetrow wysoki a 142 na nóžcy šěroki. Keluchowa nóžka je šěsćpasata z přełamanym potorhožkom. Mjez kóždym polom na nóžcy je kulojtočeny češki granat zasadźeny. Na jenym polu je wunjesene swjećo swj. Marije z Jězusdźěćatkom. Ručnica ma w rózkach šěsć samostojacych stołpikow, mjez kotrymiž je wurězany rjap. Keluch je po zdaću z časa wokoło lěta 1480, je pak 1638 sylnje předźěłany.

Kejžor Leopold I. dari lěta 1678 najzbóžnišej knježnje w Róžeńće štyri sleborne swěčniki z Božej martru. Na swěčnikowych kaž też na křižowych nóžkach su kóždy króć

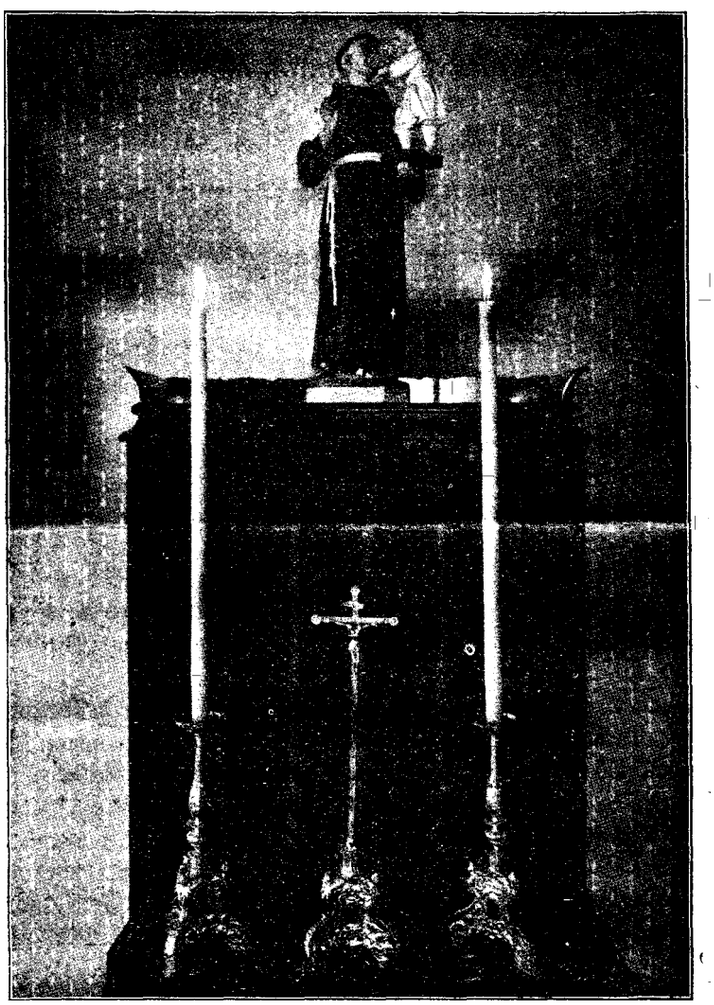

Slěbornej swěčnikaj a kříž. Dar kejžora Leopolda I.

tři jandźelske hłowčki. Swěčniki a kříž su woznamjenjene ze znamku Augsburgskoho mištra z druheje połojcy 17. lětstotka. Tute wěcy přinjese rakuski zapósłanc při sakskim kurwjerchowskim dworje baron Henricus Julius z Blum do Róžanta.

Osekski abt da lěta 1691 krasny sleborny wobłuk za wustajenjo hnadowneje postawy zhotowić, kiž je 118 cm wysoki a 86 cm šěroki. Srjedź wobłuka je ze slěbra kowany wukut, kiž je wobdaty z wurězowankami a z pruhami; deleka pak klečitaj jandźelaj a mjez nimaj je wopon klóštra Oseka z lětnej ličbu 1691. Wšitko na nim pokazuje wulke wumělstwo. W prjedawšich časach so na dnjach pobožnych pućowanjow na wulkim wołtarju wupowěsny a do wukuta stajichu hnadownu postawu swj. Marije.

Hišće wšelake druhe dary darichu wusłyšani najzbóžnišej knježni, na př.: keluchi, ryzwa, pjenježki, pjerščenje,

slěborne wobrazy. Bohužel je propst Wjacsław najwjacy tutych žadnych darow rozpředał a z wuzbytka nowy wulki wołtař zhotowić dał.

Dušepastyŕstwo w Róžeńće.

W prěnich časach wukonjachu dušepastyŕstwo w Róžeńće Khróśćičanscy duchowni, do kotrejež wosady dźěn Róžant słušeše. Ale jenož we wěstych časach w Róžeńće spowědź słyšachu a Božu mšu swjećachu. Farař Jurij Zynda (1680—1706) zarjadowa sebi to tak, zo kóždy štwórtk, jeli njebě žanoho swjatoho dnja, tu Božu mšu swjećeše.

Ze zapisow, kelko wěriwych swjate sakramenty dóstawachu, spóznawamy, zo so tući pŕi Božich służbach pilnje wobdźělowachu. Najebać mało katolskich wobydlerjow bě pŕi kóždej Božej mši 60 hač do 100 wosobow, kiž Božomu blidu pŕistupichu. Hdyž potom też z druhich wosadow duchowni sem pŕikhadźachu, tu Boże służby wotměwachu a w spowědnym stole wupomhachu, rosćeše ličba swjatych woprawjenjow; w jubilejnym lěće 1682 bě jich samo 4306, hewak w pŕerězku lětnje 3000.

Lěta 1716 wobzamknyštaj abtysa Cordula Sommer z Marijineje Hwězdy a Budyšski tachant, Ralbičansku faru zasy założić a z tym byštej Róžant a Ralbicy, kotrejž běštej hač dotal Khróśćanskej filialcy, samostatnej byłoj. Farař dyrbješe w Ralbicach bydlić, a jako tajki bu Jurij Just postajeny. Tola z toho nasta zwada mjez klóštrom a Budyšinom. Jurij Just dósta lěta 1719 Khróśćansku faru a Ralbicy wostachu bjez fararja hač do lěta 1754. W Róžeńće bě swětny duchowny Mikławš Pjech jako expositus. Tutón wumrě lěta 1739. Z dowolnosću Khróśćanskoho fararja Jurja Justa bu Róžant klóštrej inkorpowany, to rěka, kruće z klóštrom zjednoćeny kaž duša z ćěłom, a k administraturje pozběhnjeny. Pŕećiwo tomu wustupi Budyšski tachant a zapoda škórźbu pola bamžowskoho pósłanca we Winje. 15 lět dołho traješe skórźba a samo rakuski kejžor a francózski kral so do njeje měšeštaj. Po wobćežnych jednanjach skónči so wěc z wujednanjom. Biskop Jakub Wósky z Bärenstamm kaž też Budyšski kapitel pŕipóznawa a wobkruća, zo ma administratio in temporalibus et spiritualibus, salva tamen cura-parochiali, (zarjadowanjo w časnych a duchownych należnosćach z wuwzaćom wšak dušepastyŕstwa) pŕecy sobustaw cisterciskoho rjadu wukonjeć a zo Budyšski tachant na propstowu próstwu pŕecy duchownym

Expositur. Dar klóštra Oseka w Češkej.

w Marijinej Hwězdźe a we Róžeńće iurisdikciju (połnomóc za wukonjenjo duchowneje służby) za cyłu diecezu spožči. Za to chcyše hnadna knjeni Jozefa Elger pomhać Ralbičansku faru z nowa założić z tym, zo poł lena kupi a dari, štož so też sta.

Tehdomniše wobydlenjo za duchownoho w Róžeńće bě tak móličke, zo móžeše administrator jenož sam w nim

---

Syrotka.

(Pokročowanjo.)

Tón króć měješe Handrij też woprawdźe prawje. Hižo zběhaše so wětřik a šćěkaše so a honješe so po pućach z próchom. Štomy hrózbnje šumjachu. Wichor drěješe z hałzow požołtłe lisćo a powróćeše ludźom klubu za khribjetom kopjena. Handrij pak sedźeše kaž wšědnje na kamjeńtnej ławcy pŕed khěžu a pŕihladowaše Jurkej a Jadwidzy, kak sebi hromadźe hrajkaštaj. Jurk hotowaše so na wójnu z Handrijowym dołhim mječom wokoło pasa a na hłowje ze zerzawej pŕilbicu, kotruž bě sebi khětro z trawu wutykał, zo by jomu pŕez wuši njezjěła. Ze stražnikowej trubu dawaše strašne signale małej Jadwidzy, kotraž dyrbješe jomu pomhać ćežku hlebiju njesć. Też Jadwiga bě so na wójnu khětro wupikała. Bě wopasana ze swojim rjanym pasom a wokoło šije bě sebi powsła maćerny złoty kŕiž. Tola cyłu rjanu wójnu skazy jimaj njewjedro. Słónčko bě so hižo ze strachom skhowało za čornymi mróčelemi, po kotrychž błyski kaž žehliwe hady syčo jězdźachu. Pŕecy bóle a bóle so hrimaše, a strašne mróčele lećachu dale a bliže. Hižo so pŕekapowaše a starej lipje šwikaštej njesmilnje ze swojimi tołstymi hałzami wbohu khěžku, kaž byštej ju chcyłoj radšo samoj pobić, hač škrjebotacomu wohenjej pŕewostajić. Njewjesoła ćma rozlěhowaše so po hrodźišku, jenož błyski je hdys a hdys rozswětlowachu. Běše kaž by so sudny dźeń pŕibližował. A za Handrija stoješe też woprawdźe sudny dźeń pŕed durjemi ale wboh. to njepytny; modleše so z Jadwigu we jstwje pŕed blidkom na kotrymž so swjećena swěčka swěćeše, różowc. Wědźeše wšak derje, zo budźe zlě, dokelž njewjedro runje napŕećo měsačkej ćehnješe.

Jenož Jurk so njechaše bojeć. Wotłožiwši Handrijowe ćežke brónje brodźeše z nahej hłowu w dešćiku. Lubješe so jomu tak prawje howrjacy wichor a po njebju skakace błyski. Handrij pak njeměješe měra wo Jurka. Tohodla stupi k woknu a wotewriwši je zawoła: „Jurko, skoku pój nutŕ, njesměš pod štomami stać, hdyž so hrima!“ A kaž by chcyło njewjedro tute słowa wobkrućić, zabłyskny so znowa a ze žehliweje klamy čornych mróčeli zleća wohniwy had do Handrijoweje khěžki a porazy starca. Kaž bychu zajuskałe mróčele nad swojim dobyćom so zdobom žałosnje zawrjeskota, zo so cyłe hrodźiško zatŕase. Samo Jurk so naboja a skoči ruče do khěžki. Ale tu wonješe a smjerdźeše wšo za wóhnjom. Khětře wotrazy hólčec stwine durje, ale wbohi njezwěri sebi dó jstwy zastupić. Žałosny to napohlad! Na zemi leżeštaj Handrij a Jadwiga. Pŕeniši pod ławku, kotraž bě na njeličene tŕeski rozbita, posledniša pod blidom wosrjedź stwy, na kotrymž so hišće swjećena swěčka swěćeše. Bože njewjedro bě Handrija porazyło a Jadwigu pohłušiło. Jurk pak sebi to tak zlě njemysleše. Měnješe, zo spitaj.

„Nó, to tola stawajtaj“, hóršeše so Jurij, widźo, zo so hižo ława a Handrijowy khabat pali. Ale Jadwiga bě sebi

bydlić. Za to pak wupomhachu husćišo kapłanojo z Marijineje Hwězdy a z Khróśćic. Też bu postajene, zo maja na předdnjach pobožnych pućowanjow kapłanojo z Khróśćic, Njebjelčic a Ralbic w Różeńće spowědź słyšeć.

Cyrkwine wokna.

W Różeńčanskej cyrkwi běchu stare drjewjane wokna z jednorej škleńcu. P. Sćěpan Kocian prošeše lěta 1909 wosady, z kotrychž do Różanta procesijóny khodźa, zo bychu nowe wokna z dobrej pisanej škleńcu, kiž je do železnych prěkušow zasadźena, dariłe. To so też sta. Lěta 1917 daristej Budyšska a Radwořska wosada krasne molowane wokno nad wulkim woltarjom, kotrež předstaja podawk, kak Lucian (Swětlik) ze Sernjan namaka hnadownu postawu. Při hońtwje krasnu knjeni wuhladawši jěchaše za njej. Tohodla widźimy pódla lipy konja stać. Tutón ze spodźiwanjom na swojoho knjeza zhladuje, kiž před lipu kleči a na nju zhladuje. Ryćer je wšón ponurjeny do modlitwy, dokelž widźi na lipje w njebjeskim swětle mać Božu z dźěćatkom Jězuskom. Wokno podawk jara žiwje předstaja a swjećo maćerje Božeje a Jězusdźěćatko je tak lubozne, zo so kóžda křesćanska wutroba nad tym raduje. Wokno zdobom też nowe krasne mjeno maćerje Božeje, kotrež je jej bamž Benedikt XI. spožčił, překrasnjuje, dokelž ma napis: kralowna měra, proš za nas. Wokno na lěwej stronje pokazuje nam swjatoho Benedikta, założerja krutoho rjadu, kotrohož regulu abo porjad přewza też cisterciski rjad; na prawej stronje pak widźimy wokno ze swjatym Bernardom, kiž bě třeći cisterciski abt a so wuznamjenješe ze swojim krutym pokutnym a swjatym žiwjenjom, z wučenosću a mudrosću, tak zo bě radźićel kejžorowy a bamžowy. Joho rěčniwosć, dźěławosć a njeličomne dźiwy, kotrež wón skutkowaše, dopomhachu k tomu, zo so cisterciski rjad z wulkej spěšnosću za krótki čas w cyłej Europje rozšěri a zo měješe tajku ličbu sobustawow, kaž z ćežka hdy žadyn druhi. Hdźež běchu jónu lěsy a tonidła we wšelakich krajinach, tam widźimy dźensa płódne pola a rjane łuki. To su dokonjeli pobožni a poniżni mniša cisterciskoho rjadu z potom swojoho wobliča. Krasne wulkotne wumělske twary wobdźiwaja hišće dźensa wučeni, kotrež natwarichu w prjedawšich lětstotkach cisterciensojo, a w knihownjach khowaja so drohotne knihe wot nich z ruku spisane. To su płody jich „lěnjosće“, kaž njedźakowni dźensišoho dnja jich prócu a dźěło mjenuja. Na połodnišej stronje

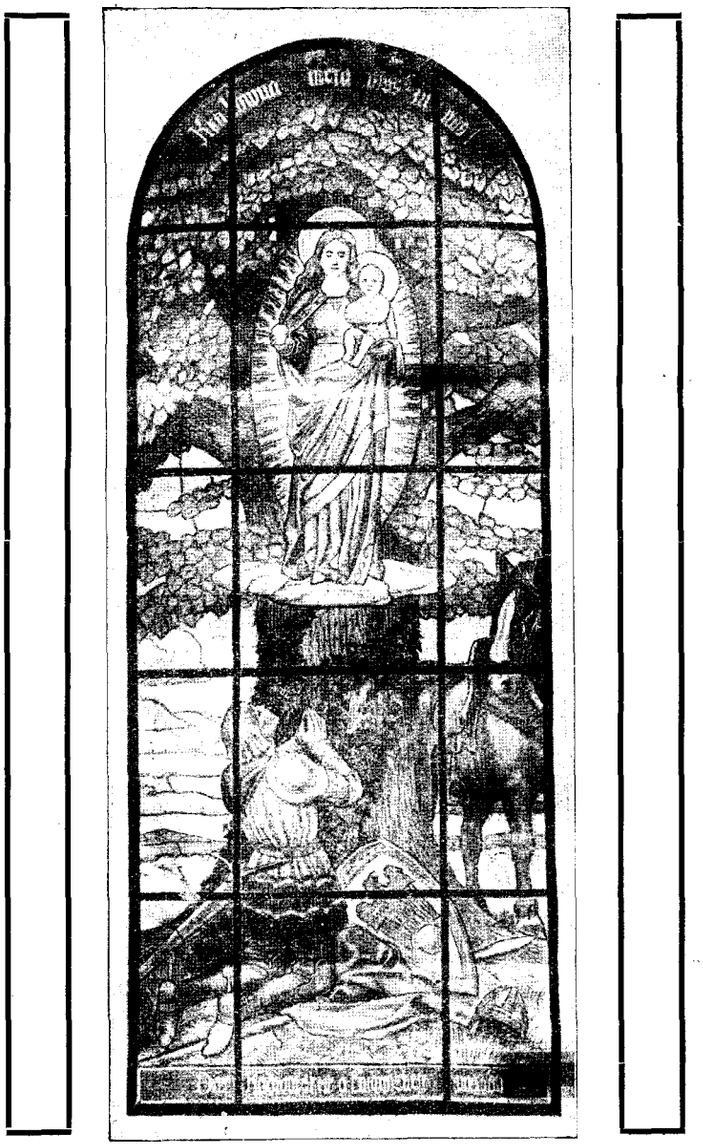

Cyrkwine wokno w Różeńće, předstajace ryćerja Lucijana

kruće wusnyła, a hišće krućišo, haj na wěčne Starcec Handrij. Samo hdyž Jurk Jadwigu za suknju torhaše, njewotući. Tuž hrabny ju wokoło pasa a wlečeše ju ze jstwy a połoži ju pod lipu. Ale po Handrija pak wjacy doběžeć njemóžeše. Horce płomjo sapaše jomu z durjemi napřeću a žehliwe płomješka smudźachu joho drastu. Ruče so rozsudźiwši hrabny strażnisku trubu, a štož jomu dycha pobrachowaše, mócnje do njeje zatrubić, to wuruna hižo Starcec pos, kiž tak rjec bjez hłosa wuješe a skiwleše. Ludźo we wsy też bórzy pytnychu, što je so na hrodźišku stało. Ale hdyž tam doběžachu, běše přepozdźe. Cyła khěžka stoješe hižo we płomjenju. Tajka stara drjewjana budka pali dźěn so kaž sama słoma. Handrija z palaceje khěžki wućahnyć, bě cyle njemóžne. Štož bě Jurk zwućahał, to bě so wukhowało, a dale ničo. Bě wšak to też nimale cyłe Handrijowe wobsedźeństwo, mjenujcy Jadwiga, joho mječ, hlebija, truba a čorny lawdan. Za hodźinku stoješe jenož hišće tu a tam so dymjacy stołp, hewak bě so wšo do popjeła přewobroćiło. Ale też stołp so zasy bóle zažehli, hdyž wětřik zaduny a drebješe so po něčim do procha. Samo lipine hałzy běchu so hroznje wopaliłe. Jenož Boža matra hišće stoješe a hladaše na Handrijowy zrudny row.

Jadwiga pak wo tym ničo njepytny. Dobroćiwa womora bě jej tutón hrózbny wobraz zakryła. Hdyž pak wóčcy zasy wotewri, njebě wjacy w małej khěžcy na hrodźišku, ale w rjanej wulkej stwě w mjehkich móškowych poslešćach a při łóžku sedźeše Wićazec Jurk, jej zymne lapki na horce čoło kładźo.

Što bě so nadobo z njej stało? Dopomni so jenož hišće, kak so z Handrijom hromadźe różowc modleštaj, ale zo bě ju Jurk z płomjenjow wumožił a zo Handrij swój różowc nětko w njebjesach dospěwa, wo tym njewědźeše ničo. Ale by-li z woknješkom won pohladała na hrodźišku, by jej čeŕwjenina na njebju a šěry dym, kiž so tam kurješe, hrózbnu wěrnosć přeradźił. Bě wšak też derje, zo ničo njezhoni, hewak drje njeby womora tak ruče bjeze wšěch sćěhwkow popuščiła. Hakle hdyž Jadwiga nazajtra z Jurkom na hrodźiško přińdźe, widźeše cyłe njezbožo. Hdźež bě prjedy, wčera hišće, potulna khěžka stała, tam leżeše nětko hromada popjeła a rozpadankow. Jenož tu a tam stoješe na poł spalena hrjada abo stołp. Jadwidzyne rjane różički w zahrodcy běchu zničene. Wšo bě puste a zrudne, a jěre nazymne wětry honjachu so z popjełom po hrodźišku. Styskne zapłaknywši sydźe so na rozwaliny a jeje sylzy wopłoknychu človječi popaleny nop, kiž tu w próše leżeše. Holčka so postróžiwši zblědny, wuhladawši tak Handrijowu hłowu, kotruž bě prjedy tak rady majkała a jomu šědźiwe włosy česała. Nětko bě hłowa čorna, hrozna a prózdnjej dźěrje wudźěraštej na nju, hdźež prjedy mile na nju mikaštej swěrnej wóčcy. Jej so wšo zecny a skoro bu jej zasy zlě. Zrudniše sylzy njeje ženje płakała, hač tehdy, hdyž Jadwiga z Jurkom rowčk za Handrijowy nop pod křižom ryješe a jón z ćichim Wótče-našom pokhowa. Jenički tutón woko-

sćěhuja po tutym wokna, kotrež su darile Ralbičanska, Šěrachowska, Baćońska a Wotrowska wosada a jako swjećatka maja zakitarjow swojich wosadow a to Ralbicy swj. Katernu, Šěrachow swj. Jana Nepomuckoho, Baćoń Jězusowu wutrobu a Wotrow swj. Bena. Na połnócnej stronje je prěnje při presbyteriju wokno Khrósćanskeje wosady ze swj. japoštołom Symanom, druhe Kulowskeje ze swjatym martrarjom Bonifacijom, romskim wojakom, třeće Kamjenskeje ze swjatej pokutnicu Mariju Madlenu, štwórte Njebjelčanskeje ze swj. biskopom Měrćinom. (Přichodnje dale.)

Wo našich dźěćoch a našim samsnym dźěćatstwu.

Dźěći su naš přichod. Tak słyšimy husto prajeć a wěmy, zo w tym wěrnosć tči. Runje přez dožiwjenje smjerće, přez našu smjertnosć je w nas žadosć wulka, dźěći měć. Wone dyrbja dale wjesć, twarić a dokóńčić, k čomuž naše mocy wjacy njedosahaja. Smy w nich žiwi, je žiwy naš ród a lud.

Dźěćo dyrbi nas bliže wjesć na wukónc našoho žiwjenja. Dźěćo same dyrbi we wěčnym stać, potom hakle zrozemimy naše wjeselo na dźěśću.

Njeje tomu tak, zo w dźěśću widźimy hižo njebjesa, jich miłosć a rjanosć? Dźěćo njemysli na ničo zło, je podwólne a dušne, tak čiste a njewinowate. Je bjez starosće, bjeze spjećenja. Wšitko tole je napřećiwne dorosćenomu człowjekej zemskoho zmyslenja. W dźěśću so zasy sam namaka, namaka měr z Bohom, a žórlacu móc z Božeje lubosće a swjatosće.

Hdyž je so dźěćo narodźiło a wotrostło, nastaji so dorosćeny a sprócny człowjek na nowy puć k Bohu. Jenož wěriwy człowjek namaka w dźěśću so zasy k Bohu. Jenož tajki widźi w nim pósła Božoho a woprawnjeneje swojeje žadosće. Tuta žadosć pak woznamjenja: sam dźěćo być po Božej kazni. Jedyn je nas z njeskóńčnej mudrosću wučił: Jězus Khrystus. Tón wosta dźěćo. Přińdźe jako dźěćo do swěta a na kóncu swojoho žiwjenja wupraji słowo Wótc z tejsamej poniżnosću kaž něhdy ze słódkim posměwkom w khudej hródźi. Pruha joho wutroby njezhubi ničo na mocy, a tohodla je wulke, wěrne dźěćo swojoho njebjeskoho Wótca do wěčnosće.

Na tutej wěčnosći dyrbimy podźěla měć. A tuž nam da Bóh přeco zasy wožiwić w dźěśću. Tohodla je bórzy k swjatej křćeńcy wola. Dokelž křćene, do Boha zanurjene dźěćo dopomnja nas wo wjele doraznišo na wěčnoho Syna hač pohan. Wěčne dźěćatstwo a wěčnu młodosć je nam Syn Boži přinjesł, tomu rodej, kiž bě sprócny. Tak móžemy też dźěći w swětle wumoženja widźeć, je woćahnyć k wěčnomu dźěćatstwu, kotrež zmužiće a swěrnje kaž Khrystus k Wótcej stoji. -e-

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Při wotewrjeńskej swjatočnosći nowoho dźěłowoho lěta bamžowskeje akademije praji Swjaty Wótc, zo drje je mjezynarodne politiske położenjo jara hrožace, ale wón tola wobkhowa nadźiju, zo so něhdźe jónu pokaže swětło, kotrež potom ćěmne mróčele rozećěri.

Wjednicy katolskoho akcijóna na wšelakich universitach skhadźowachu so w Romje k studijam. Hdyž woni bamža wopytachu, pokhwali tutón młodych katolskich studentow. Woni su nadźija katolskeje cyrkwje. Jeli chce katolski skutk bój za Khrystusa mjenować, potom su woni wjednicy, oficěrjo wójska. Je derje, zo studenći tak derje swoje swětne a cyrkwinske winowatosće dopjelnjeja. Štóž Bože kaznje dopjelnja, tón změje też wjele wjetši wuspěch we swojich studijach. Swěra w nabožnych wěcach zdźerži człowjeka hibićiwoko w duchu a zadźěwa też, zo so sćěhwki staroby přezahe pokazuja. Ale Swjaty Wótc napominaše też młodych studentow, zo bychu so za misijóny zajimali. Je tomu nětkle 50 lět, zo swět wosebje ważnosć Afriki spózna. Wot toho časa dźěše tam też wjacy a wjacy misijonarow. Tak rozkćě tam katolske žiwjenjo bóle a bóle. Dźensa dyrbi so Afrika nic jenož swětnje ale też nabožnje mjenować „kraj přichoda“.

Někotři z nowopomjenowanych kardinalow mějachu wšelake zastojnstwa we Vatikanje. Dokelž kardinalojo druhe nadawki dóstachu, mějachu so tamne vatikanske zastojnstwa znowa wobsadźić. To so před krótkim sta. Z mjenow nowych prelatow chcemy jenož mjenować předsydu najwyššoho bamžowskoho sudnistwa Monsignore Morano.

Kaž před krótkim pisachmy, je móžno, zo też cyrkwinski krajik (Vatikan a druhe bamžowske wobsedźeństwa w Italskej) pod sankcijemi, kotrež wšelake kraje přećiwo Italskej přewjeduja, ćerpi. Tohodla dźěn je so bamžowski

---

mik sčini ju wo wjele lět staršu. Hdyžkuli móžeše, doběža na hrodźiško a pokrepi ze swojimi sylzami kwětki, kiž bě tam na rowčk zesadźała. Wot toho časa sem bě nětko holčka cyle zćicha a zrudnuška a małohdy so zbožownje posměwkny, hačrunje Wićazec ludźo hač nanajrjeńšo z njej činjachu. Cyłe časy sydaše, měješe-li khwile, zamyslena pod křižom. Nětkle hakle začu, što to rěka: syrotka, kiž ma druhich miłosće hladać. Njerěkaše dźěn jej ničo knjez, khiba swěrny čorny pos, złoty pas a maćeřny křižik.

Tak miny so 13 lět, a čas, kiž wšitko hoji, też Jadwidcynu krawjacu wutrobu zahoji. Zasy přikhadźeše wjesołe naléćo, a jeje bolostna rana bě zažiła w ćopłym nalětnim słónčku. Pola Wićazec bě so wo tón čas mało a mnoho přeměniło. Što so też wšo za tajke časy njezměni. Stary Wićaz njekhodźeše hwizdajo po dworje a njesydaše z wječora pod lipu, ale wotpočowaše hižo něšto lět na ćichim pohrjebnišću. Tola móžeše spokojom a wo měrje swojej sprócnej wóčcy zańdźelić, a swoju mučnu hłowu w rowje na wotpočink położić, bě dźě sebi hódnoho syna wukubłał. Jurij joho nětko cyle zastawaše, a ludźo powědachu, zo je Jurij wo wšěm stary Wićaz. Nan wšak bě joho wot małosće sem přecy k dźěłu přiwučował. Wšo bě dyrbjał Jurij sam spytać wot kruwarja hač do wotročka. „Radlica, z kotrejž najbóle woraš, je najswětliša“, by wěčnje powědał. Najkmańšu ratarsku šulu wotbu Jurij doma, hdyž dyrbješe wšudźom wšomu dźěłu připřimować. „Bur ma wšudźe sam być pódla, prědku a zady“, to bě Wićazowe hesło, a zo bě dobre, to swědčachu radne žita na polach a tołste tolerje w móšni. Přecy běchu Wićazec z dźěłom najdale, hačrunjež bě też pola nich stajnje w prawym času swjatok.

A tak zwosta to też za Jurja. Njekhodźeše wšak wězo dźěławy dźeń jenož z motyčku w rucy a trubku w hubje wokoło polow a njejěchaše abo njejězdźeše po kraju kaž drohi čas, tak njeby k ničomu přišoł. Tehdom wšak tajke wěcki hišće móda njeběchu. Burja dźěłachu z čeledźu hromadźe, a wšitko dźěše potom bóle z lóštom a z lubosću. Też prosty ale dobry a sytny wobjed słodźeše wšěm nanajlěpje, hdyž wšitcy jene a te samsne jědźachu, přetož „wjac jich jě, a lěpje słodźi“. Bohudźakowano jim to też derje tyješe, kaž to čerwjene strowe lička, kaž same jabłučka, přeradźachu.

Čeledź wšak bě tehdom też dobra a ródna. Njeběhaše po cyłych nocach po korčmach a rejach, ale lutowaše sebi swoje kroški. Za to pak khodźeše też w přistojnej, jeli też nic pyšnej drasće kemši, a měješe njedźelu khwile, sebi něšto zapłatać, zo by njetrjebała khodźić roztorhana. Mzda drje njebě poł tak wulka, ale z lutniwosću hišće jónu tak wulka, tak zo měješe kóždy čeladny wjacy pjenjez hač za naše časy. Tehdom wšak jim hercy hišće njepiskachu kóždu zbóžnu njedźelku reji. Jenož druhdy w lěće by čŕjódka hercow přićahnyła, sławnych „Čecharjow“. To bě ći potom wězo radosć, zaklinča-li wjesoła štučka po ćichej wjescy. Ze wšěch wrótkow wuběža wjesna młodźina na nadows a

sekretariat na Zwjazk ludow wobroćił. Tam slubichu, zo so sankcije njesmědźa nałožować na bamžowske wobsedźeństwa. Tola to so wězo bjezbóžnym njelubi. Tohodla zapodachu swobodnomulerjo pola Zwjazka ludow, zo bychu so naprawy tola też na Vatikan wupřestrěle. Cyrkwinske wustawy leža tola w Italskej a chcedźa nabožinu rozšěrjeć. Jako tajke pak njesmědźa pod wosebitym škitom stać. To je wězo na bjezbóžnych podobne. Woni najskěrje njechadźa wědźeć, zo drje cyrkwinske wustawy w Italskej leža, zo pak maja też napřećo Italskej prawo kaž wukraj. Vatikan je tola woprawdźity stat, hdyž też nic wulki. Dale — a to smy też hižo pisali — bydli tola we mnohich bamžowskich wustawach wjele wukrajnych wučenych a studentow, kotřiž bychu potom wosebje pod sćěhwkami ćerpjeli. A ličba wukrajnikow je w bamžowskich wustawach wjetša hač ličba Italčanow.

Pólska. Při lećenju do Australiskeje wobdźěli so też pólski lětaŕ Karpinski. Tutón je dobry katolik. To pokaza so wosebje też z přileżnosću tamnoho lećenja. Dźeń do lećenja přebywaše mjenujcy Karpinski cyły dźeń w seminaru w Potulicach, kotryž wukubłuje pólskich měšnikow za Polakow we wukraju. Tam modleše so dołhi čas před wobrazom Maćerje Božeje. Rano tamnoho dnja, hdyž lětadla so na puć pušćichu, čitaše so w seminaru Boža mša, zo by so mjenowamy lětaŕ zaso derje domoj wróćił. Kardinal Hlond přepoda jomu potom pismo na pólsku koloniju w Australiskej.

Najwjetša cyrkej w Pólskej budźe ta, kotraž so nětkle pola Bialystoka twari. Stanje so to k wopomnjeću wuswobodźenja Pólskeje. Za pjeć lět ma cyrkej hotowa być. Tajki dźak sebi Bóh wěsće lubić da a budźe katolskej Pólskej dale swoje dobroty wopokazować.

We Wilnje wobstoješe prjedy klóštr Franciskanow. W lěće 1883 pak nasta w tamnej krajinje zběžk Polakow přećiwo ruskomu knježeństwu. Tohodla da carske knježeństwo franciskanow wuhnać a klóštrske twarjenja městej dari. Hdyž bu po wójnje Pólska wobnowjena, skoržachu franciskanojo wězo hnydom zasy, zo bychu jim njesprawnje rubjene twarjenja klóštra wróćili. Prěnja sudniska instanca to też jako prawe spózna, w druhej pak potom zasy rjad přehra. Tak měješe najwyšše sudnistwo w Pólskej wěc rozrisać. Wone je rozsudźiło, zo ma so klóštr zasy rjadej wróćić.

---

pod starej wulkej lipu wosrjedź wsy hrabnychu so hólcy a holcy do spěšneje reje.

A wšudźe bě tehdom serbski lud woprawdźe wjesoły zradowny lud. „Spěwaj a dźěłaj", to bě joho rjane hesło. Kóždy pachoł, kóžde holčo znaješe cyłu kopicu rjanych serbskich spěwow, ale nic kleća, plampatych rěči a „čertowych swjećatkow". Tehdom njepłaćeše hišće, přisłowo: „Hdy by křud był wows a sakrowanjo ćahnyć pomhajo, by něchtóžkuliž zapřah měł." Wšudźom so tehdy wjele spěwaše při dźěle a bjesadźe, na přazach a kwasach. Krasne serbske spěwy so wo žně po płódnych honach znošowachu a ptačata na štomach spěwachu z nimi napřemo, samo stare khójny, běłe brězy a ćiche wólše wotućichu kołwokoło na hórkach a při rěkach a zajuskachu wotmołwjejo nježnym serbskim hłosam. A při tym běchu ludźo zbožowni, haj zbožowniši hač nětkle, hdyž serbski spěw bohužel dale a bóle hinje a mrěje w serbskich hortach.

Tola tute zrudne wobstojnosće hišće tehdom njeknježachu, też nic na sławnym wićežnym kuble. Stare dobre serbske wašnja běchu tu hišće doma, jako tam Jadwiga wotrosće na zróstnu kćějatu knježnu. Starosćiwje Wićazowa swoju Jadwigu wukubła, ale njepleńćeše so z njej. Jadwiga wšak měješe so hižo sama pilnje k dźěłu. Widźeše je też wšudźe a njestoješe ženje prózdna, zo by tola njebyła z khlěba droha. Wićazowa wšak jej też njewobaraše pilnje připřimować. Jeje recept dźě runje bě: „Starej žonje dwoje hrabje, młodej holcy štwore cypy." (Pokročowanjo.)

Jezuića mějachu hač dotal w Krakowje ważny nakład (Wudawanjo knihi a časopisow). Swjaty Wótc pak je sebi přał, zo by so nakład do Waršawy přepołožił. To je so nětko stało. Kaž provincial Jezuitow při wotewrjeńskej swjatočnosći praji, bu twar jenož móžny, dokelž je bamž z nahladnymi srědkami pomhał. Zo Jezuića městnosć za twar dóstachu, wo to je so wosebje zemrěty maršal Pilsudski sobu staraŕ.

Italska. Na hłownej zhromadźiznje katolskoho skutka w Genuwje zaběraše so kardinal Minoretti z najważnišimi nadawkami katolskoho akcijóna w Italskej. Wězo ma so wón najprjedy wo dobru šulu starać. Jeli so hižo dźěći wot prěnjeje młodosće w nahladach cyrkwje wukubłaja, potom to najlěpje skutkuje. Tohodla so arcbiskop też prócowarjam na tutym polu podźakowa. Ale katolska kultura nima so jenož w šuli pokazać, ně cyłe žiwjenjo ma překisać. Z dobrej křesćanskej kulturu pak je zjednoćena moralka. Wosebje laikojo widźa a słyša husto wjacy hač duchowni. Jeli pytnu, zo so wo něšto hrěšne abo zjawny pohoršk atd. jedna, potom je jich winowatosć, to hnydom swětnej abo cyrkwinskej wyšnosći wozjewić. Štóž swoje žiwjenjo po dźesać Božich kaznjach njezłožuje, tón njeje zdźěłany človjek. Bože kaznje pak maja też kina, dźiwadła atd. wobkedźbować. Bože kaznje płaća za cyłe zjawne žiwjenjo. Štóž so po Božich kaznjach njezłožuje, njeje też dobry stačan a swojomu ludej jara hubjenu službu wopokaže. Zo pak so lud před tajkim zwarnuje, wo to ma so katolski skutk sobu starać.

Španiska. Hač dotal so tu jene knježeństwo po druhim wotměnješe. Kaž je znate, stachu so pod jenym krawne njeskutki nazymu 1934. Po tym přińdźe do knježeństwa też wjednik katolikow. Knježeństwa drje so wjacy króć přetworichu, tola wón wosta dale z ministrom. Nětko pak jomu wjacy njebě móžno knježeństwo podpjerać. Tak čuješe so wone jara wosamoćene. Tohodla rozpušći sejm, zo by lud w nowych wólbach swoju wolu wuprajił. Ale hnydom zasy čuja komunisća trochu nalětnjoho powětra. Wědźa, zo nětčiši knježićerjo słušeja do tych, kotřiž wotežki překruće njedźerža a při khostanjach bórzy do wobhnadźenja zwola. Tuž jim wulki strach njehrozy a woni hižo zasy ze wšelakimi njeskutkami lud traša.

Nowy arcbiskop w Santiago wuda swój prěni pastyŕski list. W nim praji, zo njeje prawje, hdyž so pisa, zo Španiska scyła njeje tak dobry katolski kraj, zo je lud jenož zwonkownje katolski. Tak sudźa někotři z njeskutkow komunistow. Tola to njeje prawje. Wěrno drje je, zo katolikojo w času revolucije na straži njestojachu. Ale to ma so nětko přeměnić. Kóždy dyrbjał wěrnosće a žadanja swojeje wěry derje znać, potom móže też za nje wšudźe w prawej fórmje wustupić. Wosebje pak potom sam wě, kak ma so napřećo wšelakim swětnym należnosćam zadźeržeć, kak ma na př. we zjawnych należnosćach jednać. Kaž je znate, zakazachu marxistiscy knježićerjo we swojim času wšěm katolskim rjadownikam někajku wučbu wudźěleć. Ale kraj nima scyła trěbnu ličbu wučerjow. Bórzy spóznachu też druhe knježeństwa, zo běše zakaznja njesprawna. Tohodla so wona wo něšto wołóži. Wězo, Jezuića so hišće hač dotal njejsu do kraja wróćili. Ale rjady, kotreż tehdom njebuchu wupokazane, dźensa tola zasy w šulach skutkuja. Tak přewzachu w oktobru sobustawy kongregacije Njewoblakowanoho podjeća wšě šulske stacije, kotreż běchu prjedy zastarali. Wuča tam hłownje katechismus.

Amerika. Katolska univerzita w South Bend je prezidenta za čestnoho doktora pomjenowała.

Znaty radijo-prědaŕ pater Coughlin je założił narodne zjednoćeństwo za socialnu sprawnosć. Zjednoćeństwo chce wosebje wojować přećiwo komunismej a runje tak přećiwo pohanskim bohačkam, kotřiž swojim dźěłaćerjam hubjenje płaća, sami pak w pjenjezach pluwaja. Zjednoćeństwo ma hižo 9 milijónow sobustawow. Tu widźiš zasy wuspěch wulkotnoho prědarja Coughlina.

Wšelčizny.

Spokojnosć. Kěžor Konstantin běše pustnikej khoroho přećela do modlitwy poručił, dokelž jomu lěkarjo pomhać njemóžachu. Hdyž běše khory wotkhorjeł, pósła kěžor Hilarionej dźesać puntow złota jako dar. Hilarion pjenjezy njewza, ale pokaza kěžorowomu pósłej ječny khlěb, prajo: „Komuž je na tejle jědźi dosć, tomu płaći kula złotoho telko kaž hruzl. Dźakuju so kěžorej a prošu, zo by tuto złoto khudym rozdźělił."

Towarstwowy powěstnik.

Baćoń. Přichodny pjatk (31. 1.) spěwa cyły khór. Njech wšitcy přińdu, hdyž so na koncert 9. febr. přihotujemy, na kotryž wšitkich Serbow lubje přeprosymy.

„Jednota", tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu,
ma jutře njedźelu, 26. jan., wječor we 8 hodź. swoju **měsačnu zhromadźiznu** w Kolpingowym domje.
Wutrobnje přeprošuje **předsydstwo.**

Listowanjo.

Do Khr. Připisy bjez podpisma njehodźa so wozjewić.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 69. z Dalic: Jurij Guda; 70.—73. ze Šunowa: Jurij Žur, Jakub Bjeńš, Jurij Mróz, Mikławš Rachela; 74. z Nowoslic: Michał Čornak; 75.—77. z Ralbic: Jurij Žur, Marja zwud. Šewčikowa, Madlena zwud. Žurowa; 78. z Brna: wyšši sudniski rada Karel Kyas; 79. z Kamjenjeje: Jurij Handrik; 80. z Radworja: wučefka Hańža Welsec; 81. z Khasowa: Marja Bětcyna; 82. z Boranec: Jan Kasper; 83. z Drježdźan: dr. theol. a can. jur. Józef Jakubaš; 84. z Hornjeje Kiny: Lena Hórnikowa; 85. z Nowoho Łuzća: Mikławš Měškank; 86. z Libonja: Jakub Donat; 87. ze Sulšec: Jan Handrik; 88. z Budyšina: Hana Šponec; 89. z Krepjec: Mikławš Koch; 90. z Kulowa: farař Jakub Kral; 91. ze Zdźerje: farař Mikławš Dórnik; 92.—95. z Wotrowa: Jan Wawrij, Michał Weclich, Jan Žur, Jakub Rjeda; 96. z Khanec: Jan Winger; 97. 98. z Budyšina: kapłan Michał Cyž, Hańža Jenichowa.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 875. z Dalic: Jurij Guda; 876.—878. ze Šunowa: Jakub Bjeńš, Jan Mikliča, Hańža zwud. Grósowa; 879.—881. z Ralbic: Jurij Žur, Marja zwud. Šewčikowa, Madlena zwud. Žurowa; 882. z Łazka: Hańža zwud. Čornakowa; 883. z Khasowa: Jan Žur; 884. z Kamjenjeje: Marja Čórlichowa; 885. z Čorn. Hodlerja: Jan Wjeńš; 886. 887. z Radworja: Michał Knobloch, Jakub Běrk; 888. z Lutowča: Marja Delanka; 889. z Boranec: Jan Kasper; 890. z Baćonja: bur Jurij Delan; 891. ze Sulšec pola Kulowa: Michał Grofa; 892. 893. ze Zdźerje: Hana zwud. Kubašowa, Marja Čórlichec; 894. z Brěmjenja: Jakub Lejman; 895. z Drježdźan: hudźbny direktor Bjarnat Krawc.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1061. J. N.; 1062. M. N.; 1063. M. N.; 1064. J. N.; 1065. H. N.; 1066. N. K.; 1067. H. N.

Sobustawy na lěto 1933.

Č. 1109. N. K.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: Jan Handrik ze Sulšec 1 hr.; N. N. z Budyšina 2 hr.; Jan Winger z Khanec 2,10 hr.

We
inventurskim wupředawanju
27. 1. — 8. 2. pola
Schauseila
w Budyšinje, Bohata dróha
so derje zastaraj a nakup sebi, štož bndźeš tola bórzy trjebać!
To je prawe lutowanjo!

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!
Smykawy! Sanki!
Dobre a rjane
kachle
we wulkim wubjerku.
Wosebje wukhwalene **„Baldur"**-kachle předawa tudy samlutki
Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Wše dobre wěcki
poruča pjekarstwo
Max Kolbe
w Kamjencu — Šulska hasa 4

Wupředawanjo
27. 1. — 8. 2.
po jara nizkich płaćiznach w zerjach:
0,38 0,48 0,78 0,95 1,25 1,45 1,95 2,50 2,95 3,65 4,95 5,85
a wyše za wupruhowane **Rudolfec** dobre wěcy:
Nohajcy — zoki — rukajcy trikotaže — wołmjaniny štrykow. drasty — jaki — lacy pulowry — košle — wołm. šaty spódnje kholowy — mako- a plišowe twory mantle za holcy a hólcy woblečenja a fałdkate suknje woblečenja a kholowy za hólcy kłobuki — měcy — šawle spódnje suknje, fale, krawaty potrjeby za dźěćatka
poskića
Rudolf
znaty wobkhod na Kejžorskej dr. 16

Dobre a rjane
wobućo
ma na składze
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Inventurske wupředawanjo
wot 7. jan. — 8. febr.
C. G. Fiebiger
Budyšin. Serbska dr. 5.

Też mały nawěštk w „Katolskim Posole" ma
wulkoho wuspěcha!

Wulke myše
zničiš spěšnje a wěsće
z mórskej cyblu
Drogownja
Dr. Roeber
Bohata dróha 27

Tkaniny za
rubiška a fale
płaty, šaty atd.
Hilger nasl. E. Wilček
Budyšin - Seminarska dróha 2

K **1. aprylej** přijimam
wučomca
do pjekarnje a konditarnje
Pawoł Tryčk
w Khrósćicach.

Dołhi **nohacy kožowc** (Fußsack) a **wowči kožuch** za sylnu žónsku postawu je tunjo na předań
Mjasne wiki 7 (Himer).

Zjawny dźak
Maćeri Božej
a **swj. Judašej Tadejej** 3
za wusłyšanu prósstwu!

27. jan. — 8. febr. so wupředawa!

Wěsće žno . . .
štó je

Stoff-Stahl?

Njeznajeće hišće wobkhod, w kotrymž so Wam kedźbliwje a wěcywustojnje posłuži?

Jeli nic,
wopytajće nas tola w dnjach 27. 1.—8. 2. 36, hdyž

wupředawamy,

a přeswědčće so wo našim bohatym wubjerku a nizkich płaćiznach!

Wšitcy přińdźće,
z Wašim wopytom nas zwjeseliće!

Ale derje sebi spomjatkujće:

Stoff-Stahl

Wołmjane a židźane tkaniny, šaty a bałmjaniny.
Naša wosebitosć: **twórne zbytki.**

Kamjenc, Zwingerstraße 16
napřećo hamtskomu hejtmanstwu.

Přińdźće

wšitcy sebi

wobhladać,

što poskića 27. 1. — 8. 2.

Leopold Posner

Bohata dr. 24

Kožuchowe pjezle a liški

su zasy dóšle — nic drohe —

Kłobuki a měcy we wulkim wubjerku pola

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Wupředawamy

wodźewy na diwany a blida
gardiny, zawěški, poćahi za konopeje, tepichi.

Julius Hartmann Sohn

Při hłownym torhošću.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa

Budyšin — Bohata dr. 25

Wopytajće a wobhladajće sebi mój wulki skład
škleńčaneje nadoby, wobrazow, křižow
Rudolf **Wilhelm** škleńčerńja
Budyšin Serbskadr. 16

Wupředawam

27. 1. hač **8. 2. 36**

wjetše dźělby dobrych tworow po poniženych płaćiznach.

Štrykowanu drastu — pulowry za žony a holcy — štrykowane woblečenja a pulowry za hólcy — drastne tkaniny — fale — nohajcy — podkholowčki — suknje — zwjeršne a športske košle — šawle — rukajcy — zoki.

Do wšěch woknow hladajće!

Otto Hauffe Hłowne torhošćo

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje. njezapomniteje mandźelskeje, našeje starosćiweje maćerje, přichodneje maćerje, wowki a ćety

Hańže Ryćerjoweje

rodź. **Měrćinkec**

kotruž je Bóh luby Knjez w 71. lěće jeje žiwjenja zańdźeny pjatk, 17. wulkoho róžka, ze swjatymi sakramentami domawobstaranu njenadźicy ze zemskoho žiwjenja wotwołał, wuprajamy wšitkim, kiž su na pustych wječorach za jeje dušu so modlili a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, wosebje wysokodostojnomu knj. fararjej Nowakej za časćiše domawobstaranja ze swjatymi sakramentami w dołhich lětach jeje khorowatosće

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

We hłubokej zrudobje

Jakub Ryćerja, dźěći a wnuki.

W **Khasowje, Biskopicach, Budyšinje, Drježdźanach, Wotrowje a Rakecach,**
na dnju pohrjeba, 21. januara 1936.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

5. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **1. februara 1936.** | **74. lětnik.**

Mać kroči ze swojim dźěśćom do templa.

Swěčk-Marije: swjatočnje to khutna hodźina. Pod wysokimi k njebju sahacymi stołpami templa, před kurjacym so wopornym wołtarjom stoji najčisćiša mać a poskića swoje dźěćo měšnikej, kiž je Knjezej wopruje. Tak poručeše zakoń. Kóždy prěnjorodźeny syn słušeše Knjezej, zo by służił w joho swjatnicy. Tola wot časa hač bu měšnistwo na splah Levi přenjesene, dyrbjachu starši z druhich splahow swoje dźěćo wukupić z wosebitym woporom.

Tute předstajenjo w templu běše khutna hodźina za kóždu maćeŕ. Tu praji tak rjec Bóh sam: „Twoje dźěćo je moje dźěćo! Wote mnje sy je dóstała, za mnje maš je wocahnyć!“ Tola žanej maćeri njepřinjese tuta hodźina telko bolosćow, kaž maćeri Božej, kiž wědźeše, što jeje dźěćo na zemi wočakuje. Za nju běše to prěnja kročel na křižowym puću. Tola hačrunjež njeběše winowata k čistosćenju w templu, dopjelni wona we wšej ponižnosći zakoń a počinaše jako swěrna dźowka Knjeza dobrowólnje swój křižowy puć hić. Nic hakle słowa starca Simeona wozjewichu jej přichod. Wone jenož wobkručichu, štož ze starych pismow wědźeše. A hižo přeńdźe mječ jeje dušu.

Swěčk Marije! Swětło zeskhadźa w templu. Swětło k wobswětlenju pohanow a k hordosći joho luda Izraela. Swětło k pozběhnjenju a k padej mnohich.

We duši kóždoho dźěśća dyrbi swětło wěry, hnady so zaswěćić w swjatej křćeńcy. A tute swětło bywa za kóžde dźěćo k postanjenju abo k padej. Kak słabe žiwjeńske swětleško wobsedźi nowonarodźene dźěćatko! Kak lohcy a bórzy wuhasnje nowe žiwjenjo zasy! Zo bychu so tola wšitcy starši za to starali, zo so dźěćo tak bórzy hač móžno k swjatej křćeńcy přinjese. Cyrkej je prawe městno za swjatu křćeńcu. Zbóžnik, kiž jónu dźěći k sebi wołaše a je žohnowaše, dyrbi z małoho čłowjeskoho dźěśća Bože dźěćo sčinić. Tajki zastup do zhromadźeństwa wěriwych móže na dostojne wašnjo so jenož w cyrkwi swjećić. A też prawe křesćanske mjeno so dźěśću do žiwjenja da, a nic někajke modern a njeswjate. Bohužel so naše dobre stare mjena swjatych přecy bóle zhubjuja a nowočasne so dźěćom dawaja. Mjeno swjatoho dyrbi pokazowaŕ za dźěćo być, předswjećo. Tohodla swjećimy też mjeniny, a mać ma so wo to starać, zo so prawje woswjeća we swójbje. To spěchuje prawu swójbnu zhromadnosć a wubudźa nabožne žiwjenjo, wosebje hdyž mać dźěśću něšto powědać wě wo joho mjena-patrónje.

W kóždym katolskim domje namaka so wopomnjećo na swjatu křćeńcu: krjepjeńčka. Snadź je cyłe poł lěta sucha a nichtón njemysli na to, zo je k tomu, zo by ju trjebał. Hdyž dyrbi dźěćo křćeńsku hnadu we wutrobje wobkhować, potom dyrbi je mać žohnować wot dnja křćeńcy, dźeń wote dnja ze swjećenej wodu a joho małej ručcy stykować k paćerjej. Nic zahe dosć njemóže z tym započeć. A hdyž je dźěćo wjetše, wuči je mać swjećenu wodu trjebać a praji jomu, zo je swjećena woda wopomnjećo na swjatu křćeńcu, na křćeńske sluby, kotrež buchu tehdom Bohu sčinjene.

Kóžde dźěćo dyrbi swětło być. Swětło hnady a lubosće, přez dobry přikład prawoho křesćanskoho žiwjenja. W tym dyrbi jomu mać doprědka hić. Jeje přikład budźe za dźěćo přecy wjetša móc hač wšě powučenja. Štož dźěćo pola maćerje widźi, zda so jomu dobre a prawe. Kaž mać so modli, tak nawuknje też dźěćo. Mać dyrbi swětło być, kiž dźěśću prawy puć pokazuje.

Hdyž njemóžeše być při swjatej křćeńcy, tak wozmje swoje dźěćo sobu při wužohnowanju. To je tak prawje Swěčk-Marije za křesćansku mać. Jeje dźak Bohu. Tu dyrbi dźěćo pódla być. Też dźensa hišće praji Bóh ke kóždej maćeri: „Moje dźěćo je twoje dźěćo. Wote mnje sy je dóstała, za mnje maš je wocahnyć!“ Tute rjane stare wašnjo njesmě so zhubić, kaž je so hižo wjele rjanych a dobrych wašnjow při porodźe zhubiło. Hdźe nadeńdźemy hišće njedźelske łožo z płachtami a rjanymi swjećatkami, kajkež mějachu prjedy naše maćerje? Tute nam wozjewješe,

zo so něšto wulke a swjate tu khowa, a zo njeje tu mać z dźěśćom, ale njedźelniča. A njeběše to rjany wobrjad, hdyž mać z dźěśćom z wužohnowanja domoj přińdźe a hdyž bu potom njedźelniče łožo wotebrane? Tajke stare dobre wašnja słušeja zasy do našich swójbow, wosebje w nětčišich časach, kiž su hižo tak dosć zwjeršne. Kóžda mać trjeba Božoho žohnowanja za sebje a za swoje dźěćo we najwjetšej měrje a njedyrbjała žanu składnosć zhubić, sebi je wuprosyć.

Mać njesmě też dowěru zhubić, też potom nic, hdyž ćežki wosud dla jeje dźěśća jej na wutrobje leži. Wšě starosće a wšu zrudobu połoži z maćerju Božej na woporny wołtař. Čim wjacy stracha dźěśću hrozy, ćim časćišo njese je k maćeri hnady, ćim swěrnišo modli so z nim, zo joho dušu krutu a sylnu w Bohu sčini, prjedy hižo hač wichory howrja, započinaja. Swětło w duši dźěśća njesmě wuhasnyć, ale dyrbi swěćić.

Mać dyrbi samo k nožicam přimać, zo by so palacy sužoh přitřihała, zo by zasy jasnje swěćił. Maćerna lubosć dyrbi też kruta być. Wšě modlenjo a žohnowanjo je podarmo, hdyž prawe woćehnjenjo pobrachuje. Móžemy što wě kelko wolija přiliwać: hdyž sužoh njepřitřihaš, zadusy so swěca. Mać dyrbi też hotowa być, dźěśću druhdy bolosć přihotować, hdyž sebi to spomoženjo duše žada. Wona dyrbi dźěśćowe sylzy widźeć móc, kiž z pokuty abo želnosće běža. Mać Boža je swoje Jězus-dźěćatko zawěśće prawje lubowała — a tola je wobrězać dała. To běše bolostne za małe dźěćatko, ale běše to zakoń a wola Boža. Tu njeběše za swjatu Mariju khabłanja ani dlijenja.

Dźesać Božich kazni su też dźensa hišće zakoń, wola Boža. Dźěćo dyrbi je ważić a dźeržeć wuknyć wot najzažnišeje młodosće — a hdyž też sylzy běža, přetož dźěśćowy rozom hišće njewě, što je jomu k lěpšomu. Mać dyrbi kruta wostać a nic so wotkhileć wot puća praweje maćerskeje winowatosće. Dokelž ma dźěćo lubo, dyrbi wot njoho žadać, zo wone dźerži Bože kaznje. Wo maćerjach wulkich swjatych čitamy, zo swojim dźěćom prajachu: „Radšo će chcyła mortwe widźeć, hač dožiwić, zo Boha z ćežkim hrěchom rozhněwaš!“ Derje tomu dźěśću, kiž tajku khutnosć, tajku swěru k Bohu wot maćerje wuknje! Też w nětčišich časach je trěbne, dźěći nabožnje skrućić a je derje wukubłać, hdyž tola mało dobrych přikładow we swěće widźa, ale často dosć zymnosć a liwkosć napřećo cyrkwi a wěrje. Dobrym dźěćom budźe jónu lohko, nahły puć k njebju hić a być swětło k pozběhnjenju mnohich a k překrasnjenju Božomu.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Naša Budyšska „Jednota“ wotmě zańdźenu njedźelu prěni raz w nowym lěće swoju měsačnu zhromadźiznu w Kolpingowym domje. Wopyt běše jara dobry. Po zwučenym wašnju wotewri předsyda knjez kantor Šołta zhromadźiznu a powita wšěch nanajwutrobnišo. Zhromadźizna zahaji so z kěrlušom ss. Cyrilla a Methoda. Předsyda přeješe towarstwu zbožowne nowe lěto a wjele žohnowanja do dalšoho žiwjenja. Dale spomni na zemrětu sobustawku Hanu Kilankowu, k jeje wopomnjeću postanychmy a ćichi Wótče-naš so pomodlichmy. Na to pokročowaše wysokod. knjez šolastikus Hejduška z přednoškami ze stawiznow Budyšskich pohrjebnišćow předposlednjeje zhromadźizny, a to wo tuchofskim. Knjez rěčnik rozłoži stawizny hač do dźensnišoho dnja, wosebje kak so w lěće 1523 założi, potom kak bu w 7lětnej a druhich wójnach zapusćeny, a wo natwaru pohrjebneje cyrkwje z lěta 1559. Knjez předsyda dźakowaše so za wobšěrny přednošk, kotryž bu wot wšitkich ze zajimom přiwzaty. Po tym wuspěwachmy někotre spěwy ptačomu kwasej přiměrjene, kotrež knjez kapłan Andricki na klavěrje přewodźeše. Sćěhowaše druhi přednošk, knjez předsyda přednošowaše ze stawiznow cyrkwje z časa reformacije. Wón rozłoži nam dokładnje tutón čas, wosebje hdyž tachant Leisentritt (Ćichošlap) knježeše; joho wjednistwu mamy so dźakować, zo so katolska wěra pola nas wukhowa. Přednošk so z wulkim zajimom też tu přiwza a dlěšu rozmołwu wubudźi. Knjez kapłan Andricki poróča krute słowa za dźensniši čas; kak mamy so k wěrje a cyrkwi dźeržeć, pokaza na přikładach. Na kóncu zdźěli so nam, zo „Młoda Jednota“ njedźelu 16. febr. póstniski swjedźeń wuhotuje a prošeše so, zo bychmy so w połnej ličbje wobdźělili. Zhromadźizna so wokoło 11 hodź. z katolskim postrowom skónči.

Ze Zdźěrje. Na Hołbikec kuble běše zańdźenu njedźelu pola nětčišoho najeńka kubła ćicha swjatočnosć. Knjez Jurij Žur a joho mandźelska Madlena rodź. Měšerjec woswjećištej, wobdatej wot z Boha žohnowanej črjódku swojich 9 dźěći a druhich přiwuznych, sleborny kwas. W běhu kóždoho lěta drje so mnohi sleborny kwas woswjeći po katolskich Serbach, najwjacy z nich cyle ćiše, tu a tam pak też we šěršej zjawnosći. Hdyž so Žurec sleborny kwas w „Pósle“ wopomina, potom tohodla, dokelž je knjez Žur w zjawnym žiwjenju stojo, dlěje hač lětdźesatk njebojaznje, woporniwje a wuspěšnje wojował wo našu konfesionalnu šulu, je so wšudźe njebojaznje znał swojej cyrkwi, je z cyłej swójbu so też stajnje znał dobrym serbskim nałožkam. Bóh škitaj swójbu Žurec też do dalšoho přichoda a wobradź jej wozbožace žohnowanjo hač do najdalšich lět!

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu wuhotowa towarstwo młodźencow w Khrósćicach pola Wjeńkec swój 26. założeński swjedźeń. Młodźenc Hendrich Eiseltec z Lejna přednjese zawodnu baseń njeboh' knjeza fararja Urbana „Bratrowska swěra“. Prezes towarstwa, knjez kapłan Dr. Hórnik, rjanu bohatu ličbu hosći powita a rozjasni z krótka sćěhowacu činohru w pjećich jednanjach „Swjaty Alexius“. Naši młodźency běchu ju z wulkej prócu nawuknyli a ju też žiwje a derje předstajichu. Hra je spisana wot sławnoho kardinala Wiseman-a. Přeserbšćił je ju naš luby bohužel tak zahe zemrěty Pawoł Wićaz. Skutk hraje na aventinskej hórcy we Romje před domom Eufemiana, romskoho zemjana, za čas kěžora Honoria, pod knježenjom bamža Innocenca I. we pjatym lětstotku po Khrystusu. Krótki wobsah powučaceje hry je tónle: Alexius, syn bohatoho nana, je dźeń před kwasom wopušćił staršiski dom a šoł do dalokeje cuzby. Tam wjedźeše žiwjenjo pobožnoho putnika. Čuje we sebi hłós Boži złožujo so na Zbóžnikowe słowa: „Štóž nana abo mać bóle lubuje dyžli mje, njeje mje hódny“. Po dołhich lětach wróći so Alexius pod mjenom Ignatus, t.r. njespóznaty, do staršiskoho domu. Tu dósta njeznaty cuzy prošeŕ njehódnu jstwičku spody skhodu. Pjeć lět tu bydli zacpěty, haj hidźeny wot domjacych służownikow. Skónčnje też prjedy přećelnje zmysleny nan swojoho njeznatoho syna zastorči a dźerži joho za paducha a rubježnika. To złama synej wutrobu. Hakle po smjerći přez zawostajeny testament spózna nan w cuzym putniku swojoho lubowanoho tak dołho zhubjenoho swjatoho syna Alexia. Na městnje staršiskoho domu natwari so rjana cyrkej, poswjećena swjatomu prošerjej Alexiej, kotraž hišće dźensa w Romje stoji. — We swojim dosłowje podźakowa so wosadny knj. farař Wjeńka knjezej kapłanej Dr. Hórnikej a wšěm młodźencam za dobre předstajenjo tuteje tak powučaceje nabožneje hry. Přeješe sebi, zo by tónle rjekowski duch kruteje wěry a woporniweje lubosće k Zbóžnikej kaž we swjatym Alexiu, tak też w našich serbskich młodźencach stajnje žiwy był a wostał.

— Zaradźenjo za maćerje wotměje so w Khrósćicach srjedu, 5. febr. 1936, pop. w 2 hodź. w hosćeńću, 1/2 4 hodź. we Worklecach na šuli.

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac februar:

Přezjenosć mjez katolskimi křesćanami.

W swětasławnym francózskim hnadownym měsće Lourdes běše loni na kóncu swjatoho lěta k česći maćerje Božeje wulkotny prócesijón ze swěčkami. Putnicy z cyłoho swěta so na nim wobdźělichu. W dołhim ćahu ćehnjechu wěriwi, po narodźe a rěči zrjadowani. We wšěch móžnych rěčach so wěriwi modlachu a swoje kěrluše spěwachu. Kajka pisanosć a wšelakorosć! Naposled pak zestupachu so wšitcy na wulkim naměsće před hnadownej cyrkwju a kaž z jenoho horta zaklinča łaćanske: Credo. Mócnje šumješe k njebjesam: „Wěrju do Swjatoho Ducha, swjatu katolsku Cyrkej!“ To bě přezjenosć a jednota! Po Božich służbach sebi kóždy putnik rjekny: „Tak bě rjenje. Tajka přezjenosć čini człowjeka zbožownoho. Tak dyrbi być!“

Haj, tak dyrbjało wšudźe być! Hdyž nihdźe druhdźe na swěće, tak dyrbjała mjez nami katolskimi křesćanami dospołna přezjenosć być. Nas wšěch dźe wjaza jena a tasama wěra do Khrystusa. Samsne Credo spěwamy. Samsne Bože a cyrkwine kaznje dźeržimy. Samsne swjate sakramenty dóstawamy. Wšudźe nas samsne Bože służby widźomnje zjednoćuja. Wšitcy smy stawy potajnoho ćěła Khrystusowoho. Wšitcy smy bratřa a sotry w Khrystusu. Wšitcy smy dźěći jenoho Wótca w njebjesach. Wšitcy słuchamy na toho, ke kotromuž je njebjeski Wótc rjekł: „Tutón je mój lubowany Syn, na kotrymž mam swoje spodobanjo.“ A tutón Syn Boži měješe na kóncu swojoho žiwjenja, před swojej smjerću, jene přećo. Po poslednjej wječeri, hdyž bě nam założił najswjećiši sakrament wołtarja, zo by nas ze swojej wěčnej lubosću zjednoćił, a hdyž bě so přirunał z winowym pjeńkom a nas mjenował prućata tutoho pjeńka, tehdy so modleše k swojomu njebjeskomu Wótcej takle: „Prošu će za nich, zo bychu wšitcy jene byli jako ty, Wótče, we mni a ja we tebi, zo bychu też woni we namaj jene byli, zo by swět wěrił, zo ty mje pósła.“ (Jo. 17, 21.) Tele swjate słowa su nam drohi testament, kiž je Jězus zawostajił. Přezjenosć křesćanow, to bě Jězusowe poslednje přećo. Přezjenosć dyrbi być znamjo křesćanow. Na jich přezjenosći dyrbi swět spóznać, zo je Khrystusowa wěra ta prawa, wot Boha nam data.

Njedyrbjał tuž mjez nami wšitkimi knježić pokoj Knjezowy? Bratrowska lubosć, kiž njesebičnje druhomu pomha a służi? Pola prěnich křesćanow tomu tak bě. Jich bratrowsku a sotrowsku lubosć pohanjo wobdźiwachu. Z porstom na nich pokazowachu, prajicy: „Hlejće, kak so mjez sobu lubuja!“

A my, katolscy křesćenjo dźensa? My, katolscy Serbja? Kak zdaleni hišće smy wot tohole přikłada prěnich křesćanow! Kelko njedorozemjenja a njepřećelstwa, samo hidy. Kelko přećiwjenja a šćěpjenja tam, hdźež měli hromadźe stać w přezjenosći, zo bychmy wotrazyli nadběhi njepřećelow wěry, luda a naroda. Tón je „ranjeny“ a tohodla borka, tamny kózlika wjaza. Tón stajnje znowa škara, zo woheńčk zwady njeby hasnył. Tamnomu njeje derje, hdyž je so što někak změrowało, tohodla znowa stare zabyte wěcy wuhrjebuje. Tón łžě dale dawa, tamny měra njeda susodej. Tón ma swoju heju za najmudrišu a „nima trjeba“, posłuchać a so powučić dać.

Čohodla to wšo? Smy přemało žiwi po swojej wěrje, po přikładźe a přikazni Jězusowej. Mjenujemy so a chcemy być křesćenjo a měnimy, zo to smy, hdyž smy cyrkwinski dawk z dypkom zapłaćili a kemši pobyli. A tola mamy jenož telko křesćanstwa we sebi, kelkož lubosće wopokazujemy Bohu a bližšomu. To njejsu křesćenjo, kiž stajnje „pytaju swoje a nic to, štož je Jězusa Khrystusa“ (Fil. 2, 21).

Haj, lubosć k Jězusej w najswjećišim sakramenće dowjedźe nas hromadźe. Zjednoći nas. Skowa nas do cyłka, kotryž njepřećel nihdy rozbić njemóže, byrnjež bóle mućił abo zwadu wusywał.

Budźmy jandźeljo pokoja, kóždy na swojim městnje, hdźež po Božej woli stojimy. Dopomńmy so na Jězusowy testament! Myslmy na to, zo smy stawy wulkeje křesćanskeje swójby! Njezabudźmy nihdy, zo smy bratřa a sotry!

Ducha sprawneje bratrowskeje lubosće zašćěpjejmy też zahe do wutrobow našich dźěći, z přikładom a powučacym słowom! Potom budźemy sebi wšitcy rozemić! Nichtón njebudźe z wotmysłom druhoho ranić. Ranjeny bratrej z wutroby woda. Potom budźe rjenje mjez nami.

Modlmy so, zo by so nam stało zbožo přezjenosće!

Modlmy so na měnjenjo Swjatoho Wótca w tymle měsacu: zo by wšudźe knježiła přezjenosć mjez katolskimi křesćanami!

Syrotka.

(Pokročowanjo.)

Bě bjez dźiwa, zo sebi Wićazowa na tajku dźowku rada wjele być zdaše, wšak njeměješe daloko a šěroko nichtó pólskeje hrabinki za dźowku. Też wo wsy mějachu wšitcy Jadwigu wulcy zańč jeje přećelnoho, ćichoho a pokornoho wašnja dla. Kóždomu činješe rady k woli, hdźežkuli móžeše. Njeznaješe docyła někajkeje hłupeje hordosće, kiž so tu a tam symjeni, a njeboješe so, zo sebi swoju hubu někak traš wopari, popowěda-li z khudej khěžkařskej abo służobnej holcu. Wzajomna lubosć knježeše tehdom mjez burami a čeledźu, a hdźež je lubosć, tam je też zbožo z domom. Bože miłe słónčko hladaše też w našej wjescy přecy do wjesołych serbskich wobličow, a kapny-li traš jónu hórka sylza ze zrudnoho wóčka na Jadwidcyne ličko, wusuši ju hnydom ćopła słónčna pruha, wotrě ju z wóčka lubosćiwa Jadwidcyna ruka. Sylzow dół bě so tu mohł rjec přewobroćił do zbóžnoho ćichoho raja, na kotrymž Bože žohnowanjo wotpočowaše.

Hewak pak knježeše na swěće wšudźe njeměr a hubjenstwo. Bitwy so bijachu lěto wob lěto a rěki krewje počerjachu zrudne bitwišća. Zasy brónjachu so ludy, a Napoleon hromadźeše swoje wójska tón króć přećiwo Ruskej. Tola w našej wjescy dołho wo tym ničo njezhonichu. „Serbskich Nowin“ hišće njebě, ani „Posoła“. Haj, ani železnicow njebě. Tehdom wšak ludźo tajcy knježa abo lěpje tak knjejscy njeběchu kaž nětkle, hdyž so skoro bjez železnicow wobeńć njemóžeja a so kóždeje hodźinki puća boja. Tehdom njeběštaj hišće šewcowaj čornaj na wumjeńku, dokelž wšitcy pěši khodźachu.

Z Marijineje Hwězdy. Před 25 lětami a to 23. jan. 1911 buchu swjatočnje zadrasćene duchowne knježny Benigna Lejna Jurkec z Drasowa na Morawje, Edmunda Hańža Ryćeric z Lejna a Josefa Lejna Brettschneiderec z Drježdžan, tohorunja běłe sotry Zita Marja Dittrichec ze Smjerdźaceje, Mauritia Wórša Błažikec z Ralbic a Sancia Hańža Čornakec ze Sernjan. Wšitke šěsć wotpołožichu też zhromadnje swjatočne sluby, mjenujcy 23. apryla 1912. Knježna Benigna je za tón čas też z wučefku w holčacej ludowej šuli a dołhe lěta z wjednicu. Z wulkej lubosću, prócu a dokładnosću wuči dźěći serbšćinu, kotruž je jara derje nawukła, hdyž tola blizku čěšćinu wobknježi. Sotra Zita ma mnoho dźěła w konvenće a sotra Sancia zastara předawanjo mloka a piwa a wudawa jěść za khudych a pućowacych „při wuhladku". Mjez jubilarkami su tři Serbowki. Přejemy wšěm, zo bychu ze samej horliwosću dale swojomu Knjezej a Zbóžnikej w ćežkim powołanju służiłe!

Z Kulowa. Naše spěwne towarstwo „Bratrowstwo" přihotuje so na swój 38. zatożeński swjedźeń, kotryž wotměje so njedźelu 9. februara wječor w 7 hodź. w žurli „Němskoho kěžora". Tajke ryzy serbske swjedźenje su pozběhowace a natwarjace za serbski lud. Wone poskićeja nam kóždy raz někotre rjane hodźinki zhromadnoho zawjeselenja a su mócny nastork k dalšej pilnej sobudźěławosći za wěru a narodnosć. „Bratrowstwo" ma dźě prawe a dobre wjednistwo, ma wupruhowanych hrajerjow, kiž so stajnje prócuja, na jewišću prawje rjane wěcy předstajeć a připosłucharjow spokojeć a rjenje zabawjeć. „Bratrowstwo" ze swojim sylnym spěwarskim khorom je też hižo w šěršej wokolnosći derje znate. Pokazamy na joho prěni wustup loni nazymu na serbskim koncerće w Budyšinje. Mnozy běchu cyle překwapjeni, zo Kulowčenjo tajke něšto dokonjeja a tak krasnje spěwać zamóža. Hrimotacy přiklesk kaž też sprawna kritika běše zjawny dopokaz powšitkownoho připóznaća a khwalby. Na założeńskim swjedźenju budźe nětko zasy přileżnosć, tutón sławny spěwny khór słyšeć a też rjane dźiwadło sebi wobhladać. Tuž, lubi Serbja, přińdźće wšitcy njedźelu, 9. februara, do Kulowa na rjany serbski swjedźeń! Po dźiwadle budźemy so też z wjesołej rejku zawjeselić.

Z Kulowca. Nahła njenadźita smjerć potrjechi 74lětn. Jakuba Rjehorja z Kulowca, rodźenoho z Jitka. Hdyž tutón zańdźeny štwórtk ze swojim kołom po puću při kamjeńtnym mosće pola Koberec młyna jědźeše, padźe nadobo z kolesa. Boża ručka bě joho zajała; bě hnydom morwy. Njebohički běše trochu khorowaty człowjek a słabeje postawy. Wón bě dobry katolski křesćan a jednory, měrny człowjek. Hdyž bě loni pola kublerja Salowskoho woheń wudyrił, wotpali so też Rjehorkec mandźelskimaj domske. Měješe w žiwjenju też dosć běd ow znjesć, a bě tuž zawěsće přecy přihotowany, hdyž Knjez přińdźe a joho wotwoła. Njedźelu bu na Kulowskim pohrjebnišću pokhowany. Njech wotpočuje w měrje!

Ze Salowa. Jara wobžaromny dóńt je zańdźeny tydźeń potrjechił Madlenšec swójbu, kotraž je njejapcy zhubiła najstaršoho syna Pětra, dobroho a pilnoho młodźenca, kiž přez jara zrudny připad swoje młode žiwjenjo zhubi. 24 lět hakle bě docpěł. Na pohrjebje, kotryž bě zańdźenu njedźelu, wobdźěli so wjesna młodosć a mnohosć ludźi. To bě z dopokazom, kak zrudobu žarowaceje swójby wšitcy sobuzačuwaja. Zawostajenym je z tróštom, zo njebohički hakle njedźelu před smjerću k blidu Božomu poby a ze swjatym wolijowanjom zastarany do wěčnosće woteńdźe. Při pohrjebje wobdźěli so też zastupjeństwo podkopkow w Čisowje, hdyž sebi njebohičkoho jako pilnoho dźěłaćerja ważachu. Njech wotpočuje w měrje!

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Po knizy P. Romualda: „Tysac lět hnadowne městno Różant".)
(Pokročowanjo.)

Wěža, zwony a časnik.

W najhornišim poskhodźe kruće twarjeneje wěže wisaja tři nowe zwony, kotrež 36 centnarjow waža. Tute je firma Bruno Pietzel w Drježdźanach lěta 1923 lała. Stare zwony lěta 1852 wot firmy Fr. Gruhl we Wjelkowje late, dyrbjachu so we wójnje wotedać. Nowe zwony maja jara rjany, jasny zwuk a klinča w D-dur. Wulki zwón je poswjećeny swjatej Mariji a ma napismo: „Swjata Marija, pomocnica křesćanow, proš za nas"; srjedźanski swjatomu Michałej z napismom: „Swjaty Michale, mócny, sylny ryćerjo, wuwjedź khude duše z čisća"; třeći swjatej Borborje a napismo ręka: „Swjata Borbora, wuproš nam zbóžnu smjertnu hodźinu". Różeńčanske zwony pak njech klinča a njech swjatu maće Božu do najdalšich lětstotkow česća, kaž to wupraji při poswjećenju nowych zwonow Jancec družka z Dobrošic:

O klinčće zwony, prajće Bohu česć a khwału,
O klinčće zwony, wšitkim ludźom zjewće Božu sławu

Tuž też telko nowinkow tehdom njezhonichu. Jenož „šlabaka" we swojim šěrym płašću a ze swojimi myšacymi paslemi a blachowymi hornčkami na ramjenju nošeše też kopicu nowinkow sobu, kotrež bě ducy po puću nazběrał. Tola lětsa njebě „šlabaka" přišoł, ale hižo khodźachu dźiwne powěsće po Serbach a założichu też do našeje wjeski a wubudźichu wjele starosći. Skradźu šukny jedyn druhomu, kaž by so bojał wótře prajić, zrudnej słowje „Wójna budźe!" Husto zastaštaj hospodarjej porno sebi na polu so zetkawši; jedyn prašeše so druhoho, kóždy rěčeše kaž běše to wot druhich słyšał, žadyn hišće ničo wěste njewědźeše. A naposledku „wójna budźe" prajicy so rozeńdźeštaj z hłowu wijo.

Běše w posće, tak nimale z kónca, a jutry so bližachu. Kaž bychu njechałe wjesołe swjate dny kazyć, wotmjelknychu też trósku tamne strašne powěsće. Ludźo so wjeselachu na rjanych křiżeri. Też Jurjowy čorny khodźeše hižo zaplećeny z kartami a słomu. Jurij pak měješe nuzne, rjany pólski zemjanski grat rjedźić, kiž bě sobu z konjom wot Handrija dóstał. Jadwiga zasy nakupi rjanych židźanych bantow na konja. Tak přińdźe zeleny štwórtk. Też z našeje wjeski dźěše z wječora črjóda pobožnych Serbow do farskeje wsy na ćiche pohrjebnišćo, zo by tam k stacijónam křižowoho puća khodźo wopominała bolosće našoho Zbóžnika. Syły ludźi so tu skhadźowachu a struchłe póstne kěrluše klinčachu po ćichej nocy. Na njebju pak zeskhadźachu złote hwězdźički a sleborny měsačk zasta trósku na swojej nócnej drózy, zo by słuchał luboznym serbskim hłosam. Tola ludźo hižo poněčim wotkhadźachu do swojich khěžkow a pohrjebnišćo wućichny. Črjódy wróćachu so zasy do zdalenych serbskich wjeskow. Też naši wjesnjenjo, mjez kotrymiž běštaj Jurij a Jadwiga, nastajichu so na puć domoj.

Nadobo rozswětli so napadnje wječorna ćemnosć. Na njebju pokaza so jasna hwězda z dołhim krasnym prutom a spodźiwna čefwjenizna rozlěhowaše so po cyłym njebju. Wšitko bě jasno, nimale kaž na běłym dnju. Ludźo so njemało nastróžichu a so wobkřižujcy modlachu so różowc. Nichtó so ničoho dobroho njenadźiješe a kóždy měnješe, zo je to wěste znamjo kraweje wójny. A w tym so njemylachu. Jutrowničku drje zeskhadźa krasnje słónčko a rjany dźeń zaswita serbskim křižerjam. Hižo so hromadźachu w našej wjescy křižerjo na krasnje wupyšenych konjoch, a też Jurjowy čorny stoješe we błyšćatym graće na dworje, a Jadwiga wjazaše jomu hišće za wopuš rjane różate sekle. Běše to krasne, horde skoćo, kiž njesćerpliwje z kopytom hrjebaše na dworje. Pjatnaće lět jomu hižo bě, ale štóž by joho widźał, by joho znajmjeńša za pjeć lět młódšoho měł.

Hižo bě čas wotjěchać, tu přihna so nadobo črjódka

O klinčće też Mariji, zbóžnej knježni, k česći,
O chcyli jeje mjeno do wšěch Serbow wjesći!

Nětčiši časnik na wěži zhotowi lěta 1818 Kislink z Khrósćic za sto loleŕ a za stary časnik.

Administratura.

Nětčišu wulku, rjanu, rumnu administraturu z pódlanskim twarjenjom natwarichu lěta 1755. Tute pódlanske twarjenjo ma wuraznu twórbu Łužiskoho wjesnoho wumělstwa z wobłoženej khódbu. Administratura pak ma srjedźa wustupk a dwě křidle. W njej so wšelake drohotne wolijowe wobrazy khowaja, też wumělska krasna z krydu zhotowjena rysowanka wot D. F. Caffeja z lěta 1817, kiž cistercienskoho P. Mauermanna z Noweje Cale, pozdźišo sakskoho biskopa, předstaja. Namakamy tu też rjanu drohotnu staru nadobu ze zasadźenym dźěłom. Bohata je też knihownja, dokelž P. Tecelin zawostajił tu swoje knihe, kotrychž měješe wjele. Mjez nimi su też někotre žadne rukopisy kaž serbski słownik, serbska rěčnica; drohotna je też kniha Missale Misnense (kniha za Božu mšu) z lěta 1515 z rjanymi ze złotom molowanymi wobrazami. Njech je tu też naspomnjene, štož njeboh faraŕ Jurij Wingeŕ napisa lěta 1912 wo Różeńčanskej farje a cyrkwi:

Różeńčanska fara je česćowna staruška, nic tajka popka z nowoho časa. Rozsahła khěža a nakhěža, jstwy wulke, dołhe, nihdźe so njeje z rumom lutowało. Zastupiwši, sy sebi hnydom wědomy, zo je klóštr ju twarił. Cyle hinaši duch hač hewak na wjesnych farach wěje ći napřećo. Po drjewjanych skhodach do knjezowoho wobydlenja. Rjana wulka, swětła jstwa a w njej wšo tajke solidne, sadźene, žane wyšace pychaŕstwo, ničo mjehke žonjace, ale wšo stare, dobre kamory a blida, swjećata na sćěnach. Kóždy kusk ma hižo swoje stawizny, prěnjomu njesłuži. Bjezdźak so pokłoniš.

Nazajtra w šesćich smědźach Božu mšu swjećić na wulkim woltarju. Dźěći rjenje serbski spěwachu a so modlachu. Po kemšach stłóčich žónskej ruku. Znajemoj so wot małosće. Po snědanju bych rad pobjesadował z farskej kuchaŕku. Je z domu česka — a to mje zajimaše. Ale čas bě krótki — a do cyrkwje tola też hišće dyrbjach.

Samlutki modlach so w tej luboznej swjatnicy, drohej mojej wutrobje z dźěćacych lět. Škoda, zo tu njeje wjacy knjezow. Też dopołdnja by tu měła Boża mša być. Za tajkoho wusłužnoho knjeza by to zdobny nadawk był. Z cyła wjacy swjatočnosćow, zo bychu so Serbja bóle do Różanta dźerželi, hač do cuzby jězdźili . . .

To běchu moje mysle wo Różeńčanskej swjatnicy.

Swj. Marijineje a Hanineje studnička.

Na hnadownych městnach namakamy husto jara dobru pitnu wodu a tak też w Różeńće.

W tak mjenowanej swjatej Marijinej studničcy žórli so žórło, wobdate z česanymi kamjenjemi a ze železnej lěsycu, w třoch promjenjach z běłoho pěska, kotrež ma jara čistu, jasnu a dobru pitnu wodu. Hnadna klóštrska knjeni Klara Trautmann da lěta 1766 na do zemje hłuboko zapušćene dubowe róženje kamjeńtnu kapałku natwarić. Dokelž bě syrizna murje jara wobškodźiła, tak ju da abtysa Bernarda Kasper lěta 1909 wottorhać a na nowe róženje rjany wosomróžkojty twar postajić. Přez murju běži woda z kapałki, tak zo móža sebi ju pobožni pućowarjo wonka čerać. Mnozy buchu hižo tutu wodu pijo so dowěrujo na zastupnu próstwu swjateje Marije wustrowjeni. Wšědnje přikhadźa sem wjele ludźi po wodu, zo bychu pak ju tu pili, pak sebi sobu domoj wzali. Haj, někotryžkuli z dalokich krajinow da sebi ju připósłać.

Pódla tuteje studničkí je hišće druha: swjateje Hanina studnička. Jeje woda so wot prěnjeje jara rozeznawa. Tutu wodu nałožuja ludźo wosebje přećiwo wóčnym khorosćam a to z dobrym wuspěchom. Mjenuja ju też z krótka: wóčnu wodu. Spodźiwnje je, zo matej wobej kužołaj přecy samsnu čopłotu, w lěće a też w najkrućišej zymje tak zo woda ženje njezamjerznje. (Pokročowanjo.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kóždomu hišće njeje znate, zo njeje nuzne, zo dyrbi kóždy, kotrohož Swjaty Wótc za kardinala pomjenuje, biskop być. Dźensa so hišće stawa, zo bamž też prelatow za kardinalow pomjenuje, kotřiž njejsu hišće z biskopom. Tola jich wón bórzy sam na biskopow wuswjeći. Hewak wšak wón wuswjećenjo nowych biskopow najbóle druhim biskopam přewostaji. Před krótkim sta so prěni króć, zo bamž jenoho vatikanskoho prelata na biskopa wuswjeći. Dale Swjaty Wótc wosebje domorodnych biskopow z misijónskich krajow rad sam swjeći. Z tym wołóži wón tamnym biskopam, haj wšěm měšnikam katolskeje cyrkwje w tamnych krajinach za přichod, dopokazać, zo jich połnomóc pokhadźa wot japoštołow sem. Tak dóstachu hižo

---

jězdnych do wsy, a z błyskom roznjese so po wsy hrózbna nowinka, zo je wójna wudyriła. Na křižerjow sebi nichtón wjacy njepomysli, młodźi pacholjo hotowachu dźěn so na wójnu. Za něšto hodźinow dyrbjachu hižo wotćahnyć.

Popołdnju zhromadźowachu so we wsy młodźi a stari přewodźejcy wjesnych wojakow. Tu rozžohnowaše so syn ze starym nanom, pódla tróštowaše młodźenc šěduiwu mać, tam kładźeše młody nan małe dźěćo maćeri do rukow. Też Jurij dyrbješe so rozžohnować ze swojim lubym statokom, ze swojej dobrej maćerju a z pěknej Jadwigu. Bě drje hakle wósomnaćelětny młodźenc, ale za ruske kulki bě stary dosć. Płačo přinjese jomu Jadwiga Handrijowy mječ a hlebiju, přetož Jurij chcyše so z tutymaj brónjomaj nad njekhmanymi Rusami wjećić, kotřiž běchu z hrubej ruku Jadwidzyneju staršeju morili. Zrudne a čežke bě woběmaj tute dźělenjo, a w hórkich sylzach wupłakaštaj swoju bolosć. Hišće poslednje wokošenjo z Jadwigu, poslednje wobjimanjo ze želacej maćerju — a Jurij wutorže so swojim lubym, skoči na konja a wotjěcha z dwora, zo by wołóžił a skrótšił tyšne wokomiki dźělace dwě lubujacej so wutrobje. Zrudne běchu to jutry a prjedy tak wjeseli křižerjo ćehnjechu mjelčo zrudni na wójnu do zymneje Ruskeje.

* * *

W cyłej wjescy běše mohł rjec wšě žiwjenjo wuhasło a Bože słónčko hladaše pokhmurjenje z ćmowych mróčeli. Jenož Horjenjec Maćij bě dobreje mysle a wjesoły. „Wićazec Jurij padnje we wójnje, Jadwiga dóstanje Wićazec rjane kubło, hm, hm, a Jadwiga ma być moja njewjesta a ze swojimi pjenjezami mój dołh pomhać zapłaćić“, tajke myslički přeběraše nětko Horjenjec Maćij. Tola jomu njesmědźeše boždela nichtón „Maćijo“ rěkać. Bě dźě na wšěch wysokich šulach w Budyšinje a Drježdźanach pobył a tam ze swojej wědomosću skoro wšo pobodł, tak zo joho naposledku nihdźe wjacy njerodźachu. Tuž wróći so zasy domoj, zo by w ratařstwje swoju nawědźenosć zwužitkował. Stary Horjeń jomu z dobrym statok wotstupi a pokhili bórzy po tym swoju spróchnu hłowu do rowa. Maćij jara njeżarowaše prajo: „Bohu dźakowano, zo je stary nozy zwróćił.“ Běše nětko cyły muž. Najrjeńše kubło w cyłej wokolinje: rěkaše dźě Maćijec knjez. Wosobni knježa jězdźachu z města k njomu na wopyt abo lěpje na dobre kuski. Wšelacy wšak měnjachu, zo su to židowscy pjenježnicy, kotřiž jomu za lichownisku dań trěbne pjenjezy požčuja. Ale to běchu dźě jenož lóze huby, kotrež tajke něšto powědachu. A by-li też woprawdźe něšto dołha na kuble było, što to wadźi, to wšak tam dźesać króć zasy we wlóžach narosće.

Tak mysleše znajmjeńša Wićazowa, kotraž so dawno hižo za bohatym nawoženju za Jadwigu rozhladowaše. A kaž by w jeje myslach čitał, poča Horjenjec Maćij k Wićazecom na bjesadu khodźić abo lěpje jěchać. Wićazowa

1926 šesćo chinscy biskopja swjećiznu wot bamža samoho, dale jedyn japanski biskop a 1933 hišće raz někotři z Chinskeje a francózskeje Indiskeje.

22. januara woswjeći so w Sixtinskej kapali we Vatikanje rekwijem za njeboh bamža Benedikta XV. Při tym wobdźělichu so Romscy kardinalojo a prelaći, dale zastupjerjo wukraja.

Swjaty Wótc je nowomu jendźelskomu kralej Eduardej VIII. telegrafiscy swoje sobužarowanjo wuprajił k smjerći joho nana, krala Jurja.

K alumnam francózskoho seminara praji Swjaty Wótc, zo so Bohu wutrobnje dźakuje za wuspěchi katolskoho skutka. Wjeseli so jara nad tym, zo katolscy laikojo hromadźe dźěłaja z dušepastyrjemi. Hižo mnozy biskopja a měšnicy su jomu też pisali, zo so woni nad horliwosću katolskich laikow raduja a zo so sami z tym natwarjeja. Horliwosć laikow je jim tróšt a nowy pohon k dźěłu.

Bamž je w poslednim času dale wjacy króć wo važnosći modlitwy rěčał. Runje w našich dźensnišich khutnych časach ju najbóle trjebamy. Hižo w Swjatym Pismje stoji husto: modlće so! modlće so! To je też Jězus husto poručił, hdyž jako človjek na zemi khodźeše. Jednotliwcy kaž cyłe swójby njewěrja, hdźe jich puć w přichodźe powjedźe. Runje tohodla dyrbja Boha stajnje prosyć. Wón ma móc nad našim wosudom. Modlitwa pak ma wjele mocy. Jenož pobožnosć a wutrajnosć a wosebje dowěru trjebamy w modlitwje. Potom też bórzy spóznajemy, zo nas Bóh woprawdźe wusłyša. Modlitwa je naša, mohł rjec, človjeska wšohomóc.

Němska. Na durjach znateje hnadowneje cyrkwje Vierzehnheiligen pola Bamberga je wot něšto časa sem pismo přibite, kotrež so na druhowěriwych wobroća, kotřiž do cyrkwje a wosebje na Bože służby přińdu. Tam rěka: Tuta cyrkej słuša najwjetšomu wěrywuznaću na swěće, ke kotremuž 360 milijónow wěriwych přisłuša. Wěra, kotraž so tu prěduje, je samsna, kajkuž ju před reformaciju we wšěch němskich cyrkwjach wučachu. W tutej cyrkwi njejsće wy, njejsu też druzy pobožni sami, ně na wołtarju w tabernaklu přebywa Khrystus kaž w hródźi w Betlehemje abo na drjewje křiža na horje Kalvarija. Tohodla so wěriwi před wołtarjom klakaja. Was prosymy, zo byšće so w cyrkwi přistojnje zadźerželi. Postawy, kotrež tu widźiće, njejsu přibohi, ale runaja so wobrazam, kotrež sebi wy khowaće wo zdalenych lubych přećelach. Hdyž katolika před tajkim wobrazom klečo widźiće, njemyslće sebi, zo so k postawje modli abo k swjatomu kaž Bohu. Ně, prosy jenož swjatoho, kotrohož postawa předstaja, zo by sobu prosył před Bohom, tak kaž byšće wy jenoho dobroho přećela prosyli, zo dyrbi něhdźe za was prózstwu zapołožić. Njewěrće też do basničkow, kotrež so wo katolikach powědaja. Tajke basnički njemóžeja płaćić za 360 milijónow katolikow, mjez kotrymiž je wjele nahladnych wosobow našoho časa. Sudźće sprawnje, wobhladajće sebi wěcy khutnje! Potom dóstanjeće samsny rozsud a nahlad. Jeli maće so něšto prašeć, potom wam kóždy měšnik rady wotmołwi. Waše mjeno a waše prašenja nichtó njezhoni.

witaše joho kóždy raz nanajpřećelnišo, haj, zdaše so, jako by na khwilu cyle swojoho we wójnje přebywacoho Jurja zabyła, tak jara so jej Maćijowe wopyty spodobachu. Jadwiga pak činješe, kaž by joho ani njepytła, a hdyž so hodźeše, tłóchny před nim na hrodźiško. Tu so wupłaka a pytaše tróšt w nutrnej modlitwje, njenadźiješe wšak so ničoho dobroho. Wićazowa pak jej za zło njeměješe, zo so z Maćijom njenasadźuje, dokelž sebi mysleše, zo je to jenož knježniska hańbićiwosć.

Dołho njetraješe a po cyłej wsy so powědaše, zo Horjenjec Maćij k Wićazecom na ženitwu khodźi. A w tym mějachu też prawje. Maćij bě Wićazowu woprawdźe wo Jadwidzynu ruku poprosył.

Wićazowa bě jomu też z radosću přilubiła, Jadwigi so ani njewoprašawši. Čohodla też? Tak hłupa tola Jadwiga njeje, zo by wo tajkoho nawoženju njerodźała. Wićazowa njemóžeše ani w nocy spać z wjesołosću; widźeše Jadwigu hižo jako bohatu wosobnu Horjenjowu na rjanym statoku, kotrohož twarjenja tam stojachu kaž hrody. Njezwěri sebi z wjesołosću powěsć Jadwidzy hnydom zdźělić, zo by jej to naposledku přewulkeje radosće dla njezeškodźiło. Ale bě to cyle podarma starosć. Jadwiga khodźeše posledni čas zrudniša a bóle mjelčaca po swojim dźěle hač hewak.

(Přichodnje dale.)

Českosłowakska. Biskopja wudźěłachu tu organizačny plan za katolski skutk. We wšěch wosadach wutwori so wubjerk, je-li trjeba, zo ma kóždy narod, kotryž we wosadźe bydli, wosebity wubjerk. Też w centralnym wubjerku budźeja wotdźělenja za kóždy narod češkoho stata Katolske towarstwa smědźa dale wobstać, tola maja sobu w katolskim akcijónje skutkować. Nowe towarstwa smědźa so jenož założić, jeli maja we wustawkach pasus, kotryž jich do katolskoho skutka zarjaduje.

Za nowoho presidenta hłosowachu při wólbje też wšitke katolske strony. Nětko so jich zastupjerjo zaso prócuja, zo bychu wšelake katolske strony we važnych prašenjach tak mjenowany katolski blok tworiłe, tola dyrbi tohodla kóžda strona dale samostatna wostać, a też dyrbi kóždy narod swoju stronu zdźeržeć. Tak bychu potom słowakska, němska a češka katolska strona w prašenjach cyrkwinskoho žiwjenja hromadźe dźěłałe.

Też w Češkej prócuja so, lud zaso bóle a bóle k wobdźělenju při liturgiji doswjesć. Runje tak chcedźa dócpěć, zo by katolski lud pilnišo w Swjatym Pismje čitał. Srjedźišćo prócowanja je benediktinski klóštr w Braunawje.

W Prazy chcedźa pječa nowy katolski dźenik założić, kotryž ma w češkej rěči wukhadźeć a być z nowinu katolskoho akcijóna. Tohodla njebudźe nowina so z politiku zaběrać. Budźe tak njewotwisna wot češkeje katolskeje strony.

Awstriska. Swjatki wotměje so we Winje misijónski kongres, kotryž dyrbi tři dny trać. Mjez druhim dyrbi so pokazać, kajke lěpšiny misijóny europskim ludam njesu, wosebje hdyž sebi na to pomyslimy, zo so ludy w cuzych krajach junu njewotwisne sčinja.

„Pax Romana" je swětowe zjednoćeństwo katolskich studentow. Wone wotmě we Świcy swój zjězd a wuzwoli tam jenoho Awstričana za předsydu zwjazka. Organizacija ma dźensa 45 000 sobustawow, kotrež so na 27 statow rozdźěluje. Sekretar zwjazka praji, hdyž běchu dr. Veitera za předsydu wuzwolili, zo je to znamjo, zo maja studenći za Awstrisku, kotraž je dźensa cyle po katolskich zasadach wjedźena, wulke sympatije.

Kaž je znate, je před krótkim awstriski klóštr Kremsmünster jedyn jara stary a drohotny rukopis předał. To běše tohodla nuzne, dokelž ma jedyn druhi benediktinski klóštr, a to swj. Pětra w Salzburgu, wjele dołha. Wón je před 12 lětami zaso wyššu šulu wotewrił, kaž běše hižo w prjedawšich časach wobstała. Tajke wudźerženjo šule pak płaći wjele pjenjez. Dobreje wěcy dla rukuja też druhe benediktinske klóštry za wudawki.

Wuherska. Před krótkim rěčeše wjednik wuherskich biskopow, kardinal Serédi, jara khutne słowa tym staršim, kotřiž swoje dźěći dadźa bjez wěry wocahnyć. Też stat dyrbjał so starać, zo so to njestanje, dokelž młodźina bjez wěry njemóže krajej přichod zaručić.

Też we Wuherskej přeja sebi mnozy młodoho Ota Habsburgskoho, syna poslednjoho awstriskoho kejžora Korle, jako krala. Do nich słušeja też zastupjerjo cyrkwje. Tohodla bychu rady w cyrkwinskich pismach też hižo Otu někak

mjenowali. Njewědźa pak, kajki titul bychu jomu při tym dali. Joho „kral“ mjenować, so njehodźi, to swětna wyšnosć njeby dowoliła. Tohodla budźeja joho nětko najskerje mjenować „čakanca swjateje krony“. Tak je joho jako prěni mjenował Erlawski biskop we swojim pastyrskim lisće.

Na jenej zhromadźiznje reformowanych rjekny minister za prawo, zo katolska cyrkew wosebje derje a wuspěšnje ale tola ryćerścy wjedźe bój přećiwo bjezbóžnosći a nowomu pohanstwu. Tohodla dyrbjało reformowane wěrywuznaćo w tajkim wojowanju zhromadnje z katolskej cyrkwju dźěłać.

Jena rozprawa wo katolicismje we Wuhefskej podawa cyle zajimawe ličby, Hdyž so swjate spowědźe na wšěch katolikow rozliča, přińdźetej na kóždoho dwě; swjatych woprawjeni wudźěli so 16 milijónow, to je skoro 4 na kóždoho katolika. 12 procentow katolikow njepřińdźe w jutrownym času k swjatym sakramentam, kaž sebi cyrkwinska kaznja žada. Kóždu njedźelu přińdźe jenoż 35 % katolikow kemši. Tu njesměš sebi hnydom na wulku njerodu myslić. Tam hišće to tak lohko njeje, dokelž nimaja tam cyrkej tak blizko kaž pola nas. Maja husto dosć jara dołhe puće, kotrež su k tomu hišće jara hubjene. Tak njemóža na kraju husto wšitcy kemši hić. 1256 wosobow so wot katolskeje cyrkwje wotsali, za to pak so 2601 k njej přiwobroći. 232 dźěći katolskich staršich njedóstachu swjatu křćeńcu, 338 dźěći dachu starši w starokatolskej cyrkwi křćić. 28000 katolskich mandźelstwow nima žanoho dźěsća, a 28000 jenoż jene dźěćo. 68 % katolskich dźěći khodźa do katolskich ludowych šulow. Wosebje pak čitaja wuhefscy katolikojo jara mało katolskich nowinow. To pak njedyrbjało nas k tomu wjesć, jich zasudźeć, ale so na swoju wutrobu bić a spóznać, zo mohłe we wjele wjacy swójbach dobre katolske časopisy z domom być.

Francózska. Kaž jedyn katolski časopis w Straßburgu wozjewja, spytuja komunisća też w Francózskej katolske towarstwa k zhromadnomu dźěłu pohnuć. Jeli pak to komunistiske towarstwa same njećinja, potom činja to druhe, kotrež pak su też wot komunistiskich funkcijonarow wjedźene. Wězo wotpokazuja katolske towarstwa raznje wšě tajke pospyty komunistow. Ale widźimy tola, kak so hnydom wšě komunistiske organizacije we wšelakich krajach po přikaznjach swětowoho zjězda komunistow w Moskwje złožuja. Tam bu mjenujcy postajene, zo maja komunistiske organizacije we wšěch krajach winowatosć, spytać druhe towarstwa a strony k zhromadnomu prócowanju pohnuć. Zo pak tu też katolske towarstwa sebi wuzwoleja, pokazuje na trochu wulku njeleposć. Haj, jenotliwcow wšak su też mjez katolikami złójili, ale wina běše najbóle, zo so tući wjacy ke katolskim towarstwam njedźeržachu, hewak bychu lěpje rozwučeni byli.

W Francózskej žadaja někotři, zo bychu nanojo, kotřiž maja někotre dźěći, wjacy hłosow při wólbach měli, hač nježenjeni abo bjezdźětni. Woni maja k prěnjomu prawo na to, dokelž ludej dalewobstaćo zarukuja, k druhomu pak bychu woni wšelake prašenja kaž dawki, herbske prawo atd. hinak posudźowali hač človjek bjez dźěći.

Cyrkwinske powěsće z lěta 1935.

Khrósćicy.

Zemrěći wot 1. julija — 31. decembra. 23. 6. Hańža zwud. Šěrakowa z Dobrošic, 53 l. 1 m. 27 d.; 11. 7. Beno Brojerec, m. s. Michała Brojera, dźěłaćerja w Starej Cyhelnicy, 9 l. 8 m. 21 d.; 21. 7. Hana Hulda Adelheid zwud. Pawlikowa z Kamjenca, 75 l. 3 m. 29 d.; 25. 7. Hana Młynkec, m. dź. Jana Młynka, wjesnjanosty na Horje, 3 m. 14 d.; 28. 7. Hana zwud. Mikutowa z Budyšina, khowana w Budyšinje, 77 l. 6 m. 9 d.; 1. 8. Hana Madlena Wićazec (Lehmanec), służowna w Jaworje, 22 l. 4 m. 14 d.; 3. 8. Jakub Šewčik, duchowny rada a farař em. w Khrósćicach, 67 l. 10 m. 28 d.; 9. 8. Jurij Walda z Khrósćic, 72 l. 6 m. 16 d., Mikławš Pěčka z Noweje Wjeski, 61 l. 8 m. 7 d.; 16. 8. Madlena Nukowa z Różanta, khowana w Ralbicach, 60 l. 10 m. 29 d.; 31. 8. Hana Marja zwud. Mittagowa z Pančic, 89 l. 11 d.; 3. 9. Beno Jakub Kobalcec, m. s. Jurja Kobalca w Khrósćicach, 7 hodź.; 6. 9. Marja zwud. Cyžowa z Pančic, 80 l. 9 m. 11 d.; 8. 9. Jan Jurij Cyž z Prawoćic (Časec), 45 l. 9 m. 23 d.; 10. 9. Jakub Hicka z Kukowa, 74 l. 7 m. 20 d.; 18. 9. Hana Rynčec, służowna w Radebeulu, rodźena z Worklec, 28 l. 1 m. 1 dź.; 19. 9. Hańža zwud. Ješcyna z Kopšina, 75 l. 4 m. 27 d.; 6. 10. Max Pöplec, m. s. Maxa Wylema Pöpla w Khrósćicach, 3/4 hodźiny; 8. 10. Marja Rynčowa z Worklec, 67 l. 9 m. 19 d.; 17. 10. duchowna knježna Marja Roberta Reichelec z klóštra Marijineje Hwězdy, 60 l. 5 m. 12 d.; 20. 10. Michał Šefr z Dobrošic, 81 l. 1 m. 14 d.; 24. 10. Khata Lebzec z Worklec, 85 l. 11 m. 12 d.; 31. 10. Jurij Kubašec, m. s. Pawoła Kubaša w Khrósćicach, 19 d.; 24. 11. Jakub Ledźbor z Kukowa, 70 l. 5 m. 29 d.; 26. 11. Max Alois Maček, propst w klóštrje Marijinej Hwězdźe, 63 l. 8 m. 23 d.; 1. 12. Marja zwud. Hilina z Khrósćic, 68 l. 9 m. 29 d.; 7. 12. duchowna knježna Marja Beatrix Melcarec z klóštra Marijineje Hwězdy, 82 l. 5 m. 5 d.; 12. 12. Marja Zarjeńkowa z Khrósćic, 57 l. 2 m. 2 d.; 18. 12. Marja Cecilia Zelnakec z Kukowa, 26 l. 2 m. 29 d.; 20. 12. Hańža zwud. Dórnikowa z Worklec, 83 l. 9 m. 19 d.; 28. 12. Marja Kralowa z Kamjenca, 60 l. 5 m. 15 d.

Towarstwowy powěstnik.

Kulow. Spěwne towarstwo „Bratrowstwo“ wuhotuje njedźelu 9. febr. w „Němskim kejžoru“ swój 38. założeński swjedźeń ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Započatk z dypkom wječor w 7 hodź. Wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 99. z Nowoho Łuźca: Jakub Herlich; 100.—103. z Njebječic: Mikł. Herman, Jan Žur, Jakub Cyž, Jurij Łužcanski; 104. ze Zdźerje: Jan Šefer sen.; 105.—110. z Khrósćic: khěbtař Michał Šołta, skót. lěkař Jurij Šołta, kantor Jan Lipič, Hańža zwud. Šefrichowa, Madlena Koklic, Hana Lubkec; 111.—119. z Wudworja: Jurij Lajder, Jurij Hanski, Jakub Čóška, Mikławš Handrik, Jurij Nowak, Jurij Zarjeńk, Mikławš Hrjehork, Michał Lipič, Madlena Koklina; 120. 121. z Łuźca: Michał Nowak, Marja zwud. Zyndźina; 122. 123. z Hórkow: Pawoł Brěžan, Hańža Disnarjowa; 124. z Worklec: Mikławš Dźisławk; 125. z Jasenicy: Mikławš Handrik; 126. z Hory: Jan Rjeda; 127. ze Zejic: Hańža zwud. Češlina; 128. z Wučkec: Michał Nowotny; 129. z Lipska: Jan Symank; 130. z Drježdźan: Marja Žurec (z Khrósćic); 131. z Třělan p. Budyšina: Mikławš Handrik; 132. z Hornj. Wunjowa: Jakub Delan; 133.—136. z Budyšina: Jakub Hajna, Marja zwud. Wjerabowa, Hańža Dejec, Hańža zwud. Měrćinkowa; 137. z Kamjenca: Mikławš Horjeń; 138. z Drježdźan: prof. dr. A. Hejduška; 139. z Now. Města: farař Pawoł Grofa. (Přich. dale.)

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 896. z Haslowa: Marja Zmijec; 897.—899. z Nowoho Łuźca: Jurij Zynda, Pětr Liška, Jakub Šejda; 900. ze Zdźerje: Jurij Žur; 901.—904. z Khrósćic: Michał Rjelka, Jurij Skala, khěbtař Pawoł Grofa, skót. lěkař Jurij Šołta; 905. z Časec: Jurij Donat; 906.—910. z Worklec: Jan Bik, Mikławš Šejda, Jan Frömelt, Marja Hermanowa, Jakub Ridl; 911.—913. z Hórkow: Jan Hejduška, Michał Khěžka, Jurij Šejda; 914. z Prawoćic: Jakub Zopa; 915. z Noweje Jasenicy: Jan Handrik; 916. z Nowych Bóšic: Jakub Dźisławk; 917. z Jasenicy: Madlena Nowakowa; 918. z Łuha: Hańža Suchowa; 919. ze Zejic: M. K.; 920. ze Šlegela p. Mar. Doła: Jurij Wjacsławk; 921. z Třělan p. Budyšina: Mikł. Handrik; 922. ze Zajdowa: Michał Kurjat. (Přich. dale.)

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1068.: M. N. z R.; čo. 1069.: N. N. z K.; čo. 1070.: N. N. z H.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: Jan Šefer ze Zdźerje 1 hr.; N. N. Łuźca 3 hr.; skótny lěkař Jurij Šołta z Khrósćic 5 hr.; Jan Rjeda z Hory 5 hr.; N. N. z Khrósćic 3 hr.; N. N. z Budyšina 2 hr.

„Katolski Posoł“

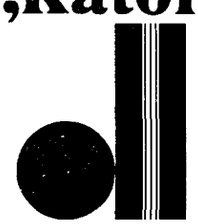

płaći na lěto **5 hr.** Štóž „Katolski Posoł“ wosebje přez póst dóstanje, dyrbi ***2* hriwnje porta lětnje zapłaćić,** potajkim potom

7 hriwnow.

Kožuchowe pjezle a liški
su zasy dóšłe — nic drohe —
Kłobuki a měcy we wulkim wubjerku pola
Kurt Rinke Bohata dróha 5

Wupředawamy
wodźewy na diwany a blida
gardiny, zawěški, poćahi za konopeje, tepichi.
Julius Hartmann Sohn
Při hłownym torhošću.

Wupředawanjo
27. 1. — 8. 2.
po jara nizkich płaćiznach w zerijach:
0,38 0,48 0,78 0,95 1,25
1,45 1,95 2,50 2,95 3,65
4,95 5,85
a wyše za wupruhowane **Rudolfec** dobre wěcy:
Nohajcy — zoki — rukajcy
trikotaže — wołmjaniny
štrykow. drasty — jaki — lacy
pulowry — košle — wołm. šaty
spódnje kholowy — mako- a plišowe twory
mantle za holcy a hólcy
woblečenja a fałdkate suknje
woblečenja a kholowy za hólcy
kłobuki — měcy — šawle
spódnje suknje, fale, krawaty
potrjeby za dźěćatka
poskića
Rudolf
znaty wobkhod na Kejžorskej dr. 16

We
inventurskim wupředawanju
27. 1. — 8. 2. pola
Schauseila
w Budyšinje, Bohata dróha
so derje zastaraj a nakup sebi, štož budźeš tola bórzy trjebać!
To je prawe lutowanjo!

Wulke myše
zničiš spěšnje a wěsće
z mórskej cyblu
Drogownja
Dr. Roeber
Bohata dróha 27

Nětko su tunje:
Cychi, hłow. šěr . . m -,50
košlowy barchent . . m -,48
ćopły barchent za drastu m -,40
wupjerki, 1½ posł. . m 2,20
blidowe běłe ruby 130×160 2,40
žonjace jaki, barchentowe 2,60
dźěłanske šórcuchi . . 1,—
nahł. zymske rubiška . . -,70
žonjace ćopłe podkholowčki -,95
a wjele druhich wěcow, kotrež wjesny lud trjeba!
Andr. Kasper
na Jerjowej hasy w Budyšinje

Dobre a rjane
wobućo
ma na składźe
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

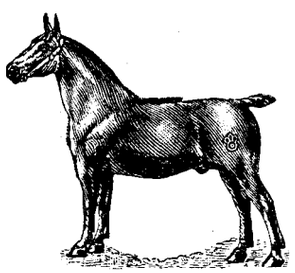

Naš wotdźěl za
konje
poskića stajnje wulki wubjerk
rańšo-frizskich a też rhynskich a ermlandskich koni do dźěła
tunjo a pod dobrymi wuměnjenjemi
Moritz Wobst G. m. b. H. w Budyšinje

Inventurske wupředawanjo
wot 27. jan. — 8. febr.
C. G. Fiebiger
Budyšin. Serbska dr. 5.

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!
Smykawy! **Sanki!**
Dobre a rjane
kachle
we wulkim wubjerku.
Wosebje wukhwalene **„Baldur"**-kachle předawa tudy samlutki
Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Tež mały nawěštk w „Katolskim Posole" ma
wulkoho wuspěcha!

Zjawny dźak
za wusłyšanu prózstwu
lubomu Jězusdźěćatku!
Dowěrće so w čežkich należnosćach
Pražskomu Jězusdźěćatku!

Dołhi **nohacy kožowc (Fußsack) a wowči kožuch** za sylnu žónsku postawu je tunjo na předań
Mjasne wiki 7 (Himer).

Tkaniny za
rubiška a fale
płaty, šaty atd.
Hilger nasl. E. Wilček
Budyšin - Seminarska dróha 2

Sylnu jutrownu do kuchinje **holcu**
a jutrownoho **hólca**
pyta
Delan w Hornim Wunjowje.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
Budyšin — Bohata dr. 25

Zjawny dźak
Maćeri Božej w Filipowje
za wusłyšanu prózstwu!

Zjawny dźak
Róženčanskej maćeri Božej a swjatej Terejzcy wot Jězusdźěćatka
za dóstatu strowotu!

Dźak swj. jandźelej pěstonej,
dźak khudym dušam
za wusłyšenjo!

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

6. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **8. februara 1936.** | **74. lětnik.**

Nowy čas.

Z dźensnišej njedźelu smy do nowoho cyrkwinskoho časa zastupili. Wopuščichmy hodowny čas. Joho hłowny zaměr běše, přihotować a znowa zežiwić přikhad Knjezowy. We swjatym advenće, kotrež słowo dźěn přikhad woznamjenja, čakamy na joho přikhad. Hody je wón přišoł, na dnju swj. Třoch kralow woswjećichmy joho zjewjenjo před cyłym swětom. To potajkim bě wobsah hodownoho časa.

Nětko pak so dale prašamy: K čomu je Knjez přišoł? Na to nam wotmołwja jutrowny čas: zo by nas wumožił. Wón chce nas wumožić z putow hrěcha přez swoje ćerpjenjo a wumrěćo, chce nas přez swoje z mortwych stanjenjo k dźěćom Božim sčinić a chce Ducha Swjatoho do našich dušow wuleć. To je zmysł a wobsah jutrownoho časa. Wón chce nas wumožić wot našich hrěchow. Tuž dyrbimy najprjedy so stać wědomi, zo smy hrěšni. K tomu je postajeny póstny čas. Wón chce nas wumožić přez swoje ćerpjenjo a swój kříž, přez swoje z mortwych stanjenjo: to wopominamy w martrownym tydźenju a jutrowničku. Wón chce nas sčinić k dźěćom Božim a nam pósłać Ducha Swjatoho: to wopominamy cyły jutrowny čas, wosebje pak swjatki.

Tu mohł snadź něchtó znapřećiwić: to wšo je so pola mje hižo stało při swjatej křćeńcy. Tehdom sym wot herbskoho hrěcha wumoženy. Tehdom stach so dźěćo Boże a Duch Swjaty bu wulinjeny do mojeje duše. — Ty maš prawje. Tola swjata Cyrkej chce, zo bychmy to wšo hišće raz znowa přeživili, jako njebychmy byli hišće wumoženi, jako bychmy jutry hakle dyrbjeli křćeni być a swjatki hakle přijeć Ducha Swjatoho. Tak dyrbi naša duša rosć a přiběrać na hnadże a nowym znutřkownym žiwjenju, kaž štomik rosće a zesylnja w kole počasow.

Hody a zjewjenjo Knjeza běštej wulkej swjedźenjej. Tola jutry su hišće wjetši swjedźeń. Jutry su najwjetši swjedźeń křesćanow: swjedźeń našoho wumoženja. Tohodla maja jutry też wjele dlěši přihotowanskl čas hač hody. Na hody so přihotujemy jenož štyri njedźele w advenće, wostanjemy na wyšinach hodownoho časa hač do swjatych Třoch kralow a zestupujemy z nich jenož přez něšto njedźeli. Na jutrowny čas přihotujemy so přez dwaj měsacaj w swjatym předpóstnym a póstnym času. Na wyšinach jutrownoho časa a jutrowneje radosće wostanjemy přez połne 50 dnjow hač do swjatkow, a zestupujemy lětsa na příkład přez 25 njedźeli.

Zastupimy-li dźensnišu njedźelu, Septuagesima, do cyrkwje, widźimy napřećo poslednjej njedźeli mnohe přeměnjenjo. Měšnik přikhadża w fijałkowej barbje pokutnoho zmyslenja, mjez tym zo bě dotal barba měšniskeje drasty běła, radostna. Hišće jasnišo widźimy přeměnjenjo, hdyž rozpominamy wobsah Božeje mšě. W zastupnej modlitwje, introiće, klinčeše tydźenja hišće sama radosć a wjesołe alleluja: „Hluboko so kłońće swojomu Knjezej, wšitcy wy jandźeljo, Sion to wusłyšawši so wulcy raduje a dźowki Juda wyskaja. — Knjez je kral, rozraduj so zemja . . .“ A dźensa? „Smjertne hrona mje tyša, helske martry mje wobdawaju. W najwjetšej nuzy wołach Knjezej a wón wusłyša moje wołanjo we swojej swjatnicy.“

Hlejće, kajke to přeměnjenjo! Haj, zastupichmy do nowoho, hinašoho časa! Tydźenja hišće klečachmy ze swj. Třomi kralemi před njebjeskim Kralom, modlachmy so k njomu a radowachmy so nad joho přikhadom. Dźensa dyrbimy spóznać, zo smy khudźi, hubjeni hrěšnicy. Dźensa započina so předpóstny čas. Što je to do časa? Naša swjata cyrkej znaje kaž maćeŕ swoje dźěći. Tuž njeżada wot nas nadobo přewjele. Wě, zo njemóžemy być dźensa połni wjesela a radosće a jutře hižo rozboleni w želnosći pře swoje hrěchi. Tohodla wona před kruty póst, kotryž so z popjelnej srjedu započina, předstaji połtřeća njedźele, kotrež maja nas pomału přihotować na khutny póstny čas.

To je předpóstny čas. To su tři njedźele, kotrež noša mjeno: Septuagesima, Sexagesima a Quinquagesima; to je: sydomdźesaty, šěsćdźesaty a pjećdźesaty dźeń před jutrami. Wězo wšak, ličimy-li prawje, dowidźimy, zo ličby cyle njetrjechja. Tola prěnja njedźela posta rěka a je quadragesima: štyrcety dźeń před jutrami. Tuž su tute tři njedźele tele mjena dóstałe, runjež ličby cyle prawe njebyłe.

Tute tři njedźele předposta su třikróćne zwonjenjo swj. cyrkwje, kiž chce nam prajić: Dawajće kedźbu, wy křesćenjo, hižo dołho wjacy trać njebudźe a so započnje swjaty póst! Potajkim tutón předpóst samy njeje hišće woprawdźity khutny pokutny čas. Ma pak nas pomału a zwaha na njón přihotować. Mjez tym zo swětny lud hišće rejuje a so zabawja, wobleka so cyrkej hižo fijałkowu drastu a njespěwa žane radostne kěrluše wjacy. Hižo wuwostanje při Božej mši radostne „Gloria in excelsis Deo — Česć budź Bohu we wysokosćach“, a Boža mša njewuklinči hižo w tamnym pohonjacym „Ite missa est — Dźiće, sće rozpušćeni“, ale z khutnišim „Benedicamus Domino — Khwalmy Knjeza“.

Rozpominamy-li trochu Bože służby tutych třoch njedźeli, dowidźimy, kak wone bywaja jenotka, kotraž we sebi postupujo nas zapokazuje hižo do jutrownoho časa. We wotbłyšću Staroho Zakonja pokazuje nam swjata cykej přikhadźacy nadobny a wulcy wuznamny čas. Tři mužojo stoja tu před nami, tři wulcy prawótcy prawěka: Hadam, Noe a Abraham. Kóžda předpóstna njedźela nam jenoho předstaja: předznamjenja „přihódnych kubłow“. Hadam drje je prěni hrěch zawinył, tola wón předstaja nam druhoho pranana, w kotrymž dyrbimy być znowanarodźeni: Khrystusa. Noe a joho wumoženjo přez archu woznamjenja nam wumoženjo čłowjestwa we wodach swjateje křćeńcy w cyrkwi. Abraham pak a joho wopor na horje Moria chce nas dopomnić na křižowy wopor Jězusa Khrystusa na horje Golgota. W krasnym hłubokozmyslnym postupowanju chce nam swjata cyrkej prajić: Khrystus je wěrny Hadam, wěrny Noe, wěrny Abraham. Swjate sćenja tutych třoch njedźeli pak nas runje tak duchapołnje přihotuja na přihódny čas: přeprošenjo — nadawk — wukónc. Prěnju njedźelu předposta přeprošuje Bóh nas wěriwych, zastupić do winicy Božoho kralestwa. Druha njedźela nam praji, što chce Bóh činić: cyrkej a čłowjeska duša je jolo rola. Do njeje chce bóžski syjeŕ wusywać, zo by stotore płody žnjał. A třeća njedźela pokazuje wukónc tutoho dźěła: widźenjo a spóznaćo přez swjatu wěru w swjatej křćeńcy, w jutrownym z mortwychstaću, w njebjeskim raju.

Tak maja tute tři njedźele swjatoho předpósta swój hłuboki nadawk a zmysł. Hižo bamž Hrjehoŕ Wulki je před wjacy hač 1300 lětami wulkotny text tutych Božich mšow wubrał a zestajał. To sta so w času wulkich wójnow a Božich domapytanjow, w howrjacym a rozhibanym času ćahanja ludow. Běše prěnjotnje postajeny za katechumenow, tych, kotřiž so přihowachu na swjatu křćeńcu.

Tola też nam maja tute texty a tute njedźele wjele prajić: Křesćano, nastawa nowy čas, čas twojoho znutkownoho wobnowjenja, wuzběhnjenja twojeje duše z ćmy a hrěcha a zahinjenja k jutrownej jasnosći a krasnosći a radostnomu žiwjenju. Znowa nastawa jutrowny čas: twoje wumoženjo, haj woprawdźe nowy, radostny čas!

Po n. C.

Z Łužicy a Serbow.

Zyma — a tola žana zyma! Abo štó hórši so na lětušu wulku zymu? To je tola spodźiwna zyma lětsa. Njejsmy tajku spodźiwnu zymu hišće měli? Runje čitam, zo běchu w lětach 1186 a 1289 w januaru jabłučiny překćěte a płodźachu w februaru hižo jabłučka. W zymje 1530 wosta trawa zelena kaž w lěće. Jutry 1585 kćějachu štomy, kwětki, róže a dr. W februaru 1617 pasychu burja skót na pastwach, runje tak w samsnym měsacu lěta 1720. Wosebita miła zyma běše 1795/96, w februaru běše kaž w naleću. Też w zymje 1878 njeběše lodu; tutón bu tohodla z Norwegiskeje kupowany. Kaž so dopomnju, mějachmy też lěta 1894 zelene hody a běłe jutry. — Tola hlej! Nadobo nas wita prawa zyma! Pozdźe wšak je so dopomniła a khwata nětk, zo by wusypała wšě poslešća a přikrywała hona a lěsy z běłym wodźećom, kotrež dawno jim słuša.

*

Z Radworja. 2. februara wotmě „Katolska Bjesada“ swój 62. założeński swjedźeń pola Šubertec w „Herbskej grychće“. Bohaće běchu so sobustawy ze swojimi swójbnymi zešli. Wulka žurla běše wobsadźena. Přitomnych witaše žortniwje předsyda, knjez farař, zdźělujo zdobom swjedźeński porjad. Na to přednošowaše knjez dr. Jurij Šołta-Budyšski jara zajimawje: „Kak je so pomału naše serbske pismowstwo wuwiwało“. Ze starych spisow zhonimy, zo je Mišnjanski biskop Jan IV. ze Salhausen připoručił: „Serbam ma so wšudźe w maćernej rěči předować.“ Lěta 1518 pak hižo něhdyši franciskan Pawoł Bosak serbscy luthersku wěru wozjewješe. 1578 běše skoro wšudźom přiwzata, jenož nic w krajinje, hdźež dźensa hišće katolscy Serbja bydla. Pobrachowaše pak na serbskich lutherskich duchownych, dokelž jenož 11 duchownych běchu Lutherowu wěru přijeli. Wosebje łužiske „Krajne stawy“ serbskich lutherskich prědarjow podpjerachu a so za jich wukubłanjo starachu. Z toho sćěhowaše, zo serbske pismowstwo z wopředka bohatšo na lutherskej stronje so wuwiwaše. Tola kaž wšo druhe, buchu też započatki serbskoho pismowstwa přez 30lětnu wójnu (1618—1648) podušene. Michał Brancel, farař w Budestecach, wutwori prěni serbski prawopis a jezuit Jakub Ticin jón wutwari a wudospołni za katolskich Serbow. Zhonichmy dale, kajke wosebite podawki su za dalše wuwiće serbskoho pismowstwa rozsudźace byłe (założenjo Serbskoho Seminara w Prazy 1706 a „Serbskoho prědarskoho towarstwa“ w Lipsku 1716, prěnje časopisy atd.). Słyšachmy mjena najzasłužbnišich prócowarjow wo zdźeržnju serbskoho pismowstwa a ludowoho raza. Wosebje zajimawe je, zo nastork k założenju prěnjoho serbskoho časopisa wuńdźe wot Němca, lutherskoho fararja Körnera, sobustawa prědarskoho towarstwa w Lipsku, kiž bě zahorjeny za serbski lud. Wšelake mjena hišće słyšimy, z kotrychž so wuzběhuja wot započatka 19. stotka: Zejleŕ, Smoleŕ, Jordan atd. Duchowe, wědomostne srjedźišćo Serbow we Budyšinje so wutwori w „Maćicy Serbskej“ 1848. 1863 bu założene naše towarstwo swj. Cyrilla a Methoda pod wjednistwom najsławnišoho wótčinca Michała Hórnika. Za starše pismowstwo katolskich Serbow su wosebje wuznamne mjena: jezuit Ticin, fararjo Swětlik a Kilian, dale biskop Józef Wóski, Michał Wałda, Tecelin Mět, Jakub Kućank, H. Dučman. Z nowišoho časa mělo so hišće wjele druhich mjenować. Z Radworjom wutworichu wosebite zwiski: Swětlik, Michał Wałda, H. Dučman, Bart-Čišinski, M. Žur a tři Kralojo. Rěčnik dopomina: Naspomnjeni mužojo mějachu wulku lubosć k nam a dyrbjachu přećiwo wjele njedorozomnjenjam wojować... Božo, zdźerž nam wótcow rěč a wěru. Našej dwě rěči njezamóže nichtón — ani inflacija to njezamóh — nam rubić. Knj. farař doda: Kóžda naša swójba dyrbjała „Kat. Posoł“ wotběrać, čitać a też po možnosći płacić. 1600 čisłow kóždy tydźeń wuńdźe, ale bohužel so mnozy na swoju winowatosć zapłaćenja hišće njedopomnichu. Budźmy khmańši! — Po krótkej přestawcy sćěhowaše hra: „Lubić a dźeržeć je dwoje“ w 5 jednanjach. Wustupy, dosć

žortniwe, buchu dźakownje přijate. Tkalc a joho žona měještej drje najwjetšu haru a prócu. Skónčnje sćěhowaše wulke losowanjo. Na 150 pakćikow bu rozdawanych a přehladanych. Čas so spěšnje miny a kóždy drje je hišće do 24 hodź. derje domoj trjechił. Wšěm zarjadowarjam rjaneje zabawy też tule hišće dźakna „sława“. Přichodna porjadna zhromadźizna „Katolskeje Bjesady“ budźe zdobom też hłowna. Tuž njech kóždy z dypkom přińdźe do „Jandźela“ ke Kralecom.

Z **Baćonja.** Ludźo sej daloko a šěroko powědaja wo koncerće, kiž wosadny spěwny wotrjad njedźelu, 9. małoho róžka (februara) w Měrćinkec hosćeńcu w Haslowje připrawuje. Wjele lubych krajanow so na njón hotuje. A to z dobrym prawom. Tute zjednoćeństwo, kiž je mohł tak rjec přez nóc wurostło z prjedawšoho spěwnoho towarstwa, je też hódne wšeje podpjery. Njesebičnje, pod wulkimi woporami dźěła za naše lube Serbstwo a z tym za wótčinu a tohodla sej powšitkownoho připóznaća zasłužuje z tym, zo so koncert prawje bohaće wopyta. Swjedźeński porjad budźe jara wotměnjacy. Pódla spěwow we wšelakich wuwjedźenjach poskići so też serbska hudźba. Naš časnikar w Dobrošicach, nadźijomnje nic posledni hrajeŕ na serbskich huslach, budźe na tutych z přewodom druhich nastrojow hrać.

Z **Hory.** Zańdźenu sobotu dopołdnja pokhowachmy na Khrósćičanskim wosadnym kěrchowje našoho wjesnjanostu Jakuba Bermicha w starobje 57 lět. Zemrěty bě přikładny serbski prócowaŕ we swojej ródnej wjescy. Wjele je za swój serbski lud skutkował. Jako dowěrnik „Domowiny“ prócowaše a staraše so wosebje wo zdźerženjo serbskoho ludstwa. Wulke zasłužby měješe wón jako serbski herc. Je wjele na serbskich kwasach a swjedźenjach piskał. Joho sobutowaršojo hudźachu jomu na joho poslednim puću serbske kěrluše. Baćońske wojerske towarstwo kaž też Jaseńčanska „Katolska Bjesada“, kotrejež dołholětny sobustaw je był, přewodźachu joho z khorhowju. Njech wotpočuje w měrje!

Z **Hatow.** Knjez Pawoł Lipert a joho mandźelska Madlena swjećeštej sleborny kwas. Stej dołholětnej a swěrnej woteběrarjej našoho časopisa. „Katolski Posoł“ přeje jimaj wjele zboža a Božoho žohnowanja.

Z **Kukowa.** „Lipa Serbska“ zeńdźe so wutoru k zhromadźiznje a k spěwnej hodźinje. Rjana ličba sobustawow bě so zešła. Towarstwowy wjednik wšitkich lubje powita a přečita potom najnowiše wukazy wyšnosćow za serbske towarstwa. W dalšim přečita přeprošenjo Baćońskoho spěwnoho wotrjada na jutřiši koncert w Haslowje. Potom dachu so spěwarki a spěwarjo do dźěła.

Z **Pančic.** Zaradźenjo za maćerje wotměje so pola nas pjatk, 14. februara 1936, popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

Z **Kamjenca.** Hdźež je wjacy katolskich wojakow, tam smě sej katolska wojerska wosada sama swójbne wječory wuhotować z přednoškom, zabawu a rejemi a k tomu dobre katolske swójby z civilneje wosady přeprosyć. Mějachmy tudy zańdźenu njedźelu prěni wojerski swójbny wječor we Kamjencu w „Lindenterasse“, zarjadowany wot wosadnoho fararja. Přednošk měješe hrodowski kapłan Heisterkamp z Brunjowa. Wojacy zanjesechu sej wjesołe spěwy z domizny, a wšelaka póstniska zabawa zawjeseli wšitkich. Reje spokojichu wšě přeća wojakow a wosadneje młodosće. Khwalby hódne bě, zo starši wostachu hač do kónca a so zhromadnje ze swojimi dźěćimi domoj wróćichu. — Póstniski swjedźeń kaž w prjedawšich lětach, lětsa póstnicy we Kamjencu „Katolske Kasino“ njewuhotuje.

Bjarnat Krawc — 75 lět.

Štó w Serbach njeby znał tutoho našoho sławnoho mištra a hudźbnoho direktora, jeli traš nic wosobinscy, tola po mjenje; štó njesłyšał hdy joho spěwy a melodije, z kotrymiž do wutrobow serbskich je so dobywał z hłosami wjesołymi a khutnymi, juskacymi a žałosćacymi, khwalacymi a hrožacymi. Wšitcy skoro joho znaja — katolscy Serbja runje tak kaž evangelscy — a z česćownosću wosebje nětkle na njoho spominaja, hdyž traš k wulkomu překwapjenju zhonja, zo je Bjarnat Krawc hižo 75. žiwjeńske lěto dócpěł. Tajku starobu wězo na nim spóznać njemóžeš. Je hišće tak hibićiwy a wuskočny kaž w młódšich lětach a z čerstwymi duchownymi mocami twari a dźěła we swojej žohnowanej starobje njewustawajcy dale za lubowany swój narod. Młodostny zapal błyšći so hišće z joho wočow a dostojnosć pyši joho hłowu z běłosłębornymi włosami.

Wumělski a wótčinski wuznam Bj. Krawca dokładnje hódnosćić tu njemóžemy. Joho sława, kotruž je po swěće dobył, česći też naš serbski narod. Joho nadobne wumělstwo saha k wyšinam, do honow duchownskich, za kotrymiž človjeske žedźenjo drje pyta, tola zrědka k nim dócpěje.

Dźens začuwaja Serbja horcy dźak za wšitke woporniwe dźěło, kotrež je Bjarnat Krawc swojomu narodej wěnował a z kotrymž je naše narodne kubła tak bohaće množił. Bóh luby Knjez spožč našomu mištrej też dale čiloho, nadobnoho, wjesołoho ducha, krutu strowotu a wšitko, štož joho ćělne

Syrotka.

(Skónčenjo.)

Jónu rano po snědanju rjekny Wićazowa Jadwigu za ruku wzawši: „Jadwiga, wěš što nowoho — ty maš wulke zbožo. Mam tebi nawoženju, kajkohož so tebi ženje spicy zedźało njeby, mjenujcy Horjenjec Maćija. To změješ so złoty dźeń, tajke rjane kubło a přećelny nawoženja, kiž budźe će na rukomaj nosyć.“

„Maći, sće so mje tu w domje hižo naměła?“ wotmołwi Jadwiga. Haj wšak, wěm, zo sym tu jenož z miłosće a nimam prawa, ale radšo póńdu darmačka hladać a sebi swoju cyrobu na kolenach pytać, hač zo sebi Maćija wozmu!“

„Ně, a čohodla?“ znapřećiwi Wićazowa cyle přesłapjena. Mysliš, zo snadź sebi pólski kral po tebje přińdźe? Tu by była wulka knjeni, měła zabawy a towarstwow, kajkichž pola nas ani widźała njejsy. Čohodla joho njechaš? Pola nas so njemóžeš stajnje žiwić.“ Tak zakhadźeše Wićazowa wša rozhorjena, hdyž widźeše, zo nětko Jadwiga wšu jeje rjanu nadźiju nadobo zniči. Pozłoćanoho horba wšak človjek njewidźi a najmjenje tajka zaslepjena mać. Widźeše jenož Horjenjec rjane kubło, nic pak Maćijowe njepočinki. Khwilku khodźeše Wićazowa njemdrje po jstwje wokoło. Potom zasta před Jadwigu a wopraša so: „Na, sy sebi nětko lěpje rozmysliła, wozmješ sebi knjeza Maćija?“

„Nihdy nanihdy nic!“ wotmołwi pokornje ale zmužiće.

„Nó, tak sym hotowa. Je to tón dźak, zo sym telko lět wo tebje so starała kaž samsna mać, zo bych ći něšto wuzbytkowała a će derje zastarała. A nětko, hdyž mi Bóh luby Knjez popřeje, zo so nawoženja za tobu praša, kiž mohł će zbožownu sčinić — joho ty njechaš?“

„Maćefka, to by moje njezbožo było!“

„I, ty bjezbóžne, šamałe holčišćo, drje chceš prajić, zo chcu twoje njezbožo? Nimaš-li ty tak wjele rozoma, hłupa holca, mam joho ja. Knjeza Maćija sebi dyrbiš wzać — sebi joho wozmješ!“ tak wotrěča Wićazowa, kaž by ze sekeru rubnył.

„Ně — radšo póńdu do šěrokoho swěta.“

„Tak dźi, dźi — a to hnydom, zo bych će wjacy njewidźała“, hawtowaše Wićazowa cyle bjez mysli, „hewak će z psami wušćuwam.“

„Ja wšak sama du“, rjekny Jadwiga, w kotrejž bě stara zemjanska sebjewědomosć wotućiła. Spěšnje wza swój pas, kotryž sebi jako drohu dopomnjeńku khowaše, tykny sebi za bok njeboheje maćerny křiž, zawoła swěrnoho lawdana a wustupi z khěže. Na prozy so hišće jónu rozmysli a potom kročeše spěšnje na hrodźiško. Wobličo so jej paleše

a duchowne zbožo by někak spěchować mohło a to hišće prawje wjele lět! -l-

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Po knizy P. Romualda: „Tysac lět hnadowne městno Różant".)
(Pokročowanjo.)

Wosebite wotpuskne dny hnadowneje cyrkwje w Różeńcu.

Hnadowne městna mějachu ze zastarska w katolskej cyrkwi přecy lěpšinu z tym, zo buchu bohaće wuhotowane z wotpuskami. Bamžojo chcychu z jeneje strony wosebitu zahorjenosć pobožnych pućowarjow mytować z tym, zo jim za prócu pobožnoho pućowanja spušćenjo časnych khłostanjow spožčichu, z druheje strony pak bohate wotpuski wjele pobožnych wěriwych pohonjowachu, zo so při pobožnych pućowanjach wobdźělachu a tak sebi dospołny wotpusk dobychu. W listnicy Różeńčanskeje hnadowneje cyrkwje namakamy wjacy bamžowskich lisćinow, w kotrychž su wotpuski pobožnym pućowarjam do Różanta spožčene. Wšitke nimaja dźensiši dźeń wjacy płaćiwosće. Nas zajimuja wosebje lisćiny, kiž wotpuski wopřijeja, kotrež maja hišće dźensa dospołnu płaćiwosć. To su tři wotpuskne lisćiny wot bamža Pia VI. z lětow 1785 a 1786, to je z časa krótko, po kotrymž bě dźensiša cyrkej dotwarjena a swoje durje pobožnym pućowarjam wotewrła. Su drje też prjedawši bamžojo, na přikład Clemens XIV., lěta 1773 Różeńčanskej cyrkwi mnohe wotpuski spožčili, tola mějachu tute lisćiny jenož płaćiwosć na wěsty čas. Bamž Pius VI. pak dari tři wotpuskowe lisćiny na wšitke časy a tuž je zawěsće we jubilejnym lěće Różeńčanskeje hnadowneje cyrkwje wosebje ważne, zo jich wobsah dokładnišo spóznajemy. Prěnja lisćina, na wóslacu kožu napisana, je wustajena na dnju 27. požnjeńca 1785 a spožči wšitkim wěriwym, kiž po hódnym dóstaću swjateju sakramentow pokuty a wołtarja Różeńčansku cyrkej wopytaja a w njej so na bamžowe měnjenjo modla, dospołny wotpusk. Wotpusk może křesćan na dnju, kiž sebi sam wuzwoli, dobyć, ale jenož junu za lěto. — Lisćina po łaćonskim přełožku takle praji:

Bamž Pius VI. K wěčnomu wopomnjeću. K rozmnoženju pobožnosće wěriwych a zbóžnosće jich dušow, w pobožnej dowěrje na njebjeske pokłady cyrkwje spožčujemy miłosćiwje wšitkim wěriwym wobeju splahow a kóždomu jednotliwomu z nich, kotřiž po želniwej spowědźi a dóstaću swjatoho woprawjenja cyrkej najzbóžnišeje a njewoblakowaneje knježny Marije w Różeńće w Mišnjanskim biskopstwje na kotrymžkuli dnju lěta pobožnje wopytaja a tam Boha proša wo přezjenosć mjez křesćanskimi wjerchami, wo wukorjenjo błudnych wučbow, wo powyšenjo našeje swjateje maćerje cyrkwje, dospołne spuščenjo khłostanjow za hrěchi. Tutón wotpusk może so jenož junu wob lěto po spodobanju dobyć na dnju, kiž może sebi kóždy sam wuzwolić. Wšitke napřećiwne postajenja so z tym zběhnu. Přitomne pismo płaći za wšón přichod. Date w Romje pola cyrkwje S. Marije Wjetšeje pod rybarjowym pjerśćenjom na dnju 27. požnjeńca 1785 w jědnatym lěće našoho bamžowanja.

Za kardinala kongregacije: B. Marisaltus, zastupnik.

Druha lisćina, na samsnym dnju wustajena, je skoro samsna po słowje, čohoždla ju njewospjetujemy. Lisćina spožči wšitkim wěriwym dospołny wotpusk na dnju poswjećenja cyrkwje a na 23. dnju wulkoho różka kóžde lěto. Wuměnjenja su samsne kaž w prjedawšej lisćinje naspomnjene, to je spowědź, swjate woprawjenjo, wopytanjo Różeńćanskeje cyrkwje a modlitwa na bamžowe měnjenjo. Dźeń poswjećenja cyrkwje je w Różeńće 4. nazymnika, na kotrymž lěta 1778 tehdomniši propst P. Theodorich Großmann nowu natwarjenu hnadownu cyrkej požohnowa.

Nadpadne drje je, zo liscina 23. wulkoho różka kóždolětnje jako wotpuskny dźeń postaji. To pak zwisuje z tym, zo na tutym dnju po direktoriju (po předpisu cyrkwinskoho porjada) cisterciskoho rjadu, kotromuž je zastaranjo cyrkwje wot połojcy wósomnatoho lětstotka dowěrjene, so swjeći swjedźeń Marijinoho wěrowanja. Dokelž pak nětko, kaž to sćěhowaca lisćina dopokazuje, zo może w Różeńće na skoro wšěch Marijinych swjedźenjach so dospołny wotpusk dobyć, tak je też tutón dźeń, kiž so w biskopstwje wjacy na tutym dnju njeswjeći, z dospołnym wotpuskóm wuznamjenjeny. (Přichodnje dale.)

Jara ważna namakanka.

Před něšto lětdźesatkami spytachu mnozy, kotřiž njechachu wěrne měć, zo ma katolska cyrkej prawu wučbu, we swjatym kraju a w druhich narańšich krajach wurywać. Chcychu tam wěsće něšto namakać, štož by cyrkwi škodźeć mohło. Wosebje wjeselachu so, zo bychu cyrkwi dopokazać móhli, zo su swjate sćenja wopačne, zo su pak hakle wjele pozdźišo nastałe, pak zo buchu woni pozdźišo falšowane. Jedyn pater při přednoškach w Pětrowej cyrkwi před krótkim

---

a čerwjenješe. Wona njewidźeše a njesłyšeše ničo, ale khwataše dale k Božej martrje. Tam pod starymaj lipomaj sydźe so na ławku, wokrepi ze swojimi sylzami, kiž so jej nětko z wočow linychu, kćejace kwětki, a pomodli so nutrnje. Potom rozžohnowa so z lubym městnom serbskeje zemje a poda so na puć do wótcneje Pólskeje.

Wićazowa pak sebi mysleše, zo Jadwigu z tym zlemi a zo wšak so wona z časom zasy wróći. Hdyž pak so hišće wječor njewróći, tróštowaše so z tym, zo je snadź z procesijónom do Krupki sobu šła. Ale też putnikarjo so z Krupki wróćichu, ale Jadwiga njebě mjez nimi. Nihdźe njeběchu ju widźeli.

Nětko sebi Wićazowa žiweje rady njewědźeše. Wšudźe da za njej slědźić, ale wšo bě podarmo, nihdźe ju njenadeńdźechu. Tak bě wboha Wićazowa nětko cyle wopušćena, Jadwigu bě z domu wuhnała a Jurij bě we wójnje. Podarmo so nětko rudźeše — ale podarmo njemodleše a njewućěkaše so k maćeri Božej, podarmo njelubješe jej kapałku na hrodźišku natwarić, nawróći-li jej Jadwigu a Jurja.

* * *

Mjez tym pak hač so tole pola Wićazec sta, wojowaše Wićazec Jurij hižo zmužiće z Rusami, a pola Moskwy spožči jomu Napoleon rjad čestneje legije joho njewšědneje zmužitosće a wobhladniwosće dla. Tola wšitke sławne dobyća francózskich a z nimi zjednoćenych wojakow běchu podarmo, dokelž njemóžachu najwjetšoho njepřećela, rusku zymu, přewinyć. Posledni wućek, staro-sławne město Moskwu, běchu jim Rusojo ze zamysłom zapalili, tak zo dyrbjachu so nětko wbozy wojacy na wony hrózbny nawrót nastajić, na kotrymž z hłodom a w hrubej zymje nimale poł mllijóna ludźi zahiny.

A štó wě, kak by so też našomu Jurjej zešło. Wšón přemjerznjeny a roztorhany ćěkaše na swojim dobrym konju, kiž dźěn bě jako kozakski tamnu strašnu zymu snadnje wutrał, do Pólskeje. Ale wbohi kóń, z hłodom wšón přetradany, njemóžeše spěšnym kozakskim jězdnym skoro wjacy wućeknyć, kotřiž za Jurjom ćerjachu. Tuž zawróći, přijěchawši do pólskeje wsy, swojoho čornoho do prěnjoho dwora, kiž při drózy stoješe. Kóń wjesele zarjehota, hdyž do dwora přińdźe, a jako Jurij zeskoči, zaběža hnydom do konjeńca, kaž by tu był nanajlěpje znaty. Běše to stary zemjanski dwór, kaž běše to na wulkich twarjenjach spóznać. Prjedy běše zawěsće rjeńši był a je najskerje hižo wjele přetrał; běše to z toho widźeć, zo wšudźe w lěpjeńcach wšo połno kulow tčeše a samo rozbite wrota běchu z wulkej kanonowej kulu zeprěte.

jara derje praji, zo wučeni wšě smjeće Egyptowskeje přerychu, zo bychu někajki kusk papjerki namakali, kotryž by někajki dopokaz přećiwo katolskej cyrkwi přinjesł. A hroznje su so mylili.

Wšo, štož tam wurychu, to přecy jasnišo dopokazowaše to, zo ma katolska cyrkej prawje. W starych knihownjach dale namakachu wšelake Swjate Pisma, kotrež běchu po słowje tak pisane, kaž naše. Ale nichtó so njeby nadźał, zo snadź junu dźěl jenoho Swjatoho Pisma namakaja, kotrež bu hižo wotpisane snadź bórzy po času, hdyž běchu swjeći sćenicy swoje sćenja dopisali. A tola je so to nětkle stało.

Swjaty Jan je, kaž je znate, jara dołho žiwy był. Je hakle wokoło lěta 100 po Khrystusowym narodźe wumrěł. Swoje swjate sćenjo je pisał w grekskej rěči a to w Ephesu a Małej Aziskej. Nětko pak su w Egyptowskej namakali dźěl swjatoho sćenja, kotryž pokhadźa z prěnich lětdźesatkow druhoho lětstotka, potajkim wokoło 120—130 po Khrystusu. Tak su to spóznali němski wědomostnik Schubert a jendźelskaj wučenaj Kenyon a Bell. Tući njejsu katolscy, potajkim so nichtó njetrjeba bojeć, zo snadź za dom rěča.

Tutón dźěl staroho papyra pak wopřija w grekskej rěči pisany dźěl swj. sćenja swj. Jana, a to po słowje tak, kaž też dźensa hišće tute swjate sćenjo znajemy. Papyrus wopisuje Jězusowu rozmołwu z Pilatom. A zajimawe je, zo runje w času, hdyž bamž Pius XI. zawjedźe swjedźeń Khrysta Krala, papyrus namakaja, kotryž so započnje ze słowami: K tomu sym na swět přišoł, zo bych wěrnosći swědčenjo dawał . . .“

Jeli pak chcemy ważnosć tuteje namakanki derje dosć spóznać, dyrbimy sebi překlasć, zo potajkim hižo někotre lěta po tym, zo swj. Jan swoje sćenjo dopisa, bě wone też hižo znate a wotpisane w Egyptowskej. Tutón je wuspěch wurywanjow, kotrež dyrbjachu so junu přećiwo cyrkwi měrić.

Jendźelska nowina „Manchester Guardian“ přinjese papyrus jako faksimile. Ale najebać wšoho namakaja so tola tajcy, kotříž z pathosom njesměrneje wučenosće stare njewědomostne bajki přećiwo cyrkwi někak zwohrěwane swětej zaso poskića. A namakaja so też tajcy, kotříž jim wěrja. J. K.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Při bamžowskej universiće Gregoriana studuje nětkle 62 měšnikow z rjadu Jezuitow. Woni pokhadźeja ze wšelakich krajow a přihotuja so na wudźělenjo nabožneje wučby na wyššich šulach. Tute wosebite studije traja 4 lěta. General Jezuitow hrabja Ledochowski předstaji duchownych Swjatomu Wótcej. Tutón wupraji swoje wjeselo nad wopytom měšnikow, kotříž chcedźa so hišće raz dokładnje z wědomosću zaběrać. Runje woni jako sobustawy rjadu swj. Ignacija maja winowatosć być z dobrymi wučerjemi. Snadź so tón abo tamón praša, kak da sebi tola duchowni a też druzy studenća ze wšelakich krajow a wšelakich rěčow rozemja, a kak tam wuča, zo bychu čornuchojo runje tak rozemili kaž Japanscy a Jendźelčenjo a zastupjerjo druhich ludow. Tu so mjenujcy pokazuje, kak ważna je łaćonska rěč. Wona drje je dawno mjez ludom zašła, ale štóž chce na universiće studować a to snadź samo theologiju, tón dyrbi na wyššej šuli so też z łaćonšćinu zaběrać.

Wučeni křesćanskeje archeologije přemysluja, hač njeby derje było, hdyž by so row swj. Pětra přepytał. Kaž je znate, bu swj. Pětr cyle blizko městna, na kotrymž bu křižowany, pokhowany, potajkim w blizkosći Nerowoho cyrkusa, kotrohož jena murja pozdźišo jako zakład jeneje murje Pětroweje cyrkwje służeše. Pozdźišo pak, hdyž zaso druhe přesćěhanja na křesćanow přińdźechu, donjesechu ćěło do katakombow swjatoho Bosćana při Apiskej drózy. Bamž Sylvester pozdźišo powostanki swj. Pětra tam pokhować da, hdźež dźensa hišće wotpočuja, pod hłownym wołtarjom Pětroweje cyrkwje. Kejžor Konstantin wobda row z njesměrnje wulkimi kamjenjemi a połoži na njón mjedźany přikryw, 5 m dołhi a 3,75 m šěroki. Na zakrywje da připrawić złoty křiž, połdra centnarja ćežki. Pozdźišo pak we wšelakich wójnach wězo też Pětrowu cyrkej wurubichu. Ale najskěrje tola row pak njenamakachu abo jón tola z česćownosće njewobškodźeny zawostajichu. Jenož wo Saracejnach je to njewěste. (W lěće 846.) 1592 nasta při twarje noweje Pětroweje cyrkwje nad rowom škałoba. Přez nju bě pječa row widźeć. Kaž so powěda je tehdom bamž Klimant VIII. k rowej přišoł a přez škałobu hladał. Je pjeća złoćany křiž widźał ale hnydom přikazał, zo ma so škałoba zaso zamurjować. Hižo pod Benediktom XV. chcychu wučeni row přepytać, ale tehdom wobstejachu wšelake zadźěwki.

Němska. Znaty němski profesor Sauerbruch, po cyłym swěće wuwołany jako lěkař za operacije, přednošowaše w Lipsku wo ważnosći ćělnych bolosćow. Hdyž človjek njeby bolosćow měł, potom njeby ani wón wědźał, zo je khory, a jeli tola, dha njeby lěkař namakać mohł, što je pola njoho khore. Runje tohodla dźěn je rak strašny, dokelž započina so bjeze wšeje bolosće. Ale najebać wšoho

---

Před khěžnymi durjemi stoješe šědźiwc z přećelnym ale zmoršćenym wobličom, a w kuchni warješe rjana čefwjenoličkata holčka na nješći jěść. Hdyž zasłyša na dworje konja zarjehotać a zdobom šćerkot bróni, wuběža so stróžiwši z widličkami w rucy na dwór. Tola nadobo wosta stojo, widličći wupadźechu jej z rukow. Też Jurij njezwěri sebi dale, wuhladawši holcu; skónčnje zawoła wšón zadźiwany: „Jadwiga — ty tudy?“

Ale holca njewotmołwi, přiskoči jenož ruče k njomu, padźe jomu wokoło šije a zapłaka z wjesołosću; jenož „Mój luby Jurjo!“ zasłyša. Ale to hižo dosahaše, zo byštej so spóznałoj; samo pos wjesele šćowkaše a z wopušu wiješe wokoło Jurja z dopokazom, zo joho njebě woteznał.

Tola njeměještaj wjacy khwile, sebi spodźiwne zetkanjo wujasnić. Jadwiga tykny Jurja spěšnje do prózdneje juchoweje jamy, zo bychu joho kozakojo njelepili. Konja pak dowjedźe starc do worštowca słomy (fajmy), w kotrejž bě hižo za tajkich ćěkačow khowanka přihotowana. Lědma bě so to stało, tu přihnachu so kozakojo też hižo do dwora. Wšitke dźěrki a kuty přehladachu, ale njemóžachu ničo wuslědźić. Też do worštowca kałachu ze swojimi dołhimi hlebijemi, ale běchu tola tute hišće překrótke, hač zo bychu konja dosahnyłe. Njemdrje zakliwajcy wotjěchachu po starcowej radźe ze wsy, dokelž bě pječa cuzy wojak ze wsy won jěchał.

Jurij pak wuléze nětko ze swojeje khowanki, a konja pušćichu zasy do ćopłoho konjeńca. Nětko hakle móžachu sebi z dobrej khwilu wšitko dopowědać, što bě so mjez tym stało, kak bě Wićazowa Jadwigu z domu wuhnała, kak bě potom do Pólskeje přišła a so po něčim hač do swojoho ródnoho statoka doprašała. Tu bě ju hnydom jeje dźěd, tutón šědźiwy starc, kiž bě so hakle njedawno ze Sibirskeje wróćił, po maćerinym křižiku spóznał. Běštaj so tu nětko hromadźe na wuměnku žiwiłoj, kubło wšak bě hižo dawno w cuzych rukach, tak zo dyrbještaj tu nětko při swojim khlěba prosyć. Tuž so też Jurjej bórzy poradźi, Jadwidzy a dźědej doréčeć, so z nim sobu do Łužicy wróćić, wšak bě so Wićazowa tola jenož z nahłosću tak zabyła. Nětko so toho zawěsće dawno hłuboko kaje, štož bě tehdom w rozhorjenju skućiła.

* * *

Zasy bě so rjane naléćo nawróćiło a lubozna meja cyłu zemju z krasnej kwětkojtej drastu woblekła. Rjana mejska pobožnosć wotměwaše so k česći maćerje Božeje we wšěch serbskich cyrkwjach, a pobožni Serbja spěwachu z radosću a nutrnej pobožnosću lauretansku litaniju a lubozne swjateje Marijine kěrluše. Też Wićazowa khodźeše dźeń wote dnja

ma tola lěkař nadawk, tak khětře hač móžno ćělne bolosće wotstronić. Ale, tak rjekny profesor, mnozy su tola přejara čućiwi. Najwjacy sebjewobknježenja pokazuja žony. Jako najlěpši wojowař přećiwo bolosći a wosebje přewulkej čućiwosći je nabožnosć. Člowjek, kotryž do Boha wěri, wě, zo njeznjese podarmo bolosće. Ně, spušća so na Boha a so jomu dowěrja. W tutej mysli je profesor hižo mnohich we wulkich bolosćach widźał, a su pokazali, zo su zmužite karaktery najebać wšeje słabosće. Druzy pak skiwlachu, dokelž njezapřimnychu zmysł bolosćow a ćežow.

Dwórski přědař bywšoho kejžora Wilhelma, lutherski duchowny je loni wopytał Swj. Wótca w Romje. Wo tutym wopyće pisa w knizy swojich dopomnjeńkow. Njemóže dowukhwalić zdwórliwosć, z kotrejež je bamž z nim so rozmołwjał wo wšěch móžnych prašenjach. Na kóncu pak praji, zo sebi też přeje, zo by była bórzy jena pastyŕnja a jedyn pastyŕ.

Passauski biskop napomina swojich duchownych, zo bychu přeco měli najlěpšu nadźiju do přichoda, njech ma też katolska cyrkej nětkle we wšelakich krajach wjele ćerpjeć. Wosebje pak poruča měšnikam a jich napomina, so ze wšej wobhladniwosću a tola mudrosću starać wo duše młodźiny.

Hildesheimski knjez biskop Machens pokazuje w jenym wokolniku na rjanosć wašnja, dźěći zahe k swj. woprawjenju hić dać. Ale dźěći dyrbjale też husto k swj. woprawjenju khodźić. Nad tym so wšće cyła wosada wjeseli, hdyž husto njewinowate dźěći za blidom Božim widźi. Starši njech tohodla dźěći napominaja, husćišo z nimi k swjatomu woprawjenju hić, wězo dyrbja bjez ćežkoho hrěcha być.

W nawječornej Němskej su hižo někotre biskopske ordinariaty přikazałe, zo bychu fararjo so wo to starali, zo by swjećena woda w krjepjenčkach při cyrkwinych durjach, wosebje pak woda w dupje była bjeze wšěch bakterijow (khorobnych hribikow). Tohodla maja so krjepjenčki počahnyć z čistym slěbrom. Tute mjenujcy mori za krótki čas wšě tajke bakterije, z kotrymiž snadź mohł so člowjek, wosebje pak cyle małe dźěćo, natyknyć. Rottenburgski ordinariat je samo dał swjećenu wodu w dupach a krjepjenčkach přepytać a žada, zo ma so wšudźe naprawa stać, zo bychu so bakterije moriłe. Jeli njemóžeja wosady wudawkow dla sudobja ze slěbrom počahnyć dać, potom dyrbja tola znajmjeńša do dupy rjećazk z počehnjenymi paćeŕkami powěsnyć, tutón pak jenož za někotre lěta dosaha. Tak widźimy, zo katolska cyrkej też najnowše spóznaća wědomosće k lěpšomu wěriwych nałožuje. Ale wukńmy też něšto z toho! Wuměj sebi wšće hišće raz rucy, prjedy hač kemši dźeš, też hdyž so ći čiste zdadźa.

Pólska. Rjad Bazillianow je so rozsudźił, misijonarow do Madźuskeje pósłać. Tam wobsteja mjenujcy kolonije Wukrajncow, kotřiž su w prjedawšich lětdźesatkach do tamnišich krajinow wupućowali. Pólscy misijonarojo bychu wězo potom křesćanstwo připowědowali mjez pohanskimi wobydlerjemi w Madźuskej.

Cyle w blizkosći ruskeje mjezy natwarichu před krótkim dwě cyrkwi. Jena z nich je wosebje rjana. Ju je jedyn pólski wjerch darił. Też je jej darił krasny wobraz maćerje Božeje. Swjećacy biskop z Pinska praji při woswjećenju cyrkwje: Njech mać Boža z hory (cyrkej mjenujcy steji na hórcy a wot tam daloko do Ruskeje hlada) jenož njestražuje nad wobydlerjemi našeje wosady ale też nad mnohimi tymi, kotřiž z tamneje strony mjezy ke cyrkwi ze žadosću zhladuja.

W 11. lětstotku wotdźěli so prawosławna cyrkej wot katolskeje. Hižo wot započatka prócowachu so wězo mnozy, ju zaso z Romom zjednoćić. Druhdy bě wuspěch wjetši, druhdy mjeńši. Dźensa bydla w Pólskej hišće wokoło 4 milijóny prawosławnych. Woni bydla při narańšich mjezach. Jich prjedownicy běchu katolscy, ale ruske wyšnosće jich nuzowachu, so prawosławnym přizamknyć. 1923 započa so znowa prócowanjo wo tute prawosławne wosady. Tehdom bamž mjenujcy wuda encykliku, w kotrejž też na swjatoho Józafata spomni, kotryž je za zjednoćenjo prawosławnych wumrěł martrařskeje smjerće. Wuspěchi prócowanjow su dźensa wjetše hač hdy prjedy. Bamž je też dowolił, zo smědźa wosady swoje Bože služby po wašnju wšěch narańšich cyrkwjow, kotrež su so zasy z Romom zjednoćiłe, swjećić. Wšelake rjady wukubłuja też duchownych, kotřiž su wosebje wšě prašenja zjednoćenja studowali.

Belgiska. Loni w juniju bu prjedawši chinski diplomat a ministerski president w jenym belgiskim klóštrje na měšnika wuswjećeny. Wo joho žiwjenju podamy tu někotre data: Wón pokhadźa z protestantskeje swójby w Schanghaju. Hižo z 19 lětami bě wustudował a přińdźe do diplomatiskeje služby Chiny. Bu z atašejom w Pětrogradźe. Tam běše chinski pósłanc, kotryž wobsedźeše žiwjeńsku mudrosć a wjedźeše čiste žiwjenjo. Wón běše młodomu Lou-Tseng-Tsiangej z přikładom. Tutón wotpósłanc Shu wšak je pozdźišo dyrbjał martrařskeje smjerće wumrěć, dokelž je w jenej wěcy chinskej kejžorcy wěrnosć prajił, kotruž wona słyšeć njechaše. W Pětrogradźe woženi so Lou z Belgičanku,

---

pilnje na mejsku pobožnosć a prošeše mać Božu, zo by tola skerje a lěpje ćežki kamjeń, kiž ju tłóčeše, jej wot wutroby wotwaliła.

Też dźensa so tu modleše a zrudne sylzy kapachu na brune paćeŕki różowca, kotrež so po jeje porstach suwachu. Wboha bě wša zestariła a jeje włosy běchu zešědźiwiłe kaž sněh. Klečeše tu hišće samalutka před wołtařkom a poslednje słónčne pruhi swěćachu na jeje zežołtnjene wobličo.

Tola — bě tu cyle sama? Ně, do cyrkwje zastupichu tři wosoby: młody wojak, rjana, lubozna knježna a postarny šědźiwc, a tři konje zarjehotachu před cyrkwju. Wićazowa so nastróžawši postany, a wobroći so, zo by domoj šła. Tola bjezmała bě so zasy pótkła, hdyž Jurij a Jadwiga zawoławši „Maći, luba maći!“ ju wobještaj. Zasy Wićazowa płakaše, tola nic sylzy zrudoby, ale sylzy radosće, z kotrymiž swoje přemócne začuća wuroni. Też Jadwidzy a Jurjej běžachu sylzy po licomaj, a samo šědźiwcej zesyri so mutne wóčko. Zasy klečachu před wołtařkom štyrjo zbožowni človjekojo a scelechu dźakne modlitwy miłosćiwej maćeri Božej.

A hdyž na njebju prěnja hwězda zeńdźe, kročachu štyri zbožowne duše k Wićazecom.

Nazajtra, prjedy hač słónčko zeskhadźa, roznjese so hižo po cyłej wokolinje radostna nowinka, zo je so Jurij z Jadwigu nawrócił. Přichodnu njedźelu pak připowědaše w farskej cyrkwi česćowny farař po prědowanju, zo chcetaj w Božim mjenje do swjatoho mandźdlstwa zaslupić Jurij Wićazec a Jadwiga, hrabinka pólska.

Za něšto njedźeli swjećeše so w našej hewak tak ćichej wjescy wjesoły kwas. Wšitcy bohaći a khudźi běchu přeprošeni a kwasowachu wjesele tři dny pospochi.

Po kwasu hnydom pak přińdźechu mulerjo na hrodźiško, a bórzy stoješe tam rjana kapałka a w njej krasnješe so lubozne swjećo maćerje Božeje. We njej, nětko na poswjećenym městnje, wotpočowachu Handrijowe zbytki. Nad rozpadankami něhdyšeje přitulneje Starcec khěžki zběhaše so nětko tuta přećelna kapałka a strażowaše wjesku ze swojimi dźěławymi bydlerjemi.

Tola bórzy wurosće při kapałcy hišće jena khěžka. Wićazec natwarichu ju Horjenjec Maćijej, kiž je dyrbjał ze swojoho statoka ćeknyć a po prošenju běhać. We njej so nětko zasydli něhdy tak wosobny Horjeń a přewza pokorne zastojnstwo wjesnoho strażnika. A hdyž z wječora zatrubi, přińdźeštaj Jurij a Jadwiga so do kapałki pomodlić, na Handrijowy rowčk. Zasy zasydli so zbožo na hrodźišku a w ćichej serbskej wjescy, a Bože słónčko widźeše zasy jenož zbožowne, wjesołe wobliča. (Přehladał M. N.)

kotraž běše cyle swojej katolskej cyrkwi podata. Po 10 lětach spózna Lou, zo je wěra joho mandźelskeje prawa a bu też katolski. Mjez tym kročeše wón we wulkotnej karijerje přeco k wyššim zastojnstwam. 1907 běše zastupjeŕ Chiny na měrowej konferency w Haagu. 1911 bu z wotpósłancom w Pětrogrodźe a lěto po tym z ministrom zwonkownych należnosćow a zaso za lěto z ministerskim presidentom. 1919 zastupowaše Chinu na měrowej konferency w Versailles. 1922 nastupi swoje poslednje diplomatiske zastojnstwo jako wotpósłanc w Bernje we Šwicy. Tam wumrě jomu 1926 mandźelska. Ju da w Belgiskej pokhować. Potom poda so na khwilu do benediktinskoho klóštra Lophem. Tam so modleše, studowaše a so pruhowaše. Dźěći mjenujcy Bóh mandźelskimaj njebě dał. Potom zrjadowa swoje swětne należnosće a poda so 1927 do klóštra a prošeše wo přijeće jako bratra. Tehdom napisa też belgiskomu kralej, kotrohož derje znaješe, zo je do klóštra zastupił. Tam mjenowaše so bratr Coelestin, z ponižnosće njechaše być z měšnikom, ale z jednorym mnichom. Tola klóštrski abt dowjedźe joho tola k měšnistwu. Chinske knježeŕstwo wotpósła na joho primicu wotpósłanca w Belgiskej, ale też wotpósłancow w Hollandskej, Ruskej, Francózskej a Španiskej, dale hišće wšelakich chinskich duchownych. To je dopokaz, zo sebi China swojoho prjedawšoho ministra też jako katolskoho měšnika jara waži. Tutón pak praji hižo wjacy króć, zo swoje modlitwy a Bože mšě wopruje za swoju domiznu, zo by była bórzy katolska.

Awstriska. Kardinal Innitzer je jenej organizaciji katolskeje młodźiny napisał, zo ju z powšitkownoho zwjazka katolskeje młodźiny wustorči, jeli tajkich sobustawow njewuzamknje, kotřiž njejsu pak knježeŕstwu swěrni abo nabožne winowatosće njedopjelnjeja. Tamna organizacija je na to njewěste elementy wuzamkła.

Jendźelska. Jendźelski nowy kral Eduard přistaji k swojomu mjenej ličbu VIII. Po prawym by dyrbjał być z IX. kralom toho mjena. Dokelž před nim měješe Jendźelska hižo 8 kralow samsnoho mjena. Kak nětko přińdźe, zo so wón tola mjenuje wosmy? Prěni kral tutoho mjena knježeše w lětach 1042—1066, potajkim před skoro 900 lětami. Wón bu wot katolskeje cyrkwje jako wuznawaŕ swjaty prajeny. W anglikanskej Jendźelskej pak potom na tohole Eduarda wjacy njedźiwachu, ale mjenowachu druhoho krala Eduarda, kotryž knježeŕstwo 1272 přewza, Eduarda I.

Kaž smy hižo pisali bu loni w Jendźelskej 12.206 ludźi do katolskeje cyrkwje přijatych. Jedyn jendźelski katolski časopis k tomu pisa, zo so jendźelscy katolikojo njesmědźa přejara nad tym wjeselić, dokelž je ličba pječa jara mała pornjo wulkej ličbje druhowěriwych. Ale tak praji časopis, katolikojo njejsu wjacy tak horliwi we wojowanju za swoju cyrkej a też nic wjacy tak we wojowanju wuwučeni, kaž to jich prjedownicy běchu. Woni wšak dyrbjachu so wo najmjeńše prawa za katolikow bědźić a tuž běchu tak rjec přecy wobrónjeni za swoju cyrkej, wězo z brónjemi ducha. Na druhej stronje pak katolikojo přecy hišće njejsu přewinyli wěsty duch małomyslnosće, kotryž so tohodla njezhubi, dokelž je wjele wjacy druhowěriwych hač katolikow, a dokelž mnozy druhowěriwi přecy hišće katolika jako něšto mjenje hódne wobhladuja. Ale najebać toho dyrbjeli tola wšitcy katolikojo prawu sebjewědomosć měć.

W Jendźelskej so njedźela jara kruće swjeći. Tam na přikład kina njehraja a też nic dźiwadła, też reje njedźelu njejsu. Nětko so někotři prócuja wo nowy zakoń, kotryž by tuto wolóžił. Ale w Jendźelskej wobstoji towaŕstwo, kotreż so wosebje wo krute wobkedźbowanjo njedźelskoho měra prócuje. Wone je zapósłancam pismo pósłało, we kotrymž wot nich žada, zo bychu přećiwo zakonjej wolóženja njedźelskoho měra hłosowali. Wulka ličba zapósłancow je wotmołwiła, zo budźe přećiwo zakonjej hłosować. Tak drje scyła zakoń w sejmje njepředpołoža, dokelž njeby wuhlada na přewjedźenjo měł.

Wšelčizny.

Dobra hońtwa. Pustnik swjaty Macedonius bu junu w pusćinje wot wjerćha wopytany, kotryž běše z wulkim towaŕstwom na hońtwje. „Što činiš tudy w pusćinje?“ wopraša so wjerch pustnika. Město wotmołwjenja wopraša so pustnik: „Što dha ty tudy činiš?“ Wjerch wotmołwi: „Kaž widźiš, sym hońtwy dla tudy.“ Swjaty wotmołwi: „Też ja sym hońtwy dla tudy, tola nic na zwěrinu a časne, ale hońtwu na njezahinite, na njebjesa.“ Křesćano, za čim honiš ty tudy na zemi?

* * *

Najwjetšej błaznaj. Pobožny wučeŕ wopraša so swojich wučomcow: „Što drje staj najwjetšej błaznaj na cyłym swěće?“ Wučomcy hudachu, ale njemóžachu na prawe přińć. Wučeŕ praješe: „Prěni błazn je, štóž čežcy zhrěši a sebi za wokomiknite wjeselo wěčne horjo wuměni. Što wě, hač Bóh joho wutrobu zasy k pokuće dohnuje? Druhi błazn je, štóž z ćežkim hrěchom lehnyć dźe, bjez toho, zo by jón wobželnosćił a spowědanjo slubił; dokelž njewě, hač budźe nazajtra hišće žiwy.“

* * *

Wustojny kowaŕ. Cuzy knjez přiwjeze so we pyšnym wozu do snadneje wjeski a skoržeše korčmarjej, zo je so jomu něšto na wozu złamało. Korčmaŕ joho tróštowaše: „To ničo njewadźi; naš kowaŕ je jara wušikny; je też wučeny lěkaŕ za skót; też ludźo pytaja sebi pola njoho pomoc.“ Knjez přijědźe ke kowaŕni a da sebi wóz wuporjedźeć. Hdyž běše so to stało, rjekny kowarjej: „Wóz sy mi derje wuporjedźaŕ, porjedź mi też złoty časnik.“

Kowaŕ hladaše na knjeza — a ludźo počachu so jomu smjeć a šukotachu mjez sobu, zo drje pola njoho prawje we hłowje njeje. Knjez jim rjekny: „Njejsym hłupy, kaž wy. Kaž najwustojniši kowaŕ časnik wuporjedźeć njemóže, tak też najwušikniši lěkaŕ skotu — njedokonja ludźi lěkować.“

Towaŕstwowy powěstnik.

Baćoń. Wosadny spěwny wotrjad wuhotuje jutře njedźelu, 9. februara, swój prěni koncert w Měrćinkec hosćeńcu w Haslowje. Jara bohaty a wotměnjacy program. Po koncerće wjesoła rejka a dalša zabawa.
Spěwny wotrjad.

Kulow. Spěwne towaŕstwo „Bratrowstwo“ wuhotuje jutře, njedźelu, w „Němskim kejžoru“ swój 38. założeński swjedźeń ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Započatk z dypkom wječor w 7 hodź. Wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 140. z Nowoslic: Mikławš Domaška; 141.—144. ze Sernjan: Jakub Buk, Jakub Kórjeńk, Mikławš Krawc, Pětr Žur; 145. z Dobrošic: Marja Žurowa; 146. 147. z Pěskec: Jan Mjechela, Jakub Kuba; 148. ze Smjerdźaceje: Michał Kral; 149. z Różanta: Jan Glawš; 150. ze Zajdowa: Hańža zwud. Geblerka; 151. z Kašec: Marja Mětkec; 152. z Wotrowa: Pawoł Brycka.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 923. ze Sernjan: Hana Nowakowa; 924. 925. z Pěskec: Jakub Kuba, Jakub Lebza; 926. z Budyšina: Jan Laras.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Knjez Pětr Žur ze Sernjan 1 hr.

Pčołaŕske towaŕstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowaŕnje za januar.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Čopłota Měsačna srjedźizna	Přeměn waženoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošeŕske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	+10	−3	+2,5	—	—	—	100	150	200	0,450	3	—	—	33,4

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 3. februara 1936.

128 wołow, 107 bykow, 401 kruwow a jałojcow, 845 ćelatow, 861 wowcow, 2494 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) starše 42 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 38—41 hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 42 hr. 3) Mjasne 42 hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 40—42 hr. 3) Mjasne kruwy 32—40 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24—31 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 40—42 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 57—58 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 50—56 hr. 3) Snadnje wuwite 41—48 hr. 4) Najšpatniše 35—40 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 55—60 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 51—56 hr. 3) Mjasne wowcy 42—48 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata — hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 53 hr.

Krězanju:

Hejdušne krupy
Ječne krupy . . pt. 24 pj.
Popjeł, drobny 1/4 pt. 40 pj.
Nowe zelo . . 1/4 pt. 45 pj.
Majron . . . . 1/4 pt. 40 pj.
Salpeter — sól
a
dobry žitny
wot
Gustav Hache
Butrowe torhošćo, při starych kasernach

Tkaniny za
rubiška a fale
płaty, šaty atd.
Hilger nasl. E. Wilček
Budyšin - Seminarska dróha 2

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!
Smykawy! Sanki!
Dobre a rjane
kachle
we wulkim wubjerku.
Wosebje wukhwalene **„Baldur"**-kachle předawa tudy samlutki
Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Štož serbska žona k drasće trjeba, tež za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola
Schaafa
Budyšin — Bohata dr. 25

„Jednota", towarstwo kat. Serbow w Budyšinje,
wuhotuje
njedźelu, 16. februara, wječor 1/2 8 hodźin
w Kolpingowym domje swój
zymski swjedźeń
z předstajenjom jara wjesołeje **hry**, z wjesołej bjesadu a **rejemi.**
Lubje wšitkich přeprošuje **předsydstwo.**

Při składnosći naju slěbornoho kwasa je so namaj ze słowom a skutkom telko lubosće wopokazało, zo njemóžemoj so kóždomu jednotliwje dźakować. Wuprajamoj tohodla z tutym swój ***najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"*** *wšitkim, kotříž naju na kajkežkuli wašnjo na tymle dnju zwjeselichu.*
W Hatach, 4. 2. 36.
***Pawoł Lipert** a mandźelska.*

Kožuchowe pjezle a liški
su zasy dóšle — nic drohe —
Kłobuki a měcy we wulkim wubjerku pola
Kurt Rinke Bohata dróha 5

Wróćiwši so wot rowa mojoho swěrnoho mandźelskoho, našoho luboho nana a bratra

Jakuba Bermicha
z Hory

wuprajamy wšěm **najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez"**, kotříž so na pustych wječorach za joho khudu dušu modlachu a joho ćěło w tak bohatej ličbje k rowu přewodźachu. Wosebje dźakujemy so wjeledostojnym knjezam fararjej Rjedźe a kapłanomaj Dr. Wenschej a Dr. Hórnikej, Baćońskomu wojeńskomu towarstwu a Jaseńčanskej Katolskej Bjesadźe, kaž tež hudźbnikam za přewod k rowu.

Na Horje, na dnju pohrjeba, 1. 2. 36.

Hana zwud. Bermichowa
a dźěći, bratr a přiwuzni.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, wowki a přichodneje maćerje

Marje zwud. Bartoweje z Khelna,

kotruž Bóh w 85. lěće jeje žiwjenja do wěčnosće wotwoła, wuprajamy wšěm, kotříž su jej w jeje žiwjenju kajkužkuli lubosć wopokazowali, na pustym wječoru za jeje khudu dušu so modlili a ju k rowu přewodźeli, wosebje knj. fararjej Nowakej za časćiše domawobstaranjo naš

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W Khelnje, Budyšinje a Zdźěri, 29. 1. 36.

Žarowacy zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěšćki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorečak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

7. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **15. februara 1936.** | **74. lětnik.**

Kotrež pak do dobreje zemje,

su ći, kotřiž słowo słyšicy je w dobrej a najlěpšej wutrobje zakhowaju a płód njesu w sćerpnosći. — Takle skónča dźensa swjate sćenjo. Sćerpnosć ze sobu měć, njerěka: skutkowanjo swojoho zboža na njewěsty čas wotstorkować, w dobrym měrje wěcam běžeć dać, w přewulkej čućiwosći sebje so pěstonić, wotstronjenjo swojich wopačnosćow připadej přewostajeć. Ćim bóle pak rěka: wědźeć, zo dozrawjenjo k połnosći staroby Khrystusoweje cyłe žiwjenjo traje, kaž dźěn kóžde rosćenjo w duchownym žiwjenju ženje njepřestanje, tak dołho kaž je človjek žiwy. Ženje njedźěłamy dosć na idealu; to praja nam słowa: „Budźće dospołni, kaž waš Wótc w njebjesach dospołny je."

Sćerpnosć ze sobu. Słowo sćerpnosć wotłožuje so wot słowa ćerpjeć. Płód přinjesć w sćerpnosći rěka tohodla: Směmy, haj dyrbimy na sebi samym ćerpjeć. Čim wjacy takle ćerpimy, čim bóle smy sebi herbskoho hrěcha wědomi, ćim bóle začuwamy našoho ćěła spjećiwosć přećiwo duši, človjeskoho we nas přećiwo bójskomu, časnoho přećiwo wěčnomu, naturskoho přećiwo přeznaturskomu, ćim bóle dopóznawamy, kak sćerpnje, wutrajnje a swěru mamy z Božej hnadu sobuskutkować. Tu njesmě nas nihdy wostuda před ćerpjenjom motać. Dyrbiš wědźeć, što je ći k zbožu. Njezapomń pak, zo wšak so też při rosćenju w přirodźe wotměnjeja słónčne a dešćowe dny, zo so wotměnjeja lětne počasy, zo su časy spěšnišoho a zasy sporšoho rosćenja.

Tak je sćerpnosć: swěra, dowěra, krutosć, stajnosć, měr a njeměr zdobom, so dźiwać a zaso na ničim so wjacy njedźiwać, to stare prjedawše lubować a to dobre nowe nic zacpěwać; žiwjenjo w jasnym spóznaću zaměra a krutym nałožowanju wšěch srědkow k docpěću tohole zaměra. Sćerpnosć je žiwjenjo, nic pak ćěkanjo před žiwjenjom, je křesćanske žiwjenjo we wojowanju a postupowanju, w padanju a stawanju.

Sćerpnosć z Bohom. Też z Bohom dyrbimy sćerpnosć měć. Často je nam tak blizko, zo měnimy skoro, zo móhli joho wobličo widźeć a joho rucy přimnyć. Často pak měnimy, zo směli z psalmistu w Introitu dźensnišeje Božeje mšě załosćić: „Wotuć, čomu drěmaš, Knježe? Stań a njezastorč nas na wěčne! Přečo swoje wobličo wotwobroćiš, zapominaš na našu ćěsnosć a nuzu? Naše ćěło lěpi so zemje. Stań, Knježe, pomhaj nam a wumož nas!" Sćerpnosć z Bohom je docyłna, hłukoka dowěra, zo ma wšitko, štož Bóh w našim žiwjenju dopušći, jenož k našomu lěpšomu służić. Zo je woprawdźe nam stajnje blizko. Rěka z Offertorijom so modlić: „Wokruć moje kročele na Twojich šćežkach, zo so njewusmyknjetej mojej stopje (nozy). Nakhil swoje wucho ke mni, wusłyš moje słowa! Z dźiwami pokazaj swoju smilnosć, kiž wuswobodźeš Tebi so dowěrjacych, Knježe."

Sćerpnosć z Bohom rěka: Pak też srědki hnadow trjebać, kotrež nam poskićuje přez swoju cyrkej. Bóh dźěn nas njenuzuje. We swobodnej woli stojimy jomu napřećo. Žórła, z kotrohož Bože hnady so žórla, pak ženje njezaprahnu. Zamóžemy hišće dźensa w Communiu sobu wyskać: „Přistupju k wołtarju Božomu, k Bohu, kiž wobwjeseluje mje wot mojeje młodosće"? Je nam wołtař w našich wšědnych dźěłach zepjera a žórło našoho žiwjenja? Je nam joho swjaty wopor předznamjo a sylnosć k wšědnym žiwjeńskim woporam? Joho swjata pojědź nam wopraw-dźita cyroba, t. r. wopłódnjenjo a posylnjenjo našoho přeznaturskoho žiwjenja? „Tebi podaty wopor njech nas, Knježe, stajnje wobžiwja a wobara." (Secreta.) „Pokornje Će prosymy, wšohomócny Knježe, spožč nam, kotrychž ze swojimi sakramentami wokřewješ, zo bychmy Ći z dobrym žiwjenjom służili." (Postcommunio.) Njeznjese so, zo na Boha njesćerpnje swarimy, jomu joho wotsalenosć porokujemy a při tym tola joho tak njewopřijomnu blizkosć na wołtarju kedźbu nimamy. Za katolskoho křesćana njeje

žanoho bližepřińdźenja k Bohu, khiba přez Jězusa Khrystusa, našoho Knjeza. Wón je naš srjedźićeŕ a wjednik k Wótcej. Wěsće je Bóh też w cunim wětřiku a w zakhadźenju njewjedrow, we wobkuzłacej měrniwości lěsa a šeptanju rěčkow, tola Bóh chcyše človjekej tysac króć bliže być. Tohodla bu sam človjek, tohodla je swoje bóhčłowjeske přebywanjo na zemi zwěčnił w najswjećišim sakramenće wołtarja, zo by wšu móžnu blizkosć z bohawobhnadźenym človjekom pytał, jene był z nim.

Sćerpnosć z druhimi. Sćerpnosć wšak wulku, lubosćpolnu sćerpnosć zasłužuja naši sobučłowjekojo. Čim bóle my pod ćežu Božej zdychujemy, čim khutniše nam naše samsne žiwjenjo bywa, čim sćerpnišo a wutrajnišo na nim a we nim dźěłamy, ćim wjacy zamóžemy ze swojimi sobučłowjekami sćerpnosće měć abo sobuželnosće. Tole pak je woprawdźe sobućerpjenjo. Přecy znowa wospjetuje so napominanjo evangelija: „Wobnošejće so mjez sobu." Přecy znowa klinči z njoho kěrluš lubosće. Sćerpnosć z druhimi měć dźěn rěka, jich sćerpjeć, jich přećerpjeć. To woznamjenja, zo ma často sobučłowjek mnoho na sebi, štož je nam cuze, haj wostudłe. Je wšak druhi hač my, potajkim nic nam runja, nic tónsamy a tajki kaž my. Kak wjele mjenje by wyšacoho wadźenja było, kak wjele wotkhilnosće by so w spočatku poddusyło, bychmy-li sćerpnosć mjez sobu měli, so sćerpjeli! Kak mnoho dobroho pozběhowanja móhli skutkować, kak mnoho wěrneje, dobreje rady wudźěleć, kak mnoho mjez sobu k postupej a spomoženju pomhać, bychmy-li jenož we wěrnej, mjezsobnej sćerpnosći dopóznali, w kak blizkim přećelstwje poprawym wšitcy mjez sobu stojimy!

W njeskónčnej swjatej dołhočakawosći stoji Bóh stajnje skedźbliwy na puću čłowjestwa, też w našich dnjach. Ze wšeje nuzy strowi nas joho lubosć: „O človjekojo, njezapomńće 'nož mje, ja sym waš zaměr!"

Z Łužicy a Serbow.

Z Pančic. Po krótkej khorosći a wospjetnje wot Božeje ručki zajata, zemrě 7. małoho róžka w nocy wudowa Marja Ledźborowa, rodź. Zyndźic z Kukowa, w starobje přez 70 lět, zawostajena mandźelska njeboho blidarskoho mištra Pětra Ledźborje, kiž w nazymje 1918 tutu časnosć wopušći. Po dobrych 17 lět sćěhowaše potajkim swojoho muža do wěčnosće, z kotrymž běše přez 25 lět w najzbožownišim mandźelstwje žiwa była, na kotrež w swojim wudowstwje ženje zabyła njeje. Dopomnjeću na nje žerješe drje sobu na jadru žiwjeńskim. Dla swojoho měrnoho a přećelnoho waśnja, kiž nikomu złoho nochcyše, běše we wsy jara woblubjena, štož so wosebje na dnju jeje pokhowanja zańdźenu wutoru jewješe. Dołhi žarowanski ćah wlečeše so za kašćom, kiž jeje zemske powostanki na wosadny kěrchow do Khrósćic wjezeše. Też dźěći wisachu z wulkej lubosću na swojej maćeri, a porjeńšichu jeje wječor žiwjeński na wšě móžne waśnja. Zemrěta narodźi so 26. smažnika 1865 na nětko Cyžec (Helakec) statoku w Kukowje, hdźež je hišće sotra žiwa. Pokhadźeše tak z dobreje serbskeje katolskeje swójby. Też cyłe swoje nabožne žiwjenjo zarjadowa po krutych křesćanskich zasadach. Njech je drohej zemrětej ródna zemja lohka!

Ze **Sernjan.** Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 18. febr. 1936, pop. 1/2 2 hodź. w Kórjeńkec hosćeńcu, 1/2 3 hodź. w Pěskecach w hosćeńcu a 1/2 4 hodź. w Serb. Pazlicach w Kralec hosćeńcu.

Ze Serbskich Pazlic. Zańdźenu njedźelu wotmě tu „Pomocne zjednoćeństwo k zawěsćenju koni" pod wjednistwom bura M. Žura z Njebjelčic zhromadźiznu. Tute wulcy spomožne zarjadowanjo njeje bohužel hišće powšitkownje so w burstwje dosć zakorjeniło. Myslić mohł, zo wšitcy jomu so přizamknu, hdyž tola tajke dobroty ći poskića při škodowanjach na konjoch. A k tomu su přinoški ćim mjeńše, čim wjacy sobustawow k towarstwej stoja. Dotalny pokładnik zjednoćeństwa, bur Jakub Lebza z Pazlic, złoži po dołholětnym dźěle za dobru wěc swoje zastojnstwo, kotrež nětk přija bur Mikławš Delan z Wětenčy.

Z Kulowa. (38. założeński swjedźeń Bratrowstwa.) Ze złotymi pismikami buchu 38. narodniny spěwnoho towarstwa „Bratrowstwa", njedźelu 9. februara 1936 swjećene, zapisane. Na dopołdnišich hłownych kemšach spěwaše město cyrkwinskoho khora naše „Bratrowstwo" 4 hłósnu łaćonsku Božu mšu. Tutón ćežki nadawk serbski khór ze wšej česću dopjelni. Wječor so swětny dźěl w „Němskim kejžoru" mištrscy wuwjedźe. Naš horliwy młody předsyda knjez Mikławš Woko, z radosću zhladujo do přepjelnjeneje zale, witaše wšěch hosći z wutrobnymi, zahoritymi słowami. Na to putaše nas sylny khór spěwarkow we našej rjanej narodnej drasće. Parle našich spěwow wokřewjachu potom naše wutroby. „Hdźež so módrja, zelenja" (4 hłósny měš. khór), „O miły swjaty wječorje" (4 hłósny měšany khór), „Jěł je hólčik", „Dobry wječor maćerka" a jako dodawk po hrimotacej sławje zaklinča: „Čohodla so njewjeselić". Nam so wulcy lubješe hibićiwy, cyle do swojoho skutka zažiwjeny dirigent, knj. organist Pawoł Paška; na njoho cyle sputany spěwny khór wšě spěwy z hłowy spěwaše, a z jasnym wurjekowanjom, krasnje wotměnjeno po zmysłu je přednjese. Naš derje znaty knj. Mich. Šołta (Haška) je hotowy komikar. Joho tak prawje žortniwje přednjeseny kuplej: „Hdyž je Hadam" so kóždomu derje spodobaše a wuwabi wjele wjesołoho směška. Ze zahoritymi słowami wuzběhowaše potom wosadny knjez farar narodnu službu a narodnu česć našoho „Bratrowstwa". We druhim dźěle předstaji so wjeselohra: „Hdyž Kocor khamor ćazaše", kiž so też wulkotnje poradźi. Wosebje wuznamjenješej so hrajerjcy: Starcowa, młoda wudowa, Hańža Kokertec, a Leńka, měšćanostowa dźowka, Marja Krupec. Hačrunjež wobej prěni raz na jewišću wustupowaštej, tola swoje róle mištrscy wobknježeštej a bohatu sławu žnjeješej. Tuta Leńka, wot Boha wobdarjena z krasnym rjanym hłosom, je naša najlěpša spěwarka, kiž kóždoho puta, štož ju spěwać słyši. Njech swój rjany hłós dawa klinčeć prawje husto k česći Božej a w narodnej službje. A naši hrajerjo, cyle zažiwjeni do swojich rólow, też tónkróć kaž přecy, jara wušiknje a derje hrajachu. Připosłucharjo móžachu so też dosć nasmjeć. Hrimotacy přiklesk jim bohaće mytowaše za wšě dźěło a prócowanja, wšěm słuša nadobny dźak a sława! Skónču z powitanskimi słowami našoho předsydy: Tak naše „Bratrowstwo" njech rosće, kćeje, hač do wšoho přichoda njech Serbam tyje. Z nim dźěłajmy we swěrnym towaršenju: „Wšo k Bohu česći, Serbam k spomoženju!"

Z Drježdźan. Woswjećenjo 75. narodninow mištra knj. Bj. Krawca za Drježdźansku koloniju bě přewzało literarne zjednoćeństwo „Hromadnik", kiž hromadźe z towarstwomaj „Jednota" a „Čornohóh" našomu waženomu narodowcej přerjany swjedźeńk wuhotowa. Wutoru 11. februara zhromadźichu so Drježdźanscy Serbja wječor we 8 h. w hosćeńcu „Johanneshof", hdźež bě towarstwowa jstwa „Hromadnika" pyšnje wudebjena. Stoł wosławjenca běše z girlandu wobwěncowany a z bantom w serbskich barbach wobwity. Hdyž běchu wšitcy swěrni dóšli, postrowi předsyda koła knjez Dr. Wjacsławk wšěch přitomnych, wosebje pak našoho hudźbnoho direktora Bj. Krawca, kotrohož dla bě tutón wječor zarjadowany a mištra Krawcowych najlěpšich přećelow — našich studentow, na kotrychž nic jenož wón, ale naš cyły narod přichod twari. Po powitanskej rěči předsydy wěnowaše knjez stud. theol. Pětš našomu mištrej wosebitu

počesćowacu narěč, kotraž je knj. Krawcej a wšěm přitomnym hłuboko k wutrobje šła. K česći jubilara zaspěwa nam knjez stud. paed. Česla někotre rjane spěwy, nastate w zańdźenym lěće, z njesprócniwym dźěłom našoho mištra Krawca. Dalše spěwne poskićeńki bě přewzała knjeni Krysta Burgasowa. Też tute spěwy běchu z nowišoho časa skutkownosće Bjarnata Krawca. Za towarstwo „Jednotu“ rěčeše knj. Helas, kiž spominajo na zasłužby mištra k wědźenju da, zo je towarstwo „Jednota“ knjeza hudźb. dir. Bj. Krawca za čestnoho sobustawa pomjenowała. Jako zwonkowne znamjo dźaka a česćownosće přepoda jubilarej pyšnje wjazanu knihu, kiž podawizny hudźby podawa. Po tym jimaše so słowa předsyda „Čornoboha“, kotrohož wuwjedźenja tohorunja na zasłužby Bj. Krawca so počahowachu. Dušu pozběhowace słowa rěčeše potom knj. farar Handrik, kotrohož narěč so skónči z přečitanjom jubilarnych zbožopřećow. Wuspěwa so hišće narodna hymna a po so podźakowanskej rěči knj. mištra Krawca, kiž wosebje knjeni Burgasowej płaćeše, wuklinča derje zharmonizowany wječor.

— Znate Drježdźanske serbske towarstwo „Jednota“, kiž před sydom lětami swój złoty jubilej we wulkich rozměrach swjećeše, bě na 11. februara so přihotowało, zo by wospět spominało na założenjo. Wězo běše też tónle 57. założeński swjedźeńk so cyle derje poradźił, hačrunjež bě so jenož zarjadował w towarstwowych rumnosćach. Dokelž bě knj. předsyda Helas na woswjećenju 75. narodninow mištra Krawca, hdźež měješe naše towarstwo zastupować, ležeše wjednistwo tutoho wječora w rukomaj druhoho předsydy knjeza Maksa Hajdana. Po wuspěwanju narodnych pěsnjow buchu sobustawy a hosćo wutrobnje powitani. Skutkowanjo a nadawk „Jednoty“ za serbsku kulturu naspomni w krótkich sadach druhi předsyda. Za strowy žort staraše so cyła Hajdanec swójba, tak zo so wuwi pěkna serbska zabawa po Radwořskim wašnju. Slědowace zhromadne spěwy, kiž w žanym spěwniku njenamakaš, rozwjeselichu starych a młodych. Loteriju poskići jedyn Słowak, kotrohož wulosowanki wjele wjesela zbudźichu. Někotryžkuli je potom z dźěćacymi hrajkami domoj ćahnył, zo mohł kóždy dźeń spominać na młode lěta. Skónčnje běchu też ći z počesćowacoho wječora so wróćili, tuž pleśeše so potom zabawa hač do pózdnjeje nocy. Naša serbska kapała pilnje hudźeše serbske reje, zo móžeše so młodźina narejować. Naše rjanolinki w narodnej drasće wohrěchu cyły wječor, a jich wjesołe rozmołwy zbudźichu też powědatych serbskich pachołow k dobroserbskomu wuznaću, kiž runje towarstwo „Jednotu“ tak mnohe lěta debi. Wječor skónči po hesle: Trać dyrbi Serbstwo zawostać, a też naše pozbudźace towarstwa!

Z Filipowa. Hnadowne městno Našeje Lubeje Knjenje z Filipowa wuliwa swoje žohnowanjo wot 1866 sem daloko a šěroko. Hdyž bě tam wulkotna bazilika k česći maćerje Božeje natwarjena, pućowachu tam lěto wob lěto tysacy a tysacy pobožnych putnikow. Kardinal Kašpar, Pražski arcbiskop, wotmě tam lětsa 13. wulkoho rózka, swjatočnu biskopsku Božu mšu. Lětsa swjećeše so na tym dnju 70 lětne wobstaćo hnadownoho městna. Mez tutymi swjatočnosćemi bu žónska spodźiwnje wustrowjena, kotrejž bě tuberkuloza (suchoćina) ruku wot łohća sem cyle skóncowała. Lěkarjo myslachu hižo na to, jej ruku wotewzać. Wědomosć njezamóh tute natłe wuhojenjo na naturske wašnjo wujasnić. Khore kosće su so cyle wobnowiłe.

Założeński swjedźeń spěwnoho wotrjada Baćońskeje wosady.

Na wjacore wašnio běchu Baćońčenjo na swój swjedźeń do Haslowa přeprosyli. Ale nadobo nawali so zyma ze sněhom. Što nětko, so někotryžkuli prašeše. Wšitko je přihotowane, wotstorčenjo njemóžne. Pojědu tam pohladać, byrnjež wšak wječor přejara wot ćopłych kachli njehonił.

Měrćinkec žurla so pomału pjelni a, runjež njebě přepjelnjena, móže tola předsyda, knjez Jurij Měrćink, rjanu ličbu wopytowarjow postrowić. Rozłožuje najprjedy, wo čo so wotrjad prócuje. Joho zaměr je, zakhować też w Baćońskej wosadźe jene z našich rjanych kulturnych kubłow, naš serbski ludowy spěw. Nadźija so, zo, kaž wšudźom w našim kraju zajim za ludowe kubła so pěsći, też za tele naše prócowanjo prawe zrozemjenjo, zwólniwe spěchowanjo a skutkownu podpjeru namakamy.

Najrjeńši dóńt.

Powědančko wot Henr. Brey.

Nócna ćišina rozlěhowaše so nad městom. Prjedy jasnje wobswětlene wokna we wobkhodnych měsćanskich hasach so zakrywachu z ćmu a kaž k měrej nětk so khowachu wšě tam k wabjenju wustajene twory. Też tamny złótnikaŕ bě zhašał swěcy swojoho we błyšću drohotnych debjenkow a krasneje pychi so zybolacoho wobkhoda.

Nad nócnej ćišinu skhadźeše měsačk a dobywaše so ze swojim błyšćom do wšěch kućikow. Też městnosć złótnikarnje napjelnješe a wubudźowaše ze swojim błukim swětłom wšitke te złoto a wšě dejmanty a kristale z nócnoho měra. Zazybolichu so w měsačkowym swětle, kotrež so předobywaše do najćěmnišich kućikow a wšitku tu wotpoćowacu pychu mohł rjec ze spara wołaše. A hibanjo tu nasta a šeptanjo a kaž z wóčkow so błyšćatych jasne pruhi sapachu. Wobkuzłaca krasnosć so tu wubudźi: Tu drohotne parle a dejmanty na mjehkej židźe swoju pychu pokazowachu. W tym kašćiku leži parlowy rjećazk swój cuni błyšć dychajo, w tamnym pak smaragdowy, kiž krasnje so frinkoli w zelenej barbje. — Z boka leżitej dwaj pjerśćenjej nic k přirunanju z tamnymi drohoćinkami. Jedyn cyle ćeńki, nimale přetrjebany złoty pjerśćeń z drohotnym pak kamuškom na čerwjeń so błyšćacym, kapcy krewje podobnym, a tamny cyle khuduški, jednory sléborny bjeze wšeje pychi. Cyle poniżnje so tulitej w kućiku před pódla ležacym rjećazkom z brilantow.

Mjez wšitkimi tutymi drohoćeńkami pak wuzběhowaše so dijamantowy dijadem, kotrohož drohotne kamuški kaž žehliwe płomjenja sapachu bohaty błyšć.

Swojeje krasnosće a dostojnosće běše dijadem sebi derje wědomy. Strowješe přećelnje wšitke parle, dejmanty a druhe pyšinki, kotrež dźěn běchu, hačrunjež so też joho dostojnosći njerunachu, tola nahladnoho pokhoda. Ze spodźiwanjom złoži swoje wóčko też na tamnej dwaj jednorej pjerśćenjej.

„Kak dha tutej přistupa namakaštej do našoho wuznamnoho towarstwa?“ prašeše so mjerzacy. „Njejstej tola ani kuska žanomu z nas poruno!“ Wšitko womjelkny; pjerśćenjej pak tuleštej so wohańbjenej hłubšo do kućika. Parle a smaragdy pak ničo wo nimaj njewědźachu praić, dokelž běštej hakle tu lědma přišloj. Brilantowy rjećazk pak dźeše:

„Ja wšak bych mohł wěc wujasnić, nadobna wjerchowka, dokelž tu hižo někotre dny přebywam. Do tutoho kašćika mjenujcy kładźe złótnikaŕ wšě wěcy, kotrež maja so porjedźeć. Też tebje dźěn tu přinjesechu dźensa k tomu.“

„Haj, haj, to hižo wěm“, dźeše dijadem hordźe, „maš cyle prawje, hdyž mje mjenuješ, wjerchowku! Sym z prastaroho, nadobnoho rodu; lětstotki dołho su mje nahladne žónske wjerchowskoho domu nosyłe a moj błyšć a moja krasnosć přesahaše wšitko. Nětko su so mi někotre kamuški puśćiłe, kotrež ma złótnikaŕ zasy přičinić. Za někotre dny hižo zasy dyrbju debić na swjedźeńskim dnju čoło młodeje wjerchowki. Wěŕ mi, luba sotra, zo je moj dóńt najkrasniši a najzbožowniši pornjo wašomu.“

Z našej narodnej hymnu so swjedźeń zahaji; po powitanju přez knjeza Měrćinka wunjesechmy sławu našomu wjednikej a wuspěwachmy też němsku hymnu. Dalši program přinjese nam tójšto našich rjanych serbskich spěwow, sobu zaplećene też někotre němske. Naš serbski časnikař a zdobom mištr na swojich serbskich huslach, zahra nam rjenje z přewodom knjeza Lipiča někotre serbske reje, za čož mócny přiklesk dósta. Wosebje derje so připosłuchařstwu spodobaštej spěwaj: „Hdyž wječor sparny wusnyć chcu“ a „Wječor je blizko“.

Mjez programom poréča wosadny knjez farař rjane słowa dźaka knježim: dirigentej, Menclej Lipičej, kaž też předsydźe wotrjada a wšěm sobuskutkowacym. Wšitcy hromadźe su dyrbjeli wjele prócy nałožować, zo by so to dócpěło, štož nam poskićichu. Je to woprawdźe zwjeselacy skutk, zo so tu w Baćońskej wosadźe zasy spěwa. Mnoho je so tu hižo pospytało, tak wuwjedźe knjez farař; dóńdźe jenož k tomu, zo so štomik drje rjenje zazeleni, zakćěć a płody přinjesć njedocpě. Nadźijomnje so nětko tu při spěwje wšitke mocy ze starych rozpadankow zhromadźa a nam zakhowaja naš serbski spěw a našu maćeŕnu rěč. Zo sebi my naše kulturne kubła ważimy a hajimy, to njemóže tola nikomu škodźeć, nas pak to česći. Jara zwjeselace je, zo spěwny wotrjad też wopřija někotre młode mocy, na dalšu młodźinu so apeluje, připimać k dobromu skutkej.

Cyły wječork měješe dostojnoho, wjesołoho razu, kiž dyrbješe też sobu poswjećeny być našomu najwjetšomu mištrej hudźby Bjarnatej Krawcej k joho 75. narodninam. Pękna rejka potom hišće starych a młodych někotre hodźinki zjednoći. Ze wšitkich mjezwočow so jasnješe spokojna myslička nad dokonjanym, poradźenym swjedźenjom a nadobnym skutkom.

Wy pak, lubi Baćońćenjo, nam dale pěknje spěwajće, zo so nam naše drohotne narodne kubła njezhubja! *jlk*

Swjedźeń k počesćenju Bjarnata Krawca,

našoho zasłužbnoho hudźbnoho direktora a mištra, woporniwoho prócowarja za zdźerženjo našoho drohoho serbskoho ludstwa, wuhotowaštej zańdźenu njedźelu w Serbskim domje zhromadnje Maćica Serbska a Domowina. Nahladna ličba česćowarjow a přećelow jubilara bě so zešła a witaše joho, hdyž do jich srjedźizny zastupi, z postanjenjom. Po prologu wot J. Šewčika zbasnjenym a přednjesenym, wotwiwaše so hudźbny program ze składbami sławjenoho mištra a wot njoho samoho na klavěrje přewodźany.

Wumělskim hudźbnym twórbam wědźachu z hłosom abo na klavěrje prawy wuraz dać sobuskutkowacy: knježna Burgasec, dr. A. Imiš a A. Česla. Začuća a zbožopřeća serbskoho luda tołmačeše w rjanej rěči wjednik Domowiny knj. P. Nejdo, pohódnosćejo wuznam B. Krawca, a přepoda jomu krasny wobraz, wot M. Nowaka zhotowjeny. Na kóncu swjedźeńka dźakowaše so direktor Krawc za wšu jomu wopokazanu lubosć.

„O zo bychu z twojoho
klina wušli mužojo,
hódni wěčnoh' wopomnika.“

Tak wuklinča ze spěwom na serbsku Łužicu rjany wječor.

-ł-

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

W poslednim čisle „Kat. Posoła“ dokóńčichmy stawizniski rozhlad wo našim hnadownym serbskim městnje a pokazamy tych, kotřiž chcedźa wo tym wjacy zajimawoho zhonić, hišće junu na knihu P. Romualda: „Tysac lět hnadowne městno Różant“. Za mały pjenjez ju pola spisowaćela w Różeńće dóstanješ.

W cyrkwinskich stawiznach katolskich Serbow pak chcemy pokračować, dokelž su nic jenož zajimawe, ale też powučace.

Złožujemy so zasy na rjanu knihu bywšoho Radwořskoho fararja Jakuba Nowaka-Horjanskoho, kotruž je wudał pod napismom „Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow katolskich Serbow“.

Wšitcy pokłonichu so česćownje před tak wysokej dostojnosću. A tamnej pjeršćenjej zwěrištej sebi lědma dychać a so hibnyć z poniženosću.

„To je wěrno“, dźeše brilantny rjećazk w mjenje wšitkich; „ty sy wuzwolena a wuznamjenjena přede wšitkimi a kraluješ we pyšnych wyššinach. W błyšćatych so brodach debiš ty wjefchowske hłowy najrjeńšich žónskich a přesahuješ wšitko z twojej krasnosću. Tola, wjefchowka, też mój dóńt je jara rjany! Ja přežiwju sobu zbožo młodeju mandźelskeju. Wosobny knjez mje kupiwši połoži mje pod hodowny štomik za swoju njewjestu. Budu junu zawdawk lubosće mjez dwěmaj zbožownymaj člowjekomaj. Njeje to też rjany dóńt?“

Wšitcy wjesele přihłosowachu, a dejmantowa króna měnješe: „Też ty maš prawje! Wšitcy njemóža na najwyššim skhodźeńku žiwjenja stać kaž ja; tola we wšitkich worštach a powołanjach móžeš něšto rjanoho dožiwić. Kak zajimawe by tola było, hdy bychu wšitcy z nas, kotřiž smy tudy zhromadźeni, powědać chcyli, k čomu su powołani. Kajki dóńt čaka snadź na tebje, luba sotra?“ praša so dejmant parlowoho rjećazka.

„Rad ći wuznaju, nadobna wjefchowka“, wotmołwi parlowa pycha. „Bórzy budu debić šiju młodeje maćerje. Dołhe lěta hižo čakataj mandźelskaj, jara pobožnaj a darniwaj, na małoho herbu. Nětko skóńčnje je Bóh jeju horcu próstwu wusłyšał a jimaj daril synka. Nimo měry staj zbožownaj, a młody nan chce na dnju, hdyž budźe synk křćeny, z mojej pychu zwjeselić swoju lubu žonu.“

„To je jara dobra myslička“, dźeše wjefchowka. Tola smaragdowy rjećazk wótře znapřećiwi: „Mi so njelubi tale myslička; přetož parle woznamjenjeja sylzy, to je zrudne znamjo.“

„O“, dźeše parlowy rjećazk, najebać toho móžeše sebi mje zbožowny nan tola wuzwolić; přetož před sylzami drje nichtó přelutowany njebudźe. Też w najzbožownišim žiwjenju, w najlěpšim mandźelstwje njewuwostanu horja, zrudoby a čefpjenja, kiž wužaduja sebi hófke sylzy. Tola też sylzy radosće so druhdy ronja, kaž w tymle mojim padźe — sylzy čistoho maćeŕnoho zboża! A te su kaž najrjeńše a najdrohotniše parle . . .“

Smaragdowy rjećazk měnješe: „Móžeš snadź cyle prawje měć, luba sotra. Kóždy ma swoje nahlady. Ja wězo tajke ćiche, wosamoćene domjace zbožo njelubuju; buch rodźeny za wulki šěroki swět. Ty ważiš sebi swój dóńt, tola mój wězo je wo wjele, wjele rjeńši! Ja budu so błyšćić na šiji sławneje spěwařki. Prync z kralowskoho rodu je mje skazał, zo by počesćił jeje wumělstwo, z kotrymž wona wšědnje tysacy ludźi zahorja. Hdyž tuta sławna spěwařka potom stoji we wobkuzłacym błyšću, w różowej pyše před hobrskej syłu wobdźiwacych ju připosłucharjow, hdyž so w njeličomnych swěcach moje kamjenje na njej žehla a frinšela w krasnym błyšću a tysacy wočow na nje su złožene: Wěŕ mi, luba sotra, to su najzbožniše začuća, kotrež mje potom putaja!“

Wšitcy jej přihłosowachu a přejachu jej zbožo. Wjefchowka, dźensa wurjadnje dobreje a wjesołeje mysle, dźeše: „Haj, lube sotry, nam wšěm je jara rjany dóńt daty. Tola hdźe dha stej tamnej pjeršćeńkaj wostałoj? Też wonej dyrbitej nam hišće něšto powědać.“ (Přichodnje dale.)

Druhe hnadowne městna w Serbach.

Jiłocy.

Jiłocy (němski: Eulowitz) su burska wjes ke krótkomu ranju wot Budestec (za Budyšskimi horami). Hnadowne městno tam takle nasta: Lěta 1496 běše we Łužicy mór, na kotrychž wjele ludźi wumrě. Też w Jiłocach skoro cyła wjes wotemrě. W tutej nuzy zjewi so mać Boża knježnje Wórši Kralec w Jiłocach a slubi jej, zo mór ju a jeje bratra Pawoła Kralec přelutuje, jeli byštaj drjewjanu postawu swj. Marije, kotraž přede wsu steješe, wopytowałoj a ju tam česćiłoj. Wonaj tak činještaj a wukhowaštaj so z tym woprawdźe spodźiwnje strašnej khorosći. Tuž tam też druzy ludźo pomoc pytachu a namakachu; też woni mórej wuceknychu. Z mnohimi spodźiwnymi wusłyšenjemi pohnuty Kral skónčnje k Budestečanskomu fararjej dźěše a wuprosy sebi wot njoho dowolnosć, zo smě na městno drjewjaneje postawy kapałku natwarić a k tomu dary hromadźić. Dowolnosć dóstawši wón bórzy rjany pjenjez nazběra, kupi wot 3 tamnišich burow přihódnu ležownosć a w Khróstawje a Šěrachowje trěbne twarske drjewo, kotrež jomu susodni burja darmo domoj zwozychu. Tak bu z lohkej prócu kapałka natwarjena, kotruž tehdomniši (Mišnjanski) biskop Jan IV. poswjeći. Nětko zarjadowa Budestečanski farař Pawoł Bosak wašnje, zo wón 3. dźeń kóždoho róčnoho časa ze swojej wosadu do Jiłoc pućowaše. Druzy susodni fararjo činjachu je runje tak. Po času tam z daloka a šěroka ludźo přikhadźachu.

Też tute hnadowne městno nowa nastata lutherska wěra zniči. Jako so wona w Budestecach rozšěrjeć poča a farař Pawoł Bosak lěta 1526 ze swojej wosadu k njej přistupi, přestachu pućowanja na hnadowne městno w blizkich Jiłocach. Hnadowne swjećo přenjesechu do Budestečanskeje cyrkwje; pjenjezy pak, kotrež běchu so tam z darow a pobožnych wotkazanjow nahromadźiłe, tak rozdźělichu, zo połojcu Budestečanska cyrkej dósta, za druhu połojcu pak město dotalnych drjewjanych kamjeńtne mosty přez Šprewju natwarichu. Zwón Jiłočanskeje kapałki přińdźe do wosadneje cyrkwje w Budestecach, hdźež mějachu dotal jenož jedyn zwón, kotryž na cyrkwinskej hornjej łubi wisaše a so w cyrkwi deleka zwonješe. Hnadowne swjećo z přiběranjom lutherskeje wěry wo swoju nahladnosć přińdźe a zhubi so skónčnje cyle. Wopušćena kapałka w Jiłocach pak rozpada, tak zo tam nětko lědma hišće městno znaja, na kotrymž je stała.

Drježdźany.

Dalše hnadowne městno, na kotrež wjele Serbow pućowaše, běše křižna cyrkej w Drježdźanach. Wo joho nastaću so tole powěda: Něhdy připluwa železny křiž po Łobju z Čech do Drježdźan dele. Tam wućahnychu jón z wody, natwarichu jomu k česći křižnu cyrkej a postajichu we njej spodźiwny křiž k česćowanju (w 13. stoléće). Dokelž nowa cyrkej nimo toho wulku třěsku Jězusowoho křiža darjenu dósta, pućowachu tam z cyłych Serbow. Tohodla dyrbjachu tam bórzy wjetšu cyrkej natwarić. Za časy biskopa Withego II. (wokoło lěta 1330) móžeše we njej kóždy dwójcy wob lěto wotpusk dobyć, štóž křižnu cyrkej wopyta. Kaž na wšelakich druhich hnadownych městnach, běše też tu spodźiwne žórło, kotrehož wodźe wustrowjacu móc připisowachu. Blizko Wiliskich (Wilsdruffskich) wrotow mějachu studźeń, kotruž „Živu studnju“ (Queckbrunnen) mjenowachu a kotraž běše daloko a šěroko jako strowotne žórło znata.

Też pobožne pućowanja do Drježdźan w Lutherowym času přestachu. Hdyž lěta 1539 posledni katolski woleński wjeřch Jurij Brodaty wumrě, přinuzowa joho nastupnik Hendrich wšěm wosadam z mocu luthersku wěru. W křižnej cyrkwi w Drježdźanach da wołtarje zwottorhać a žadaše wot fararja Pětra Eisenberga, zo by po nowym (lutherskim) wašnju woprawjał. Tutón pak joho žadanjo wotpokaza, złoži swoje zastojnstwo a woteńdźe na Budyšske tachantstwo, hdźež hač do swojeje smjerće wosta. Zo by spodźiwny kříž, kotryž katolikojo w Drježdźanskej křižnej cyrkwi česćowachu, nowotarjam do rukow njepřišoł, wza jón Eisenberg sobu do Budyšina. Jomu k česći natwarichu najskerje w tamnišej tachantskej cyrkwi „křižny wołtař“ z wulkej, jara wumělskej Božej martru; wón zady wulkoho wołtarja steješe. Spodźiwny kříž sam pak je so tam w njeměrnych wójnskich časach zhubił.

Tuchoř, Hodźij a Khróšćicy.

Też w lěsu Tuchorju nad Hornim Wujezdom běše něhdy hnadowne městno maćerje Božeje. Kak pak je nastało a što je so tam spodźiwnoho stało, njeje nam ze stawiznow znate. To pak je runje z dopokazom, zo běše jara stare. Najskerje su tam hnydom po rozšěrjenju křesćanstwa na městno pohanskoho wołtarja křesćansku kapałku natwarili, kotraž bu pozdźišo hnadowne městno.

Prěnju powěsć wo hnadownym městnje w Tuchorje mamy z lěta 1523 (abo 1540?) hdźež skorźić počachu, zo so na puću ke kapałcy, kotraž hłuboko w lěsu stoješe, rubježne nadpady stawaja. Wjele tutych rubježniskich stawiznow drje běchu sebi lutherscy wumyslili abo z małych podawkow wulke rubjeństwa wudźěłali, zo bychu zběhnjenjo jim njeluboho hnadownoho městna docpěli. Wo njewěrnosći tutych powěsćow so njepřeswědšiwši wupraji tachantstwo hromadźe z hižo lutherscy zmyslenej Budyšskej měšćanskej radu, kotrejž lěs Tuchoř słušeše, biskopej Janej VIII. próstwu, zo by hnadownu kapałku zběhnył. Biskop, kotryž wězo njechaše, zo bychu puć na swjate městno za njekhmanstwa wužili, dopjelni tele žadanjo. Zawěsće pak běše też wón wopak rozwučeny. Tola hnadowna postawa bu lěta 1540 do Wujezdźanskeje cyrkwje přenjesena, kapałka zwotorhana a na nowym pohrjebnišću w Budyšinje zasy postajena, kotrež po Tuchořskej cyrkwičcy mjeno „Tuchor“ dósta. — Pućowarjo, kotřiž běchu hnadowne swjećo w Tuchorju wopytowali, přikhadźachu k njomu też do Wujezda.

Ale też tu wone dołhoho měra njedočaka. Přetož hižo za dźesać lět (1550) poča so też we Wujezdźe nowa wěra rozšěrjeć. A hdyž dotalny katolski farař lěta 1551 wumrě, postajichu tam Natuša Mjelerja z Kulowa za lutherskoho předarja. Zo by so hnadowne swjećo njewonješećišo, přenjese je tehdomniši hišće katolski Hodźijski farař do swojeje wosady a postaji je w Hodźiju w kapałcy wyše wsy. Črjódy pobožnych pućowarjow přińdźechu, kaž prjedy z Tuchorja do Wujezda, tak nětko też wottam do Hodźija. Tak bu też Hodźij hnadowne městno. — Ale też tu hnadowne swjećo dołho njewosta; přetož lěta 1559 přinuzowachu też Hodźijej luthersku wěru. Dokelž so tamniši farař Jan Temlef zapowě, nowu wěru přijeć, bu wot hižo lutherskoho knježefstwa wotsadźeny, a dźěše za fararja do Khróšćic. Při tym wza hnadowne swjećo sobu. Hdźe pak je wone tam wostało, je njeznate. Dźensa tam ničo wjacy wo nim njewjedźa.

Nosaćicy a Biskopicy.

W Nosaćicach pola Lubija steješe tohorunja prastara kapałka, na městno pohanskeje swjatnicy natwarjena a swj. Veronicy poswjećena. Też wona běše pozdźišo hnadowne městno, na kotrež wjele wěriwych pućowaše. — Tutu powěsć lěta 1587 w lisćinje we wěžinej kuli namakachu; to pak je też wšo, štož wo tutym hnadownym městnje wěmy.

Biskopicy běchu runje tak znate hnadowne městno, kotrež hižo lěta 1076 w starych lisćinach mjenuja. Bě tam nahladna hłowna cyrkej, maćeri Božej poswjećena, z dźewjeć rjanymi wołtarjemi. Tohorunja běchu tam tři kapale, kotrež buchu runje kaž hłowna cyrkej wot pobožnych pućowarjow wopytowane. Horliwe nabožne žiwjenjo knježeše w Biskopicach, dóniž tam ze zawjedźenjom reformacije 29. dec. 1558 so wšitko njespowróća a potom lětstotki dołho so žanych katolskich Božich słužbow wjacy njeswjećeše. Posledni katolski farař Joachim dyrbješe Biskopicy wopušćić, dokelž nowu wučbu přijeć nochcyše. (Pokročowanje.)

Kak so mać Boža w Abesynskej česći.

Smy hižo w jenym nastawku wo njewšědnym česćowanju swjateje Marije pola křesćanskich Abesynow powědali. Dźensa chcemy na přikładźe pokazać, kak dźěsćowscy Boharodźićefku w kraju negusa česćuja. Tutón počink njejewja so jenož we rjanych słowach, w kčějacych orientalskich mjenach a wobrazach, ně, pokazuje so woprawdźe praktiscy w marijanskim duchu a w skutkownej lubosći.

Běše w italsko-abesynskej wójnje w lěće 1894, kotraž tak njezbožownje za Italsku wukónči. Kejžor Menelik, wuj nětko knježacoho negusa Haile Selassija, wuhotowa we woprawdźe křesćanskej lubosći kóždu njedźelu někotrym italskim jatym bohatu hosćinu. Jenoho dnja dósta list wot italskeje maćerje:

„Wulki kejžoro! Sym jenož jednora khuda mać a wěm, zo je mój syn Twój jaty. Měj sobuželnosće ze mnu a daj mi moje dźěćo wróćo! Sym wčera w tym zmysłu před wobrazom maćerje Božeje so modliła. Zdaše so mi, kaž by so na mnje posměwknyła a prajiła: „Dowěř so! Wulki Menelik da ći twoje dźěćo wróćo.“ Tuž mi daj w mjenje maćerje Božeje moje dźěćo naspjet!“

Menelik da hnydom jatoho k sebi přińć a praji jomu: „Sy swobodny! Jutře směš so k swojim nawróćić. Tu maš pjenjezy na puć. Něšto wojakow budźe će přewodźeć, zo by přez pusćinu přišoł. Praj pak twojej maćeri w mojim mjenje: Nic Menelik, ale naša zhromadna mać to bě, kiž je mi swobodu dała! Dokelž knježna Marija je runje tak moja mać kaž twoja. A hdyž moja mać „haj“ praji, potom njemóžu tola „ně“ rjec. Tuž dźi; mać Boža škituj će a njech će strowoho a čiłoho k Twojim dowjedźe.“

To je krasne słowo wěriwoho ducha a woprawdźe křesćanskoho wjerćha — z dobrym přikładom za druhich!

—k

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. W nowišim času so praji, zo drje sebi katolska cyrkej knježnistwo waži, nic pak mandźelstwo. Haj, někotři samo praja, zo wona mandźelstwo zacpěwa. My derje wěmy, zo to wěrno njeje, hewak njeby Khrystus mandźelstwo pozběhnył na sakrament. Ale ći, kotřiž takle rěča, to pak njewědźa, pak wědźeć njechadźa. Zo wudawanja njejsu wěrne, pokazuje też ličba nowozwěrowanych porow, kotrež Swjatoho Wótca wopytachu. Hižo přez 31 000 młodych mandźelskich porow měješe audijency pola bamža. Před krótkim wopyta joho dale 94 maćerjow, kotrež maja wosebje wjele dźěći.

Jenož mało bamžow je woprawdźe dołhe lěta tiaru (bamžowsku krónu) nosyło, mjez nimi běše bamž Leo XIII. W přerězku přińdźe na jenoho bamža něšto mało přez 7 lět knježenja. Někotři su wosebje krótki čas tute wysoke zastojnstwo zastawali. 39 knježachu jenož jene lěto abo mjenje. Dźewjeć z nich samo nic hišće cyły měsac. Najkrótšii čas běchu ze zastupjerjom Khrystusowym na zemi bamž Šćěpan II. (lěta 752), kotryž hižo tři dny po tym, hdyž na trón přińdźe, wumrě; Hórban II. (l. 590) běše 13, Cölestin IV. (l. 1241) 17 a Leo XI. (l. 1605) pak 27 dnjow z bamžom.

Swětowa wustajeńca katolskoho nowinarstwa w vatikanskim měsće so na dnju mjeninow Swjatoho Wótca 12. meje swjatočnje wotewri a traje 6 měsacow. 45 statow je přilubiło, zo so na wustajeńcy wobdźěla a tam nowiny a časopisy atd. pósćelu. Su to sćěhowace staty: Vatikanski stat, Awstriska, Argentiniska, Belgiska, Boliviska, Brasiliska, Češkosłowakska, Chile, Costa Rica, Estlandska, Filipiny, Francózska, Gdansk, Guatemala, Haiti, Honduras, Hollandska, Iriska, Italska, Jendźelska, Južnosłowjanska, Kanada, Kolumbija, Kuba, Lettiska, Litawa, Luxemburgska, Malta, Mexiko, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Pólska, Portugalska, Portorico, Rumunska, Španiska, San Domingo, San Salvator, Šwica, Uruguayska, Wuhefska, Venecuela a Zjedn. Staty.

Platy, z kotrymiž je Pětrowa cyrkej wukładźena, dyrbjachu so zdźěła z nowymi zaměnić. Tute dźěła su skoro hotowe. Před hłownym woltarjom buchu drobne mosaiki wotstronjene a za to tam wjetše platy z rjanymi rysowankami nakładźene. Mjez nimi je też wopon Pia XI.

Kak so wšelake katolske rjady wot lěta 1919 hač do 1935 rozwichu, pokazuje lětna rozprawa. Powšitkownje smě so prajić, zo w tutych 16 lětach ličba wulkotnje zrosće, mjenujcy wo 35 %. Zwjeselace winy tohole přiběranja su najskerje tele: 1. zo hižo dźěći w zažnej starobje k swjatym sakramentam du, 2. zo wosebje zdźěłane woršty mjez katolicismom přecy swěrnišo haja nabožne žiwjenjo a 3. zo zajim za misijóny bóle a bóle rosće. A nětko někotre ličby, kotrychž prěnja pokazuje přecy ličbu sobustawow lěta 1919, druha pak tych z lěta 1935. Jezuića 17 121 — 24 270; Franciskanojo 19 000 — 22 527; šulscy bratřa 14 630 — 15 125 sobustawow; Kapucinojo 10 071 — 12 613; Salesianojo swj. Don Bosca 4179 — 10 971 (tu přirostk wučini wjacy hač 150 %; Benediktinojo 6457 — 9070; Dominikanojo 4476 — 6700; Redemptoristojo 4500 — 6239; Oblatojo 3110 — 4955 atd. W tutych ličbach su też wopřijeći duchowni, bratřa a novicy, nic pak kandidatojo a postulantojo.

Němska. Wrótsławski kardinal Bertram namołwja we swojim poslednim pastyrskim lisće wosebje k swěrnomu swjatosćenju njedźele a swjatych dnjow. Tam rěka, zo móžeš na swjatosćenju njedźele spóznać, kajku dušinu kulturu lud ma. Pytajće, štož je njebjeske, pytajće, hdźež Khrystus přebywa! Je wobžarować, hdyž wšelake swětne swjatočnosće wopyt Božich służbow poćeżeja abo samo znjemóžnjeja. Wosebje doma we swójbje dyrbi njedźela być z přileżnosću, zo so swójbni swjatosća, zo pak tutón dźeń też w měrje a lubosći přeżiwja. Wšitcy dyrbjeli też swjate woprawjenjo dóstać. Wosebje dyrbja so starši wo to starać, zo jich dźěći, kotrež w cuzbje přebywaja, njedźelu prawje swjeća. Prašejće so wašich dźěći přecy zasy w listach, kak z tym stoji. Wone dyrbja njedźelu swjećić też, hdyž je za nje to wopor abo hdyž je samo druzy tohodla hanja.

Zemrěty Berlinski biskop dr. Mikławš Bares je před někotrymi lětami we swojej diecejzy sobotu za měšnikow zawjedł. Na tutej, přecy po prěnim pjatku, modla so wěriwi wo swjatosćenjo měšnikow a měšniskich studentow a swjate woprawjenjo a wšě dobre skutki za měšnikow wopruja. (Štóž to runje sobotu po prěnim pjatku činić njemóže, njech sebi za to druhu njedźelu wuzwoli; štóž pak chce, móže samo kóždu sobotu w tutym měnjenju žiwy być.) Před krótkim zawjedźechu tutón nałožk też w Trierskej diecejzy. K tomu pisa tamniši biskop dr. Bornewasser po słowje: Wulke su žadanja, kotrež so nětkle našim měšnikam stajeja. Stoja we wojowanju wo zdźerženjo wěry w našim ludźe. Wšelake nadběhi so na nich činja. Spytuja měšnikow wot luda dźělić, spytuja wowčerja zrazyć a potom stadło rozpjeršić. (Mark. 14, 27.) Haj, njepřećeljo cyrkwje so samo wottrašić njedadźa, přisłodźenja wo našich měšnikach rozšěrjeć. Na to wšo so měri wotmołwa wěry: Modlće so za swojich měšnikow!

Biskop hrabja Galen je w Münsterskej diecejzy wotměwanjo exercicijow wosebje derje organisował. Kóžde katolske towarstwo ma wosebitu pokładnicu za exercicije, do kotrejež sobustawy za tute dny hromadźa. Tak też khudźi po času pjenjezy zwjedu, zo bychu so móhli na swjatych zwučowanjach wobdźělić. Zo bychu za exercicije wabili, su samo wosebity film zhotowić dali, kotryž so we wšěch wosadach pokazuje a so jara lubi. Cyle krótko prjedy hač rekrutojo k wojakam du, wotměwaja so exercicije za rekrutow a to we wšěch wustawach, w kotrychž so hewak też druhe exercicije wotměwaja. Na nich wobdźěli so hač dotal jara wjele młodych ludźi, kotřiž k wojakam dźěchu.

Z Němskeje njdsmědźa so pjenjezy bjez dowolnosće do wukraja brać abo słać. Kak je to nětko z darami za misijóny? Tute wužija so tola za misijóny a to na sćěhowace wašnjo: Snadź połojcu nahromadźenych pjenjez dóstanu němske misijónske domy w tukraju. Za nje kupja wone pola němskich firmow wšelake potrjeby za misijóny kaž drastu, mašiny, lěkarstwa, khartki za jězby misijonarow na łódźach atd. Tute wěcy pósćelu so potom do misijónow. To je dowolene. Za druhu połojcu pjenjez pak nakupi Vatikan wšelaku potrjebu w Němskej. Pjenjezy potom zasy dóstanu němske firmy. Vatikan pak da telko pjenjez, kaž płaćizna wučini, němskim misijónskim stacijam w cuzych krajach.

Južnosłowjanska. Před 1050 lětami wumrě swj. Method. K wopomnjeću joho smjerće postajichu južnosłowjanscy biskopja „Lěto swjateju Cyrilla a Methoda", kotrež so hižo loni 24. novembra w Agramje ze swjatočnymi kemšemi započa a so lětsa 5. julija skónči. Mjez tym dyrbja so wěriwi modlić wo zasyzjednoćenjo prawosławnych cyrkwjow z Romom.

Po swětawójnje nasta wokoło Agrama wjele nowych dźělow města. Ale njemějachu tam hač dotal cyrkwjow, zo bychu wobydlerjo móhli porjadnje k Božim službam khodźić. Nětko je młody koadjutor arcybiskop dr. Stepinac postajił, zo maja so w nowych zwonkownych dźělach města nowe wosady założić, kotrež dyrbja wězo też cyrkwje měć. Za tři tutych nowych cyrkwjow so hižo zakładny kamjeń położi.

W Osjeku założi so nowy kollegg (wysoka šula) Jezuitow. Jedyn měšćan dari mjenujcy rjadej khěžu, hdźež wězo hnydom dom Jezuitam zarjadowachu. Jezuitojo pak maja w Južnosłowjanskej też wjele njepřećelow. Tak zapodachu do skupštiny hižo wjacy króć namjety, zo bychu so Jezuitojo z kraja wupokazali.

Powšitkowny zwjazk z romskej cyrkwju zjednoćenych narańšich cyrkwjow w Rumunskej wotmě swój lětny kongres. Na swjatočnych Božich službach a zhromadźiznach wobdźěli so na 30000 wosobow. Rumunski justicny minister měješe mjez druhimi też rěč. Tu sta so prěni króć, zo so jedyn rumunski minister cyle raznje ke katolskej cyrkwi wuzna. Wón praji: Z Romom zjednoćena cyrkej je rumunska narodna cyrkej. Wona je hižo 200 lět zjednoćena z katolskej cyrkwju. Rumunski lud pak je so runje w tutym času na swoju narodnosć dopomnił a je za nju dźěłał. Potajkim katolska cyrkej njekazy prawe wuwićo narodow a ludow, ale je samo spěchuje. Katolska cyrkej njeje mjezynarodna w tym zmysle kaž na př. marxismus, ně, katolska cyrkej je powšitkowna. To rěka, wona wostaji kóždomu ludej swobodu, za swoju narodnosć dźěłać. Mnohe ludy maja so Romej dźakować, zo maja wysoku kulturu. Też my chcemy wuznać, zo smy tutej universalnej cyrkwi dźak dołžni. — Tak a podobnje rěčeše minister.

Francózska. Kaž je kardinal Amette postajił, modlachu so wěriwi prěnju njedźelu lěta 1936 we wšěch cyrkwjach a kapałach za francózsku wótčinu. Dale poswjećichu znowa cyły lud Najswj. Wutrobje Jězusowej.

Burja arcybiskopstwa Rouen darichu 2656 měchow pšeńcy. Z njeje mějachu so woblatka pjec, štož so też sta. Tola wosta hišće telko pšeńcy wyše, zo móžachu 550 na duchownstwo studowacych cyłe lěto z khlěbom zastarać. (W Francózskej jědźa, kaž je nimale powšitkownje znate, pšeńčny khlěb.)

Hdyž też w poslednich lětach zasy wjacy młodych ludźi so počina na měšnistwo přihotować, tak je tola nuza na měšnikach w někotrych biskopstwach jara wulka. Tak nima w diecejzy Agen 300 wosadow dosć měšnikow. Loni wumrě tam 20 duchownych, ale jenož 6 młodych měšnikow bu wuswjećenych. Połojca wšěch duchownych stoji w starobje 60 lět, 30 % měšnikow samo wyše 75 lět.

Před něšto časom wumrě profesor Grignard. Wón běše wosebje wuznamny wjednik w chemiji a běše tohodla pola wučenych cyłoho swěta znaty. 1912 dósta Grignard Nobelowe myto za chemiju. Wón běše žiwy dopokaz, zo so wučenosć a pobožnosć derje znjesetej, dokelž běše dobry katolik. Tutón profesor při Lyonskej universiće běše sebi sam přał, zo by bjeze wšeje pychi pokhowany był.

Awstriska. W Awstriskej budźe bórzy statna młodźina z katolskej młodźinu zjednoćeństwo tworić. Biskopja su za to mjez druhim postajili, zo njesmědźa so ženje zwučowanja abo zhromadźizny a swjedźenje na čas położić, w kotrymž su kemše. Też dyrbja so sobustawy porjadnje na Božich službach, też šulskich atd. wobdźělić. Ale też njedźelu popołdnju njesmědźa so młodostni přenapinać. Hólcy drje smědźa so wojeńscy zwučować, ale nic holcy.

Zjednoćene Staty Ameriki. Swjaty Wótc je dary, kotrež so w bikopstwje Helena a w krajinje Montana na njedźeli Pětrowoho pjenježka nahromadźichu, zasy wróćo dał, dokelž je w mjenowanym biskopstwje loni zemjerženjo wjele škody načiniło a w krajinje Montana suchota wšo zničiła.

100 studentow katolskich universitow wuradźowaše na jenym zjězdźe, kak by so najlěpje přećiwo komunismej a druhim błudnym idejam wojowało.

Kak móžeš našomu towarstwu pomhać?

1. Zo sy pilny čitar „Katolskoho Posoła".
2. Zo nowych sobustawow dobywaš.
3. Zo lětny přinošk bórzy zapłaćiš.
4. Zo w tajkich wobkhodach kupuješ, kotrež swoje twory w „Kat. Posole" poručeja.
5. Zo też nawěštki do „Posoła" wobstaraš.
6. Zo też sam z nawěštkami „Posoł" podpjeraš.
7. Zo zajimawe podeńdźenja hnydom dowěrnikej abo też redaktorej wozjewiš.
8. Zo z nastawkami wobsah „Posoła" wobohaćiš.
9. Zo maš zajim a dobre słowo za „Posoł", hdyž so na njón swari.
10. Hdyž też twojim dźěćom „Posoł" k čitanju dawaš.
11. Zo naš čišćerski wobkhod druhim poručuješ.
12. Zo z wulkej prócu spisane a wot našoho towarstwa nakładowane knihi a spisy kupuješ.

Dźi a čiń też tak!

kaž wjele našich čitarjow, kotřiž so při kupowanju w Budyšskich a Kamjenskich wobkhodach na nawěštki w „Katolskim Posole" powołaja. Překupcy dyrbja wědźeć, zo je wužitne, hdyž w „Katolskim Posole" so poručeja.

Należnosce našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 153. z Budyšina: Michał Rjeda; 154. ze Židowa: Jan Rab; 155. z Mnišońca: Pětr Žur; 156. 157. z Čornec: Jurij Wróbl, Michał Rjenč; 158. z Banec: Jakub Brězan; 159. z Nowoslic: Mikławš Wróbl; 160. z Łazka: Hańža Bjaršec; 161. z Marijineje Hwězdy: Marja Lebzec; 162. z Jawory: Hańža Krawčikowa; 163. z Kukowa: Hana Měrćinkowa.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 927. z Krjepjec: Mikławš Pětřka; 928. z Jawory: Jurij Kral; 929. ze Šunowa: Mikławš Šejda; 930. z Bělšec: Jan Měrćink; 931. 932. z Mnišońca: Pětr Žur, Pawoł Budaf; 933.—938. z Haslowa: Jurij Libš, Jurij Měrćink, Jakub Měrćink, Pawoł Zopa, Jurij Zynda, Jurij Bermich; 939.—942. z Jawory: Hańža Krawčikowa, Mikławš Rjeńčka, Jan Hančik, Michał Bjedrich; 943.—945. z Kukowa: Jan Rychtař, Michał Lebza, Jurij Knop; 946. z Karlowych War: frater Michał Šmid.

Njeswař na knjeza kantora,

hdyž druhdy nowiši kěrluš na byrglach zahraje, kotryž w staršim „Wosadniku“ nimaš. Dóńdź na faru a kup sebi za 10 pjenježkow **„Dodawk“** nowych kěrlušow, abo nowy rjany „Wosadnik“, je-li stary dodźeržał! Też kěrluš na Božej mši: **„O Božo, w prochu leżimy“** dóstanješ za 5 pj.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 10. februara 1936.

119 wołow, 105 bykow, 340 kruwow a jałojcow, 650 ćelatow, 773 wowcow, 1721 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) starše 42 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 38—42 hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 42 hr. 3) Mjasne 42 hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 42 hr. 3) Mjasne kruwy 36—42 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 28—35 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39—42 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 61—65 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 52—60 hr. 3) Snadnje wuwite 45—51 hr. 4) Najšpatniše 40—44 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 54—60 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 50—58 hr. 3) Mjasne wowcy 48—50 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 42—47 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy — hr.

Kožuchowe pjezle a liški

su zasy dóšle — nic drohe —

Kłobuki a měcy we wulkim wubjerku pola

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!

Smykawy! Sanki!

Dobre a rjane

kachle

we wulkim wubjerku.

Wosebje wukhwalene **„Baldur“**-kachle předawa tudy samlutki

Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

Budyšin — Bohata dr. 25

„Jednota“, towarstwo kat. Serbow w Budyšinje,

wuhotuje

njedźelu, 16. februara, wječor 1/2 8 hodźin

w Kolpingowym domje swój

zymski swjedźeń

z předstajenjom jara wjesołeje **hry**, z wjesołej bjesadu a **rejemi.**

Zastup 40 pj.

Lubje wšitkich přeprošuje **předsydstwo.**

Dr. Roeberowa „Ringelrosenbutter“

je wupruhowany srědk za **rozkwěkane rucy bolace nohi a wšo druhe bolace.**

Jenož w drogowni **Dr. Roebera**

Bohata dróha.

Tkaniny za **rubiška a fale** płaty, šaty atd.

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

K 1. aprylej

přijimam

burskoho hólca

do wučby, kiž chce potom pruhowanjo za burstwo wotpołožić.

Bur Mikławš Šołta w Njebjelčicach

Trinkt

SACHSE-KAFFEE

Dobry je

a wjacy a wjacy přećelow sebi dobywa.

1/4 punta **0,50** hač **0,95.**

Dobry je też

Sachsec bunacy bjez „koffejina“

100 gr **0,60** 200 gr **1,20**

Otto Sachse

Wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez“** wuprajamy wšěm lubym přećelam a znatym, kotřiž su so tak bohaće na pustych wječorach a pohrjebje našeje lubowaneje maćerje, wowki, přichodneje maćerje, sotry a ćety

Marje zwud. Ledźboroweje

wobdźělili a w horju nas tróštowali.

W **Pančicach a Serbskich Pazlicach,** 12. febr. 1936.

Zrudni zawostajeni.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje maćerje, přichodneje maćerje a wowki

Madleny Šefroweje w Dobrošicach,

kotruž Bóh luby Knjez w starobje 81 lět po krótkej khorosći wotwoła, wuprajamy wšitkim, kotřiž su njebohićku w tak bohatej ličbje na pustym wječorje wopytali a k rowu přewodźeli, wosebje wosadnym kk. duchownym za časćiše domawobstaranjo, kaž też za wjezenjo a njesenjo k rowu swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!

W **Dobrošicach, Boranecach a Nowoslicach,**
na dnju pokhowanja, 8. februara 1936.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. — Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

8. čisło.	W Budyšinje (Bautzen), 22. februara 1936.	74. lětnik.

Wjacy lubosće k Bohu!

Swjaty japoštoł Pawoł je wjele krajow přepućował. Je wulke města wohladał. Je prědował před kralemi a mudrymi tutoho swěta. Na swojich pućowanjach je wón wjacy hač jedyn króć do smjertnoho stracha přišoł. Jónu so při samym na morju zatepi. Wón přewjeze so z łódźu. Sylny wichor ze žołmami wojowacu łódź rozrazy a swjaty Pawoł so rozpadankow dźeržo wjacy hodźinow na morju pluwaše, dóniž skónčnje wumoženjo njepřińdźe. Čomu, tak so prašamy, pućowaše tutón japoštoł po swěće podawajo swoje žiwjenjo do najwjetšich strachow? Wotmołwa na to je joho krasny list, pisany na wosadnych w Korinće. W nim płomjeni so japoštołska lubosć nic jenož k wosadnym, přebywacym w rozpjeršenju, ale wosebje čista lubosć k stworićelej, k wěčnomu Bohu. Štóž kedźbnje tute mohł rjec z wutrobinej krewju pisane rynčki čita, słyši zwony zwonić, wołace lud k lubosći k Bohu!

I.

Swjaty japoštoł Pawoł, wulki wučeŕ ludow, pisa takle: Hdy bych rěče čłowjekow a jandźelow rěčał, lubosće pak njeměł, bych sčinjeny był kaž zynčacy mosaz abo klinčacy zwónčk. A hdy bych měł wěšćenje, a znał wšě potajnosće a wšu wědomosć a hdy bych měł wšu wěru, tak zo bych hory přesadźał, lubosće pak njeměł, njejsym ničo. A hdy bych rozdźělił khudym na jědź wšitke swoje zamoženjo a podał swoje ćěło tak, zo bych so spalił, lubosće pak njeměł, ničo mi to njepomha. Lubosć je sćerpliwa, je dobroćiwa; lubosć njeje zawistna, njeje samokhwalna, njenaduwa so. Njeje česćelakomna, njepyta swojoho wužitka, njeda so rozhněwać, njemysli złoho. Njewjeseli so nad njesprawnosću, wjeseli pak so nad prawdu. Wšitko znjese, wšitko wěri, wšoho so nadźija, wšitko přećerpi. — Tak daloko słyšimy swjatoho Pawoła k nam rěčeć. Haj wón też nam wo prawej křesćanskej lubosći rěči. Chcešli pruhować, kak z twojim žiwjenjom stoji — a ćichi čas posta ći dawa přileżnosć — dha wzmi sebi list swěta-japoštoła do ruki a přirunaj twoje činjenjo a zadźerženjo z tym, štož ći Swjate Pismo praji. Pódla toho maš hišće wjacy přileżnosće swoju lubosć měrić. Hdyž nětko swětny hołk trochu womjelknje, změješ też wjacy časa, na přikład našoho křižowanoho Zbóžnika pohladać. Wón běrje kříž na swojej ramjeni a jón njese na horu Golgata, zo by wumrěwši tebje wumožił. Tak też smjerć Jězusowa samsnu powěsć swětej dawa kaž tamny list swjatoho Pawoła: Wjacy lubosće k Bohu! A hdyž so prašamy, čomu to wšo, čomu tute ćerjenjo, kříž a samo smjerć? Njetrjebamy my khudźi człowjekojo dha sami lubosć wšu tu na zemi? Njeje dha w našich wutrobach husto hida, złósć haj zasakłosć? So wě, zo smy husto tak khudźi na mjezsobnej lubosći. Rozhněwamy so tak lohcy, njepopřejemy sebi jedyn druhomu, njepomhamy sebi, ale na wopak storkamy jedyn druhoho do zahuby, do hrěcha. Tak to často je. Ale čohodla! Nic snadź tohodla, dokelž njejsmy bratřa a sotry, wumoženi w Khrystusu? Nic snadź tohodla, dokelž njejsmy hišće spóznali, zo smy so w swjatej křćeńcy wotrjeknyli djaboła a wšitkich joho skutkow a smy tola zasy so wot njoho wobrěčeć dali? Potajkim hdże tči wina? Wjacy lubosće k Wótcej wšitkich wutrobow, wjacy lubosće k Bohu a lěpje budźe nam.

II.

Hdże dha je, tak so prašamy mać, kotraž ze swojim dźěśćom woprawdźe derje měnjo jomu swoje maćerne požohnowanjo dawa? A mać smě tola też požohnować nic jenož khlěb, Boži dar, nic tola jenož njerozomny skót, ale wjele bóle swoje dźěćo! Z tutym požohnowanjom njewuliwa mać jenož swoju lubosć swojomu lubuškej, ale wróća ju też swojomu Bohu, kiž dźěśću njesmjertnu dušu zaduny. A dźěći rady na mać a też nana posłuchaja, hdyž jim wo Bohu, wo kemšach, wo swjatym woprawjenju powědaja. W jich duši skutkuje hišće z młódnej mocu hnada swjateje křćeńcy. Woni njejsu hišće wot zakazanoho

štoma jědle. Pomhajmy jim zdźeržeć tutu prěnju lubosć prawje dołho w jich žiwjenju. Pomhajmy jim, zo bychu rjane lěta młodosće derje a z čistej wutrobu přeživiłe. Z čim to křesćanskej staršej najlěpje móžetaj? Dokonjataj to najlěpje, hdyž so hromadu modlitaj a swjaty dźeń a njedźelu swěru dźeržitaj. Jara derje je zawěsće też, hdyž swoje dźěćo zahe k swjatomu woprawjenju wjedźetaj, kaž sebi to swjata cyrkej tak należnje přeje. Njemóžemy sebi ničo lěpšoho přeć, hač zo bychmy prawje mnohich staršich měli, kiž na swoju swjatu wěru wjele dźerža a njedźelske swjate sćenjo derje rozpominaja a so po tym maja. To budźe też z wulkim žohnowanjom za cyłe zhromadne žiwjenjo w mandźelstwje a swójbje. Z Božej pomocu so lěpje dźěła. Z Božej pomocu so też najćežše winowatosće derje dopjelnjeja. Tuž njech je žiwa w našich domach lubosć k Bohu a k joho kaznjam. Njech so tam płomjeni woheń, kiž je Jězus sam założił wučo a předujo, ćerpjo a mrějo, hdyž je swojich lubował hač do kónca. Wopomńmy, štož modlitwa dźensnišeje njedźele praji: Wyskajće Bohu, wšitke kraje! Służće knjezej wjesele. Přińdźće před joho wobličo wyskajcy: Wězće, zo je knjez Bóh. Wón je nas sčinił, nic my sebje samych, my pak smy joho lud a wowcki joho postawy! -łž-

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Wulka swójba Budyšskich katolskich Serbow bě drje so skoro połnoličbnje zhromadźiła k póstniskej zabawje, na kotruž bě zańdźenu njedźelu wječor přeprošena do Kolpingowoho domu. „Jednota“ wuhotowa tu ryzy serbski wječor a swojej młodźinje bě přewostajiła wukonjenjo wjesołoho porjada. Wjednik „Młodeje Jednoty“, knjez kapłan Cyž, po powitanskich słowach rozłoži zaměry a prócowanja młodoho dorosta w „Jednoće“. Wón bě też rjany prolog zbasnił, kotryž młodźenc při započatku z dobrym wurazom přednjese. Sćěhowaše druha baseń — samsnoho pokhoda — wot jeneje knježny předdjesena. Po dalšim žortniwym přednošku potom zhromadnje spěwachmy naše rjane serbske pěsnje, doniž njeběchu so wšitke hrajeńske mocy zešłe a přihotowałe, zo bychu na jewišću pokazałe, kak so kopoli „młody muž, hdyž wari“. Wjesoła to hra! Hrajeńki a hrajerjo, sobustawy „Młodeje Jednoty“, ju woprawdźe wustojnje, wušiknje a běžnje poskićichu, tak zo so wšitkim lubješe a wjele smjeća a připóznaća wuwabi. Zahe w dźesatej hodźinje hižo hercy k rejam piskachu. To bě wjeselo za młodźinu, kiž bě tutón wječor hižo dawno wočakowała; ale też starše a stare semestry so młodostnje wjerćachu. Serbske a druhe reje so wotměnjachu. Mjez rejemi witaše předsyda hólčiny „Jednoty“, Hejduška, hišće też tych, kotřiž běchu hakle mjez programom přišli. Přeprošowaše wšitkich młodych Serbow k přistupej do „Młodeje Jednoty“, kotraž chce dale dźěłać a jednoćeć w prawym narodnym a nabožnym zmysłu. Połnóc běše so hižo minyła, a skoro wšitcy hišće tu běchu. Zrědka hdy je druhi swjedźeń tak wjesołoho a přećelnoho razu měł, kaž póstniski wječor „Jednoty“ lěta 1936! -ł-

— Zańdźenu njedźelu wumrě tu Marja Šołćina rodź. Frenclec ze Žuric. Njeboćička běše ze šwalču. Lěta 1928 woženi so ze skałarjom Jakubom Šołtu w Budyšinje. Wona běše mać štyrjoch dźěći. W poslednim času strašnje ćerpješe. Wša pomoc běše podarmo. Hakle 36lětna je nětko poručena do Božeje wole wudychała. Srjedu bu jeje ćěło na Mikławšku z bohatym přewodom pokhowane. Też z jeje domizny běchu mnozy přikhwatali. Budyšska „Jednota“ wobdźěli so z khorhowju.

— Zańdźenu srjedu přednošowaše w tachantskej cyrkwi znaty pater Elpidius z rjadu Franciskanow. Namołwješe k prawej křesćanskej lubosći, kotraž so jewi w křesćanskich skutkach. Tajki nadobny skutk je też, zo pomhamy tym, kiž su přez njepoměrnosć sebje a swójbu do hubjenstwa storčili. Mnozy přistupichu ke křižnomu zwjazkej a wuprajichu tak, zo chcedźa so wotrjec alkohola a z tym druhich zasy na dobry puć dowjesć pomhać.

— Njedźelu, póndźelu a wutoru (póstnicy) budźe so w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje 40hodźinska pobožnosć wotměwać. Na wšěch třoch dnjach je rano 1/26 hodźin Boža mša z wustajenjom Najswjećišoho a wječor budźe na mjenowanych dnjach něšporna pobožnosć. Njedźelu a wutoru so na kemšach a na něšporje serbski spěwa. Njedźelu w 1/2 hodź. budźe něšpor z modlenjom serbskich dźěći a wječor w 6 hodź. skónčacy serbski něšpor z rózarijom a požohnowanjom. Wutoru wječor w 6 hodź. budźe serbske prědowanjo. — Njech kóždy sobu pomha dny radostne a pozběhowace sčinić.

Z Njebjelčic. Kaž druhe lěta tak też lětsa zasy wuhotuje naša „Katolska Bjesada“ přichodnu póndźelu swój póstniski swjedźeń z wosebje bohatym wobsahom. Na swjedźenju zahudźi nam też naš jenički wumělski hrajeŕ na serbskich huslach, časnikarski mištr Mencl z Dobrošic. Toho dyrbiće słyšeć! Wjeselimy so, zo mamy z najmjeńša tutoho jenoho, kiž je nam wukhował tele wumělstwo. Dale ma so předstajeć jara rjana nowa hra „Zhubjena njewjesta“. Też rjane spěwy zaklinča w khorach, solach a duettach. Wšitko je derje na to přihotowane, zo mohło so na póstniskim swjedźenju „Bjesady“ kóždomu prawje lubić. Tuž přijědu wěsće, młodźi a stari, póstnisku póndźelu k nam do Njebjelčic!

Złoty mandźelski jubilej w Cyžec swójbje w Kukowje.

Žadny swójbny swjedźeń móžeštej Jakub Cyž a joho mandźelska Madlena rodźena Zyndźic zańdźenu njedźelu w kole mnohich přiwuznych a přećelow swjećić. Na tutym dnju běše runje 50 lět, zo běštaj do swjatoho mandźelstwa stupiłoj a sebi lubosć a swěru před Božim wołtarjom w Khróšćičanskej cyrkwi slubiłoj. Tutu dołhu dobu staj so swěrnje swojoho sluba dźeržałoj a Bóh Knjez je jeju też za to widźomnje mytował. Tak móžetaj spokojenaj na tutón ważny wotrězk žiwjeński zhladować.

Jubilar narodźi so 28. hodownika 1859 w Kamjenjej pola Radworja. Wukhodźiwši šulu ćehnješe buram na službu a dokónči tute dźěło pola kublerja Pjecha w Swinańi, hdźež so ze swojej nětčišej mandźelskej zezna.

Jubilarka pokhadźa ze samoho staršiskoho statoka, hdźež hišće nětko přebywa a hdźež so 11. winowca 1861 narodźi. Ze zbožownoho mandźelstwa wuńdźechu štyrjo synojo a jena dźowka, a to: Jurij, Mikławš, Bjarnat, Jakub a Marja. Wšitcy štyrjo hólcy służachu pola gardyjězdnoho regimenta w Drježdźanach a buchu po rozsudźe jich rytmištra knjeza z Wiedebacha nad Walorom pola Halštrowa najwušikniši jězdni swojeje eskadrony. Najmłódši syn Jakub padny jako prěni wjesnjan na polu česće 23. augusta 1914 w Francózskej. Małe wobsedźeństwo je Bjarnat přewzał; dwejo bydlitej w Kukowje a jedyn syn je w Njebjelčicach. Zdobom je zajimawe, zo ze swójby jubilara też štyrjo bratřa pokhadźachu, z kotrychž staj dwaj hižo na prawdźe Božej.

Jubilarka měješe bratra a sotru, wobaj staj zemrětaj; poslednišu pokhowachmy hakle před krótkim. We swojim dołhim žiwjenju njejstaj ženje strašnišo skhorjełoj a nětko hišće wjeselitaj so kruteje ćělneje a duchowneje strowoty. Tuž wšak bjez dźiwa, zo jubilarej hišće trubka słodźi — a bjez njeje joho zćežka wohladaš.

Bórzy po kwasu, potajkim w druhej połojcy februara 1886, bu jubilar do klóštrskoho dźěła přiwzaty, najprjedy jako ratarski pomocnik a wot lěta 1913 zastawa zastojnstwo klóštrskoho strażnika, w kotrymž dźěle so ze swojim zastupnikom wotměnješe. Tuž sebi też klóštrske knježstwo

njedaše přileżnosć nimo hić, jubilara za dołholětne swěrne dźěło a přikładomnu wutrajnosć počesćić. Knjez rentmištr přewodźeše jubilara k dopołdnišim Božim službam na joho městno w cyrkwi, a po nich podaštaj so wobaj do abtownje k hnadnej knjeni, kotraž swěrnomu służownikej najprjedy swoje najwutrobniše zbožopřeća w mjenje cyłoho konventa wupraji a so jomu za 50lětne skutkowanjo w zajimje klóštrskoho knježstwa podźakowa. Tosame činješe knjez P. Jan, kiž bě při tutym hołdowanju też přitomny. Hnadna knjeni přepoda jubilarej zaramowanu čestnu lisćinu, nahladny pjenježny dar a drohotny filigranski wudźełk, předstajejo swj. swójbu. Też knj. rentmištr Kündiger přeješe jomu w mjenje klóštrskoho zarjadnistwa wjele zboža k wurjadnomu dnjej a dźakowaše so za njewšědnu swěru w tak dołholětnym klóštrskim dźěle, z čimž so wone same česći a pohódnosćuje. Jara hłuboko hnuty za tak njewočakowane počesćenjo dźakowaše so jubilar z krótkimi słowami.

W klóštrskim zarjadnistwje njejsu tajcy veteranojo dźěła něšto njewšědne. Chcemy jenož z krótka naspomnić, zo lěsny dźěłaćeŕ Michał Janca ze Sernjan lětsa hižo 64. lěto klóštrskomu knježstwu służi. Najlěpši dopokaz, zo nětko nimale 700 lět wobstojacy klóštr je najwužšo hospodarscy zwjazany ze serbskim wobydleŕstwom.

Jubilaromaj přejemy też na tutym městnje dalšoho Božoho žohnowanja při zemńskim dróhowanju. A nětko z čerstwej nohu do dejmantowoho jubileja!

Powołanske wuběhowanjo.

Po cyłej Němskej su so nětkle wotměwałe za kóžde powołanjo wuběhowanske dźěła. Młodźi ludźo samsnoho abo podobnoho wukubłanja so skhadźowachu tu a tam a mějachu wukonjeć wšelake nadawki a dźěła. Najlěpše dźěła budźa so mytować. Z tutym nowym zarjadowanjom ma so wosebity zajim wubudźeć w młodźinje, zo by horliwje wšu prócu nałožowała k nawuknjenju swojoho powołanja. K druhomu razej so po cyłym kraju tajke něšto powšitkownje wuwjedźe. Też za našu ratarsku młodźinu na kraju by była wulka dobrota, byli so jej poskićiło wjacy přileżnosće, dokładnje nawuknyć pod wěcywustojnym nawjedowanjom swoje powołanske dźěła. Myslu tu na přikład na wothladanjo skotu, wosebje koni, na jězdźenjo, jěchanjo atd. To njedosaha, hdyž hólc sebi jenož tak trochu wothlada, kak ma so přahać, gratować atd. Wšelaku njewušiknosć často możeš wobkedźbować. Jedyn přikład. Njedyrbjało nihdy so stać, zo hólc, kotremuž je nan abo hospodaŕ konje dowěrił, z nimi po horje dele w skoku ćěri. To je jenož jedyn z mnohich přikładow. Mělo so jara witać, byli wuběhowańswo, kotrež z krótka so wotměwaše, z nastorkom było, zo by naša wjesna młodźina wjacy přihódneje přileżnosće dóstała, dokładnje swoje powołanske dźěło nawuknyć. — Kaž słyšimy, wukonjachu so tajke wuběhowace dźěła hižo na kubłomaj A. Cyža w Prawoćicach (za hólcy) a Mikł. Šołty w Njebjelčicach (za holcy).

*

Zo by burstwo, też našich kónčin, lěpšeje możnosće mělo, **zrěbcy sebi woćahnyć,** bu na kuble Mikł. Šołty w Njebjelčicach připuštny kóń — ćežki zymnokrejny — stajeny. Dalše zhoniš pola wjesnoho burskoho wjednika. (Hlej nawěštk.)

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

Husitojo we Łužicy.

Jan Hus, předstojeŕ wysokeje šule w Prazy, prědowaše zasakle wšelake wopačne wučby. Tohodla joho cyrkwinska zhromadźizna w Konstancu za błudnowučerja wupraji a na to swětna wyšnosć spalić da. To rozhori joho přiwisowarjow, kotriž so po nim „Husitojo“ mjenowachu, tak jara, zo so pod swojim wjednikom Žižku pozběhnychu. Hdyž běchu wjacy wójskow kejžora Sigismunda zbili a z tym knježstwo nad Českej na so storhnyli, ćahachu też na susodne kraje.

Tak zapusćichu lěta 1424 Žitawsku krajinu. Dokelž pak jich wjednik Žižka na mór wumrě, wróćichu so domoj. Tola hižo přichodne lěto, 1425, přińdźechu zasy do Łužicy, zapusćichu Lubij, spalichu joho předměsta a zabichu joho wobydlerjow, mjez nimi dweju Pražskeju kanonikow, kotrajž běštaj před nimi sem ćeknyłoj. Dwě lěće pozdźišo, 1427, zakhadźachu zasy w Žitawskej krajinje, wosebje spalichu klóštr Marijiny Doł. Knježny běchu do Zhorjelca ćeknyłe, jenož hnadna knjeni wosta doma. Jako ju husitski wojak přesćěhaše a při tym jeje rjanosć a nadobnosć wohlada, padny wón na zemju a woslepi. Potom zapusćichu Wostrowc, Bjarnaćicy a krajinu wokoło Zhorjelca, z kotrejež do Šlezskeje wotćahnychu.

Najhórše za Łužicu, wosebje za Serbow, běše lěto 1429. W oktobrje tutoho lěta přińdźechu Husitojo do Zhorjelca, kotrohož předměsta a wokolinu zapusćichu. Wottam ćehnjechu přez Wóspork a Bart k wječoru. Wjes Kněpticy (Kniptitz), nad Šprewju niže Budyšina, tak zapusćichu, zo ju wobydlerjo wjacy njenatwarichu. Jeje ležomnosće słušeja dźensa do Hněwsec. Dalši puć Husitow wjedźeše přez Rakecy, kotrymž kapałku zničichu a kotrež nětko zasy na wjes spadnychu. Też Ralbicy z cyrkwju a faru nadpadnicy spalichu, tak zo wone přestachu wosada być. Potom wobroćichu so k połnocy a zapusćichu wjes Koćiń, kotraž prjedy někotre tysac kročel dale k wječoru leže, tam, hdźež nětko hišće łuki „Koćiń“ rěkaja. Dokelž běše wjes cyle spalena, natwarichu ju wobydlerjo nětko dale k ranju, bóle dosrjedź swojich honow. Skónčnje přićahny 10000 Husitow na Kulow, hdźež zabichu wobydlerjow, kotriž ćeknyli njeběchu, wurubichu město a spowalachu cyrkej, wot kotrejež jenož połnócna murja a delni dźěl wěže stojo wostaštej.

Wottam přińdźechu do Kamjenca, hdźež běše hižo druha mjeńša črjóda jich towaršow po krótšim puću přez Budyšin přišła. Měsćenjo, kotrymž wokolni zemjenjo pomhachu, zakitowachu město pjeć dnjow z dobrym wuspěchom. Tola šestu nóc zmocowachu so Husitojo skónčnje hrodu, kotryž so města dźeržeše, a z njoho dobychu so do města. Tu načinichu nětko žałosne krejpřeleco, při kotrymž 1200 měsćanow zabichu.

Z Kamjenca ćehnješe jena črjóda, wšitko zapušćiwši a spaliwši, přez Kinsbórk, Połčnicu a Biskopicy do Čech; druha połojca pak přińdźe 4000 muži sylna pod wjednistwom Mjećsławka do klóštra Marijineje Hwězdy, kotryž wurubichu a zapalichu. Knježny běchu z klóštrskimi drohotnosćemi a pismami do Budyšina ćeknyłe. Wot Marijineje Hwězdy nastajichu so Husitojo nětko na Budyšin, kotryž měješe tehdom něhdźe 5300 wobydlerjow.

Budyšenjo pak njeběchu prózdni na přikhad Husitow čakali. Woni běchu měsćanske wrota zwuporjedźeli, před bohatymi a lawskimi wrotami hrodźišća nasypali. K tutomu dźěłu pósła samo hnadna knjeni klóštra Marijineje Hwězdy na dwaj dnjaj 240 robośanow. Też z cyrobu a třělnym prochom běše so město derje zastarało. Zakitowanjo města nawjedowaše zmužity Thimo z Koldic. Wot 12.—15. okt. Husitojo město z tŕoch stron nadobo nadběhowachu: wot wulkich młynow (we wokolinje nětčišeje Michałskeje cyrkwje), před šuleńskimi wrotami a přećiwo (znutŕkownym) bohatym wrotam. Při tym Serbsku cyrkej za khowanku wužiwachu, kotraž so tohodla wotpali. Njedźiwajo na zmužite zakitowanjo běchu měsćenjo tola při samym pŕěhrali; přetož Husitojo namakachu w měsće přeradnika, měsćanskoho pisarja Pětra Prěčowskoho (Prischwitz), kotryž běše za wulki pjenjez njepřećelej slubił, třělny proch zapalić; wón so nadźiješe, zo z tym w měsće woheń wudyri a w měšeńcy, z tym nastatej, chcyše měsćanske wrota wočinić. Ale po Božim wjedźenju běše pólvr namačany a njerozleća. A jako

wón tohodla swoje twarjenjo sam zapali a tak woheń w měsće wudyri, so też tu joho wotpohlad njeporadźi. Mužojo wostachu při zakitowanju města a přewostajichu hašenjo wohnja žonam. Město mokroho pólvra wobarachu so z kłokami a kamjenjemi; žony pak přinošowachu warjacu smołu a krop, štož na njepřećelow dele lijachu. Jako njepřećel njedźiwajo wšoho zmužitoho zakitowanja třeći dźeń tola hižo nadběhowanske rěble k murjam staješe, wołachu so wobydlerjo k swjatomu Michałej a slubichu, zo jomu k česći cyrkej natwarja, jeli jich z tutoho stracha wumoži. Tu widźachu swjatoho Michała z wućehnjenym mječom so nad městom znošować. Bórzy po tym bu husitski wjednik Mječsławk, hdyž chcyše runje po rěblu přez murju do města přelězć, ćežcy ranjeny. Z tym nastróženi Husitojo z wobléhowanjom přestachu a wotćahnychu.

W měsće běše nětko wulke wjeselo. Tola dachu wobydlerjo Bohu zasłużeny dźak. Kaž běchu slubili, natwarichu na městnje zjewjenja kapałku k česći swjatoho Michała, kotrejž tohodla Michałska kapałka, pozdźišo Michałska cyrkej, rěkachu. Přeradnik pak dósta zasłużene khostanjo. Thimo sam běše joho lepił, jako kłoki, wobwite z papjerkami z ważnymi powěsćemi, do njepřećelskoho lěhwa třeleše. Měsćenjo zašichu njedočinka do kruwjaceje kože a ćahachu joho po měsće wokoło. Potom wutorhnychu jomu wutrobu z ćěła. Cělo same pak rozrubachu na štyri kruchi a powěsnychu jedyn kruch nad šulefske, jedyn nad bohate, jedyn na lawske a jedyn nad Mikławškowe wrota. Nad torhožom před Mikławškom hišće dźensa přeradnikowu hłowu do kamjenja wurubanu widźimy. — Njepřećel pak wotćahny wot Budyšina do Delnjeje Łužicy a wottam přez Šlezysku do Čech.

Lěta 1430 přińdźechu Husitojo znowa před Budyšin a wobléhowachu jón, zběhnychu pak bórzy wobléhowanjo z njeznatych winow, ćehnjechu přez Lubij a chcychu Zhorjelc dobyć, buchu pak hižo pola Rychbacha zbići. Tuž wróćichu so do Lubija, wuwotpočowachu so tu a přińdźechu 19. februara 1431 zasy před Budyšin. Tón raz drje městu žaneje křiwdy njesčinichu, přesćěhachu pak za to joho wokolinu. Při tym přińdźechu zasy hač do klóštra Marijineje Hwězdy, kotryž pak njewurubichu, dokelž běchu so klóštr, Kamjenc a knježa z Ponikowa nad Halštrowom z 300 kopami krošow (ńěhdźe 680 hr.) wukupili. Krajinu, w kotrejž woni 5. měrca hišće sedźachu, pak tola žałosnje domapytachu. Skónčnje ćehnjechu přez Lubij a Žitawu do Čech domoj. Hdyž buchu tam Husitojo pola Lipanow zbići, přestachu też rubježne nadpady na Łužicu.

Mišnjanski biskop Jan IV. běše we wójnskich časach z kraja ćeknył a pola Hildesheimskoho abo Münsterskoho biskopa přebywał a wróći so po wujednanju měra z Husitami domoj. Běše drje nětko zwonkownje měr, ale dijeceza poskićeše hrózbny napohlad; wjele cyrkwjow běše spalenych a wosady wokhudnjene, tak zo je wjacy natwarić njemóžachu. Też biskop njemóžeše wosadam pomhać, dokelž joho kubła běchu tohorunja zapusćene. Tak měješe so biskop Jan IV. hač do swojeje smjerće (1451) starać, zo by rany 16lětneje wójny trochu zahojił.

Mišnjanscy biskopja po Husitskich wójnach.

Po skónčenju Husitskich wójnow nawjedowachu Mišnjansku diecejzu ćile biskopja:

Kaspar ze Schönberga (1451—1463). Wón běše pobožny, wučeny a mudry muž, kotrohož powšitkownje česćachu. Za joho časy pućowaše sławny prědar Jan Kapistran po kraju a napominaše, zo by lud pokutu činił a mužowje sobu do křižneje wójny přećiwo Turkam ćahnyli, kotřiž běchu Konstantinopel křesćanam wotdobyli. Najprjedy prědowaše w Lipsku. Z joho słowami pohnuta zakaza tamniša měšćanska rada dołhe kónčite črije (Schnabelschuhe) a přistojnu „pjekařsku reju“; też mějachu so winowe korčmy zamknyć, hdyž swjaty wječor zazwoni. Z Lipska pućowaše Kapistran přez Drježdźany do Kamjenca, Budyšina a Zolerca. — Biskop Kaspar sam staraše so wosebje wo zasynatwarjenjo cyrkwjow, kotrež běchu Husitowje zapusćili. Tak buchu w lětach 1440—1444 cyrkwi swjatoho Mikławša a swjateje Marije (Serbska cyrkej) w Budyšinje a w samsnym času (1440—1446) Kulowska farska cyrkej zasy natwarjene. Też Budyšska tachantska cyrkej, kotruž běchu k połdnju šěršu natwarili, bu lěta 1458 znowa swjećena; wěžu pak hakle lěta 1502 dotwarichu, 160 łochći wysoku. Też dwaj nowej wołtarjej w Serbskej a jedyn w swjateju Marije a Marćinej kapałcy a nowe

Najrjeńši dóńt.

Powědančko wot Henr. Brey.

(Skónčenjo.)

So wobroćiwši widźeše wjeřchowka, kak so wbohej cyle při sćěnje hromadźe tuleštej. Běštej so ze strachom do kućika skhowałoj kaž prošeńskej dźěśći, kotrejž běštej zmylnje sebi do palasta zaběžałoj.

Wjeřchowka so posměwkny přećelnje prajo: „Bójtej so, wbohej dźěśći, powěztej nam, zwotkel stej a kak přińdźetej do našoho towarstwa? Ty pjeršćeńko,“ pokaza na sleborny pjeršćeń, „sy tola cyle bjez wšeje pychi, zawěśće do nas njesłušeš?“

Wbohi pjeršćeńk njezwěri sebi słowčka rjec. Skónčnje mjelčo zašepta: „Wodaj, wysoka wjeřchowka, złotnikař mje tu k wam połoži, zo njeby na mnje zabył; dyrbi mje mjeńšoho sčinić.“

„Ale čohodla?“ prašeše so smaragdowy rjećazk, „štó kupi sebi tak njenahladnoho pjeršćeńka?“ Tón pak wotmołwi: „Ja mam pyšić ruku klóštrskeje rjadnicy!“

„Rjadnicy?“

„Haj — jutře wotpołoži w klóštrje 12 rjadnicow swoje sluby. Za wšě maja hižo pjeršćenje; jena pak je mjez nimi, ma tak něžne, ćeńke porsty, zo je kóždy pjeršćeń jej přewulki; tohodla dyrbi mje złotnikař porjedźić. Knježnička pokhadźa z jara bohateje, nahladneje swójby; je pak so wšoho wzdała, zo by swoje žiwjenjo woprowała za běndne, ćerpjace človjestwo. Je so rozsudźiła, hić won do dalokich pohanskich krajow, na tamnu kupu zacpětych, wustorčenych ze wšoho človjeskoho towarstwa, tam, hdźež človjeske horjo a běda njeznaje žanych mjezow; k tamnym wbohim wusadnym chce hić, kotrychž žadława khorosć niči, staw po stawje jim rubjo, njedźiwajcy někak na to, hač prjedy jónu traš běchu debjene z najdrohotnišimi parlemi a dejmantami.“

Pjeršćeń pohladny strachoćiwje wokoło so, so bojo, zo traš bě jako najkhudši mjez wšěmi přewjele wupowědał.

Tola hlej! Widźeše so dźiwajo, kak we kóždej parli a we wšěch dejmantach a druhich drohotnych kamuškach jasne sylzy so zybolachu. Kaž sleborne sylzy so jim ronjachu. A samo wjeřchowka bu hnuta! Při wšej swojej hordosći měješe tola nadobnu wutrobu a dobre zmyslenjo.

„Sotra“, dźeše wjeřchowka po dołhej khwili, „ty wšak sy cyle njenahladna a jednora a twoja hódnosć je snadna, tola twój dóńt přesahuje nas wšěch! Je wjele hódniši a krasniši dyžli naš wosud. My jenož so błyšćimy a človjestwo zahorjamy ze swětnymi wjeselemi. Ty pak budźeš debić ruku rjadnicy, kotraž je so wzdała wšitkoho hinitoho, swětnoho błyšća a sławy, kotraž budźe zetrěwać sylzy běbnych a struchłych človjekow a wołožeć jich horja.“

Pjeršćeń mjelčeše we swojej ponižnosći, ale złoty pjeršćeń ze swojim zybolatym so kamuškom tuleše so dowěrliwje k njomu. Wjeřchowka to pytny a dźeše: „Nětko też ty nam powědaj, sy čakał hač do posledka.“

Strachoćiwje chcyše so skhować. Ale wjeřchowka dźeše: „Pój bliže sem a měrnje wšo nam powědaj“.

Pjeršćeń posłuchaše a powědaše z třepotatym hłosom: „O dobroćiwa wjeřchowka, njemóžu ći ničo wulkoho zdźělić. Běch jenož pola khudych a jednorych ludźi. Drje přeživich

pohrjebnišćo tutón biskop lěta 1454 woswjeći. — Biskopa Kaspara sćěhowaše joho bratr:

Ditrich ze Schönberga (1463—1476). Wón słuša do najsławnišich Mišnjanskich biskopow. Tehdom wuzamknу bamž čěskoho krala Jurja Poděbradskoho z cyrkwje, kotryž Husowu wučbu spěchowaše. Dokelž też Łužica pod joho knježstwo słušeše, dyrbjachu wšitcy Łužiscy fararjo nowe lěto 1467 při hasnjenych swěčkach tute wuzamknjenjo z klětki čitać; potom buchu swěčki na zemju čisnjene a wěriwi wot poddanskeje přisahi wotwjazani. Dokelž zemjan Bjedrich ze Schönburga nad Wojerjecami wuzamknjenomu kralej přiwisowaše, přićahny zjednoćene wójsko městow Budyšina, Zolerca a Žitawy a 130 Lipsčanskich studentow do Wojerec a zapusći tam Schönburgowy hród. Zolerc dyrbjerše k tutej wójnje nimo wojakow 16 kop kłokow a 30 kop pódkowow přinošować. — Biskop Ditrich wotkupi klóštrej Marijinej Hwězdźe wsy Kupřicy a Kosařnju (pola Biskopic) a hataj w Kupřicach. Khróšćanskomu fararjej dowoli farske polo we Wudworju na dołhi čas přenajeć.

Jan V. z Weissenbacha (1476—1478). Wón wuda za Bože służby nowe knihi (missale, agendu). — Ći, kotřiž dowolnosć dóstachu, zo smědźa póstne dny butru jěsć, dyrbjachu k twarej biskopskeje cyrkwje w Mišnje jałmožnu dać. — Hižo prjedy běše w Budyšinje mjez tachantstwom a měšćanskej radu piwawoženja dla překora nastała, kotruž běše biskop Kaspar zbožownje wujednał. Nětko nasta mjez samsnymaj stronomaj nowa zwada, kotruž biskop Jan z Weissenbacha takle rozsudźi: tachantstwo ma prawo same cuze piwa a wina wužiwać, nic pak do města předawać. Też so přeje, zo měšćenjo njebychu na tachantstwo na piwo khodźili; tachantstwo pak smě při čestnych bjesadach a při wosebitych přileżnosćach radnym knježim, duchownym a cuzym hosćom cuze piwo a wino poskićeć. — Samsny biskop postaji też, zo ma so Budyšski hermank na dnju naroda swjateje Marije, kotryž běše dotal na pohrjebnišću był, wot nětka na šćernišćach wotměwać.

Kajki napohlad w tutych časach města poskićachu, spóznawamy z wašnja, zo Drježdźanska měšćanska rada tym měšćanam polěkowaše, kotřiž prědkownu sćěnu swojich twarjeni kamjeńtnu natwarichu a je z cyhelemi přikrychu. Twarjenja běchu potajkim tehdom (wokoło lěta 1474) samo hišće we wulkich městach, kaž w Drježdźanach, drjewjane a ze słomu abo ze šindźelemi kryte. — Dalši Mišnjanski biskop běše: (Přichodnje dale.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Swobodomyslerjo w Šwicy wudachu lětak, w kotrymž chcedźa dopokazać, zo bamž sobu z italskim ministerskim presidentom měr kazy, dokelž je sobu k wójnje w Abesynskej šćuwał. Wězo to žadyn katolik njewěri, ale druzy tola. Kak pak tamni njepřećeljo swoje wudawanja dopokazać pytaja? Su sebi ze wšelakich narěčow Swjatoho Wótca dźěle tak hromadu zestajeli, zo so woprawdźe zda, jako by je bamž tak a w samsnym zwisku rěčał. Hdyž pak je do tamnych rěči, kotrež je Pius XI. měł, zarjaduješ, potom woznamjenjeja wone, zo bamž wójnu zasudźuje. Wosebje wuwostajichu w lětaku słowa a sady, kotrež buchu direktnje přećiwo wójnje w Africy prajene.

W januarju přija Swjaty Wótc šulerjow wyššich šulow, kotřiž běchu w pruhowanjach w katechismje wuznamjenjenja dóstali. Napomnjaše jich, zo njebychu so nětko spokojili z tym, zo katechismus derje znaja. Ně, wěrnosće tuteje knihe njejsu jednora swětna wědomosć, ale Boža wědomosć. Tohodla njedosaha, je jenož znać, ale rěka, po nich žiwy być. To pak dyrbja so woni wosebje čas žiwjenja prócować.

„Osservatore Romano" pokaza na wšelake wopomnjeńske dny lěta 1936. Tak je tute lěto róčnica nakazanja japoštoła Pawoła. Wot tamnych wopomnjeńskich dnjow chcemy jenož hišće mjenować smjertny dźeń basnjerja kěrluša „Stabat mater" (Stała maćeř bolosćiwa), Pergolesi, kotryž wumrě před 200 lětami, 16. měrca. 10. junija před 100 lětami pak wumrě slawny slědźeř wo elektricy, Handrij Ampère. Tutón dźeń dyrbi katolikow zasy na to dopomnić, zo stej wěra a wěrna wědomosć wuzko zwjazanej. (Słowo Ampère so dźensa hišće w elektricy nałožuje. Je to měra za sylnosć elektriskoho pruda.)

Před 10 lětami założi so bamžowski wustaw za křesćanske prastawizny. W tutych lětach je so wustaw jara derje

---

junu lěpše dny, tomu pak je hižo jara dołho, zo lědma so dopominam. Wěm jenož, zo knjeni, kotraž mje na swojej rucy nošeše, nadobo wokhudny. Jenički jeje pokład, kotryž z jeje prjedawšich zbožowny dnow wukhowa, běch ja. A też jeje jeničkeje dźowki, kotraž mje po maćeri herbowa, jenički pokład wostach. Ze šićom a wušiwanjom dyrbješe sebi dźowka zasłužeć swój wšědny khlěb, mje njepušći pak z ruki."

„A tola je će nětko naposledku předała?" wopraša so wjeřchowka.

„O ně", dźeše pjerśćeń, „to ma so wjele hinak. Moja knjeni khodźeše kóždu njedźelu kemši a wosta też kóždy raz na prědowanju. Junu běše knjez faraŕ na prědowanju prosył wo dary za nowu monstrancu, nic za swoju cyrkej, ale za misijóny. ‚Za kóždy najmjeńši dar chcu so wam dźakować, a traš móže štó parować wotpołożene debjeńki, Bóh luby Knjez budźe wam zawěśće bohaće mytować!' Tak běše měšnik prosył.

Wječor so přibliži a moja knjeni khwataše na faru. Prjedy pak hač do farskich duri zakłapa, sebi praješe: Ně, to njeby był cyły wopor! Lěwica njedyrbi wědźeć što prawica čini. A wróći so zaso domoj. We swojej komorcy napisa mały lisćik. Potom sćahny mje z porsta, wokoši mje hišće junu, při tym sylzu wuronjo a šeptajo: Za njoho! Kapka lubosće, kotruž mojomu Zbóžnikej darju! Tykny lisćik a mje do listoweje wobalki a donjese wšo hromadźe do listowoho kašćika. Što je w lisćiku stało, to njewědźach, ale jako měšnik lisćik čitaše, wupłaka sylzu na tutón mój kamušk, hdźež běše też sylza mojeje khudeje knjenje kapnyła.

Pozdźišo zhonich też wobsah jeje lisćika. Měšnik bě za někotre njedźele mnoho djebjenkow nahromadźił, a donjese je wšě hromadźe tutomu złotnikarjej a skaza rjanu monstrancu. ‚Tutón pjerśćeń pak', přistaji měšnik: ‚położće sebi wosebje, zo njebyšće jón z podobnymi zaměnił. Joho złoto wšak móže so sobu z tamnoho wužić, ale dejmant, kiž je w pjerśćeńju, ma so sadźić deleka do srjedźa monstrancy, dokelž wón ma dóstać čestne městno! Njeznata wosoba je jón dariła ze sćěhowacymi rynčkami: „Wón, kiž tamnu wudowu za mału šerpatku zbóžnu khwaleše, wěśće pohlada też hnadnje na tutón khuduški dar. Tutón pjerśćeń je mój jenički pokład, kiž hišće wobsedźu!"

„A nětko", skónči pjerśćeń, „nětko drje bórzy wotpućuju k nohomaj mojoho luboho Zbóžnika. Budu dopominać joho z kóždym wokomikom na tutu wulku lubosć mojeje knjenje. Ow, kajke zbožo začuwam při tutych mysličkach."

Wšitko bě nadobo tak wućichło. Nichtón njezwěri sebi što zdychnyć při tajkich swjatych začućach. Dejmantowa króna pak poča so jasnje błyšćić a dźeše swjatočnje:

„Tebi mjez nami je spožčeny najrjeńši dóńt! Ty směš wotpočować k nohomaj Zbóžnika! Twoje čiste, jasne wóčko smě zhladować k njomu horje w nocy a wodnjo a wón budźe žohnujo zhladować na tebje. Ty sy najmjeńši mjez nami, ale zawěśće najzbožowniši!

Wšitkón błyšć a krasnosć tutoho swěta bych za to dała, bychli też wotpočować směła k joho nohomaj, k nohomaj Jězusa Khrystusa, w kotrymž bywa jeničcy njeskónčnje trajace zbožo!" m. a.

wuwił. Joho knihownja je drje najbohatša swojoho razu. Ale też wšě druhe zarjadowanja su wubjerne a zmóžneja wšěm studowacym najlěpše wuwučenjo. Nětkole ma wustaw 102 porjadnych studowacych ze 16 narodow. 16 studentow je z Němskeje.

Němska. Bjez toho zo by to dale napadło, założi so w Münsteru misijónski seminar za swětnych měšnikow. Što tutón chce? Münsterske biskopstwo je bohudźak přecy dosć měšniskich powołanjow mělo. Haj, je mohło hišće měšnikow do druhich dijecezow słać. 1933 pak běše so wosebje wjele młodych ludźi k studijam theologije zamołwiło. Mnozy z nich njedóstachu městna w konvikće, tola njechachu swoje powołanjo spušćić. Za nich założichu 1935 misijónski seminar za swětnych měšnikow. W seminaru studuja młodźi bohosłowcy a přihotuja so na měšnistwo. Hdyž swój zaměr dócpěja, póńdu do cuzych krajow, wosebje do tajkich, kotrež nimaja wjele katolskich duchownych, kaž Danska, Šwejdska, Šottiska a Južna Amerika. Tam chcedźa potom w Jězusowej winicy skutkować. Tučasnje přebywa w seminaru hižo 30 bohosłowcow.

Mohučski katolski tydźenik pisa z Konnersreutha, zo je Terejza Neumanec poslednje lěto cyle we swojej domiznje přebywała. Pjatkowne ćerpjenja přikhadźachu porjadnje ze swojimi zjewjenjemi, kotrež wutroby jimaja. Wosebje wjele ludźi z wukraja wopytuja Terejzu. Wona też dale ničo njejě a njepije, jenož swjate woblatko wšědnje přijima, a tola je strowa; po lěkarskich přepytowanjach jeje nutřkowne organy porjadnje dźěłaja.

Kölnska katolska cyrkwinska nowina pisa, zo wosebje wjele młodych ludźi husćišo k swjatym sakramentam přikhadźa, hač běše to pola nich w prjedawšich časach wašnjo. Najbóle pak je so ličba powjetšiła mjez mužskej młodźinu. Tola dyrbi so też rjec, zo ma šulska młodźina poměrnje mjenje zajima za nabožinu hač prjedy. A tutón zajim hišće popušća.

W Mnichowje dyrbjachu starši, kotřiž jutry swoje dźěći do šule pósćelu, wozjewić, hač dyrbi jich dźěćo do konfesionelneje šule khodźić abo do powšitkowneje. 65 % staršich zamołwichu swoje dźěćo do powšitkowneje, 35 % pak do konfesionelneje šule. Loni běchu sadźby nimale nawopačne. Też w Nürnbergu stachu so zapiski. W tutym zwjetša evangelskim měsće zamołwichu do powšitkowneje šule 85 % šulskich nowačkow.

W jenym devisowym procesu běchu generalnoho sekretara Bonifacijowoho towarstwa w Paderbornje, Freckmanna, k 5 lětam khostarnje a generalnoho vikara Hildesheimskoho biskopstwa, dr. Seelmeyera, k 4½ lětam zasudźili. W powołanskim jednanju pak khostanjo dr. Seelmeyera na 3 lěta khostarnje znižichu a ponižichu też pjenježne khostanjo za wobeju.

Južnosłowjanska. Před 12 lětami běchu w jenym dźělu Južnosłowjanskeje katolske šule zebrali kaž też wjele polow, łukow a lěsow, kotrež cyrkwi słušachu. Cyrkej je wězo na wšě możne wašnjo a pola wšěch sudnistwow spytała dócpěć, zo bychu tamne wyšnosće zasy cyrkwinske wobsedźeństwo wróćiłe. Ale hač dotal wšudźe bjez wuspěcha. Nětko pak je najwyšše sudnistwo w Běłohrodźe rozsudźiło, zo cyrkej tamne 70 šulow a wšě ležomnosće zasy wróćo dóstanje. Na to je biskop Budanovic hnydom postajił, zo maja so wšě na tute wěcy złožene skóržby wróćo wzać. Maja samo nadźiju, zo dyrbja wyšnosće cyrkwi też to wróćić, štož su w poslednich 12 lětach z wobsedźeństwa, kotrež jim tola njesłušeše, wuwikowali.

Khorwatscy katolikojo su sebi po přikładźe amerikanskich wěrybratrow organisaciju wutworili, kotraž dyrbi přećiwo njepřistojnym filmam wojować.

Před twarom biskopskeje cyrkwje w Běłohrodźe pokazowachu so přecy zasy zadźewki. Nětko pak je tola tak daloko, zo smědźa nadźiju měć, zo budźe kathedrala za 20 lět hotowa. To budźe, da-li Bóh, runje w tym lěće, w kotrymž před 500 lětami pola Běłohroda Turkow zbichu. Cyrkej budźe poswjećena swj. Janej Kapistranej. Tutón mjenujcy w tamnej wójnje ze swojimi prědowanjemi wojakow pohonješe, haj, wón samo při wojowanju druhdy w jich rjadach stoješe, wězo bjez brónje, a jich dopominaše na zahubu, kotruž by dobyćo mohamedanow nad křesćanami přinjesło.

Rumunska. W Rumunskej smědźa hišće hłownoho biskopa sami wolić. Potom hakle joho bamž pomjenuje na arcbiskopa a metropolita. To sta so też zasy před krótkim, a najwjacy hłosow dósta biskop Nicolescu w Lugoji. Ale hač dotal hišće njeje joho Swjaty Wótc na arcbiskopa pomjenować mohł, dokelž rumunske knježeństwo wobćežnosće čini. Biskop Nicolescu, tak praji knježeństwo, je přiwisowar politiskeje strony, kotraž přećiwo knježeństwu stoji. Biskop pak njeje woprawdźe na žane wašnjo politiscy wustupował. Knježeństwo chce najskerje raz pokazać, zo ma też wliw w pomjenowanju arcbiskopa a metroplita a zo chce do wólbow biskopow sobu rěčeć.

Francózska. W Francózskej wobstoji organisacija, kotraž chce tam zasy kralestwo założić. Tutón monarchistiski zwjazk rěka „Action Française". Před wjacy lětami přińdźe zwjazk do rozkory z bamžom. Tehdom bamž praji, zo so katolik, kotryž přisłuša organisaciji „Action Française", sam z cyrkwje wuzamknje. Wot toho časa je zwjazk husćišo přećiwo katolskej cyrkwi wustupował. Nětko pak je francózske knježeństwo zwjazk zakazało, dokelž běchu joho přiwisowarjo jenoho politikarja nadpadnyli a přesćěhali (socialdemokrata Leona Bluma). Hakle před krótkim je so Parizski arcbiskop zapowěł, spisowaćela, kotryž běše ze sobustawom „Action Française", cyrkwinscy pokhować. Haj, arcbiskop to też njedowoli, hdyž sebi to knježeństwo wosebje přeješe.

Portugalska. Podobnje kaž w Španiskej je katolska cyrkej w Portugalskej wšelake časy přeživiła. Junu sebi ju ważachu a jej wšě trěbne prawa dachu, potom zaso ju přesćěhachu a katolske rjady z kraja wuhnachu. Nětkle pak so knježeństwo prócuje, ze swojoho kraja woprawdźe křesćanski kraj sčinić. Tohodla stachu so před krótkim přeměnjenja w šulskim ministerstwje. Hdyž dyrbi šula křesćanska być, dyrbi wězo najprjedy wyšnosć tajka być. Dale skhwali narodna zhromadźizna knježeństwowe postajenjo, zo ma w kóždej šulskej jstwi swjaty kříž wisać.

Jendźelska. Žarowanjo jendźelskoho luda wo swojoho zemrětoho krala Jurja běše cyle nabožnoho razu. Tak spěwaše so přez radijo, hdyž bu khorosć přeco strašniša, Wótče naš, a ludźo modlachu so sobu. Hdyž so potom wozjewi, zo je kral wumrěł, padźechu mnozy, kotřiž wonka na powěsće čakachu, na kolena a so wótře modlachu.

W katolskich cyrkwjach wotměchu so pobožnosće. Zeremonije při pohrjebje krala wjedźeše jedyn katolik, młody wójwoda Norfolski, kotryž zastawa herbske zastojnstwo jendźelskoho maršala. Jako tajki přińdźe wón hnydom po kralowskich pryncach. Swójba wójwody Norfolskoho je też we wšěch přesćěhanjach katolskeje cyrkwje přeco swoju katolsku wěru wobkhowała.

Jendźelska wobdźěli so też na swětowej wustajency katolskoho pismowstwa we Vatikanje. Wšo štož chcedźa tam jendźelscy katolikojo wustajić, pokazuje so nětkle najprjedy w Londonje. Tak widźa jendźelscy katolikojo hnydom sami, kak su na wustajeńcy zastupjeni. Westminsterski arcbiskop Hinsley měješe we wustajeńcy rěč, w kotrejž pokhwali prócowanja katolskich nowinarjow w Jendźelskej. Dale wozjewi, zo bu zjednoćeństwo jendźelskich katolskich spisaćelow założene.

W Šottiskim měsće Edinburghu zakhadźachu loni z katolikami druhdy podobnje kaž w Iriskim měsće Belfasće. Započatk februara měješe tam katolski zwjazk za hnadowne městno Lourdes swoju zhromadźiznu. Na to zwoła protestantski akcijón protestowansku zhromadźiznu. Hdyž so w katolskej zhromadźiznje wo dźiwach rěčeše, kotrež so w Lourdesu

stachu, přićežechu anglikanscy před halu a hejrjekachu přećiwo katolikam. Chcemy tu hnydom wuzběhnyć, zo so wězo přistojni anglikanscy tajkich wěcow zdaluja, haj woni je zasudźuja. Hdyž arcbiskop Mac Donald přijědźe, hnydom joho wóz wobstupichu. Ale hnydom přińdźe črjóda policistow arcbiskopej na pomoc. Hdyž jena klóštrska knježna z dźěćimi přińdźe, na nju wołachu. A skónčnje něchtó do autobusa, w kotrymž dźěći wotjědźechu, kamjenje mjetaše. Potom chcychu protestowarjo na jenym naměsće zhromadźiznu wotměć, ale policija hnydom z konjemi mjez ludźi jěchaše a jich rozehna. Čěkacy pak woni hišće jenoho katolskoho duchownoho nadpadźechu. Też joho policija škitaše. Skónčnje pak so tola hišće jena protestowanska zhromadźizna na wulkim naměsće wotmě, na kotrejž přećiwo katolikam rěčachu.

Transvaalski minister (Transvaal je jendźelski dominion w Južnej Africy) wobdźěli so před krótkim při woswjećenju jeneje katolskeje cyrkwje. Wón tam praji, zo njedyrbjało rozdźěla widźeć być mjez ludźimi, kotřiž so wo modlenjo staraja a wo lěpše ludu. Tohodla a dokelž je sebi katolska cyrkej mnohe zasłužby wo čłowjestwo dobyła, je wón zbožowny, zo smě so wobdźělić při tak ważnym swjedźenju katolikow, byrnjež też sam protestant był.

Towarstwowy powěstnik.

Njebjelčicy. „Katolska Bjesada“ wuhotuje póstnicy póndźelu, 24. februara, wječor w 7 hodź. swój założeński swjedźeń ze spěwami, dźiwadłom a rejemi. Wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Drježdźany. Wšěch lubych Serbow přeprošujemy na serbske kemše 1. njedźelu posta, 1. měrca 1936, rano we 8 hodź. w Taschenberg-Palais-kapali. Spowědź wot 7 hodźin.

Katolski Serbo! Znaješ swoje winowatosće?

Jako Serb maš winowatosć, za to sobu so starać, zo naše drohe narodne kubła, wot našich wótcow namrěte, zdźeržimy. Swojimaj serbskimaj staršimaj dźerž swěru!

Najdrohotniši naš narodny pokład je naša rjana maćerna rěč. Je tak hódna a krasna! Štóž też druhe rěče znaje, móže to wobkručić. Prócuj so, zo tute drohotne kubło sebi derje přiswojiš, zo nawukneš dokładnje swoju maćernu rěč. Změješ swoje wjeselo nad tym. Lěpje ju zeznaješ — bóle ju lubuješ! Staraj so też swědomiće wo to, zo twojim dźěćom tute najrjeńše kubło so njezhubi!

Jako katolik wěš, što će swjata wěra wuči! Měj so po njej!

Należnje ći poručam: Čitaj tola naše dobre, rjane serbske knihe a spisy! Wobsedźimy tak nadobny pokład wšěch družin. Z lubosće k serbskomu narodej buchu z wulkimi woporami spisane. Njezacpěwaj je, ale dopjelń kusk narodneje winowatosće! Jeli njeznaješ wobsah našich knihow, prašej so za nimi. Wobroć so na knjeza fararja, kapłana abo wučerja! Radlubje će powuča. Nadrobne powučenjo dóstanješ też w našej čišćefni w Budyšinje, před šulerskimi wrotami 21.

Zapis knihow w knihiskładze towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, z pyš. złotym rězkom	9,50
Wosadnik, z pyš. čerwj. rězkom	9,—
Wosadnik, ze złotym rězkom	7,—
Wosadnik, z čerwj. rězkom	4,—
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik) wjazany	5,—
njewjazany	3,—
Jandźel pěston (M. Žur)	1,—
Dobry křesćan „ čerwj.	1,25
złot.	1,75
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala) čerwj. 1,75 złoty	2,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš) čerwj. 1,75 złoty	2,50
Kěrluše „Pobožn. Wosad.“, wjaz.	2,—
Jutrowne kěrluše za křižerjow	—,50
Pobožnosć na swj. skhodźe	—,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej	—,40
Novena k swj. Judźe Tadejej	—,15
Perikopy, zwj.	4,—
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady	—,10
Spowědny špihel za dźěći	—,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš	—,05
Kěrluš na Božej mši	—,01
Boža mša k Jězusowej Wutr.	—,10
Swjećatko s. swójby z modlitwu	1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš)	—,50

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Dr. Rězak) wjazany	20,—
njewjazany	10,— za stud.
„	16,—
Syntax (J. Libš)	6,50
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš.	1,50
Gesprächsbuch — rozmołnik (Šołta) „	1,20
Wobraz † šolastika M. Hórnika	—,50

Šulske knihi:

Katechismus (Dr. Rězak)	1,—
Bibl. Stawizny, małe	1,—
„ „ wulke (dr. Jakubaš)	1,—
Einst und Jetzt	1,—
Fibla (Na wsy)	—,60
Raj rěče (M. Nawka)	—,60
Dźiwni kmótřa	—,45

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł	—,25
Złote hrody	—,20
Dźiwotworny kłobuk	—,40
Slepy Benjamin	—,20
Nócny stražnik	—,50
Krótkowidźaca Wórša	—,30
Swjata Hilžbjeta Durinska	—,40
Boži narod	—,40
Wopyty pola Jězuska	—,15

Zabawjace a druhe knihi:

Bosniski kraj (P. Šołta)	—,35
Z duchom swobody (Nowak)	1,—
Legendy	—,20
Stara jabłučina	—,20
Plisty. Ducy z kowarnje	—,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi	—,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje	—,20
Češki nan a serbski syn	—,20
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy	—,20
Baje, baje basnički	—,15
Pěseń wo zwonu (Dučman)	—,20
Kwasne basnje (Nawka)	—,50
Pućowanske dopomnjeńki (J. N.) za sobustawow tow. Cyrilla a Meth.	—,90
za njesobustawow	1,50
Wo nastaću a wuwiću Budyšskoho dekanata	—,20
Knjeza fararjowa plista	—,20
Pokěrluški ze serbskoho luda	—,20
Don Bosko	—,20

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćefni a na farach.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 164. z Haslowa: Madlena Viccyna; 165. z Baćonja: Marja Šimanec; 166. z Marijineje Hwězdy: Madlena Rjenčec; 167. z Kukowa: Madlena Wawrikec; 168. z Wotrowa: Pětr Wróbl; 169. ze Žuric: Pawoł Krawža; 170.—172. z Budyšina: Hańža Wjeršec, Jurij Čórlich, Józef Šěrak; 173.—175. z Khelna: Michał Rječka, Hana Zopina, Mikławš Měrćink; 176.—178. z Bronja: Marja Wjerabowa, Jan Wencl, Franc Šołta; 179. z Čorn. Hodlerja: Michał Polleńk; 180.—182. z Radworja: Jakub Rječka (młynski), Hańža Šołćina, Jan Bjenada.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 947. z Pozdec: Jakub Handrik; 948. z Kukowa: Marja Šołćina: 949. z Budyšina: faraf Willibrord Sprencl; 950. z Khelna: Michał Rječka; 951. z Měrkowa: Jan Pjetaš; 952.—956. z Radworja: Pawoł Smoła, Madlena Kurjec, Marja zwud. Grubertowa, Hańža Hermanowa, Ema Rječcyna; 957. z Brěmjenja: Pawoł Šołta.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1071.: N. N. z H.; čo. 1072.: M. M. z B.; čo. 1073.: N. W. z N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: J. M. z Kamjenjeje 2,50 hr.; H. Wj. z Radworja 2,60 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 17. februara 1936.

132 wołow, 87 bykow, 327 kruwow a jałojcow, 576 ćelatow, 790 wowcow, 1599 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) starše 42 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 42 hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 42 hr. 3) Mjasne 42 hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 42 hr. 3) Mjasne kruwy 38—42 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 30—37 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 42 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 64 67 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 57—64 hr. 3) Snadnje wuwite 50—56 hr. 4) Najšpatniše 44—48 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 54—60 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 50—58 hr. 3) Mjasne wowcy 46—50 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 40—45 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy — hr.

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!

Dobre a rjane

kachle

we wulkim wubjerku.

Wosebje wukhwalene **„Baldur"**-kachle předawa tudy samlutki

Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

Budyšin — Bohata dr. 25

„Katolska Bjesada" w Njebjelčicach

wuhotuje **póstnicy póndźelu,** 24. februara, wječor w 7 hodź. w Njebjelčanskim hosćeńcu swój

załoženski swjedźeń

z dźiwadłom, spěwami a rejemi.

K tomu wšěch lubych Serbow z blizka a z daloka přeprošuje **„Katolska Bjesada".**

Připuštny kóń

zymneje kreje, saksk. plahowanja, stoji pola

bura Mikł. Šołty w Njebjelčicach.

Prošu, za kóždy pad prjedy so přizjewić.

Telefon Kamjenc 331.

Jutry so bliža!

Šulerske čapki

kaž su předpisane

pola

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Čerstwe

mórske ryby

rybjacy filet

kóždy štwórtk w póstnym času.

Natuš

w Khróšćicach a Kukowje.

Wšědnje čerstwe

pampuchi, tykancy torty, *sadowe,*

pječidła

wšěch družin,

k póstnicam wosebite

žortniwe wěcki

(praliny, pampuchi ...)

poruča

Lehmanec

konditarnja a kofejownja

w Budyšinje, Serbska dr. 8.

Póstnicy njedźelu a póndźelu sće lubje přeprošeni

na piwowu bjesadu

k Šołćicom we Wotrowje.

K 1. aprylej přijimam

burskoho hólca

do wučby, kiž chce potom pruhowanjo za burstwo wotpołožić.

Bur Mikławš Šołta w Njebjelčicach

To so próca płaći,

hdyž mje wopytaće! Nětkle hižo pokazuju Wam rjane, nowočasne

tkaniny za naléćo.

Přecy poskićam Wam bohaty wubjerk

zbytkow wšěch družin,

kotrež móžeće sebi tu na blidach — bjeze wšoho nuzowanja ke kupowanju — wuběrać. Hdyž potajkim w přichodźe tajke něšto potrjebujeće, dopomńće so na

Stoff-Stahl

Kamjenc, Zwingerstraße 16

napřećo hamtskomu hejtmanstwu.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorěčak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

9. čisło.	W Budyšinje (Bautzen), 29. februara 1936.	74. lětnik.

Wěrju wěčne žiwjenjo.

Moji lubi katolikojo biskopstwa Mišnjanskoho!

Japoštołske wěrywuznaćo wopřija cyły wobsah našeje wěry: Boha a tři bóžske wosoby, wumoženjo přez jenorodźenoho Syna, skutkowanjo Ducha swjatoho w jenej, swjatej, katolskej a japoštołskej cyrkwi. Wone wukhadźa wot wěčnoho Boha, kiž ani spočatka ani kónca njeznaje, ani sćina přeměnitosće a skónča z wuhladom na naše samsne wěčne žiwjenjo. My so přiznawamy k wěrje, zo změjemy my zakhodni, smjertni človjekojo po tutym časnym žiwjenju žiwjenjo wěčne. Wo tutym wěčnym žiwjenju chcu dźensa na spočatku póstnoho časa k wam rěčeć.

Wěrju wěčne žiwjenjo! Tu kaž w cyłym japoštołskim wěrywuznaću njeńdźe jenož wo to, zo mamy my za wěrne, zo po wěcy přijimamy; my njewěrimy jenož, zo je wěčne žiwjenjo, my wěrimy do wěčnoho žiwjenja, a to woznamjenja, zo my tule wěrnosć z cyłej wutrobu a cyłej dušu wobjimamy, zo so wot njeje cyle wjesć damy w našim činjenju a wostajenju. Smy pak sebi tež dosć wědomi, što wuznawamy, hdyž prajamy: Wěrju wěčne žiwjenjo?

Što woznamjenja za nas wěčne žiwjenjo? Wěčnosć, wo kotrejž je tu rěč, njeje runja wěčnosći Božej; přetož Bóh je bjez spočatka a bjez kónca — my pak smy we času so započeli; Bóh nima zańdźenosće, přitomnosće a přichodnosće kaž my: wón je tón, kiž je; wón je to wěčne Nětko, bjeze wšoho sćina přeměnitosće. Wěčnosć, kotraž budźe z našim podźělom, je wěčne traćo našoho byća. Hdyž nětko našomu zapřijeću wěčnosć Boža njewuslědźita wostawa, hdyž je nam wučba, zo existuje bytosć, sebi samej stajnje runja, časej nic podćisnjenja a tola wšitke časy wobjimaca, nam njewučerpajomne potajnstwo, tak mamy my tež wo wěčnosći, kotraž na nas čaka, jenož słabe, njedosahace předstajenjo. Snadź zbudźi we nas powědančko, kotrež je na mnje přecy sylny zaćišć činiło, trochu předstajenja wo wěčnosći človjeskoho žiwjenja w tamnym swěće. Powěda so, zo je wědźenjałačny młodźenc so junu zebrał, zo by zhonić a spóznać mohł, kak dołho drje wěčnosć traje, kak so to z wěčnosću po prawym ma. Wón wopyta swjatobliwoho pustnika a wuwoprašowaše so joho, kak dołho wěčnosć traje. Pustnik praji jomu: „Daloko wottud je wysoka hora, kotrejež wjeršk je stajnje do mróčelow zawaleny. Je to najwyšši, najmócniši hórski hobr našeje zemje. Nětko přileći ptačk a pozběhnje so hač k najwyššomu wjeršku a wótři swój pysk wo njón. A potom zańdźe tysac lět a zasy wótři ptačk swój pysk wo wjeršk hory, a po tysac lětach by so to wospjetowało, a přecy a zasy minje so tysac lět, zo ptačk swój pysk wo wjeršk hory wótři — a hdyž je tak nětko telko milijónow a tysac milijónow lět zašło, zo je tuta hora cyle wunjelkowana, potom, luby syno, potom — njeje ani sekundy wěčnosće hišće so pominyło."

To je naš přichod. Ale runje tak wěsta kaž wěrnosć, zo změjemy wěčne žiwjenjo, je tamna dalša, kotraž wupraja, zo budźe tute wěčne žiwjenjo po poslednim sudźenju wěčna zbožnosć abo wěčne zatamanjo, njebjo abo hela.

Njebjesa su dopjelnjenjo zemskoho žiwjenja, kotrež je w hnadźe Božej na zemi so skónčiło. Njebjesa su městno wěčneje zbožnosće, kotraž předewšěm a bytostnje we wobhladowanju Boha wobstoji: „Nětko widźimy přez špihel, potom pak wot wobliča k wobliču; nětko spóznawam zdźěla, potom pak spóznaju, jako sym tež spóznaty" (1. Kor. 13, 12). Nimamy wo tutej zbožnosći ani prawoho předstajenja, dokelž wóčko njeje widźało, ani wucho słyšało, ani do človjeskeje wutroby přišło, štož je Bóh přihotował tym, kotřiž joho lubuja (1. Kor. 2, 9). Wěste pak je, zo njebjeske wjesela wšitke samo najwjetše swětne wjesela njesměrnje přesahuja. Wšitke wjesela, kotrež my ze spóznawanja wěrnosće, wužiwanja rjanosćow, z lubosće staršeju, dźěći a přećelow čerpamy, su jenož słabe předznamjo toho, štož budźe w tamnym swěće nam njesměrna lubosć Boža.

Swjate Pismo so móhł rjec napina, zo by nam njebjeske wjesela trochu wujasniło. „Njebudźa hłódni ani lačni wjacy a njepadnje na nich słónco ani žana horcota“ (Zjew. 7, 16). „A Bóh zetrě wšitke sylzy z jich woćow, a smjerće njebudźe dale ani sudźenja ani wołanja ani bolosće njebudźe dale, dokelž prěnje je zašło“ (Zjew. 21, 4).

Njebjesa su zbožo, bjeze wšoho stracha, zo by tute zbožo so hdy mohło pominyć. „Pokład, kotryž paduch njewuryje a mole njezeżeru“ (Luk. 12, 33). „Přijećo do wěčnych přebytkow“ (Luk. 16, 9). „Njezahinita króna krasnosće“ (Pětr 5, 4). Kajke zbožo budźe hižo to, zo Boha njebudźemy wjacy ranić móc, zo budźemy na wěčne joho přećelstwa hódni! Njeje hižo słowo Zbóžnikowe same najhłubšo nas přimnyło: „Dźensa hišće budźeš ze mnu w paradizu“? Wěčna towaršnosć z Jězusom, Synom Božim a našim bratrom!

Ze Swjatoho Pisma wěmy, zo njebudźe njebjeske myto jenajke. „Kóždy dóstanje swoju mzdu po swojim dźěle“ (1. Kor. 3, 8). „Štóž skupje wusywa, budźe też skupje žnjeć; štóž pak wusywa w žohnowanju, budźe ze žohnowanjom też žnjeć“ (2. Kor. 9, 6). „W domje mojoho Wótca je wjele bydleni“ (Jan 14, 2). Tola njeskónčnu zbožownosć budźe też tón najposledniši w njebjeskim kralestwje začuwać, dokelž budźe też wón Boha widźeć, kaž je sam spóznaty (1. Kor. 13, 12).

Štóž pak njeje za žiwjenjo zjednoćenjo z Bohom pytał, ale hnadu zacpěwał a hač do smjerće Bohu wotcuzbnjeny zwostał, budźe wot Boha na wěčne dźěleny, k zatamanju zasudźeny. „Prječ wote mnje“ (Mat. 25, 41). Hela wobstoji w prěnim rjedźe w tym, zo je človjek wot Boha dźěleny: „Njeznaju was“ (Mat. 25, 12) — a tola spóznawa, zo je zaměr kóždoho rozomnoho stworjenja zjednoćenjo z Bohom a zo wěčne njezbožo woznamjenja, tutoho zjednoćenja na wěčne wurubjeny być. K tutomu khostanju přidružeja so poroki swědomja, ćwila potajnoho wohnja, wo kotrymž Swjate Pismo rěči, a wědomjo, zo so na tutym dóńće njehodźi ničo wjacy přeměnić. Sam hłuboko hnuty praja Zbóžnik: „Što pomha človjekej, by-li cyły swět dobył, na swojej duši pak škodu ćerpjeł!“ (Mat. 16, 26.) Wo Judašu wón praji: „Derje by jomu było, hdy by so był njenarodźił tutón človjek“ (Mat. 26, 24).

Jedyn z tuteju wěčneju wosudow je nam wěsty. Hrózbna, směr dawaca wěrnosć to. Kak so wona wuskutkuje w našim žiwjenju? Kak posudźujemy čas, kotryž je nam daty, we swětle wěčnosće? (Přichodnje kónc.)

Z Łužicy a Serbow.

Ze **Židowa.** Wutoru, 25. małoho róžka, wječor we 6 hodź. wumrě tu burowka Marja Ellina, swojeje staroby 80 lět a 4 měsacow, mandźelska bura Michała Elle na Židowje. Wona pokhadźa z Kralec swójby w Ćemjercach, kotraž je derje znata po Serbach. Njeboha bě dobra, křesćanka a zdobom dobra Serbowka. Nabožnoho ducha, kotrohož bě so nasrěbała w staršiskim domje, je čas žiwjenja sebi wobkhowała a za žiwjenjo w skutku wopokazowała. Za potrěbnosće farskeje cyrkwje a jeje dostojne wuhotowanjo měješe stajnje wotewrjenu ruku. Tak je mjez druhim cyrkwi w přezjednosći ze swojim mandźelskim dariła jedyn z jeje nowych zwonow. Swěru, z kotrejž wona ke swojej cyrkwi stoješe, je wona też dźeržała swojomu narodej. Stajnje so zastaješe ze słowom a přikładom za zdźerženjo našich narodnych kubłow a dobrych serbskich nałožkow. Pilnje je čitała wšitke serbske časopisy a so tak wobhonjała wo prašenjach zjawnoho žiwjenja, wosebje pak wo nabožnych a narodnych prašenjach serbskoho luda. Njech wotpočuje nětko w měrje!

Z Radworja. „Katolska Bjesada“ wotmě swoju lětušu druhu zhromadźiznu zašłu njedźelu (póstnicy) pola Kralec. Předsyda, knjez farař, přednošowaše wo swojim lońšim pućowanju k rańšomu morju. Pokazowaše k tomu swětłowobrazy, kiž je dał po swojich fotodopomnjeńkach připrawić. Rěčnik běše też hłowne město Danskeje a wšelake prjedawše sydła cisterciskich klóštrow w Pruskej (jako: Korin, Kamin, Nowu Calu) wopytał. Z wulkim zajimom přitomni rěči sćěhowachu a za wšu prócu kemšacy dźak dachu. Sćěhowaše rozprawa wo założeńskim swjedźenju 2. februara pola Šubertec.

— Póstnicy wutoru běše w cyrkwi po zwučenym wašnju 13 hodźinska pobožnosć. Wěriwi so při swjatočnosći bohaće wobdźělichu. Tohorunja drje su też wšitke šulske dźěći najswjećiši sakrament z wopytom počesćili.

— Na nowy tydźeń změja knježny a też maćerje we cyrkwi nabožne rozwučowanja.

Z Njebjelčic. Je to hižo serbska tradicija, zo Njebjelčanska „Kat. Bjesada“ póstnicy póndźelu swój założeński swjedźeń swjeći. Wjacy lět za sobu pak měješe towarstwo njezbožo, zo běše zymne a dešćowe wjedro. We 8 hodź. wječor powita wjednik „Bjesady“, bur Jurij Łužčanski, rjanu ličbu přitomnych z blizka a z daloka, wosebje z delanskich kónčin, a přeješe wšitkim wjesołe hodźinki pola nas a wumjese třikróćne „zdar“ na našoho wjednika a kanclera Adolfa Hitlera. Na to so němskej hymnje wuspěwaštej. Spěwny wotrjad „Bjesady“ pod wustojnym nawjedowanjom knj. kant. Jana Renarja zanjese nam někotre rjane spěwy a to najprjedy 4 hłósny mužski khór „Ha Maruška w pěsačku hraješe“; 2 hłósny mužski khór „Róža słuša do wěnca“ z přewodom na klavěrje sćěhowaše. Wobaj spěwaj so derje přednjeseštej. Přizamkny so tenorowe solo „A šło je holičo po zahrodźe“, mištrscy spěwane wot našoho sławnoho a wupruhowanoho solisty bura Jurja Cyža. Potom wustupi po cyłych Serbach znaty wumělc na serbskich huslach, časnikarski mištr Mencl z Dobrošic. Móžachmy wot njoho cyłu kopjeń jara rjanych serbskich spěwow a rejow słyšeć. Je zasy pokazał, zo je woprawdźe mištr na swojim nastroju. Joho podpjeraše na pantonijumje Beno Čornak-Róžeńčanski. Mócny přiklesk připosłucharjow běše z dopokazom, zo staj krasnje wustupiłoj. Přińdźechmy k 2. dźělej programa. Njebjelčanscy młodźencojo a knježny předwjedźechu nam rjanu hru „Zhubjena njewjesta“. Je to cyle zajimawa a powučaca hra, kotraž so powšitkownje derje předstaji. Hłowne róle, kaž Jan, Cuzy (Wódny muž), Pětr (braška), běchu w jara dobrych rukach. Wšitcy hrajerjo a hrajeŕki su sebi swoje róle jara derje nawukli a žiwje předstajili. Khwalobnje wuzběhnjena być sebi zasłuži předstajeŕka hłowneje róle Hilža — Hańža Žurec-Libšec. Dźěło frizéra je přewzał a spokojnje wuwjedł Jurij Koch z Krjepjec. K předstajenju trěbne kulisy je wulkotnje zhotowił wjesnjan Jurij Buk. Na přestawcy poręča knjez farař Mič. Rozkładźe nam nadawk a stojniščo „Bjesady“ w našej wosadźe. Ma hajić nabožnosć a narodnosć. Woboje je nuznje trěbne, wosebje w dźensnišim času. Dyrbimy so też w zjawnym žiwjenju pokazać, zo smy katolscy serbscy staćenjo. Stojimy też kruće za naš lubowany wótcny kraj. Na kóncu swojeje rěče dźakowaše so wšitkim, kotřiž su na kajkežkuli wašnjo pomhali swjedźeń porjeńšić, wosebje pokładnikej „Bjesady“, knjezej Jakubej Cyžej, kiž je hłowne dźěło při přihotach swjedźenja přewzał. Potom zapiskachu hercy — a wšitcy, stari a młodźi, so skoro hač do switanja při wjesołej rejcy zabawjachu. Stare serbske reje nam też zapiskaštaj mištr Mencl a joho pomocnik. Haj, samo serbsku polonejzu njejsmy zabyli. — Wam wšitkim lubym serbskim bratram a sotram z daloka, kotřiž sće njedźiwajo hroznoho wjedra a hubjenych pućow k nam do Njebjelčic přišli, hišće junu wutrobny dźak a k lětu zasy tak! *P.*

Z Prahi. Wšitcy tudy přebywacy Serbja přihotuja so na ważny podawk: mjenujcy jutře njedźelu, 1. měrca, dóstanje knjez diakon Jurij Brězan z Ralbic wot Joho Excell. swjećacoho biskopa Roemingera měšnisku swjećiznu. Wón budźe jedyn z tych duchownych, kotřiž njeńdźechu po tradičnym puću serbskoho duchownoho. Jako dorosćeny človjek rozsudźi so za duchowne powołanjo, a poslednje 15 lět joho žiwjenja su połne wojowanja wo tutón joho najwyšši zaměr. Narodźi so w lěće 1900 w Ralbicach a wukhodźiwši tam wjesnu šulu přihotowaše so na wobkhodnej šuli w Budyšinje na překupstwo, pobu we wójnje na francózskich bitwišćach. Po wójnje wobdźěli so horliwje při narodnym dźěle, stupi do służby kaolinoweje twornje w Kamjenjej pola Komorowa, hdźež hač na městno wjedźacoho prokuristy postupi. A hakle ze 24 lětami so rozsudźi, zo budźe na měšnistwo studować. Bě to ćežke a rozsudźace předewzaćo, kaž wón sam druhdy praji. Dyrbješe mjenujcy swoje studije z najnižšej rjadownju na gymnaziju započeć. Tutón započatk bě ćim ćežši, pomyslimy-li sebi, zo wón hnydom do francózskoho gymnazija zastupi. Wopuščiwši wustaw po 6 lětach z dobrym wuswědčenjom dźěše na krótki čas do Hollandskeje, potom do Luxemburga, hdźež do klóštrskoho rjadu „Towarstwa Wutroby Jězusoweje“ zastupi. Wottam přińdźe do Prahi a studowaše na Karlowej univerziće bohosłowstwo. A skónčnje budźe joho wutrajnosć a idealne předewzaćo mytowane! Hačrunje je wón w tutych 12 studijnych lětach skoro stajnje w cuzbje přebywał, a najprjedy francózske a tudy w Prazy češke wuwučowanjo měł, je wón tola z cyłej wutrobu swojomu narodej swěrny wostał a budźe skónc měrca w Ralbicach swoju primicu swjećic. My wšitcy přejemy jomu do nowoho powołanja z wutroby wjele zboža a wočakujemy, zo budźe jako měšnik horliwje we Knjezowej winicy skutkować.

— Srjedu 19. februara mějachmy tudy serbski koncert, na kotrymž so jenož składby mištra Bjarnata Krawca podawachu. Koncert bě bohače wopytany, a naš jubilant, kotryž bě wosobinscy přitomny, dósta hrimotacy přiklesk. Joho składby so připosłucharjam tak lubjachu, zo dyrbjachu so někotre čisła programa wospjetować. Program samy wobsahowaše solospěwy, khóry, składby za klavěr a husle a dwaj kwartetaj, kotrejž so wšěm wosebje jara lubještej.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

Mišnjanscy biskopja po Husitskich wójnach.

Jan VI. ze Załhowow (Salhausen) (1487—1518). Wón da cyrkwje w Stołpinje, Biskopicach a Hodźiju ponowić a tamniše biskopske hrody wuporjedźeć, założi pjeć nowych wsow (w Němcach), da puste lada worać, twarješe haty a wowčeŕnje a polěpši sadarstwo. — Za joho časy (1504) sčinichu na Biskopicy spodźiwny nadpad. Do města přijědźe šěsć wulkich z płachtami wodźetych wozow, kotrychž nichtón dale kedźbu njeměješe. Jako pak na torhošću zastachu, wuskakachu z nich wobrónjeni ryćerjo, kotřiž město wurubichu, cyrkej a wjele twarjenjow zapalichu a 40 měšćanow jatych wotwjedźechu, za kotrychž dyrbjachu pozdźišo 400 šěsnakow wukupjeńskoho pjenjeza płaćić. — Nimale w samsnym času wupisa bamž wotpusk, za kotrohož jałmožnu chcychu Pětrowsku cyrkej w Romje dotwarić. Tutón wotpusk wozjewješe w Sakskej Jan Tetzel (1506—1517), dominikanski mnich z Pěrna. Wón prědowaše lěta 1506 w Mišnje, 1508 w Drježdźanach a přińdźe kónc tutoho lěta do Budyšina. W swjatočnym wobkhadźe dźěchu jomu duchowni a měšćenjo napřećo a wjedźechu joho při zwonjenju ze wšěmi zwonami hač do „Serbskeje“ cyrkwje. Njedźelu po swjedźenju Njewoblakowanoho podjeća swjateje Marije (8. decembra) započa so jubilejske lěto z wotpuskom. Tetzel wosta nimale hač do swjatoho Domaša (21. decembra) w Budyšinje. Wottam wozjewi wón 16. decembra Zolerskej měšćanskej radźe, zo tam na swjatoho Domaša z wotpusknymi prědowanjemi započnje. Potom pućowaše přez Lubij do Zolerca, hdźež na swjatoho Domaša a hody prědowaše. Wón wosta tam nimale lěto (hač do swj. Měrćina 1509). Lěta 1510 pisaše Tetzel Budyšskomu tachantej, zo hišće jónu do Budyšina přińdźe a zo dyrbi so połojca woprowanych pjenjez do Roma pósłać, druha połojca pak za Budyšsku tachantsku cyrkej nałožić. Hač je tu wón woprawdźe druhi raz zasy był abo nic, njejsu nam stawizny zakhowałe. — Zo je Tetzel pola Serbskeje cyrkwje prědował a tam do wulkoho železnoho kašća jałmožnu hromadźił, je bajka, kotraž je z tym nastała, zo tam zastarski kamjeńtny křiž

Krawni swědcy ze Sandoměrja.

Sandoměř, pólske městačko na hranicy Galicyskeje, je so we wójnje 1914 a 1915 husćišo mjenowało. Blizko mosta, kotryž w Sandoměrju přez Wisłu wjedźe, Rusojo zasakle přećiwo Awstričanam wojowachu. Hakle potom, hdyž dyrbjachu tutón móst spuščić, bě Awstriskim a jich zwjazkarjam móžno ruče k ranju postupować.

Wosebje pak sebi pólscy katolikojo Sandoměř waža. Tu stoješe kolebka pólskoho matrarja H. Bobole z towarstwa Jězusowoho. Tutoho w 17. lětstotku ruscy kosacy tak njesmělnje ćwělowachu, hač wumrě jako swěrny wojowar Khrystusowy.

Ale hižo něšto stow lět prjedy běše Sandoměř jewišćo matrarjow, wo kotryž njech so tu popowěda.

W Sandoměrju běše klóštr Dominikanow. Tu 49 mniša krute, swjatobliwe žiwjenjo wjedźechu. Jónu wječor sedźachu we swojej jědźeŕni a dachu sebi jednoru wječeř słodźeć, jako najmłódši z nich, jedyn nowica, k pultej přistupi, zo by jim něšto ze žiwjenja swjatych čitał.

Młodźenc wočini knihu, w kotrejž so wo skutkowanju a ćerpjenju swjatych wuznawarjow powěda. Ale lědma běše do njeje pohladał, njezamó ani słowčka prajić; njehibawši so, hladaše do knihi.

Hłowu skłoniwši sedźachu mniša za dołhimi blidami a čakachu na započatk. Skónčnje pozběhny prior klóštra swojej wóčcy, zo by widźał, što so młodźencej stawa, hač snadź je joho někajka słabosć napadła, zo njemóže čitać.

Tu widźeše młodźenca z krej-čerwjenym mjezwočom a ze swětłymaj wóčkomaj a pózna hnydom, zo ma to něšto wosebitoho woznamjenjeć, a namołwi nowicu, zo by čitał.

Młodźenc měrnje, ale jasnje praji: „Dostojni wótcy a pobožni bratřa, cyle spodźiwne je, štož tu čitam; tu nječitam mjeno swjatoho, kotrohož swjata Cyrkej jutře wopomina ale čitam tu ze złotymi pismikami napisane: 49 krawni swědcy sandoměřscy.“

Cyle ćicho bě w jědźeŕni. Mniša přemyslowachu, što ma to woznamjenjeć. Spodźiwne pismo běše čitar widźał a ličba 49 kóždomu napadny. Ale byrnjež so też martrarstwa njebojeli, zwotkel měła so jim krawna palma přinjesć? A to hižo jutře? W Pólskej tola žadyn surowy Nero njeknježeše, kiž by křesćanow z wohnjom a mječom chcył wutupić.

Tak myslachu, ale žadyn ničo njepraji, wšitcy čakachu na to, što pobožny prior k tomu praji. Tón pak chcyče so přeswědčić, hač drje sebi młodźenc tu wěc wumyslił njeje, tohodla přistupi k pultej a pohlada do knihi. — Potom wobroći knihu, zo bychu to wšitcy widźeli, a praji: „Je tak, kaž je bratr Hijacynt prajił; pohladajće sami!“ — — A nětko tam mniša sami čitachu: „49 krawni swědcy sandoměřscy“.

Potom prior rjekny: „Dostojni bratřa, nětko wam zdźělu, štož wot dźensnišoho ranja wěm, ale njechach wam to hišće prajić. Nětko pak wam praju, dokelž zda so mi, zo je nas Bóh k wulkomu powołał. Wam njeje njeznate, zo su pohanscy Tatarjo njezbožownu Ukrajinu (susodny kraj)

stoji. Tutón pak njedopomnja na Tetzela, ale je wo 700 lět starši.

Swjedźenje, wobkhady a bratrstwa.

Bamžowje a biskopja chcychu cyrkwinske žiwjenjo wosebje ze założenjom nowych swjedźenjow spěchować. Tak zarjadowa hižo biskop Withego II. wokoło lěta 1130 swjedźenjej naiswjećišeje Trojicy a swjatoho Měrćina a za něšto lět (1439) swjedźeń (njewoblakowanoho) podjeća swjateje Marije. Poměrnje pozdźe nasta swjatočnosć Božoho Ćěła, kotruž we Łukowje, w Delnjej Łužicy, wot Magdeburga zarjadowanu, hižo lěta 1390 swjećachu. W Mišnjanskej dijecezy pak bu hakle lěta 1450 postajena a w Budyšinje 1472 prěni raz swjećena. Wosebje postaji biskop Jan IV., zo ma so Najswjećiši sakrament za točenej škleńcu w monstrancy wustajeć a na Bože Ćěło k štyrjom wołtarkam pod hołym njebjom nosyć, při čimž maja wěriwi kwětki słać, spěwać a piskać. — Při wobkhadach křižownoho tydźenja jěchachu měšnicy na konjach. (W Žitawskej krajinje hač do najnowišoho časa duchowny z křižerjemi we cyrkwinskej drasće, w rocheće a stoli, sobu jěchaše.)

Zo pak wosady při tajkich wobkhadach husto přez měru wjele starosće na zwonkowne wuhotowanjo kładźechu, widźimy na tajkim wobkhadźe, kaž so wón w Lubiju na swjedźenju Namakanja swjatoho křiža (3. meje) wokoło lěta 1521 wotměwaše. Wón běše takle zarjadowany: Žony předstajachu hrěch prěnjeju človjekow: młodźenc njeseše štom z jabłukami, za nim dźěchu Hadam a Jěwa a jandźel ze žehliwym mječom. Předměšćenjo před Zolerskimi wrotami zarjadowachu: Abrahamowy wopor, přizjewjenjo swjateje Marije, Jězusowy narod, kotryž pastyrjo a tři kralowje z hwězdu přewodźachu. Pjekarjo předstajachu: Mariju a Józefa, do Egiptowskeje ćěkaceju, Herodesa I. na konju a morjenjo Betnlehemskich hólčatkow (= maćerje z małymi dźěćimi). Rěznicy činjachu djaboła, smjerć a Judaša; hórnicy (wuhloryjerjo) sćenikow; mniša Jězusa na Wolijowej Horje z wučownikami; šewcy wobraz, kak wojacy Jězusa zajachu; wobydlerjo Staroho Lubija pak Pětra, Jana a lud; sobustawy bratrstwa swj. Marije wyššoho měšnika, pismawučenych a farizejow. Dale předstajachu sukelnicy Herodesa II., Jězusa w běłym płašću wusměšacoho; wobydlerjo susodneje wsy Lawałdy Jězusowe šwikanjo; krawcy joho krónowanjo; kóžkarjo Jězusa wučwilowanoho (Hlejće človjeka!) a Pilatowe rucymyćo; bětnarjo pak pokutnoho a njepokutnoho mordarja; kowarjo Symana Cyrenejskoho a Jězusowe z-města-wjedźenjo; quardian (předstojeŕ klóštra) měješe wobstarać: bolosćiwu mać, Mariju Madlenu a Veroniku; předměšćenjo před Žitawskimi wrotami njesechu Jězusowy kříž; farař wobstara Mariju z Jězusowym ćěłom na klinje (kotruž drje na wozu wjezechu?); rybakowje njesechu Jězusa do rowa; překupcy činjachu Józefa z Arimateje, druhich přewodźerjow a skónčnje blidarjo (tyšerjo) Jězusowe z-mortwychstaćo.

Z wosebje wulkim hołkom swjećachu w tehdomnišich časach w klóštrje Marijinej Hwězdźe kermuše, a to dwójcy wob lěto, njedźelu po swjatym Jenje křćeniku a před swj. Michałom. Tute wašnjo najskěrje z tym nasta, zo bu cyrkej po wotpalenju a zasynatwarjenju lěta 1284 druhi raz swjećena a ludźo nětko stary a nowy poswjećeński dźeń swjećachu. Dokelž pak so na tajkich dnjach husto wšelake njepřisłušnosće stachu, wosebje často krawe puki, zakaza biskop Jan I. lěta 1345 nazymsku kermušu, dokelž su burja tehdom při swojich połnych bróžnjach wosebje hordźi. Tola

(Dalše hl. str. 70)

Skutk je dokonjany

nadobny a nabožny!

Serbskomu katolskomu ludej je skónčnje date, za čimž dawno žadaše:

Bože mšě z romskoho misala

w maćerńej rěči.

Na nowy tydźeń budźe w pyšnym zwjazku hotowe.

Witany to dar k zelenomu štwórtkej a při druhich přileżnosćach!

napadnyli a tam wšo zničili, štož su namakali. Z wosebitej hidu zapusćeja cyrkwje a čwěluja surowje měšnikow. Tola nadźijachmy so, zo Bóh tutón prut wot Pólskeje wotwobroći. Dźensa rano praji mi jedyn stary bur, zo su někotre črjódy Tatarow do Wislinowoho doła přićahnyłe, a radźeše nam, zo bychmy swjate sudobja našeje cyrkwje a čěło našoho Zbóžnika, Najswjeciše, před wonječesćenjom wukhowali. To sćińmy, a wšo druhe Bohu přewostajmy!"

Bjez bojosće posłuchachu mniša na priorowe słowa. Wšitcy běchu swoje žiwjenjo Bohu woprowali a njebojachu so, tutón wopor z matrańskej smjerću skónčić. Cyłu nóc modlachu so klečo w cyrkwi, zo bychu so za poslednje ćežke wojowanjo posylnili. Rano čitachu měšnicy Bože mšě a z wulkej pobožnosću dóstachu mniša swj. woprawjenjo, kiž dyrbješe jim poslednja putnja cyroba być. Starachu so też za to, zo žana swj. hosćija w tabernaklu njewosta. A hdyž běše swětły dźeń, zahrjebachu swjate sudobja, keluchi, cyborije a monstrancy w zahrodcy. Też wobrazy swjatych a swjate kříže wzachu z cyrkwje, zo njebychu je pohani wonječesćili. Hdyž bě wšo skhowane, běchu hotowi za posledni puć.

Hišće knježeše wšudźe měr. Ničo njepokazowaše na blizki strach. Kaž zakuzłana błyšćeše so dolina w swětle so khowacoho słónca. Mniša běchu swoje wšědne dźěła dokonjeli a podachu so w prócesijónje do wosyroćeneje cyrkwje, před wołtarjom klečicy spěwachu wšědne officium (modlitwy).

Jako pak bě ćma, přijěchachu po doiinje črjódy rubježnikow. Za nimi wobswětlachu palace wsy a hrody nócne njebjo. Hrózbnje klinčachu jich wójnske halekanja. Jednotliwi wojacy jěchachu spěšnje k městu Sandoměrju. Tu dohladachu so na klóštr Dominikanow před měšćanskimi wrotami. Ruče zeskakachu z koni, torhachu za zawrjene klóštrske wrota a rozbichu je ze swojimi mječemi.

Kaž dźiwi walichu so do klóštra w nadźiji na wulke pokłady. Ale ničo njenamakachu. Naposledku dobychu so do cyrkwje. Tam klečeše 49 mnichow před wołtarjom, na kotrymž bě rano hišće Najswjećiše wustajene było.

Mniša šćerkot bróni a haru rubježnikow słyšicy wědźachu, zo je hodźina jich krawnoho wopora přišła. Žadyn njekhabłaše, žadyn njezblědny. Klečo čakachu na smjerć.

„Wy slěpcy, hdźe sće waše pokłady skhowali?" zarjeji wjednik rubježnikow na nich. Tola tući njewotmołwichu, ale modlachu so dale. Tuž walichu so rubježnicy z nožemi a tesakami na mnichow. Hdyž buchu prěni mordowani, modlachu so druzy dale. Tola jedyn po druhim womjelkny. Přeco słabši bu jich spěw. Skónčnje klečeše nowica Hijacynt hišće sam mjez ćěłami a mrějacymi a khwaleše Boha; wón kiž bě wčera w samsnej hodźinje wo krawnej smjerći 49 dominikanskich mnichow sandoměŕskich čitał. Tu přimny joho jedyn z rubježnikow za kornaŕ a přerězny jomu z wótrym nožom krk. Też Hijacynt zwjeze so jako posledni a najmłódši z Dominikanow před wołtarjom a wróći swoju swjatu dušu Bohu.

H. W.

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac měrc:

Zo bychmy swoje powołanske dźěło wukonjeli w swětle wěry.

1. Bóh će woła!

Bóh je nas zwołał do žiwjenja. Wón je nas powołał na wěste městno, do wěsteje swójby, do wěsteje wosady. Tu mamy swoje dźěło. Hdyž tomule dźěłu rěkamy „powołanske dźěło", wuznawamy z tym, zo je Bóh tón Knjez nas tomu powołał. Bóh nam tele powołanske dźěło kaza. Wone je nam Boža wola, wot Boha nam postajeny žiwjeński nadawk. Z tymle dźěłom mamy dopjelnić Bože wotmyslenja na swěće. Přez nas, přez našej rucy chce Bóh skutkować: na tym městnje, w tym domje, w tej swójbje, w tej wosadźe, w tym ludźe, ke kotromuž słušamy. We powołanskim dźěle wuwiwamy swoje mocy a khmanosće. Wikujemy ze swojimi wot Boha nam datymi „talentami", zo bychmy něšto hotowe, nawikowane měli, hdyž Knjez po nas přińdźe.

Haj, smy służownicy Boži. Naše powołanske dźěło je służba Boža. Kajkaž pak naša służba, tajke naše myto.

2. Poskhaj!

Bóh něhdy Mójzesa powoła a jomu z palacoho keŕka zawoła: „Mójzeso, Mójzeso! Chcu swój lud wumožić z ruki Egiptowskich a jón dowjesć do slubjenoho kraja Kanaan. Tebje póšćelu k Faraonej. A ty wuwjedźeš mój lud z Egiptowskeje. Ja budu z tobu!"

Što by było, hdy bě so Mójzes tutomu swojomu powołanju stajił a spjećił? Kajke zamołwjenjo maš ty, hdyž so staješ dźěłu, kotrež je će Bóh Knjez připokazał? Hdyž nochceš wumožić swój dom, swoju swójbu z bědy a khudoby? Hdyž nochceš pomhać swojej wosadźe a swojomu ludej? Kajke zamołwjenjo, hdyž nochceš trjebać swoje mocy a khmanosće a talenty k tomu, k čomuž su će date? Knjez rjekny tamnišomu służownikej, kiž je swój talent zahrjebał: „Zły a lěni służowniko!", a potom dźeše: „Wzmiće wot njoho talent! Njewužitnoho służownika ćisńće do zwonkowneje ćmy!"

3. „To je ćežko!"

Praješ: „Wěm wšak a wolu mam. Ale mi je so stajnje samsne, mazane, ćežke powołanske dźěło wostudźiło. Wutrajnosće nimam. Mocow nimam dosć." A šelawje na druhich hladajo praješ: „Tón ma wjele rjeńše, lóžše powołanjo!" Mój luby! Što njemohł tak a hišće hóršo skoržić? Što njeby raz začuwał, zo je dźěło, a wosebje powołanske dźěło sćěhwk herbskoho hrěcha? „W poće swojoho wobliča budźeš swój khlěb jěsć, hač so nawróćiš k zemi, z kotrejež sy wzaty." Tola njezapomń! Hdyž runje tele spytowanja a ćeže powołanskoho dźěła přewinješ, přinjese ći wone zbožo. Njepytaj tola zbožo a spokojenjo w hrěše abo we swěće! Njepytaj swoje zawjeselenjo jeno we wužiwanju. Dźi domoj a dźěłaj w poće swojoho wobliča za swój dom a swójbu, wosadu a lud. A namakaš runje w tymle swojim poće słódke kapki trajnoho znutŕkownoho wjesela.

4. Bóh ći pomha.

Bóh njeje surowc, kiž staja jenož žadanja a kiž dawa jenož kaznje. Bóh woła, pomha też. Kóždomu poskića swoju pomoc. Nihdy njebudźe so što móc wuréčeć před wěčnym sudnikom: „Božo, přewjele wostudłoho a ćežkoho dźěła sy mi napalił." Khrystus je rjekł: „Prošće a dóstanjeće!" Štožkuli njebjeskoho Wótca w Jězusowym mjenje prosymy, to dóstanjemy. W Božim mjenje póńdźe wšitko rjenje! Wšitke swoje mocy napinajo a k tomu so wjele modlo a swjate sakramenty často dóstawajo, wěř, o křesćano, to změješ nadosć mocow! Stajnje budźeš wutrajny a swěrny też w najmjeńšim, najdrobnišim dźěle wšědnoho dnja. Z wěstosću a lohkosću też najćežše powołanske dźěła nanajlěpje dokónčiš a krasne myto docpěješ.

5. Modlmy so!

Swjaty póst, kiž je so tónle tydźeń započał, je čas sebjezaprěwanja a pokućenja, ale też čas hnadow a swjatosćenja. Njech so nam w tymle póstnym měsacu přez naš japoštołski paćeŕ na měnjenjo Swjatoho Wótca stanje ta wulka hnada, zo bychmy wšitcy swoje powołanjo wobhladowali a wukonjeli tak, kaž smy to dźensa rozpominali. Potom budźemy přez swoje powołanske dźěło swjeći. A budźemy powołani wyše, horje do njebjes.

Křesćano! Zbudźuj často wob dźeń dobre měnjenjo:

Wšo w Božim mjenje spočinam,
A w Božim mjenje dočinam,
Hač přibližu so k njebjesam.

Kak móžeš našomu towaŕstwu pomhać?

1. Zo sy pilny čitaŕ „Katolskoho Posoła".
2. Zo nowych sobustawow dobywaš.
3. Zo lětny přinošk bórzy zapłaćiš.
4. Zo w tajkich wobkhodach kupuješ, kotrež swoje twory w „Kat. Posole" poručeja.
5. Zo też nawěštki do „Posoła" wobstaraš.
6. Zo też sam z nawěštkami „Posoł" podpjeraš.
7. Zo zajimawe podeńdźenja hnydom dowěrnikej abo też redaktorej wozjewiš.
8. Zo z nastawkami wobsah „Posoła" wobohaćiš.
9. Zo maš zajim a dobre słowo za „Posoł", hdyž so na njón swari.
10. Hdyž też twojim dźěćom „Posoł" k čitanju dawaš.
11. Zo naš čišćerski wobkhod druhim poručuješ.
12. Zo z wulkej prócu spisane a wot našoho towaŕstwa nakładowane knihi a spisy kupuješ.
13. Zo rozkćěw našoho wobkhoda po swojich mocach pjenježnje podpjeraš.
14. Zo wšitke čišćeŕske wěcy jenož w našej čišćeŕni skazaš a je njezabudźeš zapłaćić.
15. Zo za zajimy towaŕstwa ss. Cyrilla a Methoda Boha wo žohnowanjo prosyš.

lud swjećeše też swoju nazymsku kermušu dale, jenož na druhim dnju hač dotal, mjenujcy njedźelu do swjateje Wórše.

Nimo swjedźenjow a wobkhadow hajachu biskopja a duchowni cyrkwinske žiwjenjo wosebje też ze założowanjom bratrstwow. Tak nasta lěta 1410 w Lubiju swjateje Marijine bratrstwo, kotrež měješe w tamnišej cyrkwi swjatoho Mikławša wosebity „bratrski“ wołtař. Samsne bratrstwo wobstoješe też w Kamjencu a měješe tam wulku łuku jako swoje wosebite wobsedźeństwo. W Kulowje założichu lěta 1491 bratrstwo třělcow a stajichu je pod zakit swjatoho Bosćana. W samsnym času, jako w Serbach mór zakhadźeše, założichu też swjatoho Bosćanowe bratrstwo w Khrósćicach.

Ke-klakanju-bićo rano a wječor hižo wobstoješe; bamž Kalikst III. poruči lěta 1455, zo ma so wone też připołdnju zwonić. A jako běše tute wašnjo po času zasy přestało, je bamž Klemens VII. znowa zarjadowa, zo bychu so wěriwi tehdom wo pomoc přećiwo Turkam modlili.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Před krótkim pisachmy wo rowje swj. Pětra. Němski profesor Wilpert, znaty archaeologa, je před krótkim swoje slědźenja wo stawiznach rowa prěnjoho bamža wopisał. Po nim je kejžor Konstantin row cyle do mjedźe (bronzy) zaleć dał, a to tak tołsto, zo je njemóžne, sarkofag někak přesunyć. Cyły kruch mjedźe je mjenujcy 5 m dołhi, 3,70 m šěroki a 3,75 m tołsty a waži 6000 centnarjow. A srjedźa nutřka je kašć. W prjedawšich časach njemějachu scyła srědkow, tajki kruch mjedźe někak rozbič a so ke kašćej předobyć. Tak je wěste, zo też Saracenojo, kotřiž w lěće 864 Rom wurubichu a też wšě drohotnosće Pětroweje cyrkwje wotnjesechu, njejsu móhli row wočinić. Haj najskerje scyła njejsu dale za sarkofagom pytali, dokelž bě tehdom hižo khódba, kotraž k rowej wjedźeše, z kamjenjemi a kruchami rozpadanych murjow zasypana. Tak je wěste, zo powostanki wulkoho swjatoho japoštoła hišće pod wołtarjom Pětroweje cyrkwje wotpočuja. Štož tu pisachmy, namaka profesor Wilpert w starych spisach. Hač je wšo to wěrno? Haj, dokelž w samsnych spisach namaka wón hišće druhe powěsće, kotrež hodźachu so přepruhować, a pokaza so, zo běchu wěrne, potajkim su pisarjo wěsće też wo tamnych wěcach wobhonjeni byli. Njewěmy, hač so row swjatoho Petra za naš čas junu wotewri, ale wěsće by to wjele zajima mjeze wšěmi katolikami, haj też druhimi křesćanskimi a samo mjez njewěriwymi zbudźiło.

14. róčnicu krónowanja swjatoho wótca Pia XI. woswjećichu wězo też w Romje swjatočnje. W Sixtinskej kapali měješe jedyn kardinal swjatočnu Božu mšu. Hdyž bamža na znate wašnjo do kapale njesechu, jomu ludźo přiwyskowachu a jomu hołdowachu. Po kemšach wuprajichu potom přitomni kardinalojo bamžej zbožopřeća w mjenje cyłoho kolegija kardinalow. W času swojoho pontifikata je Pius XI. 20 encyklikow wudał. Prěnja jednaše wo Khrystusowym měrje w kralestwje Khrystusowym, poslednja pak wo měšnistwje. Mjez kardinalemi, kotrychž je wón pomjenował, su mnozy jara wučeni mužojo. Tak kardinal Schuster w Milanje a kardinal Pacelli. Ale też dobri prědarjo a wušikni diplomatojo su mjez nimi. Wšelake nowe twary we Vatikanskim měsće budźeja wopytarjow přichodnych lětstotkow na bamža Pia XI. dopominać. Mjez 14 konkordatami, kotrež je wón wobzamknyć dał, je najwažniši tón z Italskej, tak mjenowane „Lateranske zrěčenjo“. Stawizny budźeja tohole bamža mjenować: bamža katolskoho skutka, bamža wědomosćow, bamža wulkich encyklikow, bamža Lateranskoho zrěčenja, a druhich konkordatow, dale bamža swjatoprajenjow a bamža misijónow. Joho starosć wobsahuje woprawdźe cyłu cyrkej. Tak pisa Münsterska katolska nowina. Samsny časopis pokaza też na hłós jeneje njekatolskeje nowiny, a to jeneje jendźelskeje. Tuta pisa, zo je Pius XI. cyle přesahowaca wosoba. To dyrbi też tón přidać, kotryž hewak mysli bamžowstwa blizko njestoji. W času chaosa a mućency, w kotrejž je swět žiwy, je Pius XI. tak rjec duchowna hłowa swěta. Wón rěči jenož, zo by swobodu swědomja zakitował, potom pak so pokazuje, z kajkimi wulkotnymi darami je wón wuhotowany. Cyły swět potom posłucha. Dyrbimy tu hišće raz přistajić, zo tak pisa nowina, kotraž njeje katolska.

Rězbař Cononica je z kararskoho marmora zhotowił wulkotnu postawu swjatoho Don Boska. Postawa waži 460 centnarjow. Ju postajichu w Pětrowej cyrkwi a to w prózdnjeńcy 17 metrow nad znatej postawu swj. Pětra. Postawu woswjeći swjatočnje kardinal statny sekretar Pacelli. 10 000 šulskich dźěći so při tym wobdźěli. To sta so na přikaznju ministra za wučbu. Wězo běchu też mnozy zastupjerjo druhich krajow, dale biskopja a nahladne swětne wosoby přitomne.

„Osservatore Romano“ wotmołwi jenej francózskej nowinje, kotraž běše so na bamža přisłodźała, zo wón we wójnje w Africy fašistiskej Italskej pomha. Vatikanska nowina pisa, zo je to žadława njewěrnosć. Ale tak je, štož Swjaty Wótc woprawdźe praji, to tajke nowiny njepisaja, přisłodźenja pak do swěta trubja abo samo za swojich čitarjow wumysleja.

Němska. Kardinal Schulte-Kölnski pisa w swojim krótkim pastyřskim lisće, kotryž je z přileżnosće wopomnjeća krónowanja Pia XI. wudał, zo je Bóh runje w času, hdyž so swět cyły muči, swojej cyrkwi dał bamža, kotryž połny mudrosće z krutej ruku ju wjedźe přez wichory. Stawizny wěsće zakhowaja wopomnjećo tohole bamža jako toho, kotryž je bamžowstwo zaso junu dowjedł na wyššinu nahladnosće.

W cyrkwi swj. Klarisy w Trieru wustajichu Najswjećiše k wěčnomu modlenju. Potajkim wostanje w tutej cyrkwi stajnje, wodnjo a w nocy wustajene. Biskop dr. Bornewasser wozjewja k tomu namołwjenjo na wěriwych a pisa, zo bychu runje w času, hdyž druzy Khrystusa hanja, bóle a bóle k njomu přikhadźeli a so k njomu modlili w Najswjećišim sakramenće.

Němski lutherski molef Albert je před něšto časom wumolował biskopsku cyrkej w Sarajewje. Nětkle běše wón w klóštrje Ettalu žiwy. Runje je do Roma powěsć pósłał, zo bu do katolskeje cyrkwje přijaty.

Arcbiskopski ordinariat w Kölnje je fararjam poručił, zo bychu jeli trjeba, wěriwych zaso powučeli, zo je duel zakazany. Štóž so při duelu wobdźěli, pomha, jón dowoli abo tajkomu njezadźewa, so sam z cyrkwje wuzamknje. Duel je mjenujcy ćežki hrěch přećiwo pjatej Božej kazni. Štóž je so junu při duelu wobdźělił abo ze swědkom był, njemóže ženje wjacy žane cyrkwinske zastojnstwo wukonjeć, njemóže ani dźěsću z kmótrom być. Štóž bu při duelu morjeny, njesmě so cyrkwinscy pokhować. Też studentske menzury po poručnosći su katolikam zakazane, wšo jene, hač je ćežše zranjenjo móžne abo nic. Też zastup do jenoho studentskoho towarstwa, kotrež sebi wot sobustawow menzury žada, je zakazany.

Samsny ordinariat napomina wěriwych, zo bychu sebi postawy a wobrazy swjatych we swojich domach raz derje wobhladali. Jeli tajke njejsu wumělske, dyrbja je radšo wotstronić. Lěpje jenož mało wobrazow swjatych atd. we domje, za to pak dobre. Wosebje dyrbjało so wšo wotstronić, štož by někak mohło k směchu wabić.

Też mjez evangelskimi křesćanami je nabožne žiwjenjo dźensa lěpše hač před něšto lětami. Zo so mnozy evangelscy zasy bóle k swojej cyrkwi dźerža, pokazuja ličby křćeńcow. Mnozy starši dachu samo dźěći křćić, kotrež běchu hižo starše, kotrychž pak prjedy njeběchu dali wukřćić, dokelž běchu so wot cyrkwje dźělili. Ličba konfirmacijow je so podwojiła. W Duringskej zamołwi so 1233 dorosćenych ke konfirmaciji.

Katolscy studenći theologije namołwjeja wšěch, kotřiž chcedźa so na měšnistwo přihotować, zo bychu so prjedy,

hač ze studijemi započnu, do dźěłoweje służby zamołwili. Wot wšitkich studentow žada so mjenujcy při zapisanju na univerziće dopokaz, zo su hižo w dźěłowej służbje byli.

W hamtskich lisćinach, kotrež sebi mjez druhim wujasnjenjo wo wěrywuznaću wosobow žadaja, smědźa wot nětka tajcy, kotřiž přisłušeja hibanju němskeje wěry, napisać: němskowěriwy. Tak je minister Frick postajił.

Arnsbergske wosebite sudnistwo zasudźi 73lětnoho katolskoho farara dr. Fritscha, dokelž běše loni w někotrych předowanjach so na ranjace wašnjo wo wšelakich postajenjach swětneje wyšnosće wuprajił. Dale běše rjekł, zo njebudże ženje němski postrow trjebać, abo na njón wotmołwjeć.

Českosłowakska. Kaž smy před někotrymi měsacami pisali, so někotre města w Słowakskej wo to prócowachu, być ze sydłom nowoho słowakskoho arcbiskopa. Tutón budże z wjednikom noweje słowakskeje cyrkwinskeje provincy. Města Neutra, Tyrnow a Wjelehrad pak so podarmo prócowachu. Sydło arcbiskopa budże w Bratisławje.

Nowy češki zakoń chcyše też přewjesć, zo by kóždy, prjedy hač so w cyrkwi zwěrować da, před stawnistwom mandźelstwo zwjazał. Nětko pak je ministerski prezident Hodża w parlamenće zdźělił, zo su so katolske politiske strony přećiwo tajkomu naćiskej zakonja spjećiłe. Tohodla wostanje tak, kaž je hač dotal było. Cyrkwinske zwěrowanjo płaći też před swětnej wyšnosću. Štóž pak wězo chce, móže so też na stawnistwje wěrować dać.

W hnadownym měsće Filipowje wudźělichu wot časa wobstaća 3 milijóny woprawjenjow. Spowědźow běše dwaj milijónaj. 1000 króć wotměchu so tu swjate exercicije. Hnadowne městno wopyta też wjele nahladnych wosobow. Mjez nimi běchu wosebje pryncy sakskoho kralowskoho domu a kral Bjedrich August. Runje tak wopyta je wjele biskopow.

Biskopja Českosłowakskeje napominaja staršich, zo njebychu dali swojim dźěćom na hubjene a njepřistojne filmy hladać. Runje tak je winowatosć wšěch katolikow, zo so wo to sobu staraja, zo so dobre filmy wudźěłaja.

Jendźelska. W Šottiskej je nětkle 612177 katolikow. Tući maja 733 měšnikow a 279 wosadow, 464 cyrkwjow a kapałow a 231 šulow. Loni bu 12483 křćenych a 3668 porow wěrowanych.

Anglikanska cyrkej pyta so w poslednim času bóle a bóle zbližić prawosławnym cyrkwjam. Na to dźiwa też katolski časopis, kotryž chce wosebje přihotować zjednoćenjo anglikanskeje cyrkwje z katolskej. Časopis bu hakle założeny a zaběra so ze wšelakimi prašenjemi prawosławnych cyrkwjow. Wosebje pokazuje, kajki wuznam tute za katolsku cyrkej maja.

W Iriskim měsće Belfasće so w poslednim času też zaso wšelake připady stachu, tola tam wustupuja też mnozy nahladni druhowěriwi a namołwjeja ludźi, zo buchu so přećiwo katolikam přistojnje a přećelniwje zadźerželi. Dotalne zadźerženjo dyrbjało njemóžne być mjez ludźimi, kotřiž do Khrystusa wěrja.

Francózska. Hižo wjacy króć smy pisali, kak mało duchownych někotre biskopstwa maja. A tući su hišće jara stari. Zo by so to polěpšiło, wotměwachu so wot lěta 1924 zjězdy za duchownske powołanja. Tute su też dobry wuspěch měle. Dźensa je w mnohich dijecezach hižo tak, zo so nimale runje telko młodych ludźi k měšnistwu zamołwja kaž duchownych wumrěje. Tak maja tola znajmjeńša wěste, zo so ličba měšnikow wjacy wo wjele njepomjeńši. W někotrych biskopstwach so samo hižo wjacy studentow do seminarow zamołwja hač duchownych wumrěje.

Katolska młodźina je w poslednim lěće swoje organizacije jara derje wutwariła. W mnohich městach założichu so nowe wotnožki a ličba woteběrarjow časopisow katolskeje młodźiny je wo wjele zrostła.

W hnadownym měsće Lourdes swjeći so kóždy tydźeń jena Boža mša jako prósstwa wo zdźerženjo měra. To ma so nětko, kaž je arcbiskop kardinal Verdier postajił, we cyrkwi Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje na horje Montmartre w Parizu stać.

Amerika. Kaž so pisa, chce znaty prědar w radiju, duchowny Cughelin nowinu założić, kotraž dyrbi też tajke wěrnosće pisać, kotrež čišćeć sebi druhe nowiny njezwěrja.

Wjele katolskich młodych ludźi wobeju splahow wjaza so na to, zo njechadźa ženje wjacy knihe čitać, kotrež nječiste wěcy pisaja abo někajke njeskutki sławja. Runje tak chcedźa tajke filmy wotpokazać.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

183. z Loswicy: knježna Hańža Winarjec.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1074.: M. O. z B.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Knježna Hańža Winarjec w Loswicy 3 hr.

Jutry so bliža!

Šuleŕske čapki

kaž su předpisane

pola

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Wupjerki, cychi, płachty, hłowaki běłe a pisane

C. G. Fiebiger

Serbska dróha 5.

Spušćomnu holcu,

kotraž ratařske dźěło rozemi a dejić móže, pyta

hoscenc w Petersbach

(Mildner, Gasthof Petersbach b. Schirgiswalde.)

Pytam k jutram sylnoho

rěznikoho wučobnika.

Jurij Krahl, rězniski mištr Budyšin, Wulka Bratrowa hasa 8

Na wupokazki za

dźěćacu pomoc

kupujeće

šaty

pola

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska d 2róha

Dr. Roeberowa „Ringelrosenbutter"

je wupruhowany srědk za **rozkwěkane rucy bolace nohi a wšo druhe bolace.**

Jenož w drogowni

Dr. Roebera

Bohata dróha.

Čerstwe

mórske ryby

rybjacy filet

kóždy štwórtk w póstnym času.

Natuš

w Khróšćicach a Kukowje

Štož trjebaće na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora atd., namakaće pola nas!

Dobre a rjane

kachle

we wulkim wubjerku.

Wosebje wukhwalene **„Baldur"**-kachle předawa tudy samlutki

Budyšin **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Müllerec konditarńja
W Budyšinje, na póstowym naměsće.
dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so ći posedźi.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
Budyšin — Bohata dr. 25

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Pohladajće do wustajeńskich woknow pola
Otto Hauffe
w Budyšinje, při Hłownym torhošću
Rjane dary k zelenomu štwórtkej

Po dlěšej khorosći bu přezahe nam do wěčnosće wotwołana w 37. hakle žiwjeńskim lěće moja luba mandźelska, naša droha mać

Marja Šołćina
rodź. **Frenclec ze Žuric.**

Jeje ćěło na Mikławšku pokhowawši, wuprajamy wšitkim, kotřiž na pustych wječorach za nju so modlachu a ju w tak bohatej ličbje k rowu přewodźachu, wutrobne **„Zapłać Bóh tón Knjez“!**

W **Budyšinje**, na dnju pohrjeba, 19. 2. 36

Jakub Šołta a dźěći.

Zjawny dźak
swj. Józefej
za
wusłyšanu próstwu!

Zjawny dźak
k česći swjateju Symana a Judy, Bolosćiweje Maćerje a swj. Terezki wot Jězus-dźěćatka za wusłyšanu próstwu!

Žarowanske listy ćišći spěšnje a tunjo **Donerhakec knihićišćerńja**

Pjatk, 21. februara, je Bóh luby Knjez našu dobru mać, wowku, sotru a ćetu

Hanu zwud. Wjacsławkowu
rodź. **Wokec z Konjec,**

derje přihotowanu, w jeje 71. žiwjeńskim lěće do njebjeskeje domizny wotwołał. Za jej wopokazanu mnohu lubosć, paćeŕ a bohate k rowu přewodźenjo wuprajamy wšitkim nutrne **„Zapłać Bóh“!**

Jeje dušu poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Konjecach**, na dnju pohrjeba, 25. febr. 1936.

Hłuboko žarowaca swójba
Wjacsławkec.

Wróćiwši so wot rowa našoho luboho nana, bratra a dźěda

Jakuba Kórjeńka,
žiwnosćerja w Koslowje,

kiž bu w starobje 66 lět wotwołany, wuprajamy wšitkim, kotřiž joho na khorołožu wopytowachu, na pustych wječorach za njoho so modlachu a joho k rowu přewodźachu, wosebje Kat. Bjesadźe, nošerjam a knjezomaj fararjej a kapłanej za domawobstaranja **„Zapłać Bóh luby Knjez“!**

W Koslowje, Pěskecach, Wotrowje, Drježdźanach, Duisburgu a Połnócnej Americy, na dnju pohrjeba, 21. 2. 36.

We hłubokej zrudobje zawostajeni.

Wutoru, 25. februara, wječor w 6 hodź. wusny w Knjezu po krótkej, ćežkej khorosći po dokonjanym 80. žiwjeńskim lěće, na puć do wěčnosće ze swjatymi sakramentami derje přihotowana, moja luba mandźelska, naša sotra a ćeta

burowka Marja Ellina
rodź. **Kralec z Ćemjerc.**

Jeje ćěło dźensa na Mikławšku pohrjebawši wuprajamy wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez“ wšitkim, kotřiž njeboćičkej hdyžkuliž někajku lubosć wopokazachu, za nju so modlachu a ju na poslednim puću přewodźachu.

Na Židowje, w Kopšinje a Ćemjercach,
29. februara 1936

W mjenje wšěch žarowacych přiwuznych:
Michał Ella.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

10. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **7. měrca 1936.** | **74. lětnik.**

Wěrju wěčne žiwjenjo.

Skóčenjo.)

Wěčne žiwjenjo je bjez dwěla wuznamniše za nas dyžli časne; dokelž pak je časne předwuměnjenjo a podłožk za wěčnu zbóžnosć abo za wěčne zatamanjo, je časnosć za křesćana njesměrnje drohotna. Měnja drje druhdy, zo myslička na wěčnosć wěriwoho człowjeka zawjeduje, časnosć sebi njewažić. K tomu pak tak njeje. Nawopak budźe skerje čas sebi mało ważić, kotryž jenož do joho wotběha wěri a nic do joho překhoda do wěčnosće. Čas, sam za so wzaty, njepozběhuje człowjestwo wyše, kaž smy to z rozpada kulturow, jenož na tutón swět złożenych, dowidźeli. Też tu płaći słowo Zbóžnikowe: „Pytajće najprjedy kralestwo Bože a joho sprawnosć a wšitko to budźe wam přidate“ (Mat. 6, 33). Myslička na přichodne zamołwjenjo je też za wuwićo człowjeka trěbna šlaha, zo po rozwólnosćach njehanja, jenož sebje njepyta.

Křesćan njebudźe čas a časnosć ženje sebi mało ważić; zwisuje čas tola, kaž smy hižo prajili, nanajwuže z wěčnosću. Wón njebudźe so jenož toho hladać, zo njeby kubła tohole swěta w samej sebičnosći znjewužiwał, ně, wón budźe čas samón, kóždy dźeń, kóždu hodźinu wysoko sebi ważić, dokelž jomu podłožk k docpěću wěčneje zbóžnosće poskića. Budźemy tola něhdy też wo prawym nałożowanju časa sudźeni; wotročk, kiž je swój talent zahrjebał, budźe khostany, a jenož tón, kiž je ze swojim talentom po prawdźe a horliwje hospodarił, dóstanje myto, wulke myto. (Luk. 19, 11 sć.)

Kak ma so myslička na wěčnosć, na njebjesa a helu, we nas wuskutkować w dnjach zboža, dnjach derjemeća? Człowjekej je přinarodźena žadosć za zbožom, a tutej žadosći, kotraž je wot Boha data, smě a dyrbi wón tu na zemi so podawać. Štožkuli je tu na zemi wužitne, rjane a nadobne, to je człowjekej za zaměr date. „Wšitko je waše“ (1. Kor. 2, 23). A cyrkej sama nas wuči, też wo časne kubła so modlić, wo strowotu, wobstaćo a wuspěch. Myslička pak, zo su wšitke tute kubła zakhodne, zo je hłowna wěc žiwjenjo wěčne, budźe nas wot toho wotdźeržować, zo časne kubła za swój posledni zaměr wobhladujemy a za tutymi kubłami honimy, też hdyž bychu nam byłe ze zadźewkom k dócpěću wěčneje zbóžnosće. W tutym zmysłu modli so cyrkej w jenej rjanej swojej modlitwje na Božej mši k Bohu, zo by nam dał tak přez časne (kubła) kročić, zo njebychmy wěčne zhubili. Myslička na wěčnosć nas přecy a zasy powuča, zo je wšitko zemske jenož srědk, zo drje mamy po Božej přikazni zemju wobknježić, zo pak njesměmy pře to zabyć, zo nimamy tu trajnoho městna, ale zo přichodne pytamy.

Nětko bych rady na wšitkich z was so wobroćił, kotřiž maće někajki křiž njesć, a kelko jich budźe, kotřiž njebychu někajki křiž njesli.

Horjo je we wšelakich stupnjach z wosudom kóždoho, też zbožownoho. Žiwjenjo samo, nad kotrymž słónco nanajjasnišo swěći, njeje bjez sćina, do kelucha wjesela měša so zwjetša też kapka hórkosće, też wjesołe lěta přewodźa zwjetša někajka ćěmna starosć. Zo zbožo tu na zemi njemóže dospołne być, to čini hižo krótkosć našoho žiwjenja, hdyž bychmy sebi sami też radźi to wuměčeli. Smjerć je powšitkowny zakoń, wón płaći za nas a też za tych, kotřiž nam najbliže stoja, a tak drje njeje nichtón wot starosće wo žiwjenjo a wot bolosće dźělenja přelutowany.

Kelko pak jich je, kotrychž ćežke njezbožo potrjechi, a přecy a zasy njezbožo, kotrychž podźěl je starosć wo wšědny khlěb, abo khorosć, khudoba, hubjeństwo, zjebana nadźija, sobućerpjenjo z lubowanymi człowjekami! Kak wjele maćerjow, kotrež, runja Bolosćiwej Maćeri, mječ bolosćow we sebi začuwaja; kak wjele nanow, kotřiž móža jenož hórke bědźenjo tutoho žiwjenja bědźić, dokelž so Bohu dowěrjeja! Za tych, kotřiž maja horjo njesć, njeje lěpšoho tróšta hač myslička na wěčnosć. Kak wuznawa tola swjaty

Pawoł tak zahorjejo: „Přetož mam za to, zo ćerpjenja tutoho časa njejsu přirunajomne z přichodnej krasnosću, kotraž ma so na nas zjewić“ (Rom. 8, 18). Zaščěpće sebi tute słowa; dopomńće so na nje, hdyž ćežka starosć was tłóči! Wone budźa was pozběhować a posylnjeć.

Póstny čas je khutny čas, čas přihotowanja na najhłubše potajnosće našeje swjateje wěry, čas sebjepruhowanja a do-so-hića.

Njedajmy so cyle do swětnoho, do wšědnoho dźěła a prócy zapřasć! Njebudźće žiwi kaž tamni, kotřiž nimaja nadźije abo też nic bojosće! Njech wěrnosć wo njesmjertnosći našeje duše, žiwa wěra do přichodnoho žiwjenja, do wěčneje zbóžnosće, do wěčnoho zatamanja nas cyle přewozmje! Pomyslmy sebi často a khutnje na zamołwjenjo, kotrež změjemy junu dawać! Myslmy často a rady na slubjenja wěčnoho žiwjenja! „Přetož budźemy Boha widźeć, kajkiž je; a kóždy, kiž ma tule nadźiju k njomu, swjatosća so“. (1. Jan. 3, 2 sć.) Tale nadźija ma być pokazowaŕ našomu žiwjenju, ma je rjadować, je pozběhować, k Bohu wjesć. „Wón budźe nam přenadobne myto.“

W Berlinje, 9. małoho rózka 1936.

† Konrad,

Japoštołski administrator za Mišnjanske biskopstwo, biskop Berlinski.

Z Łužicy a Serbow.

Z Kukowa. Tudomny młodostny wotrjad swj. Jurja pilnje dźěła a zhromadźuje serbskich młodźencow klóštrskeje wokoliny we swojich kruhach. Tuta wotnožka wosadnoho towarstwa młodźencow ma nadawk, mužsku młodźinu w nabožnym a też narodnym duchu kubłać. Přikładomnje skutkuje w tym zmysłu zahorjeny předsyda Jurij Šewc z Hory, kiž je swojim towaršam njesprócniwy a swědomity wjednik. Staji w zhromadźiznje přitomnym, mjez kotrymiž móžeše rjanu črjódku dorosćenych witać, dźěło wotrjada w přichodźe před woči a přednjese baseń wot knj. wučerja Nawki „Swjatoho Jurja pokhod“, kiž ma hižo swoju přijomnu melodiju. Khutnomu časej přiměrjena baseń „Na Golgoće“ wot Ćišinskoho a jomu so přihodźace spěwy a kěrluše so přednjesechu a běchu z podłožkom za słowa knjeza prezesa, kapłana dr. Hórnika, hiž nam kharakter časa před woči staješe a nas napominaše, „so znowa narodźić“, kaž Zbóžnik něhdy w nocy přikhadźacomu Nikodemej radźeše. Też knjez faraŕ Wjeńka w podobnym zmysłu poréča a k pilnomu modlenju namołwješe. Při dalšej rozmołwje so namołwješe, zo bychu so zastupjerjo wosadnych towarstwow kóžde lěto do jutrow k zhromdnej skhadźowancy zešli a swój program rozpowědali. Tak móhłe so wšelakim njedostatkam wuwinyć a zhromadne dźěło wołóžić. W dalšim so wo štwórćlětnej zhromadźiznje tudomnych wjesnych towarstwow jednaše, kaž bě so na hodownej skhadźowancy wobzamkło. Najpřihódniša wupokaza so njedźela 8. měrca, dokelž chcyštej so Katolska Bjesada a dźěłaćerske towarstwo tak hižo zeńć. Tuž so na tutón dźeń zhromadźeni zjednoćichu, a wočakuje so bohaty wopyt. Réčnik z Budyšina so přeprosy a budźe nam wo serbskej literaturje, wosebje nabožnej katolskej, přednošować. To so za nuzne spózna, dokelž někotřižkuli wo našich dobrych nabožnych knihach ničo prawe njewědźa. Bychu-li je lěpje znali, bychu je zawěšće wjele bóle a radšo trjebali. Hišće na wšelake druhe njedostatki so pokazowaše, a je čas, zo so wotstronja. Na kóncu jara wotměnjaceje a žiweje zhromadźizny napominaše předsyda staršich, zo bychu swojich hólcow do wotrjada swj. Jurja słali, hdźež so nabožnje a narodnje skrućuja. Potajkim njedźelu 8. nalětnika popołdnju w 4 hodź. na zasywidźenjo pola Natušec! Nadźijamy so, zo też žónske w bohatej ličbje přikhwataja.

Z Ralbic. Bjarnat Rachel, statny wučeŕ a šulski wjednik. Z wotkhadom knjeza wyššoho wučerja Pawoła Reinera 1. okt. 1933 bu naše cyrkwinske wučerske městno wuprózdnjene. Na wupisanjo so žadyn serbski wučeŕ njezamołwi. Loni w oktobrje bě Ralbičanske statne wučerske městno znowa wupisane. 3. dec. 1935 bu knjez Bjarnat Rachela za statnoho wučerja wuzwoleny. Ministerstwo je wólbu wobkrućiło. Póndźelu 2. měrca bu jako statny wučeŕ a šulski wjednik zapokazany wot Kamjenskoho wyššoho šulskoho rady Otta před zhromadźenymi dźěćimi a šulskimi poradnikami (Schulbeirat). Wyšši šulski rada we swojej narěči wosebje wuzběhny, zo je sebi knjez wučeŕ Rachela přez swoju swěru dowěru wyšnosće dobył a tohodla joho też za šulskoho wjednika staja. Knjez wučeŕ Rachela narodźi so 16. apryla 1907 w Bóšicach. Wopytawši ludowu šulu w Khrósćicach a tachantsku šulu w Budyšinje studowaše jene lěto na katolskim wučerskim seminaru a po tym šěsć lět na katolskej nadtwarnej šuli w Budyšinje, 1928 dźěše na universitu do Lipska a też jedyn semester do Wiua. W aprylu a juliju 1931 złoži swoje wučerske pruhowanja. Prěnju wučersku słužbu dósta w Königshainje a po tym wučeše w mnohich druhich šulach Žitawskoho wokrjesa, doniž njebu do Kamjenskoho wokrjesa powołany. Też tu je we wjacy šulach pomhał, mjez nimi też w Khrósćicach a Worklecach. 16. oktobra 1933 přińdźe jako zastupjeŕ do Ralbic. Wot toho časa je wón naš wučeŕ. Jomu so tu w Delanach lubješe a měješe tohodla žadosć, tudy wostać, štož je so nětko dopjelniło. 15. oktobra 1935 bu w Khrósćičanskej farskej cyrkwi z knježnu Hanu Eiseltec z Lejna zwěrowany. Dokelž pak bydlenjo Ralbičanskeje šule njebě hišće přetwarjene, kaž bě to wotpohladane, a też hišće njewědźeše, hač w Ralbicach wostanje, staj młodaj mandźelskej cyle khudušcy tu bydliłoj, bjez wuhotowanych jstwow; jězdźeštaj też často do Lejna domoj. Hakle nowe lěto 1936 přiwjeze Eiseltec starosćiwy nan swojej dźowcy cyłu rjanu wobydleńsku nadobu, a młodaj mandźelskej staj sebi nětko swoje wutwarjene nowe bydlenjo rjenje wuhotowałoj. Też młoda žona je so hižo na Delany zwučiła. Hdyž knjez Rachela swoje hudźbne pruhowanjo złoži, přewozmje też cyrkwinsku słužbu jako kantor. Mjez tym pak je wón hižo rady zwólniwy, w cyrkwinskej słužbje pomhać. Tak přejemy našomu knjezej wučerjej a joho mandźelskej wjele zboža a Božoho žohnowanja. Na mnohe lěta!

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu 1. měrca bu naš wjesnjan, knjez P. Jurij Brěžan (S. C. J.) wot biskopa Roemingera w Prazy na měšnika wuswjećeny a woswjeći primicu we swojim klóštrje w Dubach w Češkej. Přejemy młodomu knjezej też, na tutym městnje wjele zboža a wjeselimy so hižo na swjatočnu primicu, kotruž změje młody knjez jutrowničku póndźelu we swojej domjacej farskej cyrkwi w Ralbicach.

Z Konjec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu přichodnu póndźelu, 9. měrca, pop. w 2 hodź. na šuli.

Ze Šunowa. Na Ralbičanskim kěrchowje pokhowachmy srjedu, 4. měrca za našu šulsku wosadu Konjecy—Šunow jara zasłužbnu čestnu knježnu Hanu Krawžic, kotraž je połne 41 lět w našej šuli holcy ručne dźěła wučiła, wot lěta 1885 hač do 1926. Jeje šuleŕki su nětko zdźěła po swěće rozbrojene. Hdyž „Posoł“ jim powěsć wo smjerći jich wučeŕki přinjese, zawěšće z „Wótče-našom“ na nju spomnja. Poslednje lěta je na Ralbičanskej farje pilnje cyrkwinske šaty wuporjedźowała a připrawjała. Měješe stajnje darniwu ruku za swoju wosadnu cyrkej, štož běše jej móžno při jeje zlutniwosći. Měješe so po hesłu: Za čas

žiwjenja dobre činić, so za Božu česć woprować a tak so na zbóžnu smjertnu hodźinu přihotować. Běše swěrna sobustawka towarstwa swj. Cyrilla a Methoda a je přecy „Posoł“ pilnje čitała a swědomiće płaćiła. Też běše sotra III. rjadu swjatoho Franciska wot lěta 1886 a měješe mjeno „Vincentia“. Wona drje budże jena z poslednich, kiž je stajnje a porjadnje přez cyłe žiwjenjo wjesele po Šunowskej kemšacej šćežcy do Ralbic kemši pěši khodźiła. Koleso ženje jězdźiła njeje. Bóh daj jej nětko wěčny wotpočink a wěčne swětło njech jej swěći!

Z Njebjelčic. Hnadowpołne dny bliža so našej wosadze a cyłej wokolinje. Wot 16.—20. měrca budża so w našim domje Božim exercicije za žónske wotměwać. Cuzy knjez přińdże sem, zo by je wotdźeržał. Na exercicijach móža so žony wobdźělić z wosady a też z wokoliny, kiž maja woteńdźenjo. Přednoški započinaju so rano po kemšach a traja hač do 11 hodźin. Na připołdnjo wróća so žony domoj a popołdnju wokoło 2 hodź. so zasy zeńdu hač do 5 hodź. Tak móže kóžda žona při dobrej woli so wobdźělić a po móžnosći też hišće swoje domjace dźěło wobstarać, jeli nikoho doma nima. Wječor budże wšědnje nyšpor za wšitkich a po nim prědowanjo za mužskich. Prědowanjo a přednoški budża němske, dokelž knjez serbski njemóže a serbskoho misijonara dóstać njeje. Budże pak je zawěsće kóždy sćěhować móc. Bóh dał, zo bychu so prawje wjele na hnadownych dnjach wobdźělili. Runje w nětčišim času je jara nuzne, so we wěrje skrućować a duchownje zasy wožiwić, zo bychmy wšě nadawki a ćeže, kotrež so wot nas žadaja, swěrnje dopjelnjeć móhli. Tuž přińdźće prawje bohaće na hnadownych dnjach do Njebjelčic! Njech też misijonar spóznaje, zo mamy žiwy zajim za duchowne rozwučenja a duchowne žiwjenjo!

Z Kamjenca. Kóždu njedźelu posta je pobožnosć z prědowanjom hakle wječor w 6 hodź. Na prěnich štyrjoch póstnych njedźelach su Bože mšě w 7, 8 a 1/2 10 hodź. Třeća Boža mša na 2. njedźeli posta pak je jenož za wojakow k woswjećenju wopomnjeća padnjenych rjekow.

Pasijónska hra w Khróśćicach.

Naša młodosć wuknje pilnje pasijónsku hru, kotruž chcedźa w bližšim času předstajić. Je to cyle nowa hra w 4 jednanjach z mysteriskej předhru. Kruch je ćežki; žada sebi wjele wot hrajerjow, a tola so nadźijamy, zo so wšo dostojnje předstaji. Hra ma dobry zawod: „Wobskórźba čłowjestwa“, z kotrohož podamy tu někotre słowa:

Rafael: — — — — Z wotkel přińdźeš — Jecrael?
1. jandźel: Ze kraja ćopłoh' južnoho!
Rafael: A ty —?
2. jandźel: Ze strony swěta — sewjernej'!
3. jandźel: Ja z ranja dalokoh'.
4. jandźel: — — a ja z połnócnoh' kraja — zymnišoh'!
Rafael: A što tam słyšešće a widźešće?
1. jandźel: Mječe krawe — — —
2. jandźel: — — — woči połne hidy — zacpěća.
3. jandźel: Za krewju woła čłowjestwo —
4. jandźel: — — za cuzym kublom hraba wone.
Wšitcy: So w slepej hidźe zabiwa.
2. jandźel: — — Bratr samo swojoh' bratra njepřelutuje.
1. jandźel: A k tomu płač a žałosć maćerjow.
3. jandźel: A njewin'watosć stona w rjećazach,
— — bu hanjena a wusmjata.
Wšitcy: A morjo hidy wala so wot zemje,
so žołmi hač před Bože wobličo
1. jandźel: — — a zaćěmnja je z hněwom.
Wšitcy: A hani joho lubosć, kiž jich stwori.
Nic dźesać sprawnych namakachmy,
nic pjeć — — —
Rafael: Tak dyrbi so tón wopor stać.
Z joho krewje budża tući bjezbožowni
wumoženjo čerpać. — — — — atd.

Modlitwa za našich padnjenych.

Božo, Wótče njebjeski! Njesmjertny Wótče smjertnych dźěći čłowjeskich! K Tebi dźensa přikhadźamy, hłuboko žarujcy wo našich padnjenych bratrow, kotrychž sy po swojej njewuslědźitej radże ze žiwjenja wotwołał. Přez rany a krawnu smjerć swojoho jednorodźenoho Syna wujednany, sy we swojej njeskónčnej smilnosći nas, dźěći zeńske, za swoje dźěći přijał a k wěčnomu žiwjenju powołał. Wótče miłosće! Tebje prosymy při smjertnych ranach twojoho Syna: sudź hnadnje a mytuj bohaće we wójnje padnjenych.

Serbska cyganka.

Sydomlětna wójna (1756—1763) wustawaše. Sydom lět běchu mječe rubałe, kanony ržałe, třělby praskałe; sydom lět wutroby so pukałe, krej so rozliwała. Tysacy młodych pachołow běchu w bitwach zahinyłe. Tysacy maćerjow běchu płakałe na rowach swojich synow, tysacy wudowow žarowałe wo swojich zežiwjerjow, z tysacami syrotki žałosćiłe wo padnjenoho nana. Z tysacami bě wójna roztorhała zaslubjene rucy, rozpačiła wutroby, mohł rjec do sebje zrosćene.

Tola nětko bě wójnski hołk womjelknył. Łuže krewje zasy wusakowachu. Ludy běchu so nimale wukrawiłe. Z čornym šórcuchom bě zemja kaž dobra maćerka zawodźeła swojich padnjenych synow a zelena trawa wobrostła zrudne jich rowy. Dźěławy rólnik zasywaše zasy swoje pola, kotrež bě wójna z čłowjeskej krewju pohnojiła. Hdys a hdys wuwora wšak so při tym ze zeńskoho klina čłowjeski nop. Zrudna to pomnjeńka zańdźenych, hórših časow. Čłowjeska wutroba začu při tym zasy přetrate horjo, a lědma trósku zažite rany, jej znowa krawjachu. Hórke sylzy ronjachu so zasy ze sobuželnoho wóčka.

Tola Bože słónčko, dawno so nahladawši zeńskoho horja, wotrě ruče z ćopłej ruku sylzy z wočow, rozpjerši ze sapacym wóčkom bólne pomnjeńki, kiž jasne čoło zamróčowachu. Zbožowne, wjesołe wobliča chcyše widźeć, a tukhwilu wudźeraše jomu wšudźom zahłodźena, wutradana běda napřećo. Wójnske horjo bě kóžde wobličo zaćěmniło, kóždy posměwk podusyło. Tuž měješe wbohe lětsa so prócować, zo by zasy čłowjeske čoło wujasniło, čłowjesku wutrobu womłodźiło. Tam wohrěwaše na ławcy před khěžu starej maćefcy zmjerzłe stawy; tu hoješe wojakej rany, kotrež bě jomu wójna nabiła. Wšudźom słónčko swěćeše, khudym kaž bohatym; wšěch chcyše wozbožić, młodych a starych.

Tola wšo podarmo. Zbožo njewróći so z młodym naležom. Čorna khorosć, hrozny mór, khodźeše z błukim wóčkom po kraju a morješe wšě žiwjeńčko, kotrež bě wójna přenjechała. Kaž jandźel smjerće kročeše wot dwora k dworej, wot khěžki ke khěžcy, wšěch zahubjejo, młodych a starych, bohatych a khudych. Njetrjebaše brónje; dótkny-li so jenož ze swojej čornej ruku čłowjeka, bě to wěsta smjerć.

Też do Łužicy zabłudźi so hrozna khorosć. Do wšěch wjeskow sahaše ze žehliwej ruku a smudźeše ludźi do smjerće. Njebě skoro ani khěžki, w kotrejž so njebědźeše mrějacy; njeběše statoka, w kotrymž by nichtón njeležał na marach. Wšudźom bě płač a žałosć, wšudźom stysk a horjo.

Jenož do krasnoho hrodu njedaloko češkich mjezow njebě hišće čorny muž założił. Jandźel smjerće běše tu

Swěrni swojej přisazy, su dobre wojowanjo wojowali, běh dokonjeli, wěru wobkhowali. Wótče, kiž sprawnje płaćiš, daj jim dobyćeńsku krónu wěčnoho žiwjenja. Ty sy nam swoje słowo dał, zo nochceš smjerć hrěšnika, ale zo by so nakazał a žiwy był. Ty sy Bóh žiwych a nic morwych. Ty sy kral, kotromuž smy wšitcy žiwi. Ty nimaš spodobanja na tym, zaćisnyć stworjenja swojeje ruki. We twojim domje, Wótče, je mnoho bydlenjow za twoje domoj so wróćace dźěći.

Božo Syno, Wumožniko swěta! Ty sy ze swojimi sylzami při rowje swojoho přećela zrudobu wo našich mortwych swjatosćił. Přez swoju ranow połnu smjerć na štomje křiža sy smjerći žahadło wutorhnył. Přez swój paćeŕ w smjertnej hodźinje sy hižo doprědka wšěch mrějacych do rukow swojoho Wótca poručił. Křižowany Jězuso! Do twojeje z hlebiju wotewrjeneje wutroby poručam wosebje tamnu drohu dušu, wo kotruž najbóle žaruju. Miłosćiwy Zbóžniko! Njezastorč ju wot swojoho wobliča! Wučisć tu dušu we swojej krewi wot wšitkich zbytkow zemskich winow a khostanjow hrěcha. Popřej, zo by zemrěty wot wšitkich ranow wustrowjeny, ze wšitkich bolosćow wumoženy, ze smjerće dóšoł k žiwjenju a w Twojim kralestwje so radował.

Božo Syno, Wumožniko swěta! Ty sy přez swój pohrjeb kóždy row poswjećił, z komory stracha sčinił domčk nadźije, njech twoji jandźeljo tam stražuja při joho zdalenym rowje. Ty sy z rowa stanywši jako dobyćeŕ nad smjerću a jako prěnjorodźeny wšěch zemrětych před nami puć žiwjenja šoł k powšitkownomu zrowastaću! Daj, zo bychmy so něhdy k twojej prawicy z nim wjesele zasy widźeli, hdyž přińdźeš sudźić žiwych a mortwych.

Bolosćiwa maćeŕ pod křižom! Ty sy smjertne rany swojoho mrějacoho Syna najhłubšo sobuzačuwała a z nim na tamnym pjatku bolosćow swoje cyłe zbožo do rowa położiła. Kralowna martrarjow! Přiwobroć swojej maćeŕnej woči wšitkim ćerpjacym maćerjam našoho ludu a wuč je, zo bychu po twojim přikładźe we wšitkich bolostnych hodźinach žiwjenja zmužiće a wutrajnje pod křižom stałe Tróštaŕnica zrudnych, proš při trónje swojoho překrasnjenoho Syna za khude duše, zo bychu dny jich horja byłe skrótšene a jich zrudoba by była přewobroćena do wjesela.

O Knježe, daj našim wotemrětym bratram wěčny wotpočink, a wěčne swětło njech jim swěći pola twojich swjatych na wěčne. Přetož Ty sy dobroćiwy a pola Tebje je smilnosć a nadobne wumoženjo. Prosymy Će, Knježe, daj jim a wšitkim w Khrystusu wotpočowacym domiznu wokřewjenja, swětła a pokoja. Z njebjeskej rjosu wokrjep jich duše Bóh Wótc, Bóh Syn, Bóh Duch Swjaty. Amen.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

Cyrkwinske žiwjenjo.

Spodźiwne wobstojnosće w cyrkwinskim žiwjenju tutoho časa spóznawamy wosebje ze wšelakich biskopskich kaznjow a zakaznjow. Tak běše hižo biskop Godebold duchownym rejwanjo a wopytowanjo piwowych a winowych korčmow zakazał. Biskop Jan VI. (1500) skorži, zo so mnozy duchowni přejara po nowej „módźe“ a njetrjebawši krótku drastu woblekaja, wodnjo abo wječor na piwne bjesady khodźa, z „dźěćimi swěta“ napřemoh pija a potom w nocy (w Budyšinje) na dompuću strażnikow zabłaznjeja. — Też klóštrskim knježnam běše hižo Ditrich III. zakazał, zo so žana knježna njesmě ze swětnej pychu debić, też so nic swětnu drastu hotować, sebi nic psy dźeržeć, so nic bjez dowolnosće předstojićeŕki wonka přejězdźować abo hewak bjez jeje wědźenja z klóštra khodźić. — Ale też visitatorowje (wysocy duchowni, kotriž klóštry přehladowachu), biskopja a swětni wjeŕchowje husto hospodliwosć klóštrow znjewužiwachu, tak zo buchu jich wopyty klóštram z wulkej wobćežnosću. Tohodla so postaji, zo žadyn visitator z wjacy, dyžli 50 konjemi do klóštra přińć njesmě; biskop pak smědźeše jenož z 30 konjemi přićahnyć a njesmědźeše dlěje hač dwě njedźeli w klóštrje přebywać; měješe-li wón wjacy jězdnych sobu, smědźachu tući jenož jenu nóc w klóštrje wostać. Swětni wjeŕchowje mějachu so podobnje zadźeržeć.

Ale też wěriwym porokuja wšelake policajske postajenja: wopiłosć, kharty- a kóski-hraćo, piwne sydanja a kaženjo

---

nimo šoł. Cyłe kraje běchu mohł rjec jene wulke pohrjebnišćo; jenož tu w hrodźe běše kaž w samym raju. Młode naléćo kukaše z tysacorych pupkow, z tysacorych kćenjow. Kwětki rozkćěwachu, róže wonjachu, štomy zapušćowachu. W keŕčinach i folachu ptačata, w trawje cyrkachu šwjerče. Z hórki pluskotaše čista réčka a w njej hrajachu sebi pisane pstruhi. Po haće pluwaše běły kołp a hladaše z horda na čeŕwjenoličkatoho pachoła a młódnu holčku, kotrajž w čołmiku sedźicy ze wšěmi mocami wjesłowaštaj. Běštaj wšak hišće přesłabej za tajki čołmik. Trošku dale na płoće stoješe honač a spěwaše ze škrěkawym hłosom swoje „kikeriki“, a na zelenym brjóžku při muri pleńčeše so pata ze swojimi kurjatami na słónčku. Wšudźom młode žiwjenjo!

Na kamjeńtnej ławcy před wrotami sedźeše šědźiwc. Nic lěta, ale wójnske žiwjenjo běše jomu přezahe hłowu zběliło. We wšěch wójnach bě pobył, w Čechach, w Šlezskej, w Pruskej a Sakskej. Rad powědaše tohodla też wo wójnach a wójnskich kuskach. Najradšo pak wo bitwje pola Bukec, a to bjez dźiwa, běše dźěn w njej prawu ruku wostajił. Tola njebě ju darmo dał. Zmužiće bě wobaraŕ swojoho knjeza, njeboćičkoho hrabju. Někotružkuli twjerdu hłowu bě ze swojim mječom rozšćěpił, doniž njeběchu jomu prawu ruku wotrubnyli. Tola wojaka z jenej ruku wjacy njetrjebachu. Tuž bě so dyrbjał po bitwje kralowsku suknju wslec a so na wumjeńk do knježeje wrótnicy sydnyć. Tola bě hišće přecy na poł wojak. Čapka a kholowy běchu wojeńske, nic pak fala a kožancy. Wokoło pasa měješe stajnje na pozłoćanym rjećazku wisajo wačok kluči za znamjo, zo bě hrodowski wrótnik. Měješe wšak při swojim wrótnistwje dobry dźeń. Wrota njetrjebaše wjele wočinjeć a začinjeć, wšak k nim hosćo njejězdźachu. Młoda hrabinka dźěn bě wudowa a njehotowaše wulkich hosćinow. Žarowaše přecy swojoho mandźelskoho, kiž bě w bitwje pola Bukec padnył. Njeměješe pak też přećelow. Jeje přećeljo běchu daloko w pólskej wótčinje. Prosty lud wšak lubowaše ju a njemjenowaše ju hinak hač swojoho jandźelka. A Bronisława — tak rěkaše — zasłuži sebi też tute mjeno. Kaž dobry jandźel khodźeše w tutym zrudnym času, hdyž wójna a mór zdobom zakhadźeštej, wot khěžki ke khěžcy, wšěch tróštujo, wšěm ćežke horjo wołóžejo nic z hołym słowom, ale też ze skutkom.

A tajkej skutkownej křesćanskej lubosći prosty človjek najlěpje rozemi.

Kóždy zdalowaše so khorych, kóždy boješe so hrózbneje khorosće, kóždy ćěkaše hrózbnomu napohladej mrějacych. Što wšak też rad hlada smjerći do wočow! Wšo so jeje boji; wšo wjeseli so žiwjenja, wačka w próše, ptačik w powětře. Też človjek, hačrunje tu na swěće jenož cuzbnik, lubuje tute jastwo, koši zemske puta. Samo běndy prošeŕ

nócnoho měra. Při tym běchu so, wosebje přez mnohe wójny, liwkosć we wěrje a hrube wašnja rozšěriłe. — Předewšěm poskićeše dóstawanjo swjatych sakramentow spodźiwny napohlad. Tak běše wašnjo, zo wěriwi jenož jedyn raz wob lěto, w jutrownym času, k spowědźi khodźachu. Biskop Jan VI. napominaše jich, zo bychu znajmjeńša dwójcy khodźili; njedocpě pak wjele. Z předowanjom bě wšelako. W někotrych cyrkwjach předowaše so jenož pjeć razow wob lěto, kermušu a suche dny. To pak drje běchu hnadowne městna abo hewak cyrkwje, hdźež porjadnych kemšow njeběše. W druhich kóždu njedźelu a swjaty dźeń předowachu; při někotrych cyrkwjach běchu samo wosebići předarjo postajeni. Haj, tež fararjo husto sami njeprědowachu, ale dźeržachu sebi za to kapłanow. Wosebje raznje dyrbješe biskop Jan VI. w mnohich serbskich wosadach wustupować. Tute serbske fary běchu z němskimi fararjemi wobsadźene, kotřiž pak mějachu winowatosć, wosadnym spowědź-słyšenja dla serbskoho kapłana dźeržeć. Ale tutu winowatosć, we wosadźe znajmjeńša serbskoho kapłana dźeržeć, fararjo přecy njedopjelnichu. Tutej njepřisłušnosći biskop Jan VI. z tym mjezu staji, zo wón němskim fararjam na serbskich farach poruči, sebi serbskoho kapłana dźeržeć.

W Budyšinje nasta zwada mjez klóštrom a swětnym duchowstwom. Franciskanam so poruči, zo smědźa jenož z jenym zwonom kemši zwonić a swoje serbske předowanjo tak zarjadować, zo by wono do započatka Božich służbow w tachantskej cyrkwi skónčene było. Tola mniša njestarachu so wo tutu zakaznju, ale předowachu přez dźewjatu hodźinu, mějachu potom hnydom Božu mšu a wopominanjo zemrětych a wotdźeržowachu z tym wěriwych, wosebje wjesny lud, wot wopyta farskeje (tachantskeje) cyrkwje. — Tež hubjena woporliwosć za cyrkwinske wěcy pokazuje so na spodźiwne wašnjo. Tak wotkaza lěta 1425 Kamjenska měšćanka Justina swój dołhi židźany płašć tamnišej cyrkwi. Tola Budyšska měšćanka Khata Běrowa, kotraž běše jeje druhe wobsedźeństwo dóstała, zapowě so, płašć wotedać. Tohodla wobskorži ju Kamjenski kěbětař Wjeńč pola bamža; tutón poruči jej přez Mišnjanskoho tachanta Kaspera ze Schumbórka, zo ma płašć wotedać. Tola też to ničo njepomhaše. Tuž biskop Běrowu z cyrkwje wuzamkny a Budyšske tachantstwo zakaza fararjam w Budyšinje, Lubiju, Hodźiju, Biskopicach, Kamjencu a Kulowje Běrowu w spowědźi wotwjazać, doniž njeje bamžowu přikaznju dopjelniła. Lěta 1426 wona skónčnje wjelewaženy płašć woteda.

(Přichodnje dale.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Zańdźenu póndźelu bu kardinal statny sekretar Pacelli 60 lět. Joho předkhadnik Gasparri pokhadźeše z jednoreje burskeje swójby a wosta też tak rjec čas žiwjenja burski. Ze swojim służownikom běše cyle po burskim wašnju žiwy. Pacelli pak wuńdźe ze stareje měšćanskeje romskeje swójby, kotraž je Cyrkwi hižo wjele synow dała a to pak jako duchownych pak jako zastojnikow we Vatikanje. Jako jenički kardinal bydli statny sekretar we vatikanskim palasće, a to hnydom pod bamžowym bydlenjom. Hižo pod kardinalom Rampolla přińdźe Pacelli do statnoho sekretariata, běše tehdom hakle 25 lět stary a dwě lěće z měšnikom. 1917 přińdźe jako nuncius do Mnichowa. 1920 bu nuncius za Němsku a přesydli so potom za něšto časa do Berlina. Běše prěni bamžowski nuncius w Němskej. Potom přesydli so zaso do Roma a bu z nastupnikom kardinala Gasparrija. Zo sebi Pius XI. swojoho statnoho sekretara jara waži, je hižo wjacy króć pokazał. Wobaj skutkujetaj też jara přezjednje hromadźe, a je poprawym jara ćežko rozeznawać, kotre wěcy cyrkwinskeje diplomatije pokhadźeja prěnjotnje wot bamža a kotre wot statnoho sekretara. Wězo zo ma bamž přeco posledni rozsud. Bóh dał, zo byštaj wobaj hišće dołho k spomoženju katolskeje cyrkwje w přezjednosći kaž dotal skutkowałoj. Wěsće też mjez Serbami na kardinala Pacellija spominaja. Je dźěn jako nuncius też někotre serbske wosady wopytał.

Při wobnowjeńskich dźěłach w Pětrowej cyrkwi namaka jedyn wučeny zbytki stareje Pětroweje cyrkwje a to kruchi marmora, do kotrohož je relief swj. Pětra wudypany, kaž to napismo pokazuje. Najskěrje je to rězbarske dźěło samsnych wumělcow, kotřiž su też dwór Laterana wupyšili. Relief, kotryž bu namakany, je najskěrje při prjedawšej Pětrowej cyrkwi nad jenymi wrotami stał.

Bamžowska nowina woćišća před krótkim pismo, kotrež je Pius XI. biskopam w Brazilskej pósłał. Tam napomina Swjaty Wótc biskopow, zo bychu prawje wjele katolskich laikow tak derje wukubłać dali, zo bychu tući móhli nabožinsku wučbu dźeržeć. Ale to njesmě so tak stać, zo so hnydom wulke črjódy wukubłaja, ale najprjedy jenož něšto katolskich laikow, tola to dyrbja być tajcy, na kotrychž móžeš so woprawdźe spušćeć. (Snadź Swjaty Wótc hižo do přichoda hlada, kotryž móže časy přinjesć, w kotrychž budźe měšnikam dźěło za cyrkej traš jara wobćežene.) Dale žada bamž, zo bychu tajkich swěrnych katolikow mjez

---

staja so smjerći, kotraž jomu tola jenož wotewrja zbožny raj njebjeski.

Tola tak njemysleše Bronisława, młoda hrabinka. Dawno bě swětej wotemrěła. Dawno styskaše so jej po rjanych njebjesach. Tam dźěn ju wočakowaše njebohi hrabja, kotrohož tak horco lubowaše.

Z lubym mandźelskim bě jeje zbožo pokhowane; z nim hasło słónco jeje žiwjenja. Po hrabjowej smjerći khodźeše kaž morwa mjez žiwymi. Ženje njeposměwkny so zbožownje, za to pak často skradźu płakaše, husto so modleše před swjećećom maćerje Božeje Częstochowskeje w hrodowskej kapałcy na hórcy. Sama bě sebi z wumělskej ruku tutón krasny wobraz zhotowiła jako dopomnjeńku na swoju pólsku wótčinu. Tohodla čuješe so tu tak jara doma; bywaše w tutej swjatničcy tak rady.

Też dźensa tu klečeše. W nutrnej modlitwje poručeše swojoho jeničkoho syna, małoho Bogdana, maćeri Božej, zo by jomu była po jeje smjerći z lěpšej maćerju.

Bě wšak jej, kaž by měła bórzy wumrěć. Čuješe mohł rjec hižo smjertny pukot we wutrobje. Dawno běštej jej strowej ličcy zblědłej, młódne mocy zesłabłe. Pomału ale wěsće hinješe do rowa. Tola nichtón sebi njemysleše, zo smjertna ruka hižo za njej saha, zo ma smjerć kosu hižo na nju złożenu. Najmjenje pak sebi mały Bogdan, jeje lubušk, na to mysleše. „Naša mać ženje njewumrěje“, by rjekł, hdyžkuli jomu wróćnik praji, zo njesmě maćeri tak wjele ke khorym khodźić dać, zo by jomu njeskhorjeła a njewumrěła. Kak by so też z mysličku wo smjerći nasadźować mohł, hdyž so jomu w žiłach žórleše hišće młode žiwjenjo! Stajnje běše Bogdan wjesołeje mysle, a pola wjesołych ludźi so jomu lubješe. Tohodla běše też tak rady pola Hajnkec nana, hrodowskoho wrótnika. Tón ženje njepłakaše kaž Bogdanowa mać, a z Hajnkec Hańžku so tak rjenje hrajkaše.

Też dźensa kołsaše so Bogdan na Hajnkec nanowym kolenje, cybajo při tym za joho prózdny rukaw. „Ale nano Hajnkec“, měnješe nadobo pachoł, „hdźe maš tola prawu ruku, twój rukaw dźěn je prózdny.“

„Njewěrno, nano“, znapřećiwi Hańžka, „ty njeměješe ženje praweje ruki, wšak sy přecy z lěwej ruku jědł.“

„Mojej lubej dźěsći“, wotmołwi starc, so zrudnje posměwknywši, „moja ruka leži pola Bukec na polu.“

„Ale čohodla sebi to po nju njedóńdźeš“, měnješe Bogdan, „přetłaje ći tola cyle.“

„Mój syno“, rjekny smějo wrótnik, „ta je dawno prječ; pak su ju zaworali, a potom je dawno přetłata, abo pak su ju rapaki rozdypali, a to njeje wjele lěpje.“

„Nano, sy ju ty tam ducy domoj zhubił“, poča Hańžka, „to drje je so ći wukhabłała?“

„To wšak so ći ruka wuwali, moja luba Hańžka“,

wšěmi stawami pytali, najbóle pak dyrbja sebi myslić na dźěłaćeński staw, dokelž je tutón najbóle propagandźe za njewěru wustajeny. Dale maja so, a to po móžnosći za wjele katolikow, zjězdy wotměwać, na kotrychž maja laikojo wo katolskim akcijónje rozwučeć. Tu maja, tak praji Swjaty Wótc, zaso wosebje na wučerjow dźiwać, kotřiž maja drje najwjetšeje móžnosće za katolsku cyrkej skutkować.

W katolskich misijónach wobstoji nětkle 33 635 ludowych šulow, 3565 wyššich šulow a šulow za wšelake powołanja, a 221 druhich šulow. Wuwołane wyšše šule a university wobstoja wosebje w krajach dalokoho ranja: Japanskeje, Chiny a Indiskeje. W tutych wysokich šulach skutkuja wosebje Jezuića jako profesorojo. Spomožeńske wustawy maja katolske misijóny tele: 771 khorownjow, 2814 haptykow za khudych, 108 domow za wusadnych, 1971 syrotownjow, a 420 domow za starych a bědnych. Podpjerujmy tež my katolske misijóny, kaž sebi to wosebje naš Swjaty Wótc přeje. Dyrbimy tež wědźeć, zo katolska cyrkej bjez swojich šulow a wysokich šulow w krajach starych kulturow a bjez khorownjow w krajach čornuchow atd., njemóže wjele dócpěć. Kóždy kraj ma swoje wosebite wrota, přez kotrež hnadu katolskeje wěry lóže nutř pušći.

Němska. Kaž je znate, nimamy w Němskej wjacy katolske nowiny, kotrež so tež z politiku zaběraja. Za to pak wutworichu so dźeń a bóle katolske tydźeniki do čistocyrkwinskich nowinow. Najbóle je tak, zo ma kóžde biskopstwo swój wosebity časopis, ke kotromuž wjetše wosady potom jenož hišće někajku přiłohu připołoža. Tak ma Berlinske biskopstwo časopis „Katholisches Kirchenblatt". Tutón ma nětkle přez 80 000 woteběrarjow. Je pak tež woprawdźe zajimawje spisany. Münsterski biskop hrabja Galen pak je za swoju wosadu dowolił 6 časopisow.

Němski katolski zwjazk žonow prócuje so w poslednim času předewšěm wo dobre přihotowanjo młodych ludźi na swjaty sakrament mandźelstwa. To stanje so za holcy a hólcy, pak we wosebitych kurzach, pak we přednoškach. Tam njezaběraja so jenož wo mandźelstwje jako sakramenće ale tež wo druhich prašenjach, kotrež mandźelski staw nastupaja. Młodźi ludźo dyrbja wosebje krutu wolu dóstać, junu wjesć mandźelstwo po Božej woli a tola tež znać wšitko swětne, štož zbožo mandźelstwa pak spěchuje pak niči.

Španiska. Před krótkim běchu tu wólby. Ale njeběchu zbožowne. Hižo před něšto lětami mějachu tam lěwične strony přewahu. Potom pak, hdyž lud widźeše, što ma wot nich wočakować, woleše zasy junu kusk hinak a marxisća njemějachu wjacy tajku přewahu. Ale kaž je znate, stachu so tola tamne surowe njeměry nazymu 1934. Po prawym dyrbjał nětko lud cyle spóznać, na čim je, ale to so njesta. Nětko maja zasy lěwične strony wjetšinu a to absolutnu. Nowe socialistiske knježeństwo je hižo připowědźiło, zo budźe ze zakonjedawanjom runje tak pokročować, kaž je to poslednje lěwične knježeństwo před něšto lětami započało. Potajkim nima katolska cyrkej ničo dobre wočakować. Zrudne podawki su so hižo stałe. Někotre cyrkwje a klóštry hižo zapalichu a wurubichu. Knježny z klóštrow wuhnachu. Wšo to su skutki komunistow. Wjele tajkich je so hižo z Francózskeje do Španiskeje wróćiło. Po njeporadźenym zběžku běchu tehdom ćekli, zo jich njebychu do jastwa tykli. Socialisća su dale někotre jastwa nadběhowali a jatych, a to nic jenož politiskich, ale tež rubježnikow, paduchow atd. z jastwa pušćili.

Skutk je dokonjany!

Serbskomu katolskomu ludej je skónčnje date, za čimž dawno žadaše:

Bože mše z romskoho misala

w maćerńej rěči.

W přichodnych dnjach dóńdźe na fary!

Witany to dar k zelenomu štwórtkej!

Towarstwowy powěstnik.

Domowina. Lětuša hłowna zhromadźizna Domowiny budźe njedźelu, 15. nalětnika, pop. z dypkom w 3 hodź. w Serbskim domje w Budyšinje. Kóžde serbske towarstwo posćele na zhromadźiznu někotrych zastupjerjow, kóždy dowěrnik Domowiny ma so na njej wobdźělić.

Kukow=Pančicy. Serbske wjesne towarstwa, kaž Kat. Bjesada, Lipa Serbska, dźěłaćerske a knježnjace towarstwo, zeńdu so njedźelu 8. nalětnika popołdnju w 4 hodźinach k zhromadnomu posedźenju pola Natušec w Kukowje. Přednošk změje knjez dr. Jurij Šołta z Budyšina wo nastaću a wuwiću serbskoho wosebje nabožnoho pismowstwa. Bohaty wopyt so wočakuje, wosebje tež žony.

---

znapřećiwi Hajnkec nan, „hdyž ći ju z mječom wotrubnu, a je-li jónu prječ, potom njemóžeš ju wjacy přiklijić."

„Što dha sy jim to činił, luby nano, zo su ći ruku wotrubli?"

„Nó, to wšak we wójnje hinak njeje. Tamle z tym mječom w kuće sym někotromužkuli stawy rozbił, a za to su mi potom tole zworali."

„Nó, to maš ty smjertny hrěch", zawoła hólčec, „knjez kapłan je mi prajił, zo njesměm nikoho morić."

„Ja sym tola też jenož twojoho nana wobarał, ale bohužel njedowobarał. Najprjedy mje zmotachu, a potom překłóchu twojomu nanej wutrobu."

„Ale ja tola ženje nana měł njejsym. Mój smój z maćerju přecy samoj byłoj; a wopraśach-li so maćerje za nanom, rjekny jenož spłaknywši: Luby synko, nimaš nana, sy syrota."

„Haj, wbohe dźěćo, ty wšak twojoho nana njejsy znał. Pjeć lět sy hižo syrota; pjeć króć je hižo lipa na nanowym rowje zakćěła", rjekny starc, hólčecej kudźerjawu hłowu majkajo.

W tym wokomiku zastupi hrabinka, bléda kaž smjerć. Nozy běštej jej někak ćežkej kaž wołojanej. Lědma bě so hač do wrótnicy dowlekła. Dźiwna horcota paleše ju na wutrobnju. Tola taješe so z tym, njepoda so tak zlohka.

Wjesele přiběža jej Bogdan napřećo. „Luba maći", rjekny prošo, „hdźe dha naš nan je? Hajnkec nan praji, zo sym ja też nana měł!"

„Mój syno", wotmołwi ze sylzojtym wóčkom mać, „twój nan je dawno w rjanych njebjesach a joho ćěło je hižo přetłało w khłódnej zemi. Ale mi w duši njeje wumrěł. Kaž joho wobraz we wutrobje nošu, tak sym ći jón na płat wušiła. Hlej wobraz tam na blidźe — to prajiwši wotewri pódlanske durje, kotrež do jeje rysowańnje wjedźechu — maćerna ruka je ći jón za dopomnjeńku sprawiła; je ći do njoho zasadźiła swoje sylzy, swoje wjesela. Mojoho wobraza njetrjebaš; dobre dźěćo nosy wobraz swojeje maćerje stajnje we wutrobje. Lube dźěćo, snadź hladaš dźensa posledni króć do maćerńoho wóčka, bórzy ći wone hasnje na wěčne, kaž słónčko tam za módrymi horami. Potom budźe ćma wokoło tebje, njebudźeš-li sebi hladać jutneje hwězdy na njebju, mać Božu. Změješ-li pak tutu njebjesku hwězdu stajnje před wočomaj, powjedźe će wona do njebjeskoho Betlehema k lubomu Jězus-dźěćatku. Jej so dowěř. Tam w kapałcy před jeje swjećećom so modl husto a pobožnje; wona će njewopušći. Ale njepłakaj mi, luby Bogdano. Kóžda sylza twojoho wóčka je mi kamjeń na wutrobu. Wšako maš hišće miłoho Boha w njebjesach, a mać Boža budźe ći z lěpšej maćerju." (Pokročowanjo.)

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk. 184.—186. z Khrósćic: Jurij Winger, Jakub Šěrc, Marja Rynčcyna; 187. z Nuknic: Mikławš Jawork; 188. z Worklec: Mikławš Buš; 189. 190. ze Stareje Cyhelnicy: Jakub Wornař, Madlena Hilina; 191. z Noweje Wjeski: Jurij Wojnař; 192. ze Smječkec: Jakub Šewc; 193. z Hory: Hana zwud. Bermichowa; 194.—196. z Drježdźan: Pawoł Wels, Michał Lejman, Marja Šlosarjec; 197. z Krimičowa: farař Jurij Brusk; 198. 199. z Budyšina: Jan Brusk, Khata Kochec; 200. z Pančic: Michał Bryl; 201. z Kukowa: Jan Kral; 202. z Brěmjenja: Hana zwud. Wjeršowa.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk. 958. 959. z Worklec: Jurij Brankačk, Mikł. Buš; 960. z Hory: Hana zwud. Bermichowa; 961. z Jasenicy: Hańža Sušcyna; 962. z Krimičowa: farař Jurij Brusk; 963. z Wuric: Marja Petermanowa; 964. ze Zdźěrje: Jakub Hampel.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1075.: M. B. z N.; čo. 1076.: P. W. z W.; čo. 1077.: J. H. z N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: N. N. z Noweje Wjeski 1 hr.; N. N. z Khrósćic 1 hr.

Pčołařske towařstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowařnje za februar.

Wyšina nad morjom	Ćopłota Celsius Min.	Ćopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměń waženoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	−11	+10	+1,4	—	—	—	150	150	250	0,550	1	—	—	26,9

Štó njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan" so toči. —— Derje tu tež pojěš.

w Budyšinje, napřeco dźiwadłej (Lawske hrjebje)

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Müllerec *konditarńja*

W Budyšinje, na póstowym naměšće.

dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so ći posedźi.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Hotowu drastu mužsku a hólčacu tkaniny wot krucha — šaty — deki atd. w dobrym wubjerku pola

Reinhardt **Löffler** w Kamjencu Budyšska dróha

Wobučowy wobkhod **Mann** **w Kamjencu Wallska dróha**

je znaty dla dobroho a płaćiznyhódnoho wobuća.

Štóž na nozy ćerpi, so tu derje zastara. Třebne zapołožki do črijow tu dóstanješ!

Črije su wužitny dar za **hólcy** a **holcy**

k zelenomu štwórtkej!

Wupjerki

jenož najlěpše twory!

zwjeršne łožo	12,80	11,60	**8,80**
wosebje šěroke		14,40	**12,80**
spódnje łožo	8,80	9,60	**7,20**
šěr. za hłowaki	2,—	1,60	**1,40**

Zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe!

Andreas Kasper

měj. J. Pilopp

na Jerjowej hasy 3 (Heringstr.)

Puklety

(kukawy), škórče, sykorkace, žołmine

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Telefon 2069.

Na wupokazki za **dźěćacu pomoc** kupuječe

šaty

pola

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska d 2róha

Dobre a rjane

wobućo

ma na składźe

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu

Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Spušćomnu holcu,

kotraž ratařske dźěło rozemi a dejić móže, pyta

hosćeńc w Petersbach

(Mildner, Gasthof Petersbach b. Schirgiswalde.)

Jutry so bliža!

Šuleńske čapki

kłobuki, měcy

pola

Kurt **Rinke** Bohata dróha 5

Naléćo tu bu!

Wy trjebaće **runklicowe, dźećelowe,** wšelake **trawjace** a **zeleninowe** kaž tež **nuchawkace symja**

wot

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Tel. 2069.

Zjawny dźak

Pražskomu Jězus-dźěćatku, Róženćanskej Maćeri Božej a swj. Błažijej za wusłyšanu prózstwu!

Zeleny štwórtk so bliži!

Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło 100 cm šěroku za **2,75** a **1,95.**

Wołmjany muslin jara tuni
Za fale a khuty **1,50, 1,25** a **0,95.**
rjane mustry poskića

Schaaf

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Kedźbujće na moje wokno

na zadnej Bohatej drózy 9! (Pódla rěznika Henkera.)
Wobhladajće sebi bohatu wustajeńcu
rjanych wobrazow a wšelakich ramow!
Za kóždu přileżnosć namakaš prawy dar
w škleńčerni a we wobkhodże

Rud. Wilhelma

Dobru rjanu drastu

hotowu abo wotměrjenu — mužsku a hólčacu
poskića
Hermann Müller w Kamjencu, Pfortenstr. 1

Křižerske graty, šabraki

też tajke z pozłoćanymi a poslěbornjenymi tresami,
rjane pyšne nuchawki,
šulske toše — polstrowe meble — matracy a dr.
w bohatym składże pola

Pawoła Wornača w Kukowje.

Wóčny lěkař dr. Rězak zapućował

hač do 22. měrca.

Wróćiwši so wot rowa mojoho swěrnoho mandźelskoho, našoho drohoho bratra a luboho wuja

Pětra Nogla,

wuměnkarja w Khanecach,

kiž bu w starobje 73 lět, wjacy króć domawobstarany, 29. februara do wěčnosće wotwołany, wuprajamy wšitkim, kotřiž su joho na khorołožu wopytowali, na pustych wječorach za joho khudu dušu so modlili, joho ćěło k rowu njesli a přewodźeli, nutrne **„Zapłać Bóh tón Knjez“!**

W Khanecach a Sernjanach, na dnju pohrjeba, 4. 3. 36.

Marja zwud. Noglowa a zrudni přiwuzni.

Witane dary k zelenomu štwórtkej!

Holčace wobleč.	štrykow. wulkosć	45	wot hr.	4,—
„ jaki,	„	45	wot hr.	3,65
„ pulovry,	„	45	wot hr.	2,25
„ fale,	„	45	wot hr.	0,80
dźěćace nohajcy,	wulkosć	2	wot hr.	0,50
dźěćace podkholowčki, kosmičkate			wot hr.	0,45
hólčace wobleč., trikot, podšite,	wulk.	45	wot hr.	1,40
„ „ štrykowane,	„	45	wot hr.	3,95
„ „ (jupki)	„	45	wot hr.	5,10
hólčace pulovry	„	45	wot hr.	2,70
„ košle za šport	„	70	wot hr.	1,30
„ falki	„	45	wot hr.	0,55

Wulki wubjerk — małe płaćizny
pola

Otto Hauffe

w Budyšinje na hłownym torhošću.

Wužitne dary k zelenomu štwórtkej

za hólcy a holcy

štrykowana drasta **„Bleyle“** je wosebje witana

Hellwig & Schönbohm

w Budyšinje, Bohata dróha 19

Derje přihotowana, ze swj. sakramentami domawobstarana je njedźelu 1. měrca do njebjeskeje domizny wotešła naša sotra a ćeta

čestna knježna

Hana Krawžic,

šwalča w Šunowje,

swojeje staroby 74 lět. Srjedu smy ju na Ralbičanskim kěrchowje pokhowali.

Wšitkim, kotřiž su jej lubosć a dobrotu z paćerjom a bohatym k-rowu-přewodźenjom wopokazali, wosebje też nošerjam a sotram III. rjadu swjatoho Franciska wuprajamy

wutrobne „Zapłać Bóh“!

Poručamy jeje dušu do pobožnych modlitwow wěriwych.

W Šunowje, na dnju pohrjeba, 4. měrca 1936.

Hłubokožarowaca

swójba Bodlinkec-Brojerec.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

11. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **14. měrca 1936.** | **74. lětnik.**

Ani zymny ani ćopły.

1. Abt Pambo.

Swjaty abt Pambo zetyka raz ducy do města Aleksandrije dźiwadłowu hrajeŕku, kiž bě nanajrjeńšo wupyšena a wupikana. Wšo wokoło njeje so błyšćeše w dejmantach, wšo za njej wonješe. A wuhladawši žónsku, zapłaka swjaty Pambo wótře prajo: „Běda mi, hubjenomu, běda mi.“ A joho wučownicy so abta woprašachu, što ma to rěkać. Swjaty Pambo rjekny: „Njedyrbjał płakać, hdyž widźu, kak tale žónska so prócuje, zo by so človjekam spodobała — a hdyž widźu, kak njerodny a liwki sym pornjo njej ja, kiž kiž so tak mało prócuju, Bohu so spodobać?“

Hdy bychmy tola też my, kaž tamny swjaty, spóznali swoju liwkosć napřećo Bohu a wěčnosći. Hdy bychmy tola namakali hojacy srědk, kiž by zahnał wšu liwkosć a we nas zapalił woheń horliweje lubosće.

2. Swjaty Jan na Laodecejskich.

W knizy potajnoho zjewjenja swjatoho Jana, japoštoła, čitamy w 3. stawje tele słowa Bože na wosadu w Laodiceji: „Znaju twoje skutki, zo ani zymny njejsy ani ćopły: zo by tola zymny był abo ćopły. Ale dokelž sy liwki a ani zymny ani ćopły, póčnu će wupluwać z erta swojoho.“ To rěka: Njejsy z cyłej lubosću za Boha zahorjeny, pak też nic wot njoho cyle wotwobroćeny, ale khakłaš mjez lubosću k Bohu a mjez zacpiwanjom Boha. Hdy by cyle wot njoho wotwobroćeny był, by snadź skerje swoju hrěšniwosć spóznał a so hnuty wot hnady Božeje polěpšić pytał, we swojej liwkosći pak sebi mysliš, zo sy dosć sprawny a tohodla sy ze sobu samym cyle spokojom a njespóznawaš winowatosć, so nakazać. Tohodla maš so bojeć, zo ja tebje začisnu, tak rjec wuplunu, jakož žołdk liwku wodu wupluwa. We swojej strašnej liwkosći a spokojnosći mysli sebi někotryžkuli, zo je bohaty na duchownych kubłach a dobrych počinkach, a woprawdźe je khudy a nima ničoho dobroho na sebi. Prošu, čitaj sam dale Swjate Pismo: Zjewj. 3, 17. Hórnik str. 435!

3. Swjaty Bernard.

„Wotpołožmy zahubnu liwkosć, Bóh nas nuzuje, zo bychmy ju wuplunyli. Liwcy nihdy njestorhnu njebjeske kralestwo na so, ale ći, kiž móc trjebaju.“

4. Hrěšnik-liwki.

Zrudnje je, hdyž ćežki hrěšnik stona pod ćežu swojich hrěchow. Ale zrudnišo je, hdyž něchtó po horliwym dobrym započatku pomału woliwknje a so při wšěm měrny čuje a měni, zo je „dosahnył“ (Fil. 3, 13), to rěka, kiž měni, zo je dospołny a dale běžeć a wšě swoje mocy napinać njetrjeba. Tajkim človjekam praji swjaty Pawoł: „Derje běžešće! Što was zadźerža, zo wěrnosći njeposłuchaće? (Gal. 5, 7.)

5. Sydom čertow.

Woliwknjeny runja so človjekej, z kotrohož duše je djaboł wotešoł, a do kotrohož je so ze sydom druhimi djabliskami wróćił, hišće hóršimi, dokelž přińdźechu jako tajency, snano zwoblekani jako jandźelki swětła, abo jako dušne, póćiwe dźěći. W liwkim bydli snano sydom djabołow, kiž so wudawaja za dobrych přećelow.

6. Swjaty Hawštyn: Spimy!

„Budźće strózwi a kedźbujće, dokelž waš přećiwnik, djaboł, khodźi wokoło jako rujacy law, pytajo, koho by pożrěł.“ (1 Pětr 5, 8.) K tymle słowam swjatoho Pětra přispomni swj. Hawštyn: „Runjež my stajnje widźeli, zo je helski had hotowy, ze šěrokej klamu nas šlapnyć, tola bjezstarostnje a lěnje spimy, jako bychmy byli cyle wěsći před tym, kiž nochce ničo druhe, hač nas zahubić. Njepřećel stajnje strażuje, nihdy njespi, zo by nas morił. A my nochcemy stanyć ze spara, zo bychmy so wukhowali.“

7. Swjaty Bernard.

Njebjes wěsty być a k tomu liwki, před tym mějachu swjeći najwjacy stracha. Swj. Bernard třepotaše po cyłym ćěle, a hrózba joho jimaše, hdyž rozpominaše słowa swjatoho

-isma: „Človjek njewě, hač je lubosće (Božeje) abo hněwa hódny (Před. 9,1)." Swj. Bernard přispomni: „Tele surowe słowo mi wšón měr rubi." — „Moji najlubši, skutkujće z bojosću a třepotom wašu zbóžnosć (Fil. 2, 12)." Njeje strašnišoho hač liwkosće. Ničo njeje ćežo předobyć a wotbyć hač liwkosć.

8. Bernardin a Kassian.

Swjaty Bernardin praji: „Mnoho lichowarjow, złych žónskich a pohanow widźach so nakazać a wróćić k jich Bohu, ale třepotam, zo ženje njewidźach, zo liwki so nakaza Knjezej." Kassian praji: „Zymnych človjekow, kiž běchu w mjasu žiwi, smy widźeli. Woni buchu druhdy najhorliwiši w duchu. Ale z liwkich žanoho njewuhladachmy, zo by so takle nakazał.

9. Swj. Bernard a Franc Xaverski.

Swjaty Bernard: „To je wulka, zawěrno wulka hańba za nas, zo dźěći swěta wjele horcyšo žedźa za zahubnym, hač my za wužitnym, zo tamni wjele spěšnišo khwataja k smjerći dyžli my k žiwjenju." Swjaty Franc Xaverski so hłuboko hańbowaše, zo běchu do Japanskeje překupcy prjedy dóšli dyžli wón. „Ći so wjele bóle prócuja, swoje twory wotbyć, dyž-li ja, kiž mam wudźělеć pokłady swjatoho sćenja a předować swjatu wěru."

10. Swjaty Póst.

Póstny čas, khutny, pokutny to čas. Čas ćichoho rozpominanja, čas staranja wo dušu. Čas polěpšenja a wobnowjenja. Slečmy so wšu liwkosć a wotstrońmy wšu njerodu. Budźmy krući ze sobu! Činmy pokutu horliwje. Njebudźmy zymni ani liwcy, ale ćopli!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Pjatk 6. měrca bě so Budyšska šulska wosada w Kolpingowym domje we wurjadnje bohatej ličbje zešła, zo by so wobdźěliła na pomocnym zymskim skutku, kotryž tachantska šula tutón wječor za „zymsku pomoc" wukonješe z poskićenjom bohatoho programa ze spěwami a wšelakorymi předstajenjemi, žortnymi a powučacymi. K zawodej wustupi dźěćacy khór a duješe rjane ludowe spěwy na harmonikach. Šulski wjednik, knjez kantor Šołta, witaše hosći a rozestaja zaměr tutoho wječora, kiž steji pod hesłom: „Dyrbiš swojoho bližšoho lubować, kaž sebje samoho". Dale rozkładowaše staršim wšelake nowe šulske postajenja, nastupace wukubłanjo dźěći a nowe wurazy za cenzury, kotrež nětk so dawaja. — Wšitko štož hólcy a holcy tachantskeje šule tu pokazowachu a přednošowachu, bu wot hosći wjesele a z wulkim připóznaćom přijate. Šulskomu wjednikej a wšitkim wučerjam a dźěćom dźakowaše so přitomny zastupjeŕ strony z khwalobnymi słowami.

Z Budyšina. Dźěći tachantskeje šule, kotrež lětsa šulu wukhodźa, přihotuja so na swój wotkhad ze šule. Přichodnu njedźelu přistupja zhromadnje k blidu Božomu a pjatk dopołdnja w 9 hodź. je swjatočnosć w šuli.

Z Kukowa. Naše serbske wjesne towarstwa zeńdźechu so pola Natušec k druhomu razej k zhromadnomu dźěłu. Knjez wyšši wučeŕ Słodeńk zhromadźiznu nawjedowaše spomniwši w swojich zawodnych słowach na čestny dźeń našich w swětowej wójnje padnjenych rjekow. Na to poskići nam knjez dr. Šołta z Budyšina wobšérny a zajimawy přednošk wo serbskim pismowstwje wosebje na nabožnym polu. Započatki serbskoho pismowstwa znajemy z 15. lětstotka. 30 lětna wójna ničeše bohužel wšě duchowne dźěło. Słyšachmy mjena muži, kotriž wo dalše wuwiće a zdźerženjo serbskoho pismowstwa su wosebje zasłužbni a kotriž serbske ludstwo woživjachu w časach zapada. Z nowoho časa wuzběhny założenjo Maćicy Serbskeje lěta 1848 a towarstwa swjateju Cyrilla a Methoda, kotrež pěstuje pismowstwo katolskich Serbow. Joho časopis „Katolski Posoł" dyrbjał kóždy katolski Serb čitać. Rěčnik wuzběhowaše drohotnosć a rjanosć našeje ródneje serbskeje rěče a namołwješe, zo dyrbjeli wšitcy, kiž wot maćerje ju namrěchu, kaž drohotny pokład sebi ju važić. Też bohaty skład našich rjanych serbskich knihow njedyrbjał njewužity ležeć. Přitomni z wulkej kedźbliwosću zajimawy přednošk sćěhowachu a jón z dźakom přiwzachu. Njech nětko też přinjese płody w žiwjenju! We wsy budźe nětko też składnosć poskićena, sorbske nabožne knihe kupować. Wšitcy Serbja klóštrskeje wokoliny njech tola tutu składnosć wužija a wosebje nětkole k zelenomu štwórtkej swojim mótam a mótkam tajke praktiske dary dobreje serbskeje knihe wěnuja! Na kóncu přednjeseštaj knježna Hana Bjaršec z Kukowa a młodźenc Jurij Šewc z Hory basnje J. Ćišinskoho. Přichodna zhromadźizna wotměje so w juniju.

Z Kukowa. Zańdźenu njedźelu počesćichmy našich 22 wjesnych padnjenych, kotrychž mjena so na pomniku błyšća k dobromu přikładej za nětčiši a dalše rody. Po dopołdnišich swjatočnych Božich służbach, na kotrychž při předowanju knjez P. Norbert na wójnskich rjekow spominaše, a zhromadny paćeŕ za nich wuspěwachmy, zrjadowa so njeskónčnje dołhi swjedźeński ćah, na čole wojeńske towarstwo z khorhowjomaj, a ćehnješe po wsy k pomnikej. Z našej rjanej hymnu „Rjana Łužica" so swjatočnosć zahaji. Hólcy Pančičanskeje šule spěwachu a přednjesechu baseń „Za nas!" w rěčnym khórje. Knj. šulski wjednik Bejmak rěčeše wo wulkich woporach, kotrež su naši padnjeni za lud a wótčinu přinjesli. Móžeše z nazhonjenja rěčeć. Joho jadriwym słowam přizamkny so spěw wo dobrym towaršu. W mjenje wojeńskoho towarstwa położi towarstw. wjednik, listynoseŕ n. w. Glawš z Kukowa, rjany wěnc při pomniku. Knjez wučeŕ Schönfelder rysowaše smjertne wopory, kotrež su tamni 400 padnjenych za swoje politiske přeswědčenjo přinjesli. Němske spěwne towarstwo zanjese khutny spěw a ze „zdar" na wjednika skónči so jednora, tola pak dostojna swjatočnosć. Towarstwa a šule ćehnjechu w porjadku naspjet hač ke klóštrskomu dworej, hdźež so ćah rozpušći.

Z Marijneje Hwězdy. Mała přitulna jstwička „Pod torhožom" je mnohim znata, a něchtóžkuli je sebi ju znutřka wobhladał. W tutych dnjach so jstwiška dospołnje porjedźa. Stare khachle, kotrež na podnoży lěto 1629 pokazuja — potajkim na wjacy hač 300 lětnu starobu zhladować móža — su zwottorhane, zdobom też wobmjetk na sćěnach wotdrapany. Wšitko budźe rjenje ponowjene. W tutej jstwičcy skhadźowachu so starši ludźo, wuměnkarjo a rentnarjo, zwjetša po wšědnych a njedźelskich Božich służbach, spominachu na rjane zastarske časy a na mnohe podawki w našich dnjach. Z tutoho blečka móžeš cyły klóštrski dwór přewidźeć; wón służeše strażnikam — „wajchtarjam" — jako wukhow, hdyž běchu ze swojim dalšim dźěłom hotowi. Při wotstronjenju wobmjetka wutorhachu so też železne rynčki, ke kotrymž buchu jeći nakhwilnje připutani. Hač do lěta 1850 wobstoješe mjenujcy w klóštrje sudnistwo, a najstarši wjesnjenjo móža so hišće na zastojnstwo „syndikusa" dopomnić. Pozdźišo je so wone do Kamjenca přepołožiło. Zalěsowanej woknje w twarje k statnej drózy přiwobroćenym stej powostancy něhdyšoho jastwa za złóstnikow a njekhmanikow. Spomnjene stare khachle służachu husto molerjam a wumělcam jako předmjet a tak su nam na płaće wjacy króć zdźerżane, drje też fotografowane. Wone běchu starske znamjo něhdy sławnoho hórnčeŕskoho wumělstwa, a tohodla sebi je kóždy važeše a škitaše. Běchu wšak cyle dodźeržane. Při rozebranju rozpadnychu khachlicy same wot so. „Stare pada, časy so přeměnjeja, a z rozpadankow kćěje nowe žiwjenjo."

Z Njebjelčic. Wo exercicijach a nabožnych prědowanjach wot 16.—20. měrca zdźěluje so tuto: Exercicije za žony započinaja so wutoru rano po kemšach a traja hač do pjatka. Rano započinaju so z kemšemi w 7 hodź. a traja hač do 10 hodź. Potom je přestawka, a popołdnju wot 2—5 hodź. Žony, kotrež móža wšě tři dny přińć, chcyše so prawje na nich wobdźělić, ale tón cyły čas. Wječor budźe wšědnje 1/28 hodź. prědowanjo za mužskich a póńdźelu za wšitkich zhromadnje. Njech wosadni a wokolni składnosć prawje wužija a so na rozwučowanjach bohače wobdźěla. Tajka přileżnosć so jim bórzy wjacy poskićeć njebudźe. Tuž daj Bóh dobre poradźenjo a rjany wuspěch!

Z Njebjelčic. Też w našej wosadźe woswjeći so wopomnjeński dźeń padnjenych rjekow na dostojne wašnjo. Wojeńske towarstwo wobdźěli so połnoličbnje na dopołdnišich Božich słužbach a přistupi k woporu. Na prědowanju spominaše knjez farař Mič na padnjenych wojowarjow, wopominajo jich ćerpjenja, parowanja a dowěru na Boha. Też čitaše so dlěša modlitwa za padnjenych. Po kemšach zeńdźechu so wojeńske towarstwo a druzy při pomniku. Tu zanjesechu šulske dźěći dwaj spěwaj. Potom rěčeše knjez farař Mič wo padnjenych rjekach a napominaše, wot nich wuknyć wěru zdźeržeć do Boha a też lubować našu zemsku wótčinu, za kotruž su woni swoje žiwjenjo woprowali. Knjez wokrj. wjednik Šołta spominaše na našoho wjednika a joho skutk ze zběhnjenjom wojeńskoho pasma. Wojeńske towarstwo połoži wěnc k pomnikej. Z hymnu skónči so swjatočnosć.

Ze Serbskich Pazlic. Před něhdźe dwěmaj njedźelomaj běše so tudomny dźěłaćer Jan Dźisławk w Kamjencu při swojim dźěle strašnje wopalił. Joho dowjezechu hnydom do khorownje w Kamjencu. Tam je nětko 43 lět stary na swoje poćerpjenjo zańdźeny pjatk wumrěł. Pod wulkim wobdźělenjom žarowacych z blizka a z daloka bu wutoru w Njebjelčicach pokhowany. Wo njoho žaruja mandźelska, dwě dźěśći, staršej, bratr a sotra. Dźisławk běše nabožny a křesćanski člowjek. Njech je jomu ródna zemja lohka!

Pasijónska hra w Khróśćicach

předstaja so 3. a 5. jutrownika, potajkim na swjedźenju Bolosćiweje maćerje a Bołmončku. Předstajenjo hry je z wulkimi wudawkami zwjazane — hraja dźěn přez 30 wosobow sobu — a tola budźe zastup nizki, tak zo by so kóždomu zmóžniło, hru wopytać. Podamy tu hišće někotre dźěle z hry, z kotrychž je dowidźeć, zo su w njej sceny, kotrež so ćežcy předstajeja, štož nas nuzowaše, jewišćo přitwarić.

W domje Józefa z Arimatheje zhoni Marija, kak z jeje synom stoji:

— — — — — —

Jan: Pilatus njeje na nim smjertneje winy namakał. Tohodla da joho pokhostać!

Marija: Što — što so z nim stawa?

Jan: Wón — wón — je joho k šwikanju přepodał!

Marija: — Syno! — (so zwjeze).

Veronika: K šwikanju — o surowosć — o hańba!

Jan: Potom chce joho zasy puśćić!

Marija (je so zasy zhrabała): Dźěćo — syno — hdźe sy? — — — Ach, pójmy — wěm, kak z nim stoji — dyrbju joho widźeć — z nim rěčeć. — Ach, joho krawe wobličo — ja twoju ćwělu čuju. — Pójtaj, o pójtaj ze mnu! — — — —

Madlena: O, hdy bych tola hódna była, će na wšěch pućach přewodźeć . . . .

Józef, kotryž přecy hišće dwěluje, zo je Jězus woprawdźe Messias, dokelž joho jako krala wočakowaše, w rozmołwje z Rachelu, starej służownej w swojim domje. Z jeje słowow je jasnje dowidźeć, kak hłuboka wěra we njej korjeni.

Józef (rozhorjeny): A jeli bě to woprawdźe Messias, čohodla njerozhněwa so wón a njezniči tu drapu, kiž joho takle křiwdźi?

Rachel: Wón chce přez druhu móc swět na so storhnyć! Wón njepřińdźe, zo by swět zahubił — ně, wumožił! A byrnjež hida wyše stupała kaž morja zmohi we wichorje, tu lubosć wona njepřemóže! A byrnjež na kříž joho bili, z překłótymaj rukomaj budźe wón člowjestwo wobjimać, a tak budźe hida podležeć.

Józef: To potajkim je joho kralestwo? — Jen' rjany són! — Bóh mohł jenož tuto wukonjeć!

Rachel: Ty je prajiš. Mać kóžda lubuje swoje dźěćo, kiž w bolosći je porodźiła! — — Wón přińdźe — a wón dyrbješe swět wumožić, lubosć joho k tomu nuće še . . . .

Z hłowneje sceny „Křižowanjo“ *nochcemy tu ničo* podać. Wona je techniskich přičinow dla krótka, a tola zawěsće hłuboki zaćišć zawostaji. Hnujaca je też scena: Khrystusowe pokhowanjo. Do ćicheje nocy klinči Marijina hłuboka žałosć.

Józef: Tu je row! (Połoži z Nikodemom ćěło a přihotujetaj row.)

Marija: O wy wšitcy, kotřiž tu sće, hlejće — — je žana bolosć runja mojej bolosći? — — O kajki rozdźěl — — Betlehem — a nětko!

Madlena: Mištrje! — Israelo, što sy činił!

Jan: Dokonjane je, nětk změruj so a přestań płakać!

Madlena: Kak njedyrbjała sylzy ronić, hdyž zemja zakřikny, hdyž joho krej so dótkny jeje — a słónco wotwobroći swoje pruhi a třepotajo skhowa so za mróčelu!

Jan: Z tutych ranow wukhadźa wumoženjo — zbóžnosć za cyłe člowjestwo . . . .

Žiwy wobraz „Horjestaćo skónči hru.

A nětko, lubi Serbja! Je to prěni raz, zo so wam pasijónska hra w serbskej rěči předstaji. Zawěsće so njebudźe nichtón wopyta kać.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

Pokročowanjo.)

Započatki šulow.

W prěnich šulach, na kotrež stawizny spominaja, wuwučowachu wězo duchownych, wučerjow a wšelakich cyrkwinskich a měšćanskich zastojnikow. Po něčim pak nastawachu też ludowe šule, a to najprjedy w městach a hakle pozdźišo też na wsach. — Tak běše w Budyšinje nimo tachantskeje šule (na tachantstwje), w kotrejž serbskich młodźencow na měšnistwo přihotowachu, hižo zahe też „měšćanska“ šula za dźěći a drje bórzy po założenju klóštra (1218) zarjadowachu tam franciskanowje też „ludowu“ šulu, drje prěnju, kotraž je hdźe wobstała. Nimo toho wobsteješe w Budyšinje za zemjanske abo hewak wosobne dźěći wosebita šula, kotraž běše w domje jenoho měšćana a kotrejž tohodla „Winkelschule“ rěkachu. Hižo lěta 1331 mjenuje so „Pětr“ (drje klóštrski duchowny) „rektor šulow“ a něhdźe sto lět pozdźišo běše „mištr“ Budyšskich šulow na cyrkwinskej zhromadźiznje w Konstancu. Lěta 1540 Budyšska měšćanska rada klóštrsku šulu wobmjezowa; wona je potajkim tehdom hižo dyrbjała jara nahladna a wopytana być. Jako klóštr rozpadny, założichu němsku ludowu na městnje, hdźež nětčiša stara tachantska šula steji, a druhu šulu za serbsku wosadu na „sólnym torhošću“ (na žitnych wikach, w nětčišich cyrkwinskich kněžach pola serbskeje cyrkwje). Wokoło lěta 1580 běše duchowny Hrjehoř Rupert direktor tachantskeje šule.

Też w Drježdźanach, Zhorjelcu a Žitawje, a drje też w Kamjencu, běchu wokoło lěta 1300 hižo šule. Wjele

pozdźišo, wokoło lěta 1580, běše w Hodźiju šula, w kotrejž łaćonsku rěč a hudźbu (piskanjo) wučachu, zo bychu jenotliwi młodźency wottam na wjerchowsku šulu hić a pozdźišo na duchownstwo studować móhli. Do tuteje šule khodźeše tehdom něhdźe 25 šulerjow, kotřiž mějachu kóždy na tydźeń jedyn pjenježk za tutu wučbu płaćić. — Podobnje tež Połčničanske stawizny wo „rektoru“ pisaja; tuž su tam tež dyrbjeli šulu měć.

Woprawdźitej ludowej šuli běštej tež w Bischdorfje pola Kamjenca, hdźež běše wučeŕ Heńč zdobom rychtaŕ, a we Wóslinku, kotrohož wučerjej Hendrich z Dubow nad Wojerjecami 1473 lětnje tři wozy drjewa ze swojeje hole za joho zwónkowsku službu postaji. Jurij Krawc, pozdźišo korčmaŕ we Hłušinje (pola Lubija), běše hač do lěta 1489 zwónk a wučeŕ w Ketlicach (tež w Lubijskej krajinje). W samsnym lěće je w Radmericach rěč wo „šrybarju“. Lěta 1493 wustupi wučeŕ Schiller z Kamjenicy pola Lubija jako zakitaŕ na tamnišim měšćanskim sudnistwje. Dobrych 40 lět pozdźišo (1539) běše Franc Rychtaŕ z Budyšina wučeŕ we Barće. Nimale w samsnym času (1548) jednaše sudnistwo w Lubiju přećiwo wučerjej Melcherej w Bukecach. W Lejnje pola Wojerjec běše tež w předreformaciskim času wučeŕ; duchowny z Wojerjec pak přikhadźeše tam kóždej dwě njedźeli Božu mšu čitać.

Serbska rěč a hospodaŕstwo.

Serbsku rěč w zastarsku po cyłej Sakskej a we rańšej połojcy Thüringskich krajow rěčachu; po něčim pak so dale bóle zhubjowaše. Tak běše w Altenburgu (po powěsćach biskopa Udo) wokoło lěta 1240 serbska rěč hišće „najbóle trjebana“ a domjaca. Ale hižo sto lět pozdźišo (1347) bu wona ze zjawnoho žiwjenja wuzamknjena. Tež w Lipsku jednachu woprědka na zjawnych sudnistwach wo wšěch wěcach w serbskej rěči, ale lěta 1337 bu wona wotstronjena a němska stupi na jeje městno. Hakle pozdźišo (1356) postaji kěžor Korla IV. w złotej „bulli“ (kěžorskim pismje), zo maja Sakscy a Brandenborscy wolerscy wjerchowje sami serbsku rěč rozemić a ju tež swojich synow nawučić dać, štož drje pak so ženje stało njeje.

Najwšědniši pjenjez běše w tutych časach „marka slěbra“. Marka měješe kopu slěbornych abo bělych „grošow“ a płaćeše 37 1/2 našeje dźensišeje hriwny. Jedyn slěborny groš běše potajkim 62 1/2 našoho pjenježka, jedyn wšědny grošik (krošik) 3 1/3 pjenježka hódny.

W hospodaŕstwje hajachu naši prjedownicy nic jenož rólnistwo a skotaŕstwo, ale pódla toho tež wowčeŕstwo a pčołaŕstwo. Tak dowoli hnadna knjeni Mofka z klóštra Marijineje Hwězdy lěta 1373 burej Jenichej we Wudworju, zo smě wowčeŕnju założić. Tež za pčołaŕstwo mamy přikłady. Hižo lěta 1220 připokaza Češki kral Přemysl mjedowy dźesatk Budyšskeje krajiny Mišnjanskomu biskopstwu. Nimale w samsnym času (1248) bu při założenju klóštra Marijineje Hwězdy postajene, zo maja knjezowje nad Kamjencom wot wšoho mjedu, kotryž z cyłeje krajiny dóstawaja, kóždy dźesaty hornc klóštrej wotedać. Abo: něhdźe 100 lět pozdźišo (1333) porokuja ryćerjej Reinholdej ze Schertic, zo je sebi někotre kołče njesprawnje zdźeržał, kotrež klóštrej Marijinej Hwězdźe słušachu.

(Přichodnje dale.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Proces zbóžnoprajenja Marije de Mathias postupuje. Při přečitanju jenoho dekreta w běhu tutoho procesa měješe Swjaty Wótc narěč, w kotrejž praji, zo je Bóh tule służownicu runje w prawym času zawołał, (wona wumrě 1866). Runje tehdom dobywaše so njepócćiwosć skoro do wšěch worštow luda, a tu wona kruće zapřimny. To wuči nas, zo Bóh w našim času we swojej lubosći hišće w prawym času pomoc pósćele. Hdy so to najlěpje stanje, pak wě wón we swojej předwidźiwosći sam najlěpje.

Kaž w Pětrowej cyrkwi stachu so tež w Lateranskej wšelake wuporjedźenja. Při tym namaka profesor Josi pod cyrkwju městnosće, kotrež su junu wobydlenja byłe. To bě widźeć na dnje, kotrež běše rjenje z kamuškami wukładźene (mozaik) a na sćěnach, kotrež su pomolowane. Josi móžeše tež dopokazać, zo so tu wo wojeŕske bydlenja jedna a to wobydlenja jězdnych. Woni přisłušachu gardźe kejžora Septima Severa. Zo je to wšo móžne, ma swoje winy w tym, zo kejžor Konstantin při twarje cyrkwje na hižo wobstejace twarjenja njedźiwaše. Wón da tele kaserny runje kaž domske stareje romskeje swójby Lateranow hač do wěsteje wysokosće zwottorhać. W tutej wysokości leži dźensa dno baziliki, kotraž dźěn je też po tamnej swójbje Lateranow pomjenowana.

Kaž jena francózska nowina pisa, je rjad Jezuitow najsylniši rjad. Ma nětkle 24 732 sobustawow, mjez nimi

Serbska cyganka.

(Pokročowanjo.)

Wokomik womjelkny Bronisława kaž by chcyła wodychnyć. Wšo bě ćicho we jstwje. Jenož Bogdan a Hańžka wótře płakaštej, wšak bě hrabinka też jej była kaž mać. Stary wrótnik pak hladaše ze sylzojtym wóčkom wšón překwapjeny na młodu hrabinku. Bě jomu, jako by smjerć z njeje rěčała, jako by jej na jazyku sedźała strašna khorosć. A njebě też po prawym. Bronisława tak dźiwnje nahle barbu měnješe; jónu so pyrješe kaž róža, a hnydom zasy bě bléda kaž sněh. A tola njechaše jomu to do hłowy. Čłowjek dźěn přecy jenož to rad měni, štož sebi přeje.

Tola nadobo dohlada so na pisany blečk na Bronisławinej šiji. Najprjedy bě bóle na čeŕwjeń, potom dale čorniši. Wšón nastróžany ćerješe wostajiwši wšo z durjemi won wołajo: „Božo Knježe w njebjesach, luba knjeni, čorna smjerć sedźi ći na ćele!“

Bórzy na to zaklinka so před durjemi, a do jstwy zastupi hrodowski kapłan z Božim Synom. Přińdźe hišće runje w prawym času. Z jasnym rozomom móžeše so Bronisława swojich hrěchow želnosćiwje wuznać, a z nutrnej, pobožnej wutrobu přija Syna Božoho. Njebjeski pokoj wujasni jej z bolosću storhane wobličo. Haj, zaby při tym na płomjo, kiž jej we wutrobje paleše, na smjertny kłok, kotryž jej wutrobu pačeše. Jenož Bogdanowy přichod ju ćwělowaše. Jenož to ju rudźeše, zo njesmědźeše podać wosobam, jeje duši tak lubym, ruku na wěčne božemje, ani so jich dótknyć. Wboha njesmědźeše wokošić njewinowate dźěćo, kiž płačo za maćerju ručcy wupřesćěraše. Jej w horće sedźeše dźěn čorna smjerć, jeje dych bě jědojty. Jenož wóčko hišće bě maćerne. Mile a lubosćiwje hladaše dołho na přitomnych. Skónčnje wotewri swój hort, prjedy młódny, čeŕwjeny kaž nalika, nětko zwjadły na wuhlo spaleny. Kruće ale tola njewuprajnje lubosćiwje na swojoho synka pohladnywši rjekny: „Mać ći mrěje; bórzy budźeš syrota, wbohe kurjo. Spominaj husto na poslednje słowa swojeje mrějaceje maćerje: Wšo směš zhubić — sy-li pak wěru a njewinowatosć wutroby zhubił, sy sam na wěčne zhubjeny. Hlej tónle list“, a to prajiwši wućeže za lacom šlebjerdku papjery, nanowa ruka pisaše ze samsnej krewju tute krótke słowa: „Luba Bronisława, mrěju ze smjertnej ranu we wutrobje. Wukubłuj mi syna w prawej wěrje, w lubosći Božej! Njezabudź też ženje Handrijej, zo je mje wobarajo ruku zhubił. Prawu ruku je za mnje dał, z lěwej ruku njech twój khlěb jě za čas žiwjenja . . . Bože . . .!“ — „Nanowa poslednja wola njech je ći přecy swjata! A přińdu-li też hórke hodźinki . . . .“ Tu poča za dychom łójić. Zdychny hłuboko — a jeje duša wustupi z khiproho ćěła.

Runje zapadźe słónco za horami, wokrasnjejo ze swojimi poslednimi pruhami wječorne njebjo. Mróčele wobleče-

3204 misijonarow. Potom přińdźe hnydom rjad Franciskanow, kotryž ma 24482 sobustawow.

„Agencia Fides“ wozjewja, zo so ličba měšnikow w Chinje přeco dale přisporja. Tak mějachu tam při započatku zańdźenoho lětstotka jenož 33 domorodnych měšnikow, 1848 běše ličba 135 a potom dale 1900: 470, 1910: 521, 1920: 963, 1930: 1500 a loni 1647. W Chinje maja 84 wulkich měšniskich seminarow a 267 małych. Wulke seminary maja hromadźe 3944 studowacych, małe pak hromadźe 11244.

Němska. Kardinal Michał Faulhaber Mnichowski woswjeći před krótkim sleborny biskopski jubilej. K tak ważnomu dnjej jomu Swjaty Wótc rjany list napisa. We nim wupraji swoje wutrobine wjeselo, zo kardinal we wšěch wobstojnosćach w prawych formach prawa cyrkwje zastupuje a swoje biskopske zastojnstwo wjedźe. List pokazuje cyle jasnje, kak sebi bamž tohole cyrkwinskoho wjercha waži, dokelž zrědka hdy pisa wón k podobnym jubilejam tajke listy połne lubosće, připóznaća a khwalby.

Wopominajo krónowanjo zemrětoho bamža Benedikta XV. pisaja němske cyrkwinske nowiny wo joho prócowanjach wo němskich jatych we swětowej wójnje. Tutón bamž z organizowa tehdom wosebite běro jatych, kotrež měješe hłowne sydło we Vatikanje, wotnožcy pak w Paderbornje a w Freiburgu w Šwicy. Jenož w běrowje we Vatikanje dźěłaše tehdom 160 hač do 200 wosobow. Paderbornska wotnožka rozpósła jatym wšo hromadźe 15 milijónow spisow. Hižo 1917 běše Benedikt XV. dóspěł, zo móžeše 8594 němskich jatych do neutralneje Šwicy pósłać. Wosebje pak je po wójnje spytał, a to z dobrym wuspěchom, nuzu w Němskej pomjeńšić.

Akademiske Bonifacijowe zjednoćeństwo zarjaduje wšelake kurzy wo nabožinskich prašenjach. W poslednim času buchu wopyty tutych kurzow dźeń a lěpše. Też dyrbješe so wjacy tajkich kurzow zarjadować. To dopokazuje, zo w Němskej pola zdźěłanych ludźi zajim za nabožoe prašenja rosće.

Před krótkim pisachmy, zo so w evangelskej cyrkwi zaso wjacy ludźi k cyrkwi dźerži. Po nowišich powěsćach liča mnohe města wjacy tajkich, kotřiž zaso do evangelskeje cyrkwje zastupuja, tola w někotrych je zaso ličba wustupjenjow wjetša. Zajimawe je, zo wulki dźěł ludźi, kotřiž zastupuja a wustupuja w starobje 20—30 lět steji, potajkim su to najbóle młodźi.

Českosłowakska. W Dobrej Wodźe pola Budźejowic wumrě 1. měrca 1936 prjedawši hłowny farař pola swjatoho Šćěpana w Prazy, wysokodostojny knjez Franc Malý, 62 lět stary. Khorowatosće dla dyrbješe w lěće 1933 na wotpočink hić. Přebywaše pola swojoho přećela, knjeza fararja Špatnoho w Dobrej Wodźe, hdźež też wumrě a bu 4. měrca jara swjatočnje pokhowany. Zemrěty běše jako młody knjez husćišo po Łužicy pućował, serbsku rěč běžnje nawuknył a wo swojich pućowanjach wjacore wobrazki wozjewił. R. i. p.

Južnosłowjanska. Agramski arcbiskop Bauer a joho młody koadjutor dr. Stepinac staj pastyřski list wudałoj, w kotrymž wěriwych napominataj, tola dobre mandźelske a swójbne žiwjenjo hajić. Njewěra wojuje husto w prěnim rjedźe přećiwo sakramentej mandźelstwa a postaja tu wšelaku swobodu, wosebje dźělenjo mandźelstwow a wobmjezowanjo ličby dźěći na Bohu njespodobne a hrěšne wašnjo. Jeli we swójbach njebudźe dobre křesćanske žiwjenjo knježić, potom lud zahinje. Tohodla je winowatosć kóždoho katolika, zo so złožuje po zasadach, kotrež je Pius XI. wozjewił we swojej encyklicy wo mandźelstwje. Na kóncu pastyřskoho lista napominataj arcbiskopaj, zo bychu w katolskich swójbach dobre katolske spisy čitali.

W Kroatiskej mějachu prjedy přeco dosć duchownych. Tola w poslednim času je so to přeměniło. Tak wozjewja agramska diecejza, zo je tam 300 měšnikow přemało. Tohodla chcedźa tam podobnje kaž w Hollandskej a Francózskej srědki nałožować, zo bychu zaso wjacy powołanjow k měšnistwu měli. W prěnim rjedźe je to japoštołstwo laikow.

W Južnosłowjanskej je nimale runje telko prawosławnych kaž katolikow. To dyrbjał sebi myslić, zo su tam prócowanja wo zasozjednoćenjo prawosławnych z Romom wosebje sylne. Tomu pak tak njeje. Tute so hakle započinaja. Hač dotal maja tam jene biskopstwo z katolskej cyrkwju zjednoćenych prawosławnych. Sydło biskopa je město Krizevci (Křiž), 50 km wot Agrama. Do tejele diecejzy słušeja wšitcy zasozjednoćeni, a tych je jich w Južnosłowjanskim staće wokoło 50000.

Rumunska. Tu wobsteji zjednoćeństwo greksko-katolskich studentow. Wone přisłuša też powšitkownomu katolskomu studentskomu zwjazkej Pax Romana. Před krótkim měješe zjednoćeństwo w Blaju zhromadźiznu. Tam jednaše so wězo też wo prašenjach zasozjednoćenja dźělenych narańšich cyrkwjow z katolskej cyrkwju.

---

chu so do samoho purpura a přewodźachu kaž družki w čerwjenych bantach Bronisławinu dušu do krasnoho domu njebjeskoho raja. Boži měsačk přińdźe jej ze slěbornej latarničku napřeco a złote hwězdźički swěćachu jej po puću do njebjes.

W njebjesach bě radosć, na zemi pak žałosć. Na kapałcy skoržeše zwónčk, w kapałcy płakaše wosyroćeny lud. Bronisława, wšěch maćeř starosćiwa, leżeše na marach.

Po třoch dnjach ryjachu při kapałcy pod starej lipu row. Do njoho spuščichu bruny kašć z běłym křižom, zawodźechu jón ze šěrej pjeršću a wokrepichu jón ze swojimi sylzami.

Tu w khłódku stareje lipy bě w zbožownych khwilach tak rady sydała z njebočičkim hrabju; tu nětko też wotpočowaše we wěčnym měrje po boku swojoho muža.

* * *

„Z wočow — z myslow“, hórke to słowo, ale wěrne. Tydźeń, a hižo nichtón wjacy na Bronisławu njespominaše, khiba mały Bogdan a Hajnkec nan a mała Hańžka. Jenož čorna khorhoj na wěži hišće žarowaše. A tola mějachu wo nju wšitcy žarować, wšak bě so wona za wšěch woprowała.

Wšitko bě zasy wjesołeje mysle. Nowe knježstwo, nabožnje cyle woliwknjene, dawno čakajo na Bronisławinu smjerć, začahny do hrodu a z nim nowe žiwjenjo. Hosćiny, reje a druhe wjesela wotměwachu so w pyšnych stwach, hdźež prjedy ćicho Bronisławina noha po kwětkojtych rubach khodźeše. Bože martry a swjećatka na sćěnach so wotstronichu, na jich městna přińdźechu swětne wobrazy. Kapałka bu zamknjena. Njemějachu dźěn wo ničo prosyć, hdyž mějachu wšoho dosć. Zbožo dźěn so jim nětko směwaše, a tuž jim njebě Zbóžnika trjeba. Hajnkec nan, stary wrótnik, wosta w hrodźe, dokelž měješe wuměnk wučinjeny. Tola też wón móžeše jenož skradźu po swojej wěrje žiwy być, nic pak zjawnje.

Najhórje pak běše za małoho Bogdana. Na wšelake wašnjo chcychu jomu do wutroby zašćěpjenu wěru rubić. Najprjedy spytowachu to z dobrym, hdyž pak so hólčec njeda zamylić a zawjesć, ze złym. Njesmědźeše sebi swjatoho křiža činić. Też paćeri před jědźu a po jědźi měješe so wostajić. Bóh luby Knjez dźěn sam wě, čohož človjek potrjeba, a poskića swoje dary też njeprošeny. Njemějachu zańć, štož bě jomu starosćiwa mać do joho młodeje wutroby žašćěpjała.

Ach, kak rudźeše to małoho Bogdana! Tu hakle spózna, što bě jomu mać była, što to rěka, syrota być. Bjez dźiwa, zo so jomu potom po lubej maćercy zastyska. Tola nowi bratřikojo a sotřički, kotrež bě knježstwo sobu přiwjedło, so jomu jenož smějachu, a nowa knjeni joho hišće naswari, zo je swojeje hłowy. Jenož w nocy we swojim łóžku móžeše so wuplakać, a Božim hwězdźičkam, kotrež přez

W někotrych dźělach kraja wustupuja wšak prawosławne nowiny přećiwo wšomu, štož je katolske, wosebje přećiwo bamžej a konkordatej. Přeco zaso pisaja, zo chce bamž kraj Wuheńskej podać, a zo su katolikojo njepřećeljo stata. To škodźi wězo wosebje zasojednoćenju šismatiskich cyrkwjow z Romom.

Španiska. Hižo zasy počina duch njewěry w tutym kraju dźiwje orgije swjećić. Na mnohich městnach zapalichu zaso naśćuwane komunistiske črjódy cyrkwje a klóštry. Dale spytuja tam katolske hnihićišćeńje zapusćeć. Što drje na tutón wbohi kraj hišće čaka? Bóh chcył jón tola zakhować před žadławosćemi a surowosćemi, kajkež so w Ruskej stawaja.

Španiske knježeństwo je španiskoho wotpósłanca pola Swjatoho Stoła w Romje zaso wotwołało. Joho běše knježeństwo Leroux, ke kotromuž też wjednik katolikow Gil Robles přisłušeše, postajiło, a tehdom běše so też modus vivendi mjez Španiskej a Vatikanom wobzamknył, kotryž katolskim rjadam tola najnuzniše prawa wróći. Štó wě, kak to nětko zaso budźe, hdyž je knježeństwo znowa wšě poćahi k bamžej rozwjazało.

Ze wšoho toho pak nětko njesměmy sćěhować, zo je katolicismus w Španiskej mortwy. Ně, katolski akcijón je tam jara hibićiwy a ma też wjele swěrnych a přeswědčenych sobudźěłaćerjow. Na wšelake wašnjo je wón spytał katolske žiwjenjo wobnowić, přez časopisy a knihe, přez zhromadźizny a kurzy a přez dalše wutworjenjo katolskoho skutka w katolskich towarstwach.

W Portugalskej maja też jara mało duchownych. Lissabonska diecejza ma na přikład 1500000 wěriwych ale jenož 320 duchownych. To přińdźe na jenoho měšnika 4500 wěriwych. A k tomu su 75% swětnych duchownych hižo starši hač 50 lět. To su wobstejnosće, kaž je w Francózskej samo hišće njeznaja, a tuta płaći tola jako wosebje khuda na měšnikach; tu přińdźe na jenoho duchownoho w přerězku 877 wěriwych. Abo jedyn druhi přikład: Lissabonska wosada swj. Bosćana ma 59000 wěriwych a za tych jenož fararja a jenoho kapłana. Parizska wosada St. Sulpice pak ma 39000 wěriwych a za nich fararja a 14 kapłanow.

Před krótkim pisachmy, zo bu w Portugalskej přikazane, zo maja so we wšěch rjadownjach powšitkownych šulow Bože martry zaso wupowěsnyć. Tutu přikaznju wobzamkny parlament skoro ze wšěmi hłosami, jenož dwaj zapósłancaj běštaj přećiwo tomu.

Jendźelska. Kaž nowiny pisaja, je nowy jendźelski kral Eduard VIII. 1931 Lourdes wopytał. Runje, hdyž so prócesijón k žohnowanju khorych započeše, prync na hnadowne městno přińdźe. Potom wobkedźbowaše swjate wobrjady wot duri cyrkwje swjatoho różowca. Hdyž měšnik z Najswjećišim požohnowanjo da, poklakny so też prync na hasy. Potom wopyta prózdnjeńcu a lěkarske běro.

Towarstwowy powěstnik.

Domowina. Lětuša hłowna zhromadźizna Domowiny budźe njedźelu 15. nalětnika, pop. z dypkom w 3 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje. Kóžde serbske towarstwo scěle na zhromadźiznu někotrych zastupjerjow, kóždy dowěrnik Domowiny ma so na njej wobdźělić. Nimo toho přeprošujemy wšitkich swojich sobustawow wutrobnje! Porjad: 1. Powitanjo. 2. Rozprawy předsydstwa a wubjerka. 3. Wustawki Domowiny. 4. Přednošk P. Nedo: Naše dźěło doma. 5. Rozmołwa. 6. Zdźěleńki.

P. Nedo.

Budyšin. „Jednota", tow. katolskich Serbow, ma njedźelu 22. měrca swoju hłownu zhromadźiznu.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 9. měrca 1936.

89 wołow, 101 bykow, 257 kruwow a jałojcow, 873 ćelatow, 804 wowcow, 2579 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 35 hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne 38 hr. 4) Snadnje wuwite 26 hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 41 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 37 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 63—65 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 55—62 hr. 3) Snadnje wuwite 48—54 hr. 4) Najšpatniše 42—47 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 51—57 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 52—55 hr. 3) Mjasne wowcy 45—47 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 40—44 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy — hr.

---

woknješko kukachu, swoje horjo wuskorżić. Wot tam dźěn też njeboha mać na njoho zhladowaše. Najradšo by też wopušćił bědnu zemju a šoł so kłapać do Božoho raja, kaž tamne tři sotřički, wo kotrychž bě jomu Hajnkec nan tak často spěwał. Ale wbohi njeznaješe tamnoho wuzkoho puća, po kotrymž by dóšoł k njebjeskim wrótkam. Ach, kak zawidźeše ptačkam jich křidleška! Wón njeby tu po zemi lětał, ně, w runej měrje by so pozběhnył kaž škowrončk do njebjeskich módrinow. A hdyž tak po nocach we łóžku sedźo k hwězdnomu njebju zhladowaše, běše jomu, jako by so njebjo k zemi nakhilało. Tam na wjeršku blizkeje hory dźěn so njebjo zemje dótka; tam trjeba lubej maćercy jenož ručku podać, zo by joho sćahnyła k sebi do njebjes. Ach, hdy by tola skoro switało, zo by mohł wuběhnyć z hrodu tam na horu, runu smuhu do njebjes! Hižo so wjeseleše, kak budźe joho mać majkać, kak budźe tam ze złotymi jandźelkami čerwjeno-ličkate jabłuka kuleć. Ale też Hajnkec Hańžku wozmje sebi sobu do njebjes; swjaty Pětr hižo wešće ju sobu nutř pušći. Wšak běše jej Bogdan smjerć dobry. Tute wjesołe myslički jomu w duši hrajachu. Z nimi wusny, a wosnje so jomu wo tym dźiješe. Jandźel pěston pak stoješe stražujo při łožu, košeše joho běłe čołko a třeješe jomu sylzy z wóčkow.

Ale hdyž wbohi hólčec nazajtra rano z Hajnkec Hańžku na horu běžeše, ćěkaše njebjo dale a bóle. A na wjeršku bě do njebjes runje tak daloko kaž w dole. Njebjo bě twóchło kaž krasny són zańdźeneje nocy. Ach, čohodla njesmědźeše přecy sonić! Škoda, zo njebě stajnje nóc, zo by mohł wěčnje w sonach dliwać. Haj, hdy by Bogdan kluče Božoho domčka měł, by z wječora, hdyž by so słónčko skhowało, wšě durje zezamkał a rano njeby słónčku wotzamknył. Běłoho dnja dźěn so boješe; ćmowa nóc bě jomu witana. A hdyž na ranjo słónčne pruhi z wokneškom nutř kukachu, zańdźeli wóčcy, zo njeby widźał zrudny wosud, kotryž na njoho čakaše.

A bjez dźiwa, zo so hólčec boješe stanyć. Běše dźěn nowej knjeni wšudźom na puću. Wšo, štožkuli činješe, bě wopaki. Rěčeše-li — bě samopašny, mjelčeše-li — mějachu joho za zazłobjenoho. Harowaše-li — bě worakawy, sedźeše pak změrom — bě zaspanc. Při jědźi bě njelepy, khodźo jara teptaše. Z ničim njemóžeše knjeni wutrjechić, khiba z tym, zo by so k maćeri do rowa lehnył. Potom bychu hród a bohate přisłušne kubła jeje dźěći dóstałe. Ale to jim Bóh luby Knjez k woli njesčini. Bogdan wšak by radlubje wóčcy na wěčne zańdźelił, ale smjerć jomu nochcyše wutroby złamać. A tola so jomu ze styskom młoduška wutroba mohł rjec pukaše. Bjez dźiwa, njeměješe dźěn tu swěće žaneje lubeje duše.

(Přichodnje dale.)

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 203. z Wutołčic: Hańža Čemerjowa; 204. z Čěškec: Jakub Hicka; 205. 206. z Pozdec: Herta Smolina, Pawoł Wels; 207. z Kulowa: Marja Möllerowa; 208. ze Židowa: Marja Waldźina; 209. ze Zdźěrje: Hańža Markowa; 210. 211. z Ralbic: Hańža zwud. Brojerowa, Michał Narčik; 212. 213. z Koslowa: Mikławš Nuk, Mikławš Wawrik; 214. 215. ze Šunowa: Marja zwud. Brojerowa, Jan Mikławšk; 216. z Wotrowa: Hańža zwud. Juršowa; 217. ze Žuric: Jurij Cyž; 218. z Khasowa: Jurij Kubaš; 219. z Boranec: Mikławš Pjetaš; 220. 221. z Radworja: Hana Brankačkowa, Jurij Brankač; 222. z Łuha: Jurij Wólman; 223. z Měrkowa: Jan Libš; 224. z Lipska: architekt Jakub Bjeńš.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 965. z Kulowa: Mikławš Paška; 966. z Koćiny: Mikławš Kral; 967. ze Zdźěrje: Hańža Markowa; 968. z Koslowa: Jakub Kórjeńk; 969. z Konjec: Pawoł Wjacsławk; 970. z Wotrowa: Pawoł Šołta; 971. z Bronja: Jan Jurk; 972. 973. z Boranec: Jurij Miklič, Jurij Handrik; 974. z Kamjenjeje: Jurij Młynk; 975. z Radworja: Mikławš Pjetaš; 976. z Měrkowa: Jan Libš.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1078.: N. N. z B.; čo. 1079: N. N. z K.

Wužitne dary
k zelenomu štwórtkej
za hólcy a holcy

štrykowana drasta **„Bleyle“** je wosebje witana

Hellwig & Schönbohm
w Budyšinje, Bohata dróha 19

Křižeŕske graty, šabraki
też tajke z pozłoćanymi a poslěbornjenymi tresami,
rjane pyšne nuchawki,
šulske toše — **polstrowe meble** — **matracy a dr.**
w bohatym składže pola
Pawoła Wornača w Kukowje.

Kaž přecy — też nětko
rjany bohaty wubjerk
serbskeje drasty
po nizkich płaćiznach
k zelenomu štwórtkej
poskića
Alfons Schauseil

K zelenomu štwórtkej
daruj, štož je wužitne:
štrykowane pjezle — lacy — pulowry — woblečenja wot
Otto Osswald
Kamjeńtna dróha 7

Připrawy a graty
za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk
groćanych pletwow.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad
wosebity grót, kiž ma deleka wuzke woka,
do wysokosće pak šěrše!
Železowy dwór
w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Dr. Roeberowa
„Ringelrosenbutter“
je wupruhowany srědk za
rozkwěkane rucy
bolace nohi
a wšo druhe bolace.
Jenož w drogowni
Dr. Roebera
Bohata dróha.

Wupjerki
jenož najlěpše twory!

zwjeršne łožo	12,80	11,60	**8,80**
wosebje šěroke		14,40	**12,80**
spódnje łožo	8,80	9,60	**7,20**
šěr. za hłowaki	2,—	1,60	**1,40**

Zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składže!
Andreas Kasper
měj. J. Pilopp
na Jerjowej hasy 3 (Heringstr.)

Zeleny štwórtk so bliži!
Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło
100 cm šěroku za **2,75 a 1,95.**
Wołmjany muslin jara tuni
Za fale a khuty **1,50, 1,25 a 0,95.**
rjane mustry poskića
Schaaf
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Naléćo tu bu!
Wy trjebaće
runklicowe, dźećelowe,
wšelake **trawjace**
a **zeleninowe** kaž też
nuchawkace symja
wot
Rauchfuss
Žitne wiki 9. Tel. 2069.

Na wupokazki za
dźěćacu pomoc
kupujeće
šaty
pola
Hilger nasl. **E. Wilček**
Budyšin - Seminarska dróha 2

Waš **fotograf** je
Foto-Šołta
w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Puklety
(kukawy), škórče, sykorkace, žołmine
Rauchfuss
Žitne wiki 9. Telefon 2069.

Dobre a rjane
wobućo
ma na składže
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Märckel
w Budyšinje Lawske hrjebje 6
poruča
kłobuki - čapki
tunjo a w jara bohatym wubjerku

Jutry so bliža!
Šuleŕske čapki
kłobuki, měcy
pola
Kurt Rinke Bohata dróha 5

Časniki
k poslednjomu zelenomu štwórtkej
poruča
J. Mencl w Dobrošicach
serbski časnikaŕ.

Katolscy Serbja!

Štož dawno bě nuznje trěbne, nětk mamy:

Bože mšě z romskoho misala
w maćeŕnej rěči

Witany to dar při kóždej składnosći, wosebje nětkle k zelenomu štwórtkej!

Na farach rjanu knihu dóstanješ:
z čeŕwjenym rězkom za hr. **4,50**
ze złotym rězkom za hr. **5,50**

Hotowu drastu mužsku a hólčacu tkaniny wot krucha — šaty — deki atd. w dobrym wubjerku pola
Reinhardt Löffler w Kamjencu Budyšska dróha

Himerec winaŕnja na mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe.

K zelenomu štwórtkej!
Tkaniny wot krucha, dźěćace woblečenja a košle, wšelake tunje zbytki.
Fale za holcy a hólcy.
Dybsaki běłe a pisane.
C. G. Fiebiger
Serbska dróha 5

Dary
k zelenomu štwórtkej
k prěnjomu swj. woprawjenju
k wotkhadej ze šule
Dombuchhandlung M. Dilger w Budyšinje
Při mjasowych jětkach

Za mnohe wopokazy sobužarowanja při smjerći našeje lubeje maćerje, přichodneje maćerje a wowki

Marje Hawšoweje

wuprajamy **wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez"!**

Swójby Hawšec, Pjekarjec, Ditrichec a Domškec.

W Pančicach, Kukowje, Šěrachowje, Wostrowcu a Budyšinje, w měrcu 1936.

Witane dary
k zelenomu štwórtkej!

Holčace woblečenja,	štrykow.	wulkosć 45	wot hr.	**4,—**
„ **jaki,**	„	„ 45	wot hr.	**3,65**
„ **pulovry,**		„ 45	wot hr.	**2,25**
„ **fale,**		„ 45	wot hr.	**0,80**
dźěćace nohajcy,		wulkosć 2	wot hr.	**0,50**
dźěćace podkholowčki,	kosmičkate		wot hr.	**0,45**
hólčace wobleč.,	trikot, podšite,	wulk. 45	wot hr.	**1,40**
„ „	štrykowane,	„ 45	wot hr.	**3,95**
„ „	(jupki)	„ 45	wot hr.	**5,10**
hólčace pulovry		„ 45	wot hr.	**2,70**
„ **košle za šport**		„ 70	wot hr.	**1,30**
„ **falki**		„ 45	wot hr.	**0,55**

Wulki wubjerk — małe płaćizny
pola
Otto Hauffe
w Budyšinje na hłownym torhošću.

Wróćiwši so wot rowa mojoho drohoho zemrětoho mandźelskoho, našoho nana, syna a bratra

Jana Dźisławka,

kotrohož smjertne powostanki zańdźenu wutoru na farskim kěrchowje w Njebjelčicach pokhowachmy, wuprajamy wšitkim z blizka a z daloka, kotřiž na pustych wječorach za joho khudu dušu so modlachu a joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźachu, wosebje Kamjenskomu knjezej kapłanej, wosadnomu knjezej fararjej, Kamjenskim miłosćiwym sotram, firmje Brömme w Drježdźanach a dźěłaŕskim towaršam, Njebjelčanskej „Bjesadźe", nošerjam e knj. Lukašej za wjezenjo k rowu naše

najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez!"

W Serbskich Pazlicach, Worklecach a Njebjelčicach, na dnju pohrjeba, 10. měrca 1936.

We hłubokej zrudobje zawostajeni:

mandźelska a dźěći,
staršej, bratr, sotra a přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěšťki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

12. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **21. měrca 1936.** | **74. lětnik.**

Wo wšědnym khlěbje, khlěbje słowa Božoho, khlěbje njebjeskim.

Dokelž Filip, kotrohož so Jězus, joho spytujo, prašeše, zwotkel nabjerjemy cyroby za mnohosć ludu, womjelkny, poréča Handrij. Běše tež jedyn z Jězusowych wučownikow. Pokaza na hólčeca prajo, zo ma pjeć ječnych khlěbow a dwě rybje.

Běše po připołdnju, hdyž so w Tabgha, małym mnišskim klóštrje při galilejskim morju abo jězorje Genezareth rozžohnowachmy. Běchmy so tu z wobjedom wokřewili, zo bychmy potom přez města Magdala, Tiberias a Kana dale jěli a na wječor hišće Nazareth dócpěli. Tola wostańmy w rozpominanju hišće něšto časa w Tabgha. Leži njedaloko Kafarnauma, hdźež naš Zbóžnik sprócny často a rady wotpočowaše. Srjedź městow Tabgha (t. j. městno sydom rózkow) a Bethsaida (t. j. dom rybakow), posledniše domizna Handrija a joho bratra Symana a tež Filipa, drje směmy městno pytać, hdźež so spodźiwne rozmnoženjo khlěbow sta. 5000 človjekow bu z pjećimi khlěbami do syta nasyćenych a hišće zby 12 korbow srjódkow. Jězus přikaza, zo bychu so ludźo we dolinje zesydali. Naliči so na 5000 mužskich, bjez žonow a dźěći. Mnozy běchu z daloka přišli a njemějachu skedźbliwosće na hłód a cyrobu, *ćim bóle pak na kóžde słowo a kóždu wučbu Zbóžnika.* Hodźiny dołho běchu tak Božomu słowu připosłuchali a sebi swjatu wučbu k wutrobje brali. Dźeń bě so nimale nakhilił a wječorne směrki hižo padachu a pokazowachu na bližacu so nóc. Miłosćiwy Zbóžnik, kiž bě namołwjał: „Wot samoho khlěba njeje človjek žiwy, ale wot kóždoho słowa, kotrež wukhadźa z erta Božoho“, a kiž bě slubił: „Pytajće najprjedy kralestwo Boże a joho sprawnosć a wšo druhe so wam přida“ — postara so za pobožnych připosłucharjow tež wo jich ćělne potrěbnosće.

Maš ty, luby čitarjo, Bože słowo podobnje zańć, kaž tamny horliwy lud, abo zanjechaš traš je, khodźiš po prědowanju, abo drěmaš słódcy na nim, abo kritizuješ traš słyšane słowo hórcy, kaž to tak často farizejowje činjachu?

Spodźiwne rozmnoženjo pjećich khlěbow a nasyćenjo 5000 mužskich pokazuje wězo na njebjeski khlěb duše, kiž ma wšitku słódkosć we sebi. Zbóžnik sam je to krótko po tutym dźiwje w Kafarnaúmje rozjasnił, hdyž samsnomu ludej praji: „Pytaće mje, dokelž sće wot khlěbow jědli a nasyćeni byli. Zawěrno, zawěrno prajam wam, mój Wótc dawa wam prawy khlěb z njebja. Ja sym khlěb žiwjenja; štóž ke mni přikhadźa, njebudźe hłódny, a štóž wěri do mnje, njebudźe łačny.“ (Jan 6, 35.)

Hdyž swjata cyrkej dźensniše swjate sćenjo wozjewja, chce zawěsće wšěch křesćanow wosebiće na jich jutrownu winowatosć swjatoho woprawjenja skedźbliwych sčinić a wězo też na to, zo bychmy často a spomožnje swjate woprawjenjo wužiwali a zo bychu dźěći hižo z časom a z hišće njeskaženej wutrobu k blidu Božomu přistupili. P. Š

Křižowy puć.

Swěrny nan měješe so wjele lět za swoje dźěćo, kotrež bě słaboho rozoma, starać. Poł lěta do smjerće sej wbohe hišće nohu złama. Ze wšej swěru a lubosću nan dźěćo hladaše. Hdyž běchu dźěsćowe ćěło pokhowali, praji ducy z přewodźenja dobry přećel zrudnomu nanej: „Nětko drje so wołoženy a zbožowny čuješ, zo je ći Bóh skónčnje tón ćežki křiž wotewzał“. „To njemóžu prajić“, wotmołwi rozomny muž, „tónle stary křiž móžach derje nosyć, běch jomu zwuknył, a ženje mi njebě přejara ćežki. Hač to z nowym tak budźe, njewěm.“ „Z kajkim nowym?“ spodźiwa so přećel. „Z kajkim, to ći też sam njemóžu tu khwilu hišće rjec. Ale hdyž jedyn křiž wotbudźeš, přińdźe Bóh luby Knjez bórzy z nowym. Hinak tola na swěće njeje.“ Tak nan praji. Po khwili přećel rjekny: „To maš prawje; hinak njeje na swěće. To maš prawdu.“ Haj, žadyn puć do njebjes njewjedźe, khiba křižowy. Wopominaj to wosebje nětko w posće!

Hłowna zhromadźizna Domowiny.

Ze wšěch kónčin běchu serbske towarstwa njedźelu 15. měrca swojich dowěrnikow pósłałe do Serbskoho Domu w Budyšinje, zo bychu zastupjene byłe při hłownej zhromadźiznje, na kotruž bě Domowina přeprosyła. Samo z dalokich pruskich wsow a z Błótow běchu Serbja přikhwatali, njedźiwajo njeluboznoho wjedra. Žurla Serbskoho Domu bě wobsadźena do poslednjoho městna. K zawodej klinčeše ze wšěch wutrobow hymna „Rjana Łužica“ a Anton Nawka zahorjenje přednjese Čišinskoho baseń „Łužicy“.

Wjednik Domowiny, P. Nedo, wjeselo so nad tak bohatym wopytom, wotewri zhromadźiznu a pokaza hnydom při započatku na wuznam rozsudnoho časa, w kotrymž runje nětkle stojimy. Wón wujasnješe stojnišćo serbskoho luda a wuzna, zo so Serbja k zaměram wjednika a kanclera wupraja. Hačrunjež njeje z nadawkom Domowiny politiku wjesć, wona tola wočakuje,

zo kóždy staw serbskoho luda a kóždy sobustaw Domowiny swoju staćansku winowatosć dopjelni, kaž su so Serbja w rozsudnych khwilach stajnje zastajili za wótcny kraj.

Z tajkoho zadźerženja so Serbam prawo dawa, so też wo swoje narodne należnosće starać.

Po tym rozprawješe wo swojim dźěle w běhu lěta 1935, kak je serbske zajimy zastupował a pytał zrozemjenjo zbudźić za należnosće Serbow pola wyšnosćow a druhdźe. Napinace je było tute prócowanjo wjednika Domowiny ale nic bjez wuspěcha. Serbja su spóznali ważnosć Domowiny a dźerža so tohodla k njej. Rjadował dźěła Domowiny P. Krječmar poda rozprawu wo jednotliwych podawkach dźěławosće při tej abo tamnej składnosći. Potom rozestaješe wšelake prašenja dla posmjertneje (podpjeraceje) pokładnje.

Ze słowow a ličbow pokładnika Domowiny, A. Simona, zhonichmy, zo su financy wšak w porjedźe, zo wěžo srědki dosahałe njebychu, hdyž njemohła Domowina so spušćeć na swojich dobrowólnych pomocnikow, kotříž bjez kóždoho zarunanja rad woporniwje sobu dźěłaja.

Sćěhowachu dale rozprawy jednotliwych župow. —

Potom rozprawješe knjez wyšši wučeř Kral wo šulskich należnosćach.

Wustawki Domowiny rozjasnješe we wšelakich dypkach dr. J. Cyž.

Wjednik Domowiny wšitkim prócowarjam wupraji horcy dźak a přednošowaše hišće wo serbskim dźěle powšitkownje, kak mělo so w Domowinje a mjez serbskim ludom wukubłanjo za narodnu mysl stać. Z napjatosću běchu wšitcy sćěhowali słowam wjednika Domowiny, z kotrychž klinčeše zahorjenosć a wulka lubosć k našomu serbskomu ludej.

W rozmołwje pokazowaše knjez wučeř Měškank na knihownju Domowiny, z kotrejež móže sebi kóždy za 10 pj. rjanu knihu na wěsty čas wupožćić. To abo tamne hišće so rozrěča. — Ze zahorjacymi słowami skónči wjednik zhromadźiznu.

Wobkhodny porjad.

Smy w času wobkhoda žiwi. To widźimy najjasnišo w městach, wosebje na wěstych hasach a rózkach; tam so wšo měrwi ze wšěmi możnymi wozami a kołami — staročasnymi a najnowšimi. Dźiwać so dyrbiš, kak sebi přecy wuwinu, a zo so poměrnje tola mało njezbožow stawa. Samo na wsy wobkhod přecy přiběra w času motora a miliny. Tohodla je jara ważne, zo wobkhodny porjad, kotryž je po praktiskich nazhonjenjach zakońscy postajeny, derje wobkedźbujemy. Tak wobaramy zrudnym njezbožam, kotrež so tola přecy zasy stawaju. We wulkich nowinach wšak nam kóžde čisło wo nich powěsće přinoša.

Wobkhodny porjad nas na wěstych dnjach wurjadnje w městach wuča, też dźěći w šuli wo nim přecy zasy słyša, tola hladaj junu na wsy khwilu při woknje stojo na wjesny puć; kak wjele so hrěši přećiwo porjadej! Njemóžeš so dodźiwać, zo to přecy bjez škody woteńdźe. W městach wšak su ludźo skedźbniši, dokelž wšudźom stoja strażowarjo porjada, kóžde překročenjo płaći pjenjezy a tak sebi kóždy spěšnje spomjatkuje.

Wučće wosebje swoje dźěći, zo so na hasy a na pućach prawje zadźerža a skedźbnje njezbožu z puća du! Tute napominanjo je ważne a wuznamne za starših a wukubłarjow w našim nowočasnym wobkhadźe. Hdyž rozprawy wo njezbožach čitamy — přez cyły kraj je to hišće wulka ličba — kotrež wozy, awta a koła zawinuja, dowidźimy, zo w najwjacy padach ludźo zasady njeznaja, kak maja khodźić, so wuwinyć, abo sebi mysla, zo za nich njepłaća a so po nich njetrjebaja měć.

Mnozy, kotříž su za poslednje lěta při tajkich njezbožach dyrbjeli swoje žiwjenjo woprować, móhli dźensa hišće zbožowni w kole swojeje swójby přebywać, hdyž bychu so na hasy mudrje a skedźbnje zadźerželi a zasady w pomjatku měli.

Najważniša zasada rěka: Na prawo so wuwinyć! Potajkim na prawej stronje hić, přecy so na prawej stronje puća dźeržeć. Tole, starši, zaščěpće swojim dźěćom, to jim prajće, tak často, kaž z nimi po puću dźeće, to wučće jich, doniž jim to do krewje a kosće njeje zašło, zo kóždomu napřećo přikhadźacomu nimowólnje na prawo z puća du.

Mnozy wóznicy přecy zasy prajeja, zo so runje dźěći w tajkich padach jara njewěsće pokazuja a zadźeržuja. Tohodla potom w straše, w njewěstości a w rozhorjenosći zmylki činja, najčasćišo tón, zo njewědźa, što je na lěwo a što na prawo a potom wjacy króć křiž na křiž sem a tam šuskaja, a hižo je jich jězdźef, byrnjež skedźbnišo spytał so wuwinyć, ze swojimi kołami hrabnył a přejěł.

Druhdy drje so wjednikej radźi, zo w kole nimo dźěsća trjechi, ale potom sam skónčnje znjezboži, prasnywši do štoma, do murje, do sćežora abo padnywši do hrjebje, prjedy hač so dohlada.

Njedawno sta so njezbožo, wo kotrymž swědk powěda: Dźěch po šćežcy při drózy. Při mni dźěštaj cuzaj hólčecaj, snadź jědnaćelětnaj. We wulkej spěšnosći přihna po drózy wulke awto napřećo. Hdyž bě hišće někotre sta metrow zdalene, přiwoła jedyn z hólcow tomu druhomu: „Štó přińdźe hišće přez dróhu, prjedy hač je awto nimo?“ a ćerješe to wuprajiwši wjesele přez šěroku dróhu. Možno, zo bě na tamnu stronu doběžał, prjedy hač so awto nimo mikny, dokelž hólčace nóžki su spěšne a lohke, ale krobolak njebě na hładkosć dróhi myslił. Běše so krótko prjedy mócnje dešćowało, puć bě mokry a mazany a tak so hólčec wobsuny, padny runje před awtom na zemju. Wjednik drje ze wšěm wotmachom spyta wóz zadźeržeć, štož so jomu tak rjec też poradźi za wokomik, za hólca pak bě přepozdźe, běše do njoho tak mócnje prasnył, zo bě na městnje mortwy. To hrózbny a strašny napohlad!

Štóž chce podobne njezbožo swojim dźěćom znjemóžnić, wotdźeržuj wosebje hólcow wot tajkich tryskow a khrobolenjow a předstajej jim často hrožacy strach a njezbožowny připad. Přecy je dosć druheje přiležnosće, swoju khrobłosć a rjekowske zmyslenjo spytać. Na drózy pak, hdźež wulke strachi w nowočasnym wobkhodźe hroža, njeje městna za wólnosć, ale ma być skedźbnosć a wobhladniwosć.

Wjele zależi na tym, zo stajnje wučimy, napominamy a struchłe pady žiwje předstajamy. Za tym hač su rozwučene, budźa njezbožu wućekać, abo so lohkomyslnje do njoho podawać.

Mnoho strachow hrozy človjekej w našim wobkhodźe na wšelakore wašnjo. Tohodla mamy wobkhodny porjad derje rozpominać a sebi spomjatkować a zawinowane njezboža, hdyž nowiny je wopisuja, předstajeć, zo njebychmy też w připadźe njemudri byli.

Njedźelu, 29. měrca

ma němski lud wolić swój sejm.

Naš kancler a wjednik chce Twoju dowěru!

Dopjelń kóždy swěru swoju wótčinsku winowatosć!

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Posledni Mišnjanscy biskopja.

Jan VII. ze Schleinitz (1518—1537). Za joho časy poča so tehdom nowa nastata evangelska wěra tež w Serbach rozšěrjeć. Biskop nastaji so na dołhe přepytowanske pućowanjo do Stołpina, Zhorjelca, Budyšina a tež po Serbach. Wšudźom napominaše duchownych, zemjanow a wěriwych, zo bychu cyrkwi swěrni wostali. Ale njedźiwajo na to nowotarstwo postupowaše, wosebje, dokelž wone pola Mišnjanskich wolerskich wjerchow a mnohich zemjanow wjele pomocy namaka. Wosebje wjele wuznawarjow namaka lutherowa wučba w městach, hdźež tež duchowni, mniša a knježny wot cyrkwje wotpadowachu. Woprědka běše drje we Łužicy powšitkownje hišće trochu lěpje, hač w druhich dźělach Sakskeje. Tu jenož někotři Budyšscy franciskanowje ze swojoho klóštra wustupichu. W Marijinym Dole hnadnu knjeni Wóršu I. Laubigec a tež jeje nastupnicu Maršu VI. po wjacykróćnym spjećowanju wotsadźichu, ale wobej wostaštej w klóštrje. Tež w Marijinej Hwězdźe nichtón zjawnje z cyrkwje njewustupi. Po něčim počachu pak tola jednotliwi duchowni nowu wučbu prědować a swjate woprawjenjo pod woběmaj wobličwomaj (z khlěbom a z winom) wudźěleć. Prěni z tych, kotřiž zjawnje přećiwo cyrkwi wustupichu, běchu w městach Michał Arnold w Zhorjelcu, pozdźišo w Budyšinje, a na wsach klóštrski duchowny Pawoł Bosak, faraf w Budestecach, Mikławš z Hłupońcy w Lubiju a Wolfgang Lindner w Kamjencu. — W tutych njeměrnych časach wumrě biskop Jan VII. w Stołpinje a bu w Mišnjanskej biskopskej cyrkwi pokhowany. — Joho sćěhowaše:

Jan VIII. z Malećic (1537—1549). Wón měješe ćežki nadawk dopjelnić, z hižo jara wosłabjenymi mocami přećiwo přecy mócnišomu nowotarstwu wojować. Woprědka hišće wěc dźěše, dokelž joho swěrnje katolski wolerski wjerch Jurij Brodaty podpjeraše. Hdyž pak tutón 1539 bjez dźěći wumrě a joho bratr Hendrich Freibergski, kotryž běše hižo sam evangelski, joho knježstwo dósta, přinuzowa tutón z mocu a jara spěšnje wšěm wosadam luthersku wěru. Na dnju 17. apryla (1539) běše Jurij Brodaty wumrěł a přichodnu njedźelu, 23. apryla, prědowaše hižo Pawoł Lindenau w hrodowskej kapali w Drježdźanach w nowym duchu.

Za Łužicu měješe so wěc trochu lěpje, dokelž tuta do Čech słušeše a tak znajmjeńša swětna móc cyrkej njezamjezowaše. Biskop prócowaše so tohodla, zo by znajmjeńša tu katolsku wěru zdźeržał a wuda k tomu němski a serbski katechismus, (kotryž wězo za dźěći njeběše, ale za dorosćenych). Tola z tajkim prócowanjom njezahaćena, rozšěrješe so nowa wučba tež we Łužicy, wosebje, dokelž jej tež Budyšski tachant Küchler (1526—1546) přiwisowaše. Wón prědowaše sam nowu wučbu a dowoli, zo so na swj. Marijinym wołtarju Budyšskeje tachantskeje cyrkwje po lutherskim wašnju woprawješe. Jako bu tohodla pola biskopa a kejžora wobskorženy, wostaji so wón zwonkownje tutych přestupjenjow, wosta pak tola při swojim přeswědčenju a měješe we Wittenbergu studenta, kotryž jomu Lutherowe pisma sćeleše. Tute rozdźěleše Budyšskim měšćanam. Joho derje katolscy zmyslenaj nastupnikaj Cochlaeus a Rupert prócowaštaj so, duchownu škodu zasy trochu wurunać, ale podarmo. — Jana VIII. sćěhowaše biskop:

Serbska cyganka.

(Pokročowanjo.)

Žaneje swěrneje, lubeje duše mały Bopdan na swěće njeměješe? Ně, Bohudźak, tak wopušćeny tola hišće njebě. Hišće biještej za njoho dwě swěrnej wutrobje. Běštaj to Hajnkec nan a Hańžka. Hajnkec nan dźěn bě tež joho nan. Wón bě joho wučił serbski lud a serbsku rěč sebi ważić a lubować. Z joho wutroby bě Bogdan srěbał lubosć wótčinsku.

Wot maćerje bě nawuknył pólski, wot staroho wrótnika serbski. Ach, rady posłuchaše na proste, zajimawe słowa staroho Hajnki! Z njoho rěčeše lubowaca wutroba. Tuž bě tež wšón zbožowny, hdyž móžeše skradźu k wrótnikej twóchnyć. Jenož mjelčo móžeše so tam přiłačić, dokelž běchu jomu wšón wobkhad z wrótnikom kruće zakazali. Tola poradźi so jomu hdys a hdys khwilku we wrótnicy přebywać. To běchu jomu najrjeńše hodźinki; ale překhětře čěkachu. Tu móžeše so zasy jónu před swjećećom maćerje Božeje Čenstochowskeje z Hajnkec nanom a Hańžku swjaty różowc modlić a z pobožnym Wótče-našom na lubu mać spominać.

Ale tež tute wjeselo njeměješe dołho trać. Dawno bě hrodowski stražnik za joho skhadźowankami z wrótnikom slědźił. Dawno bě na wrótnikowe městno čakał. „Takle w ćopłym sedźeć, to bych też dokonjał“, sebi mysleše; „njetrjebał po nocach strażować, mohł so rjenje wuspać, a při tym hišće wjetšeje mzdy do kapsy šmórnyć. To by ći był złoty dźeń, mój Motso!“ Ale kak Hajnkec nana z městna wućišćeć? Tón drje jako dobry katolik njebě widźany pola knježstwa, ale mi a tebi ničo joho na stary dźeń z domu wuhnać, to so tola njehodźeše, a to hišće, hdyž měješe tu wuměnk wučinjeny. —

Běše před hodami. Wonka mjerznješe, hač tak sněh šćerčeše. Na woknach nochcychu zymske róže roztać, hačrunjež so železne kachličky wšě žehlachu. Kóždy wohrěwaše so w ćopłej stwě. Nichtón njebywaše pod hołym njebjom. Samo wróny, rapaki a hawrony, kotrež hewak z cyłymi świtami nad polami zlětowachu, so dźensa nihdźe njepokazachu. Też husy běchu kaž bjez lóšta; sedźachu a khowachu swojej nozy w ćopłym móšku.

„Nó, hdy bych ja też takle do móška zalězć mohł“, bórčeše stary stražnik, hdyž wječor ze swojeje khěžki wustupiwši so na husycu na dworje dohlada, kotraž pysk do pjerja zarywši sedźo spaše. Wšón mjerzacy dźěše nimo wrótnicy a pohlada z woknom do małeje jstwički, w kotrejž wrótnik bydleše. Běše tam ćma. Jenož w kachlach so płomješko žehleše a wobswětli z čerwjenym swětłom kruch podłohi. „Tam dźě so tola přecy něšto bórboce, jeli prawje słyšu“, měnješe nócny stražnik. „Njeje dha Hajnkec nan

Mikławš II. z Karlowic (1550—1555). Ale tutón wumrě hižo za pjeć lět. Joho nastupnik běše:

Jan IX. z Haugwic (1555—1562). Wón njebu hižo po cyrkwinskich postajenjach za biskopa wuzwoleny. Tehdom běchu w Mišnje jenož hišće třo kanonikowje; druzy běchu hižo z cyrkwje wustupili. Tući třo njewuzwolichu Jana z Haugwic, ale postajichu joho po swobodnym rozrěčenju za biskopa. Haugwic njeběše tehdom hišće ani měšnik a da so hakle po tutym pomjenowanju na měšnika a biskopa wuswjećić. Dokelž na joho biskopskim hrodže w Mišnje hižo evangelski duchowny Jan Bělk (Albinus) sydleše, přebywaše Jan z Haugwic jako cuzbnik w domiznje najbóle we Wórcynje pola Lipska. Woleński wjerch chcyše Haugwica za biskopa připóznać, jeli jomu tutón za to přileżnje biskopske wobsedźeństwa wotstupi, mjez nimi hród Stołpino, město Biskopicy a wsy Hodźij a Wotrow. Biskop jomu to slubi; nětko pak też joho nahladnosć hladajcy spadowaše.

Z tutym zwonkownym rozpadom biskopskeje mocy přiběraše joho nutřkowne nakhilenjo k nowej wěrje. Lěta 1561 wón zjawnje z cyrkwje wustupi, podpisa lutherske wěrywuznaćo a přispomni, zo chce hač do rowa při tym wostać. Jako jomu woleński wjerch nětko, jeli by wón swoje biskopstwo złožił, hród a město Mügeln, swobodnu hońtwu a přiměrjeny wumjeńk přilubi, złoži Jan z Haugwic też zwonkownje swoje zastojnstwo. Woleński wjerch dósta cyłe biskopske wobsedźeństwa. Katolska cyrkej w Mišnjanskich krajach pak nětko spěšnje rozpadny. Dokelž běše hižo do biskopowoho wotpada (1555) też Budyšski propst Hijeronymus z Kommerstaedta, kotryž pak w Mišnje bydleše, z cyrkwje wustupił, pomjenowa woleński wjerch evangelskoho swětnoho zemjana za Budyšskoho propsta, kotromuž měješe Budyšske tachantstwo propstowu mzdu dale płaćić.

(Přichodnje dale.)

Cyrkej je třěbna!

William Randolf Hearst je po cyłym swěće znaty wobsedźer mnohich wulkich nowinow. Na 40 wulkich nowin słuša jomu. Dźěl z nich — je wjele čitany — přinoša a podawa škandale. Ćim nadpadniši je list, kotryž Hearst před krótkim hłownomu redaktorej swojeje najwuznamnišeje nowiny „New York American“ připósła: W tutym lisće wón praja:

„Prošu Was, zo byšće wjacy zawodnych nastawkow napisał, kotrež katolskej cyrkwi najwjetšu khwalbu wuprajeja za jeje zmužite wustupowanjo přećiwo komunismej. Tele zastajenjo katolskeje cyrkwje je woprawdźe zwjeselace a dopomina na najsławniše a najmócniše časy cyrkwje. To je nowa křižowa wójna, kotraž ma nadawk, lud přećiwo njepřećelam nabožnistwa a socialnoho porjada zbudźić. Tónle nadawk je hódny tamnoho wulkotnoho skutka, kotryž je katolska cyrkej ze swojim wustupjenjom přećiwo njemoralnym filmam dokonjała. Tutomu zmužitomu wustupjenju přizamknychu so druhe cyrkwje — a skoro za wokomik bu kino reformowane a wjetšinje wobydleŕstwa zasy přistupne . . . .

Njejsym katolik, ale přisłušam episkopalnej cyrkwi, ale česćuju rady wulkotnu zmužitosć a wysokoho reformaciskoho ducha, wulku swědomitosć napřećo Bohu a čłowjestwu, z kotrejž katolska cyrkej komunistiskomu strachej wobara. Nadźijam so, zo moja a druhe amerikanske cyrkwje so z katolskej cyrkwju w tutym nastupanju zjednoća a tak sylnu frontu wutworja, kotraž zamóže so nadběham modernych njewěriwcow stajić, kotřiž přećiwo wěrje a swobodźe, měrej a porjadej, nabožnistwu a civilisaciji wojuja.“

Njech też z tutych khwalbnych słowow, kajkež Hearst katolskej cyrkwi wěnuje, často bóle starosć jenož wo zemńske zajimy rěči, dyžli woprawdźita nabožna zamołwitosć — to jene z toho jasnje wukhadźa: Skutkowanjo katolskeje cyrkwje nima za čłowjestwo jenož nabožny wuznam, cyrkej je zdobom też spěchowarka zemńskoho derjeměća čłowjestwa, rukujo za porjad, swobodu, měr a zdźěłanosć.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž kóžde lěto, přija Swjaty Wótc we wosebitej audijency Romskich fararjow a póstniskich prědarjow, zo by jim někotre mysle abo napominanja za prědowanja w posće dał. Najprjedy bamž praji, zo Romscy fararjo derje w Jězusowej winicy skutkuja a přeješe, zo by to też dale tak wostało a zo by nabožne žiwjenjo we wosadach hišće bóle rozkćěło. Wosadni chcedźa, zo bychu jim duchowni dobre rady a napominanja dawali w prědowanjach. Ale słowo, kotrež měšnik na klětcy rěči, dyrbi być wotbłyšć joho nutřkowneje bohatosće na nabožnych kubłach. Wěriwi derje čuja, hač měšnik też ze swojim přikładom jich wjedźe. Tohodla dyrbja so měšnicy sami swjatosćić, zo bychu potom wot swojoho bohatstwa dawać móhli.

---

hišće lehnyć? Abo su snano tam paduši?“ Tu wustupi runje połny měsačk za mróčałku a poswěći z woknom nutř. Nětko wuhlada stražnik tři wosoby klečo před swjećećom maćerje Božeje Čenstochowskeje. W jenym pózna Hajnkec nana a pódla njoho klečeše po boku k woknu Hajnkec Hańžka. Ale štó bě tón třeći z tamnoho boka? Njemóžeše joho prawje spóznać, a tola zezda so jomu tuta kudźerjawa hłowa tak znata. Wobličo wšak njemóžeše widźeć, běše cyle za Hajnkowym khribjetom skhowane. Nadobo pak placny sebi na čoło, jako by jomu mudra myslička zaswitała. „Sy tola prawy Mots“, rěčeše sam k sebi, „štó tola budźe, hač mały Bogdan? Knježstwo dźěn dźensa najskerje domoj njepřińdźe, a tuž Bogdan zasy mjelčo pola wrótnika syda, wšak sym joho tu husćišo nutř twóchnyć widźał.“

„Tola tomu wotpomham“, bórbotaše při sebi dale, „a snano z tym też sebi k wrótnistwu dopomham. Jenož škoda, zo knježstwo doma njeje. Hnydom bych to knjeni wupowědał. Ta by hižo Bogdanej tajke tryski wukadźiła a staroho wrótnika z nimi.“

Tu zasłyša nadobo šćerkot konjacych klinkačkow. Hačtežto knježstwo to njeje, wšak by tak njemóžne njebyło, zo so dźensa nawróći. Dźěše něšto kročeli dale a tu wuhlada woprawdźe nazdala knježski zapřah. Ruče khwataše jomu napřećo, jako by měł wjesołu nowinku zdźělić. A běše wšak to za njoho też wjesoła nowinka. Hižo z nazdala kiwaše, zo by pohonč zastał, hewak dźěn bychu konjacy tupot a klinkot we wrótnicy słyšeć móhli a Bogdan z časom ćeknyć.

Knjeni, stražnikowu nowinku zhoniwši, wuléze spěšnje ze sani a dźěše z Motsom po šćežcy ze zadnimi wrótkami, kotrež jej stražnik wotewri, do dwora. Mjelčo wotamkny sebi durje a zastupi do hrodu, mjez tym zo stražnik mjelčo woteńdźe. Pohonč pak dyrbješe tak dołho na puću stojo wostać. Knjezej wšak to nochcyše do hłowy, ale što sebi chcyše. Dawno hižo běše wjednistwo dyrbjał žonje wotedać. Wona bě z knjezom a wón měješe jenož posłuchać. Štož wona praji, to płaćeše.

Mjez tym zastupi knjeni mjelčo do wrótnicy. Nichtón njebě ju pytnył, tak ćiše bě durje wotewriła, tak pobožnje so modlachu. „Nětko hišće Wótče-naš za naše knježstwo“, rjekny wrótnik, „zo by też jomu swětło praweje wěriwosće zaswěćiło.“

„Haj, to wšak wone hižo je“, zawoła nadobo knjeni z wótrym hłosom, wša třepotajo, „sym spóznała, zo sy ty tón had, kotryž mi wbohe kurjo zawjeduje do ćěmnoho błuda. To je mój błud jenož, zo njejsym hnydom tebje z domu wuhnała. Hroznje sym so wo tebi myliła; njedźakownje sy moju dobru wutrobu, kotraž so tebi dowěrješe-wobšudźił. Njejsmy tajke počinanjo w našim domje za-

Pius XI. wopyta před krótkim z redaktorom bamžowskeje nowiny městnosće, w kotrychž dyrbi so wustajeńca katolskoho nowinarstwa wotměć. Da sebi wo wšěch přihotach nadrobnje rozprawjeć. W jenym dźěle zarjaduje so čestny salon wustajeńcy. W tutym postaji so też bamžowski trón.

Dwě wulkej zali na swětowej wustajeńcy katolskoho nowinarstwa we Vatikanje budźetej trěbnej za wustajene nowiny a časopisy Aziskeje a Oceaniskeje (kupow w Ćichim oceanje). Wupyšenjo zalow wobstara indochinski molef Levan-De. Tutón je też hižo indochinski paviljon na Parizskej wustajeńcy 1931 wupyšił. Rjad Salesianow Don Boska změje tohorunja wosebitu zalu. Wobsedźi wón tola 120 ćišćeńjow, kotrež 477 časopisow wudawaja. Tute rozdźěleja so na 40 wšelakich krajow.

Kongregacija de propaganda fide rozprawja wo spomožerstwje w misijónach a wozjewja, zo w misijónskich krajach poměrnje jara wjele maćerjow po porodźe a wjele małych dźěći wumrěje. To je tohodla tak, dokelž tam nimaja najjednoriše strowotne připrawy. Tohodla sebi Propaganda přeje, zo bychu so sotry, kotrež chcedźa pozdźišo do misijónow hić, wo tutych wěcach rozwučowałe a najlěpje samo so při wosebitych kurzach w klinikach za maćerje wobdźěliłe. Potom bychu w misijónach móhłe hnydom při porodach k pomocy być. Tute rozwučowanjo dyrbjało pak so stać, prjedy hač sotry swoje wěčne sluby złoža.

Nowy jendźelski wotpósłanc přepoda bamžej swoje wopisma a potom rozłoži w krótkej rěči, kajku česćownosć ma młody jendźelski kral před wjednikom katolskeje cyrkwje. Pius XI. na to wotmołwi, zo je to ze wšelakich podawkow a z dotalnoho zadźerženja krala Jurja V. derje spóznał. Tohodla přeje sebi też, zo bychu so dobre poćahi mjez Jendźelskej a Vatikanom pohłubšiłe a přecy najlěpše wostałe. To dyrbi sebi bamž hižo tohodla přeć, dokelž ma we wšěch dźělach wulkoho jendźelskoho kralestwa mnoho swěrnych wowckow, katolskich křesćanow.

Němska. Němske awtowe zjednoćeństwo, kotrež so z wuwozom němskich awtow do wukraja zaběra, pisa: Katolske towarstwo Miva, kotrež chce katolske misijóny z modernymi wobkhodnymi srědkami, kaž awtami, motorskimi čołmami a lětadłami atd., zastarać, je němskej awtowej industriji zmóžniło, wjele awtow do Afriki předać. Miva běše mjenujcy za misijóny w južnej Africy němske awta skazała. Tute lubjachu so też tamnym wobydlerjam a tak skazachu sebi tam privatni ludźo za krótki čas 250 němskich awtow. (Tu pak su jenož te ličene, kotřež awtowe zjednoćeństwo předa, nic tajke, kotrež hišće druhe twornje wuwožowachu.)

Na konferency evangelskich wojeńskich duchownych, na kotrejž so też jedyn general wobdźěli, wupraji so při wuradźowanjach wjele króć, kak nuzna je wojakej wěra do Boha. To je so w měrje a we wójnje tysac króć pokazało.

Po powěsćach časopisa „Börsenblatt“ buchu wšelake knihe zakazane. Mjez nimi su tele: Maurus Carnot; Fritz Gerlich: Ein Blutzeuge für Glaube und Heimat; Dr. Breit: Der Jungmann im Arbeitsdienst; K. Thieme: Christliche Bildung in dieser Zeit a P. Bonaventura: Vom Hotel ins Kloster.

Někotre nowiny su pisałe, zo so nabožne rańše pobožnosće w radiju njewotměja. K tomu wozjewja přisłušna wyšnosć, zo tomu tak njeje. Tajke pobožnosće wotměja so dale kaž dotal.

Kardinal Schulte pisa we swojej cyrkwinskej nowinje wo powšitkownej a konfesionelnej šuli a praja, zo je wójna dopokazała, zo su katolikojo, kotřiž su wosebje katolske, potajkim konfesionelne šule wopytowali, derje swoje winowatosće dopjelnili. Studenći katolskeje theologije maja najwjacy padnjenych. Potajkim katolska šula na žane wašnjo ludowe zjednoćeństwo njekazy, kaž so to druhdy praji. A hdyž rěka, zo tola dźěći też w powšitkownej šuli dóstanu nabožinsku wučbu, da ma so tola prajić, haj, ale w druhej wučbje so scyła na katolske wěcy njedźiwa. Tak so nabožne wěrnosće tak njezakorjenja, zo móhli na nje twarić wěčne žiwjenjo. A te chcedźa starši tola swojim dźěćom dobyć dać. A móže so samo stać, zo w druhej wučbje dźěći słyša wo nahladach, kotrež wěrnosćam wěry napřećiwo stoja. Tohodla napomina kardinal staršich a wšěch, kotřiž w šuli skutkuja, zo so njebychu dali zamylić.

W prjedawšim kralowskim hrodźe Fürstenried założichu 1927 ze spěchowanjom kardinala Faulhabera měšniski seminar za pózdnje powołanja. Zo bě derje, tutón wustaw założić, pokaza to, zo móžachu před krótkim prěnim wučomcam prěnje swjećizny hač k swjećiznje diakona dać.

Kölnski biskopski ordinariat žada, zo bychu wšě filmy, kotrež so z prašenjemi katolskeje wěry zaběraja a we wosadnych zhromadźiznach abo farskich kinach předwjeduja, měć cyrkwinski „Imprimatur“.

---

kazali? By radšo swojoho zastojnstwa hladał. Za čo mamy wrótnika, hdyž stoja wšitke durje šěroko wotewrjene. Zadnje wrótka běchu jenož přizačinjene, a hrodowse durje běchu wotamknjene, zo by runje tak derje mohł paduch nutř zalězć kaž ja.“

„Ně, knjeni, to pak wěrno njeje! Dwaceći lět hižo sym wrótnik, ale ženje njejsym so do łoža lehnył njepohladnywši najprjedy, hač je wšitko zezamkane“, wotmołwi měrnje stary wrótnik; „też dźensa sym zadnje wrótka a khěžine durje kruće zasunył.“

„Z tym prajiš, zo ja łžu“, zareji knjeni, „přetož jedyn dyrbi łžeć, woboje njemóže wěrno być.“

„Ja znajmjeńša njełžu“, znapřećiwi stary Hajnk, „čas žiwjenja njejsym łžał a njebudu to też na stary dźeń.“

„Je to dźak za to, zo so tu telko lět kormiš, zo mi łžeš wutykuješ?“

„Ně, knjeni, Bóh zwarnuj, zo so tu kormju. Z wašimi dobrotami so zćežka štó wukormi!“

„Hladaj so, šmotawy slěpco! Hnydom a to naměšće póndźeš mi z hrodu z twojim prakom, hewak će dam před dwór sadźić“, hawtowaše knjeni wša bjez rozoma.

„Ja wšak póndu sam. Nochcu so kormić wot Bogdanowoho khlěba kaž wy, kotřiž byšće dyrbjeli po pěcnej dani khodźić, njeby-li so warn z hnady tajki wuměnk dóstał“, wotmołwi Hajnk trochu sebjewědomje.

„Tychle słowow budźeš so kać“, křičeše knjeni bjez hłosa, hrabny Bogdana za kabat a wlečeše joho ze jstwy.

„Bogdanje, spominaj na słowa twojeje mrějaceje maćerje!“ wołaše Hajnkec nan hišće za nim. Potom zhraba ruče swoje khuduške zmachi, zwjaza je do wačoka, skhowa swjećo maćerje Božeje do tajnoho khamorčka za sćěnu a wotsali so na to ćiše ze swojej Hańžku. Běše jomu njewuprajnje ćežko wokoło wutroby, hdyž so ze swojej stwičku rozžohnowa, w kotrejž bě telko zbožownych lět přežiwił. Zrudna sylza zabłyskny so jomu w starym wóčku, hdyž dyrbješe nětko małoho Bogdana cyle samomu sebi přewostajić. Jenož Hańžka njewědźeše, što so jej sta. Kaž spicy kročeše z nanom. Hakle hdyž pod hołym njebjom stoješe, hdyž jej wótry wětr do wobliča rězaše, zrozemi wšitko. Njeměješe ani přitulnoho skhowa.

Rjenje swěćeše Boži měsačk na njebju. Lubje frinkotachu złote hwěžki na njebjeskej módrinje. Wjesele sebi tam njebjes jasne dźěćatka poswěćowachu. Jim njebě zyma, kaž wbohej Hajnkec Hańžcy. Wone njeznajachu čłowjeskoho hubjeństwa, čłowjeskeje hidy. Nichtón njebě wonka. Wšudźom bě swjatok. Jenož nócny stražnik njeměješe swjatoka. Za njoho započa so nětko dźeń; w nocy měješe dźěłać. Z wulkim psom po boku, z trubu na khribjeće a z hlebiju w rucy stupaše pomału z dołhimi kročelemi kołwokoło hrodu.

(Přichodnje dale.)

Samsna wyšnosć žada hišće raz, zo bychu wšelake devocionalije (kaž Bože martry, swjate wobrazy, swěčki atd.) byłe woprawdźe wumělske. Prěnjowoprawjeńska swěčka z elektriskej swěcu njeje to prawe, runje tak nic so swěćate Bože martry a wobrazy. Radšo mjenje tajkich pobožnych wěcow, ale za to hódne.

Němskowěrowe časopisy wozjewjeja w poslednim času wjetše nakładne ličby. Tak wukhadźa časopis „Němska wěra“ nětkle w 6108 exemplarach, prjedy w 5004 exempl. „Durchbruch“ wozjewja 12015 abonentow (prjedy 4000) a Ludendorffowy časopis „Am heiligen Quell deutscher Kraft“ 70000 (prjedy 44867).

Francózska. Hižo mnozy wulcy duchojo su so w starobje namakali ke katolskej cyrkwi. Tak też direktor Pasteurowoho wustawa w Tunisu, Nicole. Wón bě jedyn z najwjetšich wučenych swěta. W jenym lisće pisa přećelej, zo človjeski rozom njemóže rozjasnić wšě prašenja, kotrež žiwjenjo staja, wosebje nic přirodospytnikej. Mnohe prašenja móže jenož nabožina wujasnić. Tohodla so wón też nahladam nabožiny přizamknje.

Parizski kardinal Verdier woswjeći před krótkim jenu nowu cyrkej w Dakaru w Africy. Tutón kardinal je sebi w Francózskej trajne wopomnjećo zwěsćił. Wón je mjenujcy hižo dał 63 cyrkwjow natwarić, a dalše 25 so hišće twari. Wězo wón to nječini, zo by sebi trajnu česć dobył, ale k Božej česći a k lěpšomu dušow. Je sebi předewzał, w Francózskej 100 nowych cyrkwjow natwarić dać. Poslednja dyrbi 1937 hotowa być. Tehdom wotměje so mjenujcy w Parizu swětowa wustajeńca a to ma so też tale cyrkej woswjećić. Kardinal dźiwa při twarjenju přeco, zo so cyrkwje też hodźa derje do wokolnosće.

Zwjazk „Action Française“ bu, kaž też hižo pisachmy, wot knježeństwa rozpušćeny. Tu hišće raz prašenjo, čohodla běše katolikam zakazane, tutomu zwjazkej přisłušeć? Jedyn z joho prjedawšich wjednikow běše wšelake spisy wudał, kotrež wopřijachu wšelake błudne wučby a wosebje młodźinu wohrožowachu. Pius X. hižo na to mysleše, zo by dał spisy na index stajić. Tola wón to hišće njepřewjedźe. Nadźeše so mjenujcy, zo so tola hišće zaso wšo wujedna a zo potom tamny wjednik zwjazka swoje wučby wróćowozmje. Tola to so njesta. Tohodla potom bamž hišće tola „Action Française“ katolikam zakaza. Přistaji pak hnydom, zo so tohodla hišće přećiwo politiskomu programej, kotryž mjenowany zwjazk zastupuje, njewobroća, ale jenož tamne błudne wučby zasudźa. Wosebje wučeše tamny wjednik, zo katolska cyrkej njeje wot Boha założena.

Jendźelska. Knježeństwo je w parlamenće nowu předłohu za šulski zakoń předpołožiło. Arcbiskop Hinsley k tomu da wozjewić, zo katolikojo njemóžeja do toho zwolić, zo so šulska staroba wo lěto powyši. Hdyž bychu dźěći dyrbjeli hač do 15. lěta do šule khodźić, bychu so dyrbjeli nowe šule twarić abo stare přetwarjeć. To pak by wězo za konfesionelne šule jara ćežko było, dokelž nimaja telko srědkow kaž statne. A hač dotal su katolikojo dyrbjeli swoje šule sami wudźeržeć a podpjerać, dokelž stat za nje ničo njedawa. Nowy zakoń drje praja, zo móžeja wyšnosće tři štwórćiny wudawkow za konfesionelne šule njesć, ale wone to m ó ž e j a, to njeréka zo wone dyrbja. A štó by rukował, zo bychu to też wšě gmejny činiłe? K tomu zakoń dale žada, zo bychu potom też gmejny wliw měle na wobsadźenjo wučeńskich městow. To pak cyrkej njemóže přizwolić, dokelž dźěn by so wěsće stało, zo bychu na katolske šule też pósłali wučerjow, kotřiž bychu jenož špatni katolikojo byli. Nětkle to na katolskich šulach w Jendźelskej scyła njebě móžno. Tam mějachu přeco dybrych katolskich wučerjow. A to je tola najwažniše.

Kak katolska cyrkej jenož hódnosć duše, nic pak swětnu nahladnosć pohódnosća, pokaza so derje po smjerći jendźelskoho krala. We Westminsterskej kathedrali přečitachu so mjena po rjedźe w běhu tydźenja zemrětych. Mjeno krala přińdźe na poslednim městnje. Před nim stoješe mjeno jenoho khudoho muža, kotryž běše hižo dołhi čas zlemjeny był.

Major Hartfield, kotryž njeje katolik, je jedyn prjedawši benediktinski klóštr kupił a jón potom Benediktinam daril, zo bychu zaso do njoho začahnyli a tradiciju staroho klóštra dale wjedli.

Jedyn jendźelski katolski arcbiskop praji w přednošku na zhromadźiznje towarstwa katolskich žonow, zo mandźelska, kotrejež muž ma dosahace dokhody, njesmě sama dźěło pytać a zwonka swojoho doma dźěłać. Jeli wona to tola čini, jedna wona přećiwo katolskim zasadam. Mać słuša do swójby. Něšto druhe je wězo, jeli muž ničo abo jenož jara mało zasłuži.

Wuherska. Kardinalprimas Serèdi měješe před krótkim rěč přećiwo přehnatomu nacionalismej. Wón praji, zo křesćanstwo žada, zo so ludy mjez sobu znošeja a lubuja, kaž je to postajene w kazni wo lubosći k bližšomu. Ale hrěšna nacionalna přehnatosć chce na město wučby cyrkwje wučby swěta stajić.

Arcbiskop hrabja Zichy je hižo 30 lět z biskopom. Jako dar k jubilejej dósta wot swojich wosadnych mału sydleńsku koloniju, do kotrejež začehnje bórzy 9 swójbow z wjele dźěćimi. Nad tajkim darom je so arcbiskop wěsće jara zwjeselił, dokelž wón dźěn je wosebje był, kotryž je we Wuherskej na prěnim městnje za žadanja bamžowskich encyklikow skutkował, kotrež za dźěłaćeńsku staw človjeka hódne žiwjenjo žadaja.

W Budapesće wupowěsny so we wšěch stwach wyššich šulow a university zaso Boža martra. Dołho běše dotal z nich wustorčena. Na universiće a techniskej akademiji wotmě so při tym swjatočnosć, na kotrejž so wšitcy profesorojo a studenća, katolscy a druhowěriwi wobdźělichu.

Wuherska provinca Jezuitow ma nětkle 320 sobustawow, to su 13 wjacy hač loni. 115 su měšnicy (7 wjacy hač loni), 113 šolastikojo (3 wjacy) a 91 bratrow (3 wjacy). W misijónach mjez pohanami skutkuje 20 Jezuitow.

Swjaty Kraj, druhe narańše kraje, misijóny. Wyšši jendźelski komisar za Palestinu žada, zo by so cyrkej nad Khrystusowym rowom dokładnje wuporjedźała. Cyrkej je hubjenje twarjena, je pak też při wohenjach a wosebje poslednim zemjerženju jara ćerpjeła. Je samo móžno, zo so junu zdźěla sypnje. Jedyn twarc je radźił, zo by so kupola cyle nowa natwariła, wona so jara puka, tola też cyrkej dyrbi so nimale cyle přetwarić, zo by zaso napohlad měła kaž před lětstotkami. Tak lohko tajke přetwarjenjo scyła njebudźe, dokelž maja w cyrkwi wšelake křesćanske cyrkwje, nic jenož katolska, wšelake prawa, nad kotrymiž wone žarliwje stražuja.

W prawosławnej cyrkwi w Swjatym Kraju pokazuja so wšelake njepřezjednosće. Tute započachu, hdyž za patriarcha zaso jenoho grekskoho prawosławnoho wuzwolichu, mjez tym zo sebi Arabojo jenoho ze swojich žadachu.

Turkowske knježeństwo je postajiło, zo so njesmě wjacy p j a t k kóždoho tydźenja swjećić ale njedźela, kaž w nawječornej Europje a druhdźe. Tute postajenjo njesta so wězo z nabožnych winow, ně runje z cyle swětnych. Katolikojo drje swjeća tak a tak njedźelu, ale w Turkowskej jich wjele njeje, tam dźěn je skoro wšo mohamedanske. Mohamedanojo pak swjeća pjatk.

Chinejske knježeństwo je skónčnje dowoliło, zo smědźa mniša, kotřiž z klóštra swj. Bernarda w Świcy do horow Himalaja wućahnychu, w tutych horach klóštr natwarić. Je jara dołho trało, prjedy hač bu dowolnosć data. Mniša su tam tola skoro dwě lěće a su mjez tym wjele ćerpjeć měli. Dołho běchu w rukach rubježnikow — a su to po prawym dźensa hišće, jenož zo je to nětko k jich lěpšomu. Dokelž mjenujcy mniša też wjele wo lěkarjenju rozemja, wustrowichu jenoho khoroho rubježnika. Na to jich z jatby pušćichu, a nětko su rubježnicy jich škitarjo. Byli jim něchó křiwdu činił, by bórzy začuł wjećbu rubježnikow. To pak wězo

njeréka, zo mniša rubježnikam při jich njeskutkach polékuja. Štó wě, hač njezamóža samo junu symješko wéry do jich wutroby zapušćić. Nadawk, kotryž su sebi mniša stajili, je samsny, kaž méjachu jón na horje swj. Bernarda, mjenujcy w horach we hłubokim sněžy pytać za zabłudźenymi. Kaž je znate, pomhaja jim při tym wulke psy.

Wšelčizny.

Kupu, na kotrejž New-York stoji, předachu Indianojo (čerwjeni) léta 1668 Europjanam za 10 košli, 30 porow nohajcow, 10 flintow, 30 puntow kulkow, 30 sekerow, 30 kótłow a 1 koprowu pónoj. Čerwjene kože myslachu sebi, zo su z tym kupu jara derje předali. — Njejsu jich běli wobšudźili?

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Hłowna zhromadźizna „Jednoty“ wěstych winow dla wupadnje.

Drježdźany. „Jednota“ přeprošuje wšěch lubych Serbow na swětłowobrazowy přednošk na wutoru, 24. měrca, wječor 1/29 hodźin w towarstwowej žurli w hosćeńcu „Bayr. Krone“ nowe naměstno 9 (Neumarkt), kotryž nam wysokodost. knjez ddr. Jakubaš dobroćiwje poskići.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na léto 1936.

Kk.: 225. z Budyšina: Jan Hajnca; 226. z Čornec: Jakub Dźisławk; 227. ze Šěrachowa: wučer Filip Jakubaš; 228. z Wučkec: Jurij Wels; 229. z Khróšćic: Michał Šołta; 230.—234. z Nuknic: Jurij Hanski, Jakub Kral, Jurij Donat, Pětr Lešawa, Jan Smoła.

Sobustawy na léto 1935.

Kk.: 977. z Workec: Mikławš Kindrman.

Płaćizny réznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 16. měrca 1936.

89 wołow, 101 bykow, 257 kruwow a jałojcow, 873 ćelatow, 804 wowcow, 2579 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rézneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 35 hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rézneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne 33 hr. 4) Snadnje wuwite 26 hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rézneje hódnosće 41 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 37 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rézneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 65 68 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 57—64 hr. 3) Snadnje wuwite 49—56 hr. 4) Najšpatniše 44—48 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 52—57 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 53—57 hr. 3) Mjasne wowcy 46—48 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 38—45 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 52 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy — hr.

K zelenomu štwórtkej

daruj, štož je wužitne:

štrykowane pjezle — lacy — pulowry — woblečenja wot

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha 7

K zelenomu štwórtkej!

Tkaniny wot krucha, dźěćace woblečenja a košle, wšelake tunje zbytki.

Fale za holcy a hólcy.

Dybsa'ki běłe a pisane.

C. G. Fiebiger

Serbska dróha 5

Hotowu drastu mužsku a hólčacu tkaniny wot krucha — šaty — deki atd. w dobrym wubjerku pola

Reinhardt Löffler w Kamjencu

Budyšska dróha

Naléćo tu bu!

Wy trjebaće **runklicowe, dźećelowe,** wšelake **trawjace** a **zeleninowe** kaž tež **nuchawkace symja** wot

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Tel. 2069.

Na wupokazki za **dźěćacu pomoc** kupujeće

= šaty =

pola

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Časniki

k poslednjomu zelenomu štwórtkej poruča

J. Mencl w Dobrošicach

serbski časnikař.

Wupjerki

jenož najlěpše twory!

zwjeršne łožo	12,80	11,60	**8,80**
wosebje šěroke		14,40	**12,80**
spódnje łožo	8,80	9,60	**7,20**
šěr. za hłowaki	2,—	1,60	**1,40**

Zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składze!

Andreas Kasper

měj. J. Pilopp

na Jerjowej hasy 3 (Heringstr.)

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu

Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Puklety

(kukawy), škórče, sykorkace, žołmine

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Telefon 2069.

Dobre a rjane

wobućo

ma na składze

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót,** kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Zeleny štwórtk so bliži!

Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło 100 cm šěroku za **2,75** a **1,95.**

Wołmjany muslin jara tuni Za fale a khuty **1,50, 1,25** a **0,95.** rjane mustry poskića

Schaaf

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Märckel

w Budyšinje Lawske hrjebje 6
poruča
kłobuki - čapki
tunjo a w jara bohatym wubjerku

Jutry so bliža!
Šuleŕske čapki
kłobuki, měcy
pola
Kurt Rinke Bohata dróha 5

„Zelene štwórtki"
a
dary k jutram:
Nohajcy — zoki — rukajcy pulowry — štrykow. woblečenja a jaki — lacy — suknje — fale spódnje suknje — krawaty atd.

Rudolph
Bohata dróha 16.

Katolscy Serbja!

Štož dawno bě nuznje třěbne, nětk mamy:

Bože mšě z romskoho misala
w maćeŕnej rěči

Witany to dar při kóždej składnosći,
wosebje nětkle k zelenomu štwórtkej!

Na farach rjanu knihu dóstanješ:
z čeŕwjenym rězkom za hr. **4,50** a **5,—** } w mjehkej koži
ze złotym rězkom za hr. **5,50** a **6,25** }
„ „ „ pyšnje wjazane hr. **8,50**

Himerec winaŕnja na mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe.

Dary
k zelenomu štwórtkej
k prěnjomu swj. woprawjenju
k wotkhadej ze šule
Dombuchhandlung M. Dilger w Budyšinje
Při mjasowych jětkach

Serbska khofejownja w Budyšinje
ma
telefon čo. 2088
Přećelnje so poručujetaj **G. Janak** a **mandźelska.**

Khróšćičanska wosada
wuhotuje
pjatk 3. a njedźelu 5. jutrownika 1936
na Wjeńkec žurli nowu pasijónsku hru
„Józef z Arimatheje".
Serbja z blizka a z daloka so wutrobnje na nju přeprošuja.

Křižeŕske graty, šabraki
też tajke z pozłoćanymi a poslěbornjenymi tresami,
rjane pyšne nuchawki,
šulske toše — polstrowe meble — matracy a dr.
w bohatym składže pola
Pawoła Wornača w Kukowje.

Witane dary
k zelenomu štwórtkej!

Holčace woblečenja,	štrykow.	wulkosć	45	wot hr. 4,—
„ jaki,	„	„	45	wot hr. 3,65
„ pulovry,		„	45	wot hr. 2,25
„ fale,		„	45	wot hr. 0,80
dźěćace nohajcy,		wulkosć	2	wot hr. 0,50
dźěćace podkholowčki,	kosmičkate			wot hr. 0,45
hólčace wobleč.,	trikot, podšite,	wulk.	45	wot hr. 1,40
„ „	štrykowane,	„	45	wot hr. 3,95
„ „	(jupki)	„	45	wot hr. 5,10
hólčace pulovry		„	45	wot hr. 2,70
„ košle za šport		„	70	wot hr. 1,30
„ falki		„	45	wot hr. 0,55

Wulki wubjerk — małe płaćizny
pola
Otto Hauffe
w Budyšinje na hłownym torhošću.

Po dźěłapołnym žiwjenju a dlěšej z wulkej sćerpnosću znjesenej khorosći bu póndźelu 9. měrca ze swjatymi sakramentami domawobstarany mój swěrny mandźelski, naš starosćiwy nan, přichodny nan, bratr, swak, wuj a dźěd

Jan Krons z Khróšćic

w starobje 60 lět do wěčnosće wotwołany. Wšitkim, kotřiž joho w joho khorosći wopytowachu, na pustych wječorach za joho khudu dušu so modlachu, joho čěło w tak bohatej ličbje k rowu přewodźachu, kaž też za wěncowu pychu wuprajamy

horce „Zapłać Bóh luby Knjez!"

Wosebje dźakujemy so kk. duchownym, susodam, nošerjam, wšitkim joho skałaŕskim towaršam, firmje Halbachec, skałaŕskomu mištrej Hehlej kaž też wšěm, kiž nas w našej zrudobje na kajkežkuli wašnjo tróštowachu.

W **Khróšćicach,** na dnju pohrjeba, 13. 3. 36.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

13. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **28. měrca 1936.** | **74. lětnik.**

Nazareth.

Pjatu njedźelu swjatoho posta nadeńdźeš w protycy pod mjenom „Judica“.

„Judica me, Deus“, t. r. sudź mje, Božo — tak započina so Boža mša tejele njedźele. Podobnje mjenuja so po zawodźe Božeje mšě też předkhadźace njedźele, kaž Reminiscere, Oculi, Laetare, to je: 2., 3., 4. njedźela swjatoho posta. Wzmi sebi nowe, wubjernje přeserbšćene „Missale Romanum“ do rukow — tam to wšo derje namakaš.

Tola mějmy so po našim napismje „Nazareth“, hdźež so podawk dźensnišoho swjatoho sćenja sta.

Z Egiptowskeje, drje z wokoliny nětčišoho města Kairo, wróći so swjata swójba do Nazaretha. W Kairje pokazowachu nam putnikam w podzemskej cyrkwi, nětkole Koptam słušacej, městno, hdźež je swjata swójba ćěkajcy před Herodesom bydliła. Jězus wosta w Nazareće hač do swojoho třicetoho lěta, hdźež swoje zjawne skutkowanjo mjez židowskim ludom započa. Židźa a farizejowje pak njerodźachu wo njoho, wo tutoho khuduškoho syna khudoho ćěsle Józefa. „Jězus z Nazaretha“ so powšitkownje mjenowaše, a Pilatus da na tafličku kříža napisać: INRI, to rěka: Jězus Nazareński, kral Židow.

Wobydlerjo a wobydlerki Nazaretha njemějachu runje, kaž bě nimale zjawnje znate, přewjele pócćiwosćow na wubjerk. „Što dha móže z Nazaretha dobroho přińć?“ tak so nječasto ludźo přašachu. Nazareth, na 500 metrow wysokej horje Nebi Saïn so wupřestrěwajo, ma dźensa na 13000 wobydlerjow; je potajkim nimale tak wulke kaž Lubij. Wobsaha na 9000 křesćanow a 4000 mohamedanow; mjez křesćanami je 3800 katolskich, 4200 prawosławnych a 400 evangelskich; klóštrow ma dźewjeć. Městačko wobdawa wěnc derje plahowanych zahrodow, wolijowych štomow, figowcow a wulkich kałatych kaktejow. Mjez swjatymi městnami tu nadeńdźeš bydlenjo najzbóžnišeje knjeżny, nětko rjana cyrkej přizjewjenja swj. Marije. Spody wulkoho wołtarja wuhladaš do běłoho marmora wudypane słowa: „Verbum caro hic factum est — A słowo je so tu mjaso sčiniło“. Na tutym swjatym městnje zanjese so potajkim prěni raz „Jandźelske powitanjo“, kotrež nětko wospjetujemy wšědnje so modlo, hdyž rano, připołdnju a wječor hłós zwona na tutu potajnosć dopomina. Kak rjenje a pozběhujo to tola klinči, hdyž sy traš na polu a we wječornej ćišinje zwón z blizkeje cyrkwje swój hłós pozběhnje a njewuprajne wulke potajnstwo wočłowječenja Syna Božoho wopomina! Njezabudź ženje, hdyž klakanjo bije, poniżnje a pobožnje tule swjatu potajnosć rozpominać a swoje „Jandźelske powitanjo“ wuspěwać.

Wuhladaš tam też „swjatu studnju“, kotraž ma nimale cyłe městačko zastarać, hdźež je cyle wěsće też swjata swójba wšědnje po wodu khodźiła.

Wosebje pak zajima nas synagoga, hdźež je Jězus často mjez židami a farizejami wučił a Swjate Pismo wukładował. Židźa pak njechachu na słowa Zbóžnika ani posłuchać, ćim mjenje je dopjelnjeć. Hidźachu joho dźeń a bóle, wusměšachu joho, haj wustorkowachu joho samo ze synagogi, zo bychu joho kamjenjowali a morili. Na městnje tehdomnišeje synagogi stoji tam nětko farska cyrkej grekssko-katolskeje wosady.

Dźensniše swjate sćenjo skónča so ze słowami: „Tohodla zběhachu kamjenje, zo bychu do njoho mjetali; Jězus pak so potaji a wuńdźe z templa“. So złožujo na tute słowa Swjatoho Pisma zakrywa swjata cyrkej Božu martru na wołtarju z módrej, zeleny štwórtk z běłej a wulki pjatk z čornej płachćičku.

Rano zahe wopuščich z někotrymi přećelemi Nazareth, zo bych hišće z časom „Tabor“, horu wokrasnjenja dócpěł a tam we swjatnicy Božu mšu měł. Wobhladowachmy so wospětnje na něžne městačko, kiž so ze swojimi běłymi khěžkami tulo so k hórkam, podobnje kaž Wotrow ke „kupcam“, pozběhuje.

Też swj. Franc z Assisi je lěta 1219 ze zahorjenosću spomjene swjate městna wopytał a móžeše so lědma wot nich dźělić. Joho žehliwa lubosć za potajnosće, kotrež su tu so stałe, je na joho duchownych synow přešła. Zo su tele swjate městna hač dotal křesćanstwje wobkhowane — tak samo evangelski palaestinologa Tobler pisa, ma so jeničcy zmužitosći a wutrajnosći synow swjatoho Franciska, franciskanam, kotřiž maja nimale powšitkownje we Swjatym Kraju dušepastyrstwo wukonjeć, dźakować. Přińdźechmy po puću do płódnjeje doliny, nimale 300 m nahłej skaliny, zwotkelž chcychu zasakli Nazarenscy našoho Zbóžnika do hłubiny storčić.

Njech so naš Zbóžnik našich hrěchow a zasakłosće dla před nami njepotaji a z našeje wutroby njewuńdźe! P. Š.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Po cyłym serbskim kraju derje znaty justicny rada Michał Cyž, prawiznik a notar z Budyšinje, je so w tutych dnjach přesydlił do Šěrachowa, zo by tam — docpěwši 78. žiwjeńske lěto — wužiwał nětk wotpočinka. Z městom Budyšinom bě cyle zrosćeny, hdyž tu tola přez 50 lět dołho wukonješe swoje nahladne powołanjo. Też mnoho Serbam je był z dobrym radźićelom we wšelakorych prawizniskich należnosćach, a w zjawnym žiwjenju je wuznawał so přecy swěru k swojomu ludej a swojej cyrkwi. Też towarstwu ss. Cyrilla a Methoda je justicny rada Cyž dołhe lěta rady służił jako sobustaw předsydstwa a swoju nazhonitu radu jomu poskićał. Towarstwo jomu za to wupraja horcy dźak z wutrobnym přećom, zo by ze swojej swójbu wužiwać mohł hišće dołhe zbožowne lěta!

— „Jednota", towarstwo katolskich Serbow Budyšskeje wosady, wotmě zańdźenu njedźelu swoju lětušu hłownu zhromadźiznu w Kolpingowym domje. Z dypkom 8 hodźin wotewri předsyda, knjez kantor Šołta, zhromadźiznu. Zahaji so z časej posta přimerjenym kěrlušom. We swojich zawodnych słowach pokaza předsyda na křižowy puć serbskich šulskich dźěći w našej cyrkwi, kotryž knjez kapłan Cyž sam zawjedźe a nawjeduje. Potom rozprawješe wo lětnej dźěławosći towarstwa a dźakowaše so wšěm, kotřiž sobu pomhachu. Při tutej składnosći přečita nam rozprawu hłowneje zhromadźizny před 30 lětami a pokaza na někotrych sobustawow, kiž hišće dźensa naše zhromadźizny swěrnje wopytuja. Spominaše potom na zemrětej sobustawcy Marju Šołćinu a Marju Ellinu, a na wšěch sobustawow, kiž w běhu zańdźenoho lěta zemrěchu. K jich wopomnjeću ćichi Wótče-naš wuspěwachmy. Na to přečita zapisowar, knjez Bejmar, rozprawu wo towarstwowym žiwjenju a hibanju. K tomu přizamkny so rozprawa pokładnika, knj. Deleńka, wo pjenježnym położenju. Zamoženjo běše hišće spokojace. Lětny přinošk postaji so zasy na 1 hr. Předsyda spominaše potom na dołholětnych sobustawow towarstwa. Počesći kóždoho wosobinscy z krótkej narěču a z čestnym znamješkom za 25 lětne sobustawstwo. Běchu to: hosćeńcar Michał Hoka, Jakub Šustyr, Mikł. Konjecht, Jan Kětan ze Słoneje Borśće, knjeni Madlena Šěrakowa a Marja Krawcowa. W mjenje zhromadźenych so jubilaram hišće junu najwutrobniše zbožopřeco wupraji. Knjez Michał Hoka podźakowa so w mjenje wšěch jubilarow towarstwu. Za wotrjad młodźencow „Młodeje Jednoty" poda knjez Jurij Hejduška wobšěrnu rozprawu wo lětnej dźěławosći wotrjada, dale pokaza na porjadne měsačne zhromadźizny; pokaza hišće na wjetšu ličbu zwonkastojacych, kiž dyrbjeli też wotrjadej přistupić. Knjez kapłan Cyž rozprawješe wo młodostnym wotrjedźe knježnow, kotrychž zhromadźizny su stajnje derje wopytane. Tuta rozprawa běše jara wobšěrna. Běše z njeje spóznać, kak pilnje a spomožnje tutón wotrjad skutkuje. Knjez předsyda dźakowaše so woběmaj za wobšěrnu rozprawu. Znowa wuzwolichu so knjez kapłan Cyž jako městopředsyda a jako pokładnik měsćanski dohladowar Pawoł Deleńk. Do wubjerka wuzwolichu so: Knjeni Marja Bruscyna, kk. kubleŕ Jurij Dučman z Hněwsec, Pawoł Kral na Nowej hasy a Jakub Lebza, Pod hrodom 9. K pruhowanju zličbowanja postajištaj so kk. sekretar Józef Rjeda a Jakub Mjechela. Do towarstwa zastupi w běhu lěta pjeć nowych sobustawow, tak zo so wotkhad zasy naruna. Na kóncu poda knj. kapłan Cyž hišće mały přehlad z hłowneje zhromadźizny Domowiny. Zhromadźizna skónči so wokoło 1/211 hodźin z katolskim postrowom.

Z Khróśćic. Pjatk tydźenja běše w našej cyrkwi swjatočne rozžohnowanjo ze šulskimi dźěćimi. W prědkownych ławkach běchu so šulerjo a šuleŕki našeje a Worklečanskeje šule ze swojimi wučerjemi zesydali. Knjez kapłan Hórnik napominaše dźěći, swěru dźeržeć Khrystej Kralej też w najwjetšich wichorach tutoho žiwjenja. Potom přistupichu dźěći a starši k swjatomu woprawjenju. W šuli zarjadowa so tohorunja rozžohnowanska swjatočnosć. Dwě holcy přednjeseštej Ćišinskoho basnju: „O lubuj, Serbo, serbski kraj!" Też rěčny khór a wšelake spěwy zaklinčachu. Šulski wjednik spomni we swojej narěči, zo maja naše dźěći swoju cyłu wosobu zastajić za wótcny kraj. Hnujacy spěw: „Njech, bratŕa, bližša hodźinka" sćěhowaše. Potom so censury a wuswědčenja rozdźělichu. Ze zawostajeństwa njeboh kant. Hile dóstachu někotre dźěći serbske nabožne knihi jako myta. Su to: Frenclec, Mildnerec a Kućank z Khróśćic, Měškankec a Domaškec z Lejna, Křižankec z Prawoćic, Zarjeńkec z Časec a Lešawa z Nuknic. Stronjan Porak z Wudworja rěčeše tohorunja napominace słowa našim wotkhadźacym dźěćom. Z němskimaj spěwomaj skónči so swjatočnosć.

— Hižo wjacy króć bu na pasijónsku hru kedźbne činjene. Zawěśće so Wam z tutej hru něšto poskići, štož je widźenja hódne. Zastup budźe poměrnje nizki, zo by so kóždmu zmóžniło, předstajenjo wopytać. Hrać budźe so: za šulske dźěći: srjedu 1. apryla w 6 hodź.; za dorosćenych: pjatk a njedźelu we 8 hodź. Chcemy tu hišće zdźělić, zo so hraćo cyle wěśće z dypkom započnje, dokelž hra swój čas trjeba.

— Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 1. 4., popołdnju w 2 hodź. we Wjeńkec hosćeńcu, a 1/24 hodźin we Worklecach na šuli; tohorunja pjatk, 3. apryla, popołd. w 2 hodź. w Pančicach w młodowni.

Z Brěmjenja. (K 20lětnomu wopomnjeću na towarša Jakuba Wjeraba.) Po dlěšim wuwučowanju we Wulkim Hajnje a Drježdźanach dyrbješe sobu na bitwišća do Francózskeje. Runje na swj. Józefa 1916 dojědźe ke krajnym mjezam a pósła swojimaj staršimaj z Aachena postrow, njewědźo, zo dyrbjał to być posledni. Na nim so dopjelni, kaž Handrij Zejleŕ spěwa: „A hdyž wón přińdźe do pola, joh' prěnja kulka wza". Hižo 21. měrca dyrbješe swoje młode žiwjenjo woprować za kraj a wótčinu a bu 23. měrca pohrjebany na kěrchowje sakskich wojakow pola Broodseinte pola Yperna, při drózy Westrosebecke—Bekelaere. Přebywach tehdom w Champaniji, a z powěsću, zo je Jakub do pola, zhonich zdobom, zo je dyrbjał swoje žiwjenjo za wótčinu woprować. A hdyž w lěće 1917 do tamnych kónčin přińdźech, mějach składnosć při joho rowje so pomodlić a jomu Božemje zawdać też za joho staršeju, mandźelsku a sotry, přejo jomu wěčny wotpočink a krónu njebjesku. J. R

Z **Drježdźan.** Zo přednoški powučeja a tak človjeka we wědźe na wyšši skhodźeńk pozběhuja, njehodźi so prěć. Tak jenož zaspanc doma wostanje, zarjaduje-li někajke towarstwo wječor z přednoškom. Chcemy-li naše towarstwowe žiwjenjo posudźeć, přirunawamy duchowne poskićeńki na přednoškach a hižo wěmy, kak je towarstwo dźěłało. Też tow. „Jednota" je sebi toho wědomna, tohodla druhdy swojim sobustawam přednoški poskići, kiž też zajimuja. Tak bě też zańdźenu wutoru pěkna čŕjódka připosłucharjow so zešła, hdyž knjez farar dr. Jakubaš swětłowobrazy předstaji. Prěni dźěl wječora přinjese Khrystusowe ćerpjenjo,

pisane wobrazy znatych molerjow, kotrychž zmysł přednošeŕ rozłoži. Tajke wobrazy, lěpje prajene swjećatka, rěča samo za so. — Potom sćěhowachu wobrazy z našich serbskich Błótow, hdźež naše Delnjołužičenjo haja rěč a wašnjo našich wótcow. Widźachmy rěčnišća našeje Šprewje w barbojtej krasy, čołmy, serbske khałupy a wulkotne swjedźeńske drasty Delnjoserbow. Tajka pokazka Błótow je najlěpša wučba, kotraž tež bjez wuspěcha njewostanje. Přednošerjej wupraji so wutrobity dźak za wšo poskićene.

Hnadowne dny w Njebjelčicach.

Minyłe su so hnadowne dny zańdźenoho tydźenja. Za našu wosadu běchu to dny bohatoho žohnowanja. Pónd̀źelu popołdnu přijědźe knjez P. Hruza z Wysokich Dubow pola Pilnic, zo by tu exercicije a prědowanja wotdźeržał. Po wječornym něšporje stupi cuzy knjez prěni raz na klětku a rěčeše wo wulkosći katolskeje cyrkwje. Z połnej kedźbliwosću posłuchachu wšitcy zahorityn słowam prědarja. Wutoru rano po kemšach započachu so exercicije za žony maćerje. Po prědowanju běše krótka přestawka za snědanjo. Potom pokročowaše so z rozwučowanjom hač do 10 hodź. Nětko podachu so žony domoj, zo bychu so w 2 hodź. zasy zešłe. Wot 2—$^3/_4$5 hodźin předstajachu so jim zasy wěrnosće swjateje wěry a potom běše krótki serbski nyšpor. Tak wospjetowaše so to wot wutory hač do štwórtka.

Na 100 žonow z wosady a też z někotrych wokolnych wsow so wšědnje na exercicijach wobdźěli. Z wulkej zahorjenosću bjerjechu wšitke wopory a ćeže na so a podćisnychu so też zwólniwje žadanjam knjeza patera. Na rańšich kemšach čitaše so wšědnje zhromadna Boža mša, na kotrejž skoro wšitke k swjatomu woprawjenju přistupichu.

Pjatk rano běše swjatočne skónčenjo z prědowanjom a z khwalbnym kěrlušom a požohnowanjom. Spokojene a znowa wobnowjene wróćichu so žónske z hnadownych dnjow domoj.

Tola exercicije běchu też za muži žohnowane dny. Kóždy wječor $^1/_2$8 hodźin běše po krótkim nyšporje prědowanjo za muži. Tu so jim poskići wosebity swětanahlad w špihelu katolskeje wěry. Tu spóznachu wulkosć a nahladnosć katolskeje cyrkwje a wěry, bamžowstwa a měšnistwa. Też rjanosć a čistosć mandźelstwa a wukubłanjo dźěći bu mužam před woči stajene.

Wšědnje wobdźěli so na prědowanjach na 180 muži, samo wjele z dalšich kónčin. Tak buchu też mužam wěrnosće swjateje wěry jasnje před woči stajene, kotrež njech nětko w žiwjenju přewjedu.

Sobotu rano běše swjatočnosć za wotpušćenjo dźěći, kiž šulu dokhodźichu. Też tute dóstachu někotre hodźiny rozwučenja. Potom přistupichu k swjatomu woprawjenju a wobuowichu křćeński slub. Knjez pater Hruza rěčeše jim khutne słowa do wutroby. 14 dźěći wopušći šulu.

Tak běše zańdźeny tydźeń wuznamny za našu wosadu, kotraž so duchownje wobnowi a zahori za našu katolsku wěru a cyrkej. Njech so nětko pokazaja bohate płody we žiwjenju wosadnych! Zawěšće napominanja a pohnuwanja tak bórzy njezabudu a prócuja so žiwi być jako prawi katolscy křesćenjo, kiž maja stajnje před wočomaj słowo: „Wukhowaj swoju dušu!“ — To daj Bóh!

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Wot założenja Budyšskoho tachantstwa hač do joho pozběhnjenja na biskopske sydło.

Biskop Bruno II. da w lětach 1213 hač do 1221 tachantsku cyrkej powjetšić, tak zo něhdźe dźensiši katolski dźěl nasta a dotalna cyrkwička jako kapala stejo wosta, kaž wona to nětko hišće je. Cyrkej dyrbješe k česći najswjećišej Trojicy tři wěže měć; dwě z nich wostaštej pak njewutwarjenej. Bruno pućowaše potom do Roma k swjatomu wótcej, zo by wón nowej cyrkwi mjeno dał. Tutón přeješe sebi, zo bychu ju swjatomu Pětrej poswjećili a tute mjeno wona tohodla też dósta. Bamž dari Brunej jako dar za nowu cyrkej ruku swjatoho Pětra, kotruž češki kral Přemysł Ottokar do złota zasadźić da. Tuta drohotna powostanka prěnjoho wjerha cyrkwje bu w Budyšinje k česćowanju wustajena a wjele wěriwych z Mišnjanskeje, z Čech a Morawy, ze Šlezskeje a Pólskeje tam pućowaše. Tak bu Budyšin hnadowne městno.

Hdyž běše twar dokónčeny, wotmysli sebi Bruno, při tutej nowej cyrkwi tachantstwo założić. K tomu trěbnu dowolnosć dósta wot prjedy naspomnjenoho češkoho krala

Serbska cyganka.

(Pokročowanjo.)

Nadobo zašćowka lawdan a zlětowaše njemdrje na Hajnkec nana a Hańžku, kotrajž runje z dwora wustupištaj. Dźiwja radosć zamiškri so w Motsowym wobliču. Tola zataji to a činješe, kaž by wo ničim ničo njewědźał. „Ale nano Hajnkec, hdźe tola hišće tak pozdźe?“ rjekny nanajpřećelnišo. „Ja so boju, zo mi moje stražnistwo zawidźiš.“

„Maš prawje“, měnješe stary wrótnik, „możeš do ćopłoho borła zalězć, dźensa mam ja khwile za tebje strażować.“

„Je dha ći we wrótnicy přetužno“, směješe so stražnik, „zo sy tu přišoł čerstwy powětr srěbać?“

„Nó, što sebi chceš, hdyž će před dwór tyknu?“ znapřećiwi Hajnk zrudnje.

„Ty tola njejsy“, dźiwaše so stražnik, „tebje bychu na stary dźeń z hrodu wupokazali?“

„Nó, to skoro hinak njeje“, měnješe wrótnik. „Tola praj mi radšo, hdźe mohł z tutej holcu přenocować. Ja wšak bych w zymje wonka wutrał, ale moja Hańžka mohła mi zmjerznyć.“

„Nó, tomu budźe rada“, wotmołwi stražnik, „tamle stoji bróžeń powočinjena; do njeje zalěz a zaryj so do słomy a budźeš spać.“

„To so skerje posłucha“, měnješe Hajnkec nan, „dźensa so tu wuspju a jutře budu drje zasy we swojej wrótnicy.“ To prajiwši zastupi z Hańžku do bróžnje. Bórzy běštaj kruće wusnyłoj.

Běše połnóc. Wšitko bě ćicho. Nihdźe njebě žiweje duše widźeć. Měsačk poča hašeć. Też Bože hwěžki hladachu jenož kaž drěmace na zemju dele. Tola nadobo wobswětli dźiwna čerwjenina ćmowu nóc. Zdobom zatrubi stražnik. Hrózbnje wuješe truba w ćichej nocy. Žehliwe hady suwachu so po słomjanej třěše stareje bróžnje, w kotrejž Hajnkec nan a Hańžka spaštaj. Bórzy nastachu płomješka, kotrež so po słomje łójachu, hač so skónčnje do jenoho wulkoho wóhnja njezběžachu. Strašne płomjo sapaše hižo za wokomik z knježeje bróžnje. Zwónčk na wěži poča skoržić a ludźi ze spara budźić. „Woheń! Knježe bróžnje so pala!“ wołachu ludźo k wóhnjej běžicy. Hižo bě so třěcha nimale wupaliła, hižo łamachu so hrjady. Tu wuskoči nadobo Hajnkec nan z Hańžku na rucy wšón wustróžany z bróžnjowymi duŕčkami. Tola lědma bě wustupił, přimnychu joho ludźo, zwjazachu a wotwjedźechu joho do kłody.

Stary wrótnik njewědźeše, što so z nim stawa. Běše jomu, kaž by so jomu jenož hrozny són dźał. A samo, hdyž so železne durje za nim zaprasnychu a zamknychu, nochcyše přecy hišće wěrić, zo je w jastwje. Słoma, na kotrejž stoješe, bě wša syra a stuchła. Slepa ćma kołowokoło. Njewidźeše ani ruku před wočomaj. Khwilku posydny so wšón zamysleny na woklep słomy. Skónčnje so zhraba, postany a masaše so pomału dale. Bórzy namasa

Njedźelu, 29. měrca

ma němski lud wolić swój sejm.

Naš kancler a wjednik chce Twoju dowěru!

Dopjelń kóždy swěru swoju wótčinsku winowatosć!

Přemysła Ottokara, kotromuž Łužica tehdom słušeše. Tutón slubi nowomu tachanstwej swój zakit a dari jomu 4 jutry (kórcy) kraja. Na to założi Bruno na swj. Jana (24. 6.) 1221 hromadźe z Mišnjanskimi tachantskimi knježimi spomnjene tachantstwo w Budyšinje a postaji we wosebitej lisćinje prawa a winowatosće nowych tachantskich knjezow (kanonikow). Tutych běše woprědka sydom; bórzy pak Bruno jich ličbu na jědnaćoch powyši. Prěni z nich běchu propst, dekan (tachant), kustos a šolastik. Prěni propst rěkaše Ditrich, joho nastupnik Mikławš. Prěnjej tachantaj běštaj Herman a Hugo, jedyn z pozdźišich wokoło lěta 1350 zasy Mikławš. Bruno postaji zdobom, zo maja propsta a tachanta tachantscy knježa sami wolić, a to propsta z Mišnjanskich tachantskich knjezow, tachanta pak ze swojeje samsneje srjedźizny. Tohodla propst też zwjetša w Mišnje přebywaše.

Samsny dźeń biskop cyrkej woswjeći a nowych tachantskich knjezow do jich zastojnstwow zapokaza. W Budyšinje wobsteješe tehdom hižo farafstwo. Tute pak bu nětko zběhnjene a z tachanstwom zjednoćene, tak zo běše wot toho časa jedyn z tachantskich knježich zdobom farař. W času najwjetšoho kćěwa nowozałoženoho tachantstwa (wokoło lěta 1300) běše tam 40 duchownych; přetož pódla misijónskoho dźěła mějachu sobustawy tachantstwa wosebje serbskich młodźencow na duchownstwo přihotować. Dotal běchu tući w klóštrach abo na biskopskich šulach we wukraju studowali; nětko dyrbješe so to tu w Budyšinje stać. Žadnosć knihi tehdom studowanje jara poćežeše; tuž dyrbješe so wjele wjacy ertnje wučić. A k tomu běše wjele wučerjow a duchownych třěbnych.

Za mzdu nowych kanonikow postaji biskop Bruno dokhody swojich kubłow w Schmiedefeldźe pola Stołpina a Kunraćicach pola Lubija a pozdźišo hišće jutro role w Delnjej Kinje. Też češki kral Wjacsław a wosebje Mišnjanski a Łužiski namjezny hrabja Ditrich a joho syn Hendrich daristaj nowomu tachantstwej wjele kubłow. Runje tak też pozdźišo Mišnjanscy biskopja Hendrich Konrad I. a Albrecht II. do tachantskich dobroćerjow słušeja. Kanonikowje sami pak ze zlutniwosću, dobrym zarjadowanjom a z přikupowanjom tachantske kubła přisporichu. Tachantstwje słušachu nimo wšelakich wobsedźeństwow w Němcach tele serbske wsy (t. r. roboty tamnišich burow): Pozdecy, Čornjecy, Prěčecy, Łuh, Stróžišćo, Khelno, Słona Boršć, Dalicy, Kupřicy a Hněwsecy. Pozdźišo dósta tachantstwo też dźesatk (wotsypk) a dań z Malešec, Brězynki, Bórka, Lětonja, Poršic, Přiwćic a z Rigowa. (Tuta wjes wjacy njeje; najskěrje bu wot Husitow abo Šwejdow zapuśćena a nic wjacy natwarjena); dale dźesatk a dań z Wbohowa a Jaseńcy pola Njeswačidła, z Ješkec kubła w Kopšinje a Jordanec kubła na Horje, kotrež měješe lěta 1584 na tachantstwo 4 tolerje a 15 krošow danje płaćić.

(Pokročowanjo.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Swjaty Wótc je započatk měrca w audijency sobustawy zwjazka katolskich žonow přijał, kotrež maja wosebje nadawk, za katolski skutk propagandu činić. Dopomni jich na to, zo pomhaja wěrnosć rozšěrjeć, ale runje tak khwalbu a česć Khrystusowu. Hdyž při tym też hišće wšelake wopory na so bjeru, potom je dźěło před Bohom wosebje zasłužbne. Bjez wopora wšak žane dźěło wuspěšne njeje.

---

syru murju, z kotrejež z khwilemi kapka wody na kamjeńtnu podłohu padny. So kołwokoło po muri masajo pytny, zo bě murja kulowata. Běše potajkim w hrodowskej wěži. Hrozne wěcy so wo tutej wěži powědachu. Tu pječa šerješe. W połnocy rozpuknje so pječa murja a z njeje wuńdźe młoda knjeni, kotruž běchu tu njeswěry dla zamurjowali. Ze swojim lubym, kotrohož běchu w tutej wěži wotprawili, so tu skhadźuje, hač do switanja so mjez sobu rozmołwjataj. Za tón čas so cyła kłóda swěći a je tam tak jasno kaž na běłym dnju. Hdyž pak rano honač prěni króć zaspěwa, so wšitko zhubi a murja so zawrje.

Hačrunje stary wrótnik do tajkichle přiwěrkow njewěrješe a šerjenjow so njeboješe, lězeše jomu tola nětko wšo tole na mysle. A hdyž so nadobo čerwjene swětło horjeka z kukačkom nutř dobywaše, stróži a zatřase so po cyłym ćěle kaž wosyca.

Ale to njebě žadyn duch, kiž joho šerješe, ale strašny woheń, kiž bě so do wjeski dobył.

Hačrunjež bě było prjedy ćicha nóc, běše so bórzy k wóhnjej wěrik přidał a roznjese same płomjo hač do wsy. Sykawy bližšich wsow běchu so trochu zakomdźiłe hłubokoho sněha dla, a knježa sykawa sama njemóžeše wóhnjej dowobarać. Hdyž pak skónčnje tamne dojědźechu, trjebachu jenož dalšomu rozšěrjenju zadźewać. Štož so paleše, so paleše, to njehodźeše so zahašeć.

Běše to hrózbno-krasny napohlad, mócne płomjenja walachu so k njebju, wudychujcy cyłe mróčele kura ze swojoho žehliwoho morja.

Hrjady a stołpy so łamachu. Wokna susodnych twarjenjow pukachu so ze žałosnej horcotu. Samo sćěny a murje so rozkwěkowachu a z jich škałbow dobywaše so płomjo. Z hroznym praskotom zasypowachu so cyłe khěže a dźiwje škrjebotachu płomjenja, kaž bychu so radowałe nad swojim dobyćom. Po cyłej wsy pak bě słyšeć křik a žałosć. Maćerje zdychowachu rucy łamajo, dźěći płakachu. Samo njerozomny skót bě so nastróžał a bě wšón njeměrny.

Jenož Hajnkec Hańžka njeżałosćeše. Prěni króć we swojim žiwjenju tajke něšto widźeše. Stoješe tu so ani njehibnywši w runej měrje do dźiwich płomjenjow hladajo. Haj, bě so tak do płomjenjow zahladała, zo ani pytnyła njebě, zo nan wjacy při njej njebě. Město toho pak dohlada so na spodźiwnu žonu, kotraž njezrozemliwe słowa šeptajo kuski drjewa do płomjenjow mjetaše. Njestoješe daloko wot njeje, tak zo móžeše sebi ju derje wobhladać. Běše dołheje, šwižneje postawy. Drasta bě roztorhana a trundlata, ze wšelakich šlebjerdkow zešita. Tola wšo běše tak mazane, zo njemóžeše so žaneje barby rozeznawać. Njebě to ani serbska ani němska drasta. Wšo po połojcy. Wokoło wusmahnjeneje šije wisachu něšto rynkow błyšćatych paćerjow. We wušomaj měješe złotej rynčcy. Mjezwočo bě cyle brune a čornej woči pohladowašej wćipnje na mału Hańžku. Běše widźeć, zo so za holčku zajimuje

W rěči před romskimi fararjemi, wo kotrejž posledni raz pisachmy, bamž też na to pokaza, zo su fararjo z nawjedowarjemi swojich kapłanow a zo tuči runje kaž wěriwi wot nich wočakuja přikład a radu a pomoc.

Předsydstwo italskoho towarstwa za spěchowanjo wobkhoda a pućowanjow měješe pola bamža audijencu. Dźakowaše so jomu za zmyslenjo, kotrež k tutomu towarstwu ma a dari jomu spisy, kotrež je wone loni wudało. Pius XI. přeješe, zo by towarstwo wuspěch měło, zo bychu ludźo wjele pućowali a sebi rjanosće zemje wobhladali, ale to dyrbjało jich też k Bohu wjesć, kotryž je wšě te rjanosće stworił.

Swjaty Wótc je kardinala Serafina za předsydu komisije postajił, kotraž so z wukładowanjom cyrkwinskich knihi prawa zaběra. Hdyž njeje přezjenosć we wukładowanju toho abo tamnoho wotrězka Kodexa, potom ma tale komisija poslednje słowo. Předsyda komisije běše ze sobudźełaćerjom njeboh' kardinala statnoho sekretara Gasparrija.

Amerikanska kupa Kuba je nowoho wotpósłanca při Vatikanje postajiła. Hdyž tutón bamžej swoje wopisma přepoda, wobkruči jomu, zo ma Kubaski statny president wulku česćownosć před Swjatym Wótcom. Pius XI. wotmołwi jomu, zo z dobrych počahow Kuby ke katolskej cyrkwi za lud na Kubje mnohe dobroty wukhadźeja.

Kolumbiska, republika w južnej Americy, je sankcije, kotrež hewak jenož přećiwo Italskej jako khostanjo wójny dla w Abesynskej płaća, też přećiwo Vatikanej nałožiła. Kolumbiske wyšnosće njejsu so mjezynarodnych zrěčenjow dźeržałe a činja tak, jako bychu njewědźałe, zo Vatikanski stat njeje Italska, a zo Vatikanske město scyła italskim wyšnosćam njepodsteji.

Němska. Katolski zwjazk přećiwo znjewužiwanju alkohola wotmě wot 8. hač do 15. měrca tydźeń rozwučenja. Biskopja podpjeruja jara prócowanja zwjazka. Wudachu so tola wot oktobra 1933 hač do okt. 1934 w Němskej 46,5 milijardow hriwnow za alkohol a tobak. To přińdźe na kóždu wosobu 75 hriwnow a na kóždu swójbu w přerězku 300 hr za lěto. Kelko žonow a dźěći pak ćerpi tohodla nuzu.

Towarstwo měšnikow w Mnichowskej diecejzy wuda k slěbornomu biskopskomu jubilejej kardinala Faulhabera knihu „25 lět biskop". We njej wosebje też wopisuja, kak swěrnje je kardinal we wójnje jako pólny propst bayerskoho wójska skutkował, kak je na swojich pućowanjach też do najprědnišich hrjebjow přišoł a tam Bože służby wotměwał a prědował.

Kaž je znate, je Kölnjanska diecejza za naše Mišnjanske biskopstwo kmótřistwo přewzała. To rěka, Kóln stara so wosebje sobu za potrjeby našoho diaspornoho biskopstwa. Stwórćinu nahromadźenych pjenjez děsta diaspora Kölnjanskoho biskopstwa. Skoro runje telko pak dósta Mišnjanske biskopstwo. Jedyn dźěl dósta Bonifacijowe towarstwo, zo by so starać mohło wo młodych ludźi w t. mj. krajnym lěće a wo krajnych pomocnikow. Wot tutych pjenjez dóstanje naše biskopstwo też hišće něšto. Tak staraja so druzy wo našu diecejzu. Njezabudźmy pak, zo Bóh předewšěm wot nas samych też wopory wočakuje! Tuž dźiwajmy na cyrkwinske potrjeby!

W Domje w Münsteru firmowaše biskop Meulenburg, japoštołski vikar za kupu Island, před krótkim 60 konvertitow. 3000 wěriwych pjelnješe při swjatočnosći Božeho domu. Wosebje běše młodźina w bohatej ličbje přišła.

Theologiska fakulta w Münsteru zarjaduje w jutrownych prózdninach kurzus za duchownych. To stanje so po přeću Swjatoho Wótca, kotryž je prajił, zo dyrbja so duchowni mjez druhim też wědomosći, a to předewšěm wězo theologiji, wěnować, bóle hač dotal. Z tym njeje prajene, zo su to hač dotal zanjechali, ale nowy čas staja nowe nadawki.

W februaru wotměchu so w Garmisch-Partenkirchenje zymske Olympiske hry. Junu so w cyrkwi w Garmischu wozjewi, zo je sebi šwicske mužstwo přało, zo by so jena Boža mša někotre mjeńšiny pozdźišo započała, dokelž mužstwo njemóže cyle z dypkom na Božu mšu přińć, ale by tola też rady cyłu Božu mšu słyšało. Tuž započatk Božeje mšě wotstorčichu a šwicscy sportlerjo so potom wobdźělichu. Bórzy přinjesechu nowiny powěsć, zo je šwicske mužstwo złotu a slěbornu medaliju dobyło. Potajkim móže dobry katolik też dobry sportlef być. Sława tajkim sportlerjam, kotřiž też nabožne winowatosće swědomiće dopjelnjeja.

Pólska. Kardinal Hlond dopomni nowinarjow, zo je jich winowatosć, mandźelstwo a swójbu škitać před wohańbjacymi nahladami. Nowiny, wosebje pak katolske, dyrbja dobre mandźelske počinki khwalić a nic wusměšeć. To je so w poslednich lětdźesatkach husto stało. Žorty njesmědźa so wo mandźelskich počinkach činić. Jeli štó

Tola woči njezhladowaštej runje lubosćiwje. Dźiwi woheń a tajna radosć so w nimaj płomjenješe. Tola Hańžka to njepytny. Běše so cyle zahladała do bohaće wozdobjenoho paska, z kotrymž bě wuwjazana. A bjez dźiwa, běše woprawdźe krasnje wušiwany a z błyšćatymi kamuškami a paćerkami mohł rjec wšón posyty. Pomału přiłači so žona k Hańžcy. Nadobo wobhladny so kołwokoło, hač ju nichtón njewobkedźbuje, a na to hrabny njenadźicy ze swojimaj žołtymaj rukomaj wobrotnje wbohe dźěćo a z khwatkom twóchny. Hańžka chcyše wołać, ale žona zatyka jej z mazanej lapu hubu a ćerješe z njej w runej měrje do blizkoho lěsa.

Nichtón njeběše ničo pytnył. Štó by też khwile měł za Hajnkec Hańžku hladać, hdyž so cyła wjes paleše?

Tuž doběža žona bjeze wšoho zadźewka hač do ćěmnoho lěsa. Po tajnych šćežkach běhaše pak horje pak zasy dele, hač skónčnje k hłubokomu pućej dóńdźe. Tam stoješe wulki ze šěrej płachtu přikryty wóz, do kotrohož běštej suchej, wutradanej konjej zapřehnjenej. Trochu dale paleše so woheń a kołwokoło sedźachu někotři bruni mužojo, něšto žonow z małymi a črjódka wjetšich dźěći. Hdyž so cyganka z Hańžku přibliži a w cuzej rěči něšto na nich zawoła, zhašachu tamni ruče woheń, dźěći pak skrosnowachu so do woza. Też žona z Hańžku zaléze do njoho a to do najzadnišoho kuta. Tam wućeže z małoho kašćika blešku, w kotrejž běše někajka žołta juška. Tutu wula Hańžcy na ličcy, rozmóra ju po nimaj a namaza je potom ze žołtej žałbu. Na to wusléka ju serbsku drasćičku a spowěša na nju stare, roztorhane trundle, kiž so we wozu walachu.

Mjez tym klepotaše wóz hižo wotsal. Muže a žony kročachu při wozu mějicy małe dźěći na khribjeće. Bórzy běchu w susodnych Čechach. Hač dotal njeběše Hańžka prawje do toho přišła, što so po prawym z njej stawaše. Běše dźěn w tutej jeničkej nocy tak wjele dožiwiła! Nětko hakle poča wšo dorozemić. Cyganjo běchu ju popadnyli. Wšudźom, hdźežkuli pohlada, same žołte cyganske mjezwoča. Strach a stysk ju přewza. Płačo prošeše cyganku, zo by ju pušćiła domoj k lubomu nanej. Tola tuta so jej jenož směješe a łoskotaše ju, doniž so zasy njewusmja. Kruće dźeržeše ju w rukomaj, majkaše a hubičkowaše ju bjez kónca, hačrunjež so Hańžka na wšě móžne wašnjo wobaraše.

Tak jědźechu cyličku nóc. Nihdźe njezastachu, so bojo, zo jich ludźo, za holčku pytajcy, dosćěhnu.

Ale tale bojosć bě njetrjebawša. Nichtón so wo wbohu Hańku njestaraše a na nju njemysleše, khiba stary wrótnik, jeje nan. Ale tón leżeše we hłubokim jastwje. Nichtón njebě widźał, hdyž cyganka Hańžku hrabny a z njej čekny. A by-li so też něchtóžkuli dohladał, njeby holčku cygancy wotewzał. Štó dha by so też torhał wo holcu, kotrejž nan bě jim cyłu wjes zapalił? Kóždy sebi mysleše, zo je so sobu spaliła, a bě to też derje, hewak by ju tola jenož gmejna na šiji měła.

(Přichodnje dale.)

praji, zo wón tola njecha najebać tajkich žortow mandźelstwo křiwdźić, tón so jenož wuréčuje. Dobry nowinaŕ dyrbi na wšo dźiwać, štož móhli ludźo z joho pisanja wučitać.

Wuznamni profesorojo, prawiznicy, woćehnjerjo a duchowni Pólskeje założichu we Wilnje zjednoćeństwo, kotrež chce so prócować, moraliske niveau we wyššej towaršnosći zběhnyć. Towaršnosć wšěch worštow ma so złožować po Božich kaznjach. Njećini snadź też někotromu z nas swědomjo poroki, hdyž to čita? Abo njejsy hišće ženje mjez přećelemi njećiste žorty činił? Njejsy hišće ženje na rejach a druhich zabawach žónski splah z wóčkom njedočinka wobhladował a to samo wuprajił? Njejsy hišće ženje při piwje žorty wo cyrkwinskich nałožkach abo samo sakramentach činił? Abo njejsy hišće ženje w korčmje na měšnikow swarjeł abo jich hanił? Budź wot nětka też tajki kaž tamni profesorojo! Hdyž so w twojej přitomnosći tajke něšto stanje, powuč ludźi abo zakazaj sebi tajke žorty!

Českosłowakska. Kaž je we wučinjenjach mjez českosłowakskim knježeŕstwom a Vatikanom postajene, ma so słowakska theologiska fakulta, kotraž ma so hakle założić, w městnosćach juristiskeje fakulty při universiće w Bratisławje zaměstnić, tohorunja měšniski zeminar. Dale je Swj. Wótc Neutraskomu biskopej, kotryž w Thyrnowje bydli a je z japoštołskim administratorom, zarjadnistwo cyrkwinskoho wobsedźeństwa w Słowakskej přepodał. Tohodla so dr. Jantawš do Bratisławy přesydli. Tak budźe Bratisława zasy sydło katolskoho biskopa.

Kaž smy hižo před dlěšim časom pisali, je prjedawši president Masaryk so hižo zahe wot katolskeje cyrkwje dźělił. Běše pozdźišo sobustaw swobodnomuleŕstwa, kdźež najwyšši rjad dócpě. Běše atheist a bohazaprěwaŕ. 1921—1922 je dźěn też jara za to dźěłał, zo so cyrkej a stat dźěleštej. Ale joho swětanahladne stojnišćo je so w poslednich lětach, wosebje pak w cyle poslednim času jara přeměniło. Tak pisa nowina „Čech", ale też druhe nowiny to wozjewjeja. „Hanacke Listy" samo pisaja wo dospołnym přeměnjenju Masarykowych nahladow wo Bohu a cyrkwi. Hdyž wón runje za knihe njedźěła, kotrež chce wudać, čita žiwjenjoběh swjatoho Wjacsława. Masaryk pyta zasy puć k cyrkwi a k Bohu. Sotra joho zemrěteje mandźelskeje je pječa klóštrska knježna w Francózskej. Też sotra nowoho českoho presidenta je knježna a to wyšša w Borazdowicach.

Słowakski katolski studentski zwjazk je wobzamknył, zo chce so přichodnje předewšěm dźěłu we katolskim akcijónje wěnować. We wšelakich kurzach maja so studentojo rozwučować we wšěch prašenjach katolskoho skutka. Praktiscy chcedźa młodźi ludźo wosebje za katolske nowinaŕstwo skutkować. Najprjedy rěka tu, studentow wuswobodźić wot wliwa wšelakich njewěriwych nowinow.

Italska. Italske knježeŕstwo wozjewja, zo so za čas swětoweje wustajeńcy katolskoho nowinaŕstwa we Vatikanje płaćizny na italskich železnicach poniža. Tuž drje so też zasy tón abo tamny na puć do Roma nastaji, zo by z tutej přileżnosću putnikowanjo k hnadownym městnam něšto tuńšo měł.

Amerika. We wšelakich kołach Zjednoćenych Statow wróćeja so nětkle mnozy sobustawy biskopskeje cyrkwje, kotraž je jara podobna jendźelskej cyrkwi, ke katolskej cyrkwi. Kak to přińdźe. Komitej za zjednoćenjo cyrkwjow, do kotrohož katolikojo njeslušeja, je pismo zestajał, w kotrymž rěka, zo je tola spodźiwnje, zo chce so biskopska cyrkej najradšo zjednoćić z druhimi cyrkwjemi, a to zdźěla tajkimi, wot kotrychž je hižo dlěje zdźělena hač wot katolskeje. Nětko pak je so tola katolska cyrkej w běhu časow jako srjedźišćo křesćanstwa wopokazała, wona je tajke srjedźišćo była wot časa japoštołow sem. Dale dyrbjeli tola skónčnje też wšitcy druhowěriwi křesćenjo to spóznać, štož je bjezbóžnikam dawno znate, zo je mjenujcy katolska cyrkej z bamžom najkrućiši stołp křesćanstwa a najwuspěšniši wojowaŕ přećiwo bjezbóžnistwu. Čohodla, tak praša so komitej, njedyrbjała so biskopska cyrkej radšo přizamknyć tutej romskej cyrkwi prjedy abo znajmjeńša runje tak derje kaž druhim sektam? Pismo potom pósłachu 152 biskopam a 1500 duchownym biskopskeje cyrkwje. Podpisany běše tohorunja wot někotrych laikow a 20 duchownych tuteje cyrkwje. 100 wot tamnych biskopow a duchownych, kotrymž so pismo připósła, wotmołwichu, zo so wuwjedźenjam přizamknu. Mjez nimi běchu też někotři biskopja.

Serbskej šwalči k 50. narodninam.

Naša šwalča Radwořska
swjedźeń je swój swjećiła
narodny pjećdźesaty. —
Wjele zboža přejemy!

Zo tu na nju spomnjamy,
wosebne ma přičiny.
Serbska šwalča, to wam praju,
Ważna je w serbskim kraju!

Wšak našim serbskim
[wótčincam
też stajeju drje tu a tam
za sławne skutki pomniki
dobri Serbja dźakowni,
dokelž su nam zdźerželi
wótcow rěč a počinki,
a so za nas starachu
w narodnym tu bědźenju.

Podobnje su dźěłali
serbske šwalče pospochi.
Hdy bychu wone njebyłe,
Serbstwo było škod'wane.

Naša drasta narodna
přez nje so nam wukhowa;
za to jim też přisłuša
sława cyłoh' naroda.

Naša šwalča wuspěšna
rady kóždom' přikhwata,
hdyž ju hdy što potrjeba:
družka, słónka, njewjesta.

Kóždy swjedźeń cyrkwinski
šwalča sobu porjeńši.
Družki wona wobleka
cyłu nóc hač do ranja.

Tak też swjedźeń cyrkwiny
wot njej' žada wopory,
kajkež my smy winojći
Bohu a joh' maćeri.

Naša šwalča Radwořska
rad je wšudźe witana.
Šwalča — to je nahladna,
ważna serbska wosoba!

J. C.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 235. z Budyšina: Jakub Lajder; 236.—239. z Różanta: wučeŕ Maks Rječka, Michał Šołta, Marja Domašcyna, Jakub Frencl; 240.—242. ze Smjerdźaceje: Hańža Kubašec, Mikławš Wjeŕš, Jakub Šewc; 243. z Nowoslic: Pětr Serbin; 244.—246. ze Sernjan: Mikławš Kokla, Mikł. Čornak, Jurij Kušk; 247. z Dobrošic: Madl. Nowakowa; 248. z Pěskec: Jurij Kórjeńk.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 978. ze Smjerdźaceje: J. W.; 979. z Pěskec: J. Š.

Sobustawy na lěto 1934.

Kk.: 1080. ze S.: N. N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. z Dobrošic 1 hr.

Serbsku drastu:

khuty, fale, rubiška, nahłowjace a wopasne banty — wosebje tunjo —

Drastu za muže = žony = dźěći

Woblečenja k prěnjomu swjatomu woprawjenju poruča w bohatym wubjerku

Franc Bulang kupny dom w Kulowje

K jutram!

Rjanu **štrykw. drastu „Kübler“**

Hólčace a holčace woblečenja, žonjacu drastu a jaki, pulowry, lacy, kholowy, fałdkate suknje, drasćičku, štrykwane **mužace** woblečenja pola

Rudolph

Kejžorowa dróha 16

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu

Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Časniki

k poslednjomu zelenomu štwórtkej poruča

J. Mencl w Dobrošicach

serbski časnikař.

Katolscy Serbja!

Štož dawno bě nuznje trěbne, nětk mamy:

Bože mšě z romskoho misala

w maćerńej rěči

Witany to dar při kóždej składnosći, wosebje nětkle k zelenomu štwórtkej!

Na farach rjanu knihu dóstanješ:

z čerwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—**

ze złotym rězkom za hr. **5,50** w mjehkej koži **6,25**

„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

Naléćo tu bu!

Wy trjebaće **runklicowe, dźećelowe,** wšelake **trawjace** a **zeleninowe** kaž tež **nuchawkace symjenja** wot

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Tel. 2069.

Dr. Roeberowa „Ringelrosenbutter“

je wupruhowany srědk za **rozkwěkane rucy bolace nohi a wšo druhe bolace.**

Jenož w drogowni **Dr. Roebera**

Bohata dróha.

Na wupokazki za **dźěćacu pomoc** kupuječe

šaty

pola

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Čitaj serbske spisy!

Zeleny štwórtk so bliži!

Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło 100 cm šěroku za **2,75** a **1,95.**

Wołmjany muslin jara tuni Za fale a khuty **1,50, 1,25** a **0,95.** rjane mustry poskića

Schaaf

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Hotowu drastu mužsku a hólčacu tkaniny wot krucha — šaty — deki atd. w dobrym wubjerku pola

Reinhardt Löffler w Kamjencu Budyšska dróha

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót,** kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Wupjerki

jenož najlěpše twory!

zwjeršne łožo 12,80	11,60	**8,80**
wosebje šěroke	14,40	**12,80**
spódnje łožo 8,80	9,60	**7,20**
šěr. za hłowaki 2,—	1,60	**1,40**

Zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe!

Andreas Kasper

měj. J. Pilopp

na Jerjowej hasy 3 (Heringstr.)

Puklety

(kukawy), škórče, sykorkace, žołmine

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Telefon 2069.

Dobre a rjane

wobućo

ma na składźe

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Jutry so bliža!

Šulerske čapki kłobuki, měcy

pola

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Märckel

w Budyšinje Lawske hrjebje 6

poruča

kłobuki - čapki

tunjo a w jara bohatym wubjerku

Na hermank Was přeprošuju,
zo byšće sebi pola mje tunjo nakupowali:
šulsku a woprawjeńsku drastu,
drastu za muže a žony.
Poskićam wulki wubjerk!
Franc Mrštny, **Bohata dróha 4**

K zelenomu štwórtkej
daruj, štož je wužitne:
štrykowane pjezle — lacy — pulowry — woblečenja wot
Otto Osswald
Kamjeńtna dróha 7

K zelenomu štwórtkej!
Tkaniny wot krucha, dźěćace woblečenja a košle, wšelake tunje zbytki.
Fale za holcy a hólcy.
Dybsa'ki běłe a pisane.
C. G. Fiebiger
Serbska dróha 5

Müllerec *konditarńja*
W Budyšinje, na póstowym naměšće.
dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so ći posedźi.

Křižerske graty, šabraki
też tajke z pozłoćanymi a poslěbornjenymi tresami,
rjane pyšne nuchawki,
šulske toše — polstrowe meble — matracy a dr.
w bohatym składze pola
Pawoła Wornača w Kukowje.

Witane dary
k zelenomu štwórtkej!

Holčace woblečenja,	štrykow.	wulkosć 45	wot	hr. 4,—
„ jaki,	„	„ 45	wot	hr. 3,65
„ pulovry,		„ 45	wot	hr. 2,25
„ fale,		„ 45	wot	hr. 0,80
dźěćace nohajcy,		wulkosć 2	wot	hr. 0,50
dźěćace podkholowčki,	kosmičkate		wot	hr. 0,45
hólčace wobleč.,	trikot, podšite,	wulk. 45	wot	hr. 1,40
„ „	štrykowane,	„ 45	wot	hr. 3,95
„ „	(jupki)	„ 45	wot	hr. 5,10
hólčace pulovry		„ 45	wot	hr. 2,70
„ košle za šport		„ 70	wot	hr. 1,30
„ falki		„ 45	wot	hr. 0,55

Wulki wubjerk — małe płaćizny
pola
Otto Hauffe
w Budyšinje na hłownym torhošću.

Khróšćičanska wosada
wuhotuje
pjatk 3. a njedźelu 5. jutrownika 1936
na Wjeńkec žurli nowu pasijónsku hru
„Józef z Arimatheje".
Serbja z blizka a z daloka so wutrobnje na nju přeprošuja.

Każ přecy — też nětko
rjany bohaty wubjerk
serbskeje drasty
po nizkich płaćiznach
k zelenomu štwórtkej
poskića
Alfons Schauseil

Rjana kniha za póstny čas:
Hórke ćerpjenjo Knjeza Jězusa Khrystusa
we widźenjach zbóžneje Hany Khaty Emmerichec
Płaći 4.— hriwnow
Dombuchhandlung M. Dilger w Budyšinje
Při mjasowych jětkach — Dalokoročak 3422

Što njeby znał piwowy hosćeńc
Zum Echten
hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan" so toči. — Derje tu też pojěš.
w Budyšinje, napřeco dźiwadłej (Lawske hrjebje)

Himerec winarńja na mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, skleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědže.

Serbska khofejownja w Budyšinje
ma
telefon čo. 2088
Přećelnje so poručujetaj **G. Janak a mandźelska.**

Zahrodnistwo we Wudworju
sym přewzał a poručuju
rostliny wšelakich zeleninow k sadźenju, **nuchawki a kwětki** na rowy, do woknow a zahrodow.
Rjane wěncy zhotowju cyle tunjo.
Kurt Mühlhausen, zahrodnik.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

14. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **4. apryla 1936.** | **74. lětnik.**

Porta aurea.

Domus aurea — Złoćany domje — tak strowimy w lauretanskej litaniji kralownu njebjes a zemje, dokelž je našoho Zbóžnika we swojim njewoblakowanym žiwoće hospodowała. „Porta aurea“, to rěka: „Złote wrota“, nadeńdźeš w Jeruzalemje; přez nje kročeše naš Wumožnik z doliny Kidron hordoznje do templa.

Templ, nětkole mohamedanska tak mjenowana skalina mošeja, stoji wosrjedź wulkoho torhošća na hórcy Morija, kotruž David jako twarnišćo za „swjatnicu toho Knjeza“ kupi. Salomon, Davidowy syn, „poča dom Boži na hórcy Morija twarić“ (2. Paral. 3, 1) a připrawi wobšěrne fundamenty za twar. Rumne templowe torhošćo měri k wječoru 486, k ranju 474, k połnocy 317 a k połdnju 283 metrow. Tu wotměwachu židźa krawne wopory, a też Abraham chcyše na horje Morija swojoho syna Isaka woprować. Mohamedanojo mjenuja tute rumne templowe torhošćo „Haram es-scherif“, to rěka: swjatosćene městno, a žadyn křesćan njesmě je postupić, nima-li wosebitu pisomnu dowolnosć wot najwyššeje mohamedanskeje wyšnosće.

Běše srjedu dopołdnja, nětko hižo před 8 lětami, hdyž my 33 wopytowarjo Jeruzalema z wosebitej dowolnosću po měsće „Mekka“ najsławnišu tak mjenowanu „skalinu mošeju“ wobhladowachmy. Azur-módre njebjo kryješe swjate město z joho wjele cyrkwjemi, a žehliwe słónco pražeše próšnu zemju, smalata horcota brunješe mjezwoćo a rucy. Kóždy pytaše za trochu khłódkom. Ja namakach wokřewjacoho khłódka pod wolijowym štomom. Před sobu wuhladach prastare zamurjowane wrota. Na prašenjo so mi wotmołwi, zo je to „Porta aurea“, tamne „Złote wrota“, přez kotrež Jězus něhdy swjatočnje do Jeruzalema přińdźe.

A nadobo wožiwi w mojim duchu swětłapołny wobraz swjatočnoho ćaha: Jězus wosrjedź swojich japoštołow a wučownikow a kołwokoło wulka syła dźěći a dorosćenych. A Jězus sedźo na žrěbjeću wóslicy, jakož je pisane: Njebój so, dźowka Sionska, hlej, twój kral dźe sedźacy na žrěbjeću wóslicy. (Jan 12, 14.) Joho wučownicy počachu wjesele z wulkim hłosom Boha khwalić wšitkich dźiwow dla, kotrež běchu widźeli, prajicy: Khwaleny budź kral, kotryž dźe w mjenje Knjeza; pokoj w njebju a khwała we wysokosćach. (Luk. 19, 37.) Z luda přestrěwachu mnozy swoju drastu na puć; druzy pak rubachu hałzy ze štomow a sćelechu je na puć. A kotřiž prjedy dźěchu a kotřiž sćěhowachu, wołachu prajicy: Hosanna. (Mark. 11, 8.) Wosebje dźěći so wulcy wjeselachu, nabrachu sebi palmowych hałzow a wuńdźechu jomu napřeću a hebrejske hólčata zaskakowachu wyskajo a wołachu prajicy: Hosanna synej Davidowomu; žohnowany budź, kiž přikhadźa w mjenje Knjeza; hozanna we wysokosćach. (Ps. 117, 26.)

A što farizejowje — ći nazdala přihladowachu — so na wšěm mjerzachu a hněwachu! Někotrym dźěćom kiwachu jim prajicy: Wopušćće tutón ćah, wostajće so spěwa a wyska, Jězus wo to njerodźi. Haj, na njoho samoho so wobroćichu a rjeknychu: Mištrje, naswař swojich wučownikow. Tola Jězus wotmołwi farizejam: Prajam wam: Budźa-li tući mjelčeć, budźa kamjenje wołać. (Luk. 19, 39.)

Spodźiwny wobraz zblědny, so zhubi; widźu zasy „Złote wrota“ wosamoćene. Lěta 692 přinjese Heraklius přez samsne wrota tamny swjaty křiž našoho Zbóžnika wróćo, kotryž běchu Persojo po krawnej bitwje z Jeruzalema wotnjesli. Hišće w 13. lětstotku, za čas křižerjow abo křižownikow, wotewrjachu so „Złote wrota“ dwójcy wob lěto, mjenujcy Bołmončku a na swjedźenju Powyšenja swjatoho křiža. Pozdźišo su mohamedanojo wrota docyła zawrjeć a zamurjować dali; su dźěn wo tym přeswědčeni, zo ma so přez „Złote wrota“ mócny wjerch Jeruzalemej přibližić a tam móc křesćanstwa zasy ponowić!

Tak rozpominach a myslach hišće wotpočujo we wokřewjacym khłódku wolijowca a zawuhladach w duchu hišće junu hordozny ćah njebjeskoho krala, našoho Zbóžnika, přez „Złote wrota“ kročić. Hišće junu zasłyšach mócny

tenor a wyskacy sopran na dominantu „Hosanna! Khwała — sława — žohnowany budź!“ — a za něšto časa, Wulki pjatk, rěka samsne „Hosanna“: Prječ z nim, na křiž, na křiž z nim!

Bě, jako bych z ćežkoho sona wotućił: Bołmončka — Wulki pjatk! Sylza so mi zazyboli, běch zasy na zemi, w dole sylzow. Bołmončka: prócesijón z Hosanna — a potom pasijón. P. Š.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Róžanta.** (Wotkhad.) Lětsa wopušći 25 dźěći, 15 hólcow a 10 holcow, našu šulu. Pjatk 20. měrca so rozpušćichu. Na swjatočnej rańšej Božej mši poréča knjez P. Romuald k wotkhadźacym rozłožujo w krótkich, wutrobnych słowach ważnosć dnja za cyły dalši přichod. Staji jim Egyptowskoho Józefa jako přikład wobstajnosće we wšěch žiwjeńskich podeńdźenjach a swjatoho Józefa jako přikład swěry a sprawnosće. W šuli bě małe swjatočne rozžohnowanjo. Słyšachmy deklamacije a spěwy, němske a serbske. W mjenje wotkhadźacych praji šuleŕka Jancec ze Smjerdźaceje „božemje“ towaršam, towaršam so dźakujo wučerjam za wšitku dobru wučbu. W mjenje zwostawacych so rozžohnowa Monika Žurec z Róžanta a přednjese rjanu baseń „Božemje wotkhadźacym šulskim dźěćom“, kiž bě knjez P. Romuald wosebje k tomu zbasnił. Nimo šulskoho wjednika knjeza J. Kubaša, kiž dźěći rozpušći, poréča w mjenje strony knj. Rocho z Hrańcy. Zdar na wjednika a němskej narodnej spěwaj swjatočnosć w šuli skónčichu.— Jara so wobžarowaše, zo jich njebě wjacy staršich přitomnych při wotkhadźe w šuli. Runje tak, kaž mać abo nan swoje dźěćo přiwjedźe prěni raz do šule, drje so přisłuša, zo je też zaso na poslednim dnju ze šule přewodźa a z tym sobu najlěpje wupraji swoju dźakownosć wšěm tym, kiž w běhu 8 lět sobuskutkowachu na derjeměću a wukubłanju dźěći! — Nowe šulske lěto zastupi 18 dźěći do šule, 7 hólcow a 11 holcow.

— Štwórtk 12. měrca bu naš nowy wjesnjanosta knjez Michał Jurk do swojoho zastojnstwa jako wjesnjanosta zapokazany. Dołho, na wšě połdra lěta, běše město wjesnjanosty w našim Róžeńće wuprózdnjene. Hosćencaŕ knjez Jurij Eiselt, kiž dobre 13 lět tute ważne zastojnstwo w našej wsy ze wšej swěru zastawaše, wumrě loni we wulkim rózku. Joho hač do pomjenowanja nowoho wjesnjanosty knjez Kliman (Horeń) zastupowaše. Knjez Kliman je też hewak rady woprował swoje mocy k lěpšomu našeje wsy a cyłeje šulskeje gmejny. Wot lěta 1921 bě sobu w šulskim wubjerku a wot lěta 1931 sem bě z prěnim předsydu šulskoho wubjerka a je w tutym času mnoho spomožnoho skutkował za šulu a wosadu. Bóh luby Knjez jomu to zawěsće mytuje! Po nowym postajenju je wjesnjanosta zdobom z předsydu šulskoho wubjerka, pola nas tak knjez Jurk. Wón je po cyłych Delanach znaty jako přikładny serbski bur. Přejemy knj. Jurkej, našomu nowomu wjesnjanostej, wjele zboža! Bóh dał, zo by tu prawje dołho skutkował k zbožu gmejny, šule a cyłeje wosady!

Z **Pančic.** Z wulkim wuspěchom je tu Kolpingowa swójba njedźelu před tydźenjom wuwjedła předstajenjo ćerpjenja Khrystusowoho. Hra so mjenuje „Khrystus kral“ a wopřija 5 wustupow. Hrajerjo běchu so do zmysła tutoho předstajenja wosebje derje zažiwili a z hłubokim začuwanjom wustupowachu, tak zo hraćo też přihladowarjam do wutrobow skutkowaše. Pjeć wobrazow tu widźimy: Poslednju wječeŕ, Jězusa na Wolijowej horje, Jězusa z křižom, horjestaćo a Khrystusa Krala. Hłowne wosoby hry su Pětr (J. Wjeńka), Judaš (P. Šołta), Tomaš (B. Lešawa), sobustawaj wysokeje rady Heli a Manasse (J. Bulang a B. Šimon), Jězusowa mać (R. Lubkec) a Marja Madlena (L. Eiseltec). Wuspěch hraća doby hišće přez rjane drasty, kotrež běchu k hraću wosebje wobstarane. Też jewišćo bě derje připrawjene. Potajkim běchu wšě trěbne wuměnjenja dopjelnjene, zo so rjane předewzaćo poradźi. Kolpingowa swójba ze swojim prezesom P. Gerhardom budźe z rjanym wuspěchom spokojom. A přihladowarjo — kotrychž bě połna žurla — su móhli rjany duchowny dobytk sebi sobu domoj wzać.

Z Ralbic. Njedźelu pokhowachmy pod wulkim wobdźělenjom wosady našu dobroćelku Khatu zwud. Brojerjowu, powšitkownje znatu pod mjenom „brašcyna“. Jeje mandźelski běše sławny Delanski braška. Njeboćička narodźi so 27. septembra 1863 we Łazku. Jeje mandźelski wumrě hižo 26. augusta 1915. Lěto prjedy běše jeju jenički syn Józef na francózskich bitwišćach padnył. Swoju žiwnosć je njeboha hač do lěta 1925 sama wobdźěłała. Hdyž staroba přiběraše a mocy woteběrachu, rozsudźi so, swoju žiwnosć Bohu woprować. Bě rady widźała, zo bychu sotry so tu zasydliłe a khorych wothladowałe. Dokelž pak so tutón wotpohlad přewjesć njehodźeše, přewostaji wona wšě swoje zamoženjo cyrkwi. Z toho so po jeje přeću nowa předhala

Serbska cyganka.

(Pokročowanjo.)

Cyłu nóc so wjes paleše. Hakle hdyž z ranja słónčko ze złotymi wrotami wustupi, zhašachu płomjenja w dopalenych twarjenjach. Połojca wsy ležeše w rozpadankach. Jenož hrjady so hišće dymjachu. Hdys a hdys zaduny wětřik do nich, a zasy wuprasnychu škrě daloko a šěroko. Tola w krótkim zasy hasnychu. Popalene stołpy wudźěrachu zrudnje do powětra. Ale też tute so sypachu a drjebjachu. Jenož w hromadach popjeła so hišće płomješka žiwjachu. Tam so hišće cyły dźeń dymješe a běły kur z nich wustupowaše.

Štó bě woheń założił, kóždy wědźeše, znajmjeńša winowachu tola wšitcy staroho wrótnika tutoho njeskutka. Bě so z tym pječa wjećić chcył za to, zo běše joho knježstwo z domu wuhnało. Mnozy běchu dźěn joho też widźeli z bróžnje wuskočić runje we wokomiku, hdyž woheń wudyri. Tola nichtón njebě widźał, kak tam stražnik so palace zapalki do słomjaneje třěchi tykaše. Nichtón njebě słyšał, kak sam při sebi bórbotaše: „Hladaj, stary wrótniko, nětkle ći zatepju, zo by zymy njemrěł we swojej słomje. Wrota wšak wjacy wočinjeć a začinjeć njebudźeš, za to so ja hižo postaram; ty pak měj to na starosći, zo ći swjaty Pětr wrótka wotewri, nochceš-li so w heli pjec!“

Na stražnika wězo nichtón njetukaše. Haj, wón dósta samo wrótnistwo za swój njeskutk, mjez tym zo dyrbješe stary Hajnik njewinowaty za njoho ćerpjeć. Cyły dźeń wbohoho šědźiwca surowje krjudowachu, tola samo w najhórših bolosćach so ničoho njewuzna — bě dźěn njewinowaty. Wšitko wutra, njepłakaše a njeżałosćeše. Jenož za swojej Hańžku so stajnje prašeše. Ale hdyž jomu stražnik, nětko hižo knježi wrótnik, praješe, zo je so najskerje sobu spaliła, płakaše kaž dźěćo. Na kolenomaj prošeše kata, zo by joho wotprawił, wšěch přitomnych, zo bychu joho morili. Njeměješe dźěn nikoho na swěće. Dobry jandźel joho žiwjenja běše so wrócił do raja Božoho. Tola hrabinka zapowě jomu smjerć, kotraž by wšitke horjo skónčiła. Ně, stajnje dyrbješe mrěć ze styskom a zrudobu we włóžnej, stuchłej wěži, ale ženje njewumrěć. Za čas žiwjenja měješe w jastwje wuměrać.

Kóždy staroho Hajnka zakliwaše, hdyž joho wróćo do jastwa wjedźechu, najbóle pak stražnik. Tola wbohi starc kročeše z dowěru a čistym swědomjom do swojoho jastwa. Kaješe so jenož swojich prjedawšich sylzow. Stary wojak njesmě płakać, byrnjež so jomu wutroba pukała. Hdyž pak so před jastwom na Bogdana dohlada, kotryž płačo za nim hladaše, wosyrištej so jomu starej wóčcy. „Tak tola jena duša mje lubuje, jena wutroba wo mnje žaruje“, mysleše při sebi. Ze zrudnym wóčkom na njoho pohlada, kaž by

do cyrkwje jako wopomnjećo na padnjenych wojakow z wosady natwari, na farje so wulka jstwa za němske prědowanja a cyrkwinske towařstwa wutwari a cyrkwine tepjenjo so dozapłaći. Wosada wostanje dobroćerćy dźakowna. Bóh budźe jej to mytować we wěčnosći, dalšomu přećelstwu pak nadobnje žohnować tu na zemi! Wosadny farař při wotewrjenym rowje tutón dźak a „Zapłać Bóh“ w mjenje wosady wupraji. R. i. p.

Z **Drježdźan.** (25 lět w służbje.) Jara porědko nadeńdźemy dźensa hišće dobru staru swěru służobnych. Ćim bóle pak človjeka zwjeseli, hdyž wo njej tu pola nas w Serbach hišće słyšimy. Tak woswjeći knježna Hańža Winarjec z Radworja tu w Drježdźanach-Lošwicach 1. apryla 25lětny służbny jubilej. Je z tym někotrežkuli Serbowcy z najlěpšim přikładom swěry a wutrajnosće! Hižo k 15lětnomu wopomnjeću běchu bratřa, sotry a bliži přiwuzni Winarjec swójby z Radworja na małe poswjećenjo do Drježdźan so podali. Tehdom přeještaj tež hišće staršej swojej dźowcy Hańži zbožo za khwalobnu swěru. Dźensa wobaj hižo lěta dołho wotpočujetaj pod zelenym dornikom na Radwořskim pohrjebnišću. „Winarjec dźěd“, kaž joho po cyłej wokolinje znajachu, zemrě 1926 w staropje 82 lět a „Winarjec wowka“, kiž bě swoje 8 dźěći z krutej ruku woćahnyła, dźěše w lěće 1928 k wěčnomu měrej. W lěće 1925 běštej wobaj w ćiłosći a strowosći swój złoty kwas woswjećiłoj. Jeju dźowka Hańža hižo jako 22lětna holca zaćahny do Drježdźan. W lěće 1911 přistaji so pola swójby Wildźić w Drježdźanach-Lošwicach. Cyłe 25 lět tam wosta bjez přetorhnjenja. Čežki wójnski čas běše přeživiła ze swojim knježstwom a hrozny čas inflacije, kiž bě nam wšěm spožeral rjany nahromadźeny krošik. Knježna H. Winarjec pak tež dale wosta swěrna swojomu knježstwu, njehladajo tutych běnych a hubjenych časow. 25 lět nětko swěru zastawa swoje dźěło. Zajimawe, zo knježna Winarjec šulu wukhodźiwši krótki čas posłuži na Radwořskej farje a to za čas knjeza fararja Žura a knjeza fararja Jakuba Nowaka. Potom słužeše 6 lět w Budyšinje, doniž so do Drježdźan njepřistaji. Wot toho časa tež pilnje woteběra, płaći a čita „Katolski Posoł“. Přejemy knježni Hańži Winarjec čiłosć a strowosć a wjele Božoho žohnowanja do dalšoho přichoda!

Katolski Serbo!

Podpjeraj naše serbske katolske pismowstwo!

Nitka dobroćiwosće ćehnje sylnišo jako powjaz mocy.

(Słowa našim žónskim-mandźelskim.)

Štóž ma pjenjezy je mócny; štóž ma wědomosć, je mócniši; štóž ma dobroćiwošć, je najmócniši. Z pjenjezami wobknježiš hłowy a rucy, z wědomosću ducha, z dobroćiwosću wutroby človjekow. Dobroćiwosć a jenož dobroćiwosć zamóže předobyć najposledniše, najnutřkowniše, najzawrjeniše a najhłubše. Dobroćiwosć je sławna dobyćerka.

A štó dyrbjał wjacy dobroćiwosće měć, dyžli žónska a mać? Přisłowo praji: „Žónska bjez dobroćiwosće, kaž štom bjez kćenja“. Haj, móžeš wšě žónske počinki měć, kotrež mandźelstwo a swójbu porjeńšuja a wozbožuja; swěra a čistota, mudrosć a zlutniwosć, pilnosć a hospodarski zmysł tworja wjele zboža a wuskutkuja wjele słónčnoho błyšća w domje. Ale k wutrobje a do wutroby swojich dźe jenož, štož mandźelskej a maćeri z wutroby wukhadźa: dobroćiwosć. Dobroćiwosć dobywa wutrobu, dobroćiwosć wutroby polěpšuje.

Njeje najrjeńše, štož je nam Bóh sam wotewrił, tež runje joho dobroćiwosć? Wot žłobja hač do křiža jewi so pola našoho Zbóžnika sama dobroćiwosć!

Njechała tež ty dobroćiwa być, přez dobrotu knježić? Žónska chce často mužej runja być we wliwje žiwjeńskim. Zawěsće budźeće wy žónske so runać mužskej rozomnosći a ćělnej mocy a zrosćene mužskomu dospołnje přez swoju wutrobnu dobroćiwosć; tuta přesaha mnohe kubła swěta, pjenjezy a wědomosć, wysoko. A tuž pokazujće jenož wašu móc přez dobroćimosć — a budźeće dobywać w kóždym nastupanju!

Što dobroćiwosć je, so ćežko prajić hodźi, lěpje pak, što wona čini, kak wona skutkuje.

I.

Dobroćiwosć zaćerja bolosć a ćerpjenjo. Dobroćiwa žónska najprjedy sama žaneje bolosće njezawinuje. Wěsty sławny kral rjekny, hdyž jomu mandźelska po 22 lětach zemrě: „To je prěnja bolosć, kotruž je mi moja mandźelska načiniła“.

Swoje dźěći njerudźi, hdyž njeje k polěpšenju a ke khostanju, wosebje k wukubłanju trěbne. Dobroćiwa mać čini so sama wjesoła, zo by swojich zwjeselić mohła. Zamjelčuje swoju bědu a potaja swoju bolosć we swojim nutřkownym, zo njeby žana sylza swójbnych zrudźiła.

---

chcył rjec: „Mój Bogdano, njewinowaty sym, zwostań tež ty tajki!“ A Bogdan zrozemi tutym němym słowam. Jeničke tute pohladnjenjo rjekny jomu wjacy, hač wjele słowow.

Tołste murje, železne durje, sylne zamki dźělachu nětko Bogdana wot Hajnkec nana. Tola jeju wutrobow ničo njerozdźěli. Bogdan bywaše z myslemi w jastwje pola staroho wrótnika; tutón zasy wustupi w duchu z ćemneje kłódy a kołsaše, kaž prjedy husto, małoho Bogdana na kolenu. Lubosć jeju zjednoćeše, a tutu njemóžeše jimaj nichtón z wutroby wudrěć.

A lubosć namaka puće k lubowanomu. Tež Bogdan wuslědźi šćežku k swojomu staromu přećelej.

Jastwo měješe jeničke wuhladko do knježeje zahrody. Z nim doby so hdys a hdys słónčna pruha do ćmowoho jastwa a rozhladowaše so spodźiwajo po čornych murjach a po blědym šědźiwcu, kiž tu sedźeše na stuchłej słomje. Jenička žiwa duša zakopana do tutoho khłódnoho rowa. Tam khodźeše nětko Bogdan skradźu z wječora a čapnywši so při woknješku rozmołwješe so z Hajnkec nanom. Z tutym woknješkom pušćeše jomu tež, štožkuli jomu wot wobjeda abo hewak hdy zbywaše, do jastwa nutř. Samo staru tarakawu, kotruž měješe Hajnkec nan po swojim dźědźe, pósła jomu z tutym kukačkom nutř. Starc běše wšón zbožowny, hdyž měješe zasy swoju tarakawu. Z njej běše jónu swoje zbožo wuspěwował; nětko dyrbješe wona z nim joho horjo wopłakować. Po cyłych nocach sedźo piskaše. Styskne stara tarakawa žałosćeše. Jeje zynki klinčachu zrudnje hač do Bogdanoweje komorki. Po cyłych hodźinach posłuchaše hólčec wotewriwši wokno na tute tyšne hłosy, kotrež so po ćichej nocy roznošowachu.

* * *

Lěta so minychu. Dawno bě so zasy zbožo do našeje podhórskeje wjeski wróćiło. Nowe, rjane statoki stojachu nětko na něhdušich rozpadankach. Ničo wjacy na tamnu hrózbnu nóc njedopominaše. Zbožo bě wšitke dopomnjeńki na tamny woheń podusyło.

Jenož stary Hajnk hišće njebě tamnoho njezboža zabył. Kak by to tež mohł! Kóžda kapka wody, kotraž wot mokreje sćěny kapny, joho na to dopominaše. Tola tež strażnik, stary Mots, sebi zasy na tamnu nóc mysleše. Smjerć so jomu do wutroby kłapaše a zbudźi drěmace swědomjo, kotrež jomu nětko njeskutk porokowaše, wodnjo a w nocy. Haj, njemóžeše wumrěć z tak surowej winu na wutrobje. Skónčnje dlěje njewutra. Tuž so wšoho wuzna, a na to zawrě jomu smjerć hort na wěčne.

„Moja mać bě přeco wjesoła"! Kajka khwalba za mać w erće dźěsćowym, hdyž je wjesołu młodosć přeživiło! Kak často je so tajka maćeŕ k smjeću a spěwanju přiwinyć dyrbjała?

II.

Dobroćiwosć dopjelnjuje rad woprawnjene přeća. Dobra, čućiwa mandźelska čita mužowe přeča z joho wobliča a wočow. Njeda so hakle prosyć, njeda čakać; wjeseli so, hdyž móže to prjedy činić, hač so to praji. Sama so často zapréje a za so nuznje trěbne wostaji, zo by swojich zbožownych činiła. Wosebje wodawa rad, hdyž su ju zrudźili. To dźě je najrjeńše dobyćo dobroćiwosće, najwyšši skhodźeńk sebjezaprěwanja, ale přeco ma to być sebjezaprěwanjo w křesćanskim zmysłu. Dobroćiwosć čini će kralownu, nic pak njewólnicu hrěšnych žadosćow.

Wěrna dobroćiwosć napřećo dźěćom budże přeco myslić, kak dary na nje skutkuja, a stajnje rozważować a z nanom sebi rozpowědać. Bjez měry a bjez mysli dary wudźěleć, njeréka přeća dopjelnjeć a spokojeć, ale přeco nowe a sylniše wuwabjeć. Dźěsću, hdyž jomu khlěb njesłodźi, njebudźeš tykanc dawać! To by była wopačna dobroćiwosć.

III.

Dobroćiwosć mysli přeco na nowe dobroty. Dobroćiwosć, kotraž njeje jenož wumyslena, bjerje rozom k pomocy, zo by přecy zasy pytała za přileżnosćemi a srědkami dobroćiwosće. Na swoje přeća po času cyle zapomnja a wopruje so samo runja lubosći křižowanoho Zbóžnika. Ale kaž wón, tak też wona. Wona služi a we služenju knježi. Služenjo pyta, knježenjo namaka, bjez toho, zo je pyta.

Knježenjo nad wutrobami swojich, kotrež pytaš a jenož přez dobroćiwosć dócpěješ, je hinajše hač mužowe. Móžeš jenož knježić we swojim kruhu přez namóc lubosće: „Lubosć wukupiš z lubosću". Budź dobroćiwa a sy njepřewinjomna!

Dobroćiwosć dawa móc wróćo na dobroćiwoho a wotmołwja zaso z lubosću. Wuwostanje-li dźak też snadź dołho, lubosć mytuje z nutŕkownym zbožom.

Tajka žónska a mać, kotraž je mudrje a wědomnje dobroćiwa, wjedźe k Bohu a namaka přikład a móc też jenož w Bohu.

Dobroćiwosć pak ma też swójbu a dom přesahać. We swójbje ma so zwučować a započeć a potom w křesćanskej lubosći bližšomu runje tak służić, hdyž je móžno.

Dobroćiwosć je dźensa tak nuznje trěbna, za dobroćiwosću woła dźensa tak wjele nuzy. W zymskej pomocy mamy přileżnosće dosć. Ale też bjez toho, zo štó pytnje, móžemy často z dobroćiwosću ze snadnym darom a skutkom wulku dobrotu přihotować, kotraž budże nam junu bohaće mytowana.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Alumny wšelakich seminarow a kolegow w Romje wopytachu bamža. Před nimi wupraji swoje wjeselo, zo je mjez katolikami zaso japoštołski duch wotućił, a to mjez duchownymi a laikami. Wosebje też mjez poslednimi steja mnozy kruće we swojej wěrje a pokazuja też druhim, zo je katolska cyrkej něšto rjane a krasne.

Kaž je president wšěch universitnych zjednoćeństwow w privatnej audijency Swjatomu Wótcej wozjewił, chcedźa też swěrni katolscy studenći w Italskej runje kaž francózscy studenći hibanjo zahajić, zo bychu po móžnosći wšitcy studowacy swoju jutrownu winowatosć dopjelnjeli. Pius XI. žohnuje tute předewzaćo.

Kaž so z Roma powě, přikhadźa też nětkle hišće wjele putnikow do swjatoho města. Najprjedy běchu so bojeli, zo tu zankcije druhich krajow přećiwo Italskej zeškodźa. Ale samo z krajow, kotřiž su so zankcijam přizamkle, přikhadźeja putnicy. Tak přiwjeze před krótkim wosebity ćah 1000 putnikow z Francózskeje do Roma.

Swjata Franciska Romana je patronka awtomobilistow. Na jeje swjedźenju dźěchu awtowi wjednicy zhromadnje k swj. woprawjenju. Monsignore Roeca měješe potom narěč. We njej praji, zo je swjata Franciska Romska we swojim žiwjenju husto nazhoniła, kak mócny pomocnik je človjekej we wšěch strachach, wosebje też materialnych, jandźel pěston. Tohodla bu wona z patronku wjednikow awtow. Potom buchu awta požohnowane.

Vatikanska radijowa stacija bu na swoje přeću přijata do mjezynarodnoho zjednoćeństwa za radijowe rozsyłanja. President zjednoćeństwa napisa direktorej bamžowskeje stacije list, we kotrymž praji, zo je za měr a dorozemjenjo mjez ludami wosebje ważne, hdyž Vatikanske radijo też mjezynarodnomu zjednoćeństwu přisłuša.

Němska. Wšelake časopisy přeco zaso jara ranjace, haj hanjace wupady činja na katolskich měšnikow. W Stuttgartskej katolskej nowinje na to jedyn swěrny katolik wotmołwja, kotryž pak njeje sam duchowny. Wšelake přikłady tam wozjewja, z kotrychž spóznaješ žohnowane skutkowanjo katolskich měšnikow, swětnych a klóštrskich. A přikłady,

---

Hdyž staroho Motsa k rowu njesechu, kročeše Hajnkec nan z jastwa. Ach, štó by w tutym šědźiwcu ze swojim zapadnjenym wobličom, z nimale wuhasnjenymaj wočomaj, kotryž z różowcom w rucy na kij so zepjerajo za Motsowym kašćom dźěše, Hajnkec nana, staroho wrótnika. spóznał? Dołholětne jastwo běše joho hewak krutu strowotu podryło, joho wysoku postawu zlemiło. Sněhběła bě joho hłowa. Wutrata běda běše jomu swoje zrudne slědy do wobliča zaryła. A tola bě tute storhane wobličo hišće rjane! Čiste swědomjo, njewinowata duša hladaše jomu z mutnoho wóčka. Njebjeski měr sydleše w joho wutrobje, kotruž njebě hida ze swojim jědom skazyła.

A koho by też hidźić měł? Joho njepřećelojo běchu hižo wšitcy na prawdźe Božej. Knjeni, kotraž bě joho něhdy z domu wuhnała, běchu dawno z hrodu wunjesli a ju pokhowali w khłódnej zemi, a stražnika dźensa k rowu njesechu. Zasy běše wrótnistwo wuprózdnjene a zasy smědźeše so Hajnkec nan do swojeje wrótnicy na wuměnk sydnyć.

Tola to njeběše wjacy tamna přitulna stwička. Běše drje w njej nimale wšitko při starym zwostało. Też swjećo maćerje Božeje-Čenstochowskeje tam zasy na sćěnje wisaše. Tola běše jomu to nětko kaž njebjo, z kotrohož su jandźelki wulětałe. Njekołsaše so dźěn so jomu na kolenu mały Bogdan, njemajkaše jomu mjehka Hańžcyna ručka joho zwjadłe lico.

Bogdan běše dawno na wysokej šuli. Wot mała běše rady rysował. Měješe wšak tutón dar wot swojeje maćerje. Tohodla běše joho knježstwo z časom na sławne rysowanske šule póslało. Hakle před krótkim bě so do Pariza podał, zo by so tam we swojim wuměłstwje wudospołnił.

Što pak běše so z Hańžku stało, nichtón njewědźeše. Powšitkowne měnjenjo wjesnjanow běše, zo je so tehdom sobu spaliła. Też stary wrótnik, jeje nan, měješe za to, zo je dawno zbóžny jandźelk w njebjesach. A hdyž so z wječora ćmiwaše, by so sydnył k woknu a hladał k módromu njebju, kak tam hwěžka po hwěžcy ze złotej hłówčku won kukaše. A hdyž jomu tak mile do woknješka swěćeše, běše jomu, jako by so tam Hańžcyne wóčko zamikło, jako by jomu Hańžka ze złotej ručku do njebjes kiwała. Tu so potom jomu hórcy zastyska po zbóžnym raju njebjeskim. — Ale Hajnkec Hańžka njebě hišće w Božim raju.

(Pokročowanjo.)

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac apryl:

Wustajeńca katolskich nowinow w Romje.

Wot meje hač do kónc oktobra tohole lěta je w swjatym měsće wustajeńca wšěch katolskich nowin cyłoho swěta. Wustajene budźa tam nowiny a časopisy — wulke a małe, we wšěch rěčach swěta, wšě nowiny, kiž na dalokim swěće so prócuja wo kralestwo Khrystusowe na zemi. Wěcywustojni hižo dołho njesprócniwje dźěłaja, zo bychu wšo zhromadźili a zrjadowali. Na rysowankach budźe widźeć, kak su katolske nowiny po swěće rozdźělene a kak so we wšelakich krajach katolske nowinarstwo wuwiwa, rosće abo woteběra, kćěje abo wjadnje. Też stawizny nowinarstwa a najnowše techniske a organizatoriske postupy so tam pokazaja. Předewšěm budźa tam też nowiny a časopisy wědomostnych wotrjadow wustajene. Wosebity zajim drje wubudźa nowiny z misijónskich krajow a rańšokatolske časopisy.

K čomu tale wustajeńca?

1. Přećeljo a njepřećeljo katolskoho nowinarstwa dyrbja spóznać, što katolske nowiny na swěće woznamjenjeja. Swět dyrbi spóznać, kelko dobroho katolske nowiny na sebi maja a kelko dobroho skutkuja. Wosebje zymni a liwcy katolscy křesćenjo, kiž ženje ničo wo wójnach a dobyćach kralestwa Božoho njesłyša a nječitaja a tohodla jako prěni skorža, kak špatne a zastate a njenačasne katolske nowiny pječa su, ći maja spóznać, što woznamjenja japoštołstwo pisanoho słowa. Wustajeńca ma we nas zbudźić sebjewědomjo, kiž nam katolskim často hišće pobrachuje.

2. Wosebity wuspěch wočakuje Swjaty Wótc za nowinarjow cyłoho swěta, kiž so lětsa w Romje zeńdu. Runje wěcywustojni změja za wustajeńcu dobre wóčko a prawe zrozemjenjo. Nowinarjo sami budźa najlěpje wustajeńcu zrozemić a pohódnosćić móc. Tući najlěpje wědźa, kelko časa a starosće, prócy a dźěła je trěbne, zo by kóždy časopis porjadnje a z dypkom wukhadźał. Nowinarjam budźe wustajeńca najrjeńša a najzajimawša. Woni změja wóčko za ličby statistiki, za ćišć a wuhot časopisow. Cyle wěsće kóždy nowinar nowe mysličky a nastorki nadobudźe. Na wulkim swětowym kongresu katolsk. nowinarstwa w Romje maja so potom nazhonjenja nowinarjow zhromadźić a předźěłać.

3. Třeći nadawk ma tale wustajeńca. W cyłym swěće budźe so lětsa časćišo a nadrobnišo pisać a rěčeć wo katolskim nowinarstwje. Pola mnohich katolskich křesćanow ma so hišće zbudźić prawy zajim a zrozemjenjo za nowinarstwo. Přez lětušu wustajeńcu chce Swjaty Wótc sam z porstom pokazać na ważny dušepastyrski srědk katolskich nowinow.

Modlmy so w tym měsacu, po měnjenju Swj. Wótca, wo wočakowany wuspěch wustajeńcy katolskich nowinow.

Modlmy so, zo bychu wšitcy křesćenjo spóznali ważnosć katolskoho pismowstwa a nowinarstwa.

Modlmy so, zo bychu naši katolscy Serbja spóznali, kak ważny za nas wšitkich je naš „Katolski Posoł"!

---

kotrež tamny pisał přinjese, su wšitke zeživjene. Njebudźmy też my hnydom tajcy, kotřiž katolskich měšnikow hanja, hdyž měnja, zo je so jim ze strony jenoho křiwda stała. Jeli derje wobkedźbujemy, potom spóznajemy, z kajkim žohnowanjom je katolske měšnistwo, nic jenož za dušu ale też za zemske derjeměćo človjekow.

Mnichowske krajne sudnistwo wozjewi před krótkim zajimawy rozsud wo winowatosći mjelčenja dušepastyrja. Wěc měješe so takle: Jedyn faraf běše w dušepastyrskich należnosćach jenoho khoroho wopytał. Tehdom běše wón přitomny, hdyž so khory z jednym třećim wo pjenježnych należnosćach rozmołwješe. A runje tejele wěcy dla nasta po smjerći khoroho skórźba mjez herbami. Prěnja sudniska instanca žadaše měšnika za swědka. Tola tutón to wotpokaza, prajo, zo dyrbi dušepastyrskich winow dla mjelčeć. Wyšša sudniska instanca fararjej prawo da prajo, zo prawo mjelčenja so njepoćahuje jenož na spowědź. Hdyž je duchowny khoroho wopytał jako dušepastyr a nic jako rjadowar swětnych należnosći, potom smě wón swědčenjo zapowěsć. (Hinak by wězo było, byli sebi khory duchownoho skazał za swědka při spisanju testamenta.)

Italska. Bamžowska nowina „Osserv. Romano" přinjese apel, w kotrymž so wěriwi napominaja, zo bychu w posće k rowam martrarjow putnikowali. Tući swjeći martrarjo dźěn su nam ze swojej smjerću prawu wěru zakhowali.

Po swětawójnje běchu socialistiske knježeństwa wšěch wojeńskich duchownych (wokoło 2000) z wójska pušćili a jim wšě oficěrske prawa wotrjekli. Nětko pak je Mussolinijowe knježeństwo nowy zakoń wudało, kaž běše to w Lateranskich zrěčenjach wučinjene. Po tutym zakonju dóstanje italske wójsko zasy dosć wojeńskich duchownych, kotřiž stoja w rjedźe oficěrow. Też prjedawši wojeńscy duchowni, kotřiž běchu jako tajcy sobu we wójnje, dóstanu zasy oficěrske prawa.

Belgiska. Belgiski kral so kaž druzy wjeřchojo při pohrjebje jendźelskdho krala Jurja V. wobdźěli. Kak nětko tući ludźo zemrětomu kralej při rowje „božemje" prajichu? Rumunski kral a druzy strowjachu před rowom wojeńscy. Někotre knježny so pokłonichu, runje tak francózski president Lebrun. Belgiski kral pak sčini swjaty křiž.

W meji wotměje so w Prazy mjezynarodny katolski radijowy kongres. Mjezynarodne katolske radijowe běro měješe tohodla hižo w Brüsselu posedźenjo a postaji program za zjězd. Wězo jedna so tu jenož wo prašenja, kotrež jednaja wo poćahach katolikow k radijej. Ale tajkich dypkow je jich wjele.

Japoštołstwo morja wudźeržuje wjele knihownjow a potom knihe namórnikam wupožčuje. Su to nabožne, ale też dobre swětne knihe kaž romany atd. Antwerpenski wotrjad ma nětkle na łódźach 17630 knihow. 260 łódźi dósta kašće z knihemi sobu, zo bychu je namórnicy w swobodnym času čitać móhli.

Francózska. Francózscy biskopja su wšo hromadźe 84 wšelakich pastyrskich listow za póstny čas wudali. Listy zaběraja so wosebje z bamžowskej encyklihu wo katolskim měšnistwje, z křesćanskej swójbu, z nabožnym woćehnjenjom młodźiny, katolskim akcijónom, winowatosću k modlitwje, z husćišim dóstawanjom swjatych sakramentow, přezjenosću we wosadach atd.

Kardinal Verdier-Parizski je wukaz wudał, w kotrymž postaja, zo duchowni 1. njesměđźa do wólbnych zhromadźiznow khodźić. Ludźo sebi žadaja, zo so duchowny

do politiki njetyka. Wólbne zhromadźizny pak su jeničcy wěc politiskich stronow. 2. Zale a druhe rumnosće, kotrež służa k zhromadźiznam katolskoho skutka, njesmědźa so za druhe poměry wužić abo přewostajić.

Wot arcbiskopa a kardinala w Parizu postajeny komitej pokazuje katolikow w Francózskej na strachi komunistiskeje propagandy a wučby. Namołwja katolikow wosebje, zo bychu tola lěpje cyrkwinske spisy a wosebje też bamžowske encykliki studowali. Dokelž komunistojo wudawaja swoje błudnowučby tak rjenje do katolskich wěrnosći zababjene, zo njeje lohko, haj je jara ćežko, to błudne spóznać. Tak potom pomałku wěriwych zamyla a skónčnje tuči do jich rynkow stupja, wot cyrkwje pak wotpadnu. Runje dźensa najprjedy ničo njepraja, zo nabožinu, Boha a cyrkej, hidźa. Ale to je tola přeco sobu to hłowne jich prócowanjow, byrnjež to bóle prěli. (Jasnje dźěn to w Španiskej zaso pokazuja.) Ale łahodne a skedźbliwe postupowanjo bolšewikow też někotroho dobroho křesćana zamyli. Na kóncu potom komitej warnuje před towarstwom „revolucijonarnych křesćanow" a jich časopisom. Tutón časopis njeje katolski a byrnjež to bóle wudawał.

Na swětowej wustajeńcy wumjełstwa 1937 w Parizu zarjaduje so też katolski pawiljon. Přihotowace dźěło wuwjedże katolski architekt.

Póstniske prědowanja z Parižskeje kathedrale „Notre Dame" (Našeje Knjenje) rozsyłachu so też přez radijo.

Někotre wólbne wunoški w Budyšskim a Kamjeńskim hamtskim hejtmanstwje a Wojerowskim wokrjesu.

Město abo wjes	Wólbnokhmani	Płaćiwe hłosy	Njepłaćiwe hłosy
Budyšin		26828	494
Bělšecy	226	222	2
Boranecy	101	99	2
Bórk	387	384	2
Bóšicy	218	217	1
Budestecy	1754	1703	25
Ćěchorjecy	77	76	1
Ćichońcy	179	174	5
Dobrošicy p. Njeswačidła	136	135	1
Družkecy	201	200	—
Dźěžnikecy	437	437	—
Haslow	182	181	1
Horni Wunjow	223	223	—
Hornja Hórka	481	474	6
Hornja Kinja	267	263	4
Hrubjelčicy	197	197	—
Jitk	73	73	—
Kamjenjej p. Radworja	95	94	—
Khasow	119	118	—
Khelno	215	207	8
Khwaćicy	343	338	2
Krakecy	200	196	3
Łahow	279	274	5
Łuh	289	288	1
Łupoj	244	243	—
Łuzč	106	103	—
Mały Wjelkow	763	746	17
Měrkow	176	175	1
Miłkecy	95	94	1
Mnišońc	152	152	—
Pozdecy	65	65	—
Prěčecy	219	217	2
Radwor	525	514	11
Sćijecy	447	442	—
Słona Boršć	200	200	—
Šěrachow	2673	2658	10
Zdźěr	245	242	—
Wulke Debsecy	554	549	2
Wuricy	283	275	7
Kamjeński wokrjes			
Jělca	89	89	—
Kašecy	57	57	—
Khróśćicy	357	353	4
Kukow a Pančicy	572	566	6
Njebjelčicy	223	222	1
Różant	95	93	2
Serbske Pazlicy	142	142	—
Wotrow	196	196	—
Worklecy	419	416	3
Wojerowski wokrjes			
Brěžki, Kulowc, N. Wjes	244	241	3
Dubrjeńk	94	94	—
Hósk	113	113	—
Koćina	96	96	—
Kulow	1815	1808	7
Němcy	316	315	1

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 249. ze Zebnic: farař Michał Kětan.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 1080. z Budyšina: M. K.

Křižeŕske graty, šabraki

też tajke z pozłoćanymi a poslěbornjenymi tresami, rjane pyšne nuchawki, šulske toše — polstrowe meble — matracy a dr. w bohatym składže pola

Pawoła Wornača w Kukowje.

Štó njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan" so toči. — Derje tu też piješ.

w Budyšinje, napřećo dźiwadłej (Lawske hrjebje)

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Wozjewjam,

zo so jako **přirodny hojeŕ** na Židowje (pódla zastaraćeŕskoho wustawa a blizko dwórnišća) zasydlu a 3. swjaty dźeń jutrow (14. 4.) z lěkowanjom započnu. Po dołholětnym wukonjenju naturskoho hojenja w Drježdźanach a Pěrnje chcu nětk tudy swoju prócu swědomiće nałožeć a prošu česćenych wobydleri Budyšina a wokoliny wo dowěru a podpjeru.

Rěčne hodźiny: wšědnje wot 9—12 a 2—6 hodź., njedźelu jenož dopołdnja.

Kurt Müller,
přirodny hojeŕ,
na Židowje, Ćemjerćanski puć 126 D.

Hermank tu je!
Zelene štwórtki maš dawać!

Poručamy:
Rjane nowe židy, čorne mustrowane, 95 cm šěroke: **2,75, 2,95, 3,50.**
Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło 100 cm šěroku za **2,75** a **1,95.**
Wołmjany muslin jara tuni
Za fale a khuty **1,50, 1,25** a **0,95.**
rjane mustry poskića

Schaaf
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Na hermank Was přeprošuju,
zo byšće sebi pola mje tunjo nakupowali:
šulsku a woprawjeńsku drastu, drastu za muže a žony.
Poskićam wulki wubjerk!
Franc Mrštny, Bohata dróha 4

K zelenomu štwórtkej
daruj, štož je wužitne:
štrykowane pjezle — lacy — pulowry — woblečenja wot
Otto Osswald
Kamjeńtna dróha 7

Müllerec *konditarńja*
W Budyšinje, na póstowym naměšće.
dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so či posedźi.

Zahrodnistwo we Wudworju
sym přewzał a poručuju
rostliny wšelakich zeleninow k sadźenju, **nuchawki a kwětki** na rowy, do woknow a zahrodow.
Rjane wěncy zhotowju cyle tunjo.
Kurt Mühlhausen, zahrodnik.

Serbsku drastu:
khuty, fale, rubiška, nahłowjace a wopasne banty — wosebje tunjo —
Drastu za muže = žony = dźěći
Woblečenja k prěnjomu swjatomu woprawjenju poruča w bohatym wubjerku
Franc Bulang kupny dom w Kulowje

Himerec winarńja na mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe.

Drjewjane tofle,
filcowe a gurdowe, turnarske črije,
wšě
kolonialne twory
poruča
Fa. **Rehmus**
mějićal A. Koslowski
w Kamjencu, Budyšska dr. 31.
Wikowarjo dóstanu drjewj. tofle po fabrikskich płaćiznach.

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Märckel
w Budyšinje Lawske hrjebje 6
poruča
kłobuki - čapki
tunjo a w jara bohatym wubjerku

Wupjerki
jenož najlěpše twory!

zwjerśne łožo	12,80	11,60	**8,80**
wosebje šěroke		14,40	**12,80**
spódnje łožo	8,80	9,60	**7,20**
šěr. za hłowaki	2,—	1,60	**1,40**

Zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe!
Andreas Kasper
měj. J. Pilopp
na Jerjowej hasy 3 (Heringstr.)

Na wupokazki za
dźěćacu pomoc
kupujeće
= šaty =
pola
Hilger nasl. E. Wilček
Budyšin - Seminarska dróha 2

Waš **fotograf** je
Foto-Šołta
w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Dobre a rjane
wobućo
ma na składźe
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Hermanki,
zelene štwórtki,
woprawjeńske dary
za hólcy a holcy
Wšě připrawy
za **serbsku drastu:**
dobre nahłowjace a wopasne banty atd.
Nowy wubjerk rjanych křižeńskich bantow.
Jenož **dobre** wěcy
poskića
Arno Kube
w Budyšinje, Kejžorska dr. 12
Rěčimy serbscy!

Hotowu drastu mužsku a hólčacu
tkaniny wot krucha — šaty — deki atd. w dobrym wubjerku pola
Reinhardt Löffler w Kamjencu
Budyšska dróha

Khróšćičanska wosada
wuhotuje
jutře njedźelu 5. jutrownika 1936
na Wjeńkec žurli nowu pasijónsku hru
„Józef z Arimatheje".
Serbja z blizka a z daloka so wutrobnje na nju přeprošuja.

Drohotny pokład

najrjeńšich modlitwow a čitanjow ze swjatoho pisma wopřijeja

Bože mšě.

Tež katolscy Serbja móža je nětk skónčnje zeznać we swojej maćernej rěči.

Wužiwajće tutón krasny dar,

w jasnej, dobrej, kóždomu zrozemliwej rěči přihotowany.

Na farach rjanu knihu dóstanješ:

z čerwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—**
ze złotym rězkom za hr. **5,50** koži **6,25**
„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

88. hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje w Budyšinje

wutoru, 14. apryla 1936, popołd. 1/2 3 hodź.

Porjad:

1. Rozprawy.
2. Přednošk: Naša rěč po serbskim kraju — z pokazkami. Knj. dr. Wirth z Małoho Machowa pola Berlina.
3. Wšelčizny.

Dopołdnja wot 10 hodźin sem: Wotrjady.

Lubje přeprošuje

Předsydstwo Maćicy Serbskeje.

Dary

k zelenomu štwórtkej
k prěnjomu swj. woprawjenju
k wotkhadej ze šule

Dombuchhandlung M. Dilger w Budyšinje

Při mjasowych jětkach — Dalokorečak 3422

Bołmońčku je wotewrjene wot 11—6 hodźin.

Dobra ručna toška je rjany dar za žony a holcy.

Šulske toše we wulkim wubjerku!

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu).

Jutrowne kěrluše

za křižerjow

płaća wot nětka

jenož 30 pj.

Jutry so bliža!

Šuleńske čapki

kłobuki, měcy

pola

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Swjedźeńske krawaty

75 95 1.25 1.75 2.25

Zwjeršne (Bielefeldske) košle 3.50 3.95 4.75 5.75 6.75

Nócne košle a woblečenja, slě wopasy, podwjazki, dybzačne a wokołošijne rubiška, khornarje, rukajcy, gamaše, dobre šaty, zoki a nohajcy hižo za 29, 48, 95 pj.

Rudolph

Kejžorowa dróha 16

Křižerjo!

Kwěćele, rańki, nuchawki, ručane wěnčki

ma na wubjerk

Marja Pětrichowa

Serbske hrjebje 30

Witane dary k zelenomu štwórtkej!

Holčace woblečenja,	štrykow.	wulkosć 45	wot hr.	4,—
„ jaki,	„	„ 45	wot hr.	3,65
„ pulovry,		„ 45	wot hr.	2,25
„ fale,		„ 45	wot hr.	0,80
dźěćace nohajcy,		wulkosć 2	wot hr.	0,50
dźěćace podkholowčki,	kosmičkate		wot hr.	0,45
hólčace wobleč.,	trikot, podšite,	wulk. 45	wot hr.	1,40
„ „	štrykowane,	„ 45	wot hr.	3,95
„ „	(jupki)	„ 45	wot hr.	5,10
hólčace pulovry		„ 45	wot hr.	2,70
„ košle za šport		„ 70	wot hr.	1,30
„ falki		„ 45	wot hr.	0,55

Wulki wubjerk — małe płaćizny

pola

Otto Hauffe

w Budyšinje na hłownym torhošću.

Po krótkej khorosći zemrě štwórtk popołdnju do Božeje wole podata ze swjatymi sakramentami wjacy króć domawobstarana naša luba sotra, swakowa a ćeta

Hańža Žurec z Njebjelčic

dokonjawši 78 žiwjeńskich lět.

Přichodnu póndźelu dopołdnja 1/2 9 hodźin budźe jeje ćěło swjatočnje w Njebjelčicach pokhowane.

W Njebjelčicach, 2. apryla 1936.

W mjenje zrudźenych zawostajenych:
Mikławš Žur, bur.

Moju lubu sotru a našu ćetu

Khatu zwud. Brojerjowu, rodź. Horjenjec,

z Ralbic

je Bóh luby Knjez w jeje 73. žiwjeńskim lěće ze swjatymi sakramentami domawobstaranu 26. měrca do swojeje njebjeskeje domizny wotwołał. Poručamy jeje dušu do paćeri wěriwych.

Dźakujemy so wšitkim, kotřiž su jej za čas jeje žiwjenja lubosć a dobrotu wopokazowali, wosebje na dołhim, ćežkim khorołožu ju wothladali, na pustych wječorach za nju so modlili a ju k rowu přewodźeli, wosebje tež nošerjam

z wutrobnym „Zapłać Bóh tón Knjez!“

W Ralbicach, Kamjencu, Khelnje a Łazku,
na dnju pohrjeba, 29. 3. 1936.

W mjenje žarowacych přiwuznych:
Mikławš Horjeń, bratr.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorečak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

15. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **11. apryla 1936.** | **74. lětnik.**

Jutrowničkа — křižerjo.

Khrystus dźens horje stanył jo; alleluja, alleluja; tón tróštař swěta cyłoho. Alle-alleluja. Tak zanošuja lěto wot lěta naši křižerjo jutrowničku a z radostnym hłosom wospětuja přecy zasy hordozne alle-alleluja: alleluja z mortwych stanjenomu tróštarjej swěta cyłoho. Wozjewja dźě swjaty Pawoł tróštapołnu powěsć: „Přetož jeli zo smy z nim sobuzasudźeni do podobnosće joho smjerće, budźemy to też w horjestaću. (Romsk. 6. 5.)

Wot starodawnych časow sem naši křižerjo jutry rano hižo zahe tam a sem wosadne pola wobjěchuja a so modło wo Bože žohnowanjo proša. Připołdnju zarjaduje so potom swjatočny ćah z wupyšenymi konjemi, a křižerjo wobjěchawši farsku cyrkeŵ wopytuja cyrkeŵ susodneje farskeje wosady. Hišće dźensa klinči žiwje wothłós jutrownoho prědowanja njeboho fararja Barta, basnika Ćišinskoho, mi we wuchu, kotromuž jako Pražski studenta připosłuchach. Namołwješe dźě ze wšěm zapałom křižerjow, wotročka kaž bura, z pobožnej wutrobu so na procesijónje wobdźěleć a bohuspodobny nałožk serbskich wótcow a prawótcow we wšej česći wobkhować. Ćišinski to we swojimaj jutrownymaj basnjomaj „Křižerjo“ a „Dźědowe jutry“ krasnje wopisuje:

Hdyž je wotzwoniło připołdnju,
Křižerjo so w stupje ze wsy hnuja,
Po dwu porno sebi konje du,
Z mocu zaćahuja Haleluja.

W prěnim porje matej khorhowi,
W druhim kříž a Bože horjestaćo.
W čornej drasće křižerjo su wši;
Konje hordźa w jutrownym so graće.
Wokoło so cyrkwje rjaduja,
Modła za swojich so wótcow w zemi;
Jěchaju, hdyž směrki spaduja,
Domoj z pobožnymi kěrlušemi.
Moje dźěći, wótcow wašnjo česćće,
Zakhowajće!
Mortwym jutrow wysk na kěrchow njesće!
Dóńž přez rowy budźe křižeŕ wyskać,
W rowje tam jim njebudźe so styskać.
Wjele dobroh' našim wótcam prajće!

Křižerjo — to słowo dopomina na ćěmny kříž martry a struchłosće a z dobom pokazuje na jasny kříž tróštnoho z mortwychwstaća a wumožaceje radosće.

Podobny wuznam, kaž dobyćeŕske znamjo křesćanstwa, swjaty kříž, ma też Boži row w Jeruzalemje. Ćěło našoho Wumožnika bu „Wulki pjatk“ do skalnoho rowa położene, njedaloko městna, hdźež je swjaty kříž stał. Tak bu Boži row swědk hłubokeje zrudoby a tyšnosće. Tola samsne městno bu też swědk hordoznoho z rowawstaća a bjezkónčnoho Alleluja. Tule radosć začuch wosebiće we swojej měšniskej wutrobje, hdyž mějach njewšědne zbožo, njedźelu 6. meje 1928 na Božim rowje, kiž je nětko k wołtarjej připrawjeny, Božu mšu čitać. Dokelž ma grekska a armeniska cyrkeŵ w Jeruzalemje samsne prawa nad Božim rowom kaž katolska cyrkeŵ, je tute swjate městno wob dźeń jenož někotre hodźiny za Boże mšě swobodne. Zo bych tam hižo rano zahe był — cyrkeŵ swj. rowa so trochu pozdźišo wot turkowskoho zamkarja wotewrja — dyrbjach na zwjeŕšnej cyrkwi pola franciskanow přenocować. Rano po 4 hodź. móžach k wołtarjej přistupić; arabiski hólčec bě mi z ministrantom. Khětro nizke durje, jenož 1,33 m wysoke, wjedu k swjatomu rowej. Rumnosć je tak snadna, zo maja tu lědma 4 wosoby městna. Hordozny row našoho Wumožnika, do skały wurubany, je 0,66 m wysoki, 1,89 m dołhi a 0,93 m šěroki a je z běłym marmorom wobrubjeny. Měšnicy smědźa tu přez cyłe lěto jutrownu Božu mšu čitać. Wosebje hnujaca je modlitwa „Credo“ a słowa „crucifixus mortuus

et sepultus est... et tertia die resurrexit a mortuis ..." je wumrěł a pohrjebany był ... a třeći dźeń je z mortwych stanył. Přez tři dny je potajkim ćěło Khrystusowe na samsnym městnje wotpočowało, hdźež nětko swjaty wołtař stoji. A Offertorium jutrowneje Božeje mšě nam słowa Swjatoho Pisma naspomina: „Terra tremnit et quivit ... zemja zatřepota a so změrowa", hdyž Knjez z mortwych stany. Haleluja. P. Š.

Jutrowna swěca.

Jutrowna swěca je wóhniwy stołp Nowoho testamenta, znamjo z rowa stanjenoho Khrystusa. Jeje swětłosć wobbłyšćuje wołtarje wodnjo a w nocy, swěći so při dupje a při smjertnym łožu a na rowach našich zemrětych. Kaž jutrowna swěca, tak promjenja so wšitke swěćki, kotrež po zmysłu a ważnosći so na njej zaswěćeja, a zanurja nam mysl do duše wo „njezakhodnym žiwjenju z Khrystusom".

„Wot mortwych njeje so ani jedyn wróćił", tak hanja dwělowarjo. To njeje wěrno! Jedyn je zasy přišoł! Jedyn, kiž po swojej smjerći so swojim wučownikam a črjódam wěriwych pokaza. Jedyn, kiž w błyšću swojoho překrasnjenoho ćěła Saulej so pokaza a njepřećela cyrkwje do jeje japoštoła přewobroći. Jedyn, kotrohož móc cwólbu wojakow wućěri wot prózdnoho rowa a kotrohož miłosć dwělowarjej dowoli, błuznow wumožerja so dótknyć. A tutón jedyn, kiž zasy přińdźe z raja mortwych, nam rukuje, zo też my raz zasy přińdźemy — nic drje, zo bychmy wospjet róže zemje wobsydnyli a jeje ćernje zasy začuwali, ně, zo bychmy wěčne róže pak wěčne ćernje žnjeli ze skutkow našoho zemskoho byća..

Njezakhodne žiwjenjo je naš wosud. Ale wšo na tym zależi, zo je wěčne žiwjenjo z Khrystusom. Dobudźemy je přez křiž, z kotrohož swěćatym znamjenjom je jutrowna swěca debjena. Křiž je „wohnjowomu słołpej" Nowoho Zakonja wurjadne znamidło; dyrbi też našomu žiwjenju ze znamjenjom być. Budźmy cyli křesćenjo, potom smy też hódni człowjekojo, kotrychž žiwjeński skutk smjerć přesaha a wuklinči w jutrowničcy wěčneje radosće.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Jutrowničku rano w 5 hodź. su wosebite kemše za našich křižerjow ze zhromadnym swjatym woprawjenjom. — Nowe šulske lěto započina so srjedu po jutrach. Małe dźěći, kotrež prěni raz do šule přińdu, přijimaja so hakle štwórtk w 10 hodź. w swjedźeńskej žurli tachantskeje šule. — Kaž słyšimy budźe po młodych jutrach naša farska cyrkej přetwarjena a wobnowjena. W tutym času njehodźa so w cyrkwi žane Bože służby wotměwać. Tute budźa tohodla w času přetwarjenja w kapali tachantskeje šule. Njedźelu su Bože mšě w 7 hodź., w 8 hodź. a w 9 hodź. ze serbskim prědowanjom. Zdobom je w 1/2 11 hodź. Boža mša w tachantskej cyrkwi. Spowědź budźe słyšana na sobotach w tachantskej cyrkwi a w klóštrku franciskankow. Njedźelu je też přileżnosć w šulskej kapali. Njedźelu 24. meje přistupja prěnje swjatowoprawjeńske dźěći k blidu Božomu.

— Wot 22. měrca hač do 5. apryla měješe tudyša wosadna młodosć ważne dny. Cuzy knjez z Wrótsławja prědowaše młodości kóždy dźeń rano a wječor wo Božich wěrnosćach a dobrym křesćanskim žiwjenju. Prěni tydźeń służeše knježnam, druhim młodźencam. Bołmončku wječor skónči so hnadowny čas w tachantskej cyrkwi, při čimž so też tachantscy knježa a mnozy z wosady wobdźělichu. Młodźency a knježny běchu na nabožne dny wosebiće přeprošeni byli. Wulka ličba tutomu přeprošenju sćěhowaše.

Z Radworja. 29. měrca dyrbješe „Katolska Bjesada" swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu wotměć. Drje wólbow dla pak běše so mała črjódka pola Kralec zešła. Tuž bu přednošk wotstorčeny na přichodny měsac. — Drježdźanska katolska filmownja pokazowaše tu srjedu 1. apryla zasy raz swoje wobrazy. Widźachmy jězbu katolskich młodźencow z Němskeje do Roma k Swj. Wótcej. Tute pućowanjo běše lěta 1934. Wopyt předstajenjow, popołdnju za dźěći, wječor za dorosćenych, njeběše runje spokojacy. — Lětsa poskići nam knjez farař Nowak přez cyły póstny čas wšědnje na kemšach słowa Swjatoho Pisma też w serbskej rěči a k tomu krótke prědowanjo. Přeživichmy tak doma dołhe swjate exercicije, kaž je to něhdy prěni křesćenjo w posće mějachu. — Bołmončku wuwichu so tu wosebje swjatočnje předpisane wobrjady. Hižo 1/2 9 hodźin zhromadźi so cyła wosada we a wokoło cyrkwičky Swj. Křiža — na kěrchowje. Bohosłowcaj, wosadnej synaj, čitaštaj serbski słowa Swj. Pisma. Dźěći spěwachu „Hosanna". Potom ćehnjechu wšitcy ze swjećenej bołminu w rucy po wsy do „Jeruzalema" — do farskeje cyrkwje. Hłowne wrota běchu wupyšene. Tam běše předpisany spěw, też w maćernej rěči. Potom hakle zastupichu wšitcy do domu Božoho, hdźež běše Boža mša — njekrawny wopor Nowoho Zakonja — ze spěwanjom

Serbska cyganka.

(Skónčenjo.)

Do Pariza, hłownoho města Francózskeje, běštej dwě cygancy přijěłoj. Tola njeběštej to cygancy, kajkež woni pola nas wokoło dundaju, ně, běštej to wosobnej młodej knjenje. Njekhodźeštej w trundlach a roztorhanych drabach, ale w židźe a somoće. We wosobnym hosćeńcu bydleštej a wosobni knježa a knjeje jeju tu wopytowachu. Kóždy chcyše sławnej cyganskej wumělcy widźeć, a kóždy bě zbožowny, móžeše-li z nimaj słowčko popowědać. Po cyłym měsće so wo nimaj rěčeše. Někotři wobdźiwachu jeju njewšědnu rjanosć, druzy zasy bóle jeju překrasnu hudźbu. Wosebje pak sławjachu a khwalachu młódšu cyganku. Ludźo nochcychu ani wěrić, zo bě wona docyła dźěćo jeneje cyganki. Jeje hłós bě čisty a jasny, jeje wóčko miłe, nježne. Kóždy chcyše jeje cuni hłós słyšeć, na jeje wóhniwu a tola tak zrudnušku hudźbu posłuchać. Wšudźom, hdźež wona njespěwaše, so ludźom na koncertach wostudźeše.

Zasy měješe so wulki koncert wotměć a to k česći młodoho molerja, kotryž běše sebi ze swojim wurjadnym dźěłom hódnosć doktora dobył. Njeměješe při tym wjele hercow a sławnych hudźbnikow piskać, wjele khwalbnje znatych spěwarjow a spěwarkow wustupować. Jenož sławnej cygancy měješej tutón spěwny wječor wokrasnić.

Njeběše tohodla dźiw, zo bě zahe z wječora hižo zala, hačrunjež dosć wobšěrna, cyle přepjelnjena. Ani městnička njeběše prózdnoho, khiba somoćany stoł prědku před jewišćom, přihotowany za młodoho wumělca. Zala běše wulkotnje wobswětlena a z njewšědnej pychu wudebjena. Na zadnjej sćěnje, runje jewišću napřeco, wisaše krasny wobraz młodoho doktora wšón z kwětkami a ławrjencowymi pletwami wobwity.

Z dypkom dźewjećich so zaklinka. Wšo nadobo wućichny. Pódlanske durje so wotewrichu a z nimi zastupi młody moleŕ, powitany z powšitkownym přihłosom.

Běše to rjany młodźenc, kotryž so wšěm přećelnje kłonjo za wopokazanu česć dźakowaše a so potom na přihotowanym stole posydźe. Postawy bě zróstneje, ale šwižneje. Młódne wobličo z wysokim nadobnym čołom bě połne žiwjenja. Čornej wóčcy so jasnje zyboleštej.

Zasy so zaklinka. Zawěšk so wotćeže. Ale na jewišću stoješe jenož młódša cyganka; starša bě nahle skhorjeła. Čežki nadawk, cyły spěwny wječor sama wupjelnić, bě młodej knježnje napołożeny.

Bjez dźiwa, zo jej čerwjenej ličcy blědnjetej, bjez dźiwa, zo jej wutroba pukoce. Stoji tu z wóčkomaj na poł zawrjenymaj. Jeje běłej rucy dźeržitej złotej hejcy, kotrejž měješej bórzy cymbalowe truny zbudźić, wožiwić. Nětko

pasijóna po słowach swj. sćenika Matija. — Znata wosoba, strażnik na knježim dworje Michał Lukaš, 60lětny, starościwy nan swojich dźěći, je po krótkim khorołožu zemrěł a bu tydźenja swjatočnje pokhowany. R. i. p.

Z Khróśćic. W zańdźenych dnjach dósta naš wosadny kěrchow jenu nowu pychu. Na row loni w lěće zemrětoho bywšoho wysokodostojnoho knjeza fararja a duchownoho rady Jakuba Šewčika bu rjany nowy pomnik stajeny. Zhotowił je jón rězbarski mištr Hoza w Budyšinje z běłoho sudetiskoho marmora. Jednory a tola wumělscy krasnje skutkowacy pomnik pyši měšniski emblem: keluch wobwity wot winowych kitkow a pšeńčnych kłóskow. Kříž z mjedźanej Božej martru jón krónuje. Tak budźe tónle rjany pomnik wosadnych a druhich stajnje dopominać na horliwoho měšnika we winicy Knjezowej, na njesprócniwoho spěchowarja serbskeje rěče a serbskoho žiwjenja.

Z Khróśćic. Zašły tydźeń předstaji so tři króć — a to srjedu za dźěći, pjatk a njedźelu za dorosćenych — pasijónska hra „Józef z Arimatheje“ w tudomnej wjesnej žurli, kiž bě na wšěch dnjach přepjelnjena. Hižo z toho sćěhuje, zo ma lud też za khutne hry bjez swětnoho zawjeselenja połnoho dorozemjenja. Tuta khutna hra so derje za póstny čas hodźi. Wona staja do srjedźišća tamnoho tajnoho přiwisowarja Khrystusoweje wučby, mjenujcy Józefa z Arimatheje, kiž bě jako sobustaw židowskeje wysokeje rady kruće zwjazany na wěru swojich prjedownikow, štož hižo z joho ważnoho zastojnstwa sléduje. Njedźiwajo toho pak bě wěrnosć křesćanskeje wěry spóznał a so Messiasej přikhilił, runje kaž joho mandźelska Veronika a Nikodemus, też sobustaw wysokeje rady. Wokoło Jozefoweje wosoby plećechu so wšelake powědańčka a legendy, w mnohim zwisku z Wumožnikom, kotrež je Pawoł Kmjeć w Khróśćicach dramatizował a na wušikne wašnjo z Khrystusowym ćerpjenjom zjednoćił. Je woprawdźe zbožownu ruku měł, wě serbske pjero wodźić a khutnu maćiznu samo do wjazaneje rěče tworić. Do hry su krasne žiwe wobrazy zaplećene, kotrež jeje wuspěch wo wjele powjetšuja. Dyrbi so wuznać, zo běchu hłowne róle w najlěpšich rukach, też hrajerjo mjeńšich rólow stajichu swojoho muža, tekstowu rólu hraješe spisowaćel sam. Wězo je we wšěm w knjezu kapłanu dr. Hórniku wulkeje pomocy namakał, kiž ma sobu najwjetšeje zasłužby wo dobre poradźenjo předstajenja. Za nje bě autor jara přihodne kulisy sam namolował a hewak proste jewišćo jara praktiscy připrawił. Tak su wšitcy hrajerjo a pomocnicy njewočakany wuspěch zmóžnili a sebi dźak připosłuchařstwa dobyli. Jich dźak a cyłeje wosady tołmačeše knjez farař Wjeńka, wukhwaleše dźěło młodoho autora a joho zwólniwych pomocnikow a přeješe sebi, zo bychu so po možnosći podobne hry w dalšich róčnych časach předstajiłe. Wšće bychu so ze wšěch stron dźaknje přijałe. Wězo je při tym wjele prócy, dźěła a lubosće k wěcy trěbne. Ale naša młodźina dopomha rad k dobromu skutkej we Łužicach.

Z Hórkow. Wobžarujomne njezbožo je tu potrjechiło dźěłaćerja w Halbachec skale, Jurja Lorenca z Hórkow. Njenadźicy bě so ze skały pušćiła sylna kamjeńtna murja. Blizko při njej wjacy ludźi dźěłaše, kotřiž pak so w prawym času wukhowachu. Znjezboženy pak doćeknyć njemóžeše, bu wot padacych kamjenjow poraženy a ćežko zranjeny. Wbohomu běštej so wobej nozy wyšše koleń złamałoj a też druhe zranjenja je poćerpił. Hnydom přiwołany lěkař Dr. Thill da joho ze sanitetnym awtom do Budyšskeje khorownje dowjesć. Lorenc je ženjeny a ma črjódku hišće njezastaranych dźěći.

Z Worklec. Pjatk 27. měrca bě w našej šuli swjatočne rozžhohnowanjo z knjezom kantorom a wyššim wučerjom Renarjom. Po docpětej zakońskej starobje stupi wón do derjezasłużenoho wotpočinka. Knjez šulski wjednik a wyšši wučeŕ Jurij Renař je 33 lět w našej šuli skutkował z přikładnej swěru. Wón je dźěłał za cyrkej a wosadu, a z tym za naš lud. Lěta dołho je zastawał dźěło organisty w našej kapałcy a z tym dawał Bohu česć, zdobom pak też zwjeselał wutroby pobožnych wěriwych. Njech Bóh luby Knjez jomu bohaće mytuje wšu joho prócu a dźěło!

Z Njebjelčic. Zańdźeny tydźeń twarjachu na našej wěži nowy časnik. Dotalny časnik běše tu na 50 lět swoju službu činił a bu tehdom hižo stary kupjeny. Nětko pak běše cyle wosłabnył a njechaše dale wjacy służić. Hižo lěta dołho wjacy hodźiny njebiješe. Tak dyrbjachmy so wo nowy postarać. Časnik připrawi naš serbski časnikarski mištr Mencl z Dobrošic nanajwustojnišo. Wjacy dnjow traješe dźěło. Wón ma 300 mm wulke hłowne koleska a automatiske naćahanjo, tak zo žane wobstaranjo wjacy njetrjeba. Wón bije nam nětko běrtlki a hodźiny do srjedźnoho a wulkoho zwona. Tak słyša wosadni nětko zasy hodźiny bić a wědźa přecy, kajki čas mamy. Też cyferniki buchu ponowjene, štož je molef Buk derje wobstaral. Bóh dał, zo by nowy časnik nam prawje zbožowne hodźiny bił!

Z Konjec. Pjatk před tydźenjom zarjadowa naša šula swjedźeńsku hodźinku, zo by so hódnje rozžohnowała

---

syda so na z čerwjenym somotom poćehnjeny stoł a bjerje cymbale na kolenje.

Nadobo dyri z wobrotnym wotmachom do trunow. Hejcy jenož tak zlětujetej. Přecy khětřišo saha do trunow. Přecy mócnišo zanošuja so zwuki. Lědma je zasłyšiš, měniš, zo ći hišće we wušomaj klinča, ale dawno su hižo twóchłe. Wšitcy so dźiwaju. Ale to běše jenož prěni pospyt. Cyganga popřestawa pozběhnywši wobej hejcy.

Znowa zahraje. Jenož zlohka złotej hejcy třepotatej. Cunje hłosy zynča truny, kaž by so jich jenož muchace křidło podótkło. Lědma je słyšiš. Cyganka hlada při tym stajnje k njebju, kaž by hakle wot tam wočakowała prawoho zahorjenja.

Nadobo wožiwi so jej cyłe wobličo. Pyri so kaž róža. Wóčcy so płomjenitej.

Też hudźba so nětko cyle změni. Mócne akordy klinča z trunow. Je, kaž bychu syły jandźelow we wyššinach juskałe, pak zasy spěwaju truny kaž sołobiki w brězowym hajku. Hnydom zasy zašumja kaž z wichorami a wuklinča skónčnje do bórbotanja hórskeje wodźičky, hdyž so po hładkich kamuškach žórli. Nadobo zasy słyšiš wójnski pokhód. Je ći, kaž bychu třělby praskałe, ranjeni stonali, dźěći žałosćiłe, maćerje płakałe. A zasy woćichnje hołk hołk trunow. Jenož něšto ćeńkich trunow hišće zynči. A zasy truny wotućeja. Zwukow dale a bóle přibywa. Hłosy zjednoćuja so do krasnych akordow hodownoho kěrluša: „O pastyrjo wy . . .“ Tola hižo zasy słabnu. Zynki bywaju přecy cuniše. Skónčnje so zda, kaž by maćefka zrudnje płakała na rowje swojeje dźowčički. Nadobo zaklinči nježny, lubozny hłós. Mysliš, zo słyšiš jandźela spěwać. Cyganka spěwa rjanu serbsku pěseń: „Přadła je Marja kudźełku.“ Wšitcy słuchaja nanajkedźbnišo tymle překrasnym zynkam. Cuza drje je jim rěč, ale nježne, mjehke jeje zwuki powědaja tak zrozemliwje, přikhadźejo z wutroby kradnu so zasy do wutroby.

Wšitcy z radosću zajuskaja, wšitcy dźakuja so jej mócnje přihłosujo za jednory drje, ale tola tak přelubozny spěw. Wšitcy posypaja ju móhł rjec ze samymi kwětkami. Ćiše z pozačinjenymaj mikawčkomaj, do kotrychž skradźu sylza stupa, stoji tu kaž w różowym dešću.

Jenož młody wumělc njeplaca z rukomaj, njepřićisnje młodej spěwarcy różički. Z ruku zadźeržuje sebi woči, z kotrychž horce sylzy kapaju. Što drje bě joho tak hnuło? Haj, wón wšak bě wjacy słyšał, hač wšitcy druzy; wón bě słyšał serbski spěw, zynki z lubeje domizny. Ach, hdźe běchu tamne zbožowne časy, hdyž wón z Hajnkec Hańžku tutu pěseń spěwaše?

Ale hižo zasy klinča truny, zazwonja kaž njedźelske zwony. Hłosy dale a bóle rostu, bywaja přecy mócniše, połniše. Zasy cyganka rjanu serbsku pěseń zaspěwa: „Sym

z wyššim wučerjom Mikł. Hajnu, kiž so po 39lětnym dźěłapołnym skutkowanju při Konječanskej šuli na wotpočink poda. Šulske dźěći spěwachu k zawodej kěrluš. Nětčiši šulski wjednik dźakowaše so wotkhadźacomu za swědomite a přikładomne skutkowanjo a też Kamjenski wyšši šulski rada Otto wuzběhowaše joho woporniwosć, wutrajnosć a lubosć, z kotrejž je wyšši wučeŕ Hajna w dołhich lětach dźěći wukubłował a wupraji jomu za to wutrobny dźak. Dźakne słowa šulerja swědčachu wo lubosći, kotraž šulske dźěći z jich wučerjom zwjazowaše. W mjenje šulskoho wubjerka rěčeše měšćanosta Rjehor. Wón pokazowaše wosebje też na zasłužbne dźěło knj. Hajny, kotrež je w ćežkich wójnskich lětach za cyłu wosadu tu wukonjał; hdźežkuli je mohł, je pomhał a radźił. Za njewočakowane počesćowanjo so knjez Hajna hnuty dźakowaše. — Wyšši wučeŕ Hajna je pódla swojoho powołanskoho dźěła wjele skutkował za swój serbski narod. Za serbske jewišća je připrawił někotre dobre hry, kotrež so často z wulkim wuspěchom předstajeja. Też jako komponist a dirigenta je sebi dobył zasłužby wo serbske ludstwo. Ralbičanska „Lilija“, z kotrejž je zrosćeny wot młodosće, joho zasłužby dźaknje připóznawa. — Pilnje je knj. Hajna podpjeral serbske pismowstwo a też do našoho „Kat. Posoła“ rady přinošował runje kaž do „Krajana“. Za wšu joho přiwisnosć a prócu so knj. wyššomu wučerjej tohodla też towarstwo ss. Cyrilla a Methoda wutrobnje dźakuje z přećom, zo by nětk po dokonjanej zastojnskej służbje wužiwał swój wotpočink prawje čerstwy a strowy. Zdobom wuprajamy nadźiju, zo knjez wyšši wučeŕ Hajna też w přichodźe našomu towarstwej swoju lubosć a podpjeru njezapowě.

Wysokodostojnomu knjezej

arcyměšnikej Jakubej Žurej,

fararjej w Ralbicach,

prjedawšomu redaktorej „Katolskoho Posoła“,
horliwomu spěchowarjej zaměrow towarstwa ss. Cyrilla a Methoda, wuprajamy

k 60. narodninam najwutrobniše zbožopřeća.

Kaž krótko před dokónčenjom tutoho čisła zhonichmy, budźe knjez arcyměšnik Žur na dnju swojich narodninow **14. apryla** (třeći swjaty dźeń) na hnadownym měšće w Róžeńće swjatočnu Božu mšu swjećić. Swjedźeńske prědowanjo změje knjez kapłan M. Cyž z Budyšina.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Mišnjanscy biskopja po założenju Budyšskoho tachantstwa.

Hendrich (1228—1240). Wón spěchowaše rozšěrjenjo a wobkručenjo křesćanstwa wosebje ze założowanjom a podpjeranjom klóštrow. Z Magdeburga starachu so za wobroćenjo Serbow wosebje z wobdźěłanjom serbsko-němskoho swjatoho pisma, z kotrohož je Magdeburgski starožitnosćeŕ lěta 1832 kruch w starych pismach namakał. — Ale wěc dźěše pomału. Tak hrožeše Halberstadtski biskop hišće lěta 1235 Serbam nad rěku Ohru (k połdnju wot města Gothy w Thüringskej), zo jim jich dwory wozmje a němskim buram da, jeli pohanjo wostanu. Potajkim w lěće 1235 běchu tam hišće pohanjo.

Konrad I. z Walowow (Wallhausen) (1240—1258). Wón běše duchownym zakazał, za bjezbóžnoho češkoho krala Wjacsława cyrkwinske wobrjady dokonjeć. Dokelž pak běchu wšelacy z nich z bojosću před surowym kralom tule zakaznju přestupili, wupraji bamž na Hornju Łužicu, na duchownych sobu, cyrkwinske khostanjo (interdikt), kotrež bu hakle zběhnjene, hdyž so kral skónčnje z bamžom wujedna. — Konrada sćěhowaštaj:

Albrecht II. (1258—1266) a Withego I. z Kamjenca (1266—1293). Za joho časy potrjechi cyrkwinske khostanjo biskopa samoho. Wón měješe mjenujcy dźesatk do Roma dawać. Dokelž pak běše w joho samsnym kraju 1271—75 hłód a nuza, zapowě so wón, dźesatk wotedawać a běše swojim duchownym runje tak činić poručił. Tohodla joho bamž z cyrkwje wuzamkny. (Najskěrje běše bamž přez přisłodźerjow wo wobstejnosćach w Mišnjanskej diecezy wopaki rozwučeny). — Dokelž tehdom žanoho krala a kejžora njeběše (interregnum), činjachu mali wjeŕchowje, zemjenjo a ryćerjo, štož chcychu. Woni zawinychu wosebje husto też wšelake njeprawdy přećiwo cyrkwjam a duchownym

---

Serbow serbske holičo, mi Hańžka rěkaju.“ Cyłe swoje wumělstwo tu nałoži. W tutej pěsničcy wuspěwa mócne swoje začuća. A cymbalowne truny z njej juskachu, jako bychu z njej začuwałe.

Spěw wuklinča. Jenož truny hišće ćiše zynčachu. Koncert bě nimo. Z najwjetšej sławu bě cyganka swój ćežki nadawk wuwjedła.

Wšitcy změrom sedźo wostachu, jako bychu hišće słyšeli překrasne zynki. Jenož młody wumělc hnydom poskoči w spodźiwnym njeměrje. Na cyłym cěle třepotajo khwataše na jewišćo k młodej cygancy. Dźiwna myslička bě jomu nadobo přišła. Něšto słowčkow šepny spěwarcy do wucha. Tuta nahle zblědny a zatřepota kaž lilija w cunim wětřiku. Zasy so začerwjeni, poskoči a padźe młodźencej wokoło šije zdychnywši: „Mój Bogdano!“

Krótke to słowo rjekny młodomu molerjej wjacy hač dołhe wułożowanja: Hajnkec Hańžku bě namakał.

Też cygancy přeradźi Bogdanowy wjesoły wukřik „Moja Hańžka“ cyłe potajnstwo.

„Wěm, luba Hańžka, zo tak mjelčo płakaše, hdyž ty serbski spěw spěwaše“, praji młodźenc po khwili starosćiwje, mózu ći horjo wolóžić?“

„Ach, mój luby Bogdanje, dopomnich so na lubu serbsku Łužicu a na rjane časy, kotrež tam z tobu a z lubym nanom přeživich. Při tym so mi tak zastyska. A w tym wokomiku dohladach so na twój wobraz na sćěnje. Tu so mi zezda, zo je tamle tón stary wojak cyle kaž mój nan, a hólčec, kiž jomu za prózdny rukaw skubajo so na kolenu kołsa, ty, luby Bogdano, a holčka, kotraž jomu šědźiwu hłowu majka, ja sama. Wšitke tele rjane dopomnjeńki z młodych lět zasy w mojej duši wožiwichu. A při tym bu mi tak ćežko we wutrobje, zo sym jenož wboha cyganka.“

„To wšak sy najdlěje była“, wotmołwi z wjesołosću Bogdan, „wot nětkole sy moja njewjesta!“ A tu wobja Hańžku a wobkruči swój slub njewjestu čestnje na čoło košo. —

Ludźo njemóžachu so dodźiwać. Što měješe tutón wustup rěkać?

Tu spadny zawěšk. Mjelčo wotsalištaj so Bogdan a Hańža z pobočnymi durjemi. Nichtón jeju wotkhad njepytny. Wšitcy sedźachu hišće w koncertnej zali a zhódawachu, što móhł tutón spodźiwny podawk woznamjenić.

* * *

Běše rjany nałětni wječor. Słónčko bě Boži domčk šło. Złote hwězdki spohladwachu z njebjeskeje módriny. Połny měsačk dobywaše so z ćemneje mróčałki, z kotrejž bě so ducy po puću zetkał. Sleborne joho pruhi swěćachu stulenomu šědźiwcej do wočow a cuni wječorny wětřik hraješe sebi z joho šědźiwymi włosami, kotrež tam a sem pod

Z tym nastawaše wjele zwady a rozkory. Tuž dyrbješe biskop přećiwo nim wustupować. Tutón wuzamkny synow tajkich zemjanow, kotřiž biskopow abo duchownych jatych dźeržachu, wot měšniskeje swjećizny a jich dźowki wot zastupa do klóštrow. Też wšěch zemjanow a małych wjerchow, kotřiž cyrkwje abo pohrjebnišća wurubichu abo zapusćichu, wuzamkny z cyrkwje. Jich mjena buchu kóždu njedźelu při zaswěćenych swěcach w cyrkwjach zjawnje čitane, doniž so njenakazachu. Jeli w njepokutnosći wumrěchu, zapowě so jim też cyrkwinski pohrjeb. — Withego postaji lěta 1266 nětčišu rjanu biskopsku cyrkej w Mišnje a natwari město Kulow skoro cyłe zasy nowe, za čož wone w němskej rěči mjeno „Wittichenau“ přija. Też město Biskopicy wobda wón z murju. — Withegowi nastupnicy běchu: Bernard z Kamjenca (1293—1296), Albert III. hrabja z Lěsnika (Leisniga) (1296—1312), kotryž běše sam Serb a swojomu serbskomu ludej trěbnych duchownych sćeleše, a:

Withego II. z Koldic (1312—1342). Wón wujedna na cyrkwinskej zhromadźiznje w Mišnje zwadu mjez Budyšskim swětnym a klóštrskim duchownstwom. — Też za joho časy běše hłód, tak zo ludźo koruški, žołdźe a štomowe pupki jědźachu a skoru a lisćo do khlěba pječechu. Biskop staraše so za khudych w biskopskimaj městačkomaj Stołpinje a Biskopicach. K hłodej přida so hišće mór, kotryž wjele tysac žiwjenjow zniči.

Jan I. z Eisenberga (1342—1370). Lěta 1365 připokaza bamž Mišnjanske biskopstwo, kotrež běše dotal pod Magdeburgskim arcbtskopom stało, k Pražskomu arcbiskopstwu. — Lěta 1348 zakhadźeše zasy mór, za dwě lěće pak wudyri přesćěhanjo židow, při kotrymž křesćenjo wjele židow spalichu a mnozy židźa z bojosću před přesćěhanjom sami we wohnju smjerć pytachu. — Jana I. z Eisenberga sćěhowachu: Konrad II. z Walowow (1371—1375), kiž docpě, zo buchu wustawki Budyšskoho tachantstwa w Romje připóznate; Jan II. z Jenčistajna (1376—1375), kotrohož bórzy za Pražskoho arcbiskopa wuzwolichu; Mikławš I. z Bukowow (Lübeck) (1379—1392), dotal biskop w Bukowach a Jan III. z Ketlic (1393—1398). Wón mnohich wójnow a njeměrow dla swoje zastojnstwo złoži, za 10 lět w Budyšinje wumrě a w tamnišim franciskanskim klóštrje swój posledni wotpočink namaka.

Thimo z Koldic (1399—1410). Tehdom zeńdźe so cyrkwinska zhromadźizna w měsće Pisa w Italskej. Thimo na nju pućowaše, bu pak w Kärnthenskej wot rubježnikow napadnjeny a wurubjeny. Dokelž běše na cyrkwinskej zhromadźiznje wjele pjenjez přetrjebał, zawostaji po smjerći telko dołha, zo dyrbješe Mišnjanske tachantstwo hród Stołpino předać. — Rudolf z Planic (1411—1427). Za čas joho skutkowanja běše cyrkwinska zhromadźizna w Konstancu. Dokelž žanych pjenjez njeměješe, biskop Rudolf na nju njejědźeše, ale pósla tam universitnoho rektora Hoffmana z Lipska za swojoho zastupjerja. — Jan IV. (1427—1451). Wón běše wučeny a nahladny muž. Swoje knihi — knihi běchu tehdom hišće jara drohe — wotkaza cyrkwi w Koćebuzu, zo bychu je khudźi měšnicy za swoje studije wužiwać móhli. — Hižo za joho předkhodnika nastachu Husitske wójny, kotrež čas tuteju biskopow wupjelnjeja.

Do šule.

Ty sy při maćeri było,
A sej při njej derje mělo.
Mać za tobu zhladowaše
W khorosći, w kóždym straše.

Mać je twoje sylzy trěła,
Z tobu sobuželnosć měła.
Wona tebje stražowaše,
Złomu, hrěchej wobaraše.

Nětk, ty do šule maš khodźić,
Mać će njem'že přecy wodźić.
Při puću ći kwětka kćěje,
Słónčko na tebje so směje.

Njeprašej so, dźěćo, wjele!
Mać će nětko do š'le sćele!
A też Bóh će z domu woła:
„Pój a wukń!“ je joho wola. -y-

Kedźbu! **Dodawk** **Kedźbu!**

najnowšich kěrlušow je rozpředaty a ma so z nowa čišćeć.

Namołwjamy z tutym wšitkich, kotřiž maja někajke přeća abo dobre rady k tutej wěcy — wosebje pak prosymy knježich duchownych wo to — zo chcyli hnydom, najpozdźišo do 16. apryla, čišćerni wozjewić, što měło so po móžnosći při nowoćišću „Dodawka“ wobkedźbować. Też porjedźeńki k Wosadnikej so hodźa přiwzać.

wojeńskej čapku won kukachu. Ale Hajnkec nan — to bě starc, kiž tam na ławcy před durjemi sedźeše — njewidźeše jasne pruhi měsačkowe, njepytny cunjoho wječornoho wětřika, njesłyšeše tupot konjacych kopytłow, kiž so dale a bóle bliżeše.

Běše sebi zdrěmnył. Rjany són so jomu dźiješe. Widźeše swoju Hańžku a młodoho Bogdana, kak wonaj před nim klečeštaj. Wón jeju žohnowaše położiwši swojej rucy jimaj na hłowu, a tykaše jimaj slubny pjerśćeń na porst. A wobaj joho wobjimaštaj, košeštaj joho blěde lico a płakaštaj z wjesołosću. Tu wotući.

Ale hdyž wóčcy wotewri, bu ze sona woprawdźitosć: młodźenc a knježna joho wobjimaštaj, Bogdan a Hańža. Tola joho stara hłowa njemóžeše to wopřijeć, joho rozom to wěrić, zo bě we wóhnju spalena Hańžka zasy z mortwych stanyła. Hakle hdyž jomu Hańža wšitko wupowěda, kak běchu ju cyganjo sobu wzali, kak bě ju potom młoda cyganka, kotraž běše z bohatym Čornohórcom woženjena, wukubłała a wosebje w hudźbje rozwučowała, kak běše do Pariza přišła, tam so z Bogdanom zasy spóznała a nětko z nim so sobu do wótcneje Łužicy wróćiła, zrozemi wšitko. Płačo zdychny: „Božo, kak sy tola miłosćiwy.“

Zasy spěwachu wšitcy tři hromadźe we wrótnicy před swjećećom maćerje Božeje Čenstochowskeje. Zasy swěćachu Bože hwěžki na njebju. Też Bogdanowa mać tam ze złotym wokneškom jim do wrótnicy spohladowaše. Tola zła knjeni jich nětko wjacy njerozehna. Ně, knjez sam tykny Bogdanej a Hańži slubnej pjerśćenjej na porst a Hajnkec nan jeju slub požohnowa.

Po třoch njedźelach wjedźeše Bogdan Hańžu jako swoju njewjestu k wołtarjej. A hdyž ju jako mandźelsku domoj přiwjedźe, lehny so Hajnkec nan na smjertne łožo. Dawno hižo běše khorowaty, njenadźita radosć pak joho mocy dołama. Posylnjeny z khlěbom njebjeskim radlubje swoju sprócnu hłowu do rowa położi. Lohka a ćicha běše joho smjerć. Dawno dźěn bě jomu zeńske horjo a njezbožo wutrobu złamało. A hdyž poslednje słónčne pruhi wječorne njebjo wokrasnjachu, wumrě zbóžnje w Bohu, swojim Zbóžniku.

Kwasny dom bu nětko smjertna komorka. Kwasny dźeń skónči z pustym wječorom. Kwasni hosćo klečachu před struchłymi marami. Kwasne pěsnje wuklinčachu w smjertnych kěrlušach. Kwasna pycha změni so z čornej drastu žarowanja.

Zasy swěćeše Boži měsačk do wrótnicy. Tola při woknje njesedźeše stary wrótnik, ně, wón zhladowaše z njebjeskeje módriny do swojeje něhdušeje stwički na swój bruny kašć, před kotrymž młodaj mandźelskaj, Bogdan a Hańža, so modleštaj swjaty różowc za njeboho Hajnkec nana.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž je znate, ma katolska cyrkej zapisk knihi, kotrež katolik bjez dowolnosće čitać njesmě. Zapisk rěka „Index". Hdyž bychu też swětne wyšnosće wšelake tam woznamjenjenych knihi, zakazałe, njeby někotrežkuli njezbožo človjekow potrjechiło. Tak staj Francozaj: Voltaire a Rousseau we swojich knihach te mysle do swěta trubiłoj, kotrež potom k revolucijam wjedźechu. By tehdom nic jenož wot katolskeje cyrkwje ale też wot knježerstwow zakazane było, spisy čitać, štó wě hač bychu žadławosće revolucijow swět trašiłe. Zakaznja jenych knihi pak njeje hišće žane „njezmylne rozsudźenjo wo wěcach wěry". Konkregacija swjatoho oficija njeje hišće bamž a tohodla móže so też mylić. Tu mamy też rozeznawać: Sady wěry dyrbja wšitcy wěrić, žadyn biskop njemóže wuwzaćo dowolić ani bamž. Ale biskop móže njedźiwajo zakaznjow indexa jenotliwym wosobam dowolić, zakazane knihe čitać. Wšelake knihe, kotrež stejachu junu na indexu, tam dźensa wjacy njejsu zapisane, nic tohodla, dokelž bě so konkregacija myliła. Ně, je też dźensa hišće jasne, zo běchu wšelake wučby błudne, ale wone dźensa wjacy njejsu přestrašne, dokelž su we swojej wopačnosći powšitkownje spóznate. Index wobstoji z lěta 1559. Tehdom wuda bamž Pawoł IV. prěnju lisćinu zakazanych knihi.

Najznaćiši stawiznar bamžowstwa běše Ludwig Pastor. Wón je bamžowstwo najlěpje znał, joho skutki a stawizny. Wón znaješe też „hubjenych" bamžow (bě jich snadź 6). A tola wón, hdyž mrěješe, bamžej swój postrow přinjesć da ze słowami „Moja wutroba bije hač do poslednjoho za romsku cyrkej a bamžowstwo". Wón znaješe wšak też dołhi rjad dobrych bamžow (što su traš šesćo mjez něhdźe 260?) a běše jasnje spóznał, zo je bamžowstwo założene wot Khrystusa. Za tajku swěru k Swjatomu Wótcej w Romje hišće přikłady: Hollandski kral Wilhelm I. chcyše rady katolikow swojoho kraja wot Roma wottorhnyć, tola wěru jako tajku wostajić. Tuž rjekny jenomu biskopej, kotrohož chcyše za swoje nahlady dobyć: Dźiwam so, zo wy biskopja kaž wotročcy bamžowskim přikaznjam posłuchaće. Njeby móžno było, zo byšće bjez bamža byli? Na to biskop: Runje tak derje kaž waši ministrojo bjez krala! — Wjednik iriskich katolikow měješe w sejmje rěč za swoju wěru. Tu jedyn zawoła: papisto! To dyrbješe wudmo być. Wjednik pak praji: Waše słowo mje zwjeseli. Widźu z njoho, zo maće też wy za to, zo swěru dźeržu wěru, kotruž bamžojo maja a wuča. (Papist — bamžowski.) Tola hišće hinaši přikład: Hdyž Pius VII. Napoleona z cyrkwje wuzamkny, zhoni to Napoleon runje we Winje. Wón rjekny: Što wo to, najebać toho mojim wojakam hišće třělby z rukow njepadnu. A tola jim z rukow padachu w Ruskej, dokelž wojakam rucy zmjerznychu.

Němska ma wokoło 35—40 tysacow hłuchoněmych. Z nich je snadź 15000 katolskich. Woni su do wosebitych towarstwow zwjazani a maja wosebite Bože służby, wězo też z prědowanjom. Snadź 200 měšnikow je jich rěč nawukło a wukonja mjez nimi dušepastyrstwo. Za hłuchoněmych wukhadźa też nabožny časopis, a za jich duchownych tohorunja.

Mnozy młodźi ludźo přebywaja nětkle we wosebitych domach na kraju a pomhaja buram a wuknu tam. Mjez młodostnymi je wězo też tójšto katolikow. Husto steja pak domy we wokolinach, hdźež daloko a šěroko žaneje katolskeje cyrkwje njeje, ani měšnika. Tute wobstejnosće činja cyrkwinskim wyšnosćam wjele staroscow. Nětko je statna železnica dowoliła, zo smědźa młodźi ludźo z tajkich domow, jeli z ćahom kemši jězdźa, za poł pjenjez jěć. Tola dyrbja znamjeńša šesćo być. Dale je postajene, zo dyrbi cyrkej młodym jězbu zapłaćić.

Stuttgartske katolske njedźelske łopjeno pisa mjez druhim, zo před něšto lětami w Berlinje kniha wuńdźe, kotraž rěkaše „Tajcy su woni wšitcy!" W knizy běchu někotre wěrne a też njewěrne přeńdźenja katolskich duchownych wopisane. Směš tak sudźić, kaž tamna kniha? Ně! Dobry swědk je tu cyle njewěriwy Renan. Jene z joho knihi buchu tak rjec ze swjatym pismom njewěry. Ale wón praji sprawnje, zo je 13 lět mjez katolskimi duchownymi žiwy był, ale wot někajkoho skandala njeje při tym ani ścina widźał. A směš snadź rjec, zo je cyła swójba njekničomna, dokelž je jene dźěćo na wotpuće přišło? Běchu wšitcy japoštoljo „judašojo"? Ně! Hdyž jenoho zastojnika atd. wotsudźa, su potom wšitcy zastojnicy špatni? Ně!

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 250. z Opole: ass. dr. jur. Jurij Cyž; 251. 252. z Nowoslic: Mikławš Lebza, Michał Kórjeńk; 253. z Konjec: Jakub Hanski; 254. 255. z Khrósćic: Jakub Žur, Michał Šlosar; 256. z Łuzća: Jan Rjeda; 257. z Prawoćic: Jurij Křižank; 258. ze Zejic: Jurij Jakubaš; 259. z Kozafc: Hańža zwud. Serbinowa; 260. z Worklec: Jurij Salowski.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 981. z R.: M. Ž.; 982. z K.: J. J.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1080. z P.: N. N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. z Khrósćic 1 hr.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za měrc.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn waženoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	2	3	Wotběrk w gr. 1	2	3	Hromadže w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	−2	+18	+5,4	—	—	—	500	300	550	1,350	17	—	—	23,4

Kupuj,

štož je dobre a wužitne:

štrykowane pjezle — lacy — pulowry — wobłečenja wot

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha 7

Dobra ručna toška je rjany dar za žony a holcy.

Šulske toše we wulkim wubjerku!

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu).

Hotowu drastu mužsku a hólčacu tkaniny wot krucha — šaty — deki atd. w dobrym wubjerku pola

Reinhardt Löffler w Kamjencu Budyšska dróha

Zahrodnistwo we Wudworju

sym přewzał a poručuju

rostliny wšelakich zeleninow k sadźenju, **nuchawki a kwětki** na rowy, do woknow a zahrodow.

Rjane wěncy zhotowju cyle tunjo.

Kurt Mühlhausen, zahrodnik.

Wozjewjam,

zo so jako **přirodny hojeŕ** na Židowje (pódla zastaraćeŕskoho wustawa a blizko dwórnišća) zasydlu a 3. swjaty dźeń jutrow (14. 4.) z lěkowanjom započnu. Po dołholětnym wukonjenju naturskoho hojenja w Drježdźanach a Pěrnje chcu nětk tudy swoju prócu swědomiće nałožeć a prošu česćenych wobydleri Budyšina a wokoliny wo dowěru a podpjeru.

Rěčne hodźiny: wšědnje wot 9—12 a 2—6 hodź., njedźelu jenož dopołdnja.

Kurt Müller,
přirodny hojeŕ,
na Židowje, Ćemjerćanski puć 126 D.

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wuživaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Dary

k zelenomu štwórtkej
k prěnjomu swj. woprawjenju
k wotkhadej ze šule

Dombuchhandlung M. Dilger w Budyšinje
Při mjasowych jětkach — Dalokorečak 3422

Serbsku drastu:

khuty, fale, rubiška, nahłowjace a wopasne banty — wosebje tunjo —

Drastu za muže = žony = dźěći

Woblečenja k prěnjomu swjatomu woprawjenju poruča w bohatym wubjerku

Franc Bulang

kupny dom w Kulowje

Zeleny štwórtk maš hišće dać!

Poručamy:

Rjane nowe židy, čorne mustrowane, 95 cm šěroke: **2,75, 2,95, 3,50.**

Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło 100 cm šěroku za **2,75** a **1,95.**

Wołmjany muslin jara tuni
Za fale a khuty **1,50, 1,25** a **0,95.**
rjane mustry poskića

Schaaf

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Na wupokazki za
dźěćacu pomoc
kupujeće

= šaty =

pola

Hilger

nasl. **E. Wilček**
Budyšin - Seminarska dróha 2

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Drjewjane tofle,

filcowe a gurdowe,
turnaŕske črije,
wšě
kolonialne twory
poruča

Fa. **Rehmus**
mějićal A. Koslowski
w Kamjencu, Budyšska dr. 31.
Wikowarjo dóstanu drjewj. tofle po fabrikskich płaćiznach.

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,**

Thomasec bratŕa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Märckel

w Budyšinje **Lawske hrjebje 6**
poruča

kłobuki - čapki
tunjo a w jara bohatym wubjerku

Wupjerki

jenož najlěpše twory!

zwjeršne łožo	12,80	11,60	**8,80**
wosebje šěroke		14,40	**12,80**
spódnje łožo	8,80	9,60	**7,20**
šěr. za hłowaki	2,—	1,60	**1,40**

Zešite wupjerki a hłowaki stajnje na składźe!

Andreas Kasper
měj. J. Pilopp
na Jerjowej hasy 3 (Heringstr.)

Z čimž młodosć rad so drasći, to poskića wšo Rudolf ći!

Za holcy: woblečenja, mantle, bluzy, štrykow. jaki a druhe, měcy, khapki, štrykow. kłobučki, wšu spódnju drastu za holcy a hólcy.

Za hólcy: woblečenja wšěch druž., kholowy, Kielske woblečenja a pyjaki, jupy, lacy, šport. košle, nalětne mantle, pulovry, štrykowane lacy, slipry, kosm. mantle a peleriny

Rudolph

Kejžorowa dróha 16

Libjata

so derje radźa, njekusaja so a dóstanu bórzy pjerjo, hdyž w prawym času dóstawaju jako **přidawk** k wšědnej picy

dr. Roeberowy
pólver za libjata
(Krieschelpulver)
Předawa samlutka:

Drogownja dr. Roeber
Bohata dróha 27

Dobre a rjane

wobućo

ma na składźe
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Hilger Lotzestr. 20 I

poskića płaćizny hódno
dobre wupjerki,
cychi — běłe a pisane —
šaty, blidne a kuchińske,
płat, košlacy a falacy
maco-šaty — dybzački.

Róže

— nizke a wysoke pjeńki —
krasne barby
ze symjenjeŕnje

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Tel. Budyšin 2069.
Dowěrnik krajn. škita za rostliny.
Róže, k jutram sadźane,
Płodźa dny Ći zbožowne.

Što njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajeŕske „Weihenstephan" so toči. —— Derje tu tež pojěš.

w Budyšinje, napřećo dźiwadłej (Lawske hrjebje)

Kupuj pola tych, kotřiž z naweštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

88. hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje w Budyšinje

wutoru, 14. apryla 1936, popołd. 1/2 3 hodź.

Porjad:

1. Rozprawy.
2. Přednošk: Naša rěč po serbskim kraju — z pokazkami. Knj. dr. Wirth z Małoho Machnowa pola Berlina.
3. Wšelčizny.

Dopołdnja wot 10 hodźin sem: Wotrjady.

Lubje přeprošuje

Předsydstwo Maćicy Serbskeje.

Witane dary k zelenomu štwórtkej!

Holčace	**woblečenja,**	štrykow. wulkosć 45	wot hr.	**4,—**
„	**jaki,**	„ „ 45	wot hr.	**3,65**
„	**pulovry,**	„ 45	wot hr.	**2,25**
„	**fale,**	„ 45	wot hr.	**0,80**
dźěćace	**nohajcy,**	wulkosć 2	wot hr.	**0,50**
dźěćace	**podkholowčki,**	kosmičkate	wot hr.	**0,45**
hólčace	**wobleč.,**	trikot, podšite, wulk. 45	wot hr.	**1,40**
„	„	štrykowane, „ 45	wot hr.	**3,95**
„	„	(jupki) „ 45	wot hr.	**5,10**
hólčace	**pulovry**	„ 45	wot hr.	**2,70**
„	**košle za šport**	„ 70	wot hr.	**1,30**
„	**falki**	„ 45	wot hr.	**0,55**

Wulki wubjerk — małe płaćizny

pola

Otto Hauffe

w Budyšinje na hłownym torhošću.

Bože mšě

wopřijeja

drohotny pokład

najrjeńšich modlitwow a čitanjow ze swjatoho pisma.

Też katolscy Serbja móža je nětk skónčnje zeznać we swojej maćernej rěči.

Wuživajće tutón krasny dar,

w jasnej, dobrej, kóždomu zrozemliwej rěči přihotowany.

Na farach rjanu knihu dóstanješ:

z čerwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—**
ze złotym rězkom za hr. **5,50** koži **6,25**
„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

Filipow, 70 lět hnadowne městno!

Prócesijón z Khrósćic pjatk, 1. meje, po Božej mši, kotraž budźe w 5 hodź., woteńdźe. Jednotliwe wupokazy wot měsćanosty njejsu třěbne. Dóstanjemy zhromadny wupokaz w Neusalza-Sprembergu.

Michał Kokla, wjednik.

Kedźbujće na moje wokno

na zadnej Bohatej drózy 9! (Pódla rěznika Henkera.)

Wobhladajće sebi bohatu wustajeńcu

rjanych wobrazow a wšelakich ramow!

Za kóždu přileżnosć namakaš prawy dar w škleńčerni a we wobkhodźe

Rud. Wilhelma

Ručane wěnčki a rańki

— čerstwe abo dźěłane —

ma na wubjerk

Marja Pětrichowa

Serbske hrjebje 30

Šuleŕske čapki kłobuki, měcy

we nowym wubjerku

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Česćranjace słowa, kotrež sym přećiwo knježni Marji Miklichec z Konjec wuprajiła, z tutym wróćo bjerju a warnuju před jich rozšěrjenjom. Marja Žurec w Šunowje.

Wróćiwši so wot rowa swojeje lubeje mandźelskeje, našeje droheje maćerki, přichodneje maćerje, wowki a sotry

Hany Cyžoweje rodź. Matekec,

wuměnkarki w Žuricach,

kotruž je Bóh luby Knjez w 63. lěće jeje žiwjenja, ze swjatymi sakramentami domawobstaranu a na puć do wěčnosće přihotowanu, 4. jutrownika do swojeje wěčneje domizny wotwołał, wuprajamy wšěm

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“,

kotřiž su njebóćičku na jeje dołhim ćežkim khorołožu wopytowali, na pustym wječoru za jeje khudu dušu so modlili a ju tak bohaće njedźiwajo dalokoho puća k rowu přewodźeli. Wosebje dźakujemy so wjeledost. knj. fararjej Justej za časćiše domawobstaranjo a kublerjomaj Cyžej a Krawži za husćiše kemšiwjezenjo w běhu jeje dołheje khorosće kaž też za wjezenjo k rowu.

W Žuricach, Mooku, Grubbenvorstu, Opoli, Berlinje a Brunssumje, 8. jutrownika 1936.

W mjenje hłuboko zrudźenych zawostajenych:

Jakub Cyž, wuměnkař.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

16. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **18. apryla 1936.** | **74. lětnik.**

Jutrowny čas.

Mjeze wšitkimi dźělemi cyrkwinskoho lěta je jutrowny čas zawěsće najbohatši na potajnosćach; haj móžemy ze wšěm prawom prajić, zo je srjedźizna cyłoho potajnoho žiwjenja našeje swjateje cyrkwje. W advenće smy ze swjatej žadosću wočakowali našoho Wumožnika; hody smy z pobožnej horliwosću a ze słódkej wjesołosću před žłobjatkom noworodźenoho dźěćatka klečeli; smy Zbóžnika přewodźeli ważne wěrnosće rozpominajo přez čas swjatoho posta a wosebje w poslednich dnjach z nim so tyšili a zrudźili w joho najćežšich hodźinach, hdyž kóžda křesćanska wutroba ze sobuželnosću třepotaše, hdyž pak też Jězusowy bolostny křižny puć kóždoho křesćana, kiž jón hódnje rozpomina, tak rjec z mocu na puć pokuty wjedźe. To wšitko je jenož přihotowanjo na jutrowny swjedźeń było. Hižo staroba tutoho swjedźenja dyrbi nam po woli Božej pokazać, zo je ważniši za nas hač žadyn druhi. Pjatnaće stow lět prjedy, hač je Khrystus wot mortwych stanył, swjećachu židźa po Božim postajenju hižo swoje jutry, kotrež běchu wězo jenož předznamjo jutrow nowoho zakonja.

Što su naše jutry w křesćanstwje? Zbóžna wěčnosć, to je wěrny jutrowny swjedźeń, a tohodla je naša jutrownička na zemi swjedźeń wšěch swjedźenjow. Cyłe człowjestwo bě mortwe před Khrystusom, zemja bě wulki mócny row, do kotrohož jedyn człowjeski splah po druhim so zahubješe bjez prawa a nadźije, zo mohł so hdy zasy z njoho pozběhnyć. Tu so sta, zo syn Boži jako zemrěty człowjek z rowa wuńdźe, zo zastupi jako prěni człowjek do krasnosće swojoho njebjeskoho Wótca. Wón pak nochcyše jenički być, kiž njedyrbješe wjacy wumrěć, ale wón bě, kaž nam swjaty japoštoł Pawoł praji: „prěnjorodźeny z mortwych".

My njeswjećimy tohodla jenož Jězusowe wot mortwych stanjenjo, ale naša swjata cyrkej chce, zo bychmy sami byli kaž z rowa stanjeni, kaž wěsći hižo wěčneje zbóžnosće. Sćěhowace poł sta dnjow jutrownoho časa su po wučbje swjatych cyrkwinskich wótcow znamjo wěčneje zbóžnosće. Wone su tohodla cyle wjesołości poswjećene; wša zrudoba je wuzamknjena, naša swjata cyrkej njemóže ani słowčka swojomu njebjeskomu nawoženi prajić bjez alleluja, tamnoho radostnoho spěwa, kiž po jeje wučbje njewustawajcy po drohach a městnach njebjeskoho Jeruzalema klinči. Přez dźewjeć měsacow njejsmy tutón spodźiwny a radostny spěw słyšeli; dyrbjachmy z Khrystusom, kiž je so za nas woprował, wumrěć; nětko pak, hdyž smy z nim znowa stanyli, hdyž nochcemy wjacy smjerć hrěcha wumrěć, kotryž dušu mori a kiž je Khrystusa na křiž přibił, nětko je nam přihódne: Alleluja.

Boža mudrosć, kotraž zjednoćuje, štož so w přeznaturskim žiwjenju swjatosćaceje hnady w našich wutrobach dokonja, z tym, štož so we wonkownym naturskim žiwjenju stawa, je jutry w času postajiła, hdyž też přiroda ze zymskoho rowa so pozběhuje. Stanjenomu Jězusej so přizamknyć k nowomu žiwjenju namołwja nas hižo kral Salomon: „Stań, mój hołbjo a pój. Zyma je zašła a dešć je přestał, kwětki su zeskhadźałe w našim kraju a hłós tujałki smy słyšeli."

Powšitkowna wjesołosć jutrow přećepa tak rjec hižo do poslednich dnjow martrownoho tydźenja. Je-li też žarowanjo najwjetše, hdyž před Božim rowom klečimy, nadźija tola hižo skhadźa a rosće bóle a bóle na krasniše zerja switacoho jutrownoho ranja. Jutrowny jězdny spěwa sebi hižo radostny kěrluš a samo njerozomne skoćo poskića při tutych zynkach radšo swoju šiju, zo by so debić dało na rjany puć. Haj, rjany woprawdźe puć jutrownych křižerjow je. Přez naše wsy a pola njesu a přewodźuja woni wot mortwych stanjenoho Zbóžnika, hnadu a žohnowanjo wot njoho prošo. Nic swětne zawjeselenjo wjedźe jich won, ale lubosć a česćownosć napřeco tomu, kiž je sebi sam žiwjenjo wróćił a kiž móže je też nam zdźeržeć. Čiń swjate swjeće! Štož k Božej česći započinamy, dyrbimy też k Božej česći hódnje dokonjeć. Tak je so Bohu dźak přecy też wot našich pobožnych křižerjow dźeržało a tak drje też dale budźe.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. W Budyšinje sebi wot něšto lět sem jutrowničku wjacy bjez našoho křižeŕskoho prócesijóna myslić njemóžemy. Hdyž so jutry bliža, potom so křižeř zasy za gratom, konjom a też sobuječhacym křižerjom rozhladuje. Nan přiměčuje swojomu młodomu synej, zo by też sobu jěchał. Tu je smjerć do swójby zapřimnyła, tuž réka, sebi žarowanski bant wobstarać. Zkrótka: naši křižerjo maja nadosć myslić a rozważeć, prjedy hač móža so na pyšnoho konika sydnyć. Kaž kóžde lěto, tak so też lětsa w farskej cyrkwi jutrowničku rano w 5 hodź. za křižerjow Boža mša wotmě, na kotrejž k blidu Božomu přistupichu. Po dopołdnišich kemšach zestupa so wokoło cyrkwje křižeŕski prócesijón, 44 jěcharjow sylny. W rjanym porjedźe pod zwukami zwonow cyrkej wobjěchawši so do Radworja poda. Wječor wokoło 5 hodź. móžachmy našich křižerjow zasy powitać. Radwořčanam a wosebje jich knjezej fararjej „Zapłać Bóh" za wšu hospodliwosć! Wječor $^{3}/_{4}$6 hodźin přenjese Lipskowski radijowy scélak jutrowne jěchanjo z Budyšina. Słyšachmy hišće junu tupot koni, kěrluš a zwuk zwonow. Rěčnik při mikrofonje naspomni mjez druhim, zo je najmłódši jěchaŕ 14 a najstarši přez 60 lět był. Štóž je přenjesenju přez radijo připosłuchał, je dobry zaćišć wo našim křesćanskim nałožku dóstał. Cuzych w měsće zasy dosahaše.

Z Budyšina. Tachantska šula wotewri srjedu swjatočnje nowe šulske lěto 1935/36. Rano we 8 hodź. zhromadźichu so dźěći z wučerjemi w auli k Božej mši, kotruž měješe knjez faraŕ Sprencl z krótkej narěču přejo wšitkim prawe jutrowne wjeselo. Šulski wjednik, knjez kantor Šołta, wuzběhny, zo ma woćehnjenjo k autoriće stata a docyła kóždej wot Boha stajenej wyšnosći na čole wšoho wukubłanja stać. Štwórtk dopołdnja běše přiwzaćo prěnjolětnych. Knjez kapł. Cyž měješe mału pobožnosć a požohnowa małuškich. Potom zaspěwachu dźěći pod nawjedom knj. wučerja Hajny dwojohłósny spěw „Khwal Knjeza . . ." Holcy třećoho lětnika pak postrowichu małych z krasnymi basnjemi a předstajichu hru, kotraž wulke wjeselo zbudźi. Zastupjeŕka NS-žonow wupraji dźěćom a šulskej wosadźe wjele zboža k dźensnišomu swjedźenjej. We swojej naréči postrowi knjez šulski wjednik najprjedy maćerje, wosebje te, kotrež tutu swjatočnosć hižo někotre razy sobu swjeća. Cyle wosebje pak počesći mać, kotraž běše swoje 10. dźěćo do šule přiwjedła. Knjez šulski wjednik pokaza, kak dyrbja starši a wučerjo w přezjenej, zhromadnej a mjezsobnej lubosći, w dowěrje a swěrje tute małuške woćahnyć. — Tachantska šula je 56 dźěći dowěrjenych dóstała.

Z Ralbic. Po zwučenym wašnju naš Ralbičanski prócesijón, wobstojacy z 99 jěcharjow, do Kulowa wjesołu powěsć překrasnjenoho horjestaća Khrystusowoho njeseše. Kulowscy ze 137 křižerjemi k nam přijěchachu. Wšitcy su swoju wěc jara derje činili, wosebje pobožnosć a porjad bě jara dobry a wšitko so z najwjetšej dypkownosću wuwjedźe. Titki so wjacy mjetałe njejsu, kaž je so to přało, dokelž tute titki-mjetanjo pobožnosć jara kaže. Su posłuchali — a posłušnosć je najlěpša słužba Boža!

Z Ralbic. (Dopis dóńdźe hakle po doćišćenju předposlednjoho čisła.) Swjedźeń sydom bolosćow swj. Marije je titularny swjedźeń towaŕstwa křesćanskich žonow a maćerjow našeje wosady. Wulka syła sobustawkow so na dopołdnišich Božich służbach zeńdźe, zo bychu před cyłej wosadu wuznałe, zo stoja pod znamjenjom praweje wěry a zo chcedźa ze swj. Mariju jeje bolosć sobu njesć. Wšitke žony a maćerje khwatachu k blidu Božomu, zo bychu so zjednoćiłe ze swojim Zbóžnikom a so wokřewiłe z drohotnymi zasłužbami joho swjatoho ćerpjenja. Njemóžachu tola žaneje wjetšeje radosće swojej njebjeskej patróncy přihotować, hač hdyž z nutrnej žadosću dóstachu toho, kotrohož wona z cyłeje wutroby lubowaše. We swojim prědowanju knjez faraŕ na sydom bolosćow swjateje Marije dopominaše a praji, zo drje ma kóžda mać we swojim žiwjenju bolosće a ćerpjenja přetrać, tola njemóžemy žane z nich přirunać bolosćam swjateje Marije. A tole wšitko wona, ta najčisćiša, nas khudych hrěšnikow dla znjese. Zo by tola kóžda mać a žónska we wšitkich podeńdźenjach tohole žiwjenja wolu Božu spóznała! Hdyž budźe wona we nich zdychować: „Knježe, do Twojich rukow poručam swoju dušu!", potom so něhdy jeje ćerpjenja přeměnja do wěčnych wjeselow, a maćerje, kotrež tu z bolosćiwej maćerju njesu horja a ćerpjenja, budźa so něhdy skhadźować wokoło maćerje wěčnych radosćow.

Z Marijineje Hwězdy. Katolscy Serbja nochcedźa hordzne horjestaćo Zbóžnika jenož we swojich Božich domach swjećić, ale też wonka w Božej stwórbje, kiž nětko w na-

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

I.

Jakub a joho dźowka Marja.

Njedaloko Walstinskoho hrodu bydleše před wjele lětami mudry a sprawny muž z mjenom Jakub Rědak. Jako khudy hólčec bě přišoł na Walstin, zo by tu w hrodowskej zahrodźe zahrodnistwo nawuknył. Swojeje wobdarjenosće a dobreje a pobožneje powahi dla sebi bórzy přikhilnosć wšitkich w hrodźe přebywacych doby a dowěru knježstwa; smědźeše też bórzy wšo třěbne sam kupować a předawać. A hdyž młody hrabja zapućowa, běše Jakub z joho přewodnikom. Na tajkich pućowanjach wjele nowoho nawukny a swój duchowny wobzor powjetši, też pokład rěče wudospołnješe. A štož hišće wjele wjacy woznamjenja — wón wobkhowa we wulkim hrěšnym swěće swoju pobožnu a pokornu wutrobu. Hrabja měješe za swoju winowatosć, Jakubej swěrnu służbu mytować a jomu dobru zasłužbu wobstarać. Rad by joho jako domownika na swojim hrodźe přistajił; tola Jakub to wotpokaza, přetož žedźeše wróćo za měrnym wjesnym žiwjenjom. A hlej, z připadom namaka zbožo! Za małe kubleško z rjanej zahrodu, hrabi słušace, pytaše so nowy hospodaŕ. Jakub měješe wulkoho lóšta k tomu a poprosy swojoho knjeza, zo by jomu kubleško přenajał. A nadobny hrabja jomu na čas žiwjenja kubleško darmo přewostaji a k tomu hišće telko žita a drjewa přizwoli, kelkož za swój dom trjebaše.

Jakub so woženi; wunošk kubleška swójbu rjenje zeživi. Po někotrych lětach rjanoho mandźelskoho zboža potrjechi Jakuba wulka zrudoba; smjerć rubi jomu lubu žonu. Njesměrnje so tyšeše, joho čoło so morščeše a włosy jomu šědźiwjachu hladajcy. Jenička joho wjesołosć na tutym swěće bě nětko joho dźowka, kiž bě jomu z črjódki dźěći sama zwostała. Hdyž mać wumrě, bě hakle pjeć lět stara. Rěkaše kaž mać, Marja, a runaše so jej we wšěch dobrych počinkach. Hižo jako dźěćo běše jara rjana, a z kóždym lětkom přiběraše też we wšěm dobrym. Marja njebě hišće pjatnaće lět, a hižo wšě domjace dźěła wustojnje wukonješe. We jstwach njebě ani próška widźeć a w kuchinje so wša nadoba swěćeše kaž nowa; haj, cyła khěža bě přikładnje čista. Wyše toho pomhaše nanej w zahrodźe a wjeseleše so přecy wosebje na tute dźěło, přetož nan wědźeše při tym stajnje něšto rjane powědać.

Marja mohł rjec mjez kwětkami a zelami wotrosće a měješe na wšěm wulke wjeselo, štož w zahrodźe widźeše. Nan přikupowaše tohodla kóžde lěto nowe różowe a cyblowe symjenja, kotrež wona hišće njeznaješe. Marja přebywaše swój zbytny čas jenož w zahrodźe a wjeseleše so nad kóždej nowej różu a hódawaše, kak móhła kóžda rěkać.

„To je čista, njewinowata wjesołosć", mysleše a začuwaše nan. „Něchtóžkuli wuda wjele wjacy pjenjez za židu a rjanu drastu, hač ja za symjo, a tola nješčini swojomu dźěśću tak wulke wjeselo kaž ja." Kóždy měsac, haj kóždy tydźeń zakćěchu Marji nowe wjesela. Husto wona praješe: „Njebjesa njemóža rjeńše być, hač naša zahroda." Wšitcy,

ěču k nowomu žiwjenju wotućuje. Tuž ćahaju křižerjo přez hona domjace wot jeneje farskeje cyrkwje k druhej a proša w swjedźeńskich prócesijónach wo Bože žohnowanjo za pola, łuki a rolu. Też wobjěchaja wosadny kěrchow, kaž bychu mortwym zjewić chcyli: Wón je z mortwych stanył — też wam zaswita dźeń zrowastaća! A ludźo stoja kaž murje — ze wsy, z wokoliny a z městow, zo bychu wospjet byli swědkojo rjanoho nałožka katolskich Serbow, kiž so z prastarych časow zdźědźi wot jeneje generacije k druhej. Štó wě, kak stary je! Hač je po křižnych wójnach nastał, abo je zbytk pohanskich časow? Nochcemy sebi tohodla hłowu łamać. Zdobne wašnjo tu je, chcemy so toho wjeselić a je njezachodnje dale pěstować. Zdawna wotměnjatej so Khrósćičanski a Klóštrski prócesijón. Tutych bě 24 zapřahow a tamnych 75. Mjez domjacymi křižerjemi parowachmy lětsa dotalnoho kantora Michała Cyža z Kukowa, kiž by hewak k 60. razej jěchał. Khorosć putaše joho dlěši čas k łožu, a tuž njebě jutowničku hišće tak daloko na nohach. Tuž so nadźijamy, zo budźe k lětu swój dejmantowy jěchařski jubilej woswjećić móc. Hosći běše so zasy dosć našło, samo z dalokoho Berlina, z wotkelž bě němskostatny športski wjednik z Tschammer-Osten přikhwatał. Wězo hóješe wšomu rjane wjedro; wěšćenja wo hroznym so hakle na pózdni wječor dopjelnichu, hdyž běchu so njeličomne črjódy přihładowarjow hižo dawno rozběžałe. Lońše njedosahace žně njeběchu z wotbłyšćom na křižeńskich konjoch, kotrež so we swojej rjanosći prezentowachu, z wušiknej a dźaknej ruku pyšene.

Ze Sernjan. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu wutoru, 21. apryla, pop. 1/22 hodź. w hosćeńcu, w 3 hodź. w hosćeńcu w Pěskecach a 1/24 hodź. w hosćeńcu w Serb. Pazlicach.

Z Konjec. Zeleny štwórtk, 9. apryla, swjećeše naša wjesnjanka Madlena zwud. Pornadźowa rodź. Wroblec swoje 90. narodniny. Wot někotroho časa sem jeje ćělne mocy hladajcy woteběraja, też hižo wjacy lět hubjenje słyši. Přejemy jubilarcy, zo by jej wysoka staroba lohka była!

Z Njebjelčic. Rjanu jutrowničku swjećachmy lětsa. Radosć běše za našich křižerjow, so na swoje wupyšene konje zesydać a ćahnyć won do Božeje stwórby a zanošować jutrowne alleluja horjestanjenomu Zbóžnikej. Hdyž připołdnju zwony zaklinčachu, zhromadźi so wokoło cyrkwje 36 porow našich křižerjow. Knjez farař wuspěwa požohnowansku modlitwu a wokrepi křižerjow a konje. Mjez křižerjemi běše lětsa jubilar, kiž swoje 50. křižeńske jěchanjo swjećeše, debjeny ze złotym wěncom. Běše to knjez kubleŕ Kral z Pěskec. Knjez farař wupraji jomu wutrobne zbožopřeća za rjany serbski nałožk, kiž je swěrnje pěstował, a tołmačeše jomu dźak wosady. Njech je knjezej Kralej spožčene, też hišće dejmantowy jubilej swjećić. Wotrowskich křižerjow witachmy na 26 porow. Jich wobkhad z rjanymi konjemi činješe tohorunja dobry zaćišć. Lětsa wobdźěli so też z Brěznje por jěcharjow na jutrownym wobkhadźe. Njech Bóh luby Knjez žohnuje naš lud a joho nałožki!

Do Serbow. Kaž hižo druhe lěta, poskića so też lětsa składnosć, z awtom do Filipowa dojěć. Wosebje je z tym staršim ludźom móžno, hnadowne městno w běhu jeničkoho dnja wopytać. Štóž chcył so wobdźělić, njech so pola Čornakec w Khrósćicach na pósće prawje bórzy zamołwi. Płaćizna za jězbu wučinja jenož 3 hr. Prěni raz pojědźe awto sobotu, 2. meje, rano w 4 hodź., z Khrósćic, a wróći so wječor po mejskim něšporje. Dalše jězby budźa: Njedźelu 10. meje, njedźelu 17. meje, štwórtk na Bože stpěćo 21. meje, njedźelu 24. meje a njedźelu 31. meje (Swjatki). Njech sebi kóždy wot swojoho wjesnjanosty mały wupokaz wobstara, zo njeby na hranicy žaneje ćeže měł. Wšo dalše zhoniće pola Čornakec w Khrósćicach.

Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje

wotmě so tute lěto wosebitych winow dla nic kaž hewak srjedu, ale wutoru po jutrach. Přez to běchu katolscy serbscy duchowni z wjetšoho dźěla zadźewani so na njej wobdźělić, dokelž je jutrowna wutora dźeń putnikowanja do Rožanta.

W poměrnje dobrej ličbje běchu so Maćicarjo zešli, hdyž předsyda krajnosudniski rada dr. Symank posedźenjo z powitanskimi słowami wotewri. Wo dźěle Maćicy w zańdźenym lěće rozprawješe knjez farař Kapleŕ. Dokhody a wudawki za Serbski Dom a tohorunja za Maćicu rozestaja knjez Janak. Justicny rada dr. Hermann a knjez šolastikus Hejduška běštaj zličbowanja pruhowałoj a w dobrym rjedźe namakałoj.

---

kiž nimo zahrody dźěchu, pozastawachu tu a wobdźiwachu rjane kwětki; wjesne dźěći pak wšědnje přez płót kukachu, doniž Marja někotre róže jim njeda.

Nan Marijinu wjesołosć hišće powyšeše z tym, zo jej rjanosć kóždeje kwětki a w njej so pokazowacu mudrosć Božu wědźeše rozpowědać. Wón bě zwučeny, prěnju rańšu hodźinu wěnować pobožnosći, a stawaše tohodla zahe. Měnješe, zo človjek, kiž nima khwile, so wšědnje hodźinu abo znajmjeńša poł hodźiny z Bohom rozmołwjeć, njeje hódny žiwjenja. Hdyž naléto a w lěće ranjo krasnje skhadźeše, dźěše rad z Marju do khłódnicy w zahrodźe, hdźež móžeštaj pod luboznym spěwom ptačkow a złotymi pruhami słónca rjanu wokolinu wobdźiwać. Tu rěčeše z njej wo Bohu, kiž słónčku tak rjenje dawa swěćić, kiž rjosu krepi a dešć, ptaki pod njebjom žiwi a róže na polu drasći. Tu rozwučowaše ju wo Božej wšohomocy a miłosći, wo stworićelu wšěch človjekow, a tu wučeše ju też prawje so modlić. Na jeje najlubšich kwětkach pokazowaše jej rjane knježniske počinki. Jako jomu Marja junu zahe, hišće w měrcu, wjesele přinjese prěnju fijałku, powědaše nan takle: „Tuta fijałka njech je tebi, luba Marja, wobraz ponižnosće. Wona drasći so z něžnej barbu, kćeje najradšo w zakhowanym a napjelnja powětr z rjanej wónju. Budź też ty, luba Marja, tajka měrna fijałka, kotraž pyšnu a hordu drastu zacpěwa a dobre čini, tak dołho hač kćeje.“ Hdyž potom wšě róže a lilije w połnym kćěwje stojachu, rozkładowaše nan swojej dźowcy, z porstom na liliju pokazujo, takle: „Tuta lilija budź tebi, luba dźowka, wobraz njewinosće! Hlej, kak rjana a čista tu stoji, běła kaž sněh! Derje knježnje, kotrejež wutroba je tak čista wot wšoho złoho! Najčisćiša wšěch barbow pak so też najćežo čista wobkhowa. Lohcy je tajke łopješko womazane; runje tak lohko móže jeničke słowo abo jenička myslička njewinosć womazać. — Tuta ćeŕnjowa róža pak“, rěčeše wón dale, „njech je tebi, luba Marja, wobraz hańbićiwosće! Derje tej, kiž so nad kóždym njećistym słowom začeŕwjeni. Lička, lohcy so začeŕwjenjace, wostanu dołho rjane a čeŕwjene; lička pak, kiž wjacy začeŕwjenić so njemóža, budźa bórzy blěde a žołte.“ Nan wušćipny někotre lilije a ćeŕnjowe róže, zwjaza je do rjanoho kwěćela, da jón Marji a rjekny: „Lilija a ćeŕnjowa róža stej sotře a słušatej hromadźe do kwěćela; tak też njewinosć a hańbićiwosć stej sotře a njesmětej so dźělić. Wostań hańbićiwa, luba dźowka, tak wostanješ też njewinowata! Twoja wutroba njech so stajnje čistej liliji, twojej ličcy pak njech so runjatej přecy ćeŕnjowej róži.“

Najrjeńšo debješe zahrodu jabłučinka, stojaca na małej kulojtej rjadcy. Nan bě štomik tehdy sadźił, hdyž so Marja narodźi; njeseše kóžde lěto rjane złotožołte jabłuka. Junu we wosebje połnym kćenju jara rjenje so pyšeše. Marja jón wobdźiwaše kóžde ranjo. „O, kak rjenje wón kćeje“, so wona wjeseleše, „kak krasny běły a čeŕwjeny!“ Jenoho ranja tam zasy přińdźe — tola zrudna spózna, zo mróz bě wšě kćenjo zničił, tak zo zwjadłe wotpadowaše. Marja płakaše wo krasnu pychu. Nan pak ju takle powuči: „Hlej, tak zniči hrěšna požadosć kćěw młodosće! O dźěćo, čěkaj před zawjednistwom! Hlej, dyrbjało so tebi tak stać —

Z rozprawy knj. wučerja Měškanka słyšachmy zwjeseleni, zo wobkhod w Serbskim muzeju so wožiwja, zo samo z dalokich kónčin Němskeje a też z wukraja wopytowarjo zajim za njón pokazowachu. Też wjacy šulskich rjadownjow je w muzeju pobyło. Serbski muzej woswjeći lětsa swoje 80 lětne wobstaćo. Nazymu ma so na to ze zarjadowanjom małeje wustajeńcy w žurli Serbskoho Domu spominać.

Knjez redaktor M. Smoleŕ we swojej rozprawje za rěčespytny wotrjad na wšelakich přikładach pokazowaše, kak bohata a rjana serbska rěč je. Rozprawjeŕ hudźbnoho wotrjada direktor Bjarnat Krawc wuzběhowaše wulku hódnosć serbskoho ludowoho spěwa. Akty prjedawšoho spěwnoho zwjazka přepoda wjednikej Domowiny, knjezej wučerjej Nejdźe, kiž potom hišće za paedagogiski wotrjad poréča.

Sćěhowaše přednošk knjeza wučerja dr. Wirtha: „Naša rěč po serbskim kraju“. Na wědomostnej podłozy slědźi wón za serbskimi narěčemi, kaž je to před nim w zakładnych dźěłach činił prof. dr. Muka. Zo by swoje wuslědki mohł dopokazować a zakhować, je dr. Wirth wšelakorym ludźom ze wšěch serbskich krajinow dał rěčeć na tačele. Duchowni, wučerjo, burja a druzy z Delnjeje a Hornjeje Łužicy: z Čornoho Khołmca, Slepoho, Wochoz, Parcowa, Mikowa a z druhich krajin su rěčeli tak, kaž w službje abo we wšědnym wobkhadźe swoju rěč wužiwaju. Z tačelow nětk rěčachu też k Maćicarjam, kotřiž jim z wulkim zajimom připosłuchachu. Přednošk wuklinča z někotrymi znatymi ludowymi spěwami, („Dobry wječor maćeŕka“ atd.) kotrež je knjez wučeŕ Jeńka z rjanym hłosom a dobrym wurazom před krótkim tohorunja do tačelow spěwał. Jara zajimawy přednošk knjeza dr. Wirtha bu z připóznaćom a dźakom přijaty.

Při swojej rozprawje naš mištr Bjarnat Krawc přispomni, zo je za čas swojoho žiwjenja dotal 475 koncertow nawjedował.

Předsyda so přednošowarjej a wotrjadnikam za wšě dźěło dźakowaše. Ze zhromadnym spěwom so hłowna zhromadźizna kaž přecy, skónči.

Swjedźenjej w Ralbicach a Różeńće.

Jutrowny čas je samo na sebi hižo radostny, wjesoły. To ćim bóle, hdyž so w nim wotměwatej swjedźenjej, kaž jeju dožiwi Ralbičanska wosada w jutrownym tydźenju.

Na druhim swjatym dnju woswjeći tu w swojej domjacej farskej cyrkwi w Ralbicach wjeledostojny knjez nowoměšnik P. Jurij Brězan (S. C. J.) z Ralbic swoju domjacu swjatočnu primicu. Cyła wosada běrješe na njej wjesoły podźěł. Naša młodosć běše dom Boži, kaž też staršiski a farski dom nanajrjeńšo z girlandami a wěncami wupyšiła. — Wokoło 8 hodź. zhromadźichu so přiwuzni a duchowni na farje a dowjedźechu knjeza primicianta we swjatočnym ćahu do domu Božoho. Po dokonjanych modlitwach prědowaše wysokodostojny knjez arcyměšnik Žur wo dostojnosći měšniskej. Měšnik ma być srjedźićeŕ mjez Bohom a človjekom, ma posrědkować hnady Boże přez přecy so wobnowjacy wopor Nowoho Zakonja, přez swjate sakramenty a přez prědowanjo słowa Božoho. Knjez arcyměšnik wuzběhny, z kak wulkimi a ćežkimi woporami bě puć k měšnistwu za nowoměšnika zjednoćeny. Ćim bóle so wšitcy raduja, zo je wysoki zaměr z Božej pomocu zbožownje dócpěty. — Nětko swjećeše knjez primiciant k prěnjomu razej swjatočnu Božu mšu w samsnym domje Božim, w kotrymž něhdy dósta prěni sakrament: swj. křćeńcu. Jomu assistowachu knjez P. Klein z klóštra Dubow w Češkej a kk. kapłanaj Horjeń z Khrósćic a Šołta z Ralbic. Ralbičanska „Lilija“ spěwaše wurjadnje łaćonsku „Missu“ pod nawjedowanjom swojoho młodoho dirigenta knj. wučerja Rječki z Różanta. Swjatočnosći přitomni běchu też hišće jako hosćo knj. faraŕ Rab a knj. faraŕ Małý, kaž też bohosłowcaj a druzy studowacy a přećeljo knjeza primicianta. Po dokónčenych Božich službach wudźěleše młody knjez hišće wulkim syłam přitomnym swjate primicne požohnowanjo.

W staršiskim domje zeńdźechu so připołdnju bližši přiwuzni, znaći a duchowni k małej kwasnej hosćinje. Małe družki deklamowachu rjane serbske zbožopřejace hrónčka a też knjez arcyměšnik poréča hišće junu jako wosadny faraŕ a wupraji też wosebje staršim a swójbnym knjeza primicianta zbožopřeća. Brězanec nan njemóžeše so bohužel na swjedźenju swojoho měšniskoho syna wobdźělić, dokelž je hižo dlěši čas na khorołožo sputany.

---

dyrbjała miła nadźija, kotruž na tebje stajam, so mi zničić, o, potom bych hišće bolostniše sylzy płakał, hač je ty nětkole roniš; žaneje wjesołeje hodźinki wjacy bych njeměł, ze sylzami we wočomaj dyrbjał so do rowa lehnyć.“ Nan bu při tym sam cyle hnuty a joho słowa zaćišćowachu so hłuboko do Marijineje wutroby.

Pod mudrymi nanowymi powučowanjemi a mjez różemi a kwětkami Marja wotrosće — kćejata kaž ćeŕnjowa róža, njewinowata kaž lilija, ponižna kaž fijałka. Ze spokojnym wobličom nan swoju zahrodu wobhladowaše a bóle hišće radowaše so nad swojej dźowku.

II.

Marja w hrodźe.

Lubozne mejske ranjo bě zaswitało. Marja dźěše do blizkoho lěsa po witki, z kotrychž nan, hdyž w zahrodźe dźěła njebě, korby plećeše. Tu namaka prěnje mejske zwónčki. Wuščipa dwaj kwěćelej, jedyn za nana a druhi za sebje samu. Jako nětko po wuzkej šćežcy přez łuki domoj dźěše, zetka hrabinku z Walstina z jeje dźowku Amaliju; wonej domoj dźěštej. Hdyž Marja rjenje zdrasćenej žónskej wuhlada, stupi na stronu a da jimaj nimo hić.

„O, kćeja hižo mejske zwónčki?“ zawoła młoda hrabinka, kotraž tute kwětki pře wšo lubowaše. Marja poskići kóždej mały kwěćel. Knjenje kwěćelej rad přiwzaštej, a mać wućeže židźanu móšničku, zo by Marji kwěćelej zapłaćiła.

Tola Marja rjekny: „Njedawajće mi ničo; ja to njewozmu. Popřejće khudej holčcy, zo swojomu knježstwu, wot kotrohož smy hižo tak wjele dobrotow dóstali, też małe wjeselo sčini, bjez toho zo by myto za to wočakowała!“

Hrabinka so přećelnje směješe a rjekny Marji, zo by Amaliji husćišo mejske zwónčki přinjesła. Marja do toho rad zwoli. A wot nětka khodźeše wšědnje do hrodu. Amaliji so Marijine pěkne zadźerženjo a wjesoła myslička přecy bóle spodobaše.

Mejske zwónčki běchu hižo dawno překćěle a Marja přecy hišće Amaliju wopytowaše. Haj, młoda hrabinka chcyše ju stajnje wokoło sebje měć a by ju rad na hród do służby wzała. —

Amalijne narodniny so bližachu. Što móhła Marja jej poskićić? Chcyše tola też z małym darom ju zwjeselić. Něšto druhe hač róže pak tón króć dyrbješe dóstać. Zańdźenu zymu bě nan někotre rjane korbiki zhotowił; najrjeńši bě Marji darił. Nan rad do toho zwoli, zo Marja korbik, z kwětkami wupyšeny, Amaliji k narodninam dari, a sam pomhaše jón rjenje wudebić. Z kwětkami wusadźa na nim Amalijine mjeno a hrabinski swójbny wopon.

Na dnju narodninow młodeje hrabinki wuščipa Marja najrjeńše ćeŕnjowe róže a nuchawki wšěch barbow a k tomu młódne zelene hałužki a składźe je rjenje do korbika. Amalijine mjeno pak wobruči z wěnčkom njezapomničkow. Też nan so nad krasnym korbikom wulcy wjeseleše.

Marja njeseše pyšny dar nětko do hrodu a přepoda jón hrabincy Amaliji. Wutrobnje jej přeješe wjele zboža. Młoda hrabinka runje so drasćeše a służowna jej pomhaše, přetož za tak ważny dźeń dyrbješe so wosebje rjenje hotować. Amalija so nad korbikom wulcy zwjeseli a njemóžeše jón dokhwalić, „dobre dźěćo“, dźeše wona, „sy drje cyłu wašu zahrodu wurubiła, zo by mje tak bohaće wobdariła. A twój

Wjeledostojny knjez nowoměšnik drje jako rjadnik njebudźe móc mjez swojim serbskim ludom stajnje skutkować, ale budźe tola móc tu a tam zastupować a wupomhać a wosebje so modlić za swój lubowany serbski narod. Njech je a wostanje stajnje zbožowny a horliwy dźěłaćeŕ we winicy Knjezowej! —

Na třećim swjatym dnju jutrow swjećeše wysokodostojny knjez arcyměšnik Jakub Žur z Ralbic swoje šěsćdźesaćiny. Na samsnym dnju dźeržeše w Róžeńčanskej swjatnicy swjatočnu wulku Božu mšu z assistencu knjeza P. Klein-a z Dubow, swojoho dołholětnoho bywšoho kapłana Michała Cyža z Budyšina a swojoho sotrowca kapł. Pawoła Horjenja z Khrósćic. Swjatočne prědowanjo bě tohorunja přewzał knjez kapłan Cyž. Rozkładźe pobožnym putnikam tele myslički: Lubuj Boha nade wšitko; lubuj swoju swjatu cyrkej jako duchownu maćeŕ, a waž sebi měšnika, kiž tebi pokazuje prawy puć k wěčnej domiznje! W druhim dźělu rysowaše prědowaŕ žiwjenjoběh knjeza jubilara. Knj. arcyměšnik Žur je skutkował jako młody knjez wot lěta 1903 hač 1908 w Ralbicach, 1908 hač 1910 w Budyšinje. Wottam bu pósłany jako faraŕ do Kamjenca a 1922 wróći so zasy do Ralbic. Tak je służił Serbam a Němcam, Čechom a Polakam z jenajkej lubosću. 1923 bu knjez jubilar za arcyměšnika Kamjeńskoho archipresbyterata pomjenowany.

Po krótkej duchownej konferency w farskim domje w Ralbicach wuprajichu zbožopřeća při swjedźeńskim wobjedźe knj. P. Romuald w mjenje hnadneje knjenje klóštra Marijineje Hwězdy, knjez faraŕ Wjeńka z Khrósćic a knjez faraŕ Mič z Njebjelčic.

Tak njech nětko wěčny wyšši měšnik, naš Knjez a Zbóžnik Jězus Khrystus, žohnuje wšitke woběmaj knjezomaj duchownymaj wuprajene zbožopřeće, zo byštaj we swojim dalšim měšniskim skutkowanju jenož pytałoj wjetšu česć Božu a spomoženjo njesmjertnych dušow.

Ty pak, ludo serbski, njezabudź ženje ważne słowa swjatoho Hrjehorja Wulkoho, kiž praji: „Bratŕa a sotry, modlće so za swojich měšnikow, zo by jich skutkowanjo nam wšitkim połne žohnowanja było!“

Wambořiska cyrkej je na baziliku powyšena.

Wopytowarjow Wambořiskoho (Albendorfskoho) hnadownoho městna budźe wulcy zajimać a zwjeselić, zo bu tamniša krasna cyrkej přez bamžowske breve (postajenjo) na baziliku minor powyšena. Tuta radosć sta so hnadownomu městnu runje jutrowničku. Hižo sobotu bu znate, zo je bamž Pius XI. cyrkwi tutón wuznam dał. Z tym je cyrkej jenička w cyłej Šlezskej, kotrejž so tajka česć sta. W cyłej Němskej su jenož hišće tři cyrkwje, kotrež směd́ža so bazilika mjenować; su to: „Štyrnaco swjeći“ (Vierzehnheiligen) a Altötting w Bajeŕskej (tutej su pučowarjo do Triera a OberAmmergawa we swojim času widźeli) a Kevelaer w Rhynskej.

Tuta powěsć, kotraž je daloko přez Wambořicy wulkeje radosće wubudźiła, so jutrowničku po wulkej Božej mši přez fararja Kleina swjatočnje wozjewi. Při tym d́akowaše so Swjatomu Wótcej a wjerchbiskopej kardinalej Kasparej, kotrohož arcybiskopstwu Wambořicy tukhwilu słušeja, a kiž je tež pola Swj. Wótca tute njewšědne wuznamjenjenjo wuprosył. Zarjadowa so swjatočny prócesijón ze wšěmi cyrkwinskimi khorhowjemi wokoło baziliki. Mjez tym zo zwony tutu jutrownu powěsć do kraja njesechu, spěwaše cyrkwinski khór wjesoły jutrowny kěrluš. Wosrjedź cyrkwineje fronty zasta swjatočny ćah. Nětko přičini so na baziliku bamžowski wopon, kotryž bě wjesny wumělc Born zhotowił. Na to poda so prócesijón zasy do cyrkwje, hdźež so zhromadnje khwalbny kěrluš wuspěwa. Po swjatočnosći, na kotruž bě wjele tysac cuzych přikhwatało, zwonjachu zwony cyličku hodźinu.

Tak budźa katolscy Serbja, kotriž so lětsa zasy na tute hnadowne městno hotuja, swój spěw a paće maćeri Božej w znowa pomjenowanej bazilicy přednjesć móc.

Hdyž Donscy kozakojo spěwaja.

Štóž je hdy tutón swětasławny ruski khór słyšał, toho jima a přima hač do najhłubšich nutrin duše a wutroby. To je wosebite a swojorazne spěwne wumělstwo, kotrež tući ruscy emigrantojo w cuzbje wukonjeja. Wurosće zwoprědka z primitivnoho ludowoho podłožka, mohł rjec z burskeje hudźby, tola polěpšena přez njesłyšanu virtuoznu

---

nan dokonja dźěła, kajkež hišće ženje njewidźach. O, pój tola hnydom sobu k mojej maćeri.“ Wona stany, wza Marju za ruku a wjedźeše ju po skhodźe horje k maćeri do jstwy.

„O maći, hlej tola“, wołaše hižo před durjemi, „kak krasny dar mi tola Marja přinjese! Rjeńši korbik drje hišće njejsy widźała, a rjeńšich kwětkow drje na swěće njeje.“

Kwětkowy korbik so tež hrabincy wulcy spodobaše. „Je jara rjany, hódnišoho dara twojej dźowcy přinjesć njemóžeše.“ Tak khwaleše mać Marijinu wušiknosć.

„Dočakaj tu khwilku, lube dźěćo,“ rjekny Marji, a přikaza Amaliji, ju do pódlanskeje jstwy sćěhować. Tam so Amalije prašeše, kajki dar by so za Marju najlěpje přihodźał, kiž za wopokazanu lubosć dyrbješe dóstać.

Amalija měješe hnydom myslička. „Jeli mi dowoliš“, luba maći, bych jej rad moju suknju, tu z tymi rjanymi běłymi a čerwjenymi rózemi, dała. Je hišće kaž nowa. Mało sym ju trjebała, dóniž jej wurosćech. Za Marju by tuta suknja so jara derje hodźała.“

„Čiń to“, wotmołwi hrabinka, „tajki dar móže Marja tola tež trjebać; suknja z tymi něžnymi rózičkami budźe Marji derje přistejeć.“

„Dźitej nětko, lubej dźěśći“, kazaše hrabinka, hdyž nětk z Amaliju z pódlanskeje jstwy wróćo přińdźe, „a starajtej so za to, zo kwětki njezwjadnu. Změjemy dźens hośći a korbik dyrbi najrjeńša pycha blida być.“

Amalija khwataše z Marju do swojeje jstwy a poruči służownej, zo by suknju přinjesła. Herta, tak służowna rěkaše, so spodźiwaše: „Chceće dha tutu suknju dźens so woblec?“ zawoła Herta. „Wě to waša hnadna mać?“ — „Přinjes suknju!“ kazaše Amalija hněwnje, „a wšo druhe njech je moja starosć“.

Herta so khětře wobroći, zo njeby swój hněw přeradźiła, a dźěše. Nutŕka pak so pyrješe, wza suknju a mysleše při sebi: „Tuta njekničomna zahrodnikowa holca! Wona mi hišće cyłu drastu zwotnosy; wotpołożena drasta młodeje hrabinki słuša po prawym mi. O, woči mohła jej wudrapać.“ Poduši swój hněw tak derje hač to móžeše, dźěše do jstwy a přepoda Amaliji přećelnje suknju.

„Luba Marja“, dźeše Amalija, „dźensa drje sym bohatše a dróžše dary dóstała hač twój korbik, ale žadyn rjeńši. Kwětki na tutej sukni drje njejsu tak rjane kaž twoje, ale myslu sebi, zo je tohodla njezacpěješ. Dopomń so kóždy raz na mnje, hdyž so suknju woblečeš a noš ju rad, a postrow swojoho nana wot mnje!“ Marja wza suknju, wokoši młodej hrabincy ruku a dźěše.

Herta wukonješe z hněwom a hidu napjelnjena swoje dźěło dale. Njebě lohko za nju, hněw tak dołho podusyć, tohodla njeŕěčeše z Amaliju cyłu khwilu ničo. „Sy ty hněwna Herta?“ wopraša so jeje młoda hrabinka. „To by tola hłuposć była“, wotmołwi Herta, „hdyž bych so hněwała, dokelž sće tak dobroćiwa.“ „To bě derje prajene“, dźeše hrabinka Amalija, „Bóh dał też tak mysliła, kaž rěčiš!“

Marja khwataše mjez tym wjesoła ze suknju domoj. Nana pak tutón dar tak njezwjeseli. Wiješe ze swojej šedźiwej hłowu měnjo: „Ty njedyrbješe korbik do hrodu njesć! Suknju drje sebi jako dar swojoho knježstwa wysocy ważu, tola boju so, zo druzy nam to zawidźa.

techniku. Před lětami mějachmy přileżnosće, hišće druhej ruskej khoraj słyšeć a to Kubanskich kozakow a Wukrajinski narodny. Tutymaj khoromaj napřećiwo woznamuje khór Donskich kozakow wjele interesivniše wuwjedźenło a hudźbne překisanjo. Ze swojim dirigentom Sergijom Javowom su woni hižo cyły swět přepućowali a ruske wumělstwo do wšěch kulturnych krajow njesli.

Kak su woni nastali, to dirigent sam wozjewja w swojim wudźěłku „Postup Donkozakskoho khóra“, kiž je profesor Šwedoff do hudźby stajił. Tam a w druhim spěwaju wo zrudnych a wjesołych podeńdźenjach, wo lubej domiznje a wótčinje, wo ludźe a jich bajach, wo wójnje a jeje sćěhwkach a mnohim druhim. Wšudźe tworja z čłowjeskich hłosow hudźbne nastroje a khór klinči kaž pišćele. A mały dirigent, Sergej Javow, ma jón na woteščy kaž ćežka jedyn druhi swojich spěwarjow. Dodźiwać njemóžeš so wysokosći a hłubokosći hłosow. W tutych čłowjeskich pišćelach dawaja hrimotace hłosy tak podłožk při cyrkwinym spěwje, z kotrohož wosebje ruska duša rěči. Dołhe přebywanjo w cuzbje wotsaluje jich po zdaću wot domjaceje pódy a začuća. Natura a wumělstwo so tu zjednoćatej. W třećim dźěle wutornoho koncerta pokazachu nam wojerske spěwy a staru reju, kotruž dwaj sobustawaj — je jich na 35 — z tajkej wušiknosću rejowaštaj, jako běštaj jenož z pjerow a gumija wobstałoj. Khór k tomu přewodźeše. Na kóncu słyšachmy spěw Buslakow „Ehj mhujem“, kiž přez swoju melancholisku toninu hłuboko skutkuje. Wšitke poskićenja so z elementarnym přikleskom přiwzachu. J. Sł.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Mjezy Mišnjanskoho biskopstwa.

Mišnjanske biskopstwo wopřiješe w času swojeje najwjetšeje rozšěrjenosće (1346) něhdźe nětčišu Saksku z wuwzaćom Žitawskeje krajiny, kotraž do Prahi słušeše, a ktomu Delnju Łužicu; něhdźe třećiznu biskopstwa wučinjachu sakske herbske kraje, dalšu mału třećiznu Hornja Łužica a poslednju wulku třećiznu Delnja Łužica. Cyłe biskopstwo dźěleše so do 11 propstowstwow abo archidiakonatow, 53 arcměšniskich sydłow abo dekanatow a 942 wosadow. — Hornja Łužica běše 10. propstowstwo a wobstoješe z 12 dekanatow a 218 wosadow. Z tutych 12 dekanatow běchu w Serbach: I. Budyšin, połnócny dźěl, II. Budyšin, połodniša połojca, III. Kamjenc, IV. Biskopicy a V. Lubij.

I. Do Budyšskoho dekanata, połnócnoho dźěla, pod dohladom Budyšskoho propsta, kotryž běše zdobom předstojeŕ cyłoho propstowstwa, słušeše 10 wosadow; wšě serbske, mjenujcy: Budyšin, Bart, Huska, Hodźij, Njeswačidło, Rakecy, Zdźary, Łaz, Slepo a Mužakow. — II. Budyšski dekanat, połodniša połojca, wokrjes Budyšskoho tachanta, wopřiješe 17 wosadow; z nich běchu serbske: Radwoŕ, Minakał, Klukš, Hućina, Kotecy, Hrodźišćo, Poršicy, Bukecy, Budestecy a Wjelećin. — III. Kamjenski dekanat měješe 23 wosadow, mjez nimi běchu serbske: Kamjenc, Halštrow, Njebjelčicy, Hrabowa, Khrósćicy, Wóslink, Kulow a Wojerjecy. — IV. Biskopičanski dekanat ličeše 14 wosadow, z nich serbskich: Biskopicy, Wujezd, Porchow, Ramnjow, Palow a Smělnja. — V. Lubiski dekanat běše 12 wosadow wulki; serbskej běštej jenož Lubij a Ketlicy. — Z dźensišich serbskich katolskich wosadow tu potajkim tehdom (1346) hižo běchu: Budyšin, Radwoŕ, Khrósćicy, Njebjelčicy a Kulow; druhe su młódše.

Serbska wosada w Budyšinje měješe woprědku swoje Bože służby w jeničkej (tachantskej) cyrkwi, a to porjadu z Němcami. Pozdźišo pak natwarichu Serbam wosebitu cyrkej, a to najprjedy lěta 1240 nětčišu serbsku cyrkej swj. Marije, wokoło kotrejež běše serbske pohrjebnišćo a kotruž jenož za pohrjebne swjatočnosće trjebachu. Lěta 1280 pak założi biskop Withego I. jako farsku cyrkej za Serbow na wysokej skale nad Židowom „Mikławšk“, cyrkej swjatoho Mikławša. Za dobrych 100 lět (1407) dari měšćan Herman Wunjowski swoju susodnu winicu tachantstwej, zo by ju za pohrjebnišćo připrawiło.

Wo najstarších stawiznach druhich serbskich wosadow knjez farař Nowak w swojej knizy dosć zajimawoho powěda: wo Radworju, Khrósćicach, Kulowje, Njebjelčicach a Wotrowje. Možno, zo někotři knježa so dale zaběraja z tajkimi stawizniskimi přepytowanjemi.

Cyrkwinski přehlad.

Francózska. Wo zwjazku „Action Française“ pisachmy, zo wšelake błudne wučby zastupuje. Před krótkim wumrě joho předsyda. Kardinal arcbiskop Verdier běše wosebje duchownym zakazał, tutoho předsydu cyrkwinscy pokhować. Najebać toho pak běše kanonik Richard do domu zemrětoho šoł a tam cyrkwinske wobrjady wukonjał. Tohodla trjechi joho interdikt, zo njesmědźeše wjacy Božu mšu čitać atd. Dokelž pak je wón swojeje njeposłušnosće so wjacy króć zjawnje wuznał, ju wobžarował a so rozsudej biskopskeje wyšnosće podćisnył, je kardinal interdikt zasy zběhnył.

Zwjazk katolskich studentow w Francózskej ma 16 000 sobustawow. W februaru měješe w Nantes swoju 16. hłownu zhromadźiznu. Tam wuradźowachu wosebje, kak móžeja katolscy studenća tak rjec z misijonarami być mjez swojimi sobustudowacymi. Kaž smy loni hižo pisali, mjenujcy w Francózskej wosebje zdźěłane woršty počinaja zasy dobre katolske žiwjenjo hajić. To pak je runje hižo wuspěch prócowanjow katolskich studentow.

Měšnik pater Giloteaux chce nowy rjad założić z mjenom: rjad Khrystusa we woblatku. Ale arcbiskop Chollet je jomu zakazał, někajke měšniske funkcije wukonjeć. Tamny duchowny njeje mjenujcy wot Swjatoho Oficija w Romje dowolnosć k założenju dóstał, njecha pak so tomu postajenju podwolić. W cyrkwinskich wěcach cyrkwi posłušny być, pak je hłowna wěc. Arcbiskop Chollet je dale wěriwych napòminał, zo bychu so za tamnoho měšnika modlili, zo by so zasy cyrkwi podćisnył.

Też w Francózskej chcedźa nowy zakoń wo dźělenju mandźelstwow wudać. Po nim ma so podobnje kaž w druhich krajach dźělenjo mandźelstwa wołožić. Jedyn katolski wotpósłanc je hižo přizjewił, zo budźe na wšě přihodne wašnja přećiwo tajkomu zakonjej dźěłać.

Francózske železniske družstwo „P. O. Midi“ (w Francózskej njejsu železnicy statne kaž pola nas, ale słušeja někotrym družstwam) je w Jendźelskej někotre lacaretowe wozy skazało. Tute su za khorych, kotřiž chcedźa do Lourdesa putnikować a njemóžeja w powšitkownych wozach jěć.

Jendźelska. Znaty konvertit, jezuitski pater Woodlock, wozjewi na jenej zjawnej zhromadźiznje w Mauchestern, zo bu we poslednich 25 lětach w Jendźelskej 250 000 (štwórć milijóna) wosobow do katolskeje cyrkwje přijatych, mjez nimi 310 anglikanskich a 12 druhich duchownych. 5 % z nich pak zaso cyrkej wopušći.

Iriscy biskopja napominaja we swojich pastyŕskich listach wěriwych, zo bychu so wo měr modlili.

Lěta 1840 započachu w Armaghu, měsće swj. Patrika, patrona Iriskeje, nowu biskopsku cyrkej twarić, kotraž běše 1904 hotowa. Tola nětko je hižo přemała a położichu tohodla hižo zakładny kamjeń za nowu katedralu.

Nowina „Catholic Times“ wozjewja některe ličby wo twarje katolskich cyrkwjow atd. Loni twarješe so na mnohich městnach. Někotre cyrkwje buchu dotwarjene a woswjećene, druhe zaso buchu powjetšene, wšo hromadźe 70. Za druhe cyrkwje kupichu pak twarske městno, pak hižo zakładny kamjeń położichu, hromadźe 42. Też katolske šule, a to 43, pak nowe natwarichu pak powjetšichu. Za 33 šulow kupichu twarske městno abo położichu zakładny kamjeń. Dale

natwari so hišće 44 kněžow za katolske potrěbnosće, kaž farske domy atd.

Hižo pisachmy, zo hač dotal jendźelski stat ničo za katolske šulstwo njeda a zo katolikojo we woporniwosći sami wšě srědki zwjedu. Stat pak chce nowy zakoń wudać, po kotrymž dyrbi dowolene być, zo gmejny atd. sobu dźěl wudawkow katolskich šulow płaća, za to pak maja prawo, wučerjow přistajeć. Runje to pak katolikojo njechaja dowolić. Potom wšak njebychu přecy woprawdźe dobrych katolikow za wučerjow měli kaž dotal. Što pak pomha katolska šula z wučerjemi, kotřiž su jenož liwkeje wěry? Biskopja su nětko přilubili, zo chcedźa sobu dźěłać při wudaću a dopjelnjenju nowoho zakonja, jeli so přeća katolikow dopjelnja. Wězo njewěriwe nowiny a woršty runje to při wočakowanym zakonju khwala, štož cyrkwi a křesćanstwu scyła škodźi.

Někotři iriscy biskopja žadaja we swojich póstnych pastyřskich listach přepytanjo njeměrow w Belfasće, w kotrymž katolikow přesćěhachu. Jedyn biskop pisa, zo w poslednich 4 lětach trójcy přećiwo katolikam wustupowachu. Při tym runje tak človjekow morichu kaž też wjele škody načinichu: 1932, 1934 a 1935. W poslednim lěće zakhadźachu přećiwo wšěm wosadam w měsće, z wuwzaćom jeneje. Wjele tysac katolikow dyrbješe swoje dźěło wopušćić. Dwaj biskopaj žadataj, zo by wubjerk, kotryž pak by dyrbjał prjedy sprawnosć přisahać, należnosće přepytał. Hdyž ministerski president Sewjerneje Iriskeje praji, zo tam njejsu katolikow přesćěhali, potom by so to před tajkim wubjerkom bórzy jako wopačne wudawanjo wupokazało. Kardinal McRory praji, zo je dźensa žiwjenjo katolikow runje tak wohrožene kaž w časach, hdyž běchu woni bjez prawa.

Katolske misijónske towarstwo za Jendźelsku a Šotisku wotmě w poslednich 30 lětach wšo hromadźe 2000 króć swjaty misijón w cyrkwjach, kinach a w zalach. Wuspěchi běchu dobre. Sta so, zo přez jedyn misijón 60 hač do 70 ke katolskej cyrkwi přistupi. Jónu so w jenej małej wjescy 30 ludźi nakaza.

W měsće Elthamje započnu cyrkej k česći swjateju martrarjow Domaša Mora a Jana Fishera twarić. Kak jendźelscy katolikojo tuteju swjateju česćuja, ale też, kak rady za nabožne wěcy wopruja, widźiš z toho, zo jenož jedyn časopis, tydźenik „Universe“, k składowanju srědkow napominaše. To dosahaše, dokelž bórzy bě trěbna ličba nawdata.

Italska. Turinski kardinal arcbiskop Fossati namołwja w pastyřskim lisće staršich należnje, zo bychu swoje wućehnjeńske dźěło derje wukonjeli. W prěnich lětach wosebje mać, potom też nan. Dźěćo dyrbi spóznać, zo je joho hłowny a přesahacy nadawk w žiwjenju, so swjatosćić. Potom napomina, zo bychu starši dźěćom zabawy poskićeli a zawjeselenja, w kotrychž njebychu zhrěšili. Tajke zabawy dyrbja być čestne. Dźěći pak dyrbja też wuknyć sebjezaprěwanjo. Wažne je też wobkedźbować towaršow dźěsća. Do wěstoho powołanja starši swoje dźěći ćišćeć njesmědźa, tola maja kedźbować, za čo ma dźěćo wosebity dar a za čo so najlěpje hodźi.

Milanski kardinal arcybiskop Schuster předuje w swojim pastyřskim lisće česćownosć před nastawacym žiwjenjom. Statistiki pokazuja, zo so wjele dźěći, kotrež je Bóh k žiwjenju powołał, njenarodźi, haj samo so mori. A mnohe nowonarodźene njedóstanu swjatu křćeńcu a wumru bjez njeje. Samo tajcy, kotřiž mysla, zo su katolikojo, njeboja so, nastawace žiwjeńčko morić, mysla, zo dźěn w swjatej spowědźi zaso wodaco dóstanu. Arcybiskop je pódla zjednoćeństwa katolskich lěkarjow też towarstwo katolskich babow założił. Lěkarjo, duchowni a baby maja so wosebje też prócować, zo njemandźelska mać swoje dźěćo woprawdźe přijima a z woporom maćerstwa za swój hrěch pokuća.

Za katolske univerzity nawdachu italscy katolikojo asy 3 milijónow lirow.

Wuheńska. Wot něšto časa wotměwaja so we Wuheńskej pohanske wěrowanja. Tak přińdźeštaj před krótkim nawoženja a njewjesta k wołtarjej staroho wuheńskoho přiboha Hadura. Tam rězny přibójski měšnik wobeju wyše nochća do ruki, změša jeju krej w jenym keluchu a potom ju do wohenja wula. Hotowe pohanstwo!

Amerika. W Zjednoćenych Statach płaći zakoń, po kotrymž njesmědźa so njepóćiwe spisy, nowiny, časopisy a knihe z póstom rozesłać. Nětko so póstski mištr, katolik, derje wo wobkedźbowanjo zakonja stara; tak wšě tajke wěcy, kotrež z wukraja přińdu, scyła dale do kraja njemóžeja, dokelž póst transport wotpokazuje; też tukrajne ćišćeńe njemóžeja spisy z póstom rozesłać. Tola tamny generalny póstski mištr pisa, zo dyrbjałe statne zakonje přećiwo njepřistojnym spisam runje tak krute być kaž přikaznje pósta. Tajke spisy mjenujcy so na druhich pućach tola w kraju rozšěrjeja.

President Roosevelt měješe w radiju rěč, w kotrejž wšěch křesćanow kajkohožkuli wuznaća namołwješe, přećiwo njewěrje a pohanstwu wojować. Dźensa wjacy njeńdźe wo tu abo druhu cyrkej, ale wo wěru docyła. Wěra a njewěra stojitej sebi napřećiwo. Nabožina je wohrožena. Tónle strach sebi žada, zo sebi rucy zawdawamy k zhromadnomu wojowanju.

Wšelacy duchowni běchu so při wólbnym wojowanju w Quebekskej provincy (Kanada) wobdźělili. To běchu so druhowěriwi tam a sem na katolikow hóršili. Na to wozjewi arcbiskop, zo móže kóžda politiska strona, kotraž so přez tajke wustupowanjo škodowana čuje, přećiwo duchownomu skórźbu zapodać. Dale praji kardinal Villneuve, zo tola zakoń kóždomu prawa dawa, so wo politiske należnosće starać, a to katolscy duchowni njejsu wuwzaći. Tuž maja też prawo wolić, za strony dźěłać atd. Scyła su wšelake wumjetowanja, kotrež so při tym přećiwo duchownym stachu, cyle njesprawne a wopačne. Tak wozjewi arcbiskop.

Katolscy biskopja w Zjednoćenych Statach su ze swojich rynkow zestajeli komisiju, kotraž ma so wo katolikow w Mexiku starać. Wjednik wubjerka je Baltimorski arcbiskop Curley, z joho zastupjerjom pak Oklahomski biskop Kelley, kotryž je hač dotal najdokładnišo w jenej knizy přesćěhanja katolikow w Mexiku wopisał. Swjaty Wótc je swoje wjeselo nad wutwarjenjom wubjerka wuprajił. Nadawki wubjerka su: katolskej cyrkwi w Mexiku podawać pjenježne srědki za nuzutradacych, wukubłanjo měšnikow, křesćanske wućehnjenjo młodźiny a zakitanjo katolskeje cyrkwje.

We swojim času wutworichu katolikojo zwjazk, kotryž přećiwo njepřistojnym filmam wustupowaše, a to z wulkim wuspěchom. Nětko je sebi zwjazk předewzał a biskopja su to skhwalili, wojować też přećiwo njepřistojnym dźiwadłowym hram. Hižo su někotrym dźiwadłam pokazali swoju móc, a tohodla chcedźa nětko runje tak kaž prjedy filmownicy, też wjednikojo dźiwadłow ze zwjazkom dźěłać.

Towarstwowy powěstnik.

Kedźbu! Chcemy sebi lětsa zasy na hnadownej městnje Wambořicy (Albendorf) a Stróža dojěć a to wot 22.—26. junija. Dokelž chcedźa so mnozy wobdźělić, činju hižo nětko wšěch na to kedźbnych. We wjetšich wsach so dowěrnicy postaja, na kotrychž móža so zajimcy wobroćić. Jich mjena w jenym přichodnym čisle wozjewimy.

Jan Hajna w Nowym Dworje.

Kedźbu! **Dodawk** **Kedźbu!**

najnowšich kěrlušow je rozpředaty a ma so z nowa ćišćeć.

Namołwjamy z tutym wšitkich, kotřiž maja někajke přeća abo dobre rady k tutej wěcy — wosebje pak prosymy knježich duchownych wo to — zo chcyli **hnydom**, najpozdźišo do 25. apryla, ćišćeńi wozjewić, što mělo so po móžnosći při nowoćišću „Dodawka“ wobkedźbować. Też porjedźeńki k Wosadnikej so hodźa přiwzać.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 261. z Drježdžan: Jan Winař; 262. z Bořini: P. farař Michał Rab.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 983.: J. W. z D.

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodženju młodoho pěrjowoho skotu wuživaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Dobru rjanu drastu

hotowu abo wotměrjenu — mužsku a hólčacu poskića

Hermann Müller w Kamjencu, Pfortenstr. 1

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:

mantle . . . hižo za **1,25**
hadžicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt., w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa

w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Libjata

so derje radža, njekusaja so a dóstanu bórzy pjerjo, hdyž w prawym času dóstawaju jako **přidawk** k wšědnej picy

dr. Roeberowy

pólver za libjata

(Krieschelpulver)

Předawa samlutka:

Drogownja dr. Roeber

Bohata dróha 27

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Cyble k sadženju, šalotowe, parlowe (k wusywej) **ze symjenjeńnje**

Rauchfuss

Žitne wiki 9. Tel. Budyšin 2069.

Šuleńske čapki kłobuki, měcy

we nowym wubjerku

Kurt Rinke Bohata dróha 5

Drjewjane tofle, filcowe a gurdowe, turnańske črije, wšě **kolonialne twory** poruča

Fa. **Rehmus**

mějićal A. Koslowski

w Kamjencu, Budyšska dr. 31.

Wikowarjo dóstanu drjewj. tofle po fabrikskich płaćiznach.

Wšěm gratulantam k mojim ***šěsćdźesaćinam****, za wšu lubosć a přiwisnosć, pak pisomnje, pak ertnje, pak z darami mi wopokazanu,*

wutrobne „Zapłać Bóh"!

„Nic nam, o Knježe, nic nam, ale swojomu mjenu daj khwału!"

W Ralbicach, 15. 4. 1936.

Jakub Žur,
arcyměšnik a farař.

Symjenja

„Markstamm"-kałowe a druhe **skótno-kałowe runklowe** ma zasy

Natuš w Khrósćicach

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu

Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Zeleny štwórtk maš hišće dać!

Poručamy:

Rjane nowe židy, čorne mustrowane, 95 cm šěroke: **2,75, 2,95, 3,50.**

Židu za fale, pjenjezyhódnu wokoło 100 cm šěroku za **2,75** a **1,95.**

Wołmjany muslin jara tuni Za fale a khuty **1,50, 1,25** a **0,95.** rjane mustry poskića

Schaaf

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Filipow, 70 lět hnadowne městno!

Prócesijón z Khrósćic pjatk, 1. meje, po Božej mši, kotraž budźe w 5 hodź., woteńdźe. Jednotliwe wupokazy wot měsćanosty njejsu trěbne. Dóstanjemy zhromadny wupokaz w Neusalza-Sprembergu.

Michał Kokla, wjednik.

Za wěčnosć derje přihotowanoho wotwoła Bóh luby Knjez Zeleny štwórtk našoho luboho nana, dźěda a přichodnoho nana

Jakuba Wawrika z Lejna

w 73. lěće žiwjenja. Wuprajamy **„Zapłać Bóh"** wšitkim, kotřiž su za joho khudu dušu so modlili a joho k rowu přewodźeli, wosebje tež nošerjam.

W Lejnje, jutrowničku 1936.

W mjenje zrudźenych zawostajenych:
Marja Čornakowa rodź. Wawrikec.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šuleńskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

17. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **25. apryla 1936.** | **74. lětnik.**

Zo bychu wšitcy zjedna byli...

(K sedmomu kongresej zjednoćenja narańšich cyrkwjow z našej romsko-katolskej cyrkwju.)

„Zo bychu wšitcy zjedna byli“, to bě poslednja próstwa našoho Knjeza Jězusa Khrystusa, kotruž wón so modleše kročo do smjerće. Žahłosć horceje lubosće Joho pohnu, wo tule hnadu w poslednim wokomiku před swojim woporom swojoho njebjeskoho Wótca prosyć, w dźěśćowskej lubośći žebrić. „Zo by tola swět spóznał, zo sym Ja wupósłany wot Tebje, spóznajo wěrił do Tebje, wěrjo Tebje khwalił, khwalił na wěčne.“ — Kak horco prosy Khrystus! Jan śćenik nam to napisa we swojim śćenju w 17. stawje wot 20. hač do 24. rjadki.

A swjata Cyrkej tute horce próstwy swojoho Knjeza njeje ženje pozabyła. Jako w běhu lětstotkow jeje dźěći so wottoržechu wot njeje, hnydom započa a dale spytuje hač do dźensnišoho dnja, je zasodobyć za sebje, je wróćopřiwjesć k sebi, je powitać zaso we swojej srjedźiznje.

Swjata Cyrkej wě, začuwa, zo njeje jenož organizacija, někajke towarstwo jenakwěriwych človjekow, ale žiwy a čućiwy nadnaturski organismus, potajnje we wšěch křesćanach žiwy Khrystus. My tola nadnaturscy njejsmy žiwi, khiba we Khrystusu, khiba přez Khrystusa. Swjaty Pawoł praji: Cyrkej je potajne Ćěło Khrystusa, corpus Christi mysticum.

Swjata Cyrkej začuwa lóšt a wjeselo žiwjenja, kotrež ju přewozmjuje, hdyž křesćenjo su krasnje-čile žiwi we Khrystusu, so raduje, hdyž tu a tam Khrystus we jeje dźěćoch dobywa a hołdy swjeći.

Swjata Cyrkej pak tež začuwa bój a horjo, kotrež ju potrjechuje we jeje dźěćoch tu na swěće. Wosebje bolostnje začuwa šćěpjenja jeje zhromadnosće. Bjez dźiwa, wšako tež človjek začuwa zranjenjo swojoho ćěła, wojak, hdyž kulka jomu wottorhnje stawy!

Swjata Cyrkej je Khrystus; jeje žiwjenjo je Khrystusowe žiwjenjo; jeje radosć je Khrystusowa radosć; jeje bolosć je Khrystusowa bolosć; jeje bitwy a dobyća, Khrystusowe su bitwy a dobyća, kotrež biwa a dobywa we nas křesćanach!

Kaž krawješe Khrystus po ćěle we swojim ćerpjenju, tak krawi hišće dźensa kročo swój křižowy puć: křižowy puć Cyrkwje! A nosy krejčećace rany! Haj cyłe stawy Jomu pobrachuja!

Wotšćěpjenych wot Cyrkwje z njej zasy zjednoćić, to je mjez druhimi zaměr a směr tež Wjelehradskich kongresow.

Někotry Serb, někotra Serbowka Wjelehrad znaje, mału tutu wjesku w rjanej morawskej horinje a wě so dopomnić na krasnu a wulkotnu baziliku, kotraž hordźe k njebju saha nazdala wjeski.

Tu najskerje wotpočuje ćěło swj. Methoda, prěnjoho arcybiskopa Morawskeje, kotrohož česćismy z joho bratrom Cyrillom jako słowjanskeju japoštołow, kotrejuž wobraz kóždy tydźeń na čole naš „Posoł“ do našich domow nam nosy.

W lěće 1198 założichu tudy klóštr Cisterciensow a natwarichu baziliku. Tuta wšak so wjacy króć wotpali, ale přecy zasy znowa a rjeńšo natwari. Nětčiša cyrkej bu w lěće 1735 dotwarjena a poswjećena. K swjatočnosćam jubileja ju nětko česćowarjo słowjanskeju japoštołow bohaće a krasnje wobnowić dachu, tak zo nětko w nowej pyše so hordźi.

Tu při rowje swjatoho Methoda bywaše nětko hižo před 30 lětami, w lěće 1907, prěni kongres zjednoćenja narańšich cyrkwjow z našej romsko-katolskej cyrkwju. Arcybiskop Cyr. Stojan, wulki křesćan, wulki biskop, kotryž 1923 w swjatosći wumrě, bě jón zwołał. Tutón njewšědny biskop měješe samsnu žadosć, kotruž tež Jězus začuwaše, jako so modleše: „Zo bychu wšitcy zjedna byli“, a chcyše přez tutón kongres rozšćěpjenych swojich słowjanskich bratrow zasy znajmjeńša pohnuć, zo bychu so tola zetkowali a swoje wšelke nahlady jedyn druhomu zwuprajeli a

tak so zbližili. Po přeću biskopa Stojana dyrbješe so kóžde 3. 4. abo 5. lěto tajkile kongres wotměć. Dla swěta wójny pak bě hakle lěta 1924: 4. kongres. Nětko pak so porjadnje najwučeniši a najkhmańši zastupjerjo cyrkwjow zhromadźuja, zo bychu ćeže a móžnosće zhromadźenja přemyslowali, zjednoćenjo přihotowali. Ze słowami swjatoho Jana křćenika: „Přihotujće puće Knjeza, runajće Jomu šćežki“, posledni kongres w lěće 1932 zahajichu.

Dokelž bě po prawom hižo zańdźene lěto dwójne jubilejne lěto za Wjelehrad — wumrě tu před 1050 lětami, w lěće 885, swjaty Method a woswjećichu před 200 lětami nowu nětčišu baziliku — chcychu też na tute lěto 7. kongres zwołać. Dokelž pak bě runje w tutym lěće w Prazy powšitkowny zjězd wšěch katolikow cyłeje Češkosłowakskeje republiki, wotstorčichu wšě jubilejske swjatočnosće a kongres na lětuše. Tak woswjeća nětko lětsa jubilejej a wotměja kongres.

Wot 1. hač do 5. julija (w Słowakskej swjedźeń swjateju japoštołow 5. julija swjeća) budźa hłowne swjatočnosće jubileja. Lětsa w nowej bazilicy budźa wosebje krasne a pozběhowace. Z Wina a Straßburga stej so hižo procesijónaj zamołwiłoj a ze wšěch kónčin Češkosłowakskeje budźa putnikować Němcy a Słowjenjo, katolikojo a prawosławni, k rowej swjatoho japoštoła Słowjanow. Też my budźemy rady widźeni, hdyž přińdźemy, zo bychmy so z nimi dźakowali za swoju wěru křesćansku a z nimi w cyłku zhromadźeni, jeneje mysle, prosyli wo zjedoćenjo zwonkastojacych bratrow a sotrow, zo by skónčnje była jena wowčefnja a jedyn pastyř, „zo bychu wšitcy zjedna byli“.

Chcemy, kaž daloko je nam to móžno, sobupomhać při tutym wulkim skutku zjednoćenja ludow, zo njeby jenož nastała zhromadnosć wěry, ale tuta zhromadnosć też mjez krajemi bórzy zakćěła, a zakćěł měr w našej dźensa tak rozšćěpjenej křesćanskej Europje. *St. N.*

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Njedźelu 26. apryla swjeći so w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje titularny swjedźeń pobožneje Jednoty k česći swjateje Marije, maćerje dobreje rady, a wotpusk. Rano w 6 hodź. su kemše ze swjatym woprawjenjom sobustawow. W 1 hodź. je swjedźeński nyšpor.

— Po cyłym němskim kraju a też pola Němcow we wukraju bydlacych bu zańdźenu póndźelu, 20. měrca, wopominany dźeń narodninow němskoho wjednika a kanclera. Wosebje němske wójsko měješe na tutym dnju přileżnosć, swoju přiwisnosć a česćownosć tomu wopokazać, kotromuž jeničcy ma so dźakować, zo je w němskim kraju zasy swój wuznam dócpěło. Kaž we wšitkich garnizonach, tak też w Budyšinje so wotmě swjedźeńska parada, wot wobydlerstwa z napjatosću wočakowana, dokelž tajke něšto tu z dawna wjacy widźeć njeje było. W 11 hodź. so wójsko w krala Albertowych kasarnach k paradźe zestupa, pěšcy a jězdni ze wšelakorymi třělefskimi nastrojemi a zapřahami. Budyšski wyšk Folttmann frontu wotjěcha. Wjele ludźi tu přihladowaše, tola hišće wjetše syły ludu wočakowachu wojerstwo na Žitnych wikach. Z kasarnow tu z wulkej hudźbu přićahnychu. Wyšk Folttmann bě stupił před twarski hamt, hdźež cyłe wojerstwo w paradnym stupje nimo ćehnješe. Parada na přihladowarjow z wulkim zaćišćom skutkowaše. Też wšitke hamtske a stroniske wyšnosće běchu zastupjene a też šule běchu swoje wrota wočiniłe, zo móžachu dźěći sebi tutón wojerski wustup wobhladać.

Ze **Słoneje Boršće.** Hačrunjež su wjesne katolske dźěći we swojim času k Budyšskej tachantskej šuli přidźělene, njesćeleše Słona Boršć lěta dołho žane dźěći do Budyšina. Posledni, kiž je tachantsku šulu wukhodźił a daloki puć do města khodźił a jězdźił, běše Młónkec Jurij, kiž 1925 šulu wopušći. Dalše dźěći sćelechu so do Bolborc. Hakle loni wróći so zasy jene zastupiwši do tachantskeje šule. Lětsa je nětko zasy po nimale 20 lětach jene dźěćo ze Słoneje Boršće do prěnjeje rjadownje tachantskeje šule w Budyšinje zastupiło. Tutoho nowačka sćele Kindermannec swójba. Mały Jank budże nětko šćežku, kotruž staj dźěd a wowka a mać něhdy khodźili, zasy pilnje a zmužiće khodźić.

Z **Khróšćic.** Nowe šulske lěto započa so pola nas ze wšelakimi přeměnjenjemi. Třeće statne wučerske městno so z wučerku wobsadźi, z knježnu Frenclec, hač dotal w Kinsbórku, rodź. z Drježdźan. Dokelž njeje naše serbske poměry hišće zeznała, budże započatk za nju trochu wobćežny. Tola přejemy, zo by so jej tu prawje lubiło. Knjez Rječka jako 3. serbski wučer při našej šuli wupomha. — Při powołanskej šuli dóstachmy tohorunja nowoho wučerja, knjeza Böttgera z Rudnych hór. Někotre hodźiny podawa też při powołanskej šuli w Ralbicach. — Přijeće nowačkow běše tu jara swjatočne. W cyrkwi wotmě wosadny knjez farař za nich krótku pobožnosć. Jako dopomnjeńku dósta kóžde dźěćo rjane swjećatko. W šuli witachu małych dźěći nanajwutrobnišo. Zaječki na taflach namolowane a też woprawdźite, žiwe, přinjesechu pisane dutki. Też nam tute zaječki něšto zaspěwachu a zarejowachu, tak zo so nowačkam prěnja šulska hodźinka njewostudźi. Scyła zastupi lětsa 43 dźěći, 25 holčkow a 18 hólčkow. Tute pokhadźeja: 10 z Khróšćic, 8 z Hórkow, 6 z Wudworja, 6 z Hory, 4 z Jaseńcy, 4 z Noweje Jaseńcy, 2 z Lejna, 1 ze Zejic, 1 z Prawoćic a 1 z Nowych Bóšic. Bóh dał, zo bychu dźěćatka w šuli prawje posłuchałe a derje wšitko nawukłe.

Z **Róžanta.** Zańdźeny štwórtk zastubi 16 nowačkow do šule. W cyrkwi poréča knjez pater Romuald k dźěćom a staršim a pokaza na wulku ważnosć dnja, potom je požohnowa. W šuli knjez šulski wjednik Jan Kubaš nowačkow přiwza, nowe „dźěło“ w šuli jim žiwje a wjesele předstajejo. — Młode jutry přistupi 15 dźěći, 8 hólcow a 7 holcow, k prěnjomu swjatomu woprawjenju. Krótko do rańšich rano w 6 hodź. ćehnjechu wšitke dźěći wot šule do Božoho domu w swjatočnym ćahu. Khutne a posylnjowace słowa jim knjez pater Romuald do wutrobow zašćěpi. Do swjatoho woprawjenja wotpołožichu dźěći křćeńske sluby. Njech je był dźeń prěnjoho swjatoho woprawjenja za wšitkich też za dalše dny połnoho Božoho žohnowanja.

Z **Delan.** K rozprawje wo swjedźenjach w Ralbicach a Róžeńće w zašłym čisle „Posoła“ mamy hišće tole dodać: Ralbičanska „Lilija“ spěwaše při primicnej Božej mši łaćonsku missu, kotruž knjez wyšši wučer Renař nětko na wotp. na pišćelach přewodźeše. Samsne spěwne towarstwo porjeńši też swjatočnosć w Róžeńće. Zanjese na woprowanju Marijanski spěw wot Bj. Krawca: „Z cyłej nutrnosću“ a po přežohnowanju spěw wot Pilka: „O Božo smil so nade mnu“. Hewak so wot pobožneje wosady naše kěrluše spěwachu. Mjenowanej spěwaj pak wurjadny swjedźeń zawěšće pozběhnyštej. Přéfaciju spěwaše knjez arcyměšnik přewodźany wot pišćelow, něšto, štož w tajkej dokonjanosći tak husto njesłyšimy. Hdyž smy w poslednim času čitali, zo zasy dwaj z našich hudźbnikow na wotpočink dźetaj, potom nas to z wěstej zrudobu napjelnja. Prašamy so, hač do jich stopow zasy nowi stupja, kiž też swój talent dobrej wěcy a Božej česći wěnuja.

Z **Kulowa.** W zašłych tydźenjach dožiwi naša wosada mnohe spomnjenjahódne dny. Započatk apryla wotměchu so exercicije za žónsku młodosć. Nahladna ličba, wosebje serbskich holcow so na nich wobdźěli. Wysokodostojny knjez P. Hruza S. J. z wulkej zahoritosću rozwučowaše wo

bójskich wěrnosćach, wo praktiskim wukonjenju nabožiny we nětčišim wichorojtym času. Njech dobre předewzaća a wotmyslenja wobstajne wostanu a stotore płody přinjesu! — We martrownym tydźenju wotmě potom tónsamy knjez rozpominanja za žony, muže a dźěći (13—16 lět). Wyše toho běchu kóždy wječor wosebite prědowanja za mužskich a někotre za wšěch zhromadnje. Wšitke přednoški běchu jara bohaće wopytane. — (Jutrowne jěchanjo.) Jutrowničku spožči nam Bóh luby Knjez rjane słónčne nalětne wjedro. Křižeŕski procesijón k česći Horjestanjenomu jěchaše kaž kóžde lěto wjesołe alleluja spěwajo do susodnych Ralbic. Ličba našich křižerjow bě tón króć něšto mjeńša kaž hewak; běše wokoło 140 jěcharjow. Wjele cuzoho ludu bě k nam přikhwatało, na křižerjow hladać. Też našu krasnje ponowjenu farsku cyrkej wobdźiwachu. Najlěpši začišć zawostaji rjany porjad, pobožne zadźerženjo a swjatočne zdrasćenjo wobeju wosadow. Wotdźěl wohnjoweje wobory staraše so wo wobkhodny porjad při cyrkwi, na torhošću a po hasach. — (Swjedźeń primicy.) Štwórtk po jutrach, 16. apryla, přikhwatachu hižo dawno do časa syły ludu z města a wosady do farskeje cyrkwje k nadobnej žadnej swjatočnosći. Nowoswjećeny měšnik, knjez Pawoł Grofa, syn měšćanskoho młynka Maxa Grofy w Kulowje, měješe swoju primicu, prěni wopor Božeje mšě swjećić. Wšě katolske towaŕstwa z khorhowjemi, nahladna ličba měšnikow, družki, staršej, přiwuzni a dobri přećelja dowjedźechu knjeza primicianta w swjatočnym prócesijónje do krasnje wupyšenoho, wobswětlenoho domu Božoho. Cyrkwinske zwony k tomu swjatočnje klinčachu. Knjez faraŕ Kowalek-Wojerowski k swjedźenjej prědowaše. Pokazowaše swjatosć a dostojnosć měšnistwa a napominaše wěriwych, kruće stać k swojim měšnikam a za nich so modlić. Na to swjećeše knjez nowoměšnik prěnju swjatočnu Božu mšu. Jomu assistowachu wosadny knjez faraŕ Kral a dwaj přećelej našoho knjeza primicianta, tohorunja nowoměšnikaj, kotrajž běštaj z nim na primicu přijěłoj. Wonaj w samsnym tydźenju we swojej domiznje tohorunja prěnju Božu mšu swjećeštaj. Wěriwi spěwachu na Božej mši po němsku zhromadnje: „O Božo w prochu ležimy . . .“ Po swjatočnym „Te Deum“ a sakramentalnym požohnowanju wudźělachu wšitcy tři nowi měšnicy knjezam měšnikam a přiwuznym primicne požohnowanjo a potom knjez primiciant sam też druhim přitomnym. Po dokonjanych Božich służbach bu młody knjez zaso swjatočnje do staršiskoho domu dowjedźeny, hdźež so wjesoła kwasna hosćina wotmě. Wječor měješe nowoměšnik we farskej cyrkwi wosebitu pobožnosć ze sakramentalnym požohnowanjom. Po pobožnosći wudźělowachu zasy wšitcy tři nowoměšnicy wulkim syłam ludu swjate primicne požohnowanjo. Njech Bóh luby Knjez nadobnje žohnuje našoho wjeledostojnoho knjeza nowoměšnika a joho duchownych sobubratrow! — Wobžarujomne njezbožo potrjechi póndźelu 20. apryla tyšeŕskoho mištra Alberta Neunerta w Kulowje. Při dźěle z kołojtej piłu přińdźe z ruku do piły, kiž jomu srjedźnej porstaj lěweje ruki cyłej a poł palca wotrězny. Wbohi znjezboženy wutra surowe bolosće a zhubi wjele kreje. Bu do Wojerjowskeje khorownje dowjezeny.

Luby Pětrje!

Sy Wulki pjatk w kemšach był? To so wě, nic wěrno! Ale dowol hišće jene prašenjo! Sy też swjate wobrjady wšitke derje zrozemił a přecy wědźał, što so při wołtarju stawa a što měšnik spěwa? Nic wěrno, to njejsy! To dyrbiš sprawnje prajić. A podobnje je so ći Zeleny štwórtk a jutrownu sobotu zešło. A jeli sy sebi snadź ceremonije sam někak rozjasnić spytał, potom směš drje nimale wěsty być, zo bě to wopak a zo njejsy wobrjady prawje zrozemił. Ale njezhuď nadźije! Wěm ći pomhać. K lětu je tola też zasy swjaty póst z martrownym tydźenjom a wob lěto hišće wjele druhich swjedźenjow, na kotrychž su při Božich służbach wšelake ceremonije. A to dyrbi hinak być, hač lětsa w martrownym tydźenju! Chceš tola wot nětka pobožnje přitomny być też na tajkich wurjadnych Božich służbach. To zmóžnja tebi naše **nowe serbske misale,** kotrež je knjez wučeŕ Nawka přełožił. Kup sebi tutu knihu Božich mšow hišće dźensa na farje. To móžeš potom wopor Božeje mšě lěpje sćěhować. Čiń po dobrej radźe

Twojoho šulskoho towaŕša Jurja.

Snadź njepłaći to jenož za Pětra, ale też za Jana, Madlenu, Marju, Michała a wjele druhich.

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

III.

Pjeršćeń so zhubił.

Marja bě runje zawaliła swoju rjanu suknju, tu přiběža młoda hrabinka zblědnjena a bjez dycha do maleje jstwički.

„Božedla, Marja, što sy činiła? Dejmantowy pjeŕšćeń mojeje maćerje je prječ! Nichtón njepřińdźe sam do jstwy hač ty. O, daj mi jón tola hnydom wróćo, hewak móhło so ći něšto złe stać. Daj mi jón khětře, potom so wěc hišće zamjelčeć hodźi.

Marja so stróži a zblědny. „O Božo“, rjekny wona, „što ma to rěkać, što wy chceće? Ja žadyn pjeŕšćeń nimam. Njejsym we jstwje docyła žadyn widźała. Njepřińdźech z blaka, na kotrymž stojach.“

„Marja“, rěčeše Amalija, „prošu će twojoho zboža dla, wróć mi pjeŕšćeń! Ty zawěsće njewěš, što jedyn jenički joho kamuškow płaći. Pjeršćeń přez tysac toleŕ. Hdy by to wědźała, zawěsće jón njebě brała. Wróć mi jón, a wšitko budźe zabyte, a moja mać ći to twojeje młodosće dla woda.“

Marja poča płakać. „Wěŕće mi tola“, dźeše, „njewěm ničo wo tutym pjeršćenju. Njezważich sebi ženje, za cuzym kubłom přimać. Mój nan je mi husto dosć rozpowědał, kajke sćěhwki móže kradnjenjo měć.“

Tu zastupi nan do jstwy. Při dźěle w zahrodźe bě widźał młodu hrabinku do kněže khwatać. „Božedla, što ma to rěkać?“ zawoła, jako słyšeše, wo čo so jedna.

„Dźěćo“, rjekny nan, „štóž tajke něšto kradnje, je smjerće winowaty. To pak je to najmjeńše. Dopomń so na kaznju Božu: Njedyrbiš kradnyć! Za tajki njeskutk njejsmy jenož človjekam — za to smy hišće wyššomu, Bohu, najwyššomu sudnikej, zamołwići, kiž do wšěch človjeskich wutrobow widźi, a před kotrymž žana lža njepłaći. Jeli sy Bože kaznje a moje napominanjo zabyła, a jeli sy so wot błyšća zaslepić a k hrěchej zawjesć dała, njełži dale, wuznaj so a daj pjeršćeń wróćo! To je jenički puć, tute njekhmaństwo dobre činić, jeli so hišće hodźi.“

Marja wotmołwi płačo a žałosćo: „O nano, zawěsće — wěŕ mi, ja njejsym pjeršćeń docyła widźała. Bych-li tajki pjeršćeń něhdźe na puću namakała, njebych prjedy měra měła, dóniž bych jón wobsedźerjej njewróćiła. Zawěsće — ja jón nimam.“

„Hlej“, započa nan zasy, „dobroćiwa hrabinka Amalija, kotraž jenož z lubosću k tebi k nam dele přiběža, zo by će z rukow sudnistwa wumohła, kotraž tak derje z tobu měni, a kotraž će hakle před krótkim tak bohaće wobdari, sebi njezasłuži, zo ju wołžiš. Jeli pjeršćeń maš, tak praj, a młoda hrabinka wot tebje přez swoju zastupnu prósstwu zasłužene khostanjo wotwobroći. — Marja, budź sprawua a njełži!“

„Nano“, dźeše Marja, „ty tola wěš, zo hišće njejsym ani pjenježka kradnyła a zo njejsym ani jabłučka wot cuzoho

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Bamž Pius V. (1566—1572) pokhadźeše z městačka Bosco Marengo. Za nje bu nětkle wulka postawa tutoho bamža zhotowjena a to cyle po joho postawje w cyrkwi Marija Maggiore, jenož zo je original z marmora, podobizna pak mjedźana. Po přeću kardinala Boggiana swjaty Wótc sam postawu, prjedy hač ju z Roma wotwjezechu, woswjeći. Při tym spominaše na bamža Pia V. a mjenowaše joho česć a pychu bamžowskoho Stoła.

Při jenym wopyće italskoho knježeŕstwa měješe awstriski kancler Schuschnigg też audijencu pola bamža. Po njej wuprašowaše so joho jedyn italski nowinaŕ. Jomu praji kancler, zo je hnuty nad lubosću, kotruž Swjaty Wótc k Awstriskej ma. Pius XI. běše so z nim wosebje rozrěčował wo dalšim wuwiću awstriskeje wustawy.

W poslednich 15 lětach přińdźechu knihe wot hromadźe 60 spisowaćelow na index, t. r. knihe buchu wot katolskeje cyrkwje zakazane. Mjez nimi je wosom němskich knihi, dwě češkej a jene hollandske. Wšě druhe su pak francózske, italske abo španiske.

W jenej narěči rozłoži bamž, kak ważne a spomožne su swjate exercicije. Wone su žórło swětła za dušu a pomhaja nam wosebje naše winowatosće derje dopjelnjeć, też te, kotrež rady nimamy a kotrež su nam husto jara wobćežne.

Profesor Sanangelo skutkuje při jenym gymnaziju w Milanje. Wón je tři knihe wudał, w kotrychž nabožne prašenja wopisuje. Sam praji, zo je křesćan, ale joho knihe su połne zmylkow a stoja skoro wšudźo napřećiwo wučbam cyrkwje. Tohodla buchu knihe, mjez nimi jene wopisanjo Jězusowoho žiwjenja. na index stajene. Runje dokelž wón sam praji, zo je křesćan a to we woprawdźitosći tola wjacy njeje, su joho rozłožowanja strašne za młodźinu, najbóle za tu, kotraž dyrbi k njomu do šule khodźić.

Před sakristiju bamžowskeje baziliki postajichu nětkle postawu kardinala statnoko sekretara Rampolly. Wón běše ze statnym sekretarom pod Leonom XIII. Hdyž po Leonowej smjerći nowoho bamža wolachu, dósta najprjedy kardinal Rampolla najwjetšu ličbu hłosow, tola njedosahaše hišće k wuspěchej. Pozdźišo pak so kardinalojo zjednachu za wólbu Bjenjatskoho kardinala Sarta, potom bamža Pia X. Dobry přećel kardinala Rampolle běše bamž Benedikt XV. Wón běše jako młody duchowny pod Rampollu we bamžowskim sekretariaće dźěłał.

Jedyn kardinal měješe we Vatikanje přednošk wo katolskich rjadach. Pokaza, kak je kóždy čas runje tón rjad wupłodźił, kotryž bě najnuzniši. Hdyž ludźo najbóle za wobsedźeństwom žadachu a jenož za swětnym honjachu, tehdom nastachu prošeŕske rjady, kotrež pokazachu, zo je lěpje khudy być ale nadobnu dušu měć, hač bohaty być ke škodźe duše. Hdyž mnozy wot cyrkwje wotpadowachu, nasta rjad Jezuitow, kotřiž chcedźa bamžej wosebje posłušni być. Hdyž so wědomosć, woćehnjenjo atd., dźeń a bóle wot wliwa cyrkwje wuswobodźeše, tehdom přińdźechu mužojo kaž Don Bosko a druzy, a jich rjady pokazuja nam też dźensa hišće, kak rjenje so katolska cyrkej wo wšo stara, a zo pod jeje škitom wšo najlěpje tyje.

Romska kurija njeměješe hač dotal žane khmane rumnosće. Wot něšto lět sem pak twari so pola cyrkwje swj. Marije w Trastevere pałac. Je skoro hotowy, a bamž jón najskerje hišće w meji woswjeći. Tutón pałac za kuriju je najwjetši twar, kotryž je Pius XI. zhotowić dał.

Němska. Berlinski biskop, kotryž dźěn je też administrator za naše biskopstwo, je pastyŕski list wo „Caritas“ wudał. Wón tam wosebje pokazuje, zo sebi křesćanska lubosć žada, zo bližšomu pomhamy. To pak ma so we mjeńšich poměrach wosebje cyle wosobinsćy stać, t. r. mamy khudych a bědnych, kotrychž znajemy, sami wot so podpjerać a jim pomhać. Njedosaha, zo naš přinošk zapłaćimy, ale dyrbimy khudych wopytować, jim njeposrědnje pomoc poskićeć, tak daloko hač to móżemy. Dokelž pak je jich wjele khudych, kotřiž su bóle njeznaći a kotrychž wosobinscy zrědka štó znaje, zo by jim pomhać mohł, dyrbjał kóždy katolik też ze sobustawom Caritas-zwjazka być. (To je něšto cyle druhe, hač twoje Caritas-zawěsćenjo!) Caritas-zwjazk drje swoje skutki do swěta njetrubi, ale zo bychu katolikojo wo tym wědźeli, dyrbi so rjec, zo je Caritas też w poslednim času wjele dobroho činić mohła. Mnohim khudym, wosebje pak khorym a dźěćom bu pomhane.

Arcbiskopski ordinariat w Köknje namołwja staršich, zo bychu swojim dźěćom kemšace knihe kupowali, kotrež so w cyrkwi při zhromadnych spěwach a zhromadnym modlenju trjebaja. To mamy sebi też my Serbja k wutrobje wzać. Darujmy našim dźěćom, mótkam atd., najprjedy Wosadnik a druhe serbske kemšace knihe!

štoma wzała — kak bych mohła sebi zwěrić, něšto tak drohotne sebi přiswojić. Wěŕ mi tola, luby nano! Ja će we swojim cyłym žiwjenju hišće wobehłała njejsym.“

„Marja“, napominaše ju nan hišće jónu, „hlej, moje šědźiwe włosy; njenačiń mi z tajkej njeswěru hórku bolosć! Praj mi před Bohom, před kotrohož drje bórzy stupju a kotryž žanoho paducha do njebjes njepřiwozmje — maš ty tutón pjeršćeń? Twojeje samsneje zbóžnosće dla prošu će, praj mi z prawdu!“

Marja pozběhny swojej woči k njebju a zawoła: „Bóh wě, zo pjeršćeń nimam! Njech mje wón na městnje khosta, jeli jón mam!“

„Na, wotmołwi nan, „tak ći ja też wěrju, zo jón nimaš. Přetož tak njeby před Božim wobličom, před hnadnej hrabinku a před swojim starym nanom łhała. A dokelž sy, kaž kruće wěrju, njewinowata, tak sym też ja změrowany. Změruj so też ty, a njeboj so ničoho! Mamy so na swěće jenož jeničkoho njepočinka bojeć, a to je hrěch. Jastwo a smjerć njeje ničo pornjo hrěchej. Njech nětko na nas přińdźe, štož chce, a njech nas też wšitcy ludźo wopušća, tak mamy tola hišće Boha za přećela, wón nas wumoži a naju njewinosć w tymle abo tamnym swěće na zjawne přinjese.“

Młoda hrabinka zetrě sebi sylzu a rjekny: „Hdyž was tak rěčeć słyšu, potom też wěrju, zo pjeršćeń nimaće. Hdyž pak sebi wobstojnosće rozmyslu, potom pak njeje hinak móżno — wy pjeršćeń dyrbiće měć. Moja mać hišće městno wě, hdźež je jón położiła, jako z Marju zastupich. Hewak žadyn druhi człowjek do jstwy njepřińdźe. Marja bě, jako moja mać ze mnu do pódlanskeje jstwy dźěše, sama we jstwje, před njej a za njej tam nichtón přišoł njeje. Po tym hač běchmoj wotešłoj, zamkny moja moja mać durje, zo by so přewoblekała. Po tym chcyše sebi pjeršćeń přityknyć — tón pak bě prječ. Moja mać přepyta cyłu jstwu, ale podarmo. Njedaše też nikomu nutř, dóniž pytaše. Hdźe dyrbjał pjeršćeń wostać?“

„To ja też njezapřijam“, wotmołwi nan. „Bóh je namaj ćežke pruhowanjo napołožił. Tola njech přińdźe, štož chce“ — rjekny wón a pozběhny swojej woči k njebju — „hlej, Knježe, tu sym! Jenož twoju hnadu mi daj, o Božo, a to mi dosaha.“

„Zawěrno“, dźeše Amalija, „z ćežkej wutrobu du domoj. To su zrudne narodniny za mnje. Ta wěc drje so tak lohcy njewotbudźe. Moja mać wo tym hišće nikomu ničo prajiła njeje, zo njeby Marju njezbožownu sčiniła.“ Tola dlěje so wěc njehodźi potajić. Moja mać dyrbi pjeršćeń hišće dźensa měć. Mój nan by so dohladał, zo je pjeršćeń prječ; je jón na samsnym dnju mojej maćeri darił, hdyž so narodźich, a tohodla nošeše jón mać kóždy raz k mojim narodninam. Kruće so nadźija, zo jón wróćo přinjesu. — Budźće božemje. Chcu wšak prajić, zo sće njewinowata, ale budźa mi to wěrić?“ A zrudna Amalija woteńdźe.

Zahrodnik sedźeše na ławcy, hłowu na ruku zeprjenu a hladaše zamysleny k zemi a sylzy běžachu jomu po

Paderbornski arcbiskop Klein je pastyŕski list wudał wo konfesionelnej šuli. Wón namołwja staršich jara khutnje a kruće: Hdyž so was junu prašeja, kajku šulu sebi přejeće, potom žadajće za swoje dźěći jenož konfesionelnu šulu. Tuta je dźěn nam też we konkordaće zawěsćena. Wy nanojo a maćerje a druzy woćehnjerjo, dźeržće kruće nabožne woćehnjenjo młodźiny! Tak rěči arcybiskop staršim do wutroby. To płaći też za nas, też za tebje, nano abo maći!

Najstarša němska universita w Heidelbergu wobsteji lětsa 550 lět. 1386 dowoli bamž Hórban VI. pfalcskomu kurwjerchej, zo smě wysoku šulu założić. To sta so hižo nazymu samsnoho lěta. Wjerch wotewri šulu k česći knježny Marije. Před započatkom wučbnych hodźinow, 18. 10. 1386, wotměchu so swjatočne kemše, při kotrychž so wšitcy profesorojo a wučerjo wobdźělichu. Lětsa při jubileju změje arcbiskop dr. Gröber też swjatočnu Božu mšu.

Evangelski theologa Wendland pisa wo katolicismje w Berlinje. Praji, zo ma katolska cyrkej bóle pod poměrami wulkoměsta ćerpjeć hač evangelska. Najebać toho je so ličba katolikow w lětach 1890—1935 wot 135029 na 441135 powyšiła. Wosebje wjele škody poćerpi katolicismus w Berlinje wot měšanych mandźelstwow. Też přisłušeja katolikojo w Berlinje najbóle khudšim worštam. Najebać toho pak je so cyrkwinske žiwjenjo cyle derje wuwiło. Trěbne cyrkwje móžachu so natwarić a wosebje też Caritas wutwarić. Wězo so też bohatši a nahladni katolikojo derje k swojej cyrkwi dźerža a ju podpjeraja.

Awstriska. Při jenej manefestaciji katolskich muži měješe kardinal Innitzer rěč. We njej mjez druhim praji: Naši přećiwnicy sebi přeja, zo w cyrkwi w sakristiji wostanjemy a jim polo (= wšo druhe, cyłe zjawne žiwjenjo) přewostajimy. Hdyž so po jich přeću nimamy, potom skorža na politiski katolicismus. Je přisłodźenjo, hdyž so praji, zo so ja do wšoho tykam. Štož scyła měšenjo do politiki nastupa, chcu rjec, zo so do politiki a naprawow stata a gmejny zasadnje njeměšam. A Bohu dźak so mje też njeprašeja. Wězo w prašenjach, kotrež nabožinu a katolikow nastupaja, něšto rjec, te prawo nam njemóžeja wzać.

Knježeŕstwo je postajiło, zo maja wšě policajske šule duchownoho dóstać, kotryž ma policajskich šulerjow w nabožinje a moralcy rozwučować a njedźelu a swjate dny w šuli kemše dźeržeć kaž też swjate sakramenty wudźěleć. Duchowny ma so po naprašowanju pola biskopskoho ordinariata postajić.

Klóštr Admont wudźeržuje 30 wosadow. Wón ma drje wulke wobsedźeństwo, kotrež pak skoro jenož z lěsow wobstoji. Dokelž pak tute dźensa wjele njenjesu, wosebje nic w Awstriskej, měješe klóštr telko dołha, zo dyrbješe wjele starych, drohotnych wumělskich wěcow předać.

Čěskosłowakska. We Wołomucu woswjeći arcbiskop dr. Prečan swoje 70. narodniny. To běše za wěriwych z přičinu wulkotneje manifestacije. Po swjedźeńskich Božich służbach hibaše so po hasach rjany ćah, kotryž před arcbiskopskim hrodom zasta. Tam wotmě so swjedźeńska zhromadźizna. Na zbožopřeća wotmołwi arcbiskop we łaćonskej, češkej a němskej rěči. Wěriwi běchu wšelakore dary sobu přinjesli. Arcbiskop Prečan je sebi wosebje zasłužby dobył při skutkowanju za zasyzjednoćenjo narańšich křesćanow z Romom.

Pod protektoratom Pražskoho arcbiskopa kardinala Kašpara założi so jako dźěl katolskoho akcijóna liga katolikow, kotřiž radijo słuchaja. Tuta nowa organisacija chce katolikam pokazać, kak ważne za kulturu našoho časa je radijo, kak móže wone škódnje skutkować, ale też kak wuspěšnje. Hdyž budźe organisacija bóle rozšěrjena a změje wjele sobustawow, potom chcedźa katolikojo češkomu radijej, kotryž je w rukach stata, też wěste nadawki stajeć a wliw měć na zestajenjo programa. Přichodna biskopska konferenca chce pastyŕski list wudać, kotrohož tema budźe rěkać: Katolik a radijo. Wot 4.—7. meje wotměje so w Prazy mjezynarodny katolski radijowy zjězd.

Katolscy ratarjo Češkosłowakskeje wobdźěla so při zběrkach karitas-zwjazka najbóle z naturalijemi. Daruja běrny, žito a druhe płody, też drjewo, mjaso atd. Nětko pak wobstoji tam monopol za trejdu. Tutón postaja, kelko smě bur předać a postaja też płaćizny. Tak ratarjo njesmědźa swoje žito swobodnje předawać. Hdyž by monopolske zarjadnistwo nětko zakoń jara wuzko wukładowało, njeby ratarjam móžno było, tajke naturalije dawać. Tola je so narodny zwjazk katolskoho karitas-skutka postarał, zo smědźa spomožeŕske organisacije a wustawy tajke žito, kotrež bu jim wot ratarjow darjene, přetrjebać, kaž so jim spodoba.

---

blědymaj licomaj. Marja padźe před nim na kolena a hladaše płačo k njomu horje wobkrućejo: „O nano, zawěrno, sym njewinowata, wěř mi tola!“

Nan ju zběhny, hladaše jej dołho do módreju wóčkow a jej praji: „Haj, Marja, zo sy njewinowata, to na twojimaj čistymaj bjezstrachoćiwymaj wóčkomaj widźu!“

„O nano“, započa Marja zasy, „kajki kónc drje tole změje! Kak so namaj hišće zeńdźe! O hdy by to wšitko, štož hišće přińdźe, jenož mje potrjechiło, chcyła to rady znjesć. Ale zo dyrbiš ty mje dla ćerpjeć, to mje boli!“

„Dowěř so Bohu“, rjekny nan, „a njezadwěluj! Přećiwo joho woli njemóže so nam ani włóski zekřiwić. Štož nětko na naju přińdźe, je wot Boha. Njestróž so ničoho, wostań při wěrnosći. Woni budźa ći hrozyć, budźa ći něštožkuli lubić — stajnje wostań při wěrnosći, njewomazaj swoje swědomjo. Dobre swědomjo je najlěpši swědk — też w jastwje! Mój drje budźemoj so nětko dźělić dyrbjeć, a twój nan tebje njebudźe wjacy tróštować móc, luba Marja! Dowěř so tohodla hišće krućišo twojomu njebjeskomu nanej! Tutoho mócnoho zakhowarja njewinosće tebi nichtó wzać njemóže!“

Nadobo so durje z mocu wotewrichu. Policaj z někotrymi jastwowymi dohladowarjemi zastupi. Marja zakřikny a přimny so kruće nana. „Wupřimajće ju“, poruči policaj raznje, „sputajće ju a wotwjedźće ju do jastwa! Też nana tykńće tak dołho do wěstoho skhowa. Khěžu a zahrodu wobstražujće, zo njeby nichtón cuzy zastupił, doniž dom pře pytujemy.“

Jastwowi dohladowarjo storhnychu z namocu Marju wot nana a sputachu ju. Wona padźe do womory — tuž ju wotnjesechu. Hdyž z nanom a dźowku z khěže stupichu, běše so hižo čŕjóda ludźi zběžała. Podawizna wo pjerščenju běše so hnydom po wsy roznjesła. Wšelake rěče a posudźowanja běchu słyšeć. Tak dobroćiwaj, kaž zahrodnik a Marja napřećo wjesnjanam běštaj, njepobrachowaše tola na złych ludźoch, kotřiž wšelake njelubozne wěcy wo nimaj powědachu. Dokelž běštaj sebi přez zlutniwosć a pilnosć małe zamoženjo nahromadźiłoj, jimaj to něchtóžkuli zawidźeše. „Nětko wěmy, z wotkel jich zamoženjo přińdźe. Bjez dźiwa, zo běštaj lěpje žiwaj a so rjeńšo drasćeštaj, hač druzy we wsy.“ Tak a podobnje wo nimaj rěčachu.

Tola najwjacy wjesnjanow měješe sobuželnosć z wbohim Jakubom a joho dźowku Marju, a někotryžkuli nan abo mać praješe: „Tak słabi my człowjekojo smy. Najlěpši njeje wěsty před padom. Štó by sebi to wo tutych dobrych ludźoch myslił! Jeli pak to wěrno njeje, potom chcył Bóh jeju njewinosć bórzy na zjawne přinjesć! Wón chcył nas před kóždym hrěchom zwarnować!“

Někotre dźěći pak płakachu wo dobroho zahrodnikec wuja, dokelž njebudźa wot njoho žanych jabłukow wjacy dóstawać, a wo přećelniwu Marju, kotraž bě jim tak husto rjanych kwětkow dawała.

Přichodnje dale.

Wuhefska. Lětsa nazymu woswjeći Wuhefska 250lětne wopomnjećo wuswobodźenja z namocy Turkow. Tohodla wotměja so w kraju wšelake swjatočnosće. Biskop msgr. Tower je namjetował, zo by so při tutej składnosći bamžej Innocencej XI. w Budapešće pomnik stajił. Msgr. Tower je mjenujcy we swojich stawiznach, kotrež je spisał a wudał, pokazał, kajke zasłužby su sebi bamžojo, a wosebje Innocenc XI., dobyli wo wuswobodźenjo Wuhefskeje. Bamž Innocenc XI. je na přikład přecy zasy ludy a wjerchow namołwjał a pohonjał, zo bychu přećiwo Turkam wojowali, a je wójny też pjenježne podpjerał. Hdyž msgr. Tower nětko namjet wo pomniku staji, běchu za njón samo też tajke nowiny, kotrež hewak přewjele za katolsku cyrkej wyše nimaja. Pomnik ma so na starych bastijonach hrodoweje hory postajić. Wudawki za njón zapłaći město. (Pod turkowskim nadknježstwom běše Wuhefska nimale pusćina bjez wobydlerjow, dokelž dźěn Turkojo wšo křesćanske ničachu.)

Južnosłowjanska a Rumunska. Agramski arcybiskop Bauer woswjeći před krótkim swoje 80. narodniny a w samsnym času swój sleborny biskopski jubilej. To dósta wjele zbožopřećow. Najrjeńše běše pismo, kotrež běchu wšitcy južnosłowjanscy biskopja wudali. We nim wopisuja skutkowanjo arcybiskopa Bauera, kotryž je předsyda južnosłowjanskeje biskopskeje konferency. Arcbiskop Bauer je so wosebje starał wo zdźěłowanjo a rozwučowanjo luda, přewjedźenjo cyrkwinskoho prawa, kaž je w nowym „Kodexu“ napisane, a wo dobre wukubłanjo duchownych.

Kroatscy „křižerjo“ njejsu tajcy kaž naši. Ně, to je nimale młode zjednoćeństwo katolskoho skutka. Křižerjo maja hižo wjele sobustawow, a to jenož tajkich wěriwych, kotřiž so na to zwjazaja, so wosebje kruće prócować wo swjatosćenjo sebje samoho, wšě swoje mocy zastajić w dźěle katolskoho skutka a z wosebitej horliwosću wojować za bamžowstwo a je zakitować. Wot 20000 sobustawow su 60% burja, 30% dźěłaćerjo a 10% studenći. Ale wšě sobustawy su młodźi ludźo. Towarstwo skutkuje jara wuspěšnje, je 10000 zhromadźiznow motměło a 4200 přednoškow.

Sarajewski arcbiskop je dał cyrkwinsku kartu za Bosnisku wudźěłać. Wona pokazuje wuwiće katolskeje cyrkwje. Tuta jónu w Bosniskej kćeješe. Hišće w 16. lětstotku, hdyž běchu zemjenjo skoro hižo wšitcy islamej (wěra Mohameda) přistupili, bydleše w kraju 500000 katolikow we 200 wosadach, a Bosniska njebě tehdom hišće cyła wobydlena. Tola potom bu turkowske potłóčowanjo přeco surowiše a wjele katolikow wupućowa. Tak měješe kraj jenož hišće 17000 hač 25000 katolikow. Dźensa je jich zaso 600000, to je 24% cyłoho wobydlerstwa, a ličba stajnje rosće.

Rumunska je po wójnje wšelake dźěle kraja dóstała, we kotrychž narodne mjenšiny bydla. Tute mějachu też swoje konfesijonelne šule. Rumunska pak ma powšitkowne (swětne) šule. Nětko wona też ze šulu přećiwo narodnym mjenšinam postupuje. Tak pak wojuje přećiwo konfesijonelnej šuli, dokelž dźěn su nowozałożene rumunske šule swětne. Rumunska je dócpěła, zo w někotrych končinach dwě třećinje dźěći wjacy do swojeje konfesijonelneje šule narodneje mjenšiny njekhodźi, ale do rumunskeje swětneje.

Jendźelska a Iriska. Wot lěta 1910 hač do 1935, potajkim pod kralom Jurjom V., zrosće ličba katolikow w Jendźelskej wot 2206553 na 3948067. W cyłym britiskim kralestwje zrosće ličba katolikow wot 12155885 na 17517418. Arcbiskopstwow měješe Jendźelska 1910 3, dźensa pak 6, biskopstwow tehdy 19, dźensa 18, w Iriskej tehdy 24, dźensa 29. Za jendźelske kolonije stej ličbje 68 a 86. Ličba duchownych zrosće w Jendźelskej wot 3347 na 5519 a ličba cyrkwjow a kapałow wot 1273 na 2388.

Amerika. Při jenej raciji w New-Yorku łóješe policija za wikowarjemi z holcami. A zaja jich 366. Pomysl, jenož w jenym měsće! To móžeš sebi předstajić, kelko holcow su woni do swojich syći nawabili a je potom njepóććiwosći wudali. Jich tak dołho krjuduja a nuzuja, hač su bjez wole. Pozdźišo je jich hańba, so domoj wróćić a tak wostanu na čas žiwjenja zhubjene. Też w Europje so kóžde lěto tójšto holcow zhubi. To sebi druhdy myslimy, zo běchu w starych časach khostanja přesurowe a wone to wěsće też běchu — ale za tajkich njedočinkow kaž wikowarjow z človjekami njeje dźensa scyła wjacy dosć surowoho khostanja.

Jena mać běše — samo přećiwo woli mandźelskoho — swoje dźěći cyle w komunistiskim a bjezbóžnym duchu woćahnyła. Sudnistwo na to rozsudźi, zo maja so dźěći maćeri wotewzać, wona drje móže sama ze sobu činić, štož chce, ale do dušow dźěći wusywać wučby přećiwo „Knjezej, pod kotrohož škitom je naše wobydlerstwo žiwe“, k tomu wona prawo nima.

Započatk tutoho lětstotka přińdźe na 1000 wobydleri w U. S. A. 35 porodow lětnje, nětkle pak jenož hišće 14. Ale najebać toho namołwjeja dale ludźi, ličbu dźěći hišće bóle wobmjezować. Bohužel, tak praja kardinal Hayes w New-Yorku, su też wšelacy židowscy rabinojo a druhowěriwi duchowni za to. Tak stoji tu katolska cyrkej často sama jako škitarka naturskoho prawa. Hdyž tamni prajeja, zo je wobmjezowanjo ličby dźěći nuzne, potom móžeš ze samsnym prawom prajić, zo je kradnjenjo też dowolene. Tamne je runje tak hrěch, haj hišće wjetši hač to. Katolska cyrkej njewuči, zo dyrbi kóžda swójba telko dźěći kaž móžno měć — wujasnja kardinal dale — ale njeje na žadyn pad dowolene, haj kruće zakazane, positivnje normalnomu procesej zadźewać, kaž to „Birth Control“ (kontola porodow) staršim radźi. Časopis „Katolski Akcijón“ namołwja, zo bychu so katolscy haptykarjo a drogisća runje tak zjednoćili kaž w Jendźelskej a zo bychu mjez sobu wobzamkli, zo njebudźa ženje srědki předawać, kotrež so přećiwo nastaću žiwjenja měrja.

Wšelćizny.

Što suchi khlěb dokonja. „Jěz pěknje suchi khlěb“, praješe wuj z khětro čerwjenym nosom małomu Jankej, „wot toho změješ rjane čerwjene lička.“ — „Wujo“, wotmołwi Jank, „dha drje sy ty suchi khlěb šnupował?“

Towarstwowy powěstnik.

Drježdźany. „Jednota“ přeprošuje nanajwutrobnišo:

5. meje wječor we 8 hodź. w towarstwowej žurli „Bayr. Hof“, Neumarkt, na hłownu zhromadźiznu. Wšitcy maja winowatosć přińć.

10. meje na wulět do Malter. Trjechimy so pop. w 2 hodź. na kóncu elektriki čo. 22 w Coßmannsdorf. Jězba płaći 45 pj. K jězbje z awtobusom njeje so jich dosć zamołwiło.

17. meje rano we 8 hodź. na serbske kemše w kapali w Taschenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodź.

Kedźbu! Chcemy sebi lětsa zasy na hnadownej městnje Wambořicy (Albendorf) a Stróža dojěć a to wot 22.—26. junija. Dokelž chcedźa so mnozy wobdźělić, činju hižo nětko wšěch na to kedźbnych. We wjetšich wsach so dowěrnicy postaja, na kotrychž móža so zajimcy wobroćić. Jich mjena w jenym přichodnym čisle wozjewimy.

Jan Hajna w Nowym Dworje.

„Jednota“, tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu,

ma jutře njedźelu, 26. apryla, wječor we 8 hodź. swoju **měsačnu zhromadźiznu** w Serbskim domje. Wo prawje bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 263. z Bozankec: Marja Hesyna; 264. z Bělšec: Korla Martin; 265. z Budyšina: Jakub Mjechela.

Zapis knihow w knihiskładźe towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, z pyš. złotym rězkom 9,50
Wosadnik, z pyš. čerwj. rězkom 9,—
Wosadnik, ze złotym rězkom . 7,—
Wosadnik, z čerwj. rězkom . 4,—
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik)
wjazany 5,—
njewjazany 3,—
Jandźel pěston (M. Žur) . . . 1,—
Dobry křesćan „ čerwj. 1,25
złot. 1,75
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala)
čerwj. 1,75 złoty 2,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš)
čerwj. 1,75 złoty 2,50
Kěrluše „Pobožn. Wosad.“, wjaz. 2,—
Jutrowne kěrluše za křižerjow —,50
Pobožnosć na swj. skhodźe . . —,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej . . . . . —,40
Novena k swj. Judźe Tadejej . —,15
Perikopy, zwj. . . . . 4,—
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady —,10
Spowědny špihel za dźěći . . —,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš . . . . —,05
Kěrluš na Božej mši . . . . —,01
Boža mša k Jězusowej Wutr. —,10
Swjećatko s. swójby z modlitwu 1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš) . . . . . —,50

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Dr. Rězak)
wjazany 20,—
njewjazany 10,— za stud.
„ 16,—
Syntax (J. Libš) 6,50
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš. 1,50
Gesprächsbuch — rozmołwnik (Šołta) . . . . . „ 1,20
Wobraz † šolastika M. Hórnika —,50

Šulske knihi:

Katechismus (Dr. Rězak) . . . 1,—
Bibl. Stawizny, małe 1,—
„ „ wulke (dr. Jakubaš) 1,—
Einst und Jetzt . . . . . 1,—
Fibla (Na wsy) . . . . . —,60
Raj rěče (M. Nawka) . . . . —,45
Dźiwni kmótřa . . . . . —,45

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł . . . . . —,25
Złote hrody . . . . . —,20
Dźiwotworny kłobuk . . . . . —,40
Slepy Benjamin . . . . . —,20
Nócny stražnik . . . . . —,50
Krótkowidźaca Wórša . . . —,30
Swjata Hilžbjeta Durinska . . —,40
Boži narod . . . . . —,40
Wopyty pola Jězuska . . . —,15

Zabawjace a druhe knihi:

Bosniski kraj (P. Šołta) . . . —,35
Z duchom swobody (Nowak) 1,—
Legendy . . . . . —,20
Stara jabłučina . . . . . —,20
Plisty. Ducy z kowarnje . . —,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi . . . . . —,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje . —,20
Češki nan a serbski syn . . —,20
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy . . . . . —,20
Baje, baje basničky . . . . —,15
Pěseń wo zwonu (Dučman) . —,20
Kwasne basnje (Nawka) . . —,50
Pućowanske dopomnjeńki (J. N.)
za sobustawow tow. Cyrilla a Meth. —,90
za njesobustawow 1,50
Wo nastaću a wuwiću Budyšskoho dekanata . . . . . —,20
Knjeza fararjowa plista . . . —,20
Pokěrluški ze serbskoho luda —,20
Don Bosko . . . . . —,20

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćerni a na farach.

Připrawy a graty
za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk
groćanych pletwow.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!
Železowy dwór
w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Derje pojěš a so napiješ
w hosćeńcu
„Złoty worjoł“
(Goldner Adler)
W Budyšinje *Hłowne torhošćo*

Dobry khofej, słódne kuski, torty, poprjanc, pampuchi druhe khłóšćeńki wšě móžne, też „přikusy“ te dobre „serbske“
Sobotu dopołdnja dobry khofej tuńši!
Konditarnja a khofejownja **Lehmann** *Budyšin, Serbska dróha*

Cyble k sadźenju, šalotowe, parlowe (k wusywej) ze symjenjeńje **Rauchfuss**
Žitne wiki 9. Tel. Budyšin 2069.

Drjewjane tofle, filcowe a gurdowe, turnařske črije, wšě **kolonialne twory** poruča Fa. **Rehmus** mějićel A. Koslowski w Kamjencu, Budyšska dr. 31. Wikowarjo dóstanu drjewj. tofle po fabrikskich płaćiznach.

Libjata
so derje radźa, njekusaja so a dóstanu bórzy pjerjo, hdyž w prawym času dóstawaju jako **přidawk** k wšědnej picy
dr. Roeberowy
pólver za libjata
(Krieschelpulver)
Předawa samlutka:
Drogownja dr. Roeber
Bohata dróha 27

Šuleńske čapki kłobuki, měcy
we nowym wubjerku
Kurt Rinke Bohata dróha 5

Filipow, 70 lět hnadowne městno!

Prócesijón z Khrósćic pjatk, 1. meje, po Božej mši, kotraž budźe w 5 hodź., woteńdźe. Jednotliwe wupokazy wot měsćanosty njejsu trěbne. Dóstanjemy zhromadny wupokaz w Neusalza-Sprembergu.

Michał Kokla, wjednik.

Podpjeraj naše serbske katolske pismowstwo!

Přirodny hojeŕ
Curt Müller
Budyšin-Židow
při zastaranskim wustawje
rěči serbski.

Symjenja
„Markstamm“-kałowe
a druhe
skótno-kałowe
runklowe
ma zasy
Natuš w Khróśćicach

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Katolscy Serbja!

Stož dawno bě nuznje trěbne, nětk mamy:

Bože mšě z romskoho misala
w maćeŕnej rěči

Witany to dar při kóždej składnosći,

Na farach rjanu knihu dóstanješ:

z čeŕwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—**
ze złotym rězkom za hr. **5,50** koži **6,25**
„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

Spěwne towaŕstwo
„Jednota“ w Khróśćicach
woswjeći
njedźelu, 26. apryla, wječor 1/28 hodź. pola Wjeńkec
50 50. lětne wopomnjećo poswjećenja 1. khorhowje
Na tutón spěwny a dźiwadłowy wječor z wjesołej rejku přeprošuje wšitkich z blizka a z daloka, wosebje też bratrowske towaŕstwa wutrobnje předsydstwo.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Kupuj pola tych, kotřiž z naweštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Müllerec ***konditaŕnja***
W Budyšinje, na póstowym naměsće.
dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so či posedźi.

Nazhoniwši při składnosći swojeje primicy telko lubosće a dobroćiwosće, njeje mi możno, kóždomu jednotliwomu so podźakować.

Wuprajam pak **wosebity dźak** swjedźeńskomu prědarjej, wysokodostojnomu knjezej arcyměšnikej a fararjej Žurej, wysokodost. kk.: kapł. J. Šołće a kapł. Dr. Horjenjej za assistencu. **Najwutrobniši dźak** dale knjezej wučerjej Rječcy za wustojne a horliwe nawjedowanjo měšanoho khora, kaž też spěwnomu towaŕstwu „Lilija“.

Dźakuju so też wšitkim dobroćerjam, kotřiž mje w času mojich studijow podpjerachu, a hišće tym, kotřiž cyrkej k swjedźenjej tak krasnje wudebichu.

Bóh luby Knjez mytuj Wam bohaće wšu lubosć a dobrotu!

W Ralbicach, 25. jutrownika 1936.

P. Jurij Brězan S. C. J.
nowoměšnik.

Waš **fotograf** je
Foto-Šołta
w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Zjawny dźak

Najswj. Wutrobje Jězusowej, Róžeńćanskej Maćeri Božej a swj. Józefej za wusłyšane próstwy!

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj. tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

18. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **2. meje 1936.** | **74. lětnik.**

Budź kralowna nam witana!

Radostne jutrowne zynki hišće napjelnjeja naše cyrkwje, domy a wutroby, a wjesołe Alleluja klinči też na njedźelach po jutrach dale. Kóždy katolski křesćan, kiž k swojej cyrkwi dźerži a z njej je žiwy, začuwa we wutrobje pozběhowacu wjesołosć a radosć, kotraž runje jutrowny čas wosebje wuznamjenja. Naš Zbóžnik a Wumožnik je žiwy, wjeselće so, zradujće so! Wšitko nas w tutym času pohnuwa k wjesołosći, z naléćom je też Boža stwórba wotućiła k nowomu rostej, a Bože słónčko zasy sćele ćopliše pruhi na zemju. Wšudźom młode žiwjenjo a nowa nadźija! Pozběhowace začuwanja napjelnjuja kóždoho člowjeka, byrnjež był twjerdšeje wutroby.

Njech hewak často dosć naše mysle bywaju pokhmurjene a ćěmne, w času jutrownym so zawěsće rozwjesela a rozjasnja! A tak hižo wjele lětstotkow dźiw Khrystusowoho horjestaća hnadowpołny, wozbožacy čas wěriwomu člowjestwu wobradźa.

Cyrkej sławi Khrystusa dobyćerja, kiž je wot smjerće stanył a člowjestwo wumožił. Zdobom pak dawa česć joho maćeri, kotraž dyrbješe hórke bolosće přetrać, hdyž jeje Bóžski syn ćerpješe, potom pak nad krasnosću a majestosću swojoho syna dobyćerja so radować směd̄žeše. A rjane naše jutrowne kěrluše tutu radosć Maćerje Božeje sobu wopominaja, a mócnje spěwarjo zanošuja w cyrkwjach a prócesijónach: „Zraduj so njebjes kralowna — proš za nas o Marija!“

Z jutrownymi swjatočnymi akordami zjednoćuja so druhe, miłe, lubozne hłosy k česći Maćerje Božeje, meje kralowny, hdyž najrjeńši měsac cyłoho lěta do kraja zaćehnje. Zawěsće mało kěrlušow „Wosadnika“ je ze swojimi melodijemi tak hłuboko do serbskich katolskich wutrobow zaščěpjenych, kaž spěwy k česći swj. Marije. Zhromadnje so spěwaja na wšelakich skhadźowankach towaŕstwow, a po dobrym starym wašnju na serbskich kwasach a druhdźe zaklinčuja. Kak husto maćerka nutrnje sebi je zaspěwa při swojim kuchińskim dźěle a też wonka na polu abo w hródźi. Žane mjeno njeje tak zaryte a zapołożene do serbskoho luda, kaž mjeno Božeje maćerje, Marije! Zdawna sem česćuja Serbja swoju njebjesku kralownu, a swěru a lubosć jej zakhowachu pře wšě lětstotki. Khwataja k njej do hnadowneje serbskeje stolicy, do Różanta, hdyž horjo a zrudoba jich tyši; abo z dźakownej wutrobu, hdyž mócna srjedźićerka bě wusłyšała jich prósthwy we wšelakorych należnosćach;

Wokřewjacy měsac radosće, rjana meja, je poswjećena najzbóžnišej knježnje. Wosebite čestne městno je jej přihotowane we našich cyrkwjach: Marijiny wołtař. Kóždy, kiž někak móže, khwata na mejski něšpor. Ławki su přepjelnjene z pobožnymi česćowarjemi maćerje Božeje. Njech to přez cyły měsac tak bywa!

Z wulkej lubosću su so pod dohladom knjeza fararja wšitcy, kotřiž wokoło njoho su — zwónk, hospoza, šwalča a druzy — prócowali, Marijiny wołtař rjenje dostojnje wupyšić. Kwětkowa zahrodka je tu nastała k nohomaj postawy njebjeskeje maćerje. Wjesoła mysl so rozšěrja wokoło tutoho wołtařka, kotryž ma być widźomny wuraz našeje přiwisnosće k swjatej knježnje wšěch knježnow a luboznej maćeri. Dowěrliwje so k njej bliža stari a młodźi, nanojo a maćerje, młodźina a małe dźěćatka. Před mejskim wołtařkom začuwaš, jako by z Božej maćerju tu so wjele nutrnišo rozmołwjeć mohł a bliže při sebi ju měł, kaž druhdźe hdy. Praj wšitko jej, štož wutrobu a mysl ći ćeži! Proš ju wo dobru radu we swojich sprawnych należnosćach! Wućekń k njej, hrěšniko, a pytaj tróšta pola njeje, ty zrudźeny!

Serbski katolski lud budźe też w přichodźe njebojazliwje a zjawnje so wuznawać k swojej kralownje, budźe hołdować hordoznej njebjeskej knjeni na hnadownym městnje w Różeńće a ju też dale česćować a wo zastupnu prósthwu prosyć w Filipowje, Krupcy a druhdźe.

Dóniž serbske kěrluše budźa klinčeć přez naše hona w křižeŕskich a putnikaŕskich prócesijónach, tak dołho Bóh, kiž swěty wodźi, też Serbow njewopušći. Katolscy Serbja! Dźeržmy kruće dobre počinki, wot prawótcow namrěte, a dowěŕmy so njebjeskej kralownje, zo by nam wuprosyła njekhabłacu krutosć we našej swjatej katolskej wěrje. Potom nichtón a ničo njemóže nas zabłudźić, njech časy přińdu tajke abo hinaše, naš puć budźe njezmylny a powjedźe nas tam, hdźež wěčna domizna je nam přihotowana.

Zeńska pycha z krótka dycha
A so bórzy pominje.
O kak krótke, z rědka słódke
Človjeske je žiwjenje!

Pozběhń hłowu horje k Bohu,
Hlej na módre njebjesa,
Zwotkelž wjele hwězdow dele
Swěći — kak so zybola.

Nad hwězdami tysacami
Tam je naša domizna!
Twoja duša też tam słuša,
Wěčny měr tam namaka. (P. W.) -l-

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** „Jednota“, towaŕstwo katolskich Serbow, wotmě zańdźenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu w Serbskim Domje. Wěnowana bě wobnowjenju pobožnoho zjednoćeństwa k česćowanju Maćerje dobreje rady. Městopředsyda knjez kapłan Cyž nawjedowaše zhromadźiznu, witaše rjanu syłu Jednoćanow, wosebje „Młodu Jednotu“ kotraž běše tutón raz sylnje zastupjena. Wón pokaza na ważnosć dźensnišoho swjedźenja swj. Marije dobreje rady, kotryž je titularny swjedźeń tudyšeje „Pobožneje Jednoty“. Zaběraše so potom z někotrymi wosadnymi należnosćemi, wosebje z křižeŕskim prócesijónom, a dźakowaše so wšěm wobdźělnikam. Skónčnje spomni na dźeń swjatoho Jurja, a wupraji wšěm přitomnym w mjenje towaŕstwa swoje zbožopřeco. Na to poskići knjez kapłan Andricki přednošk ze stawiznow „Pobožneje Jednoty“ k česćowanju Maćerje dobreje rady. Rozłoži nam nadrobnje, kak su tute česćowanjo też před wjacy stami lětami do słowjanskich krajow rozšěri, a skónčnje też před 60 lětami z Prahi přez našoho wótčinca Michała Hórnika do katolskeje Łužicy přenjese. Dale spomni hišće na japoštołstwo modlenja w lěće 1894 wot swjatoho wótca Pia IX. zawjedźene. Z pozběhowacymi słowami skónči knjez rěčnik přednošk. Knjez kantor Šołta dźakowaše so knjezej přednošowarjej, poréča k samsnomu přednoškej z krótka, wosebje, zo mamy sebi tute namrěte kubła našich wótčincow dźeržeć. Knjez kapłan Cyž činješe namjety, kak bychmy wěc sebi najlěpje zarjadowali. Towaŕstwo zaběraše so žiwje z tutej należnosću. Na to jimaše so duchowny rada towaŕstwa wysokodostojny knjez can. cap. Hejduška słowa, radźeše, zo bychu so najprjedy wšitcy do „Pobožneje Jednoty“ zapisali. Dalše móže so pozdźišo přizamknyć a wutwarić. Na to zapisa so něhdźe 68 sobustawow. Tak bu „Pobožna Jednota“ z nowa wobnowjena, winowatosć kóždoho jo, zo tři „Strowa sy Marija“ kóždy dźeń spěwa, a štwórtu njedźelu měsaca swjatočny nyšpor wopyta. Titularny swjedźeń ze zhromadnym swj. woprawjenjom a swjedźeńskim nyšporom wotměwa so kaž dotal. Dalše zapiski njech so na farje pola knjeza kapłana Cyža wotedadźa. Zajimawa zhromadźizna so z katolskim postrowom skónči.

Z **Baćonja.** Naš wosadny spěwny wotrjad, rjany měšany khór, kiž jara pilnje wuknje a tydźeńscy so zwučuje, chce lětsa hižo k druhomu razej w šěršej zjawnosći wustupić. Tamny zymski dźeń, mjenujcy 9. mały rózk 1936, je drje wobdźělnikam hišće w dobrym wopomnjeću, ale wot joho hubjeneje strony. Tehdom so tak njesměrnoho sněha nańdże a strašna wějeńca ludźi do stracha staji, zo sej wotmyslichu radšo doma wostać hač do Haslowa na koncert hić. 10. meje, potajkim jutře za tydźeń, so noweje přileżnosće poskići, zo móže kóždy lubowaŕ serbskoho spěwa najmłódši serbski khór słyšeć a jón ze swojej přitomnosću podpjerać. Budźe zasy jara wotměnjacy program, zdźěła cyle nowy, a znaty serbski husleŕ budźe też sobuskutkować na swojich serbskich huslach. Tak su wšitke wuměnjenja tu, zo budźa hosćo spokojeni. Tohodla sej wotrjad bohatoho wopyta nadźija.

Z **Khróšćic.** Naša „Jednota“, kiž njeje dlěši čas dla wšelakich wobstojnosćow do zjawnosće stupiła, woswjeći nětko zańdźenu njedźelu 50lětny jubilej swojeje prěnjeje khorhowje, kiž Wjeńkec žurlu pyšeše. Mnoho hosći bě so k swjedźenjej zešło. Po harmoniskim postrowje khóra witaše jich předsyda Pawoł Grofa w serbskej a němskej rěči. Potom poda zapisowaŕ, wučeŕ Feliks Hajna, krótku rozprawu wo dobje před 50 lětami, hdyž so přihoty za woswjećenjo khorhowje činjachu a wo tehdomnišim swjedźenju samym. Z toho časa zbywaja hišće šesćo sobustawy „Jednoty“. Su to: Michał Jurk a Michał Jenč z Khróšćic, Jakub Buk z Noweje Jaseńcy, Jurij Česla (Zimmermann) z Khróšćic, Michał Domaška z Worklec a Jakub Laras z Noweje Jaseńcy. W Budyšinje je na wotpočinku žiwy justicny rada Józef Leidler, kiž je sobuzałožeŕ „Jednoty“ w lěće 1872. Prěni tŕo běchu na swjedźeń přikhwatali, jich debješe złote znamješko z ličbu „50“ a też kwěćel. Potom da so khór do dźěła a spěwaše wotměnjejo khory wot Klajbera, Kocora, Braunera, Pilka, Krawca a ludowe, mjez nimi też němskej. Wučeŕ Měrćin Čornak jón wešće a wobhladniwje nawjedowaše. Na kóncu wunjese zapisowaŕ hišće „zdar“ na wjednika a zhromadźeni narodnej hymnje wuspěwachu. Po dlěšej přestawcy hraješe so směšk w jenym jednanju „Kukečanski łazeńk“, — za serbske jewišćo připrawił Jurij Winger. — Tutón wjesoły kruch bě tak rjec překhad k wjesołej rejcy, kotrejž młodźi a stari hołdowachu.

Z Khróšćic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu přichodnu srjedu, 6. meje, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu, a 1/24 hodź. we Worklecach na šuli.

Z **Marijineje Hwězdy.** Znata stražnica „Pod torhožom“, hdźež so starši ludźi do kemši a po nich wšědnje zetkuja, je so do čista ponowiła. Stare kachle buchu potorhane, a kachlicy nowych su hižo 100 lět něhdźe druhdźe rumnosće w klóštrje wohrěwałe. Wokoło nich a při sćěnach stoja ławki, na dwaj centnarej ćežke blido, a stólčki z wurězanymi wutrobičkami debja rumnosć a su wšě z twjerdoho dubowoho drjewa; budźa potajkim snadź zasy sta lět dźeržeć. Wysoko časnik, stary „zejgr“, tikoce swój wšědny takt, stara drjewjana lataŕnja wukonja dale swoju służbu, a šedźiwy zwónčk woła stražnika, hdyž něchtó přikhadźa. Zerzawa hlebija, něhdy stražnikowa bróń, hlada z wjerćha dele a mohła nam mnoho ze starych časow powědać. Po dobrym katolskim wašnju debi sćěnu Boža martra. Z wjerćha sćelu elektriske žehlawki swoju swětłosć do přitulnych rumnosćow a tak je wšo připrawjene, zo staruščy so tu zbožowni čuja. Su też klóštrskomu knježstwu dźakowni, zo je přez swojoho rentmištra tajku přebywanku wuhotować dało, kiž je wosebje na to dźeržał, zo so zastarski raz jstwički wobkhowa, kiž je nětko we swojej nowej pyše zdobom deba za cyły klóštr; čini znutŕka a zwonka najrjeńšoho začišća, a budźa sej ju domjacy a cuzy rad wobhladować. Wězo leži khětro skhowana, tola lohcy so kóždy na nju dohlada. Hišće trochu wobmjetka a potom budźe stražnica docyła hotowa.

Z Kukowa. Na swj. Jurja so młodźi česćowarjo tutoho swjatoho pola Natušec zeńdźechu. K wotewrjenju zhromadźizny zaspěwachmy sebi „Rjana Łužica“. Na to starši

wšitkich wutrobnje powitawši na ważnosć tutoho dnja pokaza a přečita pokěrlušk swjatoho Jurja. Potom jimaše so słowa wysokodostojny knjez prezes kapłan Hórnik a powědaše nam wo žiwjenju swj. Jurja, sławnoho ryćerja, kiž je z krwju swědčił za Khrystusa. Wón bě so w Kapadociskej w Małej Aziskej za čas kejžora Diokleciana jako syn nadobneju a pobožneju staršeju skónc třećoho lětstotka narodźił. Dokelž bě Bóh joho z ćělnej rjanosću a njewšědnej sylnosću wuhotował, zastupi do kejžorskeje wójnskeje służby a so tam tak wuznamjeni, zo bórzy dostojnosć wojeńskoho wyška docpě. Najbóle znaty pak bu swjaty Jurij w křesćanskim swěće z podawiznu swojoho wojowanja z paliwaku. Tež w stawiznach a wutrobach serbskoho ludu ma swjaty Jurij wuznamne, česćehódne městno. Zo by tež přichodny splah napokazał mjez serbskim ludom hódnych swjatoho mjenapatróna, je zawěsće z najrjeńšim přikładom za serbskoho rjeka. Rěčnik namołwješe wšitkich, zo bychu prawje pilnje wšě srědki našeje cyrkwje přecy a wšudźe za swoje žiwjenjo wužiwali a winowatosće napřećo wótčinje a wěrje dopjelnjowali kaž tež swój lud lubowali. W přestawcy zaklinčachu naše rjane serbske spěwy. Při wjesołej bjesadźe so zhromadźizna skónči.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 8. meje, popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

Z Różanta. Dźensniši dźeń je zawěsće něšto wurjadne, hdy něchtó najwjetši dźěl swojoho žiwjenja w jenej a tejsamej służbje zwostawa. Zawěsće su tam dobre poměry, hdyž mužojo 25, 30, haj 40 lět swoju służbu swěrnje a wjesele zastaraja. Jakub Hančka w Różeńće je lětsa hižo 25 lět z khěbětarjom w našej hnadownej cyrkwi, Jakub Wićaz pak hižo 27 lět. Najdlěje pak służi Michał Šołta (pjekař), kiž je hižo 37 tět pola nas ze zwónkom. Hdyž so dźensa wšudźe sleborni z jubilejemi, tak měješe tež naš knjez administrator za sprawne, zo so swěrnomu cyrkwinskomu zastojnikej za joho woporniwe dźěło, kiž njesebičnje wukonja, zjawne připóznaćo a kemšacy dźak wupraji. Při tym so wukopa, zo je so w prjedawšich lětach na to pozabyło. Tuž přeprosy knjez administrator wšitkich tŕoch cyrkwinskich zastojnikow poslednju njedźelu k wobjedu. Při tym wupraji jim horcy dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez“ wot hnadneje knjenje abbatissy klóštra Marijineje Hwězdy, kaž tež we swojim mjenje za dołholětne swěrnje wukonjane dźěło, kotrež wšitcy z wulkej pilnosću zastawaja, a za nałoženu prócu při wobstaranju srědkow, zo bychu so Bože służby wotměwać mohłe. Naša cyrkej je přez inflaciju cyłe swoje zamoženjo zhubiła a je nětko tohodla pokazana jenož na miłosćiwe dary. Pobožni Serbja z blizka a z daloka su tež w tutych ćežkich lětach přecy zasy zrozemjenjo za to pokazali, a je nadźija, zo so to tež w přichodźe stanje, a dołholětni cyrkwinscy zastojnicy budźa jim rady při tym pomocni. Na to přepoda knjez administrator jubilaram darki hnadneje knjenje a našeje cyrkwje, nic wšak jako někajke zarunanjo, dokelž tajka pilna a woporniwa służba so njehodźi zapłaćić — stanje dźěn so k česći Božej —, ale jako dźakowne připóznaćo. Po serbskim a němskim něšporje — posledniši měješe knjez dr. Wolf z Budyšina za młodźencow — spominachmy při šalcy bunowoho na prjedownikow w jich zastojnstwach. Při starej serbskej solo-hrě, kotruž sebi tež P. Tecelin Měť tak rady zehra k wočerstwjenju po napinacym spisowaćelskim dźěle, minychu so spěšnje hodźinki. Njech Bóh luby Knjez wšitkim tŕom jubilaram spožči wjele strowych lět, zo bychu jim tak lubu służbu móhli hišće prawje dołho wukonjeć a sebi tak přez zastupnu prózstwu maćerje Božeje dobyć njebjeske kralestwo, hdźež njech jim sprawny sudnik najbohaćišo mytuje z wěčnej krasnosću! P. R.

Do Pančic a Kukowa!

Wozjewjamy katolskim Serbam, zo je towarstwo ss. Cyrilla a Methoda wšelake n a b o ž n e k n i h e, kaž „Wosadnik“, „Misale“, „Pój, Knježe Jězu“, „Kročenjo za Khrystusom“ a druhe knjezej překupcej **Pawołej Glawšej** na skład dało. Tam je za samsnu płaćiznu kaž druhdźe dóstanjeće.

K l ó š t r s c y S e r b j a ! Wužiwajće tutu přileżnosć a wobstarajće sebi trěbne nabožne knihe w našej rjanej maćerńej rěči!

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodlerski.

(Pokročowanjo.)

IV.

Marja w jastwje.

Marja bě hišće we womorje, hdyž ju do jastwa přiwjedźechu. Jako wona zasy k sebi přińdźe, zapłaka znowa a zwjeze so wot stróženi, zrudoby a wot wjele płakanja mučna na słomjane lěhwo. Miły spar zańdźeli jej mučnej wóčcy. Jako zasy wotući, bě hižo nóc. Tołsta ćma ju wobdawaše a dołho njewědźeše, hdźe je. Podawizna wo pjerščenju zdaše so jej zwoprědka jenož jako són; mysleše, zo leži doma we swojim mjehkim łóžku. Poča so hižo zasy wjeselić — tola tu začu na swojimaj rukomaj ćežke rjećazy, kotrychž hrozne šćerčenjo jej zarža we wušomaj. Nastróžena so pozběhny ze słomjanoho lěhwa. „O, što mohła druhoho činić“, zawoła a padźe na swojej koleni, „hač tutej sputanej rucy k tebi pozběhnyć, luby Božo! O zhladuj na mnje do tutoho ćmowoho jastwa, přetož ty wěš, zo sym njewinowata! Ty wumožeš njewinowatych z jastwow, wumož tež mje! Smil so nade mnu — smil so tež nad mojim wbohim, starym nanom! Tróštuj joho znajmjeńša, a daj radšo mi dwójcy ćerpjeć!“ Sylzy jej po licomaj běžachu, hdyž na swojoho nana pomysli; płakaše a žałosćeše hišće dołho.

Nětko zaswěći měsačk, dotal wot tołstych mróčelow zawodźety, přez małe, żelezne lěsycy do jastwoweje komorki Nětk hakle widźeše Marja mokre murje wuzkoho jastwa, čerwjene cyhele a mokru słomu, kotraž za lěhwu służeše. W jenym rózku bě mała muričcka, kotraž za blido służeše; pódla stoješe karan z wodu a kamjeńtna škla. Nětko, hdyž tołsta ćma wokoło Marje so rozćahowaše, bu jej wokoło wutroby lóžo. Hdyž měsačk wuhlada, bě jej, jako by staroho přećela witała. „Dźeš ty, luby měsačko, zo by swoju towaršku pytał? Tehdy, hdyž přez zelene łopjena do mojeje komorki hladaše, tehdy bě ty wjele rjeńši a jasniši. Žaruješ ty ze mnu? Ach, żenje njebych wěriła, zo budu přez tute lěsycy na tebje hladać. Što drje mój nan nětkle runje čini? Płaka a žałosći wón tež kaž ja? Ach, mohła tola znajmjeńša wokomik joho widźeć! Ty, luby měsačko, zhladuješ zawěsće tež do joho jastwa! O hdy by tola rěčeć mohł, zo by jomu prajił, kak joho Marja wo njoho płaka a žałosći!

Tola, što rěču? Njeje Bóh při mni? Njeje wón při mojim nanje? Wodaj mi, luby Božo! Ty zhladuješ do jastwa mojoho nana. Ty widźiš mje a joho. Ty widźiš tež do našich wutrobow. Twoja wšohomóc njeda so přez murje a żelezne lěsycy wotdźeržować. O pósćel jomu tróšt w joho ćerpjenju!“

Marja začu nadobo, zo lubozna wóń jastwo napjelni. Wona bě sebi rano ćerńjowu rózu a druhe kwětki, kotrež běchu wot korbika zbytne wostałe, do kwěćela zwjazała a

„Birgen Santa Maria“.

(Napisa misijonař.)

25. meje 1935 swjećeše japanske město Sendai třistowske smjertniny jenoho ze swojich najsławnišich mužow z mjenom Daimjo Date Mazamune, kotryž prěnich pósłow wěry do sendajskeje krajiny a połnócneje Japanskeje zawoła. Dokelž so ja (Huber) tu khwilu ze žiwjenjoběhom jenoho z najwjetšich japanskich misijonarow, zbóžnoho Ludwiga Sotelo, zaběram, wuskušowach Sendajanow často, hač hišće něšto wo křesćanskich časach swojeje domizny pomnja. Wědźicy potajkim, zo sym sebi wo stawiznach města Sendai něšto wědomosće dobył, prošachu mje wo přednošk wo tym Date Mazamune. Ja rady do toho zwolich a rěčach we wobłuku swjedźenja wo pósłach, kotrychž Daimjo Mazamune lěta 1613 do Roma pósła. Po přednošku přeprosy mje mi dotal njeznaty muž do swojoho domu, zo by mi powostanku (relikwiju) z časow křesćanskoho Sendaja pokazał.

Hižo wječor po tym knjeza wopytach. Mje po japansku wuwitawši wućeže wón z kamora kašćik, w kotrymž do woty cyle zawalena postawka maćerje Božeje leżeše, a ta bě z helefańcoho zuba wurězana. Za dołhe časy bě postawka swój błyšć zhubiła a nimale wočorniła. Překwapjeny z tej žadnej pokazku woprašach so muža, hač něšto wo pokhadźe teje postawy wě. Posměwkujo powě mi tole:

„Kaž sće wčera prajił, běše Date Mazamune wulki přećel a škitař křesćanstwa. Hakle na kóncu swojoho žiwjenja, hdyž přesćěhanjo hižo přez 15 lět w druhich stronach Japanskeje howrješe, njemóžeše so šogunej dlěje spjećować a zakaza křesćanstwo w swojej krajinje. — Šogun (shogun) je japanski wójwoda, wot lěta 1192 mjeno najwyššoho rozkazowarja japanskich wobornych mocow a woprawdźitoho knježićela nad Japanskej, dokelž kěžor (mikado) jeno po mjenje knježeše. Š gunstwo so dźědźeše. 1867 pak bu wotstronjene. — Bychu runjež někotři joho wazalow (podstajenych) křesćanow krjudowali, wón drje t la ženje wusud přećiwo nim podpisał njeje. Hakle za joho naslědnika wudyri też w sewjernych stronach Japanskeje přesćěhanjo ze wšej s.rowosću. Křesćenjo, kotrychž njeza achu, ćeknychu do h row do sam ty, haj samo na kupu Jezo (dźensa Hokkaido). Dźensa hišće znajemy tajke stare sydlišćo: je to Date Morubetšu blizko Morurana. Či ludźo tam dźensa ničo wo křesćanstwje njewědźa; ale před něšto lětami wuslědźichu tam cyły rynk starych wopomnjeńkow na křesćanski čas. Ja sam z toho sydlišća pokhadźam a sym wot mojoho dźěda tule postawku dóstał, jako gymnazij wukhodźiwši do Tokija na universitu woteńdźech.“

Nětko muž postawu z kašćika wza a poda ju mi. Ja ju do ruki wzach a sebi ju derje wobhladach. Wona bě zawěsće starožitna, a po razu wobliča mějach za to, zo je ju snano japanski rězbař wudźěłał. Na podstawku běchu njelepje z łaćonskim pismom tele słowa wuryte: Sub tuum praesidium refugimus, Sancta Dei Genitrix. (Pod twój zakit ćěkamy, swjata Boža rodźićelka.)

A knjez powědaše: „Přepodawajo mi tu postawu dźěd praji: ‚Khowaj sebi to derje! Ty sy dźědźic našeje rodźiny a jako tajki pastyř tohole pokłada, kiž so zdawna w našej swójbje khowa. Budźeš-li na pokład kedźbować, budźe zbožo z tobu; jeli pak so swjećeća wostajiš, budźe će njezbožo wšudźinko přesćěhać.‘

Naš dźěd te słowa khutnje a swjatočnje praji, a ja so boju tute wotkazanjo zabyć, hačkuliž ja tu postawičku za ničo nimam, khiba wopomnjećo ze starych časow.

„Njejsće wot dźěda ničo zhonił, wotkel postawa je?“

„Ju; dźěd je mi to rozpowědał. Na jenym ćichim wječorje w zymje, hdyž moji bratřa a sotry hižo spachu, wza mje wón do swojeje jstwy, zaswěći swěčku a rjekny mi mjelčo, zo bych so před blidom poklaknył. Potom wotewri swoju stajnje zamknjenu křinju a wućeže z hłuboka spod drastow mały kašćik. Ničo njeměčo posydźe so wón při mni a kašćik staji před sobu na blido. Dźiwach so nad tym njewšědnym činjenjom hladajo na dźěda a widźach, kak joho woči překrasnjenej na kašćik zhladowaštej. Joho hubje pak so hibaštej tak złaha, zo bě lědy pytnyć. Myslu, zo so modleše. Njezwěrich sebi joho mylić. Skónčnje wza mje za ruku, sćeže mje cyle k sebi a rjekny mi šeptajo: ‚Ty sy nětko tak stary, zo směš potajnosć našeje swójby zhonić. Nan či wumrě prjedy, hač móžach jomu wšitko zjewić. Ja sam čuju, kak so mi žiwjenjo z ćěła kradnje, a tuž je čas tomule pokładej nowoho strażnika a pastyrja postajić. Sčiń so hódny swojich wótcow a haj, štož je jim stajnje było swjate!‘

Potom wotewri złaha kašćik, wza z njoho tule postawku, stykny rucy a pokłoni kaž k modlenju swoju hłowu. Ja

---

sebi na wutrobno přityknyła. Tute kwětki dychachu słódku wóń. „Sće tu hišće, wy lube, kwětki a dyrbješće też wy ze mnu sobu do jastwa, wy njewinowate różički? Z čim dha sće sebi tole zasłužiłe? Tola to budź mój pokoj, zo sym ja runje tak mało zawinowała kaž wy.“

Marja kwěćel přimny a wobhladowaše jón w měsačkowym swětle. „Ach, jako tute różički rano w zahrodźe šćipach, sebi njemyslach, zo budu wječor w jastwje. Jako tamny rjećaz kwětkowy wokoło korbika plećech, sebi njemyslach, zo budu hišće dźensa železny rjećaz nosyć. Tak khětře so tu na zemi wšitko přeměni! Tak też žadyn človjek njewě, kak khětře so z nim přeměni. Tohodla dyrbjał kóždy wšědnje so Bohu poručeć.“

Marja zapłaka znowa; jeje sylzy kapachu na kwětki a błyšćachu so na nich w měsačkowym swětle kaž rjosa. „Tón, kiž na kwětki njezabudźe a je z rjosu a dešćom krepi, njemóže tola też mje zabyć. Haj, mój Božo, pósćel pokoj mojej wutrobje a wutrobje mojoho nana, kaž lačnym kwětkam rjosu a dešć sćeleš!“ Tak so Marja pomodli.

„O ty mój luby nano“, tak spominaše ze sylzami, „hdyž sebi tutón kwěćel wobhladuju — kelko twojich słowow, kiž wo kwětkach mi powědaše, wotuća zasy w myslach!

Tuta ćernjowa róża wurosće z ćerni, tak wěsće też z tuteje moje čwěle zasy wjesołosć zakćěje. Jenož Bóh zamóh tutu różu wotewrić, kotraž prjedy w pupku so khowaše, a z krasnej wónju ju napjelnić. Zawěsće budźe też moju čwělu mytować a žohnować, hdyž prawy čas přińdźe. Chcu tohodla sćerpnje čakać.

Njezapomnički pak dopominaja mje na mojoho stworićerja. Haj, mój Božo, ja nochcu tebje zabyć, kaž też ty mje njezabudźeš! Tute něžne kwětki su módre kaž njebjesa. Tohodla njech su wone mój pokoj tu na zemi.

A tu je rjenje wonjata woka! Kak něžne běłe a čerwjene łopješka ma! Kaž wona na žerdcy k wyšinje so pleće, nad zemju so pozběhujo, tak też ja chcu tebje so dźeržeć, o Božo, a we tebi so wjeselić.

Nalika, něžna, miła rostlinka, pak napjelnja mi tu jastwo z krasnej wónju. Też tajkomu, kiž ju wotšćipnje, wona swoju słódku wóń njezapowě. Jej chcu so přirunać, chcu też tym dobroty wopokazać, kiž mje — bjez toho, zo bych jim křiwdy činiła — do jastwa tyknychu.

A tu mam hałužku barbjeńka. Tón wostanje też w zymje čerstwy a zakhowa samo w hrubym zmjerzku swoju rjanu zelenu barbu nadźije. Też ja nochcu nětkole w času ćerpjenja nadźiju zhubić. Bóh, kiž tutu mału rostlinu we wětrje a w zymje, pod lodom a sněhom čerstwu zelenu zakhowa, budźe też mje zakhować we wichorach tutoho ćerpjenja.

Nětk zas dopomnju so na rjany wěnčk, kotryž wokoło mjena Amalija na korbiku nawich. Wón dopomina mje na njezahinity dobyćerski wěnc, kotryž na kóždoho, kiž na

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac meju:

Wućěkajmy so dowěrnje k najčisćišej wutrobje knježniskeje maćerje Božeje!

Najwěsćiši wuček namaka dźěćo pola swojeje maćerje. Kotra dobra mać nochcyła dźěsću, kotromuž je dała žiwjenjo, žiwjenjo też škitać a joho njepřećelam wobarać?

Ke komu chcyli so my, dźěći Jěwine, wućěkać we wšitkich swojich čěsnosćach a starosćach wo dušu a wo ćěło, jeli nic Mariji, swojej maćeri?

Mać Boža dźěn je naša mać. Hdyž Jězus na křižu wisaše, rjekny wón swjatomu Janej a z tym nam wšitkim: „Hlej, twoja mać!"

Wućěkajmy so Mariji, swojej mócnej maćeri. „Nihdy njebu słyšane, zo by wopušćeny był, štóžkuli pod twój zakit wućekny, wo twoju pomoc wołaše a wo twoju zastupnu prózstwu prošeše." Tak so modlimy po słowach swj. Bernarda.

Marija je maćeř Božeje hnady. Jeje zastupna prózstwa při trónje Božim je mócna. Jeje maćeřska wutroba smilna a dobroćiwa. Jej zdychujmy w rjanym měsacu meje:

„O swjata knježna knježnow! O najšwarniša a najčisćiša, njezranjena a njeposłabjena maćeř! Wuproš nam hnadu, zo bychmy też my sebi tak čiste ćěło a tak čistu dušu wobkhowali kaž ty.

Maćeř dobreje rady! Wuproš nam hnadu Ducha Swjatoho, dar dobreje rady! Nam a našim wjednikam, duchownym a swětnym.

Marija, stole mudrosće, zdźerž nas a naš lud we wěčnej mudrosći křesćanskeje wěry. Daj nam spóznać, kajki pokład swjata wěra je!

Marija, pomocnica křesćanow! Pomhaj nam přewinyć wšěch njepřećelow swjateje wěry a wšě błudy časa.

Marija, strowjo khorych a tróšćarnica zrudnych! Wuproš kkorym strowotu, dawaj tróšta zrudźenym, ty wina našeje radosće!

Marija, wućeko hrěšnikow! Pomhaj so nakazać wšěm zasakłym hrěšnikam. Wróć jim žiwjenjo duše!

Marija, kralowna japoštołow! Skruć a posylń našich měšnikow, zo bychu nam byli swěrni pastyrjo Khrystusowoho stadła.

Marja, kralowna měra, wuproš nam pola swojoho Syna měr a pokoj našeje duše, měr a pokoj w našim ludźe, měr a pokoj w cyłym swěće!"

Luby čitarjo! Zhromadny paćeř je wosebje mócny a bohuspodobny. Wopytuj tuž horliwje mejske něšpory, ty a cyły twój dom! Budź japoštoł modlenja! Daj so zapisać pak w Ralbicach na farje, pak w Budyšinje pola serbskeju knj. kapłanow. A potom modl so z milijónami pobožnych křesćanow na měnjenjo našoho starosćiwoho Swjatoho Wótca!

---

tón wječor prěni raz tu postawu wohladach, wo kotrejž njeběch dotal wědźał, zo w našim domje bě. Hačkuli běch tehdy lědoma 15 lětny, začuch w tym wokomiku tola, zo so potajnstwo mnohich lět mojej duši napołoži. Ja też rucy styknych, byrnjež wo modlitwach ničo njerozemił. Po khwili mjelčenja wopraša so mje dźěd:

‚Wěš ty, što to tu je?'

---

tutej zemi swoje ćerpjenja scerpnje znjese, w njebjesach čaka. Mi je, jako bych jón hižo widźała, w złotych pruhach so zybolacy, tutón krasny, wěčnje zeleny dobyćerski wěnc. Wy kwětki sće kaž wjesela tuteje zemje, wšitke hinite. Ale tam horjeka čaka na nas po krótkich ćerpjenjach tuteje zemje zbožnosć a krasnosć, kotraž traje wěčnje." —

Ćmowa mróčel začěmni nadobo měsačk. Marja swoje róže wjacy njewidźeše, njeluba ćěmnota napjelni jastwo. Jej bu znowa styskno wokoło wutroby. Mróčel pak so bórzy zhubi a měsačk swěćeše zasy jasnje. „Tak móže też njewinowatosć so začěmnić, ale skónčnje so tola zasy rjenje a jasnje zaswěći. Tak chcył też moju njewinosć, o Božo, kotruž nětkole ćežka mróčel začěmnuje, zasy rozjasnić a wšěm čłowjekam pokazać!"

Marja so zasy na słomu lehny a měrnje wusny. Lubozny són pokoješe a zwjeseli ju hišće spicy. Jej so dźiješe, zo kroči w měsačkowym swětle po cuzej zahrodcy, ležacej wosrjedź ćěmnoho lěsa, kotraž so jej wulkotnje lubješe. Wšě róže tu krasnje kćějachu a rjenje wonjachu, a měsačk so na nju přećelnje smějkotaše. Też swojoho nana tu wuhlada, kotrohož wjesołe wobličo bě wot měsačka wobswětlene. Marja k njomu khwataše, wobja joho a płakaše sylzy wjesołosće. A hdyž pozdźišo wotući, běštej jeje ličcy hišće ze sylzami pokrepjenej.

Přichodnje dale.

„Snadź wosebje česćomny hotoke (to je buddhistiski přibóh)", wotmołwich.

‚Ně, ně. To je birgen Santa Maria (knježna swjata Marija). Wot pjeći splahow (pokolenjow) je wona swjećo našeje swójby. Wjele ći wo tym powědać njemóžu, přetož tón pokład njebu nikomu pokazowany, a wo nim wědźeše přecy jenož jedyn ze swójby. Tola telko wěm, zo je birgen Santa Maria dobra pěstońča našeje swójby. A jeli te móličke swjećo wobstajnje swěru khowamy, to nas zbožo nihdy njewopušći. Mi samomu je birgen Santa Maria žiwjenjo zakhowała. Hdyž běch 11 lět dócpěł, skhorjech strašnje. Nan a mać běštaj mi hižo wumrěłoj a dźěd kubłaše mje a mojej kotře, staršej hač ja. Raz wječor, hdyž bě ta khorosć na wjeršku a nichtó do mojoho zdźerženja njewěrješe, pósła dźěd susodźinku, kotraž mje hladaše, a wobě sotře ze jstwy, wuzběže mje z łoža, zhotowa mje do dobreje drasty a donjese mje tajkoho před swoju křinju, tu křinju, kotruž widźiš. Wón pak ju njewotewri, kaž tu khwilu ja, ale přesuny ju na stronu, a w sćěnje pokaza so małke dupjo. Dźěd wza z dupki desku, a zezady brokatowoho zawěška zjewi so tale postawka birgen Santa Maria. Nihdy nanihdy njezabudu, z kajkej česćownosću so dźěd před njej poklakny mje kruće wobjimujo. Woči na postawku kaž zaštapiwši šeptaše dyrkotajo tónle slub:

‚Birgen Santa Maria! Ty wěš, zo smy ći z najćežšoho časa wěsty wuček dawali. Hlej moju nuzu a wukhowaj tele dźěćo, přetož na nim wisy swójbiny přichod. Ma-li być, zo by smjerć tudy zastupiła, wopruju ći swoje žiwjenjo město dźěsćowoho!'

Potom dźěd womjelkny z wočomaj hišće na postawje wisajo. Ja pak začuch nagle wulku zasparnosć a rjeknych:

„Dźědo, mi chce so spać."

Tu dźěd po cyłym ćěle zadyrkny, posměwk přeběhny po joho brózdojtymaj licomaj, a wótře wón praji:

‚Dźakuju, dźakuju so! Moja prózstwa je wusłyšana!‘

Dźěd dupku w sćěnje zasy z desku přewodźe a přisuny křinju před nju. Potom mje wobhladnje rozhotowa a do łoža połoži.

‚Spinkaj, spinkaj!‘ rjekny jara lubosćiwje mi hłowu majkajo a wuńdźe ze jstwy.

Ja drje sym jara dołho spał. Přetož jako wotućich, steješe słónco hižo wysoko na njebju. Při mojim łožu klečicy mojej sotře płakaštej. Dokelž wědźach, zo běchu wčera wo moje žiwjenjo so strachowali, měnjach, zo wo mnje płakatej, a tuž prajich:

„Ja wšak wotkhorju, dźěd je za mnje so modlił.“

Ale sotře hišće bóle płakaštej, a starša mi rjekny:

‚Dźěd je dźensa w nocy wumrěł!‘

Hačkuli běch hišće dźěćo, začuch nadobo hrózbnu wulkosć sluba, kotryž bě dźěd za moje žiwjenjo złožił, a běch sebi wěsty, zo bě birgen Santa Maria joho modlitwu wusłyšała. Wulki strach před hrózbnej mocu toho byća, wo kotrymž ja po prawym ničo njewědźach, mje zaja, a ženje njezwažich so k tomu městnu přistupić, hdźež bě postawka skhowana. Ja też nikomu ničo wo njej njeprajich. Hakle pozdźišo, hdyž bě při ponowjenju tohole domu strach, zo něchtó swjećo nańdźe, wzach je třepotajo won a skhowach je w swojej křini.

Tak mi dźěd praji. A mi ruku kruće wobpřimujo doda hišće hrožo:

‚Ty pak so pas, doniž sym, zo bych so hdy postawki dótknył, abo ju pozdźišo — po mojej smjerći — njewitanomu wóčku wustajił.‘ — “

Z tym muž swoju powěsć dopowěda, a mi so zezda, zo po joho wobliću někajka wuzkosć (splóšanosć) so rozlehny. Tuž so woprašach:

„Sće tu postawku nimo mje hižo komu pokazał?“

„Ně, ja drje ničo njewěrju, tola boju so wotpłaćenja našich wótcow.“

„A čohodla sće runje mi te swjećo swojich wótcow přeradźił?“

Knjez stany a khodźeše rozbudźeny po jstwje. Naposled přede mnu zasta a poča powědać:

„Wěsće wy, ja chcych skónčnje něšto jasnosće dobyć wo tym, što birgen Santa Maria je. Raz chcych tu postawu hižo předać profesorej university Wazeda, kiž tajke wěcy zběra. Ale jako ju z kašćika wzach a wobhladowach, ja njewěm, kak bě móžno, to mje jeje woči tak do duše paleštej, zo přisahach, nihdy zawostajeństwo wótcow přeradźić. Tola pokoja njejsym wot toho dnja, hdyž chcych přerady zworać, poprawym našoł. Snano chcedźa so wótcy, snano chce ta birgen Santa Maria mi to wotpłaćić. Štó poprawym birgen Santa Maria je? Wčera wječor słyšach we wašim přednošku tute mjeno tři króć a kóždy króć wy při tym hłowu cyle złaha pokhilišće. Wy to wěsće, štó to je! Wy do njeje wěriće. Tohodla wam potajnstwo swojich wótcow wotkrych.“

Dwoje tu z cyłej jasnosću póznach: najprjedy to, zo mějach tu potomnika starokřesćanow před sobu, potom to, zo Boža hnada w joho duši hižo skutkowaše. Prajich tohodla:

„Nětko wopokazajće so swojich wótcow hódny, kotriž su w dołhich, ćežkich časach to zakhowali, kaž najlěpje wědźachu a móžachu. Ja mam za to, zo sće wy powołany hišće raz wěru wašeje swójby w jeje spočatnej čistosće wobnowić. Dźakujće so tej, kotraž rěka birgen Santa Maria; přetož wona je stajnje tych škitała, pola kotrychž so jeje swjećo khowaše. Ja sebi jeno praju, zo byšće to dale so modlili, štož je na podstawku teje postawki napisane: Pod twój zakit, swjata Boža rodźićelka, čěkamy. A hišće jenu modlitwu was nětko nawuču, tu so, prošu, prawje husto modlće, jeli móžno, wšědnje.“

Ja jomu předpowěch Strowa sy Marija (wězo japanski) a wón sebi ju napisa. Potom so mi pokłoni a rjekny hłuboko hnuty:

„Dźakuju so wam; přetož wy sće mi wutrobu zmorował. A ja was prošu, modlće so ze mnu před tutej postawku, kotraž je zawěsće wjele pozdychnjow w najwjetšej nuzy hižo wusłyšała.“ Kak pak bych wopisał pohnućo mojeje wutroby, hdyž so pódla potomnika prěnich přesćěhanych křesćanow nanajdźakownišo modlach:

„Strowa sy, Marija, hnady połna . . . ! “

Přełožił Michał Nawka, (z Bethlehema [Immmensee] 1935, 529).

P. Gerhard Huber, Obohiro, (w Japanskej).

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Alumnojo bamžowskoho španiskoho kollega mějachu audijencu pola Swjatoho Wótca, kotryž we swojej narěči na žadławosće marxistow spomni a praji, zo je to za katolikow křižowy puć. Woni pak dyrbja so z Khrystusom tróštować; wón je pokazał, zo křižowy puć najlěpje do njebjes wjedźe. Swjaty Wótc praji dale, zo też za Španisku zasy junu lěpše časy přińdu. Měšnicy pak dyrbja polěpšenjo přihotować pomhać. To stanje so najkhmańšo, hdyž su prawje horliwi a zdźěłani.

W Italskej wobstoji zjednoćeństwo, kotrež wojuje přećiwo tuberkulozy. Wjednicy zjednoćeństwa wopytachu tohorunja Swjatoho Wótca. Tutón pokaza na to, zo tale khorosć wosebje zakhadźa we swójbach ratarskich dźěłaćerjow. To su ći khudźi, kotřiž nimaja sami ani kuska pola, kotřiž jenož pola druhich ratarjow dźěłaja. Su spokojom z małej mzdu a hubjenymi bydlenjemi. Ale mjez jich dźěćimi sebi potom tuberkuloza wopory pyta. Tuž płaći za zjednoćeństwo słowo Khrystusowe: Štož sće jenomu z tutych činili, to sće mi činili!

Katolikojo w rańšej Aziskej maja wšelake wašnja, w kotrychž Bože służby swjeća. Mnohe tute wašnja pokhadźeja ze starodawnych časow, hdyž běchu jich wótcojo hišće pohanojo. Wulki dźěl tajkich wašnjow woswjećenja Božich służbow je swój pohanski raz cyle zhubił, někotre drje njejsu hišće cyle křesćanske, tola też nic wjacy pohanske. Romska kongregacija ritow pak njedowoli wukonjenjo tajkich wobrjadow, kotrež běchu někak dwělomne. Swjaty Wótc pak chcyše pokazać, zo katolska cyrkej narodne wosebitosće wšěch ludow česćuje a dowoli, zo smědźa katolikojo rańšeje Aziskeje Bože służby na swoje wašnjo swjećić, jenož zo wašnja njejsu cyle jasnje pohanskoho razu.

Zo bychu Vatikanske zahrody k swětowej wustajeńcy katolskoho nowinarstwa prawje rjane byłe, so tam nětkle pilnje dźěła. Też wulka postawa swjatoho Pětra w tutej zahrodźe dósta druhe městno, kotrež so lěpje za nju hodźi hač dotalne.

Kak ważna je lěkarska pomoc w misijónach, pokazuja někotre ličby. W khorownjach a stacijach katolskich misijónow w Africy, Aziji a pacifiskich kupach stoji 31477 łoži za khorych. W tutych domach lěkowachu wšo hromadźe 26740584 khorych. Wjele z tutych njetrjebachu w khorownjach ležeć.

„O. R.“ pisa, zo so dobri katolikojo w Italskej prócuja, njedźelske dźěło cyle wotstronić, jeli njeje nuzne (kaž w płunjarnjach a druhich twornjach). Ale najebać toho stawa so hišće, zo maja překupcy klamy wotewrjene a předawaja, mnozy też druhe mjenje nuzne dźěła wukonjeja abo wukonjeć dawaja. Nowina praji, zo to njeje jenož zacpěwanjo cyrkwinskeje kaznje a wonječesćenjo njedźele, ale też wuklukanjo dźěłaćerja.

Němska. Paderbornski arcbiskop dr. Klein je pastyrski list wo soboće měšnikow wudał. Tam pokazuje, kak ważny je nadawk měšnikow a kak sebi jenož najlěpše mocy żada. Runje w našim času pak je najnuznišo trjebamy. Ale runje w našim času też někotři wo brachach měšnikow rěča a pisaja. Hubjenych měšnikow, kotřiž cyrkej zacpěwaja, khwala jako rjekow, wo dobrych duchownych pak rozšěrjeja bjez toho, zo bychu sebi swědomjo činili, njewěr-

nosće. Z tym chcedźa zničić dowěru wěriwych k swojim měšnikam. Wězo je tež duchowny človjek a ma brachi. Ale z přeńdźenjow někotrych njemóžeš wšěch a cyły staw zasudźić. Kelko měšnikow wopruje swoje mocy cyle w službje za Khrystusa. A mnozy duchowni su, kotřiž wěsće cyle k spodobanju Božomu skutkuja, ale my to njewidźimy, a byrnjež wšědnje mjez nimi khodźili. Wšo pak, štož njeje tajke, kaž dyrbi być, a wšitke přisłodźenja na měšnikow dyrbja nas katolikow jenož hišće jasnišo a kručišo napominać, zo mamy so za swojich měšnikow modlić a wo młodych dobrych duchownych prosyć. Potom nam Bóh tež dosć a dobrych měšnikow da, štož budźe jenož k našomu a našich dźěći zbožu. A hdyž so my Serbja wosebje wo dobrych měšnikow modlimy, potom budźe to hišće tež k lěpšomu našoho luboho serbskoho luda.

W Badenskej běchu loni mnohim duchownym zakazali, w šuli nabožnu wučbu wudźěleć. Nětko pak je so jim to zasy dowoliło, ale ministerium wočakuje wot nětka, zo „měr wobkhowaja mjez statom a cyrkwju".

We Würtembergskej je konfesionelna šula jenička forma ludoweje šule była. Němski minister za woćehnjenjo je postajił, zo ma to tak wostać. Evangelski biskop Wurm pak wozjewja, zo tam a sem so njezłožuja po tutej přikazni, a zo chcedźa mjeńše konfesionelne — njech katolske njech evangelske šule z wjetšimi šulemi tamoho wěrywuznaća zjednoćić a tak powšitkowne simultanske — šule wutworić. Biskop žada, zo bychu so tajke pospyty, hdźezkuli so stanu, hnydom evangelskej cyrkwinskej wyšnosći wozjewiłe.

Znataj wjednikaj hibanja němskeje wěry běštaj hač dotal hrabja Reventlow a profesor Hauer. Wonaj pak staj nětkle wobaj z predsydstwa tutoho hibanja wustupiłoj a swoje sobustawstwo scyła złožiłoj. Wobaj wozjewištaj, zo budźetaj dale za němsku wěru dźěłać. Ale to njeměrka pola njeju stajnje přećiwo křesćanskim cyrkwjam wustupować. Za šćuwanja přećiwo křesćanstwu staj wonaj přepřistupnaj. Chcetaj so jenož wo tajkich prócować, kotřiž wjacy žanej cyrkwi njepřisłušeja.

Nacionalsocialistiski časopis za žony „Němska wojowarka" pisa, zo dźensa tam a sem nowiny wo spłažnych njeskutkach a njedočinstwach pisaja, a młodźina tajke nowiny čita. Husto su samo něhdźe zjawnje wupowěsnjene. A wjetše dźěći potom před łopjenami stoja a mjez sobu wopisane njeskutki rozpominaja. Husto samo scyła je njerozemja a sebi potom same někajke wujasnjenjo pytaja. Tež so w radiju hišće wšelake kupleje a spěwy a basnje a žorty poskićeja, kotrež młodźinje škodźa.

Pólska. Pólski primas kardinal Hlond pokazuje na postupowanjo njewěry we wšěch worštach luda. Najbóle započnje so přecy pola wyššich worštow. Započatk njeje hnydom njewěra, ale lohke žiwjenjo a lohka moralka, kotrejž wjedźetej k njećistoće a potom k njewěrje. Dźensa je bohužel njewěra hižo zastupiła mjez wjesnu młodźinu. Katolik njesmě před tym woči začinić, ale dyrbi so hišće wjele bóle modlić a prócować wo zdźerženjo póćiwosće a wěry.

W samsnym pastyřskim lisće praji kardinal, zo drje je katolikej zakazane, někajkoho človjeka, a byrnjež druheje rasy był, hidźić. Tohodla njesměmy tež židow hidźić. Tola dyrbi so rjec, zo w Pólskej mnozy židźa podpjeraja bjezbóžnistwo a bolšewikow. Tomu dyrbjało so zadźewać.

W sejmje jedna so nětko wo zakonju, kotryž dyrbi rězanjo skotu na židowske wašnjo (bjez pohłušenja) zakazać. Hnydom so židźa tež na katolskich duchownych hórša a praja, zo jich dosć njezakituja. Tak pisaja židowske nowiny. Ale katolscy duchowni na to wotmołwjeja, zo zasudźuja wšě njesprawne wojowanja přećiwo židam. Tola hdyž chcedźa so židźa přećiwo wustupowanjam hóršić, njech so prócuja najprjedy hrjadu we swojim woku widźeć.

Po rozprawje sejmskoho wotpósłanca Pochmarskoho je w Pólskej 14162 katolskich měšnikow, 379 evangelskich pastorow a 116 pomocnych, 1028 prawosławnych duchownych a 17 mohamedanskich. Wo židowskich nimaja podłožki.

Na konferency biskopow poda biskop Adamski rozprawu wo šulstwje. Knježeństwo so prócuje, katolikam prawa dać, kotrež jim konkordat zaručuje. Tola wšelake stawy, wosebje wučeńske zwjazki, kotrež maja njepřećelow cyrkwje w předsydstwje, wobćežnosće činja a pola knježeństwa ryja. Tola móžeja katolikojo tajke wobćežnosće přewinyć, jeli derje a kruće hromadźe stoja. Jedna so tu wosebje wo powjetšenjo ličby nabožnych hodźinow we wšelakich šulach a wo podrywanjo wěry ze strony někotrych wučerjow.

Francózska. Kardinal arcbiskop Verdier napomina wěriwych swojeje diecejzy horco, zo bychu tola prawje wjele wo měr so modlili a pilnje Bože mšě wopytowali, kotrež so w cyrkwi na hórcy Monmartre wopruja. Jedyn kongres politikarjow honi druhi, ale tola njedócpěja dorozemjenjo mjez ludami. Njech je znajmjeńša w našich wutrobach, tak praji arcbiskop, sprawnosć přećiwo wšěm človjekam. Jeli pak wójna wudyri, potom budźe tuta wo wjele hórša hač poslednja, budźe mordarska, a dowjedźe ludźi do surowosćow, jako njebychu scyła človjekojo byli. Potom namołwja kardinal, zo bychu wěriwi husto so modlili před Najswjećišim, kotrež je w Parizu w dwěmaj cyrkwjomaj stajnje wustajene, wodnjo a w nocy.

1934 putnikowachu frontscy wojowarjo ze wšěch narodow do Lourdesa. 80000 so wobdźěli. Lětsa ma so tajke putnikowanjo wospětować a to wot 11. do 13. sept. Po dotalnych přizjewjenjach móže so z ličbu 150000 wobdźělnikow ličić.

Katolski zwjazk młodźiny założi so před 50 lětami. Tutón jubilej ma so swjatkowničku hódnje woswjećić. Swjatočnosće wotměja so po možnosći wonka pod njebjom, a to w krasnych Parizskich zahrodach, a započnu so ze zhromadnym swjatym woprawjenjom młodźiny. Na skónčacej swjatočnosći wobdźěli so najskerje 50000 sobustawow. Tež 10 kardinalow, 6 arcbiskopow a 39 biskopow je so hižo přizjewiło. Katolski zwjazk młodźiny ma 200000 sobustawow a je do skupinow dźěleny: 1. dźěłaćeńska młodźina, 2. studowaca, 3. burska, 4. njewotwisna a 5. namórska młodźina. Jako přihot na jubilej wotměchu so w měrcu modleńske zhromadźizny katolskeje młodźiny. Tam spěwaštej so mjez druhimi tež modlitwje wo měr a za bjezdźěłnych.

Amerika (USA). Bostonski kardinal arcbiskop O'Connel pisa w pastyřskim lisće, zo njeje prawje, zo wobsedźer někajkeje twornje abo druhi dźěłodawar wjele pjenjez zasłuži, swojim dźěłaćerjam pak jenož snadne mzdy płaći. Štož wón ma, ma dźěn z dźěła tež z pomocu dźěłaćerja, potajkim dyrbja dźěłaćerjo tež swój dźěl dóstać wot toho, štož dźěłarnja wunjese.

Towarstwowy powěstnik.

Drježdźany. „Jednota" přeprošuje nanajwutrobnišo:

5. meje wječor we 8 hodź. w towarstwowej žurli „Bayr. Hof", Neumarkt, na hłownu zhromadźiznu. Wšitcy maja winowatosć přińć.

10. meje na wulět do Malter. Trjechimy so pop. w 2 hodź. na kóncu elektriki čo. 22 w Coßmannsdorfje. Jězba płaći 45 pj. K jězbje z awtobusom njeje so jich dosć zamołwiło.

17. meje rano we 8 hodź. na serbske kemše w kapali w Taschenberg-Palais. Spowědź wot 7 hodź.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 265. z Ralbic: arcyměšnik farar Jakub Žur; 266. z Łazka: Pětr Šołta; 267. z Różanta: Jakub Hančka; 268. z Budyšina: želez. insp. n. w. Mikł. Pawlik; 269. z Paderborna: stud. theol. Pawoł Ćorlich.

Symjenja
„Markstamm"-kałowe
a druhe
skótno-kałowe
runklowe
ma zasy
Natuš w Khróśćicach

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Přirodny hojeŕ
Curt Müller
Budyšin-Židow
při zastaranskim wustawje
rěči serbski.

Katolscy Serbja!

Štož dawno bě nuznje třěbne, nětk mamy:

Bože mšě z romskoho misala
w maćeŕnej rěči

Witany to dar při kóždej składnosći

Na farach rjanu knihu dóstanješ:

z čeŕwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—**
ze złotym rězkom za hr. **5,50** koži **6,25**
„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

Sadowe štomy maja so krepić, prjedy hač rozkćeja!
Poručam k tomu:
šwablo-kalkowu a kopro-kalkowu krepjeńcu.
K zamazanju ranow na štomach pak:
wóskowy mas.
Krajny škit za rostliny.
Symjenjeŕnja Rauchfuß
Žitne wiki 9. Telefon 2069

Kolesa
a wšo k tomu třěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratŕa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Libjata
so derje radźa, njekusaja so a dóstanu bórzy pjerjo, hdyž w prawym času dóstawaju jako **přidawk** k wšědnej picy
dr. Roeberowy
pólver za libjata
(Krieschelpulver)
Předawa samlutka:
Drogownja dr. Roeber
Bohata dróha 27

Waš **fotograf** je
Foto-Šołta
w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Šuleŕske čapki kłobuki, měcy
we nowym wubjerku
Kurt Rinke Bohata dróha 5

Připrawy a graty
za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk
groćanych pletwow.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!
Železowy dwór
w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Drjewjane tofle,
filcowe a gurdowe,
turnaŕske črije,
wšě
kolonialne twory
poruča
Fa. **Rehmus**
mějićal A. Koslowski
w Kamjencu, Budyšska dr. 31.
Wikowarjo dóstanu drjewj. tofle po fabrikskich płaćiznach.

Zjawny dźak
Pražskomu Jězus-dźěćatku
Róženčanskej Maćeri Božej
a Wšěm Swjatym
za dóstatu strowotu!

Spěwny wotrjad Baćońskeje wosady
wuhotuje **njedźelu, 10. meje 1936,** w Měrćinkec hosćeńcu w Haslowje
spěwny koncert,
na kotryž wšitkich lubowarjow serbskoho spěwa wutrobnje přeprošuje. Započatk wječor 1/2 8 hodźin.
Po koncerće wjesoła rejka jenož za hosći.

Wosadniki - Misale
a druhe nabožne knihe
ma na składźe
Pawoł Glawš w Pančicach

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

19. čisło.	W Budyšinje (Bautzen), 9. meje 1936	74. lětnik.

Přikład nana a maćerje najhódniši katechismus je a špihel najrjeńši we domje.

Po přikazni swojoho Bójskoho założerja wukonja swjata cyrkej bjez přestaća swój nadawk, wšitke ludy wučić wěrnosće evangelija. Na njepowalnym zakładźe stoji jeje wučba, wot Khrystusa jej data. „Njebjo a zemja zańdźetej, moje słowa pak njezańdu," njech časy přińdu tajke abo hinaše. Z tutoho zaručacoho slubjenja Boha samoho čerpa katolski křesćan wšitku dowěru a wěstosć. Ničo na swěće njemóže podryć joho wěru, hdyž je cyle kruće přeswědčeny wo tym,

zo je njeskónčny, jedyn a trojjenički Bóh stworićeŕ a knjez wšěch časow a ludow,

zo je jednorodźeny Syn Boži Jězus Khrystus też človjekow dwacetoho lětstotka wumožił a nam we swojej Cyrkwi njezmylnu wučeńku wěrnosće a žórło přeznaturskoho žiwjenja darił,

zo je křesćan w mocy Ducha swjatoho wukhmanjeny a powołany k póćiwostnym skutkam, kotrež natursku zamóžnosć přesahuja.

Hdyž my takle dźeń wote dnja w našim žiwjenju skutkowanjo přeznaturskeje bóžskeje mocy a Božeje předwidźiwosće nazhonjamy, njebudźemy jenož kruće stać we wěrje, ale tuta wěra změje móc ćěsta, kotrež wšitko překisa, winowatosće we wosobinskim žiwjenju, swójbnym žiwjenju, w powołanskim skutkowanju kaž nadawki a dźěło za lud a kraj.

Drohotny pokład tajkeje njekhabłaceje sylneje wěry pak so hotowy człowjekej do kolebki njepołoži. Kóždy wě, zo k tomu je trěbne nabožne woćehnjenjo hižo wot prěnjeje młodosće.

Nabožne wukubłanjo dyrbi so započeć w staršiskim domje. Mać je prěnja wučeńka dźěśća. Wona ma zhromadnje z nanom wukonjeć najwažniši, najrjeńši a wozbožacy woćehnjeński nadawk, swoje dźěćo wjesć k Zbóžnikej.

Katolskim staršim buchu k tomu spožčene w sakramenće mandźelstwa wosebite hnady, kajkež ani biskopam, ani měšnikam a wučerjam nabožiny date njejsu. Tute prěnje prawo, swoje dźěći nabožinu wučić směć, je wuznamna dostojnosć křesćanskeju staršeju. Wonaj njech mataj Boha stajnje we wutrobje, a potom budźe Knjez sam z nimaj natwarjeć swój křesćanski dom a zawěsće jimaj jeju měšniske dźěło mytować też z měšniskej hnadu a radosću. Hdźež Bóh pak njetwari dom, tam twarcy podarmo so prócuja.

Zjawny zajim za dźěćo a joho dušu je w dźensnišim času wosebje wulki. To je derje zrozemić, přetož: štóž ma młodosć, tón ma přichod. W tajkim času pak staršiski dom ma ćim ważniše nadawki dopjelnjeć. Zo by to prawje dokonjał, je najnuzniše, zo nan a mać zeznajetaj a zrozemitaj wšě prašenja a zajimy, wo kotrež so jedna. Dyrbitaj wosebje jasnje spóznać wulkosć zamołwjenja, kotrež dla woćehnjenja dźěći před Bohom Knjezom mataj. Naša swjata katolska wěra podawa k tomu trěbnu wučbu, a wona ma prawo a winowatosć, so starać wo nabožno-póćiwostne woćehnjenjo našeje młodosće. A zo je to přecy wubjernje dokonjała, za to swědča 2000lětne jeje stawizny. We wšěch časach je katolska cyrkej přetrała wšelake błudowěry a wopačne wučby. Žadyn nowy *wučeŕ so dotal njeje namakał, kiž bě mohł starej katolskej* wěrje něšto lěpšoho přidać abo něšto khmańšoho ju nawučić, kaž Khrystus Knjez, jeje założeŕ. Hdyž jeno słabi človjekojo chcyli so měć po wšitkich tutych dobrych zasadach!

Telko prašenjow dźensa wšudźe a dwělow a njejasnosćow, telko pytanja za prawdu a wěrnosću we bójskich a nabožinskich wěcach!

Tón pak, kiž kruće stoji na njepowalnej skale Pětrowej je zbožowny, zo ma hnadu njekhabłaceje wěry. Bohu dźak też my katolscy Serbja tutón drohotny wot našich wótcow nam namrěty pokład hišće zhubili njejsmy. Njechamy rozsudźeć, hač wón jenak hódny je so wudźeržał mjez Serbami, hač my dosć hłuboku, njetajenu wěru powšitkownje smy wobkhowali. Bjez dwěla často dosć też wjele zwonkownosće so pokazuje w nabožnych wěcach, kaž po roboće so wukonjeja cyrkwinske winowatosće po zwučenym wašnju, wutroba pak je woliwknyła a wjacy njezačuwa hódnosć, krasnosć a bohatosć pokładow swjateje wěry!

Bohu dźak wobkhowamy pak w katolskich Serbach hišće wjele nabožnoho bohatstwa; cyłe naše žiwjenjo mohł rjec je zrosćene z dobrymi nabožinskimi wašnjemi a nałožkami. To wšo je z dopokazom, kak hłuboko je zakorjenjena wěra w našim ludźe, kak katolskich Serbow zmyslenjo a začuwanjo je cyle złožene na Boha a wěčnosć.

Noworodźene dźěćatko tak bórzy kaž móžno kmótřa přewodźeja k swjatej křćeńcy. Mać potom starosćiwje je wothladuje a njezabywa na rjane stare nałožki. Hdyž do kupjelki lubuška kładže, joho pokrjepja a z křižom woznamjenja. Při nim so modli a kěrluš sebi zaspěwa a tak hižo do małeje wutrobički so dobywaja zynki nobožnoho začuwanja. A hdyž rozomčk počina wotućować, potom mać małuške wuči stykować ručcy a wuprajeć swjate mjena Jězus a Marija. A trochu wjetše, wuknje dźěćo najprjedy paćerje spěwać, byrnjež rozomčk też njewopřijał hišće jich zmysł. Mać pokazuje małym wobrazy a postawy swjatych a hdyž trochu so zrunać wě, předstaja je też hižo w cyrkwi Jězuskej.

A štó njedyrbjał rad wopominać wšelake dalše dožiwjenja nabožnoho raza we wótčinskim narodnym domje za čas swojoho dźěćatstwa? Lětko wob lětko bóle a lěpje zeznachmy potajnosće našeje wěry, při wšitkich składnosćach nan a mać našu kedźbliwosć złožowaštaj na wěčne wěrnosće, na Boha, na krasnosć njebjesku a hrózbu hele. K zhromadnym paćerjam so wšědnje zjednoćachmy a z česćownosću zhladowachmy na nana, hdyž też wón ponižnje z nami klečeše, před znamjenjom Křižowanoho so modlo. Dźěd pak, staruški hižo a kipry, pódla w stole sedźo mócny różowc pobožnje w zmoršćenymaj hižo rukomaj dźeržeše. Dopominaš dale so na wuznamne dny, hdyž maćefka po jutrach do šule će wjedźeše, hdyž prěni króć k spowjedźi a potom swjatočnje k prěnjomu swjatomu woprawjenju dźěše. Njezapomnita wostanje kóždomu swjatočnosć wulkich cyrkwinych swjedźenjow, Jězusowy narod, Boži rowčk, horjestaco, křižeŕske jěchanjo, prócesijóny po kěrchowje, wokoło polow a na hnadowne městno do Różanta.

Njetrjebam tu dale wopominać dožiwjenja, kotrež z młodych dźěćacych lět sem w pomjatku so zaščěpjowachu. Też dźensniši dźeń naše serbske katolske dźěći z wjetšoho dźěla pod starosćiwym dohladom nana a maćerje tak wotrostu.

W našim času pak za staršeju njeje wjacy tak lohko, swoje dźěći po samsnym wašnju woćahnyć. Nowy čas je wukubłał też hinaše dźěći. Mócniše začišće na nje skutkuja, hač we zašłych časach. Smy žiwi w dobje wot dna so hibacej, woznamjenjenej wosebje přez wulkotne postupy na polu techniki. Motory, awta, lětadła a što hewak hišće napjelnjeja zemju, też našu serbsku, z nowymi melodijemi. We wšelakich nastupanjach je žiwjenjo so přeměniło. A też na duchownym polu su wurostłe nowe nahlady, mysle a ideje. Wšitko skutkuje nimo měry sylnje wosebje na młodostne wutroby. Tutón postupny čas z wulkim wliwom skutkuje na dźěći a čini je kedźbliwe a rozhladniwe. Z napjatosću wšitko wobkedźbuja a hinaše přeća a požadanja we nich wotućuja, kaž w dźěćoch zańdźeneje doby.

(Přichodnje dale.)

Z Łužicy a Serbow.

Z Khróšćic. Naša wjesna nalutowańja a wupožčeńja, kiž ma we swojich kruhach mnohich sobustawow našoho nabožnoho a kulturnoho towarstwa, skutkuje hižo na wšě 44 lět zbožownje za cyłu wjes a wokolinu. Bu w lěće 1892 na namołwjenjo našoho njezapomnitoho Michała Kokle, něhdušoho dołholětnoho zapósłanca w sakskim sejmje, założena a je so tak hłuboko do našoho hospodarskoho žiwjenja zakorjeniła, zo sebi wjes bjez njeje wjacy myslić njemóžemy. Zańdźenu póndźelu woswjeći na wěste wašnjo žadny jubilej. Towarstwowe předsydstwo, kiž so zwjetša z dohladowarskej radu skhadźuje a z njej z 11 sobustawow wobstoji, zeńdźe so na spomnjenym dnju k swojomu 1000. posedźenju. Nětčiši předsyda, dźědźinski bur Jurij Wjeńka, pokaza na ważnosć dnja, naspomni też skrótka wuspěchi, kotrež je zjednoćeństwo mělo, a kajke nadawki jomu w přichodźe do rukow hladaja. Wone zaběra so pódla pjenježnych należnosćow też z kupowanjom a předawanjom ratarskich płodow a tworow a dźiwa wšudźom a wšudźe na zajimy domjacoho ratarstwa. Njech dale tak wuspěšnje za naměstne hospodarstwo dźěła!

— Za knjeza wučerja Jüttnera běše knjez wučeŕ Hanski ze Smječkec dwě njedźeli dołho ze zastupjerjom. Nětko je joho knjez šulski rada do Konjec powołał, zo by tu wosebje małe dźěći rozwučował. Hač dotal měješe Konječanska šula dwaj němskej wučerjej. Knj. wučeŕ Hensel, dotal w Konjecach, přińdźe na něšto njedźel do Khróšćic.

— Naša wjesna młodosć je sebi też rjanu meju stajiła. Sylny wichor zańdźenu póndźelu pak je jej wjeŕšk wotłamał, štož zrudny napohlad poskići. Tuž je khrobły pachoł ze wsy, K. Mikławš, po khabłacej žerdźi horje zalězł a wjeŕšk zasy kruće přiwjazał. Hač do njedźele cyle wěsće wutraje.

— Farske kubło dósta nowe rjeńše wrota, kiž je knjez twarski mištr Rocho ze Sernjan wuwjedł. Dotalne wrota běchu jara njelepje dźěłane; pobočne wrótka njemóžeše nichtón namakać, hdyž běchu wrota njedźelu zawrjene. Też za wozy a awta, kiž chcychu z dwora, bě wujězd khětro njepřehladny.

Z Pančic. Zasy chce „Lipa Serbska“ raz w zjawnosći wustupić z wobšěrnišim koncertom a to njedźelu 17. meje 1936. Sobuskutkować budźe znaty orchester, kiž budźe wšelake spěwy přewodźeć; wustupi pak też samostatnje ze wšelakimi přednoškami a přednjese serbske spěwy a reje, při kotrychž naš serbski husleŕ sobuskutkuje. Tajki orchestr je něšto wosebite w našim serbskim hudźbnym žiwjenju. Hižo tohodla so wopyt koncerta należnje doporučuje. Pódla toho zaklinča naše krasne měšane a mužske khory, sola, tercety atd. Program budźe jara wotměnjacy.

Z Różanta. Dźeń 1. meje swjedźeńscy wopominachmy. Dopołdnišu Božu mšu swjećeše nowoměšnik knjez P. Jurij Brězan z Ralbic. Dźěći mějachu po tym ze swojimi wučerjemi w šuli mału swjatočnosć. — Na wšě 25 m wysoka meja zhladuje na našu wjesku. Wjesna młodźina ju postaji. Z pisanymi bantami wupyšeny wjeŕšk a pod nim rjany wěnc hižo z daloka wohladaš. Młodźi a stari, nimale cyła wjes

zapřimnychu a pomhachu meju stajeć — abo přihladowachu. Hdyž bě meja postajena podźakowachmy so a witachmy meju a kralownu meje z kěrlušom: „K nam meja přišła młódna“. Po němskej narodnej hymnje zaklinča hišće z erta młodosće a šulskich dźěći: „Zerja so šěrja!“ Dołho njeje Różant wjacy wohladał tajkoho hobra za naše poměry; poslednju tajku, abo docyła nimo małoho započatka loni, stajachu w lěće 1912! Tuž bjez dźiwa, zo sebi ju wšitcy waža, młodźi pak ju swěrnje w nocy stražuja ze šćowkatym „mulujom“. Njedušnikow je dźěn wšudźe.

Z Konjec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 13. meje 1936, pop. w 2 hodź. na šuli.

Z Drježdźan. Wutoru 5. różownika měješe towarstwo „Jednota“ swoju generalnu zhromadźiznu w hosćeńcu „Bayrische Krone“ na Nowym torhošću. Wječorny porjad předčita knjez předsyda Helas po wuspěwanju narodneje hymny a postrowjenju. Zapisowar přednjese zapis poslednjeje hłowneje zhromadźizny, tomu přizamkny so rozprawa zańdźenoho lěta. Towarstwo bě so kóždu wutoru porjadnje skhadźowało, bě zarjadowało załoženski swjedźeń kaž też pěkny hodowny swjedźeńk. Dale bě za swojoho swěrnoho sobustawa M. Rynča čestny wječor wuhotowało, hdźež bu zbožopřećo „Jednoty“ wuprajene. Wuléty do Łužicy a Drježdźanskeje wokoliny so wšitkim lubjachu, tuž też na dalše sebi wulećimy. Na čestnym wječoru za dir. Krawca bu naš mištr serbskeje hudźby pomjenowany za čestnoho sobustawa „Jednoty“. Na serbskich Božich službach w Slěbornej kapali so sobustawy „Jednoty“ połnoličbnje wobdźělichu. Po wólbje, kiž čestny předsyda knj. Lawkus bě nawjedował, wuńdźe znowa knjez Helas jako předsyda towarstwa. Wo Domowinje nasta rozmołwa. Knjez dr. Wjacsławk rozjasni wliw a skutkowanjo našeje načolneje organisacije. Potom spomina so na wjedźenje přez krajnu bibliotheku, kiž bě lubosćiwje knjez dr. Wjacsławk přewzał. Jomu wupraji so dźak. Naposledku počesći towarstwo zhromadnje našu swěrnu sobustawku knježnju Hańžu Winarjec z Lóšwic (Loschwitz), dokelž hižo 25 lět njesprócniwje na jenajkim městnje bjez přetorhnjenja skutkuje. Wona podpjeruje pilnje naše serbske nowinarstwo a wopruje mnohu šerpatku za naš duchowny dorost. Po napominanju, wulět a přichodne kemše wopytać, skónči so ze spěwom „Hdźe statok mój“ zhromadźizna.

Swjatkowna jězba do Albendorfa na woclowym koniku 1935.

Běše dwě njedźeli do swjatkow; rěčach z přećelom, hdźe bychmoj so swjate dny nastajiłoj. Wón mi praji: „Kak dha sej mysliš, njechamoj tam jěć, hdźež so hižo dwě lěće hotujemoj?“

Ja prajich: „Do Albendorfa?“

Wón wotmołwi: „Haj.“

Tuž jomu prajich: „To pojědźemoj, hotowo!“

A sej prajichmoj, zo wotjědźemoj pjatk do swjatkow popołdnju a tam sobotu dojědźemoj.

Čas přińdźe k wotjězdej, pjatk tu bě, tuž dyrbjach připołdnju na dźěle zastać. Prajich mištrej, hač mózu połdra dnja swobody. dóstać, to rěka hač do wutory, dokelž chcu na swjatkowny wulět. Wón měnješe, zo směm. Přijědźech připołdnju domoj a spřihotowach sej na puć něšto jědźe, *woblek pře dešćik, latarnju a druhe wěcy.*

Wotjědźechmoj 1/24 hodźin z Radworja do Budyšina a na Lubij do Zhorjelca. Słónco so směješe. W Zhorjelcu běchmy w 7 hodź. Chcyše so mi khětro pić; prajich přećelej, hač so jomu też chce; wězo chcyše so jomu. Běchmoj runje při jenej mlokarni, to běše woprawdźe něšto za naju; napichmoj so mloka a sej hišće na puć sobu wzachmoj. Potom jědźechmoj dale do Lubanja (Lauban); kraj běše hižo khětro horaty, zo dyrbjachmoj też běžeć. Hdyž do města Lubanja přijědźechmoj, dyrbjachmoj hladać, na kotrym kóncu mózemoj do druhoho města. Běše hižo khětro ćma, tak zo skoro swěcu trjebachmoj. Bě w 9 hodź., hłódnaj też běchmoj a dyrbjachmoj so posylnić, wězo w přěrowje smój sedźałoj, hdźež so cyle derje wotpočny.

Potom zaswěćichmoj sebi swěcy a jědźechmoj dale do Greiffenberga, heźež dyrbjachmoj zasy hladać, hdźe mózemoj dale jěć. Prašeć so wězo nikoho njemóžachmoj, dokelž ludźo spachu. Tak smój na tafle hladałoj, hdźe so dale jědźe. Puć so wězo daleše, po wjele kilometrach horatych pućow so město Hirschberg bližeše; spóznachmoj je po swěcach, kotrež so před namaj w khłódnej nocy swěćachu. Jědźechmoj wjele po lěsach, hdźež bě krasna nócna čišina; žadyn ptačk njespěwaše, wšo bě změrom. Bě w 2. hodźinje po połnocy, rańše zerja hižo počachu switać, jako běchmoj

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodlefski.

(Pokročowanjo.)

V.

Marja před sudom.

Hdyž Marja wotući, runje durje so wotamknychu; jastwownik zastupi a dowjedźe ju před sud. Zyma ju přeběža, jako do swětleje, wysokeje zale zastupi. Sudnik sedźeše we wulkim z krejčeŕwjenym rubom poćehnjenym stole, pódla njoho pisar z pjerom w rucy při starym čornym blidźe. Sudnik so Marju wšelako wuprašowaše a wona jomu z wěrnosću wotmołwješe. Płakajo a žałosćo swoju njewinosć wobkrućeše. Tola sudnik rjekny: „Mje njemóžeš zjebać, mój ptačko. Nichtón do jstwy njeje přišoł, hač ty, tohodla nichón druhi pjeršćeń měć njemóže, hač ty; potajkim so wuznaj!“

Marja sudnikej pod sylzami znapřećiwi: „Ja hinak njewěm a tohodla njemóžu hinak prajić. Ničo wo pjeršćenju njewěm; ja jón njewidźach a jón też nimam!“

„Su pak pjeršćeń w twojej rucy widźeli“, rjekny sudnik dale. „Što k tomu prajiš?“ Marja wobkrući, zo je to njemóžno. Na to sudnik zazwoni. Herta zastupi.

Herta, kiž Marju tamneje suknje dla hidźeše, bě swojomu knježstwu prajiła: „Pjeršćeń nichtón druhi nima, hač njerodna zahrodnikowa holca. Hdyž ju po skhodźe dele hić widźach, wobhladowaše sebi jedyn pjeršćeń z kamuškami w rucy jón dźeržo. Mje wuhladawši jón khětře skhowa. Mi bě to hnydom podhladne. Njechach pak sebi překhwatać, tohodla mjelčach. Myslach, zo traš su jej pjeršćeń kaž něštožkuli druhe darili. By-li pak jón kradnyła, dha to tola zhonju, a potom je přecy hišće časa dosć k rěčenju. Sym wjesoła, zo dźensa hišće we jstwi hnadneje hrabinki njepobych. Tajkich złych ludźi, kaž tuta zełžana Marja je, dyrbimy so zdalować, přetož ta móže hišće druhich podhladnych sčinić.“

Nětko so sudnik Herty to a tamne prašeše; wona dyrbješe swoje wuprajenja před sudom wobkrućić. Sudnik ju khutnje namołwješe, zo by wěrnosć rěčała. Wutroba jej poča sylnišo bić a koleni jej třepotaštej. Tola złósć we njej tčeše a wona njeposłuchaše na hłós swojoho swědomja. Mysleše: Hdyž nětkle wuznaju, zo sym łhała, wućerja mje ze służby a skónčnje do jastwa tyknu! Wosta tohodla při swojej łži a rjekny Marji njebojaznje do wobliča: „Ty maš pjeršćeń; sym jón při tebi widźała!“

Marja so před tajkim łženjom stróži; tola njechaše Hertu hidźić. Płačo rjekny: „To njeje wěrno; ty pjeršćeń při mni njejsy widźała. Kak móžeš jenož tak hrubje łžeć a mje, kiž ći žaneje křiwdy činiła njejsym, do njezboža storčić?“

Tola Herći, kotraž jenož časnoho zboža hladaše, to k wutrobje njeńdźeše. Wona hišće jónu swoju łžu po słowje wobkrući a bu potom ze sudnistwa puščena.

„Njepřej wjacy!“ rjekny na to sudnik k Marji. „Wšě wobstojnosće su přećiwo tebi. Służowna młodeje hrabinki je pjeršćeń w twojej rucy widźała. Nětko jenož praj, hdźe sy jón skhowała!“

w měsće Schmiedebergu. Tam prěni króć posnědachmoj a sej wo měrje wotpočnychmoj. Hdyž so takle rozmołwjachmoj, kelko mamoj hižo za khribjetom, wusnychmoj nadobo. Zyma naju wotřasowaše, hdyž wotućichmoj, a bě hižo swětły dźeń. Nětko rěkaše zasy dale, bě dźěn hižo skoro w 4 hodź. Widźachmoj naprawo hory Krkonoše (Riesengebirge), na nich bě z blakami hišće sněh, jědźechmoj pak po drózy k lěwicy na khětru horu, tuž rěkaše běžeć. Skoro hodźinu trjebachmoj, prjedy hač móžachmoj zasy jěć.

W 6 hodź. přijědźechmoj do Grüssawa, hdźež sebi wobhladachmoj klóštr a bratrow Benediktinow. Štwórć hodźiny so tam zadźeržachmoj a potom jědźechmoj dale přez wšelake wjeski; njemóžu je wšitke wopisać, by přewjele było. Njewěm wšak sam, kak wšě rěkachu. Hdyž so za bližšim městom prašachmoj, rěkaše: „To 'šće móžetaj połdra hodźiny jěć.“ Tute město rěka Neurode. Bydli tam wjele katolikow, kaž w cyłej Šlezyskej.

Nětko skoro widźachmoj, kak daloko hišće mamoj, přetož za Neurodu dóspěchmoj wjes Mittelsteine, hdźež chcychmoj naju přećela Alfonsa wopytać. Je tam wustaw jezuitskoho rjadu. Młody přećel bě jara zwjeseleny, zo joho wopytachmoj; bě dźěn Radworčan. Da naju hnydom z wobjedom pohosćić, bě runje połdnjo, hdyž dojědźechmoj. Smy so rozmołwjeli wo naju jězbje, kak smój jěłoj a kak dołho, bě to 18 hodźin wšo hromadźe. Khětry spink wšak w nohomaj čujachmoj; móžeće sebi myslić, zo to ničo lohke njebě.

Smoj tam dwě hodźinje wotpočowałoj a potom jědźechmoj do rjanoho Albendorfa (Wambořic), bě jenož hišće něšto přez štwórć hodźiny jěć. Naš luby hospodowař namaj we swojim klóštrje też nócłěh wobstara a praji, zo dyrbimoj tam přenocować, a to dwě nocy, mjenujcy wot soboty k njedźeli a wot swjatkownički k póndźeli. Tak z wulkej radosću dojědźechmoj k maćeri Božej. Bě krasnje, zo wuprajić njemóžu; wostachmoj tam hač do wječor 1/2 7 hodź., přetož dyrbjachmoj w 7 hodź. zasy k wječeri pola Jezuitow w Mittelsteinje być.

Njedźelu rano stanychmy z časom, zo móžachmoj derje k Božim służbam do Albendorfa. Smoj sebi tam wšitko rjenje wobhladałoj, też wulkotnu „Kalvarsku horu“ z kapałkami a postawami. Prašachmoj so, čohodla su stacijóny tak roztwarjene; tuž rěkaše, zo je tajke po Jeruzalemskej Golgoće. Tute kapałki wopytujo wopominachmoj Jězusowe žiwjenjo wot joho naroda hač do joho do-njebjes-spěća (su tam wosebite knižki k tutej pobožnosći dóstać pola zwónka a też w budach). Tak so namaj też tutón dźeń miny. Jědźechmoj zasy k našomu přećelej, hdźež powječerjachmoj a też za kolesomaj pohladachmoj, hač je hišće wšitko w porjadku. Bě wječor w 9 hodźinach, hdyž so k měru podachmoj. Tak rozžohnowachmoj so z přećelom, podźakowachmoj so a dźěchmoj spać.

Hdyž wotućichmoj, bě rano w 5 hodź. Tak so zasy nastajichmoj na dompuć, jědźechmoj zasy po tych rjanych horach. Kaž pak to bywa, hdyž so najrjeńšo jědźe, prasnje ći koleso; mjerzace to je. Tuž rěkaše: płataj, jeli njechaš běžeć, štož by tola khětro daloko było. Potom zasy dale, přijědźechmoj do Kunzendorfa. Ludźo dźěchu kemši, bě w 7 hodź.; tuž prajich swojomu přećelej, zo chcemoj też kemši hić. Boži dom bě krasnje wupyšeny, cyrkej połna hač do poslednjoho městna. Po kemšach jědźechmoj mjez rjanymi honami. Štož bě namaj napadne, bě, zo je tu rola čerwjena kaž cyhel. Rjane stojachu Bože žita a druhe płody. Runje w nocy bě tam wulki zliwk pobył a wjele wódrěł, woda běžeše z horow tak sylnje, zo běchu łuki a zahrody jena swětlina. Mój přećel praji: „Je dźewjećich, posnědajmoj, je čas!“ Tak so zasy posylnichmoj a jědźechmoj potom dale přez města a wjeski; widźachmoj samo khěže, kiž běchu ze šindźelom kryte. Wšelake běchu też dróhi, rjane a hubjene — kaž wšudźe. Přijědźechmoj zasy do Grüssawy, hdźež sebi cyrkej wobhladachmoj; je krasnje wudebjena, cyle po zastarskim, na př. postawy, wołtarje a druhe wěcy.

Potom jědźechmoj zasy hač do Schmiedeberga, hdźež powobjedowachmoj, bě hižo połdnjo a čopło. Wězo sedło naju khětro paleše a w nohomaj bě też wěsty spink; tola rěkaše: přětrać! Tuž jědźechmoj a běžachmoj, zo zasy dale přińdźechmoj, přetož wobhladać sebi też prawje wjele chcychmoj. Widźachmoj z daloka zasy Hirschberg, kotryž běchmoj w nocy k soboće přejěłoj. Naju puć wjedźeše wjele po lěsu, štož bě tohodla wostudłe, dokelž ničo njewidźachmoj, khiba khójny a šmrěki. Přijědźechmoj zasy do

---

Marja wosta při tym, zo pjeršćeń nima. Na to da ju sudnik surowje šwikać. Wboha holca płakaše, žałosćeše, wołaše so k Bohu a wobkručowaše přecy zasy, zo je njewinowata — tola wšo ničo njepomhaše. Bléda a cyła krawa bu skónčnje zasy do jastwa čisnjena. Rany ju njesměrnje bolachu, poł nocy njemóžeše na swojim twjerdym lěhwje ani wóčka začinić; płakaše, žałosćeše, modleše so k Bohu, doniž ju skónčnje wokřewjacy spar njepřewza.

Nazajtra da sebi sudnik Marju zasy předwjesć. Dokelž wša krutosć ničo pomhała njebě, poča jej přećelnje přirěčować a lubješe jej wšo móžne. „Ty sy wjele skućiła; sy sebi smjerć z mječom zasłužiła. Jeli pak so wuznaješ, hdźe pjeršćeń maš, so ći ničo njestanje. Šwikanjo ći potom za khostanjo płaći. Směš so potom ze swojim nanom měrnje domoj wróćić. Přemysl sebi to derje a rozsudź so pak za žiwjenjo, pak za smjerć! Hlej, měnju z tobu derje. Što ći pjeršćeń pomha, hdyž ći hłowa krawjaca k nohomaj padnje?“ Ničo Marju njepohnu, wona wosta při swojim wuprajenju.

Sudnik spózna jeje wulku lubosć k jeje nanej a rjekny tohodla: „Hdyž pak so njewuznaješ a sebi swoje młode žiwjenjo njewažiš — potom pomysl z najmjeńša na šědźiwu hłowu swojoho nana! Chceš ju krawjacu pod ruku kata padnyć widźeć? Štó druhi, hač wón, mohł tebje wobrěčeć, tak zasakle łžeć? Pomysl na to, zo sebi też wón smjerć zasłuži!“ Marja so nad tutymi słowami nastróža, zo so skoro zwjeze. „Wuznaj, zo sy pjeršćeń wzała! Jenož słowo, jeničke słowo „haj“ móže twoje a twojoho nana žiwjenjo wukhować.“

To bě za Marju ćežke spytowanjo. Wona dołho mjelčeše. Jej přińdźe drje myslička, zo mohła rjec: Haj, sym pjeršćeń wzała, ale po puću jón hnydom zasy zhubiła. Tola dale rozpominaše: Ně, je wšak lěpje, zo wěrnosć rěču. Łžeć by tola hrěch było. Nihdy nanihdy njecham hrěch na so brać, a mohła z nim samo nanowe a swoje žiwjenjo wukhować. Tebi, o Božo, chcu posłuchać, a wšitko chcu tebi přewostajić! Na to wotrěča z wótrym hłosom: „Hdyž bych rjekła, zo pjeršćeń mam, bych łhała, a ze łžu so njecham wot smjerće wumožić; radšo chcu wumrěć a byrnjež k najhóršej smjerći wotsudźena była. Ale“, dźeše dale, „hdyž woprawdźe ma krej běžeć, o, přelutujće tola šědźiwe włosy mojoho nana! Za njoho chcu z wjesołosću swoju krej přeleć!“

Nad tutymi słowami so wšitcy dźiwachu, kiž připosłuchachu. Samo sudnikej dźěše to k wutrobje. Wón mjelčeše — a poruči, zo bychu Marju zasy do jastwa wotwjedli.

VI.

Nan při swojej dźowcy w jastwje.

Sudnik nětko wjacy njewědźeše, što. „Je dźensa hižo třećoho dnja“, rjekny nazajtra k swojomu pisarjej, „a přecy hišće njejsmy dale hač prěni dźeń. Hdy bych znajmjeńša někajku móžnosć widźał, zo mohł něchtó druhi pjeršćeń měć, potom bych też wěrił, zo je holca njewinowata. Tak krute zaprěwanjo w tajkej młodosći je tola něšto cyle wurjadne. Wšitko pak za to rěči, zo njemóže pjeršćeń nichtón druhi měć, hač wona.“

Greiffenberga, kotryž běchmoj na tampuću też w nocy překhwataloj, a wobhladachmoj sebi město, pytajcy pjekarja, zo bychmoj sebi něšto k jědźi kupiloj, hłódnaj wšak běchmoj; piloj smój wězo jenož wodu, kotrajž namaj też zesłodźa.

Potom pak dale, hač přijědźechmy do Lubanja, přez tute město běži też rěka, ale kak so mjenuje njewěm, twarjachu přez nju nowy móst. Wobhladachmy sebi też Lubań. Bě hižo blizko k wječorej. (Štož chcu 'šće naspomnić, zetkachmoj też jenu serbsku swójbu w Albendorfje, běchu ze Salowa pola Kulowa. Też nas so prašachu, zwotkel smoj a kak smoj sem přijěłoj. Prajichmoj, zo z kolesom, štož bě jim wobdźiwajomna wěc, a měnjachu, zo je to tola předaloko, zo su z ćahom přijeli.) W Lubanju zasy swěcy zaswěćichmoj a jědźechmoj dale, hač wuhladachmoj z daloka swětlinu Zhorjelca, a hdyž přijědźechmoj biješe runje dwanaćich. Běše tam hišće žiwjenjo na hasach a w domach, kaž to w tajkich městach swjatki bywa. Puć naju zasy wjedźeše do Lubija; běchmy tam nocy w 2 hodź., tu knježeše wulki měr, też wonka na drózy běchmoj zwjetša samoj. Dźeń switaše, jědźechmoj přecy bliže našomu Budyšinej, rańše słónco swoje pruhi sapaše na cyłu krajinu. ½5 hodź. přijědźechmoj zasy do Radworja. To bě krasny swjatkowny wulět do dalokoho Albendorfa. R. Michał.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. 450 młodych italskich zastojnikow, sobustawy katolskoho akcijóna, wopytachu po swjatych exercicijach Swjatoho Wótca. Tutón jim poréča wo zastojnstwje. Exercicije dyrbja wšém človjekam pokazać, zo su zastojnicy Boži a zo maja to činić, štož jim Bóh kaza. Runje kaž pola zastojnika předstajeny dźěło posudźuje, tak smy też my wšitcy Bohu zamołwići za swoje skutki. Wón ma wšě prawa nad nami, wosebje wězo prawo pruhować, hač smy so po joho kaznjach měli. Tola dyrbimy přecy wědźeć, zo naše žiwjenjo dołho njetraje, a zo wšitko činimy za krasnu wěčnosć. Potom budźe nam lóžšo, swoju winowatosć dopjelnjeć. Potom też derje spóznajemy, zo naše prócowanjo njeje podarmo.

Rota Romana je najwyšše cyrkwinske sudnistwo w Romje. Ma so wosebje z prašenjemi mandźelstwow zaběrać. 84 sudniskich rozsudow je Rota loni postajiła, 80 z nich nastupaše mandźelstwa. Sudnistwo měješe wujasnić, hač běchu tamne mandźelstwa prawje zwjazane abo hač běchu njepłaćiwe wot spočatka. Na 350 milijónow katolikow tuta ličba (80) wěsće njeje přewysoka. (Najwyšša drje běše loni přez 90). Ale w 45 padach spózna sudnistwo, zo su mandźelstwa cyle prawje zwjazane a płaćiwe. Tak wosta jenož hišće 35. W tutych padach spózna Rota, zo běchu mandźelstwa wot spočatka njepłaćiwe, najbóle tohodla, dokelž běchu pak njewjestu pak nawoženju k mandźelstwu nućili (hromadźe w 21 padach). Wostanu hišće 14 padow. Tute mandźelstwa běchu njepłaćiwe ze wšelakich winow: pak běše jedyn při zwjazanu mandźelstwa hižo duchakhory, pak běštaj wěrowanaj z blizkoho krejnoho přiwuznistwa, abo jedyn z njeju běše hižo płaćiwje woženjeny a druhich winow. 38 wusudow bě darmo, dokelž běchu skórźbnicy khudźi. Ličby pokazuja, zo katolska cyrkej cyle po Khrystusowej woli skutkuje, zo sakrament mandźelstwa wothódnosći njeda. Dale widźimy, zo też w katolskej cyrkwi khudy k swojomu prawu přińdźe.

Kaž je znate, zasypny so před dwěmaj lětomaj jena zala we Vatikanskej knihowni. Swjaty Wótc wopyta před krótkim knihownju, zo by widźał, kak je so wuporjedźała. To je so wurjadnje derje stało. Zala steji zasy w starej krasnosći. Dary amerikanskich katolikow zmóžnichu wšelake wurjadne dźěła. Tak zhotowja so nětkle nowy katalog wo bamžowskej knihowni. Zcyła je knihownja přikładna za wšě druhe na swěće. Wužiwa wšě najmoderniše naprawy, kotrež je wědomosć wunamakała, a druhe knihownje pytaja tam radu abo sćelu tam swoje stare spisy k wobnowjenju atd.

Němska. Kardinal Schulta je namołwjenjo na starších wudał. Tam pokazuje starších hišće raz na zamołwjenjo, kotrež při wočehnjenju swojich dźěći maja, wosebje we wěrje. Spisy a wosoby, kotrež su cyrkwi njepřećelscy zmyslene, wocuzbjuja dźěći katolskej wěrje a křesćanskomu žiwjenju. Tohodla maja starši jara na to kedźbować, komu swoje dźěći dowěrjeja.

Biskop Keppler je před wójnu knihu wudał, kotraž rěka: Wjacy wjesela! Tuta kniha bu nětkle do estniskeje rěče přełożena, tak je hižo w 14 rěčach wušła. A z njej njemóže so wjele druhich knihi přirunować. Kak spěšnje

---

Sudnik dźěše hišće junu k hrabincy, zo by so ju dokładnje wuwoprašował. Też Hertu hišće junu přesłyšowaše. Nimale cyły dźeń zaběraše so z procesowymi aktami a překładowaše kóžde słowo dokładnje, kotrež bě Marja w přesłyšowanju wuprajiła. A wječor pozdźe hišće da sebi Marijinoho nana z jastwa předwjesć.

„Jakubje“, jomu praješe, „sym wšak jako kruty sudnik wuwołany. Ale to nichtón prajić njemóže, zo hdy we swojim žiwjenju někomu njeprawdy činjach. Zawěsće budźeće mi wěrić, zo smjerć wašeje dźowki nochcu. Wšitke wobstojnosće pak na to pokazuja, zo je wona pjeršćeń kradnyła; po zakonju ma wumrěć. Wuprajenja służowneje wěc dospołnje wujasnjuja. Hdy by so pjeršćeń tola namakał, zo by škoda so zarunała, potom mohła holca swojeje młodosće dla so wobhnadźić. Łži pak dale tak surowje, potom je sebi smjerće wěsta. Dźiće tola k njej, Jakubje, přiměčujće jej, zo by pjeršćeń wudała, a na ruku wam slubju, zo Marja potom, ale jenož potom — spomjatkujće sebi to! — njewumrje, ale snadnišo so pokhosta. Wy sće jeje nan, Wy při njej wjele zamóžeće! Jeli pak ničo njedócpějeće, potom njemóžu hinak myslić, hač zo sće z njej přezjedny so na padušstwje wobdźělił. Hišće junu wam prajam: Jeli so pjeršćeń njenamaka, za waju derje njebudźe!“

Jakub wotmołwi: „Rěčeć wšak z njej chcu, ale zo wona pjeršćeń kradnyła njeje a so potajkim wuznać njemóže, to hižo nětkole wěm. Chcu pak wšitko spytać, a mam to za wulku hnadu, zo směm swoje dźěćo, prjedy hač njewinowaće wumrěje, hišće junu wohladać.“

Jastwownik dowjedźe staroho muža do Marjineje cale, staji kurjacu so lampu na muričku, na kotrejž kamjeńtna škla z wječerju, kotrejež pak Marja so hišće dótknyła njebě, stoješe a karan z wodu. Stražnik wuńdźe zasy a zamkny durje za sobu.

Marja leżeše z wobličom k sćěnje wobroćena a spaše. Hdyž woči wotewri a bluke swětło wolijoweje lampy spózna, so wobroći. Wuhladawši nana, skoči zapłakawši ze swojoho słomjanoho lěhwa a padźe jomu njemócna wokoło šije. Nan so z njej posydny a dźeržeše ju kruće we swojimaj rukomaj. Mjelčeštaj dołho, ale jeju sylzy so zjednoćachu.

Skónčnje započa nan rěčeć, kaž běše jomu poručene. „Ach, nano“, padźe jomu Marja do rěče, „dwěluješ też ty hišće na mojej njewinosći? O Božo, tak sebi na swěće wšitcy mysla, zo sym padušnica! Samo mój nan! — Nano, wěř mi tola, ty sebi mje njejsy jako padušnicu wočahnył!“

„Změruj so, lube dźěćo, ja tebi wěrju“, rjekny nan. „Tola mi bu poručene, z tobu tak rěčeć.“

Nan na swoju dźowku hladaše. Jeje ličcy běštej blědej, jeje wóčcy wupłakanej, sćerwjenjenej; dołhe, huste włosy rozplećene wisachu. „Wbohe dźěćo“, praji nan, „Bóh je tebi ćežke pruhowanjo napołožił. A boju so, najćežše, najhrózbniše hišće přińdźe! Ach, móžno je, zo twoju młodu hłowu ći wotća!“

„Ach, nano, ze mnu njech činja, štož chcedźa; ale dyrbjała-li widźeć twoju hłowu pod mječom padnyć, bych najhrózbnišo ćefpjeła.“

„Wo mnje so njeboj, lube dźěćo. Mi so ničo njestanje. Ale zo tebi młode žiwjenjo njerubja!“

zestarja druhe knihe, tuta pak přełožuje so hišće po 25 lětach do druhich rěčow.

Českosłowakska. Podawamy tu wšelake ličby wo wěrywuznaćach w Českosłowakskej. Romsko-katolskich wobydleri je tam 10,8 milijónow, greksko-katolskick poł milijóna, českosłowakska cyrkej ma 800 000, evangelska cyrkej w Słowakskej 390 000, reformowana cyrkej 200 000, židow je w kraju 357 000, prawosławnych 146 000, pólskich evangelskich 46 000, starokatolikow 20 000, methodistow 10 000. Druhe sekty maja hišće wjele mjenje wěriwych. Skoro 860 000 ludźi njepřisłuša scyła žanej cyrkwi. W Českosłowakskej narodnej cyrkwi přecy mjenje wot toho wěrja, štož běchu założerjo jako wěru postajili. Tak njewěrja wjacy, zo je Khrystus syn Boži, dale, zo je wón w swjatym woblatku přitomny. Skónčnje njewěrja też wjacy, zo so kóždy človjek z herbskim hrěchom narodźi, přeja wobstaćo čisća a zastupowanjo swjatych. Prajeja, zo možeš jenož do tych powěsći Swjatoho Pisma wěrić, kotrež je wědomosć jako wěrne spóznała, druhe pak wotpokazać!

Pražski katolski filmowy běrow chce film zhotowić wo starych nabožnych pomnikach w Prazy a wo skutkowanju katolicisma w českim hłownym měsće w srjedźowěku.

Před něšto časom pisachmy, zo je jena sotra presidenta Beneša wyšša w jenym klóštrje. Tomu tak njeje. Ale dwě joho ćetcy stej w tamnej kongregaciji a jena je z wyššej.

W Egeru założi w lěće 1294 bratr němskoho krala Adolfa Nassauskoho klóštr. Tutón bratr běše sam dominikan a tuž bě też klóštr dominikanski. Założeŕ běše pozdźišo z arcbiskopom w Trieru. Twary běchu 1296 hotowe a mniša začahnychu do klóštra. Założeŕ běše z prěnim priorom. Klóštr je wichorojte časy přetrał. W časach reformacije dźeržeše w tamnej wokolinje kruće katolsku wěru. Dokelž pak dominikanojo nětkle nimaja dosć dorosta, spušćichu we Wusću (Aussig) klóštr a też tón w Egeru. Klóštr su nětko němscy misijonarojo. Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje přewzali.

Jena pražska wyšnosć je postajiła, zo so urny z popjełom ćěłow, kotrež buchu w krematorijach spalene, njesmědźa hinak pokhować abo na kěrchowje postajić hač ćěła, to rěka też popjeł smě so jenož do zemje pokhować.

Nowy češki zakoń zakazuje kóždu privatnu wučbu zwonka šule. Tak njemóžeja nětko narodne a nabožne mjenšiny swojim dźěćom wosebitu wučbu dawać ale dyrbja swoje dźěći do statnych šulow słać abo samo małe šule z wulkimi wudawkami wudźeržeć.

Awstriska. Wulki pjatk putnikowaše 10 000 muži a młodźencow k Domej swj. Šćěpana. Na wšelakich naměstach so zhromadźichu a potom kročeše kóžde wotdźělenjo za wulkim drjewjanym swjatym křižom. W Domje měješe kardinal Innitzer prědowanjo. Mnozy nahladni mužojo sobu na nje posłuchachu, kaž na př. president Miklas. Kardinal praji k mužam a młodźencam, zo jich wutrobnje wita, a zo woni pokazuja, zo we Winje njejsu jenož lohcy a lohkomyslni človjekojo ale też tajcy, kotřiž chcedźa pokućić. Swět wšak najbóle jenož wo tamnym lohkomyslnym Winje wě, nic pak wo křesćanskim a pokutnym. Potom pokaza we swojim prědowanju, zo swjaty křiž njeje jenož znamjo ćerpjenja ale runje tak znamjo dobyća.

Klagenfurtski wjerchcarcybiskop dr. Hefter dósta před krótkim wysoki rjad spožčeny. Tehdom poměča wo poćahach mjez statom a cyrkwju. Hdyž wobej w přezjenosći hromadźe skutkujetej, potom je to też woběmaj k spomoženju. Hdyž cyrkej dobrych človjekow woćehnje, potom ma stat też dobrych staćanow. Cyrkej ma so też dale wo to starać, zo by Awstriska była kraj sprawnosće, a zo bychu wšitcy přezjeni byli. Dale dyrbi stat druhdy trochu kruće přimać, a cyrkej potom zasy rany zahoja.

Świca. Duchowni městačka Sachseln, w kotrymž je swjaty Mikławš Flüelski pokhowany, napominaja Świcski lud, zo by so zjednoćił we modlenju wo zdźerženjo swětowoho měra. Namołwjeja, zo bychu ludźo k rowej swojoho swjatoho patrona přišli a so tam modlili a prosyli, zo by Bóh hišće raz wójnu wot Europy wotwobroćił. Z tajkich napominanjow najlěpje spóznawamy, kak daloko swětowa politika zasy je.

W Ženewje (Genf) wotměchu so w měrcu wšelake zhromadźizny přećiwo wěrje. Katedralu swj. Pětra tehdom z čerwjenej barbu wopluskachu a namazachu. Spóznać běchu jasnje znamjenja komunistow (serp a hamor). Wokna wokoło wołtarja buchu z kamjenjemi wubite. Mjezynarodny

---

„O", zawoła Marja wjesele, „jeli by tak było, potom je wšitko derje. Nano, ja so smjerće zawěsće njeboju! Přińdu tola k Bohu, k swojomu Wumožnikej. Też lubu mać w njebjesach zasy wohladam. O, kak so toho wjeselu!"

Tute słowa dźěchu staromu nanej k wutrobje. Wón płakaše kaž dźěćo. „Dźakowano Bohu", rjekny skónčnje a stykny swojej rucy, „zo će tajku namakam. Je wšak ćežko, jara ćežko za staroho nana, swoje jeničke, swoje najlubše dźěćo, jenički pokoj a jeničku podpjeru we swojej starobje zhubić. Tola, Knježe Božo, twoja wola so stań! Ty sebi wote mnje wulki wopor žadaš. Ale za tebje jón rady přinjesu. Wzmi sebi moju Marju! Do twojeju rukow ju poručam; pola tebje je wona najlěpje skhowana. Twojej njeskónčnje dobroćiwej wutrobje ju poručam. — Ach, je tola lěpje, luba Marja, zo njewinowata pod ruku kata wumrěješ, hač zo by w tutym złym swěće njewinosć zhubiła a ćežcy zhrěšiła. Wodaj, zo tak rěču! Ty maš hišće čistu, bohuspdobnu wutrobu, zo možeš mjez jandźelemi w njebjesach přebywać; za tebje je swět pře zły, tak zo mohła lohcy padnyć. Tuž wumrěj, je-li to Boža wola, rad, moja dźowka! Wumrěješ hišće w njewinosći. To je najrjeńša smjerć a byrnjež krawniša była. Jako rjana, čista lilija budźeš z njepłódneje do płódneje zemje — do paradiza přesadźena."

Hłuboko hnuty nan płakaše.

„Tola hišće jene", za khwilu přistaji, „Herta je přećiwo tebi swědčiła. Wona wobkrući z přisahu, zo je pjerščeń w twojej rucy widźała. Jeje swědčenjo je twoja smjerć. Jeli budźeš k smjerći zasudźena, njewěrno, ty jej tola wodaš? Njewoteńdźeš ze žanej hidu do tamnoho swěta. Ach, zawěrno, na słomje tu w ćmowym jastwje, z ćežkimi rjećazami sputana, sy ty tola zbožowniša, hač wona w knježskim hrodźe, do somota a židy drasćena. Lěpje je, njewinowata wumrěć, hač w hrěše žiwa być, kaž wona. Wodaj jej, Marja, kaž twój Wumožnik swojim njepřećelam też woda!" Marja to přilubi.

„A nětko", dźeše nan dale, přetož słyšeše jastwownika přikhadźeć, „poručam tebje Bohu, twojomu Zbóžnikej, kiž bu też njewinowaty, runja złóstnikej, wotsudźeny. A jeli njedyrbjała mje wjacy widźeć, jeli dźensa posledni raz smoj na zemi hromadźe, zawěsće tebi bórzy do njebjes sćěhuju!"

Jastwownik nětko zastupi a napominaše nana, zo by wotešoł. Marja chcyše joho zadźeržeć a přimny joho kruće z woběmaj rukomaj. Nan pak so z ćicha wotsali. Wboha holčka do womory padnywši so na swoje lěhwo zwjeze.

Jakub bu zasy před sudnika wjedźeny. „Před Bohom najmócnišim wobkrućam", zawoła, jako do jstwy zastupi, a pozběhny swoju prawicu, „wona je njewinowata. Moje dźěćo njeje padušnica!"

„Ja bych to też rad wěrił", znapřećiwi sudnik, „tola njemóžu po wašim a wašeje dźowki wuprajenju sudźić, ale po wupokazach a wobswědčenjach po zakońskim postajenju."

(Přichodnje dale.)

komitej za škit nabožiny je so pola knježeŕstwa hóršił, runje tak wjednicy Ženewskich cyrkwjow. Namołwjeja knježeŕstwo, zo by so lěpje wo škit cyrkwjow postaralo.

W Chinje skutkuja mjez druhimi misijonarojo ze Švicy. Woni chcychu 100 kilometrow wot města Cicikara w runinje, w kotrejž jenož sucha trawa rosće, cyrkej natwarić. Kamjenje a druhe wěcy za twar běchu misijonarojo nakupili, ale dyrbjachu to wšo hakle z města, potajkim 100 km zdalenoho, na swoje městno zwozyć. To wobstarachu wěriwi tamneje gmejny. Jich zapřahi dźěłachu někotre měsacy skoro jenož za twar cyrkwje. Druzy zasy cyrkej darmo twarjachu. Tak je sebi tamna misijónska wosada krasny Boži dom natwariła, a jedyn domoródny wumělc je zhotowił krasne postawy swjatych: Therezije wot Jězusdźěćatka a Pětra a Pawoła. Postawy steja před cyrkwju a su daloko do pusćiny widźeć.

Francózska. Kónc měrca putnikowachu kaž kóžde lěto zasy katolscy burja k cyrkwi Jězusoweje Wutroby na Montmartre w Parizu. Zasy so wjacy tysacow wobdźěli. Zo zjednoćeństwo katolskich burow postupuje, pokazuje założenjo wosebitoho časopisa katolskich burow.

W Elsasu chcychu so komunistojo do katolskich towaŕstwow tłóčić a tak lěpje swoje zaměry dócpěć. Ale to so jim njeporadźi, dokelž cyrkej derje stražowaše, a z njej wšitcy wjednicy katolskich towaŕstwow. Wuspěch pokaza so při poslednich wólbach za zastupjeŕstwa khorobnych kasow. We wšěch městach dobychu křesćanske strony wjele sydłow a marxisća je zhubichu. Postupowanjo komunistow je scyła też tomu dopomhało, zo so katolikojo we Elsasu skónčnje politiscy zjednachu. Wostanu drje dale do dweju politiskich stronow dźěleni, tola stronje stej so wujednałoj a chcetej dźiwajo na strachi, kotrež z marxistiskeje strony hroža, we wěcach nabožiny zhromadnje postupować.

Italska. Kardinal arcybiskop Schuster-Milanski čuje so wosebje jako wótc khudych a běднych. Je so na př. wo to postaral, zo so w jenej cyrkwi kóždu njedźelu wosebita Boža mša swjeći za prošerjow a druhich khudych. Lětsa w jutrownym času woprowaše wón sam raz Božu mšu za khudych, a tuči buchu napominani, zo bychu swjatym sakramentam šli, a tak swoju jutrownu winowatosć dopjelnili. Přez 1000 khudych bě na Boże służby přišło. 27 duchownych słyšeše spowědź. Swjate woprawjenjo wudźěleše kardinal sam. Po Božich służbach zhromadźichu so khudźi w rumnosćach spody cyrkwje a tam dóstachu jako dary wšelaku cyrobu.

Amerika. Prezident Roosevelt je wšelake cyle wěsće dobre wukazy za banki wudał. Tola najwyšše amerikanske sudnistwo je tute wukazy jako njezakońske wotpokazało. Tohodla wězo mnozy sudnistwo kritizuja. Też katolikojo njejsu z wusudom spokojom, ale napominaja tola też k sprawnosći napřeco wyššomu sudnistwu. Wjacy króć su wyšnosće mjenujcy hižo spytałe, katolikam, dokelž su mjeńšina, wšelake prawa zebrać, ale husto je wyšše sudnistwo katolikow škitało a rozsudźiło, zo běchu tajke postupowanja přećiwo katolikam njezakońske. We wjele statach w USA njeby bjez wyššoho sudnistwa scyła katolskich šulow było.

Cyrkwinske powěsće.

Njebjelčicy.

Křćeni: Felix Měrćin, m. s. Jana Pólka, dźěłaćerja w Pěskecach; Jan, m. s. Pawoła Krawca, hosp. wužiwarja w Pěskecach; Hana Monika, m. dź. Jakuba Běra, bura w Pěskecach; Hańža Marja Terezija, m. dź. Pawoła Wojnara, kněžkarja w Pěskecach; Hańža Terezija, m. dź. Pawoła Haški, bura w Serbskich Pazlicach; Regina Marja, m. dź. Jurja Wuješa, wučerja w Njebjelčicach; Hańža Monika, m. dź. Jurja Zachona, ratarja w Serb. Pazlicach; Monika Rozalija, m. dź. Mikławša Buka, dźěłaćerja w Pěskecach; Beno, m. s. Michała Wjeńki, kněžkarja w Serb. Pazlicach; Gerhard Werner, m. s. Bruna Güntera, krawca w Njebjelčicach.

Wěrowani: Jan Wuješ, ratař w Njebjelčicach, a Marja Haškec, hospod. pomocnica w Serb. Pazlicach; Jan Lipič, kowař w Ćemjercach, a Madlena Barčec, hosp. pomocnica w Pěskecach; Pawoł Lukaš, hosp. pomocnik w Serbskich Pazlicach, a Marja Waldźic, žiwnosćeŕka w Serb. Pazlicach; Bjarnat Šołta, dźěłaćeŕ w Njebjelčicach, a Hana Lebzec, służowna w Serbskich Pazlicach; Jan Renaŕ, překupc we Worklecach, a Marja Wowčeŕkec we Worklecach; Pawoł Rachela, kněžkaŕ w Njebjelčicach, a Khata Jurjancec, służ. w Sernjanach.

Zemrěći: 13. febr.: Jan, m. s. Pawoła Krawca, ratarja w Pěskecach, 3 m. 7 d.; 6. měrca: Jan Dźisławk, dźěłaćeŕ w Serbskich Pazlicach, 42 l. 8 m. 22 d.; 18. měrca: Marja Libšina z Njebjelčic, 67 l. 2 m. 11 d.; 2. apryla: Hańža Žurec (Koklic) z Njebjelčic, 77 l. 4 m. 26 d.

Towaŕstwowy powěstnik.

Kedźbu! Kaž hižo wozjewichmy, pojědźe so lětsa zasy na hnadownej městnje Wambořicy (Albendorf) a Stróža (Wartha) w Šlezskej. Pódla toho wopytaja so klóštr Grüssau a wšelake druhe rjanosće a wosebitosće šlezskoho kraja. Jězba traje 5 dnjow (wot 22.—26. 6.) a płaći 15 hriwnow. Štóž chce so wobdźělić, móže so zamołwić: W **Njebjelčicach, Różeńce, Ralbicach, Baconju** a **Radworju** na farach, w **Khrósćicach** pola knjeza kapłana dr. Horjenja a korčmarja Bjeńša, w **Budyšinje** pola knjeza kapłana Cyža (Cyrkwine naměstno čo. 2), w **Kukowje** pola Michała Šołty, w **Pančicach** pola wyššoho wučerja Słodeńka a w **Nowym Dworje** pola podpisanoho. Prosy so, zo bychu so zajimcy bórzy zamołwili, zo bychmy zhonili, hač dwaj awtaj trjebamy. Zda so, zo budźe wobdźělenjo lětsa sylniše hač loni. Njech so znajmjeńša 5 hr. napłaća. Zamołwjeny je na swoju skazanku zwjazany, jeli nikoho druhoho na swoje městno njepósćele. Při sylnym wobdźělenju z Delan přijědźe awto hač k Różantej.

Jan Hajnca.

Pčołaŕske towaŕstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowaŕnje za apryl.

Wyšina nad morjom	Ćopłota Celsius Min.	Ćopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn waženoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošeŕske dny	Z wotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	- 2	+22	+7,5	—	150	1100	650	550	750	0,700	25	5	z wišnje	37,6

Symjenja
za **pčołkacu pastwicu** (Bienenfutterweide)
a kosmate kórčki (Haargurken) **pčołarjam**
poskića
Symjenjeŕnja Rauchfuß
Žitne wiki 9. Telefon 2069

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola.
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Za wšě

bankowe a burzowe

wobkhody

poruča so

Dresdner Handelsbank

akcijowe towarstwo

wotnožka w Budyšinje

w Budyšinje, na Dźiwadł. hasy 8, rózk Šulskeje dr. a Žitnych wikow

dalokoreč̌ak čo. 2941, 2942

——— z 15 přijimarńjemi. ———

Přijimarńja w Pančicach

Wjednistwo: **překupc Pawoł Glawš, kupny dom**

Dalokoreč̌ak: hamt Pančicy 237

Přijimarńja w Kulowje

Wjednistwo: **překupc Pawoł Lehmann**

Dalokoreč̌ak čo. 31

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:

mantle . . . hižo za **1,25**

hadžicy . . hižo za **0,75**

wobswětlenja, 6 volt.,

w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa

w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Libjata

so derje radźa, njekusaja so a dóstanu bórzy pjerjo, hdyž w prawym času dóstawaju jako **přidawk** k wšědnej picy

dr. Roeberowy

pólver za libjata

(Krieschelpulver)

Předawa samlutka:

Drogownja dr. Roeber

Bohata dróha 27

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu

Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Smjerdźačanski hród

je na předań. Wšo dalše zdźěli P. Romuald w Róžeńce abo w Marijinej Hwězdźe.

„Lipa Serbska“

wuhotuje njedźelu 17. meje 1936 w Pančičanskim hosćeńcu swój

załoženski swjedźeń

z wobšěrnym koncertom a rejemi,

na kotryž so wšitcy lubje přeprošuja.

Nizki zastup! Započatk 1/2 8 hodź.

Spěwny wotrjad Baćońskeje wosady

wuhotuje **njedźelu, 10. meje 1936,** w Měrćinkec hosćeńcu w Haslowje

spěwny koncert,

na kotryž wšitkich lubowarjow serbskoho spěwa wutrobnje přeprošuje. Započatk wječor 1/2 8 hodźin.

Po koncerće wjesoła rejka jenož za hosći.

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Müllerec konditarńja

W Budyšinje, na póstowym naměšće.

dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so ći posedźi.

Ze swjatymi sakramentami domawobstarana zemrě štwórtk, 7. meje, naša luba mać a wowka

Madlena Skibikowa

rodź. Libšec

w starobje 73 lět.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Khowanjo budźe pónjdźelu, 11. meje, popołdnju w 2 hodź. na Mikławšku.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorěčak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

20. čisło. | **WBudyšinje** (Bautzen), **16. meje 1936.** | **74. lětnik.**

Přikład nana a maćerje najhódniši katechismus je a špihel najrjeńši we domje.

(Skónčenjo.)

We wšěch časach je katolska cyrkej spěchowała postup a wuwiće człowjestwa a je była prěnja wučeŕka na polu wědomosćow. Sławni wučeni su we wšitkich lětstotkach wušli z jeje klina. Ženje njeje so tomu zapowěła, pytać a wožiwjeć, wuwiwać a wudokonjeć mocy a pokłady, kotrež je Bóh, wšohomócny stworićeŕ njebjes a zemje, do stwórby, zapołožił. Najwjetši dźak je swět, wosebje też naš němski kraj, dołžny klóštram, pobožnym mnicham, kotřiž wuwiće wědomosćow, zdźěłanosće a kultury najhorliwšo su spěchowali. To chcemy přecy njebojazliwje wuznawać a to ćim jasnišo, čim bóle njepřećeljo katolskeje wěry spytuja, nahladnosć a česćehódnosć našeje swjateje cyrkwje podrywać a ju w zjawnosći pohladnu činić, wudawajo, zo katolska cyrkej kulturnomu postupej zadźewa. Z wotpohladom přecy zasy na to pokazuja, hdyž w běhu lětstotkow w cyrkwi so też człowjeske słabosće jewja, přesahacu wulkotnosć, rjanosć a mócnosć jeje nahladnych a zasłužbnych dźěłow, skutkow a wuspěchow pak zamjelčuja.

Prěni a najwyšši nadawk swjateje cyrkwje pak wostanje po poručnosći jeje Bójskoho załožerja, zo wjedźe człowjekow po puću Božich kazni přez krótki běh zemskoho pućowanja k wěčnomu žiwjenju. Dopomina nas přecy na prěnje prašenjo katechisma a wotmołwu na nje: „My smy na zemi, zo bychmy Boha spóznali, joho lubowali, jomu służili a přez to do njebjes přišli.“ Tuta zasada dyrbi kóždomu křesćanej zapisana być do wutroby.

Wosebity wuznam pak ma tuta kaznja za tych, kotřiž su zamołwići za to, zo druhich w tutym zmysłu woćahnu. To płaći na prěnim městnje za křesćanskeju staršeju. Jimaj je Bóh poručił, człowjeski splah tworić, jeju pak je zdobom też činił zamołwitej za woćehnjenjo jeju dźěći.

Bóh je powołał we mandźelstwje człowjekow, sobuskutkować při wukonjenju a dopjelnjenju swojich wěčnych wotpohladow. Wón je, kiž we swojej wšohomocy staršimaj dari dźěćatko. Wot njeju, kotrymajž bu dowěrjene, budźe Bóh też jónu sebi je wróćo žadać. Wysoka je mandźelska hódnosć a wulke staršiske zamołwjenjo.

To křesćanscy starši wědźa a po tym měli zarjadować kóždy dźeń, kóždu hodźinku swojoho zemskoho byća. Nic jenož winowatosć, ale też dźakownosć k Bohu jim kaza, dźěćo wjesć k njebjeskomu Wótcej a jomu pokazować prawy puć swjateje wěry.

Swójba je podłožk, žórlešćo wšoho człowječoho žiwjenja. Noworodźene dźěćatko do njeje zastupi a w prěnich lětach joho žiwjeńčko jenož tu so wuwiwa. Z tuteje swójbneje domjacnosće dźěćo potom wurosćuje pomałku do šěršoho žiwjenja, z kotrymž bórzy namaka zwiski. Swět skutkuje na dźěćace zmysły a dobywa na nje wliwa, kotryž dale a sylnišo skutkuje nětk pódla staršiskeje mocy. Bóle a dale dźěćo do swěta kroči a jón zeznawa a wjetše bywaja cuze wliwy, kotrymž dźěćo nětk je wustajene. To w žiwjenju hinak być njemóže a wopak by było, dźěćo wotdźeržować wot wšěch swětnych zwiskow. Wšak tola nam swět pódla njedobroho a strašnoho też poskića jara wjele hódnoho a dobroho, štož ćěłej a też duši tyje. A jónu přibliži so čas, hdyž twoje dźěćo k samostatnosći dorosće a potom budźe same zamołwite w žiwjenju stać dyrbjeć. Kak pak chce potom wobstać, jeli njeje pod prawym nawjedowanjom ze žiwjenjom prjedy pomału so zeznało, hdyž njeje nawuknyło wjesele spóznawać, što je dobre, a prawje posudźeć, što je strašne na swěće, a so tomu zmužiće napřećiwjeć? Mocy a zmužitosće pak njedobudźeš, jeli njewuknješ dopjelnjeć nadawki a přewinować ćeže a strachi.

Při tajkim zakročenju do žiwjenja pak trjeba dźěćo pomocy a ruku wjednisku. Bóh je wšu zamołwitosć za woćehnjenjo dźěći napołožił staršim. Woni su też zamoł

wići za wšitke wućehnjeńske wliwy druhich stron. Tohodla je winowatosć staršich wšelake mocy, kotrež jich dźěći wućahnyć so prócuja, prawje derje zeznać. Jeli su přeswědčeni, zo k dobromu a prawomu dźěći wjedu, budźa tute dźěło podpjerać, jeli pak zmylki a wopačnosće widźa, budźa je porjedźić spytać; spóznaja pak, zo jich dźěsću z cuzeje strony strachi hroža, napřećo kotrymž dźěćo samo so hišće wobarać njemóže, potom budźa hladać, zo tajke wliwy bórzy wotstronja.

Wućehnjeńske dźěło wšak je ćežke, tola płódne a nadobne, haj móžemy prajić, wumělske. Tu ręka wukubłać žiwoho človjeka, wutworić joho wosobinski raz a wašnjo. Štóž to chce prawje wukonjeć, dyrbi być napjelnjeny z wulkej česćownosću před tak dostojnym nadawkom. Bohužel někotryžkuli wućehnjeŕ njeje k tomu dosć wobhnadźeny a duchownje dosć zbrónjeny, zo by tute khutne a nimo měry ważne dźěło k zbožu dźěsća mohł dokonjeć.

Štóž chce druhich prawje wućahnyć, dyrbi sam być derje wućehnjeny. Nabožinske wukubłanjo potajkim sebi žada, zo też staršej samoj na krutej nabožnej podłozy stojitaj. Nichtón dawać njemóže druhomu něšto, štož sam nima. Nan a mać, kotrejuž zmyslenjo a žiwjenjo njeje cyle dokładnje a hłuboko złožene na nabožinu, njemóžetaj też swojomu dźěsću sylniše nabožinske začuća nawučić, byrnjež to radšo chcyłoj. Dopjelnjetaj drje swoje winowatosće, khodźitaj njedźelu ke mši, ćeletaj też dźěćo k swjatym sakramentam a napominataj je k dobromu. Tola něšto tu pobrachuje: Móc přikhładnoho skutka. Ta njemóže so w tajkim domje předobyć, hdźež njeje wšě zmyslenjo a dźěło přecy w zwisku z Bohom Knjezom. Staršej traš prawje začuwataj wulku płaćiwosć a ważnosć njekhabłacoho a nabožnoho zmyslenja a prócujetaj so samo, swoje dźěćo w tym zmysłu wučić a je napominać. Swój wotpohlad pak tola drje dócpěć njemóžetaj, dokelž synk abo dźowka bórzy za tym přińdźetaj, zo staršej jimaj swoje nutřkowne zmyslenjo a přeswědčenjo sprawnje njewozjewjataj. W tajkich młodostnych wutrobach so wěra njepowalnje njezakorjeni, a hdyž wichorojte časy wotrostnych lět so přibliža, často dosć jich nabožinske wobsedźeństwo roztřasu.

Bohu dźak je w katolskich Serbach nabožne žiwjenjo z wjetšoho dźěla hłuboko zakorjenjene a dźěći po dobrym přikładze staršich wotrosćeja. Njech też w přitomnosći a w přichodźe serbski lud wobkhowa spóznaćo, zo mataj w srjedźišću wšoho wućehnjeńskoho prócowanja a dźěła na wuzběhnjenym městnje stać nan a mać, a zo khmańšoho srědka k prawomu a wuspěšnomu wućehnjenju dźěći nihdy njeje, dyžli jeju dobry přikład. Na staršimaj zależi, hač do płódneje role młodeje dźěsćowskeje duše so wusyje najlěpše, čiste symjo nabožinske, abo z pjanku naměšane, njerjedźene, kotrež jenož rědke zeskhadźa. Šulska wučba, a byrnjež lěpša była, to nihdy njemóže narunać, štož je při wućehnjenju w staršiskim domje nabožniscy so zakomdźiło. Nawopak žana zła móc na swěće drje dokonjeć njebudźe, wšitko to dospołnje zničić a morić, štož pobožnej a rozomnej staršej do dźěsćowskeje wutroby dobroho běštaj zašćěpiłoj.

Nabožina zapuščuje hłuboko korjenje w tych młodostnych, čućiwych wutrobach, do kotrychž bu přez žiwy přikład staršeju zašćěpjena. Nabožina, w skutku žiwje wukonjana, budźe přecy najlěpša bróń křesćanskich staršich, wućehnjeńske dźěło pak, jenož ze słowami wukonjane, wostanje njedosahace.

Z Łužicy a Serbow.

Z Haslowa. Cyła Baćońska wosada so wjeseli, zo ma też swój spěwny wotrjad a zo tutón tak pilnje a přikładomnje za zdźerženjo narodnych kubłow našoho serbskoho luda w našej krajinje skutkuje. Tajke dźěło pak je

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleński.

(Pokročowanjo.)

VII.

Marja wobhnadźena.

Wšitcy w hrodźe a we wsy běchu wćipni, kak Marijiny proces wuběži; derjezmysleni bojachu so wo jeje žiwjenjo. W tamnych časach so padušstwo jara kruće khostaše, a někotryžkuli bu małoho překřiwjenja dla k smjerći zasudźeny. Hrabja ničo bóle sebi njepřeješe, hač zo by Marijina njewinosć so wupokazała; přečita wšitke protokole, rozmołwješe so dołho ze sudnikom, njemóžeše pak so wo jeje njewinosći přeswědčić a njewidźeše też móžnosće, zo něchtó druhi by pjeršćeń kradnyć mohł. Hrabincy pak, mać kaž dźowka, prošeštej ze sylzojtymaj wočomaj wo wobhnadźenjo za Marju. Stary nan w jastwje wodnjo a w nocy njepřestawajo Boha prošeše, zo chcył tola njewinowatosć joho dźowki wozjawnić. Marja pak, tak husto hač jastwownika ze šćerčatymi klučemi słyšeše, wočakowaše smjertny wusud. Kat pak připrawješe hižo wotprawnišćo, z trawu khětro zarosćene.

Při tutym dźěle joho Herta widźeše, hdyž so wukhodźowaše; jara so stróži. Cyły wječor běše njeměrna, sedźeše blěda při wječeri, ničo njejědźeše, a kóždy widźeše, zo jej derje njeje. Za cyłu nóc mało spaše, a wo snje widźeše husćišo Marijinu krawu hłowu při swojimaj nohomaj ležo. Złe swědomjo jej wodnjo a w nocy měra njedaše. Tola jeje mysle běchu jenož na zemńske złožene; pjenjez a swojoho derjeměća dla njechaše wěrnosć wuznać a swój zmylk zarunać.

Skónčnje sudnik wusud wupraji: „Marja je wulkoho padušstwa a zasakłeje zełhańosće dla smjerće winowata. Swojeje młodosće a swojoho prjedawšoho dobroho žiwjenja dla pak bu wobhnadźena, a ma swoju złość čas žiwjenja w khostańi wotpokućić. Jeje nan pak, kotryž je ju w njeskutku podpjerał a holcu hubjenje wućahnył, so na přecy z hrabinstwa wupokaza; joho zamoženjo sudnistwu připadnje.“

Dokelž pak bě hrabi Marije žel, přeměni khostanjo z postajenjom, zo ma so ze swojim nanom zhromadnje přez mjezy wupokazać; poruči, jeju rano cyle zahe wotwjesć, zo njeby mjez ludźimi přewulkoho powědanja nastało.

Hdyž jastwownik jeju nimo hrodowskich wrotow wjedźeše, přińdźe Herta napřećo. Bě wjesoła, zo bě wěc tak derje wotběžała. Zo by Marja wotprawjena była, to wšak też skónčnje njechaše. Zo pak nětk přez wupokazanjo z kraja jej cyle z puća přińdźe, z tym bě spokojom; njetrjebaše so tola wjacy bojeć, zo ju Marja traš jónu ze swojeje dobreje służby wutłóći. Hidu přećiwo Mariji njemóžeše też nětko přewinyć; to chcyše jej hišće pokazać! Hrabinka Amalija bě Herći při napohladźe Marijinoho korbika, kiž na blidźe stoješe, poručiła: „Wotnjes mi tutón korbik z wočow! Dopomina mje na přezrudne wěcy; hdyž jón widźu, mje wutroba zaboli.“ Herta bě sebi korbik skhowała. Na njón so nětkle dopomni a po njón doběža. „Tu wróćam ći twój dar“, rjekny wona. „Moje hnadne knježstwo z tajkich rukow ničo měć njecha. Twoje wjeselo, zo mohła mje ze służby wutłóćić, je nětko zašło kaž tute róže, kotrež sebi ty tak derje zapłaćić daše. Za mnje je to wosebite wjeselo, zo směm korbik tebi zasy wróćić!“ Herta ćisny

tu też wužitne, kaž to předsyda wotrjada we swojich zawodnych słowach rozestaja. Koncert móžeše bohaćišo wopytany być. To sebi njesprócniwe dźěło wotrjada žada, hdyž na to spominamy, zo je žurla kopata połna, hdyž so tam něšto druhe wuwjedźe a předstaja. Bohaty program bě jara wotměnjacy; přinjese wosebje pokłady našich ludowych spěwow, z dźěla z přewodom małoho orchestra. Tajki orchester mohłe sebi wšitke serbske spěwne towarstwa přiswojić; wón wožiwja a wotměnja jara koncertny porjad. Zdobom by so hudźba bóle pěstowała. Pódla smyčnych nastrojow mohłe so też harmoniki a druhe nałožować. Wosrjedź koncerta přikhwata hišće wjednik Domowiny a dźakowaše so wotrjadej a joho njesprócniwomu dirigentej. Koncert wobohaći też naš Dobrošćanski wumělc na serbskich huslach, też knjez Lipič-Khróśćičanski jón pilnje podpjeraše. Přejemy wotrjadej, zo by prawje wjele pomocnikow a přećelow namakał a dale dźěłał po hesłu: „Bohu k česći, Serbam k wužitku!“

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Cyrkwinske žiwjenjo w 17. a 18. stoléće.

Cyrkwinske žiwjenjo běše z dołhej 30lětnej wójnu jara woliwknyło, haj, wodźiwiło. Tak skorži léta 1651 łužiski bohot Kalenberg: „Mjez Němcami a Serbami widźimy hordoho ducha, złoby, bohahanjenjo, klećo, wopačne přisahi, jebanstwo a wopiłstwo.“ Wón poruči tohodla, zo maja wšudźom na pohrjebnišćach abo wjesnych torhošćach abo korčmarskich dworach stołp postajić, ke kotromuž dyrbja runje mjenowanych hrěšnikow na njedźelach, hdyž ludźo kemši abo wotemše du, 1—2 hodźinje přiwjazować. Štóž so z tym njepolěpši, tón měješe puki dóstać abo pjenježnu pokutu płaćić. Wurjadnje ćežcy pak tehdom zapalerjow khostachu. Jich zwjetša też zasy spalichu. Tak běše na přikład Jurij Šimjelka z Kulowca léta 1712 w Dubrjeńku pola Modźinec woheń zatyknył, kotryž pjeć kubłow zniči. Šimjelka ćekny, pućowaše do Roma a spowědaše so we wšelakich městach, ale wšitcy spowědnicy sebi žadachu, zo swój hrěch swětnej wyšnosći wozjewi. Tuž za tři léta zasy domoj přińdźe a so swojoho njeskutka wuzna. Za to joho k smjerći wotsudźichu a w Kulowje na torhošću na šćěpowcu spalichu. Samsnu smjerć něšto pozdźišo na šibjeńcy pola Khróśćic žiwnosćeŕ Pawluša z Baćonja poćerpi, na kotrohož so hrěšachu, zo běše we Wudworju zapalił. Kaž so powěda, je wón při palenju tak bjez hłosa wołał, zo je njewinowaty, zo běše to w Khróśćicach deleka słyšeć. — Tohodla pječa po nim nikoho wjacy palili njejsu.

Zo by wodźiwjenju wašnjow wotpomhała, poruči duchowna wyšnosć léta 1677 měšnikam, zo maja na njedźelskich něšporach katechismowe prědowanja wotměwać a w posće na wsach dźěći ke křesćanskej wučbje zhromadźować. Něšto lět pozdźišo (1689) zarjadowa samsna duchowna wyšnosć po cyłej Łužicy modleńske hodźiny k wuprošenju dobyća nad Turkami. Też wěriwi sami we swojich ćělnych nuzach wšelake dobre skutki lubjachu. Tak léta 1697 wokoło Kulowa skótny mór zakhadźeše. Tohodla we wšelakich wsach, też w lutherskich, slubichu, k česći maćerje Božeje „swjate popołdnjo“ swjećić, to rěka, zo wot Jana hač do Michała na sobotach wot připołdnja (abo tu a tam popołdnju wot 4 hodźin, hdyž běše stražnik wottrubił) ničo wjacy na polach dźěłać njechaja. Štóž slub přestupi, dyrbješe małe khostanjo do gmejnskeje pokładnicy zapłaćić.

Zo bychu so spomnjene hrube wašnja polěpšiłe a so zdobom dalšomu rozšěrjenju noweje wěry wobarało, założištaj farař Bosćan Někela a kapłan Serbin w Kulowje (1671) bratrstwo swjatoho różowca. — Hdyž w Khróśćicach léta 1680 mór surowješe a wjele ludźi na njón wumrě, wobnowichu tam bratrstwo swjatoho Bosćana (hižo léta 1491 założene). K widźomnomu dopomnjeću postajichu „na horje“, to je: na městnje před pohrjebnišćom, wulku postawu swjatoho Bosćana, kotraž hišće dźensa stoji. Štóž chcyše do bratrstwa zastupić, dyrbješe jomu punt wóska (pozdźišo 8 krošow) darić a jedyn kroš za zapisk płaćić. Sobustawam běše poručene, zo maja mjez sobu w měrje žiwe być; štóž so tola z někim zwadźi abo joho nabi, měješe šěsć krošow khostanja do bratrskeje pokładnicy

---

korbik Mariji k nohomaj a z wusměšowanjom wróćeše so do hrodu.

Marja zběhny korbik mjelčo ze sylzojtymaj wočomaj a dźěše dale. Staruški nan njeměješe ani kija za daloki puć. Marja njeseše jenož swój korbik. Ze styskniwej wutrobu wobhladowaštaj so hišće njeličomne razy za swojim lubym domčkom, doniž so jimaj za hórku z wočow njezhubi.

* * *

Jastwownik bě Marju a jeje nana na mjezach hrabinstwa hłuboko w lěsu wopušćił. Sprócny a storhany wot starosćow a bolosćow posydny so stary nan na kamjeń, z mochom wobrosćeny, ležacy w khłódku wulkoho duba.

„Pój, moja dźowka“, wza Marju za rucy a k njebju je pozběhujcy praješe: „Předewšěm chcemoj so Bohu dźakować, zo je naju z ćmowoho, wuzkoho jastwa pod swoje njebjo na čerstwy powětr wuwjedł, zo je naju žiwjenjo wukhował a tebje mi zasy darił.“ Swojej woči k njebju złožiwši so wótře modleše: „Luby Božo w njebjesach! Ty sy jenički pokoj za nas khudych zemskich dźěći! Ty mócny škitarjo wšěch wobćeženych! Wzmi naju zhromadny dźak za naju wumoženjo z rjećazow a samotnosće, z jastwa a smjerće! Wzmi naju dźak za wšě dobroty, kiž sy nam dobroćiwje na tutej zemi wudźělał. Kak mohłoj mjezy swojeje domizny překročić bjez toho, zo bychmoj so tebi prjedy dźakowałoj? A prjedy hač tutu zemju nastupimoj, so k tebi wołamoj: Zhladuj miłosćiwje dele na khudoho nana a swoje płakace dźěćo! Wzmi ty naju do swojoho skhowa! Budź ty naju přewodźeŕ na tutym puću a wotstorč ćernje, po kotrychž mamoj snadź hišće kročić! Wjedź naju k dobrym ludźom, zmjehč jich wutroby k sobuželnosći, daj nam na twojej wulkej, šěrokej zemi městna namakać, hdźež mohłoj swoje zbytne zemske putnikowanjo w měrje dokónčić a po tym zbóžnje wumrěć. W dowěrje na tebje poćehnjemoj dale!“

Jako běštaj takle so pomodliłoj, začahny měr a pokoj do jeju wutrobow, a měrnje a dowěrliwje kročeštaj dale.

VIII.

Přećel pomha z nuzy.

Dźěštaj po lěsnym puću. Tu nadobo z lěsa wustupi muž. A hlej, běše to dobry stary znaty z mjenom Anton, hrabinski hajnik, z kotrymž bě Jakub swój čas pola hrabje służił. Z nim bě sebi přecy derje rozemił. Hajnik běše cyłu nóc na jelenje łakał.

Přećelnje Jakuba postrowi prajicy: „Sće wy to? Zasłyšach waš hłós; myslach sebi, zo so mi to jenož zda, tola njejsym so mylił. Ach, ty mój luby Božo, tak su waju tola wupokazali! To je tola přewjele, na wječor žiwjenja was wuhnać ze swojeje lubeje domizny.“

„Tak daloko kaž njebjesa so módrja“, wotmołwi Jakub, „je zemja wobsedźeństwo Boże, a wšudźom Boža lubosć nas sćěhuje. Naša domizna pak je w njebjesach.“

„Luby Božo“, stary hajnik znowa wobžarowaše, „wuhnachu waju z cyle prózdnymaj rukomaj, bjez drasty a wšeje cyroby?“

„Tón, kiž wšitke kwětki drasći, so też wo naju postara, a kiž ptački pod njebjom nasyća, też naju nasyći“, wotmołwi Jakub.

płaćić. Hdyž něchtón z bratrskich wumrě, dyrbješe najmłódši sobustaw druhim na přewodźenjo kazać. Při khowanju khodźachu zemrětomu z čornymaj khorhowjomaj napřeco, kotrejž mužej w čornym płašću nošeštaj. Tež swjatoho Bosćanskej bratrstwje w Kulowje a w Njebjelčicach, kotrež hižo lěta 1679 wobstoješe, buštej tehdom wobnowjenej. W Radworju założi farař Walda lěta 1768 bratrstwo smjertneje stysknosće Jězusoweje na křižu a wuda dwě lěće pozdźišo wosebitu bratrsku modleńsku knihu. — Lěta 1772 dósta klóštr Marijina Hwězda wotpusk Porcijunkula. — W samsnym času (1770) přestachu w Kulowje po swjatym woprawjenju njepřežohnowane wino k piću dawać.

Tež wšelake swětne podawki so w tutych časach z wulkimi, husto spodźiwnymi cyrkwinskimi swjatočnosćemi swjećachu. Tak přikhadźachu nowowuzwolene klóštrske hnadne knjenje do Kulowa, zo bychu so tam powitać dałe. Tajke witanjo nam z lěta 1746 wopisuja. Nowa hnadna knjeni přijědźe z wozom ze štyri konjemi; klóštrske knježny, propst a klóštrski bohot ju na dalšich wozach přewodźachu. Rano wokoło 9 hodźin přijědźe hnadna do Kulowa. Na Budyšskim předměsću postrowichu ju serbscy hercy z huslemi, tarakawami a kózłami. (Tarakawa a kózło stej zastarskej serbskej piskadle). Pola křižneje cyrkwički pak powitachu ju měsćanska rada a němscy „muzikantowje". Hnadna jědźeše hač k farje a dźěše wottam do cyrkwje. Tu běše najprjedy Boža mša. Potom pak zestorkachu ławki na stronu a stajichu wulke z rubom přikryte blido na jich městno a stólčki wokoło njoho. Hnadna sydny so na čestne městno za blido a jeje přewodnicy wokoło njeje. Před blidom powita ju měsćanski pisař Anton Perod. Potom rada a měsćenjo přisahachu a dachu hnadnej, propstej a bohotej ruku. (Wšitcy měsćenjo! to je dołhe witanjo być dyrbjało!) Mjez tym třělachu młodźi mužowje před cyrkwju z třělbami a małymi kanónami. Po tutej cyrkwinskej swjatočnosći běše na radnicy wobjed; po nim postrowichu z kóždoho rjemjesła 3 mištrja hnadnu a poskićichu jej w zastarskich cynowych kanach rhynske a wuheńske wino, z kóždeje dyrbješe hnadna wotpić. Nazajtra wona hišće hajnkownju a klóštrske ležomnosće w Nowej Wsy wopyta. Potom so zasy do klóštra domoj wróći. — Nimo tuteje porědkeje jězby mějachu klóštrske knježny w prjedawšich časach (drje něhdźe hač do lěta 1850?) kóžde lěto wulět do Khrósćic abo druheje susodneje wosady.

Wosebitosć katolskich Serbow su jutrowne křižeńske jěchanja. Hdy je tute wašnjo nastało, njeje ze stawiznow znate. Po słowje „křižerjo" zda so, zo su to powostanki z křižnych wójnow, jeli nic z prěnich přećiwo Turkam we swjatym kraju, dha tola z tamnych přećiwo pohanskim Serbam a Polakam w rańšej Pruskej abo přećiwo Husitam w Čechach. Tak su procesijóny, kaž so wone dźensa wotměwaja, po něčim nastałe. Je samo móžno, zo nałožk saha wróćo hač do pohanskich časow. Prěnju woprawdźitu powěsć wo křižeńskim jěchanju mamy z lěta 1541, hdźež so powěda, zo Ralbičenjo a Kulowčenjo tehdom hižo jěchachu. Podobnu, ale trochu pozdźišu podawiznu mamy z Radworja. Tam chcyše ryćeńkubleŕ Khrystof z Minkwic z mocu wosadźe nowu wěru přinuzować a zakaza tohodla nimo druhich Božich službow lěta 1623 tež jutrowne jěchanjo. Jako pak křižerjo tola přijěchachu, chcychu jim Minkwicowi pomocnicy z mocu zadźewać. Křižerjo pak so zmužiće wobarachu. Dokelž so w tajkich njeměrach dale jěchać njehodźeše, so Radwoński procesijón tehdom přesta. Druhe drje pak dale jěchachu.

Tójšto pozdźišo, snadź wokoło lěta 1780, nasta we Khrósćicach jěchanja dla zwada. Tehdomniši farař (Cyž abo Just?) wozjewi z klětki, zo křižerjo wjacy jěchać njebudźa. Kubleŕ Ryćerja z Nuknicy, kotryž běše tehdom kantor, zawoła na to ze šulskoho khora do ludźi dele: „Jěchane budźe". A woprawdźe jutrowničku wulka čŕjóda křižerjow hromadu přijěcha. Dokelž so burja mjelčo bojachu, zo wot fararja khorhowje njedóstanu, běchu sebi sami nowe khorhowje kupili a jěchachu, jako jim farař woprawdźe dotalne khorhowje zapowě, z nowymi, kotrež „wićežne" khorhowje pomjenowachu. Hdyž křižerjo pozdźišo cyrkwinske khorhowje zasy dóstachu, zdźeržachu swoje wićežne pódla prjedawšich. Tak jěchaja Khrósćičanscy křižerjo z dwojimi khorhowjemi.

„A kak je z pjenjezami", wopraša so hajnk, „tych drje też njemóžeše sebi sobu wzać?"

„Mój mamoj dobre swědomjo", wotmołwi Jakub, „a z tym wjetše bohatstwo, hač bychmoj-li hromady čistoho złota wobsedźałoj."

„Rěćće tola", dźeše hajnik, „zawěsće ani pjenježka nimaće!"

„Tutón prózdny korbik k mojimaj nohomaj je moje cyłe zamoženjo", rjekny Jakub. „Što měniće, kelko mohł hódny być?"

„Na", měnješe hajnik, „jedyn złoty abo najwjacy dwaj."

„Widźiće", rěčeše Jakub dale, „tak sym tola bohaty, wšak je Bóh mi dwě strowej rucy dał. Za jene lěto zhotowju znajmjeńša sto tajkich korbikow — a ze sto złotymi móžemoj so wěsće zeživić. Mój nan bě też korbař a na tym wobstoješe, zo bych pódla zahrodnistwa też korbařstwo nawuknył a tak też w zymje swoju zasłužbu měł. Za to sym jomu hišće dźensa dźakowny, byrnjež wón hižo dawno w rowje ležał. Wón je wjele na zemi činił a so lěpje za mnje postarał, hač hdy by mi tysacy złotych zawostajił. Te drje bychu mi pomhałe, tola Bóh wě, hač bych so mohł z nimi zeživić. Strowa duša, strowe ćěło a sprawne powołanjo je najwjetše a najwěsćiše bohatstwo tu na zemi."

„Wjeselće so", dźeše hajnk, „zo to dokonjeće a zo sće tajkeje mysle. Wy maće prawje. A myslu, zo też zahrodnistwo wam w přichodźe ke škodźe njebudźe. Snadź přińdźe čas, zo wobej powołani trjebaće. — Tola hdźe pak nětko chcetaj?"

„Daloko wottud, hdźež žadyn człowjek naju njeznaje — hdźež Bóh naju dowjedźe!"

„Jakubje, wzmiće sebi tola tónle tołsty kij", radźeše stary hajnk, „stupa so wam potom lěpje! Wzach sebi jón sobu, zo bych lóžo na hórku přišoł. Derje, zo móžu wam z nim wupomhać. A tu", dźeše dale a wućeže kožanu móšničku ze zaka, maće něšto pjenjez. Dóstach je wčera wječor we wsy za drjewo."

„Kij chcu sebi zdźeržeć", wotmołwi Jakub, „a jón k dopomnjeću na swěrnoho přećela nosyć. Ale pjenjezy njemóžu přijimać; přetož su tola za drjewo płaćene a słušeja potajkim hrabi."

„Stary sprawny Jakubje, njećińće sebi tola starosćow. Pjenjezy za drjewo hrabja dawno ma. Před něšto lětami je wupołožich za khudoho muža, kiž dyrbješe swoju kruwu dorěžać a tak kupjene drjewo zapłaćić njemóžeše. Mjez tym pak běch na nje zabył. A wčera mi muž, kiž je nětko zasy w khmańšich wobstojnosćach, pjenjezy z horcym dźakom wróći bjez toho, zo bych joho napominał. Potajkim su tute pjenjezy kaž wot Boha za was pósłane."

„Tak je přijimam; Bóh chcył wam to bohaće zarunać! Hlej, Marja", dźeše Jakub nětko k dźowcy, „kak dobroćiwje so Bóh hižo při spočatku naju pućowanja za naju stara! Prjedy hač mjezy překročichmoj, pósła namaj staroho, dobroho přećela z pućowanskim kijom a pjenjezami. Wón je wusłyšał naju modlitwu. Wjesel so a njezadwěluj, Bóh so dale za naju postara, nihoho njewopušći, kiž so jomu dowěrja!"

Stary hajnk zawda jimaj hłuboko hnuty Božemje: „Měj so rjenje, sprawny Jakubje! Měj so derje, dobroćiwa Marja!"

Tak Bóh khosta!

Před něšto časom podachmy powěsć ze Španiskeje. Komunistej, kotryž běše postawje swjatoho Józefa w jenym klóštrje rucy wotbił, dyrbjachu w khorowni wobě rucy wotewzać. Wón sam wuzna, zo je Bóh joho khostał.

Wězo Bóh přecy tak njeposrědnje njekhosta, ale ma husto smilnosć z človjekami a je dołhomyslny. Wosebje z tajkimi, kotřiž buchu wot druhich nućeni, něšto přećiwo Bohu činić. Ale druhdy pokaza Bóh tola też swoju móc tak jasnje, zo może jenož hišće zaslepjeny abo njerozomny človjek wo připadźe rěčeć.

Mnichowska „Katolska cyrkwinska nowina“ přinjese jedyn tajki přikład, kotryž kóždoho jima. Časopis poda drje jenož čas, w kotrymž so to sta, tola wozjewja hnydom, zo wobsedźi też mjena wosobow a wšě druhe podłožki, a štóž by chcył sam wěrnosć powěsće pruhować, tón dóstanje tute mjena w redakciji časopisa. Podawk je woprawdźe wěrny.

Nazymu 1933 chcychu štyrjo młodźi pacholjo na polu stojacy křiž zničić. Najprjedy spytachu Khrystusej nozy wotbić, potom pak z hnojowymi widłami cyłe ćěło dele storhnyć. To so njeporadźi. Tuž křiž powalichu a jedyn z młodźencow hišće do njoho kopny.

Hižo srjedź lońšoho lěta (1935) njebě žadyn z tutych młodych ludźi wjacy žiwy. Prěni, 21lětny mechanikar w jenej železolijeńi, znjezboži 14. měrca 1934, hdyž pomhaše železne kolesa mašinow na železniski wóz nakładować. Ćežke koleso padźe jomu na nozy. Dósta zajědojćenjo krewje a wumrě 19. apryla 1934 w khorowni. To běše tón, kiž běše do Božeje martry kopnył.

Hišće hdyž prěni w khorowni ležeše, znjezboži druhi wobdźělnik tamnoho njeskutka, 37lětny muž, w skale. Zemja a kamjenje so sypnychu a rozmjećechu jomu nozy a žiwot. Wumrě hišće samsny dźeń. To sta so 12. apryla 1934.

Třeći, lěsny dźěłaćeŕ, znjezboži 30. jan. 1935. Ćežki štom padny na njoho a wotmjeće jomu wobě nozy. Muž wumrě, bjez toho, zo by so jomu wědomjo wróćiło.

Štwórty, zahrodniski wučownik, zatepi so 31. meje 1935 při kupanju. Joho ćěło wułowichu z hnojowymi widłami z wody. Wón běše tón był, kiž bě tehdy spytał, korpus z widłami z křiža storhnyć. K.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Sobustawy dweju francózskeju zjednoćeństwow katolskich nowinarjow mějachu zhromadźiznu w Romje. Tuž podachu so też do Vatikana, zo bychu Swjatoho Wótca wopytali. Tutón měješe dlěšu narěč, w kotrejž wo mocy nowinarstwa poréča a pokaza, kak z tuteje mocy wukhadźa za katolskich nowinarjow winowatosć, ju derje nałožeć. Hdyž katolikojo tutu móc nowinarstwa njenałožuja abo ju jenož njedospołnje trjebaja, potom je to hrěšne zakomdźenjo, kotrež ma so jara wobžarować. Dobre nowinarstwo je mócny grat k česći Božej. Nětko pak su nowinarjo do Roma, potajkim k žórłam wěrnosće, přišli, a to je dobry započatk swětoweje wustajeńcy katolskoho nowinarstwa. Dale praji Swjaty Wótc, zo skoro kóždy zdźěłany človjek přikhadźa do Roma, dokelž je to stare srjedźišćo swěta a kultury, wosebje pak dyrbjał kóždy, kotromuž je Rom tak rjec duchowna wótčina, junu do Roma přińć, je-li jomu to móžno. Na kóncu praji nowinarjam, zo wšak by jim rady „na zasywidźenjo“ prajił, ale na dlěši čas wón to njemóže, dokelž stoji dźěn hižo před 80. lětom. Ale jeli joho při swojim přichodnym wopyće w Romje wjacy njenamakaja, tak tola namakaja zasy jenoho bamža. Romjenjo praja: Hdyž je bamž wumrěł, potom sčinja druhoho bamža. To so zda tak lohke prajenjo być, ale wone je połne wěry, zo bamžowstwo ženje njezańdźe.

Wjednicy młodźiny katolskoho akcijóna w Italskej mějachu po jenej zhromadźiznje tohorunja audijencu pola Swj. Wótca, kotryž k nim wo ważnosći wosady a wosadnoho duchownoho poréča. Katolska młodźina je snadź najhibićiwša hałžka na štomje katolskoho akcijóna. Tola dyrbja wšitcy swoje nadawki spóznać. Wosada zwjazuje wěriwych z duchownym a tak z cyrkwju docyła. Je zrudnje, zo maja w sewjernej Europje wosady, kotrež su 20, haj 40 kósnych kilometrow wulke. W tajkich wosadach njemóžeja wosadni

---

Najprjedy nanej a potom Mariji ruku stłóčo hišće přistaji: „Sym waju stajnje za sprawneju človjekow měł a też nětkole hišće mam waju za tajkeju. Zawěsće so na wamaj dopjelni přisłowo: ‚Sprawnosć wšitko přetraje.‘ Haj, haj! ‚Štóž so Bohu dowěri, kruty dom sej natwari!‘ Bóh joho njewopušći! Wzmitaj sebi tute hesło sobu na puć a Bóh waju přewodźej!“

Hajnk wróći so nětko domoj do hrodu; Jakub pak wza swoju dźowku za ruku a kročeše dale swój puć přez lěs — won do dalokoho swěta.

IX.

Jakub a Marja pućujetaj.

Dale a dale wjedźeše puć, bjes toho zo byštaj něhdźe hospody namakałoj. Dokelž też pjenjezy woteběrachu, běštaj jara skromnje žiwaj. Po prošenju hić pak bě jeju hańba. Tola što druhoho jimaj zbywaše, nochcyštaj-li zahłódnić. Při někotrych durjach buštaj hrubje wotpokazanaj. druhdy dóstaštaj z njelubymi słowami kusk suchoho khlěba, Čerstwe žórleško při puću poskića jimaj napoja. Druhdy wšak dóstaštaj šklička poliwki abo kusk zeleniny, tu a tam też častku mjasa wot wobjeda. Husćišo dyrbještaj přihladować, kak bu přemyslowane a potom najhubjeńše za njeju wubrane. Často wostaštaj bjez ćopłeje jěde a běštaj spokojom, zo smědźeštaj w někajkej starej bróžni přenocować.

Jenoho dnja hdyž bjeskónčna dróha přez lěsne hórki a doły so wiješe a žaneje wjeski so njepokaza, stary nan po puću zesłabni. Blědy zwjeze so před hórku, z jědlemi porosćenej, na jehlinowu zemju. Marja so wustróžawši njewědźeše, što započeć. Podarmo pytaše za čerstwej wodu — njenamaka ani kapki. Podarmo wołaše wo pomoc — jenož wothłós jej wotmołwješe. Daloko a šěroko njebě człowjeskoho bydlenja widźeć. Marja doběža spěšnje na hórku, zo by dale widźała. A hlej, daloko na druhej stronje wuhlada burski statok wobdaty ze zrawjacymi žitnymi zahonami a zelenymi łukami. Samotny w lěsu ležeše. Tak jara kaž móžeše, tam khwataše a doběža nimale bjez dycha hač k dworej. Ze sylzojtymaj wočomaj a ze zrudnym hłosom prošeše wo pomoc. Bur a burowka, wobaj hižo khětro starej, běštaj dobroćiwej duši. Žałosćenjo blědeje holčki, jeje sylzy a bojosć jeju hłuboko hnuješe.

„Zapřehń tola konja“, rjekny burowka, „chcemy staroho, khoroho muža k nam domoj dowjesć.“

Bur dźěše konja zgratować a storči wóz ke khěži. Burowka pak přinjese poslešćo, karan z čerstwej wodu a blešu kisała. Hdyž Marja słyšeše, zo so z wozom jenož po dołhim wokołopuću tam jěć hodźi, khwataše pěši z wodu a kisałom po samym puću, kaž bě přišła, wróćo, zo by ćim prjedy při nanje była a jomu pomhała.

Hdyž k njomu doběža, bě so wón hižo trójšku zhrabał. Sedźeše pod jenej jědlu a bě jara wjesoły, zo Marju zasy wuhlada. Marja jomu wšitko rozpowěda, kak je so wustróžała, kak je k burskomu dworej běžała a kak je tam prosyła a kak přećelnje jeje prostwu na kuble tam dopjelnichu. — Mjez tym pak bě bur ze zapřahom tu dojěł. Sam pomhaše starcej na wóz — a nětk jědźechu wróćo na dwór.

ze swojim duchownym zwjazani być a husto njedócpěja wosadnoho fararja, hdyž joho runje jara nuznje trjebaja; też je jim dospołnje njemóžne, nabožne winowatosće cyle dopjelnjeć. Kak hinak je tola we wšelakich wosadach na horach! Tam přikhadźeja wěriwi z kóždej należnosću k duchownomu, wón je tak rjec jich sudnik. Sobustawy katolskoho skutka pak maja nadawk, swojomu duchownomu pomhać.

Jutry přija Swjaty Wótc mjez druhimi też 1500 putnikow z Němskeje. Wosebje pokhadźachu z Westfalskeje, Ślezskeje, Mnichowa, Wiesbadena a Wrótsławja. Po krótkej narěči da sebi bamž khorhowje putnikarjow pokazać a wotsali so potom z postrowom „Budź khwaleny Jězus Khrystus!"

Kardinal statny sekretar Pacelli dósta wot krala najwyšši italski rjad. Komuž so tutón rjad spožči, płaći jako kralowy wuj. Pius XI. je kardinalej k tajkomu wuznamjenjenju zbožo přał.

Prěni dźěl swětoweje wustajeńcy katolskoho nowinarstwa, wobstojacy ze 16 zalow, je nimale hotowy. Pokazuje nowinarstwo wosebje jako ważny srědk propagandy. Mjez druhim je tam też pisanska jstwa ze srjedźowěka widźeć, kotraž pokazuje, kak tehdom knihe pisachu a wotpisowachu, hdyž knihićišćerstwo hišće njebě wunamakane. Dale pokazuje so tam stara čišćerńja ze 16. lětstotka.

Wšelake mjeńše staty srjedźneje a južneje Ameriki maja bamžowskoho nuncija. Před krótkim dósta tajkoho też Guatemala. Nunciaturu wukonja tam nuncius za Honduras a Salvador sobu. Potajkim maja tute staty hromadźe jenoho nuncija. Kuba ma sama swojoho. To je tohodla ważne, dokelž Zjednoćene Staty žanoho nuncija nimaja. Dokelž pak maja wulki wliw na kupu Kubu, je lohko móžno, zo přez tutón kraj přistup k Vatikanej pytaja, z najmjeńša we ważnych należnosćach. Podobnje je to Francózska činiła, hdyž hišće nuncija njeměješe. Tehdom wobroći so přez nunciaturu we wjerchowstwje Monaco na bamža, jeli měješe to za trěbne. A Italska činješe to same we ważnych należnosćach přez San Marino. Dźensa wšak matej wobej krajej zasy samoj swojoho bamžowskoho nuncija.

W srjedźnej Africy je nětkle wjacy hač milijón katolikow. W belgiskich kolonijach bydli 456 065 a w jendźelskich 612 241 katolikow. W tutych misijónach skutkuje 545 běłych duchownych, 119 domorodnych měšnikow, 193 mnichow, 383 europskich a 390 domorodnych sotrow.

30. meje, k narodninam bamža Pia XI., abo něšto prjedy wotměje so w Vatikanje konsistorium. Tu dóstanu dotalni nuncijowje we Waršawje, Winje, Parizu a Madridźe kardinalski kłobuk (za kardinalow buchu tući hižo w poslednim konsistoriju pomjenowani). Woni so też wjacy na swoje dotalne městno njewróća. Za nuncija do Madrida přińdźe najskerje dotalny nuncius w Lissabonje, Ciriaci, kotryž běše před lětami z nuncijom w Prazy, ale potom rozkory z češkim knježeństwom dla Prahu wopušći.

W procesu zbóžnoprajenja Marije Domenici Macarello přečita so 3. meje w zali konsistorijow we Vatikanje dekret wo heroiskich pócćiwosćach tuteje knježny. Što z nas ju znaje? Snadź pak wěmy, zo je swjaty Don Bosko rjad Salesianow założił, kotryž pak je jenož za muži. Tola też za knježny je wón rjad założił, kotrež drje so też husto Salesianki mjenuja, po prawym pak „Dźowki swj. Marije přecytrajaceje pomocy" rěkaja. Kaž wěmy, běše swj. Don Bosko wulki česćowar swj. Marije, pomocnicy křesćanow. Marija Domenica Macarello běše sobuzałožeńka tutoho rjadu a joho prěnja wyšša. Wona wumrě 1881, w 44. lěće žiwjenja. Druhim knježnam běše wona přecy z najlěpšim přikładom w khudobje a pobožnym a wopornym žiwjenju. Rjad je z wulkej mudrosću wjedła a tola njemóžeše ani khmanje pisać. Haj, jeje mudrosć běše skoro powšitkownje znata.

W cyrkwi swjatoho Handrija w Romje swjećeše jedyn prjedawši anglikanski duchowny swoju primicu. Nětkle je 53 lět. 1920—1927 běše z anglikanskim pastorom w New-Yorku. Mjez katolskimi duchownymi měješe wjele přećelow. Studowaše też katolsku theologiju a přecy wjetši bu joho zajim. Tak dźěłaše potom za to, zo by so anglikanska cyrkej zasy z Romom zjednoćiła. 1927 rozsudźi so, zo chce być katolski. Tuž pućowaše do Roma a tam přestupi a potom studowaše theologiju. Nětko budźe we Westminsterskej diecejzy w Jendźelskej skutkować.

Bur měješe rjane bydleńčko ze jstwu a kuchinju prózne stojace. Tute za khoroho cuzbnika připrawi. Burowka pak přihotowa jomu rjane mjehke łožo. Marja pak bě z ławku jara spokojom, jenož zo mohła při swojim khorym nanje być. Wina nanoweje khorosće wšak běše hubjena wšědna pojědź, njeporjad nóclěhwa a wobćežnosć pućowanja. Dobroćiwa burowka dawaše wšo trěbne, zo by joho wokřewjała. Njelutowaše muki ani jeji, nic mloka ani butry — samo někotre honačiki dyrbjachu žiwjenjo přisadźić, jenož zo mohła khudomu, słabomu starcej zesylnjaceje poliwki zwarić. Bur pak hladaše za młodymi hołbikami. Z woprawdźitej křesćanskej lubosću so staraštaj za khoroho.

Běštaj hewak zwučenaj kóžde lěto do susodneje wsy na kermušu hić. Lětsa pak to wostajištaj a wobstaraštaj za to khoromu mužej někotre bleše dobroho, staroho wina k posylnjenju. Marja so jimaj ze sylzami dźakowaše: „O Božo", praješe, „tak tola je hišće dobrych ludźi, a runje w najnjepłódnišej, khudej krajinje su husto dosć najdobroćiwše wutroby."

Marja sydaše wjele při łožu khoroho nana. Při tym pak prózdna njesedźeše. Dokelž wušiwanjo a šićo wustojnje rozemješe, dokonješe wjele tajkich dźěłow za hospodarstwo burskoho doma. Burowcy so Marja jeje pilnosće a přistojnoho zadźerženja dla jara lubješe.

Při dobrym wothladanju a zesylnjacej jědźi bě so khory tak daloko zhrabał, zo poča zasy wokoło khodźić. Za swój žiwy dźeń njebě zwučeny, prózdny sedźeć. Tohodla da so do dźěła, na kotrež so wosebje wustoješe: plećeše zasy korby. Marja dyrbješe jomu witki hromadu nosyć. Jako prěnje dźěło zhotowi k wurazej swojeje dźakownosće za burowku jara rjany ručny korbik, rjany a kruty. Na korbikowym wěku běchu z čerwjenych witkow prěnje pismiki jeje mjena a wěnowanske lěto zaplećene, a prědku bě rjany, pisany burski statok ze słomjanej třěchu a někotrymi jědlemi naplećeny. Wšitcy wobdźiwachu tute wustojne dźěło; najwjetše wjeselo měješe burowka nad rjanym darom.

Po času bu Jakub zasy cyle strowy. Tohodla so swojimaj burskimaj dobroćerjomaj wupraji: „Dołho dosć smoj was wobćežowałoj; chcemoj so nětk zasy na puć podać."

Bur pak Jakuba za ruku přimnywši rjekny: „Što sebi tola mysliće, luby Jakubje! Wšak wam tola zawěsće ničo złoho njećinjachmy, čohodla dha chceće wot nas prječ? Sće tola hewak tak mudry, tola tale waša myslička wjele hódna njeje!"

A burowka k tomu přistaji: „So wě, zo tu wostanjeće! Lěćo so hižo nakhila a zyma so bliži. Lisćo na štomach a kerčkach hižo žołtnje. Chceće dha z mocu zasy skhorjeć?"

Jakub pak měni, zo mohł jim k ćeži być.

„Nam k ćeži?" wotmołwja bur, „tajke starosće sebi njećińće! W tutej małej jstwičcy nam na puću njejsće, a štož k jědźi trjebaće, to sebi tola zasłužiće!"

„Haj", přida burowka, „to zasłuži sebi Marja sama z wušiwanjom a šićom. A jeli chceće so wy, Jakubje, z plećenjom korbow zaběrać, tak nuzy njezmějeće. Sym njedawno Młynkowej a druhim burowkam we wsy korbik pokazała, a wšitcy chcedźa tajki měć. Ja wam wšće dźěła wobstaram." — Tak wostaštaj Jakub a Marja, burskimaj k wjeselu.

(Přichodnje dale.)

Před 11 lětami skóncowa wěsty Barbicinti, tehdom 24lětny, swoju njewjestu. Joho zasudźichu ke khostarni na 18 lět. Ale hižo za dźewjeć lět joho pušćichu, dokelž běše so derje zadźeržał. Wosebje rady běše nabožne knihe čitał. Hdyž joho pušćichu, prošeše w jenym klóštrje, zo by tam směł jako mnich zastupić. To je so jomu nětko dowoliło. Hdyž joho zadrasćichu, praji, zo chce nětko za swój njeskutk, kotryž hłuboko wobželnosća, pokutu činić.

Němska. Němski zwjazk katolskich akademikow změje Swjatki póndźelu we Würzburgu swoju lětnu zhromadźiznu. Hłowne thema přednoškow, kotrež změja nahladni profesorojo, rěka: „Nabožina a čłowjeska existenca". Zjednoćeństwo katolskich akademikow njeje studentske towarstwo, ale sobustawy su katolikojo kóždeje staroby, kotřiž su jónu na universiće studowali.

Kaž w zańdźenych lětach wotmě so w Kölnje też lětsa Bołmončku pokutny prócesijón muži a młodźencow. Wječor w 10 hodź. zhromadźi so wjele tysac wobdźělnikow we 8 skupinach, a wšitcy ćehnjechu so modlo a kěrluše spěwajo po nócnych wulicach. Wosebje pozběhowaca běše skóńčaca pobožnosć před hnadownym swjećećom swj. Marije w Kölnje-Kalku.

Kardinal Faulhaber dósta, kaž smy hižo pisali, wot duchownych swojeje diecejzy k slěbornomu biskopskomu jubilejej swjedźeńsku knihu. Tam je też statistika theologow Mnichowskeje diecejzy. Wona pokazuje, zo skoro wšitcy kandidatojo měšnistwa a też wšitcy na měšnistwo studowacy pokhadźeja z wjeledźětnych swójbow. W přerězku přińdźe na kóždu swójbu jenoho studowacoho a runje tak jenoho kandidata wjacy hač 5 dźěći.

Passauski biskopski ordinariat wutwarja nětkole runje katolski akcijón. Tohodla postaji, zo maja wosadni duchowni wšěm, kotřiž w katolskim akcijónje sobu skutkuja, wěste konkretne nadawki stajeć. Njesmě jenož tak być, zo pomocnicy w farskich aktach zapisani stoja, ale ničo činić nimaja. Ordinariat wozjewja też tajke nadawki: Pomocnicy katolskoho skutka maja nowych sobustawow dobywać za cyrkwinske towarstwa, wosebje za japoštołstwo muži a za kongregacije maćerjow, dale maja nowych čitarjow wabić za cyrkwinske časopisy, katolikow, kotřiž swoje njedźelske winowatosće a jutrownu winowatosć njedopjelnjeja, zasy k tomu dowjesć.

74 młodych katolskich studentow theologije, kotřiž na universiće w Tübingenje studowachu, padny w swětowej wójnje. Skoro wšitcy běchu dobrowólni. Nětkole připrawi so w farskej cyrkwi w Tübingenje za tutych theologow hódny pomnik.

Jedyn evangelski časopis wozjewja, zo so w poslednich lětach wjele młodych evangelskich studentow wobroći k bohosłowstwu. Tohodla běše nimale wěste, zo změje evangelska cyrkej bórzy dosć młodych duchownych, haj, samo wjacy hač jich trjeba. Ale lětsa zamołwi so jenož jara mało k studijam evangelskeje theologije. Tuž drje změje evangelska cyrkej krótki čas dosć duchownych, ale bórzy zasy přemało.

Pólska. Po zakonju ma katolska cyrkej w Pólskej nabožne woćehnjenjo dźěći w šulach zawěsćene. Ale najebać toho njestaraja so tola wšelake podstajene instancy abo socialistiscy wučerjo wo postajenja. Tuž je jena katolska organizacija spisy ćišćeć dawa a je we wulkej mnohosći rozšěrja. We njej pokazuje na to, zo hišće mnozy nabožnomu woćehnjenju młodźiny zadźěwaja. To je wosebje w Pólskej wulka škoda, dokelž tola starši swoje dźěći w cyrkwinskim duchu woćahnu a šule potom to zasy ničа.

Katolska akademiska młodźina (studowacy wobeju splahow na universitach) je wobzamkła, zo chce so pod škit Maćerje Božeje podać. Při kóždej universiće wutwori so komitej, kotryž ma poswjećeńsku swjatočnosć přihotować. W meji putnikuja studenći zhromadnje do Czenstochowy. Tam chcedźa před hnadownym swjećećom złoty dar położić, do kotrohož je slub napisany, zo chce akademiska młodźina, česćowanjo swjateje Marije swěru dale hajić.

W pólskich seminarach a universitach wotmě so modleńska oktava za zasozjednoćenjo narańšich cyrkwjow z katolskej. Też wotměchu so přednoškowe wječory na kotrychž so ze wšelakimi prašenjemi tajkoho zasyzjednoćenja w Pólskej zaběrachu.

Jezuitski rjad ma w Pólskej 865 sobustawow, a to 261 měšnikow, 360 šolastikow (kotřiž su z wučerjemi na wyššich šulach a so pozdźišo też na měšnikow wuswjeća) a 244 bratrow. Pólscy Jezuića słušeja k słowjanskomu wotrjadej. Najwjetši wotrjad je španiski, dokelž do njoho też Argentinska a Mexiko słušatej. Słowjanski wotrjad je najmjeńši. To *přemeni so wěsće, hdyž so jezuitski rjad bóle w słowjanskich krajach zasydli*, dokelž połojca wobydleri Europy je tola dźensa słowjanska. A dokelž maja słowjanske ludy hač dotal wjacy dorosta hač nawječorne, njeje njemóžne, zo budźe w Europje wjetša połojca wobydlerstwa słowjanska. Z toho spóznawamy też ważnosć słowjanskich rěčow w Europje. Přidać tu hišće dyrbimy, zo wšak wulki dźěl Słowjanstwa přisłuša narańšim cyrkwjam, kotrež su wot Roma dźělene.

Francózska. Kardinalojo a arcbiskopja běchu před krótkim Swjatomu Wótcej hołdowansku adresu póslali. Za nju so bamž pisomnje podźakowa. Wón pokhwali prócowanja francózskich biskopow wo zakhowanjo wěry a katolskoho žiwjenja. Potom pokaza na to, zo je komunistiski strach runje dźensa zasy jara wulki. Tohodla dyrbja biskopja mjez katolikami jenotnu frontu wutworić, kotraž *by kruće přećiwo bolšewiskim błudnowučbam stała*. Tute wučby nješkodźa jenož katolskej cyrkwi ale cyłomu čłowjestwu. Skóńčnje napomina Swjaty Wótc duchownych, zo bychu so hódni wopokazali swjatych měšnikow, kotrychž je Francózska w prjedawšich časach měła.

Smy tu hižo wjacy króć přikłady za to přinjesli, kak so katolska akademiska młodźina prócuje z cyrkwju žiwa być. Wjednistwo ma tu polytechniska wysoka šula. 1913 spytachu někotři młodźi studenća Polytechnika studowacych pohnuć, zo bychu tola swoju jutrownu winowatosć dopjelnili. Tola jenož 4 so z podpismom na to zwjazachu. Loni běchu jich 17343 studowacych, dokelž běchu so w běhu lět też druhe wysoke šule tutym prócowanjam přizamkłe. Lětsa zwjaza so 18642 studentow ze swojim podpismom, zo chcedźa w jutrownym času swjate sakramenty dóstać.

Po zakonju z lěta 1905 je w Francózskej zakazane, we zjawnych twarjenjach někajke nabožne wobrazy atd. připrawić. Měšćanosta w St. Hilaire pak da tola před krótkim w radnicy Božu martru postajić a praji w swojej narěči, zo so nadźija, zo budźe Khrystus, kotryž je dźensa čestne městno dóstał, z kralom tutoho města tak dołho hač budźeja wobydlerjo a jich potomnicy w měšće žiwi, t. r. tak dołho hač budźe město wobstojeć.

Towarstwowy powěstnik.

Kedźbu! Kaž hižo wozjewichmy, pojědźe so lětsa zasy na hnadownej městnje Wambořicy (Albendorf) a Stróža (Wartha) w Ślezskej. Pódla toho wopytaja so klóštr Grüssau a wšelake druhe rjanosće a wosebitosće ślezskoho kraja. Jězba traje 5 dnjow (wot 22.—26. 6.) a płaći 15 hriwnow. Štóž chce so wobdźělić, móže so zamołwić: W **Njebjelčicach, Różeńće, Ralbicach, Bańonju** a **Radworju** na farach, w **Khróšćicach** pola knjeza kapłana dr. Horjenja a korčmarja Bjeńša, w **Budyšinje** pola knjeza kapłana Cyža (Cyrkwine naměstno čo. 2), w **Kukowje** pola Michała Šołty, w **Pančicach** pola wyššoho wučerja Słodeńka a w **Nowym Dworje** pola podpisanoho. Prosy so, zo bychu so zajimcy bórzy zamołwili, zo bychmy zhonili, hač dwaj awtaj trjebamy. Zda so, zo budźe wobdźělenjo lětsa sylniše hač loni. Njech so znajmjeńša 5 hr. napłaća. Zamołwjeny je na swoju skazanku zwjazany, jeli nikoho druhoho na swoje městno njepóšćele. Při sylnym wobdźělenju z Delan přijědźe awto hač k Różantej.

Jan Hajnca.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Budyšin. „Młoda Jednota“, młodźency. Jutře njedźelu, 17. meje, dojědźemy sebi k mejskomu nyšporej do Róžanta. Wotjědźemy z kolesami hnydom po serbskim nyšporje wot serbskeje cyrkwje. Wšitkich serbskich młodźencow k jězbje přeprošuje Starši.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 270.—272. z Budyšina: Madlena Hiccyna, Jakub Mjechela, Jakub Žur; 273. z Njebjelčic: Jan Dórnik.

Sobustawy na lěto 1935.

Kk.: 984. z B.: J. Ž.

Sobustawy na lěto 1934.

Ćo. 1082.: N. N. z B.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 11. meje 1936.

63 wołow, 67 bykow, 190 kruwow a jałojcow, 857 ćelatow, 805 wowcow, 2779 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 41 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 37 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 63–68 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 50—62 hr. 3) Snadnje wuwite 40—49 hr. 4) Najšpatniše 35–38 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 49–55 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy — hr. 3) Mjasne wowcy 40–44 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 35–40 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160–200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy 55 hr.

„Lipa Serbska“

wuhotuje njedźelu 17. meje 1936 w Pančičanskim hosćeńcu swój

załoženski swjedźeń

z wobšěrnym koncertom a rejemi,
na kotryž so wšitcy lubje přeprošuja.

Nizki zastup! Započatk ½8 hodź.

Symjenja

za **pčołkacu pastwicu** (Bienenfutterweide) a **kosmate kórčki** (Haargurken) **pčołarjam** poskića

Symjenjeŕnja Rauchfuß

Žitne wiki 9. Telefon 2069

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Ralbičanska „Lilija“

wuhotuje přichodnu njedźelu 24. meje 1936 w Bjeńšec hosćeńcu w Sernjanach swój

spěwny wječor.

Spěwy, krótke wjesołe dźiwadło.
Reje za wopytarjow koncerta.
Započatk we 8 hodź.

Předsydstwo.

Kubło

srjedźneje wulkosće, w serbskej wosadźe, je khorowatosće dla **k přenajeću.** Dalše zhoniće w Donnerhakec knihićišćeŕni.

Waš **fotograf** je

Foto-Šołta

w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Hilger Lotzestr. 20 I

poskića płaćizny hódno dobre wupjerki, cychi — běłe a pisane — šaty, blidne a kuchińske, płat, košlacy a falacy maco-šaty — dybzački.

Dobre a rjane

wobućo

ma na składze

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Smjerdźačanski hród

je na předań. Wšo dalše zdźěli P. Romuald w Rózeńće abo w Marijinej Hwězdźe.

3 kofejow

na kotrymiž změjeće swoje wjeselo!

Konsum-měšany pt. **1,94**
Campinas-měšany pt. **2,26**
dobry
Guatemala-měšany pt. **2,48**

hdyž znajmjeńša cyły punt kupiš!

Wubjerne **Hachec kofeje:**
¼ pt.: 50, 60, 65, 70 pj.
su přecy jenak dobre.

Gustav Hache

při Butrowych wikach w Budyšinje.

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót,** kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Železowy dwór

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Prócesijón do Krupki.

Pjatk, 29. meje, rano w 5 hodź. Boža mša we Wotrowje, potom woteńdźemy. Wupokazy dla překročenja hranicy wot wjesnjanosty njejsu trěbne; tute dóstanjemy kaž hewak w Berggießhüblu. M. Kokla, wjednik.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

21. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **23. meje 1936.** | **74. lětnik.**

K njedźeli khorych. — Swjatki 1936.

Też lětsa prosy was, wy lubi khori a wšitcy na ćěle ćerpjacy, Swjaty Wótc, zo byšće na róčnym swjedźenju swjatkow, narodnym dnju swjateje cyrkwje, swoje ćerpjenja za rozšěrjenjo swjateje wěry, za swětowe misijónstwo cyrkwje woprowali. Zrědka hdy je so jednomu namjetej tak powšitkownje přihłosowało kaž tutomu. Lońše lěto je to dopokazało, hdyž so „dźeń ćerpjenjow za misijóny“ prěni raz po cyłym katolskim swěće swjećeše. Też we Němskej wobdźělichu so na tym tysacy. Khori w khorownjach hodźachu so wězo wjele lóže za tutu należnosć dobyć hač ći mnozy domjacy khori. Namołwjenjo w lětušim „Katolskim Posole“ je pospyt, też tebje za tule dobru wěc dobyć, kiž dyrbiš ćiše doma ćerpjeć. Njech je ći tute přeprošenjo k wobdźělenju na zhromadnym wopornym skutku wjesołe poselstwo.

Ty sy wěriwy katolik. Ćerpjenjo je twoju wěru hišće zhłubšiło. By rady dźěłał, za swójbu, za swoje powołanjo, za Bože kralestwo, kaž dotal. Ty sy njezbožowny, dokelž dyrbiš swjećić. Hlej, ty możeš wjele skutkować, też z khorołoža, hdyž so wobdźěliš na „swětowym dnju khorych za misijóny“.

Tak dźiwno kaž so to też zda: wěrno je to cyle a dospołnje: Ćerpjenjo człowjeka, w domiznje na khorołožo sputanoho, ze žiwej hłubokej wěru přewzatoho, może za nakazanjo swěta wjele wjacy wuskutkować, dyžli dźěło misijonara, kiž mjez pohanami samymi skutkuje. Tule skutkownu móc ma wopor tutoho katolskoho człowjeka tohodla, dokelž so wón přez hnadu a dobre měnjenjo we swojim ćerpjenju z ćerpjacym Zbóžnikom woprawdźe zwjazuje, tak człowjeske ćerpjenjo bywa ćerpjenjo Khrystusowe. Z Khrystusom ćerpjacy khory njeje potajkim wyšacy, njewužitny, ale jara nuzny a ważny w domjacnosći Božej. Morjo bolosćow a ćerpjenjow, kotrež wšědnje też nad milijónami wěriwych katolikow so wuliwa, chce cyrkej swjatkowničku spohibować a do přeznaturskeje mocy japoštołstwa přetworić. Tu su hišće njewučerpane žórła mocy za rozšěrjenjo swjateje wěry.

Mnozy khori wobswědčuja, zo buchu woprawdźe zwjeseleni, zo směd̄źachu dźělbrać na woporje ćerpjenjow, dokelž so čujachu wuswobodźeni wot wuzkoho swěta, z kotrymž je wězo kóžda khorobna jstwa, dokelž jich jim nanuzowany měr hłuboki zmysł a wuznam dócpě, dokelž tak dopóznachu, zo tola hišće we swojej khudobnosći a słabosći něšto woznamjenjeja, zo Bóh jich k nadobnomu a njesebičnomu skutkej woła.

Też ty, mój luby khory, sy staw wulkoho zhromadźeństwa. Ty njemóžeš sebje samoho swjatosćić bjez wopora za twojich bratrow. Jenož hdyž sy w žiwjenju a ćerpjenju zwjazany z wulkim zhromadźeństwom wšitkich wěriwych w Khrystusu, našim prěnjorodźenym bratru, sy ty cyły katolik. Też naše ćerpjenja dyrbja sobu wobzamknjene być do cyłoty duchownoho ćěła Khrystusowoho. Tu so njejedna jenož wo někajku pobožnosć za tak mjenowane „pobožne duše“, ale wo cyle wulki skutk cyłoho ćerpjacoho katolskoho křesćanstwa.

Ty njetrjebaš wjele činić. Modl so pomałku a skedźbliwje sćěhowacu krótku modlitwu (abo daj sebi ju předčitać), kotruž je cyrkej skhwaliła:

„Mój Zbóžniko, Jězu Khryšće! Ty sy so hódnosćił, přez Twojoho japoštoła mi zjewić, zo je człowjeske ćerpjenjo nuzne k wudospołnjenju twojoho duchownoho ćěła, kotrež je twoja cyrkej. Ze wšěmi swojimi khorymi bratrami a sotrami po *cyłym swěće wopruju Tebi po měnjenju Swjatoho Wótca* wšitke ćerpjenja, kotrež mam dźensa znjesć, za zbožowny postup misijónskoho skutka. — Wuliń nad wšitke pohanske ludy swoju hnadu, zo so jich duše Twojomu swětłu wotewrja. Póśćel wjacy japoštołow k nim! — Spožč twojim póslam wěry móc za jich ćežke japoštołstwo a połož do wutroby wšitkich wěriwych přećo, hišće z wjetšej woporniwosću hač dotal sobudźěłać při skutku wumóženja swěta! Amen.

Z Łužicy a Serbow.

Z Hórkow. Dołholětny sobustaw našoho towarstwa, prjedawši skałarski mištr wuměnkař Jakub Brusk, woswjeći dźensa sobotu, 23. meje, swoje 80. narodniny. Jomu je w tutej wysokej starobje poměrnje kruta ćělna strowota popřata. Njech pilnomu a swěrnomu čitarjej našoho „Kat. Posoła“ Bóh luby Knjez spožči też w dalšich lětach strowosć a čiłosć!

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu woswjećištaj tu Jan Šiman a joho mandźelska Hana rodź. Narćikec w kole swojich swójbnych, přećelstwa a znatych swój sleborny kwas. Knjez Šiman je rodźeny z Banec a pokhadźa z wjeledźećneje swójby. Tak je Bóh luby Knjez też sleborny por žohnował z črjódku dźěći, ze 6 dźowkami a 2 synomaj, wot kotrychž stej dwě dźowcy hižo woženjenej. Boža hnada přewodźej też na dalšim puću žiwjeńskim Šimanec swójbu a wobradź jej strowotu a pokojenjo!

Z Pančic. Tudomne wjesne serbske towarstwo „Lipa“ wustupi zańdźenu njedźelu z jara bohatym programom. Wo „wjesnym“ towarstwje po prawom rěčeć njemóžeš, hdyž ze wsy skoro nichtón sobu njespěwa, kaž móžachmy ze słowow tukhwilnoho předsydy, knj. kublerja Jurja Cyža z Njebjelčic, a knjeza fararja Wjeńki z Khrósćic słyšeć. Spěwarjo a spěwarki zeńdu so zwjetša z wokolnych wsow, kaž w Wotrowa, z Njebjelčic, z Worklec a druhdźe. Z toho kóždy dowidźi, kak jara so přez to dźěło poćežuje. To so potom też we wopyće ze wsy na serbskich swjedźenjach jewi. Tutón bě tónkróć słaby. Připóznać dyrbi so wutrajnosć a njesprócniwosć wokolnych Serbow, kotřiž Pančičanam tajke rjane koncerty wuhotuja a to we rozměrach, kajkež je zćežka na wsach nadeńdźeš. Sobudźěławosć orchestra porjeńšuje a wotměnjuje program; za njón bě dirigent wšelake serbske spěwy a reje zestajał. Orchestr přewodźeše pak też sola a khory, mjez nimi mužskej: „Luby jako prošeŕ“ a Kocorowu „Meju“ za sola a khór, kiž so jara derje přewodźeše a spodobaše. Tohorunja też měšane khory, na wšě wósom, a jedyn žónski. Wuzběhnyć dyrbi so tercet „Při jězoru“ wot B. Krawca, kotryž naši prosći spěwarjo bjezporočnje přednjesechu a za to mócny přiklesk žnějachu. Jara lubješe so też khětro ćežki duet z „Předateje njewjesty“ wot Smetany, kiž kk. Słodeńk a Jan Lipič z Khrósćic přednjeseštaj. Naš wumělc na serbskich huslach, knj. časnikař Mencl z Dobrošic, poskići najprjedy spěw jenoho sewjernoho komponisty sam a hudźeše potom sobu w orchestrje. — Towarstwo móže z morálnym wuspěchom jara spokojom być a přeje so, zo by kulturne kubła serbskoho luda dale w klóštrskej wokolinje tak rjenje a wuspěšnje pěstowało.

Krasna kapałka w Janskich kupjelach.

Njedźelu, 10. meje, běše za katolskich křesćanow wokoło Janskich kupjelow ważny dźeń. Nowa kapałka měješe so poswjećić, kiž bě Rachelic swójba w jenym prjedawšim bydlenju připrawić dała. Hižo njeboh dr. Rachel je chcył tu wosebitu kapałku srjedź lěsa natwarić, zo bychu khori a bědni z Janskich kupjelow blizko Boże służby měli. Ale přezažna smjerć tutoho dobroho človjeka to wjacy njedowoli. Tuž je ćim bóle zwjeselace, zo tutón nadobny skutk nětko joho přiwuzni wuwjedźechu. Rjany wołtař z tabernaklom, rumne ławki, přihodne durje poskići Kamjenska firma. Wobswětlenjo, wosebje spodobaja so dwoje swěčki po bokomaj wołtarja, připrawi knjez Böhme z Pančic. Ławki dawaja 60 ludźom městna k sedźenju, wyše toho móže w khódbje na 20 wosobow klečeć.

Wosadny knjez farař Wjeńka poswjeći kapałku a měješe prěnju swjatočnu Božu mšu z předowanjom. Při započatku swjatočnosće wustupi mała družka, postrowi přitomnych a přepoda knjezej fararjej w přihódnych škleńcach čornjawu (Moorerde) a železyčnatu syričnikowu wodu (Eisenschwefelwasser) jako symbolaj zemskich pokładow, kiž so tu wokoło kupjelow namakaja a khorym k wustrowjenju służa. Potom zaspěwachu holcy klóštrskeje šule pod nawjedowanjom wučerki kěrluš. Při swjećenju podpjerachu knjeza fararja knjez Dr. Kurca z Worklec a knjezaj kantoraj Renař a Lipič, wězo też Khrósćanski zwónk tu bě. Po poswjećenju zwonkowneje kněže so nutřkowne rumy poswjećichu. Při tym spěwaše so litanija wo Wšěch swjatych. Wjele krasnych wonjatych róži debješe wołtař, wjele swěčkow wobdawaše Jězusa w tabernaklu. Při Božej mši spěwachu holcy klóštrskeje ludoweje šule dwuhłósnu missu. Na harmoniju přewodźeše wyšši wučeŕ Renař z Worklec. Při swjatym woprawjenju přistupichu mnozy k swjatomu woprawjenju. Ze swjatočnym „Te Deum“ a „Tantum ergo“ skónči so pobožnosć. A hišće zaspěwachmy wšitcy rjany mejski kěrluš: „Hwězda jasna, knježna krasna“.

Wyše kapale je też bydlenjo za duchownoho připrawjene, kiž móže tu stajnje abo jenoż něšto časa k wočer-

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

X.

Jakubowe a Marijine wjesołe dny na jědlowcu.

Jakub a Marja wudospołništej jstwičku ze wšej trěbnej nadobu, zo byštaj samoj hospodarić mohłoj. Marja běše wša zbožowna, zo móžeše zasy při khachlach stać a warić. Nětko běštaj zasy zbožownaj. Jakub plećeše korby a Marja šiješe a wušiwaše a wjesele sebi powědaštaj. Druhdy na wječor dźěštaj do burskeje jstwy, a wšitcy rad připosłuchachu, hdyž Jakub rěčeše a dobre wučby dawaše. Zyma so jimaj pominy bjez wobćežnosćow.

Pódla burskoho statoka bě zahroda, rjana wšak, tola nic wobdźěłana. K tomu pak druhich burskich dźěłow dla ženje časa njewosta. A wustojnosć k zahrodniskomu dźěłu chce też być nawuknjena. Nětko so Jakub tohole dźěła přimaše. Hižo nazymu bě sebi wšitko trěbne spřihotował, a lědma bě naléto sněh roztał, dźěłaše tu z Marju wot zažnoho ranja hač do pózdnjoho wječora. Po rjadkach wšelaku zeleninu nasadźa a šćežki z pěskom posypa. Też dóńdźe druhdy do bližšoho městačka po różowe symjo a też tajke wobstara, kajkež tam hišće njeznajachu. Zahroda so zelenješe, a wšitko krasnje kćěješe a porjeńšeše samotny burski statok. Też sadowu zahrodu Jakub do porjada staji. Wunošk sadu bu lěpši dyžli hdy prjedy. Žohnowanjo so jewješe nade wšěm joho dźěłom.

Zahrodnik tu znowa wožiwi. Wědźeše też zasy kaž prjedy Mariji wo kóždej rostlinje něšto powědać. W prěnich nalětnich dnjach pytaše Marja dołho při ćernjowym płoće zahrodki fijałki. Prěnje, kotrež namaka, donjese wjesele nanej, kaž bě to zwučena.

„Haj“, praji nan, so wjeselo nad módrym kwěćelkom, „štóž pyta, też namaka. Tola słyš, dźiwnje, zo tute krasne fijałki tak rady pod ćernjemi rostu; mi so zda, zo je to jara powučace za naju. Što by sebi myslił, zo změjemoj w tutym ćmowym, lěsnym dole a pod tutej starej słomjanej třěchu telko wjesela! Žane położenjo našoho žiwjenja njeje přećernjojte, wšudźe namakaja so też małe wjesela. Wostań přecy pobožna a dobra, moje dźěćo, a tebi njebudźe ženje pobrachować na wutrobnym spokojenju a wjeselu.“

Jónu přińdźe žónska z města, zo by len kupowała; měješe swojoho małoho hólčka sobu. Mjez tym zo z hospozu len wobhladowaše a wo płaćiznu jednaše, běžeše hólčec do zahrody a da so z woběmaj ručkomaj do rjenje kćějacoho ćernjowoho keŕka, zo by sebi prawje wjele róži naščipał. Při tym pak so khětro skała a wołaše wótře. Joho mać a też wšitcy domjacy na to do zahrody přiběžachu. Hólčec stoješe płakajo z krawjacymaj rukomaj při ćernjowym keŕku a swarješe na lóze, zełharne róže.

stwjenju přebywać. To bychu so knježstwo a hosćo Janskich kupjelow njemało radowali, tež wokolni Serbja, hdyž by duchowne městno prawje husto wobsadźene było. Při wšitkich našich zemskich starosćach je tola husto trěbny njebjeski tróšt a Boža hnada, kiž nam naši duchowni posrědkuja. Rachelic swójbje słuša za wšě wopory a dźěło, kiž přez wutwarjenjo kapałki nastachu, wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez!“

Popołdnju běše potom prěni swjatočny nyšpor. Njech tuta rjana kapała srjedź klóštrskich lěsow prawje wjele žohnowanja wuliwa na wšěch, kiž tam swój wuček pytaja.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Hospodarske wobstojnosće cyrkwjow a duchownych w 16.—18. stoléće.

Hospodarske wobstojnosće cyrkwjow a duchownych běchu w 16.—18. stoléće tójšto hinajše hač dźensa. Tohodla podawamy tu někotre přikłady z jenotliwych krajinow; wobstojnosće w druhich wosadach běchu wězo cyle podobne. — Tak dósta Khrósćičanski farař k polěpšenju swojeje hubjeneje mzdy dowolnosć, w Swinarni, Khanecach, Jaworje, Wětenćy, Smječkecach a Wudworju jeja hromadźić. Wón měješe tež prawo piwo warić a předawać. Tele prawo Nowocalski abt jako zastupjeŕ klóštra lěta 1660 fararjej Šewcej wza. Hač je so při předawanju woprawdźe někajki pohóršk dawał abo hač je zakaznja tohodla wušła, dokelž snadź klóštrska piwarnja z tym škodowaše, njemóžemy rozsudźić. K polěpšenju swojich dokhodow farař Cyž tute prawo lěta 1777 zasy dósta. Ale tež přećiwo njomu pozběhny přećiwnik skóržbu, zo piwo, kotrež předawa, doma abo w klóštrje njewari, ale w Dučmanec piwarni we Wudworju. — Nimo fararja běše w Khrósćicach (wokoło lěta 1583) tež kapłan. Joho hłowne dźěło běše tele: wón měješe kóždy dźeń nyšpor a „Salve Regina“ (to je pobožnosć k česći swjateje Marije) wotměwać, a to na někotrych dnjach w Khrósćicach, na druhich w Ralbicach abo Róžeńće, kotrejž tehdom hišće do Khrósćic słušeštej. Nimo toho dyrbješe khorych domawobstarać a wulke swjate dny w Róžeńće předować, runje tak tež w Khrósćicach, tak husto hač sebi farař to žadaše. Za mzdu dóstawaše 26 markow slěbra (= něhdźe 975 nětčišich hriwnow) a brěmjo rožki a wowsa; dale płaćiznu za křćenja, wěrowanja a khowanja z Ralbic a z Róžanta, jeli běše při tym Boža mša abo předowanjo. Za wěrowanja z druhich wosadow dóstawaše cyłu płaćiznu sam; hdyž pak Khrósćičanskich wosadnych w Ralbicach wěrowaše, jenož 3 gróše a farař 9 pjenježkow. Za křćenja z druhich wosadow směděše sebi zarunanjo žadać, za křćenja z Ralbic abo z Róžanta pak jenož 9 pjenježkow.

Kaž w druhich wosadach dyrbješe farař kapłanej tež konja k jěchanju požčować. Tehdom wobstoješe mjenujcy wašnjo, zo duchowni daloke puće z wozom njejězdźachu, ale jěchachu. Město požčowanja konja móžeše farař kapłanej tež łuku, polo a dwajkonjacy wóz syna dać, za čož dyrbješe sebi kapłan potom konja sam dźeržeć. Dale dyrbješe farař kapłanej dowolić, zo smě dwě kruwje na fararjec polach a łukach pasć dać, jenu darmo, druhu za 9 pjenježkow, kotrež měješe kapłan fararjej za to płaćić. — Zwónk dóstawaše nimo kruteje mzdy, kotruž jomu cyrkej płaćeše, tež wot ludźi zarunanjo za jenotliwe słužby; tak za jednore khowanjo 1 gróš, za khowanjo ze spěwanej Božej mšu 2 grošej a 6 pjenježkow, při domawobstaranju khoroho 1 gróš, hdyž so tež poslednje wolijowanjo wudźěleše, 2 grošej; za wěrowanjo 6 pjenježkow; při křćenjach wot kóždoho kmóta abo kmótry 3 pjenježki. Tola jara porědko wón woprawdźe něšto dósta.

Hodźijski (lutheŕski) farař měješe 3 konje a 12 kruwow, kapłan pak 2 konjej a 5 kruwow. Farař běše zdobom knjez nad dźělom wsy, kotryž wosebitu gmejnu tworješe. Jeje sobustawy mějachu fararjej dawki płaćić, robośić a při kupach a wotkazanjach postajeny pjenjez płaćić.

Podobne prawa měješe Radwořski farař jako „sudniski knjez (Gerichtsherr) nad Kamjenjej“ w tutej wsy. Wosebje droha česć běše w Kamjenjej wjesne „rychtarstwo“; přetož kóždy nowy farař měješe prawo, sebi z hródže toho bura, kotryž běše tehdom rychtaŕ, najrjeńšoho woła jako dar wubrać.

W Njebjelčicach wobstoješe tehdom wašnjo: Za wolij do wěčneje lampy hromadźeše zwónk w Njebjelčicach, Pazlicach a susodnych wsach Khrósćičanskeje wosady lane symjo a dóstawaše za to 4 gróše; kěbětarjej měještaj je we woleńcy bić, mocowaštaj pak so za to lanych wosuchow. Kóždy farař dyrbješe (wokoło lěta 1680)

„Tajcy smy tež my wulke dźěći druhdy“, rjekny Jakub. „Kóžda wjesołosć ma kaž tute róže swoje ćernje wokoło so. A my hrabamy tež hnydom z woběmaj rukomaj za nimi. Někotryžkuli pak při tym dožiwi bolostnoho a hrózbnoho kónca. Potom tu stoji a płaka a žałosći a wobskoržuje zawjedne wjesela. Njedajće so tohodla zawjesć! Človjek ma tola hišće rozoma! Njesmě tohodla jenož swojej požadosći sćěhować, ale dyrbjał přecy rozmysleć, što mohł činić a što nic.“

Na rjanym njedźelskim ranju jónu, po dešćojtych dnjach, přińdźe Marja z nanom do zahrodki, hdyž běchu prěnje lilije w błyšću skhadźacoho słónca rozkćěte. Spěšnje zawoła wšěch domjacych, kotřiž běchu dawno čakali na tutu kćějacu pychu. Wšitcy wobdźiwachu jich krasnosć.

„Kak rjane, jasne, běte a čiste wone su!“ burowka khwaleše.

„Haj“, wotmołwi Jakub, „o, zo by tola swědomjo wšěch ludźi tak čiste a bjezporočne było! Kak dyrbjał Bóh luby Knjez a jandźeljo njebjes potom so wjeselić; jenož čista wutroba je z njebjesami zjednoćena.“

„A kak runje zrosćene tu stoja!“ přida bur.

„Kaž porst k njebju so pozběhowacy“, dźeše Jakub. „We kóždej zahrodcy dyrbjałe tajke lilije być. My človjekojo mamy na zemi wjele so dréć a dźěłać a zabywamy při ym lohcy na njebjesa. Tuta rjana, runje stojaca lilija nas napomina, při wšěm našim dźěle a starosći zhladować k njebju, hdźež su rjeńše a lěpše kubła nam přihotowane.“

„Wšě rostliny“, rěčeše Jakub dale, „tež ta najmjeńša trawička, pozběhuja so k wyšinje, a kotrež su přesłabe k tomu, kaž buny abo hróch, dóstanu zepjeru, po kotrejž so horje pletu. Hdyž tola jenož človjek sam ze swojimi myslemi, přećemi a nadźijemi njechał jenož po zemi łazyć!“

Jakub rostlinki sadźeše, Marja pak pódla plěješe. „Naša wutroba“, praji nan, „je kaž zahrodka, kotruž nam Bóh luby Knjez k zastaranju da. Stajnje dyrbimy so prócować, dobre do njeje sadźeć a złe z njeje wukorjenjeć. Štóž so wo to prócuje a Boha prosy, změje tutu zahrodku w najrjeńšim porjedźe.“

Jakub a Marja běštaj přecy pilnaj a měještaj dosć dźěłać. Hižo tři lěta tu na jědleńcowym dworje hižo přebywaštaj. Wjesoła mysl běše zasy we nimaj. Swoje prjedawše ćerpjenjo běštaj trochu pozabyłoj.

Nazyma zaćahny do kraja. Słónco přecy słabše pruhi k zemi sćeleše. W zahrodcy poslednje róže kćějachu, štomy so pisanjachu. Tež Jakubowe mocy dźeń a bóle woteběrachu. Wón to derje wědźeše, tola pytaše to Mariji potajić, zo ju njeby zrudźił. Tola Marja wšak to bórzy sama pytny.

Jónu Marja kwětku widźeše, kotraž bě hakle pozdźe w nazymje rozkćěła. Chcyše ju wotšćipnyć, tola kćenjo jej nadobo pod ruku rozpadny. „Tajki je človjek“, powuči

při přepodaću farskoho kubła swojomu nastupnikej 4 woły a 40 toleŕ pjenjez přewostajić. Farska hospoza měješe tehdom 3 tolerje mzdy na lěto (a nalutowa sebi při tym hišće něšto). Njebjelčanski farař měješe prawo piwo warić. Nimo žitnoho dźesatka (wotsypka) dyrbjachu někotři burja fararjej kóžde lěto wotedawać: kopu jeji, 4 kury a masku konopeje a maku. K swjedźenjej swjatoho Měrćina woprowachu wosadni fararjej wjele pjeriny; kóždy přinjese husycu abo młodźičku, tak zo běše farski dwór połny pjerjowoho skotu; klóštr pak pósłu wowcu a dwě swinjeći.

W Kulowje mějachu dźesatk wot rožki, wowsa, hejduški a kurjacych jeji dawać nic jenož burja na wsach, ale też 65 měsćanow. Měsćenjo, kotřiž mějachu ratarstwo a při tym khěžu na torhošću abo na Wojerjowskej, Kamjeńskej abo Budyšskej drózy a z njej prawo piwowarjenja, runachu so buram na wsach a mějachu dźesatk wotsypować a při cyrkwinskich twarach jězdnu słušbu z konjomaj abo z wołomaj činić. Mjeńši wobsedźerjo trjebachu jenož z ručnym dźěłom pomhać a njetrjebachu też wotsypka dawać. Hač do lěta 1630 sypachu 95 Kulowscy měsćenjo fararjej 50 farskich běrtlow rožki a 5 běrtlow wowsa a płaćachu k tomu 7 toleŕ hotowych pjenjez. Farař měješe też prawo piwo warić; dokelž pak piwa předawać njesmědźeše, jomu prawo ničo njepomhaše.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. 31. meje budźe swjaty wótc Pius XI. 80 lět. Joho narodniny so, kaž „O. R." pisa, na wosebite wašnjo woswjeća. Wjednicy katolskoho skutka ze wšelakich krajow zemje bamžej přińdu zbožo přeć. „O. R." potom na čas pontifikata nětčišoho bamža pokazuje a joho najwažniše prócowanja a wuspěchi mjenuje.

Hdyž je kardinalam też zakazane, po wólbje bamža wo podawkach w konklavje rěčeć abo je zjawnosći podać, tak móže jedyn italski časopis tola někotre powěsće wo wólbje nětčišoho bamža podać. Su mjenujcy privatne zapisy jenoho zemrětoho kardinala namakali, kotryž je sebi też podawki při wólbje bamža napisał. Časopis praji, zo drje móžeja so wěcy nětko wozjewić, dokelž su wšitcy wumrěli, kotřiž tehdom też hłosy dóstachu. W konklavje 1922 wobstoještej najprjedy dwě skupinje kardinalow. Jeni běchu wosebići přiwisowarjo bamža Pia X.; woni chcychu kardinala Merry de' Val za bamža měć, druzy pak chcychu kardinala Gasparrija wolić. Dokelž pak žana skupina njeměješe trěbnu wjetšinu, postaji prěnja hižo po prěnim wothłosowanju kardinala Lafontaine jako swojoho kandidata. Potom dósta Gasparri 21 hłosow a Lafontaine 24. Kardinal Ratti běše při tutym wothłosowanju jenož 5 hłosow dóstał. Nětko też druha skupina swojoho kandidata spušći a hłosowaše za kardinala Rattija, kotryž při 13. wothłosowanju 30 hłosow dósta, Lafontaine pak 18. Też to njeběše hišće trěbna wjetšina hłosow (dwě třećinje). Ale hižo w přichodnym poslednim wothłosowanju so wšo wujasni. Ratti dósta 42 a Lafontaine 9 hłosow, jedyn druhi kardinal 2 hłosaj. Tak bu kardinal Ratti bamž a wuzwoli sebi mjeno Pius. Snadź by tón abo druhi wólbu nowoho bamža na samsny skhodźeńk stajił z druhimi wothłosowanjemi, na př. w demokratiskich statach. To pak by wopaki było. Dokelž kardinalojo wězo njejsu snadź tohodla za jenoho wosebitoho kandidata, dokelž wočakuja wot njoho někajke wosobinske lěpšiny, ale dokelž maja joho za najwustojnišoho a hódnoho cyrkej Božu wjesć.

Khór Winskeje opery spěwaše na swojim pućowanju w Italskej też před Swjatym Wótcom. Tutón so nad wumělskimi poskićenjemi jara zwjeseli a wobzamkny do swojoho požohnowanja, kaž wón sam praji, jomu tak drohu Awstrisku.

Němska. Němscy biskopja su nowe zasady wo woćehnjenju młodźiny wobzamkli. Kölnska cyrkwinska nowina krótko wo nich rozprawja. Biskopja wosebje praja, zo cyrkwi njeje žadyn člowjek nadawk dał, młodźinu woćahnyć, ani někajka zemska móc. Tute prawo woćehnjenja pak sebi cyrkej też njeje sama přiswojiła, ale wona ma je wot Boha, dokelž dźěn dyrbi wšěch člowjekow za njoho woćahnyć a k njomu dowjesć. Khrystus je prajił, dajće móličkim ke mni přińć! Tohodla je cyrkej we swojim woćehnjeńskim dźěle też cyle njewotwisna a to nic jenož we wěcy samej ale też w srědkach woćehnjenja. Kotre srědki wězo cyrkej we swojim času nałožuje, je druhe prašenjo, dokelž njeje přecy možno, wšě nałožować. Ale to njeřeka tohodla hišće, zo je so cyrkej tutych prawow a srědkow woćehnjenja wzdała. Nětkle prócuje so cyrkej wosebje wo tych naj-

---

nan. „W młodosći runjamy wšak so čerstwej zakćětej róži, bórzy pak zwjadnjemy kaž tuta róža. Čas žiwjeńskoho kćenja je jara krótki a so bórzy pominje. Njebudź tohodla horda, luba Marja, na swoju hinitu rjanosć ćěła, hladaj wjele bóle na rjanosć duše, kotraž ženje njezwjadnje."

Bě raz nazymu před wječorom. Jakub šćipaše na rěblu stojo jabłuka a podawaše je Mariji dele; ta je skedźbnje do korba kładźeše. Nan jej takle rěčeše: „Kak hrubje nazymski wětr přez hona duje a ze žołtymi łopjenami a mojimi šěrymi włosami hraje! Też moja nazyma tu je, a twoja jónu přińdźe. Hladaj, zo budźeš też ty potom kaž tutón štom bohata na dobrych płodach, zo by Knjez njezakhodneje zahrody nad tobu so wjeselił!"

A hdyž Marja hišće někotre symješka za přichodne naléćo do zemje połoži, praji nan: „Takle, moja dźowka, też nas jónu do zemje połoža a z pjeršću zawodźeja. Tola njeboj so! Kaž tute małe zornjatko w zemi so hiba a wožiwja a ze sebje rjanu kwětku wupłodźi, kotraž so potom nad joho rowčkom zmahuje, tak też my jónu krasnje z rowa stanjemy. Dopomń so na to, luba Marja, hdyž mje pohrjebaja! Róže, kotrež budźeš snadź potom na mój row sadźeć, njech će dopominaja na naše horjestanjenjo a na wěčne žiwjenjo!"

XI.

Jakub skhorjeł.

Zyma so hrubje do kraja wali a hory a doły z hłubokim sněhom zawodźewaše. Jakub skhorje. Marja da lěkarja z blizkoho města zawołać, bur bě po njoho dojěł. Lěkař khoroho přepyta a jomu swoje lěkarstwa wukaza. Při wotkhadźe so Marja lěkarja za nanowej khorosću wopraša. Tón jej wotmołwi, zo wšak khorosć sama na sebi strašna njeje, tola człowjeka w tajkej starobje rady kruće přimnje a potom nadźije na wotkhorjenjo wjacy njeje. Marja so stróži a płakaše hórcy. Hdyž pak zasy do jstwy dźěše, sebi sylzy zetrě, zo njeby nan jeje zrudobu pytnył.

Marja zastarowaše swojoho luboho nana nanajlěpje. Stražowaše joho přez cyłe nocy. Hdyž chcychu jej druzy pomhać, zo by so mohła khwilku lehnyć, wona to wotpokaza; hdyž pak raz do toho zwoli, potom njemóžeše měrnje spać. Wšitko chcyše sama činić za swojoho nana. Łožo jomu śceleše, druhdy jomu něšto wótře čitaše; tola so też njepřestawajcy za njoho modleše. Hdyž nan khwilku wusny, přistupi k joho łožej a ze sylzojtymaj wočomaj spěwaše: „Božo, zdźerž mi mojoho luboho nana hišće khwilku — jenož hišće někotre lěta!" Z pilnosću, z kotrejž přez cyłe nocy šiješe, sebi něšto zasłuži. Swój posledni pjenježk k tomu nałoži, zo by nanej něšto wosebite k jědźi kupiła.

Pobožny starc, kotryž so zasy trošku zhraba, tola přederje čuješe, zo je tuta khorosć joho poslednja; wón bě měrny a na wšitko přihotowany; z wjesołosću powědaše wo swojej smjerći. Tola Marja potom kóždy raz pod horcymi sylzami joho namołwješe: „O njeřěč tola tak, luby nano! Ja docyła na to myslić njesměm. Što bych tola započała!

swěrnišich, kotrychž chce do małych skupinow zwjazać. To pak zasy njeréka, zo tamnych, kotříž so tak pilnje k cyrkwinskim towarstwam njedźerża, njecha za Boha wočahnyć. Nĕ, runje derje rozwučene a horliwe małe skupiny dyrbja potom pomhać też druhich za Khrystusa dobyć.

Česćowanjo swjatoho Konrada Parzamskoho je so spěšnje po mnohich krajach rozšěriło, wukhadźejo wězo z Němskeje. W Němskej smě so na dnju tutoho swjatoho joho Boža mša čitać, t. r. duchowny njetrjeba wjacy Božu mšu dotalnoho swjatoho tutoho dnja čitać. W mnohich městach natwarichu w cyrkwjach wołtař k česći swjatoho Konrada. Němscy duchowni a misijonarojo pak su česćowanjoho też do druhich krajow přenjesli. Wosebje česćuje so wón hišće w Francózskej. Powšitkownje móže so rjec, zo předewšěm khudźi ludźo swjatoho Konrada česćuja.

W Berlinje běše loni wjacy hač połojca mandźelstwow, kotrež so w katolskich cyrkwjach zwjazachu, nabožnje měšana. Tola so ličba swjatych woprawjenjow wo wjele powyši. Na jenoho katolika přińdźe 1934 6,9, loni 8,3 swjatych woprawjenjow.

Kaž je znate, je wot knježeŕstwa zakazane, zo dźěći, kotrež su młódše hač 10 lět, njesmědźa žanomu towarstwu přisłušeć. Hižo před dlěšim časom běchu někotři biskopja wozjewili, zo drje so to njemóže na cyrkwinske towarstwa poćahować. Nětko je minister za wočehnjenjo postajił, zo smědźa so też małe dźěći na wosebitych Božich służbach a podobnych zarjadowanjach wobdźělić, jeli so z tym do wěstoho towarstwa njezwjazaja.

Pola Therejzije Neumannec w Konnersreuće so w poslednich lětach ničo přeměniło njeje. Jězusowe ćerpjenjo je wona lětsa w martrownym tydźenju zasy kaž druhe lěta wosebje hłuboko sobu začuła a sobu ćerpjeła. Też pjatkowne ćerpjenja přikhadźeja porjadnje. Runje tak wona też ničo njejě ani njepije, a to nětko hižo wokoło 8 lět.

Berlinska cyrkwinska nowina pisa, zo móžeše nětkle wobkedźbować, kak runje ći často přećiwo katolskej cyrkwi dźěłaja a wšelake njewěrnosće wo njej rozšěrjeja, kotříž su wot njeje wotpadnyli. To pak njeje runje česć za nich. Kóždy so rozhori, hdyž so wo swětnych wěcach łžě rozšěrjeja, ale hdyž so na cyrkej, a wosebje katolsku přisłodźeja, potom njeje to mnohim njelubo. Ale tu płaći słowo Staroho Frycy. K tutomu pruskomu kralej přińdźe raz katolik a so poskići, zo chce jomu służić přećiwo katolskej cyrkwi. Kral jomu jenož wotmołwi: Móžeš hić, mam će za dezertěra (ćeknjenoho wojaka).

Južnosłowjańska. Tu maja wosebite towarstwo, kotrež so wo rozšěrjenjo katolskoho pismowstwa w Kroatiskej stara. Wone je loni 19 wjetšich a 8 mjeńšich knihow wudało a po wjele tysacach předało, dale je 4 dźeniki a časopisy wudawało, a to w 4000—10000 exemplarach. Někotre knihe wuńdźechu w 1000 exemplarach, druhe nakładowachu so samo w 40000.

Jedyn biskop w Južnosłowjanskej je pastyŕski list wudał, w kotrymž staršich napomina, swoje dźěći cyle w katolskim duchu za Boha wočahnyć. A biskop praji we swojim lisće, zo maja woni sami nadawk, je wočahnyć abo tola za swoje dźěći katolskich wočehnjerjow žadać. Nic jenož tajkich, kotříž drje rěča jako bychu katolscy byli, ale kotříž też dobre katolske žiwjenjo wjedu a tak dźěći ze swojim příkładom sobu wočahnu a nic jenož ze słowom. Starši dyrbja zmužitosć měć, sebi za swoje dźěći katolskich wočehnjerjow žadać a wšudźe tajkim organisacijam napřećiwo dźěłać, kotrež Boha jako swojoho najwyššoho knjeza njepřipóznawaja.

Sydom biskopow, kotrychž diecejzy maja podźěl na dalmatinskim mórskim brjozy, je zhromadny pastyŕski list wudało, přećiwo njepřistojnym wašnjam při kupanju. Praja, zo do kraja přikhadźeju cuzy hosćo, kotrež špatnu moralku sobu přinjesu a młodźinje hubjeny přikład dawaja. Skoro so potom zda, jako by kraj katolski njebył, hdyž so cuzy hosćo při kupanju njepřistojnje zadźerża. Hdyž swětna wyšnosć za to zrozemjenjo nima, potom dyrbja sebi wěriwi sami pomhać. Njesmědźa so bojeć, zo potom wjacy hosćo njepříndu. Te pjenjezy, kotrež zasłuża přez njepřistojnych hosći, wobydlerjam žohnowanjo njeponjesu. Ale wěsće přińdu, hdyž budźeja wašnja při kupanju přistojne, druzy hosćo, kotrymž je čistota drohe kubło.

Francózska. Kaž nowiny pisaja, je Swjaty Wótc Rouenskoho arcbiskopa wotsadźił a za tutu diecejzu Cambraiskoho arcbiskopa za administratora postajił. To je so stało, dokelž je Rouenski arcbiskop jenomu duchownomu, kotryž wjele z bankami dźěłaše a sebi wulke bohatstwa hromadźeše, přewjele swobody dał, haj jomu samo wšelake financne

---

Ach, twoja wboha Marja njeby potom docyła nikoho wjacy na zemi měła!"

„Njepłač, lube dźěćo!" rjekny nan, jej lubosćiwje ruku poskićejo. „Maš tola twojoho dobroho nana w njebjesach. Tón tebi zwostanje, byrnjež twój nan tu na zemi wumrěł. Kak so ty zeživiš a kak so we swěće dale namakaš, to je moja najmjeńša starosć. Wšak ptački wšitko namakaja, štož trjebaja, čohodla to też ty njedyrbjała? Bóh zeživi wroblika na tŕěše, čohodla njedyrbjał wón tebje zeživić? Čłowjek wjele njetrjeba, a štož wón trjeba, to jenož na jara krótki čas. Mje jenož jena starosć napjelnja a to tale: Zo by ty přecy tak pobožna, dobroćiwa a njewinowata wostała, kaž dźakowano Bohu hišće sy. Ty wšak hišće njewěš, moja luba luba dźowka, kak zły swět je. Je dosć tajkich, kotříž bychu swoje wjeselo nad tym měli, tebi, khudej holcy, wzać njewinosć, česć, měr wutroby a z tym zbožo twojoho žiwjenja. Budźa će mjenować dźěćacu, hdyž jim wo bohabojosći, swědomju, Božich kaznjach a wo wěčnosći něšto prajiš. O, ćěkaj tajkim čłowjekam! Hdyž će woni rjanu mjenuja a přewšo će wuzběhuja, njeposłuchaj na nich a njeměj jich kedźbu! Njepřimaj so darow wot tajkich a njewěř jich slubjenjam! W postawje jandźela je husto dosć zły duch skhowany; zmijica rady pod kwětkami spi.

Hdyž něšto zle słyšiš, so začeŕwjeniš. Tutu čeŕwjenosć je twój Bóžski stworićel k zakhowanju čistoty ći spožčił. Tak dołho hač ju změješ, sy wěsta před zawjednistwom. Hdyž pak ju zhubiš, haj, jenož jenički raz zhubiš, potom sy też ty zhubjena na wěčne!

Marja! Přińdu też za tebje wokomiki, wabjace će z lóštom k złomu a z wuréču, zo to wšitko tak zle njeje. Spominaj potom na moje wučby! Zaščép sebi słowa swojoho khoroho nana hłuboko do wutroby! Nječiń, njeréč, njemysl ničo, pře čož dyrbjała so začeŕwjenić, praj sebi kóždy raz: ‚Hdy by to mój nan widźał!' Mojej woči wšak so nětko bórzy na wěčne zańdźelitej, a će njebudu móc wjacy strażować. Tola dopomń so, zo twój njebjeski nan će wšudźe widźi a zo stajnje tebi do wutroby hlada. Ty by so tola přede mnu hańbowała, by-li něšto zle činiła. Bój so twojoho njebjeskoho nana hišće wjele bóle!

Pohladaj hišće junu na mnje, Marja! Dyrbjała ty jónu do spytowanja přińć, potom dopomń so na zblědnjene wobličo twojoho nana a joho sylzy. Pój, połož swoju ruku do mojeje zymneje, słabeje ruki, kotraž nětko bórzy do próchа rozpadnje! Slub mi, zo budźeš moje słowa swěru dźeržeć!

Lube dźěćo! Moje blěde, zeskhnyte wobličo ći praji, zo na zemi wšitko zańdźe. Też ja běch jónu rjany w kčéwje žiwjenja, młódny a čeŕwjeny, kaž ty sy. Tak też ty budźeš jónu blěda na smjertnym łožu ležeć, jeli će Bóh na druhe wašnjo njewotwoła. Wjesela młodosće su zašle kaž kwětki zańdźenoho naléća, kotrychž městna wjacy njenamakamy, kaž rjosa na rózach, kotraž jenož krótki čas so zyboli a potom so zhubi. Dobre skutki pak runjeja so dejmantej, dokelž maja stajnu hódnotu. Sahaj za tajkimi njezakhodnymi drohotnosćemi! Wšo, štož ja we swojim žiwjenju dobroho

należnosće přepodał, kotrež je duchowny też zasy k swojomu lěpšomu wužiwał. Arcbiskop drje njeje žanoho dobytka z toho měł, ale jomu je so tola husto radźiło, sebi druhoho radźićela wzać. Hdyž potom arcbiskop sam spózna, kak duchowny za pjenjezami žedźi a kajke bohatstwa je sebi hižo nakopił, potom joho sudnistwu wozjewi. To pak njebě zasy prawy puć, dokelž běše dyrbjał tamnoho duchownoho pola cyrkwinskeje wyšnosće wobskorźić. Potajkim bu arcbiskop, kotryž je hižo 40 lět, njeposłušnosće dla wotsadźeny.

Jendźelska. Jutrowničku wotměchu so we wšěch katolskich cyrkwjach Boże służby jako prózstwowe. Wěriwi modlachu so wo měr a dźěchu zhromadnje k swjatomu woprawjenju. Wjacy hač 50000 muži wobdźěli so, woni běchu do skupinow dźěleni. We Westminsterskej katedrali běše arcbiskop přitomny, a wěriwi spěwachu zhromadnje Božu mšu. Při wołtarju służachu 4 měšnicy, kotřiž běchu ze wšelakich krajow, a běchu we wójnje w polu přećiwo sebi wojowali. Zastupjerjo druhich krajow běchu też někotři přitomni. W Birminghamje praji tamniši arcbiskop, zo dyrbja mužojo přecy zasy a zasy so wo měr modlić. Žonam snadź modli so lóže, a hdyž so dźěći modla, potom jima to wutrobu. Hdyž pak so mužojo modla, potom dyrbi swět spóznać, zo njejedna so tu wo hrajku, ale zo je wěc jara khutna a zrudna.

Před 400 lětami wotćachu w Jendźelskej kralownje Hanje Boleynec (tak so wona z holčim mjenom powšitkownje mjenuje a z tym też swět připóznawa, zo njebě z prawom kralowna) hłowu. Kral Henrich VIII. běše so hakle 18lětny woženił z Khatu Aragonskej, kotraž pak běše 6 lět starša. Bórzy njemóžachu też wulke swjedźenje a swjatočnosće při kralowskim dworje wjacy potajić, zo kral swoju mandźelsku wjacy njelubowaše. Za to běše cyle zahorjeny za jenu knježnu z mjenom Hanu Boleynec, kotraž běše z towaršku kralowny Khaty. Běše hišće jara młoda, ale też rjana. Tola wona spózna bórzy, zo ma na krala wulki wliw, a jej so bórzy poradźi, krala pohnuć, zo by ju kralownu sčinił. Tohodla chcyše so kral wot swojeje mandźelskeje Khaty dźělić dać, ale bamž to njedowoli. Tak kral potom cyłu Jendźelsku wot Romskeje cyrkwje wotdźěli a jedyn biskop, kotryž běše jomu cyle podwólny, joho mandźelstwo rozdźěli, zo móžeše so nětko z Hanu Boleynec woženić. Wona běše potajkim sobu wina, zo so cyły kraj z namocu wot katolskeje cyrkwje wotdźěli. Pozdźišo samo kralowu woprawdźitu mandźelsku morichu, hdyž běchu we sudniskim jednanju, kotrež běše z hańbu za cyły kraj, dopokazać spytali, zo je wona mandźelstwo łamała. Ale někotre lěta pozdźišo wšak zeńdźe so Hanje Boleynec runje tak, Henrich da ju skóncować a woženi so z jenej z jeje towarškow. Haj, samo někotre žony dyrbjachu tak hišće swoje žiwjenjo dać. A tak bě so zabłudźił kral, kotryž běše sam přećiwo nowotarstwam we wěrje był a pisał, zo je mandźelstwo njerozdźělomne.

Jedyn jezuitski pater měješe swjate exercicije za studentow. Po exercicijach zhromadźichu so studenća a připrawichu we wšěch zalach univerzity swjaty křiž. Rektorej pak pósłachu pismo, w kotrymž joho prošachu, zo njeby to jako někajke spjećowanjo wukładował. Profesorojo w tym też tajke njewidźachu. Prajachu, zo su po wustawkach jenož tajke nabožne wustupy zakazane, kotrež mohłe druhowěriwych zranić. To pak so stało njeje.

Towarstwowy powěstnik.

Kedźbu! K jězbje do Wambořic (Albendorfa) a na druhe hnadowne městna w Šlezskej so zajimcy hižo pilnje zamołwjeja. Dalši chcyli to też bórzy činić, zo bychmy wědźeli, z kelko wobdźělnikami móžemy ličić. Překroči so ličba za jene awto (30 wosobow) jenož mało, njehodźi so za tych druhe skazać. Tuž rěka, so z časom zamołwić, hewak dyrbja posledni wróćo wostać. Městna, hdźež so jednotliwi zajimcy zamołwjeja, chcyłe sebi datum zapisać, hdy so to sta. Po tutym rjedźe so potom přijimuje. Jan Hajna.

„Jednota", tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu,

ma jutře njedźelu, 24. meje, wječor we 8 hodź. swoju **měsačnu zhromadźiznu** w Kolpingowym domje. Wo prawje bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Kedźbu!

Njedźelu Najswj. Trojicy přistupi katolska młodosć zhromadnje k blidu Božomu!

činjach, je nětko moje jeničke wjeselo, a štož zakomdźich, je nětko moja jenička bolosć.

Wostań swěrna, luba dźowka; dopomń so rad na Boha a noš joho stajnje we wutrobje! W nim namakaš swoje wjesela a w horju najlěpši pokoj.

Wěř mi, lube dźěćo, rěču wěrnosć! Njecham tebi ničo narěčeć abo potajić. Sym swět widźał a wěm, kajke we nim je, přetož běch z hrabju wjele na pućowanjach. Přińdźech do najwjetšich a najrjeńšich městow a přebywach tam tydźenje dołho při mnohich swjedźenjach a zawjeselenjach; jědźach najlěpše a pijach najdróžše wina, słyšach krasnu hudźbu a rěče wjesołych ludźi. Tola při wšitkich tutych šumjacych wjeselach wosta moja wutroba prózdna; mózu ći zawěsće prajić: jena jenička hodźina w modlenju, njech je, hdźež chce, dawa ći wjetšu dušinu wjesołosć hač wšón swětny hołk. Pytaj tohodla swoje wjesela w Bohu, tam zawěsće najlěpše namakaš.

Ty wšak wěš, lube dźěćo, zo w mojim žiwjenju na horju njepobrachowaše. Hdyž twoja mać wumrě, tehdy bě moja wutroba runja suchej, wuskhnjenej zemi, kotraž so pod horcym słóncom kwěka a za dešćom žada. Tak žadach też ja za pokojom, a w Bohu jón namakach. Moje dźěćo, też we twojim žiwjenju přińdu dny, hdźež twoja wutroba suchej, wuskhnjenej zemi budźe so runać. Ale tehdom njezadwěluj! Zemja njelačni podarmo za dešćom, Bóh jón w prawym času pósćele. Pytaj też ty tróšt a pokoj w Bohu a wón ći jón zawěsće da.

Měj, lube dźěćo, stajnje skałokrutu dowěru do Boha a Božeje předwidźiwosće! Bóh pomha tym, kiž joho lubuja, k dobromu; joho puć wjedźe přez horjo k wjeselu.

Wěš hišće, kajka žałosć naju přewza, hdyž tehdom na puću khory so zwjezech? Hlej, přez tutu moju khorosć je naju Bóh do tutoho ćichoho městna k tutym dobrym ludźom pósłał. Bjez tuteje khorosće njebychmoj tu zawěsće přišłoj; jenož naju bědnosć je tak wulku sobuželnosć tudy zbudźiła. Tak, luba Marja, wjedźe Bóh čłowjekow přez zrudobu k wjeselu!

Najwjetše horjo drje naju potrjechi, hdyž tebje tehdom padušstwa winowachu, hdyž ty w rjećazach ležeše, a *mój* w jastwje hromadźe płakachmoj a žałosćachmoj. Zawěsće z tutoho wulkoho horja wurosće hišće žohnowanjo za tebje, to we sebi začuwam. Tehdy, hdyž młoda hrabinka nade wšěmi holcami će wuzběhowaše, tebi suknju dari a tebje stajnje wokoły sebje měć chcyše, tehdy ty mysleše, zo sy zbožowna. Tola bě stracha, zo mohła při wšej česći a wjesołosći na Boha zabyć a zmyslenjo cyle na zemske złožić! Bóh je tohodla prawje derje z namaj měnił, zo wšitko hinak wjedźeše, zo tamne njezbožo na naju pósła."

(Přichodnje dale.)

Nowoměšnikej přeje joho mótka.

Służowniko Knjezowy,
Dżensa sy ty wjesoły;
Dołho sy so přihot'wał,
Derje wšitko dokonjał.

Biskop tebje wuswjeći,
Bójske mocy dał je ći!
My so z tobu radujemy,
pěknje sobu kwasujemy.

Boha z tobu prosymy,
Wšelke dary nosymy.
Ja ći njesu paćerje
Wot Božeje maćerje.

Njech će přewodżeja wšudże
a mać Boża z tobu budże,
Z tobu wšće budże stać,
Chcył-li swět će křižować!

Jeje puć bě ćeŕnjowy,
Na kóncu pak różowy;
Na różowcu paćeŕki,
To su jeje różički.

Wšědne różički so minu,
Tute pak ći njezahinu.
Różički su radosćiwe,
Bolosćiwe, krasnosćiwe.

Hdyž je modlo přeběraš,
Njebjesku wóń začuwaš;
Haj, w cyłym žiwjenju

Změješ mysl njebjesku! —
To ći přeje na primicy
Mótka a też druzy wšitcy.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 274.—281. z Radworja: Jurij Wićaz, Mikławš Mička, Hana Lukašowa, Mikławš Brycka (Kopr), Hana Pawlušowa, Pětr Hantuš, Mikławš Paška, Marja Ryćeŕka; 282. z Měrkowa: Mikławš Herlich; 283. z Kamjenjeje: Mikławš Kopr; 284. z Khelna: Franc Winaŕ; 285. z Bronja: Jurij Měškank; 286. ze Stróžišća: Jakub Rjeda; 287. z Budyšina: Madlena Bokowa; 288. 289. z Kulowa: Michał Möller, Jakub Comak.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 985.—987. z R.: H. L., H. P., P. H.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1083.: H. N.; 1084.: J. S.

Sobustawy na lěto 1933/32.

Čo. 1110.: H. N.; 1111.: J. S.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdżanskich skótnych wikach 18. meje 1936.

37 wołow, 68 bykow, 171 kruwow a jałojcow, 760 ćelatow, 661 wowcow, 3256 swini.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 41 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 37 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 70–75 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 58—69 hr. 3) Snadnje wuwite 47—57 hr. 4) Najšpatniše 44—46 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 48—53 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 48—50hr. 3) Mjasne wowcy 38–42 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 35—38 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 54 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160–200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy — hr.

Symjenja
za **pčołkacu pastwicu** (Bienenfutterweide)
a **kosmate kórčki** (Haargurken) **pčołarjam**
poskića
Symjenjeŕnja Rauchfuß
Žitne wiki 9. Telefon 2069

Dobre a rjane
wobućo
ma na składże
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Waš **fotograf** je
Foto-Šołta
w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratŕa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Připrawy a graty
za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk
groćanych pletwow.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad
wosebity grót, kiž ma deleka wuzke woka,
do wysokosće pak šěrše!
Železowy dwór
w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Kwasne dary:
Pórclin: złoto-kromki, różički, němske róże, win. łopjeno + blidne, kofejowe a čajowe servisy + wopr. „Rosenthal"-pórclin + Bleikristall a kristal-škleńcowe twory + worclowe, emaill. a železne sudobja + kofejowe młyny, mjasowe wjelki + drjewjane, korbowe a šćětkowe twory.
Wulki wubjerk!
Žane nućenjo ke kupjenju!
Kóždy kupjeny kruch so zaměni!
Wosebje tunje płaćizny!
Hausbedarf M. Pfuhl Znutř. lawska dr.

Märckel
Budyšin, Lawske hrjebje 6
poruča
lěćne kłobuki a čapki
tunjo a w jara bohatym wubjerku

Katolscy Serbja!

Štož dawno bě nuznje třebne, nětk mamy:

Bože mšě z romskoho misala
w maćerńej rěči

Witany to dar při kóždej składnosći

Na farach rjanu knihu dóstanješ:
z čerwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—**
ze złotym rězkom za hr. **5,50** koži **6,25**
„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

Ralbičanska „Lilija"
wuhotuje jutře njedźelu, 24. meje 1936,
w Bjeńšec hosćeńcu w Sernjanach
swój
spěwny wječor.
Spěwy, krótke wjesołe dźiwadło.
Reje za wopytarjow koncerta.
Započatk we 8 hodź.
Předsydstwo.

Prócesijón do Krupki.
Pjatk, 29. meje, rano w 5 hodź. Boža mša we Wotrowje, potom woteńdźemy. Wupokazy dla překročenja hranicy wot wjesnjanosty njejsu třebne; tute dóstanjemy kaž hewak w Berggießhüblu. M. Kokla, wjednik.

Dobra ručna toška je rjany dar za žony a holcy!
Kofry
T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu)

Himerec winańja na Mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědže

Frugleten sadowe kuski
spěchuja požiwanjo. Zhotowjene z čisto-rostlinskich wudźělkow z wolijom, we zawalkach po **25** pj., **45** pj. a wjetše
Reformhaus Clemens Schmidt, Budyšin, Hošic hasa 25

Na Bože stpěćo wječor 1/49 hodźin wotwoła Bóh přezahe, tola derje přihotowanu, w 32. lěće jeje žiwjenja, moju lubowanu, drohu, swěrnu mandźelsku, starosćiwu mać naju dźěsći, našu jeničku dźowku a sotru a přichodnu dźowku

Hanu Hórbankowu rodź. Rjebišec

do swojeje wěčneje domizny.

Pohrjeb budźe póndźelu, 25. meje, dopołdnja w 9 hodź. w Khrósćicach.

W **Kozarcach, Baćonju** a **Prawoćicach,** 21. meje 1936.

We hłubokej zrudobje w mjenje wšitkich:
Bohuměr Hórbank a dźěsći Pětr a Gerhard.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki-ćěrlu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

22. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **30. meje 1936** | **74. lětnik.**

Swjatki a swjata křćeńca.

To běše zawěsće swjatočny dźeń, hdyž něhdy po wulkej lijeńcy Noe z archi wustupiwši Bohu dźakny wopor woprowaše. Wopor so Knjezej spodobaše. Tučel so na njebju pokaza, jako znamjo, zo je Bóh zwjazk sčinił z človjekami.

Podobny, haj hišće wjele swjatočniši dźeń běchu prěnje swjatki, a je to dźensa hišće kóžda swjatkownička. We čim wobstoji tuta podobnosć? Swjaty Cyprian napisa: „Noeowa archa je znamjo katolskeje cyrkwje. Zwonka archi njeje nichtó žiwy wostał. Tak też njeje zwonka cyrkwje zbóžnosć, ale katolska cyrkej je jeničcy wozbožaca.“ — Tehdom stupi Bóh z njebjes, rěčeše z Noeom a pokaza jomu a joho swójbje sydombarbatu tučel jako znamjo, zo lijeńca ženje wjacy zemju njezapusći. Dźensa wuliny so Duch Swjaty na młodu cyrkej z wulkej jasnosću a krasnosću a wudźěli jej swoje sydom darow. A też nam stajnje hišće tute wudźěla přez swoje sydom swjatych sakramentow.

Prěni a najwažniši mjez nimi pak je swjata křćeńca. Tohodla swjeći so w kóždej farskej cyrkwi na vigiliji swjatkow kaž na vigiliji před jutrami křćeńska woda. Na prěnich swjatkach přiwda so na tři tysacy duši k cyrkwi a dachu so wukřćić. Tuž chcemy wo ważnosći a mocy swjateje křćeńcy rozpominać: što smy we swjatej křćeńcy dóstali?

1. Přeznaturske žiwjenjo.

Hdyž ty, luby křesćano, na swět přińdźe, měješe drje naturske žiwjenjo. Sy sobu přinjesł nadźiju na naturske mocy ćěła a duše, zo nawukneš widźeć, słyšeć, khodźić, dźěłać, myslić a chcyć. Tola parowaše hišće přeznaturskoho žiwjenja a mocow, zo by sebi mohł zasłužić njebjesku zbóžnosć. Na duši běše mortwy. Přez swjatu křćeńcu pak je Boža miłosć twoju dušu znowa přestworiła. Mysli sej Božu martru, z dobroho, rjanoho drjewa wurězanu. Tola někajki njelepy je ju sčinił, njeje so poradźiła a ma wohidny napohlad. Nětko pak přińdźe wumělcej do rukow. Tutón ju docyła předźěła, sčini z njeje krasny wobraz Khrystusowy, wobarbi a pozłoći ju rjenje. Je drje tesamsne drjewo, ale cyle hinaše wumělske dźěło. Tak bu też přez swjatu křćeńcu naša duša wša přeměnjena. Bóh je jej swoju samsnu podobiznu začišćał, je ju wuhotował ze spodźiwnej debu swojeje hnady, je jej přeznaturske mocy a nowe, wyšše a wěčne žiwjenjo dał.

2. Dźěćatstwo Bože.

Přez swjatu křćeńcu smy so stali dźěći Bože. Hdy bychmy wo njej dale ničo njewědźeli hač tole, kak dźakowni bychmy za to być dyrbjeli. Što sebi někotryžkuli hólčec abo holčka na to być zda, zo je nan někajki zastojnik, kubleŕ, abo wulki zamožity a wosobny knjez! Ale što je najbohatši človjek, kiž milijóny wobsedźi, pornjo knjezej njebja a zemje, kotromuž wšo, wšitko słuša? Što je najmócniši človjek, kiž stotysacam wojakow a milijónam poddanow rozkazuje, pornjo wšohomócnomu, njeskónčnje hordoznomu Bohu, kiž njeličomne hwězdy po jich pućach wodźi, kotromuž cyły swět služi a posłucha, wot kapki dešćika hač do šumjacoho morja, wot wački w próše hač do serafa při joho trónje? A tónle njeskónčnje krasny a majestotiski Bóh chcyše naš Wótc być, je nas za swoje dźěći přijał, chce, zo bychmy něhdy z nim w joho njebjeskim domje bydlili, za joho blidom jědli, na joho trónje knježili, to rěka na joho krasnosći a zbóžnosći dźěl měli.

Swjatomu Ludwikej, francózskomu kralej, njebě žane město w joho cyłym wulkim kralestwje lubše hač městačko Poissy. Wón też so rady podpisowaše: Ludwik z Poissy. Wěš čohodla? Dokelž bě tam křćeny był. A hdyž bu něhdy prašany, hač jomu město Rheims lubše njeje, hdźež je na krala krónowany był, wotmołwi: O ně! W Rheimsu dóstach jenož swětne kralestwo a hinitu krónu, w Poissy pak sym so syn njebjeskoho krala, Knjeza cyłoho swěta, stał, a zawdawk a prawo na njebjeske kralestwo a njezahinitu krónu wěčneje krasnosće dóstał.

3. Zhromadźeństwo swjatych.

Přez swjatu křćeńcu smy skónčnje też přiwzaći byli za sobustawy swjateje katolskeje cyrkwje, z kotrejž je Khrystus tak kruće zjednoćeny kaž štom ze swojej hałžku abo hłowa ze swojim ćełom. Swjaty Duch wjedźe cyrkej a wožiwja ju kaž duša člowjeske ćełO. Duša pak po cyłym ćěle jenak bydli, w nozy runje tak kaž w rucy, we wutrobje kaž we kóždym druhim stawje — tak też bydli přez swjatu křćeńcu Swjaty Duch w kóždym z nas. Tohodla praja japoštoł: „Wy sće temple Ducha Swjatoho".

Možemy też druhe přirunanjo wzać: Katolska cyrkej je jako wulka swójba, do kotrejež też my słušamy. Na zhromadnym wobsedźeństwje cyłeje swójby ma kóždy jeje sobustaw dźěl. Wšitcy swoji bydla w jenym domje, sydaja za jenym blidom. Hdyž ma so jedyn dobro, so wšěm derje wjedźe. Hdyž je jedyn njezbožowny, wšitcy sobu ćerpja.

Tak też my wšitcy dźěl bjerjemy na wšitkich pokładach swjateje cyrkwje, na přikład na jeje wučbje a jeje swjatych sakramentach. Na kóždym woporje Božeje mšě, kiž so wšědnje po cyłym swěće wjele tysac króć wopruje, mamy swój dźěl, kaž też na kóždym paćerju a dobrym skutku. A měšnicy a mniša a knježny spěwaja wšědnje hodźiny dołho. Też k twojomu wužitku su prózstwy lubych jandźe-
a swjatych, kotřiž jako lubowane překrasnjene dźěći
e za nas, za swojich běDnych bratrow a sotry, proša.
ž w horcych afrikanskich pěskach abo w zymnych sněho-
wych horach Lapplandskeje so misijonar prócuje duše za Khrystusa dobyć, a snano swoju krej za katolsku wěru přelije, abo hdyž hdźe pobožna knježnička krute pokutne žiwjenjo wjedźe abo ćežkokhorych wothladujo so wopruje, na kóždym maš, luby čitarjo a luba čitarka, swój dźěl. Hdyž tajke modlitwy a dobre skutki kaž mróčele worucha k njebju stupaja, potom pada njebjeska rosa też sobu na twoju khudu hubjenu dušu. To je zhromadźeństwo swjatych.

Tola při wšěm njesměmy rucy do klina położić, ale dyrbimy zmužiće z hnadu sobu skutkować. Swjaty Duch je na prěnich swjatkach Jězusowych wučownikow docyła přestworił. Ty wulki Božo! Před přikhadom Ducha Swjatoho běchu woni hišće na časne a swětne zmysleni. Wot swojoho Mištra słyšachu najrjeńše wučby, ale woni je njerozemjachu. Wón jim rěčeše wo njebjeskim kralestwje, ale woni so joho samo hišće před joho do-njebjes-spěćom prašachu, hdy wón swětne kralestwo israelskoho luda zasy założi. Hdyž jim wón wo poniżnosći rěčeše, chcyše kóždy prěni być mjez nimi. Hdyž jich pokornosć wuči, wołaja woheń a šwabl z njebjes. Hdyž jim powěda wo modlenju a stražowanju — woni spja. Hdyž pak běše Duch Swjaty na nich přišoł, třepota cyła hela před nimi. Woni su wězo z tutej hnadu a mocu sobu skutkowali. Čiń też ty tak! Abo chceš so ty jako jenički lěni wot druhich sobu ćěšić dać? Njechaš ty z talentami wikować, kotrež je ći Swjaty Duch do křćeńskoho lista zwjazał, zo by wotrostł k wěčnomu žiwjenju?

„Popřej, wšohomócny Božo, zo bychmy, kotřiž swjatočnosć dara Swjatoho Ducha swjećimy, zahorjeni z njebjeskimi žadosćemi, žadali za kužołom žiwjenja!" Jj.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Naša Budyšska „Jednota" wotmě zańdźenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu w Kolpingowym domje. Wopyt běše spokojacy. Po postrowjenju a wuspěwanju kěrluša, pokaza předsyda knjez kantor Šołta na nowu wudatu knižku, z romskoho „Misala" do serbšćiny přełoženu. Dale spomina za našu wosadu, kaž też za šulu ważna dźeń: prěnje swjate woprawjenjo našich dźěći a přečita k tomu podawiznu z „Kat. Posoła" z lěta 1. meje 1886. Knjez kapłan Cyž pokaza tohorunja na dźensniši ważny dźeń, wosebje, zo tutón raz w našej wosadźe pjatnaće serbskich dźěći k prěnjomu swjatomu woprawjenju přistupi, a wobkrući, zo by kóžde lěto so tuta ličba zwjesć hodźała. Přednošowaše potom wo wudatym wokolniku swjatoho wótca Pia XI. wo měšnistwu, wo joho nadawkach a swjećiznach. Na kóncu wobroći so rěčnik hišće k serbskomu duchownomu dorostej, za kotryž mamy so starać. Za poskićeny přednošk wupraji so rěčnikej wutrobny dźak. Jako nowe sobustawy zastupichu do towarstwa knj. Jakub Šajba a knježna Madlena zwud. Hiccyna, Rězniska hasa. Namjetowaše so, zo bychu so za sobustawy „Pobožneje Jednoty Maćerje Dobreje Rady" nowe swjećatka zhotowiłe. Skónčnje wuradźowaše so hišće wo założeńskim swjedźenju a wuléće. Wulět wobzamkny so na njedźelu 21. junija do klóštra Marijinoho Doła. Štóž chce sobu jěć, ma so najpozdźišo hač do třećoho dnja swjatkow na farje pola knjeza kapłana Cyža zamołwić. Jězba budźe 2 hriwnje płaćić.

— Kaž kóžde lěto tak wotmě so też lětsa w cyrkwi Našeje Lubeje Knjenje na njedźeli do swjatkow prěnje swjate woprawjenjo móličkich. Po měsacy dołho trajacym přihotowanju doma a w šuli móžachu dźěći skónčnje radostny dźeń swjećić. Na rańšich kemšach 1/28 hodź. přistupi na 50 dźěći ze zaswěćenej swěčku k wołtarjej a wobnowi křćeński slub. Na dopołdnišich kemšach dóstachu serbske dźěći po zwučenym wašnju prěnje swjate woprawjenjo. Běše jich lětsa 15, rjana ličba za Budyšske poměry. Wjetše šulske holcy małe dźěći k wołtarjej wjedźechu. Na swjatočnosći mějachu wosebje starši kaž też dalši přiwuzni sylny podźěl. Popołdnju zeńźechu so dźěći pola miłosćiwych sotrow ke kofejej a bjesadźe. Wječor skónči nyšpor z Te Deum tónle ważny dźeń za naše dźěći. Njech wostanu jich duše čiste a sylne w swětle Božeje hnady!

— Kaž słyšimy, ma Domowina druhi dźeń swjatkow wulět do Hodźijskeje wokoliny, na Darinske hrodźišćo.

Z **Khrósćic.** Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 3. junija 1936, w Khrósćicach pop. w 2 hodź. pola Wjeńkec, we Worklecach pop. w 1/44 hodź. na šuli.

Z **Marijineje Hwězdy.** Wo prawym ludowym zjednoćeństwje swědčeše wulět klóštrskich dźěłaćerjow, kiž so zańdźenu wutoru do južneje Łužicy wotmě. Na nim wobdźělichu so też knjez zastupowacy propst, rentmištr a ratafski inšpektor a na 68 dźěłaćerjow a přistajenych. Tři najstarših z nich, kotřiž hižo přez 30 lět njepřestawajcy w klóštrskej službje steja — a to Pawoł Bur, Pawoł Pjekař a Marja Trucec — buchu z tym počesćeni, zo smědźachu w klóštrskim privatnym awće sobu jěć. Tamni wužichu awtobusaj z Kamjenca. Jara zwjeselace je, zo klóštrske knježstwo hnydom do prózstwy swojich swěrnych dźěłaćerjow zwoli, a też duchowne a hospodarske wjednistwo so na wuléće swojich ludźi wobdźěli. Rano we wosmej hodźinje wotjědźechu přez Budyšin, Lubij hač do Herrnhuta, hdźež sebi zarjadnistwo tamnišeje bratrskeje gmejny wobhladachu. Potom jědźechu přez Bjarnaćicy, Wostrowc do klóštra Marijinoho Doła, hdźež jich najprjódcy wobkuzłaca dolina rěki Nisy přewza. Na to zeńźechu so w rumnej delency k zhromadnomu wobjedej, hdźež knjez P. Romuald wobdźělnikow w mjenje hnadneje knjenje powita, štož knjez propst Rafael za tamniši klóštr činješe. Jedyn dźěłaćer dźakowaše so klóštrskomu knježstwu za zmóžnjeny wulět. Po wobjedźe wobhladachu sebi mnohim hišće njeznaty klóštr, joho wosebitosće a rjanosće.

Jedyn dźěl poda so do parlatorija, hdźež mějachu přileżnosće, z wjacorymi knježnami poréčeć, hdźež je jich tam tola rjana ličba ze serbskeje Łužicy. Tak zańdźe čas spěšnje, haj překhwatnje. Po kofeju nastajichu so na dalšu jězbu přez Hirschfelde, z wotkel naš elektriski prud dóstawamy, přez Žitawu na horu Oybin, kiž ma podobnosć kołča. Bohužel bě z młhu wobdata, a k tomu so hišće dešćowaše, štož wopyt a wuhlad haćeše. Po dwěhodźinskim přebywanju wróćichu so wulětnicy přez Herrnhut zasy domoj a běchu tu krótko do mejskoho nyšpora. Po nim podachu so do skótnicow a na Pančičanski dwór k zhromadnej wječeri. Wšitcy běchu cylički dźeń wjesołeje mysle a dźaknje budża wobdźělnicy na tutón prěni zhromadny wulět hišće dołho spominać. To bě raz ze wšědnoho žiwjenja pozběhowacy skutk, kiž knježstwo a dźěłaćerstwo zbliži a wotpowědnu lubosć a přiwisnosć spěchuje.

Z Ralbic. Zańdźenu njedźelu wuhotowa naša „Lilija“ w Bjeńšec hosćeńcu swój spěwny wječor. Ze wšěch stron běchu tu hosćo a lubowarjo serbskoho spěwa přikhwatali. Program wobstoješe jenož ze štyrihłósnych spěwow za měšany khór. Ze spěwom „Khwalena budź rjana kwětka“ so spěwny porjad pod nawjedom młodoho dirigenty knjeza wučerja Rječki dosć derje zahaji. Na to powita předsyda knj. Brojeŕ wšěch lubych hosći w serbskej a němskej rěči nanajwutrobnišo, jim někotre wjesołe hodźinki přeju. Spomni při tym też na našoho wjednika, na čož so třikróćna sława na njoho wunjese. K tomu přizamknyštej so narodnej hymnje. Potom slědowaše dalšich sydom spěwow wot dr. Pilka, Bj. Krawca a M. Nawki. Wšě spěwy buchu derje wuwjedźene a mócny přiklesk swědčeše, zo su sebi spěwarjo a dirigent wšitku prócu dawali, něšto hódnoho přednjesć. Z połnym prawom móže so prajić, zo je „Lilija“ ze swojim koncertom pokazała, zo ma nahladny zdonk spěwarjow, kotřiž něšto móža a pod swojim wustojnym wjednikom ze zahorjenjom dźěłaju. Je hižo na jich mjezwočach pytnyć, zo rady spěwaja a to hišće wšo z hłowy; to je wulka lěpšina docyła. Přetož hdźež so z hłowy spěwa, tam so jasnje a zrozemliwje spěwa a je też lubše dźěło za dirigentu. Tak ma jich wón lěpje w mocy a móže z nimi wšo tak wuwjesć, kaž sebi to přeje. Najbóle zwjeselace na tym wječorku bě, zo běchu tu skoro wšo młodostne wobliča, kotrež na koncerće wohladachmy. To je zdobom z jasnym dopokazom, zo naša młodźina počina zasy zajim měć za naš luby serbski spěw. Po koncerće sćěhowaše žortny dźiwadłowy wustup: „Bosćij Kliborak“. Hrajerjo sebi wulku prócu dawachu a tak dosć smjeća z jich wustupom wuwabichu. Wjesoła rejka skónči derje poradźeny koncert. Přejemy „Liliji“, zo by dale tak kćěła!

Přińdź, swjaty Ducho, rozswěć nas!

Dźensa wozjewjeja nam zwony swjatočnje narodniny cyrkwje. Nic dołho po smjertnym dnju jeje bóžskoho założerja, kaž dźěn też jeje kolebka na Zionje njedaloko rowa při nozy Kalvarskeje hory stoješe. Joho posledni skutk dyrbješe być wupósłanjo Ducha swjatoho, drje posledni a tola dale trajacy skutk njesměrneje, njeskónčneje swěry. Sedźo na prawicy Wótca je jón dokonjał. Hakle potom bě joho dźěło dokrónowane — stare spadny, nowe so natwari. We šumjenju wětra přińdźe Duch swjaty dele. Tón samy duch, kiž něhdy w spočatku časa, při stworjenju swěta, nad zemju so znošowaše, pušći so nětko na młodu cyrkej dele, Boži swjaty duch, kiž wšo ponowja a wobličo swěta w Božej mocy přeměnja.

„Hdyž bě so dźeń swjatkownoho swjedźenja přiblížił, nasta nadobo z njebja šumjenjo, kaž přikhadźacoho wětra.“

W šumjenju wětra přińdźe duch Boži dele. Wětr přinoša nowy počas, nowy swětowy čas, nowe ludowe naléćo. Potorhuje zhniłe, dodźeržane, znutřka khore štomy, pod joho mocu so łamaja. Roztaja spěšnje a mócnje sněhowe sepje na horach. Wubudźuje a přiwjeduje bórzy nowe nalětnje žiwjenjo do wyšin a dolin: wobraz swjatkownoho wětra, duchownoho wěća z njebjeskich wyšin. Stary zakoń so rozlemi. Hižo dawno dodźeržana zynagoga spaduje před mócnym njeměrom a hibanjom. Wona bě jenož twarski róšt. Bóžski twarc Jězus bě přišoł a pod tutymi róštami twar wěčnoho, swětwobjimacoho Božoho kralestwa započinał, kotrohož założki kruće a hłuboko sahaju; tak su róšty zbytne. Hač do lěta 70, do zapusćenja města Jerusalema, buchu cyle wotstronjene.

Farizejstwo so zwjeze. Bě dawno hižo prózdne a znutřkownje wupróchnjene. Jich zwonkowne wuswjatosćenjo njepłaći ničo před duchom, před swjatym Duchom, kiž do najhłubšich nutrin człowjeka hlada. Evangelium hórskoho

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

„Wón, naš dobry, swěrny Bóh“, dźeše khory po krótkim wodychnjenju dale, „twoje ćerpjenjo hišće k twojomu zbožu wobroći. Wón je, toho so kruće nadźijam, mój paćeŕ wusłyšał. Zawěsće też twoju njewinosć hišće zjawnje wobswědči. Ja wšak to wjacy njedočakam. Haj, Marja, zbožo a wjesołosć z twojoho horja zakćěje, a ty změješ hišće wjesołe dny tu na zemi.

Njepodaj so tohodla ženje zemskim starosćam, też we nuzy nic. Bóh so stajnje za nas stara, hdyž so dowěrjamy joho předwidźiwosći.

A tak, luba dźowka, kaž wšě horja, kiž na tebje přińdźechu, budźe też tuta moja poslednja khorosć a moja smjerć k twojomu zbožu.

Lube dźěćo, hdyž słowo „smjerć“ jenož mjenuju, ty płakaš. O njepłać tola! Njewobhladuj smjerć jako něšto hrózbne! Nawopak, je něšto zwjeselace! Njech tebi hišće słowčko poréču, kaž we swojim času doma w našej zahrodcy při naju zhromadnym dźěle. Dopomniš so hišće, kak wusywach wšelake symjenja? Na nich njebě hišće widźeć, kajke łopješka z nich wurostu a kajke płody ponjesu. Ze zemje dyrbi symjo wurosć, zo by rostlina na čertwym powětře, na ćopłym słóncu, w dešću a rjosy so wokřewiła a rjenje zakćěła. Ty so tola kóždy raz wjeseleše, hdyž rostlinki přesadźowach, zo bychu mohłe lěpje so rozpjeńčić. A tak je też z nami człowjekami. Tu na zemi nimamy wostaća. Bóh je nas tu tak rjec wusył, zo by widźał, kajki płód ponjesemy. Hdyž pak smy wurostli a płód njesli, potom nas do rjeńšeje zahrodki přesadźi, do krasneje njebjeskeje.

Tuž njepłakaj, luba Marja! Hlej, ja změju so w tamnym žiwjenju tola wjele lěpje. Kak so wjeselu, zo nětko bórzy k Bohu přińdu! Kak derje budźe, skónčnje móc wotpołožić ćěło, kotrež nam telko starosćow čini! Wěš hišće, kelko wjesela na rjanych słónčnych dnjach w našej zahrodcy mějachmoj? Hlej, też njebjeski paradiz so tajkej słónčnej zahrodcy runja, a do tuteje krasneje krajiny nětko přińdu. O, budź tola prawje pobožna, zo bychmoj so tam zasy wohladałoj! Wšelake horjo smoj tu na zemi zhromadnje njesć mělo. Tam pak budźemoj w samej radosći a zbožnosći zjednoćenaj, a ničo naju njebudźe dźělić. Też twoju mać tam nětko bórzy zasy wohladam. O, kak so toho wjeselu! Marja, wostań pobožna; też při wšěm zemskim zbožu, traš ći popřatym, njezabudź na tamne wěčne wjesela, kotrež su nam w njebjesach přihotowane! Tam chcemoj jónu z maćerju tebi wjesele napřeco přińć a do naju srjedźizny će přiwzać. Njepłakaj tohodla, lube dźěćo, ale wjesel so na to!“ — —

Tak powučowaše nan poslednje dny swojoho žiwjenja swoju dźowku. Joho słowa běchu kaž dobre symješka, do płódneje role wusyte.

prědowanja, wěrneje znutřkowneje pobožnosće a podaća do Božeje wole, nastupuje swoje knježstwo. Wšo wopačne so wukadźuje, jenož čista wěrnosć před Duchom wěrnosće wostawa.

Bojosć a njerozsudźitosć japoštołow ma kónca. Wšo wopačne a hrěšne w nich so sypny. Cyli mužojo, woprawdźići rjekojo stoja tu, w bóžskej mocy skrućeni, kaž duby w lěsu, kotrychž korjenje při šumjenju wětra so hišće hłubje zapřimuja. To su stołpy, kotrež maja mocy, třěchu swětoweje cyrkwje njesć.

Stary hrěšny człowjek so zwjeze, duch Boži počina knježić. Wuhonja wšo hrěšne. Je cyłe swětło a zahanja ćmu. Wukhadźa z njebjes a zahna ju wospjet do ćmowych hłubin. Wjedźe k dobyću a da słabomu człowjekej mocy, wšě lečenja djabła předobyć. Ze swjatym Duchom njemóže hrěch hromadźe bydlić. Wšo so ponowja: stare pada, nowe so dobyćefscy natwaruje, a Božoho Ducha móc wjedźe wšo k dobromu kóncej.

Swjatkowny wětr šumi. Šumjenjo swjatoho Ducha z wyšin wospjetuje so w našich wutrobach. Štóž so jomu njepodawa, štóž štomiska stareje hordosće a sebjedowěry dale rosć dawa, tomu płaći słowo Křćenika: „Hižo je sekerc na korjeń złožený".

Swjatkowny paćeŕ njech hłuboko z wutrobow postupuje: Njech přińdźe Duch Boži, zo by nas wobnowił, zemske zmyslenjo wuhnał, njebjesku mysl nam přinjesł a žadosć za nowym žiwjenjom. za swjatym žiwjenjom w Bohu.

Ducha mamy nadosć w dźensnišim swěće, ducha w starych wědomosćach, pokrokach a wunamakanjach, ducha zdźěłanosće, wuslědkow, wobkhada, módy a zawjeselenjow. Ale nam pobrachuje swjaty Duch, tón duch, kiž je swjaty a nas woswjatosćuje. Njech do nas přińdźe swjatkowne ranjo, w šumjenju swojeje hnady stare rozłamajo, nowe natwarjejo: „Přińdź, swjaty Ducho, wozbóž nas!"

Radwořske towarstwo młodźencow woswjeći swój 25lětny jubilej.

Před 25 lětami je tehdyši Radworski knjez kapłan Mikł. Dórnik serbske towarstwo katolskich młodźencow w Radworju założił. Zańdźenu njedźelu, 24. meje, woswjeći nětko towarstwo swój sleborny jubilej. Khór młodźencow zahaji wječor z rjanym swjedźeńskim hronom. Předsyda towarstwa, knjez Pawluš, powita połnu žórlu wosebje přeprošenych hosći, předewšěm zastupjerjow bratrowskich towarstwow, kotřiž běchu so w nahladnej ličbje, samo z Kulowa, zešli. Swjedźeńsku narěč měješe wosadny syn a něhduši sobustaw jubilejnoho towarstwa, knjez kapłan Jan Andricki z Budyšina. Dótknywši so stawiznow towarstwa a pokazawši na wuspěšne a spomožne skutkowanjo towarstwa za wosadu, narod a wótčinu, pokaza, kak ma towarstwo tež dźensa a runje dźensa wulke zaměry a ważne nadawki dopjelnjeć. Ma być žro młodeje Khrystusoweje

Katolska młodźina!

Biskopja Němskeje přeprošuja tebje, katolska młodźina, zo by na swjedźenju swjateje Trojicy swjatočnje so wuznała ke katolskej wěrje. Tohodla zarjaduja so we wšitkich farskich cyrkwjach na lětušim wysokim swjedźenju swjateje Trojicy wosebite Bože służby a cyła katolska młodźina přistupi na tutej Božej mši **zhromadnje k blidu Božomu.** Też na nyšporje budźe swjatočna wuznawanska pobožnosć z prědowanjom.

Katolski młodźenco!

Katolska knježna!

Katolska młodźina, pokaž na tutym dnju, zo kruće stojiš k Bohu lubomu Knjezej!

Katolska młodźina, pokaž swětej, zo rady słyšiš hłós biskopow a swěrnje dopjelnješ jich prózstwu!

Zhromadnje přistupmy k wołtarjej Božomu, k Bohu, kiž zwjeseluje nas wot młodosće!

XII.

Jakub zemrě.

Marja wědźeše, zo nanowe mocy hladajcy woteběraja. Knjez farař z Wólšina nana časćišo wopytowaše a pokoješe też kóždy króć Marju. Hdyž nětko widźeše, zo so joho žiwjenjo kónči, přihotowaše starca na wotkhad do wěčnosće. A nan zdźěli to swojej dźowcy, k njej takle rěčo: „Luba Marja! Sym so nětko wuspowědał a moje dušine należnosće zrjadował, a da-li Bóh, dóstanu jutře khlěb žiwjenja z ruki našoho luboho knjeza fararja."

Na blizku smjerć nanowu myslo so Marja postróži a płakaše. Tola hnydom so zasy zhrabawši wotmołwi: „Ty maš prawje, luby nano, što móhli lěpšoho činić, hač we našim horju a hubjeństwje k Bohu so wołać?"

Zbytny dźeń a cyły wječor so Jakub modleše a rěčeše mało. Z wulkej pobožnosću so nazajtra rano w swjatym woprawjenju ze swojim Bohom zjednoći. Nadźija na wěčnu zbóžnosć joho wobličo rozjasni. Marja při nanowym khorołožu klečeše, płakajcy so modlo. Też bur, burowka a wšitcy domjacy běchu so tu zešli.

„Nětko je mi lohko wokoło wutroby a sym spokojena", rěčeše Marja, „nětko tak prawje widźu, zo nam naša křesćanska wěra w nuzy a smjerći zawěsće prawy njebjeski pokoj dawa."

Jakub bě smjerći blizko. Domjacy jomu wjele dobrotow wopokazowachu. Wjele króć wob dźeń přińdźe pak bur, pak burowka do jstwički, zo byštaj za khorym pohladałoj. Kóždy raz so Marja jeju prašeše: „Njeměnitaj, zo nan traš hišće so wustrowi?"

Burowka pak jej na to wotmołwi: Lube dźěćo! Dlěje tu zawěsće njebudźe, doniž so štomy njezazelenja."

Wot nětka hladaše Marja starosćiwje přez přez małe wokno do zahrody. Přikhadźowace naležo hewak přecy z wjesołosću wočakowaše. Tola tón raz hladaše zrudnje na prěnje łopješka štomow, a radostny ćikot ptačkow njemóžeše rozwjeselić jeje wutrobu, a też zakćěwace sněhowki nic. „Ach, mój Božo", dźeše wona, „wšitko znowa wožiwja a wšo so z nowej nadźiju napjelnja. Jenož mój luby nan dyrbi tu tak bjeze wšeje nadźije na smjerć čakać! Ně, nic bjeze wšeje nadźije. Wšak tola po słowach Jězusa docyła njewumrěje. Wón jenož swoje ćěło wotpołoži, wón sam pak počina tam horjeka žiwy być!"

Druhdy Marja jomu něšto čitaše; to činješe z jasnym hłosom a z wulkej pobožnosću. Najradšo słyšeše khory poslednje rěče Jězusowe. Jónu w nocy, hdyž bě sama při nim a měsačk rjenje do jstwy swěćeše, mału jstwičku rozjasnjejo, přeješe sebi nan, zo by jomu hišće junkróć Jězusowu poslednju modlitwu předčitała. Marja nimale dopalenu swěčku zaswěći a čitaše.

„Nětko daj knihu mi", nan na to rjekny, „a poswěć mi tróšku."

Marja poda jomu knihu a jomu swěćeše.

„Słyš, Marja", praješe, „to dyrbi mój posledni paćeŕ za tebje być!"

K 25lětnomu jubilejej towařstwa młodźencow w Radworju

24. meje 1936.

Swjedźeńske hrono wot Józefa Nowaka.

Prěni: Swjaty je nam tutón dźeń.
Pluh dźens błyšćaty samlutki stoji w polu,
Kosa wopušćena njesyče dźens holu.
Pjećadwacyći lět je so minyło,
Zo ma Radwoŕ młodźencowske towařstwo.
Swjaty je nam tutón dźeń!

Wšitcy: Swjaty je nam tutón dźeń!

Prěni: W rjanej meji swědomi smy swojej' młodosće,
So wjeselimy kćěwa, žiwjenja a radosće,
Swojej' česće, dobroh' mjena, bratrowskej' lubosće.
Bratŕa smy!

Wšitcy: Bratŕa!

Prěni: Samsnej' krewje.

Wšitcy: Samsnej' krewje.

Prěni: Samsnej' wěry.

Wšitcy: Samsnej' wěry.

Prěni: Krući w swěrje.

Wšitcy: Krući w swěrje.

Prěni: Tohodla samsny naš puć, kiž w nocy nas wjedźe
Do jasnoh' ranja, běłoho dnja a swobody.
My kročimy doprědka, ale nic sami,
Bratŕa po wěrje a krwi su z nami.
Stojimy ramjo při ramjenju,
Stojimy bratr při bratru.

Wšitcy: Stojimy ramjo při ramjenju,
Stojimy bratr při bratru.

Prěni: Ty žohnuj nas młodych, naš posledni wodych, Khryst Kralo!
Ći poswjećamy — Khryst Kralej a joho swjatej maćeri!
Žohnuj nas, kralowna Marija!

Wšitcy: Kralowna Marija!

Prěni: Wutorhń nas djabołskej złósći,

Wšitcy: Kralowna Marija!

Prěni: Wumož nas z hrěcha a helskeje winy,

Wšitcy: Kralowna Marija!

Prěni: Kralowna, Ty chcyła nas škitać na ćěle a duši,
Ty chcyła nas skubłać na njekhabłacych muži!
Tuž kěrluš ji zanjesmy z hłubokich duši:

Spěw: „Nas hodźina woła . . .“

wosady. Młody trjeba přikład, wosebje přikład towařša. Młody trjeba towařšnosć, pěknu a přistojnu. Młody trjeba swojorazne wukubłanjo, zo by so wuwił ke křesćanskomu mužej. Towařstwo dawa rjap wšěm khabłacym a bojazliwym. Cyrkej woła młodźinu a my, jeje stawy, słyšimy hłós biskopow a mamy so po hesle, kiž rěka: „Dźeržimy swěru Cyrkwi, ludej a wótčinje. Za swjedźeńske předstajenjo běchu sebi młodźency wubrali jara přiměrjenu nowu hru wot Kubšćana

„A wón so takle modleše: „Wótče! Njebudu wjacy dołho na tutym swěće, ale tuta tu hišće khwilu wostanje; ja přińdu — toho so nadźijam — k tebi! Wótče najswjećiši! Zakhowaj ju w twojim mjenje před zahubu! Tak dołho hač ja při njej běch, spytach ju w twojim mjenje zakhować. Nětko pak přińdu k tebi. Njeprošu će, zo by ju z tutoho swěta wotewzał, ale zo by ju přede wšěm złym zakhował. Mój najswjećiši Wótče, daj, zo by też wona jónu tam přišła, hdźež ja dóńdu! Amen.“

Marja stoješe płačo při łožu a dźeržeše hišće zaswěćenu swěčku.

„Haj“, dźeše nan k njej, „tam budźemy Jězusa we joho krasnosći widźeć, kotruž je jomu Bóh před stworjenjom swěta dał; tam so też mój zasy wohladamoj!“

Na to so nan zasy lehny, zo by wotpočnył. Knihu w rucy zdźerža; běše to nowy testament, kotryž bě sebi kupił po wuhnaću z hrodu Walstina, hdyž bě sebi prěnje pjenjezy nalutował.

Za khwilku nan znowa započa rěčeć: „Dźakuju so tebi, luba Maija, za wšu lubosć, kotruž sy mi při mojej khorosći wopokazowała. Ty sy štwórtu kaznju swěrnje a z wjesołej wutrobu dopjelnjała. Tohodla so ći hišće derje na swěće póńdźe, byrnjež će khudšu tu zawostajił. Njemóžu ći ničo wjacy dać, hač swoje požohnowanjo a tutu knihu. Wostań sprawna a dobra, luba dźowka, potom moje požohnowanjo na tebi zhubjene njebudźe! Požohnowanjo nana, kotryž so Bohu dowěrja, je dobrym dźěćom wjacy hódne, hač najbohatše herbstwo. Tutu knihu pak sebi zdźerž k dopomnjeću na swojoho nana, je wšak jenož někotre pjenježki płaćiła; jeli pak w njej pilnje čitaš a so po njej změješ, potom ći najdrohotniši pokład zawostajich. Přetož kniha wopřija słowo Bože, a tute ma móc, zbóžnych sčinić tych, kotřiž do njoho wěrja. Čitaj kóžde ranjo něšto rynčkow, k tomu při wšěm dźěle zawěsće khwilki namakaš. Budźe-li ći to abo tamne njejasne, dźi k swojomu dušepastyrjej a proš joho wo rozjasnjenjo, kaž sym to też ja stajnje činił. Najwažniše wěcy w knizy pak su za wšěch człowjekow jasne. Toho so dźerž, to sćěhuj, přetož to ći sawěsće žohnowanjo přinjese. Hlej, tuta jenička rjadka: „Hlejće lilije na polu...“ je mje wjacy nawučiła hač wšě knihe, kiž we swojej młodosći čitach. Hłuboki zmysł tutych słowow je mi wjele wjesela dawał.“

Rano wokoło třoch rjekny nan: „Marja, mi je tak styskno. Wočiń tola khwilku wokno!“

Marja to sčini. Měsačk wjacy njeswěćeše, ale ćim jasnišo so błyšćachu hwězdy.

„Hlej, kak rjane je njebjo! Što su kwětki tu na zemi pornjo njezahinitym hwězdam! Tam ja nětko přińdu! O, kak so toho wjeselu! Budź pobožna, zo by też ty jónu tam přišła!“

Z tymi słowami zwjeze so na swoje łožo a wusny — zbóžnje. Marja sebi mysleše, zo je joho słabosć přewzała. Ženje hišće mrějacoho widźała njebě. Styskniwa běžeše domjacych wubudźić. Wšitcy přikhwatachu. Hdyž Marja zasłyša, zo je nan morwy, wobja joho ćěło, hórcy płakajo: „Luby dobry nano, z čim mohła ći zarunać, štož sy na

„Paliwaka“, kotraž so hakle druhi raz na serbskim jewišću předstaji. (Prěni raz w Bukecach.) Hrało je so jara derje. Režija bě w najlěpšich rukach. Hrajerjo swoje róle wobknježachu. Wšo dźěše hładcy, rěčeše so jasnje, hraješe so ze začućom. Tohodla a dokelž běchu też drasty, po naćisku našoho molerja Měrćina Nowaka wot mandźelskeje spisaćela hry, knjeza wučerja Wjele zešite, wurjadnje rjane, kaž też kulisy a wobswětlenjo přihódne, zawostaji hra hłuboki začišć pola wšitkich přihladowarjow. Wosadny knjez farař Józef Nowak rěčeše wšitkim přitomnym z wutroby, hdyž so přitomnomu spisaćelej noweje hry, knjezej wučerjej Wjeli-Bukečanskomu z wutroby podźakowa, nic jenož w mjenje towarstwa a wosady, ale cyłoho serbskoho luda, zo je nam tute rjane a drohotne dźiwadło wobradźił. Bóh luby Knjez spožč jomu čiłosć a strowosć, zo by hišće wjacy tajkich hrow napisał. Też joho mandźelskej słuša wulki dźak. Knjez arcměšnik Jakub Žur-Ralbičanski wupraji w mjenje přitomnych zastupjerjow bratrowskich towarstwow wutrobne zbožopřeća. Młodźina je žro wosady. Bóh dał, zo by tele žro strowe wostało. Potom budźe też w přichodźe dobrych płodow. Tak je so jubilej Radworskoho towarstwa młodźencow hódnje woswjećił. Njech towarstwo zbožownje a spomožnje skutkuje kaž hač dotal, kroči dale k złotomu jubilejej napřeco.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Swjatkownička je lětsa runje poslednjeje meje. Na tutym dnju pak woswjeći Swjaty Wótc swoje wosomdźesaćiny. Tohodla zarjaduje romski komitej za putnikowanjo do Roma wosebite, mjezynarodne putnikowanjo katolskoho skutka. Zastupjerjo katolskoho akcijóna ze wšěch krajow so 31. meje pola bamža zhromadźa. Delegacije wobdźěla so najprjedy na swjatočnych Božich służbach a potom změja audijencu pola Swjatoho Wótca. Wón staji jim při tym zasy wěste nadawki a potom chce so z nimi rozrěčować wo prócowanjach a wuspěchach katolskoho skutka a wo tym, štož by hišće nuzne było k lěpšomu wuspěchej. Dale namołwja romski komitej wubjerki katolskoho akcijóna we wšěch krajach, zo bychu swjatkowničku wosebite swjatočnosće k wopomjeću bamžowych narodninow zarjadowali. Chcemy so też my katolscy Serbja na tutym dnju wosebje za našoho wyššoho pastyrja modlić!

W Francózskej běše mjezynarodny wubjerk wubědźowanjo wupisał. Jednaše so wo to, spisać najlěpši roman, kotryž by njezmysł a surowosć bolšewisma najlěpje pokazał. Wobdźělić smědźachu so wšě spisowaćeljo wšěch rěčow. Prěnje myto dósta spisaćelka Alja Rachmanowa ze swojim romanom „Twornja nowoho človjeka“. Wona běše za tutón nadawk hižo tohodla stworjena, dokelž je cyłu młodosć w Ruskej přebywała a bolšewisku revoluciju sobu dožiwiła. Swjaty Wótc je nětko wubjerkej, kotryž je mytowanjo wupisał, list pósłał. We nim wón tajke prócowanja skhwaluje a praja, zo móže wosebje pismowstwo přećiwo błudej bolšewisma wuspěšnje skutkować. Pismowstwo je prěnja bróń přećiwo komunismej.

„O. R.“ pisa wo katolskim zwjazku, kotryž so wo holcy stara, kotrež do cuzby, wosebje do druhich krajow, na służbu ćahnu. Skutkowanjo tutoho zwjazka dyrbjało po prawym być jeničke swědomjopřepytowanjo našoho časa a modernoho swěta. Tutón zwjazk wě, kelko holcow na wšelake wabjenja do wukraja dźe a tam do domow přińdźe, z kotrychž so wjacy domoj njezwěri. W programje zwjazka wšak steji hnydom, zo chce skutkować też přećiwo wikowanju ze žónskimi a dźěćimi. Policija a statne organy so při podobnych prócowanjach a přepytowanjach husto na tutón katolski wubjerk, kotryž ma wotšćěpki we wšěch krajach, wobroćeja a jón wo podpjeru proša.

Němska. Kaž smy pisali, dyrbja wot nětka też wšitcy katolscy bohosłowcy w dźěłowej służbja poł lěta dźěłać. Hinak pak je to pola wojerstwa. Theologiju studowacy, kotřiž maja wot biskopskoho ordinariata dowolnosć, na měšnistwo so přihotować, so najprjedy na lěto wot wojerstwa wuswobodźa. Jeli woni potom dale při swojich studijach wostanu, potom so tele wuswobodźenjo wo dwě lěće a jeli trjeba potom hišće raz wo dalše dwě lěći podlěši, jeli to student sebi přeje. Štóž ma hižo swjećiznu subdiakona, so potom cyle wot wojerskeje służby wuswobodźi, hdyž wón to wyšnosći wozjewi. Ze swobodnej wolu pak smě wězo też kóždy theologa k wojakam hić. Wuswobodźenja płaća też jenož, jeli štó pak na němskej univerziće abo cyrkwinskim wustawje w Němskej abo w Romje studuje.

---

mni činił? Ach, to móžno njeje! O, dźak budź tebi za kóžde słowo, za kóžde dobre napominanjo z twojoho nětk zawrjenoho horta. Z horcym dźakom košu twoju zymnu, sprostnjenu ruku, kotraž mi telko dobroho wopokaza, za mnje telko dźěłaše a mje w lětach młodosće tak derje woćahny! Nětko hakle tak prawje spóznawam, kak derje ty ze mnu měnješe. O, měj dźak, měj dźak za wšo, a wodaj mi, jeli će hdy rozhněwach! — O Božo, zarunaj jomu wšu joho lubosć! — Ach, mohła ja nětko swojoho ducha też wudychać a tebje, luby nano, do njebjes sćěhować! Njech też ja jónu tak wumru, kaž mój nan! O, kak prózdne je naše žiwjenjo tu na zemi! Kak derje je, zo su njebjesa a wěčne žiwjenjo! To je nětko mój jenički tróšt.“

Wšitcy wokołostojacy płakachu; skónčnje wza burowka Marju za ruku a chcyše z njej wot ćěła woteńć. Marja pak so njeda wottrašić, ale wosta hač do ranja při morwym a modleše so.

Prjedy hač bu kašć začinjeny, Marja hišće jónkróć na ćěło pohlada a rjekny: „Ach, posledni raz widźu nětko twoje sprawne wobličo! Kak rjane wone je — jako by so posměwkowałe, jako bychu je błyšćate pruhi njebjeskeje krasnosće wobdawałe! Tuž spi derje — spi derje — luby nano. Njech twoje ćěło w měrje wotpočuje, po tym zo jandźeljo Boži twoju dušu — tak so nadźijam — do raja njebjeskoho donjesechu!“

Potom stłóči Marja nanej do ruki hišće někotre kwětki, kajkež wón wosebje lubowaše: „Tute kwětki njech su předznamjo twojoho z-morwych-staća a dopokaz mojeje wulkeje lubosće k tebi.“

Hdyž kašćowe wěko zabiwachu, začuwaše Marja tak hłuboku bolosć, zo bu njemócna. Burowka přećelnje so za nju staraše. W pohrjebnym ćahu dźěše Marja w čornej drasće, kotruž bě jej sobučućiwa holca ze wsy požčiła, za kašćom; bě błeda kaž ćěło a kóždy měješe sobuželnosć z khudej, wopuščenej syrotu, kotraž nětko ani nana ani maćerje wjacy njeměješe.

Dokelž bě Marijiny nan we Wólšinje cuzy, bu jomu row w różku při kěrchowowej muri wuryty. Dwě wulkej jědli za murju stojacej, wokhłódźowaštej row. Wjesny farař měješe při rowje zemrětoho hnujacu rěč. Wón wułoži, kak pobožny starc swoje ćerpjenjo z podaćom do Božeje wole a sćerpnje znjese a z tym wšitkim, kiž joho widźachu, tak rjany přikład zawostaji; wón pokoješe zrudźenu syrotu, dźakowaše so dobroćiwym ludźom w mjenje zemrětoho za wšu wopokazanu lubosć a napominaše jich, zo bychu so za syrotu hišće dale starali.

Marja wopyta row swojoho nana tak husto hač do Wólšina kemši přińdźe a hdyž měješe hewak trochu khwile. „Tak wutrobnje kaž tudy při rowje mojoho nana“, praji při sebi, „njemóžu so tola nihdźe druhdźe modlić. Cyły swět tu za mnje ničo wjacy njewoznamjenja. Ja čuju, zo my człowjekojo druhomu swětej přisłušamy, a mam žadosć za tamnej domiznu!“

Marja ženje hinak wot rowa njeńdźěše, hač z krutym předewzaćom, zo nochce swět kedźbu měć, ale zo chce jenož Bohu a dobrym počinkam służić — w krutej nadźiji, zo jónu před stołom Božim swojeju staršeju zasywohlada.

(Přichodnje dale.)

Jako přihotowanjo na měšnistwo płaća też studije filozofije, jeli ma student wotpohlad, potom theologiju studować.

Też w Aachenskej diecejzy wotměchu mužojo pokutne putnikowanjo. W měsće Aachenje samym wobdźěli so 10000 muži a młodźencow. Cyrkwje, w kotrychž dyrbjachu so pobožnosće wotměć, njedosahachu za tak wulku ličbu, tohodla dyrbjachu hišće druhe w nocy wotewrjene wostajić. Při nócnych Božich służbach dźěchu skoro wšitcy wobdźělnicy procesijónow k blidu Božomu.

Albendorfska hnadowna cyrkej je nětko bamžowska bazilika. Wambořicy (Albendorf) słušeja hišće do Pražskoho biskopstwa. Kóžde lěto přikhadźa na tute hnadowne městno wjacy hač 100000 ludźi, samo z Pólskeje, Wuherskeje a Awstriskeje. Hižo w 13. lětstotku běše hnadowne městno znate. W lětach 1682 hač do 1708 da tehdomniši wobsedźeŕ Wabořic, Daniel Paschasius Osterbergski, městačko podobne staromu Jeruzalemej přetwarić. Hnadowna cyrkej bu natwarjena w lětach 1695—1723 a je podobna Herodianskomu templej.

W Němskej bydli nětkle wokoło 100000 prawosławnych ruskich emigrantow, kotřiž su z domizny před komunistami ćeknyli. Nabožnje mjenuja so prawosławni, ale su tola do třoch skupinow dźěleni. Jeni maja swojoho biskopa, kotryž biskopsku synodu w Južnosłowjanskej jako swoju cyrkwinsku wyšnosć připóznawa. (Tamna biskopska synoda wobstoji z ćeknjenych ruskich prawosławnych biskopow.) Skupina, kotraž je so w Němskej wutworiła, je nětkle prawa dóstała, kaž je druhe wěrywuznaća maja, a jeje biskop Tychon bu wot němskich wyšnosćow připóznaty. Tola druha skupina Rusow ma Konstantinopelskoho patriarcha za swoju cyrkwinsku wyšnosć a třeća zasy naměstnika Moskowskoho patriarcha.

Kaž je znate, dyrbja katolscy duchowni wot lětušoho też na stipendije Božich mšow dokhodny dawk płaćić. Hač dotal płaćeše to, štož wěriwi dachu, hdyž měšnika wo jenu Božu mšu prošachu, jako dar a na njón njetrjebaše so dawk płaćić.

Münsterska katolska cyrkwinska nowina namołwja hišće raz staršich, kotřiž swojim synam studować dadźa, zo njebychu jim dali do studentskich zjednoćeństwow zastupić, kotrež za swojich sobustawow duel dowoleja abo we wěstych padach samo žadaja. Nowina pokazuje na ćežke cyrkwinske khostanja, kotrež tajkej njeposłušnosći přećiwo cyrkwi sćěhuja. A hižo zastup do tajkoho studentskoho zjednoćeństwa je zakazany, a štóž tola zastupi, njemóže wjacy płaćiwje k swjatym sakramentam hić. Haj samo potom je zastup do zjednoćeństwa zakazany, hdyž su katolikojo wot tamnych postajenjow wuwzaći, dokelž su tola też katolscy studenća w bližšej přileżnosći žiwi, so při duelu abo menzurje wobdźělić a byrnjež jenož jako přihladowarjo. Też to je zakazane pod wuzamknjenjom wot swjatych sakramentow.

Českosłowakska. Kardinal Kašpar praji w jenym pastyŕskim lisće, zo někotři mënja: katolska cyrkej njeje běskomu ludej to dała, štož jomu słuša. Potom kardinal pokazuje, kak zbožowna běše Češka, hdyž so lud k njej dźeržeše. Hišće dźensa maja pomniki z tamnoho zbožownoho časa, hač runjež je husitski čas wjele tajkich pomnikow hižo zničił. Też dźensa je katolska cyrkej běskomu ludej přikhilena, ale lud dyrbjał so runje tak k maćeri cyrkwi dźeržeć.

Posledni pastyŕski list biskopa w Kralowej Hradcy zaběra so z putnikowanjemi. Mnozy njewěriwi drje hanja putnikowanja, ale katolikojo njesmědźa so tu dać zamylić. Wosebje w našim času nuzy pohonja cyrkej wěriwych, zo bychu zhromadnje z měšnikom hnadowne městna wopytowali a so tam modlili. Je wěste, zo Bóh swojich na někotrych městnach wosebje rady wusłyši. Bóh sebi přeje, zo bychu wěriwi joho tam też wosebje česćili, abo swjatych wo zastupnu prózstwu prosyli. Hajmy też my Serbja dale naše putnikowanja do Różanta, Krupki a Filipowa.

Katolska cyrkej ma dźensa 67 kardinalow, a mjez nimi je jenož jedyn, kotrohož je bamž Leo XIII. pomjenował. Je to kardinal Skrbjenski, kotryž měješe 15. apryla žadny jubilej. Tehdom běše runje 35 lět z kardinalom. Wot 1900 hač do 1916 běše wón z wjerćharcbiskopom w Prazy, potom we Wołomucu. 1921 złoži tute zastojnstwo a poda so na wotpočink, kotryž wuživa w jenej Morawskej wsy. Rodźeny je kardinal Skrbjenski 1863.

Zo bychu wudawki zwjedli za wobdźělenjo katolskoho nowinarstwa w Českosłowakskej na swětowej wustajency we Vatikanje, postaji biskopska konferenca za duchownych wosebity cyrkwinski dawk. Kóždy duchowny dyrbi znajmjeńša 20 českich krónow za tutón zaměr dać. Wot 270 katolskich nowinow a časopisow wobdźěla so 100.

Na mjezynarodnym zjězdźe swobodnomulerjow w Prazy zjednoćichu so bjezbóžnicy powšitkowneje unije swobodnomulerjow z bolšewiskim zjednoćeństwom swobodnomulerjow. Sobustawy unije njejsu zwjetša komunistojo, ale su so z tutym zjednoćenjom tola dali cyle popadnyć a skutkuja ztym za bolšewismus. Najbóle su zjednoćenjo spěchowali swobodnomulerjo z Francózskeje, Belgiskeje a Luxemburgskeje.

Někotre nowiny su pisałe, zo je wjednik politiskeje strony sudetskich Němcow w Českosłowakskej wot katolskeje cyrkwje wotpadnył a do evangelskeje zastupił. K tomu so wozjewja, zo so to njeje hakle nětkle stało, ale hižo před lětami, hdyž so Henlein woženi.

Ruska. Před něšto časom wottorhachu w Moskwje wulkotnu cyrkej, wězo prawosławnu. Na jeje městno dyrbi přińć sowjetski pałac, wulkotny hród. Nětko su hižo na wšelake wašnjo překładowali, kajki by hród dyrbjał być, ale dotal njejsu hišće započeli. Posledni projekt njehodźeše so tohodla wuwjesć, dokelž w Ruskej scyła trěbne mašiny nimaja ani wšelake druhe wěcy, kotrež k twarej trjebaja.

Zjednoćene Staty, Kanada. Katolski měšćanosta w New-Yorku wuzna so před krótkim zjawnje k swojej wěrje a cyrkwi. New-York ma telko wobydlerjow kaž cyła Awstriska, a tuž drje sebi měšćanostowe słowa tola tón abo druhi překładže. O Brien praji, zo ma so katolskej cyrkwi dźakować, štož wosobinscy je. Wón je w duchu katolskeje cyrkwje woćehnjeny a njezabudże wosebje ženje, kak je katolske towarstwo Columbusowych ryćerjow pomhało joho karakter tworić. Ženje, měšćanosta rjekny, njezabudu, zo mam tak skutkować, zo sym we wšěch swojich činkach jako katolik spóznać.

New Orleanski arcbiskop je na jenej wosebitej łódźi dał cyrkej připrawić a je we njej sam prěni króć Božu mšu swjećił. Łódź ma nětko do wšelakich přistawow pluwać, hdźež hewak katolikojo za cyłe lěto měšnika njewohladaja a njemóžeja kemši hić abo k swjatym sakramentam. Najhórje je to w mjeńšich městačkach při mórskim brjozy a na małych kupach.

Sydleŕske skutkowanjo kanadskich katolikow je příkładne. Tak je sydleŕske towarstwo Quebekskeje arcdiecejzy loni 4500 wosobow zasydliło a 5 nowych wosadow założiło.

Towarstwowy powěstnik.

K jězbje do Wambořic mam na wšelake naprašowanja wozjewić: Zhromadne přenocowanjo płaći 0,25—0,30 hr., we łožach 0,75—1,00 hr. Trěbneje jědže, kiž so w čopłym času dźerži, móže so sobu wzać. Tola je zežiwjenjo w Ślezskej tunje. Tak móže sebi kóždy trochu wuličić, kelko pjenjez budże trjebać. Na 20 wobdźělnikow je so hižo zamołwiło. **Tak budże jene awto bórzy połne.** Hač druhe pojědže, wotwisuje wot ličby wobdźělnikow. Zamołwjace městna chcyłe hnydom knjezej wyššomu wučerjej Słodeńkej w Pančicach wozjewić, kelko je so pola nich zamołwiło. Potom hakle móže so dowidźeć, hač druhe awto pojědže. Jan Hajna w Now. Dworje.

Towarstwo pomocy za stud. Serbow změje swoju hłownu zhromadźiznu srjedu, 3. junija, popołd. w 5 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Kedźbu!

Zo bychu so stare hłosy našich najznaćišich jutrownych kěrlušow za přichod wobkhowałe, chcu je napisać, tak daloko hač so to hišće stało njeje. Štóž wosoby znaje, kotrež móža je derje spěwać, njech mi jich mjeno wozjewi. Jeli traš je něchtó hižo ma, chcył mi tohorunja k wědźenju dać. Chcu je přirunować a najpřihódniše wupytać.

W Pančicach. J. Słodeńk.

Towarstwo pomocy za studowacych Serbow

změje swoju

hłownu zhromadźiznu srjedu, 3. junija 1936

popołdnju w 5 hodź. w Serbskim Domje w Budyšinje.

Dnjowy porjad: Rozprawa. — Zličbowanjo za lěto 1935. — Wólby. Druhe należnosće towarstwa.

Wšitke sobustawy su z tutym přećelnje přeprošene. **Předsyda.**

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 25. meje 1936.

63 wołow, 42 bykow, 109 kruwow a jałojcow, 1600 ćelatow, 596 wowcow, 2885 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše — hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 41 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 37 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy — hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 77–80 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 65—76 hr. 3) Snadnje wuwite 53—64 hr. 4) Najšpatniše 48—52 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 47—53 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 48—50 hr. 3) Mjasne wowcy 37—40 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 34—36 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160–200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 55 hr.

Hdyž črjowa prawje njedźěłaju, wužiwaj **„Fruglety“!**
Su ze sadu a rostlinow připrawjene.
W zawalkach po **25** pj., **45** pj. a wjetše.
Reformhaus Clemens Schmidt, Budyšin, Hošic hasa 25.

Připrawy a graty
za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk
groćanych pletwow.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót,** kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!
Železowy dwór
w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Symjenja
za **pčołkacu pastwicu** (Bienenfutterweide) a **kosmate kórčki** (Haargurken) **pčołarjam**
poskića
Symjenjeŕnja Rauchfuß
Žitne wiki 9. Telefon 2069

Kwasne dary:
Pórclin: złoto-kromki, różički, němske róže, win. łopjeno + blidne, kofejowe a čajowe servisy + wopr. „Rosenthal“-pórclin + Bleikristall a kristal-škleńcowe twory + worclowe, emaill. a železne sudobja + kofejowe młyny, mjasowe wjelki + drjewjane, korbowe a šćětkowe twory.
Wulki wubjerk!
Žane nućenjo ke kupjenju!
Kóždy kupjeny kruch so zaměni!
Wosebje tunje płaćizny!
Hausbedarf M. Pfuhl Znutř. lawska dr.

Čitaj serbske spisy!

3 kofejow
na kotrymiž změješe swoje wjeselo!
Konsum-měšany pt. **1,94**
Campinas-měšany pt. **2,26**
dobry
Guatemala-měšany pt. **2,48**
hdyž znajmjeńša cyły punt kupiš!
Wubjerne **Hachec kofeje:**
1/4 pt.: 50, 60, 65, 70 pj.
su přecy jenak dobre.
Gustav Hache
při Butrowych wikach w Budyšinje.

Indantrenbarbjene tkaniny
za turistow,
športske košle
zwjeršne košle
domjace drasty
fale a khuty
poskića płaćizny hódno
Hilger Lotzestr. 20 I
— Žane klamy! —

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt., w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Waš **fotograf** je
Foto-Šołta
w Kamjencu
Budyšska dr. 10 - Telefon 472

Kotry dobroćeŕ chcył khudomu dźěłaćerjej z požčonku pomhać, zo by sebi mohł pčołarstwo zarjadować? Poskićenja njech so zapodadźa w Donnerhakec knihićišćeŕni, Před šulerskimi wrotami.

Zjawny dźak
swj. Judašej Tadejej a khudym dušam
za pomoc w čežkim prawnym padźe jeneje syroty.

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

23. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **6. junija 1936.** | **74. lětnik.**

Wuznawamy . . .

Dźensniša njedźela swjateje Trojicy je po postajenju našich biskopow njedźela wuznawanja za wšu našu młodosć. Naša młodosć je namołwjena, zo by po cyłym kraju zjawnje so wuznała k trojjednomu Bohu. To wuznaćo ma z nowej mocu ze zahorjenych młodych wutrobow so zběhać a klinčeć hač k njebjeskim wyšinam: „Česć, khwała budź Bohu Wótcej, Synej a swjatom' Duchej". Tak su spěwali a wuznawali naši wótcojo. Tak spěwa a wuznawa hišće dźensa naša młodosć.

Tři křesćanscy bratřa Klaudius, Luperkus a Viktor stojachu před pohanskim romskim sudnikom. Tutón so jich wopraša: „Na koho dha so spušćeće, zo sebi zwěriće přećiwo kejžorowej přikazni, Khrystusa wuznawać? Tući wotmołwichu njebojaznje: „Spušćamy so na trojjednoho Boha, Wótca, Syna a Ducha swjatoho." A w tutym wuznaću wumrěchu wšitcy martrařskeje smjerće. Swěrni swojomu Bohu hač do smjerće!

Smjerć čaka na kóždoho z nas prjedy abo pozdźišo. Njemóžemy časa dosć na nju so přihotować. Hižo wot młodosće dyrbimy na tutón wukónc myslić, kotryž nas staji před toho trojjednoho Boha. Hižo wot młodosće mamy swoje žiwjenjo jomu poswjećić a wuznawać. „Wša moja wěra a dowěra je złožena na trojjednym Bohu, Wótcu, Synu a swjatym Duchu". Najswjećiša Trojica, najhłubše potajnstwo našeje swjateje wěry. Tohodla wuznaćo k najswjećišej Trojicy najwjetše wuznaćo wěry. K tutej wěrnosći nas ani přiroda ani rozom njedowjedźe. Wěrnosć, zo je Bóh, možemy čerpać z přirody. Prašej so zemje, rostlinow a zwěrjatow, wotmołwjeja ći: Ruka Knjezowa je nas stworiła. Pozběhń swojej woči k hwězdnomu njebju a hwězdne njebjo ći powěda wo wulkich skutkach Božeje mocy a mudrosće. Prašej so swojoho rozoma a tón će powući, zo je Bóh najdospołniša bytosć a tohodla jenož jedyn Bóh. Zo pak su w tutym jenym Bohu tři bóžske wosoby, to će ani přiroda ani rozom wučić njemóže. Tutu potajnosć móžeše nam jeničcy Syn Boži sam wotkryć, kotryž swojim japoštołam jasny rozkaz da: Dźiće a wučće wšitke ludy a křćiće je w mjenje Wótca a Syna a Ducha swjatoho. Wot njoho ma ju swjaty Jan, kotryž piše: „Tři su, kotřiž swědčenjo dawaja w njebjesach. Wótc, Słowo a Duch swjaty a tući tři su jedyn." Tu snadź mohł człowječi rozom so pozběhnyć a prajić: To ja njewopřimnu, kak móža tři jedyn być. Tři je tola tři a nic jedyn! Cyle prawje. Tola naša wěra njewuči nas: Tři wosoby su jedna wosoba. To wězo by přećiwo rozomej było a by njebyła wěrnosć. Wona nas wuči: Tři wosoby a jedyn Bóh! To je wěrnosć, nic přećiwo, wězo wšak nad rozomom. Dorozemić ju žadyn człowjeski rozom njemóže. Tola wšak njemóže so dźiwać, hdyž widźimy a zhonimy, zo je naš Bóh wjele wjetši, hač zo móže joho žadyn człowjeski rozom wopřimnyć. Hačrunjež su to człowjekojo stajnje zasy spytowali.

We wěstej towařšnosći so też wo tym rozmołwjachu. Wšelako sebi hłowu łamachu. Jedyn z nich, drje jednory ale wěriwy křesćan, da sebi skónčnje, hdyž widźeše, zo k žadnomu kóncej njepřińdu, tři škleńcy dać. Do jeneje da něšto wody, do druheje sněh a třećeje lód. Po něčim rosta sněh a lód. Wula druhu a třeću škleńcu do prěnjeje. W tej běše nětk jenož woda. Z tym pokaza, zo móža tři woprawdźe jedne być. Z tym chcyše wěrnosć woznamjenić, zo su tři bóžske wosoby jedyn Bóh, haj zo su jeneje a tejesameje bytosće. Kaž je woda, sněh a lód jedna a tasama bytosć, tak je też Wótc, Syn a Duch swjaty jedna a tasama bóžska bytosć.

Tuž wuznawamy we wěrywuznaću wot swj. Athanasia zestajenym a wot swj. cyrkwje přiwzatym „Wěčny je Wótc, wěčny je Syn, wěčny je Duch swjaty, tola nic tři su wěčni ale jenož jedyn je wěčny." A runje tak: „Wšohomócny je Wótc, wšohomócny je Syn, wšohomócny je Duch swjaty, tola njejsu tři wšohomócni, ale jedyn je wšohomócny."

Kak wulki je tola tón Knjez naš Bóh! Kak pře wšě člowjeske wopřijećo pozběhnjena najswjećiša Trojica. Tu njemóžemy hinak hač wěrić, z cyłej zwólniwej wutrobu wěrić. Žana wěrnosć njeżada tajku dospołnu zwólniwosć. Na twoje słowo, Knježe, ja to z krutej wěru wěrju. Z tajkej wěru je wěriła moja maćeŕ, kotraž je w mojim dźěćatstwje dźeń kaž dźeń mje woznamjenjała ze swjatym křižom w mjenje Boha Wótca, Syna a Ducha swjatoho. Tak su wěrili naši wótcojo, kotřiž su žohnowali swoje dźěći při jich wudaću abo hdyž wotkhadźachu z tutoho swěta w mjenje Boha Wótca a Syna a Ducha swjatoho. Tak wěrimy a wuznawamy też my! Tuž so dźensa zjednoćamy z cyłej našej młodosću my wšitcy, kotřiž smy křćeni w mjenje tejesameje najswjećišeje Trojicy, a z jasnym mócnym hłosom zběha so k njebju dźensa a kóždy čas njekhabłace wuznaćo katolskich Serbow, kiž je zapołożene we serbskim kěrlušu:

„Česć, khwała budź Bohu Wótcej,
Synej a swjatom' Duchej!" ž-

Z Łužicy a Serbow.

Z **Khróšćic.** „Serbostaw" měješe tydźeń do Swjatkow swoju měsačnu zhromadźiznu. Wopyt ze strony sobustawstwa bě poměrnje dobry. Předsyda móžeše 2 nowej sobustawaj powitać. Wjele wjacy bě jich rady hišće powitał. Předsyda poda rozprawy wo dźěławosći w zańdźenym lěće; pokładnik wo financach. Potom słyšachmy přednošk wo swj. Konradźe, a hdźe joho wšudźe česća, dale wo Trierskim bankowym direktorje H. Jaegenu, kiž je jara swjate žiwjenjo wjedł. Jene Trierske towarstwo so wo joho zbóžno-prajenjo horliwje stara. Też druhe wosadne należnosće rozpominachmy. Přichodna zhromadźizna budźe kónc junija.

Z **Pančic.** Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk 12. junija pop. we 2 hodź. w młodowni.

Z **Lubija.** Z krótka wotmě so tu swjatočne Triduum, nawjedowane wot prjedawšoho sakskoho krónprynca, nětko Patera Jurja. Wěriwi so bohaće na tym wobdźělichu. Přez 300 wosobow přistupi k blidu Božomu.

Z **Neugersdorfa** p. Filipowa. Wopytarjow hnadownoho městna Filipowa traš budźe zajimać, zo bu w Neugersdorfje nowa kapała k česći swj. Józefa (na C. G. Hoffmannstr. 5) připrawjena. Knjez arcměšnik Šołta-Lubijski ju přichodnu njedźelu, dopołdnja 1/2 9 hodź. swjatočnje woswjeći.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow.

(Pokročowanjo.)

(Po knizy Jakuba Nowaka-Horjanskoho.)

Šule.

W 17. stoléće namakamy prěnje powěsće wo šulach w nětčišich katolskich wosadach. Najprěnšu tajku drobnosć mamy z Radworja, hdźež wosadne cyrkwinske stawizny lěta 1650 Hansa Kassela jako wučerja mjenuja. Šula stoješe tehdom srjedź stareje cyrkwje a fary, zdźěla znutřka murje nětčišeje cyrkwinskeje zahrody, zdźěla zwonka njeje, na puću.

Nimale w samsnym času bu służowna Khróšćičanskoho wučerja w Róžeńće wustrowjena. Wučerjowe mjeno nam njeje znate. Šula běše wokoło lěta 1690 „někotre kročele wot wěže" zdalena. Běše to prjedawši „pjekarjec" abo Bělic statok. Město njeje natwarichu lěta 1820, po druhich powěsćach 1837, nětčišu „staru" šulu.

W Njebjelčicach běše lěta 1680 Jan Pjetaš wučeŕ. Kaž so zda, pak tam wučerjo dźěći we swojim domje rozwučowachu; přetož hakle wot lěta 1764 běše tam wosebita (drjewjana) šula.

Hdy su w Kulowje prěnju šulu założili, njewěmy. Lěta 1692 wučeše tam Ferdinand Mildner; w lěće 1747 pak staj tam hižo dwaj wučerjej, rektor a kantor; přetož tehdom wotkaza Bosćan Nuk z Kulowa, faraŕ w Čechach, Kulowskej cyrkwi 5000 šěsnakow, za kotrychž dań měještaj wučerjej šěść Kulowskich hólcow wo šulskich wědomosćach a wo piskanju rozwučować. Zakońske nuzowanjo k šuli tehdom hišće njeznajachu. Lěta 1781 natwarichu pódla křižneje cyrkwje Jakubecowy „špital"; tón pak hižo za sydom lět do šule přetwarichu, kotruž „stifćansku" šulu mjenowachu. Tak měješe Kulow nětko hižo dwě šuli. Dotalnej při farskej cyrkwi rěkachu wot toho časa farska abo měšćanska šula. Wona so lěta 1780 prěni a 1823 druhi raz sobu wotpali. Po poslednim wohnju ju kamjeńtnu zasy natwarichu.

(Dale na stronje 180.)

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

XIII.

Marja ma znowa ćeŕpjeć.

Marja bě wot nětka přecy jara zrudna. Ničo ju wjacy njezwjeseli, a štomy wokoło khěže zdachu so jej ćmowe a čorne, jako bychu žarowałe. Čas wšak Marijinu ztudobu trochu pomjeńši. Tola nowe ćeŕpjenja na nju čakachu.

Na kuble „jědlowcu" so po smjerći jeje nana wjele přeměni. Bur a burowka běštaj kubło jeničkomu synej, dobromu a bohabojaznomu młodźencej zapisać dałoj. Nowa kubleŕka bě rjana a jara bohata. Tola při wšej rjanosći měješe mysle jenož na pjenjezy. Hordosć a nahrabnosć so samo wurazowaštej na jeje wobliču, tak zo jeje rjanosć hinješe. Też ze swojimaj přichodnymaj staršimaj njelubje wobkhadźeše; wučinjenu wumjeńsku podpjeru njerad jimaj dawaše. Samo při jědźi na njeju swarješe. Za něšto časa pak so dobrej staršej zebraštaj a zaćehnještaj do zadneje jstwy, zo njetrjebałoj młodej wjacy tak husto na woči.

Młodomu mužej so njeńdźeše lěpje. Też na njoho wona husto hrubje zakhadźeše a wumjetowaše jomu wjele króć za dźeń, kajke zamoženjo je sobu přinjesła. Njechašeli wón cyły dźeń rozkoru měć, dyrbješe so podać a mjelčeć. Wona też njechaše, zo by staršeju wopytował; boješe so, zo mohł jimaj mjelčo něšto dawać. Tohodla jenož druhdy wječor po dokonjanym dźěle k nimaj dóńdźe. Widźeše jej kóždy raz zrudnje hromadźe na ławcy sedźo. A potom wón swoju nuzu jimaj skoržeše.

„Haj, haj!" rěčeše stary bur, „tak so nam nětko dźe. Ty, maći, sy so wot błyšća wjele pjenjez zaslepić dała, a ty, mój syno, wot čeŕwjenych ličkow; a ja waju prošenju bohužel přidach. Tak smy nětko wšitcy tŕo khostani. Běchmy tola radšo dobrej radźe staroho Jakuba sćěhowali. Tutón mudry muž žeńtwu ženje njekhwaleše, hdyž wo njej rěčachmy. Sym sebi wšě joho słowa derje spomjatkował a husto so na nje dopominam.

Wěš hišće maći, ty junu měnješe: „Dźesać tysac toleri pak je rjany pjenjez", na čož Jakub wotmołwi: „Rjany drje tón pjenjez nje je; kwětki wonka w zahrodźe su wjele rjeńše. Ćežke pjenjezy, by lěpje było prajić. To drje su, ale k tomu słušatej też sylnej ramjeni k njesenju. Čohodla pak takle na pjenjezy hladaće? Je wam tola stajnje dosahało; haj, wosta wam přecy hišće něšto zbytne. Wěrće mi, přewjele dobroho njeje khmane." To su słowa njeboh Jakuba.

Ty, mój syno, junu so zahorješe takle: „Je pak to rjana holca, kćějaca kaž róža!" Tola mudry Jakub přistaji: „Róža njeje tola jenož rjana, wona zjednoća ze swojej rjanosću też dobroty. Dawa nam čisty wósk a dobry měd. Rjana róža bjez žiwjenja, to je dźěłana, papjerjana róža, hinita, mortwa, bjez wónje a žiwjenja, bjez wóska a mjedu!" Tak rěčeše stary Jakub, my pak nochcychmy posłuchać.

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac junij:

Zo bychmy sćěhowali starosćiwosć najswjećišeje wutroby Jězusoweje wo duše.

So horić, so starać za duše, njeje to wěc dušepastyrja, wěc měšnika a misijonara? Njeřeka to: druhich pokuće napominać, jich pohnuwać, zo bychu so nakazali? Ně, přećelo, tomu njeje cyle tak. Wopomń tole:

We swojej bójskej lubosći napřećo nam člowjekam horješe so Jězus za njesmjertnu dušu kóždoho člowjeka. We swojej horliwosći chcyše wutroba Jězusowa to jene: Wšitkim člowjekam přinjesć wulku dobrotu a wěrne zbožo: wumoženjo a njebjesa. Tohodla je Syn Boži z njebjes na swět přišoł. Tohodla běše hač do 30. lěta w Nacareće žiwy. khudy a skhowany. Tohodla je zjawnje wučił: Cyły lud w pusćinje, na horje, při morju. Je wučił jednotliwych: Samaritanku při Jakubowej studni, připołdnju při wulkej horcoće; je wučił Nikodema w ćmowej nocy. Je wučił wučenych a farizejow w templu a w domach. Tohodla je za nas ćerpjeł a wumrěł. Sam rjekny: „Jelizo pšeńčne zorno do zemje padnywši njewumrje, wostawa wono samo; jeli pak wumrje, njese wjele płodu." (Jan 12, 24, 5.) To bě horliwosć a lubosć hač do smjerće. A hišće dale wona saha. Woheń tejele lubosće k njesmjertnym dušam płomjeni so dale na našich wołtarjach.

Tale lubosć k njesmjertnym dušam a tale horliwosć za nje je nam wšitkim swjate drohe zawostajeństwo. „Přińdžech, zo bych woheń ćisnył na zemju, a što chcu, hač zo so zapali? (Luk. 12, 49.) Kaž Jězusowa wutroba tak dyrbi so też naša palić w swjatej lubosći k njesmjertnym dušam. Tohodla je Jězus też dał kaznju, nic jeno swojim japoštołam a měšnikam, ale wšěm člowjekam: „Lubuj bližšoho kaž sebje samoho!" „Nowu kaznju dawam wam, zo byšće mjez sobu so lubowali, jako was lubowach." (Jan 13, 34) Wšěch člowjekow je tule lubosć wučił w přirunanju wo miłosćiwym Samaritanu. Wšěm je dawał přikład lubosće, swoje žiwjenjo dawši za wšě duše.

Swjeći japoštoljo a prěni křesćenjo su też tele zawostajeństwo Jězusowe swěru sebi hladali a Jězusowy přikład nanajžiwišo sćěhowali. „Dźěćatka, lubujće so mjez sobu!" to bě stajnje wulke, ale jednore prědowanjo swjatoho Jana sćenika. „Lubosć Jězusowa ćeri nas!" rjekny swjaty Pawoł spominajo na nadawk, wot swojoho mištra dóstaty. Prěni křesćenjo běchu kaž jena wutroba a jena duša. Jedyn běše druhoho dušepastyř.

Haj, to je wěrna lubosć k bližšomu: so horliwje prócować, zo by duša bližšoho dóšła k wěčnym wjeselam. Potom hakle sy wěrny wučownik Jězusowy, křesćan, kaž so słuša, hdyž so runja Jězusej horiš za njesmjertnu dušu bližšoho. A w kajkich skutkach so tale lubosć a horliwosć jewja? To je wšelko. Tu ma nětko měšnik a misijonař wosebite nadawki. A kajke maš ty?

Twoja horliwosć a starosć wo dušu bližšoho njetrjeba so tak jara we wulkich słowach a stajnych napominanjach a prědowanjach pokazować. Ty maš na prěnim městnje dawać stajnje ćichi a přez to skutkowny dobry přikład! Nic telko rěčeć, ale sam činić, štož chceš prajić abo kazać. „Verbum sonat, exemplum tonat" praji łaćonske přisłowo: słowo zynči, přikład hrimje! To płaći wosebje za woćehnjerja a za staršeju.

Kak so často staramy wo ćěło a joho potrěbnosće, pola sebje, pola bližšoho. A duša? Kak so staršej druhdy staratej, zo by dźěćo mělo jědźe a drasty, zo by strowe wostało a rostło, zo by było čiste a rjane. Kak mało pak so wo to staratej, zo by też duša, to najdróžše a najwažniše, měła drastu swjatosćaceje hnady a so dosć nasyćała z khlěbom njebjeskim, zo njeby skhorjeła a hinyła přez hrěch, ale strowa była a rostła na hnadźe, zo by čista a rjana była před Bohom. Nano, maći, njepraj tola: to je wěc swjećenoho měšnika, dušepastyrja! Ně, to je twoja wěc. Dokelž ty sy wot Boha postajeny prěni zamołwity dušepastyř swojoho dźěsća. Staršej staj přez swjaty sakrament mandźelstwa prěnjej swjećenej měšnikaj we swójbje a domje.

Raz namołwješe jastwowy duchowny khostanca, kiž smědźeše jastwo zasy wopuščić, zo by so tola nětko polěpšił. A dopomni joho na lubu mać: „Jej k lubości budźće nětko dušny człowjek a čińće jej po telko zrudobje zasy wjeselo!" Ale khostanc zamjerzany znapřećiwi: „Nimam maćerje! Žónska, kotruž naspomnišće, je drje mje porodźiła a zeživiła, ale moju dušu je dała zahinyć. Njeje jej podawała ani khlěba słowa Božoho ani njebjeskoho khlěba!" Haj, tak je: často ma so člowjek swoje časne a wěčne zbožo abo njezbožo dźakować nanej a maćeri!

Horliwosć wo dušu bližšoho jewja so też w tym, zo pomhaš swojomu měšnikej a dušepastyrjej. Njepraj nihdy runja Kainej: „Mam swojoho bratra pasć?" Hdźežkuli će wosadny měšnik woła a prosy, hdźežkuli móžeš pomhać a so zapřahnyć dać, tam njehladaj kazanja, a njestorkaj dźěło na druhich! Njehladaj dźaka ani myta člowjeskoho, nječakaj na přepitk abo pjenjez, ale praj sebi: „To bě japoštołski skutk, tón njepłać człowjek z pjenjezom, ale Bóh Knjez z wěčnym mytom!"

A skónčnje pokažmy swoju lubosć a horliwosć za dušu bližšoho w paćerju. Wukńmy w měsacu Jězusoweje Wutroby, njesprócniwje a dowěrliwje so modlić k njebjeskomu Wótcej přez Jězusa Khrystusa za wšitke pytace a błudźace duše, zo bychu namakałe Jězusa a wěčne zbožo. Tak budźmy japoštoljo skutka a paćerja.

W Róžeńće běše šula zwoprědka (1700) w Kašporjec khěžcy. Wučenjo pak bu jara zanjerodźene. Dokelž tam pruhowanoho wučerja njemějachu, běše šula zwjetša na duchownoho pokazana, kotryž też w swětnych wědomosćach rozwučowaše. Pozdźišo přepołožichu šulu do „klamarjec“ (Glawšec) domu, a lěta 1777 natwarichu skónčnje, dokelž běše hišće wjele kamjeni wot cyrkwinskoho twara wyše, wosebitu šulu. Twarski pjenjez zapłaći Michał Mróz (z Róžanta?).

W klóštrje nimamy wo założenju prěnjeje šule žanych powěsćow. W Kukowje wobstoješe zwoprědka zhromadna šula za hólcow a holcy, pozdźišo pak, hdyž w klóštrje holču šulu założichu, wosta Kukowska jenož za hólcow. Lěta 1820 zarjadowachu w klóštrje wustaw za wosobniše holčata a wutworichu za nje lěta 1826 też wyššu holčacu šulu.

We Wotrowje běše při założenju tamnišeje wosady Měrćin Pjetaš z Njebjelčic wučeŕ a zwónk, kotryž 50 lět tutu dwoju službu zastawaše. Dokelž tam zwoprědka šule njeběše, bydleše a wučeše wón w Mrózkec khěžcy. Hdy su tu prěnju woprawdźitu šulu natwarili abo snadź něčeji statok za šulu kupili, nam też znate njeje. Też tudy wučeŕ zwoprědka we swojim wobydlenju wučeše. Hakle l. 1820 bu dom cyle přetwarjeny a we nim wosebita šulska jstwa připrawjena.

Też z Ralbic nam najstaršich powěsćow pobrachuje. Wěmy jenož, zo běše drjewjana šula, w kotrejž wučeŕ tohorunja w swojim wobydlenju rozwučowaše, jara stara. Wona bu lěta 1893 zwottorhana a na Wettinskej wustajeńcy w Drježdźanach zasy natwarjena. Modell tuteje šule stoji w serbskim muzeju w Budyšinje.

Dźěło a dokhody wučerjow běchu w zastarsku tójšto hinaše hač dźensa. Tak dyrbješe na přikład Khrósćičanski wučeŕ nimo wučenja pišćele hrać, cyrkwinske zličbowanja wupisować, zapiski do cyrkwinskich knihow wobstarać a woblatka pjec. Za tute dźěła dóstawaše nimo woprawdźiteje wučerskeje mzdy: za pohrjeb 2 gróšej a 10 polakow, za pohrjeb ze spěwanej Božej mšu 8 grošow, za spěwanu Božu mšu 3 gróše, za zapis křćenja do cyrkwinskich knihi 1 gróš, za zapis wěrowanja 2 grošej; dale (město danje za wupožčene cyrkwinske pjenjezy): z Worklec 4 snopy rožki a 5 nowych grošow, z Lejna połdra khlěba, połdra snopa a 1 gróš a 3 polaki za warjenja. Wokoło lěta 1720 dyrbješe w Khrósćicach kóžde dźěćo suche dny 1 gróš a 3 pjenježki šulskoho pjenjeza a nazymu 4 gróše za drjewo k tepjenju šulskeje jstwy płaćić. Nimo toho dóstawaše wučeŕ płody małoho pólka a małeje łučki, kaž też trawu z pohrjebnišća.

Ryćeŕkubła płaćachu za wučeŕsku mzdu hotowe pjenjezy, burja pak žito a khlěb, štož pak woni husto jara njeporjadnje wotedawachu. Też wašnjo, zo wučeŕ kóždu njedźelu a swjaty dźeń, martrowny tydźeń a mjez Božim Čełom na farje jědźeše a piješe, so po něčim zhubi.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. 12. meje je Swjaty Wótc swětowu wustajeńcu katolskoho nowinarstwa, wo kotrejž smy tu hižo wjacy króć pisali, wotewrił. Wupraji při tym swoje wjeselo, zo je so 53 krajow na wustajeńcy wobdźěliło. Tola wobžarowaše też, zo so dwaj wulkej krajej njejstej wobdźěliłoj. Potom wobroći so principielnje přećiwo změšenju nabožiny a politiki a přećiwo połłóčowanju nowinarstwa. Wosebje pak pokaza, kak so bolšewismus połny hidy wšudźe přećiwo katolskej cyrkwi, haj kóždej nabožinje wobroća, a to wšudźe na hinaše wašnjo, kaž ma to runje za trěbne. To pokazuja kraje kaž Ruska, Mexiko, Uruguay a Brazilska.

Kaž je znate, přijima bamž wosebje rady nowozwěrowanych. Před krótkim poby pola njoho 100000 porow. Pius XI. dari mandźelskej rjany różowc a młodomu mandźelskomu swjećeny pjenježk a wobraz „Maćerje dobreje rady“.

Bamžowski lětnik za 1936 wozjewja někotre zajimawe ličby. Pius XI. je 261. naslědnik swj. Pětra. Kardinalow ma cyrkej nětkle 67. W 36 krajach ma Vatikan wosebitych zastupjerjow, w 21 druhich krajach zastupjerjow bjez diplomatiskoho razu. Pola Vatikana je 35 krajow diplomatiscy zastupjenych.

Wo putnikowanju buchu wšelake postajenja wobnowjene a hišće raz jasnje wuprajene. Putniske pućowanja dyrbja woprawdźe nabožnoho razu być, njesmědźa na přikład zwjetša k zawjeselenju abo zabawje abo wočerstwjenju służić. Tohodla ma jenož cyrkwinska wyšnosć prawo putnikowanja zarjadować a wjesć. Hdyž to wšelake wustawy tola činja, potom dyrbja wosebitu dowolnosć abo nadawk wot cyrkwinskeje autority měć. Wjednik tajkoho pućowanja pak dyrbi přecy měšnik być, tola měli techniske zarjadowanja zdźěłani laikojo wobstarać, a to po přećach duchownoho wjednistwa. Při postajenju płaćizny ma so najbóle

---

Nětko dyrbimy za to ćeŕpjeć. Štož so nam tehdy najwjetše zbožo zdaše, je nětko naše najwjetše njezbožo. Bóh chcył nam swoju hnadu dać, zo bychmy wšo sćeŕpnje znjesli.“ Tak so ći tŕo rozmołwjachu.

Też wbohej Mariji so nětko jara hubjenje dźěše. Dokelž staraj człowjekaj mału jstwičku trjebaštej, dyrbješe Marja z njeje wućahnyć. Młoda burowka připokaza jej, hačrunjež měješe hišće někotre rjane jstwy prózdne, najhubjeńši kućik cyłeje khěže. Cyły dźeń swarješe na Marju, zo jej dosć njenadźěła, to a tamne prawje njesćini. Wboha syrota začuwaše, zo tu ničo njepłaći a zo je młodej k wobćežnosći. Najradšo by wotpućowała, tola hdźe chcyła hić?

Marja wopraša so dostojnoho knjeza fararja z Wólšina wo radu. Tón jej rjekny: „Na kuble „jědlowcu“ njemóžeš wostać, lube dźěćo. Twój njeboh nan je će jara derje wućahnył a wšo će nawučić dał, štož je za domjacnosć trěbne; ale na kuble „jědlowcu“, to spóznawam, so wot tebje přewjele žada; tajkim ćežkim dźěłam ty zrosćena njejsy. Ja pak ći też njeradźu, zo by hnydom šła a na njewěste do swěta pućowała. Myslu, najlěpje je, zo nětko hišće wostanješ a dźěłaš tak derje kaž móžeš. Modli so a Bohu so dowěŕ a dočakaj, doniž Bóh z hubjenoho położenja će njewuswobodźi. Wón, kiž je će k druhomu dźěłu wućahnyć dał, ći zawěsće też puć do druhoho dźěła pokaza. Ja pak chcu so wo to starać, zo pola dobrych křesćanskich ludźi službu za tebje namakam. Bóh wšitko zasy k twojomu lěpšomu dowjedźe!“ Marja dźakowaše so knjezej fararjej za dobru radu a měješe so po njej.

Marja ze wšej lubosću nětk česćowaše nanowy row. Hdyž różowy keŕčk płačo na njón sadźeše, zdychny: „Hdy bych tola stajnje tu wostać mohła; chcyła jón ze swojimi sylzami krepić, zo by zawěsće bórzy zakćěł a so zazeleníł.“ Hdyž różowy keŕčk so zazeleni a čeŕwjene pupki počinachu so pukać, spominaše: „Mój nan měješe tola prawje, jako mi praješe: „Człowjeske žiwjenjo runja so różowomu keŕčkej. Tukhwilu je cyle suchi a nahi a njeje na nim ničo druhe widźeć hač jenož ćeŕnje, potom pak rjenje so zazeleni a krasnje zakćěje.“ Čas ćeŕnjow tu nětko za mnje je — ale nochcu zadwělować, chcu twojomu słowu wěrić, luby nano, snadź so hišće na mni dopjelnja: „Znjes sćeŕpnje čas ćeŕnjow, a twój budźe čas różow!“

XIV.

Marja bu zastorčena.

Dźeń mjeninow njeboho nana, 25. julij, so přibliži. To bě stajnje dźeń wjesela za nju był. Na tutym dnju bě hewak swojomu nanej někajke wosebite wjeselo přihotowała, jomu dar přepodała, kotryž bě sama zhotowiła, jomu lěpšu jědź přihotowała, blešu wina předstajiła, a z běłym rubom přikryte blido z różemi wudebiła. Kak rad by też tón króć swoju lubosć jomu wopokazała!

na to dźiwać, zo je pućowanjo putniske a zo móhli so też wěriwi wobdźělić, kotřiž njejsu z časnymi kubłami runje žohnowani.

Dźiwajo na kulturne wojowanjo w Španiskej je zajimawe, zo je španiske knježeństwo pola Vatikana nowoho zastupjerja postajiło. 9. meje je Swjatomu Wótcej swoje wopisma přepodał a potom měješe tajnu privatnu audijencu.

Z přileżnosću wustajeńcy katolskoho nowinarstwa we Vatikanje je vatikanska pósta 7 nowych listowych znamkow wudała. Wobrazy na znamkach poćahuja so na wustajeńcu. Profesor Mezzana je wobrazy zhotowił.

Němska. Cyrkej abtownje w Maria Laachu je pomnik padnjenych wojakow dóstała. Bu stajeny k wopomnjeću Maria-Laachskich mnichow, kotřiž we wójnje padnychu. Pomnik bu w klóštrskej dźěłarni zhotowjeny a předstaja Khrystusa jako dobroho pastyrja.

700 Mnichowskich Kolpingowych synow putnikowaše k rowej Adolfa Kolpinga w Kölnje. Wot dwórnišća ćehnjechu w procesijónje k cyrkwi Minoritow, tam jich generalny prezes Hürth postrowi. W Kolpingowym domje wotmě so potom swjatočnosć a njedźelu po tym wopytachu Mnichowscy młodźency ródnu wjes Adolfa Kolpinga.

Też w Stuttgarće zarjaduja lětsa runje kaž w Mnichowje powšitkowne ludowe šule. Hač dotal njeznaješe Württembergska scyła simultanske šule ale jenož konfesionelne. Do tak mjenowanych powšitkownych šulow khodźa katolske a evangelske dźěći zhromadnje. Maja też zhromadnje wučbu, tola nic nabožinu, tu maja dźěći kóždoho wuznaća wosebje. Dokelž je evangelska cyrkwinska wyšnosć staršim přewostajiła, za powšitkownu šulu hłosować, zamołwichu evangelscy starši też wšitcy swoje dźěći do tajkich šulow. Scyła hłosowachu za powšitkowne šule 94% wšěch staršich.

Statna wyšnosć je postajiła, zo maja wšě cyrkwinske městna, kotrež to nastupa, zapisy tych židow podać, kotřiž su wot lěta 1900 hač do 1935 ze židowskoho wěrywuznaća wustupili a so křćić dali. To nastupa jenož katolsku cyrkej, dokelž je hižo znate, zo je hač do 1933 do evangelskeje cyrkwje 13306 židow zastupiło.

We wšelakich nowinach so tam a sem přecy zasy přećiwo katolskej cyrkwi wobroćeja a jej porokuja, zo je tak njesmilna při khowanju tajkich, kotřiž njeběchu wjacy z dospołnymi sobustawami cyrkwje, ale běchu wot swjatych sakramentow wuzamknjeni. Tute nowiny a časopisy njechaja katolskej cyrkwi ani te prawa dać, kotrež ma kóžde małe towarstwo. Pola sobustawa, kotryž njeběše po wustawkach towarstwa jednał, wěsće nichtó z předsydstwa sobu k rowej njepóńdże. Ale katolska cyrkej dyrbi najskerje duchownoho też k rowej tajkoho póslać, kotryž ani wjacy křesćan njebě, wjele mjenje katolik. Jenož to, zo je jako katolik křćeny a zapisany a dawk płaćił, njećini hišće katolika.

Pola přeswědčenych evangelskich křesćanow předobywa so přecy bóle prawy nahlad, zo maja při wojowanju přećiwo nowomu pohanstwu na stronje katolikow stać. Tu njejedna so wo žanu cyrkej wosebje, ale tu dźe wo křesćanstwo scyła. Nadźijomnje předobudźe so pomałku powšitkownje přeswědčenjo, zo słušamy my katolikojo a evangelscy křesćenjo w tajkim wojowanju hromadźe.

Pólska. Na jenej zhromadźiznje nowinarstwa poda pater Urban S. J. plan, po kotrymž ma so w Pólskej katolska centrala za wojowanjo přećiwo propagandźe bjezbóžnych założić. To dyrbi so też w najbliższim času stać. Centrala dyrbi knihe, časopisy a lětaki atd. hromadźić, kotrež bjezbóžnicy wudawaja. Tola dyrbi też hladać, hdźe so tajnje a bjez toho, zo to zjawnosć čuje, za bjezbóžnosć propaganda čini, kaž na přikład w šulskich knihach, w tak mjenowanych wědomostnych nastawkach, w nowinarstwje politiskich stronow, w romanach, dźiwadłach a kinach, we radiju a rěčach politikarjow atd. Dale dyrbi pruhować postajenja wyšnosćow, wosebje šulskeje, hač też wone njewopřijeja mysle, kotrež z nabožnosću so njeznjesu. Hdyž

Swój přinošk

za towarstwo swj. Cyrilla a Methoda su na lěto

1935 hakle 987 sobustawow zapłaćili.

Prošu tola, zo by hač do hłowneje zhromadźizny kóždy, kotryž „Katolski Posoł“ woteběra, też

swój přinošk zapłaćił!

Wobydlerjo wokoliny debjachu rowy swojich lubych zemrětych na wosebitych dnjach z kwětkami. Tak też Marja sej wotmysli. Dohlada so na nježny korbik, kiž bě tak wosudny za jeje žiwjeński dóńt. Wza korbik z wokna, napjelni jón w zahrodźe z rjanymi kwětkami a z čerstwymi zelenymi łopješkami a dźěše z nim hodźinu prjedy hač hewak do Wólšina kemši. Tam staji korbik na row luboho nana. Horce sylzy kapachu na kwětki a błyšćachu so kaž rjosa. „Mój najlubši nano“, Marja rěčeše, „ty sy wšě puće mojoho žiwjenja z kwětkami posypał, ale ja ći to nětko wjacy zarunać njemóžu, chcu znajmjeńša twój row z kwětkami wudebić!“ Korbik wostaji na rowje stojo njemějo stracha, zo by jón nichtó prječ wzał. Ludźom so korbik jara lubješe a woni přejachu Mariji wjeselše dny a nanej njebjeski měr.

Na sćěhowacym dnju, jako bur a joho służowni na wulkej łucy za lěsom syno dom wožachu, bě so doma kruch rjanoho płatu zhubił, kiž bě na zahrodźe při domskim k sušenju powsnjeny był. Młoda hospoza hakle wječor za tym přińdźe a hnydom na Marju tukaše. Dobroćiwy Jakub bě swój čas podawk z pjerščenjom starymaj burskimaj wupowědał. Syn bě to tehdy też zhonił a potom swojej młodej njewjesće wupowědał. Hdyž Marja nětko wječor, w jenej rucy hrabje a druhej karan dźeržo z čeledźu z łuki přińdźe, přiběža jej młoda burowka cyle rozšěrjena napřeco, wołaše na nju, nadawa jej wudmow a žadaše wot njeje kradnjeny płat.

Marja njewědźeše, što ma to rěkać. Wotmołwi jej měrnje, zo tola płat měć njemóže, hdyž běše kaž wšitcy druzy cyły dźeń wonka na łucy. Lohcy móžno, zo bě něchtón mjez tym, zo burowka w kuchni dźěłaše, płat prječ wzał. A tak bě so to też stało! Tola burowka wołaše na nju kaž wobłudnjena: „Ty padušnica! Ty drje sebi mysliš, zo njewěm, zo sy też pjerščeń kradnyła a z wulkej nuzu smjerći wućekła? Na městnje zwjazaj sebi swoje brěmješko a čiń, zo z domu přińdźeš. Za tajku padušnu cwólbu njeje městna pod mojej třěchu.“

Młody bur na to znapřećiwi: „Tak pozdźe wječor ju tola prječ njepósćeleš, słónčko je so hižo skhowało a bórzy budźe ćma. Njech tola hišće z nami powječerja a tu hišće přez nóc wostanje, hdyž je cyły dźeń w tutej horcoće za nas dźěłała!“

„Ani hodźiny wjacy!“ herjekaše dźiwje žónska, „a ty mjelč, hewak ći hubu zatykam!“ Młody bur widźeše, zo dobre słowa ničo njepomhaja; tuž mjelčeše. Marja pak wšě herjekanjo měrnje znjese, zwjaza wšo, štož měješe do rubiška, wza brěmješko pod pažu, podźakowa so płaćo za wšu jej na „jědlowcu“ wopokazanu dobrotu, wobkrući hišće junu swoju njewinosć a prošeše wo dowolnosć, zo mohła hišće dobrymaj starymaj božemje dać.

„Teju móžeš hišće wopytać“, rjekny młoda burowka wusměšujcy, „a byrnjež jeju hnydom sobu wzała, to by mi najlubšo było; wumrěć wšak wonej hnydom njebudźetaj.“

Starej čłowjekaj běštaj wšón hołk a haru słyšałoj a płakaštaj. Pokoještaj hišće Marju tak derje hač to zamóže-

sebi pomyslimy, zo ma to wšo so stać we wuzkim zwisku z katolskim nowinarstwom, potom njebudźemy na wuspěchu dwělować a mysličku tajkeje centrale za wulkotnu spóznajemy. Tola wona dyrbi hišće měć prawizniski běrow, kotryž ma też hnydom skórźbu pola sudnistwow podać, jeli je štó na tajke wašnjo za bjezbóžnistwo propagandu činił, zo je to přećiwo zakonjej. Dale dyrbi běrow też tajkim wosobam při skórźbje k pomocy być, kotrychž su bjezbóžnicy někak na česći zranili. Nowiny pak dyrbja centralu podpjerać a jej maćiznu podawać přećiwo bjezbóžnikam. Skónčnje chce so centrala prócować, zo by so dosć wjele wěriwych rozwučiło wo wojowanju přećiwo bjezbóžnikam a wo zakitanju katolskeje wěry.

Mjez katolskej cyrkwju a pólskim radijom wobstoja přikładomne zrěčenja. Pólske radijo je so na to zwjazało, zo 1. kóždu njedźelu a swjaty dźeń swjatočnu Božu mšu z prědowanjom přez wšě pólske rozsyłaki rozpósle, dale 2. kóždu prěnju sobotu w měsacu Bože służby z prědowanjom z baziliki Ostra Brama a to přez Wilnaski rozsyłak, 3. kóždy tydźeń jene prědowanjo za khorych, 4. přez Waršawu porjadnje přednoški wo nabožnych wěcach (misijónach, katolskej wěrje, wojowanjach přećiwo njewěrje atd), 5. přez Katowicski rozsyłak pak kóžde lěto póstniske prědowanja. Rěčnikow a prědarjow postaji hłownje biskop. Rěčnicy maja prjedy pisomnje prědowanja a přednoški zapodać. Radijo přednošowarjow zapłaći. Wjednistwo radija je dale slubiło, zo njedowoli žane přednoški a druhe poskićenja rozšěrjeć, kotrež so přećiwo katolskej cyrkwi měrja. Biskopja pak za to swojim duchownym poručuja, zo bychu wěriwych přecy zasy na poskićenja pólskoho radija pokazowali, a zo bychu też duchowni radijo trjebali a přijeli jako srědk za rozšěrjenjo wěry a za wojowanjo přećiwo njewěrje. Dale dyrbja duchowni wěriwych napominać, zo bychu też swěrnje swój měsačny přinošk płaćili, z kotrymž radijo tola zasy pomha wěru škitać. Zo bychu tola wšudźe tajke a podobne zrěčenja wobstałe!

Pólscy Salesianojo dóstachu nadobny dar. Hrabinka Jasienska je jim we Wolhyniskej kubło ze starym parkom dariła. Salesianojo su tam hižo cyrkej započeli twarić a wotewrja tam hišće powołansku šulu.

Za katolskich laikow wotmě katolski akcijón na univerziće w Krakowje kurzus katolskeje filozofije. Krakowski wjercharcbiskop spěchowaše tutón skutk na wšě wašnjo. Pokazowaše na ważnosć filozofiskoho podłožka za nabožnu zdźěłanosć katolikow. Na přednoškach wobdźěli so přecy wjacy hač 200 ludźi. Přednošowarjo běchu wšitcy woprawdźe wučeni mužojo, kotřiž su we swojim předmjeće w kołach wědomosće jako kapacity znaći. K lětu so tajke kurzy też w druhich pólskich městach wotměja.

We Waršawje woswjećichu před krótkim wosebity dom katolskoho skutka. Je wěnowany Pijej XI. Twar je za swoje zaměry wulkotnje wuhotowany. Tak je tam zala za 3000 wosobow. Zala hodźi so za zhromadźizny, ale runje tak też za dźiwadła a filmowe předwjedźenja. Je tak rjec najwjetše kino pólskoho hłownoho města. Dale je w domje 7 mjeńšich zalow, kóžda za 300 wosobow, 46 rumow za běrowy, 40 jstwow za přenocowanjo duchownych a pomocnikow katolskoho akcijóna, dale čitarnja, knihownja, jědźernja atd. Dom płaćeše přez 2 milijónaj złotych.

Hollandska. Utrechtski arcbiskop je hižo dlěši čas ćežko khory. Tohodla je Swjatoho Wótca prosył, zo by na joho městno druhoho arcbiskopa postajił a joho na wotpočink pušćił. Bamž je hižo druhoho powołał.

Katolska młodźina!

Biskopja Němskeje přeprošuja tebje, katolska młodźina, zo by na swjedźenju swj. Trojicy swjatočnje so wuznała ke katolskej wěrje. Dopołdnja su wosebite Bože służby. Cyła młodźina přistupi zhromadnje k blidu Božomu.

Popołdnju so wšitcy zhromadźa k swjatočnej wuznawanskej pobožnosći. Budźe też swjedźeńske prědowanjo.

Katolski młodźenco!
Katolska knježna!

Katolska młodźina, pokaž na tutym dnju, zo kruće stojiš k Bohu lubomu Knjezej!

Katolska młodźina, pokaž swětej, zo rady słyšiš hłós biskopow a swěrnje dopjelnješ jich próstwu!

Wšitcy póńdźemy na swjatočny nyšpor!
Žadyn a žana njesmě pobrachować!

štaj a daštaj jej pjenjezy, kiž runje doma měještaj, sobu na puć, takle z njej so rozžohnujo: „Dźi, dobre dźěćo, Bóh budź z tobu! Dopomń so potom na naju, hdyž so ći junu derje pójńdźe!“

Marja dźěše při wječornej ćmićcy ze swojim brěmješkom pod pažu po wuzkej šćežcy, kotraž na lěsnu hórku wjedźeše; dyrbješe tola nanowy row hišće junu wopytać. Hdyž z lěsa wustupi, we wsy runje swjaty wječor zwonjachu, a ke kěrchowej dóńdźe hakle w nocy. Tola so tu njeboješe mjez rowami. K rowej swojoho nana došedši płakaše hórcy. Połny měsačk swěćeše mjez jědlomaj na nanowy row a rozjasni ze swojim slěbornym swětłom róže a kwětkowy korbik, kiž hišće na rowje stoješe. Miły wětřik kolebaše měrnje hałozy jědlow a łopješka różowoho pjeńka, kiž bě Marja na row sadźiła. Swjata ćišina tu knježeše.

„Luby mój nano“, holčka žałosćeše, „hdy by tola hišće žiwy był, zo mohła ći twoja wboha Marja swoju nuzu wuskorźić! Tola — je wšak derje, zo njetrjebaše tutu nowu nuzu sobu přežiwić. Ty sy nětko zbóžny a žana nuza će wjacy njekrjuduje. O, mohła tola při tebi być! Ach, tak njezbožowna kaž nětkle runje tola we swojim žiwjenju hišće njeběch. Tehdy, hdyž měsačk přez železne lěsycy do mojoho jastwa swěćeše, bě tola ty hišće žiwy, lubši nano, nětko pak swěći mi na twój row. Hdyž mje tehdom z mojeje lubeje domizny wuhnachu, mějach tola hišće tebje, kiž mje zakitowaše a so za mnje staraše! Nětko pak nimam nikoho wjacy; khuda, wopušćena, wšudźe cuza sym cyle sama na swěće a nimam nihdźe žaneje domizny. Z jeničkoho městna na zemi, kiž mi hišće zby, mje nětk też wuhnachu. Mój posledni tróšt, druhdy na twojim rowje płakać směć, też bu mi wzaty.“

„O mój Božo“, znowa zdychowaše na kolena padnywši. „Luby njebjeski Wótče, pohladaj tola z twojoho wysokoho njebjeskoho bydlenja dele na khudu, wopušćenu syrotu, kiž na rowje swojoho nana płače, a smil so nade mnu! Hdźež je nuza najwjetša, tam je tola twoja pomoc stajnje najbliža. Moja žałosć njemóže wjetša być a wutroba chce so mi rozkočić. O pokaž mi twoju smilnu ruku a njewopušć też ty mje! Ja tola nikoho wjacy nimam hač tebje! Wzmi mje horje k tebi, hdźež stej mojej lubej staršej — abo pósćel jenož kapki pokoja do mojeje lačneje wutroby! Wšak dawaš samo słabym, lačnym kwětkam, kiž w horcoće dnja wjadnu, płódnu rjosu. O smil, smil so nade mnu!“

Bjez wšeje rady, wupłakana, tu Marja nětko stoješe a njewěrješe sebi tak pozdźe wječor nihdźe wo hospodu prosyć. Hladaše wokoło so. Při kěrchowskej muri, blizko nanowoho rowa, leżeše stary, z mochom porosćeny kamjeńtny pomnik. Dokelž bě wšudźom na puću był, běchu jón tam położili. „Na tónle kamjeń so posydnu a při rowje mojoho nana chcu přenocować. Snano sym dźensa posledni raz tudy a njewohladam tak luby mi row w cyłym swojim žiwjenju wjacy. Jutře, hdyž ranjo zaswita, chcu potom we Božim mjenje dale pućować, hdźež Boža ruka mje powjedźe.“

(Přichodnje dale.)

Jedyn biskop je pastyŕski list wudał, w kotrymž wěriwych kruće a należnje napomina, zo njebychu cyrkwinsku wyšnosć a duchownych přecy kritizowali. To njesměđża dale też činić z bliššim, jeli ma wón woprawdźe dobre wotpohlady. Katolikojo dyrbja we wjetšej přezjenosći hromadźe stać.

W jenym industrijowym měsće w Hollandskej bu komitej założeny, kotryž chce katolske přeswědčenjo pomhać škitać. Na meju je komitej wosebje postajił modlenja za tych wěrybratrow, kotřiž su přesćěhani, zo by jim móc a wutrajnosć wuprosył a rozswětlenjo za wjednikow tajkich přesćěhanych katolikow.

Katolske šule maja porno druhim najwjacy šulerjow. Do statnych šulow khodźi 34% dźěći, do evangelskich 27%, do katolskich pak 39% wšěch hollandskich dźěći.

Wot wěstoho časa maja konfesionelne šule samsne prawa kaž statne. Tohodla dóstawaja wězo też rjadnicy, kotřiž su z wučerjemi při katolskich šulach, samsnu mzdu kaž statni. To pak je wězo marxistam do nosa. Tohodla žadaja přecy zasy, zo njeby so duchownym wučerjam ničo wjacy za dźěło w šuli płaćiło. Tajke něšto njeje dźěn ničo nowe.

Jendźelska. We Winskim radiju měješe před krótkim jedyn Jendźelčan přednošk wo katolskej cyrkwi w Jendźelskej. Wona drje je też dźensa hišće protestantski kraj, ale lud tola we swojim cyłku wjacy cyle protestantscy njemysli a nječuje. Mjez druhowěriwymi Jendźelčanami su pomĕrnje lohko hotowi, stare nahlady spušćić a katolske přijeć. Wučba tak mjenowaneje Wysokeje cyrkwje, to je hibanjo mjez anglikanskej cyrkwju, bliži so w mnohim nastupanju katolskej. Tu so też młodźina wukubła k česćownosći před katolskej cyrkwju. Hišće před 100 lětami hidźachu w Jendźelskej katolikow jara. To je dźensa hinak. Tola njesměmy też zasy zabyć, zo to njeje jenož česćownosć před katolskej cyrkwju, hdyž při katolskich swjatočnosćach a wustupach so druhowěriwe wobydlerstwo přistojnje a respektnje zadźerži. Nĕ, to je wjele bóle často dosć liwkosć we nabožnych wěcach. Dokelž maja w anglikanskej cyrkwi wšelake hibanja, je katolska cyrkej dźensa w Jendźelskej najwjetše cyle jednotne wěrywuznaćo. Też w nowinarstwje pisa so přistojnje wo katolskej wěrje, a jedna-li so wo nĕkajke prašenja, kotrež maja so zjawnje rozrisać, potom prašeja so nowiny skoro přecy też katolske instancy wo měnjenjo. Tak su katolikojo dócpěli, zo so jich stojnišćo w zjawnym žiwjenju česći.

Njepřećeljo cyrkwje běchu w jenym mjeńšim měsće žadali, zo by wyšnosć katolskim knježnam (klóštrskim) zakazała, dale w šuli wučić. Tola sudnistwo rozsudźi, zo maja wone k tomu prawo.

Awstriska. Zastupjerjo katolskich wučerjow mějachu hłownu zhromadźiznu, na kotrejž kardinal Innitzer rĕčeše. Katolska cyrkej je najlĕpša woćehnjeŕka, tak wón praji, a wona dawa też wučerjam najlĕpši podłožk za woćehnjeŕske dźěło. Štóž je derje wobhonjeny w Swjatym Pismje a wučbach a nahladach katolskeje cyrkwje, tón změje też wuspĕch při woćehnjenju dźěći. Katolski lud dyrbi swojim wučerjam dowěrjeć směć, dyrbi k nim zhladować jako wjednikam. Jeli wučerjo pomhaja, potom wurunaja so škody, kotrež je socialistiske woćehnjenjo w Awstriskej načiniło a potom wostanje kraj křesćanski. Jedyn statny sekretar praji, zo to njerĕka, zo so klerikojo do statnych należnosćow tykaja, hdyž wučerjo młodźinu w duchu cyrkwje woćahnu.

Směšk.

Spodźiwne wumoženjo. „Słyšće, lubi ludźo, kak buch junu na spodźiwne wašnjo wot smjerće wumoženy. „Mysłće sebi, běchmy šwarne towarstwo hromadźe. Čołmik z 13 mojimi towaršemi so kiwkny, so podnuri a wšitcy so zatepichu!“ — „Ale kak dha sy ty tutomu njezbožu wućeknył?“ — „Nó, ja do čołmika šoł njejsym, dokelž hižo 13 w nim běchu, a ja płować njemóžu.“

Towarstwowy powěstnik.

Kedźbu! Do Wambořic (Albendorf) pojědźe jedyn awtobus. Póndźelu 22. junija budźe za putnikowarjow Boža mša w 5 hodź. w Serbskej cyrkwi w Budyšinje. Awtobus wotjědźe z Pančic 1/4 5 hodźin, po puću móža wobdźělnicy přistupić w Zejicach, Lejnje, Pozdecach, Libonju a Prěčecach. Naš puć wjedźe přez Zhorjelc, Hirschberg, klóštr Grisaw, hdźež je dlěša zastawka. W dalšim wobhladamy sebi najrjeńšu zahrodu Němskeje w Libichowje, potom krasny hród „Fürstenstein“ a smy na wječor we Wambořicach. Při jězbje na druhe hnadowne město Stróža (Wartha) přińdźemy přez swětasławnu kupjel Althaide a Glatz, hdźež so pozastanje. Na dompuću wobhladamy sebi Wrótsław (Breslau), Lĕhnicy a Zhorjelc. Su hišće někotre městna swobodne. Štóž chce so wobdźělić, njech so hnydom do Pančic wobroći. Jan Hajna, Nowy Dwór.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 290. ze Žuric: Jurij Krawža; 291.—292. z Kukowa: Pětr Šustyr, Madlena Žurkec.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za apryl.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Čopłota Měsačna srjedźizna	Přeměn waženoho kotča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	+7	+24	+12,7	2500	800	600	1000	1000	700	0,700	25	7	z kćenja	77,1

Kedźbu! Zo bychu so stare hłosy našich najznaćišich jutrownych kĕrlušow za přichod wobkhowałe, chcu je napisać, tak daloko hač so to hišće stało njeje. Štóž wosoby znaje, kotrež móža je derje spěwać, njech mi jich mjeno wozjewi. Jeli traš je nĕchtó hižo ma, chcył mi tohorunja k wědźenju dać. Chcu je přirunować a najpřihódniše wupytać.

W Pančicach. J. Słodeńk.

Připrawy a graty
za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk
groćanych pletwow.
K wobhrodźenju młodoho pĕrjowoho skotu wuživaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šĕrše!
Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.
Železowy dwór
w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Müllerec *konditarnja*
W Budyšinje, na póstowym naměšće.
dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejownI pĕknje so ći posedźi.

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadžicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Wohnišćo (Herd)
jara derje zdźeržane, je jara tunjo za hotowe pjenjezy na předań
w Róžeńće čisło 2.

2 jstwi
na wsy so přenajatej na ludźi bjez dźěći. Płokarnja k tomu słuša. Doprašowanja na Donnerhakec ćišćerju pod čo. 555. V. d. Schülertor 21.

Kwasne dary:
Pórclin: złoto-kromki, różički, němske róže, win. łopjeno + blidne, kofejowe a čajowe servisy + wopr. „Rosenthal"-pórclin + Bleikristall a kristal-škleńcowe twory + worclowe, emaill. a železne sudobja + kofejowe młyny, mjasowe wjelki + drjewjane, korbowe a šćětkowe twory.
Wulki wubjerk!
Žane nućenjo ke kupjenju!
Kóždy kupjeny kruch so zaměni!
Wosebje tunje płaćizny!
Hausbedarf M. Pfuhl Znutř. lawska dr.

Wupjerki
w najlěpšich kajkosćach we kóždej šěri,
linon, łožowe damasty, smuhaty satin, pisane cychi
poskića płaćizny hódno
Hilger Lotzestr. 20 I
— **Žane klamy!** —

Himerec winarnja na Mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědže

Što njeby znał piwowy hosćeńc
Zum Echten
hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan" so toči. — Derje tu tež pojěš.
W Budyšinje, napřeću dźiwadłej (Lawske hrjebje).

Hdźe kupju
groćane pletwo ze 4 abo 6 wóčkami, w kóždej wysokosći a sylnosći,
kałčikojte groty, grót k spinanju a k powěšenju na sušenjo — wšě do zahrody trěbne **graty**
?
Cyle tunjo pola
August **Heyne** Wobkhod za železne twory
Rěču serbski
Budyšin, Kamjeńtna dróha, napřeću swinjacym wikam

Hdyž črjowa prawje njedźěłaju, wužiwaj **„Fruglety"!**
Su ze sadu a rostlinow připrawjene.
W zawalkach po **25** pj., **45** pj. a wjetše.
Reformhaus Clemens Schmidt, Budyšin, Hošic hasa 25.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Wróćiwši so wot rowa našeje lubeje sotry a ćety
Marje Wałdźineje
kotruž je Bóh luby Knjez w jeje 68. žiwjeńskim lěće, ze swj. sakramentami domawobstaranu, do swojeje njebjeskeje domizny wotwował, dźakujemy so wšitkim za pusty wječor a přewodźenjo k rowu, wosebje kk. kapłanomaj Cyžej a Andrickomu za časćiše domawobstaranja a tróštowanjo na khorołožu z wutrobnym **„Zapłać Bóh, luby Knjez!"**

W Prěčecach, Ralbicach, Budyšinje a Drježdźanach, na dnju pohrjeba, 29. 5. 36.

Zrudźeni zawostajeni.

Derje přihotowana, wjacy króć ze swjatymi sakramentami domawobstarana, je swjatkownu sobotu, 30. meje, po dołhej, sćerpliwje znjesenej khorosći do njebjeskeje domizny wotešła naša luba mać, přichodna mać, wowka a wulkowowka

Madlena Donatowa, wuměnkarka w Nuknicy

w 79. žiwjeńskim lěće. Pokhowachmy ju swjatkownu wutoru swjatočnje na Khrósćičanskim kěrchowje.

Wšitkim, kotřiž ju w jeje khorosći wopytowachu, na pustych wječorach a při k rowu přewodźenju jej w tak bohatej ličbje posledniu lubosć wopokazachu, wosebje wysokodostojnym knježim duchownym Wawrikec a Lešawic maćerjomaj, kaž też k rowu nošerjam wuprajamy wutrobne

„Zapłać Bóh luby Knjez!"

W **Nuknicy, Libonju a Čornecach,** na dnju pohrjeba.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

24. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **13. junija 1936.** | **74. lětnik.**

Božoho Ćěła 1936.

Kłoń, kłoń koleno,
klakaj na zeń so!
Dźensa Kral twój,
kiž też Knjez je mój,
nimo ćehnje
w bóžskej mocy,
w běłym khlěbje. —
Wón je stworił tebje.

Koleno swoje kłoń,
poddatosć jomu hroń,
ale nic z kolenom samym,
też nic ze słowom brašnym!
Bóh
kotryž dał je ći wolu,
žada posłušnosć twoju.

Tuž
koleno kłoń,
wolu kłoń
Joho kazni.
Hordych błazni
zastorči Mócny,
kiž je Knjez naš wótcny.

10. 6. 36.

Nowak.

Wo dźakowanju po swjatym woprawjenju.

Z połnym prawom so Knjez we swjatym sćenju rozhori, zo přeprošeni k hosćinje njepřińdźechu. Ze samsnym prawom hněwa so Bóh nad křesćanami, kotřiž so prózdnych přičinow dla wot přijimanja swjatoho woprawjenja wotwlakuja. Jim je přihrožene khostanjo: „Ja pak rjeknu, zo žadyn z přeprošenych so na hosćinje njewobdźěli.“ Znajemy pak hišće druhu njedźakownosć. Křesćan dóstawa drje swjate woprawjenjo. Zabywa pak při tym, zo by Bohu so hódnje podźakował. Tuž budźe přihódne, zo z krótka rozważujemy, kajkich přičinow dla mamy so za tutu njebjesku jědź podźakować.

Swjaty Philip Neri wuhlada jónu človjeka, kotryž so hnydom po swjatym woprawjenju z doma Božoho wotsali. Swjaty pósła dweju hólčkow khwatnje ze zaswěćenymaj swěčkomaj za nim. Wšón spodźiwany wopraša so muž, kotryž běše bjeze wšeje česćownosće dom Boži wopušćił, „što ma to woznamjenjeć?“ Hólčkaj rjeknyštaj: „Philip je naju pósłał, joho so woprašej.“ K swjatomu přišedši bu rozwučeny: Hdyž měšnik z Najswjećišim ke khoromu dźe, sebi česćownosć žada, zo so swěca před Božim Synom njese. Ty nětko ćeriš z cyrkwje, Najswjećiše hišće we wutrobje mějo. Je potajkim zdobne, zo swěca so před tobu njese. — Z tutymi słowami rozestaji Philip, kak so človjek přehrěši, hdyž po swjatym woprawjenju Bohu přisłušny dźak njezawdawa.

Nadobny přećel je ći wjele dobrotow wopokazał. Nětko će samo wopyta. Ty pak hosća z krótka postrowiwši njestaraš so wjacy wo njoho. Wostajiš joho samoho wo jstwje, hladajo jenož za swojim dźěłom. Njeby tajke zadźerženjo ranjace było? Bóh sam stupi z njeskónčneje miłosće we swjatym woprawjenju do twojeje wutroby. Njeje to hnada, kotraž wšě človjeske wopřijećo přesahuje? Lědma pak na to pomysliwši njebjeskoho hosća zanjerodźeš! Maš zasy swoje dźěło, starosće a zemske wěcy na myslach. Njerudźi to twojoho Zbóžnika? Njeje wón přišoł, zo by tebi k pomocy był? Wězo dyrbiš jomu swoje należnosće předstajeć, z nim radu składować, joho wo rozswětlenjo a pomoc prosyć. Tajka dowěra česći a rozwjesela Zbóžnika; bjez nutřkownoho tróšta će njewopušći. Ty tola nochceš činić kaž přeradnik Judaš. Tež tón njeměješe słowo dźaka a lubosće po prěnim swjatym woprawjenju a ćekny wot poslednjeje wječerje. Hdyž docyła so njedźakuješ abo njerodnje so dźakuješ, hrěšiš přećiwo dołžnej lubości. — Nawoženja wopyta njewěstu a přinjese jej bohate dary. Tuta pak hlada joho ani kedźbu njemějo jenož za swojim dźěłom. Rěči to wo lubości a dźaku? Hlej we swjatym woprawjenju přikhadźa njebjeski nawoženja k tebi a wobohaća će tak nadobnje a wulkotnje, zo podobnoho na swěće njenadeńdźeš — a ty? Je ći přewjele, zo by so přistojnje podźakował!

Tajka njedźakownosć je z wulkej škodu za tebje. Hdyž běndnomu z nuzy wupomhaš, wón pak dźaknoho słowa nima, budźeš joho z nowa podpjerać? Bóh nětko poskića tebi najdrohotniše, swojoho lubowanoho Syna. Twoja wutroba wostawa pak liwka a zymna. Njebudźe Bóh potom so ze swojej hnadu dlijić? Samo hnady a dobroty, kotrež sy hižo dóstał, zasy zhubiš. Što pomha, hdyž kachle tepiš, wokna a durje pak šěroko wotewriš? Ćopłota bórzy wuńdźe. Tak so tebi stanje, hdyž z durjemi swojeje wutroby swětnym a rozpjeršacym myslam zastupić daš po swjatym woprawjenju. Nochcu rěčeć wo tym, zo ći, kotřiž so njedźakuja, dale a bóle do wjetšeje bjezdźaknosće zapaduja. Słyš! Nadobny wjerch će wopyta a dowoli ći, zo směš sebi wuprosyć, štožkuli chceš, traš pjenjezy, kotrež směš sebi w joho pokładnjach nahrabać ale za štwórć hodźiny. Zawěsće krótki čas prózdne rucy do klina położiwši njepřečiniš. Ničo važniše za dźěło njezměješ, hač zo ani wóčko wot bohatstwow njewotwobrociwši sebi z palacym khwatkom telko pjenjez zebjerješ, hač móžeš. Wěš! We swjatym woprawjenju je Zbóžnik sam we tebi, kral njebjes a zemje je přitomny z bohatstwom wšěch swojich hnadow n žohnowanjow. Pohnuwa će, zo sebi wuprosyš, štožkuli twoja wutroba žada. Wšitko ći hnadnje spožči. Směš potajkim z pokładow Božich smilnosći wuběrać – brójiš pak z drohotnej khwilku Bóžskoho přebywanja we swojej wutrobje. Sy slepy, zo njespóznawaš, što je k twojomu wužitkej, sy rozpjeršeny, zo ze wšej nutrnosću njeprosyš.

Lubi čitarjo! Khrystus je wo wjele zwólniwiši, nam hnady wudźělić, dyžli my smy, joho wo nje prosyć. Kak bychmy popožni, čistotni, pokorni, sćerpliwi, zbožowni a spokojni byli, bychmy-li joho jenož časćišo do swojeje wutroby přijeli, hódnišo so podźakowali, dowěrnišo so jomu přewostajili. Kelko přiležnosće, z Božimi hnadami so wobohaćić, smy hižo zapasli, njerodnje so dźakujo, liwcy so modlo po swjatym woprawjenju! Kelko hnadow smy přisadźili!

Wot nětka budźe to hinak. Swjaty Ducho! Ty sy swětło prawoho spóznaća a njebjeskeje mudrosće na japoštołow wulinył. Wotewŕ też naš rozom, zo bychmy sebi drohotnu khwilku po swjatym woprawjenju prawje važili a nanajlěpje wužili.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Radworja.** „Katolska Bjesada“ njeměješe lětsa w meji — dla swjatkow — zhromadźiznu. Haprylska skhadźowanka (26. 4.) njeběše runje bohaće wopytana. Bohosłowc Alojs Andricki přednošowaše wo nastaću a wuwiću Swjatych Pismow Nowoho Zakonja. Rěčnik dopomni też na najnowše wuslědki dla swjatoho ruba w Turinje. Do naspomnjenoho ruba běše Jězusowe swjate ćěło zawalene, doniž w rowje leżeše. Hdy so „Bjesada“ zasy zeńdźe, budźe z klětki wozjewjene. — Wysoki swjedźeń Božoho Ćěła je so tu po znatym wašnju minył. Popołdniši wobkhad po wsy dla dešćika wupadny. Dotalny nošeŕ „njebjesow“ Mikławš Brycka-Kopr je staroby dla swoje zastojnstwo złožił. Bur Michał Kěška z Khelna je z naslědnikom. — Njemjenowani dobroćeljo darichu nowu monstrancu, dale nowe ryzwo a pluviale (płašć) w běłej barbje. K nětčišim swjatočnosćam je naš derje znaty zwónk Pjekař Boži dom nanajrjeńšo wudebił. Njeliči čas a prócy, hdyž so jedna wo Božu česć. Bóh chcył wšěch dobroćelow žohnować, tu časnje, tam wěčnje. — Z napřeća noweje šule mamy nětko rjany domčk. Knježna wučerka Welsec je sebi jón stajiła a nětko tam też

začahnyła. — Knjez wučeŕ Jurij Kubaš začehnje bórzy ze swojej swójbu k Póleńkecom, hdźež je hač dotal knježna Welsec bydliła.

Z Khróśćic. Swjedźeń swjateje Trojicy běše po namołwjenju našich biskopow też za młodźinu našeje wosady dźeń wuznaća k Bohu trojjednomu. Na rańšich swjatočnych kemšach přistupi młodźina, móžemy prajić, połnoličbnje k blidu Božomu. Popołdnju w 3 hodź. běše wosebity nyšpor, na kotryž bě też Baćonska młodźina ze swojim knjezom fararjom přikhwatała. Knjez kapłan Andricki z Budyšina rozłoži młodźinje w swjedźeńskim prědowanju, kajki wobraz Boha Knjeza trojjednoho ma we sebi nosyć a kak ma sama być podobna Bohu Knjezej. Njeje nam strach wo přichod, jeli budźemy žiwi w Bohu, rosć w Khrystusu a so napjelnjeć z Duchom Swjatym. Zawěśće běše to dźeń hnadow za našu młodźinu. Njech kóždy z dóstatej hnadu skutkuje, zo by z wusytoho symjenja zeskhadźał płód.

Z Khróśćic. Dlěšeje khorowatosće dla je so naš měsćanosta bur Jakub Kokla swojoho dotalnoho zastojnstwa wzdał. Přez 17 lět je wulkej gmejnje předstał a sej přez swoje stajnje přećelne a měrne wašnjo, přez swoju njewšědnu swěru a wěcownosć wjele přećelow nadobył, kotřiž njerad widźa, zo wot zastojnstwa wotstupi. Za čas joho předstojićerstwa je so we wsy a gmejnje wjele přeměniło. Chcemy tu jenož najwažniše wuzběhnyć: Čyłe gmejnske puće — na 14 kilometrow — buchu z kamjenjemi posypane, wjesny puć plestrowany a wentoki připrawjene, milinowe wobswětlenjo zawjedźene, nowa gmejnska khěža natwarjena, šula wutwarjena a wo wjele powjetšena, rěka regulěrowana, jeje brjohi z kamjenjemi wobsadźene a rěčnišćo před mostom zešěršene, štož so při wulkim wohnju 1930 jako jara přihódne wopokaza, hdyž dyrbješe motorskej sykawje syćić. Plestrowanjo wjesnoho puća staji so nimale na 40000 hr. Pódla swojoho zastojnstwa běše knjez Kokla też předsyda wokrjesa za jětrašćěpjenjo, desinfekcije a dr., kaž też prjedawšoho šulskoho wubjerka. Za swoju wobšěrnu dźěławosć w cyrkwinskim předstojićerstwje a za wšu prócu we wosadźe dźakowaše so jomu wosadny knjez farař na Božich službach. Na rozžohnowanskim dnju w gmejnskej radźe dźakowaše so gmejnski starosta, žiwnosćeŕ Skala, wotkhadźacomu měsćanosće za wšu joho prócu a dźěło, přeju jomu strowotu na dalšim puću žiwjeńskim. Joho naslědnik je bur Pawoł Grofa, kiž bu štwórtk po swjatkach do swojoho nowoho zastojnstwa zawjedźeny. Přejemy jomu wjele Božoho žohnowanja w zastojnstwje měsćanosty!

Ze Sernjan. Radupodawanjo za maćerje wotměje so wutoru, 16. junija, popołdnju 1/2 2 hodźin w Sernjanach, w 3 hodź. w Pěskecach a 1/2 4 hodź. w Serb. Pazlicach.

Z Konjec. Žadny dźeń dožiwi naša wjesnjanka Madlena zwud. Henčowa, hdyž na dnju 13. junija swoje 92. narodniny woswjeći. Je to wosebita hnada Boža za človjeka, kotryž tak wysoku starobu dócpěje. Človjek njeby zhudał, zo je hižo takle stara. Staruška junu měnješe, zo drje je Bóh tón Knjez na nju zabył. Ale k tomu wšak tak njeje. Móže być, zo ma swjaty Pětr přecy jara nuzne, dokelž to wón hižo wě, zo zeński putnik, kotryž je tak dołhe lěta na zemi přebywał, budźe dołho audiencu trjebać, zo byštej so wo běndźe tohole žiwjenja rozmołwjałoj. Tuž přejemy Henčec wowcy, zo by jeje žiwjeński wječor był miły a pokojny, a njech jej Bóh spožči wjesołu nadźiju na njebjesku domiznu.

Z Njebjelčic. (Wuznawanski dźeń katolskeje serbskeje młodosće.) Zańdźena njedźela běše wurjadny, ważny a njezapomnity dźeń za młodosć, kotraž bě wot našich wjeledostojnych biskopow namołwjena, zjawnje so wuznać k našomu Knjezej a kralej Khrystusej. Wosadny knjez farař Mič bě wjacy króć z klětki wuznam tutoho dnja rozestajał. Joho přećo, zo bychu tola wšitcy młodostni na tutym dnju swoje zjawne wuznaćo wotpołožili, so rjenje dopjelni. Skoro cyła młodosć — hólcy a holcy — po ličbje 160 pjelnješe na dopołdnišej hłownej Božej mši prědnje ławki. Zhromadnje bu liturgiska Boža mša čitana, kaž we wosadniku stoji. Po swjatym sćenju bě prědowanjo. Knjez farař wupraji swoje wjeselo nad bohatym wobdźělenjom a wučeše, kak mamy so přecy wuznać ke Khrystusej kralej a sebi zakhować naš najdróžši pokład, našu swjatu wěru. Zo bychmy to dospołnje dokonjeli, trjebamy móc a sylnosć k tomu, kotruž namakamy w častym swjatym woprawjenju. To je jara nuzne za naš čas a też najhorcyša próstwa našich biskopow a duchownych. Potom přistupichu wšitcy k blidu Božomu, najprjedy pak wotmě so woporny wobkhad wokoło wołtarja. Pozběhacy to napohlad, hdyž tajka syła młodostnych přistupi na wulkich kemšach k blidu Božomu, wuznawajo so Khrystej kralej, wodźićerjej wšěch časow, narodow a krajow. — 1/2 2 hodź. běše nyšpor k česći wutrobje Jězusowej, kaž kóždu prěnju njedźelu měsaca. Po nyšporje bě hišće wobkhad na kěrchow. Sćěhowacy druhi nyšpor bě za młodosć, kiž bě zasy w połnej

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

XV.

Njenadźita pomoc.

Marja sedźeše na kamjenju pod jědlowymi hałozami při muri a bě zakryła swoje wobličo z rubiškom, ze sylzami cyle napojene. Wutroba jej pukotaše a horce modlitwy sćeleše k njebju. „O Božo!“ znowa zažałosći, „nimaš dha žanoho jandźela, kiž by mi prajił, hdźe dyrbju hić?“

Nadobo bě jej, jako by miły, cuni hłós jeje mjeno zawołał: „Marja! Marja!“ Wona hladaše wokoło so a so postróži; widźeše před sobu stojo jasnu postawu, rjanu kaž jandźel z njebjes w měsačkowym swětle — z jasnymaj wóčkomaj, z čerwjenymaj ličkomaj, jeje hłowu a ramjeni wobdawachu złote włosy a jeje wobłečenjo bě běłe kaž sněh. Marja padźe na koleni a zawoła: „O Božo, što tu widźu; jandźela z njebjes, kiž chce mi pomhać?“

„Luba Marja!“ rjekny postawa přećelnje, „njejsym žadyn jandźel. Sym človjek, runje kaž ty. Ale přińdu, zo bych tebi pomhała. Bóh je twój pobožny paćeŕ wusłyšał. Wobhladaj sebi mje jenož prawje, njeznaješ dha mje wjacy?“

„Mój Božo!“ zajuska Marja, „haj, to wy sće — hrabinka Amalija! O, kak dha wy sem přińdźeće, hnadna hrabinka — w nócnej hodźinje na kěrchow, tak daloko preč wot wašeje ródneje wjeski?“

Hrabinka Amalija Marju zběhny, wobja ju, košeše ju horco a dźeše: „Luba, dobra Marja! My smy tebi wulku njeprawdu činili! Wjeselo, kotreż mi ty tehdy z rjanym korbikom sčini, bu tebi hrubje mytowane. Twoja njewinosć pak je dopokazana. O, móžeš ty nam, móžeš ty mojimaj staršimaj a mi wodać? Hlej, my chcemy tebi wšitko zarunać, tak derje hač to zamóžemy. Tola wodaj nam.“

Marja wotmołwi płačo: „Njeręćće tola tak, hnadna hrabinka! Wy sće nad nami pod tehdy nastatymi wobstojnosćemi wšak mile jednali. Ženje mi na mysle njepřińdźe, na was hněwna być. Moja lubosć k wam bě přecy jenajka. Jenož to jene mje boleše, mjenujcy, zo dyrbješće wy a wašej staršej mje jako njesprawnu a njedźakownu posudźować. Ze žadosću sebi přejach, zo byšće wy moju njewinosć spóznali, a tute přećo je Bóh nětko dopjelnił. Za to budź jomu dźak.“

Hrabinka dźeržeše Marju hišće dołho wobjatu a mačeše jeje wobličo ze sylzami. Potom pohlada wona na row k swojimaj nohomaj, stykny rucy a zawoła ze znutŕkownej bolosću: „O, ty luby, dobry mužo, kotrohož ćěło tudy we zemi tłaje, kotrohož wot mojich dźěćacych lět sem lubowach, kotryž moju kolebku zhotowi, kotrohož posledni dar k mojim narodninam tutón korbik bě, kiž tu na rowje stoji — o, zo by ty hišće žiwy był, zo bych tebje hišće junu widźała a tebi načinjenu njeprawdu zarunać mohła. Wodaj nam; hlej, ja slubju w mjenje mojeju staršeju tu při twojim

Swój přinošk

za towarstwo swj. Cyrilla a Methoda su na lěto

1935 hakle 990 sobustawow zapłaćili.

Prošu tola, zo by hač do hłowneje zhromadźizny kóždy, kotryž „Katolski Posoł“ woteběra, też

swój přinošk zapłaćił!

ličbje zastupjena. Też wjele druhich ludźi na nim wosta. Pod nawjedowanjom rěčnika młodźencow spěwachu so k tomu wosebiće postajene kěrluše a modlitwy. Mjez tym běše też naš swjedźeński prědar, wysokod. knjez kapłan Michał Cyž z Budyšina přikhwatał. Z jasnymi słowami předstaješe nam Khrystusa, jako našoho přećela, tróštarja, zakitowarja a lubowarja. Jomu dyrbimy so dowěrić we wšitkich należnosćach žiwjeńskich, joho husto dóstawać we swjatym woprawjenju, joho přecy zakitować a swěrnje k njomu stać. Bóh dał, zo by hłuboki začišć prědowanja so njezhubił ale dale skutkował. Ke kóncej spěwachmy krasny kěrluš k česći swjateje Marije: Witaj morja hwězda, o Marija słyš, w nuzy pomoc wěsta, o Marija słyš, o Marija škituj nas we wšitkich strašnosćach.

Z Neugersdorfa pola Filipowa. Zańdźenu njedźelu bu tu wot knjeza arcměšnika P. Šołty-Lubijskoho nowa kapała swj. Józefa swjatočnje benedicěrowana. Nowa kapała stoji po puću z dwórnišća do Filipowa na Hofmann-drózy čo. 5 blizko běskosłowakskeje mjezy. Běše so mnoho wěriwych zešło. Wjedro za čas zwonkownych wobrjadow běše rjane, tak zo móžeše so pozběhowacy procesijón we štomowej zahrodźe wotměć. Po swjatočnej Božej mši a prědowanju zanjesechu wšitcy z nutrnym dźakom khwalbny kěrluš Te Deum. Popołdnju po nyšporje běše wosadna zhromadźizna. Farski vikar Pfistershammer powita wobdźělnikow a wupraji wosebje tym, kotřiž běchu dobry skutk sobu spěchowali, wutrobny dźak. Knjez arcměšnik Šołta rěčeše k wosadźe, a wosebje k młodźinje wo patrónje młodźiny, swj. Alojziju.

Do Wotrowa. Dźak za nastork, zo měł „K. Posoł“ něšto powědać wo mosće, kotryž niže Wotrowskoho młyna tam přez Klóštrsku wodu wjedźe. Nam je dotal jenož to znate, štož na mostowym kamjeńtnym wobluku móžeš čitać, mjenujcy ličba 1736 a pismikaj A. R. Potajkim je lětsa 200-lětny mostowy jubilej. Pismikaj woznamjenjatej: Augustus Rex (kral August). Kaž so nam zdźěli, zaběra so Wotrowski knjez farař ze stawizniskimi přepytowanjemi a zawěsće bórzy zajimawu rozprawu wo natwarje Wotrowskoho mosta do „Kat. Posoła“ poda.

Ze Serbow. Lětsa 1. meje dźěše něhdźe sto Serbow pokutny puć z procesijónom do Filipowa — pěši. Wšelcy su pak tam też z ćahom abo z kołom pobyli. Swjatki do Krupki dźěše snadź 50 ludźi pěši tam a zasy domoj do Wotrowa. Druzy jědźechu wěste dźěle puća. W Krupcy naličichmy zasy blizko 100 putnikowari. Lětsa też hižo swjatki „ke kapałkam“ khodźachu, kaž so to hewak jenož nazymu stawa. Modleńske knižki, kiž je lěta 1925 bywši wjednik, Mich. Narćik-Ralbičanski, připrawił a wudał, běchu kóždomu, kiž je so při pobožnosćach wobdźělił, jara witane. Wobžarować dyrbimy, zo sebi wšelcy młódši njewědźa tajke pućowanja pěši dosć važić. Z dobrym přikładom wšěm běše młody wjednik prócesijónow: Michał Kokla z Noweje Wjeski. Wón je přecy pěši sobu kročił — njedźiwajo hroznoho wjedra. Serbski procesijón w Krupcy samo Nižozemscy hosćo fotografowachu. Jeli su so wobrazy poradźiłe — wjedro běše ćmowe — dha snadź je w „Krajanu“ 1937 wohladamy. Dali Bóh so ličba tajkich, kiž pobožne puće pěši du, w septembru lětsa njepomjeńši. Hač dotal je so kóždy spokojeny a zbožownje zasy domoj wrócił. Lětuše mačate wjedro wšak njeje nikomu zeškodźało.

Swjedźeń knihićišćerjow.

„Tunkanjo“ (Gautschen).

Zdawna sem česćuja knihićišćerjo wopomnjeću swojoho sławnoho mištra Jana Gutenberga, kiž so wokoło lěta 1400 w Mohuću narodźi. Wón wunamaka wokoło lěta 1450 late pismiki a tak zmóžni ćišćenjo. Tute wunamakanjo woznamjenješe mócny powrót wosebje na duchownym polu. Nětko hakle bě možnosć data, do šěršich worštow luda so duchownje dobyć z ćišćanym słowom, z knihemi a časopisami. Nětko hakle hodźachu cyłomu ludej so posrědko-

rowje: Wšo, štož tebi wjacy zarunać njemóžemy, chcemy dwójcy na twojej dźowcy zarunać. Ale wodaj nam.“

„Ach, hnadna hrabinka!“ rjekny Marja, „mój nan njeměješe ničo přećiwo swojomu knježstwu. Wón wobzamkny je kóžde ranjo a kóždy wječor do swojeje modlitwy, kaž bě to zwučeny. Wón přeješe wam hišće we swojej smjertnej hodźinje wšo dobre. Marja, rjekny wón krótko do swojoho kónca, ja kruće wěrju, zo hnadne knježstwo twoju njewinosć tola junu spóznaje, a zo budźeš so z twojoho wuhnanstwa junu wróćić móc. Wobkruć potom hnadnomu hrabi, hnadnej hrabincy a dźowcy Amaliji, zo jich ja česćowach a zo běch jim dźakowny hač do swojoho poslednjoho zdychnjenja. Wěrće mi, to su joho poslednje słowa.“

Dobroćiwa hrabinka hišće bóle płakaše a dźeše k Mariji: „Pój, Marja, sydń so tu při mni na kamjeń. Njemóžu so hišće wot tutoho rowa dźělić. Je tu tak rjenje kaž w Božej swjatnicy a žohnowanjo twojoho nana je tu nad namaj.“

XVI.

Kak hrabinka Amalija tu přińdźe.

„Bóh je widźomnje z tobu, luba Marja!“ rěčeše hrabinka dale. „Kak rjenje mje tu wón dowjedźe, zo bych tebi pomhała. Słyš, kak to přińdźe! Wot toho časa, zo twoja njewinosć bu spóznata, njemějach wjacy měra. Na tebje a twojoho nana stajnje myslach. Wěř mi, luba Marja, hižo mnohu sylzu sym pře waju wupłakała! Mojej staršej wšudźe za wamaj pytaštaj, tola njemóžachu waju namakać. Před třomi dnjemi přińdźech ja nětko z nanom a maćerju do hrodu, kiž při lěsu njedaloko wjeski Wólšina leži. Dokelž měješe tu nan něštožkuli wobstarać a zarjadować, dóńdźe wón z wyššim hajnkom, w hrodźe bydlacym, a z druhimi knjezami do lěsa, a wosta tam z nimi cyły dźeń. Moja mać pak měješe z druhimi žonami hromadźe so starać wo zarjadowanjo wječorneje rjaneje bjesady. Ja běch wjesoła, zo njetrjebach přitomna być, dokelž tajke swjedźenje njelubuju. Wječor bě po horcym dnju tak rjany a khłódny; wuprosych sebi dowolnosć, so trósku wukhodźować a wokolinu sebi wobhladać. Dźowka wyššoho hajnka mje přewodźeše.

Dźěchmoj přez wjes; pohrjebnišćowe wrota běchu wočinjene. Rowowe pomniki błyšćachu so we swětle khowacoho so słónca. Jara rady čitam hrónčka na rowowych pomnikach a hłuboko bywam hnuta, hdyž čitam, zo dyrbješe młodźenc abo knježna w najrjeńšim kćěwje swojoho žiwjenja wumrěć; nawopak mje zwjesela, hdyž čitam, kak wysoku starobu tón abo tamny dócpě. Też hrónčka na pomnikach wopřijeja někotru dobru wučbu.

Dźěchmoj potajkim na kěrchow. Hdyž běchmoj cyły kěrchow překhodźiłoj, rjekny moja přewodźerka: „Nětko chcu wam hišće něšto rjane pokazać — row khudoho muža, kiž wšak pomnika nima, ale joho dźowka wě row z lubosću jara rjenje pyšić. Hlejće tamle pod jědlami rjenje kćějate róže a něžny korbik połnych kwětkow na rowje.“ Dóńdźech

wać w čišću wupłody wumělstwa, wědomosćow a kultury. To dotal móžno njeběše, dokelž w rukopisu so tola jenož jednotliwe wudźěłki zhotowić hodźachu, nic pak nakłady po wjetšej ličbje.

Ći, kiž tute nowe wumělstwo nawuknychu, płaćachu skoro jako znajerjo potajnosćow. Sami so mjenowachu „wučownicy čornoho wumělstwa“.

Lětstotki nětko hižo skhadźuja so přisłušacy tutoho wumělstwa wokoło swjedźenja swj. Jana a wopominaja wjesele swojoho wulkoho prěnjoho mištra Jana Gutenberga.

Dokelž pak ma knihićišć tak powšitkowny ludowy wuznam, dyrbi też cyły lud jónu zeznać prastare wašnja a nałožki, kotrež su přez lětstotki mohł rjec tajnje so strażowałe jenož w čišćeńskich worštach. Wosebje budźe zajimawe, jónu widźeć, kak so wučownicy po dowuknjenju přiwozmu do zwjazka hotowych čišćerjow. To stawa so přez tak mjenowanu „čišćeńsku křćeńcu“. Tajke „tunkanjo“ (Gautschen) so po cyłym kraju tón króć zjawnje wotměje. W Budyšinje wuhotuje so swjedźeń sobotu 4. julija z wulkim swjedźeńskim ćahom. Potom budźe „tunkanjo“ na Mjasowym torhošću. To budźe widźenjahódna wjesoła wěcka!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Dokelž je lětsa 250 lět, zo bu wuherske město Budapest z ruki Turkow wumožene (to mějachu so wosebje bamžej Innocencej dźakować, kotryž běše wosebje za wojowanjo přećiwo mohamedanam skutkował), přińdźe ćah wuherskich putnikarjow do Roma a měješe pola Swjatoho Wótca audijencu. Pius XI. praji, zo je swět dźensa zasy w podobnym straše žiwy kaž před 250 lětami. Tehdom wohrožowaše islam wšě ludy, dźensa je to komunismus. To je strach, kotryž wšě ludy a wšu kulturu zničić pyta. Wosebje pak niči komunismus swójbne a zhromadne žiwjenjo w stače a towaršnosći. Na kóžde wašnjo spytuje wšudźom přistupa namakać. Tam a sem ma hižo wuspěcha. Mnozy tónle wulki strach ani hišće njespóznawaja, haj, su komunismej samo k pomocy, druzy zasy tutomu njepřećelej wšoho křesćanstwa z tym połěkuja, zo dosć raznje přećiwo njomu njewustupuja. Dyrbimy spóznać, zo ći, kotřiž dyrbjeli poprawym kulturu a křesćanstwo w ludach škitać, swoju winowatosć njećinja. Tohodla wobroćamy so na Boha z modlitwu a prosymy wšitkich, kotřiž Nas wopytuja, zo bychu so sobu modlili.

190 alumnow amerikanskoho bamžowskoho kolega w Romje měješe audijencu pola Swjatoho Wótca. Tutón pokaza jich na zbožo, kotrež maja w tym, zo smědźa so na měšnistwo runje w Romje přihotować. Wězo studuja też druhdźe wuspěšnje na měšnistwo, ale za tajke přihotowanjo je Rom tola wosebita póda. Wšo dopomina tu človjeka na časy japoštołow a prěnich křesćanow. To skutkuje na dušu, a wón sam wě, kak wulka hnada to je, runje w Romje so směć na měšnistwo přihotować.

Wjednicy bamžowskoho skutka za rozšěrjenjo wěry podachu bamžej rozprawu wo dźěle lěta 1935. Bamž so jim za jich dźěło podźakowa a rjekny, zo je runje skutkowanjo za misijóny jara zasłužbne, dokelž jedna so tam wo najbóle khudych a tajkich, kotřiž hišće ženje ničo wo katolskej wěrje słyšeli njejsu. Loni nahromadźi so za misijóny 42 milijónow lirow. To je najebać hubjenoho časa skoro milijón wjacy hač 1934. Podamy tu hišće někotre ličby z rozprawy: W Indiskej, Birmje a na kupje Ceylon bydli nětkle 3 725 000 katolikow, w Khinje 2 650 000, w narańšojužnej Aziji 1 826 750, w Japanskej jenož 102 000. W misijónach skutkuje 10 666 měšnikow z Europy a 5000 domorodnych duchownych. Ličba poslednišich pak so w přichodnych lětach zawěsće powjetši. W seminarach za domorodnych studuje nětkle mjenujcy hižo na 20 000 młodźencow. W lětomaj 1932/33 přestupi w misijónach 404 740 wosobow wot druhich křesćanskich cyrkwjow do katolskeje, najwjacy z tutych konverzijow přińdźe na Afriku.

Kongregacija Swjatoho Oficija je jenu mexikansku knihu na index stajiła. Tuta kniha pisa wo woćehnjenju dźěći a młodźiny přećiwo nabožinje. Bamžowska nowina praji, zo je kniha połna djabołskeje zełhańnosće a zo ma jenički nadawk, nabožinu cyle z wutrobow dźěći a dźěłaćerjow wudrěć. Je dale połna hidy přećiwo bamžowstwu, měšnikam a přećiwo wšěm, kotřiž móhli snadź dźěći we nabožinje rozwučować, potajkim też přećiwo staršim. Tutu knihu wužija mexikanske wyšnosće, zo bychu wučerjow dobyli, kotřiž dyrbja potom wosebje přećiwo kóždej nabožinje wustupować.

Wo swětowej wustajeńcy katolskoho nowinarstwa njemóžemy tu wjele pisać. By sebi přewjele městna žadało.

---

tam a buch cyle přewzata z hłubokimi začućemi. Hnydom twój korbik spóznach! Wobhladach sebi jón hišće bliže, haj, to wón bě, spóznach dźěn na nim też pismiki mojoho mjena a mój wopon.

Za wamaj so wobhonjach. Hajnkowa dźowka powědaše mi wo waju přebytku na kuble „jědlowcu“, wo poslednjej khorosći a smjerći twojoho nana a wo twojej zrudobje. Khwatach ke knjezej fararjej, powědach jomu, štož běch zhoniła a prošach joho wo dalše powěsće. Wón wobkruči wšě moje wuprajenja a powědaše mi hišće wjele, wjele dobroho wo wamaj. Chcych hnydom na kubło „jědlowc“ doběžeć. Tola při naju rozmołwje so čas tak miny, zo bě hižo ćmička. Što nětko činić? Na kubło hić běše přepozdźe a rano zahe hižo chcychmy wotpućować. Knjez farař pak rěčeše ze zwónkom, kiž w samsnej khěži bydleše wo tym, hač njechał wón po tebje na kubło dóńć a na faru će přiwjesć.“

„Měniće tu khudu, cuzu holcu Marju?“ rjekny zwónk. „Po tu njetrjebam tak daloko hić. Wona je runje zasy kaž často při rowje swojoho nana; płače tam a žałosći; wbohe to dźěćo!“

„Farař chcyše mje k rowej twojoho nana přewodźeć. Tola prošach joho, zo by mje samu wostajił; chcych će samalutka powitać. Prošach fararja, zo by k mojimaj staršimaj dóšoł, a jimaj wo mojim přebytku zdźělił, zo móhłoj so na naju přikhad přihotować. — Tak je naju kwětkowy korbik pod Božim wjedźenjom tu při rowje twojoho njeboh nana zasy hromadu dowjedł.“

„Haj“, wotmołwi Marja, rucy stykujo a dźakownje k njebju hladajo, „to je Bože wjedźenjo. Wón je so nad mojimi sylzami a nad mojej wopušćenosću smilił. O kak dobroćiwy wón je. Kajke zbožo, zo mamy w našim hubjeństwje a nuzy hišće jenoho, kiž nad nami so smiluje a nam pomha, našoho Boha Knjeza.“

„Hišće něšto“, přistaji spěšnje Amalija, „štož mje we tutym spodźiwnym wjedźenju wosebje hnuje. Hlej, Herće, twojej njepřećelcy bě jenož wo to činić, kak mohła tebje mojej wutrobje wotcuzbnić. Tohodla wumysli sebi njesłyšanu tu łžu; nimale so jej poradźi. Tola přińdźe hinak, kaž budźeš hišće słyšeć. Wona našu dowěru a swoju službu na přecy zhubi. Ty pak sy dobyła čestne městno w našich wutrobach a wjele bóle hišće hač hdy prjedy će nětko sebi ważimy. Herta chcyše na přecy tebje wote mnje dźělić, wjeseleše so nad twojim wuhnanstwom; ćisny tebi wusměšejo korbik po nohi, tónle korbik, kiž bu nětk posrědnik naju zasynamakanja. To sebi Herta tehdy zawěsće mysliła njeje. Wostanje wěrno: Štóž Boha lubuje a jomu so woła, tomu njemóže najhórši njepřećel zeškodźeć. Ale nětko dyrbiš ty mi powědać, rěčeše Amalija dale, čohodla tak pozdźe tu k rowej přińdźe a čohodla runje tak žałostnje płakaše?“

Marja powědaše nětk, kak bu z kubła „jědlowca“ wuhnata. Hrabinka z hłubokim začućom dźeše: „Zawěrno, to

Tola chcemy jenož wozjewić, zo je wustajeńca wulkotna. Hnydom při zastupje stoji we wšelakich rěčach napisane, zo tón katolik njeje ważnosć wěcy spóznał, kotryž nowinarstwo njepóznawa jako wosebitu bróń we wojowanjach za dobyće wěry.

Němska. Zarjadnistwo katolskeje nowiny „Der Katholik“ w Mohuču přihotuje lětsa putnikowanja do Roma. Poslednje pućowanjo běše w meji. Wobdźělnikow běše wjacy stow. Mějachu też audijencu pola bamža. Bórzy wotmějetej so druhej jězbje, a to jena na tydźeń a jena na dwě njedźeli. Najskerje so potom hišće dalše zarjaduja. Tydźeńska jězba płaći 121 a dwěnjedźelska 178 hriwnow wot Mohuča. Štóž ma mysle so wobdźělić, njech so wobroći na: Reisedienst „Katholik“, Aschaffenburg.

Wyšnosć je nowe postajenja wudała wo čitanju cyrkwinskich nowinow w dźěłowej służbje. 1. Jeli su sebi sobustawy dźěłoweje służby cyrkwinske nowiny skazali, potom směd́ža so jim tute też dać, tola jenož, hdyž nowiny woprawdźe jenož wo nabožnych wěcach pisaja a chcedźa młodych ludźi nabožnje skrućeć. 2. Jeli pak so cyrkwinske nowiny darmo do lěhwow dźěłoweje służby sćelu, potom nimaja so scyła wudać. 3. Jeli so w tutych nowinach něšto porokujomne namaka, potom maja so zebrać a wjednistwu předpołožić, kotrež potom dalše postaji.

Awstriska. Sólnohródski wjerchbiskop Waitz woswjeći 17. meje swój 50lětny měšniski jubilej. Wón poda so na tutym dnju k swojim přiwuznym w jenej małej wjescy. Tam bu mjenujcy joho mać rodźena, a też joho wuj, wjerchbiskop Gasser, pokhadźeše z tuteje wsy. Arcbiskop Waitz měješe při samsnym wołarju swjatočnu Božu mšu, při kotrymž před 50 lětami swoju primicu swjećeše.

Burgenland je dźěl Awstriskeje, kotryž do wójny pod wuherskim knježerstwom stoješe. Tohodla njemějachu tam katolske šule tesame prawa kaž statne. To bu nětko přez nowy zakoń přeměnjene. Katolske šule dóstachu karakter zjawnych šulow a cyrkej dósta we nich wjele wjacy prawa.

Kardinal Innitzer woswjeći w jenym měsće cyrkej, kotruž su bjezdźělni natwarili. We swojej narěči praji kardinal, zo je tuta cyrkej dopokaz, zo móžemy też w ćežkich časach woči k njebju złožić, zo najebać bjezdźělnosće połni nadźije na Boha zhladujemy.

Świca. Při rowje zbožnoho Mikławša Flüelskoho w Sachselnje wotmě katolska młodžina manifestaciju za měr. 10000 katolskich młodźencow so wobdźěli a tohodla dyrbjachu so za sobu 6 swjatočnych Božich mšow swjećić. zo bychu wšitcy swoju njedźelsku winowatosć dopjelnić móhli.

Kaž w druhich krajach su też w Świcy wosebje studentske zwjazki prěnje we wojowanju za katolsku wěru. Tak wotměchu w Zürichu kurzus, na kotrymž duchowni a profesorojo wo katolskej wučbje a nadawkach katolskeje cyrkwje runje w našim času rěčachu. Wězo zaběrachu so tući też z idejemi, kotrež su katolskej cyrkwi přećiwne.

Jedyn farař a rektor, kotryž je z wjednikom hibanja za čitanjo Swjatoho Pisma, wotmě kurzus za duchownych a theologow. Tući dyrbjachu so rozwučić, na kajke wašnjo hodźi so dócpěć, zo by so w katolskich domach zasy bóle Swjate Pismo čitało a rozpominało. Na kurzu wobdźěli so 150 měšnikow a bohosłowcow.

Świca słuša do tych krajow, w kotrychž poměruje najwjacy holcow z wukraja služi. Wot tam nastupja holcy też husto służby w druhich krajach. Tu pak hrozy wulki strach, zo padnu do rukow ludźi, kotřiž z holcami wikuja. To su katolske zwjazki žonow dawno spóznałe a su założiłe wosebite towarstwo, kotrež ma so za młode holcy starać, kotrež městna pytaja a přez kraj puću ja abo kotrež su městno zhubiłe a su nětko bjez zasłužby. Runje tak stara so towarstwo we wosebitych domach wo tajke, kotrež su khore. We wšelakich šulach so holcy dale rozwučuja.

Nacionalny rada Frank běše 16 lět ze socialdemokratiskim politikarjom. We swojej młodosći běše katolski był, potom pak wěru cyle zhubił a běše z wjednikom w bjezbožnych socialistiskich organizacijach. Tola před něšto časom je so zasy k wěrje swojeje młodosće wrócił a je bórzy na to w katolskim wustawje wumrěł. Jena komunistiska nowina je zemrětoho z tuteje winy na cyle njepřistojne wašnjo haniła.

Francózska. Tu wobstoji časopis, kotryž rěka „Terre Nouvelle“ (Nowa Zemja) a chce katolicismus zjednać ze

---

bě Boža wola, zo dyrbjach runje w tutej hodźinje hłubokeje zrudoby, w kotrejž ty Boha tak nutrnje wo pomoc prošeše, sem přińć; najlěpši to dopokaz za to, zo Bóh złosć našich njepřećelow často dosć k našomu dobromu dowjedźe. Hruba młoda hospoza wuhna će ze swojoho domu, myslo, zo će do njezboža storči. Njeje wědźała, zo će ze swojim lózestwom ke mni a k mojimaj staršimaj dowjedźe. Postań nětk, luba Marja, a pój, zo bychmoj k nimaj šłoj; wonaj budźetaj će wjesele witać. Po puću chcu ći hišće powědać, kak bu pjerščeń namakany.

XVII.

Amalija powěda, kak bu pjerščeń namakany.

Prjedy hač so wot luboho rowa Jakubowoho dźělištej, poklaknyštej so a modlištej so nutrnje za joho khudu dušu. Za khwilu stany Amalija a rjekny: „Pój, Marja, je hižo pozdźe. Twój nan njech tu w měrje wotpočuje. Joho přeco, zo twoja njewinosć na zjawne přińdźe, je so dopjelniło. Jomu njech je po telko žiwjeńskich ćerpjenjach zemja lohka.“ Marja zetrě sebi sylzy, stany a wza korbik a zhromadnje kročeštej ćiše z pohrjebnišća. Hdyž na puć k hrodej přińdźeštej, wza Amalija Marju za ruku a powědaše dale: „Jenoho dnja, po horcym a tužnym popołdnju, so njebjo zamróči a ćežke mróčele wisachu na nim. Nadobo, wokoło wječora, zběhny so wulki wichor a w štomach šumješe, jako by we blizkosći sylny wodopad był. Naš hród so třaseše a sylne štomiska zhibowachu so kaž žitne stwjelca. K hobrskomu wichorej přidruži so hišće ćežke njewjedro a dešć liješe so z njebja. Bě hrózbno přihladować. My sedźachmy wšitcy třepotajcy we jstwi a wołachmy so k Bohu, zo by nas před njezbožom zwarnował a wjetšeje škody wotwobroćił. Něhdźe za hodźinu so wichor zlehny a sylny dešć popušći. Wječor bu zasy rjany a ćichi a Boža stwórba po njewjedrje krasnje wonješe.

Po njewjedrje khwataše naš nan won, zo by widźał, kelko škody je wichor načinił; mój z maćerju dźěchmoj sobu. Wobhladowachmy hród ze wšěch bokow, tola škody na nim widźeć njebě. Dźěchmy dale. Jako do lěsa přińdźechmy, kotryž hród wobdawaše, widźachmy, zo je tu wichor někotre mjeńše a też wjetše štomy wotłamał. Samo sylne dubisko bě wichor strašnje nakhilił, tak zo skoro padaše. Podachmy so zasy dom a nan poruči drjewarjam, zo bychu nazajtra štom podrězali a wotłamane štomy na stronu składli.

Nazajtra rano bě tu wjele wćipnych ze wsy, zo bychu widźeli, kak hobrski štom padnje. Też dźěći bě tu wjele. Naš nan bě sebi też někotrych druhich knjezow přeprosył, kaž sudniskoho pisarja, prawiznika atd. Też mój z maćerju tam dóńdźechmoj. Drjewarjo tu hižo w lěsu běchu a dachu so hnydom do dźěła. Traješe dołho, prjedy hač so hobrske štomisko poda. Něhdźe za poł hodźiny bě tak daloko podrězany, zo poča padać. A hlej! Na wysokim wjeršku, kotryž nětko na zemi leżeše, na małej hałožcy, běše ptače hnězdo, a što so tu při hnězdźe tak jasnje błyskotaše? Naša mać pósła hólčecaj, kotrajž při namaj stoještaj, bliže, zo byštaj za tym zybolenjom pohladałoj. Tam doskočiwši wołaštaj, zo je to jedyn pjerščeń. Mojej staršej a stary hajnk so postrózichu. Hólčecaj pjerščeń z hałozy sćehnještaj a jón wyskajo přinjeseštaj.“ (Pokročowanjo.)

socialismom a komunismom. Jako znamjo ma časopis hnydom na prěnjej stronje bolšewiske znamjo: hamor a serp, w tutym znamješku pak hišće swjaty kříž. To dyrbi woznamjenjeć joho prócowanjo. Ale biskopja su tutón časopis a joho prócowanjo wotpokazali a zasudźili. Dale namołwjachu biskopja hižo zasy duchownych, zo njebychu so přejara zaběrali z t. mj. prućikom (Wünschelrute), dotalne slědźenja wědomosće mjenujcy za nałoženjo a wuspěchi prućika njerěča, zo njebychu ženje z prućikom spytali khorosć spóznać atd., dokelž dźěn je měšnikam kruće zakazane, někajke hojeństwo wukonjeć.

Běše so tam a sem stało, zo cyrkwi njepřećelske towarstwa so při pohrjebach wobdźělichu a potom swoje khorhowje a druhe znamjenja sobu přinjesechu. To pak je zakazane. Nětko je jedyn biskop postajił, zo maja so duchowni při pohrjebje hnydom wotsalić, jeli zawostajeni zemrětoho hnydom njeżadaja, zo bychu so tajke znamjenja wotstroniłe. Wězo dyrbja so zawostajeni najprjedy zdwórliwje napominać.

Španiska. Španiski metropolit je postajił, zo ma so katolski akcijón znowa organizować. Swjaty Stoł je tute wustawki skhwalił. Najbóle maja dotalne katolske zwjazki dale wobstać, ale jim ma so bóle duch katolskoho skutka zaščěpić, a maja bóle hač dotal we zwisku z dušepastyrjemi dźěłać.

W poslednich tydźenjach stachu so zasy wšelake njeskutki, wosebje přećiwo katolskim wustawam a policiji, kotraž chcyše njeskutkam wobarać. Tola procesijóny, kotrež so w španiskich městach w martrownym tydźenju a jutry wotměwaja, jenož w jenym měsće bjez mylenja njewoteńdźechu. W Caragenje spytachu přiwisowarjo lěwičnych stronow procesijón kazyć. Hewak pak wotměchu so wobkhady wšudźe bjez připadow. Haj sta so samo, zo so při prócesijónach wjednicy čerwjenych stronow wobdźělichu. W Granadźe běchu w poslednim času wjacy cyrkwjow zapalili. W martrownym tydźenju pak klečeše 40000 ludźi před jenym hnadobnym swjećećom: Khrysta de Favores.

Kaž jedyn sobustaw prawičneje strony w sejmje wozjewi, zapalichu wot 15. februara hač do 2. apryla w Španiskej 106 cyrkwjow, a 36 cyrkwjow wurubichu a zapusćichu.

1532 slubi swjaty Franc Borgia před kralownu Isabellu, zo chce do rjadu zastupić. Na městnje, hdźež to slubi, stajichu potom wulki swjaty kříž, tak mjenowany „Běły Kříž". 1931 bu tutón kříž wot marxistiskich ludźi zničeny. Tola zarjadowachu potom zběrku a móžachu jón zasy natwarić. Nětko bu „Běły Kříž" zasy zničeny.

Lěwične elementy so njehańbuja, samo rowy duchownych atd. wonječesćić. Tak wotewrichu w jenym měsće row jenoho biskopa. Ćěło běše hišće cyle derje zdźeržane. Tuž je na štom powěsnychu, jako bychu biskopa wobwěsnyli, potom polachu ćěło z petroleom a je zapalichu. Na to ćehnjechu na klóštrske pohrjebnišćo a zapusćichu je.

1934 běše tehdomniše knježeństwo tutón zakoń wudało. po kotrymž smědźachu so wobsedźeństwa, kotrež běchu Jezuića wužiwali, kotrež pak běchu hišće zakońscy z wobsedźeństwom daricelow, zasy prjedawšim wobsedźerjam wróćić. Nětko je nowe knježeństwo tutón zakoń zasy zběhnyło. Tuž nětko też tajke domy atd. statej připadnu.

Amerika. Biskopja dachu wěriwym slub wobnowić, kotryž su před někotrymi lětami złožili, zo chcedźa mjenujcy na kóžde wašnjo přećiwo njepřistojnym filmam wojować.

W poslednich 14 lětach zastupi do katolskeje cyrkwje 38 prjedawšich druhowěriwych duchownych a sotrow. 26 duchownych přińdźe z tak mjenowaneje Biskopskeje cyrkwje, 3 duchowni wot Presbyterianow, tamni wot Baptistow, Methodistow a Lutheranow. Někotři z nich buchu pozdźišo na katolskich měšnikow wuswjećeni.

Pjenježne położenjo amerikanskich sektow je dźeń a hubjeńše. W poslednim lěće nawdachu jich přiwisowarjo w přerězku jenož połojcu wot toho, štož druhe lěta. Tuž njeje dźiwa, zo tamne sekty też wjacy njemóžeja pjenjezy do Europy słać, kaž su to po wójnje wosebje wjele činiłe. Nimaja dźěn samo dosć srědkow, zo bychu swoje domy a cyrkwje wudźeržeć a swojich duchownych płaćić móhli.

W kanadskim staće Ontario drje maja katolikojo swoje šule. Po zakonju móžachu też postajić, zo chcedźa swój šulski dawk za katolske šule płaćić a nic za statne. Tola wyšnosće potom šulski dawk jara njesprawnje rozdźělachu. Tohodla so katolikojo wo polěpšenjo prócowachu, ale bjez wuspěcha. Skónčnje so rozsudźichu, zo chcedźa při wólbach přećiwo knježeństwu hłosować. Knježeństwo poćerpi při tym woprawdźe porażku. Nowe knježeństwo pak je nětko rozdźělenjo kokhodow ze šulskoho dawka sprawnišo zrjadowało.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Wěrowanja (2. połłěta 1935).

9. julija: Jakub Weidlich z Wětenćy z Marju Šěnec z Khrósćic; Pawoł Budar z Jasenćy z Madlenu Wjeselic z Jasenćy; 10. julija: Pawoł Woleńk z Khanec z Madlenu Měrćinkec z Hory; 16. julija: Jurij Kušk ze Sernjan z Tereziju Khěžkec z Hórkow; 17. julija: Pawoł Koch z Noweje Wjeski z Marju Madlenu Kurfürstec z Khrósćic; 27. augusta: Pawoł Kubaš z Worklec z Hanu Šimanec z Khrósćic; 8. septembra: Franc Stier z Budyšina z Hanu Handrikec z Dobrošic (wěrowanaj w Budyšinje); 9. septembra: Jurij Bjarš z Łuzća z Hanu Nowakec z Noweje Wjeski; 11. septembra: Jurij Józef Nuk z Khrósćic z Hanu Marju Hěblakec z Pančic; Michał Bjedrich z Budyšina z Hanu Hajnšec z Jawory; 1. oktobra: Mikławš Mark z Časec z Hanu Šimanec z Miłoćic; 15. okt.: Bjarnat Rachel z Ralbic z Hanu Marju Eiseltec z Lejna; 22. okt.: Pawoł Rachel z Konjec z Marju Handrikec z Dobrošic; Jan Libš z Njebjelčic z Lejnu Čochec z Wětenćy; 29. okt.: Jan Aloizijus Šwejda z Khrósćic z Hańžu Ceciliju Ryćerjec z Wudworja; Wilhelm Schüller z Kamjenca z Hańžu Tereziju Jurkec ze Swinarnje; 5. novembra: Jan Rynč z Dobrošic z Hańžu Nowakec z Noweje Wjeski; 12. nov.: Franc Jan Kral z Kukowa z Hańžu Marju Rachelec z Ralbic; 13. nov.: Jurij Młyńk z Budyšina z Marju Kronsec z Hory; 16. nov.: Pawoł Willy Reichel z Khrósćic z Hańžu Kórjeńkec z Noweje Wjeski; 17. nov.: Waltar Alwin Ryćeŕ z Jěžowa z Marhatu Słodeńkec z Pančic.

Wšelčizny.

Hdźe bydli Bóh luby Knjez? Tak prašeše so wučeŕ prěnjolětnych w šuli. Juŕk wotmołwi: „W njebjesach!" Hańžka pak praji, kaž běše ju jeje maćeŕka njedawno wučiła: „Jězus bydli w čistej wutrobje!" Zdobom pak so Jank zamołwješe a powědaše knjezej wučerjej: „Bóh luby Knjez bydli we Wonec khěžcy!" To běše njenahladne khuduške twarjeńčko. Wšitke dźěći so smějachu. „Nó, štó je tebi to prajił?" wopraša so wučeŕ. Jank powědaše: „Smy njedźelu popołdnju po nyšporje z nankom a maćeŕku po polach khodźili. Hdyž domoj dźěchmy, přińdźechmy pola Wonec nimo. Nan praji, Wonec khěžka je też nimale dodźeržana. Wonec starosćiwy nan wšak je jara pilny šewc a dyrbi wodnjo a w nocy dźěłać, zo by mohł swójbu zastarać. Wosm dźěći, to wšak chce wjele być. Bohu dźakowano su wšitke strowe a pěkne a wšitcy ludźo maja Wonec rady. Wonec šewc wšak też zastara hišće swoju khoru ćetu, kotraž je na stary dźeń w khuduškej khěžcy hospodu namakała. A Wonec dźěd wšak też ničo wjacy dźěłać njemóže, je tola cyle woslepił. Haj, w tutej khěžcy je husto dosć wulka khudoba. A nan praji dale: Wšitcy pak bydla w tutej khěžcy w lubosći a w měrje. Haj, Janko, praji naš

nan, pola Wonec bydli Bóh luby Knjez!“ — Wučeŕ pak dźěše k Jankej, połoži jomu ruku na ramjo prajo: „Waš nan ma prawje, Janko. Bóh luby Knjez bydli wšudźe tam, hdźež lubosć a měr knježitej a hdźež pobožny, zhromadny paćeŕ so spěwa!“

Towaŕstwowy powěstnik.

Jězbu do Wambořic nastupajo. Awto je wobsadźene. Pojědźe z Pančic 22. junija rano 1/45 hodź. přez Khróśćicy — zastanje při wjesnej kapałcy — a potom dale přez Zejicy do Budyšina. W Serbskej cyrkwi su w 5 hodź. kemše za putnikarjow, a potom pola Hokec posnědamy. Wosadnik, rózarije a modleŕske knihe za hnadowne městna, kotrež móžeće sebi wot prjedawšich putnikarjow požčić, přinjesće sobu. Za šaty, knihe a druhe wěcy je najpřihódniši mały kofrik, kiž so hodźi pod sydło sunyć, nic nakhribjetniki; žónske nic w rubiškach. Jeli ma so hišće něšto ważne wozjewić, so to w přichodnym čisle „Kat. Posoła“ stanje. Jan Hajna w Nowym Dworje.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 293. z Njebjelčic: Mikławš Pječak; 294. 295. z Khróśćic: Jakub Kokla (Lisak), Jakub Knop; 296.—300. z Kozarc: Jakub Lajder, Jurij Matek, Hana zwud. Henčłowa, Hańža Lipičowa, Pawoł Kheźka; 301. 302. ze Smječkec: Michał Pjech, Maria Tryčcyna; 303. z Łuźca: Jakub Brojeŕ; 304. ze Zejic: Jakub Špitank; 305. z Worklec: Hana Wincarjowa; 306. z Noweje Wjeski: Madlena Dyrlichec; 307. z Hórkow: Michał Weclich.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 988. z Budyšina: N. N.; čo. 989. z Khróśćic: N. N.; čo. 990. z Kozarc: N. N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 8. junija 1936.

34 wołow, 58 bykow, 97 kruwow a jałojcow, 1274 ćelatow, 1004 wowcow, 2835 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode 35 hr. 4) Starše — hr. Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy — hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 75—78 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 64—75 hr. 3) Snadnje wuwite 53—63 hr. 4) Najšpatniše 50—52 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 54—57 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 53—57 hr. 3) Mjasne wowcy 47—50 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 42—46 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 55 hr.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Hnydom abo pozdźišo přistajimy wuwučenu

serbsku

předawarku

do našoho wotdźěla za tkaniny. Służba je trajaca a so derje płaći. Hnydom so zamołwić pola

Alphons Schauseil

w Budyšinje, Bohata dróha.

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:

mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa

w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kwasne dary:

Pórclin: złoto-kromki, różički, němske róże, win. łopjeno + blidne, kofejowe a čajowe servisy + wopr. „Rosenthal“-pórclin + Bleikristall a kristal-škleńcowe twory + worclowe, emaill. a železne sudobja + kofejowe młyny, mjasowe wjelki + drjewjane, korbowe a šćětkowe twory.

Wulki wubjerk!

Žane nućenjo ke kupjenju!

Kóždy kupjeny kruch so zaměni!

Wosebje tunje płaćizny!

Hausbedarf **M. Pfuhl** Znutř. lawska dr.

2 jstwi

na wsy so přenajatej na ludźi bjez dźěći. Płokańja k tomu słuša. Doprašowanja na Donnerhakec čišćeŕnju pod čo. 555. V. d. Schülertor 21.

Hdyž črjowa prawje njedźěłaju, wužiwaj **„Fruglety“!**

Su ze sadu a rostlinow připrawjene.

W zawalkach po **25** pj., **45** pj. a wjetše.

Reformhaus Clemens Schmidt, Budyšin, Hošic hasa 25.

Hdźe kupju

groćane pletwo ze 4 abo 6 wóčkami, w kóždej wysokosći a sylnosći,

kałčikojte groty, grót k spinanju a k powěšenju na sušenjo — wšě do zahrody trěbne **graty**

?

Cyle tunjo pola

August Heyne

Wobkhod za železne twory

Rěču serbski

Budyšin, Kamjeńtna dróha, napřeco swinjacym wikam

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

„Elektra“-kosy jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Podpjeraj naše serbske katolske pismowstwo!

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̌ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

25. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **20. junija 1936.** | **74. lětnik.**

Po pućach swj. Bena.

Zańdźenu wutoru woswjećichmy swjedźeń swj. Bena, škitarja serbskoho ludu a našohoho biskopstwa. Joho swjatobliwe skutkowanjo w našim biskopstwje bě přez mnohe wobćežnosće, wjele njedorozemjenjow a přećiwjenja swětnych mócnarjow počežene. Němski kral Hendrich IV. bě mišnjanskoho biskopa Bena zajeć dał, dokelž tón cyrkwi přećiwne počinjenjo Hendricha njemóžeše podpjerać; ćim bóle stoješe Beno na bamžowej stronje, kiž chcyše porjad w cyrkwinym žiwjenju přewjesć. Po krótkim wujednanju bě Beno znowa nuzowany přećiwo njecyrkwinskomu zadźerženju Hendricha IV. wustupić. Dokelž Hendrich IV. tohodla do Mišnjanskeje z wójskom zaćahny, zo by bamžej swěrnoho biskopa zajał, wotpućowa swjaty Beno prjedy toho do Roma, zo by tam wuček a pomoc pytał. Hakle za tři lěta, přećerpiwši wšelake bědy, bě so swjaty Beno zasy do swojoho biskopstwa wróćić mohł. A tu samo někotři duchowni joho prawje njepodpěrachu. Haj, mišnjanski markhrabja wobkhadźeše z nim hrubje, dokelž běše Beno cyrkwi zebrane kubła wróćo žadał. Swjaty Beno tutomu nahłomu wjerchej na to smjerć wěšćeše, štož so woprawdźe dopjelni.

Runjež-li měješe swjaty Beno telko wobćežnosćow přetrać, zwosta swojomu wysokomu nadawkej swěrny, bu z japoštołom a pastyrjom za serbski lud a cyłe biskopstwo. Swěru prědowaše kralestwo Bože mjez pohanskimi Serbami, kotřiž rady na joho prědowanja posłuchachu a so mnozy wukřćić dachu. Hodźij, Kamjenc, Budyšin a wězo też Mišno su městna, kotrež hišće dźensa na joho nadobne skutkowanjo dopominaja. We wysokej starobje, 96 lět, zemrě swjaty Beno 16. junija 1106 a bu we swojej biskopskej cyrkwi w Mišnje pokhowany. Pobožny lud joho row husto wopytowaše a wo joho zastupnu prózstwu prošeše. Mnozy su přez njoho spodźiwne wusłyšenjo namakali, tak zo 31. meje 1529 bamž Hadrian VI. Mišnjanskoho biskopa Bena do zapiska swjatych přija a dowoli, zo smě so Beno jako swjaty česćić. Nowotarstwo a nowe wučby podusychu po něčim česćowanjo swjatoho Bena w mišnjanskim biskopstwje. Samo joho rowniśćo, kotrež běše biskop Wiligo I. z čornoho marmora postawić dał, bu potorhane. Relikwije swjatoho Bena bě sebi bajeŕski wójwoda Albrecht wuprosył, dokelž strach hrožeše, zo powostanki swj. Bena so zhubja. We Mnichowje joho powostanki lěta 1580 we wulkej cyrkwi „Našeje Lubeje Knjenje“ do pobočnoho wołtarja zapołožichu, hdźež so dźensa hišće česćuja. Swjaty Beno bu tak patrón hłownoho města Mnichowa a cyłeje Bajeŕskeje. Tak pleće so přez cyłe žiwjenjo swjatoho Bena wěsta tragika, kiž je so samo też na joho row přinjesła. Dźensa hišće wobžarujemy, zo nimamy wjacy we swojej diecejzy našoho patrona mišnjanskoho biskopstwa. Hdyž je w poslednich 100 lětach ličba katolikow wulcy přeběrała, je napadne, zo mamy jenož tři cyrkwje w našim biskopstwje, (Wotrow, Mišno, Biskopicy) kotrež su swj. Benej poswjećene. Čim bóle zwjeselace pak je, zo starši nětko husćišo swoje hólčatka po swj. Benu pomjenuja. Njech tući a my wcstanjemy wšitcy swěrni sćěhowarjo swjatoho Bena!

Nowiši spisowaćel pohódnosća swj. Bena takle: „Žiwjenjo nadobnoho biskopa wurazuje so přez hłuboku khutnosć, wjele prócy, přepóznaća a přećiwjenja. Lubosć, měrniwosć a sćerpnosć wokrasnjuja joho błyšć, kiž joho postawu wobdawa.

Štó dha wot nas by był bjez bědy a starosće. Njech bywa naše dźěło kajkežkuli, w kotrymž smy žiwi, wšudźe na nas čakaja wuzkosće a pruhowanja. Smy něšto derje přětrali, tak so pokazuje bórzy nowa starosć. Naš wosud na zemi je a wostanje ćerpjeć a přetrać. Z tym chcemy ličić; tak kročimy po pućach swjatoho Bena. Wjele horja sebi z tym wołožimy, wjele hnadow sebi zasłužimy, zaměr žiwjenja přecy lěpje dopóznajemy. A Bóh sam nam pomha ćežu žiwjenja njesć. Čim měrnišo so Božim wjedźenjam podwolamy, ćim wjacy zboža a Božoho žohnowanja wurosće

nam za našu dušu. Wukńmy tuž, po pućach swjatoho Bena khodźić!

Swjedźeń swj. Bena swjećimy w měsacu, kotryž je česćowanju najswjećišeje wutroby Jězusoweje poswjećeny. Wotmysł tuteje pobožnosće dźě je, přiběrać w lubosći Božej. Njejsu runje ćeže žiwjenja, kotrež karakter človjeka skrućeja? Wězo njetrjebamy runje za njezbožom slědźić. Tola njechamy ženje zabyć, zo kóžda hórkosć žiwjenja, kóždy zadźewk za človjeka bywa hłós Boži. Štóž na njón prawje posłucha a po tutym pokiwje bjez mórkotanja so ma, tón na lubosći Božej přez ćerpjenja nadobywa. Kaž Jězus sam přez ćerpjenja a horjo človjekam wodaćo hrěchow a wumoženjo človjestwa nam zasłuži, tak dyrbimy tež my nic jenož z modlenjom a z měrnym nabožnym žiwjenjom kralestwo Bože twarić a spěchować. Kaž je swj. Beno najebać wulkich běduw ze słowom a skutkom lubosć Božu do wutrobow zaśćěpjeć so prócował, tak dyrbimy po joho přikładźe lubosć wusywać a tež we skutku pokazować, zo by tak cyrkej Boža rostła po ličbje a po nutřkownej nadobnosći. Kóždy ma wěste japoštołstwo wukonjeć, toho dyrbimy sebi stajnje wědomi być. Ćeže žiwjenja, w lubosći k Bohu znjesene, su runje tak dobre skutki kaž modlitwa — mamy njebjeskoho Wótca khwalić, kaž je swjaty Beno to činił.

Tuž chcemy po přikładźe swjatoho Bena khwalbu Božu spěchować, tež hdyž brěmjo žiwjenja nas ćěsnosća. Cyłu tule starosć złožmy na Boha, njesmy z nim. Potom přinjese tež rjane płody a rjany přichod, wěčne myto njebjeske.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Budyšina.** Kaž lońša tak tež lětuša zběrka za karitas wjele „japoštołow a japoštołkow“ mjez wosadnymi namaka. Stadło hromadźerjow běše lětsa hišće wjetše; běše to tež trěbne, dokelž běše zběrka jenož na dwaj dnjaj wobmjezowana. Wyše toho hromadźeše tež Čerwjeny křiž a znutřkowny misijón a na dwórnišću dwórnišćowy misijón. Na předwječoru zhromadźichu so wšitcy, kiž chcychu budź po domach budź na hasach hromadźić khodźić, w žurli Serbskoho domu, zo bychu wopisma a piksy dóstali. Knjez farař Sprencl poda zkrótka trěbne pokiwy za hromadźenjo. Mjez wšěmi knježeše dobry duch. To so też sobotu a njedźelu pokaza. Wšudźom sćeleše karitas swojich „ludźi“. Wšudźom tykachu ći swoje módre a běłe różički napřećo. Druhdy wšak móšnja w kapsy wosta, druhdy wusuny so jenomu abo druhomu też njelube słowo. Tola to běchu wuwzaća. Naši hromadźerjo a hromadźerki njedachu so wottrašić; rěčachu, prošachu — jedyn tak, druhi hinak. Njepytnychu ani, kak so čas pominy. Njehromadźichu dźěn za sebje, ale za lud, haj za našoho Zbóžnika, kiž praji: Zbóžni su miłosćiwi, přetož woni miłosć dóstanu! Wulkej horliwości a wulkej ličbje zběraćelow a zběraćelkow mamy so dźakować, hdyž je wuspěch karitas-zběrki dźiwajo na wobstojnosće derje wupadnył. Zapłać Bóh wšu lubosć!

Z **Pančic.** Spěwne towarstwo „Lipa Serbska“ měješe zańdźenu njedźelu zhromadźiznu pola Natušec. Předsyda bur Jurij Cyž z Njebjelčic ju nawjedowaše. Přez 20 sobustawow běše so zešło. Po joho powitanskich słowach rozprawješe najprjedy pokładnik, krawski mištr Jan Rjeda z Jawory, wo financnym wunošku poslednjoho koncerta a dale wo pjenježnym położenju towarstwa. Towarstwowe financy su w najlěpšim porjedźe, wo čož so swědomiće stara hotowy financny minister. W tutym dypku knježi najlěpši porjad. Sobustawaj zličbowanja přehladaštaj a njenadeńdźeštaj najsnadnišoho poroka. Dirigent doda hišće někotre wujasnjenja wo moralnym wuspěchu koncerta, kiž bě jara spokojacy. — Dawno běchu sebi sobustawy někajki wulět do daliny přeli, a tuž so wobzamkny, zo sej towarstwo na dnju swj. Pětra a Pawoła do Sakskeje Świcy a dale přez Königstein a Pěrno do Drježdźan na zahrodnisku wustajeńcu wuleći. Pojědźetaj dwaj wulkej awtobusaj za 64 wosobow. Je-li městna, móža so też njesobustawy na jězbje wobdźělić. Tući płaća 3 hriwny z wobjedom w Šandawje. Tajcy chcyli so hač do njedźele, 21. junija, pola krawskoho mištra Rjedy w Jaworje zamołwić. Wozaj pojědźetaj rano w 5 hodź. z Budyšina, 1/26 z Pančic přez Wotrow, Žuricy, Biskopicy do Nowoho Města. Tu budźe 1/27 hodź. ćicha Boža mša, na kotrejž budźemy serbske kěrluše spěwać a to do přežohnowanja čo. 271 a po nim čo. 215. K tomu zanjese so měšany khór k česći swj. Marije. Štóž nochce sebi kěrluše Pobožnoho Wosadnika sobu wzać, njech sebi je wotpisa. W Sakskej Świcy wobhladamy sebi najrjeńše wuhladnišća tak daloko hač čas dosaha. Hdźež so hodźi, dojědźemy z awtom. W dalšim wuradźowaše so wo znutřkownych towarstwowych należnosćach. W meji koncertować, hdźež je zwjetša wjeje kwasow, a runje na dnju Kamjenskoho hermanka a druhich wjesnych zawjeselenjow, njeje přihódne. Tuž so přeješe, zo by so lětny koncert radšo zasy w zymskim času na dnju wotměł. Na strowe zasywidźenjo na wulětnym dnju!

Z **Wotrowa.** (Bože zwarnowanjo.) Hdyž njedźelu do nyšpora tudomny zwónk na puću mejki staješe, dyri při wubiwanju dźěrow při přirowje, kaž měnješe, do kamjenja. Wućahnywši železo, z kotrymž dźěry biješe, sapny jomu kur a woheń napřećo. Nichtó njemóžeše sebi wujasnić, z wotkel płomjo. Nětko so wupokaza, zo bě trjechił elektriski kabel, kiž tu we zemi leži. Wót póndźele hač do štwórtka su dźěłaćerjo za winu slědźili, čohodla w Žuricach swěcy nimaja. Nětko so wujasni. Kaž wěcywustojny praji, bě zwónk při swojim dźěle mohł přińć wo žiwjenjo, a njejasne je, zo je wěc bjez njezboža wotběžała.

Katolscy Serbja hołduja Božomu Ćěłej!

Z **Budyšina.** Zjawny procesijón wotmě so po zwučenym wašnju na njedźeli mjez Božim Ćěłom. Šule a towarstwa běchu sylnje zastupjene. Wojerstwo wobdźěli so we worclowym nahłowniku, štož dostojny zaćišć činješe. Serbskich družkow naličichmy dźesać. Mužojo we wulcy zwjeselacej ličbje sobu w procesijónje dźěchu. Najswjećiše njeseše najstarši knjez w Budyšinje, wjeledostojny knjez tachant Hartmann. Jomu diakonaj ze Smochćic assistěrowaštaj. Cyrkwiny khór a hudźba swjatočnosć porjeńšichu. Krótko do 12 hodźin bě wobkhad skónčeny. Tři wołtarki stojachu w tachantskim dworje, štwórty běše při Pětrowej cyrkwi na mjasowym torhošću. Wo zestajenjo a wudebjenjo staraja so jednotliwe towarstwa.

Z **Radworja.** Na Boże Ćěło wotmě so pola nas wobkhad z Najswjećišim dopołdnja a popołdnju. Popołdniši dyrbješe lětsa dešća dla wuwostać. Dopołdnja wopytachu so štyri wołtarki: fararjec, Bryckec, Hantušec a Šmitkec. Popołdnju so jenož fararjec wopytuje. Njedźelu mjez Božim Ćěłom bě dopołdnja jenož wobkhad wokoło cyrkwje. Popołdnju bě wobkhad na swjaty křiž, na kěrchow, kiž móžeše so lětsa při najrjeńšim wjedrje wotměć. Božoho Ćěła dokhowanja běchu Bože służby pola nas we 8 hodź., po nich bě wobkhad na wjes k fararjec wołtarkej.

Ze Zdźěrje. Po dopołdnišich Božich służbach je wobkhad k štyrjom wołtarkam, kotrychž prěnje tři stoja na cyrkwinym dworje pod mócnymi štomami, štwórty pak při swjatym křižu na kěrchowje. W procesijónje kroča prědku khorhowje, za nimi małe družki, różički sćelo, potom sćěhuje Najswjećiše a při nim šěsć družkow ze zaswěćenymi swěcami. Popołdnju je wobkhad k jenomu wołtarkej na dworje, kóždolětnje k druhomu. Při wołtarku wotměwa so po předpisanych modlitwach nyšporna pobožnosć. Tak też lětsa při

najrjeńšim wjedrje. Njedźelu mjez Božim Ćełom njeje dopołdnja wobkhad, ale popołdnju, a to k jenomu wołtařkej, kotryž je na kěrchowje postajeny, zasy po rjedźe wot tych postajeny, kotřiž prěnje tři wołtařki stajeja. Tež tu je po modlitwach nyšporna pobožnosć. Z tym su wobkhadne pobožnosće tohole swjedźenja w tutej diaspornej wosadźe skónčene. W tydźenju mjez Božim Ćełom je na dźěławych dnjach spěwana Boža mša z wustajenjom Najswjećišoho. Póndźelu a štwórtk swjeća so po kemšach zela.

Z Khróšćic. Wysoki swjedźeń Božoho Ćěła je so we Khróšćicach zasy na jara dostojne wašnjo woswjećił. Na swjedźenju samym swjećeše wosadny knjez faraf wulku swjatočnu Božu mšu z assistencu kk. kapłanow. Wołtař a cyłe presbeterium běše naš njesprócniwy zwónk, knj. Hojer, wulkotnje z kwětkami a brězyčkami wudebił. Po dokónčnych kemšach zestupa so dołhi procesijón do wsy, na kotrymž so wulka syła serbskich a tež němskich družkow wobdźěli. Serbskich drje bě jich na 80. Žony a holcy dźěchu wšitke we płachćičkach. Wosada spěwaše mócnje kěrluš eucharistiskomu Zbóžnikej z přewodom hudźby. Procesijón pozasta při prěnim wot swójby skótnoho lěkarja knj. Šołty, rjenje natwarjenym a wudebjenym wołtařku. Tu so tež wo Boże žohnowanjo zhromadnje modlimy. Druhi wołtařk připrawi so runje tak dostojnje wot swójby khěbětarja knj. Šołty, třeći wot Wjeńkec a štwórty wot Lebzec swójby. Popołdnju po swjedźeńskim nyšporje njesechmy a přewodźachmy Zbóžnika zasy přez wjes po puću wobrubjenym z brězyčkami a posypanym z trawu, do kotrejež družki pisane kwětki sćelechu. Pozastachmy jenož pola kapałki za padnjenych wojakow, hdźež so łaćonske spěwy ze serbskimi modlitwami wotměnjachu. — Njedźelu mjez Božim Ćełom wotmě so procesijón dopołdnja na samsne wašnjo, jenož bjez wołtařkow, popołdnju pak runje kaž štwórtk. Wobžarujomne je, zo někotři z cuzych přihladowarjow njeznaja praweje česćownosće. — We swjedźeńskej oktavje su wosadni rańše swjatočne kemše a tež wšědny łaćonski nyšpor wječor we 8 hodź. poměrnje derje wopytowali. Štwórtk na Božoho Ćěła dokhowanja wječor we 6 hodź. skónči so swjedźeński tydźeń k česći Najswjećišoho Sakramenta Wołtarja z posledním eucharistiskim procesijónom po wsy. Bóh dał, zo bychmy wšitcy, kiž smy so w tychle dnjach znowa kłonili před zakhowanym Zbóžnikom pod wobličwom khlěba, joho něhdy widźeć móhli w joho bójskej majestosći wot wobliča k wobliču!

Z Marijneje Hwězdy. Jenož na mało nakrajnych městnach našeje serbskeje katolskeje Łužicy swjeći so swjedźeń Božoho Ćěła tak swjatočnje kaž w tudomnym klóštrje. Na žanym dnju lěta njebłyšći so klóštr w tak swjedźeńskim kabaće kaž na tutym dnju a sćěhowacej njedźeli. Na předwječoru khwataja holcy a hólcy do zahrodow a łukow, zo bychu na swjatym dnju měłe kwětki a kćenja k wusywanju před Najswjećišim a pletwy za košiki a do włosow. Doma maja maćerje a šwalče połnej rucy dźěła, zo bychu swoje lubuški swjatočnje wuhotowałe a družču drastu zwoblekałe. Dokelž Božoho Ćěła je dźeń družkow a młodźiny. Ale tež druzy ludźo maja nuzne. Nanowa čorna suknja dyrbi do porjadka, tež wysoki kłobuk a běłe rukajcy. Je dźěn khorhojnik. A wječor zhladuje někotrežkuli wóčko starosćiwje k njebju: Budźe tola wjedro? Ale lěta dołho zhladuje błyšćate słónco z módroho njebja. Tež lětsa. W njesměrnych črjódach khwataja pobožni kemšerjo do Božoho domu. Po swjatočnej Božej mši počina so wšitko hibać, wšitcy přihotuja so na swjatočny wobkhad, wjeršk swjatoho dnja. Na čole dźěći a družki, potom towarstwa ze swojimi pyšnymi khorhowjemi a pod nježnym spěwom klóštrskich knježnow z wěžinoho wutwarka abtownje a pod zwukom zwonow a zwónčkow kroči dołhi ćah po klóštrje. Zwónčki ministrantow wozjewjeja, zo přikhadźa Najswjećiše, kiž pod krasnym baldachinom wysokodostojny knjez P. Romuald, zastupowacy propst, rjese, a pod assistencu klóštrskich duchownych a zdaleneju hosći, jezuity P. Sladečka a franciskana P. Gorgonia z Wrótsławja (sacerdos assistens) a předpisane wobrjady wukonja, ke kotrymž klóštrske knježny rjane liturgiske spěwy zanošuja, Dźe so dopołdnja na woběmaj dnjomaj k štyrjom krasnje wupyšenym wołtařkam, mjenujcy swjateje Marije, Najswj. Trojicy, swj. Jana Nepomucskoho a bolosćiweje maćerje. Na kóncu pozběhowaceje swjatočnosće, ke kotrejž so tež wjele druhowěriwych jako přihladowarjo zeńdu, zaklinči serbske Te Deum a klinči pod mócnym zwukom pišćelow dale w cyrkwi. A štwórtk wospjetuje so swjatočnosć nutřka w křižowej khódbje. Naspomnjene wołtařki buchu za čas hnadneje knjenje Kordule Somerec twarjene, kotrejež mjenine iniciale (prěnje pismiki) su na kóždym do zornowca zaryte. Baldachin nad Najswjećišim noša klóštrscy zastojnicy a wokolni měšćanostojo na dnjomaj so wotměnjejo. Klóštrske zarjadnistwo přeprošuje sebi jich k małej hosćinje; tež khorhojnicy dóstachu lětsa ćělnoho wokřewjenja.

Z Njebjelčic. Při rjanym wjedrje woswjećichmy lětsa swjedźeń Božoho Ćěła na swjatočne wašnjo. Po dopołdnišich Božich służbach ćehnjechmy we wobkhadźe do wsy k wołtařkam. Prědku šulske dźěći, potom družki, serbske, kotrychž běše lětsa nahladna ličba, něhdźe 20, a tež němske. Dale sćěhowachu towarstwowe a cyrkwinske khorhowje, 12 ministrantow ze swěcami a Najswjećiše pod njebjesami. Při štyrjoch wołtařkach wotměchu so přisłušne modlitwy a spěwy po agendźe a požohnowanjo. Wjes běše z khorhowjemi, brězami a zeleninu wudebjena. Popołdnju wopyta so jenož jedyn wołtařk na kěrchowje. Njedźelu wospjetowaše so wobkhad zasy k 4 wołtařkam dopołdnja a k jenomu popołdnju. Štwórtk wječor wotmě so posledni wobkhad a skónči swjatočnosć. Wšědnje rano na kemšach běše Najswjećiše wustajene při spěwanej Božej mši. Tak so pominy swjedźeń z oktavu a přinjese zawěsće wjele hnadow a žohnowanja wosadnym.

Z Wotrowa. Po rjanym starym zwučenju je wosada zasy sławiła zjawnje a swjatočnje hordoznosć a majestosć Božoho Ćěła. Kaž k zawodej tutoho swjedźenja k česći Syna Božoho bě na předkhadźacej njedźeli. Najswjećišeje Trojicy wosadna młodosć połnoličbnje přisahu swěry wotpołožiła Knjezej kralej a zawěsće tež we wutrobach wobkhowa přeswědčenosć, kak drohotny je pokład našeje swjateje wěry. Štwórtk Božoho Ćěła cyła wosada so jednoćeše, zo by radostnje a z cyłeje wutroby joho sławiła. Wšitcy we swjedźeńskej drasće, mužojo we čornej suknjanej a žony a holcy we płachćičkach. Skoro wšě šulske holcy běchu pyšnje so zhotowałe, z dźěła z běłej němskej, wjele pak tež ze serbskej družčej drastu. Taiku zwonkownu swjatočnosć hewak drje ženje w serbskich wosadach njewidźiš. Štyri wołtařkow so na Boże Ćěło dopołdnja wopytachu 1. Rjehorjec při Šramic křižu, 2. pola Rjedźic kubła, 3. pola Brodlec a 4. Hejncec (Nowakec). Popołdnju jenož k jenomu wołtařkej du, kaž tež sćěhowacu njedźelu, a to jenož popołdnju. Tež na Božoho Ćěła dokhowanja wopyta so jenož jedyn wołtařk (wječor $^1/_2$8 hodź.). Mjez Božim Ćełom běchu kóžde ranjo spěwane kemše před wustajenym Najswjećišim a wječor we 8 hodź. nyšpor. Při procesijónach wobdźělichu so młodźency a knježny ze swojimaj korhowjomaj. Zjawnje a wjesele smy so wuznawali k Bohu Wšohomócnomu, česć smy wopokazowali Knjezej a Kralej, kiž njebjo a zemju, słónco a měsac a hwězdy je stworił a kotrohož swjata wola, kaž dotal tež w přichodnych časach budźe sama rozsudźeć, kak swět dale budźe wobstać. —

Kaž před lětstotkami naši wótcojo, kotrychž nadobne hierbstwo dotal wukhowachmy, smy z nowa ze serbskim paćerjom, ze serbskimi kěrlušemi spěwali tomu Kralej radostne Hosana, kotrež tak prawje z hłubin wutrobow so jenož w maćernej rěči wuronić może. Njech tute wuznaćo njebjeskomu Knjezej pak njeje jenož zwonkowna należnosć! Njech hnady swjedźenja Božoho Ćěła wšitke serbske katolske wutroby tak prawje rozpala a zapłomjenja k sapacej lubosći našomu Zbóžnikej a Wumožnikej. A ničo

horcyšoho njepřejemy, hač zo by z tuteje lubosće so wuwiła skónčnje tamna lubosć, kotraž je po Božej přikazni runje tak ważna: Lubosć k bližšomu. Tu chcemy sebi wuprosyć za naš cyły wótcny kraj, wosebje pak do našeje małeje serbskeje domizny. Tuta lubosć zamóže wjele: pyta druhomu zrozemić, wona wodawa, pomha a jednoća. Bóh dał, zo njesebična lubosć w našich serbskich wjeskach so chcyła wuwić, zakorjenić a we wšěch wutrobach rozkćěć. K tomu chcyła Bójska lubosć, kotraž mjez Božim Ćełom tak hordoznje a hnadnje so nam jewja, móc nam dać a dokonjenjo!

Ralbic. Słónčka wšak runje njeswěćeše, tola wjedro bě najpřijomniše za rjane wuwiće procesijóna na Bože Ćełо. Boži dom a cyła wjes běštej najrjeńšo wudebjenej. Po dołhim puću ćehnjechmy po starym zwučenju k wołtarkam: prědku cyrkwine a towarstwowe khorhowje, dźěći a małe družki, kotrychž bě 120, a to 83 w běłej němskej a 37 w swjatočnej našej družčej drasće. Wosadny farar njeseše Najswjećiše a wulke syły ludu khwalachu z kěrlušemi Boha našoho Knjeza. Łaćonske antifony spěwachu rjenje a wustojnje knježa wučerjo zhromadnje. Žony a knježny běchu wšitke w płachćičkach. Też popołdnju běše wobkhad a runje tak njedźelu dopołdnja a popołdnju, tola jenož k jenomu wołtarkej. Njedźelu słónčko khětro smažeše. Božoho Ćěła dokhowanja bě popołdnju w 5 hodź. skónčacy nyšpor z wobkhadom. W najlěpšim porjedźe je so minył hordozny swjedźeń k ćesći Najwjećišoho sakramenta wołtarja.

W Kulowje bě hordozny swjedźeń Božoho Ćěła z wulkej pychu a swjatočnosću wobdaty. Wosebitu rozprawu podamy w přichodnym čisle.

Z piksu w rucy.

Tu podam někotre nazhonjenja z mojoho lětušoho hromadźenja za karitas:

1. W khěži zetkam muža. Prošu joho wo šerpatku. Wón mi wotmołwi: „Sym sam bjez dźěła!“ Stupju k pódlanskim. Jena žona mi wotčini a mi też swój dar woteda. Mjez tym, zo so tu hišće zdźeržuju, je też tamny dźěłonjemějacy zasy ke mni přistupił a mi tohorunja pjenjez do piksy tyknje.

2. W jenej khěži zeznaju jara přećelnoho muža. Nic jenož, zo mi přećelnje swój dar woteda. Wón so mje też wopraša, hač sym też w zadnej khěži był. Mjenuje mi też někotre swójby, jena mi znata, je katolska. Tuž sym też hišće do zadneje khěže w dworje šoł a njejsym tam podarmo pobył.

3. Wšudźom wšak tak wjele zboža nimam. Jene durje wostanu zawrjene, hačrunjež dwójcy zaklinkam. Skónčnje so mje mužski hłós za durjemi wopraša, što je. Wuznaju so jomu, zo hromadźu. Na to muž měni, zo je we łožu a zo stanyć njemóže.

4. Běch do wulkoho pjekarstwa zastupił a zaklinkam při mištrowym bydlenju. Je tam jenož staruška mać. Wona da mi prajić, zo dyrbju dele do klamow hić. W klamach wobroću so na prěnju lěpšu předawarku a prošu wo dar. Wona mi praji, zo je runje hižo dała. Druha předawarka, po zdaću něšto starša, mi dwě rózičcy wotkupi.

5. W druhim domje mje tohorunja do klamow deleka pokazachu. Zastupju do wulkoho překupstwa. Dokelž je runje sobotu dopołdnja, je tu wjele kupowacych. Tuž čakam. Knjeni runje posłužuje. Runje je so prjedy mje zasy kupc doprědka sunył a słyšu, kak sebi 10 jerjow skaza. Njejsym pak jerjow dla dołho čakać trjebał, dokelž wot wjednika překupstwa mjez tym mój dar dóstach.

6. W jenym padźe mějachu mje za mlokowoho. Žona přińdźe mi k durjam pjenjezy w rucy. Je mi potom druhi pjenjez za moju kwětku dała. Hdyž deleka z durjemi wustupich, zetkach so z woprawdźitym mlokowym mužom.

7. W mnohich domach njebě nichtó doma. Jena służobna, kotrejež knježstwo doma njebě, je mi wot swojich pjenjez dar dała.

8. Jenoho dobroho znatoho widźach ducy na ławcy w měšćanskich zahrodach sedźacoho. Poskićich jomu kwětku za dobru wěc. Njeměješe pak ani pjenježka při sebi. Prošeše mje wo kwětku. Dar chce mi pozdźišo wotedać. Wězo sym dobrej duši prostwu dopjelnił.

9. Husto dyrbjach pjenjezy wuměnić. Wobžarowach, zo sebi cyłu tyzku najgrošow sobu njewzach. Z tym bych druhim a mojej piksy lóžšo k dobromu skutkej dopomhał.

10. Žanoho ranjacoho słowčka nihdźe słyšał njejsym, też nic pola druhowěriwych, ke kotrymž přińdźech. A tych bě wjacy hač našich. Čińmy dobrotu wšitkim! -ž-

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

„Haj, to wón je!“ zdychny mać. „O ty dobry, sprawny Jakubje, o ty dobra Marja, kajku njeprawdu smy tola wamaj činili! Lubo mi je, zo bu pjerščeń namakany; tola hišće wjeselša budu, hdyž Jakuba a Marju zasynamakamy, zo bychmy jimaj načinjenu njeprawdu zarunać móhli!“

„Ja njemóžu to zrozemić“, prajach, „kak pjerščeń tam horje do ptačoho hnězda, na najwyšši wjeršk tutoho štoma přińdźe!“

„To chcu wam hnydom wujasnić“, wotmołwi stary hajnk Anton, kotromuž sylzy wjesołosće we wočomaj stojachu, hdyž nětko waju njewinosć widźeše. „Zo njemóžeše stary zahrodnikaŕ Jakub, też nic joho dźowka Marja pjerščeń tam horje skhować, je jasne. Přetož štom bě přewysoki. Wonaj k tomu też njebyštaj časa mějoj; Marja lědma z hrodu dom přińdźe, hdyž bu zajata, a jeje nan sobu. Ale ptaki, kotrež na štomje hnězdźachu, z mjenom kawki, lubuja wšo, štož so zyboli, a hdyž móža něšto tajke wzać, to donjesu khětř do swojoho hnězda. Jedyn tajki ptak je potajkim pjerščeń wzał. To je nětko cyle jasne. Dźiwam so, zo ja stary hajnk prjedy na tu mysličku njepřińdźech. Ale to bě Boža wola, zo dyrbješe tak wulke horjo na mojoho staroho přećela Jakuba a joho dźowku Marju přińć!“

Naša mać dale rěčeše: „Wy maće prawje, Antonje, a nětko je mi nadobo cyła podawizna jasna. Mózu so cyle derje dopomnić, zo tute ptački druhdy z wysokoho štoma k woknu přilećachu, a zo bě wokno tehdy, hdyž so pjerščeń zhubi, wočinjene. Blidko, na kotrymž pjerščeń ležeše, stoješe při woknje. A wěm so derje dopomnić, zo tehdy khwilu w pódlanskej jstwi přebywach. Zawěsće je jedyn z padušnych ptačkow pjerščeń z wysokoho štoma wuhladał, a doniž ja w pódlanskej jstwi přebywach, jón njemyleny w pysku wotnjesł.“

Naš nan bě jara zrudźeny a rozhněwany, hdyž nětko nadobo jasnje so pokaza, zo buštaj ty a twój nan njewinowaće zasudźenaj. „Boli mje to jara, zo smy tutym dobrym ludźom tak wulku njeprawdu činili. Nochcu tohodla swoju hłowu prjedy k měrej położić, hač smy tuteju sprawneju človjekow namakali, jimaj rubjenu česć wróćili a načinjenu njeprawdu zarunali.“

Na to dźěše naš nan k Herći, kotraž mjez wjesołymi wobličemi, kotrež wšudźe tu widźachmy, bléda a třepotaca runja khudej hrěšnicy stoješe. „Ty falšne, zełharne stworjenjo“, zawoła wón, „kak móžeše sebi zwěrić, swoje knježstwo a sudnistwo takle wobłhać a zawjesć k njeprawdźe, do njebjes so wołacej? Kak móžeše to přez wutrobu přinjesć, staroho, sprawnoho muža a joho wbohe, khude dźěćo do tajkoho njezboža storčić? Hnydom ju wupřimajće“, poruči raznje k jastwowymaj służownikomaj, kotrajž při pušćenju štoma pomhaštaj. Wonaj k Herći stupištaj a wočakowaštaj dalše rozkazy mojoho nana. A wón rěčeše hněwnje dale: „Ze samsnymi rjećazami ju sputajće, z kotrymiž bě Marja putana; do samsnoho jastwa ju čisńće, w kotrymž

„Tunkanjo“

(Gautschen)

stary nałožk knihićišćerjow, so w Budyšinje sobotu, 4. julija, popołdnju zjawnje pokazuje.

Što to je do wěcki, tajke tunkanjo? Mało ludźi tónle stary nałožk znaje. Kaž w poslednim čisle „Posoła“ hižo rozprawjachmy, je mištr Jan Gutenberg wumělstwo ćišćenja wokoło lěta 1450 wunamakał; pokazachmy na duchowny powrót, kiž tehdom po cyłym swěće so sta. Nětko bě lohko, z ćišćanej knihu abo časopisom k cyłkej luda rěčeć a spěšnje rozšěrjeć do wšěch ludowych worštow wšelake mysle, powučenja, rozjasnjenja a nahlady. Wumělstwo knihićišća („čorne wumělstwo“) woznamjenješe něšto cyle wosebite, a ći, kiž je wukonjachu, dachu sebi něšto na to być a činjachu tak, kaž bychu někajke kuzłarske potajnosće jim dowěrjene byłe. Zjawnosći wo swojim wumělstwje ničo njepřeradźichu a wšelake nałožki, kotrež běchu so po času wutworiłe, tajnje hajachu.

W nowišim času hakle zjawnosć něšto wjacy wo wumělstwje knihićišća zhoni, a na wustajeńcach bu časćišo ludej pokazowane, kak so ćišćenjo nowin, knihow, lětakow atd. wukonja. Ale kelko ludźi dźensa hišće maš, kiž njewědźa, kak nastanje nowina, kotruž porjadnje k čitanju dóstawaja!

„Wučownicy čornoho wumělstwa“ — tak sami so mjenowachu — dźeržachu hromadźe a njezjewjachu druhim ničo ze swojoho powołanskoho dźěła, a druzy też njemějachu přistup k jich zawjeselenjam abo zabawam. Sami mjez sobu swjećachu swoje swjedźenje, a z wosebitym wuznamom Janski swjedźeń k wopomnjeću na sławnoho mištra Jana Gutenberga. Na tutym dnju buchu swjatočnje přijeći wučownicy, hdyž běchu dowuknyli, do ćišćeńskoho społka (Zunft) z „tunkanjom“.

Njeje poprawym po starym wašnju, hdyž tutón nałožk lětsa k prěnjomu razej zjawnje so pokazuje. Tola ludźom budźe so to zawěsće lubić! Tajke „tunkanjo“ je jara žortniwe a budźe so potajkim sobotu 4. julija w Budyšinje na mjasowym torhošću zjawnje wukonjeć. Dokelž tajke „tunkanjo“ w poslednich lětach wjacy njenałožowachu, budźe tych nimale wjele, kotřiž tutu „ćišćeńsku křćeńcu“ lětsa dóstanu. We wulkim swjedźeńskim ćahu budźa přez město na torhošćo přewodźeni, hdźež „tunkańskí mištr“ jich powita. Potom přimnjetaj dwaj wotročkaj křćijomnoho za nozy a za rucy a tunkataj joho w dóńcy, nic wšak z hłowu, ale ze zadnim dźělom, kiž hewak k sedźenju służi a kotromuž je serbska rěč z třomi pismikami mjeno dała, a to tak dołho, doniž njeje hač do kože přemačany. Też njeje wěsty, hač jomu hišće na hłowu wuliwak wody njelinu. A hdyž je potom wukřćeny tole přetrał, poskići so jomu połna bajnka k napojej. Skónčnje dóstanje wumjelscy zhotowjene wopismo, zo je z tunkanjom nětko dobył wšitke prawa a privilegije a zo maja joho wšitcy jako tajkoho přijimać a připóznać.

Potajkim sobotu 4. julija swjedźeń budźe! Swjedźeński ćah budźe zawěsće widźenja hódny, a wokoło 4 hodź. popołdnju so potom nałožk „tunkanja“ na mjasowym torhošću zjawnje wukonja.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Zasy junu zeńdźechu so pola Swj. Wótca wukrajni zastupjerjo nowinarstwa a pismowstwa. Bamž namołwješe jich, zo bychu tola prawje swědomići nowinarjo byli a pomhali čłowjestwo k dobromu woćahnyć, dokelž pismowstwo je wulka móc.

Zo je tomu woprawdźe tak, pokaza kniha, kotruž je katolski duchowny spisał. Tutón běše z jastwownym dušepastyrjom a joho kniha rěka „Khostarnja“. Wón wopisuje w knizy, kak su khostancy sami wuznali, zo je jich pismowstwo zawjedło k njeskutkam. Jedyn khostanc praji: Njewěm, hač je Gutenberg, hdyž je ćišć wunamakał, posłuchał na pohnuwanja Bože abo satana. Mje znajmjeńša zawjedźechu njepřistojne knihe. Druhi rjekny: Sym bjezbóžne knihe čitał, ale spóznał, zo bjez nabožiny dale njepřińdźeš, hač do khostarnje. Třeći praji: Njebych ženje do khłódy přišoł, njeby-li špatnych nowinow a časopisow było. Štwórty praji: Běch pomocny dźěłaćeŕ a mějach swoje dosahace dokhody. Tola wosoba z wyššich worštow da mi někotre njepóćiwe knihe. Ja je spóžerach a hišće druhe. Prjedy běch swoje mysle a požadosće čiste zdźeržał, nětko pak buchu mazane. Prjedy mějach mandźelsku a dźěći za swoje najlubše, nětko pak so zabych, hdyž běch so raz wopił. Wumocowach žónsku. To bu kónc mojoho čitanja.

Marja leżeše! Ju runje tak šwikajće, kaž bu Marja njewinowaće šwikana. Wšo, štož je sebi na zamoženju a drasće nahromadźiła, ma so jej wzać. Kajkaž tu stoji, tajku njech ju skónčnje jastwowy służownik, kotryž tehdom Marju wotwjedźe, přez mjezy wupokaza!“

Wšitcy tu stojacy běchu zastróženi womjelkli. Tak rozhněwanoho njeběchu hišće našoho nana widźeli. Cyłu khwilu traješe, prjedy hač ćišina bu skónčnje přetorhnjena.

„Prawje so ći stanje“, zawoła jedyn jastwowy służownik na Hertu, mjez tym zo ju za ruku přimny. „Štóž druhim jamu ryje, padnje skónčnje sam do njeje.“

„To maš wot łženja a jebanstwa“, rjekny druhi a přimny ju za tamnu ruku. „Hdyž bě sprawna była, by so ći zawěsće lěpje šło a Jakubej a Mariji też; nětk pak ći nješkodźi, zo tak přińdźe.“

Kuchańka rjekny: „Hněw přećiwo Mariji rjaneje suknje dla je lohkomyslnu Hertu najprjedy k łženju zawjedł a potom njenamaka so z tuteje łžě wjacy wróćo, dokelž nochcyše so sama jako zełhańnica přeradźić. Tohodla wostanje stare přisłowo wěrne: Štóž wot djaboła za włósku so přimnyć da, toho předobudźe wón lohcy na wěčne.“

„Haj“, rjekny jedyn z dźěłaćerjow, kotryž měješe hišće sekeru w rucy, „nadźijomnje so Herta tola polěpši, hewak budźe za nju w tamnym swěće zlě. Štom, kotryž płody njenjese, so poruba a do wohnja ćisnje.“

Powěsć wo zasynamakanju pjerščenja so bórzy po cyłej wsy roznjese a wulka črjóda luda so wokoło nas zběža. Też naš sudnik tu přińdźe. Sudniski pisaŕ, kotryž bě při namakanju pjerščenja přitomny był, sudnikej wšo wozjewi. Njewěriš, luba Marja, kak tuta podawizna sudnika jimaše. Wón bě we swojim zastojnstwje drje jara kruty, ale prawdu sebi pře wšo važeše a też z kóždym čłowjekom sprawnje začuwaše. „Swoje zamoženjo“, rjekny wón z krutym hłosom, „bych za to dał, hdyž tutón pad njebych sudźić trjebał; přetož njewinosć zasudźić, je najhórše, štož mózu sebi myslić.“

Na to pohlada wón na syłu ludźi, kotřiž wokoło njoho stojachu, a rěčeše k nim z jasnym hłosom: „Bóh sam je prawy sudnik, kotrohož nichtó zjebać njemóže a kotryž so ženje njemyli. Jenož wón, tón wšohomócny a wšohowědomy, wědźeše, hdźe je pjerščeń wostał. Zemscy sudnicy so lohko myla, tak zo husto dosć njeprawda dobudźe. Tola tón raz je Bóh, naš njewidźomny sudnik, kotryž junu wšo dobre mytuje a złe khosta, hižo tu na zemi Marijinu njewinosć a Herćinu zehłańnosć zjewił. A hlejće, kak rjenje je so wšo po joho swjatej woli skónčiło. Wichor, kotryž wčera wječor nas wšitkich trašeše, dyrbješe hobrski štom skłonić; sylny dešć dyrbješe tute ptače hnězdo wumyć, zo by so pjerščeń hnydom kóždomu do wočow błyščił; też naše knježstwo dyrbješe při porubanju štoma runje přitomne być, a Herta dyrbješe być prěnja, kotraž Marijinu njewinosć na zjawne přinjese, hdyž ze stróženjom wótře zakřiča. — Tajke wuznamne podawki so husto stanu. Bóh wšohomócny wšak w tamnym swěće wšo zańdźene znowa sudźi, a kóždomu da swoje prawo a też swoju mzdu. Wón też hižo w tutym swěće něštožkuli dopušći, zo bychu čłowjekoju

Zasłužba, česć so zhubištej. Wjele lět sym wot žony a dźěći dźěleny, kotřiž su w nuzy. Potom praji tutón měšnik, z mjenom Arthofer, zo by sebi satan, hdyž by junu jako človjek na zemju přišoł, rucy krawe spisał na njepócćiwych romanach. Tola móže spokojom być, za njoho wobstaraja to joho wušikni pomocnicy po stach. Štó chce potom hišće katolskej cyrkwi za zło měć, zo wšelake knihe na index staja a wěriwym zakazuje, je čitać. Tuž posłuchajmy na zastupjerja Khrystusowoho na zemi a njedajmy do našoho domu špatnym nowinam, časopisam a kniham!

Hollandscy katolikojo, kotřiž běchu do Roma přišli, zo bychu wustajeńcu katolskoho nowinarstwa wopytali, mějachu też audijencu pola Swj. Wótca. Wón pokhwali hollandskich katolikow powšitkownje za to, zo su wosebje darniwje składowali za misijóny. To praji mjenje jako dźak za pjenježne wopory, kotrež su z tym přinjesli, ale jako připóznaco za to, zo su ważnosć katolskich misijónow spóznali a zo so też po tutym spóznaću maja w skutku a w modlenju.

Też rumunscy putnikarjo wopytachu bamža. Jich wón na to dopomni, zo je romski kejžor Trajan romskich wojakow do Rumunskeje słał, a to běše ze spočatkom rumunskoho stata. Tola z tutymi wojakami přińdźechu też prěni pósli Boži do jich kraja, a tak je tutón statnje ale też nabožnje wuzko z Romom zjednoćeny a dyrbi to też dale wostać.

23. meje woswjeći bamž nowy palac romskich kongregacijow. Tutón je cyle blizko cyrkwje Santa Marija in Trastevere natwarjeny a je jara wulki. Wězo je też nowočasnje wuhotowany a moderny, tola to njeréka, zo je přepyšny abo luxuriosny. Bamž běše hižo doprědka prajił, zo chce dom kongregacijow sam woswjećić. Tuž da so z awtom k njomu dowjesć. Při cyrkwi powitachu joho wysocy duchowni a twarscy wjednicy. We swojej narěči dopomni bamž na słowa swj. Korle Borromeja, kotryž při woswjećenju měšniskoho seminara praji: Bjez luxusa, tola wulki a wulkotny je tutón twar, zo by wobydlerjow přecy na wulki nadawk dopominał, kotryž maja dokonjeć.

Kaž před krótkim pisachmy, ma katolska cyrkej nětkle 67 kardinalow. Po starej tradiciji njeje jich wjacy hač 70. Tuž su nětko jenož 3 mjenje. Połna wšak je ličba jenož zrědka była. „Osservatore Romano“ bě nětko za 15. junija (zańdźenu póndźelu) oficielnje wotměćo tajnoho konsistorja připowědźił. Tam Pius XI. zasy dweju noweju kardinalow pomjenowa, a to prefekta a podprefekta bamžowskeje knihařnje.

Dokelž je 20. meje kardinal Lepicier, prefekt kongregacije rjadnikow, wumrěł, budźe jich potom 68 kardinalow, jeli mjez tym hišće zasy jedyn z nich njewumrěje. Kardinal Lepicier běše rodźeny Francóza.

Mjez nowymi póstowymi znamkami bamžowskeje pósty matej dwě wobraz swjateju, a to jena družina wobraz swj. Don Boska a druha swj. Franca Saleskoho.

Němska. K wulkim spórtnym wubědźowanjam Olympiady w Berlinje wočakuja wězo wjele wukrajnych a tukrajnych hosći. Evangelska a katolska cyrkej so wězo też hižo staratej, zo byštej wšěm hosćom zmóžniłoj, nabožne winowatosće dopjelnjeć. Katolski wojeński farař je přewzał dušepastyrstwo mjez sportlerjemi samymi, kotřiž w olympiskej wjescy bydla a druhi duchowny dušepastyrstwo mjez přihladowarjemi, kotřiž zwonka olympiskeje wjeski bydla. Na evangelskej stronje wobsteji wosebity wubjerk, kotryž so wo tute prašenja stara a kotryž ma předewšěm kemše a cyrkwinske swjatočnosće w času hrow zarjadować. Jedyn evangelski zwjazk młodźiny twari samo w blizkosći športownišća stan za 2500 wosobow, w kotrymž maja so rańše a wječorne pobožnosće wotměwać.

Beuronska abtownja pósła před někotrymi lětami 4 rjadownikow do Japanskeje, zo bychu tam benediktinski klóštr założili. Najprjedy studowachu tam wězo japansku rěč, a 1935 započachu potom w blizkosći hłownoho města Tokija z twarom. Twarske městno je 165000 kósnych metrow wulke a leži rjenje w blizkosći morja. Lětsa w februaru woswjeći Tokioski arcbiskop klóštr. Wězo so tam hišće dale twari, tola skoro budźe klóštr hotowy. We nim bydli nětkle 6 duchownych a 5 bratrow. Wobydlerjo tamneje wokoliny su mnicham přećelnje zmysleni.

W Thurnje w Bajeńskej wumrě swobodny knjez Sturmfeder-Horneck. Běše dobry a swěrny katolik a tak rjec přikład za zemjanjow. Běše drje jara bohaty, ale je swoje

---

jomu so dowěrjeli a na njoho njezabyli, na wulkoho sudnika tam horjeka, kotrohož nichtón zamylić njemóže a kiž kóždomu sprawnje wotpłaći.“

Tak rěčeše sudnik hłuboko hnuty, a ludźo jomu skedźbnje připosłuchachu, khutnje joho słowa překładowachu a so rozeńdźechu.

Hlej, luba Marja, to je podawizna wo namakanju pjeršćenja.“

Takle so rozmołwjejo běštaj Amalija a Marja do hrodu přišłoj.

XVIII.

Kak sprawni ludźo njeprawdu narunaja.

Hrabja, hrabinka a druzy knjeza běchu so mjez tym we wulkej hrodowskej zali zešli, kotraž běše rjenje po zastarsku wupyšena.

Knjez farař bě na Amalijinu prózstwu do hrodu dóšoł. Wšitcy posłuchachu na njoho, hdyž wo Jakubje a Mariji rěčeše. Podawiznu wo pobožnym Jakubje wědźeše tak rjenje powědać, zo wšěm sylzy we wočomaj stojachu. Jasnje rozłoži, z kajkej lubosću Marja joho wothladowaše, kak so wonaj do Božeje wole podaštaj a kak so Mariji potom na kuble jědlowcu zeńdźe. Hdyž hišće někotre přikłady wo nimaj powědaše, bu hrabinka tak hnuta, zo hórcy płakaše.

W samsnym wokomiku zastupi Amalija do zale. Z jenej ruku wjedźeše Marju a w druhej dźeržeše kwětkowy korbik. Wšitcy poskočichu a Marju wutrobnje witachu.

Hrabja pak wza Marju za ruku a jej rjekny: „Wbohe, dobre dźěćo! Kak hubjena a błeda tola sy! Naše njemudre zadźerženjo je twojej prjedy čerwjenej ličcy zblědniło a twoje čoło zmorščiło. Wodaj nam! My chcemy wšitko na to ważić, zo zhubjenu młódnosć zasy dóstanješ. Ze staršiskoho domu smy tebje wuhnali; tón ma wot nětka twoje wobsedźeństwo być. Hlej, mała khěžka z rjanej zahrodu, kotruž twój nan sebi něhdy wotnaja, je nětko twoja; moja dźowka Amalija ći pisomne wobkrućenjo hišće přinjese.“

Knjeni hrabinka, Amalijina mać, wokoši Marju, wobja ju, mjenowaše ju swoju dźowku a sćahny sebi z porsta błyšćaty pjeršćeń, dla kotrohož bě Marja telko wućerpiła, a rjekny: „Hlej, lube dźěćo, twoje dobre počinki a twoja njewinosć wšak su drohotniši pokład, hač tutón wulki, swětły dejmant w pjeršćenju. Tola njezacpěj tule drohu debjeńku; ma być małe narunanjo njeprawdy, kotruž tebi načinichmy, a dopokaz mojeje maćerneje lubosće k tebi! Pjeršćeń wšak tebje hišće jako njewjestu debić njemóže, ale čas zawěsće přińdźe, hdźež budźeš njewjesćinsku nadobu nuznje trjebać. Potom chcu tebi pjeršćeń po połnej hódnosći zasy wotkupić.“ Z tutymi słowami tykny hrabinka pjeršćeń Marji na porst.

Marja płakaše sylzy wjesołosće, kaž bě před krótkim hórke sylzy zrudoby roniła; wot telko dobroty bě cyle přemožena a njemóžeše ani słowčka prajić; drohotny pjeršćeń też přiwzać njechaše.

Jedyn z cuzych hosći pak rjekny: „Přiwozmi to, štož ći bohaći dadźa! Bóh je česćehódnoho knjeza hrabju a joho mandźelsku z wulkimi bohatstwami žohnował; wón pak je jimaj, štož je wjele hódniše, też dobroćiwu wutrobu dał, zo bohatstwa na dobre wašnjo nałožujetaj.“

bohatstwa w Khrystusowym zmysle wužiwał. Běše mjenujcy wulki přećel khudych a je jim wjele dobrotow wopokazował, wosebje khudym tamneje krajiny. Zo by też khudšim zmóžnił, na swojim bydlić, je wulke dźěle swojoho wobsedźeństwa wotstupił, zo bychu sebi tam móhli domčki natwarić a pólko přihotować. Tutón zemjan běše sebi přał, zo so při joho rowje njebychu rěče dźeržałe. Też kwětki a wěncy njechaše darjene měć. Mnozy duchowni přewodźachu joho k rowej, a na čole duchownstwa kročeše Bamberg ki arcbiskop.

Za katolskich wojakow je nětkle hamtska kemšaca knižka wušła. Spisał je ju wojeński wyšši farař Rarkowski.

Loni nazymu běchu generalnoho prezesa katolskeje młodźiny, prelata Wolkera zajeli. Joho wobskoržowachu, zo je z komunistami jednał. Před něšto njedźelemi joho po 4měsačnej jatbje zasy pušćichu. Kaž wyšnosć wozjewja, pak proces přećiwo Wolkerej dale dźe.

Wuherska. Hdyž we Wuherskej komunistiske knježeństwo powalichu, wobzamkny nowe knježeństwo, za policiju w Budapesće wosebitych dušepastyrjow postajić, kotřiž maja policajskich zastojnikow też nabožnje wukubłać a runje tak w prašenjach, kotrež z nabožinu ale też ze službu zastojnikow zwisuja. Hłowny rjadowař tutoho nadawka je prelat Badarasz, kotryž je z wysokim zastojnikom w ministeriju. K pomocy ma někotrych swětnych duchownych a też měšnikow rjadu Benediktinow a Cisterčanow. Wot oktobra hač do meje, potajkim w zymje, maja policajscy zastojnicy kóždy tydźeń jenu hodźinu służby za přednošk postajeny. Do přednoška a po nim so modlitwy a kěrluše spěwaja. Dwójcy za lěto, a to jutry a hody, du zastojnicy zhromadnje k swjatym sakramentam. Wězo tu njeje poručene, zo dyrbi kóždy hić, tola skoro wšitcy du. Policajscy oficěrojo so wězo wobdźěleja. Swjate woprawjenjo potom přecy pak kardinal-primas abo bamžowski nuncijus wudźěla. Zańdźene jutry wobdźěli so 110 oficěrow a 1860 stražmištrow. 800 zastojnikow njemóžeše so wobdźělić, dokelž mějachu službu.

Italska. K swjatkam wuda romski kardinalvikar Marchetti-Selvagiani pastyrski list, w kotrymž wěriwych napomina, zo bychu so bóle na to dopomnili, zo je Swjaty Duch naš swjatosćeŕ, a zo bychu joho tohodla też zasy bóle česćowali. Bóh je drje jedyn jenički, ale ma tola tři wosoby. Swjaty Duch je nětko tak rjec lubosć Boha Wótca a Boha Syna. Hdyž potajkim joho česćujemy, potom budźe so zasy lubosć na swěće množić a hida mjez jenotliwcami a ludami pozhubjeć.

Wopomnjećo swjatoho bamža Silvestra, kotryž před 1600 lětami wumrě, wotmě so w bazilicy swjatoho Bosćana při Appiskej drózy swjatočnje. Bamž Sylvester je jako prěni postajił, zo ma so nad rowom swj. Bosćana ale też nad rowami druhich martrarjow, cyrkej natwarić. Wón je katolsku cyrkej hakle tak prawje do zjawnoho žiwjenja dowjedł.

W domje swj. Marka w Bjenjatkach maja so nětkle wšelake wuporjedźeńske dźěła wukonjeć. Budźeja snadź 4 lěta trać. Wosebje dwě kupoli so tam někak pukatej. To zależi na tym, zo stołpy, kotrež kupoli njesu, njejsu sylne dosć. To su hižo započatk 18. lětstotka spóznali, hdyž tehdom kupoli wuporjedźachu. Mysla pak sebi, zo twar dospołnje wukhowaja, dokelž su hišće zahe dosć zapřimnyli.

Mjez italskim duchownstwom žadaja sebi wšelake khorosće poměrnje wjele woporow. Wosebje wumrěwa wjele měšnikow na suchoćinu. Tohodla twari so nětko we Vigne Arco sanatorium za duchownych. Je najprjedy za 65 wosobow mysleny.

Belgiska. Kaž smy před něšto časom pisali, běše sebi belgiske knježeństwo pola amerikanskoho wuprosyło powostanki ćěła „rjeka kupy Molokaj". Pater Damian rěkaše tutón rjek, kotryž je swoju strowotu a swoje žiwjenjo woprował wusadnym na tutej kupje. Amerikanske knježeństwo so na to samo poskići, zo chce ćěło swjatočnje a ze wšěmi česćemi na jenym amerikanskim křižaku, potajkim na wójnskej łódźi do domizny přewjesć. To so sta. Też doma w Belgiskej powitachu ćěło ze wšěmi česćemi. W Löwenje bu w kapali wutroby Jězusoweje pod Pětrowej cyrkwju pokhowane. Kardinal Pacelli bě w mjenje Swjatoho Wótca list pósłał, w kotrymž pokhwali, zo su zemrětoho měšniskoho rjeka tak swjatočnje do domizny dowjezli.

Miłosćiwi Bratřa mějachu hižo wjele lět w Tournai dom za duchownje khorych. Nětko dyrbjachu tutón dom spušćić, dokelž nimaja wjacy srědkow. Prjedy hač woteńdźechu, měješe jedyn socialistiski politikař w sejmje rěč, w kotrejž jako sprawny muž zjawnje praji, zo su tući mniša wjele za swojich sobučłowjdkow činili a zo su to činili, dokelž jim jich katolska wěra tak poruča. Tuta wěra pak da jim też móc, wšo ćežke přětrać. Tući mniša, tak praji marxist, su swojomu narodej woprawdźe najlěpje służili a běchu tohodla z najlěpšimi sobustawami naroda. Potom wupraji hišće nadźiju, zo budźeja też dale za lud a stat dźěłać.

„Njepowědajće tak", zakroči hrabinka, „wy chceće naju z tym jenož pokhwalić, knjez barono! Štož smój činiłoj a štož hišće činimoj, to njeje khwalby hódne. Smy tutomu dźěsću přewulku njeprawdu činili, kotruž dokładnje zarunać nam wjacy móžno njeje; chcemy naš zmylk znajmjeńša trósku zarunać."

Marja tu stoješe pjeršćeń dźeržo, kotryž bě sebi zasy z porsta sćahnyła. Ze sylzojtymaj wočomaj pohladny na knjeza fararja, jako chcyła so joho wo radu prašeć.

A knjez farař takle k njej rěčeše: „Haj, Marja, pjeršćeń sebi dyrbiš zdźeržeć! To by knjeza hrabju a knjeni hrabinku jara zrudźiła, by-li jón zasy wróćo dała. Chcetaj tebi jenož načinjenu škodu zarunać! Hlej, lube dźěćo, Bóh zaruna tebi twoju lubosć napřećo twojomu nanej. Štóž swojeju staršeju česćuje, tomu so po Božich slubjenjach derje dźe tu na zemi. Přijmi tohodla tutón drohotny dar z dźakom, dźakuj so Bohu za tute wulke zbožo, kotrež je wón tebi přihotował, a budź dale tak dźakowna přećiwo kóždomu človjekej, kaž sy to přecy hižo była!"

Marja tykny płakajo pjeršćeń zasy na swój porst.

Amalija stoješe z kwětkowym korbikom w rucy při Marji a bě jara wjesoła, zo staršej tak bohaće Marju wobdaršťaj. Farař pak rjekny: „Bóh chcył hnadnomu hrabi a joho mandźelskej jeju darniwosć žohnować a to, štož na khudej syroće činitej, na jeju dźowcy stokróć zarunać. A to wón też zawěsće budźe; přetož štož my wot časnych kublow našim sobučłowjekam darimy, so nam bohaće žohnuje. To njepřinjese nam jenož žohnowanjo tu na zemi, ale je hišće pokład za tamny swět, hdźež nam jón nichtón wzać njemóže."

(Přichodnje dale.)

Listowanjo redakcije.

Do Khrósćic. Wutrobny dźak knjezej P. za rozprawu. Z druheje strony podała bě hižo zestajana. Dźeržće pak nam dale swěru!

Do Wotrowa. Za rozprawu wo Wotrowskim mosće wutrobny dźak! Dźensa je „Posoł" hižo bohaće wuhotowany — potajkim za tydźeń wo tym powě!

St. w P. Też Wam płaći, kaž do Wotrowa: wutrobny dźak za rjany dopis! Wašoho nanowe zawodne rozpominanjo pak bě hižo zestajane. Waš nastawk budźe też za tydźeń hišće zajimować. Bóh dał, zo bychu wšitcy katolscy Serbja „Posoł" čitali!

Towarstwowy powěstnik.

K jězbje do Wambořic. Kaž pisachmy, je awto hižo dléši čas hač na poslednje městno wobsadźene. Za zapozdźenych wobstoji hišće nadźija, zo so bórzy po žnjach druha jězba zarjaduje, na kotrejž móža so ći wobdźělić, kotřiž njejsu nětko wjacy městna namakali abo khwile nimaja. Tući pak chcyli so hižo nětko na znatych městnach zamołwić. Nětčiši wobdźělnicy chcyli pak w prawym času na postajenych městnach k wotjězdej być (1/4 5 hodź. w Pančicach). Po Božej mši w Budyšinje so pola Hokec k snědanju zeńdźemy, dokelž přiwuznych w měsće wopytać njebudźe časa, hdyž chcemy tola krótko po šesćich wotjěć.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 308. z Zeithajna: farař Mikławš Młynk; 309. z Budyšina: Marja Młynkec.

Kupuj pola tych, kotřiž z naweštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Měsćanske třelenjo 1936

„šizblejcha“

započina so **sobotu 20. junija** popołdnju a traje hač do **njedźele 28. junija.**

Kóždy dźeń koncerty.

Srjedu wulkotny wohnjostroj!

Předstojićeŕ třelcow wšitkich lubje přeprošuje.

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu. — Wulki wuběrk

groćanych pletwow.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót,** kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

„Elektra“-kosy jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Što njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan“ so toči. — Derje tu też pojěš.

W Budyšinje, napřećo dźiwadłej (Lawske hrjebje).

Hdźe kupju

groćane pletwo ze 4 abo 6 wóčkami, w kóždej wysokosći a sylnosći, **kałčikojte** groty, grót k spinanju a k powěšenju na sušenjo — wšě do zahrody třebne **graty** **Cyle tunjo** pola ?

August Heyne Wobkhod za železne twory

Rěču serbski

Budyšin, Kamjeńtna dróha, napřećo swinjacym wikam

3 kofejow,

nad kotrymiž změješ swoje wjeselo!

Konsum-měšany punt **1,94**

Campinas-měšany punt **2,26**

dobry

Guatemala-měšany punt **2,48**

hdyž znajmjeńša cyły punt kupiš!

Wubjerne Hachec kofeje:

1/4 punta 50, 60, 65, 70 pj. su přecy jenak dobre!

Gustav Hache

při Butrowych wikach.

Hnydom abo pozdźišo přistajimy wuwučenu

serbsku

předawarku

do našoho wotdźěla za tkaniny. Służba je trajaca a so derje płaći. Hnydom so zamołwić pola

Alphons Schauseil

w Budyšinje, Bohata dróha.

Służownej do wustawa swj. Józefa w Marijnej Hwězdźe so k 1. pražnikej pytatej.

Wšo dalše zdźěli předstojeŕka wustawa abo knjez P. Romuald.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Nic daloko wot „šizblejchi“

(3 mjeńšinow)

hdźež z „tošberka“ k šuleŕskim wrotam přińdźeš,

tam je tón dobry khofej,
tam dóstanješ te słódne kuski
— a lodowe napoje atd. —

Rjenje so tam přebywa nětkle w zelenej, kćějatej zahrodcy

w **Kněžkec** konditarni

Garbarska dróha 3.

Wšě pječidła — wšě słódne kuski —

poruča

Fleišer-ec kofejownja

na Hornčeŕskej hasy, (rózk Noweje hasy).

— **Tam budźe so ći lubić** —

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Podpjeraj naše serbske katolske pismowstwo!

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

26. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **27. junija 1936.** | **74. lětnik.**

Posoljo wěrnosće!

Po słowach njedźelskoho swjatoho sćenja čišćachu so wulke črjódy ludu k Jězusej, zo bychu „Bože słowo“ z joho zrěčniwoho horta słyšałe. Runja zmoham morja wokoło małych čołmikow žołmješe ludstwo wokoło njoho. Jězus wućekny so do čołmika Pětrowoho, zo by z njoho k črjódam rěčał. Předowanjo same njeje nam swjaty sćenik bohužel zapisał, hačrunjež je nam kóžde słowo Knjezowe tak lube a drohe, zo je njerad parujemy. A dokelž so črjódy tak zahorjenje k Zbóžnikej tłóčachu, je wěsće k nim rjanoho a zwjeselacoho rěčał. — Hłódne za słowom Božim — tłóča so też dźensa črjódy ke klětkam, zo bychu słowo Bože a nic człowjeske słowo słyšeli, a to słowo Knjezowe na nas, joho japoštołow 20. lětstotka. Wone stoja pola Mateja 10, 26—32: „A njebojće so tych, kotřiž ćěło morja, dušu pak morić njemóža; ale bóle bojće so toho, kotryž móže ćěło a dušu do hele storčić . . . Kóždy, kotryž mje wuznaje před człowjekami, toho też ja wuznaju před mojim Wótcom, kiž je w njebjesach.“

„Wot nětka budźeš człowjekow łójić“, slubja dźiwyčinjeŕ swj. Pětrej. Na samsne spodźiwne wašnjo, kaž je mnohosć rybow popadnył. Nic człowjekowłójeŕ z lesću, też nic z namocu — ně — człowječa móc a lesć joho k tomu njeskhmani ale Boža pomoc, kotraž wutrobu człowjeka wodźi, kaž wón rěki wodźi.“ Hłupe ryby do syće jědu — tak njedadźa so człowjekojo wšěch časow a krajow za bójsku wěrnosć dobyć, zapřasć, naréčeć traš přez někajkich kuzłarjow. Ně, ale Khrystusowa wěrnosć ma ze so tamnu „dźiwy skutkowacu móc“, zo by milijóny człowjekow za so dobyła. „Ničo njeje zakhowane, štož by njebyło zjewjene; ani potajne, štož by so njezhoniło.“ Nimamy potajnych wučbow, žadyn rjad nima potajnosćow — wšo leži jasnje na zjawnosći. Bamž je samo wšě archivy Vatikana Ludwikej Pastorej wotewrił, zo by swoje swěta sławne knihi cyrkwinskich stawiznow mohł pisać. Njewužiwamy potajnostnych kuzłańskich sрědkow. Wučba a trjebanjo swjatych sakramentow a cyrkwinych žohnowanjow su za kóždoho człowjeka dobreje wole zrozemliwe a přistupne. Hdyž so też hnada do rjaneje, pyšneje, wabjaceje, haj wumělskeje drasty zdrasća — hdyž człowjekojo na wokołopuću přez wumělstwo k wěrnosći přińdu — tu drje je jich Bóh, wěčna rjanosć sama, přez to přiwabił, tola swobodu k rozsudej za wěrnosć njeje z tym putał.

Tola wěrnosć ma prawo wo sebi rěčeć, runje kaž ma słónco prawo, zo swěći. A štó chcył Bójskej wěrnosći so zważić prawo wotrjec, zo pósłow a wozjewjerjow wěrnosće wuzwola a do swěta sćele? „Štož wam praju we ćmě, prajće na swětle, a štož do wucha słyšiće, předujće na třěchach.“ Kak často drje je Jězus k swojim japoštołam w ćichim, w ćěmnej nocy, wotsal ludowoho hołka a stołow farisejow a wšo lěpje wědźacych rěčał, kak často drje tomu abo tamnomu něšto wosebitoho do wucha šepnył, jako by to pře rjane było, zo by so mohło wótře a za mnohich prajić. A tak njeje Khrystus też přestał, potajnostnje swojim wuzwolenym, swojim bamžam, biskopam a měšnikam, swojim swjatym a hrěšnikam rěčeć. Njejsu cyłe cyrkwine stawizny, też wuwićo cyrkwje w našim času, wopřijate w krasnych listach Swjatoho Wótca, zjawne znamjo a njeprějomny dopokaz za Khrystusowe słowo, dopjelnjenjo joho nadawka: „Předujće na třěchach, prajejće na swětle!“ Smy pak my też pastyŕske hłosy poslednjoho časa dopóznali a přiwzali jako wěrnosće, kotrež dyrbjachu so prajić w nadawku wučeŕstwa Khrystusowoho?

Khrystusowa wučeŕska klětka njebudźe so hodźeć rozbić. Wona nima swojoho zakłada na zemi. Wona drje jědźe runja čołmikej Pětrowomu na zmohach časa a tohole swěta ale wona je zawěsćena w njebjesach. Přecy budźe nad njej stać wot Khrystusa postajeny, zo by joho wěrnosće człowjekam wozjewjał. Też hdyž bychu wšě klětki wyššich šulow a wšě wučeŕske stoły rěčnikow junu rozbili,

budże hišće klětka Khrystusowa stać, haj potom budże wón z njeje poslednje słowo rěčeć.

Prjedy toho přiwoła Bójski wučeŕ wšěm swojim připowědowarjam wěrnosće, wšěm, kotřiž dyrbja na joho klětku, hišće pohonjowacoho słowa: „Njebojće so tych, kotřiž ćěło morja, dušu pak morić njemóža . . .“ Hižo cyle po naturskim zastupuje kóždy, kotryž je wo woprawdźitosći a wěrnosći swojoho nahlada přeswědčeny tutón zjawnje a zmužiće. Štóž bu z přeswědčenjom absolutneje wěrnosće křesćanskoho swětanahlada wot Boha wobhnadźeny a wuhotowany, a štóž bu k tomu za prědarja tuteje wěrnosće wot Boha powołany a wuhotowany, zawěrno tajki njesmě bojazliwy być, njesmě strachoćiweje starosće znać napřećiwo tym, kotřiž su přećiwnoho nahlada. Też samo potom njesmě z bojazliwosće mjelčeć a wozjewjenja wěrnosće so wzdać, byli kajkežkuli ćerpjenjo joho podźěl było. „Njebojće so! Ničo njestanje so připadnje — wšitko Boža ruka wjedźe.“ Kaž ani wróblka z třěchi njepadnje, bjez toho, zo to Bóh njeby wědźał a dopušćił, tak też cyle wěsće Boži służownicy a wotpósłani we wukonjenju swojeje winowatosće wot njoho wopuščeni njebudźa: „Dokelž lěpši sće wy, dyžli wjele wroblow“. — Štóž zjawnje swoje měnjenjo wupraja, dyrbi z tym ličić, zo so jomu napřećiwja. Štóž po Božim nadawku před swět stupa, zo by za njoho a joho kralestwo swědčił, tón dyrbi z tym ličić, zo budże joho wosud bóle abo mjenje wosud japoštołow. Praja so: „Komuž Bóh da zastojnstwo, tomu też da hnadu“. Njeby pak modlenjo wo tule hnadu za wšěch, kotřiž ju potrěbuja, časej přiměrjeny skutk duchownje miłosće był?

Nam wšěm pak — bamžej, biskopam, měšnikam a wěriwym — płaći Knjezowa njewróćomna, wulka, horda, njepřesahajomna wjedniska parola: „Kóždy, kotryž mje wuznaje před človjekami, toho też ja wuznaju před swojim Wótcom, kiž je w njebjesach. — Štóž pak mje zapřeje před človjekami, toho też ja zapřeju před swojim Wótcom, kiž je w njebjesach.“ k.

Z Łužicy a Serbow.

Z Jaseńcy. Dokónčiwši swoje filozofiske a theologiske studije w Litoměricach (w Čechach), dóstanje naš krajan knjez Jurij Mikela w bliższich dnjach měšnisku swjećiznu. Z Božej pomocu je tak swoje wysoke a zamołwite zastojnstwo docpěł, na čimž so sam, starši a přiwuzni raduja, też katolske Serbstwo, zo mamy zasy jenoho ródnoho pomocnika w Knjezowej winicy, a to w klóštrskim powołanju, hdźež je nětko sobustaw rjadu cisterciensow. Zastupiwši do njoho jako novica lěta 1931 w klóštrje Oseku, wotpołoži w přichodnym lěće swjatočne sluby a dósta klóštrske mjeno Dominik. Frater Dominik narodźi so 17. januara 1911 w Dobrošicach; hišće w samsnym lěće do hód přesydlištaj so joho staršej do Jaseńcy. Khróśćičansku šulu je wopytował 4½ lěta, połdra lěta Budyšski katolski seminar, dwě lěće Budyšski gymnazij, potom Drježdźanski biskopski a poslednje lěto Litoměricski, hdźež też pruhowanjo zrałosće (maturu) z dobrym wuspěchom wotpołoži, runje tak też swoje dalše studije. Štyri nižše swjećizny dósta přez Osekskoho prelata, wyššej swjećiznje (subdiakonat a diakonat) pak 6. a 8. junija t. l., měšnisku swjećiznu dóstanje 28. jun. přez Litoměriskoho biskopa. Nazajtra budże swoju primicu w klóštrje Oseku swjećić a potom prěnju Božu mšu w Serbach we swojej ródnej wosadźe, w Khróśćicach 5. julija, za kotryž swjedźeń so hižo mnohe a wobšěrne přihoty činja. Tak witamy z radosću hižo nětko našoho krajana do Serbow a nadźijamy so, zo w domiznje zastojnstwa namaka, hdyž pomocnika z klóštrskoho rjadu tu nuznje trjebamy.

Z Khróśćic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 10. julija, popołdnju w 2 hodź. w hosćeńcu.

Z Worklec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu srjedu, 10. julija, popołdnju ¼4 hodźin na šuli.

Ze Serbskich Pazlic. Zdalena wot domizny swjeći dźensa w Drježdźanach knježna Hana Wićazec, rodźena 27. junija 1856 w našej wsy, swoje 80. narodniny. Jeje cyłe žiwjenjo běše stajna służba. Wukhodźiwši Njebjelčansku šulu służeše najprjedy w ratarstwje. Přez njezbožo na nohu zlemjena nawukny warić a běše potom wjele lět z kuchafku pola knjeza fararja Nowaka w Špitalu pola Kamjenca a pozdźišo hač do joho smjerće w Drježdźanach, a je hišće dźensa hospoza pola swojoho bratra, cłownoho zastojnika na wotp. Wšědnje khodźi k Božim służbam a jako dobra Serbowka čita hišće we wysokej starobje „Katolski Posoł“. Jeje přiwuzni a znaći z prjedawšich lět ścelu jej přez „Katolski Posoł“ wutrobne zbožopřeća!

Też z Drježdźan dóstachmy wot předstojerki III. rjadu sćěhowacu powěsć: 27. junija woswjeći swoje 80. narodniny knježna Hana Wićazec, rodźena w Serbskich Pazlicach. Ćělnje a duchownje je hišće čerstwa, a wšědnje widźiš ju při Božej służbje w cyrkwi Najswj. Wutroby Jězusoweje. Před dwěmaj lětomaj wopominaše swoje 50lětne sobustawstwo při rjedźe swj. Franciska. Zrědka hdy je zakomdźiła naše porjadne zhromadźizny. 33 lět dołho je była z hospozu knjezej fararjej Nowakej a potom je so sćahnyła k swojomu bratrej Michałej, kiž bě zastojnik w Drježdźanach a dołhe lěta předsyda towarstwa katolskich Serbow „Jednoty“. Z nim nětk wužiwa měrny, rjany wotpočink. Njech swj. Franciskus našu tercijarku dale ze žohnowanjom škita a wjedźe! — Też towarstwo swj. Cyrilla a Methoda přeje wjele zboža jubilarcy, kotraž ze swojim bratrom Michałom swěru dźerži našomu towarstwu a „Katolskomu Posołej“.

Z Kulowa. Boże Ćěło drje njeje prěni a najwažniši swjedźeń cyrkwinskoho lěta, ale też tudy ze starodawna sem so z najwjetšej pychu a dostojnosću swjeći. Hižo srjedu před hłownym swjedźenjom wotmě so tu łaćonski nyšpor z wobkhadom z Najswjećišim wokoło cyrkwje. Kóžda křesćanska duša so raduje: jutře poćehnje naš sakramentalny Bóh a ja z nim přez cyły Kulow. Město so na to rjenje přihotuje. Woltarki so twarja, wěncy a girlandy so pletu, brězy so stajeja, wokna so debja. Město so přewobroća do pyšnoho zelenoho haja. A to wšo z dźakneje wutroby k wjetšej česći Božej! Wjeršk nutrneje rjanosće běše zasy dopołdniša Boža mša. Naš wubjerny cyrkwiny khór spěwaše z połnym orchestrom štyrihłósnu missu „Stella maris“ wot Griesbachera. Sćěhowacy theoforiski procesijón je woprawdźe triumfalny. Po puću so spěwaja prjedy baldachina z hudźbu němske a zady njoho serbske kěrluše. Při kóždym woltarku wotdźerži so stacijón. Při kóždym so liturgiske modlitwy spěwaja. Cyrkwiny khór spěwa z přewodom orchestra krasne stacijóny wot Józefa Schnabela. Hakle w 12 hodź. skónči so wulkotne dopołdniše hołdowanjo tych tři tysac wěriwych. Lětuši nyšpor bě so na wječor přepołožił a so z wulkotnym eucharistiskim procesijónom ze swěčkami zjednoćił. Dwě třećinje wobdźělnikow njeseše barbojte swětło. W rjanym porjedźe po naturskich zjednoćeństwach w zhromadnym modlenju a spěwanju ćehnješe ćah, přewodźejo swojoho Zbóžnika, prěni raz přez krasnje wudebjene a iluměrowane předměsto na farsku łuku, hdźež so wosebita pobožnosć při pyšnym woltarju wotdźerža. Po triumfalnym dompuću so ¼11 hodź. wječorna njezapomnita swjatočnosć skónči. Njedźelu mjez Božim Ćěłom wotmě so swjatočnosć podobnje. Na wulkich kemšach spěwaše khór z orchestrom štyrihłósnu missu swjateje Cecilije wot Schöpfa. Theoforiski procesijón wokoło města pozastanje w křižowej cyrkwi. Po nyšporje přewodźachmy swojoho Zbóžnika na torhošćo k Hórnikec křižej. Tam zasy khór stacijóny wot Mitterera z hudźbu přednjese. Cyłu oktavu

wotměwaja so Bože mšě a nyšpory z wustajenym Najswjećišim a ze sakramentalnym wobkhadom we abo wokoło cyrkwje. Božoho Ćěła dokhowanja běchu Bože służby kaž na njedźeli. — Zbóžniko, přijmi naše dźakadołžne hołdowanjo k Twojej česći a žohnuj naše město, cyłu wosadu, wótcny kraj a swjatu Cyrkej!

Lubosć Khrystusa.

Zawěrno to njeje připadnje, zo Swjata Cyrkej runje hnydom na druhi dźeń, hač je doswjećiła we wósmich dnjach hordozny swjedźeń Božoho Ćěła, so zažehli w lubosći k Najswjećišej Wutrobje swojoho Khrystusa.

Tuta lubosć tola je, kotraž Syna Božoho pohnu, jomu zmóžni dźiw nad dźiwami, njezachodny, sylny, potajny a zdobny činić a zdźeržeć.

Hdyž klečo so kłonja syły před běłym khlěbuškom, hdyž žónska wutroba hinje w palacej lubosći k tam skhowanomu Bohu, wutroba mužska so zahorja we swěrje hač do smjerće sahacej, tak jich jima, wobjima žiwa lubosć we woblatku, we wutrobje Bóžskeje Majestosće, kotraž je tam žiwa potajnje.

Jenož wěrjacy, wěrjaca to začuwa, jenož tutón, tuta čuć to smě a zamóža.

A ze zamsnym zapalom, haj hišće sylnišim, kaž skutk tuteje lubosće smy česćili, česćujmy nětko lubosć tutoho skutka! A přeswědčmy so: Lubosć česćujemy najkrasnišo, hdyž jej so podamy najraznišo!

Kaž Božoho Ćěła na wsach trawa rozesłana wonjo skhnywa, tak nětko k wóni lubej Bohu — sami my — zeskhnyjmy!

*

Prašam so Was, Wy, kotřiž tole čitaće, prajće mi, čohodla naša maćeŕ Cyrkej Swjata nas njepřestawajcy a tak horliwje napomina, zo bychmy z časom swoje dźěćo, hnydom hdyž započina rozeznawać mjez dobrym a złym — a to je hižo dawno před tym, hač zo do šule je wjedźemy — a hdyž wě rozeznawać mjez přežohnowanym woblatkom a wšědnym khlěbom — a też to je hižo wjele zaže, hač sebi někotry nan a někotra mać myslitaj — zo bychmy tehdy hižo swoje dźěći dowjedli k Jězusej w Najswjećišim Sakramenće wołtarja? Čohodla? Dokelž lubosć Boža we woblatku dźěćo k sebi wjaza kručišo a sylnišo, hač prut a prědowanjo! Podarmo Jězus njeje prajił: „Dajće dźěćatkam ke mni přińć!“ Podarmo njeje tamał tych, kiž jim to zadźěwaju!

A prašam so was dale a dajće mi wotmołwu: Čohodla młodźina naša horcyšo a žiwišo počina česćić a trjebać, Bože Ćěło? Dokelž je nazhoniła a Bohu dźakowano znowa nazhonja, zo płomjo čisteje lubosće Khrystusa čisći žahłosć jeje požadliwoho žedźenja. (Myslu, zo małko tutych słowow našej młodźinje dosaha. Stoji wona tola dźensa pod wosebitym dychom Ducha Swjatoho a zrozemi spěšnišo a hłubšo Bože potajnstwa.)

A prašam so Was dale, prajće mi, čohodla nawožeń a njewěsta — na přećo cyrkwje pola nas hižo z dawna sem po zdobnym wašnju — runje před ćělnym zjednoćenjom na wšón čas, na wěčnosć, tak swjatočnje hromadźe přijimataj jenoho Jězusa do swojeju wutrobow? Zo by horca lubosć Boža we woblatku jeju wutrobje zjednoćiła do jeneje lubosće. Kak njemóhłoj so lubować, hdyž jena lubosć we woběmaj so hori! Kotrajž mandźelskaj staj w tutym duchu wědomnje a skedźbnje w času swojoho mandźelstwa dale a přecy znowa Jězusa přijimałoj,, dźakowneje wutroby wuznałoj, kak tuta lubosć jeju wutrobje zjednoćeše do jeneje zbóžneje lubosće. Kóždy wě, zo jenož rjanosć ćěła, rjanosć ducha, rjanych złotych pjeršćeni a njeličomnych darow njezamóže mandźelskeju do zbóžnoho zjednoćeństwa skować, jeli běda, hórkosć, ćeže njewšědnu swěru sebi žadaja! Zamóže pak to žiwa, horca lubosć Bóžskoho Knjeza, lubosć Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje!

A prašam so was dale, Wy, kotřiž tole čitaće, prajće mi: Čohodla žedźi před smjerću křesćanska duša za Jězusom we Najswjećišim Sakramenće? Dokelž w tutym běbnym wokomiku wša pomocna lubosć zahinje a jenož jena wostanje skutkowna, wěčna lubosć Jězusa. Tuta zamóže jeničcy dušu přewodźeć do wěčnosće — z njej wězo potom wšitcy swjeći a jandźeljo! — před sudniski trón Boži. My tola jenož přewodźamy jeje ćěło! A naše modlitwy? Što te zamóža bjez Jězusa? A tohodla měšnik Knjeza, a

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

XIX.

Marja za knježskim blidom wječerja.

Nětko poruči hrabinka, blido k wječeri přihotować, a prošeše knjeza fararja, zo by při wječeri wostał, a też Marju wona přeprosy. Při modlitwje do jědźe, kotraž so tehdom też pola wosebnych ludźi hišće spěwaše, měješe Marja wšelake spodźiwne začuća. Mysleše na to, kak ju boleše, a kak małomyslna bě, hdyž ju młoda burowka po dokonjanym dźěle a bjez wječerje z „jědlowca“ wuhna — a samsny wječor bu nětko w tutym hrodźe wot tak dobrych ludźi za nju wječeŕ přihotowana. „Kak so ći dźakuju, mój njebjeski Wótče, za twoju dobroćiwosć! Ach, wodaj mi moju małomyslnosć a daj mi twoju hnadu, zo njebych w dowěrje k tebi wjacy khabłała.“

Mariji bu čestne městno mjez hnadnej knjenju a Amaliju připokazane. Tomu wšak so wobaraše, tola hnadna knjeni přećelnje rěčeše: „Dokelž bu ty naša — nic zhubjena, ale zastorčena — dźowka zasynamakana, přihotowachmy, so wjeselo, tutu swjedźeńsku wječeŕ; tebi słuša pak prěnje měsťno!“ A Marju za ruku wzawši dowjedźe ju na připokazane městno.

Při wječeri so hosćo jenož wo Mariji rozmołwjachu. Jeje cyły žiwjenjoběh bu rozpowědany. Też Marje so doprašowachu a wona dyrbješe wšo dokładnje powědać, kak bě so pjeršćeń zhubił, kak bu z nanom zajata, kak bu w jastwje krjudowana a skónčnje, kak jeju wuhnachu. Wšitcy tu připosłuchacy buchu hłuboko hnući a sylzy jim stojachu we wočomaj. Marja powědaše, kak nan na pućowanju skhorje a kak dobroćiwi ludźo jeju přijachu. Hdyž potom dale powědaše wo khorosći a wo smjerći swojoho nana, poča płakać a njemóžeše ani słowčka wjacy wuprajić.

Na wokomik wšo wućichny. Potom hrabinka dźeše: „Chcu wam nětko tak derje kaž móžu podawk powědać wo zasynamakanju pjeršćenja.“ A wona jim rozłoži, kak dźěłaćerjo drjewo puščachu, při kotrymž běše też hrabja pódla, a kak hólcaj, tam wokoło běhajo, pjeršćeń wuhladaštaj. Na to so žiwa rozmołwa wuwi, a hosćo spóznachu skutkowanjo Božeje předwidźiwosće.

Mjez tym bu druha jědź na blido přinjesena a hrabinka powědaše dale, kak Marju pytachu a kak bu wona skónčnje w najwjetšej zrudobje a nuzy namakana. „Widźimy tu jasnje“, dźeše hrabinka dale, „kak Bóh tym pomha, kiž nuzu a ćerpjenjo sćerpnje znjesu. Njesměmy tohodla hnydom zadwělować, hdyž nam Bóh křižiki pósćele. — Štož Bóh čini, dobre je.“

Čas bě pokročił a wječeŕ bě dokónčena. Tu postany farař a poča rěčeć: „Naš knjez hrabja je nas dźensa na rjanu hosćinu přeprosył. Wón sam wědźał njeje, zo budźemy tu zdobom so radować, dokelž bu njewinowatosć zastorčeneje Marje a jeje nana zjawnje wobswědčena. Bohužel tu swěrny Jakub wjacy mjez nami njeje, wón 'žno je wotešoł na prawdu Božu; po ćerpjenjowym žiwjeńskim puću je wućeknył wšomu złomu tutoho swěta. Wón je zawěsće zbóžny w njebjesach, hdźež wěčne słónco swěći a stajna

byrnjež sam by při tym zahinył, běži, khwata k łožu smjerće, zo by dušu w Božej lubosći zjednoćił z Bohom, dołhož miłosć Boža knježi nad Božej sprawnosću. Tohodla hrubje-ćežko so přeńdźe, štóž zawěra puć Knjeza k mrějacomu.

*

A nětko so Was prašam: Čohodla pobožni Serbja runje prěnju njedźelu měsaca tak rady sebi dóńdu do Różanta? Njedźiwajce so nad tym prašenjom! To je factum! Prěnju njedźelu měsaca je w Różeńće wustajene Najswjećiše dołhi čas, nic jenož na Božej mši, też w ćišinje mjez Božimaj mšomaj. W našim serbskim nabožnym žiwjenju Różant wulku rólu hraje. Tuž so nichtón njebudźe dźiwać, zo nas też naša maćer Różeńčanska wjedźe do potajnstwa Najswjećišoho Sakramnnta wołtarja a Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje, dokelž wona ženje njezabywa swoje dźěći, wě, zo woprawdźe křesćanske žiwjenjo we wšěch stawach je jenož mózno, hdyž wosrjedźa žiwjenja so płomjeni lubosć Najswjećišeje Wutroby našoho Boha Jězusa we Najswjećišim Sakramenće wołtarja.

Bazilika swjatoho Pawoła w Romje.

Mnohim z našich čitarjow je znate, zo ma swjaty Pětr jako wjeŕch japoštołow w srjedźišću katolskoho křesćanstwa, we wěčnym Romje, krasnu, najwjetšu cyrkej na cyłym swěće, w kotrejž ma na 40000 ludźi rum. Mjenje znate pak drje je, zo namakaš w Romje też jenu swjatnicu, kotraž je poswjećena druhomu wjeŕchej swjatych japoštołow, wulkomu swjatomu Pawołej. Joho česći njech su sćěhowace rjadki wěnowane.

Hižo w časach prěnjoho křesćanskoho kejžora Konstantina Wulkoho (zemrě lěta 337 po Khrystusu) bu swjatomu japoštołej Pawołej njedaloko městna joho martrarstwa zwonka měsćanskich murjow sławna cyrkej natwarjena a poswjećena. Ju mjenowachu baziliku di San Paolo fuori le mura. Tuta je tam stała hač do lěta 1823. W tutym lěće bu jeje třěcha wuporjedźena a při tym so sta přez njekedźbnosć jenoho dźěłaćerja žałostne njezbožo. 15. julija so třěcha zapali a bórzy bu nimale cyła wulka swjatnica wopor surowoho wohenja. Tehdomniši Swjaty Wótc, 81 lětny Pius VII., leżeše runje na smjertnym łožu a njeje wjacy wo zničenju wot njoho wosebje lubowaneje swjatnicy zhonił. Joho naslědnik bamž Leo XII. da hnydom z nowotwarom započeć. Na cyłym katolskim swěće je so za tutón twar hromadźiło a mnoho woprowało. Też Swjaty Wótc sam je ze swojich wosobinskich dokhodow lětnje wjele přinošował. Bamž Hrjehoŕ XVI. móžeše lěta 1840 hižo prěčnu khódbu poswjećić. Cyły wulkotny twar pak bu hakle dokónčeny we lěće 1854. 10. decembra tutoho lěta poswjeći Swjaty Wótc Pius IX. nowu baziliku. Jomu assistowaše 185 cyrkwinskich wjeŕchow, z kotrychž běchu najwjacy katolscy biskopja ze wšelakich krajow cyłeje zemje. Dwaj dnjej prjedy je Pius IX. swjatočnje wěrnosć wo Njewoblakowanym Podjeću maćerje Božeje za dogma, to rěka za wěrnosć, kiž maja wšitcy katolikojo jako wot Boha zjewjenu wěrić, postajił.

Prjedy hač Romski putnik do znutŕkownoho swjatnicy zastupi, překroči wón rumnu předhalu, kotraž je wobdata z krasnym wěncom mócnych stołpow z granita. Na wysokim swislowym polu trónuje bóžski Zbóžnik jako najwyšši wučeŕ a zakonjedawaŕ. Pódla njoho widźiš wjeŕchaj japoštołow, kak wonaj dźěl bjerjetaj na joho wučeŕstwu a pastyŕstwu. Spody błyšći so krasny wobraz: Srjedźa wotpočuje jehnjo Bože na jenej hórcy, z kotrejež štyri rěki (paradiza) so wuliwaja. Wot bokow bliži so šěsć jehnjatow. Su z městow Jeruzalema a Bethlehema jako zastupjerjo židowskich a pohanskich křesćanow. Podobne myslički na wobrazach namakaš husto na romskich cyrkwjach. Mjez třomi woknami nadeńdźeš štyrjoch wulkich profetow: Isaiasa, Jeremiasa, Ecechiela a Daniela.

Přemóžacy zaćišć čini na kóždoho wopytowarja baziliki swjatoho Pawoła wulkosć cyrkwje a wosebje też marmorowa podłoha, kotraž so swěći kaž špihel. Po boku nadeńdźeš dwaj rynkaj mócnych granitnych stołpow, na kóždej stronje 40, kóždy z jeničkoho krucha. Na sćěnach srjedźneje a nabočneju khódbow widźiš sceny ze žiwjenja swj. Pawoła, spody nich běži dołhi fris mosaikowych wobrazow wšěch 261 bamžow wot swjatoho Pětra hač Pijej XI. Pod wulkim gotiskim wołtarjom z 13. lětstotka wotpočuja powostanki swjatoho japoštoła ludow. Tutón wołtaŕ je ze wšelakim

---

radosć knježi. Tam wón nětko čiste wjeselo, zbóžnosć a a krasnosć wužiwa, kotrejž naša hosćina, byrnjež rjeńša była, so docyła runać njemóže. A hdyž posłucham na hłós mojeje wutroby — a tej wšak dyrbimy často dosć wjacy wěrić hač hłowje — potom sym přeswědčeny, zo pobožny starc też w njebjesach při tutej hosćinje ma žiwy podźěl. Widźu na wšitkimi hosćemi, kak su hłuboko hnući nad tym, štož smy dźensa dožiwili. Njech je mi dowolene, zo hišće ważny podawk z Jakubowoho žiwjenja tu naspomnju:

Jenoho ranja přińdźech ke khorołožej pobožnoho starca. Wulka wšak bě joho dowěra na Boha, tola starosć měješe hišće wo přichod swojeje dźowki. Na tutym dnju pak joho jara wjesołoho widźach. Smějo poskici mi ruku z łoža a rjekny: „Nětko, knjez fararjo, je mi też posledni kamjeń z wutroby wzaty — starosć wo moju dźowku. Nětko sym cyle změrowany; dźensa w nocy mózach so modlić kaž hišće ženje we swojim žiwjenju — a njebjeski pokoj wuliny so do mojeje wutroby. Nětk wěrju kruće, zo je mój paćeŕ wusłyšany. Nětk chcu spokojeny mojej woči na wěčne zańdźelić — přetož wěm, njewinosć mojeje dźowki so hišće wuraznje pokaza a nadobny hrabja budźe jej hišće z nanom a hrabinka z maćerju.“ Takle rěčeše pobožny starc tehdom rano — a dźens wječor tu při blidźe hakle spodźiwnje, překwapjeny zasłyšach, zo je w samsnej nocy sylny wichor powalił wulki, stary štom, a kak so přez to pjeršćeń namaka a z tym Marijina njewinosć wozjawni. Nanowa pobožna modlitwa bu potajkim tehdy wusłyšana. Bóh je khude dźěćo z najwjetšoho hubjeństwa wumožił, nam pak je spožčił tutón rjany wječor. A dyrbjało nětko nanej wumoženjo swojoho dźěsća njeznate wostać? Ja kruće myslu, zo też wón tam we wěčnosći wo zbožu swojeje dźowki wě a z nami naše wjeselo dźěli! Njech je, kaž chce; zawěrno pak je Bóh pobožny paćeŕ starcowy w samsnej nocy wusłyšał a přez to cyły podawk hnadnje wuznamjenił, zo bychmy spóznali, kak wón nas lubuje.“

A faraŕ sam hłuboko hnuty rěčeše dale: „Boža miłosć je nas na rjanym wječoru zhromadźiła a Boža swjata předwidźiwosć je mje cuzoho človjeka k wam dowjedła, zo bych tu wo zemrětym swědčił a my wšitcy přez to zeznać móhli Bože wjedźenjo při tutych podawkach.

Njech je nam tuta podawizna z dopokazom, kak Bóh lubosć k dźěćom do wšěch staršiskich wutrobow je położił, zo pak je joho lubosć přećiwo nam hišće wjele wjetša hač wša staršiska lubosć tu na zemi. O zo bychmy tola w tutej zwjeselacej wěrje, zo tam horjeka za nas jena wutroba połna lubosće bije, žiwi byli a wumrěli. Tuta wozbožaca wěra dawa nam we nuzy a smjerći njezničomnu móc a we wšěm horju prawy pokoj.“

„To je też moje přeswědčenjo, luby knjez fararjo!“ hrabinka so pozběhnywši a fararjej ruku zawdawši rjekny. A wšitcy druzy tohorunja stanywši jej přihłosowachu.

„Dokelž je dźensa hižo khětro pozdźe a jutře rano zahe so na puć hotować chcemy“, dźeše hrabinka dale, „njechamy nětko na nócny wotpočink zabyć. Dobru wučbu pak, kotruž je nam knjez faraŕ dał, wobkhowajmy stajnje we wutrobje!“

Na to so hosćo rozeńdźechu, spokojeni a hnući.

družinami marmora wukładżeny a wudebjeny. Na jenej stronje stoji nabožny wołtař do-njebjes-wzaća Marijinoho, wudebjeny z drohotnym zelenym malachitom, napřeco pak runje tajki wołtař ze swjećećom nakazanja swjatoho Pawoła. Wot kapałkow njech su naspomnjene kapała, hdźež so khowa najswjećiši sakrament wołtarja z Božej martru, kotraž je, kaž so praji, junu ze swjatej Brigitu rěčała. Spody je mosaikowe swjećo maćerje Božeje, před kotrymž je swjaty Ignacius z Loyola, założeŕ jezuitskoho rjadu, ze swojimi prěnimi towaršemi 22. apryla lěta 1541 swjatočne sluby wotpołożił. — Druha kapałka je poswjećena swjatomu martrarjej Ławrjencej. Tu modla so benediktinojo, kiž maja při tutej cyrkwi swój klóštr, wšědnje swoje officium. — Pódlanska kapałka ma jako wołtařnu postawu swjatoho Benedikta, założerja benediktinskoho rjadu. Tu nadeńdźeš marmornu krjepjeńčku ze swjećenej wodu a spody djaboła, kak wón před pokrjepjenjom ćěka. — Krasny zeleny malachit je za cyrkej pósłał bywši ruski kejžor Mikławš I., drjewo za wjerch je ze Šwedskeje, granitne stołpy z alpow, ze Simplon-tunela. Tak su wšě mózne krajiny k wupyšenju tuteje krasneje baziliki swjatoho japoštoła Pawoła přinošowałe. Cyrkej je 120 metrow dołha, 60 metrow šěroka a 23 metrow wysoka. (Přichodnje kónc.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. K bamžowym narodninam měješe kardinal Belmonte w Pětrowej cyrkwi pontifikalnu Božu mšu, na kotrejž so też Swjaty Wótc wobdźěli. Mnozy zastupjerjo biskopstwa a zastupjerjo wšelakich krajow běchu tohorunja přitomni. Wječor přija potom Pius XI. zastupjerjow katolskoho akcijóna z 22 krajow. Jich pokaza hižo zasy na strach, kotryž swětej wot komunisma hrozy. Hdyž bychu tola też knježeŕstwa wšelakich ludow tutón strach spóznałe.

Alumny francózskoho seminara wuprajichu bamžej hižo 29. meje zbožopřeća k narodninam. Jim wón praji, zo je hakle w poslednim času tak prawje spóznał, zo je staroba Boža hnada. Wysoku starobu dócpěć, njeŕeka jenož, wšelake wobćežnosće znjesć dyrbjeć, ale ŕeka też množenjo Božeje hnady, Božeje miłosće a sćeŕpnosće a smilnosće. Štóž wysoku starobu dóspěje, ma přileżnosć, hišće wjele za swoju dušu činić.

Wjele skupinow katolskeje młodźiny běše hižo w měsacach před bamžowymi narodninami k njomu přišło. Wšěch je wón napominał, zo bychu tola sobu dźěłali w katolskim skutku. Runje młodźinu katolski akcijón nuznje trjeba. Potom praji, zo joho tam a sem mjenuja bamža katolskoho skutka. K tomu pak ma wón prajić, zo je prěni bamž katolskoho skutka był swjaty Pětr. Runje wón je sebi wjele pomhać dał wot křesćanskich laikow. Z jich pomocu je wón wěru rozšěrjał. A same su potom też druzy bamžojo činili. Pomyslmy sebi tu jenož, kak prěni křesćenjo sami swojich znatych rozwučowachu wo wěrje, kak jich potom přiwjedźechu na swoje zhromadźizny, na Božu mšu, kak ćěła swjatych martrarjow khowachu a druhich we swojich domach khowachu a druhich we swojich domach lěkowachu. Běchu kaž bratřa mjez sobu. A tak buchu tak rjec prěni spěchowarjo katolskoho skutka. Swjaty Wótc praji też, zo dźěn znajemy wjele mjenow tajkich laikow.

Němska. W Rottenburgskim a Horbskim wokrjesu stachu so runje w nocy wot 8. k 9. meji na mnohich městnach wšelake wonječesćowanja swjatych křižow. Z tuteje přileżnosće je Rottenburgski biskop pastyrskj list wudał, w kotrymž praja, zo njeje připad, zo so wšo w jenej nocy sta. Ale dyrbi so tu jednać wo komplott. Skućerjo běchu sebi zrěčeli, zo chcedźa přećiwo křižowanomu postupować. Biskop swjatočnje protestuje a praja, zo je wězo swětnu wyšnosć hižo prosył, zo by njeskutki wujasniła a potom skućerjow khostała. Na kóncu lista praja biskop, zo pak njesměmy jenož wostać při wobžarowanju njeskutkow ale, zo bychmy za to prawje kruće stali při swjatym křižu. Pod joho znamjenjom naši wótcojo wotpočuja a runje tak naši padnjeni wojacy, kotrymž towaršojo swjaty kříž na row stajichu. A pod křižom dyrbimy też my junu wotpočować w rowje. Stojmy kruće ke křižej!

W Paderbornje położichu zakładny kamjeń za nowu wojeńsku cyrkej. Kapitular Gabriel dźakowaše so wójnskomu ministrej za to, zo je twar tuteje cyrkwje spěchował.

Wulki wumělc katolskeje cyrkwinskeje hudźby Anton Bruckner bě rodźeny Awstričan. Němski kancler je po-

---

XX.

Wopyt na jědlowcu.

Nazajtra hižo zahe, hdyž switaše, přihotowachu so w hrodźe na puć; młoda hrabinka Amalija a służowna staraštej so wosebje wo Marju.

Marja běše so we swojej ródnej wjescy tak drasćiła, kaž knježi służowni. Za čas přebywanja na jědlowcu bě sebi něšto drasty přikupiła; nochcyše pak so rjeńšeje drasty dla wobrěčeć dać, tohodla drasćeše so kaž tamne wjesne holcy.

Hrabinka Amalija k Marji přistupiwši rjekny: „Njepřemysluj sebi dołho, Marja! Khwataj so zwoblekać! Sy dźěn wot nětka moja towaŕška a wostanješ stajnje při mni we hrodźe; tohodla dyrbiš so też lěpje drasćić hač druhe wjesne holcy. Je najlěpje, zo so hnydom přewoblekaš; chcu tola, zo by so wšěm najlěpje lubiła.“

Młoda hrabinka a domjaca pomhaštej Mariji při přesłěkanju. Hdyž běštaj ju rjenje zhotowałoj, wzaštej ju za ruku a wjedźeštej ju do wulkeje zale, hdźež bě snědanjo hižo přihotowane. Wšitcy hladachu, ale Marju hnydom njespóznachu, hdyž zastupi. Zeznawši pak ju, ju wšitcy wjesele witachu a jeje rjanosć wobdźiwachu.

Po snědanju nastajichu so hnydom na puć. Marja dyrbješe so mjez hrabju a hrabinku do woza sydnyć. Hrabja poruči, přez „jědlowc“ jěć, dokelž chcyše starej čłowjekaj zeznać, kotrajž běštaj Marju a jeje nana tak přećelnje přiwzałoj. Po puću so Marju to a tamne wo nimaj naprašowaše, a Marja też njezamjelča, zo so jimaj jara hubjenje dźe a zo nimatej na stare dny wjele wjesołych hodźin wjacy wočakować.

Mało so Jědlowčenjo njedźiwachu, hdyž knježski wóz k nim do dwora přijědže. Tak rjanoho woza tu hišće widźeli njeběchu. Młoda burowka přiběža spěšnje z khěže, hdyž wóz před durjemi zasta, měnjo: „Dyrbju tola wosobnomu cuzomu knjezej a knjenje a jeju dźowkomaj z woza pomhać.“ Hdyž pak, holcu za ruku přimnywši, překwapjena Marju spózna, zawoła: „Što ma to rěkać!“ A pušći Marijinu ruku, jako by ju had kusnył, stupi nazad, zblědny a začeŕwjeni so zdobom.

Stary bur dźěłaše runje w zahrodźe. Hrabja, hrabinka a Amalija khwatachu hnydom k njomu, poskićichu jomu ruku, khwalachu joho dobroćiwosć přećiwo Mariji a jeje nanej a dźakowachu so jomu wutrobnje.

„Ach“, dźeše starušk, „ja sym zemrětomu Jakubej wjacy dołžny hač wón mi. Z nim přińdže žohnowanjo do mojoho domu, a hdyž bych so po joho dobrej radźe měł, by so mi nětko na stare dny lěpje šło. Wot toho časa, hač je wón morwy, nimam druhoho wjesela wjacy, khiba tutu zahrodu. A też to mam so Jakubowej mudrej radźe dźakować, zo tutón kusk zemje sam za so zdźeržach a zo wot njoho nawuknych, zahrodu prawje wobdźěłać. Wot toho časa, hač je mi płuh přećežki, dźěłam nětko w tutej zahrodcy a pytam mjez róžemi a zelami pokoj, kotryž we swojim domje wjacy njenamakam.“

Mjez tym bě Marja do jstwički k starej burowcy dóšła a přiwjedźe ju won do zahrody jej přiŕěčujo, zo so njeby bojała, dokelž stara maćeŕka njeběše so čas žiwjenja z tak wosebnymi knježimi zetkała. Ale hdyž so k zahrodźe bližeše, ju hrabja a hrabinka hižo wot nazdala strowještaj.

stajił, zo by so joho postawa we Walhalli pola Regensburga z přileżnosće joho 40. posmjertninow postajiła.

Stab wjednikowoho zastupjerja je Němskomu wěrywuznaću list pósłał, w kotrymž rěka, zo je wšěm hamtarjam wot wjednika městneje skupiny a wyše zakazane, někajke zastojnstwo přijeć w cyrkwinskich zjednoćeństwach atd. Też jako rěčnicy njesmědźa hamtarjo strony NSDAP w cyrkwinskich zarjadowanjach wustupować.

Starokatolicismus měješe do 1933 jenož hišće jara słabuške žiwjenčko. Tola w poslednim času so zasy bóle hiba. Wudawa na př. časopis, kotryž so mjenuje „Der romfreie Katolik". (Starokatolikojo wotdźělichu so w poslednjej połojcy zańdźenoho lětstotka wot katolskeje cyrkwje, dokelž nochcychu připóznać, zo je bamž we prašenjach wěry bjezmylny.) Poslednje čisło mjenowanoho časopisa zaběra so jara należnje z celibatom. Tam rěka, zo stat njesmě dopušćić, zo katolscy duchowni nježenjeni wostanu. Tola časopis hišće zjawnje připóznawa, zo katolscy měšnicy powšitkownje slub čistoty swěrnje dźerža. Njebyli to tak było, potom snadź někotre nowiny scyła njebychu přećiwo celibatej byłe.

Wšelake nowiny a časopisy přinjesechu w poslednim času zasy powěsće wo jenej bamžowcy, kotraž mjenowaše so pjeća bamž Jan, a kotruž woni potom mjenuja bamžowku Johannu. Kaž praja je knježiła mjez bamžomaj Leonom IV. a Benediktom III. Tola runje tutón čas je stawizniscy cyle jasny a njeje tam městna za žanu bamžowku. Tuta powěsć wo jenej bamžowcy je hakle też 300 lět po tamnym času nastała. Samo wučeni, kotřiž njeběchu katolskej cyrkwi dale přećelnje zmysleni, dyrbjachu po swojich dokładnych přepytowanjach wuznać, zo katolska cyrkej njeje ženje bamžowku měła.

W poslednim času pisa so dale wjele wo wjacy hač 200 franciskanach, kotřiž su so mjez sobu a na swojich khowancach njepóccíwje přešli. Dyrbi so tu najprjedy prajić, zo so njejedna wo někajki rjad swjatoho Franciska. Ně, tamne zjednoćeństwo mjenowaše so jenož same franciskanske. Dale dyrbimy wědźeć, zo je Swjaty Wótc hižo před dlěšim časom Trierskomu biskopej poručił, zo ma należnosće też cyrkwinscy dokładnje přepytować. Před krótkim měješe nětko audijencu pola bamža, hač wo tutej należnosći, njeje znate. Scyła dyrbi hakle też sudniske ednanjo doskóncnje pokazać, kelko z mjenowanych bratrow e so woprawdźe přešło.

Pólska. Kaž smy hižo pisali, wuzwolichu sebi pólscy studenća a studentki Mać Božu Czenstochowsku za patrónku cyłeje akademiskeje młodźiny. Tohodla wotmě so 24. meje swjatočnosć. Kardinal Hlond měješe w hnadownej cyrkwi na Jasnej Horje swjatočne kemše. Přez 10000 studentow so wobdźěli. Zhromadnje tući potom hołdowansku modlitwu wuspěwachu, w kotrejž rěka, zo chcedźa so wo to prócować, zo by Pólska přecy swěrnje k Mariji a jeje Synej stała, zo chcedźa Khrystusa přecy jako swojoho krala a Mariju jako swoju kralownu a patrónku česćić a swjatu wěru zakitować. Dale slubichu, zo chcedźa kóžde lěto zasy k hnadownomu městnej putnikować.

Komunisća su w poslednim času w Pólskej na wjacy městnach wšelake njeměry dźěłaćerjow naškarali. Biskopja na to we swojich pastyrskich listach skoro wšitcy wo socialnych prašenjach rěča a žadaja, zo bychu so poměry k lěpšomu dźěłaćerjow přeměniłe. Potom njezměja komunisća też wjacy wuspěch ze swojim šćuwanjom, dokelž budźeja dźěn dźěłaćerjo spokojom.

W někotrych městach wotměchu so wulkotne cyrkwinske swjatočnosće. Na swjedźenju swjatoho Wójćecha, japoštoła Pólskeje a patróna pólskoho katolskoho skutka, zhromadźi so w Gněžnje 60000 putnikow. Při jenym procesijónje k česći swjatoho Stanisława w Šćěpanowje wobdźěli so 50000 ludźi. W procesijónje njesechu relikwije swjatoho Stanisława.

Klóštr Karmelitow we Wilnje bu do wójny wot ruskoho knježeństwa zebrany a zničeny. Nětko ma so znowa natwarić. Pólske knježeństwo je ležownosće zasy prjedawšim wobsedźerjam wróciło.

Ruska. Po wšelakich powěsćach wobsteji mjez ruskim statom a prawosławnej cyrkwju pjeća cyle nowe zrěčenjo, kotrež prowosławnej cyrkwi někotre prawa zasy wróća. Kak daloko su powěsće wěrne, njehodźi so hišće dowidźeć. Dyrbimy wšak sebi też pomyslić, zo ruske knježeństwo też tajke wučinjenja cyle wěsće k swojomu lěpšomu wužije. Možno, zo maja powěsće też jenož swět slepić.

Dobroćiwej starej človjekaj stoještaj tu cyle bojazliwje a płakaštaj z wjesołosću kaž dźěšći. „Njejsym ći prajił", dźeše bur k Marji, „zo twoja wulka lubosć přećiwo nanej ći hišće zbožo přinjese? Hlej, nětko je so moje wěšćenjo hižo dopjelniło!"

Też stara burowka so skhrobli a Marijinu drastu wobhladujo rjekny: „Haj, twój nan měješe tola prawje, hdyž će takle tróštowaše: Tón, kiž wšitke kwětki drasći, so też za tebje postara."

Młoda burowka pak stoješe w blizkosći a puzoleše: „Hm, hm. Što tu tola hišće wšitko dožiwimy! Tu sta so khuda prošeńska holca z wosebnej knježnu. Štó by sebi tola to myslił! Nětko mohł naš jedyn před njej so skhować. Ale što wo to, wšak hišće wěmy, što wona je a zo je hišće wčera wječor z brěmješkom pod pažu tamle po šćežcy wot nas ćahnyła, zo by we wsy prosyła!"

Hrabja wšak hanjace słowa lózoho žoniska njesłyšeše, tola měješe hižo wot jeje napohlada dosć. „Je pak to grawoćiwe stworjenjo!" wón při sebi praješe a něšto přemyslujo kročeše po zahrodźe.

„Słyšće, luby starco", rěčeše nadobo hrabja, před starym nanom pozastawši, „mam za was dobru radu. Małe kubleško Dubin, kotrež je njeboh Jakub natwarił, sym Marji darił. Tola wěm, zo je Marja hišće sama njepřewozmje. Chceće tam ćahnyć? Zawěsće by so wam tam lubiło. Myslu, so sebi Marja wot was podružniskoho pjenjeza žadać njebudźe. Też tam změjeće swoje wjeselo nad zelami a kwětkami, a wyše toho namakaće w rjanym bydleńčku měr a pokoj na stare dny."

Hrabinka, Amalija a Marja jimaj tohorunja žiwje přiměčowachu. To pak ani trjeba njebě, dokelž staraj so tak zwjeselištaj, jako byštaj z hele wumoženaj byłoj.

Młody bur přińdźe z pola domoj, wćipny, što bě k nim přijěł z tajkim knježkim zapřahom. Hdyž zhoni, wo čo so jedna, zwoli do toho, zo joho staršej wućehnjetej. Joho wšak boleše, zo joho žona tak hrubje ze starymaj wobkhadźowaše a popra jimaj wjeselši přichod.

Młoda pak bě wjesoła, zo stareju człowjekow skóncnje wotbudźe. Tola prócowaše so nětko hišće, prawje dobry začišć na cuzych činić. Bě sebi wotposkhała, zo bě Marja hrabju „excellenca" mjenowała. Tohodla takle rěčeše so hłuboko kłonjo: „To je tola njesměrnje wulka hnada wot knjeza excellency; by tola hańba była, njechali ju přijimać. To by excellencu zawěsće zrudźiło a joho knjeni by sebi mysliła, zo tuteje hnady njepotrjebamy. Ně, to je tola njesłyšane zbožo!"

„To mje zwjeseli", rjekny młody bur, „zo skóncnje junu prawje spóznaješ. Wšak ći stajnje prajach: Dobre skutki přećiwo sprawnym a dobrym khudym přinjesu zbožo a žohnowanjo do domu! Ty mi to ženje njewěrješe. Nětko pak mam ja też junu prawje."

Młoda so z hněwom pyrješe. Tola njezwěri sebi před hnadnym knježstwom na swojoho muža wutřasć. Hrabja slubi, zo po stareju człowjekow přijědźe, tak khětře hač změje za njeju wšo trěbne přihotowane — a zdobom sydny so ze swojimi do woza a wotjědźe. (Přichodnje dale.)

Mnohe křesćanske wěrywuznaća běchu so na ruske knježeństwo wobroćiłe, zo by jim dowoliło, Swjate Pisma do Ruskeje dowožować, a je tam předawać abo rozdźělеć. Direkcija ruskeje cłowneje wyšnosće je na to wotmołwiła, zo je zakazane do Ruskeje někajke nabožne spisy abo Swjate Pisma dowožować, kotrež su w rěčach čišćane, kotrež so w Ruskej rěča. Jenož w rěčach, kotrež w Ruskej nichtó njerěči, čišćane nabožne spisy smědźa so dowožować. Tola też potom ma dowožowar hišće wulke cło za knihe płaćić, tak zo je kóždomu njemóžne, tajke knihe do Ruskeje předawać (kotrež dźěn tam też skoro nichtó čitać njeby mohł). Cyle zakazany je dowoz nabožnych wobrazow a postawow. Dale so w lisće hišće praja, zo maja w Ruskej hišće sami dosć tajkich spisow a přecy mjenje so za nimi prašeja. Tuž budźeja jim dosahać.

Francózska. Dotalny bamžowski nuncius w Parizu bu na kardinala pomjenowany. Tohodla wopušći swoje městno a Francózska dóstanje druhoho nuncia. Je to dotalny nuncius w Bukaresće, titularny arcbiskop Valerio Valeri. Dokelž je prjedy hižo 6 lět w nunciaturje w Parizu dźěłał, znaje wón cyrkwinske poměry w Francózskej cyle derje.

Patrón juristow (sudnikow a prawiznikow) je swj. Ivo. K joho česći wotmě so w katedrali w Tréguieru swjatočnosć. Samo amerikanscy advokaći běchu z delegaciju zastupjeni, kotraž tamnišomu biskopej dar přepoda: rjane wokno za katedralu, kotrež předstaja swj. Iva, kak wón sudźi. Wulkotny procesijón, w kotrymž so też powostanki swjatoho sobu njesechu, skónči swjatočnosć.

Wulka francózska katolska nowina „La Croix" pisa k wotsadźenju Rouenskoho arcybiskopa, zo je to jara ćežke khostanjo, zo pak njewěmy, čohodla je bamž arcybiskopa wotsadźił. Swjate oficium wo tajkich wěcach mjelči. Cyrkwinska wyšnosć pak chce wěriwych na to pokazać, zo je cyrkej we wšěch časach měła pruhowanja a ćeže přewinyć. Wěriwi dyrbja dowěru měć k zastupjerjej Khrystusowomu na zemi. Khostany arcybiskop je nowinarjam prajił, zo chce najebać wšoho wostać posłušny syn katolskeje cyrkwje a zo chce też wěc bamžej sam pisomnje rozjasnić.

W **Brüsselu** wotměchu socialisća a komunisća antiklerikalny kongres. Wón chcyše wosebje zhromadnu frontu přećiwo „čornomu strachej", potajkim přećiwo katolskej cyrkwi a duchownym wutworić. Na zjězdźe žadachu sebi na př., zo by so cyrkwi zakazało, spomožeństwo wukonjeć (khudym a khorym pomhać a jich we wustawach hladać), dale duchownych wustorkać ze wšelakich statnych zarjadnistwow, konfesionelnym šulam wjacy podpjery njepłaćić a cyrkej a stat dospołnje dźělić.

Jendźelska. Jendźelska ma wot wójny sem mandat nad Palestinu. Někotre nowiny běchu nětko pisałe, zo chce so Italska wo tutón mandat prócować a zo budźe ju Vatikan we tym podpjerać. K tomu wozjewja so z cyrkwinskeje strony, zo to njeje wěrno. Cyrkwinska wyšnosć k tomu dale praji, zo Jendźelska wšěm wobydlerjam Palestiny samsne prawa dawa. Tuž so katolikojo nimaja na ničo hóršić. Wězo běše katolska cyrkej rady widźała, hdy běše mandat nad tutym krajom hnydom po wójnje jedyn katolski kraj dóstał. Ale přeměnjenjo sebi wona nětkle njeżada. W jendźelskich krajach ma katolska cyrkej husto woprawdźe wjacy prawa, hač w tak mjenowanych katolskich. To wobkruća wosebje přecy zasy katolscy misijonaro w Indiskej. Tak wozjewi cyrkwinska wyšnosć jenomu zastupjerjej jendźelskeje powěsćenje.

Anglikanski biskop Cecil praji w jenym přednošku, zo je wěrno, zo so mnozy z wyššich worštow w Jendźelskej dźensa ke katolskej cyrkwi přiwobroćeja. Tuž maja anglikanscy duchowni jara mudri być, zo njebychu přez někajku njeleposć snadź zawinowali, zo by so hišće wjacy ludźi wot anglikanskeje cyrkwje wotwobroćiło.

Španiska a Portugalska. Toledoski kardinal napomina duchownych, zo bychu tola wěriwych prawje rozwučowali. Zo so nětkle tajke njeskutki w Španiskej stawaja, je z dźěla njewědomosć w nabožnych wěcach wina. Tohodla dyrbja měšnicy wědźeć, zo maja wjele předować a wěriwych tak wo wšěm rozwučować. Předowanjo je prawo, ale też winowatosć měšnika. Bjez předowanja a wučenja so katolska cyrkej njemóže ani zdźeržeć ani rozšěrjeć. A hdyž dźensa přećiwo katolskej cyrkwi łžě a přisłodźenja rozšěrjeja, potom maja duchowni hišće wjele bóle hladać, zo bychu so mysle ludu zasy k cyrkwi přiwobroćiłe.

Šulske wojowanjo bywa přecy horcyše. Šulski minister chce dać 10000 nowych powšitkownych (swětnych) šulow natwarić. Dokelž pak njeje w Španiskej dosć wučerjow, khiba katolskich duchownych a rjadnikow, chce minister dać wučerjow w 4 měsačnych kurzach přihotować a rozwučeć, zo bychu potom w nowych šulach dźěći wučili.

Přećiwo klóštram a cyrkwjam stachu so zasy mnohe wustupy. Wjele z nich bu zničenych a spalenych. Knježeństwo pak njeda powěsćam wo tajkich podawkach z kraja a tohodla su tam poměry hišće hórše, hač to w druhich krajach scyła mysla a wědźa.

Też w Portugalskej hiba so katolska młodźina. To je kardinal a patriarch w Lissabonje zjawnje pokhwalił. Katolska młodźina podpjera na horliwe wašnjo dušepastyrjow. Před krótkim dowjedźe wona 600 młodych dźěłaćeřkow, kotrež hižo lěta dołho wjacy njeběchu k swjatym sakramentam byłe, zasy k spowědźi a k blidu Božomu.

Wójnske časy we Łužicy.

(J. Nowak: Wobrazy . . .)

Sydomlětna wójna mjez pruskim kralom Bjedrichom II. a Awstriskej khěžorku Marju Tereziju, wot lěta 1756 hač do 1763, přinjese też Łužicy wjele hubjenstwa. Hdyž drje hłowue bitwy we Łužicy njebijachu, ćerpješe wona tola wosebje z tym, zo mějachu tam pruscy wojacy husto swoje zymske lěhwa. — Hnydom w prěnim wójnskim lěće (1757) rozłoži Bjedrich II. swoje stany pola Ratarjec; dokelž pak bu wězo bórzy wšě žito cyłeje krajiny zebrane a přetrjebane, přećeže so do krajiny mjez Bartom a Wósporkom. Hdyž chcychu tam Awstričenjo za nim přińć, zbi jich 28. augusta w bitwičcy pola Dźěžnikec a Debsec. (Wšě tele wsy leža wokoło Budyšina.) Na dnju 28. novembra (po bitwje pola Roßbacha) přińdźe Bjedrichowe wójsko zasy přez Budyšin a pozasta w krajinje wokoło klóštra Marijineje Hwězdy. Jako tu Bjedrich jónu swojich wojakow wopyta, sydny so popołdnju na klóštrskim dworje před propstownju na hałzu nizkeje krušwiny a piskaše tam na pišćałku. Potom pósła swojoho adjutanta k hnadnej knjeni a da jej prajić: hdyž je koncert słyšała, dyrbi też připosłuchanski pjenjez płaćić, a žadaše sebi 4000 toleŕ.

Hdyž Bjedrich II. lěta 1758 ze swojim wójskom zasy we Łužicy steješe, a to pola Bukec, nadpadnychu joho 14. oktobra w nocy Awstričenjo, wot generala Dauna nawjedowani, a zbichu joho tak jara, zo chcyše sebi zadwělujo žiwjenjo wzać. — W lěće 1760 přihnachu so Bjedrichowi wojacy znowa do Łužicy. Na dnju 7. julija běše jězdna bitwa mjez Hodźijom, Čemjercami a Wjelkowom. Lědma měsac pozdźišo, 3. augusta, přińdźe pruske wójsko přez Dobrošicy a Njeswačidło. W Njeswačidle njemějachu hišće mosta, ale ludźo jězdźachu přez rěku. Rěčnišćo pak běše tak dźěrawe a z pěskom zanjesene, zo Prusowje ze swojimi kanonami lědma přez nje přińdźechu. 6. meje 1761 přićeže Bjedrich druhi raz přez klóštr Marijinu Hwězdu a 26. oktobra samsnoho lěta joho general Schmettau do Budyšina a rozłoži pola Ćichońc swoje lěhwo, wotsali pak so bórzy do Pruskeje. — Lěto 1763 přinjese skónčnje měr.

Bjedrich II. běše też w Radworju z přičinu spodźiwneje bitwy. Dokelž tutón kral wulkich wojakow jara lubo-

waše, hladachu joho wojeńscy přistajerjo (nuzowaneje wojeńskeje służby tehdom hišće njeběše), zo wšěch wulkich muži z lesću abo z mocu do wojakow dóstachu. Tak chcychu też burskoho syna Wornača z Dalic jónu njedželu po kemšach w Radworju popadnyć. Wornač ćekny před nimi do cyrkwje, ale přistajerjo za nim. Tola wosadni přińdźechu Wornačej na pomoc. Dokelž so přistajerjo z mječemi wobarachu, zwottorhachu kemšerjo křiže z rowow wokoło cyrkwje, pjerjechu z nimi do přistajerjow a wubichu jich w tutej „křižnej“ bitwje ze wsy.

(Přichodnje dale.)

Janski swjedźeń z „tunkanjom“

wotměja knihićišćerjo cyłoho wokrjesa 4. julija popołdnju w Budyšinje. Cyłe wobydlerstwo z města a kraja je na njón přeprošene.

Po přeću ćišćerskoho wotrjada smy hižo w zańdźenymaj čisłomaj „Kat. Posoła“ wobšěrnišo pisali wo wunamakanju ćišća a wo wuznamje, kotryž měješe za duchowne wuwićo človjestwa.

Też stary nałožk „tunkanja“ (Gautschen) smy před tydźenjom wopisali. Přez tutu „ćišćersku křćeńcu“ přijimuja so młodźi ćišćerjo, hdyž su dowuknyli, jako połnoprawni do ćišćerskoho społka (Zunft). Kaž słyšimy, změja wokoło 20 ćišćerjow tajke „tunkanjo“ sobotu, 4. julija, pop. w 4 hodź. a to zjawnje na mjasowym torhošću přetrać. Před tym budże wulki swjedźeński ćah, w kotrymž so też wšě druhe rjemjesła ze swojimi zdźěła hižo jara starymi khorhowjemi wobdźěła.

Wječor přizamknje so potom w „Keheleńni“ wjesoła zabawa z rejemi. Też tam ma kóždy přistup.

Přisłowa.

Wječorne pućiki wjele powědać wědźa.

*

Jomu so lubi kaž zaječkej w kale.

*

Hladaš kaž hospodar wožně rano za wjedrom.

*

Wjedro so žaneje protyki njepraša.

*

Hladaš kaž ganzor, hdyž so błyska.

*

Z mjedowej kapku wjacy wučiniš, hač z ćworom kapalcy.

*

Kuka do swěta kaž škórc ze stareje krušwiny.

*

Wjetše su dźěći, wjetši maš křiž.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 310. z Kulowa: Mikławš Šołta; 311. 312. ze Sernjan: Jurij Kórjeńk, Michał Kórjeńk.

Toše k hromadźenošenju z dréčkom (Reißverschluß)
Kožane móšnje wšěch družin
Najwjetši wubjerk!
T. Albert
w Budyšinje, Lawske hrjebje 10

Skleńcy k nutřkładźenju
Njemysl,
Zdawna wšitcy khwala: **Weck**
zo móža wulkopřekupske domy ći něšto darmo darić!
Mjez skleńcami za konservy ma wjednistwo: **Weck**
Za tuni pjenjez: **Weck**
Dobre wěcy kupuj pola wěcywustojnoho rjemjeslnika!
so předawaju w Budyšinje pola
Oskar Butter nasl.
w Budyšinje, Žitne wiki

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbańsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry khofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi
we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy
w Knježkec konditarni

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.
Krepjace šlawši
Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosče pak šěrše!
Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.
„Elektra“-kosy jako wosebje dobre wukhwalene
w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Wšě ćišćerske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec ćišćerńja

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Dr. Rězak zapućował.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

27. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **4. julija 1936.** | **74. lětnik.**

Pytaj pokoj a hoń za nim!

Swjaty japoštoł Pětr praji: „Štóž chce swoje žiwjenjo lubować a dobre dny wohladać . . . pytaj pokoj a hoń za nim!“ (Pětr 3, 10. 11.) Dušiny pokoj je najwjetše bohatstwo a hdźež je dušiny pokoj, tam je też pokoj mjez človjekami. Tónle pokoj pytaj, a to: pokoj z bližšim a ze sobu, zo by z Bohom w pokoju žiwy był.

1. My človjekojo smy towaršne stworjenja, dyrbimy mjezsobnje žiwi być, smy jedyn na druhoho pokazani. Tuž ze wšěmi človjekami dźerž pokoj, štož na tebi zaleži. Kak dyrbiš to činić, će wući swjaty Pětr w njedźelskej lekciji: „Najlubši! Budźće wšitcy jeneje mysle, sobuželniwi, lubowarjo bratstwa, miłosćiwi, měrniwi, ponižni.“ Nježadaj wot druhich, pokoj dźeržeć, ale sam přinjes wopor, zo pokoj lubuješ a k pokojej sy hotowy, zo pokoj dźeržiš. Wobkhaduj bratrowscy ze swojimi sobućłowjekami a njemysli wo nich złě. Twoji sobućłowjekojo su dźěći jeneje a sameje swójby Božeje, su twoji bratřa. Tuž měj z nimi sobuželnosć a budź jim miłosćiwy. Wodawaj, hdyž je so tebi křiwda stała; pomhaj, hdyž bližšoho w nuzy a njezbožu widźiš.

Budź měrniwy a ponižny. Smy wšitcy njedospołni, tak dyrbimy jedyn toho druhoho brěmjo, joho słabosće znjesć, dźiwajo zo smy tola też sami słabi a khudźi hrěšnicy. Štóž nochce zmylki a słabosće druhoho znjesć, tón njemóže ani we swójbje ze swojej mandźelskej a ze swojimi dźěćimi w pokoju žiwy być. Tónle pokoj pak dyrbiš pytać, samo pod woporami, dyrbiš sebi wuprosyć, a njeje rjeńšeje modlitwy hač ta, kotruž měšnik kóždy dźeń na Božej mši so modli: „Daj nam pokoj!“ Tale modlitwa pak ma jenož potom wuspěch, hdyž sam so wšoho wostajiš, štož so z pokojom njeznjese. Tohodla napomina swjaty japoštoł dale: „Njepłaćće zło ze złom, ani klećo z klećom, ale nawopak, žohnujće, dokelž k tomu sće powołani, zo byšće žohnowanjo herbowali.“

„Štóž ma so po zasadźe swěta: Kaž ty mi, tak ja tebi“, štóž zło ze złom, hanjenjo z hanjenjom, płaći, njebudźe ze sobućłowjekami w pokoju žiwy. Naš Zbóžnik wuči takle: Zło z dobrym wotpłaćić, tych žohnować, kotřiž nas tamaja, za tych so modlić, kiž nas přesćěhaja; to je Jězus sam na křižu mrějo činił. Chceš-li křesćanscy žiwy być, njedyrbiš hladać, što druzy činja. Człowjekojo z wjetša na njeprawdu wotmołwjeju, stoja zwjetša hišće na starozakońskich zasadach: „Woko za woko, zub za zub“.

Chcešli křesćanscy žiwy być, hladaj na Boha, što wón čini a što će wuči. Kak čini Bóh? Ze strony człowjekow słyšiš wšědnje njeličomne křiwdźenja, hanjenja, tamanja. Wšědnje wołaja człowjekojo ze swojimi hrěchami Bože khostanjo na zemju dele. Praj, kak by so nam zešło, hdy by też Bóh po zasadźe człowjekow: „Kaž ty mi, tak ja tebi“ jednał? Swjaty Leonardus a Porto Mauriteo praja: „Njebychmy Božu mšu měli“, kotraž wšědnje wujednawa, štož człowjekojo zawinuja, „by swět hižo dawno zahinył, dokelž swět ćežu swojeje winy njeby njesć mohł“. Što čini Bóh? Kak wotpłaća njeprawdu człowjekow? — Ze žohnowanjom, z hnadu, z wodawanjom a z njeskónčnej miłosću. Da słóncu skhadźeć nad dobrymi a złymi, dešć padać na sprawnych a njesprawnych.

Człowječe! Sy křesćan, bratr Khrystusowy, dźěćo Bože! Tutoho mjena sy jenož hódny, hdyž činiš, kaž wón — hdyž zło z dobrym wotpłaćeš, hdyž wodawaš a so wujednaš, kaž wón, hdyž najebać wšěch njesprawnosćow a křiwdźenjow pokoj wobkhowaš. To pak budźe jenož móžno, hdyž kažerja wšoho pokoja zawuzdźeš. Štó kazy pokoj? To ći swjaty japoštoł sam praja, hdyž wón pisa: „Štóž chce žiwjenjo lubować a dobre dny wohladać, wotdźeržuj swój jazyk wot złoho, a joho hubje njech njeřěčitej lesće.“ Řěči swjaty japoštoł prawje? Prašej so sam! Zwotkel přińdźe, hdyž je so pokoj skazył a njepřećelstwo nastało? Mjelč, wobknjež twojej hubje a pokoj so wukhowa.

Tuž nic złoho činić, ale nawopak: „Žohnujće, dokelž k tomu sće powołani, zo byšće žohnowanjo herbowali.“ Haj tajke žohnowanjo dyrbiš herbować, kotrež wšitko přesahuje, žohnowanjo, kotrež hišće žane wóčko widźało, žane wucho słyšało a do žaneje wutroby přišło njeje. Tute žohnowanjo dyrbiš dóstać, hačrunjež sy Boha hižo tak wjele króć křiwdźił. Ale budźeš pak jenož potom tutoho žohnowanja hódny, hdyž też ty, kaž Bóh twój Knjez, zło z dobrym wotpłaćiš a „so prócuješ, wobkhować jednotu ducha w zwjazku pokoja“ (Efes. 4, 3) ze wšitkimi človjekami.

2. Hdy pak budźeš pokoj z človjekami dźeržeć? Jenož potom, hdyž změješ we sebi pokoj, hdyž budźeš w pokoju žiwy z Bohom. Dušiny pokoj znaje jenož sprawny, jenož póćiwy křesćan, nic bjezbóžny človjek. „Bjezbóžni nimaja pokoja, praja Knjez. Woni su kaž howrjace morjo, kotrež njemóže změrom stać, kotrohož žołmy njerjad won mjetaja, kiž so roztepce.“ (Is. 51, 20.)

Čim bóle je duša z křesćanskim duchom napjelnjena, ćim khutnišo mysli wo póćiwosći a křesćanskej pobožnosći, wo bohabojosći a čistoće. Čim bóle so duša swjatosća, ćim zbožowniša wona je, ćim wjetši pokoj we sebi nosy, kotryž jej swět rubić njemóže. Tajka duša bjerje žiwjenjo z jenoh do druhoho swěta a je žiwa za druhi, wjele zbožowniši swět. Jeje mysl je zakótwjena w Bohu. K njomu wona hlada při wšěch tu časnych pruhowanjach, w joho wótcowskej dobroćiwosći a starosći wě so najlěpje skhowana. W Bohu namaka trajacy pokoj a wotpočink swojeje duše.

To chce japoštoł też tebje wučić, luba křesćanska duša, hdyž wón pisa: „Zwiń so złoho a čiń dobre, dokelž Knjezowej woči hladatej na sprawnych a joho wuši na jich próstwy; Knjezowe wobličo pak na złe činjacych. A štó je, kiž by wam škodźał, budźeće-li so wo dobre prócować? Ale też, ćerpiće-li něšto sprawnosće dla, zbóžni sće. Jich hroženjow pak so njebójće a njestrachujće so. Ale swjećće Knjeza Khrystusa we wutrobach.“

To je złote słowo. Tute słowo swj. japoštoła: „Swjećće Knjeza Khrystusa we swojich wutrobach“, je kluč k pokojej z bližšim, ze sobu a z Bohom. Swjećiš Knjeza Khrystusa we swojej wutrobje, hdyž khutnje so prócuješ, Bože kaznje dźeržeć, po swjatej wěrje žiwy być, swoje winowatosće napřećo Bohu a bližšomu swědomiće dopjelnjeć.

We swjatej křćeńcy sy tule winowatosć přewzał. Hdyž pak sy to zakomdźił a so přehrěšił, sy w swjatej spowědźi so zasy nakazał. Nětko rěka, dźerž twoje předewzaćo kruće! Bjez krutoho předewzaća njemóžeš k trajacomu a wozbožacomu pokojej přińć. Wutraj na puću, kiž sy při swjatej spowědźi we dobrym předewzaću nastupił. Swjeć Knjeza Jězusa Khrystusa we swojej wutrobje! Tak změješ pokoj za čas a wěčnosć. Nazhoniš też, kak wěrne je słowo Khrystusowe: „Pójće wšitcy, kiž sće sprócni a wobćeženi, ja was wokřewju a namakaće měr a pokoj za waše duše.“

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Kóžde lěto sebi naša „Jednota“ do bližšeje abo dalšeje wokoliny wuleći. Lětsa nastaji so do klóštra Marijinoho Doła a do tamnišeje krajiny. Připołdnju wotjědźechmy a po puću w Lubiju zastachmy, hdźež sebi katolsku cyrkwičku wobhladachmy. Druhi króć zastaštaj samokhodaj potom na horje před Wostrowcom. Wučeŕ na tamnišej katolskej šuli, knjez Jenich, běše tak lubosćiwy a nas na šibjeńčnu hórku dowjedźe, hdźež nam wo stawiznach krajiny wjele zajimawoho powědać wědźeše. Też na hórcy, hdźež dźensa krasny swjaty křiž stoji, pozastachmy a so nahladać njemóžachmy na wsy a hory kołwokoło. Nimo stacijónow wjedźeše nas puć dele ke kěrchowomaj a skónčnje do města z joho rjanym torhošćom a ze swojej starej swjatnicu we Božim domje. Wo nim nam knjez kapłan Winkler mnoho powučacoho poda. Wupiwši w towaršowni kofej dojědźechmy do Marijinoho Doła. Bože słónčko rjenje na nas swěćeše. Běchmy jich na 100 wobdźělnikow. Knjez propst P. Rafael nas po cyrkwi wjedźeše wukładujo nam wołtarki a druhe drohotnosće. Też nastaćo klóštra nam rozpowěda. Na parlatoriju pobjesadowachmy z našimi krajankami. Na to jědźechmy dale do Königshajna, ležacym na horje. Krasnu cyrkej znutřka wobdźiwachmy. Njeboh farař Wjesela, naš krajan, běše cyrkej w swojim času wumolować dał. W Hirschfeldźe hišće jónu pozastachmy. Běchmy so wokřewili na krasnym napohladźe Božeje stwórby. Samo horu Jeschken pola Liberca jasnje widźachmy. Nowa kapałka w Hirschfeldźe nas ze „wšěmi zwonami“ witaše — lěpje ze swojim zwonom. Mějachmy tam z dowolnosću duchownoho rady knjeza fararja Grohmanna nyšpor. Ze šerpatku za potrěbnu kapałku so wot njeje dźělichmy. Nětko so bjez dalšoho komdźenja na dompuć podachmy a spěwajo do Budyšina dojědźechmy.

— Na swjedźenju swj. Marije domapytanja dźěše procesijón do Róžanta. Wot Winklerec dwora w Słonej Boršći rano w 4 hodź. woteńdźe z duchownym a hólčkomaj. W Baćonju stupichu družki ze swj. Marju do procesijóna. Posnědawši w Sernjanach docpěchmy něšto do wosmich do hnadownoho Božoho domu. Duchowny wjednik procesijóna měješe na to Božu mšu. Dopołdnja na swjatočnych kemšach z assistencu so wšitcy zasy wobdźělichu, kaž běchu też wšitcy kedźbni posłucharjo prědowanja, kotrež knjez farař Wjeńka dźeržeše. Krótko do nyšpora Budyšski procesijón zasy z Róžanta woteńdźe. Nyšpor wotmě so potom w Baćonju. Wokoło 1/2 7 hodź. wječor běchu putnicy zasy w Słonej Boršći. Starši a khipri běchu w awtobuzom w Róžeńće pobyli.

Z Khróšćic. Jutře njedźelu, 5. julija, dop. 1/2 9 hodźin swjeći wjeledostojny knjez nowoměšnik P. Dominik (rodź. Jurij Mikela z Jaseńcy) swoju swjatočnu domjacu primicu.

Z Khróšćic. Zańdźenu njedźelu bě „Serbostaw“ zasy k měsačnej zhromadźiznje zwołał. Knjez wučeŕ Rječka z Róžanta bě přednošk dobroćiwje přewzał. Poskići nam junu něšto žortniwoho z njeboh fararja Bjedrichowych spisow, štož wjele smjeća wubudźi. Chcemy tola Bjedrichowe powědańčka časćišo trjebać doma a wosebje też w towarstwach. Budźa nam cyle wěsće k wjesołym hodźinkam dopomhać. Wutrobny dźak knjezej wučerjej Rječcy za rjany přednošk. Na kóncu rozpominachmy hišće někotre wosadne należnosće.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 10. julija 1936, pop. w 2 hodź. w młodowni.

Z Konjec. Zararadźenjo za maćerje wotměje so w Konjecach srjedu, 8. julija 1936, pop. w 2 hodź. na šuli, 1/2 4 hodź. w Smjerdźacej w hosćeńcu.

Z Njebjelčic. Rjana črjódka maćerjow wuleća sebi na swj. Pětra a Pawoła z wulkim awtom při rjanym słónčnym do dalšich kónčin Łužicy. Přez Budyšin a Bukecy přińdźechmy do Lubija. Wopytachmy tu rjany dom Boži a spomnichmy na zasłužbneju wótčincow Michała Šewčika a J. Wingera, kotrejž staj tu skutkowałoj. Knjeza arcměšnika Šołtu njemóžachmy postrowić, dokelž bě zapućowany. Dale dźěše do Wostrowca. hdźež wobdźiwachmy rjenje wobnowjenu cyrkej. Wokřewichmy so tróšku a dale so potom pušćichmy, hdźež do kónca chcychmy: do Marijinoho Doła. Naš knjez farař wuskutkowa nam dowolnosć, zo smědźachmy z duchownymi knježnami ryčeć. Wobhladachmy sebi potom hródže a konjeńcy. Wopytachmy Křižowu horu a kročachmy

w kłódnym lěsu po dolinje Nisy. So wróćiwši mějachmy nyšpor. Knjez propst pokaza nam hišće rjanu klóštrsku zahrodu, tola do klawzury njedóstachmy přistupa. Widźachmy też rowniśćo jeneje wulkeje dobroćeŕki tutoho klóštra. Z dźakom za přećelne wjednistwo rozžohnowachmy so z klóštrom a knjezom propstom. W klóštrskej korčmje so hišće ćělnje wokřewichmy a potom so nastajichmy na dompuć přez Žitawu, Lubij a Budyšin. Spěšnje khwatachmy přez serbske wjeski a nimo spjacych dworow domoj. Jědnaće bě wotbił wěžiny časnik, hdyž dojědźechmy do Njebjelčic. Wulět bě jara rjany a wostanje nam njezapomnity. Našomu knjezej fararjej słuša za wšu joho prócu, towarstwej maćerjow wopokazanu, wutrobny dźak!

Katolska cyrkej a wědomosć.

Sedźach mjez znatymi sportlerjemi w sportskim domje, a bjesadowachmy wo tym a druhim. Nadobo běchmy při prašenjach wěry. Kóždy něšto přistaji, a dźiwach so jenož, zo drje towaršojo katolsku cyrkej jara mało znajachu a skoro jenož wopačnosće wo njej wědźachu, za to pak prawje wjele wo tych wěcach rěčachu, kotrež njeznajachu.

Jedyn, kotromuž běch runje dopokazał, zo dyrbjał so prjedy wobhonić hač rěči, přińdże potom ze znatym wudawanjom, zo je katolska cyrkej njemoderna a zo so husto přećiwo tomu staja, štož je wědomosć njepowalnje jako prawe spóznała, a přistaji žort, kotryž drje so jara mudry zda być, ale je we woprawdźitosći wšo druhe hač mudry. Praji: Hdyž mikroskop něšto jasnje pokaza a katolska cyrkej hinak wuči, potom ma mikroskop wopaki!

Kak so tu zadźeržeć? Činjach, jako bych jomu we tym prawje dał, a wón bě hižo wjesoły, zo je dobył. Ale hnydom so też trošku šamale smějach a prajich, hač chce mi snadź někotre podobne pady wujasnić. To wón wězo chcyše.

Tuž so joho prašach, kak da to potom je, hdyž dwaj wučenaj njewotwisnje slědźitaj a kóždy widźi skónčnje w mikroskopje něšto druhe? To mój pachoł hladaše. Njeběše drje sebi ani hišće pomyslił, zo je to možno. Hakle pomałku možach jomu dopokazać, zo su wučeni tola nic jenož w jenym padźe wšelakoho měnjenja byli ale w jara mnohich prašenjach slědźenja. Hdyž by katolska cyrkej też tak swoje wučby přeměnjować chcyła, kaž to wědomosć w běhu někotrych lětdźesatkow čini, potom by so sama směšiła, hdyž by prajiła, zo je jeje wučba wot Boha.

Dale dyrbjach towaršej prajić, zo katolska cyrkej žane wučby nima, kotrež bychu snadź so ze specialnymi prašenjemi biologije atd. zaběrałe, potajkim njemóže też mikroskop abo aparat přećiwo njej swědčić. To móžeja jenož ludźo činić, kotříž z tutymi aparatami slědźa, ale też nic z tutymi aparatami, ale ze swojimi myslemi a meditacijemi. Aparat drje może exaktnje dźěłać, husto dosć pak nic čłowjeske mysle.

A njeje snadź samo jara směšne, zo su před lětdźesatkami wučeni dopokazali na př.: zo je njemóžne železnicu twarić, abo zo čłowjek hnydom wumrě, hdyž by na njej jěł; abo zo so čłowjekej ženje njeporadźi lětadła twarić. A tuńi wučeni njeběchu snadź někajcy dźiwnuškojo, ale jich „wědomostne dopokazy“ buchu samo wot Parizskeje akademije wědomosćow mytowane.

Wědomosć je dobra na swojim polu, tam może wučić a za něšto časa, jeli so myliła, nawopačne wučić. W prašenjach wěry je katolska cyrkej sama autentiska. Jej też hišće njeje trjeba było, swoje wučby hdy přeměnjeć. Wona wě, zo su prawe, haj zo su jenička čłowjeska wědomosć, kotraž je absolutnje wěrna a so ženje njepřeměni. Što je čłowjeski rozom porno Bójskomu?

Runje w poslednich lětdźesatkach dźěn je katolska cyrkej też wjele króć nazhoniła, zo wědomostnicy přećiwo wšelakim wučbam, kotrež we Swjatym Pismje stoja a kotrež so hodźa přepytować, wustupowachu. Hdyž pak běchu potom dale wo wšěm slědźili, potom dyrbjachu też njewěriwi wučeni skónčnje prajić: Ně, tu měješe cyrkej tola prawje. K.

Wotrowski móst.

Luby Posole! Njedawno pisaše Ty do Wotrowa, zo ma tudomny móst, kiž niže młyna so přez rěku wupina, lětsa jubilej swojoho 200 lětnoho wobstaća. A Ty wupraji nadźiju, zo něchtó něšto wo nim rozprawi. Dźiwam so, zo tajkoho pytaš. Njewěš dha, zo maš wosobu, kotraž by to wulkotnje dokonjała, stajnje při sebi? Při Tebi stoji, hdyž nastawaš, hdyž so nastaješ do Serbow. Tale wosoba je mohł rjec na 50 lět z mostom kaž zrosćena: přez tónle móst mjenujcy titaraše wón, hišće do zahłwčkow powity, kaž prěnjorodźeny kralowski we swojej korejće; přez njón maćerneje fale so dźeržo wón husto tupotaše, hdyž hišće w sukničcy, wězo nic wěrowanskej — teje wón hač do dźensnišoho hišće wohladał njeje — khodźeše. Přez njón

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

XXI.

Žohnowanjo ćěka z Jědlowca.

Hrabja swoje slubjenjo dopjelni; hišće nazymu přijědźe wóz z Dubina po stareju čłowjekow. Syn drje płakaše horce sylzy, zo swojeju dobreju staršeju zhubi; młoda burowka pak, kotraž bě kóždy dźeń a kóždu hodźinu hižo ličiła, so jara wjeseleše, zo jeju skónčnje wotbudźe.

Tuta wjesołosć pak jej bórzy zańdźe. Hrabjowy pohonč mjenujcy přepoda jej hamtske wopismo, zo ma wona wšitko, štož staršej k ežiwjenju potrjebataj, zapłaćić, a zo ma tute pjenjezy po dóstaću zličbowanki štwórćlětnje na knježsku nalutowarnju wotedać. Nětko hakle so młoda rozhněwa a a zeleše a zakliwaše wšo hromadźe. „To je tola njesłyšana khrobłosć“, santorješe dale, „tu byštaj za poł pjenjez być mohłoj!“ Młody bur pak bě wjesoły, zo może na tajke wašnjo swojimaj staršimaj dobrotu wopokazać; před swojej žonu wězo njesmědźeše tutu wjesołosć pokazać.

Nazajtra rano starej čłowjekaj wotjědźeštaj; syn přeješe jimaj wjele zboža při rozžohnowanju.

Nječłowjesku žonu pak pozdźišo hišće tak potrjechi, kaž bě sebi zasłužiła a kaž so tajkim husto zeńdźe, kotříž přejara na zeńskim wisaja. Młoda bě mjenujcy swoje pjenjezy pola překupca k natwarjenju noweje twornje, wulku dań wočakujo, zapołožiła. Dań so lětnje k požčoncy připisowaše a so zasy danješe. Burowka bě zbožowna a wjesele swojomu mužej wuličowaše, kelko pjenjez změje za dźesać, dwaceći a wjacy lět. Tola jeje złote sonjenja ju njelubje zjebachu. Překupcowa fabrika jědźeše k Rakecam a přińdże ke konkursej. To bě za burowku bolostna wěc! Nětko njeměješe wona žaneje měrneje hodźinki wjacy. Wodnjo bě stajnje po puću, pak pola prawiznika, pak pola sudnika, a w nocach dale mysleše a překładowaše a njemóžeše wjacy spara namakać. Skónčnje dósta město swojich dźesać tysac złotych jenož někotre sta wróćo. Wot nětka njebě jej žiwjenjo wjacy lube a wona sebi přeješe, zo by wumrěła. A tak Bóh dopušći. Přez trašace mysle a stajnu zrudobu wo zhubjene pjenjezy bu cyle khora. Mužej, kiž chcyše do blizkoho městačka po lěkarja dóńć, wona znapřećiwi: „Lěkař staromu Jakubej pomhać mohł njeje, potajkim wón też mi pomhać njemóže; zelowy muž z Bukowa tu wěc wjele lěpje rozemi.“ Praješe to tohodla, dokelž bě skupa a mysleše, zo ze zelowym mužom tuńšo woteńdźe. Bur pak so jej tón króć spřećiwi a dźěše po lěkarja. Žona pak, rozhněwana, blešku z krepkami, kiž jej lěkař wupisa, ani njewočini, ale čisny ju hnydom z woknom won a da skradźu zelowoho muža zawołać. Toho sławne

je wón nóžkował, hdyž jako mały kholowačk chcyše po łukach łojić za mjetelemi a tam šćipać kwětki. Na mostowym wobłoženju je wón často sedźał a hladał na rjane Wotrowske hrodźišćo a hona k joho podnozy, hdyž so zelenjachu w mejskej pyše, abo sněhběłe wotpočowachu pod zymskim pokryćom. Na joho wobłoženju sedźo wón tam často słuchaše na klepot staroho młyna, na ptačkow wjesoły spěw, wodźički jasny pluskot, lisćičkow nježne šukotanjo a Wětryc hólcow wućo.

Na tymle mosće stojo je wón pozdźišo sonił jako zróstny młodźenc wo „wulkim“ swěće, kiž za mostom leži, kaž měnješe, rjeńšim dyžli Wotrow. Přez tónle móst wón nětkle hišće husto khwata wróćejo so z daloka domoj, spóznawši, zo nihdźe rjeńšo njeje hač we Wotrowje we wótcnym domčku při wosadnej cyrkwičcy. Potom, zasy doma, wopokazuje wón swěru tomule mostej; přetož přez njón wón kroči, hdyž wudu w rucy a wački w kapsy so nastaja rybam za žiwjenjo.

Tale wosoba, luby Posole, myslach sebi, zasłyši Twoje prašenjo za starym mostom a napisa ći hrónčko k joho jubilejej. Ale podarmo pytach za joho nastawčkom w Twojim poslednim čisle. Što tuž zbywa hač zo Ći něchtó druhi wotmołwi na Twoje prašenjo! Ale što?

Hdźe bych mohł slědźić we mostowych stawiznach? Wobroćich so tohodla na swojoho towarša ze studentskich lět, dr. Wjacsławka, knihownika při krajnej knihowni w Drježdźanach. Tola při wšej nałoženej prócy njeje ničo namakał, ani w „Sächs. Kirchengalerie“, hdźež je hewak něštožkuli wo Wotrowje zapisane, ani w „Beschreibende Darstellung der Bau- und Kunstdenkmäler im Königreich Sachsen“, ani w „Schuhmanns Postlexikon“, a samo nic w rukopisach, kotrež so w tamnej knihowni khowaju. Kaž so zda, sebi nichtó we swojim času myslił njeje, zo budźe so „Posoł“ jónu za tymle mostom prašeć, hewak by so zawěsće zapisało, štož chcemy my nětkle wědźeć, znajmjeńša tola, štó je jón natwarił. Swědči to snadź wo stawizniskej njezajimawosći tamnych ludźi? Tak mohł někotryžkuli prajić. To móžemy sebi takle wułožić: Što tym ludźom wo jich mjeno w stawiznach, hdyž jenož jich skutki wostanu a prawje dołho słuža bližšomu k pomocy a spomoženju!

Njezhoniwši potajkim ničo wo mosće, sydam so w duchu na brjóh za mostom a zhladuju na móst. Snadź mi sam něšto powě wo sebi! Też mosty rěča, byrnjež z kamjeni byłe. „Stary“ móst — što je staroba za móst, kiž je twarjeny kruty kaž za wšě časy? — wupina so wot brjoha k brjohej z jenym wulkim a jenym małym wobłukom. Też wobłukaj stej z wulkich njećesanych kamjeni zestajenej; mjez nimaj su nakładźene kruće druhe kamjenje, tak zo wot horjeka so zda móst być kaž z jenoho wulkoho wobłuka. Móst nosy na swojimaj bokomaj kamjentnej wobłoženi. Wuzhibuje swój khribjet z krótka, ale wysoko, kaž kóčka, hdyž so na někoho złobi. Je potajkim za našu krajinu dospołnje swojorazny, hdyž tola wšudźom jenož płone mosty mamy. Čohodla je tak wuzhibnjeny so twarił, so zlohka hodźi prajić: Dla nizkosće brjohow by woda při wulkich dešćach abo spěšnym taću přez njón so haćiła, haj jón popławiła, by-li z wokolinu jenak wysoko ležał.

Hladajo na móst, pada mi do wočow wosebje jedyn kamjeń na połnócnym boku. Ma česane lico, kotrež je štyriróžkojte, deleka trošku wužše hač horjeka. Do njoho stej wurubanej pismikaj *A R*, do so splećenej, a niže ličba *1736*. Rěka, zo je sakski kurwjeřch August Sylny, hdyž je jako pólski kral z Drježdźan do Waršawy jězdźił, puć přez Wotrow brał a tohodla móst natwarić dał. To pak je zmylka. August Sylny je hižo lěta 1733 zemrěł. Jomu sćěhowaše jako sakski kurwjeřch a pólski kral joho syn August III., kiž runje kaž joho nan, jenož nic tak husto a rady, jězdźeše z Drježdźan do Waršawy. Štóž pak je hdy w Moritzburgu był a tam wóz wohladał, z kotrymž je kurwjeřch a kral do Pólskeje jězdźił — wjednik tam wóz jako tajki wopytowarjam hrodu pokazuje —, sebi praji, zo wóz z tak wysokimi kolesami znajmjeńša přez Wotrowsku rěku mosta trjebał njeje; tomu by dosłužił brod, kiž móžeš nětkle hišće pódla mosta spóznać. A tak by było mó ž no, zo su Wotrowčenjo sebi móst sami postajili; chcychu też při wulkej wodźe na druhi brjóh, hdyž maja tam swoje hona, a też při niłkej wodźe njechachu sebi womačeć wobućo, hdyž njedźelu a na swjatych dnjach kaž nětkle hišće rjenje zwobuwani chcychu ze suchej nohu na swoje hrodźišćo sebi dóńć.

Zo pak bychu też potomnicy wědźeli, što su jich prjedownicy dokonjeli a hdy su móst postajili, su mjeno tehdomnišoho „krajnoho wótca“ a lětko na móst zwěsćili. Na človjeku móžeš zwjetša spóznać, kelko naléćow a zymow je dožiwił, na kamjenjach pak nihdy nic. Tuž do mosta samoho zapisachu wobswědčenjo joho naroda (1736).

Tola też tele wułoženjo ma swój špak. Syn Augusta Sylnoho mjenowaše so jako sakski kurwjeřch Friedrich August II. A hdy bychu Wotrowčenjo wozjewić chcyli, zo su móst natwarili, hdyž bě Friedrich August II. jich

---

krepki wšak na khwilu pomhachu, dokelž pak mějachu też něšto jěda we sebi, skutkowachu škódnje, a k dotalnej khorosći přida so hišće zahorjenjo płucow.

Knjez farař khoru druhdy wopyta a ju też namołwješe, zo by so tola swojoho zemskoho zmyslenja wotprajiła a so bóle Bohu dowěriła. Na to so wona rozhněwa. Z wulkimaj wočomaj hladaše na fararja, kiž derje z njej měnješe, a znapřećiwi: „Njerozemju, što chceće z tajkim prědowanjom, knjez farař. Bych sebi lubić dała, hdy byšće z překupcom, kiž je mje wo moje pjenjezy přinjesł, takle rěčał. Ale ja tola nikomu ničo złoho činiła njejsym. Myslu, zo sym dobra dosć, kajkaž sym. Ženje, hdyž běch derje na nohach, njezakomdźich njedźelsku Božu mšu. Też moje wšědne paćerje njejsym zabyła; čas swojoho žiwjenja njejsym ničo druhe činiła, hač dźěłała a lutowała, a z domjacymi so też derje znjesech. Žadyn človjek přećiwo mi ničo złoho prajić njemóže, a žanoho khudoho njejsym prózdnoho wot durjow wotpokazała. Kajka dha běch hewak měła być? Myslach sebi tola, zo maće mje za najponižnišu a najpobožnišu we cyłej wosadźe!“

Dostojny knjez farař widźeše, zo ju na tajke wašnjo njepřewobroći; tohodla poča z njej hinak rěčeć. Rozłoži jej, kak wona přecy hišće pjenjezy přejara lubuje, a dopokaza jej, zo je to, štož ma wona za počink zlutniwosće, žadława skuposć. Powučeše ju, kak nahły a rozzłobity človjek sam sebi žiwjenjo poćežuje, a rěčeše wo počinkomaj ponižnosće a sćerpnosće. Chcyše, zo by spóznała, kak je ze swojej skuposću a nahłosću přihotowała swojomu mandźelskomu wjele zrudnych hodźin a kajku njeprawdu je skućiła, hdyž Marju hrubje zastorči a samo swojeju přichodneju staršeju z domu wuhna. Farař jej też praješe, zo ze swojim wulkim zamoženjom zawěsće njeje skutk křesćanskeje miłosće dopjelniła, hdyž tomu abo tamnomu khudomu kusk khlěba abo horstku muki dari, husto dosć jenož tohodla, zo by joho wotbyła. Dale też na to pokaza, zo běchu jeje dary, hdyžkuli so za wotpalenych abo znjezbožených hromadźeše, stajnje najsnadniše; zo najhłowniši počink křesćanskeje lubosće njeznaje: lubosć k bližšomu. Wón jej też rozjasni, zo jej wšě kemšikhodźenjo samo njepomha, dokelž dźěn so přez to polěpšiła njeje, ale je přecy hłubšo do hrěcha zapadnyła, a zo jeje paćeř, dokelž z wutroby bjez lubosće přińdźe, Bohu spodobny być njemóžeše.

To běše žonje přewjele. Njedaše fararjej, kiž tola derje z njej měnješe, ani dopowědać, ale poča škrěčeć a wołać: „Sym najnjezbožowniša žónska tu na zemi, nimam žanoho přećela; ale zo je też hišće mój dušepastyř napřeco mi, to sebi njemyslach. Njejsym jomu tola ničo złoho činiła, zo mohł mje za tak špatnoho człowjeka měć!“

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac julij:

Dušepastyŕstwo we jastwach.

Po přikładźe Jězusa, najwyššoho dušepastyrja, kotrohož lubosć a starosćiwosć wo duše smy w zańdźenym měsacu Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje wopominali, stara so tež Swjaty Wótc wo wšitkich człowjekow, wosebje wo nuzućerpjacych a hrěšnikow. Tón měsac nas namołwja, zo bychmy so modlili za wšitkich w kłódach sedźacych jatych. Dajmy sebi powědać wot měšnika, kiž ma w jastwje dušepastyŕstwo wukonjeć, a spóznajemy wuznam a ważnosć paćerja na tele měnjenjo.

Człowjekojo, kiž su so přez swoje złe njeskutki wot Boha wotrjekli a ze zhromadźeństwa dobrych człowjekow wuzamkli, činja tam pokutu, kiž je woprawdźe pokuta. Tola Jězus we swojej lubosći k hrěšnikam njewostawa stojo před wrotami do kłódy. Wón ścele ke kóždomu jatomu měšnika, kiž je wuhotowany z mocu, hrěchi wodawać.

Husto wšak je to jara ćežko, tutych zabłudźenych a zaslepjenych człowjekow dowjesć k spóznaću a k želnosćiwomu wuznaću. Někotryžkuli je zaryty do swojich wopačnych mysli kaž knot. Je zadwělowany, zasakły, je kaž suk — nochce so zmjehčić dać. Ale husto tež hnada Boža potajnje a spodźiwnje skutkuje w khutnej samoće kłódy, hdźež je ći swoboda wzata, hdźež maš swoju wolu podwoleć a parěrować. Potom smě dušepastyŕ začuć njebjeske wjeselo nad nakazanym hrěšnikom, kiž je wjetše, dyžli wjeselo nad 99 sprawnymi.

To je ći něšto jimace, hdyž měšnik smě z khłostancami swjećić Božu mšu ze swjatym woprawjenjom. A to je khłostancam najdrohotniši tróšt, kotryž smě jim měšnik přinjesć: Jězus. Jězus we nich žiwy — woni zasy žiwe stawy potajnoho ćěła Khrystusowoho, žiwe stawy swjateje Cyrkwje. Wulki tróšt je jatym tež, hdyž woni wědźa, zo njejsu cyle wustorčeni a wopuščeni, ale zo so dobri křesćenjo w lubosći za nich modla.

Budźmy japoštoljo a modlmy so za dušepastyrjow w jastwach, zo bychu prawe słowa namakali. Dawajmy tež jatym tróšt našoho paćerja. Jim dźěn so wulke hnady stawaju. Přetož čas nuzy a domapytanja je stajnje čas hnady. Modlmy so, zo by hnada Boža w jich dušach mohła skutkować, a zo bychu woni sami z dóstatymi hnadami sobu skutkowali.

Modlmy so takle po měnjenju Swj. Wótca, spominajo na słowa, kotrež je swj. Lukaš napisał do 12. stawa swojeje knihi japoštołskich skutkow, hdyž swjaty Pětr w jastwje sedźeše: „A Pětr bu drje nětko strażowany w jastwje. Modlitwa pak stawaše so bjez přestaća wot zhromadźizny k Bohu za njoho.“

---

krajny wótc, bychu pismikaj *F A* wolić dyrbjeli; tež njebychu joho jako *R* (rex = kral) woznamjenić směli. Tak su potajkim joho po joho wjetšej hódnosći, za nich poprawom cuzej, woznamjenili, pak k tomule wjerchej jako pólskomu kralej radšo so wuznawali, hač k njomu jako sakskomu kurwjerchej, spominajcy na to, zo su jich prjedownicy prjedy jónu — wězo dawno — přisłušeli pólskomu kralestwu. — Jena móžnosć wězo hišće wostawa: Friedrich August je so tež w Sakskej Łužicy radšo mjenował kral hač kurwjerch; potom je najskerje tež sam napismo na mosće přikazał a tak najskerje tež móst twarił.

Tajke zmyslenjo fararja jara zrudźi; wón wza swój kij a kłobuk a woteńdźe. „Ach, kak ćežko je za tajkoho do njebjes přińć, kotrohož wutroba za zemskimi kubłami žedźi! Kak zdaleny je tola tajki człowjek wot kralestwa Božoho! Z někotrymi nawuknjenymi słowčkami mysli tajki so z Bohom wujednać; a hdyž traš je někajku snadnu maličkosć swojoho zamoženja khudomu darił, mysli, zo je wulkotny skutk dokonjał.“

Hdyž knjez farař nimo zahrody dźěše a do njeje pohlada, spomni na to, kak zbožowna je tola khuda Marja była mjez kwětkami tuteje zahrodki — a kak njezbožowna je tuta burowka při wšěm swojim wulkim zamoženju.

Khora měješe hišće jara wjele ćerpjeć, jeje bolosće trajachu wodnjo a w nocy a njenamaka žanoho pokoja a wutrajnosće a njewědźeše do Božeje wole so podać. Tola knjez farař so dale prócowaše, zo by ju na prawy puć dowjedł, tola podarmo. We swojich poslednich žiwjeńskich dnjach wšak pokaza tróšku želnosće, tola njemóžeše na njej spóznać, hač woprawdźe z wutroby přińdźe. Skónčnje wumrě wona we najrjeńšich lětach žiwjenja. Bě zrudny wopor skuposće. Na njej so tak prawje pokaza zo časne kubła same człowjeka zbožownoho nječinja, často dosć pak njezbožownoho na ćěle a duši.

(Přichodnje dale.)

Hač hdy wěstosće zhonimy? Hakle wčera, hdyž něhdźe Pětra swjećachmy, powědaše mi při šalcy kofeja a trubcy tobaka Wroblec Jakub, nětkle 63 lět stary, zo je wot swojoho nana, kiž je lěta 1911 nimale 84 lět stary zemrěł — powěsć by potajkim přez 100 lět wróćo přimała — słyšał: „August je, hdyž na krónowanjo za pólskoho krala do Pólskeje dźěše, při tym puć přez Wotrow wzał. Hdyž hač k rěcy dojědźe, njemóžeše přez nju, dokelž bě přewysoko napita. Hnydom poruči, zo ma so z khwatkom móst natwarić. Hdyž bě tutón hotowy, spěchachu dale do Pólskeje.“

Štož lěto krónowanja nastupa, by wone so z ličbu na mosće runjało. Hačrunjež August 1733 po swojim nanje hnydom knježeŕstwa w Pólskej so mocowaše, wuzwoli joho jenož dźěl pólskoho zemjanstwa za krala, druzy připóznachu joho hakle lěta 1736 při měrowym kongresu we Waršawje jako swojoho krala, a nětko móžeše so August krónować dać. Jara dwělomne pak tola je, hač su móst tak khětře natwarili, zo so Augustej čakać wostudźiło njeje. — Powědančko pak pokazuje zasy, zo je w ludźe měnjenjo, August, sakski kurwjerch a pólski kral, je móst natwarić dał, ze starodawna so podawało. A tak drje tež budźe.

Tola što skónčnje wo to, zo twarca Wotrowskoho mosta z wěstosću njeznajemy? Hłowna wěc je, zo tu móst je!

Tole, mój luby Pósle, by nětko było wšo, štož je na mosće widźeć, abo ma so hišće zwěsćić a tak bychmy nastawčk skónčić móhli. Ale prajach prjedy, zo móža tež kamjenje powědać, hdyž jenož jich rěč rozemiš. Tež ke mni móst to a tamne rěči; wšo sebi wězo njewupowěda, chce sebi tež něšto wobkhować jako swoje potajnstwo. Kaž człowjek, tež tajki móst wjele dožiwi, wosebje hdyž je tak stary. Móst trjeba jenož powědać wo tych, kotřiž su přez njón hdy jězdźili, a nazhoniš při tym, kak ludźo přikhadźeju a du, so narodźa, rozkćěja, kćěja, noša płody a — zhinu. Přez njón su jězdźili Wotrowčenjo do Khrósćić, hdyž mějachu so jich dźěći křćić, jich mandźelstwa před woltarjom Božim so zawěrać, jich zemrěći we swjatej zemi so po-

khować. Do nastaća mosta a hišće lětdźesatki po nim mjenujcy słušeše Wotrow do Khróśćanskeje wosady, njemějo ani swojoho duchownoho, ani domu Božoho. Hakle wot lěta 1773, hdyž bě we Wotrowje samym cyrkej natwarjena, tuta mostowa služba přesta — doniž pozdźišo wot ranja wosadni a samo też susodni njejězdźachu ze samsnych winow přez móst do Wotrowa.

„Dopominam so“, tak powěda mi móst, „kak bu 27. 2. 1780 prěnje ćěło wjezene přez mje na Wotrowske ladko: Khata Lobec z Lěhnicy (Liegnitz), kiž bě 40 lětna w Nowym Městačku, tam za hrodźišćom ležacym, zemrěła. Wottam pak přińdźe też prěnje dźěćatko, kiž přez mje do Wotrowa k swjatej křćeńcy khwataše. A potom skoro kóžde lěto jene wot samsneje — Herbrichec — swójby. Też z Jělcy tu přez mje jězdźachu, jenož Nowodwórscy, hačrunje mějachu tola bliže k Wotrowej hač ke Khróśćicam, dachu na so čakać. Hakle 1827 a 1828 běštej křćeni z Nowoho Dwora a potom hakle 1856 zasy. Wot nětka pak hač do dźensnišoho.

„Wěm so dopomnić“, tak powěda móst dale, „kak lěta 1773 — bórzy po swjatym Měrćinje to bě —, jako prěni wot ranja přijědźe w burskej khorejće nawoženja: Wudowc Jan Wornač z Hněwsec jědźeše sebi po Wotrowsku holcu, Hańžu Borgmanec, za mandźelsku. Tři dny dołho su pječa při tym kwasowali.

Přez mje su kročili k swjatym zaměram ale też ke krawnym dźěłam, su tu khodźili wótře juskajcy abo z ćichej radosću we wutrobje, ale też ze sylzojtymaj wočomaj, haj ze złamanej wutrobu. Zrudoby a wjesela, swjatosće a złósće sym dosć wohladał, ale kaž Bóh da swoje słónco swěćić na sprawnych a njesprawnych, tak ja swoju službu njejsym zapowěł nikomu, rozsud a wusud přewostajich Bohu samomu.

Kak husto na př. měješe mój khribjet wudźeržeć ćežu kanónow a wójnskich wozow, kruty stup pěškow, wótry tupot koni, hdyž po mni ćahachu sakske a pruske, kěžorske, samo Napoleonske a ruske kosakske wójska! (Tři šlezske wójny: 1740—42, 1745, 1756—63; Napoleonske wójny: 1806—13; prusko-saksko-kěžorska wójna 1866.) Kelko z tych, kiž młódni a młodušcy jónu přez mje kročachu, zblědny do časa, porubanych wot wótrych tesakow, potřělanych wot torhacych kulow a zmjerznjenych na lodojtych ruskich honach! Nanow wohladach ćahnyć do krawneje wójny, wróćiło je so mało z nich.

Tale služba, mój luby posłucharjo, bě najćežša — ach, na nju njechamoj dale a nadrobnje spominać — ně, něšto wjesołoho chcu ći powědać. Kak krasna bě tola služba, kotruž móžach wukonjeć, hdyž sebi Wotrowčenjo twarjachu w lětach 1769—1773 swoju cyrkwičku, hdyž nazymu 1933 a naléto 1934 sebi ju porjedźachu! Přez mje su wozyli kamjenje a drjewo a pěsk k tomule twarej, hdyž też — dla wulkeje hórki přede mnu — najćežše zapřahi z Khanečanskeje skały jězdźachu po Dračowni horje. Tehdy sym też ja z dobrym prawom z wosadnymi po swojim wašnju dźěłał k wjetšej česći Božej, k spomoženju njesmjertnych duši. A z radosću słyšach tehdy, haj spěwach sobu Wotrowčanow spěw: „Tebje my Boha khwalimy.“

Z Wotrowčanami předewšěm běch docyła sobu žiwy. K nim sym stał swěru, byrnjež też woni so přeměnjeli. Ja sym služił jim, hdyž su jězdźili přez mje na swoje łuki a pola: Brodlecom jónu runje tak kaž nětko Wroblecom; jónu Bjeńšecom, nětko Rychtarjecom; jónu Šołćicom a Ćemjericom kaž nětko Bryckecom; jónu Borgmanecom, nětko Čornakecom. Kumpoštec tu wjacy njejsu, nic Brylec; jich mjena su so zaměniłe z druhimi; statoki pak su zwjetša wostałe. Jenož z Rjedźic swójby też dźensa hišće widźu jězdźić.

Z nimi sym też přeživił ćežke hodźinki a też tu swěrnje k nim stał: w suchoće dźeržał jich klumpy, hdyž z rěki wodu klumpachu, předewšěm při wulkim wohnju lěta 1876, hdyž skoro cyły Wotrow so wotpali.

Tola, luby posłucharjo tam na brjozy, nětko chcu přestać dale powědać. Hižo je słónčko za Wotrowom domčk dóšło, zymna kurjawa wustupuje z rěki. Njecham će dlěhe zadźeržować, zo njeby traš so tu na brjozy sedźo zazymnił. Ale też mojedla chcu přestać; chcu tróšku wotpočnyć; myslu, zo dóstanu w nocy hišće ćežku službu; tanki a ćežke awta budźa snadź mi po khribjeće jězdźić a mi mjasć kosće, hdyž snadź wojacy změja w blizkosći swoje zwučowanjo. Haj, něhdy bě moja služba lohka — tehdy, hdyž běch hišće młody; nětko, hdyž sym stary, so přecy wjetša ćeža přez mje wala.

Tuž dobru nóc Tebi. Za dwě sće lět přińdź zasy; potom chcu ći zasy powědać. Chcu dźěn tola dale służić doniž moje kosće to hišće wudźerža, haj doniž člowjestwo, přecy wjetše ćeže mi nakładujo, mi njezłama křiž a rjap a ja zatłóčeny njenamakam swój row a měr we wodach Wotrowskeje rěki. Božemje, přećelo, dźi w měrje!“

— — — — — — — — — — — — — —

Tu, luby Pósle, maš wotmołwu na Twoje prašenjo. Njechach Će runje wostajić jako hłós wołacoho w pusćinje. Za přichod pak Će dopominam na słowa, kotrež stoja nad durjemi k rowej egiptowskoho faraona Tutankamen. Jenož wosłabjene chcu je prajić: „Běda tomu, kiž kazy mój měr!“

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Poslednje čisło bamžowskeje hamtskeje nowiny „Acta Apostolicae Sedis“ wozjewja postajenjo kongregacije koncilijow, zo maju jězby na hnadowne městna stajnje swój nabožny raz měć a wobkhować. Wone maju woprawdźe nabožny skutk, skutk pobožnosće być a wostać, nic pak też druhim zaměram, kaž wobhladanju wosebitych rjanych městnow abo k zabawje służić. Putnikowanjo na hnadowne městna maju tohodla jeničcy cyrkwinske instancy zarjadować. Ani někajke cyrkwinske instituty abo jich wosoby to smědźa samo wot so, khiba zo su k tomu wot cyrkwinskich instancow nastork abo dowolnosć dóstali.

Kaž smy hižo pisali, wudachu francózscy komunisća lětak, w kotrymž so z bamžowymi rěčemi přećiwo komunismej wobroćeja. Tola su tam njesprawni a praja, zo je Swjaty Wótc scyła přećiwo wuspěcham a dobrotam, kotrež su socialne revolucije přinjesłe. „O. R.“ na to pisa, zo tomu wězo tak njeje, ale Swjaty Wótc je pokazał, zo su hłowni zastupjerjo komunisma přecy prajili, zo ma so wěra wutupić. Hdyž nětko komunisća w někotrych krajach najprjedy hinak jednaja, potom je to jenož taktika. Potajkim je to rozdźěl mjez theoriju a praxu.

Levan-De je znaty aziski wumělc, a joho dźěła su hižo dołho mjez znajerjemi wuwołane. Najebać toho, zo běše wón pohan, joho do Roma powołachu, zo by tam wupyšił jedyn paviljon misijónskoho nowinarstwa na swětowej wustajeńcy katolskoho nowinarstwa we Vatikanje. Wumělc přińdźe do Roma a stoješe hnydom pod zaćišćom cyrkwinskoho žiwjenja. Wšudźe dźěn bě ze swědkom katolskich swjatočnosći a wšo dopominaše joho na jenu swjatu katolsku a japoštołsku cyrkej. Tak bu też wón za krótki čas katolski. Nětko měješe audijencu pola bamža.

Přichodny mjezynarodny kongres budźe w Manili, hłownym měsće Filipinskich kupow. Swjaty Wótc je sebi přał, zo bychu hižo nětkle z přihotami započeli. Dale napomina, zo bychu so putniske jězby do Manile też po nowšich předpismach zarjadowałe, zo njebychu byłe zawjeseleńske ale woprawdźe putniske.

Bamžowska knihownja ma nowoho prefekta. Je to španiski benediktin pater Albareda. Wón je hižo jako wědomostnik znaty. Wot lěta 1913 je hižo sobustaw romskoho benediktinskoho kolegija San Anselmo.

Němska. Z přileżnosću zběrki za Caritas-zwjazk přinjesechu němske cyrkwinske časopisy wšelake ličby ze statistiku tutoho zwjazka. Wón wudźeržuje 1405 khorow-

njow, 152 domow za bědnych, slepych a hłuchoněmych, 333 wočerstwjeńnjow a hojeńnjow za dźěći a maćerje. 1118 domow za starych ludźi. 859 syrotownjow a woćehnjeńnjow, 4600 hrajkańnjow (k wukhowanju małuškich dźěći, kotrychž starši dźěłaja), 6303 stacijow za wothladanjo khorych, kotřiž we swojim bydlenju leža, a 10715 wustawow za hospodarsku pomoc. Biskopski generalny vikariat w Hildesheimje žada, zo bychu so Bože domy, hdźež so tajke twarja, wumělscy natwarili a wuhotowali. To ma so też stać, hdyž njeje wjele srědkow za twar a wuhotowanjo. Potom ma so radšo něšto mjeńše a mjenje twarić, ale wumělske dyrbi być.

Towarstwo swj. Raphaela je so po wójnje wosebje wo to prócowało, zo bychu wšitke wjetše łódże woltař měle. Němske łódźniske družstwa pokazachu za tutu wěc prawy zajim a wuhotowachu łódże, kotrež ludźi woža, z woltarjemi, kotrež hodźa so přenjesć. Zdźěla pak też hnydom z kručestojacymi. Dale stara so towarstwo, zo by na kóždej łódźi znajmjeńša jedyn katolski steward (pinčnik był, kotryž by potom mohł wšo za Bože służby přihotować. Na łódźach Lloyda maja samo wuwučenych zwónkow abo lěpje sakristanow. Bože służby wotměwaja so też na łódźach, kotrež zabawne jězby wuwjeduja. Loni je so čitało na łódźach 5000 Božich mšow, na kotrychž so 45000 ludźi wobdźěli

Poslednje ludličenjo pokaza, zo w Berlinje 600000 ludźi bydli, kotřiž žanej cyrkwi njepřisłušeja. 440000 wobydlerjow je katolskich, wjacy hač 3 milijónow evangelskich a 160000 židowskich.

Južnosłowjanska. Hdyž Agramski młody arcbiskopski koadjutor Stepinac jene sportowniščo woswjeći, pokaza wón na to, zo katolska cyrkej hry a sport njezacpiwa. Ale wona pokazuje też jara raznje na to, zo tajke wěcy njesmědźa wšě druhe zajimy přesahować. Najprjedy přińdźe přecy duša a žiwjenjo po smjerći. Hdyž so ludźo zabawjeja, potom njesmědźa to zabyć, njesmě to wěstu měru přesahować. Hdyž pak so we tajkich mjezach stawa, potom móže samo zabawa dobry skutk być.

Swobodnomulerjo běchu do jeneje universitneje zale zhromadźiznu zwołali. Na njej dyrbješe jedyn njewěriwy profesor za to rěčeć, zo bychu so ludźo po smjerći spalić dali a nic pokhować. Katolska młodźina běše wozjewiła, zo chce tajku zhromadźiznu znjemóžnić. Hdyž to wjednistwo university zhoni, da zhromadźiznu wotpowěsć.

Protestanći w Južnosłowjanskej su do třoch skupinow dźěleni. Słowjanska lutherska cyrkej ma 50000 dušow, reformowana cyrkej pak 60000 dušow, wosebje Wuherjow, a němska evangelska cyrkej ma 130000 dušow.

Francózska. Parizski kardinal Verdier napomina w jenym pastyrskim lisće wšěch, kotrychž nastupa, zo bychu pomhali, socialne wobstejnosće mjez dźěłaćerskimi swójbami polěpšić. Wone su husto we wobstojnosćach žiwe, kotrež njemóžachu wjacy hódne so mjenować. Tutej nuzy ma so wotpomhać. Kóždy dyrbjał sebi sam swědomjo přepytować, hač njemóže też něšto za to činić. Bamžowske kołopisy su wšěm puće pokazałe, na kotrychž móže so dźěłaćerjam pomhać.

Katolska nowina „Croix“ pisa zasy, kak je nabožne žiwjenjo mjez wyššimi šulerjemi a studentami zakćěło. Započało wšak je so hižo 1913, tola je hač dotal přecy hišće postupowało. Na mnohich znatych šulach žadachu młodźi ludźo sami, zo bychu so za nich wosebite Bože służby zarjadowałe, a wabjachu swojich sobustudowacych k lěpšomu dopjelnjenju nabožnych winowatosćow.

Po jutrach woćišćachmy tu list Wonec Jurja swojomu něhdušomu šulskomu towaršej. Dźensa podamy tu wotmołwu na tamny list:

Luby Jurjo!

Dźakuju so Ći z wutroby za Twoju dobru radu. Sym sebi nětko serbsku knižku za Bože mšě „Misale“ kupił. Na Bože Ćěło sym je prěni króć wužił. Hižo do Božoho Ćěła dopomnich so na zańdźene lěta, w kotrychž sym přecy tak bjez zrozemjenja a tohodla bjez dźělbraća so při procesijónje wobdźělił. To dyrbješe hinak być. Tuž kupich sebi Misale a tam namakach też modlitwy a spěwy za procesijón. Nětko sym so woprawdźe pobožnje na wobkhadźe wobdźělił, runje kaž Ty to, spominajo na Wulki Pjatk, pisaše, kotryž dźěn ma też wjele ćežkozrozemliwych, zmysłapołnych swjatych wobrjadow.

Tuž so hišče raz za Twoju radu dźakuju. Wěsće budźe hišće tak někotry z Twojoho lista wuknyć a sebi knihu kupi. Ja wšak dyrbju rjec, zo sym scyła hakle jara pozdźe k prawej pobožnosći při Božich służbach přišoł. Bohu dźak pak njebě hišće přepozdźe.

Jako dźěćo njedóstach ani jeneje serbskeje kemšaceje knižki, a druhe, te mi ničo njepomhachu, dokelž je njezrozemjach. Tak so potom sta, zo mać raz prošach, zo by mi nowe kemšace knižki dała, dokelž sym moje dotalne přečitał, wězo bjez zrozemjenja, dokelž běch prědku pola „Rańši paćeŕ“ započał a zady pola „Wobsah“ přestał. A wosadnik, kotryž ja do rukow dóstach, běše hišće w frakturje čišćany a nic we łaćonskim pismje, a tuž sebi z nim też rady njewědźach.

Čohodla Tebi to pisam? Nic, zo bych so na swojeju česćehódneju staršeju hrěšił, ale zo by Ty, kiž dźěn maš přileżnosć, staršich dopomnił, zo bychu swojim dźěćom přihódne serbske paćerjace knižki dawali, kaž: Jandźel Pěston, Dobry Křesćan, Wosadnik a Misale.

Jeli to činja, potom budźeja jich dźěći na Božich służbach pobožnje so wobdźěleć. A sym też před krótkim hišće pola někotrych dźěći w cyrkwi widźał, kak sebi prócu bjerjechu, we wulkej Jězusowej Winicy abo w starym Wosadniku modlitwy namakać, kotrež so runje spěwachu. Ale pytanjo bě podarmo!

Wězo je też dźensa nuza, wosebje we wjeledźětnych swójbach wulka. Ale wopor tutych hriwnow njese lěpše płody hač mnohi druhi nadawk. Tuž mějmoj nadźiju, zo změje bórzy kóždy Serb, hač młody abo stary, pódla Wosadnika też Misale, zo by při Božich służbach z měšnikom so modlić mohł.

Spominajo na naju rjany šulski čas strowju Će wutrobnje

Twój Pětr.

Towarstwowy powěstnik.

Druha jězba na šlezske hnadowne městna. 12., 13. a 14. sept. budźa wulke swjatočnosće we Wamborjecach (Albendorfa) z přileżnosću přikhada Pražskoho kardinala. Prjedawši sakski kronprync P. Jurij změje na hłownym dnju swjedźeńske prědowanjo. Chcemy dale wopytać Marija na sněžy (daloko za městom Habelschwerdt w krasnej krajinje) a Stróžu. Budźemy pobožnosće wšudźom trósku přikrótšić, zo z třomi dnjami wuńdźemy, pjeć je někotromužkuli přewjele. Njedźiwajo dalokeje jězby budu so prócować, płaćiznu za nju wo něšto znižić. Zajimcy chcyli so na znatych městnach hižo nětko zamołwić a 5 hriwnow napłaćić. Najpozdźišo hač do 20. aug. dyrbi wšitko zarjadowane być dla trěbneje hospody. W tutych dnjach budźa tam tysacy přikadźeć, a tuž dyrbimy sebi z časom přenocowanjo zwěsćić. Tamniše duchownstwo sebi należnje přeje, zo bychu so też družki (snadź 4—6) na tutym putnikowanju wobdźěliła.

J. Słodeńk.

Listowanjo.

Dr. H. w Khr. Pokročowanjo nastawka „Bazilika . . .“ sćěhuje w přichodnym čisle.

Sł. w P. Měj hišće tydźeń sćerpnosće! Dźensniši „Posoł“ je hižo zestajany! Njeměješe „Lipa Serbska“ wulět? Kak běše?

Luby Posole! Móžeš traš mi něšto powěsć wo rjanym kěrlušu, kiž so wosebje při wobkhadach na Bože Ćěło spěwa: „Hdže sy ty moja radosć? (Wosadnik čo. 82.) Je znate, hdy je kěrluš nastał a wot koho je? Je to stary serbski spěw abo z němskoho přewzaty? By derje było, chcył-li něchtó jónu rozjasnić wobsah kěrluša, wosebje wšelakore přirunańske wobrazy z přirody, kotrež su zawěsće někomuškuli njejasne.

Wćipny z B.

Mjenowany kěrluš drje je po słowje a spěwje hižo dźěćom derje znaty. Tola rad wěrimy, zo zmysł krasnoho spěwa, wumělscy do basniskich słowow zlaty, njeje tak lohcy k zrozemjenju. Štó chce

z jednorymi słowami w krótkim nastawku wobsah tutoho kěrluša rozpisać? Redakcija „Posoła“ chce tajke dźěło rad z knihu mytować. Što wě něšto wo pokhodźe tutoho kěrluša? **Redaktor.**

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 313. 314. z Wotrowa: Marja zwud. Ryćerina, Madlena zwud. Kórjeńkowa; 315. ze Žuric: Madlena zwud. Wjeńkowa; 316. z Khanec: Pawoł Wuleńk; 317. ze Židowa: Michał Lisnař; 318. z Drježdźan: Gertrud Rychtarjec; 319. z Markneukirchena: farař Jurij Handrik.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 991. 992. ze Ž.: N. N., N. N.

Sym so tu jako **naslědnik knjeza dra. Thilla** zasydlił; wšě khorobne kasy zastaram.

Rěčne hodźiny su wšědne dny dop. wot 9—½11 hodźin; wutoru a pjatk tež hišće wječor wot ½7—8 hodźin.

Telefon: Pančicy čo. 265.

Pančicy, 1. julija 1936.

Dr. Erhard Henke.

Štož serbska žona k drasće trjeba, tež za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Što njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan“ so toči. —— Derje tu tež pojěš.

W Budyšinje, napřeco dźiwadłej (Lawske hrjebje).

Wosebje tunjo:
Drasta za holčki a holcy
we wšěch družinach.
Hólčace woblečenja
kajkežkuli pytaš.
„Kielske“ a „kadetne“ žaketowe — lětnje atd.
bluzy — košle — mautle
khornarje — šlipsy
Wulki najtuńši wubjerk w nohajcach za žony, muže a dźěći
Rudolph Kejžorowa dróha 16

Dobre a rjane
wobućo
ma na składze
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Wšě čišćeńske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćeńnja

Kofry *we wšěch wulkosćach (17—110 cm)*
we wšěch płaćiznach 0,30 hr. hač 75.— hr.

T. Albert
w Budyšinje, Lawske hrjebje 10

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.
Krepjace šlawchi
Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra“ jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbańsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.

A jara rjenje so tam sedźi we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy

w Knježkec konditańi

Štwórtk, 25. smažnika, popołdnju wusny ćiše we Knjezu swojim Zbóžniku nam přezahe, tola derje přihotowany ze swj. sakramentami, po dołhej, sćerpnje znjesenej khorosći naš starosćiwy nan, přichodny nan a dźěd

Handrij Wićaz

w starobje 65 lět. Joho ćčło smy na swjedźenju swj. Pětra a Pawoła swjećenej zemi přepodali. Wšitkim, kotřiž za joho dušu na pustych wječorach so modlachu a w bohatej ličbje joho k rowu přewodźachu, wosebje nošerjam a spěw. tow. „Jednoće“, kaž tež Jaseńčanskej „Kat. Bjesadźe“ wuprajamy **zjawny dźak a „Zapłać Bóh“!** Wosebje so dźakujemy knj. fararjej Wjeńcy za domawobstaranjo a přihotowarjo na puć do wěčnosće.

W **Khrósćicach** a **Tišnowicach**, na dnju pohrjeba, 29. junija 1936.

W mjenje wšěch zrudnych zawostajenych
Jan Wićaz.

Po dołhej, ćežkej khorosći je Bóh našoho luboho nana, bratra, wuja a dźěda

Mikławša Čóšku,
bura w Ralbicach

na swj. Jana, posylnjenoho z časćišim swjatym woprawjenjom, w 71. žiwjeńskim lěće do wěčnosće wotwołał.

Za wšu wopokazanu lubosć, dobrotu a modlitwu za čas žiwjenja, při pustych wječorach a při khowanju, wosebje nošerjam a „Kat. Bjesadźe“ wuprajamy

„Zapłać Bóh tón Knjez“!

Dušu wotemrětoho poručamy do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Ralbicach** a **Konjecach**, na dnju pohrjeba, 27. junija 1936.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

28. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **11. julija 1936.** | **74. lětnik.**

Swjata Hilžbjeta, kralowna počinka lubosće k bližšomu.

Zasy swjećachmy swjatu Hilžbjetu, kotrejež 700lětny jubilej loni wobeńdźechmy, zo bu přiwzata do rjadu swjatych. Hilžbjeta je wulka swjata lubosće k bližšomu.

W lěće 1207 narodźi so Hilžbjeta jako dźowka wuherskoho krala Handrija II. 1207, w lěće, hdyž swjaty Franc z Assisi wotemrě swětej a sebi wuzwoli khudobu za swoju njewěstu. Wo prěnich lětach Hilžbjety ničo njewěmy. Legenda nam jenož powěda, zo z jeje narodom měr a pokoj do rozšćěpjeneje wótčiny začahny. — W něžnej starobje štyrjoch lět přińdże Hilžbjeta na hród Wartburg. Wjerch Durinskeje měješe wotpohlad, Hilžbjetu pozdźišo ze swojim synom Ludwikom woženić. — Hižo dwě lěće po wotkhadźe z domizny dokhwata na hród nad městom Eisenachom powěść wo nahłej smjerći maćerje. Prěni ćěmny sćin padny do słónčneje młodosće Hilžbjety. Wutroba maćerje bě pře jara wisała na złoće. Tak hidźachu ju zemjenjo a morichu kralownu. A dwě lěće po hrózbnej smjerći namakachu wulki pokład nahrabanoho złota. Wěsće je tutón zrudny podawk k tomu přinošował, zo so pozdźišo hłuboko zakorjeni we wutrobje Hilžbjety lubosć k bližšomu.

Rady widźana a wot wšěch woblubowana wotrosće Hilžbjeta w dwórskim žiwjenju. Ale bohabojosć a pobožnosć njezminyštej so tež, hdyž wotrosće na knježnu. Ně, symješko bohalubosće a lubosće k bližšomu z lětami přecy rjeńšo rozkćě. Pjenjezy, kotrež wot wjercha, přichodnoho nana, dóstawaše, rozdźěleše na khudych, kotřiž k wrotam hroda přikhadźachu. A wjeselo bě za nju, hdyž smědźeše zbytne jěsć z kuchinje hłódnym při wrotach donjesć. Jenož lohcy ryćerjo, knježnički a sotra přichodnoho mandźelskoho ju bohabojaznosće dla hidźachu.

Lěta 1216 zemrě wjerch a Ludwik knježstwo nastupi. Tola k wěrowanskomu wołtarjej njemóžeštaj hišće přistupić dla něžneje młodosće Hilžbjety. A nětko po smjerći wjercha pokaza so zjawnje hida ryćerjow a knježničkow přećiwo Hilžbjeće. Samo młodomu wjerchej radźachu, zo by so wobhladował za druhej njewjestu. Ale swěra Ludwika bě woprawdźe ryćerska. Haj runje to, štož so druhim na Hilžbjeće njespodobaše, sebi važeše, ćim wjetša bu lubosć k njej. Swojej njewjesće da połnu swobodu k dobromu skutkej.

W lěće 1221 buštaj wjerchowskaj slubjenaj zwěrowanaj a w sakramenće mandźelstwa njedźělomnje zwjazanaj. Radosć luda bě wulka a huba přećiwnikow woněmi. Cyła Durinska wobdźěli so na radostnym dnju. Přiwyskachu z česćownosću a dźaknej wutrobu nowej maćeri wótčiny. Mandźelstwo bě zbožowne. Běše tola jeju lubosć zakorjenjena w Bohu. Jeneje wěry, jenoho zmyslenja běštaj młodaj mandźelskaj.

A jenož tak bě možno, zo bu přez lubosć k bližšomu Hilžbjeta tak nadobna, zo swojoho runjeća dźensa hišće njenamaka. W blizkosći Marburga dósta wot swojoho mandźelskoho kubła. Cyle swobodnje smědźeše je nałožować. Dokhody rozdawa bjez mało wuwzaćow cyle khudym a ćerpjacym. Samo dźěło swojeju rukow — wona wjele tkaješe — dokonješe za khudych. Ale njećakaše, dóniž khudźi k njej njepřińdźechu. Sama pytaše nuzutradacych. Z jědźu a cyrobu — rucy połnej — kročeše wjele stow razow z hroda dele do khěžkow khudych městačka Eisenacha. Najkhudšich dohlada na smjertnym łožu. W jeje rukomaj často wudychachu. A hdyž njemóžeše wšěch wjacy dohladać, da z dowolnosću wjercha, swojoho mandźelskoho, natwarić khorownju. Stajnje bu tam 28 khorych zastaranych, wot njeje wšědnje wopytowanych a hospodowanych. Čim hubjeńša bě jena wosoba, ćim bližša bě jeje wutrobje. Hilžbjeta, wjerchowka, samo so njeboješe wusadnych, na natykowacu khorosć ćerpjacych, zastarać.

My dyrbimy wopominać, zo bě za tehdyši čas něšto cyle njesłyšane, zo tak nahladna žónska so bliže̊še khudym a khorym wšědnoho luda. Bjez dźiwa, zo so lud njemóže̊še nad tym dodźiwać. A samo dźensa zamóže cyłu rjanosć a wulkosć lubosć k bližšomu tuteje žónskeje sprawnje pohódnosćić jenož hłuboko wěriwy křesćanski duch. Jeje lubosć k bližšomu bě zakorjenjena w přeswědčenju, zo smy wšitcy dźěći Boże, dźěći jenoho zhromadnoho Wótca w njebjesach, jeneje maćerje, swjateje cyrkwje. Tuta zmyslenosć da jej móc, zo přecy widźeše w khorym ćerpjacoho Zbóžnika samoho, kotryž praji: „Běch khory, a wcpytašće mje, běch hłódny a nasyćešće mje.

Tak bu swjata Hilžbjeta wulka swjata lubosće k bližšomu. Jako pomocnica khorych, maćeŕ khudych, tróštarnica zrudnych a mrějacych, stoji před nami, jako swětły přikład za wšě časy. A samo njewěriwy swět kłoni so našej wulkej swjatej.

Štož pak my křesćenjo na swjatej Hilžbjeće wosebje češćimy, to je jeje žiwjenjo w lětach křižikow a njezboža. W ćerpjenju hakle so wopokaza hódnosć čłowjeskich počinkow. W lěće 1227 přizamkny so wjerch Ludwik ćahej křižerjow do swjatoho kraja. W Italskej łakaše na njoho smjerć. W Brindisi podleža wjerch Ludwik natykowacej khorosći. Z njesměrnej tyšnosću napjelni tuta powěsć wutrobu Hilžbjety. Tola bórzy pozběhny ju zasy dowěra do Boha, Wótca wudowow a syrotow. Tuta bědnosć pak wotewza też poslednju přikhilnosć k swětej. — Ale njezboža hišće njebě dosć. Z nowa počinaja ryćerjo a knježnički wusměšować wudowu bjeze wšoho škita. Winowachu ju, zo je rozbrójała zamoženjo wjercha. Bratr jeje mandźelskoho wza jej wudowske kubła. Haj, junu w nocy wuhnachu ju samo z hrodu. Wobydlerstwu města Eisenacha bě zakazane, ju přiwzać we jeje wopušćenosći. Tuž kłapaše do zawrjenych duri wobswětleneje cyrkwje franciskanow. Hilžbjeta bě tutych z Italskeje pokhadźacych mnichow swj. Franca z Assisi we Eisenachu přiwzała, hdyž w lěće 1224 do Němskeje přińdźechu. Bě tola štož tam z Assisi wukhadźeše, duch wot jeje ducha. Nětko pak we swojim horju njeprosy Hilžbjeta wo kusk khlěba, wo hospodu za sebje a swoje tři dźěćatka. Ně, prosy — a tu spóznawa wěriwy křesćan rjanosć jeje duše — prosy wo jene „Te Deum", „Tebje my Boha khwalimy", wo tutón wulki dźakny kěrluš našeje swjateje cyrkwje, dokelž bu hódna ćerpjeć za Khrystusa nuzu a přesćěhanjo. Hilžbjeta bě nětko khuda, tak khuda, zo dyrbješe za sebje a swoje dźěći prosyć hić. Haj, skónčnje dyrbješe też swoje dźěći cuzym ludźom přewostajić. Dyrbješe so dźělić wot poslednjoho a najlubšoho, štož bě jej zwostało jako mandźelskej a maćeri. Haj lubować rěka ćerpjeć!

W dospołnej khudobje dožiwi potom we młodych lětach wječor swojoho žiwjenja, we służbje khudych a khorych. Hdyž jeje kralowski nan wo jeje dóńtu zhoni a jenoho hrabju po nju pósła, wotpósła tutoho samo wróćo do domizny. 1231 Hilžbjeta, hakle 24 lět stara, wudycha swoju dušu. A štyri lěta pozdźišo hižo bu swjata prajena. Žiwjenjo swjateje Hilžbjety přiwoła nam přez lětstotki: Budź też ty stajnje miłosćiwy napřećo swojomu bližšomu.

-t-

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Šulke prózdniny su naši wjesni zastupjerjo postajili; wone traja nětko wot 21. julija hač do 17. aug. — „Kat. Bjesada" wotmě 28. junija swoju porjadnu měsačnu zhromadźiznu pola Kralec. W přednošku zhonichmy wo stawiznach česćowanja najswjećišeje Wutroby Jězusoweje. Hižo před 250 lětami je sebi Jězus to přał ze slubjenjom, zo zbóžnje wumrě, štóž na dźewjeć pjatkach zasobu k swj. woprawjenju pobudźe. — Naši wótcojo su sebi w Baćonju krasny dom Boži k česći Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje natwarili. Tuž dyrbjeli wěriwi z druhich wosadow też tamniše pobožnosće wopytować — a sebi drohe herbstwo važić. — Skónčnje buchu někotre wosadne należnosće (časopisy atd.) rozpominane.

Z Haslowa. Wosadny spěwny wotrjad wuleća sebi z „Lipu Serbskej" w Pančicach na swjedźenju swj. Pětra a Pawoła do dala. Wotjědźechmy hižo rano w štyrjoch

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

XXII.

Hišće jena zrudna podawizna.

Hrabja a hrabinka wzaštaj Marju sobu do swojoho ródnoho městačka. Jenoho ranja přińdźe duchowny knjez ze šědźiwymi włosami do hrodu a prašeše so za Marju, kotrejž měješe něšto jara važne sobuzdźělić. Ćežko khora wosoba, před smjerću stojo, sebi mjenujcy přeješe, z njej hišće jónu poŕěčeć, hewak njemohła měrnje wumrěć; a sama chce jej potom prajić, štó a što wona je. Marja so nad tym mało njedźiwaše a wopraša so knjeni hrabinku wo radu, što by činiła. Hrabinka znaješe duchownoho a wědźeše, zo je pobožny a mudry muž, tohodla radźeše Mariji sobu hić. A stary Anton ju přewodźeše.

Daloko mějachu běžeć, hač do wotležanoho kónca města. Skónčnje přińdźechu po wuzkej hasy k starej khěži, kotraž najrjeńši napohlad runje njeposkićeše. Pjeć skhodow rěkaše potom horje hić, zdźěła cyle wuzkich a ćmowych, doniž njepřińdźechu k durjam, ze starych deskow hromadu sklepanych. Duchowny durje wotewri. Marja zastupi do małeje komorki, kotraž hubjeńša być njemóžeše. Mazane małe woknješko bě zdźěła z papjeru zalěpjene; stare z čerwjemi přetočene łožo — tute mjeno tu poprawym wjacy njepłaćeše —, a pódla zezłamany stólc, na kotrymž stary hlinjany karan stoješe — to bě cyła nadoba. Ale we łožu ležaca khora hišće hrózbniši napohlad poskićeše. Marji bě, jako by kosćowc widźała, živy wšak a ze złamanym hłosom rěčacy, kosćatu ruku jej poskićejo. Marja na cyłym ćele třepotaše; z ćežko zrozemliwych słowow bě z hrózbu spóznała, zo je tuta postawa — Herta, tamna holca, kotraž z Marju w hrodźe służeše, kćějata tehdom kaž róža.

Njezbožowna holca běše wot duchownoho zhoniła, zo je Marja z knježstwom sobu do města přijěła. Bě ju zawołać dała, zo by ju načinjenych křiwdow dla wo wodaćo prosyła. Swoje mjeno njebě sobu prajić dała, dokelž so boješe, zo Marja potom hidy dla njepřińdźe.

Dobroćiwa Marja poča jara płakać a wobkrući, zo je jej wšitko, wšitko dawno wodawa a zo ma z njej wulku sobuželnosć. Marja chcyše njezbožownu Hertu k dopokazej, zo je jej wodała, wobjeć a wokošić. Tola duchowny tomu zadźewa a sćahny Marju wróćo.

„Božedla", rjekny wón, „što chćeće činić? Jěd tuteje khorosće je jara natykliwy!"

„Što dha to do khorosće je?" so Marja nastróžena wopraša. Duchowny pak pohlada k zemi a mjelčeše; tola khora joho prošeše, zo njeby ničo zamjelčał, ale Mariji wšitko prajił, što je ju tak njezbožownu sčiniło.

Škórcy sej na Leńšec lipje radostnje swój rańši pokěrlušk fifolachu a stara drózna, hižo dawno na nohach, jim nutrnje připosłuchaše. Pod wjelehłósnym spěwom ptačatow a paškoroncow w awtobusu jědźechmy khwatajcy do Pančic, hdźež so z tamnišimaj awtomaj zetkachmy. Tute spěchachu nětko zhromadnje nimo Wotrowa, přez Žuricy, Porchow a Biskopicy do Nowoho Města, hdźež při Božej mši serbske kěrluše zanošachmy a knjez farař Grofa nam w maćerńej rěči poprědowa. Tajke něšto drje tamniša cyrkwička hišće widźała a słyšała njebě. Potom wjedźeše naš puć přez Hohnstein na Bastaju, z wotkal maš rjany wuhlad na wokolne hory a Łobjowu dolinu. Dołhoho čakanja tu njebě, pušćichmy so nimo Wolterskoho młyna do Šandawy, najwažnišoho města Sakskeje Świcy. Po hładkej drózy při brjozy rěčki Kirnitsch jědźechmy hač k Lichtenhajnskomu wodopadej, kiž po přeću a potrěbnosći swoje wody dele mjeta, hdyž so spušćadła sćahnu. Njeje potajkim naturski wodopad. Wot tam podachmy so na tak mjenowany „Kuhstall"; spodźiwna kamjeńtna twórba, ma drje swoje mjeno z toho, zo su tam ludźo we wójnach swój skót khowali. Tam sebi wjacyhłósne spěwy zaspěwachmy, na kotrež cuzy rad posłuchachu. Potom jědźechmy naspjet na „Ostrauer Scheibe", w njeposrědnej blizkosći Šandawskich kupjelow. hdźež powobjedowachmy. Wšudźom wjeselichmy so na rjanosći Božeje stwórby a wobdźiwachmy ju. Na jězbje do Drježdźan wopytachmy prjedawšu twjerdźiznu Königstein, hdźež je 152 metrow hłuboka studnja. Wottud je też přesłapjacy wuhlad na Saksku Świcu. Jězba při Łobju je jara wotměnjaca. Skónčnje docpěchmy saksku stolicu, hdźež zahrodnu wustajeńcu wopytachmy, kiž w tamnych dnjach runje w najrjeńšim kćěwje różow stoješe. Na wječor zeńdźechmy so z małej črjódku Drježdźanskich Serbow. Bohužel bě so w poslednim wokomiku zetkanišćo přeměniło, štož je skhadźowancy škodźało. We wjesołej mysli na wšěm, štož smy na wulětnym dnju widźeli a słyšeli, wróćichmy so domoj, a wšitcy běchu sebi w tym přezjedni, zo tajke wuléty zhromadnosć skrućeja; mohłe so kóžde léto wotměć.

Z Marijneje Hwězdy. Zańdźenu srjedu móžachu tři přebytnicy klóštra na 40lětnu přisłušnosć k rjadej cisterciskomu zhladować; su to duchowne knježny Ascelina Antonia Kallic, Charitas Franciska Horakec a Madlena Antonia Jančec. Na dnju 8. julija 1896 wotpołožichu wone zhromadnje swjatočne sluby a přijachu drastu swj. Bernarda, z nimi też knježnje Emerenciana a Gratia. Poslednja zemrě lětsa 9. januara 63 lět stara, tamna pak hižo dwě lěće po profesu, 1898. Tute pjeć knježnow buchu też 24. februara 1895 hromadże zadrasćene. Knježna Ascelina pokhadźa z Gliwicy, narodźi so tam 28. nov. 1869. Hižo na 39 lět, potajkim nimale swój cylički klóštrski čas, je z wučeńku při holčim wustawje swj. Józefa za francóšćinu a je léta dołho wubjernje zarjadowała dźiwadła, kotrež khowancy wustawa přileżnje předstajeja, kaž nětkole na čestnym dnju jubilarkow. Knježna Charitas narodźi so 2. julija 1869 we Wolfenbüttlu a je tohorunja 16 lět dołho z wučeńku za jendźelšćinu a literaturu była a zastara swědomiće klóštrski archiv. Knježna Madlena je so 24. apryla 1868 w Gabloncu (w Češkej) narodźiła, wuči swoje šuleńki ručne dźěła a překupske předmjety a zastara na wšě sydom lět zastojnstwo kapłanki, służi w tym hižo druhej hnadnej knjenje. Na swojim wurjadnym dnju buchu jubilarki wulcyšnje počesćene přez wšelake předstajenja, kotrež khowancy wustawa wuwjedźechu. Mnohe Serbowki katolskeje Łužicy su k nim do šule khodźiłe a su so wěsće při tutej składnosći na swoje něhduše wučeńki dopomniłe.

Z Kukowa. Na wšě 18 lět je Marja Forchec, rodź. z Banec pola Baćonja, Rachelic swójbje w Pančicach a Janskej kupjeli z njewšědnej swěru służiła. Runje na jeje kwasnym dnju — wutoru 7. julija — hdyž swojomu mandźelskomu Korli Ansorgej před wołtarjom ruku za žiwjenjo zawda, bu swěrna służowna wulcyšnje počesćena. W přitomnosći přiwuznych a mnohich hosći přepoda jej młoda knjeni Rachelowa w mjenje swojeje swójby rjane čestne wopismo, krasnje zaskleńcowane, z přihódnymi a dźaknymi słowami w Janskej kupjeli. Při kofejowej tafli knježeše někotre hodźinki wjeselo a radosć pola wšěch přitomnych nad zdobnym wuznamjenjenjom.

Z Njebjelčic. Wobrazy našoho wulkoho wołtarja počinachu škodu ćerpjeć a so torhać. Tohodla běše trěbne, tesame zasy ponowić a zwuporjedźeć. Tute dźěło wuwjeduje so w tutych tydźenjach. Zandźeny tydźeń bu wulki wołtař, kiž je na 16 metrow wysoki, zaróštowany. Nětko tu dźěła hižo druhi tydźeń wumělski molerʼ Bauer z Budyšina na ponowjenju rjaneju wobrazow. Hižo so pokazuje, zo wobrazaj: swj. Měrćin a swj. Marijine do-njebjes-spěćo so počinatej we jasnišich barbach błyšćić. Poslednje porjedźenjo na wołtarju sta so léta 1907 přez mištra Hinrichsa, hdyž bu cyrkej molowana. Też na postawach dyrbja so wšelake wuporjedźenja stać, dokelž su rucy, porsty atd.

Na to pohlada duchowny bolostnje Mariji do wočow a poča powědać: „Moje lube dźěćo, tuta khorosć je sćěhwk hanibneje njećistoty. Takle hrózbnje móže njećistota člowjeka porazyć a zničić; hrózbna smjerć je sćěhwk njekhmanoho žiwjenja. Wy sće hišće młoda, moja džowka! Někotryžkuli wam rjeknje, zo sće rjana; husto dosć budźeće lohkomyslnje rěčeć a žortować słyšeć; budźeće też špatnych přikładow widźeć. Zawjednistwo budźe wam kaž jědojty had sćěhować. Njezabudźće potom čas žiwjenja na tónle přikład! Tu widźiće, kak njezbožownoho hrěch člowjeka hižo tu na zemi čini, kak budźe to potom tam we wěčnosći? Zo bych tola mohł wšě holcy tutoho města wašeje staroby sem přiwjesć a je powučić! Hdy bych tola wosebje tamnym zawjednikam, kotřiž su tutej wbohej holcy knježnisku čistosć rubili, mohł nětkle pokazać tutu hrózbnu postawu! A tola je hišće ludźi, kotriž nas duchownych njemudrych mjenuja a na nas swarja, zo chcemy člowjekam přez prědowanjo tute wjeselo skazyć! Myslu pak, zo wjeselo, kotrež so takle skónča, hódnoty a khmanosće nima. Běda tomu, kiž njewinowatych jeba a zawjedźe, tute wjeselo khwalo! — Herta hižo tehdy, hdyž w hrodźe służeše, z njepóćciwymi znatymi wobkhadźowaše. Hdyž bu potom z hrodu wupokazana, so zasy k nim dźeržeše a bu dospołnje zawjedźena. Něšto časa bě wjesele žiwa, drasćeše so do židy, kotruž bě sebi na njedowolene wašnjo zasłužiła. Bórzy bu natyknjena z mazanej khorosću. Drastu, jeje jeničke zamoženjo, pak we swojej khorosći za tuni pjenjez předa. Nětko bě wot wšěch přećelow wopušćena a nichtón so wo nju njestara, hdyž we hłubokej zrudobje a khudobje ćerpi. — Wšitko, štož wam tu powědach, je mi Herta sama pod horcymi sylzami wuznała."

„Ach", wuznawaše nětk Herta, „ja sym wulka hrěšnica; sym sebi wšitko to zasłužiła. Dokelž njejsym wjacy na Boha mysliła, ničo dobroho słyšała a na hłós mojoho swědomja kedźbowała; dokelž jenož zwonkownu rjanosć a wjeselo lubowach, přińdźech do tajkoho hubjeństwa, do tajkeje zrudoby. O, hdyž tola njeby w tamnym swěće hišće wjetša zrudoba na mnje čakała! Tola, hdyž sće mi wy, luba Marja, kotruž tak jara zrudźich, nětko wodała, so nadźijam, zo mi też Bóh woda!" —

Marja dźěše poražena domoj; njemóžeše sobuželnosće dla za cyły dźeń ničo jěsć. Stajnje měješe hrózbnu postawu wboheje Herty před wočomaj, a jeje zlemjeny hłós jej we wušomaj klinčeše. Přecy a přecy zasy mysleše na tutu postawu — na prjedy jónu tak rjanu holcu.

Marja bě sebi wot hrabinki za khoru Hertu lěkařsku pomoc, jědź a štož hewak potrjebaše, wuprosyła. Tola bórzy Herta po hórkim ćerpjenju wumrě. Běše hakle dwajadwaćeći lět stara. Wbohi hrěšny wopor njećistoty!

(Přichodnje dale.)

Hłowna zhromadźizna towarstwa ss. Cyrilla a Methoda budźe njedźelu 19. julija we Wotrowje.

cyle z čerwjom přetočene. Tute dźěło wukonja rězbar Enderlein z Dobruše. Tak so nadźijamy, zo budźe naš krasny wumělski wołtař za tydźeń zasy w cyle nowej pyše a rjanosći so debić. Zawěsće to też někotrohožkuli wosadnoho k woporniwosći pohnuje.

Serbja wopytuja hnadowne městna.

Na městnach, hdźež je mać Boża w stwórbje abo domjacnosći so človjekam zjewiła, su katolscy křesćenjo zwjetša widźomne znamjenja česćownosće a lubosće stajili. Tajkich je jich wjele a su po cyłym swěće rozbrójene. Najbližši je a wostanje katolskim Serbam naš starosławny Różant. Tola su Serbja z dawna sem na druhe hnadowne městna putnikowali. W tym zwisku chcu jenož na Krupku pokazać, hdźež so hižo na wšě 200 lět khodźa. Potom też do Filipowa. W nowišim času, snadź wot 25 lět sem, su so Serbja, zwoprědka zjednoćeni ze Slanknowskimi katolikami, do Šlezskeje podawali, kiž je bohata na tajkich městnach. Mjez nimi najznaćiše Wamborjecy, kaž chcemy „Albendorf“ po dobrej serbšćinje w přichodźe mjenować. Zwjetša zjednoćuje so z tutym městnom Stróža (Wartha) w Kladskim wokrjesu.

Na tutej hnadownej městnje běchu so před krótkim 35 katolskich Serbow podali. zo bychu tam swjatu Mariju w modlitwje a spěwje česćili. Nimale ze wšěch wosadow běchu so zešli. Jězbu nastupichmy z wulkim autobusom, z „Korzymskej łastojčku“, kiž woprawdźe z łastojčej spěšnosću swój nadawk dopjelnja, a tohodla wobdźělnicy rad z njej jězdźa. Póndźelu rano mějachmy Božu mšu, ke kotrejž serbske kěrluše spěwachmy. Po snědanju pola Hokec nastajichmy so na puć přez Lubij, Zhorjelc, Lubań, Greiffenberg, Hirschberg. Za tutym městnom, na wjesnym wulětnišću Erdmansdorf, sebi prěnju zastawku popřachmy a so wokřewichmy. Pódla toho wobhladachmy sebi wjesnu cyrkwičku. Dale spěchaše awto přez Schmiedeberg, k prawicy nas nastajnje sćěhuja Krkonošske hory ze swojej najwyššej wyšinu „Schneekoppe“, přez Landshut do klóštra Grisaw, hdźež benediktinojo skutkuja, prjedy něhdy cisterscy. Po wobjedźe wobhladachmy sebi abtowsku (mariansku) cyrkej ,hdźež so hnadowny wobraz „Gratia sanctae Mariae“ nad tabernaklom pod jenym baldachinom khowa. Stara legenda powěda, zo su jandźelojo jón z Rimini w Italskej sem přinjesli. Hnydom pódla steji cyrkej swjatoho Józefa, kotruž sebi też wobhladachmy.

Dalša dróha wjedźeše přez Waldenburg, znatu kupjel Salzbrunn do Libichowa, drje najwjetšeje zahrody Němskeje, je 74 kórcow wulka. Nic mjenje hač 10 kórcow je pod škleńcu, hdźež so wjele wukrajnych rostlinow plahuje. 22. junija běchu tam hižo jich bréški zrałe. Dalši puć přez Altwasser, Charlotenbrunn, Neurode, Mittelsteina do Wamborjec je jara wotměnjacy. Tu powita naš knj. farař Rjeda, kiž so w blizkej kupjeli Altheide lěkowaše. Kóždy so wjeseleše, zo bě cyl prěnjoho dnja docpěty.

Na hnadownym městnje nadeńdźechmy mnohich putnikowarjow, tak ze Slanknowa, z dalšich Čech, Polakow z Hornjo-Šlezskeje a druhich. Nastajnje khwataja pobožni pućowarjo do swětosławneje swjatnicy, kiž bu njedawno na baziliku pozběhnjena. Tohodla wotměwachu so w zašłych dnjach (27., 28. a 29. junija) tam wulke swjatočnosće z přileżnosću přikhada swjećacoho biskopa z Prahi. Tamniši knj. kapłan Tokorš bě wosebitu swjedźeńsku hru spisał, w kotrejž wšitke narody wustupuja, kotrež tu swjatej Mariji hołduja, też Serbja. Tohodla so wobdźělnica ze Stróže do Wamborjec wróći, zo by tam při swjedźenju Serbowcy za swjedźeńske předstajenjo zhotowała. Hišće wjetše swjatočnosće budźa so wotměweć z přileżnosću přikhada pražskoho kardinala w dnjach 12., 13. a 14. septembra. Naš sakski kronprync P. Jurij změje tam swjedźeńske prědowanjo.

Do Wamborjec přikhadźeja dźeń wote dnja procesijóny, a słyšiš tam też druhe słowjanske zynki. Přińdźe dźěn wob lěto přez 100000 putnikarjow. Tak mjenowany „wobkkodny wjesny dźěl“ — wjetša połojca wsy „Hornje Wamborjecy“ leža na poł hodźinki zdalene a su cyle ratařskoho razu — je na tajku syłu pućowarjow přihotowany. Ale na wosebitych dnjach, kaž lětsa wosrjedź septembra budźa, zeńdu so na raz tysacy a tysacy, potom z hospodu šeri, jeli njeje z časom skazana. Na horcych dnjach nastanu tu strašne njewjedra a cychnuja potom we wudolinje, dokoławokoło z horami wobdatej, druhdy hodźiny dołho. Tajke sylne hrimanjo z wulkim zliwkom dožiwichmy runje na swjatoho Jana dopołdnja. Na dobre zbožo móžachu so naši ludźo w cyrkwi wukhować.

Na samsnym dnju po připołdnju dojědźechmy sebi do swětosławneje kupjele „Altheide“, hdźež nas knjez farař Rjeda powita a pohosći. Pod joho wjednistwom wobhladachmy sebi kupjel a jeje krasnu zahrodu, farsku cyrkej kapału swjateje Jadwigi — něhdy też hnadowne městno. W nimaj zaspěwachmy serbske kěrluše, štož wokolne wobydlerstwo přiwabi, też potom, hdyž před „klóštrskim dworom“, hdźež nas naš pohosćićeŕ z kofejom a słódkim přikuskom překwapi, serbski zaspěwachmy. Něšto njewšědne na tutym městnje. Tu nadeńdźechmy też krajanku serbsku sotru z Kulowa. Też šěre sotry wopytachmy a buchmy w jich zahrodźe fotografowani, štož so husćišo sta, hdyž přez města ćehnjechmy.

Potom kiwaše hižo nazdala Kladska twjerdźizna. Farska cyrkej města Glatza je jena z najrjeńšich cyłeje Šlezskeje. W blizkosći steji franciskanska a pódla wustaw Minoritow, hdźež so z krajanom z Budyšina zetkachmy. Wot někotrych lět sem puća Serbja też na hnadowne městno Stróža (Wartha), kiž so wuznamjenja přez wulku, krasnje wupyšenu cyrkej a hnadownej horje (Stróžansku abo mariansku a swjatoho różowcowu), kotrejž woběj wopytachmy. Při nawječornym wopyće cyrkwje powita nas tam knjez farař. Na marianskej horje dyri loni błysk do kapały, kiž na wjeršku steji, hdźež bě so runje na 95 putnikarjow wukhowało. Tola njebu nichtó zranjeny, jenož kapałka znutřka wobškodźena. Błysk zajědźe pod durjemi do blizkoho domskoho a psyčeje hěty, hdźež wulkoho psa zarazy. K dźakej za widźomne zwarnowanjo zhromadźi so tónsamy procesijón na dnju na horje.

Nětko spěchachmy do hłownoho města Šlezskeje, do Wrótsławja, hdźež wulkoměšćanske žiwjenjo nas přewza. Tu přidružištaj so krajanaj z Kulowa, kiž běštaj so na Serbow dohladałoj. Tu wopytachmy tři cyrkwje, najprjódcy „cyrkej na pěsku“, hdźež buchmy swědkojo měšćanskoho wěrowanja. Wosebje wabješe nas kathedralna cyrkej — lětsa ponowjena — ze swojimi drohotnosćemi a wozdobnymi kapałami. W njeposrědnej blizkosći su bydlenja kardinala a swjećacoho biskopa. W křižnej cyrkwi, hdźež stej dwě na sebi, zaspěwachmy sebi kěrluš k česći swjateje Marije z přewodom piščeli. W „Swidniskej pincy“, najznaćiša korčma cyłoho města, powobjedowachmy a podachmy so, hdyž běchmy so na tři zapozdźenych načakali, na dołhi puć přez Lěhnicu, Hajnow, Bolesław do Zhorjelca, hdźež z krótka pozastachmy — też w Budyšinje — a wróćichmy so we wosmej hodźinje do Khrósćic a Pančic, hdźež so jězba zbožownje skónči, na kotruž budźa wšitcy wobdźělnicy z dźakom a z radosću spominać.

Wysokodostojny knjez P. Romuald Domaška
40 lět měšnik.

Ličba 40 ma we Swjatym Pismje wulki wuznam. 40 dnjow a nocow dešćowaše so při potepjenju swěta. 40 dnjow a nocow pućowaše profeta Elias bjez jědže na horu Horjeb, 40 dnjow a nocow posćeše so Jězus we pusćinje, 40 dnjow po swojim horjestaću wosta Jězus hišće na zemi, 40 lět paseše Mójzes w Madianskej pola měšnika Jethra wowcy, 40 lět wjedźeše Mójzes wuzwoleny israelski lud přez pusćinu. 40 lět je naš wjelewažený a česćeny knjez P. Romuald z měšnikom, swjeći tutón jubilej jutře njedźelu 12. julija. Nimale cyłe tute lěta je skutkował mjez serbskim ludom.

Wjeledostojny knjez pater Romuald rěka z domu Mikł. Domaška. Narodźi so 28. 7. 1869 w Koslowje jako pjate dźěćo, druhi hólc Michała Domaški, zahrodnika we Koslowje a joho mandźelskeje Hany rodź. Lebzec z Konjec. 29. julija bu we Ralbičanskej farskej cyrkwi wot fararja Jakuba Bjeńša wukřćeny. Khodźeše do Róžanta do šule, wopytowaše też tachantsku šulu a seminarsku praeparandu w Budyšinje. 1885 zastupi jako khowanc serbskoho seminara w Prazy do małostronskoho gymnazija w Prazy, hdźež 1891 swoju maturu złoži. Nětk wopušći Prahu, zo by w Oseku do cisterciskoho klóštrskoho rjadu zastupił. 1892—1896 studowaše we měšniskim seminaru w Lětoměricach bohosłowstwo.

5. julija 1896 na měšnika wuswjećeny, swjećeše 12. jul. we swojej domiznje primicu. Osekski abt wostaji młodoho duchownoho 10 lět dołho za kapłana w klóštrje Marijinej Hwězdźe. 1906—1909 kapłanowaše tři lěta w Čechach a to tři štwórć lěta w Oseku, tři štwórć lěta we Wysočanach pola Saca a nimale dwě lěće w Jenikowje pola Ćoplic. 7. meje 1909 nastupi administratorstwo w našim sławnym Róžeńće. Wjacy hač 27 lět nětko tu zbožownje skutkuje jako dušepastyŕ a zdobom też jako katecheta w Róžeńčanskej šuli. Wšitke wulke Bože žohnowanjo, kiž so pod joho skutkowanjom na Róžant a cyły serbski lud wuliwa, njehodźi so wopisać. To Bóh najlěpje wě. Kóždu njedźelu a swjaty dźeń a nimale na wšěch dnjach putnikowanja je tu předował. Kóždy je rady na njeho posłuchał a kóždy raz je sebi něšto sobu wzał, dokelž knjez pater Romuald rozemi z wutroby k wutrobje rěčeć a dawa praktiske pokiwy za žiwjenjo sobu.

Wjele je skutkował za swój Boži dom, Rožeńčansku hnadownu cyrkej. Pod nim bu cyrkej znutřka a zwonka wobnowjena, dósta nowy kryw, bu wobmjetana a znutřka rjenje w lěće 1928 wumolowana. Wulki wołtař, ponowjeny, bu pyšeny z krasnym baldachinom na wysokich stołpach. Spowědne stoły buchu rjenje wobnowjene a cyrkej dósta někotre nowe wumělske postawy swjatych. Wobstara we lěće 1923 tři rjane nowe zwony. 1914 natwari tepjenjo, prěnje w serbskich cyrkwjach, za 8000 hr., położi milinu do cyrkwje, wobnowi wokna, kotrež kóžde dósta swjećo patrona jeneje ze serbskich wosadow, wokno zady wulkoho wołtarja pak swjećo Róžeńčanskeje swjateje Marije: „Naša luba knjeni z lipy“. Loni 14. julija daše na cyrkwi před wulkimi durjemi wopomnjeńsku tafl u našoho wulkoho serbskoho spisaćela Tecelina Měta k joho stołetnym posmjertninam přičinić.

Najrjeńše, pozběhowace a hnadow połne dny je nam knjez P. Romuald w jubilejskim lěće 1928 přihotował, hdyž zarjadowa prěni wulki zjězd serbskoho ludu k česći swjateje maćerje Božeje we Róžeńće, na swjedźenju domapytanja swjateje Marije, a hdyž běše přez našoho knj. biskopa Dr. Schreibera pola Swjatoho Wótca we Romje wuskutkował, zo bu hnadowne swjećo swjateje Marije 8. septembra swjatočnje krónowane, z kotrymž swjedźenjom hnadowna cyrkej Róžeńčanska privileg dósta, zo smě kóždy měšnik, kiž jako hósć do Róžanta přikhadźa, Božu mšu swjateje maćerje Božeje swjećić.

W zymje tohosamoho lěta zarjadowa hišće 8dnjowski misijón. Joho 40 lět měšnistwa běchu wšitke wupjelnjene z horliwym, wutrajnym dźěłom, wosebje z wusywanjom Božoho słowa a Božich hnadow, k česći Božej a swjatej maćeri Božej Mariji k spomoženju njesmjertnych dušow, wosebje we našej serbskej domiznje. Wón je stajnje znał wšu nuzu a bědu našoho ludu, z kotrejž su přišli k Róžeńčanskej maćeri Božej a tuž też stajnje prawe słowa posylnjena a tróšta na klětcy namaka. Wón pak też znaješe wšě njepočinki ludu a wjedźeše tute njedostatki z prawymi słowami šwikać a je někotrohožkuli wopytowarja hnadownoho městna před zahubu zakhował.

Kaž je joho wutroba stajnje za njesmjertne duše biła, tak też za naš serbski lud. Też to so tu wšitko wopisać njehodźi, štož je za serbski lud spěwał a dźěłał a pisał. Wjele je do našoho „Posoła“ pisał, wjele też do „Łužicy“, „Krajana“ a do „Serbskich Nowin“. Spisa monumentalnu knihu „Tysac lět hnadowne městno Róžant“ w serbskej a też w němskej rěči. Z přileżnosću 1000lětnoho wobstaća hnadownoho swjećeća je hru „Namakanjo hnadownoho swjećeća“ spisał, kotraž je so pod joho režiju wjacy króć na Sernjanskim dworje předwjedła. „Krajan“ 1930 pisa wo knjezu jubilaru: „W stawiznach swojoho ludu so rady wukhodźuje a z nich je jomu podał mnoho nastawkow a powědańčkow. W stawizniskim romanu „Khodojty“ je

nam podał swoje najwuznamniše dźěło, w „Pilatusowym Jězoru“ nas přesadźuje do doby namócnoho wobroćenja našich wótcow. Wupłód swojeje bohateje fantazije podawa w powědańčku „Le Chevalier de Saxe“, kotrež nas wjedźe do časow kejžorki Katyrny, a zasy w powědańčku „Wbohec mosty“.

Hačrunjež hižo 40 lět w Jězusowej winicy dźěła a joho ćělne mocy přez khorosće w poslednich lětach su khětro poćerpiłe, je naš wjeleważeny jubilar lětsa w posłušnosći napřeco swojim wyššim nowe zastojnstwo hišće k tomu přiwzał, zo městno klóštrskoho propsta sobu zastupuje. Wón wostanje dale z administratorom Róžeńčanskeje hnadowneje cyrkwje a zdobom też zastupowacy propst klóštra Marijineje Hwězdy. Přejemy jomu krutu strowotu a sylne mocy, zo by naš klóštr mohł mnohe lěta hišće do zbožownoho přichoda wjesć a Bóh jomu spožč nadobne žohnowanjo a něhdy złotu a dejmantowu krónu měšnisku, jeli nic tu na zemi, dha jůnu w njebjesach. Serbja přewodźeja česćenoho jubilara zawěsće z paćerjom a z najlěpšimi dobrymi přećemi!

Ad quamplurimos felicissimos annos!

Wjeledostojny knjez administrator Romuald 40 lět duchowny!

Róžeńčanski knjez administrator
swjeći žadny swjedźeń dušow pastyř.
Dokelž Serbja joho derje znaja,
jomu k tomu „Daj Bóh zbožo“ praja.

Zakoń swojoh' rjadu je wón česćił
a duch samoty je zdobnje pěsćił.
Wo tym swědči hnadowna nam cyrkej,
hdźež je słužił knjezej Jězu Khrystej.

Dźens wón kaž mać Boža nutrnje spěwa:
Wulcy khwali moja duša Knjeza
a mój duch so zraduje w Bohu,
w mojim Knjezu, w mojim Wumožniku.

Wótcow wěru je wón swěru hajił,
wjele złotych słowow ludej prajił.
Wón je strażował kaž swjaty Michał —
njech je prědował, njech wučił, pisał.

Hišće njezwoni jom' luby swjatok.
Nowy dwór jom kiwa, nowy statok.
A wón nowom' dźěłu dale ćehnje,
skutkować a słužić w Božim mjenje! M. C.

W Litoměricach a w Oseku

28. a 29. junija 1936.

Hižo před dwěmaj njedźelomaj pisaše „Katolski Posoł“, zo budźe naš krajan knjez Jurij Mikela, nětko pater Dominik O. C., njedźelu 28. junija w Litoměricach na měšnika wuswjećeny. Też žiwjenjoběh a městna studijow su tam wopisane.

Sobotu, 27. junija, běchu Mikelec staršej a Khrósćičanskich Axmanec wowka jako kmótra do rjanoho biskopskoho města, kotrež ma 18000 wobydlerjow, dojěli, zo bychu tam swědkojo měšniskeje swjećizny byli a swojoho syna a móta ze swojim modlenjom při zastupje do měšnistwa přewodźeli. W gymnazijalnym konvikće namakachu pola wysokodostojnoho knjeza profesora Dr. Wiblingera a pola dostojnych Boromejkow, kotrež wustaw zastaraja, njewšědnje přećelne a nimo měry bohate hospodowanjo. Sobotu wječor měješe knjez regens měšniskoho seminara w seminarskej cyrkwi wot klětki w němskej a češkej rěči poslednje napominanjo na 21 kandidatow měšnistwa, mjez kotrymiž běše naš krajan Jurij Mikela. „Budźće sebi wědomi, zo w měšnistwje na was čakaja same kříže! Ale hdyž budźeće swěrni, dóstanjeće na kóncu złotu njebjesku krónu!“ Słowa jara dostojnoho prědarja, kiž žiwje a napadnje na wobrazy zbóžnoho Don Boska dopominaše, buchu wot kemšerjow, kotrychž běše so dosć zešło, z widźomnym spodobanjom přijate.

Njedźelu rano w 8 hodź. měješe najdostojniši knjez biskop Dr. Weber-Litoměricki w domje swjatočnu pontifikalnu Božu mšu. Njewšědny to napohlad — 25 měšnikow a 21 kandidatow měšnistwa kołowokoło wyššoho pastyrja! Kak jimace to wšo, hdyž prěni měšnik, kotryž biskopej při wołtarju słuži, kóždoho kandidata z mjenom woła; hdyž při litaniji ke wšěm swjatym kandidaća na zemi ležacy poniżnje Boha wo hnadu a swjatych wo pomoc proša; hdyž potom z napołoženjom biskopskeju rukow so měšniska swjećizna wukonja; hdyž po knjezu biskopje wšitcy druzy přitomni měšnicy nowym měšnikam tohorunja rucy napołožuja; hdyž so nowi měšnikojo ze stolu a ryzwom drasća; hdyž jim biskop rucy žałbuje; hdyž jim k dótknjenju přepodawa kheluch z winom a patenu z woblatkom; hdyž nowi měšnicy při woprowanju biskopej swěćace so swěčki wopruja; hdyž so při Božej mši z biskopom wšitcy zhromadnje modla a wot njoho swjate woprawjenjo dóstawaja; hdyž so po woprawjenju japoštołske wěrywuznaćo modla a połnomóc k wodawanju hrěchow dóstawaja; hdyž so nětko ryzwo, kotrež běše dotal na khribjeće zawite, rozwije; a hdyž skóńčnje styknjenej rucy do biskopoweju rukow połoža a wyššomu pastyrjej a joho naslědnikam česćowność a posłušność lubja a na kóncu wokošenjo pokoja dóstawaja!

Při Božich służbach spěwachu khowancy biskopskoho seminara jara wušiknje a dostojnje wjacyhłósnje. Swjatočnosć, kiž bě so w 8 hodź. započała, traješe nimale hač do ½12 hodź. Njech wšitcy katolscy Serbja, kiž dotal při měšniskej swjećiznje hišće ženje přitomni njeběchu, prěnju składnosć w Budyšinje wužija! Ceremonije su nimo měry jimace, wosebje za toho, kiž je tróšku rozemi. W přepjelnjenym domje wudźělachu so na kemšerjow małe liturgiske knižki z němskim a češkim wopisanjom a wukładźenjom měšniskeje swjećizny.

Nazajtra, na swjedźenju swjateju japoštołow Pětra a Pawoła, měješe wysocydostojny knjez P. Dominik w Oseku prěnju Božu mšu. Šesćo duchowni bratřa jomu assistowachu. Knjez P. Alfons, kiž je w Serbach derje znaty, prědowaše. Jara rjenje wukładowaše wuznamnosć, kotruž ma měšnistwo runje w našim času. Běše tam nadosć kemšerjow. Připołdnju běše swjedźeński wobjed.

Je woprawdźe čežko, rozsudźić, hdźe běše hospodliwosć a lubosć, z kotrejž buchmy přiwzaći, wjetša — we Litoměricach abo w Oseku. Při krótkim času njebě nam možno, zajimawe biskopske město Litoměricy a w Oseku krasnu cyrkej a wulkotny klóštr a hobrske rjane zahrody dokładnje sebi wobhladać. Najdostojnišomu knjezej prelatej Dr. Šarnagelej smy wosebje dźakowni, zo je nam wulkotnu wobrazarnju, kotruž je ze swojim wumělskim darom sam zarjadował, pokazał.

Z dźakownej wutrobu za wšitke dobroty, kotrež je klóštr Osek našomu krajanej Mikeli a zdobom serbskomu ludej wopokazał, hdyž je Serbej k měšnistwu dopomhał, a za přikładomnu hospodliwosć, dojědźechmy póndźelu wječor zbožownje domoj. Štóž chce hišće wjacy wo jězbje wědźeć, njech dźe k Axmanec wowcy! Njech je skutkowanjo nowoho měšnika P. Dominika z Božej hnadu přecy tak pozběhowace a wjesołe, kaž běštej za nas dnjej joho swjećizny a Osekskeje primicy!

Swjatočna primica w Khróśćicach.

Dźeń radosće a wulkich hnadow běše za Khróśćičansku wosadu zańdźena njedźela. Tu wona witaše domoj z cuzby jenoho ze swojich synow, debjenohoho z krónu měšniskej, Wjeledostojny knjez nowoměšnik P. Dominik z rjadu cisterciskoho, rodźeny Jurij Mikela z Jaseńcy, swjećeše swoju swjatočnu primicu w domiznje. Wosada bě so z pobožnym paćerjom přihotowała na ważny dźeń. Zwónk a wosadne knježny postarachu so za zwonkowne wupyšenjo. W cyrkwi wisachu rjane zelene girlandy, wěncy a króna. Też farski a staršiski Miklec dom w Jaseńcy bě rjenje wudebjeny.

Wokoło 1/4 9 hodź. zhromadźichu so na farje knjez primiciant ze swojimaj staršimaj, bratrami a sotrani a bližšimi přiwuznymi. Wosadny knjez farař poréča krótke słowa powitanja młodomu měšnikej. Dopomni też na wopory, kotrež lubej staršej přinjesć dyrbještaj, kiž pak su dźensa bohaće mytowane. Nan a mać požohnowaštaj swojoho měšniskoho syna. Mała družka Hanka Völklec z Khróśćic přednjese pěseń. Nětko hibaše so swjatočny ćah khorhowjow Khróśćanskich a Klóštrskich towarstwow, na 30 serbskich družkow a črjódka duchownych při mócnym zwonjenju a spěwanju kěrluša do Božoho domu. Při cyrkwinskich durjach postrowi knjeza primicianta družka z přećelstwa, knježna Miklec z Pozdec. Při wołtarju spěwachu duchowni zhromadnje łaćonski kěrluš k swjatomu Duchej: Veni creator spiritus. Na to měješe wosadny knjez farař Wjeńka swjedźeńske prědowanjo. Wón złožowaše je na słowa Swjatoho Pisma: „Přikhadźam pokojny, zo bych woprował". I. Kralow 16. W zrěčniwych a derje rozmyslenych słowach rozestaja knjez swjedźeński prědar, kajki je nadawk katolskoho měšnika. Wón ma swětej přinjesć měr a pokoj, kiž našu hrěšnu dušu wujedna z Bohom Knjezom, jeje stworićerjom a wumožnikom. Měšnik je dale powołany, přecy zasy znowa woprować wulki a krasny wopor Nowoho Zakonja, kiž je Wěčny Wyšši Měšnik junu na Kalvarskej horje krawnje přinjesł. Tutón swět wujednacy wopor wobnowja Khrystus Knjez wšědnje na njeličomnych wołtarjach našich cyrkwjow přez swojich swjećenych měšnikow.

Nětko swjećeše knjez primiciant swoju prěnju Božu mšu w domiznje. Při njej assistowachu jomu jako paranympf knjez pater Romuald z Różanta, jako diakon joho prjedawši wučeŕ a rektor na gymnaziju swjatoho Bena w Drjaždźanach, dr. Dittrich, a jako subdiakon kapłan dr. Horjeń. Přitomny běše też knjez bohosłowc Michał Žur z Ralbic, kiž přisłuša tohorunja cisterciskomu rjadej w Oseku. Na kemšach dóstachu swjate woprawjenjo staršej, bratŕa a sotře, staruška joho kmótra a kmót, mnozy z přećelstwa a družki. Primica wuklinča ze swjatočnym „Te Deum" a swjatym požohnowanjom. Cyłu swjatočnosć je jara porjeńšiło spěwne towarstwo „Jednota" Khróśćičanska. Pod sprócniwym wjednistwom dirigenta knj. wučerja Čornaka spěwaše wona wustojnje łaćonsku missu (Piel Op. 63). Pozběhowacy a hnujacy běše też wjacyhłósny serbski spěw při woprowanju: „Hlej měšnik Knjeza wutroba", po melodiji sławnoho hudźbnika Beethoven-a. Wšitkim spěwarjam a spěwarkam a wosebje knjezej dirigentej słuša horcy dźak. — Po dokónčnych kemšach wudźěleše knjez nowoměšnik wulkim syłam wosadnych a cuzych swjate primicne požohnowanjo.— Popołdnju w 3 hodź. měješe wón swjatočny nyšpor z assistencu wosadneju kapłanow.

W staršiskim Miklec domje w Jaseńcy wuhotowa so jednora kwasna hosćina. Při wobjedźe deklamowachu mnohe małe a wulke družki rjane přihodźace serbske hrónčka, też najmłódša 8lětna sotŕička knjeza primicianta. W mjenje hosći poréča hišće junu wosadny knjez farař zbožopřeća a wupraji swój dźak a wjeselo nad tym, zo je z našeje Khróśćičanskeje wosady sebi Bóh luby Knjez zasy serbskoho měšnika wuzwolił, kiž budźe też mjez swojim ludom skutkować móc.

Njech Wěčny Wyšši Měšnik přewodźa živjeński puć młodoho měšnika a wosebje też wšitke joho skutkowanjo za njesmjertne duše we Knjezowej winicy!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Z 25 statow běchu zastupjerjo katolskoho skutka k bamžej přišli. Wón jim praji, zo ći, kotŕiž w katolskim akcijónje dźěłaja, woprawdźe pod khorhowju Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje skutkuja. Też mjez katolikami mamy falšnych profetow, kotŕiž bychu najradšo wěrnosć z wopačnymi wučbami změšeli. Jena nowina, kotraž so katolska mjenuje, je samo pisała, zo bychu so tola katolikojo bóle z komunistami zbližili. Tući pak su tola najsurowiši njepřećeljo cyrkwje a Boha. Tu je zjednoćenjo cyle njemóžne. Na kóncu napominaše Swjaty Wótc wšěch, zo bychu so wo to starali, zo njebychu so wěrje a póćiwosći njepřećelske spisy mjez katolikami čitałe, wosebje nic mjez młodźinu. (Přisp.: Wězo młodźina skěrje za tajkimi spisami hlada hač dorosćeny, kotryž ma hižo wjacy nazhonjenja a wě, zo je škoda časa, kotryž na čitanjo tajkich wěcow nałožuje.)

Nowe slědźenja su pokazałe, kak je so Vatikan do započatka swětoweje wójny zadźeržał. Tehdom je so z bamžowskeje strony jasnje prajiło, zo ma Awstriska prawo, sebi wot Serbiskeje wěste dosćčinjenjo žadać za mordarstwo we Sarajewje, tola njeměła Awstriska wjacy žadać, hač może Serbiska dać, hewak mohł wójnski strach nastać; tomu pak ma na kóždy pad so zadźewać. Dale je so wupokazało, zo chcyše Jendźelska na bamžowe namołwjenjo měr činić, a to samo přećiwo woli Francózskeje. Ale dokelž njebě wujasnjene, što ma so z Belgiskej stać, běše potom za dalewjedźenjo wójny.

„Osservatore Romano" wozjewja, zo je Swjaty Wótc k swojim 80. narodninam wjele zbožopřećow dóstał. Też mnozy wjednicy statow su jomu zbožo přeli. Z Europy běchu to: italski kral, belgiski kral, rumunski kral, wuherski prezident, luxemburgski wójwoda, awstriski prezident, dale prezidenći Pólskeje, Litwy, Letiskeje, Estiskeje a Iriskeje. Z krajow zwonka Europy dósta bamž zbožopřeća wot prezidenta Zjednoćenych Statow Ameriki, Roosevelta, a prezidentow Columbiskeje a Argentinskeje. Nimo mjenowanych přejachu też hišće někotre knježerstwa wosebje zbožo, tak Mussolini, awstriski kancler Schuschnigg a rumunski minister zwonkownoho. Też najstarši mjez zastupjerjemi druhich krajow pola Vatikana přeješe w mjenje cyłoho diplomatiskoho korpsa zbožo.

Swjaty Wótc je so lětsa něšto prjedy do swojoho lětnoho přebywanišća Castel Gandolfo podał. Tola nic jenož k wočerstwjenju tam je, ně, přijima też tam wopytarjow a wukonja swoje wšědne dźěła. Jenož něšto mało wjacy časa za wukhodźowanja sebi popřeje.

Němska. Započatk junija měješe Freiburgski arcybiskop Dr. Gröber rěč, w kotrejž so přećiwo wšelakim wudawanjam wo katolikach wobroći. Wosebje přisłodźace mjenowaše wudawanja, kotrež praja, zo křesćanske wěrywuznaća ludowe zjednoćeństwo kaža. Zo wone to njećinja, to je swětowa wójna pokazała. Skónči potom ze słowami: My wostanjemy romsko-katolscy, dokelž je Khrystus sam tutu cyrkej na skału swjatoho Pětra natwaril. Dale napominaše wěriwych, zo bychu k swojim biskopam dowěru měli a prawje wjele katolskich knihi a časopisow čitali.

Českosłowakska. Před 1500 lětami wumrě swjaty Methodij a před 200 lětami woswjeći so bazilika na Wjelehradźe. Tuž swjeća tam lětsa dwójny jubilej. Biskopja su zhromadny pastyŕski list wudali, w kotrymž na skutkowanjo swj. Methodija spominaja, ale też na joho bratra Cyrilla. Mjenuja tuteju swjateju dobroćerjow wótčiny, dokelž staj přinjesłoj ludej prawu wěru. W času swjatočnosćow na Wjelehradźe wotměja so wulke putnikowanja na tute hnadowne městno. Ze wšěch kónćinow Češkeje a Słowakskeje wočakuja so procesijóny.

Towařstwowy powěstnik.

Druha jězba na šlezske hnadowne městna. 12., 13. a 14. sept. budźa wulke swjatočnosće we Wamborjecach (Albendorfa) z přileżnosću přikhada Pražskoho kardinala. Prjedawši sakski kronprync P. Jurij změje na hłownym dnju swjedźeńske prědowanjo. Chcemy dale wopytać Marija na snězy (daloko za městom Habelschwerdt w krasnej krajinje) a Stróžu. Budźemy pobožnosće wšudźom trósku přikrótšić, zo z třomi dnjami wuńdźemy, pjeć je někotromužkuli přewjele. Njedźiwajo dalokeje jězby budu so prócować, płaćizny za nju wo něšto znižić. Zajimcy chcyli so na znatych městnach hižo nětko zamołwić a 5 hriwnow napłaćić. Najpozdźišo hač do 20. aug. dyrbi wšitko zarjadowane być dla třěbneje hospody. W tutych dnjach budźa tam tysacy přikhadźeć, a tuž dyrbimy sebi z časom přenocowanjo zwěsćić. Tamniše duchownstwo sebi należnje přeje, zo bychu so też družki (snadź 4—6) na tutym putnikowanju wobdźěliłe.

J. Słodeńk.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 320. z Budyšina: Madlena zwud. Kralowa; 321. ze Smječkec: Madlena Hančikec: 322.—326. z Ralbic: wučeŕ Bjarnat Rachel, Hanža zwud. Brězanowa, Hana zwud. Brojerowa, Hańža Błažec, Hilža Wjacsławkec; 327. z Konjec: Jurij Kral; 328. 329. ze Smjerdźaceje: Michał Krawc, Marja Wićazec; 330. ze Sernjan: Jurij Mögel; 331. z Baćonja: wučeŕ Mikł. Cyž; 332. z Now. Łuźca Cyrill Mikan; 333. z Budyšina: Hańža Krawcec. Přichodnje dale!

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 993. 994. ze Š.: N. H., N. M.; čo. 995. z R.: N. N.

Pčołařske towařstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowańnje za junij.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn waženoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošeńske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	+8	+29	+14,3	300	7450	10200	1100	1900	3150	11,800	27	21	kostrjanc	34,6

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra" jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Boža hnada wobradźi nam

strowoho synka.

To wozjewja džakownje

Pjetašec swójba.

W Khróšćicach na šuli, 8. julija 1936.

Hłowna zhromadźizna

tow. ss. Cyrilla a Methoda

budźe

njedźelu 19. julija 1936 we Wotrowje.

Dźeński porjad:

I. W 2 hodź. swjatočny nyšpor.

II. 1/2 4 hodź. zhromadźizna w Juršec hosćeńcu.

1. Powitanjo. 2. Rozprawy. 3. Přednošk. 4. Wólby. 5. § 5 wustawkow ma so přeměnić. 6. Namjety.

Kóždy woteběraŕ „Katolskoho Posoła" je sobustaw a ma prawo, wolić, wothłosować, namjetować a k wěcy rěčeć.

Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje w mjenje předsydstwa

can. Jurij Hejduška,
předsyda.

„Jednota", tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu,

ma jutře njedźelu, 12. julija, wječor we 8 hodź. swoju **měsačnu zhromadźiznu** z přednoškom w Kolpingowym domje. Wo prawje bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Nawěštki

w „Kat. Posole" maja

stajnje wuspěcha!

Dwě staršej holcy

za domjace dźěła so hnydom přistajitej na hród Hartenstein. Zamołwjenja njech so podaja na Khróšćičansku faru.

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbańsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstaneš słódne kuski, lodowe napoje atd.

A jara rjenje so tam sedźi we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy

w Knježkec konditarni

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Zjawny džak

wuprajam česćenej Rachelic swójbje za mnohu mi wopokakazanu lubosć w běhu mojeje dołholětneje służby, wosebje pak za počesćenja na mojim kwasnym dnju.

W Kukowje, 7. julija 1936.

Marja Ansorgowa rodź. Forchec.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoréčak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

29. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **18. julija 1936.** | **74. lětnik.**

Zdalujće so falšnych profětow!

Wot časa hač su człowjekojo na zemi, su so też człowjekam we swojim času pomocnikojo a wozbožerjo z nuzy poskićeli. Hižo w paradizu poskići so Lucifer, junu wjednik a zawjednik milijónow duchow, prěnimaj człowjekomaj jako posrědnik zboža, jako proféta rozjasnjenja a swobody; tehdom drje nic we wowčej drasće, ale we błyšćatej, zaslepjacej koži hada. A kelko razow su w běhu człowjeskich stawiznow człowjekojo a swójby njezbožowne sčinjene přez tajkich profětow, kiž drje zwonkownje pobožne prajidma wuprajachu, nutřkownje pak mějachu wjelču wutrobu a jědojte zuby hada! A hdyž człowjekojo widźachu, zo su do jebakow a falšnych profětow padnyli, potom běše hižo pozdźe. Přez surowe wjelče zuby bu zbožo roztorhane a přez jědojte zuby hadow pokoj wutroby zničeny. Tute nutřka torhace wjelki su přecy swoje wbohe wopory bjez pomocy ležo wostajiłe, doniž njedyrbješe wěrny a jenički proféta, Jězus, přińć jako wumóžnik a zbóžnik. Přetož njeje nam druhoho mjena w njebju a na zemi date, we kotrymž móžemy zbóžni być, hač jeničcy mjeno Jězus.

Z hnujacej starosću lubosćiweje maćerje warnuje bóžski Zbóžnik, wot Boha pósłany a wěrny proféta a kral człowjestwa, swojich japoštołow před falšnymi profětami swojoho časa, warnuje człowjekow a ludy wšěch časow před tamnymi, kiž so jako profětojo a wučerjo wudawaja, kiž we wowčich drastach přińdu, zo njebychu krótkowidźomne a bjezstarosćiwe duše widźałe, zo maja nutřkownje wjelču wutrobu a jědojte zuby hada zakhowane.

Dokelž so falšni profětojo tak jara taja a předrasćeja, tohodla praji Zbóžnik, dyrbimy jich na jich płodach, na jich skutkach, na žohnowanju, kiž dušam, swójbam, cyrkwi a ludam přinjesu, spóznać.

Człowjeko! Štóž pměduje tebi, pjenjezy a kubła jeničcy móža će spokojnoho činić; dyrbiš swět wužić, to čini zbožownoho, a swoboda čini zbožownoho — to je falšny profět. Hladaj na płody tutoho swětanahlada! Přecy wjetša njespokojnosć; město swobody zrudne njewólnistwo hanibnych požadosćow. — Prawy proféta, Jězus, pak wuči, zo je wopor kužoł čistych wjeselow, zo čistota ćěła a duše je wina stroweje žiwjeńskeje mocy a korjeń krasneje swobody ducha, zo je posłušnosć zakład swójbnoho zboža a pokoja ludow.

Luba młodosć! Tebi pobrachuje hišće žiwjeńske nazhonjenjo a spóznaćo człowjekow. Zdaluj so wosebje před falšnymi profětami! Štóž ći pměduje: Prječ wot Boha a cyrkwje a Božich kazni; štóž chce će dźělić wot domu Božoho a měšnika, wot staršiskoho domu a staršich — to je falšny proféta. Hladaj jenož na joho płody. Tute su wonječešćena młodosć, njepokoj wutroby, njespokojnosć na žiwjenju, njelubosć modlenja, Boha atd. a potom kajka smjerć! A štóž hišće zabudźe, zo je žónska česć swjata a knježniska česć njedótkowna a počink muža rjany, tón je zawěšće falšny proféta. Hladaj zasy na joho płody: profětojo mjasa a mjasnych hrěchow wjedu wbohu zawjedźenu młodosć do khorownjow, błudnicow, jastwow a smjerće.

A mužojo, štóž wam pměduje: „Nabožina je privatna wěc!“ — hdyž je wona tola najwažniša wěc, nanajdrohotniše na człowjeku — tón je falšny proféta. Štóž ći praji: Prječ wot Roma, prječ wot wopornoho woltarja, spowědnoho stoła a woprawjeńskeje ławki, prječ wot měšnika — tón je falšny proféta. Tući — torhate wjelki we wowčich drastach — z lesnymi rěčemi rubja pokoj wutroby, swójbne zbožo a zniča z přelećom człowjeskeje krewje a sylzami zbožo a derjebyćo ludow. To dopokazuja nam stawizny zběžkow a revolucijow.

Ći, kiž nam dźensa pměduja: Prječ wot jednoty a čistoty křesćanskoho mandźelstwa, to su wjelki we wowčich drastach, kiž bjezwutrobnje a njesmilnje teptaja žónsku česć a maćerne zbožo, swójbny pokoj a dźěćacu njewinowatosć, ludow spomoženjo a zbožo. Tući bychu samo zakład cyrkwje podryli, jeli njebyła na Pětrowu skału

wot Boha natwarjena, a tak sylna, zo ju samo mocy hele ženi přemóc njemóža.

Wy človjekojo, swójby a ludy: Hladajće so před tutymi falšnymi profětami! Znajeće jich hižo ze stawiznow na jich płodach! Hladajće so, hewak so wam póńdźe kaž prěnimaj staršimaj, kiž paradiz na přecy zhubištaj přez to, zo falšnomu profětej w podobje hada wěrještaj. Hewak so wam póńdźe kaž Judašej, kiž bu wopor požadosće za pjenjezami, abo kaž Herodesej, kiž so da wot žónskeje zawjesć. Abo hladajće na bohatoho muža, wón běše wopor wužiwanja, abo Absaloma, kiž bě njeposłušny a zběžkaŕ. Hdyž falšni profětojo k nam přińdu, prašejmy so jich najprjedy: Što měniće wo Bohu, wěrnosći, wěrje, póććiwosći, cyrkwi, nabožinje, sakramentach, křesćanskej lubosći, wo mandźelstwje a knježnistwje, měšnistwje, šuli a křesćanskim woćehnjenju? Na jich płodach jich spóznajeće, na jich žiwjenju. Ze swojim žiwjenjom dawaja wam wotmołwu. Jeli w žanym času, tak je w našich časach trěbne kedźbliwi być a stražować. Ze wšěch stronow přikhadźeja falšni profětojo we słowach, spisach, knihach atd. Zdalujće so jich, woni su służownicy złoho ducha! Woni su dźěći pokleća, kiž su prawy puć wopušćili a do błudow so podali. Woni wjedu lesne a prózdne rěče a lišća so a wabja přez mjasne wužiwanja tych, kiž su słabi. Posłuchajće na wěrnoho profětu: Jězusa Khrystusa, kiž přez swjatu cyrkej k wam rěči: „Joho dyrbiće słyšeć!“ Budźće žiwi po duchu evangelija, potom spóznaje Boha pytacy swět přecy bóle, hdźe je wěrnosć. Modlimy wšak so w Božej mši po woprawjenju dźensa: „Twoje spomožne skutkowanjo, o Knježe, wuswobodź nas wot našich wopačnosćow a wjedź nas k tomu, štož je prawe.“

40lětny měšniski jubilej wjeledostojnoho knjeza P. Romualda Domaški.

Wuznamny dźeń běše zańdźena njedźela za cyłu klóštrsku gmejnu a daloko přez jeje hranicy. Na tutym dnju běchu so 40 lět minyłe, zo wysokodostojny knjez pater Romuald Domaška z ruki Litoměriskoho biskopa Schöbla sakrament měšniskeje swjećizny dósta a na to k prěnjomu razej wopor Božeje mšě swjećeše. Klóštr a cyła wokolina wobdźěli so na wuznamnym swjedźenju, dokelž 40lětne měšniske jubileje su zrědka mjez serbskimi duchownymi.

Na dnju samym zestupa so dołhi ćah duchownych bratrow, přiwuznych, klóštrskich zastojnikow a šulskich dźěći a wjedźeše česćenoho jubilara wot propstownje pod přewodom mjedźanych zwukow zwonow — na čole khorhoj hnadneje knjenje — do Božoho domu, zo by so při woporje Božeje mšě Bohu Knjezej za wšě wopokazane dobroty a hnady dźakował.

Po wuspěwanju někotrych liturgiskich modlitwow stupi swjedźeński prědaŕ na klětku a rozłožowaše mnohomu pobožnomu připosłuchaŕstwu w jadriwych słowach ważnosć katolskoho měšnistwa, kiž je swjate we swojich korjenjach, we swojej mocy a we swojich zaměrach. Na to pokaza na ważnosć dnja a na měšniske žiwjenjo jubilara, kak je swědomiće dopjelnjał swój wulki nadawk w kruhach swojeje gmejny, jomu dowěrjene njesmjertne duše wjesć do njebjes. Při sćěhowacej swjatočnej Božej mši assistowachu jomu knjez P. Wacl z Filipowa jako presbyter assistens a młodźi rjadowi bratŕa; klóštrske knježny spěwachu při njej třihłósnu łaćonsku Božu mšu k česći swjateje Lucije wot Witta z přewodom pišćelow. Potom poda so jubilar do abtownje, hdźež jomu konvent gratulowaše a też druzy knježa tutu přileżnosć k wuprajenju zbožopřećow wužichu.

Při swjedźeńskej hosćinje, kiž bě jubilar cyle na swoju ruku wuhotował a na nju sej swojich hosći přeprosył — klóštr bě jenož trěbne rumnosće tomu přewostajił — pokaza so tak prawje, kajkeje česćownosće a nahladnosće ważeny dušepastyŕ w kruhach wěriwych a swojich duchownych bratrow so zwjesela. Biskopski ordinariat bě knjeza tachantskoho kapitulara Krječmara pósłał, zo by jubilara we mjenje duchowneje wyšnosće postrowił a swoje najnutrniše zbožopřeća wuprajił. Klóštrski konvent bě swoje přeća do rjaneje basnje zdrasćił, kotraž so přečita. Wušiknej rucy běštej jako wobłuk wumělsku adresu zhotowiłoj. W dalšim sławješe wyšši wučeŕ Słodeńk jubilara w serbskej rěči jako přikładomnoho měšnika, spisowaćela a sćedriwoho wótčinca. Wuži přileżnosć, też jomu zbožo přeć k nowomu zastojnstwu klóštrskoho propsta. Rěčnik dźakowaše so w mjenje hosći za wuhotowanu hosćinu. Knježna Hana Hajnec z Budyšina wědźeše mnoho z młodych lět jubilara nam powědać a to w rjanej zwjazanej rěči. Hudźbny direktor Pischel z Budyšina, kiž bě z jubilarom prěnje lěta puć do wyššeje zdźěłanosće nastupił, rysowaše wšelake doby z joho žiwjenja. Wjacore němske a serbske sławy so jubilarej hišće wunjesechu, też serbske kěrluše a narodne spěwy žołmjachu so drje k prěnjomu razej w tutej žurli. Wjesołosć a radosć knježeše mjez přitomnymi nad swjedźenjom, kotryž bě Knjez we swojej miłosći spožčił. Wšitcy čujachu so zwjazani z česćenym jubilarom w dźakownosći napřeću Bohu, kiž bě tutón dźeń zmóžnił.

Hłuboko hnuty dźakowaše so jubilar za wšitke tute wopokazane lubosće, kotrež su so jomu na dnju a hižo prjedy we słowje a pismje stałe, za mnohe rjane dary a wšitke znamjenja zaňčměća, a wupraji też swój dźak hnadnej knjeni za přewostajenjo rumnosćow, na čož so jej třikróćna sława wunjese.

Na prjozy do pjatoho lětdźesatka swojoho měšnistwa je so jubilarej hišće nowa starosć, mjenujcy zastojnstwo propsta klóštra Marijineje Hwězdy napołožiła, a z posłušnosće napřeću swojim předstajenym je też tutu čežu na so wzał, njedźiwajo na swoju ćělnu strowosć, kiž bě w posledních lětach khětro poćerpiła. Njech Knjez nad žiwjenjom a smjerću jomu spožči nowych mocow, zo mohł dale we joho winicy spomožnje skutkować, też za znutŕkowne a zwonkowne zbožo klóštra, hdyž bu na tute zamołwite městno powołany. Widźomnje je joho Bóh Wjeŕšny žohnował w joho měšniskim dźěle, tola też při joho dalšich prócowanjach. Hakle před tydźenjom přinjese „Posoł“ tajki wućah jubilarowoho nabožnoho a narodnoho dźěła. Mamy jenož te přeću: Bóh Knjez daj jomu dalšeje ćělneje a duchowneje strowoty, zo mohł hišće dołhe lěta jomu napołożene nadawki w cyrkwi, w klóštrskim zarjadnistwje a swojim ludźe dopjelnić.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. „Jednota“, towaŕstwo katolskich Serbow Budyšskeje wosady, wotmě zańdźenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu w Kolpingowym domje. Wopyt běše dobry. Městopředsyda knj. kapłan Cyž nawjedowaše zhromadźiznu a powita wšitkich nanajwutrobnišo. Po wuspěwanju kěrluša pokaza na hłownu zhromadźiznu najwjetšoho serbskoho katolskoko towaŕstwa swjateju Cyrilla a Methoda njedźelu 19. julija we Wotrowje. Dale wułoži nam zmysł „křižnoho zwjazka“ a što sebi tutón wot swojich sobustawow žada. Pokaza, zo so runje w katolskich krajinach najwjacy alkoholowych twornjow namaka. Potom poréča hišće wo towaŕstwowych należnosćach a žiwjenju a pokaza na winowatosć wopytowanja našich zhromadźiznow. Nětko wuspěwachmy kěrluš „Spěwaj wšědnje“. Na to poskići nam knjez kapłan Cyž zajimawy přednošk z Mišnjanskeje diecezy a spomni na serbskich biskopow, wosebje na swj. Bena, kotryž běše drje rodźeny Němc, ale běše serbsku rěč nawuknył. Rěčnik rozłoži nam nadobnje porjad biskopstwa z tamnych časow, kotrež běše dźělene do třoch stacijow. Tajka stacija běše

w našej wokolnosći Hodźij, z kotrejež je swjaty Beno po Serbach khodźił a křesćanstwo prědował. Skónčnje wopisa nam přednošowař hišće žiwjenjoběh swj. Bena, pokaza na tamnu hórku w Hodźiju, hdźež je bydlenjo joho maćerje stało. Přednošk bu z wosebitym zajimom sćěhowany. Po krótkej přestawcy zaspěwachmy sebi někotre žnjeńske spěwy. Na to jimaše so městopředsyda hišće raz słowa a pokaza na lětušu zběrku za „Caritas“, kotraž běše tež lětsa wunošna. Dale wobroći so na wopytowarjow našoho hnadnoho městna Różanta, nic zo bychu sebi z awtom abo kolesom tam dojěli, ale zo by so z kóždeje swójby znajmjeńša jedyn při prócesijónje wobdźělił. Wokoło 1/2 11 hodźin skónči so zhromadźizna.

Z Różanta. Wutoru 12. julija bě sebi wysokodostojny knj. P. Romuald na administraturu do Różanta přeprosył swojich serbskich duchownych sobubratrow, zo bychu při swjedźeńskim wobjedźe a zhromadnej zabawje sobu so wjeselili z nim, kotryž je z Božej pomocu mohł dźeń swojoho 40lětnoho měšnistwa woswjećić. W mjenje hosći, kotrychž běše so 18 zešło, wupraji knj. tachantski kapitular Jurij Hejduška jubilarej najwutrobniše zbožopřeća k joho 40lětnomu měšniskomu jubilejej, kaž też k nowomu zastojnstwu propsta klóštra Marijineje Hwězdy, kotrež je po woli swojich předstajenych hišće we swojich wysokich lětach přewzał. Za wobjedom bu jubilar překwapjeny z wopytom šulskich dźěći Różeńčanskeje šule, kotrež běchu ze swojim wučerjom, knj. kantorom Rječku, přikhwatałe, zo bychu knjeza jubilara z někotrymi spěwami a zbožopřejacymi hrónčkami zwjeseliłe. Z jasnej šiju a wjesołej wutrobu zanošowachu wone swoje spěwy k počesćenju swojoho dotalnoho nabožnoho wučerja a duchownoho pastyrja. Spěwachu: Zdychnjeńčko „Wzmi mje, Knježe, pod křidła“ (Fiedler—Krawc), pokěrlušk k česći swj. Marije-Różeńčanskeje „Wójnske lěhwo wopušćichu Frankojo we Wotrowje“, wot knj. P. Romualda zbasnjeny, po hłosu wot J. Winarja. Jako skónčny spěw „Hdźež so módrja, zelenja“. Mjez spěwami přednjese šuleŕ Beno Wowčeŕk, syn z krejnoho přećelstwa knjeza jubilara, přihódnu baseń, dale šuleŕka Hańžka Domaškec, w pyšnej serbskej drasće, wuzběhujo žadny swjedźeń jubilara a joho zasłužby wo Różeńčanskej swjatnicy. (Wobej wopomnjeńskej basni je knjez wučeŕ Nawka rjenje zbasnił.) W mjenje wšěch Różeńčanskich šulskich dźěći wupraji zbožopřeća Monika Žurec a přepoda jubilarej mały dar lubosće. A kajke wjeselo mjez spěwarjemi, hdyž ze dźaknych słowow jubilara słyšachu, zo smědźa za to přichodnu njedźelu po nyšporje „na kofej“ přińć! Po wobjedźe zhromadźichu so hosćo w cyrkwi, zo bychu w zhromadnej pobožnosći počesćili mać Božu Różeńčansku. Wječor zanjese spěwne towařstwo „Lilija“ pod wjednistwom knj. wučerja Rječki w samsnym domje zastaničko. Zaklinča wulkotny, swjatočny spěw: „Luba duša, pokoj z tobu!“ wot J. Nowaka a Bj. Krawca. Předsyda towařstwa, k. Jakub Brojeŕ, tołmačeše wysokodostojnomu jubilarej zbožopřeća spěwarjow a wupraji swoje wjeselo na tym, z kak wulkim zajimom je jubilar stajnje sćěhował serbski spěw a duchowne wukubłanjo serbskoho luda docyła. Hłuboko hnuty so wosławjenc podźakowa. Sćěhowašej hišće „Domčk mój luby“ a dwojohłósne „Zerja so šerja“. Ze zhromadnym spěwom „Hdźe statok mój“ wuklinča khwalobne a dźakapołne počesćenjo. Njech so wšitke zbožopřeća, kiž su so knjezej jubilarej stałe, dopjelnja! Bóh luby Knjez pak chcył jomu spožčić mnohe lěta čiłoty a strowoty, zo by hišće prawje dołho skutkował mjez swojim ludom!

Z Nowoslic. Pjatk 18. julija swjećeše w połnej čiłosći a strowosći naš wjesnjan bur Mikławš Wrobl ze swojej mandźelskej Hanu rodź. Šewcec z Noweje Wjeski swój sleborny kwas. Wón narodźi so 5. jan. 1871 we Wotrowje a wona 18. měrca 1875. Na swjedźeńskim dnju rano daštaj w farskej cyrkwi dźaknu Božu mšu swjećić, na kotrejž so też wobdźělištaj. Z dźěćimi Bóh luby Knjez jeju mandźelswo žohnował njeje. Za to pak kóždy, kiž k nimaj do domu přińdźe, lubosćiwe přiwzaćo a hospodowanjo namaka. Za khudych mataj stajnje wotewrjenu ruku. Bóh žohnuj a zdźerž jeju mnohe lěta!

30. meje swjećeštaj kubleŕ Mikławš Bjeńš a joho mandźelska Wórša rodź. Serbinec (Jurasec) swój sleborny kwas. Jeju mandźelstwo je Bóh tón Knjez ze štyrimi dźěćimi žohnował, wot kotrychž jimaj 6lětny hólčk, Jurij, zemrě. Też jimaj wjele zboža a Božoho žohnowanja do dalšoho přichoda! — Tak su lětsa w našej wjescy tři mandźelske kwasy w sleborne pyše so swjećiłe. Wšě tute swójby čitaja pilnje „Kat. Posoł“. Też towařstwo swj. Cyrilla a Methoda wupraja mandźelskim jubilaram wutrobne zbožopřeća!

Z Konjec. Wobsedźeŕ tudomnoho młyna, knjez Jurij Čornak, prócuje so přecy wo wobstaranjo dźěła. Hakle před dwěmaj lětomaj natwari nowu składownju za hnojidła, loni nowu awtowu kólnju; rěčnej brjohaj při młynje buštej z kamjenjemi wusadźanej a dno betonowane. Lětsa twarja so nowe hródźe, kotrež buchu zańdźenu sobotu zběhane. Twarski knjez, twarski mištr ze swojimi dźěłaćerjemi a wšitcy přistajeni Čornakec firmy zestupachu so na nowo-

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Pokročowanjo.)

XXIII.

Poslednja wjesoła podawizna.

W rjanym naléću, hdyž so Boža stwórba wša zelenješe, pisanješe a kćěješe, poda so hrabja ze swojej mandźelskej a dźowku Amaliju z wozom do Dubina; też Marja dyrbješe sobu. Sedźeše we wozu, kaž přecy, mjez hrabinku a Amaliju. Hdyž so wóz wječor k Dubinej bližeše a Marja cyrkej, hród a swój ródny dom a cyłu jej derje znatu wokolinu z daloka w błyšću so khowacoho słónca widźeše, bu tak hnuta we wutrobje, zo njezamóh so sylzow zdźeržeć.

„Hdyž tehdy Dubin wopušćich“, praješe, „sebi nihdy njemyslach, zo tu jónu wjesele a z tajkej česću zasy přińdu. Tehdy płakach ze zrudobu a z bolosću, nětko pak z wjesołosću a radosću. Ach, kak miłosćiwy tola naš luby Wótc w njebjesach je, kak za kóždoho z nas so stara a wšitko k našomu lěpšomu wjedźe!“

Hdyž k hrodowym wrotam dojědźechu, čakachu tam hižo służowni, zo bychu knježstwo powitali. Też Marja bu přećelnje witana, a wšitcy so nad jeje přikhadom wjeselachu, wosebje tohodla, dokelž bě so jeje njewinosć wupokazała. Stary sudnik pak wza ju za ruku, prošeše ju přede wšěmi přitomnymi wo wodaćo, dźakowaše so hrabi a hrabincy za nadobne zarunanjo jej načinjeneje njeprawdy a přispomni, zo budźe też wón, kotrohož najwjetša wina trjechi, so ze wšěmi mocami prócować, swoju winu na Mariji zarunać.

Nazajtra rano stany Marja zahe. Krasne mejske ranjo, kotrež so jej tu na wsy tak rjenje přez wokno směješe, bě ju zahe wubudźiło. Wona so spěšnje zwobleka a njemóžeše dočakać, zo by swój luby ródny domčk a swoju zahrodku wopytała. Ducy po puću zetka wjele wjesołych mjezwočow; někotryžkuli z młodych ludźi, kotromuž bě w dźěćacych dnjach kwětki dariła, bě tak wotrostł, zo so Marja dźiwaše. Při zahrodcynych dućkach přińdźeštaj jej stary bur a burowka napřeco, kotrajž běštaj ju a jeje nana na Jědlowcu tak přećelnje přiwzałoj a zastaraloj. Wjesele ju postrowištaj a powědaštaj, kak rjenje a měrnje tu nětko bydlitaj a zo so tu na njeju nichtón njehórši.

„Tehdy, hdyž běšće wy bjez hospody“, bur ze sylzojtymaj wočomaj rěčeše, „přiwzachmoj was pod naju třěchu, a nětko, hdyž naju wuhnachu z naju bydlenja, dašće wy namaj na naju stare dny tutón krasny přebytk.“

„Haj“, přida burowka, „přećelni a pomocni dyrbimy być napřeco swojim sobućłowjekam; přetož njewěmy ženje, hdy jich pomoc potrjebamy.“

„Ně“, měnješe bur, „na to pak mój tehdy njemyslachmoj a z tajkeje winy njejednachmoj, hdyž waju přiwzachmoj,

Hłowna zhromadźizna towarstwa ss. Cyrilla a Methoda budźe jutře njedźelu 19. julija we Wotrowje.

twarje a wuspěwachu „Tebje my Boha khwalimy“ a kěrluš k česći maćerje Božeje. Knjez twarski mištr J. Kórjeńk z Worklec poréča krótke słowa a přeješe zbožo a Bože žohnowanjo w nowym twarje kaž tež cyłomu Čornakec domej. Po tym zanjese třikróćnu sławu na němskoho wjednika, kotrohož khorhoj so na nowotwarje zmahuje. Na to přeprosy twarski knjez wšitkich k hosćinje. Běše so za jědź a napoj derje postarał a tak knježeše wjesołe žiwjenjo hač do sameje nocy. Tež knjez wokrj. wjednik Zitzmann počesći jich ze swojim wopytom. Čornakec wobkhod je nowočasnje zarjadowany a móže wšě potrěbnosće za hospodarstwo derje a spěšnje spokojić.

Z Łazka. Sobotu 25. julija, na swj. Jakuba, změjetaj Jakub Wjeńka a joho mandźelska Marja rodź. Rachelic z Łazka swój 25lětny mandźelski jubilej. Jubilar hižo dołhe lěta zastojnstwo wjesnjanosty zastawa. Přejemy, zo byštaj so dale tak dobreje strowoty kaž hač dotal zwjeselić mohłoj, zo by knjez Wjeńka, kiž z Różanta wukhadźa a 31. okt. swoje 54. narodniny swjeći, hišće dołhe lěta k našej powšitkownej spokojnosći mohł z našim wjesnjanostu być! „Kat. Posoł“ přeje swojomu swěrnomu čitarjej tohorunja wjele zboža a Božoho žohnowanja!

Bazilika swj. Pawoła w Romje.

(Skónčenjo.)

Cyrkej swjatoho japoštoła Pawoła słuša do štyrjoch najwjetšich a najsławnišich bamžowskich bazilikow. Tohodla namakaš tam tež marmorny bamžowski trón. Wołtař nad rowom swjatoho je tohorunja bamžowski. To réka, na nim smě jenož Swjaty Wótc sam a něšto razow wob lěto abt tamnišoho benediktinskoho klóštra swjaty wopor swjećić, nic pak kóždy jednory měšnik. Za tutoho je na druhej stronje rowa, kiž leži niže cyrkwje, wosebity wołtař připrawjeny. Tu přikhadźeju kóžde lěto mnozy nowoměšnicy, kotřiž w Romje swoje bohosłowske studije dokonjeja, zo bychu tu na tak sławnym a swjatym městnje Bohu Knjezej primicny wopor Nowoho Zakonja přinjesli. Na swjedźenju Wšěch Swjatych lěta 1932 swjećachu tu štyrjo nowoměšnicy z němskoho bohosłowskoho wustawa w Romje (Germanika) swoju primicu, mjez nimi tež jedyn ze serbskich duchownych. Za tule wurjadnu wulku hnadu so wón dźensa hišće Bohu Knjezej dźakuje.

Hdyž z tutoho swjatoho městna pohladuješ dowysokosće, widźiš horjeka krasne mosaikowe pisane wobrazy. Wone so mjenuja mosaiki, dokelž su wšitke hromadu zestajane z małych kamuškow. Wyše bamžowskoho tróna a wołtarnoho naměstna (apsis) so namakaja tajke mosaiki, kiž je bamž Honorius III. (1216—1227) tu připrawić dał. Pozdźišo so wone wobnowichu. — Srjedźa trónuje Zbóžnik, z prawicu žohnujo, w lěwicy dźeržo knihu žiwjenja, jomu k stronje na prawicy swjataj Pawoł a Lukaš, na lěwicy swjataj Pětr a Handrij. Spody stoja druzy japoštołojo mjez palmami. — Na wulkich marmornych taflach su mjena napisane wšěch cyrkwinskich wjerchow, kotřiž 10. decembra 1854 so na swjatočnym poswjećenju noweje baziliki wobdźělichu.

Wyše hłownoho wołtarja nad rowom wjelbuja so mócne wićežne wrota tohorunja pyšene z krasnymi mosaikami. Wone na spodźiwne wašnjo při wulkim wohenju lěta 1823 stojo wostachu, a wšě rjane wobrazy so wukhowachu. Wrota stoja na mócnymaj stołpomaj z granita. Wobrazy pokazuja dobyćo Khrystusowe, kaž je wopisuje swjaty Jan we swojej knizy Zjewjenja. Srjedźa widźiš zasy Khrystusa, kiž swoju prawicu pozběhuje k žohnowanju, z lěwicu pak dźerži kij. Wyše njoho jewja so zymbole štyrjoch swjatych sćenikow: človjek, law, byk a worjoł. Wšitcy wobswědčeja joho bójstwo. Wot wobeju stronow bliža so 24 starši w rukach swoje krony dźeržo a so pokłonjejo. Jandźelaj hołdujetaj swojomu Knjezej. Deleka na wrotach namakaš na jenej stronje wobraz swjatoho Pětra a wyše njoho napismo: „Po Božej přikazni sta so ty ze skału, z durnikom Božoho kralestwa, z debu njebjes.“ — Na tamnej stronje stoji swjaty Pawoł a napismo: „Hačrunjež Pawoł sudobja Boże přesćěhaše, bu wón sam ze sudobjom wuzwolenja k lěpšomu pohanow a ludow.“ — Napismo nad wrotami počahuje so na cyły twar cyrkwje: „Teodosius započa a Honorius dokónči tutu awlu, kotraž je poswjećena přez powostanki Pawoła, wučerja swěta.“

---

ale dopjelnichmoj Božu přikaznju: Budźće miłosćiwi, a wy miłosć dóstanjeće!“

Marja dźěše nětko do khěže, do jstwy, na město, hdźež bě jeje nan sydał, a spominaše na rjane a zrudne časy. Potom zasy khodźeše po zahrodźe. Kóždy štom, wot jeje nana junu sadźeny, powita wona kaž staroho přećela; wosebje dołho wobdźiwaše mału jabłučinu, kotraž runje w najrjeńšim kćěwje stoješe. „Ach“, dźeše Marja, „kak krótki je človjeski přebytk tu na zemi! Wón dźe z tuteje zemje, a štomy a kefki joho přeživja.“

Też do khłódnicy so posydny, w kotrejž bě ze swojim nanom někotru rjanu hodźinku přeživiła. Jej bě, jako by nana po zahrodźe, kotruž bě wón w poće swojoho wobliča wobdźěłał, khodźić widźała. A horcu sylzu wupłaka, hdyž na njoho spominaše; sylzu wjesołosće a dźaka, hdyž tola kruće so nadźiješe, zo nan we krasnišej zahrodźe žněje to, štož je tudy wusywał. —

Kóžde naléćo přińdźe Marja na někotre njedźele do Dubina. Wšitcy ju kaž też Amaliju jara česćachu a lubowachu. Marja bě pobožna ale tola přecy wjesoła. Jenoho ranja sedźeše z Amaliju při blidźe a wobej měješej nuzne, zo byštej suknju, kotruž běštej započałoj šić, dočiniłoj. Nadobo zastupi sudnik w njedźelskej drasće do jstwy, hačrunje bě wšědny dźeń. Amalija a Marja překwapjenej na so hladaštej. Sudnik pokłoni so najprjedy před Amaliju a rjekny, zo ma knježnje Mariji něšto jara važne zdźělić. A nětko dźeše k Mariji:

„Mój syn Bjedrich, kotryž z hnadnej dowolnosću excellency knjeza hrabje mje w zastojnstwje podpjera a jónu zawěsće mój naslědnik budźe, je mi wčera tole dowěrił: Wón začuwa za was, Marja, wašeje ponižneje wutroby a dobrych počinkow dla wulku přikhilnosć, a by zbožowny był, mohł-li was za mandźelsku dóstać. Jako posłušny syn njechaše wam swoju přikhilnosć prjedy zdźělić, dóniž nima nanowu dowolnosć. Tutu dowolnosć sym jomu wjesele a z wutroby rady dał, a też braščenjo za swojoho luboho syna sym hnydom přewzał. Tohodla sym tu přišoł, zo bych za swojoho syna wo wašu ruku prosył. Tutón zwjazk“, dźeše wón ze sylzu we wóčku dale, „by mi jara luby był, dokelž mohł wam traš z tym načinjenu křiwdu někak zarunać. Mój syn so nadźija, zo wy, knježna Marja, přećiwo njomu ničo njezmějeće, też nic tohodla, zo joho nan was zmylnje wopak sudźeše; haj, wón so nadźija, zo jomu joho přećo dopjelniće, jeli maće k njomu kusk přikhilnosće.“

Sudnik přesta rěčeć a čakaše na Marijinu wotmołwu.

Marja bě tak překwapjena, zo njewědźeše hnydom, što wotmołwić. Sudnikowy syn bě rjany, přistojny młody człowjek. Swoje studije na wysokich šulach bě khwalobnje dokónčił; też we swojim nětčišim zastojnstwje so wuznamjenješe; joho zadźerženjo bě dobre a bjezporočne; měješe

Knjezej jubilarej P. Romualdej

k wopomnjeću joho štyrcećilětnoho měšnistwa.

Žadny swjedźeń, žadny jara
Wšitcy dźensa swjećimy.
K česći knjeza jubilara
Spěwamy a rěčimy.

Štyrceći lět hižo dźěła
W Knjezowej wón winicy.
Z joho dźěłom je so zhrěła
Mnoha duša Łužicy.

W Różeńće je swěru hajił
Službu Božej maćeri.
Pomnik krasny je sej stajił
Z wobnowjenjom swjatnicy.

Z pjerom, słowom, skutkom rjenje
Z wuspěchom knjez skutkuje.
Njezabudźemy jomu ženje,
Kak nas horco lubuje!

Boža miłosć a mać Boža
Za wšu lubosć mytuj Was.
Khodźće po pućikach zboža
Hišće strowy dołhi čas!

M. Nawka.

To je potajkim tón kamjentny pomnik, kiž je katolski swět natwarił wulkomu a sławnomu japoštołej ludow. Kaž tale cyrkej zwonka drje je jednora njenahladna, tak wulkotna je jeje nutřkowna pycha a krasnosć. Tajke dźěn běše też žiwjenjo swjatoho Pawoła, wonka połne dźěła a prócy, přesćěhanja a hanjenja, ćerpjenja a wojowanja. Tola kak wulki a bohaty běše wobsah tutoho žiwjenja! We swjatym Pawole bydleše wutroba tak połna lubosće ke Knjezej a mištrej, k wšitkim bratram a sotram we Khrystusu, zo wón njeměješe a njeznaješe měra, prjedy hač njeběše wón wšitkich dobył za swjatu cyrkej, za kralestwo Bože tu na zemi. W joho žiwjenju tak prawje widźimy, što zamóže hnada Boža we človjeku, kiž z njej sobuskutkuje. Wón ponižnje wo sebi wuzna „přez hnadu Božu sym, štož sym", mjenujcy křesćan, japoštoł a martraŕ. Swjaty Pawoł też derje wědźeše, zo křesćan być rěka: wojowaŕ być. Hdyž so kónc joho wulkoho žiwjenja bliżeše, je wón tule mysličku tak rjec na swój pomnik napisał. Swojomu swěrnomu wučownikej a přećelej biskopej Timotejej wón piše: „Hižo budu woprowany, a čas mojoho rozwjazanja nastawa. Dobre wojowanjo sym wojował, běh sym dokonjał, swěru sym wobkhował. Naposledy je mi přihotowana króna sprawnosće, kotruž mi poda Knjez na tamnym dnju, sprawny sudnik, nic pak jenož mi ale też tym, kotříž joho přikhad lubuja." A što swjaty Pawoł dźensa nam přiwoła? Tosamsne, štož je wón jónu na křesćansku wosadu w Korinće napisał: „Prošu was tohodla, budźće moji sćěhowarjo, jako sym też ja Khrystusowy." Ih.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Profesor Silva je rjany wobraz swjatoho kardinala Fishera zhotowił. Na nim stoji swjaty a škita prawu wěru. Kłobuk kardinala leži k joho nohomaj, dokelž dźěn so jón ženje njeje směł stajić. Hdyž dósta dostojnosć kardinala, běše wón hižo w jastwje. Na wobrazu staj hišće dwaj druhej symbolej, kotrejž prajatej, čohodla je Fisher dyrbjał martraŕskeje smjerće wumrěć. Mjenujcy, dokelž je zakitował swjaty sakrament mandźelstwa a bamžowski primat. Tutón wobraz dósta Swjaty Wótc jako dar a k tomu dokładnu biografiju (žiwjenjoběh) noweju jendźelskeju swjateju.

---

też dobroćiwu wutrobu a bě rjaneje postawy. Z Marju bě wón w hrodowskej zahrodźe, hdźež so wona z knježstwom často překhodźowaše, druhdy popowědał a to přecy tak přećelniwje, zo bě wona joho přikhilnosć začuła. Z wěstym spodobanjom wšak bě wona na njoho też hladała, tola we swojej ponižnosći so njebě ženje z dalšimi myslemi wo možnosći ženitwy zaběrała. Nawopak, pytaše tajku přikhilnosć zasy podusyć, dokelž njechaše někajki njeměr we swojej wutrobje měć. Zdalowaše so tohodla też dalšich skhadźowanjow z Bjedrichom.

Marja njemóžeše so hnydom rozsudźić. So začerwjenjo wotmołwi sudnikej z knježniskej bojazliwosću, zo chce wotmołwu na tak njenadźite prašenjo sebi trochu rozmyslić a najprjedy z hrabju a hrabinku wo tym poréčeć, kotrajž tola jeju staršeju zastupujetaj.

To sudnikej hižo dosahaše; wón so wjesele wotsali a njedwělowaše na tym, zo budźe zwjazk hrabi a hrabincy witany. Hnydom dźěše ze swojej należnosću k nimaj.

Hrabja jomu wotmołwi: „Wjesołu powěsć sće namaj přinjesł, luby sudniko! Ja a moja mandźelska hižo husćišo wo tym rěčachmoj, kak rjenje byštaj Bjedrich a Marja hromadu so hodźałoj. Mój njechachmoj, zo by štó wo tym zhonił a zo njemohło rěkać, zo bu žeńtwa přez naju nanuzowana. Čim lubšo pak je namaj nětko, zo naju přeco bjez naju přiréčowanja so dopjelni."

Hrabinka přispomni: „Přeju jimaj a wam wutrobnje zbožo, knjez sudniko! Wy dóstanjeće w Mariji najlěpšu přichodnu dźowku a waš syn najlěpšu mandźelsku. Marja je zahe wukła ćerpjeć, a to je dobre wukubłanjo. Marja je z wutroby ponižna. Wona njebu zapleńčena, je měrna a dobroćiwa a z wutroby pobožna. Hižo wot dźěćacych dnjow je dźěłać zwučena, a dokelž hižo dom a dwór sama wobdźěłaše, so na wšo derje wustoji. Też we wobkhadźe z nahladnymi ludźimi je nazhonita; je to we wulkoměšće derje nawukła. Njewinosć a rjanosć stej we njej zjednoćenej. Wšitko, štož dobra mandźelska potrjeba, je sebi Marja přiswojiła. Waš syn budźe z Marju zbožowny!"

A hrabinka poča nětko też hižo wobhladniwje wo kwasu rěčeć. „Chcu rad pomhać kwasnu hosćinu prawje dostojnje a swjatočnje přihotować. Wobjed dyrbi tudy we hrodźe być a za njewjesćinske wuhotowanjo so też postaram. Ha widźiće", hrabinka wjesele přistaji, „nětk może Marja tónle pjeršćeń hišće jako wěrowanski nosyć. Štó bě so toho nadźał!"

Dale też wučinichu, z dowolnosću Dubinskoho fararja Wólšinjanskoho fararja prosyć, zo by Marijiny mandźelski zwjazk požohnował.

„To budźe wosebite, njewočakowane wjeselo za njewjestu, a też knjez faraŕ, kotryž je Marijine wulke njezbožo tak swěru sobuzačuwał, budźe so wjeselić, nětko móc być ze swědkom jeje zboža." (Přichodnje skónčenjo.)

Jedyn šwicski duchowny, z mjenom Huber, je hakle loni dwě knizy wudał, kotrejž wo nabožnych prašenjach jednatej. Kongregacija Swjatoho Officija je knizy na index zakazanych knihi stajiła, dokelž je tamny měšnik w knihomaj wšelake wopačne wučby zastupował.

Jena bohata zemjanska swójba je bamžej jako dar žadnu zběrku přepodała Jedna so wo starožitnosće z etruskiskoho časa. Za tute wěcy připrawi so wosebita zala etruskiskoho muzeja we Vatikanje.

Němska. Mnichowski kardinal Faulhaber dźakuje so w cyrkwinskej nowinje wšěm, kotřiž su so při procesijónje na Bože Ćěło wobdźělili. Běše jich zasy wjele tysacow. Dale dźakuje so tym, kotřiž su swoje domy rjenje wupyšili a skónčnje też wšěm, kotřiž njejsu w procesijónje sobu šli, ale su při dróhach stali a so modlili, když Najswjećiše nimo ćehnješe. Wosebje tale pobožnosć je so też druhowěriwym a předewšěm hosćom z druhich krajow jara lubiła.

W Berlinje wotmě so lětsa, kaž běše to do wójny wašnjo, na Bože Ćěło wosebity wojeński procesijón. Berlinske garnizóny běchu wšěch katolskich wojakow na pobožnosće póslałe. Wojeńska cyrkej běše połna. Też katolske sobustawy Berlinskeje policije mějachu tohorunja wosebite kemše w cyrkwi swjatoho Bonifacija.

Diecejzy w Němskej njejsu wšě jenak wulke, wosebje pak nic po ličbje wěriwych. Aachenska diecejza ma 1197453 dušow, Augsburgska 958218, Bambergska 514933, Berlinska 583601, Wrótsławska 2050435, Eichstädtska 208802, Ermlandska 359059, Freiburgska 1408532, Hildesheimska 221970, Kölnjanska 2423256, Limburgska 533050, Mohučska 439048, Mišnjanska 206000, Mnichowska 1360351, Münsterska 1770479, Osnabrükska 443375, Paderbornska 1654781, Passawska 388289, Regensburgska 944043, Rottenburgska 850413, Speyerska 498721, Würcburgska 633783 a prelatura Scheidemühl 136674.

Před krótkim dósta w klóštrje w Hünefeldźe 18 theologow měšnisku swjećiznu. Woni pokhadźeja wšitcy z wjeledźětnych swójbow. Münsterski biskop hrabja Galen pokhadźa sam ze swójby z 13 dźěćimi. Hdyž před krótkim w jenym městačku prědowaše, předstaji jomu farař žonu, kotraž běše mać 21 dźěći, kotrež su wšitke žiwe. Farař při tym praji, zo njemóže biskopej wšě maćerje předstajić, kotrež maja wjacy hač 8 dźěći, to njeby farski dom dosahał. Tohodla předstaji jomu tutu jenu mać jako zastupjerku wšěch druhich. Haj, tak je hišće w dobrych katolskich krajinach.

Kaž smy pisali, wumrě před něšto njedźelemi najstarši katolski biskop Němskeje. Běše to biskop z Ow w Passawje. Hdyž joho k rowej wjezechu, dźěchu w ćahu też wšitcy evangelscy duchowni tutoho města. Žarowanski ćah ćehnješe też nimo evangelskeje cyrkwje. Tu zazwonichu jeje zwony a hłowne wrota běchu šěroko wotewrjene a na wołtarju swěćachu so wšě swěčki. Z wěže zmahowaše so žarowanska khorhoj. Trierska katolska cyrkwinska nowina praja k tomu, zo evangelscy z tym njejsu jenož zemrětoho biskopa česćili, ale też sebje samoho, hdyž tola pokazachu, kak jich křesćanska wěra z jich katolskimi sobubratrami zwjazuje.

Wjednistwo hibanja němskeje wěry je postajiło, zo maja w času olympiskich hrow wšě wabjenja za tute hibanjo wuwostać. Za to ma so zjednoćeństwo nutřkownje skrućeć, a mnozy podwjednicy maja so we swojich nadawkach lěpje rozwučeć. Dale maja so přihoty stać za wulke wabjenjo po stroninym zjězdźe.

Pólska. Před krótkim zeńdźe so konferenca pólskich biskopow. Biskopja wuprajichu dotalnomu bamžowskomu nuncijej, kotryž je nětko Pólsku wopušćił, dźak. Potom zaběrachu so ze šulskimi prašenjemi. Žadaše so, zo bychu so hišće trěbne šule bórzy natwariłe. Dale jednaše so wo wšelakich wobćežnosćach. Tak dóstachu na přikład přećiwo postajenjam konkordata šulscy dohladowarjo dowolnosć, zo smědźa samo rozsudźić, hač je tón abo druhi khmany, nabožinu wudźěleć, potajkim je jim přewostajene, hač chcedźa wosadnym duchownym dać nabožnu wučbu wudźěleć. Dale žadaja sebi wot wučerjow nabožiny, też duchownych, wšelake pruhowanja.

Wjerch Luboměrski běše rada w pólskim ministeriju za nutřkowne należnosće. Je nětkle 31 lět stary a je so rozsudźił, swoje zastojnstwo wopušćić a do rjadu jezuitow zastupić. Wjerch Luboměrski pokhadźa ze sławneje zemjanskeje swójby.

Českosłowakska. Bamžowska nowina pisa, zo so měšniske powołanja w Českej množa. W poslednim semestrje studowaše w 13 měšniskich seminarach 2256 bohosłowcow, to je 162 wjacy hač loni. K tomu přińdu hišće mnozy studowacy, kotřiž přisłušeja někajkomu rjadej, a kotrychž je rjad do wukraja na studije póslał. Su to 85 Jezuitow, 55 Salezianow, 51 Kapucinow, 49 Redemptoristow, 38 Franciskanow a 33 Dominikanow.

Do wójny běše w krajach, kotrež dźensa do českoho stata słušeja, wjele Jezuitow. To pak bu po wójnje hinak. Jich ličba so pomjeńši. Tola w poslednich lětach je zasy postupowała. Jezuića w Českej wěnuja so wosebje k wotměwanju ludowych misijónow a wudawaja wšelake časopisy, kotrež maja poměrnje wulki wliw. Němski zwjazk katolskeje młodźiny w Českosłowakskej ma nětkle wokoło 10000 sobustawow. Před krótkim mějachu wjednicy zwjazka w Freiwaldawje rozwučowanjo.

Italska. Dokelž běchu biskopja poručili, wotměchu so we wšelakich italskich wsach nabožne tydźenje za muži. Mějachu jara wulki wuspěch. Prědarjo rěčachu mužam wosebje wo tym, kak móžeja swoje žiwjenjo woprawdźe cyle na bójske złožić. Snadź sebi tutón abo tamny muž mysli, zo móžeja to jenož tajcy činić, kotřiž maja wjele khwile a so njetrjebaja wo ničo druhe starać. Tući móžeja přecy w cyrkwi sydać. Ale tomu tak njeje. Stajnje w cyrkwi sydanjo njewučinja hišće wšo. Tak někotry, kotryž je swoje swětne należnosće a nadawki cyle wubjernje wukonjał a w rjedźe měł a kotryž je też před swětom jako cyły muž płaćił, běše tola nutřkownje cyle na Boha złożeny a běše pobožny človjek, druhdy samo bjez toho, zo to druzy přewjele zhonichu.

Rektor university Najswjećišeje Wutroby Jězusoweje w Milanje Gemelli prosy wo dary za Swjate Pisma, kotrež maja so potom wojakam darić. Rektor praji, zo je sam widźał, kak jara su so wojacy, hdyž běchu junu Swjate Pismo čitać počeli, za nje zahorili. Wězo dyrbja najprjedy wojeńscy duchowni wojakow w čitanju rozwučić, zo bychu też wšo prawje zrozemili.

W Italskej su połni khwalby za měšnikow, kotřiž běchu sobu w abessinskej wójnje. Su tam zmužiće mjez wojakami skutkowali też na strašnych městnach. Jedyn duchowny je tam padnył.

Dokelž sebi italske knježeństwo katolske šule waži, je wone w poslednim času wšelakim cyrkwinskim šulam samsne prawa spožčiło, kaž statne šule maja.

W prjedawšich lětstotkach je skoro katolska cyrkej sama była, kotraž je so z wědomosćemi zaběrała. Wosebje w klóštrach běše wučenosć z domom. To je woprawdźe tak było, a byrnjež mnozy bóle w nowinach a časopisach hinak wučili. Swětne stawy so prjedy scyła jara mało abo scyła wo wědomosće njestarachu. Tak njeje dźiwa, zo so wšelake wunamakanja w klóštrach abo farskich domach stachu. To bychmy tu cyłu lisćinu napisać móhli. Zo klóštry też dźensa hišće wědomosće a wumělstwo haja, klóštr dopokazuje Grottaferrata pola Roma. Tam su mjemjenujcy mniša wunamakali cyle nowy system za zdźerženjo a wobnowjenjo starych rukopisow. Za to wuživaja wjele nowočasnych wědomostnych aparatow.

Hollandska. W tutym kraju wobstoji nowe politiske hibanjo, kotrež so mjenuje po joho wjedniku Mussert-hibanjo. Katolscy biskopja su nětko w pastyrskim lisće

wozjewili, zo su ći katolikojo wot swjatych sakramentow wuzamknjeni, kotřiž w tutym hibanju sobuskutkuja. Jena katolska nowina k tomu pisa, zo su so mnozy katolikojo tutomu hibanju přizamknyli, dokelž njewidźachu wupuća z nuzow našoho časa. Nětko pak su biskopja jasne słowo prajili a tuž kóždy dobry katolik wě, što ma činić. Wjednik hibanja je prajił, zo je kóždomu přewostajene, što chce činić. Wón nochce katolikow k ničomu nućić, štož je přećiwo jich swědomju.

Jedyn mnich, bratr Šćěpan, je před wjele lětami zjednoćeństwo katolskich khorownjow założił. 50 lět je hižo ze sobustawom rjadu miłosćiwych bratrow w Montabauru. Joho zjednoćeństwo je so derje wuwiło a wjele dobroho skutkowało. Nětko dósta mnich wot kralowny Wilhelminy rjad ryćerskoho křiža spožčeny. Je to prěni raz, zo mnich tute wysoke wuznamjenjenjo dósta.

Kak nabožnje je kralowna Wilhelmina zmyslena, pokazuje tole: Při kralowskim dworje dźeržeše dźesać exemplarow jeneje nowiny. Dokelž pak tuta raz nastawk přećiwo nabožinje přinjese, wotskaza kralowna wšě dźesać nowin.

Katolske šulstwo w Hollandskej je so derje wuwiło. Dźensa su tam 40 % wšěch ludowych šulow katolske, 33 % statne a 26 % protestantske; zbytne pak privatne.

Je hižo dlěje znate, zo so hollandscy katolikojo jara za misijóny horja. To zależi zdźěla na tym, zo su tam duchowni jara aktivne sobustawy we misijónskich towarstwach; maja tam samo wosebite misijónske towarstwo za měšnikow, kotrež ma dźensa 6507 sobustawow. Zcyła je w tutym kraju pomoc za misijóny tak derje zarjadowana, kaž drje nihdźe druhdźe.

Jendźelska a Iriska. W hrabinstwje Surrey leži anglikanski klóštr, kotryž so mjenuje „Klóštr na Wolijowej horje". Tutón klóštr je cyły, potajkim ze wšěmi swojimi sobustawami ke katolskej cyrkwi přistupił. Jedyn katolski klóštrski duchowny měješe hižo pjeć lět zwiski z tamnymi anglikanskimi duchownymi a je jich nětko do katolskeje cyrkwje přijał. Klóštr budźe dale wobstać a přizamknje so po zrjadowanju wšelakich należnosćow benediktinskomu rjadej.

Jendźelski sławny lětaŕ Lord Sempill, kotryž je sebi też hižo junu do Awstralskeje doleća a kotryž je wot 1928 president jendźelskoho zwjazka za lětanjo, je před krótkim ke katolskej cyrkwi přestupił.

Na nowym hobrskim jendźelskim spěšnym parniku „Queen Mary" su tři wołtarje za swjećenjo katolskich Božich służbow. Jedyn za 1. rjadownju, jedyn za 2. a třeći za rjadownju turistow. Keluchi a druhe sudobja su sławne firmy podałe, runje tak cyrkwinske drasty.

Jendźelska ma dźensa mjez swojimi tajnymi radźićelemi 15 katolikow a mjez tutymi zasy někotrych jara zasłužbnych a nahladnych muži kaž: Lord Allana, prjedawšoho iriskoho městokrala, awstralskoho ministerskoho presidenta a druhich.

W połnócnej Iriskej stachu so też w poslednim času wšelake njeskutki přećiwo katolikam. Jedyn biskop praji, zo je zlě, hdyž su tele njepřećelstwa přećiwo katolikam nastałe bóle z politiskich winow. Dźensa je tam tak, zo nichtón žanoho zastojnstwa njedóstanje, kiž wěstej politiskej stronje njepřisłuša.

Wuheŕski arcybiskop Seredi je knihu wudał wo žórłach cyrkwinskoho prawa. Za to je joho sławna Oxfordska univerzita w Jendźelskej na čestnoho doktora pomjenowała. Kardinal Seredi poda so sam k swjatočnosćam, kajkež su při tajkich přileżnosćach w Jendźelskej wašnjo. Rektor univerzity měješe narěč. Pokaza we swojim přednošku, zo je mjenowany kardinal też hižo na druhe wašnjo a z druhimi wudaćemi pokazał, zo je wědomostnik. Dale wupraji rektor, kotryž njeje katolik, zo je katolska cyrkej přecy też hajiła wědomosće a postup čłowjestwa.

K primicy P. Dominika.

Přednjesła Marja Miklec.

Twój čestny swjedźeń witamy
Ze sprawnej radosću,
A lube přeća njesemy
Ći z cyłej wutrobu.
Tón dźeń Ći jasni wobličo
A ducha pozběhuje;
Wón žadny je — kak złoći so —
A nas wšěch mócnje hnuje.

Do krasnej' Božej' swjatnicy
Sy nětkle zastupił,
Zo Bohu Knjezej drohotny
By wopor poskićił,
Kiž wujednał je hrěšnikow
Před trónom Božim zas. —
Do rjadu swojich měšnikow
Je Bóh Knjez powołał też Was.

Ach, wjedź joh', dobry pastyrjo,
To my će prosymy,
Joh' žohnujo, o Jězuso,
Do twojej' winicy,
Zo tebi swěrnje służił by
We swojim žiwjenju
A nadobnje był myt'wany
Z wěčnej zbóžnosću.

Njech wěra Tebje přewodźa
W Twojim žiwjenju,
Njech kćeje Ći přec' nadźija
We wšitkim ćerpjenju.
A ženje lubosć njezabudź,
Z njej wjele docpěješ;
Měj stajnje ju za złoty kluč,
Z kimž njebjo wotewrješ!

Přisłowa.

Wjacy sebi nadrjebiš, wjacy dyrbiš wujěsć.

W kóždej brózdźe slěbro tči.

Złoty kluč do wšitkich durjow dźe, jenož do njebjeskich nic.

Jim słodźi kaž dźěćom zaječi khlěb.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Křćenja (julij—december 1935). 1. julija: Pawoł, njem. s. Hańže Kóskec z Khrósćic; 7. 7. Manfred, m. s. Jurja Kochty z Kukowa; 9. 7. Hilžbjeta, m. dź. Pětra Dobrowolskoho z Khrósćić; 10. 7. Alfons, njem. s. Marje Šlosarjec z Miłoćic; 21. 7. Jurij, m. s. Pawoła Mikławška z Worklec; 28. 7. Hana, m. dź. Maxa Sperlinga z Kukowa; 11. augusta: Terezija, m. dź. Jurja Kućanka ze Zejic; 11. 8. Lejna, m. dź. Jana Lipiča z Khrósćic; 18. 8. Jurij, m. s. Pětra Hanskoho ze Smječkec; 25. 8. Beno, m. s. Jurja Bjedricha z Pančic; 25. 8. Marja, m. dź. Jana Rjedy z Łuźca; 28. 8. Hilžbjeta, njem. dź. Hańže Nowakec z Noweje Wjeski; 3. septembra: Beno, m. s. Jurja Kobalca z Khrósćic; 8. 9. Jan, m. s. Jana Rychtarja z Pančic; 12. 9. Edit Terezija, m. dź. Jakuba Domanje z Worklec; 22. 9. Jurij, m. s. Maxa Šołty ze Stareje Cyhelncy; 15. 9. Pawoł, m. s. Jurja Woka ze Smječkec; 29. 9. Madlena, m. dź. Bjarnata Nowaka z Hory; 6. oktobra: Franc, m. s. Jurja Donata z Časec; 10. 10. Maximilian, m. s. Maxa Peple z Khrósćic: 13. 10. Jurij, m. s. Jurja Domaški z Lejna; 13. 10. Jan, m. s. Jana Hěblaka z Pančic; 19. 10. Jurij, m. s. Pawoła Kubaša z Khrósćic; 28. 10. Jurij, m. s. Pawoła Lukaša z Khrósćic; 28. 10. Beno, m. s. Jurja Paški z Pančic; 31. 10. Wórša, m. dź. Alberta Koneckoho z Hory; 3. novembra: Pětr, m. s. Jana Knebla z Jawory; 10. 11. Jan, m. s. Jakuba Bermicha z Hory; 17. 11. Werner, m. s. Pawoła Hawša z Pančic; 20. 11. Marja, njem. dź. Lejny Nowakec z Now. Wjeski; 27. 11. Marja, m. dź. Bjarnata Wagnera z Now. Wjeski; 1. decembra: Marja, m. dź. Jurja Kocha z Now. Wjeski; 2. 12. Ludwik, njem. s. Marje Delenkec z Jawory; 3. 12. Jurij, m. s. Jana Opicy z Worklec; 8. 12. Felix, m. s. Pawoła Domaški z Wudworja; 15. 12. Jan, m. s. Bena Šołty z Kukowa; 15. 12. Hańža a Terezija, dwójn., Pětra Jancy z Kukowa; 22. 12. Lejna, m. dź. Jakuba Čornaka z Khrósćic; 27. 12. Joachim, m. s. Kurta Krječmarja z Budyšina.

Njebjelčicy.

Křćenja: Siegfried, m. s. Jana Libša, dźěłaćerja w Njebjelčicach; Lejna Hańža, m. dź. Jurja Cyža, kněžkarja w Serbskich Pazlicach.

Wěrowanja: Jurij Lejman, dźěłaćeŕ w Jaworje, a Lejna Šwarcec, służowna w Njebjelčicach; Jurij Rjenč, bur w Čornecach, a Marja Žurec (Libšec), domjaca w Njebjelčicach; Franc Lipowski, dźěłaćeŕ we Wučkecach, a Marja Kobalcec, służowna w Serbskich Pazlicach; Jurij Cyž, dźěłaćeŕ ze Smječkec-Łuha, a Madlena Lebzec, hosp. pom. z Pěskec; Jurij Glawš, dźěłaćeŕ ze Serbskich Pazlic, a Marta Ryćerjec ze Serb. Pazlic, rodź. w Kamjencu.

Zemrěł: 29. 3. Beno, m. s. Michała Wincarja, kněžkarja w Pěskecach, 7 m. 28 d.

Towarstwowy powěstnik.

Jězba na hnadowne městna w Šlezskej — Grüssau, Wamborjecy (Albendorf), Marija na sněžy a Stróža — wotměje so 12., 13. a 14. sept. a płaći 13,50 hr. Hač do 20. aug. dyrbju ličbu wobdźělnikow wědźeć dla skazanja nócłěhow. Z přileżnosću přikhada Pražskoho kardinala a P. Jurja so tam tysacy wěriwych zeńdu. Tamniši knježa duchowni proša należnje, zo bychu też serbske družki (4 abo 6) sobu přijěłe. Prosy so, zo bychu so zajimcy bórzy zamołwili. Dalše informacije so w powěstniku běžnje wozjewja. Słodeńk.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 334. 335. z Koćiny: Jurij Korch, Mikł. Kral; 336. z Kulowca: Jakub Hajnk; 337. 338. z Němcow: Michał Lulak, Pětr Čórlich; 339. z Kulowca: Mikławš Paška; 340. z Konjec: Pětr Brězan; 341. z Jitka: Jurij Handijanc; 342. z Koslowa: Jurij Budař; 343. 344. z Khrósćic: Franc Natuš, Marja Nowakec; 345. z Časec: Marja Markowa; 346. ze Zejic: Jakub Krawčik; 347. z Worklec: Jurij Krawc.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 997.—999. z K.: N. N., N. M., N. H.; čo. 1000. z P.: N. Y.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1086.: N. N.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1113.: N. N.

Skleńcy
k nutřkładźenju
we wšěch wulkosćach tunjo!
Zawarjace aparaty / gumije adt. Mam tež znate skleńcy „Adler-Progreß". Pórclin, kamjeninowe, skleńčane a drjewjane twory, šćětki atd. Sudobjo we wulk. wubjerku
Hausbedarf M. Pfuhl Znutř. lawska dr.

Wšě čišćeŕske wěcy
wuhotuje derje a spěšnje
Donnerhakec čišćeŕnja

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.
Krepjace šlawchi
Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.
K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!
Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.
Kosy „Elektra" jako wosebje dobre wukhwalene
w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Hłowna zhromadźizna

tow. ss. Cyrilla a Methoda

budźe

njedźelu 19. julija 1936 we Wotrowje.

Dźeńśki porjad:

I. W 2 hodź. swjatočny nyšpor.
II. 1/24 hodź. zhromadźizna w Juršec hosćeńcu.

1. Powitanjo. 2. Rozprawy. 3. Přednošk. 4. Wólby. 5. § 5 wustawkow ma so přeměnić. 6. Namjety.

Kóždy wotebĕraŕ „Katolskoho Posoła" je sobustaw a ma prawo, wolić, wothłosować, namjetować a k wěcy rěčeć.

Wšěch sobustawow wutrobnje přeprošuje w mjenje předsydstwa

can. Jurij Hejduška,
předsyda.

Hdźež přez Šuleŕske wrota na **Garbaŕsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi
we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy
w Knježkec konditaŕni

Štož serbska žona k drasće trjeba,
tež za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Zjawny dźak.

K wopomnjeńskomu dnjej, zo buch před štyrceći lětami na měšnika wuswjećeny, dóstach jara wulku sylu zbožopřećow a wulkotnych darow lubosće. Njeje mi móžno, wšitkim pisomnje abo ertnje so podźakować. Dźakuju so wutrobnje za wšitku mi na kajkežkuli wašnjo wopokazanu lubosć. Tuta wostanje mi přecy w pomjatku. Bóh luby Knjez njech přez zastupnu próstwu maćerje Božeje wšitkim mytuje nanajbohatšo z časnymi a wěčnymi kubłami!

P. Romuald Domaška,
administrator w Róžeńće a klóštrje.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

30. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **25. julija 1936** | **74. lětnik.**

„Słónčny spěw“

swjatoho Franciska z Assisi.

Najwyšši, wšohomócny, najdobroćiwši!
Twoja je khwała a sława wša,
Česć Tebi samomu słuša.
Človječoh' stworjenja na zemi njeje,
Kiž zamohło hódnje khwalić Tebje!
Twoju njech khwału juska wša stwórba:
Njech zazběhnje sławu Ći na njebju słónco,
Kiž nadobnej knjeni porunjo so błyšći
Nad zemju a dawa nam dny
A swětłosće jasnosć;
Z hordoznych wyšin w mócnym swětle
Majestosć Bójsku Twoju krasni.
Khwała, mój Knježe, zo měsačk sy stworił a hwězdy,
Na njebjo stajo je, hdźež krasnje so zybola.
Khwała mój Knježe, kiž wětřiki zbudźi,
Kaž powětr, mróčele, wšelakosć wjedrow,
Kiž zbudźuja žiwjenjo w stwórbje, je zdźerža.
Khwała, mój Knježe, Ći za wšitke žórła
Tak spomožne, pokorne, słódne a jasne.
Khwała, mój Knježe, Ći, z wohenjom jasnje
Nam rozswětleš nóc,
Hdyž khroble wón sapa, tak wjesele mócnje.
Khwału, mój Knježe, wša zemja Ći spěwa,
Kiž zastara nas, nam cyrobu skića
A płodźiny dawa a pisanosć kwětkow a trawow.
Khwała, mój Knježe, Ći za tych, kiž wodawać
Lubujo Tebje, kiž bědnosće noša a ćeže. [wědža
Zbóžni, kiž měrniwje ćerpja,
Wšak Ty jim slubił sy krónu tam wěčnu.
Khwała, mój Knježe, Ći smjertnoho stracha dla,
Wućeknyć nihdy jom' njeb'dže žad'n žiwy.
Wbozy, o wbozy, kiž wumru we hrěchach!
Zbóžni pak podaći do Božej' wole,
Za nich smjerć ćělneje bolosće nima.
Dźak dajće Knjezej, joh' khwalće a sławće,
Pokorni jomu ponižnje służće!

-l-

Hłowna zhromadźizna

towarstwa swj. Cyrilla a Methoda we Wotrowje njedźelu 19. julija 1936.

Kóždolětnje přeprošuje towarstwo swjateju Cyrilla a Methoda swojich sobustawow po postajenju swojich wustawkow na hłownu zhromadźiznu do teje abo tamneje wsy, zo by zamołwjenjo dawało wo swojim skutkowanju. Lětsa Wotrow zasy witaše sobustawow towarstwa, joho dowěrnikow a přećelow ze wšěch katolskich serbskich wosadow — jenož za jenej so nam styskaše, kotraž zastupjena njebě: za Kulowom. Ze swjedźeńskim nyšporom so hłowna zhromadźizna započa. Knjez kapłan Cyž-Budyšski we swojim prědowanju pokazowaše, kak je skutkowanjo swj. Cyrilla a Methoda a dźěło Michała Hórnika, założerja našoho towarstwa, było japoštołske poselstwo.

Předsyda towarstwa, wysokodostojny tachantski knjez J. Hejduška, witaše radostnje rjanu ličbu muži. Žony a holcy běchu jenož po jenej zastupjene. Nahladna ličba přitomnych knježich duchownych a też wučerjow bě z dopokazom, kak wuznamnu ważnosć towarstwo za katolskich Serbow ma.

Knjez scholastik J. Hejduška rozestaješe, kak towarstwo dźěła za swój zaměr: hajić a spěchować nabožne a wótčinske zmyslenjo katolskich Serbow. Dźěło redaktora, kotreż je knjez scholastik swój čas nakhwilnje na so wzał, chce dale zastarać, doniž naše należnosće dozrjadowane njebudźa.

Wo wudawanju knihow a „Katolskoho Posoła“, wo zarjadowanju cyłoho wobsedźeństwa a wo hospodarskim połoženju towarstwa rozprawješe towarstwowy pokładnik, knjez šulski wjednik kantor J. Šołta. Pokazowaše wosebje na někotre knihe, mjez nimi wuzběhnywši „Nowe małe bibliske stawizny“ wot knjeza kapłana Andrickoho z pomocu druhich knjezow wobdźěłane a „Misale“ (Bože mšě), kotreż je wučeŕ M. Nawka katolskim Serbam darił.

Knjez zarjadnik Dr. Šołta poda rozprawu wo dźěle ćišćerńje, kotraž njećišći jenož „Katolski Posoł“ a serbske knihe, kaž to wjele ludźi mysli, ale wukonja wšitke ćišćerske dźěła za zjawne potrjeby, wobkhody, banki, wyšnosće atd.

Z rozprawow zhonichmy, zo su towarstwowe financy w porjedźe; bohužel pak klaca z płaćenjom lětnych přinoškow za towarstwowy časopis „Katolski Posoł“. Na tutu winowatosć porjadnoho płaćenja knjez kantor Šołta wosebje pokazowaše a měnješe, zo po žnjach drje budźe so zasy lěpje do mošny přimać.

Předsyda dźakowaše so pokładnikej za nałożenu prócu a wšitkim sobudźěłaćerjam, dopisowarjam a přećelam našoho towarstwa a „Katolskoho Posoła“ za wšitku lubosć a přiwisnosć na kajkežkuli wašnjo wopokazanu.

W sćěhowacym přednošku wjedźeše nas knj. Dr. Šołta do honow serbskoho pismowstwa. Pokazowaše, kak bjez duchownoho prócowanja narodne začuće by dyrbjało hinyć. Zeznachmy wěste doby, w kotrychž sławni spisowaćeljo budźachu serbski lud a jomu podawachu duchownu cyrobu. Wot prěnjoho serbskoho katechisma hač do nowoho serbskoho „Misale“ je daloki puć. Po nim z přednošowarjom dźěchmy. Tu a tam pozastachmy a wobhladachmy sebi jedyn abo druhi pomnik ze starych časow bliže. Na kóncu našoho pućowanja běchmy zahorjeni. Běchmy dźěn so we swojej domiznje rozhladowali a nowe nadźije w nas za přichod zeskhadźachu.

Sćěhowachu wólby. Za předsydu na dalše wuzwoli so na namjet bura Hajdana z Wotrowa jenohłósnje zasy knjez kapitular Jurij Hejduška, dotalny wjednik towarstwa. Jomu wupraji knjez farař Jan Wjeńka dźak wšěch Serbow za joho starosć wo našu wěru a rěč. Městopředsyda knjez kantor Symank je bohužel khorowatosće dla swoje zastojnstwo złožił. Na joho město stupi knjez farař Jan Cyž we Budestecach-Hajnicach. Druhi zapisowař wostanje knjez kantor Andricki a towarstwowy pokładnik, knjez kantor Šołta, dóstanje w knjezu Dr. Šołće zastupjerja. Za zastupowacoho redaktora wuzwoli so knjez kapłan M. Cyž. Předsydstwej přisłuša dale jako přisydnik knjez sudniski rada Dr. Beno Symank. Jomu so předsyda dźakowaše za wšitku přecy zwólniwje poskićenu pomoc a sobudźěło. Wutrobny dźak wěnowaše předsyda knjezej kantorej Symankej, kiž je tak dołhe lěta jako druhi předsyda swěru służił našomu towarstwej.

Tak może towarstwo z nowym dźěłom započeć. Wězo dyrbja wšitcy sobu pomhać. Nuznje też našich dopisowarjow trjebamy. Mamy so po nowych postajenjach złožować. Časopis „Katolski Posoł“ słuša dźensa do rjadu nabožnych, kulturnych časopisow. Nima z politiku ničo činić.

W rozmołwje jimachu so hišće słowa kk. fararjo Delan, Wjeńka, Mič a knjez kapłan Cyž. Woni připóznawachu khwalbu, kotraž bě Wotrowej a Wotrowćanam so wuprajała, měnjachu, zo towarstwo Wotrow po zdaću wosebje wuznamjenja. Napominachu mužow, zo bychu na přichodnu zhromadźiznu swoje lube žony sobu přiwjedli. Zhladowachu styskniwje za młodźinu, za našimi hólcami a holcami, kotreż też dyrbjeli měć samsny zajim za naše towarstwo a naš „Katolski Posoł“, kaž starši bohudźak hišće maja. Spominachu dale styskniwje na Wotrowskoho knjeza fararja Justa, kiž bohužel tu być njemóžeše, dokelž swoje zarjadowanjo dowola dla njebě přeměnić mohł. Wšitcy přitomni přećelnje na njoho spominachu, so wjeselo hižo na joho jubileiny dźeń, kotryž jomu kiwa. Knjez farař Wjeńka pak poruči: Hdyž zasy budźe hłowna zhromadźizna we Wotrowje, potom tu knjez farař wěsće ma być! — Pokaza dale też na ważnosć našeje „Domowiny“.

Knjez kantor Andricki bě wšo, wo čimž bě so jednało a rěčało, dokładnje zapisał do knihi a přečita tutón protokol.

Wokoło 1/2 7 hodźin předsyda hłownu zhromadźiznu skónči z dźaknymi słowami. Z nowa běchmy začuli a spóznali, kak wosebity, ważny wuznam naše towarstwo swj. Cyrilla a Methoda za wukhowanjo drohotnoho ludstwa katolskich Serbow ma. Swěra a lubosć k ródnej našej zemi so hronješe z wutrobow, hdyž spěwachmy, zo stoji hišće — a Bóh dał, zo přecy by stał

mjez Serbami statok mój.

— 1 —

Wójnske časy we Łužicy.

(J. Nowak: Wobrazy . . .)

(Pokročowanjo.)

Podobne hubjenstwo, kaž sydomlětna wójna, přinjesechu też Napoleonske wójny na Łužicu. Też tu njechamy cyłe wójny wopisować, ale zasy jenož jenotliwe drobnosće, kotrež so w našej domiznje stachu. — Hdyž francózske wójsko lěta 1812 w Ruskej zmjerzny a z hłodom wumrě, wopušći Napoleon 5. decembra we Wilnje joho powostanki a khwataše domoj. Na dnju 13. decembra připołdnju přijědże, cyły do kožucha zawaleny, na sanjach do Zhorjelca; pozasta pak tam jenož 1/4 hodźiny, zo bychu druhe konje do sani přepřahnyli. Wječor přihna přez Budyšin, ale njezastawši jědźeše hišće hač do Drježdźan dale. Tola w naleću 1813 připowědźištaj jomu pruski kral a ruski kěžor znowa wójnu a hižo w měrcu přiće̊eže prusko-ruske wójsko přez Łužicu. (Saksko a z njej zjednoćena Łužica běše za nje njepřećelski kraj, dokelž sakski kral na Napoleonowej stronje wojowaše.) Na dnju 12. měrca nawalichu so kozakowje do Budyšina a ćehnjechu wottam zdźěla přez klóštr Marijinu Hwězdu do Kamjenca, zdźěla přez Radworsku krajinu do Rakec. Zahrody přidróznych wsow běchu husto połne ruskich koni. Jako běchu kozakowje zasy wotćahnyli, chcychu w Stróžišću (pola Radworja) khětře khlěba napjec, tola prjedy hač mějachu khlěb z pjecy, běchu tu hižo zasy druzy njeprošeni hosćo. Tola kozakski wyšk widźeše, zo ludźo tola też bjez jědźe być njemóža, a postaji, zo budźa so do mjehkoho khlěba dźělić: połojcu dóstanu joho wojacy, druhu połojcu pak njech sebi burja zdźerža. Hewak jědźachu kozakowje najradšo kisały kał, z łojowymi swěčkami začinjeny, a pijachu wutku (palenc) k tomu.

Nimale w samsnym času, 15. a 16. apryla, přiće̊ežechu też do Kulowa pod wjednistwom swojoho wyška hrabje Orlowa kozakojo, kěrluše spěwajo, při tym pak pokradnywši, štož móžachu lepić. Popołdnju 12. meje přiće̊eže druhich 14 000 kozakow pod generalom Lanskom přez Kulow, kotřiž sebi k połdnju wot města, na polach a łukach wokoło Pišćakec brožnje, swoje lěhwo zestajachu a tam štyri dny wostachu. — Samsny dźeń spalichu a wurubichu Francózojo Biskopicy, kotrymž pak Napoleon pozdźišo 25 000 toleř k zasynatwarjenju města dari. Tři dny pozdźišo zbi ruski general Barklay Francózow pod wjednikom Lauristonom pola Wysokeje zady Rakec a wza jim 14 kanonow a 2000 jatych. Barklayjowe wójsko ćehnješe k ranju a přińdźe pola Zdźěrje na Mužakowsku drohu. Wottam postupowaše k Budyšinej, hdźež wulku bitwu přihotowachu. Hižo 23. apryla běštaj pruski kral a ruski kěžor w Budyšinje pobyłoj. Na dnju 19. meje přińdźe tam Napoleon. Popołdnju steješe na hórcy pola Boršće njedaloko kozakskeje straže. Před wječorom jěchaše, sebi krajinu wobhladujo, hišće dale k wječoru, hač na wětrnikowu hórku pola Hory. Dokelž běše tam hižo hrimot kanonow z Rakečanskeje krajiny słyšeć, nastaji so wottam na puć do Małoho Wjelkowa, hdźež wječor we wosmich dołho na Dučmanec zahrodźe sedźo kharty studowaše. Na to so wróćiwši dawaše hač do połnocy w Kětanec domje w Boršći rozkazy za blizku bitwu. Kětanec nan njesmědźeše mjez tym z kachloweje ławki stanyć, zo njeby Prusam ničo přeradźić mohł. Nazajtra připołdnju započa so bitwa pola Budyšina z tym, zo francózska artilerija z Boršćanskeje hórki na pruske baterije pola Libuchowa třeleć poča. Napoleon drje na druhi dźeń, 21. meje, krawnu bitwu doby, zhubi pak we njej telko ludźi, zo dobyćo pornjo tomu ničo hódne njeběše. Na tachantskej cyrkwi běše wozjewjenjo přibite, zo budźe kóždy, kiž by so zwažił, na wěžu horje hić, ze smjerću khostany. Čyłu tachantsku cyrkej wužiwachu wójska za lacaret. Tohodla mějachu tehdom něšto časa też němscy katolikojo, haj, samo lutherscy, swoje Bože służby w serbskej katolskej cyrkwi. W bitwinym času běchu měšćanscy wobydlerjo zwjetša rozćěkali. Khori Wjelkowskoho bratrowskoho wustawa běchu w Radworju na farje, dźěći a wjednicy domu pak na tamnišim knježim dworje, kotryž tehdom knjeni z Bosse słušeše.

Hižo 28. meje zrazyštaj zasy pruski general Bülow a francózski wójnski wjednik Oudinot pola Wojerjec do so. Bülow bu zbity a ćekny do Koćebuza. Francózojo pak wostachu w tamnišej krajinje. Rano 31. julija přińdźe Napoleon sam do Wojerjec, wosta tam hač do wječora, wotjědźe pak po wječeri hišće do Drježdźan. Też joho wójsko sćěhowaše joho pomału k Drježdźanam a pozdźišo k Lipskej, hdźež Napoleona w třidnjowskej „ludowej“ bitwje zbichu a joho swěrnoho pomocnika, sakskoho krala, zajachu. We Winskim měrje 1815, kotryž Napoleonske wójny skónči, wza Pruska Sakskej Delnju Łužicu, wulki dźěl Hornjeje Łužicy a wšelake druhe krajiny, wšo hromadźe přez połojcu jeje wobsedźeństwa, jatoho krala pak dyrbješe pušćić. Tehdom nasta w sakskich Serbach tele prajenjo; na nowych saksko-pruskich mjezach, na přikład: mjez Konjecami a Koćinju, abo mjez Komorowom a Rachlowom, nastajachu krajne mězniki, na kotrychž sćěhowace pismiki čitamy, na pruskej stronje: K. P. (= Königreich Preusen, serbski: Kralestwo Pruske), na sakskim boku: K. S. (= Königreich Sachsen, serbski: Kralestwo Sakske).

W Napoleonskich wójnach běše też rubježniski wjednik „češki Wencl“, z prawym mjenom: Wencl — Wjacsław Kummer z Gutwüsty w Čechach, žiwy. Tutón ze swojej cwólbu też po Serbach wokoło ćahaše a rubješe. Tola přileżnje wón też žort rozemješe. Tak zetka jónu w holi žonu, kotraž měješe joho za wjesnjana a joho tohodla prošeše, zo by hač přez lěs z njej šoł, dokelž so jara češkoho Wencla boji. Rubježnik dźěše hač do bližšeje wsy z njej; tam so z bojaznej žonku přećelnje rozžohnowa a jej zdźěli, zo je ju češki Wencl sam domoj přewodźał.

Dźěći, čitajće!

Ja bur chcu być.

„Hdźe ćahnu te ptački?“ prašeše so dźěda mały Jank k njebju hladajo.

„Bóh wě“, tón wotmołwi. „Bóh sam wě; kóždomu ptačatkej je mohł rjec zapołožene do wutrobičky, hdźe ma doleće̊eć. Byrnjež njeznałe postajeny jim puć, jón tola njezminu, ale přecy prawy namakaja. Bóh stworićel je wjedźe.“

„To je tola dźiwnje, zo namakaju so přecy na prawy puć“, měnješe Jank.

„Wustojne wšitko je, na čož hladaš“, dźěd dale dźeše, „abo njeje traš tute małe pšeńčne zornjatko spodźiwne? Pomysl jenož, što wšitko w sebi khowa. W nim je pšeńcyny korjeń, haj cyły korjeń a stwjelco, łopješka, kłóska, kćěnjo: to wšitko je skhowane w tutym zornjatku, wězo wšo cyle małuške. Hdyž pak wusyja potom tute zorno do włóžneje zemje, počina so rozwiwać, bywa wjetše a wjetše, wone mohł rjec wožiwja, abo lěpje ze spara wotuća a nowe žiwjenjo twori a w nowych małych zornjatkach zasy žiwjenjo płodźi. Ale kak to wšitko je a kak je to móžno, wě jenož Bóh wšohomócny, hewak nichtó, a ženje to też nichtó njewuslědźi, dokelž to je Bože potajnstwo. A tola, lube dźěćo, słyš! Štóž kaž ja wšědnje stoji w stwórbje wonka a wóčcy ma złożenej na joho wobdawace žiwjenjo kaž bur, kiž do zemje wusywa a čaka a žněje, tón skerje hač štó druhi zmysł žiwjeński zapřija. Tón też dyrbi dobyć česćownosće před žiwjenjom a Bohom Knjezom, wot kotrohož dźěn wukhadźa tute potajnstwo.“

„Ja bur chcu być!“ na to Mikławšk khětře praji.

„Prawje tak“, dźěd dźeše. „Bur być, to je powołanjo nadobne. Ale wězo prawy bur! Nic tajki, kiž wěcy jenož, swoje wěcy jako tajke lubuje, ně tajki bur, kiž lubuje žiwjenjo, wšě žiwjenjo, wšitke rostliny, wšě štomy, wšě zwěrjata. Tak kaž tele powědańčko nam to praja . . .“

Dźěd nětko khwilku mjelčeše, hólcy pak při nim stojachu z nastajenymaj wočomaj a wušomaj. A dźěd nětko jim powědaše: „Junu pućowaše překupc přez pusćinu. Rubježnicy joho nadpadnychu a wurubichu. Ničo wjacy jomu njewostajichu hač joho roztorhane zmachi. Wulka horcota paleše a hłód a lačnosć joho čwělowaštej. Zatradanjo bě hižo blizko — tu dohlada so jenoho štoma a hišće wjacy štomow wuhlada. Napinajo swoje mocy so tam dowleče. Tu bydleše pustnik samlutki. Wón přećelnje cuzoho přija, da jomu pojědźe a napoja a zastara joho. Za něšto časa rozžohnowa so cuzbnik z pustnikom. Do swojeje kapsy přimnywši wućahny tole dwoje: kulu złotoho a pšeńčne zornješko. „To je cyłe moje zamoženjo, praji cuzy, wzmi sebi, štož chceš. Pustnik přimny za pšeńčnym zornom. Čohodla tola te bjerješ?“ prašeše so překwapjeny překupc, złoto je tola wjele hódniše.

Ty so myliš, jomu na to pustnik wotmołwi, kusk złota wostanje, štož je, kusk złota, jelizo po času njerozpadnje. Pšeńčne zornjatko pak krywa žiwjenjo. Wone wotući, rosće, sréba słončne prochi a mocy; dźiw so na nim jewja, wone kćěje, zrawi a njese wósomdźesatore płody; — praj, njeje to wjele wjacy?

Cuzoho překupca dźiwne začućo wobja, tak hłuboko we wutrobje joho přimny: wón bě spóznał dźiw žiwjeński.

„A hdyž ratař tutón dźiw tak prawje spóznawa“, rěčeše dźěd dale, „tak cyle hłuboko začuwa, potom je přecy a stajnje žiwy we wozbožacych potajnstwach stwórby, a to je wulke zbožo, tak wulke, zo samo Bóh luby Knjez na sedmym dnju, hdyž bě stworił swět, so wjeseleše, hdyž widźeše, zo bě wšo jara dobre. Haj, tak wulke zbožo to je!“

„Ja też chcu być ratař!“ Jank ze zbožownym začućom rjekny. . . . Po němskim -ł-

Bur a smjerć.

Běše něhdy bur, wulkeje, sylneje, njepowalneje postawy, ale hižo w lětach, wo kotrychž rěka, zo su byłe rjane a połne prócy a dźěła. Tola bur hišće dźěłaše pornjo prěnjomu wotročkej, kaž muž w najrjeńšich lětach. Kaž so zdaše, bě smjerć na njoho pozabyła.

Tu sta so junu w lěće, zo starc na žitnišću stojo so zepjeraše na swoju kosu; bě jara horco, a dobry kusk dźěła hač do kónc pola hišće kiwaše — a nadobo tu wuhlada smjerć, kak přez pola pomału kročo so jomu přecy bóle bliżeše — — a před joho polom pozasta.

„So přihotuj nětk, starco“, dźeše smjerć, „dźensa hišće budźeš stać před swojim sudnikom!“

„Pomału, pomału“, wotmołwi bur, „dyrbjało to takle khětře być? Najprjedy njech tola posyku tute žito; to mi tola dowoliš? Hlej, bróžeń je wuprózdnjena a dźěći doma wołaja za khlěbom!“

Smjerć přizwoliwši to zwólniwje nygaše a sydny so na mjezu do srjedź wočki a wóstow, zo by tu dočakała. Bur pak měrnje dale syčeše a kukny druhdy skradźu tam, hdźež smjerć bě so posydnyła do rostlinow a kćějatych różičkow a kak tam swoju kosu klepaše.

Tola bur bě znaty šibałk, jedyn z tych mudrych, kotřiž samo słyša trawu rosć a jandźelki spěwać w jasnych nóckach.

„Kak nětkle smjerći tłóchnyć?“ — to přemyslowaše. Miez tym bě skoro do kónc pola přišoł; jenož někotre rjaby hišće, a poslednje stwjelca padnu pod kosu . . . . a hlej, stary bur so nadobo wusměwknje a pohladuje lestnje so wjeselo k smjerći. —

Smjerć postany a ruku z wótrej kosu pozběhnywši burej kruće kazaše takle: „Nětk měj so k tomu, bratře; hibaj so a dosykaj khětře; poslednja twoja hodźinka budźe bórzy nimo!“

Na to bur kosyšćo kruće na zemju zastaji a praješe: „Štož wučinichmoj, to płaći, česćena smjerć! Poslednje stwjelca wostanu stojo; a prjedy hač wone njepadnu, ja z tobu njepóńdu!“

Smjerć spózna, zo bě přelesćena. Z rozmjerzanym wobličom so wotwobroći — a njebě wjacy widźeć. Bur pak khwataše domoj, wjesoły kaž hewak ženje. Słónco jomu nětko wjele jasnišo swěćeše — tak so jomu zdaše — a nuchawkow wóń sylnišo a luboznišo sapaše a ptački w powětře wjeselšo a radostnišo kaž hewak swoje spěwy zanošowachu.

Tola Boża ruka wšudźom wě zapřimnyć, hdźež po njepřeměnjomnym postajenju rostlina ma zańć w žiwjeńskej pódźe. Lěćo so miny, nazyma so přibližowaše a rozsywaše swoje łopješka we wšěch barbach w powětře. Wětřikec hólcy dujachu z połnych licow a wottorhowachu poslednje płody, kotrež běchu tam a sem na štomach wisajo wostałe.

A Bóh Knjez dopomni so nětk też zasy na staroho bura, tola njepósła tónkróć smjerć, zo by po njoho dóšła. Teje wšak so bur też njebě bojał, wšak bě pokazał, zo je pře nju! A na to daše sebi něšto być. Běše měrnje a bjezstarostnje žiwy, kaž by knjez był nad smjerću a časom.

Korbik z kwětkami.

Z němskoho přełožił B. Šołta-Hodleŕski.

(Skóńčenjo.)

Kwasny dźeń bě jedyn z najswjatočnišich dnjow, kotrež bě Dubin hdy dožiwił. Hrabinska swójba poda so k postajenej hodźinje do cyrkwje, hdźež bě hižo wjele ludźi ze wsy a z dalšeje wokoliny zhromadźenych. Bjez nuzy nichtón doma njewosta; přetož to bě tola něšto cyle njewšědne, zo khuda holca, kotraž něhdy w jastwje tradaše, k tajkej česći přińdźe.

Amalija přewodźeše, z knježniskim wěnčkom na hłowje, swoju towaršku do cyrkwje. Wona dźěn njebě hordeje mysle kaž mnozy, kotřiž so khudych zdaluja a jim z puća du. Jeje nadobne zmyslenjo pak wudoby jej pola wšěch ludźi wulku česćownosć.

Marja stoješe w běłej drasće před wołtarjom; wěnčk ju debješe, plećeny z běłych a čerwjenych kwětkow. Z luboznym wobličom zhladowaše poniżnje, rjana kaž jandźel, k swojomu nawoženi, rjanomu, přistojnomu młodźencej. Wšě woči w cyrkwi běchu na nju złożene.

Stary hajnk Anton stoješe z boka při wołtarju, njedaloko młodeju człowjekow. Hdyž tak njewšědnje kćějacu njewjestu widźeše, dopomni so na Hertu, na jeje hrózbnu postawu na smjertnym łožu. „O Božo“, wón zdychny, „hdy běchu tola wšitcy tu přitomni też Hertu widźeli a potom spóznać móhli, hdźe wšelakore puće, kotrež tutej holcy kročeštej, skóńčnje wjedu!“

Do wěrowanja Wólšinski knjez farař ludźom jara rjenje prědowaše. Předstaji jim najprjedy spodźiwny dóńt njewjesty a jeje njeboho nana, a khwaleše potom Božu předwidźiwosć, kotraž so wšěm dobrym człowjekam tu na zemi pokazuje, kotraž nas wotdźeržuje wot wopačnosćow, a kotraž nam dawa wěru a nadźiju, zo wěčna wjesołosć po dobrym zemskim pućowanju tam horjeka na nas čaka. Wón napominaše staršich, zo bychu swoje dźěći derje woćahnyli, jim česćownosć před Bohom, lubosć k dobromu a bojosć před złym do wutroby zašćěpjeli. Wón rěčeše młodźinje do wutroby, zo by pobožnje a póćciwje žiwa była, swojich staršich česćiła; zo by njewinosć jako najrjeńšu kwětku swojeje młodosće wobkhowała a jenož po kaznjach Božich so měła, zo by zbožo měła tu na zemi a něhdy wěčnu zbóžnosć w njebjesach.

Kwasny wobjed bě we wulkej hrodowskej zali, přihotowany z wubranych jědźi. Srjedź blida, hdźež hewak sleborne swěčniki stojachu, hordźeše so k radości wšěch — kwětkowy korbik. Amalija běše jón z najrjeńšimi kwětkami napjelniła a tam stajiła.

Jenoho dnja před khěžu na ławcy sedźo nowiny čitaše a bě wjesołeje mysle dla dobrych powěsćow a bohatoho wuzbytka žnjow — — — ale nadobo — što to — joho tak w boku kała, tu a tam, a to njepřestawajcy, kaž by jomu něchtó žiwjeńske nitki, jenu po druhej, wot wutroby přerězował. Nětk też tutoho sylnoho muža strach přewza. Tak khětře kaž bolosće popuščichu a někak móžeše stupać, khwataše spěšnje na tamne žitnišćo — stojachu-li tam hišće poslednje stwjelca — o, derje potom! Ničo w tym padźe bolosće njemějachu na sebi, a smjerće njetrjebał so hišće bojeć!

Wón přińdźe k polej — a što tu wuhlada? Mały Jank wotščipowaše tu poslednje žitne kłóski, jenu po druhej, a wiješe je sobu do pisanoho kwěćela pólnych nuchawkow, kotrež bě tu hišće namakał.

A hdyž mały Jank dźěda wuhlada, zawoła jomu wjesele napřeco: „Hladaj, hladaj, dźědo, te sym za tebje ščipał!“ a w skoku Jank khwata k njomu — a běžo potorhnje . . . poslednje stwjelco, samolutke hišće tu styskniwje třepotace — — bur zdychny, zwjeze so k zemi — a bě mortwy.

W knizy žiwjenja pak Knjez wšitkich stworjenjow nětk woznamjeni burowe mjeno z wosebje wulkim křižom.

-ł-

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Krótko do 80. narodninow Swjatoho Wótca běchu italscy biskopja přišli jomu zbožo přeć. Nimo kardinalow bě jich 210 biskopow přišło. (Ličba so ći zda wulka być, hdyž na Němsku mysliš. Ale w Italskej je wjacy biskopow hač w Němskej, dokelž dźěn je tam wšitko katolske.) Bamž wupraji biskopam swoje wjeselo na dźěłbraćom wěriwych cyłoho swěta a nad mnohimi zbožopřećemi. Najbóle pak je so zwjeselił, zo katolski akcijón tak postupuje. Na kóncu napominaše Swjaty Wótc biskopow, zo bychu sobu stražowali nad dobrymi katolskimi nałožkami. Dźensa pyta mjenujcy swětny duch přez wumělstwo přistup też do dobrych katolskich swójbow. Njepócćiwosć přińdźe ze špatnym wumělstwom a praji: Tole je modern. Jeli na to njekedźbujemy, potom zahinu naše swójby a wosebje młodźina wulke škody počerpi.

Swjaty Wótc je nowu encykliku wudał, kotraž jedna wo prašenjach filma a kina. Swjaty Wótc pokaza, zo njeje přećiwo postupej a widźi, što móže kino dobre skutkować, jeli też dobre filmy předwjeduje. Ale to dźěn je runje tón špak. Mnohe filmy su špatne. Skutkuja na dorosćenych a wosebje na młodźinu na skoro zahubjace wašnjo. Tohodla je winowatosć cyrkwinskich stawow, zo wěriwych wo tym rozwučeja a jich zahorjeja k wojowanju za dobre filmy a přećiwo špatnym filmam. Bamž khwali wosebje amerikanskich biskopow, kotřiž su tajkele wojowanjo započeli, hdyž zjednoćeństwo za přistojne filmy założichu. Tehdom drje mnozy prajichu, zo tajke hibanjo drje něšto mało wuskutkuje, ale po małych wuspěchach zasy zańdźe. Ale zahorjenjo biskopow a dobrych křesćanow, njech katolskich, njech druhowěriwych, njeje popuščiło. Amerikanska filmowa industrija je w poslednim času zwjetša tola přistojne filmy zhotowiła. Młodźi ludźo wosebje rady do kinow jězdźa. Starši dyrbja khutnje na to kedźbować, zo je film, kotryž runje w kinje běži, też dobry. Jeli jim na film hladać dadźa, kotryž njeje dobry, maja ćežke zamołwjenjo, a njech so potom też njedźiwaja, hdyž jich dźěći hižo zahe na wotpuće přińdu.

W časach po reformaciji, ale też hišće w nowišim času so sta, zo dyrbjachu katolikojo ze swojeje praweje domizny wućahnyć, dokelž tam njemějachu swobody dosć, po swojej wěrje žiwi być. W Francózskej a wosebje w Parizu je dźensa hišće wjele tajkich katolskich wućahowarjow ze wšelakich krajow. Wo nje so wosebje kardinal Verdier ze swojim swjećacym biskopom stara. To je Swjaty Wótc při jenej audijency katolskich wućahowarjow khwalobnje wuzběhnył.

Dno Lateranskeje baziliki w Romje běše tam a sem dodźeržane. Nětko so wobnowja. Kaž bamžowska nowina wozjewja, su dźěła skoro dokónčene. Zdźěla bjeru so za wukładźenjo dna marmorowe platy, ale też mosaiki (wobrazy z małych pisanych kamuškow zestajene).

Němska. Freiburgski arcybiskop Dr. Gröber je wosebity pastyrski list wudał, kotryž so zaběra z wonjećesćenjemi swjatoho křiža w Hohenzollernskich krajinach. Arcybiskop praji, zo móžeja tajke wonjećesćenja katolikow jenož k wjetšej lubosći a česćownosći před swjatym křižom pohnuć. Bóle so přećiwo křižej hrěši a bóle a zmužićišo budźeja za njón wojować. Swjaty křiž wostanje wosebje dale znamjo našoho wumóženja a budźe w našich jstwach wisać kaž je wisał we wobydlenjach našich wótcow. Swjate křiže njech też dale stoja při našich polach a łukach a lěsach, ale junu też při našich marach a na našim rowje.

25. meje lěta 1036 je tehdomniši Paderbornski biskop, swjaty Meinwerk, w Paderbornje jenu cyrkej woswjećił. Je

---

„To bě woprawdźe dobra mysl“, khwaleše Wólšinjanski knjez farař, „njewjesćinske blido z tutym kwětkowym korbikom pyšić. Rjeńša to pycha dyžli złoto a slěbro! Swědči wo mudrosći a wšohomocy Božej; dokelž Bóh tola dawa kóždej rózičcy krasnosć barby.

Tutón kwětkowy korbik tu na blidźe je cyle wurjadny dopokaz předwidźiwosće Božeje; přetož Bóh posłuži sebi z nim, zo by dóńt njewjesty wjedł k dobromu a nam z tym přihotował dźensniši wjesoły swjedźeń. Myslu, zo sebi njewjesta korbik skhowa jako něšto cyle wurjadne; wón budźe ju stajnje k dźakej napřeco Bohu napominać. Njech su jej mnohe wjesołe swójbne swjedźenje spožčene, zo by korbik zasy z nowymi kwětkami debić mohła. A Bóh dał, zo by tutón korbik za 50 lět k druhomu razej mohł debić jeje kwasny dźeń!“

XXIV.

Jakubowy pomnik.

Pomnik za njeboh Jakuba, kotryž bě Amalija Mariji při rowje slubiła, bě mjez tym hotowy; cyle jednory ale rjenje z běłoho marmora dźěłany a ze złotymi pismikami debjeny. Napismo wopřiješe nimo mjena, powołanja a staroby też słowa: „Ja sym žiwjenjo a horjestaćo; štóž do mnje wěri, budźe žiwy, byrnjež by wumrěł!“ Pod tutymi słowami bě kwětkowy korbik wumělscy wudypany. Amalija bě korbik, kiž bě Marja z najrjeńšimi kwětkami wupyšiła, wotrysowała a derje poradźenu rysowanku wumělcej pósłała. Pod kwětkowym korbikom stoješe hrónčko ze Swjatoho Pisma: „Wša človjeska rjanosć je kaž kwětka, kotraž bórzy zwjadnje; ale słowa našoho Zbóžnika traja wěčnje.“ Nad pomnikom pozběhowaše so jednory pozłoćany křiž.

Knjez farař da pomnik na row stajić. W khłódku jědłow so jara rjenje wuznamjenješe, a hdyž potom hišće ćernjowy pjeńk na rowje kćeješe a někotre zelene hałžki z pupkami a ze zakćětymi różemi nad sněhbělym marmorom wisachu, potom bě row najkrasniši. Wón bě najrjeńši na cyłym pohrjebnišću. Cuzomu wopytej knjez farař kóždy raz tutón row pokaza. A hdyž potom tón abo tamny mudru mysličku khwaleše, z kotrejež bě nastał pomnik za njeboh zahrodnika, kiž bě też korbyplećeŕ, potom knjez farař rad hišće wjacy powědaše wo njeboh Jakubje a joho dźowcy, wo jeju zrudnym dóńće a dalšim zbožownym wjedźenju. Powědaše cuzym podawk z kwětkowym korbikom a spomni też, kelko horcych sylzow je tutón row mačało. Kóždy rad připosłuchaše a kóždomu drje dźěše k wutrobje, hdyž podawiznu słyšeše. Nadobna mysl a dobre předewzaćo kóždoho tam napjelnješe, kaž zawěsće też tebje, luby čitarjo, kiž sy jimacomu podawkej w „Kat. Posole“ sćěhował!

to klóštrska cyrkej. Lětsa woswjećichu tam na wosebite wašnjo 900lětne wopomnjeco woswjećenja cyrkwje. Arcybiskop Dr. Klein měješe swjatočne kemše a prědowanjo. Při Božej mši běše kazulu woblečeny, kotraž je po tamnej dźěłana, w kotrejž su swjatoho Meinwerka do rowa położili a kotruž lěta 1376, hdyž row wočinichu, hišće w rowje namakachu, a kotraž so dźensa hišće jako drohotna relikwija khowa. Wyšnosće a wojeństwo běchu zastupjerjow za wopomnjeńsku swjatočnosć pósłali.

Rottenburgski biskop je pastyŕski list podobnoho wopřijeća wudał, dokelž su so też w joho diecezy wonjećesćenja swjatoho křiža stałe.

Ulmski Münster, kotryž je stara katolska gotiska cyrkej, nětkle pak evangelska, so nutŕka wobnowja. Při tym kedźbuja wosebje na to, zo by so w cyrkwi zasy bóle stary raz jewił.

Caritas-zběrka w Mnichowje přinjese, kaž Mnichowska cyrkwinska nowina pisa, 50000 hriwnow. Za Čeŕwjeny Kříž nahromadźi so 23000 hr. a za evangelski nutŕkowny misijón 17000 hr. Za dwórniščowy misijón pak 1000 hr.

Trierska hamtska cyrkwinska nowina hišće raz katolikow na to pokazuje, zo je zakazane knihu „Pfaffenspiegel" čitać. Ju je wěsty Corvin pisał, kotrohož mać běše židowka. Corvin je hromadźe dźěłał z jenym wotpadnjenym katolskim duchownym. 1848 wobdźěli so jako wjednik při revoluciji a dósta khostańnju (Zuchthaus). Hdyž z khostańnje přińdźe, ščuwaše zasy přećiwo katolskej cyrkwi a spisa dwě knizy połnej hidy a njewěrnosćow.

Evangelski duchowny Frenssen je so wot cyrkwje dźělił a bu z přećiwnikom wšoho křesćanstwa. Je tutón swój wotpad w jenej knizy wopisał. Prjedy pak je wšelake knihe wo Khrystusu a joho cyrkwi wudał. Nětko je jomu joho prjedawši nakładnik, kotryž je potajkim joho prjedawše dobre knihe čišćeć dał, list napisał. W nim pokaza wón wotpadnjenoho duchownoho na wěrnosće, kotrež je prjedy pisał a na wopačnosće a zmylki, kotrež we swojej nowej knizy pisa. Na kóncu spomni też na katolsku cyrkej a praji, zo wšak je sam protestant bjez kompromisa a nima tohodla wulku přičinu, za katolsku cyrkej rěčeć. Tola je runje w katolskej khorowni přebywał, hdyž jomu nowu knihu wotpadnjenoho Frenssena pósłachu. A tam je spóznał, zo njeje hibanjo noweje wěry, kotromuž je so prjedawši duchowny přizamknył, ničo porno katolskej cyrkwi. Tak pisa nakładnik wotpadnjenomu evangelskomu duchownomu.

Awstriska. We Wienskej arcydiecezy nasta w poslednich lětach rjana ličba nowych wosadow. Wone běchu hač dotal z druhimi wosadami zjednoćene. Dokelž pak běchu tute přewulke, běše nuzne, zo so dźěle wosadow wotšćěpichu a jako wosady samostatne sčinichu. Cyrkwički wšak su w nowych wosadach najbóle jara jednore. We někotrych wosadach pak přetworichu hnydom klóštrske cyrkwje do wosadnych a klóštrski duchowny budźe też hnydom z fararjom noweje wosady. W druhich wosadach su wobstojnosće zasy ćežše. Tak nimaja hišće pjenjezy, z kotrymiž bychu wosebitoho duchownoho jako fararja płaćili. Su tola srědki za twar cyrkwjow jenož z dobrowólnymi zběrkami nazběrali. W někotrych z nowych wosadow nimaja też hišće wobydlenja za dušepastyrja.

W Awstriskej narodźi so w poslednich lětach jara mało dźěći. Před krótkim mjenowaše jedyn farař samo zjawnje cyłe dźěle města, z kotrychž w poslednich lětach ani jene dźěćco ke křćeńcy njepřinjesechu, dokelž so tam ani jene narodźiło njeje. Najskerje je Wien scyła město z najmjenje narodami. Zo njeby tale njepóćiwosć w mandźelstwach dale přiběrała, maja wjednicy stata tohodla wulke nadawki. Dóstanu pak też podpjeru wot jenoho katolskoho towarstwa, kotrež chce so wosebje za škit swójby starać. Ważna wina, zo so mandźelska moralka w poslednich lětach we Wienje dale a bóle zhubi, běše marxistiske knježeństwo. Scyła běše dźěn móc socialistow w Awstriskej, prjedy hač njeboh kancler Dollfuß porjad sčini, jara wulka. Na wšě możne wašnjo njesechu woni njekřesćanske zmyslenjo do luda, wosebje přez swoje towarstwa z rjanymi mjenami. Katolske towarstwo za škit swójby ma za wjednika po cyłym wědomostnym swěće znatoho profesora patera dra. Schmidta S. V. D. Wón je nětkle w Khinje a Japanskej pućował a tam na wysokich šulach a před wědomostnymi kołami přednošował. Nětko je so wróćił a chce so zasy bóle dźěłu za swójby wěnować. Prezident Miklas je jomu tohodla list napisał, w kotrymž swoje wjeselo nad tym wupraja.

Zo ma politika wliw na nabožne žiwjenjo, pokazuja někotre ličby. W poslednich tři lětach zastupi we Wienje samym 50000 wosobow do katolskeje cyrkwje. Marxistiscy swobodnomyslerjo běchu prjedy jara za wustupjenjo z cyrkwje dźěłali a ze swojim wliwom też wuspěch měli. 1927 wustupi na přikład 28837 wosobow z katolskeje cyrkwje a skoro wšitcy dźěchu k bjezbóžnikam. Jenož 552 wosobow zastupi do cyrkwje. W februaru 1933 pak zniči kancler Dollfuß namóc marxistow a hižo w samsnym lěće zastupi do katolskeje cyrkwje zasy 8898 wosobow. 4496 wustupi. 1934 so ličby dale wobroćichu, dokelž nowe knježeństwo wšudźe křesćanstwo zastupowaše, štož dźěn je też Swjaty Wótc hižo husto pokhwalił. Tehdom wustupi z cyrkwje 2433 wosobow, zastupow pak běše 32943. Kotříž pak wustupichu, njeńdźechu też wjacy k bjezbóžnikam, ale zastupichu do druhich křesćanskich wěrywuznaćow. Też ma Wien w poslednich tŕoch lětach wjele wjacy cyrkwinskich wěrowanjow. Ličba tych, kotříž w testamenće postajeja zo chcedźa po smjerći spaleni być, pak stajnje woteběra

Šwica. Swjaty Mikławš Flüelski ma w němskej Šwicy wjele česćowarjow. Nětko ma so k joho česći też w francózscy rěčacej Šwicy cyrkej natwarić. Za nju je hižo rjane městno wupytane. Cyrkej budźe poswjećena swj. Mariji, maćeri dobreje rady, a swjatomu Mikławšu Flüelskomu.

Jedyn amerikanski basnik je rjanu hru wo jezuitach zbasnił. Tuta so před krótkim w Baselu a Zürichu předstaji, potajkim w městomaj, kotrejž stej zwjetša protestantskej. Najebać toho pak měješe hra „Prěnja Legija" wulki wuspěch. Ze wšěch worštow přińdźechu ludźo a hra zawostaji pola wšěch wulki zajim, też pola druhowěriwych. To ma so wosebje też tohodla wuzběhnyć, dokelž jezuitski rjad w Šwicy njeje dowoleny.

Přecy pak jezuitski rjad w Šwicy njeje zakazany był. Tak běchu tola w 17. lětstotku mjez druhimi rjadami wosebje jezuića, kotříž šwicske katolske misijóny w cuzych krajach zastarachu a tam wuspěšnje skutkowachu. To je so we šwicskim lětniku za misijóny wuzběhnyło. Tuta kniha pokaza dale, zo ma Šwica jako domizna štyrjoch rěčow (němskeje, francózskeje, italskeje a rätoromanskeje) w misijónach wosebite nadawki a zo je też dopjelnja.

W Ženewje (Genf) ma so w augusće swětowy kongres młodźiny za měr wotměć. Biskopja nětko katolsku młodźinu napominaja, zo so njeby na zjězdźe wobdźěliła a też žane přihoty za njón činiła. Biskopja prajeja, zo je katolskej młodźinje a wšěm wěriwym derje znate, zo je katolska cyrkej přecy za zdźerženjo měra. Ale tutón kongres so přihotuje ze strony komunisma. Tohodla je też jasne, zo ma so na zjězdźe pod krywom pacifisma propaganda za bolšewismus činić. To pokazuje zasy jasnje, zo komunisća ničo njezakomdźa, z čimž bychu móhli swětowu revoluciju přihotować.

Francózska. 5. zjězd za katolske japoštołstwo mjez namórnikami so w mjeńšim francózskim měsće wotmě. Zastupjerjo z dźesać krajow so wobdźělichu. Japoštołstwo skutkuje nětkole w 280 přistawach, kotrež su po wšěch możnych krajach rozdźělene. Poł milijóna namórnikow ma wone nabožnje zastarać. Hłowna wěc wuradźowanja na tutym zjězdźe pak běše nuza ludźi, kotříž blizko morja

bydla a mórske rostliny łója a předawaja (tute trjebaja so za wšelake wěcy w haptykarstwje). Ličba tychle ludźi je wosebje w Francózskej jara wulka. Při wšej prócy zasłuža jenož snadny pjenjez, a tola maja najbóle wjele dźěći, kotrež njemóžeja zeživić. Tuž bjez dźiwa, zo w tutych swójbach tuberkuloza surowje cychnuje. Človjek, kotryž tak hižo z hłodom mrěje, njemóže so přećiwo suchoćinje wobarać. Zastupjerjo japoštołstwa wudachu pismo, w kotrymž wšěch, kotřiž maja někajku móžnosć abo samo winowatosć, namołwjeja, zo bychu so wo polěpšenjo tutych zrudnych poměrow postarali.

W Francózskej wobstoji wosebite towarstwo wójnskich wobdźělnikow, kotřiž buchu pozdźišo měšnicy (frontscy wojowarjo duchownoho stawa). Loni dósta towarstwo zasy 1000 nowych sobustawow. Towarstwo chce so wosebje za to starać, zo bychu so statne zakonje dźeń a bóle po Božich kaznjach złožowałe.

Towarstwowy powěstnik.

Jězba na hnadowne městna w Šlezskej — Grüssau, Wamborjecy (Albendorf), Marija na snězy a Stróža — wotměje so 12., 13. a 14. sept. a płaći 13,50 hr. Hač do 20. aug. dyrbju ličbu wobdźělnikow wědźeć dla skazanja nócléhow. Z přileżnosću přikhada Pražskoho kardinala a P. Jurja so tam tysacy wěriwych zeńdu. Tamniši kneža duchowni proša należnje, zo bychu tež serbske družki (4 abo 6) sobu přijěłe. Prosy so, zo bychu so zajimcy bórzy zamołwili. Dalše informacije so w powěstniku běžnje wozjewja. Słodeńk.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 348. z Pančic: Max Kórjeńk; 349. z Ćemjerc: Jan Mjeń; 350. z Hartensteina: Marja Jenkec; 351. z Różanta: Jurij Nuk; 352. ze Sernjan: Mikławš Bjeńš; 353. z Kulowa: Michał Ćepic.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Knjez Jan Mjeń z Ćemjerc 3 hr.

Swój přinošk

za towarstwo swj. Cyrilla a Methoda su na lěto

1935 hakle 1000 sobustawow zapłaćili.

Prosymy tola, zo by kóždy, kotryž „Katolski Posoł" woteběra, też

swój přinošk zapłaćił!

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Wšě čišćerske wěcy wuhotuje derje a spěšnje Donnerhakec čišćerńja

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra" jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Zapis knihow w knihiskładze towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, z pyš. złotym rězkom	9,50
Wosadnik, z pyš. čerwj. rězkom	9,—
Wosadnik, ze złotym rězkom	7,—
Wosadnik, z čerwj. rězkom	4,—
„Missale", Bože mšě w serb. rěči (přeł. M. Nawka)	
z čerwj. rězkom 4,50 w mjehkej koži	5,—
ze złotym rězkom 5,50 koži	6,25
„ „ „ pyšnje wjazane	8,50
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik) wjazany	5,—
njewjazany	3,—
Jandźel pěston (M. Žur)	1,—
Dobry křesćan „ čerwj.	1,25
złot.	1,75
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala) čerwj. 1,75 złoty	2,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš) čerwj. 1,75 złoty	2,50
Kěrluše „Pobožn. Wosad.", wjaz.	2,—
Jutrowne kěrluše za křižerjow	—,30
Pobožnosć na swj. skhodźe	—,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej	—,40
Novena k swj. Judźe Tadejej	—,15
Perikopy, zwj.	4,—
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady	—,10
Spowědny špihel za dźěći	—,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš	—,05
Kěrluš na Božej mši	—,01
Boža mša k Jězusowej Wutr.	—,10
Swjećatko s. swójby z modlitwu	1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš)	—,50
Dodawk kěrlušow	0,10
Modlitwa za padnjenych	0,05

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Dr. Rězak) wjazany	12,—
njewjazany	8,—
Syntax (J. Libš)	6,50
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš.	1,50
Gesprächsbuch — rozmołwnik (Šołta) „	1,20
Wobraz † šolastika M. Hórnika	—,50

Šulske knihi:

Katechismus (Dr. Rězak)	1,—
Bibl. Stawizny, małe	1,—
„ „ wulke (dr. Jakubaš)	1,—
Einst und Jetzt	1,—
Fibla (Na wsy)	—,60
Raj rěče (M. Nawka)	—,45
Dźiwni kmótřa	—,45

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł	—,25
Złote hrody	—,20
Dźiwotworny kłobuk	—,40
Slepy Benjamin	—,20
Nócny strażnik	—,50
Krótkowidźaca Wórša	—,30
Swjata Hilžbjeta Durinska	—,40
Boži narod	—,40
Wopyty pola Jězuska	—,15

Zabawjace a druhe knihi:

Bosniski kraj (P. Šołta)	—,35
Z duchom swobody (Nowak)	1,—
Legendy	—,20
Stara jabłučina	—,20
Plista. Ducy z kowarnje	—,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi	—,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje	—,20
Češki nan a serbski syn	—,20
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy	—,20
Baje, baje basnički	—,15
Pěseń wo zwonu (Dučman)	—,20
Kwasne basnje (Nawka)	—,50
Pućowanske dopomnjeńki (J. N.) za sobustawow tow. Cyrilla a Meth.	—,90
za njesobustawow	1,50
Wo nastaću a wuwiću Budyšskoho dekanata	—,20
Knjeza fararjowa plista	—,20
Pokěrluški ze serbskoho luda	—,20
Don Bosko	—,20

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćerni a na farach.

Jako by dobył w loteriji, tajke wjeselo změješ nad płaćiznami za čas **lěćnoho wupředawanja wot 27. julija hač do 8. aug.** pola firmy

Leopold Posner
w Budyšinje, Bohata dróha 24

Wóčny lěkař dr. Rězak so wróćił.

Hdźež přez Šulerske wrota na **Garbařsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy
w Knježkec konditarni

Póndźelu 27. julija započina so
lěćne wupředawanjo,
při kotrymž
możeš wjele pjenjez zalutować!
Naše znate dobre twory wotedawamy po jara poniženych płaćiznach, wosebje:
wšelakore tkaniny za drastu
štrykowane wěcy za žónske a dźěći
nohajcy a podkholowčki
wšě potrjeby za muži.
Wjele wěcow widźiće wustajenych we našich woknach!
Wužijće poskićenu dobru přileżnosć!
Otto Hauffe w Budyšinje
Hłowne torhošćo

Poskićamy nětko też **nahłowjacy bant**
24 cm šěroki **2,90**
Najlěpši: 24 cm šěroki **3,90**
27 cm šěroki **4,25**
Alphons Schauseil
w Budyšinje

Rjany wubjerk płatow Indanthren-barbjene
za fale a khuty
poskića
Hilger nasl. E. Wilček w Budyšinje

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Wróćiwši so wot rowa našoho nam zańdźenu njedźelu rano we 8 hodź. zemrětoho luboho mandźelskoho, nana, přichodnoho nana, dźěda
Jakuba Hicki, wuměnkarja w Češkecach,
kiž domawobstarany w starobje 77 lět, 4 měsacy a 26 dnjow wot nas woteńdźe, wuprajamy wšitkim, kotřiž na dołhim khorołožu jomu kajkužkuli lubosć wopokazachu, na pustych wječorach za joho khudu dušu so modlachu, joho srjedu k rowu přewodźachu, kašć z wěncami wupyšichu, wosebje też lubej Lipičec swójbje za k rowu wjezenjo, kaž też nošerjam
z wutroby „Zapłać Bóh luby Knjez"!
Joho dušu poručamy do dalšich pobožnych modlitwow.
W Češkecach a Swinarni, na dnju khowanja, 22. 7. 1936.
Marja zwud. Hiccyna
a dźěći Jan a Jurij.

„Dajće dźěćatkam ke mni přinć!"

Tak zawoła Jězus też našoho luboho synka a batřika
Pětra
dźensa rano 1/2 3 hodź. po krótkej khorosći 2 1/2 lět staroho do swojeje zbóžnosće.
Njedźelu 1/2 11 hodź. joho ćěło swjatej zemi přepodamy. Jandźelska Boža mša budźe póndźelu rano 1/4 7 hodźin.
Za wšitke wopokazy lubosće a dźělbraća wuprajamy wutrobne „Zapłać Bóh"!

W Hósku, na dnju 23. julija 1936.

W poddatosći do Božeje swjateje wole:
Wikowar **Pětr Kreuz** a mandź. **Marja** rodź. Hernaštec,
wowka a **dźěći.**

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

31. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **1. augusta 1936.** | **74. lětnik.**

Pjerachstwo.

I. Pjerach — dźěćo.

Pjerachow je w Serbach dosć. W našich cyrkwinskich knihach je tute mjeno samo husto jako swójne mjeno zapisane. Hač dźensa hišće tute swójne mjeno namakamy? Hdyž tež nic jako mjeno snadź, tak tola wšće pjerachow samych.

Što dha po prawym rěka pjerach? Měnimy z tym husto małoho hólčeca, kotryž je sebi wědomy swojoho prawa na zemju a přeswědčeny wo swojej njewuprajnej hódnosći za člowjeski splah. Mjez tym wšak so joho měnjenjo a woprawdźitosć cyle njekryjetej.

Tute pjerachstwo wšak je kóždomu dźěśću do wšeteje měry přinarodźene. Kak husto je nazhoniš, hdyž jako wuj přińdźeš k dźěćom, jako wučeŕ do šule, abo jako duchowny na wsy dźěćo zetykaš. Jank móže dźesać Boże kaznje kaž na šnórcy, Hanka so při wěrje ani jónu njezarjeknje. A nětk so wučeř praša: „Na Janko, štó dha je će to takle rjenje nawučił?“ Ale Jank je sebje-wědomy a wotmołwja: „Sam!“ A knježna wučeŕka so praša: „Hanka, štó dha je će tak rjenje pisać nawučił?“ Ale Hanka dołho njepřemysluje a hižo maš wotmołwu: „Sama!“ To wšitko tak wšće, kaž njeby žaneje druheje móžnosće docyła było.

II. Wulcy pjerachojo.

Dźěśću wšak tež nichtó to dale za złe nima. Ale Bohužel tute pjerachstwo tež z wulkich a dorosćenych so cyle zhubiło njeje. Tež tući so hišće rady wupjeraja kaž mały pjerach Jank. Ale dorosćeny je tola dosć časa měł, swoje pjerachstwo skónčnje wotpołožić. Bóh tón Knjez je jomu rozom dał, zo by dopóznać móhł swojich słabosćow a člowječich njedokonjanosći. Kak hroznje tohodla klinči, hdyž so člowjek jenož khwali a so wupjera, kaž by wšo sam ze sebje mohł a dokonjał, kaž by sam ze sebje wšo wědźał a na swěće žanoho člowjeka njetrjebał. Žaneje wěrnosće njeje w tajkim člowjeku, ale sama hordosć a nadutosć. Wězo njemóže nichtó tajkoho člowjeka znjesć a wutrać. Kóždy jomu rady z puća dźe, dokelž ludźo wědźa, zo hižo w bližšim wokomiku ze swojim mudrowanjom započnje.

III. Židźa — pjerachojo.

Bohužel wšak nimamy jenož ludźi pjerachow, kotřiž přećiwo druhim ludźom ze swojim pjerachstwom wustupuja, ale samo tež přećiwo Bohu. Tajcy wulcy pjerachojo běchu židźa, kaž jich w dźensišim swjatym sćenju widźimy z jich njesłyšanym hroznym pjerachstwom. Na Boha, Božoho Syna woni njesłuchaja, wšak woni wšitko sami wědźa a wšitko lěpje wědźa. A byrnje by Bóh sam k nim přišoł, woni swojej wuši zadźeržuja a wołaja kaž mały Jank: „Sam, sam, to ja wšo sam wěm!“ Žaneje wučby, žanoho rozwučenja, žanoho powučacoho słowčka njepřijimuja, dokelž wšo sami wědźa. Ani njehladaja na joho skutki, ani na joho dźiwy.

Pjerachojo tež židźa wostanu, byrnjež by Knjez nad njezbožownym městom Jeruzalemom płakał a jomu njezbožowny kónc doprědka wěšćił: „O zo tola by spóznało, što je k twojomu lěpšomu. Na tebje přińdu dny, hdyž twoji njepřećeljo z nasypom će wobdadźa.“ Ale woni njesłyša, woni wšo sami, wšo lěpje wědźa, woni wostanu pjerachojo. Njerozomni a njemudri, njepolěpšomni a zasakli. Dorosćeni pjerachujo su wjele hórši dyžli móličcy, hač naše dźěći — pjeraški.

Skónčnje pak so tež naš bóžski Wumožnik nad tajkim bjezbóžnym pjerachstwom Židow rozhněwa. Hdyž widźeše w templu předawarjow a kupowarjow, sčini šwikadło z powjazow a wuhna jich ze swojoho domu, z Božeje swjatnicy. Skónčnje bě so našomu Zbóžnikej tute židowske pjerachstwo wostudźiło a wón jich z energiskej ruku a płomjenitym čołom a sapatym wóčkom wućěri tam, z wotkelž běchu přišli.

IV. Serbscy pjerachojo.

Ale też w Serbach dorosćeni pjerachojo wokoło běhaja, pjerachojo — hordacy — ludźo, bjez praweje-česćownosće. Čohož su naši prjedownicy skoro wjacy hač dosć wobsedźeli, to młodym njezrědka jara brachuje. Prjedy su staršim rěkali „Wy“, a kak dźensa ze staršimaj rěča? Hdyž bě prjedy přeco staršeju husto dźěćom přikaz a poruč so stawa, zo so dźensa dźěći něhdyžkuli wo swojeju staršeju wjacy njestaraja hač wo cuzych. Haj Bohu budź skorženo, zo potomnikam našich nadobnych wótcow něhdyžkuli wotkhadźa prawa česćownosć před česćehódnym, swjatym, wot Boha datym. Porjad stwórby ani zakoń Boži sebi něhdyžkuli wjacy dosć njewaža. Cuza česć a druhe měnjenjo tajkich mało stara. Wo njewinosć a póćiwosć, wo zamołwjenjo a zapłaćenjo, wo hrěch a winowatosć njeje tajkim zatrach. Lubosć a swěra a žiwjenjo maja pola tajkich mało płaćiwosće. To su zjawy liberalistiskoho ducha, kiž je we wěstej měrje tola też puć namakał do našoho luda a so pyta wuswobodźić wot wuwjazanjow, kotrež su přez naturske prawo a Bože zakonje nam človjekam napołožene. Ze wšěch zamołwitych stron dyrbi so napřeco njomu wojować, wojować ze wšej khutnosću, hewak budźemy sami bórzy dospołnje wot njoho přewinjeni.

V. Cyrkwine pjerachstwo.

Najhórše pak drje je pjerachstwo w cyrkwi. Kak husto widźimy a słyšimy wo njepřistojnym a woprawdźe njecyrkwinskim zadźerženju jednotliwych w cyrkwi. Zo su w Božim domje, na to njemysla. Štož sebi w domje swojoho susoda zwěrili njebychu, to činja w cyrkwi. Tajke zadźerženjo móže wuńć jenož z myslenja, kotrež njeje wo ničo khmańše hač tamne Židow w dźensišim swjatym sćenju. Jězus je jim swoje měnjenjo jasnje wuprajił, tak zo móža też dźensiši wonječesćerjo Domu Božoho wědźeć, kajki sud Boži na nich čaka. Z krótšimi a raznišimi słowami wšak njemóžu tajke počinjenjo w cyrkwi rysować a šwikać, hač so to stanje w našej najnowšej nabožnej knižcy „Bože mšě z romskoho misala“. Tam spisowaćel pisa:

„Jězus Jeruzalemej zahubu wěšći, dokelž město nochce wo nim ničo wědźeć. A hižo w augusće lěta 70 so wěšćenjo dopjelni; te hrózbne khłostanjo njech nas wottraša wot bjezbóžnoho žiwjenja. Dom Boži předewšim njesměmy ze swětnymi myslemi a rěčemi wonječesćić. Też pola nas so Pěta w cyrkwi Měta praša, kak je prosata předał a Měto poskićuje Pěće jałojcu napředań! A wupikana Hapla tepi so w myslach, kak jeje nowu drastu wobdźiwaju. A něhdźe w kuće Hans a Mots tryskujetaj, zo by woprawdźe hódno było, jimaj trósku přistojnosće na lico maznyć.“

Też do našich cyrkwjow přikhadźeju cuzy, wosebje nětkle w prózdninskim času. Što sebi tući wo nas mysla, hdyž widźa tute njezdobne zadźerženjo ludźi, budź też jenož někotrych? Ze žanym dobrym wusudom wo nas wšešće njerěča a rěčeć njemóža. Človjek, kotryž so napřeco swojomu Bohu takle zadźerži, njemóže wot njewěry a wotpada jara zdaleny być. Hdyž by naš cyły splah tajki był, by drje też nam Zbóžnik podobnje rěčeć mohł kaž zaslepjenym Židam, by Wón też naš lud bórzy khostać dyrbjał, kaž židowski lud. Tohodla njech je naša prěnja starosć: Wobroćće swoje wutroby Knjezej, zo by was njezastorčił a njekhostał na poslednim dnju! — Wšě njewušne pjerachstwo dyrbi won z našich cyrkwjow! n.

Nadobne wjećenjo.

Směrki padachu. Njebjesa běchu poćehnjene z mróčelemi, kotrež wěšćachu blizke njewjedro. Přez husty lěs po wukhodźenej šćežcy dźěše spěšnje kročo muž. Běše to duchowny z njedalokeje wjeski Žołćic, farař Wićaz. Přińdźe ze susodneje wsy, kotraž bu njedawno zafarowana do Žołćic; hač do wječora bu tu zadźeržany. Wjescy stej dźělenej přez hłuboki lěs, kiž mjez nimaj so wupřestrěwa. Hdyž derje wustupuješ, dóńdźeš z jeneje wjeski do druheje za poł hodźiny.

Nadobo stupaše farař pomałšo a při tym z hłuboka dychaše.

„Njeńdźe to wjacy tak kaž prjedy“, mysleše sam při sebi. „Lěta tu su a žadaja swoje prawo; kak tola tón čas khwata!“

Wućahny z kapsy rubiško a wótrě sebi pót, kotryž jomu z čoła běžeše. Wón pozasta. Z nazdala zasłyšawši bubot hrimanja so tróšku postróži, dokelž měješe z najmjeńša hišće stwórć hodźiny hač do Žołćic. Pokhwatawši najprjedy bórzy zasy pomałšo dźěše. Z lěwej ruku wućahny časnik z lacoweje kapsy, z prawej pak lampku, zo by pohladał za časom.

„Hižo napoł dźewjećich“, praji, „to dyrbju khwatać.“ Tu so nadobo wšitko zaswětli a zdobom sylnje zahrima.

Duchowny woznamjeni so ze swjatym křižom. Dešća so hišće njeńdźeše, tola wjele njepobrachowaše, zo by so sypnył.

Nadobo zapikota něšto w husćinje a na puć skoči sylna zasadźita mužska postawa. Farař so wustróža.

Njeznaty wosta před fararjom stojo, njehibajo so z blaka. Knjez farař też pozasta, kročeše pak hnydom zasy dale. Błyski na njebju so křižowachu a bjez přestaća hrimot dźiwje zakhadźeše. Dešćik poča we wulkich kapach z njebja padać.

Farař postrowi njeznatoho; tutón njewotmołwi, ale přistupi bliže a pohlada duchownomu mjez woči.

„Aj, to dźěn je farař Wićaz ze Žołćic!“ praji wusměšnje. „A tudy dyrbimoj so trjechić! Hdźe pak sće zasy łazył tak dołho, što?“

We wohnjowym swětle błyska widźeše farař Wićaz před sobu mjezwočo z njepřećelnym, njerodnym wurazom, ze šešeratej brodu; zwoprědka muža njespózna. Duchownoho přeběža hrózba. Z tutym w tak pózdnej hodźinje so zetkać na samotnym městnje, to wjeselo njeběše.

Dundak bě znaty njedočink z mjenom Čušlik. Słušeše do Žołćic. Žane dźěło jomu njewonješe, ale wón wonješe za palencom. Běše wokoło połsta lět stary, ale dla njeporjadnoho žiwjenja hižo jara zestarił. Wobćežowaše susodow, a hdyž njeběchu zwólniwi, jomu wupomhać, činješe haru a by najradšo kóždomu z plistami wotpłaćił. Něšto króć hižo bě dla padušstwa, česćeranjenja a wobćežowanja z jastwom khostany. Tola ženje so khmańši njewróći. Před krótkim hakle bě zasudźeny na tři njedźele, dokelž bě sebi před Žołćičanskej faru ranjace přestupjenjo dowolił. Farař mjenujcy njebě jomu drasty dał, kotruž bě požadał, dokelž tajkeje njeměješe, hewak bé jomu zawšće něšto poskićił. Tola Čušlik so jara rozhněwa, zo bu wotpokazany, a poča duchownoho hanić. Mjetaše samo kamjenje, na zbožo njetrjechi do wokna, ale do farskich duri; při tym tamaše a swarješe. Na to přińdźe runje strażnik. Wón bě Čušlika hižo dlěši čas wobkedźbował a nětko joho zaja. Bu zasudźeny na tři njedźele k jastwej dla ranjenja na česći a kaženja zjawnoho měra.

Bjez dźiwa, zo fararjej njebě wšo jene, když so nětk z tutym človjekom w nocy, při njewjedrje a na

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Mjez bohosłowcami, kotrymž najdost. knjez biskop zańdźenu njedźelu w Smochćicach nižše swjećizny wudźěli, je jenož jedyn Serb, theol. Beno Špitank ze Zejic. Wjeselimy so z nim a ze Špitankec swójbu a wuprajamy wutrobne „wjele zboža!“

Z **Radworja.** Pónd̀źelu dósta naša sotrownja nowu sotru, dokelž bě nas sotra Methodija před tydźenjom wopušćić dyrbjała. Wona bě so do Trjebnicy podała, zo by tam swoje časne sluby złožiła. Nowa sotra je swoje kanoniske lěto (noviciat) w maćerńym klóštrje dokonjała. Sotra Gerlinda Reich pokhadźa z Golšwicy w Hornjej Šlezskej. Wona změje přede wšěm wo dźěći našeje sotrownje so starać a změje najskerje tež šićo w šuli. Přejemy nowej miłosćiwej sotře, zo by so derje z našimi dźěćimi zeznała, a je wšo rjane a dobre nawučiła.

— *Hromadźekładźenjo polow je so pola nas dokónčiło.* Z tym knjezej fararjej nowy nadawk nasta, pola fararjec kubła znowa přenajeć. Dokelž je w Radworju wjele małych ratari, su pola jara požadane. Na prěnim a druhim terminje běchu płaćizny tak zećěrili, zo dyrbješe knjez farař skónčnje płaćizny sam postajić a ludźom pola rozdźělić. Wězo tež tak njemóžachu wšitcy spokojeni być, dokelž fararjec kubło bě přemało. Myslimy pak sebi, zo su pola w dobrych rukach a zo tež na te wašnjo pola słuža tamnym zaměram, za kotrež su je jónu założerjo farskoho kubła postajili.

Z **Marijineje Hwězdy.** Pjatk rano su tři klóštrscy duchowni a to knježa PP. Jan Bachseits, Gerard Hälbig a Norbert Fischer swoje dotalne dušepastyrske a šulske skutkownišćo wopušćili a so do swojoho ródnoho klóštra Oseka w Češkej wróćili. Tute přeměnjenjo sta so na podłožku 14. stawa němskostatnoho konkordata, po kotrymž maja tu skutkowacy duchowni tež němscy staćenjo być. Wotkhadźacy su z namjeznych Čech a njewobsedźachu němske staćanstwo. P. Jan skutkowaše tu hižo k druhomu razej jako kapłan a to wot hodownika lěta 1935, prěni króć w lětach 1911—1919, tamnej knjezaj běštej tu z kapłanom šěsć resp. štyri lěta. P. Gerard bě tež serbski nawuknył a zastaraše tak Serbow, tež dźěći w šuli. W přichodźe budu tu duchowni z tukrajnych cisterciskich klóštrow přistajeni, tak daloko hač domjace mocy njedosahaja. Prěnja wupomoc, tež jedyn P. Gerard, je z klóštra Seligenporten z Bambergskeje diecejzy přišła.

Dodawk k rozprawje wo hłownej zhromadźiznje.

K rozprawje wo hłownej zhromadźiznje tow. ss. Cyrilla a Methoda we Wotrowje ma so hišće přispomnić, zo w rozmołwje knjez wyšši wučeŕ Słodeńk, jedyn z našich najpilnišich dopisowarjow, pokaza na postajenja, kotrež dźens wobsteja za nowiny nabožnoho razu; do tych tež „Kat. Posoł“ słuša. Kaž dotal budźe naš časopis tež dale rozprawjeć wo cyrkwinych, nabožnych, kulturnych a ludowych wěcach. Tež swójbne należnosće katolskich Serbow budźe wozjewjeć a wosebje tež ważne žiwjeńske podawki swojich sobustawow. Radlubje budźe tež pisać wo skutkowanju a dźěławosći našich towarstwow.

„Kat. Posoł“ pak może jenož wo tym rozprawjeć a pisać, štož so jomu sobu zdźěli, štož zhoni. Tohodla bě tež hižo předsyda towarstwa, knjez kanonik Hejduška należnje prosył, **zo by tola kóždy, štóž někak może, dopisował do „Kat. Posoła“.** Njetrjeba so při tym napinać a dołhi čas za to woprować. W krótkich słowach — ale jasnych — njech nam napisa; njemóže-li serbscy, njech pisa němscy. Redakcija budźe sebi pomhać wědźeć!

Chceće-li prawje wjele zhonić z našich serbskich wjeskow, dyrbiće nam prawje wjele pisać! Należnje potajkim prosymy: **Pisajće, pisajće, pisajće!**

---

wosamoćenym městnje zetka. Joho spóznawši rjekny: „Ach, Čušliko, to sće wy?“ Spytaše z krutym, bjezbojaznym hłosom rěčeć. „Z wotkel dha přikhadźeće?“

„To so mje njeprašejće!“ wotby joho dundak. „Snadź hišće chceće ze mnu žortować a mje wusměšeć, što?“ zawoła z połnej šiju. „Wy drje derje wěsće, zwotkel přikhadźam — wottam, hdźež sće wy mje přiwjedł!“

Dešćowaše so.

„Čušliko, takle wy ze mnu njerěćće!“ praješe duchowny z ćichim ale rozsudnym hłosom. „Ja was njejsym do jastwa přinjesł, ale wy sam!“

„Chceće snadź mi tu prědowanjo dźeržeć?“ znapřećiwi dundak. „Hólčiko, nětkle mam runje mało lubosće, wam tu připosłuchać!“

„Što potajkim chceće, človječe? Čohodla mje tu zadźeržujeće? Wostajće mje w měrje a dajće mi dale hić!“ Z tymi słowami mysleše farař přesćěhaka wotbyć. Sylnje so błyskaše a hrimaše.

„Wy dočakaće!“ Čušlik přimny duchownoho hrubje za ramjo. „Mysliće sebi traš, zo was tak bjeze wšoho pušću?“ so šćerješe. „Z prěnja maće mi dać wšitke pjenjezy, kotrež maće, z druha waš časnik, a skónčnje wšitko, štož maće hódnostne při sebi!“

Farař Wićaz stupi kročel wróćo. Wostajće mje na pokoj“, zawoła z třepotacym hłosom, „hewak započnu wo pomoc wołać!“

„Mojedła, wołajće štož móžeće!“ wusměšowaše. „Ale nětko spěšnje, hewak wam hišće pokazam, zo dokonjam z wami hinak rěčeć!“

A nadobo hrabny duchownoho ze sylnymaj rukomaj a třaseše joho.

„Pomoc!“ zawoła knjez z połnej šiju. „Pomoc, po—“. Čušlik ze sylnej pjasću jomu zadźerža hubu, joho tak dyriwši, zo krawješe.

„Budźeš změrom!“ zareji njekhmanik a wućahny ze zaka dołhi rězniski nóž, kotryž bě w swětle błyska widźeć; z nim fararjej před wočomaj jězdźeše, poručejo: „Nětko zasobu! Won z pjenjezami a časnikom, hewak . . .“

Farař njezwěri sebi znapřećiwić. Z třepotacej ruku wućahny z kapsy móšničku a da ju rubježnikej.

„Časnik wozmu sebi sam“, rjekny šćipawje złóstnik a wutorhny jón duchownomu z kapsy.

„Takle — a nětko hišće něšto jako dopomnjeńku za to, zo dyrbjach tebje dla sedźeć“, šćěrješe ze zubami, rubjene wěcy do zaka tyknywši, a hrabny duchownoho a ćisny joho z wotmachom wo zemju.

Čwělowany knjez wołaše z hłosom wo pomoc. Njekrasnik pak, bjeze wšoho čuća, dyri duchownoho mjezwoči a poklakny so jomu na wutrobno a zapřimny jomu šiju, dóniž so wbohi njepoča dusyć. Hdyž Čušlik to widźeše, popušći.

„Widźiš, nětko sy w mojej mocy“, praješe złóstniwje na njoho hladajo. „Nětk drje sy tola spóznał, što to rěka, so z Čušlikom wadźić!“

Farař Wićaz mjelčeše, rozhorjeny a w bolosći lědma dychajo.

Złóstnik zběhny so nětk wot swojoho wopora so smějo: „Knjez farař, ja nětko pónd̀u swój puć. Wy móžeće też ćahnyć, ale spomjatkujće sebi derje: warnuju was před někajkim škaranjom. Dźensa sće hišće derje wotešoł, ale přichodnje so wam hórje zeńdźe!“

Čušlik wotstupi něšto kročelow dale.

„Bjerće so na kedźbu a wo mni nikomu ničo njepowědajće, hewak — — wšak sće mje dźensa derje zeznał.“

Na to zhubi so na lěwej stronje puća, kaž bě přišoł.

Rjane powědančko wo „Kwětkowym korbiku“, kotromuž su mnozy čitarjo „Kat. Posoła“ z napjatosću a z hłubokim začućom sćěhowali, mamy so dźakować knjezej B. Šołće z Hodlerja, młodomu dźěłaćerjej z prostoho ludu, kiž žaneje wyššeje šule wopytował njeje. W Radwořskej šuli bu wukubłany. Towarstwo ss. Cyrilla a Methoda připóznawa tajku lubosć a prócu za nadobnu našu wěc a wupraja knjezej B. Šołće też na tutym městnje zjawny dźak. Jako małe wopomnjeńske myto je předsyda towarstwa pilnomu spisowaćelej přez wosadnoho knjeza fararja přepodał naše nowe „Misale“. Zawěsće je dopisowar też wjele přiwuknył, hdyž je přirunował swoje rukopisy z hotowym ćišćom a widźał, kak je redakcija to a tamne porjedźiła a wudospołniła. Druhich tajkich hišće mamy, kotřiž móhli tohorunja z pjerom něšto sobudźěłać.

Spytajće tola! To wšak pójdźe!
My chcemy rad wam pomhać!
Změjeće swoje wjeselo a spokojenjo nad dokonjanym skutkom!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž smy hižo pisali, poda so Swjaty Wótc kónc junija do swojoho lěćnoho přebywanišća Castel Gandolfo. Při pućach stojachu ludźo a wyskachu, hdyž so bamžowe awto pokaza. Też před hrodom Gandolfo bě so wjele ludźi zešło, zo bychu bamža powitali. Kněže při drohach běchu rjenje wupyšene. Italske a cyrkwinske khorhowje z nich zmahowachu.

Bamžowska nowina „Osservatore Romano“ wukhadźa lětsa 75. lěto. Kardinal statny sekretar je redaktorej, hrabi della Torre w poručnosći Swjatoho Wótca list napisał, w kotrymž praji, zo je bamžowska nowina pod dobrym wjednistwom ważny organ a zo dźensa runje tak cyrkwinske zajimy na wubjerne a wušikne wašnjo zastupuje kaž je to hižo wot započatka činiła.

Jubilej wobstaća tuteje nowiny běše runje po swjedźenju japoštołow Pětra a Pawoła. Redaktorojo a přistajeni nakłada nowiny mějachu tehdom audiencu pola bamža. Swjaty Wótc pokaza jich na to, zo dyrbi jich runje jich dźěło spokojnych činić, hdyž tola wědźa, zo ze swojej nowinu prawa Jězusoweje cyrkwje, potajkim najwažnišeje wěcy, kotruž na zemi namakaš, zastupuja. Woni bjeru njeposrědnje dźěl na japoštołskim skutkowanju.

Swjaty Stoł je někotre nowe postajenja wozjewił, kotrež płaća za misijóny w Chinje a Japanskej, ale też jenož za tele kraje. Prěnje postajenjo rěka, zo smědźa też katolikojo chinejskoho wótčinca Konfucia česćić, ale nic jako přiboha, kaž to pohanojo w tamnych krajach činja. Konfucius je mjenujcy też chinejske pohanstwo wobnowił. Jako tajkoho joho potajkim wězo katolikojo njesmědźa česćić ale jenož jako wulkoho człowjeka. Někajki wołtař so jomu připrawić njesmě, też swěčki so njesmědźa jomu k česći swěćić. Spěwy kotrež Konfucia jako boha česća, njesmědźa katolikojo spěwać, tola dowolene su tajke spěwy, kotrež joho jako wótčinca sławja. Druhe postajenjo płaći za Japansku. Tam sebi mjenujcy kejžor žada, zo maja ludźo wěrić, zo je joho swójba bójskoho pokhada. Tohodla ludźo na narodnych swjatych dnjach do narodnych templow du. Katolik pak njemóže ženje wěrić, zo kejžor wot někajkoho boha pokhadźa. Tola bu nětko dowolene, zo smědźa katolikojo při narodnych swjatočnosćach też do narodnych templow zastupić, ale jenož zo bychu z tym wopokazali, zo sebi kejžorsku swójbu a wšěch dobroćerjow wótčiny waža. Tute postajenja pokazuja zasy, zo ma cyrkej stare narodne wašnja w česći a zo jim jenož dawa křesćanski zmysł, kaž je to też prjedy činiła, hdyž buchu naši prawótcojo křesćenjo.

Kaž pisachmy, je Parizski kardinal Verdier w pastyrskim lisće wjacy prawow a lěpšinow za dźěłaćerski staw žadał. W mjenje Swjatoho Wótca je jomu kardinal Pacelli za to dźak wuprajił a joho prócowanju wuspěch přał.

(Dalše na str. 246.)

Farař skónčnje zasy namaka mocy, zo móžeše stanyć. Nahły zliwk bě joho přemačał hač do kože; bě so zazymnił. Rany we wobliču jara bolachu. Wućahny rubiško a třeješe sebi krej, kotraž jomu hišće z huby kapaše. Spěšnje potom stupaše, kaž by joho něchtó ćěrił, zo by bórzy z hłubokoho lěsa přišoł. Při puću dohlada so kamjeńtnoho swjatoho křiža, kiž bu před něšto lětami wot dobreje swójby tu stajeny. Pozasta tu. Zdaše so jomu, kaž by Boža martra k njomu so wobroćiła a Křižowany chcył prajić: „Hlej, kelko njewuprajomnych bolosćow sym ja wutrał a tola sym so modlił na křižu za swojich njepřećelow a mordarjow, hdyž wisach w najwjetšich bolosćach. Wodach jim a swoju lubosć jim wopokazach. Nimaš też ty tak činić, kiž sy z prědowarjom a ze škitarjom tuteje lubosće? Njejsy ty z nastupnikom mojich wučownikow, kotrymž sym prajił doprědka, zo mje dla budźeja was hidźić a přesćěhać a wam křiwdy činić a přećiwnosće?

Čim dlěje farař Wićaz na křiž hladaše, ćim bóle začuwaše we swojej wutrobje Zbóžnikowy přikład. Skónčnje přistupi bliže k swjatomu křižej a padny před nim na kolena. Styknywši rucy pozběhny woči k njebju, kotrež so poča wujasnjować. Dołho so modleše ćiše a nutrnje, tak zo njepytny, zo bě so hrimanjo přestało, a na njebju so błyšćeše mnohosć hwězdow. Pozhubiła bě so też joho rozhorjenosć, a hdyž bě swój paćef dokónčił, bě jara změrowany. Kruće so rozsudźi, zo nikomu ani słowčka njepraji wo dźensišim podeńdźenju. Hišće junu pozběhny swojej woči k swjatomu křižej a jomu bě, jako by z wobliča swojoho bóžskoho Mištra čitał spokojenjo nad tajkim předewzaćom. Nětk pak poda so farař na dompuć. Běše jomu zyma. Spokojeny a zbožowny pak bě we wutrobje, zo bě dobył sam nad sobu.

* * *

Dwě lěće běštej so minyłoj. Farař Wićaz skutkowaše spomožnje na swojej farje mjez pobožnymi a derje zmyslenymi wosadnymi, kotřiž swojoho duchownoho česćachu a lubowachu a k njomu stojachu we woprawdźe dźěsćowskej lubosći. Čušlikowy njeskutk, wo kotrymž nikomu njebě powědał, bě hižo skoro zabył. Čušlik so wot tamnoho dnja we Žołćicach a wokolinje wjacy pokazał njebě. Nichtón njewědźeše, hdźe žiwjenjo wjedźe. Susodźa a wjesnjenjo běchu wjeseli, zo maja měr před tutym człowjekom. Jenož knjez farař wědźeše, čohodla so Žołćicow zdaluje. Tola tajki strach bě wyšacy, hdyž tola knjez farař na to njemysleše, joho wobskoržić. Wšak bě jomu samsny wječor wšitko wodał, hdyž tehdom pytaše při swjatym křižu tróšt a wołóženjo. Wot toho časa tam knjez husto dójdźe a so nutrnje modleše.

Započatk winowca dósta farař Wićaz přeprošenjo wot swojoho swaka Běrka, kublerja w Bórkowje, zo by přijeł křćić nowonarodźenoho synka, prěnjoho mužskoho Běrkec potomnika.

„Wočakujemy, luby swako“, tak rěkaše w lisće, „zo naše přeprošenjo lubosćiwje přiwozmjeće a přikhwataće do našoho swójbnoho koła, zo byšće z nami so wjeselił a zdobom wukřćił našoho małoho synka, Wašoho sotrowca. Smy kruće přeswědčeni, zo so bórzy z Wami wuhladamy. W mjenje swojeje zbožowneje mandźelskeje a dźowčički Moniki strowi Was

Waš dźakowny swak Jurij Běrk.“

Rjany list bě fararja cyle wozbožił. „Skónčnje je so Bóh tón Knjez też na nich dopomnił“, praješe so posměwkujo. „Nó, to pojědu hnydom popołdnju“, so rozsudźi. „Sotru tak a tak dołho 'žno widźał njejsym.“

(Skónčenjo přichodnje.)

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac august:

Zažne woćehnjenjo dźěći k dobrym počinkam.

I.

Sadźiš-li sej symješko tež najlěpšeje jabłučiny do zemje, što ći to wurosće? Dobra jabłučina? Ně dźiwjeńk! Tón dyrbiš šćěpić — a potom hakle směš wočakować dobry štom z dobrymi płodami! Njech stej staršej lěpšej, haj swjataj, jeju dźěćo pak je kaž dźiwjeńk. Bywa dźeń a wjetši njedočink, jeli njebywa šćěpjene, to rěka woćehnjene. Čim zažnišo so to stanje, ćim wěsćiši je a lěpši je wuspěch a ćim rjeńši je wuhlad. Tohodla so z woćehnjenjom dźěsća njemóže dosć zahe započinać.

II.

Wo małuške, ze zemje lědma won kukace rostlinki stara so dobry zahrodnik najbóle. Wone su najbóle wohrožene. Tohodla dóstanu najrjeńši a najćopliši blečk na słónčku. To je trěbne, zo njebychu ćerpjele, ale so derje rozwiłe. Někotryžkuli nan a mać zastarujetaj swěru swoju zahrodku a swoje pola. Wěstaj derje, zo bjez wothladanja, dźěła a prócy ničo khmane njenarosće. Starataj so wo swój skót w hródźi. Kajke dźěło činja jimaj młode prosatka abo kokoški abo libjata! Kak hladataj, zo sej nihdźe wopaki njezalězu! Kak starataj so wo dobru, tyjacu picu za swój skót! A kak starataj so wo swoje dźěći doma?

III.

Hdyž kmótra přińdźe na wopyt, so dźěćo druhdy špatnje a spłóšiwje zadźerži. Borka, wjaza sučki. Tajke a druhe njepočinki so na nim jewja. A mać? Zrozemja wona tele znamjenja? Wě, kak na času je? Spóznaje, što ma nětko činić a što dźěsću přiwučić? Někotražkuli mać nic. Mać praja, so zamołwjejo, swojoho nadźijepołnoho zapleńčenoho lubuška škitujo (druhdy samo w joho přitomnosći): „Ach, to 'šće je mały wóslacy, njerozomny pjerach!“ O, runje tajkile njerozomny pjerach trjeba najswědomiśiše wothladanjo, dokelž sam lěpje njerozemi a sam so woćahnyć njemóže. Trjeba staršeju, kotrejuž ruka je kruta a kotrejuž wutroba je połna lubosće. Nětkle hodźi so křiwe hišće zrunać, wšitka škoda wurunać. Zapase-li so nětkle čas, budźe škoda snano wěčna. A staršej kaž dźěćo budźa bići na čas žiwjenja. O, hdy bychu naši starši spóznali, zo je, čim mjeńše jeju dźěćo, ćim wjetše jeju zamołwjenjo! A čim wjetše dźěćo bywa, ćim wjetše zamołwjenjo so wot staršeju na nje same přenoša. Hdyž je ći dźiwi njeplech wotrostł, njemóžeš joho wjacy wjele woćahnyć, khiba jomu plistu woćahnyć abo kholowčki naćahnyć a próch z nich wuklepać. Swědomitaj a mudraj staršej tuž dosć zahe započnjetaj, swoje dźěćo nic zapleńčić, ale woćahnyć.

IV.

Na čo mětoj staršej wot wšoho započatka kedźbować? Na kruty žiwjeński porjad dźěsća! Dźěćo ma so zwučić na porjad we wšěm: Wěsty postajeny čas ma spać; we swojim času ma jěść; potom smě sej hrajkać. Dźěćo dyrbi měć swoju swobodu a swoje wjeselo. Ale to pod stajnym dohladom. A potom pak tež khutne dźěło wot wšoho započatka. Dźěćo dyrbi so nawučić, stajnje rad a wjesele staršimaj k pomocy być. Z pukami a swarjenjom wšak so tole njedocpěje, ale z lubosću. Tele zwučenjo na kruty porjad a khutne dźěło wot wšoho spočatka skruća wolu a kharakter.

V.

Z wulkej skedźbnosću hajitaj a pěstujetaj rozomnaj staršej w dźěsću jedyn wulki počink: lubosć k bližšomu. Ta wšu sebičnosć, w kóždym človjeku hłuboko tčacu, wukorjeni abo zadusy. Staršej njedataj nihdy dźěsću swojeje hłowy być. Wone dyrbi swoje přeća a žadosće podtłóčić a na druhich dźiwać móc. Najprjedy přeća staršeju dopjelnjeć. „Najprjedy ty, naposledk ja!“ to je hesło lubosće. O, wbohe, zapleńčene dźěći, kotrymž so wša wola stawa a wšě chcyćo dopjelnja, kotrež stajnje wulke słowo wjedu, kotrymž so ženje žana „křiwda“ njestanje!

Najlěpje wšak so tónle najważniši a najćežši počink přiwući dźěsću, kotrež ma bratrow a sotry. Samolutke dźěćo je wobžarować, dokelž je khude. Wone njeznaje lubosć k bratřikej a sotřičcy. Wone nima telko přileżnosće, swojomu „bližšomu“ pomhać. Staršej z jenym dźěsćom mataj so wjele ćežo we woćehnjenju wosebje w tymle ważnym dypku: přiwučić dźěsću rjany počink ponižneje a pomhaceje křesćanskeje lubosće.

VI.

Kak tole wšo małe dźěćo nawučić? Nic z wulkim prědowanjom abo prědnoškom. Trěbne su stajne krótke napominanja k dobromu, kotrež wuńdu z wutroby połneje starosćiweje lubosće. Lubosć prawe a jasne a zrozemliwe słowo namaka. Tola tele słowa jenož pomhaja, jeli dźěćo zdobom widźi dobry žiwy přikład staršiskeju wučerjow. Hewak tele napominanja ničo njepomhaja, skerje škodźa a dźěćo kaža. Móžno je, zo nanej njeje date, stajnje napominać a prědować, kaž maćeri. Derje, potom njech nan jenož druhdy zrědka małke słowčko praja, a njech ćim wótřišo rěča joho skutki, joho dobry přikład! Hdyž dźěćo widźi, kak staršej pobožnje so modlitaj abo kak porjadnje, často a z dypkom kemši khodźitaj, tež wšědny dźeń, potom to tež dźěćo same wot so čini.

VII.

Dźěsću w prawym času dosć zahe wšitke trěbne dobre počinki přiwučić, to njeje móžno za jedyn dźeń. To jara dołho traje. To tež njezamože ani človjeska mudrosć, ani staršiska lubosć sama. Dušne a póćiwe a dobre budźe dźěćo, jeli budźe wjele a derje so modlić, zhromadnje ze staršimaj, a jeli budźe z časom dóstawać swjate sakramenty, zhromadnje ze staršimaj. Tak so w tajkim křesćanskim domje bórzy zaswěći swětłe a ćopłe słónčko Božeje hnady. Hnada Boža pak potajnje skutkuje a dźiwy čini.

Starosć Swj. Wótca je, zo bychu tole wšo naši starši spóznali a činili. Modlmy so tuž do měnjenju Swj. Wótca w tymle měsacu žnjow, zo bychu tež w našich serbskich křesćanskich domach narostłe a zezrawiłe dobre stotore płody: pěkne dźěći, połne dobrych počinkow! Wjeselo staršich. Hordosć swj. Cyrkwje. Nadźija luda a naroda.

Štóž je hižo raz w Romje był, toho budźe wěsće jara zajimać, zo ma Mussolini wotmyslenjo, w bliższim času cyły rjad kněžow před Pětrowej cyrkwju zwottorhać dać. Plany je też bamžej pósłał, kotryž je skhwali. Tak drje budźe so dźěło bórzy započeć. Što pak ma so přemjenić? Jeli maš hišće plan města Roma, potom sebi jón na blidźe wupřestrěj! Piazza Rusticucci je naměsto před Pětrowym naměstom, tam hdźež elektrika a awtobusy zastawaja. Wot Piazzy Rusticucci dźetej wuzkej drozy Borgo Nuovo a Borgo Vecchio k hrodej Castel S. Angelo. Kněže mjez tutymaj drohomaj maja so nětko cyle zhubić, tak zo budźe Vatikan z Pětrowej cyrkwju potom hižo wot Castel Angelo widźeć. To budźe wulkotny napohlad, podobny tomu, kotryž měješe nětkle z wjeřška hrodu Castel Angelo.

Němska. Swjaty Wótc je wyššoho wojeřskoho fararja Rakowskoho w Berlinje za bamžowskoho protonotara pomjenował.

Kardinal Schulta w Kölnje je pastyřski list wo swjatych exercicijach wudał. Tam pisa, zo sebi nětčiše wojowanja wo a přećiwo wěrje dobre wukubłanjo w nabožnych prašenjach žadaja. W swjatych exercicijach pak katolik tele rozwučenjo dóstanje, zo móže potom kruče stać k swojej swjatej wěrje. Ale w dnjach exercicijow njedóstanje človjek jenož rozwučenjo, ně joho duša wotewri so też Bohu a začuje bóle hač hdy hewak zbožo, być dźěćo Boże. Wosebje poruča kardinal swjate exercicije tym, kotřiž do dźěłoweje służby abo do wojakow du. Starši tajkich młodźencow dyrbjeli so tak wjele hač jenož móžno wo to starać, zo bychu jich synojo wěsće też so na exercicijach wobdźělili.

Křižowy zwjazk je zjednoćeństwo tajkich katolikow, kotřiž chcedźa přećiwo wuživanju alkohola wojować a a kotřiž też sami ani kapki alkohola (piwa, wina, palenca) njepija. Zwjazk wobstoji lětsa 40 lět. Wot 10.—13. julija wotmě w Essenje swoju hłownu skhadźowanku. Kardinal Bertram-Wrótsławski je zwjazkej list pósłał, w kotymž zbožo přeje a so sobustawam dźakuje za jich skutkowanjo, kotrež je hižo do mnohich domow, w kotrychž prjedy nuza a njezbožo knježeštej, zasy zbožo přinjesło. Kak wjele muži kotrychž swójby prjedy njemějachu ničo k jědźi, dokelž zastaraćeř wšo přepi, dźensa wjacy njepije: dźak za to słuša křižowomu zwjazkej. Wosebje je wón też wjele młodych ludźi tak woćahnył, zo so wšoho wužiwanja alkohola a nikotina wzdawaja.

Při wustawje za misijónskich lěkarjow we Würcburku wotměje so kurzus za misijonarow, kotřiž do cuzych krajow du. 40 misijonarow so wobdźěli. Woni přisłušeja wšelakim rjadam. Wězo tutón kurzus njemóže dospołnych lěkarjow wukubłać. Ale wosebje w misijónach stanje so tola husto, zo je misijonar samlutki zdźěłany človjek mjez cuzymi, a zo je cyle njemóžno, za krótki čas lěkarja dóstać. Potom dyrbi misojonar sam činić, štož so jomu prawe zda. Za tajke nuzne pady pak je přihotowanjo w kurzach we Würcburgu jara dobre. Tutón kurzus je hižo 13.

Bayeřske knježeřstwo je postajiło, zo přinošk, kotryž stat katolskej a evangelskej cyrkwi płaći, w přichodnych lětach so pomjeńši. Přikrotšenjo přinoška započnje so lětsa a w přichodnymaj lětomaj postupuje.

Hač dotal wukubłachu so katolscy wučerjo w Pruskej w katolskich akademijach. Po najnowšich postajenjach so to wjacy njestanje. Rozeznawanjo po wěrywuznaću spadnje. Na wšěch akademijach za wučerjow móžeja wot nětka młodźi ludźo kajkohožkuli wěrywuznaća studować.

Profesor Fabricius je stary nacionalsocialist. Wón je před krótkim knižku wudał, w kotrejž praji, zo nowe pohanstwa ludej zbožo přinjesć njemóžeja, a mjez sobustawami zjednoćeństwow noweje wěry jara wjele ludźi namakaš, kotřiž běchu prjedy swobodnomulerjo.

Českosłowakska. President Beneš přebywaše nješto časa na Morawskej. Hdyž tam přińdźe, powita joho mjez druhimi też Wołomucski arcybiskop Prečan. Jomu praj president, zo je jako minister so přecy wo to prócował, zo w Českosłowakskej stat by dóstał to swoje ale też cyrkej, štož je jeje. Konkordat je potom pokazał, zo je češka republika prawy puć namakała. Tu — tak praji Beneš — njebudźe ženje kulturnoho wojowanja.

Tuž drje smě so wočakować, zo so dopjelni, štož słowakscy biskopja we swojim pastyřskim lisće žadaja. W Českej maja hižo powšitkownu statnu šulu, w Słowakskej pak maja hišće z časa do wójny zakoń, kotryž wuznawanske šule dowola. A dokelž su tři štwórćiny Słowakskeje katolske, khodźa skoro wšitke dźěći do katolskich šulow. Nětko pak chce knježeřstwo też w Słowakskej powšitkownu statnu šulu zawjesć a wuznawanske šule wotstronić. Přećiwo tomu so tamni biskopja wobaraja.

Kongregacija Salesianow zasydli so hakle 1925 w Českosłowakskej. Dźensa pak maja tam hižo 6 domow, w kotrychž 210 Salesianow bydli. Po wěstym planje chce kongregacija dale dźěłać a we wšěch wjetšich městach wustawy założić.

Pólska. Pólske katolske nowiny wozjewjeja, zo su ruscy bjezbóžnicy też lětsa zasy wobzamkli, zo chcedźa 11 milijónow bjezbóžnych knihow a spisow wudać a to we wjacorych rěčach. Wosebje budźeja spisy w rěčach tych krajow čišćane, wo kotrychž sebi komunismus w přichodnych lětach wosebite nadźije čini. Bolšewiscy wjednicy a funkcijonarojo maja tele spisy darmo rozdźělić.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 354. 355. z Budyšina: Pawoł Hendrich, dr. jur. Jan Cyž; 356. z Bozankec: Jurij Domš; 357. z Ralbic: Marja zwud. Wałdźina (dopł. čo. 326); 358. z Kukowa: Jurij Šajba; 359. z Marijineje Hwězdy: Pater Gerhard Helbig; 360. z Budyšina: Michał Just.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1002.: N. N. z M.; 1003.: N. L. z K.

Redaktor je na dowolu. Wšitke dopisy njech so scelu na Donnerhakec čišćerńju!

Hdźež přez Šuleřske wrota na **Garbařsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstaneš słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi
we khłódnej, zelenej a kćejatej zahrodcy
w Knježkec konditarni

Wužijće
składnosć, kóždoho zwjeselacu, kotruž poskića
wot 27. julija hač do 8. augusta 1936
Leopold Posner
w Budyšinje, Bohata dróha

Müllerec konditarnja
W Budyšinje, na póstowym naměsće.
dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejownі pěknje so ći posedźi.

Dobre ćehnje k sebi!

Keźbuj,

što ći tu prajimy:

Ke kóncej lěća předawamy

wot 27. 7. hač do 8. 8. 1936

po płaćiznach, nad kotrymiž budźeš so dźiwać!

Słyš:

Žonjace nohajcy		0,85	0,40
žonjace nohajcy (zbytki)			0,23
žonjace nohajcy (do koleń)		0,98	0,68
žonjace štrympički		0,50	0,32
mužace zoki	0,75	0,40	0,25
rukajcy (zbytki)		0,45	0,25
žonjace podkholowčki	0,85	0,68	0,45
žonjace košlički		0,98	0,88
dźěćace podkholowčki	0,45	0,29	0,22
makowe jaki		1,25	0,95
sačkowe jaki		0,85	0,48
zwjeršne košle		2,95	1,95
košle k tydźeńskomu swjatokej		3,50	2,50
němski muslin	0,95	0,75	0,65
wołmjany muslin	1,25	0,95	0,75
płaty za narodne drasty	0,95	0,85	0,75
cefir (kašćikaty)		0,60	0,48
zelenik		0,95	0,48
bałmjany cloque		0,95	0,75
crêp, ćěmny, pisany		2,75	1,95
cloque		2,50	1,95
smuhate mustry w dobrej barbje		1,95	1,25
smuhaty georgetta			1,95
židy k płokanju, z dypkami, 70 cm šěr.			0,98
taft z dźěłaneje židy, kašćikaty			0,98
flamenga, jenobarbny, traš 95 cm šěr.			1,50
marok, z dźěłaneje židy, traš 140 cm šěroki			0,95

Schaaf

Bohata hasa 20 — Dźiwadłowa hasa 1

Tkaniny a drasty

Što njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan“ so toči. — Derje tu tež pojěš.

W Budyšinje, napřeco dźiwadłej (Lawske hrjebje).

Hermankowu njedźelu

je mój wobkhod wot 11 hač do 6 hodź. wotewrjeny!

Hilgerec nasl. E. Wilček w Budyšinje

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra“ jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Šklenčy

k nutřkładźenju

po znatych nizkich płaćiznach.

½ l	¾ l	1 l	1½ l
28 pj.	**30** pj.	**33** pj.	**35** pj.

Zawarjaki, gumije atd. — Tónowe a kamjeninowe horncy a wšě druhe sudobjo: porcelinowe atd. w najwjetšim wubjerku

Hausbedarf M. Pfuhl Znutř. lawska dr.

Kolesa

a wšo k tomu trěbne:

mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt., w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa

w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Njezakomdź poskićenu přileżnosć wot 27. 7. hač do 8. 8.!

Drasta za holčki a holcy

we wšěch družinach.

Hólčace woblečenja

kajkežkuli pytaš.

„Kielske“ a „kadetne“ žaketowe — lětnje atd. bluzy — košle — mantle khornarje — šlipsy.

Wulki najtuńši wubjerk w nohajcach za žony, muže a dźěći.

Rudolph Kejžorowa dróha 16

Preißerec kofej

je słódny — spory — tuni

500 gr: 2,00 2,40 2,60 atd.

Kofejpalefnja

Karl Preißer jun.

— Žitne torhoščo 24 —

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Dobry druhi dźećel

so za hotowe pjenjezy předawa.

1 qm płaći 2 pjenježkaj

Losy so rozdźěluja póndźelu 3. augusta wot 9 hodź. na polu pola **Swinarnje.**

Klóštr Marijina Hwězda.

Dobre a rjane

wobućo

ma na składze

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

K hermankej

prawje rjanu — tola tunju nowu **tošku** wot

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu)

Na hermankowych dnjach
poskića so Wam pola nas w lěčnym wupředawanju
hotowa drasta za muže
žony a dźěći *po jara poniženych płaćiznach!*
Drastowy dom
Hellwig & Schönbohm
w Budyšinje Bohata dróha 19

Njezabudźće wopytać hač do 8. 8. 1936
Hilgera, Lotzestr. 20 I
Nětko wosebje hódno: **Damasty, pisane cychi, trěnja** (frotěrwane), **ruby, płaty k zwj. košlam, hotowe běłe košle, cwornowy płat za suknje atd.**

Na hermank
přeprošujemy wšěch našich serbskich woteběrarjow — z kraja a města — **tež njedźelu 11 do 6 hodź.**
To dźěn je derje znate,
zo wšitko štož je k serbskej drasće trěbne, we wulkim, najlěpšim wubjerku poskićamy.
27. 7. — 8. 8. so ke kóncej lěća předawa.
Mamy nětko tež
nahłowjace banty
— jednore a najlěpše — na wubjerku.
Alphons Schauseil
w Budyšinje.

Kofeje
wot Thams & Garfs!

Th. & G.-měšany čo. 100:	125 gr	50 pj.
Th. & G.-wosebje měšany	125 gr	60 pj.
Th. & G.-hobrske buny	125 gr	80 pj.

Naš jara dobry a spory **parlowy** čo. 160 125 gr 55 pj.

makaroni, łamany	500 gr	36 pj.	pšeńčna muka (790)	500 gr	18 pj.
gris	500 gr	39 pj.	puding (pólvr) .	500 gr	38 pj.
nudle, rězane .	500 gr	35 pj.	cokor (lompen)	500 gr	42 pj.
hwěžki (jejowe)	500 gr	48 pj.	rajs (połny) . .	500 gr	20 pj.
krupički (jejowe)	500 gr	48 pj.	gris (pšeńčny) .	500 gr	26 pj.

Wermut-wino: liter **78** pj.
Wšě druhe cyrobne potrěbnosće derje a tunjo wot
w Budyšinje **Thams & Garfs** Hłowne torhošćo 8

Trjebaš-li kłobuk
měcu a čapku —
doběž Fleglej
skoku, skoku!
Arthur Flegel
naslědnik
w Budyšinje
Kejžorska dróha 6
Rěčimy serbscy!

Derje pojěš a so napiješ
w hosćeńcu
„Złoty worjoł“
(Goldner Adler)
W Budyšinje *Hłowne torhošćo*

Himerec winarńja na Mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe

Sobotu, 25 julija, je moja lubowana mandźelska, naša starosćiwa mać a wowka a luba sotra

Hańža Cyžowa
rodź. Pjetašec,

domawobstarana ze swjatymi sakramentami, w 69. lěće časne žiwjenjo dokonjała. Wutoru smy jeje ćělne powostanki na farskim kěrchowje w Khrósćicach swjatočnje pokhowali. Wuprajamy wšěm přećelam a znatym, kiž so při marach na pustych wječorach modlachu, w bohatej ličbje ju na poslednim puću přewodźachu a ćěło k rowu njesechu, **wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez“!** Poručamy zemrětu do dalšich modlitwow wšěch znatych.

We **Łuzy** pola Smječkec, 30. julija 1936.

Handrij Cyž
w mjenje wšěch zawostajenych.

Naša luba mać a wowka

Madlena zwud. Pjećakowa rodź. Špitankec,
wuměnkarka w Nowoslicach,

je njedźelu ze swjatymi sakramentami domawobstarana w starobje 79 lět zbóžnje wumrěła. Za wšu jej wopokazanu lubosć za čas žiwjenja a na khorołožu, za modlitwu na pustych wječorach a za k-rowu-přewodźenjo wuprajamy

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez“!

Poručamy dušu zemrěteje do pobožnych modlitwow wěriwych.

W **Nowoslicach** a **Njebjelčicach;** na dnju pohrjeba, 29. julija 1936.

Hłubokozrudźeni zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: kapłan Michał Cyž w Budyšinje, Při Serbskej cyrkwi. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

32. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **8. augusta 1936.** | **74. lětnik.**

Farizej a cłownik — něhdy a dźensa.

Našoho Knjeza a Zbóžnika na mnoho přikładach spóznajemy jako wumětskoho mištra, kiž rozemi z někotrymi słowami rysować najkrasniši a kóždomu zrozemliwy wobraz. Kak jasnje pohódnosća w dźensišim swj. sćenju farizeja a cłownika! Tajcy běchu žiwi w času Jězusowym, tajkich nadeńdźeš pak tež dźensa hišće nadosć, hdyž z wotewrjenymaj wóčkomaj we swěće so rozhladuješ.

Farizej stupiwši doprědka, zo by był widźany, so modli w předdworje izraelitow. Wobhladajmy sebi joho bliže! — W najprěnišim rynku joho nadeńdźeš. Wón dźěn słuša do najswěrnišich a najpobožnišich izraelitow a chce tohodla tež Bohu Knjezej najbliže stać. Woči a rucy pozběhuje k njebju, wočakujo, zo wšitcy z hłubokej česćownosću na njoho zhladuja . . . a kak Bóh hakle budźe so wjeselić, zo wón, tón wulcynahladny muž, modlo jomu so bliži! —

Farizej so modli. Słuchaj, luby čitarjo, na joho modlitwu! „Božo, dźakuju so tebi, zo njejsym jako druzy człowjekojo, rubježnicy, njesprawni, mandźelstwołamarjo, abo też jako tónle cłownik.“ Při tym pohladnje ze zacpěćom na zady stojacoho hrěšnoho cłownika. — Farizej dźakuje so Bohu; tola ně: wupjera so, kaž **Bóh měł jomu** so dźakować, zo wón wšón człowjeski prak přez swoju póćiwosć přetrjechi. Wšitcy druzy człowjekojo su špatni. Wón sam jenož je dobry. Što tola wšitko za Boha njećini! — Wón so njeposći jenož na předpisanych póstnych dnjach. Ně, wón so posći dwójcy za tydźeń, póndźelu a štwórtk; njewotedawa jenož dźesaty dźěl toho, štož ma ze swojich polow a łukow lětnje dobytka, ně, wjele wjetšeje jałmožny dawa, samo wot zeleniny, kiž jomu w zahrodcy narosće. Za tajke wopory je jomu tola Bóh zawěsće dźak dołžny!

Cłownik so modli. Do zadnoho kućika je so stulił: přetož wěrybratřa joho zacpěwaja — a nic cyle bjez winy. Jako žid je słužbu pola njepřećelskich Romjanow přiwzał a wunućuje sebi nětk dawki za cuzych pohanskich potłóčowarjow. Cłownik to też derje wě, zo swoje powołanjo a dźěło njeje bjez poroka. Ale w joho wutrobje želi so žadosć za Bohom Knjezom. Joho duša žedźi za Bohom, swojim stworićerjom a wumóžnikom. Tohodla přińdźe wón do domu Božoho, do templa. Lědma sebi zwěri, woči a rucy k njebju pozběhnyć. Wopomnja swoje hrěchi. Spóznaje, kak khuduški je tola před swojim Bohom. Hłuboko so kłonjo biješe na swoje wutrobno prajo: „Božo, smilny budź mi hrěšnikej!“ — Što přispomni Zbóžnik? „Praju wam: „Tón woteńdźe wosprawnjeny do swojoho domu před tamnym.“ Bóh je jomu wšitke hrěchi wodał. Přetož hrěchi su w joho wutrobje mnoho wuskutkowałe: Wšitku hordosć jomu z wutroby wuhnachu. Bóh widźeše joho poniżnu dušu a sćahny ju k sebi.

Farizej pak zwosta dale we swojich hrěchach. Haj, přida jim hišće nowy, a to swoju hordosć w modlitwje. Joho paćeŕ bě bohahanjacy a połny njelubosćiwosće. Joho paćeŕ bě hordosć. Tutón farizej njeje tola kmańši dyžli pohan. Wón njesłuži Bohu jako swojomu Knjezej, ně, wón sam sebi chce być z Bohom.

Bóh wšohomócny hinak měri a wotważuje kaž my człowjekojo. Wěčneje, njezachodneje hódnosće dobudźe człowjek w tej měrje, po kotrejž je swoje poćahi k Bohu Knjezej zarjadował. Bjez hódnosće pak je człowjek a podarmo je wšitke joho dźěło, hdyž je sebi sam swój Knjez a Bóh.

Někotre přikłady nam to rozjasnja. Něhdźe na zemi je bohaty wobsedźeŕ wulkeje twornje; dale a bóle spyta swój wobkhod powjetšeć; bórzy chce sam wobknježić wiki a banki. Tysacy człowjekow kłonja so před nim. Wón pak na swojoho Boha a Knjeza je zabył. Wšě swoje wulke wuspěchi připisuje swojej mudrosći a wušiknosći.

Do tuteje twornje khodźi dźeń wote dnja khudy, prosty dźěłaćeŕ. Kak dyrbi so tola wšědnje přewinyć, dokelž jomu připoručene dźěło joho prawje njespokoja. Hodźiny dołho stoji při tej samej mašinje a dźeń wote dnja přecy zasy

samsne dźěło. Jomu je, jakož był kolesko wulkeje mašiny, kotraž rozoma njepotrjeba. Tola wón mysli na swoju swójbu. Za swojich chce so wšědnje znowa woprować. Kóžde ranjo pak postupuja joho mysle k Bohu Knjezej, hdyž so modli: „Wšitko, štož dźensa budu dźěłać, njech so stanje Bohu k česći a Jězusej k lubosći. O Božo, wšě swoje dźěło wopruju Tebi a za swojich lubych, kotrychž sy mi dowěril.“ —

Kotry z tuteju dweju je wjetši? Kotrohož dźěło ma wjacy hódnosće před Bohom Knjezom? Wotmołwa njeje ćežka. A tola, kak mało mamy so we wšědnym žiwjenju po tym! Činmy tola kóžde naše wšědne dźěło hódne za našu wěčnosć! Poswjećmy tola rano z wubudźenjom dobroho měnjenja swoje dźěło Bohu! Potom njech swět će zacpěwa, před Bohom Knjezom změješ tola swojeje płaćiwosće.

Druhi přikład. We wulkim amerikanskim měsće New Yorku ma so přemała khorownja powjetšeć. K dócpěću tutoho zaměra wuhotuje so hosćina, ke kotrejž najbohatši ludźo wulkoměsta su přeprošeni a to na dwě sće. Zastup płaći pjeć stow amerikanskich dollarow. Prošeni přińdu a rad zapłaća; wšak tola nětk budźa wo nich w zjawnosći rěčeć. Tohodla rad so pokazuja we swjedźeńskej so błyšćacej drasće. Při hosćinje zapisuja so do lisćiny dobrowólne dary. Prěni zapisa połsta tysac amerikanskich dollarow a tamni sćěhowacy njedadźa so wohańbić. Kóždy chce tu w zjawnosći tola pokazać, kajku bohatosć wobsedźi. Hosćina měješe wuspěcha — khorownja móže so twarić.

Njedaloko domu, hdźež hosćina so wotmě, běše khorownja. W njej leži ćežkokhore dźěćo. Miłosćiwa sotra nóc při nim strażuje a tróštuje dźěćo. Hdyž je na khwilu změrowane, spěwa sotra swjaty różowc. Cyłu nóc wopruje so z maćeŕnej lubosću khoromu dźěśću Khrystusa dla. Sprócniwe stawy wjacy sobu činić njechaja. Pohladuje na Božu martru zdychnjo: „Mój Zbóžniko, wšitko za tebje!“

Štó je wjetši, sotra abo milijónar? Štó čini wjacy před Bohom, bohačk, kiž wopruje połsta tysac amerikanskich dollarow, abo sotra, kotraž wopruje sebje samu? Wotmołwa njeje ćežka.

Ćežko pak je, swoje žiwjenjo po tym zrjadować. Słuž też ty, luby čitarjo, luba čitańka, khudym sobučłowjekam, a ty budźeš wulki před Bohom!

Štó potajkim je wjetši před Bohom, hordy farizej abo pokutny cłownik? Zbóžnik sam praji: cłownik.

Cłownikowa mudrosć je kaž móst, kotryž wjedźe z hłubiny k wyšinam njebjeskim, z hrěcha k blizkosći Božej. Tajka mudrosć je kaž tučel měra, kiž nad hrěšnej winu so pokazuje, je kaž rybl, kiž wjedźe, stojo w nižinje, horje k wutrobje njebjeskoho Wótca.

Njech swět wo tutych prašenjach sudźi kaž chce, dobroho katolskoho křesćana ničo njemóže zamylić; wón derje wě, najhódniši paćeŕ so modli, hdyž před Bohom Knjezom z ponižneje a želnosćiweje wutroby wuznawa: „Božo, budź mi hnadny hrěšnikej!“ ń.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Kukowa.** Samo snadne zranjenja móža swoje złe sćěhwki měć. Tak bě sebi rjemjeslnik spačk do porsta zakłół, zo ani wjele začuł njebě a tohodla jón też dale kedźbu njeměješe. Tola po času začěkaše ruka, přez snadny špak bě so krej zajědojćiła, tak zo dyrbješe lěkarja k pomocy wzać a tydźenje dołho swjećić. Je so zasy polěpšiło, hdyž je so rana přejětřiła. Tutón pad nas wospjet wuči, kak kedźbliwi mamy też při snadnych zranjenjach być. Su hižo k smjerći wjedłe, hdyž je so wiwa (Starrkrampf) přez strašny bacillus (tetanus) přidawa, kaž smy wjacy króć to nazhonili.

Z **Pančic.** Zaradźenjo za maćerje w měsacu augusće so njewotměje.

Ze **Salowa.** Zańdźeny tydźeń zamrě we Wojerowskej khorowni po krótkej, ćežkej khorosći, 70 lět stary, naš wulcy važeny wjesnjanosta Jan Mikela, ze znatym mjenom Štosnyc wuj, ze Salowa. Zemrěty bě nadobny muž a nahladny w cyłej wosadźe. Swoje wot Boha jomu spožćene bohate dary je njebočički z najwjetšej swěru nałožował a wukonjał. Na wšě 40 lět bě z wjesnjanostu we swojej ródnej wsy, njesprócniwje je dźěłał a hladał na prawy porjad a rjany měr w gmejnje; napřećo kóždomu bě sprawny a dobroćiwy a hdźež móžeše, pomhaše ze swojej radu. Wjele česćownosće a dowěry je sebi tak dobył we swojej lubej domiznje, kotraž joho lubowaše a dźakne wopomnjenjo jomu wobkhowa. Přikładny bě njebočički też we swojim swójbnym žiwjenju: swěrny katolski křesćan, starosćiwy nan, pilny, jednory, serbski hospodaŕ a ratař. Za wukubłanjo swojich dźěći k dobrym křesćanam a khmanym człowjekam je so starał. Před něhdźe 15 lětami zemrě jomu swěrna mandźelska, a lěta 1931 wotwoła Knjez nad žiwjenjom a smjerću joho nadźijepołnoho syna Jurja w najrjeńšim kćěwje žiwjeńskim; štyri měsacy hakle bě wón w Kulowje zbožownje woženjeny. Tola we wšěch pruhowanjach a domapytanjach dowěrješe so kruće na Boha a njekhabłajo dale kročeše swój žiwjeński puć. Miklec nan rozumješe a wukonješe też nadobne wumjełstwo. Wot młodosće sem je ponowjał jara wušiknje swjate křiže, a to w cyrkwi, na pohrjebnišćach, w kapałkach, při domach, na wsach a wonka při pućach a tak so za to starał, zo tute křesćanske znamja w našej katolskej krajinje so w dobrym porjedźe dźerža, kaž so słuša. Kak zrudny to poskića napohlad, hdźež něhdźe do wosady a do wsy přińdźeš a widźiš tam stare dodźeržane a zerzawy křiže! Miklec nan je sebi widźimny pomnik stajił ze swj. křižemi, kotrež je tak rjenje ponowjał. Kaž je wón we žiwjenju swojoho Knjeza a Zbóžnika překrasnjał, tak budźe Bóh też nětko joho překrasnić a joho dobre skutki budźa ze złotymi pismikami zapisane we knizy wěčnoho žiwjenja. „Bóh daj jomu wěčny wotpočink!“ H. N.

Zwjazk łužisko-serbskoho studentstwa

přeprošuje cyły serbski lud na swoju skhadźowanku, kotraž so 16. augusta wuhotuje na Kopšinjanskim hrodźišću. (Hlej nawěštk w tutym čisle.) Swjedźeński porjad je tónle:

Skhadźowanka započina so w 3 hodźinach na Kopšinjanskim hrodźišću. Do toho budże ½3 hodźin w Kopšinje hłowna pruha za wšitkich sobuskutkowacych. Nyšpor we Khrósćicach so z teje přičiny hižo popołdnju w 1 hodź. započina. Program na hrodźišću wopřija sćěhowace dypki: Powitanjo hłownoho staršoho studentstwa, knj. Pfulanda, potom wulki rěčny khór. K tomu sćěhuje swjedźeńska narěč a na kóncu wohladamy Wjelowu najnowišu hru „Paliwaka“ z wulkimi ludowymi scenami. Do toho zaklinča serbske narodne pěsničky z přewodom serbskeje kapały, rejwamy hromadźe naše narodne reje a změjemy wšelaku druhu zabawu. Program traje hač něhdźe do 6 hodźin.

Kopšinske hrodźišćo so za tajke předewzaćo derje hodźi. Přihladowarjo sedźa we wulkim kole na zelenej trawje hromadźe, tola je tež něšto městnow připrawjenych. Jewišćo budźe deleka w rózku, tak zo kóždy wopytowaŕ wšitko derje widźi. Přistup na hrodźišćo změje jenož tón, kiž ma swjedźeńske znamješko, kiž je nětko hižo wšudźe w Serbach po 30 pj. dóstać. — **Njedźelu 16. augusta do Kopšina!**

Wobknjež jazyk!

Hdyž z hněwom słowo wuskoči,
Na hubje korjenja njezapušći!
We wuše tamnoh' pak často jěrje
Kaž zerzawizna dale so žerje.
Wobknjež jazyk, zazłobjeny!
Zalutuj tola sej zwady a hidy!

J. při Mikławšku.

Čitaj Swjate Pismo!

Katolski Serbo! Znaješ ty słowo Boże? Zdźěla haj! Něštožkuli traš sy sebi spomjatkował ze šulskich lět, jeli sy wuknył derje biblijske stawizny. A na njedźelach słyšiš, čakaš-li prědowanjo, z klětki čitać wotrězki Swjatoho Pisma. To za sobu so přečita, tak zo traš wšitko ani njezrozemiš. Druhdy samo słyšiš na nyšporje krasne psalmy spěwać, najskěrje łaćonski, tola maš je we „Wosadniku“ też w maćernej rěči.

Z tym pak njejsy hišće wjele ze Swjatoho Pisma zeznał. Bohužel nic! Ty njejsy sam na tym wina, hdyž tola njeměješe praweje składnosće, zeznać tute najdrohotniše pismo. W žanej knizy drje njezjewja so telko mudrosće, žana kniha njepodawa nam telko duchownych pokładow a bohatosćow, kaž Swjate Pismo. Kniha wšěch knihow so mjenuje. Sławni mužojo we wšěch lětstotkach sebi ju pře wšo ważachu a wšědnje ju wužiwachu. Wšak też wěmy, kak jara je ju česćował njeboćički němski prezident Hindenburg, kiž wšědnje tróšt a posylnjenjo pytaše we Swjatym Pismje. —

Přede mnu leži kniha psalmow, a to spěw, z kotrymž kral David khwali skutkowanjo Bože w přirodźe. Dopomnja trochu na „Słónčny spěw“ swjatoho Franca Assisiskoho, kotryž „Posoł“ z krótka na čole wozjewi. Psalm Davidowy (čo. 103) je woprawdźe hódny, zo bychu wšitcy katolscy Serbja jón čitali a zeznali. Tu sćěhuje:

Psalm 103.

Skutkowanjo Bože w přirodźe.

Woł Davida samoho.

1. Khwal moja duša Knjeza! Knježe, Božo mój, wulcy nadobny sy! Khwału a zdobnosć sy so woblekł!
2. Swětło sy jako drastu woblečeny. Wupřestrěwaš njebjo jako płašć,
3. kotryž přikrywaš z wodami joho wyšiny, kotryž bjerješ mróčno za Swój wóz, kiž zjězdźuješ na křidłach wětrow,
4. kotryž činiš za Swojich pósłow wětry, za swojich służownikow płomjenjacy woheń,
5. kotryž sy założił zemju na jeje zakładźe, zo njekhabła wěki na wěki.
6. Hłuboke wody ju jako drasta přiwodźewachu, nad horami stojachu wody.
7. Před Twojim hroženjom rozćěkachu, hłosa Twojoho hrimota nabojachu so.
8. Hory wustupichu a runiny spadnychu na městno, kotrež jim Ty přihotowa.
9. Mjezy jim postaji, kotrychž njepřekroča a njewróća so, zo bychu zemju zasy přikryli, —
10. kotryž žórła wupósćełaš po dolinach! (tak zo) srjedź horow [z rěkami] beža.
11. Napoja so wša pólna zwěrina, dźiwje wósły čakaju we swojej lačnosći na nje.
12. Nad nimi bydli ptačina njebja, ze srjedź skałow zanošuja spěwy.
13. Rosuješ na hory ze Swojich wyšin, z płodom Twojoho dźěła pjelni so zemja,
14. daš trawu rosć za skót a zelinu, zo by človjekam służiła, zo by khlěba naplahował ze zemje,
15. a wino zwjeselało wutrobu človjeka, zo by wolij rozswětlał joho wobličo a khlěb človjesku wutrobu posylnjował.
16. Nasyćene bywaju pólne štomy a cedry Libanonske, kotrež je (Knjez) nasadźał;
17. wroble twarja tam hnězda; baćonowe hnězdo knježi nad nimi.
18. Wysoke hory su jelenjam, skały jěžam za wućek.

Nadobne wjećenjo.

(Pokročowanjo a skóńčenjo.)

Farař Wićaz pokhadźeše z korčmařskeje swójby, běše prěnjorodźeny; potom so narodźi staršimaj hišće něšto dźěći, kotrež pak w něžnych lětach zemrěchu, hač na najmłódšu dźowčičku Hanku, kotraž wuhlada swět, hdyž běše najstarši bratr hižo druhe lěto z bohosłowcom. A hdyž Hana so wuda na kublerja Běrka w Bórkowje, bě bratr hižo z fararjom něhdźe we łužiskich horach na mjeńšej farje burskeje wjeski, na 4 hodź. zdalenej wot Bórkowa. Nan a maćběštaj hižo wotešloj do wěčnosće. Bratr a sotra pak zrědka hromadźe přińdźeštej.

Nazajtra popołdnju hižo farař Wićaz dojědźe z wozom k Běrkecom do Bórkowa. Swak přiběža jomu ze šěsćlětnej dźowčičku wjesele napřećo. „Witajće k nam, knjez farař, witajće!“ Běrk přećelnje strowješe. „Njewěsće, kak sće mje zwjeselił, zo sće hnydom přišoł. Stupće dale, prošu, pójće! Hana też wjesele hižo na Was čaka.“ A mała Monika, rjanuška, kudźerjata holčka, spłóšiwje na cuzoho zhladowaše, hdyž nan jej kazaše, knjezej wujej pěknje ruku košić.

„Monika, mje so tola njebudźeš bojeć!“ rěčeše wuj k njej luboścziwje. „Mój so bórzy derje spóznajemoj.“

„Nětko pak zastupće! Žona hižo njesćerpnje na Was čaka — chcemy Wam tola nětk najprjedy pokazać našoho małoho synka.“ Zastupichu do domskoho.

Na druhi dźeń bě křćenjo. Hdyž so z cyrkwje wróćichu, zjednoćichu so kmótřa z druhimi hosćemi při kmótřinskim blidźe. Mjez druhimi bě z kmótom Běrkowy bratr Albert, wyšši zastojnik we swojim powołanju. Wosadny knjez farař z Bórkowa bě druhi kmótr. Při dobrej jědźi a piću bě so wjesoła zabawa wuwiła. Wosebje wyšši zastojnik, hišće nježenjeny, wědźeše derje žortować a hosćinu zabawjeć. Runje měješe zasy žortniwu wěcku na jazyku, hdyž do jstwy zastupi Marhata, Běrkowa sotra, wustróžena, to bě na njej widźeć. Běrk so hnydom wopraša, što je so stało. Wona kiwny, zo chce jomu samomu něšto zdźělić. — A hdyž bě Marhata jomu něšto mjelčo šuknyła, wobkedźbowachu a widźachu hosćo, kak bur so wustróža. Wón pola hosći so zamołwjo, khwatnje woteńdźe ze swojej sotru.

„Što ma to rěkać?“ praješe kmót.

19. Měsačk je (Bóh) stworił dla (rozdźělenja) časow; słónco znaje swój zakhód.
20. Přiwjedźeš ćmu a bywa nóc, w tej wukhodźuje so wša lěsna zwěrina,
21. rujace młode lawy, zo bychu rubiłe, wot Boha swoju cyrobu žadajcy.
22. Skhadźa-li słónco, so zasy hromadźa a lehnu so do Swojich lěhwow,
23. Čłowjek pak wuńdźe na swoje dźěło a na swoje wobstaranjo hač do wječora.
24. Kak wulkotne su Twoje skutki, Knježe! Wšitke sy z mudrosću sčinił. Zemju je pjelni Twoje wobsedźeństwo.
25. Tu je morjo wulke a rucy daloko wustrěwace; we nim je njeličomna włačina, žiwjata małe a wulke.
26. Tam pływaju łódźe, to zwěrisko, kotrež sy stworił, zo by je wusměšił.
27. Wšitke wot Tebje wočakuja, zo jim cyrobu daš we swojim času.
28. Hdyž jim dawaš, zběraju; hdyž Swoju ruku wotwěraš, bywaju nasyćene z dobrotami.
29. Hdyž pak wotwobroćiš Swoje wobličo, zastróža so. Wotejmješ jim ducha a zahinu a nawróća so do swojoho procha.
30. Wupósćeleš Swojoho ducha a stworjene su a wobnowiš wobličwo zemje.
31. Česć budź Knjezej do wěčnosće! Zraduj so Knjez nad Swojimi skutkami!
32. Kotryž spohladnywši na zemju čini, zo rži, kotryž so dótknje hor a kurja so.
33. Spěwać chcu Knjezej swoje žiwe dny a psalmy spěwać swojomu Bohu, doniž sym.
34. Spodoba njech so Jomu mój spěw! Ja pak raduju so w Knjezu.
35. Pominu njech so hrěšnicy ze zemje a njesprawni, zo by jich njebyło! Khwal moja duša Knjeza!

„Katolski Posoł“

płaći na lěto **5 hr.** Štóž „Katolski Posoł“ pak přez póst dóstawa, dyrbi ***2* hriwnje porta lětnje zapłaćić,** potajkim hromadźe

7 hriwnow.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Mnozy biskopja prawosławnych cyrkwjow, kotrež su zasy z katolskej cyrkwju zjednoćene, su bamžej k 80. narodninam pisomnje zbožo přeli. Bamžowska nowina pisa k tomu, zo je hnujace tute listy čitać, kotrež přińdźechu z Iraka (Mesopotaniskeje, mjez rěkomaj Euphret a Tigris), Syriskeje (Swj. Kraja), Istanbula, Athenow, Libanona, Transjordlanskeje, Lwowa a Sofije. Tute listy čitaja so runje tak kaž tamne, kotrež křesćanscy biskopja prěnich lětstotkow Romskomu biskopej jako wjednikej cyrkwje pisachu.

Němska. Nowe hibanjo w katolskej cyrkwi njeje tola hišće mało znate, chce wěriwym zasy bóle předstajić ważnosć swj. sakramenta firmowanja. W Stuttgarće dóstachu na př. starši firmowanski list. We nim je wopisany zmysł tutoho sakramenta, joho wulki wuznam a firmowanske ceremonije. Firmowanskim dźěćom pak bu po swjatym firmowanju wopismo, podobne křćeńskomu, darjene. Do swjatoho firmowanja wotměwachu so dwě njedźeli wšědnje wječor pobožnosće, zo by so cyła wosada na firmowanjo přihotowała a dorosćeni zasy dopomnjeli byli na hnady, kotrež z firmowanjom jónu dóstachu.

Hdyž so před 1100 lětami w Němskej mnoho cyrkwjow twarješe, dóstachu tute relikwije z nawječornych krajow. Tak česćowachu 27. julija w Paderbornje při 1100lětnym wopomnjeću poswjećenja cyrkwje relikwije swj. Liborija, kotryž běše hač do léta 836 w Le Mais w Francózskej pokhowany.

Před 800 lětami założichu w Bajeŕskej augustinski klóštr swj. Cejna (St. Zeno). Klóštr bu bórzy z kulturnym srjedźišćom. 1803 pak klóštr zběhnychu a kubła směšnje tunjo rozpředachu. Wot 1803 maja knježny w klóštrskich twarjenjach šulu a institut za holcy. Šula je w Bajeŕskej sławnje znata.

Passawska diecejza njeměješe hač dotal jako jenička wosebity cyrkwinski časopis. Po dołhich jednanjach pak je nětko předsyda komory za pismowstwo do toho zwolił, zo so tajki časopis założi.

Ze statnej pomocu natwarichu w Tietzowje pola Nanena nowu evang. cyrkej. Minister Rust je za nju postawu Khrystusa darił, a cyrkwi E. M. Arndta w Berlinje dari nowy wołtař za křćeńsku kapału.

Awstriska. W jenym měsće bě jedyn katolik (kruty?) postajił, zo chce po smjerći spaleny być. Hdyž joho ćěło do krematorija dowjezechu, měješe jedyn starokatolski duchowny naréč, w kotrejž katolsku cyrkej wótrje přimaše. Sudnistwo tutoho duchownoho tychle šćuwanjow dla k dwě njedźelomaj jastwa zasudźi a wyšše sudnistwo

„Je traš z maćerju něšto, abo je snadź dźěćo skhorjeło?“ měnješe farař Wićaz.

„Ani prěnje, ani druhe njebudźe wina, zo je naš pohóśćeŕ tak njeměrny“, rěčeše Bórkowski farař. „To by nam tola zawěśće prajił.“

Na dworje bě konjace kopanjo słyšeć a zdobom zastupi do jědźeŕnje cyle rozhorjeny a wustróžany Běrk. „Lubi přećeljo, njezbožo je so stało“, wón powědaše. „Runje je mój jěchaŕski kóń jenoho z mojich słužobnych do hłowy zbił.“

Hosćo so wustróžachu a zběhachu so wot blida. „Mój Božo, kak je to móžno? Hdźe a kak?“ prašachu so wšitcy.

Běrk wiješe z hłowu. „Njemóžu rozemić, kak móžeše to so stać. Znjezboženy muž dźěše zapřahnyć; chcych mjenujcy z Wami, lubi hosćo, sebi wujěć do polow. Tu je so pječa „Čorny“ spłóšił a funknył wbohoho ze zadnej nohu runje do hłowy. Sym hižo wotročkowoho syna pósłał k lěkarjej; mjez tym wotročk, kiž to wušiknje dokonja, zranjenoho wobwjaza a we swojim bydlenju joho wothlada. Myslu pak“, wobroći so k Bórkowskomu knjezej fararjej, „zo budźe najlépje, hdyž joho hnydom domawobstaraće.“

„Stoji z nim woprawdźe tak zło?“ prašeše so farař Wićaz.

„Haj“, měnješe Běrk, „nimam wulkeje nadźije, zo so zasy wustrowi.“

Bórkowski farař wšo druhe wostajiwši khwatajcy wotendźe.

„Traš też my znjezboženoho wopytamy“, namjetowaše kmót Albert.

Tola Běrk jomu to wotkiwny prajo: „Njeje rjenje, wbohomu přihladować. Je-li we womorje, njeby měło zmysła, zo tam khodźimy. A přińdźe-li k sebi, njedyrbjeli khoroho wobćežować. Nětkle je knjez farař při nim, kiž je wosebje wustojny wokoło khorych. Z našoho wujězda wězo nětk ničo njebudźe. Mam hišće něšto wobstarać, tola hnydom so zasy wróću.“ Spěšnje wuńdźe z jědźeŕnje.

Wjesoła zabawa bě zašła. Wšitkich hosći napjelni zrudny podawk ze sobučućom a přecy zasy bě réč wo njezbožu. Podarmo prócowaše so kmót Albert towaršnosć zasy wjesele wožiwić z někajkim žortom. Jomu to też wot wutroby njeńdźeše.

Farař Wićaz stany, zamołwi so a wopušći towaršnosć pomału ze jstwy kročo. Z ćućiwej wutrobu bě pola wbohoho čłowjeka, kiž tam leżeše we wulkich bolosćach. Wón wuńdźe bjez kłobuka na dwór. Tu wuhlada swaka, wu-

to wobkruči prajo, zo katolska cyrkej pod škitom stata steji. Tohodla tamne hanjenja njesmědźa bjez khostanja wostać.

Italska. Na jenej hórcy pola města Treviso natwarichu nětkle nowu cyrkej. Ministerski president a fašistiski wjednik Mussolini běše za twar 100000 lirow darił. Wjacy pjenjez k twarej tu njebě. Tohodla pomhachu wobydlerjo tamneje wokoliny, tak daloko hač bě jim to móžno, darmo, a to žony a dźěći a dźěłaćerjo, hdyž mějachu swobodne. Wožachu kamjenje a cyhele a přinošowachu wšo druhe, štož bě trěbne, wosebje wodu, dokelž na twarskim městnje wody njeje. 2500 wozow z kamjenjemi, pěskom atd. přiwjezechu ludźo darmo. To wučinješe telko, kaž bychu 13 dźěłaćerjo za 1000 dnjow (3 lěta) nawozyli. Bamžowska nowina pisa, zo běše hnujace, kak so ludźo wo twar a z tym wo česć Božu starachu. (Runje tak je w srjedźowěku w Němskej było, hewak njebychu nawjećorne města tak krasne wulkocyrkwje měłe kaž Köln, Freiburg, Mohuč, abo francózske města Straßburg, Reims atd.

Italski wójnski minister je wšěm wojeńskim wyšnosćam a wustawam wukaz pósłał, zo je wojakam kruće zakazane sakrować abo njepřistojne rěče wjesć. Wězo płaći to też za oficěrow. Štóž so po přikazni nima, so kruće khosta, w ćežkich padach so samo ze służby puści. — Wójsko, kotrež so takle woćehnje, drje też w druhich dobrych počinkach postupuje. Nad tajkim wukazom wjeseli so kóždy křesćan, ale też kóždy njekřesćanski přistojny človjek. Kaž je znate, wobstoji w Italskej zjednoćeństwo, kotrež też w zjawnym a civilnym žiwjenju přećiwo sakrowanju wojuje. W Južnosłowjanskej założi so loni tohorunja tajke zjednoćeństwo, a to cyle po italskim přikładźe.

Kardinal di Belmonte, biskop za Ostia a Albano, w jenym lisće wšěch duchownych we wosadach, při morju ležacych, napomina, zo bychu so sobu wo to starali, zo njebychu so při kupanju w morju njepřistojne a njepóćciwe wašnja zahnězdźiłe. Jeli so tam ludźo njepřistojnje zadźerža, potom ma so to hnydom swětnej wyšnosći zdźělić, kotraž dale zapřimnje. Z katolikami, kotřiž sebi mysla, zo móžeja kemši khodźić, ale potom činić, štož so jim spodoba, njesměja žanu smilnosć měć.

Pólska. Waršawski kardinal arcybiskop Kakowski woswjeći swój złoty měšniski jubilej. Ze wšěch stron dósta wjele zbožopřećow. We Waršawje wotmě so wosebita swjatočnosć, na kotrejž so pólski president, cyłe knježeństwo, předsyda sejma, rektorojo universitow, wšitcy pólscy biskopja a bamžowski nuncius wobdźělichu. Kardinal Kakowski je mjenujcy też pólski narodny wjednik. To je wosebje pokazał, hdyž běše wulki dźěl kraja hišće ruski. 1913 nastupi Kakowski jako arcybiskop swoje zastojnstwo a praji tehdom w pastyrskim lisće, zo je jako katolski cyrkwinski wjerch a Polak z cyłej wutrobu zwjazany z pólskim narodom. Z tuteje winy wuprajichu mnozy jomu swoje připóznaćo.

1836 zběhnychu so Polacy zo bychu ruske nadknježstwo wotřasli. To so njeporadźi a wjele zběžkarjow wućahny do Pariza. 1936, potajkim před 100 lětami założichu tam potom pólski misijón, wosadu pólskich katolikow, kotraž dźensa hišće wobsteji a ma swoju cyrkej. Prěni měšnik běše jedyn prjedawši oficěr pólskoho wójska.

Wulka ważnosć za nabožne žiwjenjo w Pólskej maja diecejzanske eucharistiske zjězdy. Tak wobdźěli so w Kolomeji w Galiciskej 40000 wěriwych, w Przemyslu 100000 a w Lomzy runje tak sto tysac.

We Waršawje założi so prěnja pólska šula bjez nabožiny. Steji pod wjednistwom swobodnomulerjow a pjenježnje wudźeržuja ju socialistiske organisacije.

Katolski akcijón w Pólskej je mjez druhim přećiwo njepóćciwym spisam wojował. Je z tutym wojowanjom zdźěla wuspěch měł. Ministerski president je mjenujcy wyšnosćam přikazał, zo maja kruće přećiwo wudawarjam wšěch spisow, kotrež móžeja někak póćciwosći — wosebje mjez młodźinu — škodźeć, zakročić. To samsne płaći za wobrazy, reklamu atd.

Ruska. Wyšnosće maju tu nětko nowy system přećiwo cyrkwi. Najprjedy zda so, jako by wone kusk łahódnišo postupować chcyło, we woprawdźitosći pak je nowy system wjele hórši hač prjedawši. Bjezbóžnicy chcedźa tola hač do 1937 wšě cyrkwje zawrjeć. Kak chcedźa to dócpěć? 1. Położa wulke dawki na cyrkwje. Hdyž so z dypkom njezapłaći, potom dawk hišće powyša, zo jón njemóža znjesć. Kónc dyrbi potom być, zo cyrkej so zawrje, dokelž so dawki njezapłaćichu. Kóžda cyrkej ma po zakonju cyrkwinske předsydstwo měć, kotrež je za wšo zamołwite. Jeli so dawki nětko njepłaća, potom přińdźe tamna statna policija (G. P. U., prjedy Čeka) a přesćěha sobustawy předsydstwa. Tući na to najbóle zastojnstwo złoża a cyrkej wozmje stat. 3. Na někotrych městnach da G. P. U. wothłosować, hač ma so cyrkej zawrjeć. Pod znatym terorom a jebanstwom je wuspěch wěsty. 4. Wyšnosć postaji wulke reparatury za cyrkwje. Statni architekća wudźěłaju plany, kotrež wjele płaća, reparatury pak so njehodźa wuwjesć, dokelk su předrohe. Tohodla cyrkwje zebjeru.

Jena młoda Rusowka (24 lět) ženješe so před 5 lětami prěni króć. Nětko je hižo 19 króć ženjena a chcyše so też 20. króć dźělić dać. To pak so jej njedowoli. Tajke wěcy njejsu dźiw, hdyž tola ruske wyšnosće mandźelstwo niča. Tak dadźa mandźelskimaj na daloko dźělenych městnach dźěło a mandźelske a swójbne žiwjenjo je njemóžne. Hdyž so dobre swójbne žiwjenjo haji, tam wěsće bórzy

---

khadźacoho runje z wotročkowoho bydlenje. Tón hnydom k njomu kročeše. „Boju so, zo budźe wšo podarmo. Je wšak zasy k sebi přišoł, ale stajnje žałosći a skorži. Mjerzace je, zo dyrbješe runje pola mje znjezbožić — njepraju to dźensišoho radostnoho dnja dla. Ale njeje hišće dlěje hač połdra lěta pola nas. Přiwzach joho jenož k nuzy, njemějach wjele dowěry k njomu po joho zwonkownosći, po joho papjerach a wopismach. Tola njemóžu na nioho te najmjeńše prajić za tón čas, kiž je pola mje. Wbohi Čušlik."

Farař Wićaz so postróži. „Čušlik?" wuskoči jomu. „Ze Žołćic?"

„Haj, wězo, na to z cyła njepřińdźech, zo pokhadźa z Wašeje wosady. Snadź joho lěpje znajeće?"

Prjedy hač móžeše farař Wićaz słowčka wuprajić, wusłyšeštaj zwónčk a z wrotami přikhadźeše wosadny duchowny z Božim Ćełom. Poklaknyštaj so před bóžskim Zbóžnikom, kotrohož duchowny njeseše khoromu k posylnjenju na puć do wěčnosće.

„Wodajće, luby swako", prajicy k Běrkej přistupi farař Wićaz bliže knjezej, jomu mjelčo něšto do wucha šuknywši. A tón zwólniwje přihłosowaše; kiwny zwónkej, zo by wokomik dočakał a zastupi z duchownym sobu-bratrom do domskoho. Bórzy wustupi z domu farař Wićaz w rocheće ze štolu a z Najswjećišim a kročeše k wotročkowej khěžcy. Zastupiwši do jstwy staji Najswjećiše na z běłym rubom wodźete blido. Kiwny přitomnym, zo bychu na wokomik wotešli a přistupi ćiše k łožej wbohoho. Čušlik leže tu ze zawjazanej hłowu, kotraž krawješe hišće přez rubiško, a hladaše na duchownoho kaž na někajke zjewjenjo.

„Ach, to je — —" wurazy wustróžany.

„Haj, to je . . . ja sym to, waš wosadny farař."

„Što tu chcejće?" poča Čušlik wótřišo rěčeć „Přikhadźeće wěsće, zo byšće so wjećił za to, štož sym Wam před dwěmaj lětomaj zworał w Žołćičanskim lěsu! Ale, maće prawje, pójće a doražće mje — mje njekhmanoho človjeka — njezasłužu sebi też ničo druhe!"

Wićaz wiješe z hłowu. „Ně, mój luby Čušliko! Přikhadźam k wam kaž přećel, kaž waš duchowny wótc a njesu wam dušinu cyrobu, njesu wam miłosć Božu, lěkarja wšěch lěkarjow. Hdyž běch zhonił, zo sće znjezbožił, přewzach sam wot so winowatosć tudomnoho duchownoho — —"

„— — zo byšće mje krjudźił a so wjećił", zawoła khory. „Njećwělujće mje potajkim a dokónčće moje žiwjenjo a

„namakaja“, zo je jedyn z mandźelskeju politiscy njespušćliwy a potom započnje so martrafstwo.

Belgiska. Nalěto pisachmy, zo bu w Belgiskej zakoń wudaty, kotryž zmóžni, dowozej njepřistojnych knihi a časopisow zadźewać. Nětko je belgiski kral postajił, kotre spisy so njesmědźa wjacy do Belgiskeje dowožować. To potrjechi najbóle njepóććiwe spisy z Francózskeje.

Laeken je hnadowne městno w Belgiskej. Před něšto njedźelemi běše tam swjatočne krónowanjo hnadownoho swjećeća. Belgiski kral a wšitcy biskopja Belgiskeje wšitcy so wobdźělichu. Hnadowne swjećo pokhadźa pjeća z časa kejžora Korle Wulkoho.

Stara cisterčanska abtownja Orval bu znowa natwarjena. 1131 bu tutón klóštr wot swjatoho Bernarda założeny. W srjedźowěku běše z nabožnym a wědomostnym srjedźišćom. Wosebje wulkotnje pak křćeješe w času wot léta 1700 hač do 1800. Tehdom měješe klóštr 2000 mnichow. Woni skutkowachu we klóštrskej šuli, dale we wumjelskej šuli a dźěłachu w kowarnjach. Železo za kowarjenjo sebi tohorunja sami přihotowachu. W francózskej refoluciji bu klóštr zničeny, a to w lěće 1793. Tehdom wostachu jenož hišće rozpadanki. Po wójnje prócowaše so jedyn wulkoindustrialny, kotryž bě jako oficěr wójnu sobu činił a potom do klóštra šoł, zo by so tutón klóštr Orval zasy natwarił. Lětsa nalěto bě twar hotowy a w meji jón woswjećichu a mniša zasy do njoho začahnychu. Abt bu tamny něhduši industrialny.

Prorektor jeneje belgiskeje university wobroći so w jenej rěči přećiwo katolskim šulam. Na to wotmołwichu jomu katolikojo z listom a jón też w katolskej nowinje wočišćachu. Tam pokazuja profesora na winowatosće, kotrež jomu joho zastojnstwo napołožuje a praja, zo by wuspěšne dźěło katolskich šulow lěpje posudźował, jeli by woprawdźe z wědomostnej jasnosću a sprawnosću wobstejnosće posudźował.

Belgiska kolonija Urandi ma 2 milijónaj wobydlerjow. Kóždy tydźeń da so tam 1000 wukřćić. Dokelž je tam jenož 50 misijonarow, přińdźe na jenoho wšědnje 3 křćeńcow (wězo su křćeni zwjetša wotrosćeni). Křćeni wjedu dobre křesćanske žiwjenjo. Nětkle maja 11 domorodnych měšnikow. Derje je wosebje, zo so najprjedy nahladne wosoby cyrkwi přizamknu. Kral je katechumena, kralowna hižo křesćanka. Wjetši dźěl wjednikow a podwjednikow je też hižo křćenych. Woprawdźe wulkotne to płody dźěła we Jězusowej winicy.

Francózska. Francózscy biskopja na swojej lětušej zhromadźiznje wo wšelakich ważnych prašenjach jednachu. Swoje wobzamknjenja pak předpołožichu najprjedy bamžej, hdyž bě je tutón skhwalił, potom hakle je wěriwym wozjewichu.

Před krótkim pisachmy, zo francózscy biskopja před nowinu warnuja, kotraž chce pjeća komunismus a katolsku cyrkej zjednać. Mjez tym je tamna nowina na index přišła. Katolikojo ju potajkim njesmědźa bjez wosebiteje dowolnosće čitać.

Na zhromadźiznje katolskich spisowaćelow woswjećichu so tući na swjatočnych kemšach w cyrkwi na Montmartre Najswjećišej Wutrobje Jězusowej.

Francózski sejm je wobzamknył, zo maja dźěći wot nětka jene lěto dlěje do šule khodźić. Na to zapodachu katolikojo próstwu, zo by stat katolskim šulam wěstu připomoc podawał. Tola komora to wotpokaza z 832 přećiwo 200 hłosam. Wesebje komunistojo přećiwo tomu hipachu prajo, zo katolscy wučerjo samsnu službu njewukonjeju kaž tamni při statnych šulach. Tuž njetrjebaja telko dokhodow. Dokelž dyrbja katolikojo swoje šulstwo cyle sami płaćić, su dokhody wučerjow jara snadne, tak su na druhe podpjery pokazani.

Jendźelska. 180 sobustawow jendźelskeje delnjeje komory zeńdźe so k wosebitomu posedźenju. We nim wuradźowachu wo wojowanjach přećiwo katolikam w iriskim měsće Belfasće. Zhromadźizna wobzamkny, knježerstwu komisiju pósłać. Tuta ma dokładne přepytowanjo žadać. Jeli minister do toho njezwoli, potom ma so na druhe wašnjo postupować. Kak, to so njeje wozjewiło.

Jedyn protestantski duchowny wozjewja, zo budźe Šottiska bórzy pohanski kraj, jeli so tam protestantismus dale tak wuwije kaž dotal. Młodźina so mjenujcy wjacy wjele wo cyrkej njestara. Połojca wšěch młodostnych docyła kemši njekhodźi a so k cyrkwi njedźerži, też nic k cyrkwinskim towarstwam. Tajka lěwkosć pak je najbližša kročel k dospołnomu wotpadej, znajmjeńša znutřkownomu. (To njech sebi starši spomjatkuja, kotřiž maja zamołwjenjo za swoje dźěći.) Katolska cyrkej so w Šottiskej derje wuwiwa a nima na tajke wocuzbnjenjo skoržić.

Swjaty Kraj. W poslednim času čitachmy skoro wšědnje wo zběžkach Arabow w Swjatym Kraju. Swjaty Kraj ma Jendźelska škitać. Jendźelska pak dawa tam židam wjele prawow. We wójnje je jim tajke prawa slubiła, dokelž jich pomoc trjebaše. Tola nětko wutłočuja Židźa tam zasydlenych Arabow tak rjec z kraja. To pak tući sebi wězo lubić njedadźa. Tajke njeměry też někotrohožkuli wotdźeržuja na swjate městna putnikować. Kaž jena Świcska nowina pisa, chce Vatikan jendźelske knježerstwo prosyć, zo by dalšim njeměram zadźewało. Bamž wězo njecha za žanu stronu wosebje wustupować, ale za sprawnosć.

---

wjećće so tola! Z tym byšće sčinił dobrotu, zo njetrjebał dale ćerpjeć tajku hroznu a palacu bolosć. Ach — — kak — to — pali — —“ Čušlik z hłuboka dychaše.

„Wospjetuju, přećelo, zo nimam žanoho hněwa napřećo wam“, praješe knjez zasy lubosćiwje. „To, štož je so mjez namaj stało, je hižo dawno zabyte a wodate hišće na samsnym dnju, hdyž to tehdom so sta w Žołćičanskim lěsu. Wěrće mi, ženje na was z hórkosću myslił njejsym, ale sobuželnosć za was začuwach.

Čušlik zhładowaše kruće na rěčacoho a dźeše: „Wy prajiće, zo so na mnje njehněwaće, zo wšitko wodaće njekničomnikej, kotryž je Was tak zranił a wusměšał?“

„Wšitko wodawam, Čušliko“, rěčeše knjez nutrnje. „A jako wopokaz, zo wěrnosć rěču —“ skhili so a wokoši khoromu čoło.

Čušlikej stupichu sylzy do wočow. Ze swojej ruku pytaše prawicu duchownoho. „Wy sće jandźel, česćeny knježe!“ płakaše kaž dźěćo. „Mje, kiž sym Was hrubje mjez woči bił, košiće! O, nětko wěrju, zo so lubosć hišće ze swěta zhubiła njeje! Ach, nětko, knjez farař, słyšće moju swjatu spowědź, žedźu za tym, zo mohł čisty stupić před trón a wobličo swojoho Boha.“ Swěrnje so wuspowěda z cyłoho žiwjenja. A ćěło Zbóžnika přija z horjacej pobožnosću, kaž by chcył wurunać wšo, štož dotal w žiwjenju bě zakomdźił.

Za poł hodźiny zastupi lěkař; wbohi bě zasy do womory padnył. „Njebudźe wjacy dołho trać“, praješe lěkař joho přehladawši. „Najwjacy dwě abo tři hodźiny. Zo je docyła hišće žiwy, to ma so dźakować jenož swojej sylnej naturje.“

Hdyž bě lěkař wotjěł, Čušlik bórzy wudycha, ležo we klinje fararja Wićaza. Njebě wjacy k sebi přišoł. Swak a hosćo so dźiwachu nad tak wulkej lubosću a wopornjwosću knjeza fararja Wićaza, hačrunjež wšak joho jako wurjadnje horliwoho a starosćiwoho duchownoho nana znajachu. Farař Wićaz pak wšitko, štož bě mjeze nimaj so stało, też nětko wobkhowa we swojej wutrobje. „Mi je, kaž by nětko wšitko z njebošćičkim zašło“, praješe při sebi. Wobžarowaše jara, zo njemóže so wobdźělić na Čušlikowym pohrjebje; winowatosć wołaše joho domoj. Hdyž wotjědźe, začuwaše hłuboke dušine zbožo kaž před dwěmaj lětomaj před swjatym křižom při lěsu, hdyž tehdom njeskutk z lubosću k Bohu z wutroby woda w přeswědčenju, zo tajke wjećenjo je nadobne.

Jan Donat.

Amerika (U. S. A.). Zwjazk „Čorna Legija“ je tajna organisacija, kotraž je katolskej cyrkwi jara njepřećelscy zmyslena (kaž prjedy Ku Kux Klan). Ale politikarjo boja so přećiwo towarstwu zakročić.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Křćenja (januar—junij 1936): 5. januarja: Monika Therezija, m. dź. Pětra Pawoła Cyža z Prawočic; 19. 1. Hańža, m. dź. Michała Brojera ze Stareje Cyhelnicy; 23. 1. Feliks, njem. s. Hany Grubertec z Noweje Wjeski; 29. 1. Hańža Hana, m. dź. Józefa Pawoła Gruhla z Dobrošic; 2. februarja: Jurij Józef, m. s. Jana Rynča z Miłočic; 9. 2. Cyrill Method, m. s. Michała Pječki z Wětenicy; 10. 2. Christian Jurij, m. s. Jana Józefa Welsa z Wučkec; 11. 2. Hilžbjeta Hildegard, m. dź. Jakuba Korjeńka z Noweje Wjeski; 16. 2. Jan Józef, m. s. Jurja Waldy z Prawočic; 19. 2. Marja Madlena, m. dź. Jurja Kokle z Wudworja; 19. 2. Lejna Therezija, m. dź. Mikławša Glawša z Kukowa; 19. 2. Beno Christian, m. s. Franca Gliklicha z Hórkow; 21. 2. Alfons Józef, njem. s. Hany Hilžbjety Kórjeńkec z Pančic; 21. 2. Marja Marhata, m. dź. Jana Robla ze Smječkec; 23. 2. Měrćin, m. s. Korle Bruna Młynka z Worklec; 23. 2. Monika Hańža, m. dź. Maksa Hörenca z Kukowa; 24. 2. Pětr Pawoł, m. s. Pawoła Kindermana z Worklec; 1. měrca: Gertrud, m. dź. Pawoła Jenki z Kukowa; 8. 3. Rudolf Jan, m. s. Jana Wjeńki z Lejna; 8. 3. Pětr, m. s. Bena Vicki z Hory; 10. 3. Gerhard, m. s. Jana Jakubaša z Worklec; 10. 3. Marja, m. dź. Jana Jurja Hajnki z Dobrošic; 15. 3. Jurij, m. s. Pětra Pawoła Čornaka z Hrańcy; 15. 3. Marja, m. dź. Jurja Šewca z Worklec; 15. 3. Hańža Cecilija, m. dź. Michała Bena Domaški z Khrósćic; 22. 3. Jurij Józef, m. s. Pawoła Lisnarja z Hórkow; 22. 3. Pawoł Rudolf, m. s. Pawoła Mikławša Krječmarja z Worklec; 22. 3. Gertrud, m. dź. Jana Knopfa z Kukowa; 22. 3. Doroteja Gertrud, m. dź. Měrćina Herberta Welsa ze Swinańnje; 25. 3. Jurij Jan, m. s. Jana Bjarnata Lešawy ze Swinańnje; 26. 3. Gerhard Joachim, njem. s. Hany Stefanec z Kukowa; 29. 3. Hańža Angela, m. dź. Jurja Mahra z Lejna; 29. 3. Bjarnat, m. s. Mikławša Domša z Worklec; 29. 3. Pawoł, m. s. Jurja Lajmera z Noweje Jaseńcy; 1. apryla: Beno, m. s. Jakuba Rychtarja z Kukowa; 5. 4. Pětr, m. s. Jana Aloizija Šwejdy z Khrósćic; 5. 4. Hana Madlena, m. dź. Jurja Bjarnata Nuka ze Stareje Cyhelnicy; 5. 4. Měrćin, m. s. Jurja Bjarša z Khrósćic; 13. 4. Lejna, m. dź. Jurja Marxa z Wudworja; 13. 4. Jan Bjarnat, m. s. Jana Bjarnata Krječmarja z Worklec; 13. 4. Marhata, m. dź. Jurja Krala z Kukowa; 19. 4. Beno, m. s. Jurja Wjeńki z Hrańcy; 2. meje: Marja Therezija, njem. dź. Hany Kocorec z Worklec; 10. 5. Hilžbjeta Marja, m. dź. Franca Gruberta z Worklec; 10. 5. Hubert Feliks, m. s. Mikławša Kokle z Pančic; 19. 5. Marja, m. dź. Jana Ćóžki z Wudworja; 24. 5. Lejna Marja, m. dź. Feliksa Jana Dórnika z Wudworja; 26. 5. Marja Madlena, m. dź. Pawoła Kubicy z Worklec; 1. junija: Marja Hana, m. dź. Michała Wjeńki z Worklec; 7. 6. Jan Joachim, m. s. Michała Kubaša z Hórkow; 7. 6. Beno Feliks, m. s. Pawola Rachele z Dobrošic; 9. 6. Franc, m. s. Pawoła Lehmana z Noweje Wjeski; 14. 6. Marja, m. dź. Jurja Bruna Česle z Bóšic; 17. 6. Joachim Alfons, njem. s. Marje Madleny Jancec z Dobrošic; 21. 6. Pawoł Jurij, m. s. Bernharda Buka z Worklec; 24. 6. Jan, m. s. Jana Maršnera z Wudworja; 28. 6. Hańža Marja, m. dź. Jurja Kitla ze Stareje Cyhelnicy; 29. 6. Monika Hana, m. dź. Bjarnata Pječki z Noweje Wjeski.

Towarstwowy powěstnik.

Z přileżnosću jězby na šlezske hnadowne městna Grisaw, Wamborjecy (Albendorf), Marija na sněžy a Stróža (12., 13. a 14. septembra) pojědźe awtobus na Khrósćicy a Pančicy. Hdy na tutymaj městnomaj wotjědźe, so hišće wozjewi. Ličba wobdźělnikow rosće, zajimcy chcyli so na znatych městnach abo pola podpisanoho zamołwić, hdźež wšo dalše zhonja. Słodeńk.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 361.—362. z Khrósćic: Jan Wićaz, Jakub Kmječ; 363.—371. z Lejna: Michał Eiselt, Jakub Eiselt, Mikławš Čornak, Jan Cyž, Hańža Khěžcyna, Mikławš Ledźbor, Hana Měškankowa, Madlena Nowakowa, Jakub Krawc; 372. z Noweje Jaseńcy: Jakub Lipič; 373. z Hórkow: Jurij Šewc; 374.—375. ze Smječkec Jan Fichta, Marja Altmanowa; 376.—385. z Noweje Wjeski: Jan Khilan, Michał Kupka, Arnošt Lorenc, Jakub Koch, Jakub Hejša, Marja Pječcyna, Jakub Čornak, Hańža Kobalcec, Jurij Suchi, Jurij Klimant; 386. ze Sernjan: Jurij Mikliča.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1004. N. N. z J.; 1005. N. N. z H.; 1006. N. N. z P.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Knj. N. N. z Kozarc 1,50 hr.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowańnje za julij.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Čopłota Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	13	32	8,9	9000	1150	400	2500	1100	650	6,200	31	9	wrjós	92,3

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 3. augusta 1936.

55 wołow, 23 bykow, 128 kruwow a jałojcow, 758 ćelatow, 1149 wowcow, 1253 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy — hr. **Ćelata**: 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 65—70 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 54—64 hr. 3) Snadnje wuwite 45—53 hr. 4) Najšpatniše — hr. **Wowcy**: 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 57—60 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 54—58 hr. 3) Mjasne wowcy 47—50 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 40—47 hr. **Swinje**: 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 55 hr.

Katolski Serbo! Znaješ swoje winowatosće?

Jako Serb maš winowatosć, za to sobu so starać, zo naše drohe narodne kubła, wot našich wótcow namrěte, zdźeržimy. Swojimaj serbskimaj staršimaj dźerž swěru!

Najdrohotniši naš narodny pokład je naša rjana maćerna rěč. Je tak hódna a krasna! Štóž też druhe rěče znaje, móže to wobkručić. Prócuj so, zo tute drohotne kubło sebi derje přiswojiš, zo nawukneš dokładnje swoju maćernu rěč. Změješ swoje wjeselo nad tym. Lěpje ju zeznaješ — bóle ju lubuješ! Staraj so też swědomiće wo to, zo twojim dźěćom tute najrjeńše kubło so njezhubi!

Jako katolik wěš, što će swjata wěra wuči! Měj so po njej!

Należnje či poručam: Čitaj tola naše dobre, rjane serbske knihe a spisy! Wobsedźimy tak nadobny pokład wšěch družin. Z lubosće k serbskomu narodej buchu z wulkimi woporami spisane. Njezacpěwaj je, ale dopjelń kusk narodneje winowatosće! Jeli njeznaješ wobsah našich knihow, prašej so za nimi. Wobroć so na knjeza fararja, kapłana abo wučerja! Radlubje će powuča. Nadrobne powučenjo dóstanješ też w našej čišćerni w Budyšinje, před šulerskimi wrotami 21.

Njedźelu 16. augusta 1936 přikhwatajće wšitcy na

hłownu skhadźowanku

serbskeje studowaceje młodźiny na Kopšinske hrodźišćo pola Khrósćic, kotruž tutón króć Domowina sobu wuhotuje. Při popołdnišich poskićenjach, mjez kotrymi so nowa serbska hra „Paliwaka“ wot J. Wjele-Bukečanskoho předstaja, a při wjesołej rejcy na žórlomaj w Lejnje a w Khrósćicach zmėja stari kaž młodźi składnosć, so zradować dosć a nadosć. Tuž přińdźće wšitcy: stari a młodźi, Wy z Hornjeje a Wy z Delnjeje Łužicy, Wy z rońšeje a Wy z wječorneje župy — wšěch Serbow z blizka a daloka přeprošuje z tutym najwutrobnišo

z w j a z k ł u ž i s k o = s e r b s k o h o s t u d e n t s t w a.

Zjawny dźak

Maćeri Božej

a

swjatomu Antonijej

za wusłyšanu prósstwu!

Zjawny dźak

Róžeńčanskej swj. Mariji

swj. Konradej z Parzham a

Pražskomu Jězus-dźěćatkej

we Worklecach

za dóstatu strowotu!

Kedźbuj na nawěštki!

Dla woženjenja **domjaceje holcy** pytam k 1. septembrej do swojoho wobkhodnoho domu w Drježdźanach druhu,

spušćomnu holcu

kotraž móže derje ličić. Zamołwjenja z krótkim žiwjeńskim wopisom na „K. Posoł“.

---

5 holcow,

najradšo 20 lět stare, kotrež so wustoja na dobre zastaranjo a dojenjo krumow, pyta k 15. augustej abo k 1. septembrej

propst

w Marijinej Hwězdźe.

Něšto dobre ke kurjenju poskića Či stajnje

cigarowy Reichardt

wobstoji z lěta 1866 *Fa.* **H. Lehmann**

w Budyšinje — při hłownym torhošću (Bohata dróha)

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Wšědnje čitamy w nowinach:

„... je so zatepił ...“
„... błysk je joho zarazył ...“
„... bu přejědźeny ...“
„... znjemócni we wuikej horcoće ...“
„... bu skopany ...“ atd.

Tajkim stracham wšitcy smy wustajeni!

Tohodla je wužitne, zo

zawěsćiš swoje žiwjenjo!

Wopokazaš z tym dobrotu sam sebi a swojim přisłušnym!

Měsačny přinošk najmjenje 50 pj.

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsawje, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:

wokrjesny wjedrik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbańsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.

A jara rjenje so tam sedźi we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy

w Knježkec konditańi

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra“ jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Sobotu rano zemrě w Knjezu ze wšěmi swjatymi sakramentami domawobstarana naša luba mać a wowka

Marja zwud. Rychtańka rodź. Rjehořkec

w 82. žiwjeńskim lěće. Wutoru dopołdnja bu na Mikławšku pokhowana. Wšitkim, kotřiž su so za jeje khudu dušu modlili a ju tak bohaće k rowu přewodźeli, kaž też za wšě druhe wopokazane lubosće a dźělbraća w našej hórkej zrudobje wuprajamy naš najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!

W Budyšinje a Berlinje na dnju pohrjeba 4. augusta 1936.

Hana zwud. Hejduščyna, rodź. Rychtarjec,
Jan a Gerhart Hejduška.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: kapłan Michał Cyž w Budyšinje, Při Serbskej cyrkwi. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

33. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **15. augusta 1936.** | **74. lětnik.**

Swjata Marija bu přiwzata do njebjes.

Lětni čas khwata k swojomu kóncej. Wšudźom na polach widźimy, kak so žně domkhowaja. Domkhowanka! Też swjata cyrkej swjeći runje nětko swjedźeń krasneje domkhowanki. Najrjeńši płód, kotryž hdy narosće na roli Božoho kraja, khowa so do njebjeskich bróžnjow: swjata Marija, přecy čista knježna!

W starym času rěkaše dźensiši swjedźeń: dormitio, t. r. wumrěćo, wotsalenjo, dźělenjo swjateje Marije. Wěmy tola, zo swjata cyrkej rad so dopominaše na smjertny dźeń swjatych jako na jich narodny dźeń za njebjesku wótčinu. Cyrkej pak njewosta při smjertnym dnju Maćerje Božeje; swjeći mjenujcy zdobom jeje přiwzaćo do njebjes wopisujo jako radostne witanjo. Swjata Marija bu dźěn na tymle dnju krónowana za njebjes kralownu! Skónčnje so cyrkej dopomina na ćělne přiwzaćo maćerje Božeje do njebjes. K tomu piše nam swjaty Jan z Damaska takle: Z dawna je nam přišło, zo japoštołwje so wšitcy zhromadźichu w Jeruzalemje w času, hdyž najzbóžniša knježna z tutoho swěta dźěše. Ze wšitkich kóncow zemje běchu tam přikhwatali. Jenož swjaty Domaš njebě přitomny. Přewodźana ze spěwami so radowacych jandźelow wza duša swjateje Marije swój puć do njebjeskeje krasnosće. Jeje swjate a drohe ćěło pak pokhowachu japoštołwje w zahrodźe Gethsemani. Na přichodnych třoch dnjach dachu so jandźelowje z luboznymi spěwami słyšeć. Za tři dny dóńdźe też swjaty Domaš. Nutrnje prošeše, zo by so row hišće jónu wotewrił. Joho próstwa bu dopjelnjena. Tola swjate ćěło njebě wjacy w rowje. Widźeć běchu jenož hišće ruby a wšitkim zjewi so lubozna wóń. Swjata Marija, přecy čista knježna, bu přiwzata do njebjes!

Lubi křesćenjo! Dźensa widźimy znowa jasnje: Njebjesa su jenož za čiste duše. Powěda so nam: Jendźelski kral Hendrich VIII. stoješe jónu wječor při woknje swojoho hrodu. Při nim přebywaše joho njeprawa mandźelska Hana Boleyn. Jeje dla bě kral cyły swój lud dźělił wot praweje katolskeje wěry. Dołho, dołho wobaj zhladowaštaj k nócnomu njebju. W njewuprajomnej pyše strowjachu z módroho firmamenta tysacy rjanych hwězdow. Kral a kralowna njepowědaštaj žanoho słowčka. Stoještaj wobaj kaž němaj před tajkej krasnosću.

Skónčnje namaka kralowna tele słowa: „Haj, kak krasne je tola hwězdne njebjo! Kak wjele rjeńšo budźe hakle pola Boha Knjeza samoho w njebjesach!“ Tu zdychny kral ćežko. Joho hłowa so skhili. Dopomni so na swoje njećestne mandźelske žiwjenjo. Swědomjo jomu wosebje w tutej ćichej hodźinje poroki činješe. Pomałku wupraji sćěhowace: „Hana, njebjesa njejsu za naju!“

Woprawdźe, lubi křesćenjo, na dnju do-njebjes-wzaća swjateje Marije widźimy znowa prawje jasnje: Njebjesa słušeja čistym dušam. W litaniji modlimy so: Najčisćiša knježna! Marija je dźensa swoje myto dóstała. Dźeń radosće a wjesela też za nas.

Swjata Marija je tu na zemi w swojim ćěle přihotowała Synej Božomu rjane wobydlenjo. Z čistym, knježniskim ćěłom je stajnje Bohu Knjezej, Zbóžnikej słužiła. Žadyn jenički wokomik njeje tele ćěło stało w słužbje złoho ducha. Tohodla bjez dźiwa, zo Zbóžnik wza swoju lubu mać, też jeje swjate ćěło, k sebi do njebjes. Z wulkej lubosću bě jónu młoda knježna prajiła: „Hlej, sym służownica Knjeza, mi so stań po twojim słowje!“ Z tym je zwoliła do kóždoho wopora. Kak wjele woporow pak wopřiješe tute jeničke słowo; wopory ćěła, wopory ducha, wopory duše! Rad je mać Boža wšitko na so wzała, zo by Zbóžnikej, Synej Božomu, swoju wulku lubosć z tym pokazała.

Zawěrno, to wšo zwjeseli Syna Božoho, kiž lubowaše swoju mać. Kak rady by hižo na zemi jej zapłaćić chcył wšě dźěło a wšu prócu, wšě wopory a starosće. Ale Zbóžnik lěpje wědźeše, čohodla to nječini. Wšitko dźěn je

zakhódne na zemi, wšě zbožo a wšě wjeselo. Swojej lubej maćeri pak chcyše Zbóžnik dać wěčne a trajace zbožo a wjeselo.

Z kajkej radosću je mać Boža jónu powitała Jězusdźěćatko w hródźi Bethlehemskej. Jeje maćeńska wutroba běše napjelnjena z wjesołosću, zo smě runje wona Zbóžnikej poskićić přebywanjo a pomoc. Njeje pak na dźensišim swjedźenju Zbóžnik z wjele wjetšej wjesołosću a radosću powital swoju lubu maćeŕ? Cyle do swojeje blizkosće powoła wón ju, kotruž běše na zemi tak lubował. Nětko skónčnje móžeše w swojim raju jej wšo zapłaćić, štožkuli bě jomu na zemi dobre činiła. „Pój ke mni a wobsedź kralestwo, kotrež sym ći přihotował. Přijimaj krónu njebjesku za twoje dźěło. Twoje ćěło, kotrež je mi k wobydlenju było na zemi, njesmě wostać w zemi tež nic hač do sudnoho dnja. Z tobu činju wuwzaćo. W mojej blizkosći dyrbiš přebywać na krasnym trónje. Legijóny jandźelow njech tebi słuža. Hnady, kotrež zasłužich přez swoje žiwjenjo a ćerpjenjo, położu do twojoho klina. Krónuju će dźensa z krónu mocy. Kralowna sy njebjeska, kralowna sy wšitkich khorow jandźelow!“

Lubi křesćenjo! Zawěrno bě to wjeselo za swjatu Mariju. Wjeselo pak na dźensišim dnju tež za nas. Swjata Marija je tola naša maćeŕ! Wona njezabudźe na nas. Rad so w njebjesach na nas dopomni. Pomha nam rady, dokelž je mócna njebjes kralowna. Wjeselmy so tohodla na dźensišim swjedźenju. Wjeselmy so ze Zbóžnikom, wjeselmy so z najzbóžnišej knježnu. Wućěkajmy so k njej w swojim žiwjenju we wšej nuzy. Wšak je wona tak blizko pola njebjeskoho Syna!

Dźensiši swjedźeń pak njech nas wuči stajnje swěru dźeržeć Zbóžnikej, we wobstajnej službje jomu přisłušeć tu na zemi. Budźemy-li tak žiwi, wozmje Zbóžnik tež nas do swojich rjanych wobydlenjow, kaž je to činił ze swojej lubej maćerju. Ty pak, lubozna maćeŕ, škituj nas na zemi, doniž nas njewidźiš w rynkach njebjeskich wobydlerjow. Wo to Će dźensa z ponižnosću a z dowěru prosymy.

I.

Z Łužicy a Serbow.

Z **Jasenicy.** Tudomna katolska Bjesada nima jenož nabožnoho nadawka za wjes a wokolinu, kiž ma so wězo na prěnim městnje hajić, ale tohorunja narodnoho zaměra. Sobustawy přikhadźeju tež z namjeznych wsow Njeswačidlskeje wosady, hdźež so maćerna rěč bohužel zhubjuje. Tu maja sobustawy nadobnoho dźěła so wo zdźeržénjo serbskeje rěče prócować. Tak wupłomjeni so potom z tutoho srjedźišća lubosć a dźěławosć k narodnej wěcy. W tym zmysłu je tež towarstwo stajnje skutkowało. Zo su sebi sobustawy wysokoho nadawka wědomi, dopokazuje nastajnje bohaty wopyt měsačnych zhromadźiznow. Tež na poslednišim žnjeńskim posedźenju bě so nahladna ličba zešła, na wšě połsta, tež hosćo. Tutych a sobustawow witaše nětčiši předsyda, knjez kubleŕ Mikławš Just. Spominaše na zemrětoho swěrnoho sobustawa Handrija Wićaza. za kotrohož so ćichi „Wótče-naš“ wuspěwa. Wuzběhny, zo je pilny a swědomity wopytaŕ porjadnych zhromadźiznow był. Přeješe tež naměstnomu hosćencarjej wjele zboža k joho sydomdźesatninam. Potom jimaše so duchowny radnik towarstwa, wosadny knjez faraŕ Wjeńka, słowa k jara powučacomu přednoškej wo diasporje, kotrejež hubjeństwo, tola pak tež radosće je hač do dna dosłódnił. Rozłoži nadrobnje winy, kotrychž dla ludźo z cyrkwje wustupichu a zastupichu, abo so zasy k njej namakachu, kak njejstej k zastupej jenož šula a woćehnjenjo dopomhałoj, ale tež Boža hnada. K tomu měješe hnujace přikłady. Při přileżnosći swojich prózdninow přitomny čestny sobustaw towarstwa, knj. faraŕ Handrika z Markneukirchena, dyrbješe wězo něšto powědać wo swojej nowej domiznje, hdźež nětko hižo přez lěto skutkuje. Je wot nas na 300 kilometrow zdaleny, trjeba tak tójšto časa k nawrótej do ródneje wjeski. Rěčeše wosebje wo tamnišich cyrkwinskich wobstojnosćach a wo wosadnym žiwjenju, tola tež wo krasnosći tamnišeje krajiny. Pěkne wobrazki cyrkwje a druhe joho słowa wudospołnjachu. Po starym přisłowje „tři wěcy su k wšomu dobre“ poréča na namołwjenjo předsydy tež hišće knjez wyšši wučeŕ Słodeńk a to wo bohatosći a rjanosći serbskich ludowych spěwow. Tajke běchu serbscy hercy krótko do zhromadźizny za Kopřinjanski njedźelski swjedźeń w žurli zwučowali, na kotryž wospjet přitomnych wabješe. Dla krótkoho časa móžeše so jenož powšitkownje z tutej maćiznu zaběrać, ale hižo z toho móžachu připosłucharjo spóznać, zo móža so naše spěwy bjeze wšoho z tymi wulkich narodow runać. Su dźěn jenož hłuboki wothłós ludoweje duše. Z katolskim postrowom a Marijanskim kěrlušom skónči so jara zajimawe posedźenjo.

Z **Konjec.** Naša ćicha wjeska bu porjeńšena přez swjaty kříž, kiž swójba Šwejdźic-Kurjatec postaji na městnosći, kotraž hromadźe z jich domskim — hišće po zastarsku twarjenym — kóždomu wóčku so rjenje lubi. Wobsedźeŕ kříža je wojnaŕ a je sam kříž zhotowił, ćěło pak je wurězował jedyn Oberammergawski rězbaŕ. Zańdźenu njedźelu popołdnju naš wysokodostojny knjez faraŕ swjaty kříž woswjeći. Po dokonjanych modlitwach napominaše we krótkich słowach přitomnych, zo bychu swjaty kříž přecy we česći měli, a wotpuski, z kotrymiž je wuhotowany pilnje trjebali a je khudym dušam přiwobroćeli. Kaž w času kříža, tak tež we wjesołych dnjach dyrbimy stać k swjatomu křižej a hromadźić hnady našoho Bóžskoho Wumožnika. — Hdyž změjemy so po napominanjach našoho dušepastyrja, potom so njetrjebamy strachować před znamjenjom swj. kříža na sudnym dnju, ale budźemy so jomu bliżić z wjesołej nadźiju. — Swójbje Šwejdźic-Kurjatec zapłać Bóh luby Knjez nadobny skutk!

Za naš luby Posoł.

Pod tutym přećelnym napismom dóstachmy někotre připisy z **Delan**. Najprjedy tole:

Rjanomu powědančku wo „Kwětkowym korbiku“ chcu něšto dodać. Přińdźech před krótkim časom na jenej njedźeli připołdnju k mojej susodźincy, kotraž je wudowa z pjećimi hišće njewobstaranymi dźěćimi. Wona runje hnujace powědančko wo „Kwětkowym korbiku“ čitaše a jeje wóčcy so tepještej we sylzach. Tuž so jeje woprašach: „K čomu sće tak jara zrudna?“ A susodźinka dźeše: „Mje tak hnuje Marijina kruta dowěra do Boha. Chcu so prócować, zo bych tež tajku docpěła a potom moje wulke starosće lěpje znjesła.“

Z toho spóznajemy, kak móže tež jene powědančko skutkować podobnje dobromu předowanju. Pilnomu synej serbskoho luda B. Šołće pak njech je tutón podawk z pohonom za dalše prócowanjo. Tež my Delanscy přiwołamy jomu „Zapłać Bóh“ za joho prócy, z kotrymiž čitarjow „Kat. Posoła“ tak rjenje zwjesela!

* * *

Naše napominanjo, zo bychu tola we kóždej serbskej katolskej wjescy po možnosći tajcy wotućili a so pokazali, kotřiž móhli z najmjeńša druhdy něšto do našoho ludowoho časopisa, do „Katolskoho Posoła“, pisać, njeje było podarmo. Někotrym smy tola skónčnje wutrobu zmjehćili a wjeselimy so wosebje na rjanych dopisach z Delan.

Wosebje dźakujemy so Wam, Delanska dopisowarka a spěwarka ze Š. Dźens najprjed wozjewimy to, štož nam wo rjanym podawku zwisowacym z „Kwětkowym korbikom“ pisaće! Nam je so też z druhich stron wobkručiło, zo powědančko je wulkoho zaćišća zawostajiło. Dźensa so hišće prašeja někotři za tutymi čisłami „K. Posoła“. „Kwasne hrónčko“, same na sebi rjane, njemóžemy dźens hišće přiwzać. Chcemy je za přichod skhować.

Štož basnje nastupa, mamy wězo wosebiteje kedźbliwosće nałožeć, dokelž dyrbimy so jara bojeć našich sławnych basniskich wumělcow, kotrychž Bohu dźak też mjez katolskimi Serbami mamy.

Pisajće a spěwajće dale do Posoła, holanske ptačatko, dóniž też hišće druhich njewuwabiće z wašim dobrym přikładom.

Wjeledostojny knjez farař Mikławš Just 25 lět měšnik.

Wutoru 11. augusta je so 25 lět minyło, zo bu naš wjelečešćeny knjez farař Mikławš Just na měšnika swjećeny. Swjatočnje wón tutón jubilejski dźeń woswjeći ze swojej wosadu njedźelu 16. augusta w farskej cyrkwi we Wotrowje.

Knjez farař Mikławš Just narodźi so 11. augusta 1885 w Kukowje. Wopytawši pjeć lět ludowu šulu w Kukowje poby dwě lěće na tachantskej šuli w Budyšinje. Jutry 1899 zastupi do praeparandy při Budyšskim katolskim wučeŕskim seminaru. Nazymu 1900 dźěše do Prahi na małostronski gymnazij, hdźež w lěće 1907 swoju maturu złoži, a studowaše tam dale bohosłowstwo na němskej universiće. Za tute lěta běše khowanc serbskoho seminara w Prazy.

Nazymu 1910 dźěše do Paderborna do tamnišoho biskopskoho alumnata a bu tam 11. augusta 1911 wot biskopa Dr. Schulte — nětko arcybiskop w Kölnje — na měšnika wuswjećeny. Na swj. Marije do-njebjes-wzaća woswjeći swoju primicu we swojej wosadnej cyrkwi w Khróśćicach, hdźež bě tehdy knjez Bjarnat Hicka z fararjom. Z tutym dnjom bu za kapłana w Ralbicach přistajeny; najprjedy pak tři njedźele w Khróśćicach dla khorowatosće knjeza fararja wupomhaše. Na to kapłanješe tři lěta při knjezu fararju Justu w Ralbicach. Z 1. decembrom 1914 bu do Njebjelčic ke knjezej fararjej Kubašej přesadźeny a wosta tam hač do 1. okt. 1916. Z tymle dnjom bu kapłan při serbskej cyrkwi w Budyšinje a zdobom vikar při tachantskej cyrkwi. Samy čas přewza redakciju „Katolskoho Posoła“. 1. sept. 1924 bu na fararja za Dobelinsku wosadu pomjenowany a 9. 9. tam swjatočnje zapokazany. 1. nov. 1930 wróći so zasy do Serbow jako Wotrowski farař a bu 9. novembra swjatočnje wot wosady witany a wot knjeza arcyměšnika Žura zapokazany.

Tu we Wotrowje nětko hižo šěsć lět spomožnje skutkuje. Kaž joho předkhadnicy tak też wón bórzy spózna nadawk, kotryž jomu přemała wosadna cyrkej do rukow dawaše. Za čas

9. novembra 1930 witaše Wotrowska wosada nowoho dušepastyrja, knjeza fararja Mikławša Justa.

knjeza kanonika Hermanna samo hižo kamjenje za nowotwar cyrkwje wožachu. Z twara pak ničo njebu. Po knj. fararju Knježku hromadźeše knjez farař Křižank pilnje pjenjezy a běše wjele nahromadźił. Tola přez inflaciju běchu pjenjezy khětro wothódnosćene. Nahódnosćene pjenjezy pak njedosahachu za twar noweje cyrkwje a też nic za přitwar. Tuž so knjez farař Mikławš Just rozsudźi, z pomocu cyłeje wosady cyrkej powjetšić, štož je so jomu

Bóh widźomnje khłosta.

Běše započatk augusta 1914. Žaneje mróčałki njezačěmnješe njebjesku módrinu. Radostnje fifola ptačatka w powětře a sćelu swoje dźakne kěrluški k njebjeskim wyšinam, k swojomu stworićerjej a daričerjej žiwjenja.

Na zemi deleka pak bě so wša wjesołosć zhubiła, zrudoba tyšeše človjekow. Wupłakanej wóčcy nanow, maćerjow a mandźelskich swědčeštej wo starosći, bolosći a stysku. Wjele muži a synow bě hižo wućahnyło do pola a mnozy so hišće hotowachu na krawne bitwišća; bolostne bě dźělenjo wot lubych swójbnych a přećelow.

Před dworom najrjeńšoho kubła cyłeje wokoliny stoješe burowka Monika a bjerješe poslednje „božemje“ wot swojoho najstaršoho syna Křesćana, kiž z druhimi ćehnješe do wójny. Hórcy płačo dźerži mać kruće ruku swojoho syna, kaž by jej cyle njemóžno było, so wot njoho dźělić.

„Maći, dyrbju hić. Budź zmužita a dowěř so Bohu lubomu Knjezej; wón powjedźe wšitko na prawym puću!“

„Maš cyle prawje, luby syno“, wotmołwi mać, swoje mocy zhrabajo. Nochcu ći wutrobu poćežować. Dźi w Božim mjenje!“

Wokrjepi joho ze swjećenej wodu, kaž bě to po nadobnym dobrym wašnju zwučena. A nětko so Křesćan khwatnje dźěleše a wopušći swoju zrudźenu mać a swoju lubu domiznu.

Pomału wróćeše so Monika do jstwy; tola njepłakaše wjacy. Chcyše też tak kruta a zmužita być kaž jeje syn. Hłuboko začuwaše, kak ćežko jej bjez njoho budźe. Křesćan wšak bě hišće młody, ale kruteje powahi; wón bě woprawdźe kruta zepjera swojej maćeri. Po nanowej smjerći běše Křesćan wšo na swojej ramjeni wzał a staraše so wosebje wo swojoho młódšoho bratra; tón bohužel bě jara njeposłušny a maćeri mnoho starosćow činješe.

Křesćan běše jenički, kiž móžeše nad nim dobyć. Kak nětko to pójdźe? Starosć wo swojeju synow mać kaž hobrska ćeža čišćeše. Kajki wosud čaka na Křesćana we polu, a što budźe z Měrćina, kiž maćerne napominanja jenož směšeše? Zadwělować mohła! Tola přecy so zasy dopomni na Křesćanowe słowa: „Budź zmužita, maći, a dowěř so Bohu!“ A joho rada bě dobra. Kruće sebi mać předewza, dźeržeć so k Bohu a pytać pola njoho we wšěch horjach a nuzach pomoc a tróšt.

* * *

Pomału zańdźe jedyn dźeń po druhim. Monicy traješe kóždy dźeń kaž mała wěčnosć najebać wšoho dźěła doma a na polu. Hilža a Hana, jeje dźowcy, pomhaštej wobej po swojich mocach. Też Měrćin, sylny, zróstny młodźenc, drje swoje dźěło wukonješe, tola spječowaše so stajnje přećiwo swojej maćeri. Nochcyše nihdy posłuchać, ale chcyše hrać knjeza.

wubjernje poradźiło, tak derje, zo wumělski zwonkowny raz cyrkwje so widźomnje přeměnił njeje. Zdobom zatwari so do cyrkwje tepjenjo. Twar je nawjedował architekt Witte z Drježdźan a wuwjedł twarski mištr Kórjeńk z Njebjelčic. Wosadni su jara horliwje pomhali a bohaće woprowali za tutón twar. Ale njedosahaše, zo by knjez farař wšo dozapłaćeć mohł! Kak rady by cyrkej nětko też znutřkownje dał dostojnje ponowić w rjanych barbach!

Zawěsće wysokodostojnomu knjezej fararjej so z ničim druhim wjetšoho wjesela přihotować njemohło hač z tym, zo z přileżnosću joho 25lětnoho měšniskoho jubileja so nadobny skutk porjeńšenja wosadneje cyrkwje nětk bórzy dokonja! Lubosć a česćownosć, z kotrejž swěrni wosadni k swojomu ważenomu dušepastyrjej kruće stoja, budźe z mócnym pohonom, hdyž budźe rěkać: Pokaž z wopornjwosću, zo sy zahorjeny za česć Božu a hódnosć a dostojnosć swojoho domu Božoho! Daruj z wotewrjenej ruku, hdyž k woporej přistupiš při jubilejnej Božej mši, zdobom dźak prajo Knjezej, zo je nas lětsa tak bohaće žohnował z płodami zemje!

Knjezej jubilarej pak by so z tym wjele starosćow wzało a woprawdźe rjane jubilejne wjeselo přihotowało! To jomu a wosadźe z wutroby přejemy! Na mnohe lěta!

Towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

wupraja jubilarej

wysokodostojnomu knj. fararjej Mikławšej Justej we Wotrowje,

zasłužbnomu redaktorej „Kat. Posoła“ w lětach 1916–1924 a pilnomu spěchowarjej towařstwowych zaměrow

daj Bóh zbožo!

„Posoł“ powěda, kak so jomu dźe pola ludźi.

I. W cuzbje!

Najlěpje, tak „Posoł“ swoje powědanjo započnje, wobkhadźuja ze mnu zwonka Serbow. Tam bydli něhdźe we wulkim měsće stary Serb. W swojim času je ze swojeje domizny wućahnył a je tu we wulkim měsće swój khlěb namakał. Prěnje lěta je kóžde lěto do Serbow dojěł a a dobrych znatych wopytał. Tola po času su so nitki roztorhałe. Jena pak je wostała. To sym, powěda „Posoł“, ja. Mje stary Serb ze swojoho domu wušmórnył njeje. Hdyž je njedźela přišła, potom mje mój krajan wočakuje kaž nowonapječene całty. Potom ležu na njedźelskim rjenje přikrytym blidku a mój čitař so posydnje, staji sebi nawoči a čita rynčk po rynčku druhdy so posměwkujo a druhdy zasy khutnišo pohladujo. Kóžde słowo je jomu, kaž by jenož jomu pisane było. W duchu je wón zasy doma, hdźež šěroke lipy na wsy stoja, hdźež je joho kolebka stała. W joho rukomaj, tak „Posoł“ powěda, rady wotpočuju. Potom wěm, zo sym pola dobroho přećela. A hdyž smoj so tak dołho rozmołwjałoj, potom dóstanu swój čestny blečk na sćěnje.

II. Pola khoroho.

Tohorunja přećelnje mje stajnje powita khory, powěda „Posoł“. Mam jich wjele. Přińdu tak do wšelakich jstwičkow. Přińdu k bohatym a khudym. Wobhladuju so w tajkej jstwičcy. Tu stoji blido a na nim kwětka. Je tam wot dobreje duše za khoroho stajena. Při woknje stoji stary stólc. W nim namaka khory hdys a hdys pěkny wotpočink. Na sćěnje wisa Boža martra. Też wona sćele lubozny postrow do jstwički ćerpjenja a domapytanja. A nětko, praji „Posoł“ přińdu też hišće ja. Změje khory dha też za mnje hišće časa, hdyž ma tola hižo druhich přećelow, kiž joho wopytuja? O haj! Też ja mam khoromu tola wjele rjec. Powědam jomu, što je wšo so wonka w swěće stało. A khory čita a čita, hižo njemysli wjacy na swoje hubjenstwo. Druhdy wšak dyrbju swojoho khoroho čitarja też kruće napominać, zo by sćerpny wostał, zo bjez Božeje wole ani włóska z hłowy njepadnje. Powědam jomu wo ćerpjenjach tutoho časa w dalokim swěće, zo pak je Jězus ćerpjo za naše hrěchi nas wumožił a zo móže Bóh też złe k dobromu wjesć. Njech też druhdy tak a podobnje rěču a napominam, khory mje zrozumi. Po khwili je joho

---

„Nětk sym ja knjez na kuble!“ rěčeše służownym a jim hrožeše, a hdyž ći so jomu smějachu, potom so nimo měry rozhněwa. Přecy zasy dyrbješe mać jednać. Porokowaše jomu kruće njelube zadźerženjo napřeco służownym. Ale maćerne słowa měješe tak wjele kaž za ničo. Z kóždym dnjom bu z nim hórje. Kruta bratrowska ruka tu pobrachowaše. Kóždy dźeń začuwaše mać bóle, kak jej Křesćan pobrachuje; kaž zadwělujcy stykowaše často rucy.

Křesćan wojowaše mjez tym w Ruskej a husto swojej starosćiwej maćeri domoj pisaše. Zyma bě so pominyła a ćopły nalětni powětr wěješe do kraja.

Jenoho dnja dósta Monika zrudźacu powěsć. Listynošeŕ přinjese wačok kartow a listow, na kotrymiž we wulkim pismje stoješe słowo „zhubjeny“.

Hdyž mać to wuhlada, bě cyle poražena. Swjata čišina we jstwi .... Listynošeŕ započa zasy prěni rěčeć. „Słyšće tola“, wutrobiće rěčeše, „zhubjeny njeje morwy! Nadźiju njesměće zhubić. Snadź jaty a přińdźe jenoho dnja čiły a strowy zasy domoj.“

Hłuboka zrudoba začahny wot nětka do domu. Monika so rudźeše a cyła hinješe. Přez nóc mohł rječ bu jeje hłowa běła. Też służowni žarowachu wo Křesćana; běchu dźěn někotři z nich hižo jara dołho tu na kuble a ważachu sebi młodoho knjeza Křesćana jara.

Jedyn bě na kuble, kotrohož zrudna powěsć njehnuješe: Měrćin. Njepraji drje to nikomu, ale při sebi mysleše: Nětko sym ja knjez tutoho kubła!

Po času so Monika zasy trochu změrowa. Wza swój čežki kříž, wot Boha jej napołoženy, w poddatosći sćerpnje na so. Woprowaše so dale za swoje dźěći, dokelž we tym swoju winowatosć spózna. Wosebje Měrćin trjebaše krutu zepjeru. Hač pak jeje mocy budźa k tomu dosahać? — tak so mać prašeše a hladaše struchle do přichoda.

* * *

Hrózbna wójna bě ke kóncej. Swěrni wojowarjo wróćachu so zasy do lubeje domizny, nic drje jako dobyćerjo, ale tola zbožowni, zo smědźa zasy widźeć swoju wótčinu a so witać ze swojimi lubymi. W radostnej hodźinje zasywidźenja bu zabyte zdobom wšě horjo a wšón strach. Jenož w tamnych domach, do kotrychž njewróći so syn, abo mandźelski abo nan wot črjódki dźěći, tam njebě žaneje radosće, tam ronjachu so hórke, bolostne sylzy, haj, tam krawješe wutroba znowa.

A tak to běše też tu na kuble; Monika njemóžeše domojwitać swojoho syna Křesćana; wón so njewróći. A tola bě w maćernej wutrobje žiwa, ćicha, potajna nadźija. Přecy zasy a zasy słyšeše, zo tón abo tamny, kotrohož mějachu za zhubjenoho abo morwoho, so wróći njenadźicy

mučny spar napadnył, ja, powěda „Posoł“, sym so jomu z rukow sunył a ležu nětko na zemi, mjez tym zo wón ćiše dréma. Dźe so mi kaž dźěćacym hrajkam na zemi ležacym. Wone njejsu zastorčene ale budźa zasy swoju službu činić.

III. Pola Susodźic.

Zlě zeńdźe so mi, powěda „Posoł“ wšón hikajo, njedawno pola Susodźic. To njezabudu! Tajkele zadźerženjo, to je hańba, to je z hrěchom takle ze mnu činić. Ze psom hubjeńšo zakhadźeć njemóža. Ale to jim hišće přińdźe. Ći njech dočakaja! Najprjedy mi na farje čakać dachu. Połdnjo bě dawno hižo wozwoniło, hdyž Susodźic Michał po mnje přińdźe. Kaž praju, běch posleni z fary, kaž bych z knjezom fararjom Bóh wě što tak dołho wučinjeć měł. Michał tykny mje do swojeje kapsy, sydźe so na swoje koleso a jědźeše dom. Po zdaću běše Michał po dołhej wjesowej bjesadźe hłódny. Wusleče so swoju kapu, w kotrejž stołkany tčach, powsny ju na hozdźik a sydźe so k blidu. Po wobjedźe zajědźe Michał hnydom zasy do kabata a hajdi skoči na koleso a wujědźe kaž wohnjowa wobora z dwora. Jenoho sociusa měješe sobu, mjenujcy mje „Posoła“. Město toho, zo bych nětko doma na blidźe ležał wotewrjeny kaž kniha na Božej mši, tčach w tutej za kurom smjerdźacej kapje a njewědźach, čeji a hdźe sym. W jenej korčmje, hdźež Michał założi, nasta bjesada. Běše tam pasmo hólcow. Jedyn so na mnje dohlada. Mje widźeć a Michała škrěć, to běše witana pomazka tutomu mudračkej. Hej, ty Michale, tak pachoł rěčeše, što dha wot toho maš, zo takle „Posoł“ wokoło nosyš? Njej dha ći to škoda twojeje njedźelskeje drasty? A hólc přistaji: Ja to za našich wjacy nječinju. Ći njech sebi po njón sami na faru du. Ja žadyn „Posoł“ njetrjebam. Tak šćipaše „dobry přećel“ Michała, kiž njewědźeše, što ma prajić. Město toho, zo by jomu z krutymi słowami hubu zatykał, bórbotaše něšto před sobu. Wječor — powěda Posoł dale — běše Michał zasy doma. Susodźic mać so takle do Michała da: „Runje dźensa chcych do „Posoła“ pohladnyć, hdyž człowjek hewak nětkle wo žně khwile nima, a ty sy jón sobu wzał. Michał poda maćeri požadany „Posoł“ bóle hněwny hač přećelny myslo najskěrje hišće na bjesadu w korčmje. Susodźic mać sydny so k blidu „Posoł“ w rukomaj. Lědy bě prěnje rynčki přečitała, hrabny ju spar. To běše, rjekny „Posoł“, moja njedźela. Tola póndźelu zeńdźe so mi hišće hórje. Mała Hańža je mje rjenje wužiła, pomazki je do mnje zawaliła z tučnym pomazane. Tak ležach bórzy w hrjebi. Dźiwim zwěrjatam skoržach swoju nuzu, kak běchu człowjekojo ze mnu wobkhadźeli.

Na skhadźowanku

wězo kóždy póndźe, štóž změje woteńdźenja. Dyrbjało-li jara špatne wjedro kazyć, wotměje so cyły njedźelski porjad we **Wjeńkec hosćeńcu** w Khrósćicach.

Z Budyšskich kónčin maš přileżnosće k jědźenju z omnibusom hač do Lejna, kiž 2 hodź. wot Serbskoho Domu wotjědźe.

Kolesarjo móža swoje kolesa na hrodźišću do blaka stajić.

„Młoda Jednota“ wotjědźe w 12 hodź. z kolesom.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Swjaty Wótc je jendźelskomu kralej Eduardej XIII. zbožo wuprajił k tomu, zo bu wot policije ze smjertnoho stracha wumoženy, hdyž joho muž zatřělić spytaše.

Kaž bamžowska nowina wozjewja, wotměje so přichodne lěto zasy kongres Khrysta Krala. Potom maja so eucharistiske zjězdy a tajke k sławje Khrysta Krala zasy porjadnje wotměwać. Stare pohanstwo z Asiskeje nałožuje modernu propagandu, islam zasy postupuje, nowe pohanstwo w Europje pozběhuje hłowu a bjezbóžnicy spytuja wšu wěru do Boha wutupić. Tuž je wosebje na času, zo so swětej předuje: Jedyn je naš kral: Khrystus! Tute kongresy maja so přichodnje hišće lěpje organisować a swjatočnišo wotměwać hač dotal. Hdźe přichodny zjězd budźe, njeje hišće znate. Protektorat nad zjězdami změja kardinalojo: Innitzer-Winski, Hlond-Póznjanski a Verdier-Parizski.

Na swětowej wustajeńcy katolskoho nowinarstwa wotměja so kaž naléto też nazymu zasy wšelake wosebite zhromadźizny a kurzy. Nowinarjo dóstanu na nich rozwučowanjo we wšelakich ważnych należnosćach našoho časa.

---

z jatby domoj. Husto měješe spodźiwne začuće: bě jej, jako by słyšała swojoho syna wołać wo pomoc.

Wšě móžnosće pospyta, zo by za nim slědźiła, tola wšo bě podarmo. Ale tola wosta jeje nadźija žiwa. Wo tym pak wona z nikim njeréčeše, wosebje nic před Měrćinom; wot toho ju něšto wotdźeržowaše. Wona začuwaše, zo česćelakomny, hordy Měrćin swojoho bratra jara lubosćiwje witał njeby. Měrćin bě cyle hinaši hač Křesćan. Wšědnje zdychowaše wboha mać za njoho k Bohu.

Měrćin běše nětko dorosćeny a z knjezom na kuble. Wot toho časa pak, hač běše hospodarstwo přewzał, zhubjowaše so wšón měr z domu. Často bě zwada ze służownymi, a někotři, kiž tu léta dołho swěru służachu, wopušćichu dwór. A hdyž mać joho napominaše, zo by z čeladnymi tak wobkhadźował, kaž prjedy joho bratr Křesćan, potom so jej wusmja: „Haj, haj, twój Křesćan! Tón ma wězo prěnje městno w twojej wutrobje; ničo druhe wot tebje njesłyšu, a też wot służownych nic: jenož Křesćan a zasy Křesćan! Ja wězo mam hinaše wašnjo. Nětko sym ja knjez na kuble a wy maće mje posłuchać!“

Ničo njepomhaše maćerne prošenjo; podarmo sylzy ronješe. Čohož bě so hižo dawno strachowała, to nětko dožiwi: Měrćin bu tyraniski muž, byrnjež hišće młody był. Wšitcy we wokolinje so joho zdalowachu. Ale Měrćina so to njepřimaše; wón bě hordy a wjeseleše so swojoho bohatstwa. Wšak běchu też hišće ludźo, kiž z nim rjenje činjachu; wosebje někotre młode holcy, kotrymž rjane kubło we hłowje khodźeše. Hdyž druzy Měrćina tyrana mjenowachu, měnjachu, zo Měrćin, hdyž sej prawu žonu wozmje, so zawěsće da wot njeje přetworić.

Měrćin pak we wsy na žanu holcu njepohlada; žana njebě jomu bohata a rjana dosć. W delnim młynje bě joho wuzwolena; bě to jenička dźowka z wjele pjenjezami. Tola młynk njechaše dołho ničo wo Měrćinje wědźeć, byrnjež bě joho dźowka za njoho bóle so zahoriła. Wón też na to pomysli, zo mohł tola hišće Křesćan być žiwy a zo so traš domoj wróći a kubło dóstanje.

Skónčnje pak tola do ženitwy zwoli, hdyž bě Měrćin jomu wobkručał, zo je Křesćan cyle wěsće morwy, prajo: „Wšitcy, kiž su z nim w polu byli, su toho měnjenja. Kubło je moje a też moje wostanje!“

Tak bu wšitko ke kwasej přihotowane.

* * *

Bě miłe nalětne ranjo. Słónčko wohrěwaše zemju, a hižo počinachu so zelenić hona a łuki a wjesele spěwachu ptačatka w keřčinach a powětře.

Spěšnje kroči młody kubleŕ Měrćin po puću do města, hdźež ma hišće wjele wobstarać před kwasom. Młoda žona dyrbi měć swój nowy dom hač nanajrjeńšo wupyšeny.

Před dwěmaj njedźelomaj pisachmy, zo ma cyły rynk kněžow před Vatikanom so zwottorhać. Kaž „Oss. Romano“ pisa, drje so tutón naćisk přewjedźe, tola we wšelakich dypkach hišće jasny njeje. Architektojo přepytuja jara dokładnje, što ma so při wottorhanju zdźeržeć.

Swjaty Wótc je sebi před něšto lětami přał, zo by so sanatorij za italskich duchownych natwarił. Mjez nimi je mjenujcy wjele, kotřiž maja suchoćinu. Tutu hojeńnju nětko w Arco při Gardaskim jězoru natwarichu. Sanatorij ma 55 jstwow ze 87 łožemi.

Němska. Zběrka za Caritas-zwjazk je po cyłym kraju dobry wuspěch měła. President prelat Kreutz so tohodla wšěm dobroćerjam a zběrcam wutrobnje dźakuje prajo, zo móžeše so wobkedźbować, kak rady lud za Caritas dawaše. Wšitcy smědźa pak też toho wěsći być, zo so pjenjezy derje nałoža za khudych a běnych.

Würzburgski biskop bě namołwjał, zo bychu wěriwi k rowej swj. Kiliana putnikowali. W běhu tŕoch dnjow poby tam přez 10000 putnikow. We swojim prědowanju praji biskop, zo so katolikojo k swojej wěrje a cyrkwi wuznawaja a pohonjowaše putnikow: Modlće so wjele! Wopytujće husćišo prědowanjo! Čitajće katolske časopisy! A hdyž budźe trjeba, potom wuprajće so jasnje, zo chceće měć a zdźeržeć katolske šule. Hdyž pak snadź widźiće, zo służownicy Boži — rjadownicy a měšnicy — tam a sem pohóršk dawaja, potom wěsće, zo swjata wučba wostanje tohodla čista a njewoblakowana.

Mnichowski arcbiskopski ordinariat je wšitkim ordinariatam w Němskej rozprawu wo Mnichowskim prócesijónje na Bože Ćěło připósłał jako porjedźeńku na wudawanja wšelakich nowinow, kotrež pisachu, zo bě so lětsa jenož 7000 wěriwych (loni 24000) wobdźěliło a zo bě wot tutych połojca dźěći a młodźina. Kölnska cyrkwinska nowina nětko pisa, zo je so najebać deščikowoho wjedra lětsa też nimale telko wěriwych wobdźěliło kaž druhe lěta. Zo je wobdźělenjo sylniše dyžli 7000 było, je z toho dowidźeć, zo so 13000 spěwnych knižkow wudachu, kotrež pak njedosahachu. Wosebitych zwonkownosćow wšak prócesijón lětsa njeměješe. Studentojo njeńdźěchu we swojej studentskej drasće, dokelž dźěn katolskich studentskich zwjazkow wjacy njeje. Też zastupjerjo wyšnosćow so njewobdźělichu, kaž też hamtske twarjenja wupyšene njeběchu kaž druhe lěta, wojacy njestojachu špalěr a katolske zwjazki młodźiny njemějachu swoje khorhowje a khorhojčki sobu.

1. julija putnikowachu katolske žony z nawječorneje Němskeje do Kevelaera. Wobdźělenjo běše bohate. 26000 žonow přijědźe ze 17 wosebitymi ćahami a 350 awtobusami.

Wěsta evangelska nowina rozprawja wo nowym evangelskim nabožnym zjednoćeństwje, kotrež móže so skoro rjad abo klóštr mjenować. Rěka „Bratrstwo swj. Michała“. Jomu přisłušeja evangelscy duchowni a laikojo. Woni su zhromadnje žiwi, modla so a dźěłaja podobnje hromadźe kaž mniša w katolskich klóštrach. Hdyž tući evangelscy mužojo też njejsu cyle po katolskich zasadach žiwi, to jene smě so tola prajić: Njech wšelacy naše klóštry a našich rjadnikow hanja, dokelž je tam a sem jónu pohórška było — pospyt tutych evangelskich křesćanow pokazuje, zo su też hišće ludźo, kotřiž spóznawaja ważnosć klóštrskich rjadow za nabožne a swětne žiwjenjo!

Francózska. We wšelakich časach su mnohe kraje cyrkwi wšě wobsedźeństwo — wosebje klóštry — zebrali, so nadźijo, zo z cyrkwinskim bohatstwom statne pokładnje napjelnja. Tola nic zrědka wobohaćichu so při tym jenož njesprawni zastojnicy a židźa, wosebje w Francózskej a Šwicy. Wot 1841—48 bu w Šwicy wjele klóštrow zběhnjenych. Te wobsedźachu jara wjele wumjełskich dźěłow, kaž swjećenych sudobjow, drastow, mólbow postawow atd., kotrež tola človjekej ničo pomhać njemóžachu. Na cyle njehódne wašnjo buchu wěcy předate, najbóle je židźa kupowachu. 1851 Parizski nuncius wo tym zhoni. Wón tute wumělske wěcy pokupić da, wo kotrež so runje zasy francózscy židźa prócowachu, zo bychu z nimi dale wikowali a pósła je do Roma.

Českosłowakska. Minister Krofta rěčeše w jenym wubjerku wo poćahach knježeństwa k Vatikanej a praji, zo Češka připóznawa, zo stej Swjaty Wótc a bamžowska diplomatija jej přećelnje zmyslenej. Tola też češki stat je pokazał swoju dobru wolu, hdyž słowakske cyrkwinske wobsedźeństwa zasy cyrkwi wróći, hdyž připózna, zo smě cyrkej profesorow theologije při univerzitach postajić a hdyž założi nowu theologisku fakultu w Bratisławje. Po prawym wšak wočakowaše knježeństwo hižo loni, zo so mjezy češkich diecejzow znowa postaja, tola so wo tym hišće dźensa jedna.

Wot 14.—19. julija běchu so we Wjelehradźe zasy raz zastupjerjo romskeje cyrkwje ze zastupjerjemi narańšich cyrkwjow zešli, zo bychu so rozrěčowali wo zasyzjednoćenju

---

Hdyž tak po puću kroči, přez lěs, cyle samlutki we swojich myslach, dopomni so na swoju mać. Jej njelubi so w nowych wupyšenych jstwach wjacy, dokelž bu wša stara nadoba, kotruž běše sebi jara ważiła, wotstronjena. Hakle wčora bě cyle zrudna rjekła: „Měrćinje, to wšitko smój z njeboh nanom sebi z ćežkej prócu a dźěłom nahromadźiłoj; wšitcy běchmy z tym stajnje spokojom a zbožowni.“ A z ćežkej wutrobu hišće přispomni: „To Křesćan činił njeby.“ To bě Měrćina zasy roznjemdriło. Přecy tón Křesćan! Tutón płaćeše wšo pola njeje! Měrćin też derje wědźeše, zo mać hišće wšu nadźiju na Křesćana spušćiła njeje, ale zo přecy hišće čaka na joho nawrót, a zo so wjele za njoho modli a potajnje na hnadowne městna pućuje, zo by sebi tutu hnadu wuprosyła wot Boha. Před někotrymi dnjami hakle bě sam słyšał, kak mać rěčeše k Hanje, swojej sotře: „Njemóžu wěrić, zo je Křesćan morwy. Znutřkowny hłós mi praji, zo je hišće žiwy. Hana, modl so z Hilžu a ze mnu, zo by přišoł Křesćan zasy domoj!“ — Měrćin so nad tym hněwaše a hida dobywaše so do joho wutroby.

Hakle hdyž do města přińdźe, na to trochu pozaby. W korčmje bě zetkał towaršow. Ći liščachu so wokoło njoho a wuzběhowachu joho jako najbohatšoho bura cyleje wokoliny. „Štož sebi přeješ, Měrćino, móžeš sebi popřeć! Tajkoho zboža drje so před někotrymi lětami hišće nadźał njejsy, hdyž Křesćan će hišće za wuši ćahaše a ty dyrbješe joho posłuchać.“ Tak jomu rěčachu . . . .

Po wšelakorych wobstaranjach dóńdźe sebi hišće na póstu, dokelž so listy na wsy jenož dwójcy wob tydźeń roznošowachu, a žadosćiwje wočakowaše wón list wot swojeje njewjesty, kotraž přebywaše někotry čas pola swojeje ćety w L . . . Zastojnik přepoda jomu wočakowany list, ale zdobom też hišće jedyn druhi za mać. Na tón z wosebitej wćipnosću hladaše. Spodźiwne znamki běchu na njón zlěpjene. Měrćin so nadobo zastróži a začeŕwjeni: spózna na lisće ruske znamki! Što ma to woznamjenjeć? Kaž w sonje wlečeše so po hasach z města won.

Štó też mohł maćeri z Ruskeje pisać? Što? Křesćan snadź? Měrćin čuješe, kak so jomu późnje krej w žiłach haćić . . . Ně, to njeje joho pismo . . . Ale zawěsće budźe list wo Křesćanu jednać . . . Tak začuwaše młody bur nadobo jasnje. A nětko też wón wěrješe, zo je joho bratr hišće žiwy . . ., zo bu maćeŕna modlitwa wusłyšana . . .! Tutón list wopřija powěsć wo Křesćanu! Měrćin pozastawaše w myslach rozważejo. Tołste kapki potu wustupowachu jomu na mjezwoču. List paleše joho kaž woheń w rucy. Hdyž jenož by wědźał, što we nim pisane stoji! Ale tak dołho čakać, doniž njebudźe domoj? Ně, to njemóže wutrać! Dyrbi jón wočinić! — A třepotajo wočinja list a čita . . . čita bjez dycha . . .

(Přichodnje kónc.)

Do-njebjes-wzaćo swjateje Marije.

Maćeŕ Boža, lubowana,
kralowna sy wuzwolena.
Njebjesa će witaja
w pyšnym ćahu do raja.

Na zemi sy kolebana
stajnje čista, njezranjena.
Swoju tebje rěkamy,
tebje zabyć njechamy.

Ćichi zwoni tebi swjatok,
rjeńši kiwa tebi statok.
Daj nam tebje dosćahnyć,
něhdy z tobu statok měć.

Dźěći twoje, maćeŕ Boža,
přeja tebi wjele zboža!
Na nich nihdy njezabudź,
maćeŕ swojich dźěći budź! —ž.

narańšich cyrkwjow z Romom. Předsydstwo měješe Wołomuceski arcybiskop. Na 200 theologow skoro wšěch słowjanskich ludow bě so zešło, wučeni z cyłoho swěta, tři grekskokatolscy biskopja a prěni króć we Wjelehradźe też jedyn prawosławny biskop. Přednoški jednachu wosebje wo započatkach a winach dźělenja narańšich cyrkwjow wot katolskeje.

Mjez tym zo češke knježeŕstwo so wujedna z Vatikanom, zwjaza so zdobom z bolšewistiskej Ruskej. Bolšewismus so tam mócnje hiba a spyta wšo ze swojimi djabołskimi idejemi natyknyć. Tak praji před krótkim jedyn katolski duchowny w Češkej na politiskej zhromadźiznje, zo maja w Češkej hižo wyšše šule, na kotrychž stej dwě třećinje (2/3) šulerjow komunistiskej. W kinach hraja ruske filmy, knihownje su połne knihow, kotreż Sowjetsku khwala. Wšelake zjednoćeństwa wudawaja so jako hospodarske abo kulturelne, ale wabja tak škitane za komunismus. Mnohe pućowanja češkich zdźěłanych ludźi do Ruskeje służa samsnym zaměram. Hdyž chcyli tola w Češkej spóznać, zo bolšewismus hrozy z nabožnej, kulturelnej a narodnej zahubu!

Awstriska. Bamžowski sekretariat bě dowolił za njeboh' kanclera Dollfußa 25. julija (jako na joho smjertnym dnju) we wšěch zjawnych cyrkwjach wopomnjeńsku Božu mšu swjećić. Najebać cyrkwinskoho swjatoho dnja (swj. Jakuba) smědźeše cyrkwinska drasta čorna być. We Wienskej arcydiecejzy zwonjachu samo wšě cyrkwje k wopomnjeću tutoho swěrnoho katolika. Duchowni napominachu wěriwych, zo bychu so za njebućičkoho modlili.

Před 10 lětami załoži so w Awstriskej towarstwo katolskeje młodźiny „Pfadfinder". K wopomnjeću na to wotmě so pola Wiena jubilejne lěhwo. 2500 młodźencow so wobdźěli z Awstriskeje, Němskeje, Francózskeje, Belgiskeje, Hollandskeje, Danskeje, Češkeje, Wuheŕskeje, Pólskeje, Świcy, Litawskeje, Letiskeje a Indiskeje. Srjedź lěhwa steješe „Swjaty Stan" z wulkim wołtarjom z Najswjećišim a nabočnymaj wołtarjomaj. Też zwonka běchu wołtaŕki, wšak w lěhwje 50 duchownych so wobdźěli, kotřiž wšědnje Božu mšu čitachu. Kardinal Innitzer měješe jónu pontifikalnu Božu mšu.

Italska. Před krótkim pisachmy, zo bamža k joho 80. narodninam italscy biskopja wopytachu. Běše jich 278. To je jara wjele porno druhim krajam. Italske diecejzy su zwjetša jara małe. Wšelake diecejzy chcedźa tam zjednoćić. Hač dotal wšak su so za to jenož prěnje kročele a přihoty stałe, dokelž wšelake winy tajke hromadźekładźenjo poćeža. Maja tola tute małe diecejzy wšě swoje wosebite stawizny, dokelž su z dawna sem samostatne.

Zjednoćene Staty. Arcybiskop w Cincinnati pokaza na to, kak njesprawnje so dokhody z dawkow rozdźěleja. Zjawne šule dóstachu na př. 17 milijónow dollarow, katolske pak ničo, a tola pokhadźa wulki dźěl dawkow wot katolikow.

Wšelčizny.

Wučeŕ: „Janko, kak wjele ma dźeń hodźinow?"
Jank: „Nětkle třiadwaceći."
Wučeŕ: „Što? Sym was ja tak wučił?"
Jank: „Ně, wy sće prajił, zo ma dźeń štyriadwaceći hodźinow, ale naša mać wčera praji, zo je nětko dźeń wo hodźinu krótši."

* * *

Korčmaŕ k staromu dołžnikej: „Přećelo, wot lońšoho lěta maš tu hišće šěsnaće khanow piwa stojo."
„Liń je tola prječ, stary błaznje; te dyrbi tola dawno wokisnjene być!"

* * *

Wjacy mjetelow a wjacy husańcow.

Towarstwowy powěstnik.

Za jězbu do Wamborjec (Albendorf) su hišće městna prózdne. Zajimcy chcyli so w běhu tydźenja zamołwić. Dyrbimy tam z časom wozjewić, kelko so wot nas wobdźěla, dla skazanja přenocowanjow, dokelž so z přikhadom Pražskoho kardinala a P. Jurja wjele ludu zeńdźe. Budźe tam runje w dnjach, hdyž so na wopyt hotujemy — 12., 13. a 14. sept. — putnikarjow ze wšěch kónčin swěta, potajkim też mnoho widźeć. Hdy so na znatych městnach wotjědźe a w kotrym času budźe Boža mša za putnikarjow w Serbskej cyrkwi w Budyšinje, so hišće wozjewi. Prošu wo bohate wobdźělenjo. Słodeńk.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 10. augusta 1936.

25 wołow, 23 bykow, 132 kruwow a jałojcow, 1022 ćelatow, 1133 wowcow, 1232 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene — hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy — hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 81 84 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 74—80 hr. 3) Snadnje wuwite 64—73 hr. 4) Najšpatniše — hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 55—60 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 56—58 hr. 3) Mjasne wowcy 49—52 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 46—48 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy — hr.

Njedźelu 16. augusta 1936 přikhwatajće wšitcy na

hłownu skhadźowanku

serbskeje studowaceje młodźiny na Kopšinske hrodźišćo pola Khrósćic, kotruž tutón króć Domowina sobu wuhotuje. Při popołdnišich poskićenjach, mjez kotrymi so nowa serbska hra „Paliwaka“ wot J. Wjele-Bukečanskoho předstaja, a při wjesołej rejcy na žórlomaj w Lejnje a w Khrósćicach změja stari kaž młodźi składnosć, so zradować dosć a nadosć. Tuž přińdźće wšitcy: stari a młodźi, Wy z Hornjeje a Wy z Delnjeje Łužicy, Wy z rańšeje a Wy z wječorneje župy — wšěch Serbow z blizka a daloka přeprošuje z tutym najwutrobnišo

zwjazk łužisko-serbskoho studentstwa.

Čorny bant

połsylny za lohše banty
wosebje zhotowjeny

22 cm šěroki . . . **1,70**
(4 m 6,80)

24 cm šěroki . . . **1,90**
(4 m 7,60)

Najlěpši
22 cm šěroki . . . **2,75**
(4 m 11,—)

24 cm šěroki . . . **3,10**
(4 m 12,40)

Fritsche

w Drježdźanach
Schlüterstr. 42

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**

Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Preißerec kofej

bjez kofejina
woprawdźe jara derje słodźi a najlěpje tyje!

Wšědnje jón palimy
přecy čerstwy
50) gr.: **2,50** a **3,—**

Kofejpaleńnja

Karl Preißer jun.

Žitne torhošćo 24

Dla woženjenja **domjaceje holcy** pytam k 1. septembrej do swojoho wobkhodnoho domu w Drježdźanach druhu,

spušćomnu holcu,

kotraž móže derje ličić, nic młódšu hač 20 lět. Zamołwjenja z krótkim žiwjeńskim wopisom na „K. Posoł“.

Něšto dobre ke kurjenju poskića Ći stajnje

cigarowy Reichardt

wobstoji z lěta 1866 *Fa.* **H. Lehmann**

w Budyšinje — při hłownym torhošću (Bohata dróha)

Serbsku drastu zdawna Wam poskićamy we wulkim wubjerku!

Nahłowjacy bant:

24 cm šěroki: **2,90**
Najlěpši: 22 cm. šěr.: **3,60**; 24 cm šěr. **3,90**; 27 cm šěr.: **4,25**

Alphons Schauseil

w Budyšinje

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbańsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.

A jara rjenje so tam sedźi
we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy

w Knježkec konditarni

Kupuj pola tych,

kotřiž z n a w ě š t k o m pokazuja, zo maja nas zańć!

Připrawy a graty

za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa

we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra“ jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Wašim dźěćom přichod słuša!

Puć do njoho pak maće Wy starši jim přihotować!

Zastarajće Waše dźěći z tym, zo je

zawěsćiće

pola

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsławju, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:
Wokrjesny wjedrik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: kapłan Michał Cyž w Budyšinje, Při Serbskej cyrkwi. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

34. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **22. augusta 1936.** | **74. lětnik.**

Samaritanske zmyslenjo.

Přirunanjo wo miłosćiwym samaritanu měješe we wšitkich časach a ma hišće dźensa přełamaŕsku móc. Samaritanej, kotrohož židźa něhdy tak zacpěwachu, wopokazuje nětko cyły křesćanski swět wulku česćownosć. Je z přikładom za wšitke ludy. Hižo dźewjatnaće stow lět wukhwaluja so samaritanske zmyslenjo, samaritanske skutki, samaritanska lubosć, samaritanscy bratŕa a samartanske sotry. Wěra bjez samaritanskich skutkow je morwa, njech so wupjera kaž pjerina. Nabožne a cyrkwine žiwjenjo bjez samaritanskoho zmyslenja je kaž „zynčacy mosaz abo klinčacy zwónčk".

Khrystusowe słowa „zwjaza joho rany, dowjedźe joho do hospody a zastara joho" su z nawodnej myslu při njeličomnych samratikanskich skutkach křesćanskeje cyrkwje. Nichtó njewě, kelko Božich hospodow, zastaraŕnjow a wothladaŕnjow je samaritanski duch, kotryž je Khrystus jako hrohotny dar z njebjes přinjesł, na zemi wubudźił. Lucian, kiž je prěni křesćanstwo wusměšował, praji wo najstaršich křesćanach: „Jich zakonjedawaŕ Jězus je jich naręč̆ał, zo su wšity bratŕa. Tohodla lubuja so skoro prjedy, hač so zeznaja." To je khwalba z njepřećelskoho erta, kotraž jasnje přez lětstotki klinči. Haj, wulki zakonjedawaŕ Jězus je swojich wučownikow k tajkim skutkam namołwjał z přirunanjom wo miłosćiwym samaritanu, kiž toho ani njeznaješe, kotrohož z dobrotami posypaše a žohnowaše. A wot toho časa su milijóny křesćanow we woprawdźitym samaritanskim zmyslenju swojim bědnym sobučłowjekam dobroty wopokazowali, zwjetša njewědźicy komu. Mějachu so po słowach najnadobnišoho samaritana, kiž je prajił: „Dźiće a čińće też wy tak!"

Do swětasławnych kupjelow přijědźe po wulkej wójnje čežcykhory wojeński wyšši. Dokelž měješe napohlad ćěła — tak nimoměry blědy a bědny běše — njechaše joho hosćeńcaŕ, před kotrohož khěžu zasta, přijeć. Też potom hišće nic, hdyž dwójnu płaćiznu poskićeše. Tuž přistupi hosć samsnoho hosćeńca a praji k hosćencarjej: „Tónle wyšk je mój přiwuzny! Dajće jomu moje łožo. Ja budu na konopeju spać." Přećiwo tomu njezwěri sebi hosćencaŕ ničo rjec. Ale wojeński wyšši prašeše so přesłapjeny: „Kak sće mi přiwuzny? Njeznaju was ani." Na to dósta nadobnu samaritansku wotmołwu: „Wy sće mi jara blizki přiwuzny — mój najbliżši přiwuzny — tak kaž běše na puću z Jeruzalema do Jericho wurubjeny a krjudowany žid přiwuzny samaritej! Wy sće mi přiwuzny po Jězusowymi słowami: „Dźij a čiń też ty tak!" Ze swěrnym wothladanjom jstwinoho najnika so wojeński wyšši bórzy wustrowi. Woprawdźe šlachotny samaritanski duch! Štó mohł ličić skutki žohnowanja a lubosće, kiž je we dwacyći lětskotkach hižo wukonjał a dźensa je runje tak wukonja kaž stajnje prjedy?

Samaritanskoho ducha namakamy pak jenož tam, hdźež mamy wěriwe a skutkowne křesćanstwo. Njeje hišće předołho, zo je njewěriwy filosof ze słowom a z pjerom wučił: „Prječ ze zesłabjacej moralku sobučućiwosće, zaprěwanja a lubosće k bližšomu! Wróćće so k mjedźanej samozakonitej, hrubej moralcy wukrunikow, kotřiž přez wšu nizku khrósćinu, přez małych, słabych khorych, z mócnymi kročelemi poteptajcy kroča!" Je tajka ruba moralka swětej hdy žohnowanjo přinjesła?

Newton pak, wulki a sławny hwězdaŕ, praji po samaritanskim zmyslenju: „Hdyž do swěta hladam, widźu wulku hromadu bědy a mału hromadku zboža. Moja žadosć je, zo bych kóždy dźeń wot wulkeje hromady bědy zornjatko wzał a małej hromadcy zboža přidał. Hižo by mi było z pokojenjom, hdyž bych mohł hólčecej, kiž bě pjenježk zhubił, sylzy trěć, jomu druhi pjenježk dawajo. Wězo bych po móžnosći rady wjacy činił." Přisłowo praji: Dobroty, kotrež ćiše a z čistej wolu wopokazujemy, su kwětki, kiž wichor přětraja, su hwězdy, kiž njezahinu. Zawěrno, hdyž by tajke samaritanske zmyslenjo wšitkich křesćanow zahoriło,

potom by so wulka hromada bědy na zemi pomjeńšiła a mała hromadka zboža a wjesela by zrostła. We wěčnosći by so wjele wjacy hwězdow błyšćiło, kotrež so njepominu.

Swjaty Sofronius, kiž běše z patriarchom w Jeruzalemje, powěda: Pohan, Evagrius z mjenom, bu křesćan. Jónu słyšeše na prědowanju, zo so w tamnym swěće wšitko stotorje zapłaći, štož so na zemi po Božej woli dobroho čini. Přinjese swojomu biskopej 60 puntow złota za tradacych a wuprosy sebi dołžne pismo, kotrež měješe wobswědčeć, zo za hwězdami stotore pjenjezy wróćodóstanje. Za něšto časa skhori Evagrius. Mrějo sebi přeješe, zo by so jomu po smjerći dołžne wopismo do ruki dało. Tak chcyše pohrjebany być. Tři dny po smjerći zjewi so Evagrius biskopej a připowě jomu, zo je wjacy dyžli stotory pjenjez dóstał. Zdobom prošeše, zo by so dołžne wopismo ćełu wotewzało a zničiło.

To njeje jeničcy někajka wumyslena powěsć wo jenym swjatym. To je wěrnosć, kotraž nam před woči staja, zo so samaritanskim skutkam w njebjesach nanajwyšša dań připisuje a zo wone wěčnotrajne hódnoty wunjesu.

Tuž dźiće a čińće też wy tak!

Wotrowska wosada ze swojim fararjom jubilej swjeći.

Rjane wuznaćo wěry a swěry k swjatej cyrkwi wotpołoži Wotrowska wosada z přileżnosću 25lětnoho měšniskoho jubileja swojoho fararja, wysokodost. knjeza Mikławša Justa. Cyrkwinske předstojićerstwo, towarstwa a druzy wosadni běchu so z lubosću a wjesele za to starali, zo bu tutón wopomnjeński dźeń woprawdźe za cyłu wosadu swjatočny dźeń.

Mjez tym zo knjez farař přebywaše ze swojimi runolětnymi 12 duchownymi sobubratrami na exercicijach w Paderbornje, buchu we Wotrowskej cyrkwi a na farje wšě přihoty dokonjane za woswjećenjo jubileja njedźelu 16. augusta. Młodosć bě so pilnje do dźěła dała a nawiła wjele pletwow k wupyšenju cyrkwje a fary, a wušikne žónske ruki běchu wołtarje w cyrkwi rjenje a dostojnje wuhotowałe.

Hdyž so knjez farař sobotu, na swjatu Marju, wječor z Paderborna wróći, witachu joho zwuki zwonow domoj; na farskim dworje pak běchu so wosadni we wulkej ličbje zešli. Z hłubokeje wutroby klinčachu zhromadne kěrluše z rjenje rozswětlenoho farskoho dwora do ćichoho wječora. Wosadny kantor bur P. Cyž wupraji jubilarej, što we tutej hodźinje wšitcy začuwaju. Holćka gratulantka přeješe z basnju zbožo. „Lipa Serbska“ strowješe swojoho čestnoho sobustawa z někotrymi spěwami a jeje předsyda bur J. Cyž-Njebjelčanski přepoda jubilarej jara rjane swjećo, předstajace znamjenja měšniskeje hódnosće a połnomocy, měšniskich woporow a ćežow, wot klóštrskich knježnow w krasnych barbach wumělscy wušiwane. Hnuty so jubilar dźakowaše.

Njedźelu dopołdnja bu knjez jubilar z fary swjatočnje do cyrkwje přewodźany, kaž před 25 lětami k primicy w Khrósćicach. Towarstwa z khorhowjemi dźěchu sobu. Mjez přiwuznymi wjeseleše so wosebje staruška mać, stojo we 80. žiwjeńskim lěće, swjedźeńskoho zboža. Knježa arcyměšnik Žur, propst P. Romuald, kapłanaj Cyž a dr. Horjeń běchu přikhwatali k pomocy při swjatočnosći a wulkej Božej mši, kotruž jubilar z assistencu swjećeše.

Swjedźeńske prědowanjo złožowaše knjez arcyměšnik Žur na słowa swj. Pawoła w 1. lisće na Korintskich: „Přez hnadu Božu pak sym, štož sym, a hnada Boža njeje we mni prózdna była.“ Rozłožowaše měšniske skutkowanjo we wosadźe, dušepastyrske dźěło, kotrež wěriwi stajnje widźa, a tamne, wo kotrymž jenož mało ludźi zhoni, wo woporach, kotrež měšniske powołanjo sebi žada, wo joho wjeselach a wo joho hórkosćach.

K swjedźenjej bě šulski wjednik knjez kantor Cyž cyrkwiny khór derje přihotował na łaćonsku missu. Přewod na piščelach wukonješe knj. wyšši wučeŕ Słodeńk, dirigent „Lipy Serbskeje“, kotrejež sobustawy wjetši dźěl khóra wučinja. Mjez woprowanjom spěwaše měšany khór rjany kěrluš: „Je měšnik Knjeza wutroba“.

Na Božej mši dźěše cyła wosada k woporej. Joho rjany wunošk přepoda cyrkw. městopředstojićeŕ wuměnkaŕ P. Nowak po kemšach z wutrobnymi přećemi knj. jubilarej na farskim dworje, hdźež běchu so mjez tym zasy towarstwa a wosadni zešli. A tu nětko kopjachu so mnohosće dalšich dobrych přećow, kajkež wšitcy chcychu swojomu knjezej fararjej wuprajić. W mjenje šule a dźěći činješe to knjez šulski wjednik Cyž, pokazujo na wšelakorosć nadobnoho měšniskoho skutkowanja wot křćeńcy hač k pohrjebej, w mjenje politiskeje gmejny wjesnjanosta bur Pawoł Rychtaŕ, za šulski wubjerk bur P. Wjeńka-Žuričanski a za towarstwo młodźencow J. Bulank, za knježny knježna Bulankec. — Njechamy zabyć na 8 pyšnych družkow, kotrež swjatočnosć porjeńšachu, a na zbožopřeća, kotrež we wjazanej rěči hišće wuprajišćej knježnje Čornakec a Bulankec a holćka H. Cyžec.

Za wšitke wopokazy lubosće a česćownosće so jubilar wospjet dźakowaše z prózdwu k Bohu, zo też wšě dalše dźěło za česć Božu a spomoženjo dušow chcył bohaće žohnować a wšitkich wosadnych w prawej lubości jednoćeć.

Swojich najbliższich přiwuznych, cyrkwinske předstojićerstwo a druhich, kotřiž někak službu wukonjeja za cyrkeŵ, dale swojoho kmóta a też Kukowskoho susoda bě sebi knjez jubilar k wobjedu přeprosył.

1/23 hodź. bě swjatočny nyšpor.

* * *

Z basnjow, při jubileju we Wotrowje přednjesenych, wotćišćimy sćěhowacu wot Marje Čornakec přednjesenu a wot serbskoho bura zbasnjenu:

Wotrowska dźens wosada
radostny dźeń woswjeća:
Knjez farař naš ma jubilej —
to nichtón za kachlemi njej'!

Před pjećadwacći lětami
primicu z nim smy swjećili
a kwas'wali smy wjes'le z nim
w Kobrec młynje Kukowskim.

Hdyž nimo běchu wjesela,
Was pósła wyšnosć duchowna
do Knjezoweje winicy,
štož Waše horce přeco bě.

Z radosću sće skutkował,
za Božu česć so prócował
we wšelakorych wosadach,
też we najćežšich poměrach.

Přec' časy złote njeběchu
a dźěła so Wam kopjachu
we dalokej diasporje,
hdźež duše pytać dyrbješće.

Nětk přetraty je tutón čas,
a lěpše dny su přišłe zas',
hdyž přińdźešće Wy do Serbow,
do domizniskich krajinow.

Šěsć lět sće nětk we Wotrowje,
ze žohn'wanjom tu skutkwjeće.
Dobył sće za krótki čas
wutroby sej wšitkich z nas.

My wšitcy sej Was ważimy
a Boha Knjeza prosymy
za našoh' luboh' fararja,
kiž nas wšěch derje zastara.

A wutwar našoh' Božoh' domu
ja zahorił Wam wutrobu.
Nětk rjany je a rumny, hódny,
za to dźak Wam horcy dajmy.

Nětk znajemy we wosadźe
też modlenja liturgiske,
hdyž kemše dźěći spěwaja,
to nam so jara spodoba.

Haj, dobry příchod kiwa nam
a našim lubym dźěćatkam,
hdyž mamy dobroh' wjednika
a swědomitoh' wučerja.

Bóh wjeršny njech Wam zapłaći,
a štož so dźensa sběrborni,
njech na zemi Wam pozłoći,
we wěčnosći was překrasni.

Hdyž naši studowacy so skhadźuja...

W Khrósćicach a Kopřinje, 15. a 16. žnjeńca 1936.

Wot lěta 1875, hdyž naš njezapomnity wótčinc Muka z někotrymi swěrnymi w Khrósćicach „skhadźowanku" założi, skhadźuje so naša studowaca młodźina w žnjeńskich prózdninach ke khutnomu dźěłu a k wjesołej zabawje. Serbska katolska metropola je ju hižo wjacy króć witała. Tak też lětsa zańdźenu sobotu a njedźelu. Wjeńkec žurla njebě tak bohaće wobsadźena, kaž smy hewak zwučeni; też studowacych bě mjenje, dokelž bywaju mnozy pak w dźěłowej służbje, pak pola wojakow abo přihotuja so praktiscy na pruhowanjo. Też hosći njebě so wjele zešło. Tak móžeše nětčiši hłowny starši M. Fulant trójku słabu zhromadźiznu witać. Po swojich powitanskich słowach rysowaše nětčiše położenjo serbskoho studentstwa. Njeje jara zwjeselace, też wuhlady do přichoda nic. Někotre wotnožki podachu swoje rozprawy, a potom wuzwolichu so funkcijonarojo za dalše dźěło w zwjazku, kiž so wot nětka podrjaduje Domowinje. Na to rěčeše studowacy Alois Andricki swojim towaršam wo česći Serba; zaščěpi swojim komilitonam mysl kruče do wutroby, zo nimaja być jenož jako Serbja cyli mužojo, ale też jako studentojo wšě swoje mocy a kmanosće woprować swojomu narodej a jomu z přeswědčenjom służić, w ničim khabłać. Zhromadźizna skónči so ze spěwom, kaž bě so też z tajkim zahajiła.

Njedźela běše z wuznamnym dnjom nic jenož za studentstwo, ale za cyłe Serbstwo, kiž so z našimi studowacymi do jenoho cyłka zjednoći. Popołdnju po swjatočnym nyšporje z prědowanjom knjeza kapłana dr. Horjenja hołdowachu studentojo swojomu něhdušomu protektorej, duchownomu radźe Jakubej Šewčikej, nad joho rowom. Studowacy J. Kokla z Khrósćic wěnowaše jomu hłuboke słowa dźaka za wšu podpjeru, radu a pomoc, a wuzběhowaše joho ryzy serbski ženje njekhabłacy kharakter. Khrósćičanska „Jednota" porjeńši nutrnu swjatočnosć z přihódnym 4hłósn. spěwom. Skónčnje modleše so cyły lud za njebóćičkoho a wuspěwa jomu kěrluš do rowa.

A nětko čornjachu so puće a šćežki do Kopšina, na tamne bajkowe hrodźišćo, kiž kaž před 12 lětami, hdyž Khrósćičanske towarstwo młodźencow Čišinskoho drama „Na hrodźišću" předstaji, wulke syły ludźi ze wšěch kónčin serbskeje Łužicy a hišće dale wuwabi. Mnozy běchu tute hrodźišćo, kotrež bě knjez kubleŕ Ješka studentam přećelnje přewostajił, k prěnjomu razej widźeli. Wo nim so baje, zo je tam něhdy čert swoje krawčistwo wukonjał. Hišće je na kamjenju widźeć, hdźe je sydał a hdźe je jehłu kładł. Tutón delni dźěł, wobdaty z wysokimi nasypami a štomami, so jara derje za tajke manifestacije přihodźi.

Znowa wutworjena serbska kapała pod wjednistwom knjeza wyššoho wučerja Słodeńka zahra wšelake narodne spěwy. Pod zhromadnym wuspěwanjom narodneje hymny přednjesechu někotre spěwne towarstwa pod nawjedom knj. wučerja Jenki spěwaj „Domčk mój luby" a „Hory módre".

Dokelž bě so tutón swjedźeń z pomocu Domowiny wuhotował, witaše jeje wjednik, knjez wučeŕ Nejdo, njesměrne syły luda. Tuta skhadźowanka, tak měnješe, runja so dostojnje Radwořskomu a Wojerowskomu zlětej. Sylny wopyt je z dopokazom kruteje, njepowalneje wole, zo chce serbski lud ze swojimi studowacymi hajić a pěstować wot

Bóh widźomnje khłosta.

(Pokročowanjo a skónčenjo.)

Křesćan sam tutón list pisa! Pisa w nim swojej lubej maćeri, što je wšitko přetrał w tutych dołhich lětach suroweje jatby hłuboko nutřka w Sibiriskej, z wotkal domoj pisać žaneje móžnosće było njeje. Skónčnje wšak je nětk přišoł k dobrym ludźom, tola khorosć je joho powaliła, słaby nětk je a khipry.

„Luba, droha maći, pósćel mi něšto pjenjez! Njedaj mi tu zahinyć. Ow, kak wulka je moja žadosć za tobu, lubša maći; hdy bych so tola wróćić mohł do swojeje lubeje domizny! Z pjenjezami bych so tu mohł wukupić ...."

Měrćinej so pisanješe wokoło woči. List jomu z ruki wupadny. Ale ani kuska sobuželnosće njezačuwaše we wutrobje. Wón jenož rozłožowaše, kak by swoje žiwjenjo, cyły přichod potom był skaženy, jeli so Křesćan zasy wróći a był traš z knjezom na kuble. Měrćinej je horco. Mysli na swoju njewjestu. Hdy by był po nawróće Křesćana khudy raws, zawěšće jomu Młynk potom swoju jeničku dźowku dał njeby.

Njeměrnje kroči Měrćin dale. Je přišoł hač do doła, z kotrohož wjedźe pućik na nahłu hórku; torhaca rěčka z njeje dele běži. Wysoke skały z prawa a lěwa, hrózbna to samota. A cyle samlutki tu kroči, žana človjeska duša daloko a šěroko. Tola bě jomu dźensa to tak prawje; njechaše dźěn so tu z nikim znatym zetkać. Woči joho paleštej, dych so jomu haći. Nadobo pozastanje. Hrózbna myslička zjědźe jomu do hłowy .... Hdy by list zničił? Na tysacore kuski jón roztorhał a do rěčki čisnył? Jenož wón sam wě wo lisće ... Ženje mać to njezhoni, zo je Křesćan pisał. Bratr je khory a słaby, kaž pisa ... Snadź je bjez toho wša pomoc nětk přepozdźe!

Měrćin njestróži so tutych hrěšnych mysli, hačrunjež joho znutřkowny hłós pohnuwa: „Njeći, ow, njeći to! By tola był z mordarjom ... z mordarjom swojoho bratra!"

Měrćin pak přesłyši hłós swojoho swědomja. Přejara je joho duch hordosće, česćelakomnosće a sebićiwosće zapleł do swojich prudłow. Wšě dobre začuća, kotrež hišće so we wutrobje hibaja, wón podusy. Njemysli wjacy na swoju mać, kak by wona so wjeseliła a radowała, hdy by Křesćan so wróćił.

Měrćin so rozsudźi za hrózbny, zrudny njeskutk. „Jenički to wupuć, kiž mi zbywa", rěči při sebi a roztorha list. Hromadku papjerkow dźerži w rucy. Potom nakhili so a čisny je do pluskotateje rěčki, kotraž spěšnje swój wopor hrabny a jón do dalokoho swěta njeseše, kaž njeby ničo złoho so stało. Bórzy so zhubja papjerki z joho wočow. Nětko je sebi cyle wěsty, zo wostanje knjez nad kubłom. Změrowany móže kročić domoj. Abo — tola nic změrowany? Kak šerjachu joho nadobo skały! Kaž hrožo a porokujo pluskota rěčka. A wysoke jědle kaž trašace duchi

wótcow namrěte kubła. Też w němskej rěči postrowi přihladowarstwo. Z Kamjenskoho wokrjesa bě so wjele hamtarjow NSDAP, HJ a BDM zešło. Přeješe, zo bychu Němcojo zrozemjenja za naše serbske dźěło měli, z kotrymž nochcemy ničo druhe hač swoje ludstwo pěstować a škitać.

Na to sćěhowaše drama „Paliwaka“ wot knj. wučerja Wjele, kotrež so jara wustojnje předstaji. Hra je so hižo na wšelakich jewišćach předwjedła a ma k podłožkej mytiske myslički starych Serbow, kiž do wšelakich bajkowych bytosćow wěrjachu, tak też do lud a kraj ničaceje paliwaki. Lěpje so tuta hra přewjesć njehodźi hač w Božej stwórbje, hdźež štomy a keŕki, hórki a doły tworja žiwu sceneriju. Připosłuchařstwo poskićenjo z wulkim přikleskom a dźakom přiwza. Mjez přestawkami zahra kapała wšelake spěwy. Škoda, zo serbske reje z techniskich přičin wupadnychu.

Na kóncu podźakowa so knjez wučeŕ Nejdo wšitkim, kotřiž su na kajkežkuli wašnjo tutón derje poradźeny swjedźeń wuhotować pomhali, kiž budźe wěsće hišće studentstwo wužšo z ludom zwjazać. Prjedy hač so hosćo — drje nimale na 2000 — rozeńdźechu, wunjese so sława na našoho wjednika a kanclera, też wuspěwa so hymna. Wječor hołdowachu młodźi a stari wjesołej rejcy w Lejnje a Khrósćicach.

J. S.

Z Łužicy a Serbow.

Z Brěmjenja. Njewočakowany smjertny wosud bě postajeny tudomnej burskej wudowje Wjeŕšowej. Sobotu 8. 8. pobywši w kemšach a k blidu Božomu, jědźeše z kołom na polo po běrny. Na dompuću bě z kolesom padnyła a při tym sebi znutŕkownu škodu sčiniła. Wječor dowjezechu ju do Budyšskeje khorownje. Tu přetra operaciju. Wutoru rano 1/25 hodź. wotwoła ju Bóh z časnosće do zbóžneje wěčnosće. — Njeboćička bě swěrna čitaŕka „Kat. Posoła“. Njech wotpočuje w měrje!

Ze Sernjan. Zaradźeńske hodźiny za maćerje wotměja so wutoru, 25. augusta, popołdnju 1/22 hodź. w Kórjeńkec hosćeńcu w Sernjanach, w 3 hodź. w Pěskecach a 1/24 hodź. w Serbskich Pazlicach.

Z **Marijineje Hwězdy.** Dźeń 20. póžnjeńca wěnuje cyrkej a wosebje tudomny klóštr swj. Bernardej. Swjaty je na tutym dnju w lěće 1173 zemrěł, bamž Alexander III. praješe joho swjatoho. Zastupi 1113 — 22 lět stary — do cisterskoho rjadu a skutkowaše jara za joho rozšěrjenjo a wobnowjenjo. Płaći tohodla zwjetša jako druhi założeŕ rjada. Tuž so joho dźeń też w klóštrje swjatočnje woswjeći. Cyrkej so rjenje wupyši, wosebje jomu poswjećeny wołtaŕ při druhim stołpje před wulkim wołtarjom. Wobraz na nim předstaja swjatoho klečo, kak so Zbóžnik z prawicu z křiža pušći a k njomu so pokhili. Zwjetša so na tutym dnju na nim Boža mša swjeći, hewak zrědka wob lěto. Swjatočnu Božu mšu dźeržeše štwórtk knjez tachantski kapitular Krječmaŕ pod assistencu klóštrskich duchownych. Klóštrske knježny spěwachu k tomu třihłósnu łaćonsku Božu mšu. Swjedźeńske prědowanjo měješe knjez arcměšnik Źur z Ralbic, rěčeše wo swjatosćenju človjeka a pokaza na žiwjenju swj. Bernarda, kak je wón tutu Božu přikaznju přewjedł, so swjatosćał a Božu hnadu we sebi rozmnožał. Po kemšach wotmě so swjatočny procesijón dla hroznoho wjedra w cyrkwi; hewak je wón na klóštrje. Spěwachu při tym hymnu „Jesus dulcis memoria“. Pod swjatočnymi zwukami zwonow njesu so w ćahu někotre relikwije swjatoho. Kk. tachantski kapitular Krječmaŕ a propst P. Romuald podaštaj so do abtownje ke gratulaciji. Mała swjedźeńska tafla zjednoći klóštrske a patronatske duchownstwo.

Lětuši wulět Khrósćičanskich žónskich.

Na swjedźenju do-njebjes-wzaća swjateje Marije wulećachu sebi žony a knježny Khrósćičanskeje wosady, wšo hromadźe 41 wosobow, do „Zadneje sakskeje Świcy“, kiž drje je w Serbach cyle njeznata. So wě, zo njelećachu z lětadłom, ale wulki awtobus Bergerec firmy w Kamjeńcu je wjezeše. A to na jara přijomne wašnjo, dokelž tajki wulki a dołhi wóz jenož po cyle runych pućach někak „leći“. Hewak pak so stonajo pomału na hórki horje drapa a wobhladniwje so do dołow suwa, zo bychu pućowacy rjanosć Božeje stwórby sej při jězbje wobhladać móhli. Hižo prjedy hač jězbu nastupichmy, zwěrnosćichu so basnikowe słowa: „Žiwjenja njeměšane wjesela so žanomu zeńskomu njepřidźěluja.“ Tři žónske skhorjechu, a jena wboha Hańža z wječornoho kónca wosady, kotraž hewak „k mudrym“ knježnam słuša, běše štó wě što sebi nakupowała a přićěri k Wjeńkecom do Khrósćic na kole, hdyž běchu awtobusowe durje dawno zaprasnjene a zawrjene, a hdyž so hižo někak k Biskopicam předobywachmy. Tuž

---

zhladuja na njoho při wječornej ćmičcy. Zyma joho woběhuje.

Wótry wětřik hwizda a skiwli do pluskota torhaceje rěčki. Młody bur so stróži. Jomu so zezda, kaž bychu wołałe za nim skały, rěčka a wětřik tamne hrózbne słowo: „Ty sy mordaŕ . . . Ty sy mordaŕ twojoho bratra!“ A wón čuje to nětko cyle jasnje, zo wón to je. Mordaŕ swojoho samsnoho bratra! To njemóže ženje wjacy dobre činić. W swojim rozhorjenju bě jenož tak pódla pohladał na listowu adresu swojoho bratra. Njewě pak wjacy, kak rěkaše. Kaž wopojeny kroči domoj.

* * *

Tři lěta su zašle wot tamnoho dnja. Zasy bě naléćo začahnyło do kraja. W přirodźe wonka wotućeše nowe žiwjenjo po ćěmnych zymskich dnjach. Na łukach pasechu so wowcy a radosć wjesołych dźěći klinčeše skoro z kóždoho dwora. Wšudźe bě nowe wjeselo z naléćom začahnyło.

Słónčko bě hižo so skhowało za dalokimi horami. Monika, stara burowka, stoji před khěžnymi durjemi. Stysk a strach jej z wočow hladatej. Zadwělujcy stykuje rucy a zhladuje do koła wokoło žałosćo: „Nichtón, nichtón njepřińdźe! O, hdy by tola Měrćin skoro so wróćił! Z Jurkom stoji tak zlě, a ja sym tu cyle sama!“ Potom khwata wróćo ke kolebcy khoroho dźěśća. Tu leži mały herba wulkoho kubła we smjertnym bědźenju. Je lědma dwě lěće stary. Před někotrymi dnjemi bě hišće cyle strowy, potom poča skoržić. Monika mysleše zwoprědka, zo je so dźěćo trósku nazymniło; tola khorosć so strašnje zhórši. Měrćin pak sedźeše w korčmje — kaž často. Hórke sylzy kulachu so staruščy po licomaj.

Poslednje lěta běchu jej přinjesłe zasy wjele horja a bolosćow. Młoda žona bě jenož jeničke lěto na kuble hospodariła; hdyž mały Jurk so narodźi, lehny so mać do rowa. Wulka bě Měrćinowa bolosć. Mać so wo njoho strachowaše. Wón pokazowaše často dźiwne wašnjo. Spodźiwnje bórbotaše stajnje při sebi. Přecy zasy sam ze sobu rěčeše wo swojim bratru. A jónu zasłyša mać cyle jasnje, kak ze sobu powědaše: „Chceš ty takle so wjećić na mni, bratře?“ Monika njemóžeše sebi wěc wujasnić. Spytowaše syna tróštować. Tola Měrćin dźěše jej z puća. Po cyłych dnjach sedźeše druhdy do swojich myslow zanurjeny; też tehdom hižo, hdyž bě Herta, joho młoda žona, hišće žiwa. Ta tohorunja so druhdy dźiwaše nad joho počinanjom, tola z lubym posměwkom abo ze žorćikom joho potom zamyli. Měrćin pak bórzy zasy do swojich myslow přińdźe; přecy dźiwniši bu. Mać pak tohodla wosebje so rudźeše, zo Měrćin přecy kemši njekhodźeše. A skónčnje docyła nic. Město w cyrkwi sydaše wón nětko wšědnje w korčmje. A hdyž domoj přińdźe, tamaše a zakliwaše hrózbnje, abo sydny so zamysleny něhdźe do rózka a rěčeše njezrozemliwe wěcy ze sobu. Při tym zasłyša stara mać druhdy mjeno „Křesćan“. Jónu nadeńdźe joho w komorcy, kak před wobrazom swojoho bratra stojo zadwělujcy stonaše: „Wosta

napominamy za přichod: Kedźbujće tohodla, dokelž so we Khrósćicach wšitko z dypkom a we prawym času započina!

W Biskopicach prěni króć zastachmy. Doběžachmy do rjaneje katolskeje cyrkwičći, kotruž směmy „debnu křińčku“ mjenować, ćim bóle, hdyž běchu też wšitke wokna fary, kotraž je cyrkwi přitwarjena, nanajrjeńšo z kwětkami debjene. Skoro myslachmy, zo so to nam k česći stawa, ale wědźachmy też, zo tola njeběchmy připowědźeni. W cyrkwi so pomodlichmy. Měšnik tam runje dwěmaj wosobomaj swjate woprawjenjo wudźěleše. Zwjeseli nas, zo běštaj to Serb a Serbowka. W 3/4 9 hodź. dojědźechmy do Nowoho Města, hdźež runje kemši zwonjachu. Z khutneje winy wostachmy tu na kemšach. Knjez farař Grofa měješe so po našej prόstwje, kotruž jomu hakle w cyrkwi do spowědnoho stoła zapodachmy, a prědowaše hakle po Božej mši, tak zo mόžachmy hnydom po kemšach zasy wotjěć. Zady Nowoho Města přińdźechmy do rjanoho lěsa a krasneje horateje krajiny. Hdyž je awtobus wyšinu dócpěł, poskića so wulkotny napohlad na hory a dźiwne skały we Łobjanskich pěskowcowych hornach. Wokoło 10 hodź. pozastachmy w Sebnicy pola gotiskeje katolskeje cyrkwje, kiž je zwonka a znutřka jara nahladna. Kaž w Jeruzalemje Salomonowy templ na horje Morija so hordźeše, tak kraluje w Sebnicy Michała Khětanowa wulka cyrkej na Zybičinej horje nad cyłym městačkom. Přećelnoho knjeza fararja a joho sotru njemόžachmy postrowić. Běštaj po kemšach do Wólmsdorfa putnikowałoj, dokelž bě tam, kaž znate, swjedźeń škitarstwa a pódla też hermank. Tak pućowachmy dale na Hertigswalde a Saupsdorf do Zadnych Hermanec (Hinterhermsdorf). Runje tónle puć njeje za wulke a dołhe awtobusy cyle bjezstrašny. Puć je wuzki, nastajnje so nahle wije na prawo a na lěwo, a stup a spad stej nimo měry nahłej, skoro kaž w alpach. Wjesołe, jako bychmy wjacorym smjertnym stacham wućekle, doćumpachmy so w 11 hodź. k herbskej grychće w Zadnych Hermanecach. Wokřewiwši so ze šalku kofeja dachmy so za poł hodźiny do nόžkowanja. Dócpěwši dolinu rěki Kirnitsch rozžohnowa so pjeć staršich semestrow wot nas, kaž je so něhdy rozžohnowała Orfa wot swojeje přichodneje maćerje Noemi a swojeje swakoweje Ruth na puću z moabskoho kraja do Kanaana. Pola našich pjeć staršich Orfow nozy wjacy njechaštej. Tři hodźiny dołho kročachmy nětko w nimo měry krasnym dole rěki Kirnitsch we wysokim šmrjokowom lěsu, časćišo też na wysokich skalinach horje a dele. Tu su pěskowcowe horna bjez dwěla hišće wjele rjeńše a wulkotniše dyžli při Łobju, hdyž jědźeš wot Wjelina (Wehlen) nimo Šandawy do Podmokłow. We dwěmaj čołmomaj wjezeštaj nas čołmarjej po „Hornej Zawjerje“, kiž je snadź 1 km dołha. Rjanosć nawisowatych wysokich skalnych sćěnow so njehodźi hódnje wopisać. Tu slepy widźi, zo je Bóh luby Knjez na zemi z městnami kraseńki Božeje stwórby přečinjerscy kopił. Zanurjeny hladaš z čołma do čisteje wody, w kotrejž so wša nadobnosć tudyšeje přirody nanajdrobnišo wotbłyšćuje. Najspodźiwniše skalne wutwory mόžeš tu widźeć. Jena skała na. př. runja so w kóždym nastupanju hłowje elefanta z joho dołhim nosom, druha je cyle podobna krokodilej a třeća předstaja dospołnje wowcu, kiž měrnje spi. Lěwy brjóh rěki Kirnitsch je po cyłej dołhosći našoho puća češki a prawy brjóh němski kraj. Wot lěwoho brjoha zasłyšachmy też słowjanske zynki. Rěku Kirnitsch, kiž je tu krajna mjeza, wopušćejcy dyrbjachmy po dołhim nahim puću zasy horje do Zadnych Hermanec. Wjednistwo dyrbješe zasy a zasy kruće a kruće rozkazować, hdyž někotre klunkotace nohi dale a bóle zady wostawachu a druhe natykowachu. Hdyž so ke klunkotanju hišće lózyske mórkotanjo přitowarši, kaž něhdy wot njedźakownoho ludu w pusćinje na puću z Egyptowskeje do Kanaana, hrožeše wjednistwo, zo spjećiwe huby njedóstanu wobjeda, kiž bě za wšitke w Hermanecach skazany. To pomhaše, a spjećiwjenjo womjelkny. W 1/2 5 hodź. skónčnje mόžachmy wjesele zhromadnje wobjedować z towarškami, kotrež běchu nas připołdnju kaž kipre słabjatka wopušćiłe. Strachujcy so puća, po kotrymž běchmy dopołdnja wot Sebnicy do Hermanec jěli, podachmy so kaž Tři Kralojo na „druhim puću“ wróćo do Sebnic. Tam hišće wot 6 hač do 1/2 8 hodź. přebywachmy, městačko sebi wobhladajcy, hermanki za swójbnych kupujcy a Sebničanski kofej a přikuski mjenje abo bóle woptajcy. Na dompuću ćmičkaše, a tuž spěwachmy rjane serbske spěwy a kěrluše. Wječor w 9 hodź. witachu nas we Khrósćicy wjeseli studowacy skhadźowankarjo. Nazajtra běchmy z wjesołymi dopomnjeńkami na wulět a wočerstwjenymi ćělnymi stawami na krasnym dźiwadle našich studentow na Kopšinjanskim hrodźišću a na rejach w Lejnje a w Khrósćicach. Hdźe k lětu pojědźemy, wostanje potajne hač do poslednjoho dnja. Štóž chce sobu jěć, njech położi kóždy dźeń krošik na bok! Wj.

---

mje na pokoj a přestań mje přesćěhać, bratře, ja to dłeje wjacy njewutraju!“

„Što měješe to rěkać?“ so Monika sebje prašeše a hłuboko ćerpješe. Wjacy hač hewak hdy modleše so za swojoho syna, za wobaj synaj. Ach, přecy hišće bě žiwa we njej nadźija!

Nadobo postróži so Monika, při dźěsću klečo. Po dworje něšto čerchaše. Bohu dźak, Měrćin to bě. Dźěše jomu napřeću. „Měrćino, z Jurkom jara złě stoji, jědź hnydom po lěkarja!“

Měrćin so stróži. Pohlada na dźěćo a spózna hrožacy strach. Spěchaše. Jurk běše jomu tola wšitko. Zapřahny konja a jědźeše po lěkarja. Puć přez lěs běše jara hubjeny a też strašny; wjedźeše přez hłuboki doł, hdźež zrědka hdy štó ze zapřahom jědźeše, dokelž je tam puć pře nahły. Dźensa pak dyrbi tutón wo wjele krótši puć jěć. Měrćin honi konja, jedna dźěn so wo žiwjenjo swojoho jeničkoho dźěsća! Jurk je joho jeničke wjeselo. Njeměrne swědomjo joho surowje krjuduje. Přecy widźi list před sobu, list swojoho bratra, z třepotatej ruku pisany we wulkej nuzy a ze žadosću za swojimi lubymi w domiznje. Čohodla, haj čohodla běše so zawjesć dał tak struchłomu, surowomu njeskutkej? Wot toho dnja bě wuhasnyło słónco w joho žiwjenju... Žona dyrbješe jomu tak zahe hižo wumrěć! Začuwaše to kaž khostanjo Boże. Tola wón njezamóh to z poniżnosću přiwzać, ně, přecy bóle zdaluje so Boha. Do maćeřnoho wóćka njezwěri sebi wjacy pohladać, dokelž swědomjo joho hrjeba; njeznjese maćeřne pohladnjenjo... A hdy by nětko jomu lube dźěćo wumrěło...! Ně, ně, jenož to nic! By so najradšo modlił we tutej nuzy, tola wón to wjacy njemóže.

Z cyłej mocu swojoho konja pohonja.

Hižo je ćmička. Je dojěł do strašnoho doła. Wysoke skały wustupuja před nim. Skalne murje hroža joho zničić. Pomału dyrbi tu jědź, cyle pomału po nahłej hórcy dele. Tola Měrćinej dźe to pře pomału. Najradšo by přelećał tutón žadławy doł, wot tamnoho dnja za njoho městne hrózby a bojosće! Ženje wjacy njeje po tutym puću samlutki šoł. Kak njeskónčnje dołhi běše tola dźensa tutón puć...!

Měrćin spyta na něšto druhe myslić, ale podarmo. Je jomu, kaž by list dźeržał we swojej rucy, tamny list.... A wón wě, zo swój zrudny njeskutk nad nim so wjeća a zo Bože žohnowanjo z nim być njemóže. Bóh khłosta joho widźomnje. Nadobo bywa jomu, jako by wusłyšał hłós swojoho bratra: „Přińdźeš přepozdźe!“

„Ně, ně! Njesmě być přepozdźe. Za hodźinu dyrbju być wróćo!“

A zasy honi konja do spěcha. Kón so zběhny z prědkom, wóz wróćo storčo — —.

A hrózbna jězba nětk to bě, jězba do smjerće po kamjeńtnym puću. Jenož někotre wokomiki... Wóz a kóń so přećisnyštej. Měrćin bu z wulkim wotmachom z woza wjerhnjeny, a — kajke Bože dopušćenjo! — na

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. W Španiskej su bolšewikojo w poslednich tydźenjach zasy wjele cyrkwjow spalili. Tohodla je Vatikan dwójcy pola knježeństwa we Madriće protest zapodał.

W Castel Gandolfo měješe 3200 hólcow, kotřiž přisłušeja zjednoćeństwu katolskich dźěći, pola Swjatoho Wótca audiencu. Organizacija dźěći wobsteji nětkle runje 10 lět. Bamž měješe narěč w kotrejž so joho cyła lubosć ke katolskej młodźinje jewješe. Na kóncu rěče praji, zo je horliwosć katolskich dźěći a katolskeje młodźiny joho trošt. Hewak wšak swět nětkle wjele trošta njepodawa, hdyž je tola wšudźe połny zrudnych podawkow.

Po poručnosći Swjatoho Wótca wutwori so wosebita komisija, kotraž ma so wo to starać, zo by so katolski misijón w Abesynskej, kotraž dźěn nětko cyle pod italskim knježeństwom steji, dale wuspěšnje wutworił. Předsyda komisije je kardinal Pacelli. Italski stat je jako wuměnjenjo za wšě misijónske dźěło w tutych krajinach žadał, zo maja misijonarojo być jenož Italčenjo. Do toho je Vatikan zwolił. Misijóny w Abesynskej maja so wosebje italskim Salesianam a Kapucinam přewostajić a někotrym druhim rjadam, kotrež maja hižo w Africy misijóny a potajkim też nazhonjenjo za tute dźěło. Hdyž so wulki nazymski dešćowy čas we Abesynskej přestanje, pójdźeja tam někotre sta misijonarow. Propaganda Fide steji w zwisku z italskimi kolonialnymi wyšnosćemi, zo bychu so za misijónske stacije też prawe přihódne městna wuzwoliłe. Za wěriwych w Abesynskej maja samsne wuměnjenja płaćić, kaž je italski konkordat za Italsku samu postaja. To płaći wosebje za katolske šule, wudźělenjo nabožiny, swjećenjo přikazanych swjatych dnjow a njedźelow, nabožne woćehnjenjo sobustawow statnych zwjazkow młodźiny atd. Koptiska cyrkej změje jako křesćanska pornjo pohanskim a mohamedanskim wuznaćam też někotre prawa wjacy. Tola je italske knježeństwo słubiło, zo so z tym prawa romskeje cyrkwje ilusoriske nječinja. Budźe so samo na to dźiwać, zo by so zjednoćenjo koptiskeje cyrkwje z katolskej, jeli jónu čas za to přińdźe, położiło. Bamž je hižo postajił, zo maja so kongregacije kardinalow z prašenjemi zasyzjednoćenja koptiskeje cyrkwje z katolskej zaběrać. Je też někotrych wysokich duchownych, kotřiž maja tu nazhonjenja, postajił a jim wosebite nadawki dał we prócowanju wo zjednoćenjo.

---

samsnym městnje, hdźež běše před třomi lětami tamny surowy njeskutk zawinył, wosta ležo. Z ćežkich ranow ćećeše krew. Boža ruka bě tu zapřimnyła.

Tajkoho namakachu za někotre hodźiny nimokročacy ludźo. Měrćin bě hišće při połnym rozomje. Dowjezechu joho domoj .... tu bě mjez tym mały Jurk swoju dušu wudychał.

Mać Monika w tutej hrózbnej nocy wšitko zhoni.

We struchłych hodźinach, z ranow krawjo, bě Měrćin wotamknył hnadźe Božej swoju wutrobu. Wón njećěkaše wjacy před Bohom. Nětko wuzna też swojej maćeri z prawdu swój surowy njeskutk. „Maći, maći, móžeš mi ty wodać?“

A mać, tak ćežko pruhowana staruška, położi swojej třepotacej rucy na palace čoło swojoho syna. Ćiše šepny: „Haj.“ —

Bóh běše khłostał Měrćina ćežko ... nětko bě maćeri nadobo wšitko jasne. Wona widźeše pak synowu želnosć, joho hłuboku želnosć a zrudobu. Tohodla miny so wšón jeje hněw. W tutej hodźinje poda wobaj swojej synaj Bohu za wopor. „Zo stej jenož jeju duši wumoženej za wěčnosć, mój Božo!“ To bě maćerna jenička žadosć a prózstwa.

Pjeć dnjow po tym wudycha Měrćin swoju dušu. Swoje žiwjenjo bě woprował k pokuće za swoje winy.

Při burskim domskim stoji mała kapałka. Tam kleči wšědnje mać Monika ze swojimaj dźowkomaj ... modla so za dušiny měr njezbožowneju bratrow. *m. a.*

Vatikan dóstanje bórzy nowy radijowy rozsyłak za krótke zmohi. Tutón budźe wjele dale skutkować hač dotalny. Nadawk za zhotowjenjo nowoho rozsyłaka dósta němska firma Telefunken A-G. Wěsće budźe z tym zasy zjednoćeny transfer zdźěla tych pjenjez, kotrež so w Němskej za misijóny nawdachu. To rěka, dokelž němske pjenjezy też za misijóny do wukraja njesmědźa, skaza Vatikan w Němskej nastroje a płaći je z pjenjezami, kotrež so pola nas za misijóny nawdachu. Za to pak wupłaći Vatikan potom misijónskim towarstwam w cuzych krajach telko pjenjez, kaž je za nastroje sebi němskich pjenjez požčił.

Němska. Münsterski biskop hrabja Galen je za srjedź oktobera diecezansku synodu zwołał, kotraž so w kolegiju swj. Korle Borromeja w Münsteru zeńdźe. Tam budźe so wosebje wuradźować, kak so hodźi prawe wosadne žiwjenjo zawjesć a hajić. Jena katolska cyrkwinska nowina praji, zo je tute thema jara ważny, dokelž dźěn je so w běhu lětstotkow pokazało, zo drje wšelake zarjadowanja a zjednoćeństwa zańdu, wosada pak wostanje a wobsteji dale jako cyłk. Tydźeń swjatoho Kilijana we Würzburgu běše nabožna manifestacija. Do wosebitych knihi zapisa so za tutón čas skoro 26 tysac putnikarjow. Tu pak njejsu ličeni putnikarjo, kotřiž sami přińdźechu abo z prócesijónami a dale też nic měšnicy.

W Kölnje bu pola ordinariata wosebite městno za putnikowanjo założene. Jeli maja so hdźe putnikowanja wotměć, njech we tukraju njech do wukraja, potom ma so telej wyšnosći wozjewić, kotraž pruhuje, hač su wuměnjenja dopjelnjene, kotrež cyrkwje za putnikowanjo staja. Hdyž je to wěste, potom hakle dóstanje zarjadnistwo putnikowanja dowolne cyrkwinske wopismo.

Wosebje ćežki nadawk ma katolska cyrkej w Němskej nětkle we tym, zo ma so wo katolikow w dźěłowej służbje, krajnym lěće a wo katolske dźěći w lěčnych přebytkach starać. Za skutkowanjo jenož mjez tutymi młodymi ludźimi měješe katolska cyrkej loni 26 měšnikow. Loni běše w dźěłowej służbje kóždy měsac w přerězku 200 000 młodostnych, mjez nimi snadź 66 000 katolikow, mjez 140 000 ratarskimi pomocnikami běše 1935 wokoło 43 000 katolikow, mjez dźěćimi na kraju snadź 10 000. Lětsa su ličby hišće wjetše.

Žónski pomocny skutk za měšniske powołanja wobsteji w Němskej lětsa 10 lět. Tohodla wotmě so w jenym klóštrje we Würzburgu wopomnjeńska swjatočnosć, na kotrejž so zastupjerjo wšelakich němskich diecejzow wobdźělichu, wosebje wězo Würzburgski biskop. Swjaty Wótc je hižo wjacy króć tutón skutk žohnował a jón mjenował „skutk skutkow“. Sobustawam je hižo mnohe wotpuski přizwolił. Skutk je so w poslednim času też w Českej a w Świcy założił. Sobustawy chcedźa so wosebje za měšnikow a wo dobrych měšnikow modlić a za tutu dobru wěc woprować. Wosebje ma so to stać na sobotach měšnikow, kotrež so nadźijomnje też w Serbach bóle a bóle dźerža.

Před 18 lětami pokradnychu z klóštrskeje cyrkwje w Dietkirchenje nad Lahnom drohotny wobraz. Tutón před krótkim zasy namakachu. Kak to? Jedyn rodźeny Dietkirchenčan, kotryž je nětkle w Americy žiwy, pisaše domoj, zo je kradnjeny wobraz w muzeju we Washingtonje, hłownym měsće Zjednoćenych statow, namakał. Kak běše tam přišoł? Njedaloko Dietkirchena běše we wójnje lěhwo wójnskich jatych. Jedyn jaty Francóza běše tehdom wobraz pokradnył a je jenomu amerikanskomu piwarcej předał, kotryž wobraz muzejej we Washingtonje dari. Nětko pak přińdźe wobraz zasy do klóštrskeje cyrkwje wróćo.

Amerika (USA). Amerikanski běrow za rozšěrjenjo wěry je wobzamknył, zo chcedźa amerikanscy katolikojo lětsa bamžowskomu skutkej za rozšěrjenjo wěry 2 milijónaj dolarow wjacy přepokazać hač hewak. To rěka, woni chcedźa lětsa štyri króć telko za misijóny do Roma pósłać kaž hewak.

Amerikanski zwjazk za katolske khorownje zaběraše so w jenej zhromadźiznje z Rooseveltowym programom

kotryž chce tež wšě privatne khorhownje socializować, t. r. statne sčinić. Přećiwo tomu so zwjazk kruće wobara. Dale bu zwěsćene, zo komunistojo na wšě možne wašnjo přistup do khorownje pytaja. Rozšěrjeja tam wšelake nowiny a časopisy, kotrež potom w khorownjach ruku wot ruki du. Přećiwo tomu je najlěpši srědk za khorownju horliwoho a mudroho domjacoho duchownoho přistajić. Zjednoćene Staty maja 669 katolskich khorownjow, to je 10 wjacy hač Ioni.

Wón móžeše wjacy.

Direktor šulskich bratrow w Belgiskej, dźensa česćehódny starc, běše prjedy wysoki knježeŕstwowy zastojnik. Wón powědaše raz tole:

Jědźech ze železnicu wot Brüssela do Antwerpena. Naš wotdźěl běše połny. Mi napřećo sedźeštaj wosobnje zdrasćenaj knjezaj, na kotrejuž pak dale njekedźbowach. Tola rjadownska drasta, kotruž běch woblečeny, jimaj najskěrje derje njećinješe, dokelž bórzy počeštaj přećiwo katolskej cyrkwi swarjeć a šćuwać, wosebje pak přećiwo klóštram.

Najbóle rěčeše muž, kotryž runje mi napřećiwo sedźeše a druzy pućowaci jomu přihłosowachu. Swarješe na lěnich a hłupych mnichow, na tutych njedočinkow, kotřiž lud wucycaja, kotrychž dyrbjeli na měsačk třělić, dokelž na swěće ženje k ničomu byli njejsu. A druhe tajke luboznosće powědaše muž. Činjach, jako bych na rozmołwu njekedźbował, hladach přez wokno a wjerćach prawy palc wokoło lěwoho, abo snadź też lěwy wokoło prawoho.

Po zdaću moje mjelčenjo tamnoho liberalnoho knjeza mjerzaše, dokelž nadobo zarěča na mnje z tymi słowami: „Knjez pater, Wy sće rozomny muž a Wam wězo słowa njepłaća, ale za wšěch druhich wašoho stawa."

„Čohodla?" so woprašach a pohladach kruće na muža. Ale hnydom kusk zadyrkotach, dokelž tutoho muža znajach.

„Nó", praješe wón, „přihladuju wam nětko hižo khwilu a dyrbju rjec, zo móžeće wubjernje prawy palc wokoło lěwoho wjerćeć. To tola pokaza, zo sće jara duchapołny!"

Wšo so směješe.

„Wězo to móžu", znapřećiwich, „ale móžu też hišće něšto wjacy."

„Tak? A što to? Waša wučenosć je tola woprawdźe wulkotna."

„Haj, móžu też lěwy palc wokoło prawoho wjerćeć."

„Aj, aj! To sym cyle wohańbjeny a njecham wjacy rjec, zo su mniša hłupi."

„W prjedawšich lětach móžach hišće wjacy, ale dźensa to wjacy njemóžu", dodach hišće dale.

„A što dha je to było?" so muž směšicy prašeše. Před 30 lětami sta so we tutej wokolinje, přez kotruž runje jědźemy, žadławe njekazanstwo. Złóstnik běše hišće młody. Joho dosahnychu a k 10 lětam khostańje zasudźichu. W Antwerpenje joho wšomu ludej pokazachu. Tehdom běch ja guwerněr w Antwerpenje a zasudźeńske wopismo podpisach a złóstnik — — běšće Wy!"

Nadobo bě cyle ćicho we wotdźělu. Nichtó so wjacy njesměješe a derje zdrasćeny knjez bu blědy kaž sćěna. Na přichodnej staciji so zhubi. —

Tutón človjek, kotryž klóštrskoho duchownoho hanješe, běše potajkim khostanc (Zuchthäusler). A hanjeny rjadownik? Z lubosće k Bohu a khudym dźěćom je swoje prjedawše wysoke zastojnstwo a swětne česće wopušćił a do klóštra zastupił (Po „Bennoblatt".)

Wozjewjenjo.

Čas wotjězda na šlezske hnadowne městna so dźeń a bóle bliži. Hišće tři tydźenje a serbscy putnikarjo nastaja so na daloku jězbu do rjaneje šlezskeje krajiny, na městna, hdźež je so mać Boža na spodźiwne wašnjo zjewiła a kotrež su nětko cyl njeličomnych pućowarjow. Při tym budźemy też krasnu Božu stwórbu wobdźiwać. Štóž chce hišće sobu jěć, njech so pola podpisanoho zamołwi. Jenož hišće šěsć městnow je prózdnych. Hdyž je wóz połny, njehodźi so nichtón wjacy přiwzać a dyrbi potom doma wostać, kaž je so posledni raz někotrym šło. Tuž so njekomdźće za jězbu 12., 13. a 14. septembra do Šlezskeje!

Přispomnjenjo: We Wamborjecach je so hižo wjacy króć nabožna swjedźeńska hra předstajiła, kiž wo tutym hnadownym městnje jedna. W njej hołduja swjatej Mariji wšitke narody, kotrež tu přikhadźeja, na př. Němcy, Polacy, Čechojo, Słowakojo, Morawjenjo atd., w narodnej drasće. Też katolscy Serbja dyrbja pódla być, štož je so při poslednjej jězbje stało. Tamniše dźiwadłowe zarjadnistwo (duchownstwo) trjeba pak wobstajnje znajmjeńša jenu serbsku drastu, wo kotruž je nas tehdom prosyło. Nětko pobrachujetej hišće čorny bant a zwjeršna suknja. Štó by jene z tuteju darił? Njech mi to wozjewi. Słodeńk.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 387. z Budyšina: wyšši sekretaŕ n. w. Mikławš Holka; 388. z Mišna: Katha Wozniakowa; 389. 390. z Ralbic: Jurij Domaška, Jurij Zarjeńk; 391. ze Šunowa: Józef Kowc; 392. 393. z Kukowa: Jurij Šnajder (Pawlik), Hana Lubcyna; 394. z Budyšina-Židowa: Marja zwud. Krječmarjowa.

Prócesijón do Krupki.

Njedźelu 6. septembra rano w 5 hodź. Boža mša w klóštrje Marijnej Hwězdźe, potom woteńdźemy. Swačić chcemy w Pěrnje („Blauen Hecht") a přenocować w Berggießhüblu („Gold. Stern"), na dompuću w Pěrnje („Blauen Hecht"). Wosobinske wupokazy, po možnosći z podobiznu (fotografiju), maja so pokazać. Jako tajke płaća na př.: narodne abo wěrowanske wopisma, wobydleŕski wupokaz (Wohnungsschein). M. Kokla w Nowej Wjescy.

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra" jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Něšto dobre ke kurjenju poskića Ći stajnje

cigarowy Reichardt

wobstoji z lěta 1866 *Fa.* **H. Lehmann**

w Budyšinje — při hłownym torhošću (Bohata dróha)

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Zawěsć swoje žiwjenjo!

Ze žiwjeńskim zawěsćenjom móžeš sebi wjele **polěpšić** a so derje postarać

za swoje stare dny!

Měsačny přinošk znajmjeńša 50 pj.

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsławju, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:
Wokrjesny wjednik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

Kolesa
a wšo k tomu třebne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadžicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Spušćomnu holcu

pyta hnydom
bur Michał Wjeŕš
w Brěmjenju (Brehmen b. Klix)

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Hdźež přez Šuleŕske wrota na **Garbaŕsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi
we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy
w Knježkec konditaŕni

My wěmy, kak mamy našich serbskich woteběrarjow posłužować!
Dlěje hač **50 lět** hižo poskićamy přecy prawu serbsku drastu, dobru a pjenjez hódnu.

Alphons Schauseil

w Budyšinje, na Bohatej hasy
Nahłowjacy bant — jednory a najlěpši!

Wosadniki — Misale

a wšě druhe knihe z našoho nakłada ma na předań
R. Völkel w Khrósćicach (při cyrkwi)

Dentist Boitz

Kamjeńtna dróha 43
je so wrócił.
Rěčne hodźiny w Budyšinje: 9—1, 3—6, srjedu a sobotu: 8—11
W Małym Wjelkowje: srjedu a sobotu: 11—6 hodź.

Na sćěhwkach znjezboženja, kotrež ju runje na dnju swojich 63. narodninow, 8. awgusta, potrjechi, hdyž bě rano we wosadnym Božim domje hišće k swj. sakramentam pobyła, zemrě za nas tak njenadźicy 11. 8. rano w Budyšskej khorowni, cyle do Božeje wole podata, naša horcolubowana, njezapomnita a přecy starosćiwa mać, přichodna mać a wowka,

burowka
Hana zwud. Wjeŕšowa
z Brěmjenja.

Wuprajamy wšitkim, kiž su na pustym wječoru abo hewak za jeje dušu so modlili, jeje ćěło tak bohaće k rowu přewodźeli a z wěncowej pychu česćili, **najwutrobniše „Zapłać Bóh tón Knjez“!**

W **Brěmjenju, Falkenwaldźe, Budyšinje, Desawje** a **Kobjelni,** na dnju pohrjeba, 15. aug. 1936.

We hłubokej zrudobje:
dźěći a wnuki.

Droha maćeŕ, twój row je za nas dźěći pomnik dowěry a nadźije na Božu dobroćiwosć a lubosć!

Čorny bant

połsylny za lohše banty
wosebje zhotowjeny

22 cm šěroki . . . **1,70**
(4 m 6,80)
24 cm šěroki . . . **1,90**
(4 m 7,60)
Najlěpši
22 cm šěroki . . . **2,75**
(4 m 11,—)
24 cm šěroki . . . **3,10**
(4 m 12,40)

Fritsche

w Drježdźanach
Schlüterstr. 42

Lubjeny dźak
Maćeri Božej
za wusłyšanu próstwu!

Z dźakom spominamy na wšěch, kiž su našomu lubodrohomu mandźelskomu, nanej, bratrej a wujej,

Jurijej Nawcy w Radworju,

w joho khorosći dobroćili, předewšim wjeledostojnymaj kk. farjarjej Nowakej a kapłanej Šołće, Nowakec ćeće a miłosćiwym sotram, a na wšěch, kiž su jomu lubosć zjewili z wopytom na pustwječorach a přewodźenju, z modlitwami, Božemi mšemi a wěncami, wosebje Katolskej Bjesadźe, Zwjazkej wójnskich ranjenych a towaŕstwu Meji.

Bóh jim zapłać sto tysac króć!

W Radworju, pohrjebny dźeń, 19. 8. 36.

We wulkej zrudobje

Marijana zwud. Nawcyna a dźowka,
bližši přiwuzni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: kapłan Michał Cyž w Budyšinje, Při Serbskej cyrkwi. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

35. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **29. augusta 1936.** | **74. lětnik.**

Skutkuj sobu na Božej mši!

1. Hólčk.

Jurij słušeše do wuzwolenych sławnoho rjadu ministrantow. Knjez farař běše joho k wołtarnej służbje wzał z prěnja, dokelž to hólčk sam smjerć rady chcyše a z druha, dokelž bě to maćerne horce přećo. Jurij w swojej horliwosći njepopušći najebać swojich třoch lět, kotrež nětko hižo hólčkacu sukničku nosyše. Hdyž měješe Jurij swój tydźeń w služenju, nazhoni to cyły dom. Wječor so na to přihotowaše. Rano w 6 hodź. dyrbješe w cyrkwi być a najprjedy hišće daloki puć hač do njej, to wšo běše za Jurja wjeselo. Wón přińdźe druhdy, a cyrkej bě hišće zamknjena. Jurij čakaše, zo by prěni ze zwónkom do cyrkwje stupił. Zwónkej tež rady wupomha, znaješe dźěn kapału a hdźe što stoješe. Jenož jedyn zmylk, jedyn brach Jurij měješe, wón rady do ludźi hladaše. Zwónk to hnydom pytny, hdyž běše so Jurij přehrěšił a so kruće do njoho da. Jurij přecy zasy zaby, zo słuša k dobromu ministrantej wjele. Wšitcy na njoho hladaja, nic jenož ludźo, nic jenož zwónk, ale tež Bóh a joho jandźeljo.

2. Zwónk.

Zwónk Mikławš běše w swojim powołanju hižo zestarił. Třom fararjam běše służił. Wón znaješe porjad cyrkwinskoho lěta kaž stary farař. Wjetši běše swjaty dźeń, a wjacy róži wón na wołtař nastaja. Z wotkel je jenož běrješe? A wón měješe dobre duše. Wón njeběše přecy słódki. Susodźinu rady pošćipa, dokelž husto kemši skomdźi. Za to dyrbješe so z pokutu zasy pola njoho wukupić. Hdyž zwónk tohodla róže trjebaše, hdźe dźěše? K susodźincy a jej rjekny: Hana, sčiń dobry skutk a daj mi něšto ze swojeje zahrody na naš wołtař! A Hana dopjelni zwónkej, tutej swěrnej koži, prózstwu. Nazajtra kćěješe cyły wołtař w samych różach. Zwónk běše wšón zbožowny a joho susodźinka tón raz kemši njeskomdźi.

3. Stary kěbětař.

Što joho njeznaješe staroho kěbětarja? Zakrasny raz běše njedźelu dopołdnja swěčki na wołtarju zaswěćił, zakrasny raz běše po cyrkwi z móšničku šoł, zakrasny raz běše swoje „Zapłać Bóh tón Knjez“ prajił so podźakujo za mały dar. Wšitcy, kiž před nim we ławkach sedźachu, běchu młódši. Joho rowjeńkojo ležachu hižo wonka na swjećenej zemi. Něšto staroho kěbětarja boleše, hdyž dyrbješe widźeć, zo někotryžkuli jomu žadyn abo tola jenož snadny dar da. Druhdy běše sebi tón abo druhi wusnył. Toho kěbětař bjez wšeje hnady wubudźi klinkotajo. Wón dźeržeše so zasady: K woporej Božeje mšě słuša tež widźomny wopor.

4. Kantor.

Hdyž běše njedźelu k wulkim kemšam wozwoniło, potom wotčinichu so na šuli kněžine durje a z nich wustupi w njedźelskim wobleku knjez kantor. Dźěše do cyrkwje, zo by po zwučenym wašnju na Božej mši kěrluše přewodźał. Wotzamkny z krutej ruku pišćelowy kamor a połoži sebi swoje knihe, kóždu na swoje městno. Kěrluše běchu po wěstym rjedźe zestajane. Knjezej kantorej běše předewšim wo to činić, zo by wosada naše rjane stare pobožne hłosy znošowała k Božej česći. A derje spěwachu wosadni sobu. Běše so w tym pornjo prjedy wjele polěpšiło. Kóždy měješe swój wosadnik a z njoho spěwaše a k tomu hrajachu pišćele. Wosada spěwaše, mjez tym zo při wołtarju měšnik na žiwych a wotemrětych, na wojowacu, ćerpjacu a dobyćerńsku cyrkej spominaše.

5. Wšitcy.

Wšitcy witachu so po kemšach přećelnje so postrowjejo. Kóždy khwataše domoj. Z nim dźěše sobu jandźel wujednanja. „Knjez budź z Wami“, tak běše měšnik wšěm přiwołał.

-ž.

„Strowa sy Marija!“

Wulcywjele spodoba so najčisćišej knježnje jandźelske powitanjo, kotrež spěwajo jej tamnu radosć wobnowimy, kotruž wona začu, hdyž jej jandźel Gabriel přizjewi, zo budźe z Maćerju Syna Božoho. „Powitajće ju často ze słowami Gabriela“, napomina Domaš-Kempenski, „słyši tak rady tute słowo!“ Maćeŕ Boža praji sama swj. Mechtildźe, zo jej žane postrowjenjo tak witane njeje, jakož słowa: „Ave Maria — Strowa sy Marija!“ Štóž Mariju postrowja, toho też wona postrowi. Swjaty Bernardus modleše so něhdy před swjećećom Marije a při słowach: Ave Maria zasłyša hłós: Ave Bernarde — budź powitany, Bernardo! A swj. Bonaventura praji: „Rady powita tych z hnadu, kotřiž ju ze słowom: „Strowa sy Marija powitaju.“ Swjatej Herće lubi Marija, zo jej wot njeje we smjertnej hodźinje ćim wjetši tróšt a nadobniša pomoc přińdźe, čim časćišo je w žiwjenju modlitwu: „Strowa sy Marija“ wuspěwała. Pobožny Alanus a Rupe piše: „Kaž husto słowa praju: Strowa sy Marija, juska njebjo a třepota hela.“ A hižo spomnjeny Domaš-Kempenski wobkrući, zo je při słowach: „Ave Maria“ joho zły njepřećel wopuščił, kiž so jomu spytujo bliže še. Jandźelske powitanjo mohło so na sćěhowace wašnjo z wužitkom spěwać:

1. Rano stańši z łoža a wječor, prjedy hač so k měrej podaš, wuspěwaj trójcy „Strowa sy Marija“ a přistaj zdychnjeńčko: „Přez twoje njewoblakowane podjećo prošu Tebje, najzbóžniša knježna, čisć moje ćěło a swjatosć moju dušu.“

Potom proš Mariju wo jeje požohnowanjo, kaž to na př. swj. Stanisław Kostka činješe. Na to dźi k wšědnomu dźěłu abo k měrej, pobožnje na swjećo Božeje Maćerje pohladajo, kotrež maš pak wyše łoža abo we jstwě.

2. Wuspěwaj rano, připołdnju a wječor „Jandźel toho Knjeza“ z trojim „Strowa sy Marija“. Bamž Jan XXII. spožči w lěće 1318 prěni wotpusk na tutu modlitwu; winu k tomu poda dźiw, kiž so z tym sta, zo złóstnik, kotryž bě k spalenju wotsudźeny, we wohnju njezranjeny wosta, dokelž do wohnja kročo při přebiwanju „Jandźel toho Knjeza“ zaspěwa. Benedikt XIII. (1742) poskići na kóžde wuspěwanjo jandźelskoho powitanja 100 dnjow wotpuska a tym, kiž přez cyły měsac wšědnje tutu pobožnosć wospjetuja, po hódnym dóstaću swjatych sakramentow dospołny wotpusk. P. Crasset spomni, zo su też na to wotpuski postajene, hdyž so po wuspěwanym jandźelskim powitanju słowa přidadźa „Bohu budź dźak a też Mariji“.

Něhdy su so ludźo pobožnje poklakli, hdyž so zwonješe, kaž naše słowo klakanjo bije dosć jasnje pokazuje, dźensa so bohužel toho skoro wšitcy hańbuja. Wo swjatym biskopu Korlu Borromejskim pak powěda so, zo, hdyž zazwoni, z woza stupi, a też we bóle mazanej hasy města Milano so poklakny, zo by we ponižnosći kralownu njebjes powitał.

W jutrownym času ma so po poručnosći Benedikta XIV. město „Jandźel toho Knjeza“ antifona: „Regina coeli — Zraduj so njebjes kralowna“ stejo spěwać, tola płaći też „Jandźel toho Knjeza“.

3. Powitaj Mariju ze słowami: „Strowa sy Marija“, kaž husto słyšiš, zo časnik bije. Alfonsa Rodrigueza, kotryž bě so na tutu pobožnosć złožił, wubudźichu w nocy jandźeljo, zo bychu joho k modlenju pominali.

4. Stupjo z domu abo so do njoho wróćo, wuspěwaj: „Strowa sy Marija“, zo chcyła će Maćeŕ Boža před hrěchom a njezbožom wobkhować.

5. Powitaj kóžde swjećo kralowny njebjes, kotrež wuhladaš, ze słowami: „Strowa sy Marija!“ Štóž móže, njech na swojim domje swjećo Maćarje Božeje powyši, zo ći, kiž nimo du, je wuhladaja. Namakamy tute počesćenjo njewoblakowaneje Maćerje wjele we katolskich krajinach, wosebje w Italskej, a mohło so tute też pola nas zakorjenić.

6. Štožkuliž počinaš, počni z modlitwu „Strowa sy Marija“, a sy-li dokóńčił, podźakuj so znjej. Njech je, štožkuli chce, njech so modliš, wuspowědaš, k swj. woprawjenju dźeš, čitaš, na prědowanjo posłuchaš, rady dawaš, dźěłaš, stawaš, k měrej dźeš atd.: dobry budźe kóždy skutk, kotryž je z dwojim „Strowa sy Marija“ kaž wodźety. To spěwaj, pokaza-li so spytowanjo, strašnosć, přińdu-li nakhilnosće atd.

Spytaj mój přećelo, wobstajnje na poručene wašnjo modlitwu „Strowa sy Marija“ spěwać, a skoro nazhoniš, kajka potajna móc w njej tči. Wyše toho dobudźeš na kóžde „Ave Maria“ 20 dnjow wotpuska.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. W starobje 50 lět zemrě mandźelska našoho kěrchownika Alma Terezija Kurjatowa rodź. Hornoffec. Běštaj 29 lět w zbožownym mandźelstwje hromadźe žiwaj. Wot 4 dźěći je jene móličke wumrěło. Při nim budźe nětko mać wotpočować. Njebóćička bu zańdźeny štwórtk na zwonkownym kěrchowje z wulkim přewodnistwom pokhowana. Njech wotpočuje w měrje!

Z Khróšćic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 2. sept., popołdnju w 2 hodź. w Khróšćicach a 1/24 hodź. we Worklecach.

Z Ralbic. Žane wóčko njeje hišće widźało a žane wucho słyšało, zo su sebi maćerje našeje wosady hdy něhdźe wulećeli. Tuž bjez dźiwa, zo też nas skónčnje jónu žadosć za wulětom přewza. Tohodla dojědźechmy sebi zańdźenu njedźelu do sławnoho Radworja. Runje hdyž zwony k nyšporu wołachu, tam běchmy, a dźěchmy zhromadnje na pobožnosć. Čujachmy so tu kaž doma, wšak so też tu spěwaše a modleše kaž pola nas. A byrnjež sebi doješli do najdalšich kónčin swěta, bychmy też tam tosame nadešli, wšak je sebi naša katolska cyrkej we wšitkim přezjena. Po nyšporje nas Radworski knjez farař do stareje farskeje cyrkwje dowjedźe a nas wo nastaću cyrkwje a wo starym, rjanym, jara hódnym a wumělskim zawostajeństwje we njej rozwuči. Z česćownosću tu stojachmy před drohotnosćemi, kotrež nas dopominaja na časy našich prawótcow, hdyž woni křesćanstwo přiwzachu a nam tutu wulku hnadu k herbnosći zawostajichu. Mjez tym poča nas žołdk pominać. Dźěchmy k miłosćiwym sotram; te nas lubje hospodowachu a my so tam posylnichmy z dobrym kofejom a słódnym wosuškom. Kak nam tola słodźeše, wosebje dokelž móžachmy jónu w měrje za blidom sedźeć. Našej wysokodostojnaj wosadnej knjezaj běštaj z nami. Mjez tym zeńdźechu so tu też dźěći Radworskeje hrajkaceje šule, zo bychu nam někotre rejki předwjedle, kotrež wustojnje wuwjedźechu. Kaž so škórc do hnězdźičkow druhich ptačkow dobywa, tak so też naš knjez kapłan k móličkim přitowarši wupjelniwši prózdne městno, zo by z nimi jich rejki wukonjał. To wězo wulke smjećo mjez přihladowarjemi a dźěćimi zbudźi. Na to dóńdźechmy k hnadownej postawje Njeswarskeje swjateje Marije a we nutrnym paćerju so jej poručichmy. Wopytachmy kěrchow a křižnu cyrkej, hdźež nas Radworski zwónk a młoda zwónkowa přećelnje přewodźeštaj. A na kóncu hišće jónu do rjaneje basiliki khwatachmy, zo bychmy sebi krasny wołtař we wobswětlenju stotorych elektriskich swěcow wobhladali. Zanjesechmy tu Njebjeskej Maćeri a Kralownje Najswjećišoho Rózarija kěrluš: „Mariju ja khwalić a lubować chcu!“ Nutřkowne zbožo tu začuwachmy. Hdyž so rozžohnowachmy z hnadownym městnom, rozemjachmy, zo nam naš něhdyši knjez kapłan Andricki, hdyž w Ralbicach skutkowaše, tak rady wo rjanosći swojeje narodneje wjeski powědaše. — Woprawdźite wokřewjenjo běše tutón wulět za nas a je přinjesł maćerjam a žonam do starosćowpolneje wutroby spomožne wjeselo. Rad budźemy so zasy a zasy na njón dopomnić a wučinichmy hižo, zo přichodnje zasy jenu z našich serbskich katolskich wosadow wopytamy.

H. D.

Podpjeraj naše serbske katolske pismowstwo!

„Posoł“ powěda wo swojich čitarjach.

1. Hana „Posoł“ čita.

Hana je, pobywši najprjedy doma při maćeri a pozdźišo też na służbje, do města ćahnyła. Je tam dobre knježstwo namakała a je při nim hižo přez lěto. Wězo khodźi Hana w swojej serbskej drasće a hižo wjacy hač jedyn raz je kedźbnosć wosobnych hosći, kotrychž ma witać, wubudźiła. Hižo w staršiskim domje je so zeznała z našim časopisom, z „Posołom“. Njecha joho też w měsće parować a tuž je sebi jón skazała. „Posoł“ powěda, zo je Hanje hižo rjane wjesołe khwile přihotować mohł, hdyž je Hana, powěda wón, takle cyły dźeń na nohomaj była po skhodach a też měsćanskich hasach, potom móže so wječor posydnyć a ja jej powědam wo Serbach, jich starosćach, wjeselach a zrudobach. Widźach druhdy na Hanje też ćmowy raz. Najskerje pak běše so knjeni na nju wutřasła budź z winu abo bjez winy, abo běše so w poslednim wokomiku wopyt přizjewił a Hana dyrbješe wobjed w postajenym času zwarjeny měć, njech je kaž chce, sym potom so zasy prócował ju zasy rozwjeselić, ju pokojić a ju wujednać. „Posoł“ přistaji, to wšak tola dokonjam, hdyž takle lěto wot lěta po domach khodźu a wjele widźu a słyšu. Njedawno bě sebi Hana při „Posole“ sedźo wusła zabywši swěcu hasnyć. A knjeni je runje domoj přišła. To je sydało! Tola Hana, přistaji „Posoł“, njeje mi to za złe wzała. Namjetuju Hanje, zo by „Posoł“ stojo čitała, zo njeby zasy do njehnady padnyła mje dla.

2. Bur Mikławš.

Pola njoho sym hižo dawno do swójby zawjedźeny. Hižo k dźědej sym khodźił. Wězo njeběch tehdom tak tołsty ale dźe so mi kaž ludźom, starši su a wjacy maja nosyć. Pola bura Mikławša sym hižo dawno w domje, nó mojedla kaž stary wóz w kólni stojacy. Z nim je sebi Mikławš w swojim času młodu žonu dom přiwjezł. Dźensa čini wóz druhu służbu. Z nim wozy so grat k wuporjedźenju do města a druhe wěcy. Ale bjez přemeńka njechał Mikławš rady być. Tak sym, měni „Posoł“, hižo wjele lět ze swójbu dožiwił. Nimam też strach, zo mje jónu z dwora wućerja, wšak so tola přecy zasy womłodnju a njebudu doklepotać kaž tamny wóz. Pokazuju Mikławšej přecy zasy nowe puće w žiwjenju a mam wulku starosć, zo bychu też joho dźěći bohabojaznje žiwi byli, na swojim dźěłali a so dobrych nałožkow dźerželi. Njedawno je so mi poradźiło, Michałej pěknoho, šwarnoho wotročka wobstarać, to sym so wjeselił, zo sym swojomu staromu přećelej z nuzy pomhać mohł.

3. Młody pisaŕ!

Jan je so na mnje trochu rozhněwał a njeje mi hišće wodał, štož wšak křesćanske njeje. Kak dha je to přišło? Jan je ke kwasej hrónčko zestajeć chcył. Prěni raz w swojim žiwjenju. Wón sebi praješe, štož druzy móža, to też dokonješ, wšak njejsy w šuli sedźo wostał. A wón so sydny a poča basnić. Joho žona na nim hižo dawno pytny, zo je tak zamysleny, njepowěda z njej wjele, haj jej druhdy hubu zakaza, to tola zwučena njebě wot Jana. Skónčnje so do njoho da, praj mi tola mužo, što to simpuleruješ a šmóraš? Wućahny jomu papjerku z kapsy. Što tu čitaše? Słowa a hrónčka. Muž měnješe: Stara, to wšak njerozumiš. Tola Khata chcyše tola něšto rozumić a zhoniwši wot Jana, komu hrónčka płaća, radźeše Janej jako dobra pomocnica při basnjenu. Mnoho dyrbješe Jan wušmornyć, štož jenož pod glawtom činješe. Mnoho nowe dyrbješe přiwzać, štož po joho hłowje njebě a hdyž sej Jan papjerku wobhlada, so jomu njelubješe. Najradšo by ju roztorhał. Tola Khata měnješe, njehněwaj so, Jano, ja wšo druhe wobstaram. Wza cedulku a wotpósła ju do města, zo by „Posoł“ ju wočišćał. Tola „Posoł“ hladaše z dźiwnymaj wóčkomaj na přeměńka. Jan hrónčko podarmo w njedźelskim čisle pytaše a Khata měnješe: to „Posołej“ „ham“ dosć było njeje a daštaj sebi njedźelski kofej derje słodźeć.

Narodniny a mjenina w swójbje.

Mjeninam a narodninam je so podobnje zešło kaž wopomnjeńskomu dnjej poswjećenja cyrkwje. Hłubši zmysł dnja je so skoro cyle pozabył. Nic jenož dźěći, ale też wjele dorosćenych widźa w tutymaj ważnymaj wopomnjeńskimaj dnjomaj witanu přileżnosć, dary přijimać a jej we wjesołej zabawje přeżiwić. Zbožopřejace słowa maju ľedma hišće někajkoho zmysła.

Naš čas je wšelakim wěcam swój hłubši zmysł wzał. Też tute swjedźenje chcemy zasy ze žiwym čućom napjelnić. Nam katolskim křesćanam su mjenina přecy wjacy byłe hač narodniny. Dopomnja nas tola na křesćanski dźeń, na kotrymž so k wěčnomu žiwjenju narodźichmy. Ale też zemńske žiwjenjo je dar najwyššoho Boha, za kotryž

Kruwaŕ.

Wěrna podawizna z časa francózskeje revolucije.

Při farskej cyrkwi swj. Eligija w Parizu bu w lěće 1795 za kapłana postajeny młody knjez, kiž bě hakle dóstał swjećizny a to jako najmłódši swojoho lětnika. Rěkaše Jan Terrion. Bě małeje postawy z hišće prawje dźěćacym wobličom. Njebě też hišće sebi přiswojił dosć sebjewědomosće, kajkuž druzy we swojim zwonkownym wustupowanju pokazować wědźa. Bě hišće trochu bojazliwy. Štóž joho njeznaješe, njemóžeše wěrić, zo je hižo 25 lět dócpěł, ale měješe joho za 17 abo 18lětnoho młodźenca.

Młody kapłan pak derje wědźeše swojoho muža stajić. Bórzy po tym, zo bě jako nowoměšnik kapłanstwo nastupił w Parižskim předměsće při farskej cyrkwi swj. Eligija, pytny też wón přesćěhanjo, kotromuž běchu służownicy Knjeza tehdom w Francózskej wustajeni. Revolucija trašeše Francózsku hižo wot lěta 1789, hdyž bě Ludwik XVI. z kralom. Pod rjanym hesłom: „Swoboda, jenajkosć a bratrowstwo“ wuwiwaše so nowy stawizniski wotrězk, kotryž měješe přinjesć čłowjekam dawno wočakowane nowe zbožo. Wulki powrót nasta. Kral Ludwik XVI. bu 1793 wotprawjeny. Lěto wot lěta so wobstojnosće w Francózskej pohubjeńšichu. Ludowi knježerjo wšěch družin so wotměnjachu, přimachu so mocy a buchu bórzy zasy wot druhich wotstronjeni, dóniž potom na kóncu młody Bonaparte z krutej ruku njezapřimny.

Zběžkarjo mějachu wosebje wothladane na wobsedźeństwo a nabožinu. Boha Knjeza chcychu wotsadźić. Zo joho służownikow potajkim tohorunja přesćěhachu, njemóžemy so dźiwać. Swobodu wšak prědowachu ludej, tola kaž dźiwi hońtwjerjo dźěchu za tymi, kotřiž prědowachu wučbu wěčnoho Knjeza njebjes a zemje a joho kaznje dźeržeć wučachu.

Też młody kapłan Terrion dyrbješe čěkać. Namaka wuček w blizkej wosadźe pola burskich ludźi z rjanym wulkim kublom. Přistaji so tam za kruwarja. Na pastwišćach bě joho dźěło. Tam w samotnosći měješe też druhdy přileżnosće, wukonjeć měšnisku służbu a poskićeć duchownu pomoc khorym a běbnym; wězo to njesmědźeše do zjawnosće přińć. Jenož burej samomu bě znate, štó joho kruwaŕ woprawdźe je, a też někotři starši cyle spušćomni ludźo to wědźachu.

A často napominaše bur: „Budźće prawje skedźbliwy, knježe, zo nihdy ničo njespomniće wo Wašej dostojnosći! Wosebje Was prošu, hladajće so mojeje žony! Njech je hewak tak šwarna a pěkna a pobožna kaž chce — ale hdyž by zhoniła, štó wy sće, by wěc přeradźena była; nic přez powědanjo, ně, to nic, ale wona njeby hinak mohła, hač Wam wopokazować wšu česćownosć, kotraž měšnikej słuša. By-li wědźała, zo hospoduje měšnika, by sebi wjele na to

dyrbimy dźakowni być. Tuž měješe cyrkej w prjedawšich časach za narodniny wosebity kemšacy formular.

Narodniny a mjenina — njech su w našich kruhach dny rozpominanja, njech služa k wužłobjenju swójbnoho žiwjenja. My človjekojo trjebamy k prawomu znutřkownomu dožiwjenju zwonkownych formow. To wopomina cyrkej při wšěch swojich swjedźenjach. Tuž dyrbja so mjeniny abo narodniny swjedźeńscy wobeńć. Snadź budźa sotry a bratřa swjedźeńske dźěćo z pokěrluškom abo z jasnym klinkotom zwónčka zwjeselić. Při kofejowym blidźe namaka wupyšene městno, wěnčk wokoło šalki, molowanu khartku abo štož hewak maćeŕna lubosć wunamaka. Rjany je też nałožk narodninskich swěčkow, kotrychž ličba ličbu lět woznamjenja. Nan a mać, bratřa a sotry su wšitcy někajki dar na blido położili. Nic drohe dary, ale jednore, po możnosći z ruku dźěłane wěcy, kotrež praja: „Chcemy tebje zwjeselić". Tuž dyrbja bratřa a sotry daricelio być, zo so swójbne zjednoćeństwo praktiscy jewi.

Ale dźěłbraco budźe hakle potom wutrobite, hdyž dźěći zmysł dnja znaja. K narodninam praji snadź mać: „Dźensa swjećimy narodniny našeje Marje, dokelž je nam ju Bóh před sedmi lětami daril. Tuž chcemy dźensa k njej prawje lubi być." A Marja sama dyrbi nazhonić: „Dźensa před sedmi lětami je jej Bóh žiwjenjo dał. Tuž dyrbi so wjeselić a joma so dźakować." Wo mjeninach dyrbja dźěći wědźeć: „Je wopomnjeński dźeń swjateje křćeńcy, w kotrejž buchmy dźěći Bože."

Hdźež dźěćo zmysł tutych dnjow znaje, tam ma tajki dźeń nabožnoho razu, započina so z Božej mšu a po możnosći ze swjatym woprawjenjom. Na narodninach dźakuj so Bohu a wróćo zhladujo přepytuj sebi swědomjo! Na mjeninach praj dźak za powołanjo do cyrkwje, wobnow křćeński slub a modli so k swjatomu patronej, kiž bu ći w křćeńcy k škitarjej a k přikładej daty.

Kóžde narodniny a mjenina měłe so z wjesołym swjedźeńkom při wječornym blidźe skónčić. Hišće raz zaswěća so narodninske swěčki. Njeby to było rjenje, na mjeninach křćeńsku swěčku zaswěćić? Hdźež ju wjacy nimaja, móže so ze swjećenej swěčku stać. Pobožny spěw je prawy započatk. Snadź mohła so tomu khutna rozmołwa přizamknyć, kak je dźensa mały rostł a na mudrosći přiběrał, zo ma winowatosć, też dušinje nabyć. Kelko hodźi so na mjeninach rozpowědać wo cermonijach při křćeńcy, wo kmótach a kmótrach, wo cyrkwi jako wjednicy přez žiwjenjo! Wo patronje mjeninow hodźi so stawiznička powědać abo přečitać. Snadź je kniha „Žiwjenjo swjatych" we domje. Narodnjeńc móže sebi wěste spěwy přeć, też hry. Abo snadź słyši radšo, što mać a nan z joho prjedawšoho žiwjenja powědać wěstaj, wo kmótach a prjedownikach abo z dźěćacych dnjow starších.

Woła časnik do spanja, štož móže so dźensa kusk pozdźišo stać, spěwaja wšitcy zhromadnje wječorny paćeŕ, snadź z wosebitej prostwu za swjedźeńske dźěćo. Za mjenina hodźi so derje zhromadne wobnowjenjo křesćanskoho sluba abo modlitwa k dźeńskomu swjatomu.

Wo nanowych a maćeŕnych swjedźeńskich dnjach njejsym bohužel ničo prajił. Štóž pak tute dźěsćowe dny prawje woswjeći, namaka też za swoje swjedźeńske dny prawy wuraz a formu. Tak móža tajke swjedźenje dny woprawdźiteje swjedźeńskeje radosće być a zwjazk swójbnoho zjednoćeństwa znowa skrućić. -c-

Kašć sluba w Nowym Zakonju.

Zrudne a hrózbne časy běchu w našim a susodnych krajach wokoło lěta 1241, hdyž so Tatarojo dale bliže do našeje domizny dobywachu. Lědma běchu so 35 lět minyłe, zo bě hruby, surowy lud krawny mječ nad swojimi susodami zehrawać počał, a hižo sahaše joho knježstwo wot Indiskeje hač k Lodowomu morju, hižo pokazowachu wutupjene města, spalene wsy a zapusćene pola wot Wulkoho oceana hač do nětčišeje Rakuskeje šćežku, hdźež běchu rubježne wójska ćahałe.

Pola Lěhnicy běchu Tatarojo šlezskich ryćerjow a krala Hendricha pobožnoho, syna swj. Jadwigi, w zasakłej bitwje předobyli, tola njećahnychu dale do Němcow, ale chcychu hišće, kaž prajachu, ducy po puću Česku a Morawu „postorčić". Tola češki kral Wjacsław bě jim wšě puće a šćežki do Češkeje přez hory, z kotrymiž je joho kraj tak jara wobhrodźeny, zašłahał.

Z tym pak Tatarow hišće njewottraši. Woni spytachu wěc z druheje strony; chcychu sebi najprjedy Morawu podćisnyć a so potom wottam do Češkeje dobyć. Na Morawu pak, kotraž k Češkej słušeše, pósła Wjacsław zmužitoho zemjana Jarosława Sternbergskoho Jarosław wotmysli sebi, ze swojimi 8000 Čechami a 4000 Morawjanami Tataram

być dała, a boju so — by swoje zbožo někomu wupowědała. Jeje pobožne zmyslenjo a hordozne zbožo mohło lohko być z Wašej zahubu. Dokelž też w našej wjescy mamy bohužel přeradnikow, kotřiž bychu za pjenjezy samo swoju dušu předali."

Młody kapłan, kiž bě wjesołeje powahi a rad też požortowa, slubi burej, zo chce swoju wěc wušiknje wuwjesć a so počinjeć cyle kaž prawy kruwaŕ a wjesoły pachoł.

Cyły tydźeń nětk hižo bě nowy kruwaŕ w burskej službje. Starosćiwa hospoza wězo też za nim hladaše. Štó wě, što do človjeka budźe, wona při sebi mysleše. We swojim pobožnym zmyslenju měješe za swoju winowatosć, tola za tym pohladać, hač znaje nowy kruwaŕ też Bože kaznje, hač je w šuli też wuknył katechismus. Haj, to wona dyrbješe zhonić!

„Poskhaj, Jano! Dźensa wječor, hdyž budźeš z pastwy domoj, chcu će kusk přesłyšować z katechisma! Rozemiš? Dyrbju tola wědźeć, kak z tobu stoji!"

„Jeli maće wjeselo nad tym", wotmołwi Jan, „mi móže to prawje być; ja přińdu!" To chcyše so jomu tola smjeć.

A hlej, po swjatoku, hdyž běchu powječerjeli, burowka Janej kiwny, zo by joho „nabožinu" wučiła.

„Najprjedy mi wuspěwaj Wótče-naš!" jomu kazaše. A hólčec započa, tola po prěnich słowach so jomu hižo haćeše. Započa znowa: „Wótče naš, kiž sy w njebjesach, ... přińdź k nam ..., wodaj nam ..." Jakotaše a so zarjekowaše a zhladowaše kaž kusk hłupikojty do wjerha abo na burowku. Ta pak ze sobuželnosće by najradšo płakała. „Jano, Jano! Ani Wótče-naš ty njemóžeš? Tajkile wulki hólc a njemóže ani paćerje spěwać! Kak stary dha ty sy, zawěsće tola hižo 17 lět?"

„Haj, to sym."

„Njeje dha će to hańba, zo ani Wótče-naš njemóžeš? Takle hłupy ty hišće sy!"

„Haj wšak, haj", wón zrudnje přida.

„A nichtón to njeje će wučił?"

„Ju, tola! Jedyn duchowny knjez."

„Što, to bě dyrbjał dźiwny knjez być, khiba hłupak we tebi bě wurosćeŕy. Ale wěš, nětk budu ja će wučić paćerje spěwać! Nawuknyć je dyrbiš! A nětk nastajej wuši a derje kedźbuj!"

A wučba so započa. Z wulkej sćerpnosću hospoza nětk spěwaše Wótče-naš, kóždu sadu jomu předspěwaše, a Jan dyrbješe po słowach wospjetować. O, kak ćežko wbohi wuknješe! Hdyž měješe wospjetować w cyłych wosrjedkach, bě započatk hižo zasy pozabył. A zasy burowka znowa tosame wučeše. Skónčnje poča sćerpliwa hospoza dwělować nad někajkim wuspěchom tutoho wučenja. Jónu pak tola hišće pospyta, ale spózna, zo je podarmo wša próca, Janowoho pomjatka so ničo njepřimaše. Rozhorjena so skónčnje z nimale lózym wurazom takle do njoho da: „Tajkole hłupaka 'šće tola we swojim žiwjenju zeznała

w městačku Wołomuc so napřećo stajić. Khětře da murje a nasypy wokoło města zwuporjedźeć.

Bórzy přićežechu Tatarojo palo a smalo runy puć na Wołomuc; měsćanam třepotachu wšě stawy. Hižo třeći dźeń njewidźachu wobydlerjo ničo druhe do koła wokoło města, khiba módre njebjo abo Mongolow. Njepřećel pak njezwěri sebi twjerdźiznu hnydom nadběhować, dokelž murje běchu sylne, nasypy wysoke a hrjebje hłuboke, ale łakaše radšo, dóniž njebychu křesćenjo z města wupad činili a so z nimi měrili, abo skónčnje wot wšitkoho wotrěznjeni w twjerdźiznje hłodu wumrěli.

Wołomučenjo pak so njepokazachu. Tuž zabawjachu so tak dołho z tym, zo praemonstratski klóštr Gradic, kotryž běše njedaloko Wołomuca, wurubichu a spalichu, wbohich wobydlerjow morichu a ćěła konjom za wopuše přiwjazawši wokoło města wlečechu. Z tajkimi njeskutkami chcychu mjenujcy woblehnjenych ze swojich murjow wuwabić. To so jim też skoro poradźi. Křesćanow rozhori surowosć njepřećela tak jara, zo chcychu so njesmilnje nad pohanami wjećić abo radšo wšitcy wumrěć, hač tajku hańbu ćerpjeć. Tuž namołwjachu swojoho nawjednika, zo by so hnydom na njepřećela walił a joho pak porazył, pak chcedźa z nim wšitcy swoje žiwjenjo w horcej bitwje wostajić. Jarosław pak spózna, zo by to hišće přezahe było. Peta, nawjednik Tatarow, měješe komdźenjo křesćanow za bojaznosć; tohodla njekedźbowaše a njehladaše wjacy tak jara za woblehnjenymi, ale ćeleše přecy wjacy ludźi do dalšich kónčin po cyrobu. Na to pak čakaše runje Jarosław; wón wuži składnosć a přihotowa so k bitwje.

Přeswědčeny, zo so tak ćežke dźěło nihdy bjez pomocy Božeje radźić njemóže, wujedna so prjedy ze swojim Bohom přez swjate sakramenty a připoruči to też wšěm swojim wyškam; wojacy činjachu sami wot so rad po přikładze swojich předstajenych. Wostachu pak někotre srjódki khlěba jandźelow wyše, kotrež chcyše měšnik zasy do tabernakla położić. Tu dopomni so pobožny nawjednik Jaroslaw na kašć sluba w starym zakonju, kotryž Izraelitojo do bitwy sobu nošachu a potom dobywachu, dokelž běše Boža móc z nimi. Jarosław prošeše tohodla, zo by też kašć sluba nowoho zakonja, Wšohomócnoho samoho, Knjeza njebjes a zemje, sobu do bitwy wjesć směł. Tuž sydny so měšnik na konja a jěchaše z Najswjećišim před wójskom; za nim ćehnjechu wojacy, wšitcy posylnjeni z khlěbom njebjeskim. Před wrotami pozastachu hišće khwilku, a Jarosław Sternbergski zahorješe swojich wojownikow z wóhniwej rěču, dopomnjejo jich na to, što su wótčinje, swjatej wěrje, katolskej cyrkwi a sebi samym winojći; na to slubi nawjednik swjatočnje, zo chce na městnje, hdźež stoji, cyrkej k česći swj. Marije, pomocnicy křesćanow, natwarić, jeli jim dobyće pola swojoho bójskoho Syna wuprosy. Potom pak, prjedy hač dźeń switaše, wotewrichu wrota, a njedočakliwi a zahorjeni wojacy walichu so kaž lawy na hišće spjacych, cyle njepřihotowanych njepřećelow. Hačrunjež měješe kóždy dwaceći napřećiwnikow, padachu Tatarojo kaž muchi. Jarosław sam pytaše nawjednika Petu a nadeńdźe joho hišće na poł nahoho. Tu spózna Tatarski njedočink křesćanow móc, hdyž pod Jarosławowym mječom swoje kosće złoži. Njepřećel cofaše na wšěch kóncach, a byrnjež črjóda črjódźe na pomoc khwatała, přehrawachu tola wšudźom.

Jarosław bě docpěł, štož bě chcył; hdyž pak nětk joho ludźo počachu wustawać, wróći so zasy do twjerdźizny. Tatarojo pak přez smjerć swojoho nawjednika přesłapjeni a wulkeje syły padnjenych dla nastróženi, wotćahnychu do Wuherskeje. Wołomuc a Morawu bě Jarosław Sternbergski wuswobodźił; nic pak samo ze swojej khrobłosću a mudrosću, ale ze swojej bohabojosću kaž „sudnicy“ w starym zakonju.

Kral Wjacsław wotpłaći Jarosławej z tym, zo joho za wójwodu pomjenowa, na Morawje za bohota postaji a jomu wulke wobsedźeństwa wokoło Wołomuca dari, hdźež nowy knjez městačko Sternberg natwari.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Swjaty Wótc pokaza při jenej audijency studentow, kak je wšo, štož so na swěće stawa, bjez zmysła, jeli njewěrimy, zo Bóh wšo póśćele a wjedźe. Často člowjekojo činja, kaž by Božich kaznjow njebyło. Stawizny ludow nam pokazuja dosć wjedźenjow Božich, z kotrychž widźimy, zo na kóncu tola přecy zasy Bóh postaja, kaž ma być. Potajkim mamy sebi też we wšěm, štož so we swěće stawa, na Boha myslić a so jomu dowěrjeć, tola też k njomu so modlić a joho prosyć, zo by nas wukhował. Runje kaž stawizny pokazuja, zo Bóh wšo wodźi, a byrnjež so najprjedy hinak zdało, tak pokazuje přiroda, zo je Bóh bjez měry krasny. Kak wjele rjanoho je hižo na swěće, a tola je to jenož wotbłyšć krasnosće Božeje.

---

njejsym; sedźiš tu kaž wosoł; hłupy skót je mudriši! Wostań 'nož při swojim skoće, tam sy najlěpje skhowany. Paćerje spěwać nihdy njenawuknješ! Tajkele hólčisko!“

„Kaž měniće, burowka“, Jan njewinowaće so posměwkny a woteńdźe. Lehny so k nócnomu měrej.

* * *

Něšto dnjow bě so minyło. Ludźo sebi šukotachu, jedyn to druhomu šepny, zo budźe w nocy Boža mša w blizkim lěsu njedaloko kubła, zo je so tu jedyn duchowny knjez wukhował; też swjate sakramenty budźa so wudźělić. Naš bur, so rozemi, to też swojej žonje sobuzdźěli, zo by też wona při Božej službje so wobdźělić a druhim spušćomnym znatym dale prajić mohła. To wona wězo rad činješe, a bórzy bě wšěm susodźinkam tutu powěsć donjesła. Wšitke pak bě kruće napominała, ničo wokołopowědać. A dokelž so boješe, zo mohło tola přez někoho do zjawnosće přińć, warnowaše wšitkich wosebje před jich kruwarjom, „tajkim wuznamnym kopołom, kiž ani Wótče-naš spěwać njen-óže. Tón snadź mohł we swojej hłuposći to někak přeradźić!“

Postajena nócna hodźina bě so přiblížiła. Burja běchu so w rjanej ličbje ze swojimi dorosćenymi přisłušnymi k Božej službje zešli. Pod štomom w lěsu bě připrawjeny jednory wołtař, zady njoho so knjez zwobleka měšnisku drastu. Někotři wjesnjenjo wobstražowachu lěs, dokelž njeběchu sebi tehdom nihdźe wěsći před nadpadom zběžkańskich čušlakow.

Pobožna burowka klečeše cyle prědku na twjerdej zemi a so nutrnje modleše. Jasnje měsačk rozswětleše nócnu swjatočnosć. Měšnik dyrbješe cyle blizko při burowcy nimo hić, hdyž k wołtarjej kročeše. Wona pozběhny swojej woči, w jasnym swětle też měšnikowe mjezwoćo derje widźeše — tola što to? — wona so postróži — tutón młody knjez bě cyle podobny jich kruwarjej — haj, woprawdźe cyle kaž wón! —

Ně, hłupa myslička, to tola njemóže być — tón wbohi dźěn ani njemóže Wótče-naš z hłowy! — A wona hlada zasy na knjeza při wołtarju — haj, tola, tola! Khiba je kruwarjowy bratr? — Zasy pohlada k njomu, słyšeše joho hłós a widźeše joho pohiby: haj, to wón je! Jeje kruwař to je tu při wołtarju! Kak je tole możno? Wón, kiž ani paćerje z hłowy spěwać njemóže!

Boža mša bě ke kóncej. Knjez wotpołoži zady wołtarja měšnisku drastu. Cyle zatrašena bliže se so bojazliwje burowka k njomu a na kolena před nim padnywši prošeše joho wo wodaco stonotajo: „Ach, knježe, hdyž to běch wědźała abo někak to myslić mohła, nihdy na nihdy sebi zważiła njeběch, Was hdy wuswarjeć. Ale zo pak Wy tón Wótče-naš lěpje njemóžešće!“

„Propaganda Fide" je swojoho sekretara do Danskeje pósłała, zo by tam přihoty za założenjo měšniskoho seminara dokónčił. Połnócne kraje (Norwegsku, Šwejdsku a Dansku) wobhladuje katolska cyrkej jako misijónske kraje, dokelž běše so tam w času reformacije katolska wěra cyle zhubiła. Dźensa hišće je tam jara mało katolikow. Tohodla dyrbi so za tute kraje wosebity seminar założić k wukubłanju domoródnych měšnikow, tohorunja za Finnsku a kupu Island. Seminar zaměšći so w Ordrupje w Danskej a to w domje jezuitow.

Dale je kongregacija „Propaganda Fide" za Khinu tšoch nowych domoródnych biskopow postajiła. Su to mužojo, kotřiž su hižo dotal z khinskimi wyšnosćemi so zeznali a maja tuž zwiski z nimi. Za Nanking bu postajeny Dr. Pawoł Yupin, kotryž je zdźěla w Pekingu, zdźěla pak w Romje studował. W Romje bě husto tołmača we Vatikanje činił, hdyž khinscy diplomatojo abo druhe nahladne wosoby z Khiny bamža abo druhich wysokich duchownych wopytachu. Druhi nowopomjenowany biskop je dotalny duchowny za studentow při Pekingskej universiće. Tutón je husto diplomatiski wobkhod mjez khinskimi wyšnosćemi a Vatikanom posrědkował. Třeći biskop rěka Ju-Tej-Gwen a běše dotal professor při měšniskim seminaru swojoho nětčišoho biskopstwa.

Za duchownych wobstoji we wšěch krajach wosebite misijónske zjednoćeństwo. Lětsa změje w Romje swój druhi hłowny zjězd.

Z přileżnosću swětoweje wustajeńcy katolskoho nowinarstwa wotměje so w Romje bórzy mjezynarodny zjězd katolskich žurnalistow. Po cyłym wědomostnym swěće znaći profesorojo změja tam přednoški. Zjězd budźe so też khutnnje z tym zaběrać, kajke wosebite winowatosće ma katolski nowinar přećiwo Bohu, joho swjatej cyrkwi a Božim kaznjam.

Němska. Hildesheimski biskop praji w jenym předowanju, zo dźensa njewěra wšo móžne přećiwo cyrkwi hromadźe pyta. Hdźež je něhdźe měšnik w běhu stawiznow něšto činił, to so prawje wuzběhuje a potom so přećiwo cyrkwi z tym šćuwa. Hdźež pak brachi měšnikow njenamakaja, tam sebi tajke wumysla. My katolikojo derje wěmy, zo wšelacy zastupjerjo cyrkwje bjezporučni njeběchu, ale najebać toho tola cyrkej njeje zła. Hdyž mnozy človjekojo so po zakonjach stata nimaja, njeje tola hišće prajene, zo su zakonje hubjene. A zcyła ma so njewěriwcam, kotřiž přecy zasy za hrěchami duchownych slědźa prajić, kaž je Khrystus rjekł, hdyž k njomu mandźelstwołamarku přiwjedźechu: „Štóž z was je bjez hrěcha, njech prěni kamjeń ćisnje!"

Němski minister za rozwučenjo je postajił, zo so w šulach žadyn šulef nima nuzować, so při cyrkwinskich swjatočnosćach abo při šulskich pobožnosćach wobdźělić. Runje tak njesmě so žane dźěćo k wučbje w nabožinje nuzować. Tola dyrbi woćehnjeť šulskomu wjednikej wozjewić, jeli joho dźěćo nabožinsku wučbu dóstawać njesmě.

Dale je minister postajił, zo też žadyn wučeř njeje winowaty, so při nabožnych swjatočnosćach a šulskich kemšach atd. wobdźělić, jeli wón šulskej wyšnosći wozjewi, zo je jomu to po swědomju njemóžne.

Sewjerne kraje. Pater dominikanow, dušepastyř w Stockholmje, měješe w Freiburgu přednošk wo poměrach katolskeje cyrkwje w Šwejdskej. Tam bydli jeno 6000 katolikow, rozbrojenych mjez 6 a poł milijóna druhowěriwymi. Mnoho z nich dyrbja husto njedźele dołho čakać, prjedy hač zasy raz měšnik k nim přińdźe. Žaneje katolskeje nowiny nimaja, kiž by škitała też w zjawnym žiwjenju katolsku cyrkej. Tola w tajkich wobstajnosćach narostu najbóle woprawdźe krući katolikojo, krute karaktery, kotřiž wědźa, čohodla su katolikojo. Jara zrědka so tam stanje, zo druhowěriwy ke katolskej wěrje přistupi. To je też ćežko so wottorhnyć wot stareje tradicije, kotraž zwjazuje ze statnej cyrkwju; to rěka najbóle też wšě poćahi wotrěznyć k staršim, bratram a sotram, přećelam a znatym. Jenož zrědka hdy nabudźe štó telko nutřkowneje mocy, zo by to dokonjał. Tola smě so rjec, zo so mjez ludom pomałku wšelake předsudki přećiwo katolskej cyrkwi pozhubjuja. Dobru nadźiju za přichod dawa to, zo też šwejdscy protestanći hišće jara swjatu Mariju česćuja.

Znata norwegska spisowaćelka Sigrid Undset měješe před krótkim přednošk wo katolskej zańdźenosći Norwegskeje, kotraž je dźensa cyle protestantska. Připosłucharjo běchu zdźěłani ludźo. Zaćišć přednoška běše wulki. Mnozy běchu hakle prěni króć prawje spóznali, kajke žiwjenjo w jich domiznje kćěješe w času katolskoho srjedźowěka. Nětko też rozemjachu, zo bu wona katolska po tym, zo bě zańdźenosć Norwegskeje derje studowała.

Herlufsholm je sławny danski gymnazij. Před krótkim woswjećichu joho 800lětne wobstaćo. Gymnazij běše do reformacije benediktinski klóštr. Při wopomnjeńskej swjatočnosći praješe direktor, kiž je protestant, zo ma gymnazij wulku zańdźenosć. Potom sławješe katolske klóštry a praji, zo wone njejsu jenož nabožne žiwjenjo hajiłe ale też wědomosće. Nowiny, wězo wšě protestantske, spominachu tohorunja na zasłužby klóštrow wo wědomosć, wosebje sławjachu pak założerja rjadu Benediktinow swj. Benedikta.

Awstriska. Awstriska młodźina měješe wulke lěhwo w Italskej. Młodźeńcojo mějachu też wosebitu audijencu pola Swjatoho Wótca. Tutón we swojej narěči praji, zo jich domiznu wosebje lubuje. Je tam dołho skutkował a so z wjele nahladnymi wosobami zeznał. Po słowje praji: „Do tutych wosobow słuša Waš, abo lěpje Naš Dollfuß." Dale praji bamž, zo ma wjele přećelow mjez awstriskimi politikarjemi a wučenymi. Tohodla dawa wón awstriskej młodźinje swoje požohnowanjo wosebje rady, nic jenož přitomnym, ale też wšěm, kotřiž su doma.

„Pax Romana", zwjazk katolskich studentow cyłoho swěta, měješe swój hłowny zjězd w Klagenfurće a Winje. 600 zastupjerjow katolskich studentow běše so zešło. Woni přińdźechu ze 37 krajow. Kancleř Schuschnigg powita zastupjerjow a praji, zo w Awstriskej so žadyn měšnik z politiku njezaběra. Biskopja su to zakazali a tak so też stanje. Katolski akcijón wěnuje so jenož nabožnym nadawkam. Tola to njeréka, zo kraj njeje katolski. Štóž by to prajić chcył, by njeznał stawizny Awstriskeje a jeje lud. Awstriska budźe wězo też dale wostać katolska. To pak njeréka, zo ma so druhowěriwym nowe přeswědčenjo zašćěpić. Hdyž pak bychmy chcyli zaprěwać, zo je kraj katolski, potom by so politika do nabožiny a wěcow wěry měšała.

Wuherska. Hakle před tšomi lětami wuswjećeny młody měšnik Radics běše prezes jenoho katolskoho športskoho towarstwa. Před krótkim dźěše so ze swojimi přećelemi do rěki Raab kupać. Rěka pak je na někotrych městnach jara torhata. Jedyn młodźenc přińdźe do wjerćateje a torhaceje wody a so podnuri. Tu skoči młody měšnik za nim, zo by joho wućahnył. Tola njebě to móžno, a rěka wotnjese wobeju.

Zemrěty biskop Prohaska założi lěta 1910 z tehdomnišim wuherskim ministerskim presidentom „Towarstwo přećiwo wikowanju z holcami". Tute towarstwo je so za to starało, zo we Wuherskej žanych wikowarjow z holcami wjacy njedawa. Tutón wuspěch je jara zwjeselacy, hdyž sebi pomyslimy, zo so z někotrych krajow kóžde lěto wjacy stow holcow cyle zhubi.

Amerika. Smy hižo někotre razy pisali wo duchownym, kotryž ma husto přednoški w amerikanskim radiju a kotryž ma z nimi wjele wuspěcha a je wjele přiwisowarjow dobył. Nětko wojuje wón politiscy přećiwo nowowólbje prezidenta Roosevelta. Praji, zo je Roosevelt wukazy wudał, kotrež su komunistiske. Potom mjenuje joho samo jebaka. Tohodla je Detroitski biskop zjawnje prajił, zo njemóže na žadyn pad tajkim rěčam přihłosować.

W staće Indiana je so katolska młodźina zjednoćiła, zo by přećiwo njepóććiwym spisam, filmam a poskićenjam w radiju wojowała. 60000 młodostnych a dźěći w starobje 10—18 lět je zwjazkej hižo přistupiło. Sobustawy so na to zwjazaja, zo njechadźa ženje někajke njepóććiwe abo njepřistojne spisy čitać, ženje do kina hić, hdyž so špatne filmy hraja, kaž tež nic na njemoralne poskićenjo w radiju posłuchać. Za to pak chcedźa ze wšěmi mocami katolske pismowstwo podpjerać.

Wozjewjenjo.

Awto do Wamborjec (Albendorf) wotjědže sobotu 12. póžnjeńca rano w 4 hodź. z Khrósćic a někotre mjeńšiny pozdźišo z Pančic. Z nawječornoho kónca chcyli so wobdźělnicy na městnje zeńć, kiž so najlěpje přihodźi. W 1/2 5 hodźinach budźe Boža mša za putnikowarjow w Serbskej cyrkwi w Budyšinje. Pola Hokec posnědamy a potom podamy so w Božim mjenje na daloku jězbu. Tři městna su hišće prózdne.

Słodeńk.

Towarstwowy powěstnik.

„Jednota", tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu, ma jutře njedźelu, 30. aug., wječor we 8 hodź. swoju **měsačnu zhromadźiznu** z přednoškom w Kolpingowym domje. Wo prawje bohaty wopyt prosy

předsydstwo.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 395.—397. z Njebjelčic: kantor Jan Renař, Hańža Hejduščyna, Jurij Cyž; 398. z Kukowa; Marja Bajtlowa; 399. ze Žuric: Hańža zwud. Šěrakowa; 400. z Nowoho Dwora: Jakub Šewčik; 401. z Wotrowa: Hańža Bulankowa; 402.—408. z Radworja: kantor Jan Andricki, Michał Rynč, Michał Knobloch, Jan Wünša, Jan Glücklich (herc), Jurij Žofka, Jan Brycka; 409. z Měrkowa: Theodor Grofa; 410. z Boranec: Madl. Čórlichowa; 411.—413. z Khelna: Jurij Frank, Madlena Lebzyna, Michał Bjarš; 414. z Kamjenjeje: Marja Ryńcowa.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: M. R. z Radworja 1 hr.; N. N. z Khelna 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 24. augusta 1936.

47 wołow, 36 bykow, 170 kruwow a jałojcow, 849 ćelatow, 1320 wowcow, 1674 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy — hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 90 92 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 81—88 hr. 3) Snadnje wuwite 70—80 hr. 4) Najšpatniše 68—70 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 60—66 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 62—64 hr. 3) Mjasne wowcy 54—57 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 46—54 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežše — hr. 6) Rancy 55 hr

Prócesijón do Krupki.

Njedźelu 6. septembra rano w 5 hodź. Boža mša w klóštrje Marijnej Hwězdźe, potom woteńdźemy. Swačić chcemy w Pěrnje („Blauen Hecht") a přenocować w Berggießhüblu („Gold. Stern"), na dompuću w Pěrnje („Blauen Hecht"). Wosobinske wupokazy, po možnosći z podobiznu (fotografiju), maja so pokazać. Jako tajke płaća na př.: narodne abo wěrowanske wopisma, wobydleńske wupokaz (Wohnungsschein).

M. Kokla w Nowej Wjescy.

Připrawy a graty za dom, dwór a zahrodu.

Krepjace šlawchi

Groćane pletwa we mnohosći na wubjerku.

K wobhrodźenju młodoho pěrjowoho skotu wužiwaja rad **wosebity grót**, kiž ma deleka wuzke woka, do wysokosće pak šěrše!

Rjećazy za pastwowy skót — **grót** k sušenju dźećela atd.

Kosy „Elektra" jako wosebje dobre wukhwalene

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Zawěsć swoje žiwjenjo!

Ze žiwjeńskim zawěsćenjom móžeš sebi wjele **polěpšić** a so derje postarać

za swoje stare dny!

Měsačny přinošk znajmjeńša 50 pj.

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsławju, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:

Wokrjesny wjednik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

Derje poješ a so napiješ w hosćeńcu

„Złoty worjoł"

(Goldner Adler)

W Budyšinje *Hłowne torhošćo*

Müllerec konditarnja

W Budyšinje, na póstowym naměsće.

dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so či posedźi.

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Hdźež přez Šuleŕske wrota na **Garbařsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi
we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy
w Knježkec konditařni

Něšto dobre ke kurjenju poskića Ći stajnje
cigarowy Reichardt
wobstoji z léta 1866 *Fa.* **H. Lehmann**
w Budyšinje — při hłownym torhošću (Bohata dróha)

Što njeby znał piwowy hosćeńc
Zum Echten
hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan“ so toči. —— Derje tu też piješ.
W Budyšinje, napřećo dźiwadłej (Lawske hrjebje).

Mój luby mandźelski, naš starosćiwy nan, bratr a dźěd
Jan Bodleńk,
wuměnkař w Šunowje,
bu po krótkej ćežkej khorosći, dóstawši swjate sakramenty mrějacych, w 59. lěće žiwjenja, štwórtk wječor, 20. augusta, we Worklečanskej khorowni do wěčnosće wotwołany.
Wšěm, kiž so za joho dušu na pustych wječorach modlachu a joho ćěło k rowu přewodźachu, kaž też wysokodostojnomu knjezej kapłanej Kurcy, miłosćiwym sotram Worklečanskim a Konječanskomu wojeńskomu towarstwu wuprajeja
nutrne „Zapłać Bóh tón Knjez“
W Šunowje, na dnju pohrjeba, 24. aug. 1936
Hłubokozrudźeni zawostajeni.

Dokelž swoje **ratařske hospodařstwo** rozwjazam, budże so
pjatk, 4. sept., pop. w 5 hodź.
na
Ralbičanskej farje
za hotowe pjenjezy předawać:
3 kruwy, 1 jałojca, 1 suprošna ranca,
2 běhakaj.
Pozdźišo budże też syno, wotawa a słoma na předu. Štóž chce, móže so hižo nětko zamołwić.
Jakub Žur, farař w Ralbicach.

Čorny dammassé w nowych mustrach je dóšoł!
Přijimam też wupokazki na podpjeru za dźěći.
Alphons Schauseil
w Budyšinje, na Bohatej hasy
Nahłowjacy bant — jednory a najlěpši!

Wróćiwši so wot rowa mojeje lubeje mandźelskeje, našeje starosćiweje maćerje, wowki a sotry
Almy Terezije Kurjatoweje
rodź. Hornoffec w Budyšinje,
kotraž zańdźenu póndźelu ze wšitkimi swjatymi sakramentami domawobstarana po krótkej khorosći zemrě, wupraśamy naš **horcy dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“** za wopyty na khorołožu, za paćeŕ na pustym wječoru a za bohate k-rowu-přewodźenjo.
W Budyšinje, 27. augusta 1936.
Beno Kurjat, kěrchowny rjadowař,
a tři dźěći.

Kedźbu!
Před wotkhadom z Drježdźan předawam
čorny bant
tak daloko hač skład dosaha
22 cm šěroki mtr. **1,40**
24 cm „ „ **1,60**
jenož po kruchach 12½ a 25 mtr. wulkich.
Fritsche
w Drježdźanach
Schlüterstr. 42

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Dobre a rjane
wobućo
ma na składže
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Po Božej njewuslědźomnej radźe wumrě zbóžnje w Knjezu, ze swj. sakramentami mrějacych na puć do wěčnosće derje přihotowana, štwórtk 27. augusta, rano we 8 hodź. **dostojna sotra**
Marija Hildegard,
służownica Bójskoho Krala měra,
we swojim 20. žiwjeńskim lěće a w 2. lěće po wotpołoženju swj. slubow.
We hłubokej zrudobje to wozjewja
Konvent Franciskankow wěčnoho modlenja.
Sr. M. Benigna, předstojeŕka.
Pohrjeb budże njedźelu, 30. augusta, pop. w 2 hodź. Čěło so z klóštra na zwonkowny kěrchow přewodźa. Pohrjebna Boža mša so woswjeći póndźelu, 31. aug., rano we 8 hodź.
R. i. p.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: kapłan Michał Cyž w Budyšinje, Při Serbskej cyrkwi. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

36. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **5. septembra 1936.** | **74. lětnik.**

Křesćanska wučba.

Rozpominanjo za naše dźěći.

Lube dźěći! Přecy zasy dyrbju na našu wowku myslić. Dawno je hižo wumrěła ale njemóžu na nju zabyć. Wona z nami dźěćimi paćerje spěwaše. Mać měješe druhe wobstaranjo w domje. Wowka pak sedźeše na swojim stólčku a nas wučeše Wótče-naš, Strowa sy Marija, Wěra, Jandźel Knjeza atd. Mjez tym, zo wona na kachlowej ławcy sedźeše, klečachmy my dźěći při konopeju na zemi abo při posćěni a spěwachmy swoje wječorne paćerje. Wěm so hišće derje dopomnić, kak so wowka na daloki kemšacy puć hotowaše. My běchmy hižo dawno domoj a wona běše hišće přecy na puću. Dyrbješe husćišo wotpočować, prjedy hač móžachmy ju domoj witać. To běše hižo njedźelu popołdnju. My běchmy sebi mjez tym do wsy wuběželi. Wjacy hač 20 lět je wowka nětko wumrěła. Wot jeje narodnoho dnja su pak hižo wjacy hač 100 lět zašle. Ale zabyć na tutu prěnju křesćansku wučbu njebudu. Wy, lube dźěći, změjeće zawěsće tež dobru mać abo lubu wowku, kotrejž was wučitej a tuž sće tež tak zbožowne, kaž běch to ja. Poskajće jenož tež stajnje na nju, zo by wam to k zbožu było za čas a wěčnosć. Chcu pak hišće wam wo jenej druhej wučeŕcy powědać, kotraž hižo jara dołho človjekow wuči. Wy ju hižo znajeće. Tuž wam ničo nowe prajić njebudu ale něšto nowe pak drje to tola budźe. Měnju našu swjatu cyrkej! Wona was wosebje na njedźeli na Božej mši wuči. Prěni dźěl Božeje mšě móžemy mjenujcy křesćansku wučbu mjenować. Tak to hižo před 100 haj 1000 lětami běše. W prěnich křesćanskich časach chcychu husto nowi, pohanjo, do křesćanstwa zastupić. Či dyrbjachu najprjedy na wučbu khodźić, kaž dźensa te dźěći z was, kiž hišće k prěnjomu swjatomu woprawjenju byłe njejsu. Wone tež najprjedy někotre njedźele na wučbu khodźa. Abo, hdyž chce dźensa něchtó do katolskeje cyrkwje zastupić, dyrbi tež najprjedy někotre měsacy wučbu dóstawać. Tak potajkim khodźachu tući nowi šulerjo nic jenož někotre tydźenje ale zwjetša 2 abo samo 3 lěta na wučbu. Sta so też, zo tón abo tamny zasy přesta, dokelž běše lóšt zhubił abo dokelž njechaše Bože kaznje dźeržeć. To běše potajkim tajke pruhowanjo, štóž wutra hač do kónca. Tući šulerjo so wosebje wjeselachu na njedźelu. To smědźachu mjenujcy sobu kemši přińć. Tu widźachu nětko druhich křesćanow a štož jich wosebje zajimowaše, widźachu knjeza biskopa. Biskop měješe zwjetša sam kemše. Wo křesćanskim biskopje stajnje wjele słyšachu. Wón měješe potajkim wulke kemše w swojej cyrkwi. Wšitcy duchowni běchu tohorunja při woltarju a jomu pomhachu. To běše wulka swjatočnosć tajke njedźelske kemše. Dyrbimy sebi dźensa myslić na naše firmowanjo.

Młodźi šulerjo su zawěsće na kóžde słowo posłuchali, kotrež so při woltarju spěwaše abo čitaše. A wosebje, hdyž potom po sćenju knjez biskop na klětku stupi, zo by swjate sćenjo rozkładł abo też epistlu, to běše swjata čišina. Wón wšitkich a wosebje też młodych šulerjow napominaše, zo bychu swjate wučby derje wobkedźbowali, Bože kaznje swědomiće dźerželi a so mjez pohanami jako dobri a šwarni wopokazali. Młodym šulerjam wón praješe, zo dyrbja njedźelu po křesćanskim wašnju swjećić a sebi mjez sobu dobry přikład dawać. Po prědowanju wuspěwachu wšitcy zhromadnje wěru a nětko dyrbjachu wšitcy, kiž potajkim hišće swjatu křćeńcu dóstali njeběchu a tak hišće křesćenjo njeběchu, cyrkej wopušćić. Katechumenojo, kaž so tući šulerjo mjenowachu, wućehnjechu zasy z domu Božoho. Křesćanska wučba běše za nich nimo. Hišće dźensa cyrkej na tutych katechumenow staroho časa spomina a prěni dźěl Božeje mšě ma po nich mjeno: mša katechumenow. Lube dźěći, widźiće z toho, kak ważna wučba za človjeka je, hdyž cyrkej samo dźěl Božeje mšě tak mjenuje. Wy dźěći sće dźensa naši katechumenojo. Rozeznawaće so wot tamnych z tym, zo sće hižo křćeni. Mnozy z was

smědźa też hižo k swjatym sakramentam, k swjatej spowědźi a swjatomu woprawjenju, khodźić. Wšitcy smědźa njedźelu na cyłej Božej mši wostać. Njetrjebaće do woprowanja cyrkej wopušćić. Wy widźiće z toho: Słušeće hižo cyle do stadła Khrystusowoho. Ale jene njesmě přestać: Mějće hłód a lačnosć za sprawnosću, to rěka, srěbajće přecy zasy z čistych kužołow, ze Swjatoho Pisma, z Božeje mšě a dobroho přikłada. Bóh budź z Wami! łž.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Po lětušich wulkich prózdninach zeńdźe so naša „Jednota“ zańdźenu njedźelu zasy k swojej porjadnej zhromadźiznje w Kolpingowym domje. Předsyda, knjez kantor Šołta, wotewri zhromadźiznu po zwučenym wašnju, powitawši rjanu ličbu sobustawow. We swojich zawodnych słowach pokaza na tamne olympiske hry, kotrež so wot 1. hač do 16. augusta w Berlinje wotměchu. Potom přeńdźe na poměry w Španiskej a rozkładźe nam tamne hrózbne podawki tuteje njeczłowskeje bratrowskeje wójny, w kotrejž hišće žadyn wukónc dowidźeć njeje. Knj. kapłan Andricki poskići nam zajimawy přednošk z cyrkwinskich stawiznow wo prawosławnym wěrywuznaću. Pokaza wosebje na poměry mjez narańšim słowjanskim a nawječornym łaćanskim ludom a wo dźělenju Cyrkwje před tysac lětami. Přednošk běše jara powučacy a wuwabi živu rozmołwu mjez přitomnymi. Předsyda dźakowaše so knjezej rěčnikej za rjany wot wšitkich z wulkej kedźbnosću a zajimom přiwzaty přednošk. Na to wuspěwachmy kěrluš ss. Cyrilla a Methoda z přewodom klavěra. Nětko jednaše so wo swójbnym wuleće do Bělčec; so wobzamkny na njedźelu 20. sept. Dale wuradźowaše so wo założeńskim swjedźenju, kotryž so nětko kruće na njedźelu 27. sept. postaji. Knjez kapłan Cyž poreča wo znutřkownym wuporjedźenju a wumołowanju našeje farskeje cyrkwje; z dźělami so přichodny tydźeń započnje. Skónčnje spomni knjez předsyda na zemrětu sobustawku Marju Rychtarjowu; k jeje wopomnjeću so pozběhnychmy a wuspěwachmy ćichi Wótče-naš. Wokoło 1/2 11 hodź. so zhromadźizna z katolskim postrowom skónči.

— Cyrkej Našeje Lubeje Knjenje budże znutřkownje ponowjena. Póndźelu popołdnju budże so ze wšelakimi tyšeńskimi a druhimi dźěłami započeć. Mjez tym so kemše hišće po zwučenym wašnju wotměwaja. Jenož na dźěławych dnjach budże druha Boža mša hižo 1/2 7 hodźin. Póndźelu za tydźeń budże so cyrkej zaróštować, na čož molerjo swoje dźěło započnu. Mjez tutym moleńskim ponowjenjom najskěrje žane kemše w cyrkwi njebudźa. Kak so porjad Božich służbow na druhich městnach zarjaduje, so hišće wozjewi. Njech sebi kóždy swój „Wosadnik“ z cyrkwje sobu domoj wozmje.

— Zańdźenu njedźelu pokhowachmy na zwonkownym kěrchowje dostojnu sotru Mariju Hildegard, służownicu Bójskoho krala měra. Ćěło běše so dopołdnja z klausury do kapałki přenjesło. Tu leżeše nětko duchowna knježna we swojim habiće swj. Franciska z ćernjowej krónu na hłowje a bosy, pyšena ze zelenymi wěnčkami swojich sobusotrow. Popołdnju w 2 hodź. požohnowa so kašć. Wobrjad wukonješe něhduši rektor domu, knjez wyšši studijowy direktor n. w. Löbmann. Kapłanaj serbskeje cyrkwje jomu assistowaštaj. Wjele přewodźerjow běše so zešło a tohorunja wjele přihladowarjow. Hdyž běše kašć na ćěłowy wóz stajeny, dźěše dołhi žarowanski ćah pod zwukom klóštrskoho zwónčka po dróhach won na zwonkowny kěrchow. Słónčko rjenje swěćeše. Dołhi ćah, w kotrymž też wjele Borromejkow sobu dźěše, wubudźi wjele kedźbnosće. Wokoło 1/2 4 hodźin docpěchu přewodźerjo na kěrchow, hdźež so nětko dalša pohrjebna swjatočnosć přizamkny. Wobrjad wukonjacy měšnik dźakowaše so w mjenje klóštra za česćace přewodnistwo. Rjekny też, zo njeje wašnjo, zo so při rowje klausurskeje sotry wopomnjeńska rěč dźerži. Jeje nadawk je, w ćišinje swojomu Bohu służić. Při tym pak wona njemysli jenož na swoje zbožo, ale modli so za spomoženjo swójby a domizny, cyrkwje a swojoho luda. Wobrjad w kapałcy kaž też na kěrchowje wobrubi mužski kwartet ze

Tako, młody misijonař Indianow.

1. Domojwrót a zrudoba.

Běše 15. augusta 1868, dźeń do-njebjes-wzaća swjateje Marije, hdyž wulka łódź, kiž běše swj. Michałej poswjećena a ruskomu rybakej Woroncowej słušeše, do přistawa[1]) Nortonskoho zaliwa[2]) přijědźe, tam čisće wysoko w sewjernej Americy k wječoru. Wšě tři sćežory[3]) wulkeje łódźe běchu z pisanymi khorhowjemi wupyšene; wulka radosć łódźnikow, hdyž domizniske namorjo (brjóh) z małej twjerdźiznu a kołwokoło njeje swoje khěžki a budki zasy wuhladachu; přetoż hižo běchu so nadźije wzdali, zo je hdy zasy wohladaja. Před dwěmaj lětomaj wujěwši mórske ryby (walryby) łójić, běchu srjedź lodoweju horow[4]) zajěli. Tam dyrbjachu srjedź lodu cyłe lěto přebywać a hakle w sćěhowacym lěću so jim radźi, łódź z lodu wuswobodźić a do wotewrjenoho morja so dobyć. Nětko so zasy wróćachu čili a strowi; cyłu łódź mějachu połnu rybjacoho tuka a słonjowych kosći, kotrež běchu w sibiriskim lodźe namakali.

Tola kak so dźiwachu, zo na wěži małeje twjerdźizny wjacy rusku khorhoj so zmahować njewidźachu, ale amerikansku. Što je so tu w běhu dweju lět, kotrejž tu njeběchmy, stało? so mjez sobu prašachu.

Mjez łódźnikami běše też bruny indianski hólčec, 16 lět stary, kiž z wjesołosću zaskakowaše, hdyž domjacy brjóh zasy wuhlada. Radosć łódźnikow pak bě nahle wočichnyła. To pytnywši so hólčec prašeše: Iwanje! Feodoro! Pawole! Čohodla so wjacy njesmějeće? Ći starosćiwje z hłowu wijachu na kraj hladajo. Wjednik łódźe, Michał Woroncow, přećelny Rus z dołhej brodu, přistupiwši hólcej ruku na ramjo połoži prajicy: „Tako, mój syno, boju so, zo su Ameriscy naš kraj kupili abo wzali, a zo dyrbimoj nětko so dźělić.“

„Što?“ zawoła hólčec zastróžany, „so dźělić? Hdźe dha chceš hić?“

„Suli Ameriscy kraj Alaška kupili“, wotmołwi Woroncow, „wróću so do Ruskeje“.

Mjez tym bě łódź do přistawa zajěła a hižo běše čołm do morja puščeny, w kotrymž Woroncow, někotři łódźnicy a naš Tako hač na kraj dojědźechu. Tam hižo čakaše wulka mnohosć ludu. „To dźěn je Woroncow! to dźěn je swj. Michałowa łódź! Bohu dźakowano, zo tu zasy su!“ wołachu.

Woroncow pak znapřećiwi: „Haj, smy wumoženi; ale što je so tudy stało?“

Tu přistupi amerikanski poručnik twjerdźizny k njomu a přećelnje joho postrowiwši jomu wozjewi, zo su Ameriscy kraj kupili a skoro wšitcy Rusojo do Ruskeje so wróćili.

Mjez tutym rozmołwjenjom njebě nichtón na indianskoho hólca Tako kedźbował. Tón bě lědma na kraj stupiwši ze swojimaj čornymaj wóčkomaj črjódu ludźi pře-

[1]) Přistaw (Hafen) je město při brjozy, před wichorami škitane, hdźež łódże zastawaja.

[2]) Zaliw je zastup morja do kraja (Meerbusen).

[3]) Sćežor (Mast) je wulka sylna žerdź srjedź łódźe, za kotruž so płachty přičinjeja a do wětřika napinaja.

[4]) Hdyž Bože słónčko na krótki čas też do lodowych polarskich krajinow čopliše pruhi sćele, počina też tołsty lód, kiž tamniše morja kryje, so łamać a hobrske škruty so potom puščeja z lodowoho morja a pluwaja dale do šěrokoho swětowoho morja. Mórske wichory je honja a torhaja a husto so škruty kopja; druhdy nastawaja z nich mócne lodowe hory, samo na 100 metrow wysoke wyšše wody a do hłubin morja traš na 6—800 metrow dosahace. Druhe měrja jenož někotre metry, tola też te hižo su strašne dosć za łódźnistwo.

spěwami. Njebohička sotra pokhadźa z Lěhnicy w Šlezskej. Jeje hłuboko zrudźeni přiwuzni běchu połnoličbnje na přewodźenjo přijěli. Też tamniši wosadny knjez farař so na pohrjebje wobdźěli.

— Póndźelu wotmě so na Mikławšku wuriadna pohrjebna swjatočnosć. Šuleŕ wyššeje katolskeje šule Erich Jurij Suchi namaka tu swój posledni wotpočink. W prózdninach běše hišće w Nowej Wjescy pola přiwuznych přebywał, pytajo wustrowjenjo. Domoj přišedši dyrbješe so lehnyć a njeje wjacy stanył. Po lěkařskej poručnosći poda so do khorownje, hdźež je 28. augusta měrnje wudychał, 15½ lěta stary. Šula a HJ kaž też mnozy přećelio Suchec swójby přewodźachu njebočičkoho k rowej. Šulski khór jomu wjacyhłósny spěw k dźělenju zanjese, a wjednik šule, knjez konrektor prof. Heidrich, zawdawaše pilnomu a swojoho wjesołoho wašnja dla woblubowanomu šulerjej „božemje“ cyłeje šule. Wjele wěncow so k rowu położichu a zhromadny paćeŕ cyłoho přewodnistwa wobzamkny swjatočnosć. Njech je młodomu křesćanej swjata zemja lohka!

Z Pančic. Štwórtk tydźenja, wječor w 9 hodź., zemrě naš najstarši wjesnjan, wuměnkaŕ Jakub Langa. Jenož krótke njedźele putaše joho ćělna słabosć k łožu, kotrež bu jomu k smjertnomu. Wón wudycha měrnje swoju dušu, tak zo stražowacy přiwuzni to lědma pytnychu. Po psalmisće „je naše žiwjenjo sydomdźesać lět, a jeli wysoko přińdźe, wósmdźesać lět, a jeli je słódke było, je próca a dźěło było“. Boža miłosć je drohoho zemrětoho z hišće wyššej starobu žohnowała; spožči jomu nimale 82 lět. Wón narodźi so 15. požnjeńca 1854 w Pěskecach. Wukhodźiwši šulu je pola burow służił, doniž so z 21 lětami k wojakam powoła. Służeše pola artillerije w Metzu w lětach 1875—78. W běhu swojich wojeńskich lět njeje ani junu wo dowol do domizny prosył. Z tutoho časa je hišće joho towaršŕ wuměnkaŕ Michał Jurk w Khróśćicach žiwy. Po wojeństwje wróći so zasy do burskoho dźěła, dóniž w klóštrje trajacoho byća njenamaka, najprjedy w piwaŕni a potom w zahrodnistwje. 1887 woženi so z Marju rodź. Hejduškec z Hórkow, kotraž je loni zemrěła. Dokelž dźěći njeměještaj, přiwzaštaj z posrědnistwom klóštra syrotu Hańžu Tannhäuserec za swoje. W klóštrskim dźěle je njebohički nimale 40 lět stał. Lěta 1919 dźěše na derje zasłużeny wuměnk, dóstawši wot klóštra mału rentu. 1907 natwari sebi w Pančicach statok, hdźež je swoje poslednje lěta měrnje dożiwił, derje wothladany wot swojich přiwuznych. Pře wšitko lubowaše swoju trubku, z njej bě njerozdźělomny. Hdyž ju na stronu połoži, dokelž tak prawje wjacy njesłodźeše, wědźachu, zo su joho poslednje hodźinki biłe. Zańdźenu póndźelu pokhowachmy joho na wosadnym kěrchowje. Při wotkhadźe z domčka luboho a při jězbje přez wjes ścelechu klóštrske zwony jomu harmoniski postrow na posledni zemski puć. Njech je jomu ródna zemja lohka!

— Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 11. sept., popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

Z Konjec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 9. sept., popołdnju w 2 hodź. w Konjecach a ¼4 hodźin w Smjerdźacej.

Zrudźace powěsće wo Španiskej.

Hdyž dźensa do nowiny pohladaš, a wo žadławosćach w Španiskej čitaš, móže so ći zecnyć. Móžemy rjec, zo je tam za křesćanstwo čas martrarjow so přibližił, wo kajkimž nam cyrkwinske stawizny w romskich časach powědaju. Tehdom Nero, romski kejžor, surowje přećiwo křesćanstwu zakhadźeše. Wón chcyše jako pohan wšu wěru do Boha wutupić. Dźensa — to je rozdźěl wot tamnoho přesćěhanja — postanu křesćenjo přećiwo swojim wěrybratram. zo bychu jim wšu wěru z wutrobow zdrěli. Je so hižo na to pokazało, zo při tutym bjezbóžnym wojowanju djaboł sobuskutkuje. To dyrbimy woprawdźe wopomnić, hdyž tamne powěsće čitamy. Njech nichtó njepraji, papjera sebi wjele lubić da. Mamy powěsće ze wšelakich kužołow, kotrež wšitke samsne podawki přinjesu. Mjez wšelakimi nowinami dyrbimy też znatu bamžowsku nowinu „Osservatore Romano“ mjenować. Dale wěmy też, zo je Swjaty Wótc pola knježeństwa w Madriće skóržbu zapodał přećiwo surowosćam, pod

---

pytał, jako by za někim hladał. Njenamakawši, kohož pytaše, běžeše kaž sernik po drózy hač na kónc wsy k małej budcy, ze štomoweje skory twarjenej, kotruž jara derje znaješe. Tola prěnje pohladnjenjo na nju joho powuči, zo je wopušćena; přetož z dźěraweje třěchi žadyn kur njewustupowaše, deskowe durje ležachu na zemi, žadyn pos joho wjesele šćowkajo njepowita. Bě dźěn to tola joho staršiski domčk. Kaž woprostnjeny ze stróženjom stoješe hólčec před budku, cyle prózdnej! Potom ze styskom do njeje skočiwši wołaše: „Takolako, Talana — mój nano, moja maći!“ Žaneje wotmołwy! Z njesměrnej bolosću so na zemju ćisnywši płakaše hólc z hłosom. Nětko přińdźechu někotři Indianojo ze susodnych budkow a jedyn so joho prašeše: „Hólčko, přečo ronja so tak hórke krjepki z twojeju wočow, a přečo khileš hłowu k zemi kaž ranjeny sernik?“ [5])

Na to pozběhny hólc hłowu a rjekny: „Hdźe je Takolak, mój nan, a Talana, moja mać?“

„Što?“ prašachu so Indianojo, „je Takolak twój nan? Tak sy ty Tako? — Haj, haj, to wón je. Je so wróćił z morja. Wbohi Tako! Twój nan a twoja mać staj hižo dawno słóncu napřećo jěłoj [6]) ze swojimi sankami.“

„Kak dołho hižo je, zo staj z psami wótjěłoj na sanjach?“

„Hižo dwanaće króć so měsačk, nócne wóčko, wočini a začini.“ [7])

„A hdźe staj ćahnyłoj?“

„To nam njejstaj prajiłoj! tamle zady tych hórkow su jeju sanje našim wočam so zhubiłe.“

Tako zrudny womjelkny; nadobo woči pozběhnywši so splóšiwje wobhladny, hač žane blěde wobliča [8]) blizko njeje, a wopraša so: „Čohodla je mój nan tule khěžku wopušćił, kotruž měješe tola rady a před tři króć dwanaće měsacami hakle ju natwari?“

Tu praji stary šědźiwy Indian: „Hdyž nowi blědakojo ze swojimi so kurjacymi łódźemi před jenym lětom sem přińdźechu, bu twój nan z města wulkich brodačow (Rusow) wupokazany, brodačojo pak ćehnjechu zasy wottud přez morjo. My pak njerozemimy rěči nowych blědakow a tohodla so woni husto rozhněwaja a nas wućerja. To twojoho nana mjerzaše, kiž je hordy kaž šěry kral horow (šěry mjedwjedź); a dokelž sebi mysleše, zo sy ty w lodźe kónc wzał, wućahny z twojej maćerju, kiž so nowych blědakow boješe.“

Znowa so wopušćenomu hólcej sylzy z wočow ronjachu; wotwobroći so a sydny so zrudny do ćěmnoho kućika. Hórke horjo joho tyšeše. Před štyrjomi lětan i běše joho nan z nim a z maćerju z dalokoho ranja wot njepłódnych brjohow rěki Inana sem na pomorjo přićahnył. Tehdom, hdyž tam hłód a khorosće w jich wsach zakhadźachu, přińdźe k nim powěsć, zo daloko k wječoru blědakojo z wulkimi brodami Indianam za kože a jelenjace rohi nadobnu cyrobu dawaja. Na to zebra so dźesać swójbow „šehlawych Indianow“ [9]) a ćehnjechu po rěcy Jukonje wjele měsacow hač k ruskomu sydlišću „Swjaty Michał“ při nortonskim zaliwje. Tam wuměnichu swoje kože na muku a mjaso, zasydlichu so a służachu Rusam za wšědny khlěb.

---

[5]) Tu wužiwamy tesame wurazy a wobrazki, kajkež Indianojo we swojej rěči nałožuja.

[6]) Staj k ranju ćahnyłoj.

[7]) Młody a połny měsačk je so přeměnił.

[8]) „Blěde wobliča“ abo „blědakow“ bruni Indianojo běłych Europjanow mjenuja.

[9]) Splahi Indianow so po wšelakich zwonkownych wuznamach mjenuja.

kotrymiž tam cyrkej ćerpi. Dale wěmy, zo so wšelake kraje wo to prócuja, zo by so přestało wšě nječłowjeske wojowanjo. Z toho hižo widźimy, kak zaslepjeni tam ludźo su. Su so pod njerozomny skót ponižili. Njechamy wšo wopisać, kajke hroznosće su so w poslednich njedźelach stałe. Tola „Katolski Posoł“ njemóže zamjelčeć tamne přesćěhanjo. Dyrbi też wo tym rozprawjeć, zo tam swjata cyrkej ćežke časy přećerpi. Wo nich smě so prajić, kaž jónu wo zašłych časach, krej martrarjow je symjo křesćanow! Na někotre podawki chcemy tu pokazać, kotrež jenož nabožinske polo nastupaja. W Barcelona, znatym španiskim wulkoměsće, stoješe hišće před někotrymi njedźelemi na 180 cyrkwjow a kapałkow. Snadź je tón abo tamny z čitarjow samo kemše přez radio z Barcelona sćěhować mohł. Dźensa potajkim w tutym měsće wot 180 Božich domow jenož hišće někotre stoja, mjez nimi biskopska cyrkej. Žana pak so wjacy za Bože służby njewužiwa. Cyrkwje su přez woheń, wot złóstniskej ruki zatyknjeny, zničene. Wša cyrkwinska nadoba je tohorunja spalena. Biskop Rubini, kotryž je z pomocu italskoho konsula ćeknyć mohł, je prajił, zo je w jeničkej nocy 300 ćełow morjenych duchownych požohnował. Na wjacorych městnach je so stało, zo su so ćěła hižo pokhowanych mnichow zasy wuryłe a k směchej ludu před cyrkwje składłe. Sta duchownych — mjez nimi też biskopaj ze Siguenca a Jaen — buchu žiwi spaleni. Njech je dosć tutych zrudnych powěsćow. Dźensa je w Španiskej tak daloko, zo drje we wulkim dźěle kraja docyła žane kemše wjacy njejsu. Bolšewistojo su wěčnu swěcu před wołtarjemi wuhasnyli. Ćma leži nad rozpadankami. Hižo woła so k zhromadnomu modlenju we wšelakich krajach kaž w Awstriskej a Iriskej. Haj modlmy so za njezbožownu Španisku, zo by španiski narod swój přichod na Boha a nic bjez njoho twarił. Modlmy pak so też wo měr a pokoj za našu swjatu wěru a wo Boži škit za naš lud a kraj!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Město Bari leži w južnej Italskej při Jadranskim morju. Tam wotmě so w augusće modleński a wuwučowanski tydźeń za křesćanski orient (rańše kraje). Swjaty Wótc je tutón zjězd pisnje přez statnoho kardinala wosebje postrowił. Wupraji so, zo je město Bari derje wubrane za tajki kongres, dokelž dźěn so tam, mohł rjec, narańše křesćanske cyrkwje z katolskej zetkuja. Potom přeje zjězdej zbožo a wobžaruje, zo maja wšelake narańše cyrkwje druhe zasady a so ćerpja njepřihódnych socialnych nahladow dla. Runje tohodla pak začuwaju katolscy křesćenjo nawječornych krajow sobuželnosć z dźělenymi bratrami; tući pak sebi zdźěla sebi přeja, so zasy wróćić do wótcnoho domu, do jeničkeje praweje wowćeńje. Před wšitkim dźěłom za tutón nadawk pak ma stać přecy wulka a rozjasnjena lubosć; njesćerpliwosć by wjacy wottorhała hač natwarjała.

Na swětowej wustajeńcy katolskoho nowinarstwa we Vatikanje bu hakle nětkle wotdźěl portugalskoho katolskoho nowinarstwa přez kardinala statnoho sekretara wotewrjeny. Přehlad katolskoho pismowstwa je tohodla jara zajimawy, dokelž so tam wšelake pisma pokazuja z časa, hdyž bě Portugalska hišće misijónski kraj. Hač do lěća 1900 kćěješe katolske nowinarstwo w tutym kraju. Potom pak zniči w lěće 1911 revolucija skoro wšo a tuž dyrbješe so zasy znowa započeć twarić. Dźensa maja tam zasy 8 dźenikow, kotrež maja wšak hromadźe jenož 30 000 woteběrarjow, druhe nowiny pak 200 000. Za to pak je nakład wšelakich druhich katolskich časopisow přesahacy. Katolske časopisy wukhadźeja w 800 000 exemplarach, njekatotolske pak jenož w 20 000.

Němska. Münsterski biskop hrabja Galen rěčeše w jenym předowanju wo křesćanskich počinkach. Dźensa so katolikam wumjetuje, zo njemóže to wjacy najwjetši ideal być, štož katolska cyrkej w srjedźowěku wučeše: Khudoba, póćiwosć a posłušnosć. To pak cyrkej ženje njeje wučiła, zo su tele počinki same na sebi najwyšši ideal. Najwažniša je lubosć k Bohu, a k njej přińdźetej hišće nadźija a wěra. Ale biskop praša so potom dale, hač su tamne idiale rjadnikow: khudoba, póćiwosć a posłušnosć, dźensa njetrjebawše. Njeje dźensa nahrabnosće wjacy na swěće? tak so wón praša. Přećiwo tutej pak mamy wojować z tym, zo też khudobu česćimy. A njeje dźensa dosć nječistoty wšudźe? Móhli přestać póćiwosć předować? A posłuš-

---

Też Tako, 12lětny hólčec, wědźeše wužitnje sobu dźěłać. Służeše kapitanej Woroncowej: pušćeše drjewo za njoho a wožeše je do wsy. Kapitanej spodobaše so wušikny hólc, a hdyž před dwěmaj lětomaj do lodowoho morja na łojenjo walrybow wujědźe, wza joho sobu. Staršimaj slubi, zo chce so za njoho starać kaž za swojoho samsnoho syna a z njoho wušiknoho rybaka sčinić. Tuž staršej hólcej sobu jěć dowolištaj. Hdyž pak so za dwě lěće wjacy njewróći, mysleštaj sebi, zo je morwy a wrócištaj so zrudnaj do swojeje domizny při rěcy Inana.

A nětko sedźeše tu Tako wosamoćeny mjez cuzymi ludźimi. O kak husto běše so za čas błudźenja po morju wjeselił na to, zo nana a mać zasy wohlada! Husto bě joho wótre indianske wóčko nazdala rybu wuhladało, kotruž druzy łódźnicy pytnyli njeběchu, a kóždy króć mytowaše jomu to kapitan z dźělom dobytka. Husto hólčec z błyšćatym wóčkom spohladowaše na tři wulke sudy połne rybjacoho tuka, kotrež bě sebi hižo zasłužił a kotrež chcyše swojimaj staršimaj darić. Nětko běše po wšěm! Joho staršej běštaj so zhubiłoj a njemóžeštaj nětko tute bohatstwo wužić; tohodla njeměješe žanoho wjesela wjacy na nim. Što chcyše nětko sam započeć? Sobuželnje druzy Indianojo na njoho hladachu, a stary šědźiwc so joho wopraša: „Tako, što chceš nětko činić?“

„Njewěm“, wotmołwi hólčec, „dyrbju dźensa w nocy wulkoho ducha [10]) so prašeć.“

„Derje sy rěčał, mój syno“, praji starc, „pójće, bratřa, a wostajće joho samoho; Tako ma mudru wutrobu, wón prawe namaka!“

[10]) Boha.

2. Tako sebi wotmysli, nana a mać pytać.

Za cyłu nóc Tako wóčka njezačini, mysleše stajnje na swojeju staršeju a kak ma započeć, zo by jeju zasy namakał. Pak ronjachu jomu sylzy po licomaj, pak zdychowaše: „Nano, maći!“ Pak pozběhny woči a rucy k hwězdnomu njebju, kotrež z třěchu na njoho swěćeše, a modleše so k wulkomu Wótcej tam horjeka. Hdyž skónčnje dźeń zaswita a zwón w twjerdźiznje běłych ludźi do dźěła wołaše, stany Tako spěšnje.

Prjedy pak hač khěžku wopušći, poklakny so na zemju, stykny rucy a modleše so, kaž bě joho kapitan Woroncow wučił: „Wótče naš, kiž w njebjesach bydliš, zakitaj mje; wotwobroć wote mnje, štož je zło, a pomhaj mi, zo bych k swojomu nanej přišoł!“ Potom běžeše k přistawej kapitana pytać. Hdyž k morju přińdźe, tam kapitan ze swojimi ludźimi hižo stoješe, kotřiž sudy a kašće na kraj wožachu. Zwjeseleny zawoła Woroncow na hólca: „Tako, mój syno, wzmi tele tři sudy, kotrež tebi słušeja, a tónle štwórty sud a też tule truhu ze złonjowym zubom napjelnjenu ći přidam. Dowjez wšitko twojimaj staršimaj a postrow jeju wote mnje; staj dha strowaj?“

Tu přimny Tako kapitana za ruku a praji z třepotatym hłosom: „Nano Woroncowje, mojej staršej tu wjacy njejstaj!“

„Što?“ zawoła Woroncow zastróženy, „njejstaj tu wjacy? Staj wumrěłoj?“

„Ně, staj do domizny „šelhawych Indianow“ so wróćiłoj, dokelž sebi mysleštaj, zo sym morwy a dokelž blědakojo jimaj ani přećelnoho pohladnjenja njepopřachu.“

„Pój, mój wbohi hólčko“, praji kapitan, „to dyrbiš mi nadrobnišo powědać.“ (Pokročowanjo.)

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac september:

Modlmy so za zastupjerjow wědomosće!

I. Knjez profesor.

Zastupjeŕ wědomosće? Aha, knjez profesor to je! Tajki dźiwnuch, w ćmowym laboratoriju skhowany. Wosrjedź črjopow, bleškow a tyglow stojo tam něšto pipli a pječe. Runje wćipnje nucha do hornčka ze swojej nuchawku, rjanym wurosćenym nosom. Slědźi a pyta, njewěm što. Na nosu sedźi šćipak, rjana bryla. Přez nju hladatej wóčcy kaž kóčcy, hladatej a łakatej, doniž so njeporadźi ważny eksperiment. To je zastupjeŕ wědomosće! Abo dźi do muzeja abo knihownje. Tam něhdźe w zaprózenej komorcy sedźi plěchač, wysoko horjeka na ryblu, pytajo a studujo lětstotki stare knihe a pergamenty. Čłowjekej mohło so zecnyć, hdyž dyrbjał při tym naporjadku tak dołho sedźo wutrać. Ale naš knjez profesor tam sedźi a sedźi hodźiny a dny dołho, zabywši na wšo druhe na swěće. Přez swoje wulke čorne nawoči rozdźěra swojej woči do knihow a přez nje do dawnych časow. Měniš, to je zastupjeŕ wědomosće! A za tajkich so dyrbjał modlić?

II. Wón a lud.

Tajcy profesorojo su tež wučerjo. Ći maja wliwa na lud, na generacije, na młodźinu. Ćile profesorojo dźěn stoja před młodymi studowacymi, před wobdarjenymi šulerjemi a podawaja jim wuslědki swojich dołhich studijow a nowe wuspěchi wobćežnych slědźenjow. A štož ćile profesorojo dźensa młodych wuča, to budźeja jutře myslić a rěčeć a wučić a činić naši młodźi lěkarjo a sudnicy, zastojnicy a wučerjo. A nimaju ći wliwa na cyły lud a joho zbožo? Móže nam wšo jene być, što so na našich wyššich a wysokich šulach a universitach wuči? Druzy profesorojo pisaja knihe. A tež te skutkuja, hdźežkuli so čitaja — po cyłym swěće — přez lětdźesatki abo samo lětstotki.

Su wšak wědomosće a wučby, kotrež so swjateje wěry ani njedótknu. Te za nju njejsu ani z hrožacym strachom ani z wosebitej pomocu. A su tež wučene knihe, tak suche a kožane, zo je strowy, rozomny człowjek njerozemi. Tele knihe wšědnoho człowjeka skazyć njebudźa. Ale su tež knihe wučenych profesorow, kotrež hłuboko sahaja do žiwjenja. Te zamóža na myslenjo cyłoho luda a časa we ważnych prašenjach žiwjenja, nabožiny, wěry a pócćiwosće rozsudźacoho wliwa měć. Knihe profesorow móža cyły lud rozhorić a zahorić za wěste myslički — ideje. Mysle jimaja człowjeskoho ducha a zamoža wulke hibanja mjez człowjekami zawinyć. Stawizny francózskeje revolucije a druhe zběžki a hibanja wuča, zo lud lětdźesatki pozdźišo to wěri a čini, štož su profesorojo dawno prjedy wučili a pisali.

Zastupjerjo wědomosće maja wulkoho wliwa na lud a joho zbožo. Tuž mamy wšu winu, so modlić, zo bychu jenož dobre symjo wusywali do dušow człowjekow. Bóh Knjez zwarnuj nas před „wědomosću“ bjezbóžnych a njewěriwych wučencow!

III. Profesor swjateje wědomosće.

Wosebje pak spominamy na tamnych wučenych, kotřiž so zaběraja z wědomosću wo Bohu, kotřiž škituja a stražuja swjatu theologiju. Wulcy duchojo, hobry człowjeskoho ducha su krasne pokłady, ze Swjatoho Pisma čerpane, nam darili. Wobdźiwanja hódne wostanu wědomostne knihe a spisy swjatych cyrkwinskich wótcow a wučerjow. Swjate Pisma dźěn tež su kaž podkopki, z kotrychž hodźa so zasy a zasy nowe pokłady złota wěčneje wěrnosće wuzběhać. Runje za tychle wučenych so pomodlmy, zo njebychu padli do zmylkow a błudow.

Stawizny Cyrkwje nas wuča, zo sebi čert njenajima jenož njepřećelow zwonka Cyrkwje, kotřiž z hrubej namocu, z kanónami a brónjemi na nju du a duše jej rubić spytaju, ale pyta sej tež pomocnikow znutřka Cyrkwje: sčini wučencow hordych a błudnych. Runje přez nich su w Cyrkwi nastałe strašne šćěpjenja. Kelkož dobry wučenc Cyrkwi pomha, telko zły jej zeškodźi. Błudźacy abo wotpadnjeny wučeny zamóže Cyrkwi krawe rany nabić.

IV. Měnjenjo Swjatoho Wótca.

Modlmy so za wšěch wučerjow wědomosće, wosebje theologije, za wučerjow našich bohosłowcow a přichodnych měšnikow! Njech dobri wučerjo na našich wysokich šulach, akademijach a seminarach nam zaruča dosć zdźěłanych a našomu času wědomostnje zrosćenych měšnikow!

Prošmy wulkich swjatych wučenych: swj. Hawštyna, swj Alberta Wulkoho, swj. Domaša Akwinskoho, swj. Bonaventuru, swj. Kanizija a druhich, zo bychmy měli na polu wědomosće stajnje dosć jasnych swěcow w našim ćmowym času, hódnych zastupjerjow wědomosće, kiž móhli nam być z jandźelemi pěstonami w strachach a błudach časa, ze spušćliwymi wjednikami k Jězusej Khrystusej, w kotrohož wutrobje su wšitke pokłady mudrosće a wědomosće!

---

nosć? Nježada sebi swět dźensa tež posłušnosć? Katolska cyrkej pak sebi njeje ženje žadała posłušnosć bjeze wšoho wumělenjenja přećiwo někomu, ale praji stajnje: Jenož potom směš posłušny być, hdyž so ničo přećiwo Božim kaznjam nježada.

Dokelž w Bajeŕskej stat wjacy cyrkwi telko přinoška njepłaći kaž dotal, dyrbi cyrkej dokhody bajeŕskich duchownych znižić.

Mnichowski cyrkwinski časopis wozjewja wšelake ličby wo skutkowanju katolskoho Caritas-zwjazka. W Mnichowskej arcydiecezjy skutkuje nětkle 478 katolskich sotrow w 130 stacijach. W tutych 130 domach lěkowaše so loni 19962 khorych. Dale wuda Caritas na 195 městnach wšo hromadźe 1691971 wobjedow w hódnosći 609457 hriwnow. W 10 spomožeŕskich domach z 1344 łožemi skutkuje 122 sotrow a 36 mnichow. Pódla katolskich towaršownjow wobstara Caritas hišće 14 domow za młodostnych a 32 woćehnjeŕnjow z 3315 městnami. Tam dźěła 461 sotrow a 59 duchownych. K tomu přińdu potom hišće domy za starych a běnych z khorownje z wjele stami sotrami a wšelake měšćanske a statne khorownje, w kotrychž tohorunja wjele stow sotrow skutkuje.

Fuldaski biskop dr. Schmitt je hižo jara stary. Tohodla je jomu bamž pomocnika — koadjutora — dał, kotryž budźe tež z joho naslědnikom, hdyž biskop dr. Schmitt wumrěje; to je dotalny regens arcybiskopskoho měšniskoho seminara

w Bambergu. prelat dr. Dietz. Wón je 1879 rodźeny a bu 1905 na měšnika wuswjećeny, wot 1910 wučeše na měšniskim seminaru.

W poslednim času pisaja so w někotrych městach zasy wjele listow „na rjećazu“, tak jim rěkaju. Hdyž tajki list dóstanješ, maš jón hnydom někotre razy wotpisać a potom znatym póslać. Jeli to njećiniš, trjechi će njezbožo. Tak so w lisće wudawa. To pak je čisty přiwěrk. Tohodla je hrěch, tajke listy wotpisować a je dale słać. Štóž tajki dóstanje, dyrbi jón hnydom spalić abo policiji přepodać. W Americy je tajke listowanjo wosebje znate.

Nowy němski zakoń změje wosebity wotrězk, kotryž maćerstwo, mandźelstwo a swójbu škita. Štóž by na př. maćerstwo hanił (njech mandźelske njech njemandźelske) abo štóž by někoho směšił, dokelž ma dźěći, přińdże do jastwa. Mandźelstwołamanjo so tohorunja z jastwom khosta, ale jenož potom, hdyž sebi njewinowaty mandźelski to žada.

W Němskej běše při poslednim ličenju 41 080 000 evangelskich křesćanow žiwych (62,2 %), 21 775 000 katolikow (33 %), 35 000 druhich křesćanow, 504 000 židow (0,8 %) a 2 652 000 druhich (njewěriwcow atd., potajkim 4 %). Wot 1925 hač do 1933 powyši so ličba katolikow skoro wo milijón dušow. Kajki bě to přibytk? To je cyle zajimawe. Zastupichu tola w tutym času do katolskeje cyrkwje jenož 111 843 dušow, wustupichu pak 363 730. Dale wućahny z Němskeje wokoło 200 000 katolikow, kotřiž běchu z wukraja, zasy do swojeje domizny. Potajkim měješe katolska cyrkej přez to wjacy wěriwych, dokelž so w tutym času katolskim swójbam wjacy dźěći narodźi hač ludźi zemrě. Je dźěn znate, zo maja swójby w katolskich krajinach Němskeje wjacy dźěći hač swójby w krajinach druhowěriwych.

Němska ma nětkle 114 krematorijow (palenjow za ćěła), 1933 měješe jich 106. Pruska ma najwjacy, mjenujcy 45, Durinska 18, Saksa a Würtembergska matej kóžda 9, Bajerska 8, Badenska 7, Hessenska 5 atd. 1933 bu 63 018 ćěłow spalenych, 1934 pak 62 161, potajkim něšto mjenje, loni pak bě ličba zasy wjele wjetša, a to 70 025. Najwjacy ludźi spali so w Berlinje, na druhim městnje stoji Saksa. Tola jenož po absolutnych ličbach, poměrnje najwjacy ćěłow spali so w mjeńšich městach Durinskeje a Srjedźnoněmskeje. Tam je ličba spalenych wjetša dyžli ličba pokhowanych ćěłow. Najmjenje spalenych ličimy w městach a krajinach z katolskim wobydlerstwom; kotřiž so tam spala, njejsu zwjetša katolikoju.

Českosłowakska. Kaž smy hižo pisali, wotmě so lětsa we Wjelehradźe zasy unioniski zjězd. Tutón wobzamkny, zo ma so 1939 zasy tajki zwołać k wopomnjenju na koncil w Florencu 1439. Přećeljo zasy zjednoćenja narańšich cyrkwjow z romskej chcedźa so přichodnje wosebje zaběrać z ruskej cyrkwju, a to w Ruskej samej a też zwonka. Po kóždej Božej mši ma so za Rusku modlić a wo wotwobroćenjo stracha bjezbóžnistwa. Na wšěch českosłowakskich měšniskich seminarach dyrbi japoštołstwo swjateju Cyrilla a Methoda wotrjady wutworić, zo by měšnikow wukubłało k skutkowanju za zasyzjednoćenjo. Kongres je też w Romje prózstwu zapodał, zo by so w słowjanskich krajach swjaty dźeń zawjedł z wosebitymi liturgiskimi modlitwami. Kaž so pisa, běše zjězd z wulkim wuspěchom. Je so hižo wjele rěčało wo wobdźělenju prawosławnych biskopow na koncile katolskeje cyrkwje, kotryž měł bamž zwołać za tutón zaměr. Hač dotal su mjenujcy prawosławni patriarchojo so přecy zapowěli, so na tajkim koncilu wobdźělić. Też na poslednim koncilu we Vatikanje, kotryž wšak po prawym hišće skónčeny njeje, so woni njewobdźělichu. Tola w poslednich 65 lětach je so wjele přeměniło. A samo najzasakliwši prawosławni dźensa wo zasyzjednoćenju narańšich cyrkwjow z katolskej rěča. Tutón króć wobdźěli dźěn so we Wjelehradźe też jedyn prawosławny biskop z mjenom Leontij. Wón měni, zo drje by wjetšina prawosławnych biskopow přihłosowała, jeli mělo so na koncilu, wot bamža zwołanym zjednoćenjo cyrkwjow wobzamknyć.

Statistiski krajny hamt w Prazy wozjewja ličby wo sylnosći wěrywuznaćow w Prazy. Spóznajemy, zo so w Prazy zasy wjacy ludźi k cyrkwi wróći. 1934 přistupi jenož 80 pražskich wobydleri k njewěriwcam, za to pak wróći so 2710 ke křesćanskim wuznaćam: 1818 katolskej cyrkwi, 672 českej narodnej cyrkwi, atd. Też cyrkwinskich wěrowanjow bě wjacy hač hewak. Zo prócowanjo bjezbóžnikow njeje wjele wuspěcha mělo, je z toho widźeć, zo jich ličba wo 1904 spadny.

W nawječornej Českej rozšěrjeja nětkle łopjeno, kotrež přećiwo katolskej cyrkwi šćuwa. Wobroća so jenož na němskich wobydlerjow. Wudate je w nakładze „Evangelskoho zwjazka“ za škit němskoprotestantskich zajimow. Tam rěka, zo tola za germanisko-nordisku rasu katolska wučba ničo njeje. Za Němcow so pječa protestantske křesćanstwo lěpje hodźi. Łopjeno so dźiwa, zo je hišće němskich křesćanow, kotřiž so ke katolskej cyrkwi dźerža.

Awstriska. Awstriska statistika pokaza zasy raz jara jasnje, zo katolscy duchowni najbóle wuńdu z dźěćimi žohnowanych swójbow. Jena nowina mjenuje přičiny za to a praji, zo často dosć te swójby Bože kaznje njewobkedźbuja, hdźež maja mało dźěći. Z tym pak zasy niči so dobry křesćanski duch, kotryž je ze zakładom woćehnjenja a z wuměnjenjom měšniskoho powołanja.

Kardinal Innitzer běše njedźelu 30. augusta jako njedźelu modlenja za Španisku postajił. W joho namołwjenju rěka, zo w Španiskej tak přećiwo katolikam du, kaž něhdy kejžor Nero. Wěriwych nuzuja Boha hanić, a jeli to njećinja, potom jich zatrěla. Klóštrske knježny kóncuja a płaća premije tym, kotřiž měšnika zamorduja abo cyrkwje zapaleja. To wšo přikhadźa nic ze Španiskeje sameje ale wot wonka (Ruskeje). Tu widźimy so bjezbóžnistwo wupjerać kaž djaboła samoho.

1922 běše we Wuherskej 80 Kolpingowych towarstwow, lětsa maja jich tam 230. Tute maja 35 000 aktivnych sobustawow, stari a też čestni sobustawy njejsu sobu ličeni. Towarstwa drje su nimale po němskim přikładze złożene, tola haja wězo jenož wuherske ludstwo.

Francózska. Parizski kardinal namołwja k podpjerje křesćanskich dźěłaćerskich zwjazkow. Katolscy dźěłaćerjo prócuja so cyle z prawom, polěpšić swoje socialne poměry. To so jim njesmě zadźěwać. Dźěłaćerjo su swój zwjazk sami wutworili a su też hižo małe wuspěchi měli. Tohodla so potom wjacy dźěłaćerjow jich zwjazkam přizamkny. Tolo nětko rosćechu też nadawki. K tomu trěbne pjenjezy zwjedu dźěłaćerjo sami ze swojimi přinoškami. Kardinal potom napomina k podpjerje tutych zwjazkow.

Dale je kardinal Verdier prosył, zo bychu so tola duchowni a wěriwi horco modlili za wbohu Španisku. Wosebje ma so tu stać na Božej mši. Kardinal pokaza při tym na wobstojnosće w Španiskej. Tam pala domy Bože a morja na njećłowjeske, haj djabołske wašnjo měšnikow a rjadnikow.

Loni pruhowaše komitej lěkarjow w Lourdesu 88 wustrowjenjow. W swojej rozprawje praji, zo 14 wuhojenjow so njehodźi na naturske wašnjo wujasnić. Lěkarskomu wubjerkej přisłuša nětkle 2063 lěkarjow ze wšelakich krajow. Mjez nimi je też wjele druhowěriwych lěkarjow, kaž na př. wobsedźeŕ Nobelowoho myta w lěće 1931, amerikanski wuwołany lěkar dr. Carell. Tutón nimale njewěriwy lěkar je před krótkim wo swojich nazhonjenjach w Lourdesu, hdźež je hižo husto přebywał, pisał Wón praji: Wěrju do spodźiwnych wuhojenjow. Ženje njezabudu, kak na rucy dźěłaćerja rakowy wurost so před mojimaj wočomaj pozhubješe, dóniž skónčnje hišće mała bluzna zwosta. Zrozemić to njemóžu, tola njehodźi so na tym dwělować, štož ze swojimaj samsnymaj wočomaj widźach.

Lětsa 12. a 13. septembra wotměje so w Lourdesu druhi mjezynarodny zjězd wojowarjow ze swětoweje wójny. Hač dotal su so zastupjerjo z 19 krajow zamołwili. Najskěrje wobdźěli so wokoło 150 000 wójnskich wojakow.

25 kardinalow, arcybiskopow a biskopow budźeja jich do Lourdesa přewodźeć.

Italska. Bjenatkski patriarch je protest zapodał přećiwo wotmyslenju, cyle blizko cyrkwje swjatoho Marka kasino za hasardowe hry wotewrić. We swojim pismje praji patriarch, zo je tajka hrajeńnja přećiwo Božim kaznjam, dokelž tam mnozy bjeze wšoho rozoma hraja a husto hobrske sumy, haj cyłe zamoženjo přehraja. A wjele tajkich sebi potom lěpšeje rady njewědźa, hač sebi žiwjenjo wzać. Też druhe hrěchi sćěhuja hrěšnym hram w tajkich kasinach. — Protest so začisny. Tohodla napomina patriarch swojich wěriwych, zo njebychu so ženje při tychle hrach wobdźělili.

Pisachmy hižo, zo katolske misijóny w Abesynskej wot nětka jenož italscy misijonarojo přewozmu. Tola nětko je italski městokral w Abesynskej, Gratiani, też druhowěriwym misijonaram z druhich ludow dowolił, w Abesynskej dale skutkować.

Zjednoćene Staty. Jedyn amerikanski biskop je pastyrski list wudał přećiwo kowrotnomu jězdźenju z awtami. Napomina, zo jězdźerjo dyrbja sebi wědomi być swojoho zamołwjenja za strowotu a žiwjenjo bližšoho a za sebje samoho. Jene zjednoćeństwo je wosebitu modlitwu wudało za awtomobilistow a biskop w Detroit je k tomu trěbne cyrkwinske „Imprimatur“ dał.

Kaž hižo wóndanjo smy pisali, bě pater Coughelin, znaty prědař w radiju, při wólbnej rěči presidenta Roosevelta ranił. Wón je nětko swoje słowa wróćo wzał a wobžarował.

1926 přisłušeše jenož 46,6 % cyłoho wobydlerstwa we Americy k cyrkwinskim zwjazkam, loni pak 49,15 %, potajkim něšto mało wjacy. Tych, kotřiž někajkomu wěrywuznaću přisłušeja, je 62 678 177. Něšto mało wjacy je tych, kotřiž zcyła žanej cyrkwi njepřisłušeja. Najwjacy sobustawow ma katolska cyrkej: 20 609 502, potom přińdu baptisća z 10 191 697 sobustawami. Methodisća maja 9 167 561, lutherscy 4 538 300, židźa něšto mało přez 4 000 000 atd.

Argentinska je dóstała rjanu cyrkej na łódźi. Tutón kraj wobsedźi mjenujcy wjele kupow z katolskimi wobydlerjemi. Tam nimaja pak zwjetša cyrkwjow a duchownych, tak zo njemóža zcyła kemši khodźić. Nětko budźe k nim cyrkwina łódź přikhadźeć. Na njej je dale hišće šula a hamt za cyrkwinske knihe. Arcybiskop w Buenos Aires je łódź zhotowić dał.

Kak bolšewismus wosebje w našim času spytuje k mocy přińć, pokaza też Argentinska. Tola móžeše tam policija zahe dosć zapřimnyć a tajne přisahanstwa, kotrež jara daloko sahachu a běchu derje organizowane, wotkryć a někotrych agentow zajeć. Přisahanstwo bě na to złożene, wójsko z bolšewismom překisać a potom knježeństwo a wšu kulturu wotstronić.

Wozjewjenjo.

Hišće raz činju wobdźělnikow kedźbnych, zo so sobotu (12. sept.) rano w 4 hodź. z Khróšćic a někotre mjeńšiny pozdźišo z Pančic wotjědźe. 1/25 hodźin budźe Boža mša w Serbskej cyrkwi w Budyšinje. Štóž knižku za pobožnosće we Wamborjecach a Stróži nima, njech sebi ju požči. Nic na kěrluše (Wosadnik) zabyć! Słodeńk.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za august.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kotča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	28	9	17,3	300	900	1350	900	600	1150	0,200	31	—	čerjacu picu	30,6

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 415. z Dobrošic: Jakub Janca; 416.—419. z Budyšina: Marja Lasmanowa, Hana zwud. Hejduščyna, Hańža Bisoldec, Mikł. Mjechela; 420. z Marijneje Hwězdy: Klóštrski konvent; 421. z Njebjelčic: Mikławš Žur.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1007.: N. J. z H.; čo. 1008.: J. Š. z H.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 31. augusta 1936.

56 wołow, 28 bykow, 182 kruwow a jałojcow, 1036 ćelatow, 1381 wowcow, 1152 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene — hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy — hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 86 92 hr 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 76—85 hr. 3) Snadnje wuwite 70—75 hr. 4) Najšpatniše 62—68 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 61—66 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 62—65 hr. 3) Mjasne wowcy 55—60 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 49—54 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 55 hr

Kedźbu!

Před wotkhadom z Drježdźan předawam

čorny bant

tak daloko hač skład dosaha

22 cm šěroki mtr. **1,40**
24 cm „ „ **1,60**

jenož po kruchach 12½ a 25 mtr. wulkich.

Fritsche
w Drježdźanach
Schlüterstr. 42

Na hród so **dwě serbskej katolskej holcy** za domjace dźěło k 15. sept. pytatej. Poskićenja njech so ertnje abo pisomnje zapodaja na **faru w Khróšćicach.**

Slubjeńske karty

kaž też wšě druhe čišćeńske wěcy dóstanjeće

w Donnerhakec čišćeńni
w Budyšinje
Před šuleńsk. wrotami 21

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbařsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.
A jara rjenje so tam sedźi we khłódnej, zelenej a kćějatej zahrodcy

w Knježkec konditarni

Himerec winarnja na Mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, skleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Alphons Schauseil

Znowa dóšłe: **w Budyšinje, na Bohatej hasy**

Čorny nahłowjacy bant 22, 24, 27 cm šěroki we wšelakich płaćiznach!

Čorny damassé za khuty a pjezle.

Přijimam tež wupokazki na podpjeru za dźěći!

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Za wšitku lubosć, kotraž je so nam při wotkhadźe našeje lubeje sotry **Marije Hildegard** wopokazała, wuprajamy

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez".

Wosebje dźakujemy so wysokodostojnym knježim duchownym a dostojnym sotram a wšěm, kiž njeboćičku k rowu přewodźachu.

Konvent Franciskankow wěčn. modlenja.

Sr. M. Benigna, předstojeŕka.

Na Tebi zaleži,

za to so starać, zo Twoji přiwuzni nuzu a hubjeństwo ćerpjeć njetrjebaja, hdyž Ty tu wjacy njebudźeš! ⁘ Hodźina pak přińdźe, kotraž tež Twoje žiwjenjo skónči. Njewěš, **hdy** to budźe. Nimale 4 milijónow ludźi wob lěto znjezboži. Sy Ty před njenadźitej smjerću škitany? **Potom** pak by pozdźe było, za přichod swojich přiwuznych hakle so starać — — potajkim w prawym času dopjelń tutu winowatosć!

Wudawk za zawěsćenjo je runje tak trěbny, kaž wšědny khlěb!

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsławju, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:

Wokrjesny wjednik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

Něšto dobre ke kurjenju poskića Ći stajnje

cigarowy Reichardt

wobstoji z lěta 1866 *Fa.* **H. Lehmann**

w Budyšinje — při hłownym torhošću (Bohata dróha)

Sy Twój „Posoł" tež hižo zapłaćił?

Šalka dobroho kofeja wočerstwi ćěło a ducha, wubudźa nowe mocy!

Ale dobry kofej je k tomu trěbny, a to

Sachsec paleny!

125 g **0,85** hač **0,50**

Kofejowy Sachsa

Bohata dróha 4

Město kartkow.

Leo Koenner

(mějićel firmy L. Posner)

narodźi so 1. 10. 1881 **wumrě 29. 8. 1936**

We hłubokej zrudobje:

W Budyšinje, 1. 9. 36. **Antonija Posnerowa a přiwuzni.**

Po swojim přeću bu naš drohi zemrěty, na puć do wěčnosće přihotowany, z ćicha khowany wutoru popołdnju na Mikławšku.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Čišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

37. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **12. septembra 1936** | **74. lětnik.**

Ja budu z tobu . . .

Znaješ drje z dźěćacych lět hižo žiwjenjoběh Mójzesowy. Njedyrbjał-li so wjacy dopomnić, wupožč sebi wot Hanki abo Jurka małe Biblijske stawizny a čitaj tola zasy jónu jimace stawizny tutoho tak sławnoho muža. Tehdom, hdyž Mójzes so narodźi, płaćeše w Egiptowskej poručnosć, zo wšitke noworodźene židowske hólčatka maja so w rěcy zatepić. Boža předwidźiwosć pak ščini, zo Mójzes bu wukhowany, hdyž Faraonowa dźowka při rěcy w korbiku joho namaka. Hdyž bě Mójzes při njej wulki wotrostł, spózna, što maja Israelića w Egyptowskej ćerpjeć. Wotsali so z kralowskoho dwora a dźěše k swojomu ludej, zo by jón škitał. Kral chcyše joho za to morić. Mójzes pak ćekny do dalokeje Madianskeje, hdźež namaka dźěło jako wowči pastyŕ. 40 lět paseše tu wowcy.

Jónu bě swoje stadła trochu dale do pusćiny zahnał. Na swój pastyŕski kij zlehnjeny zhladowaše k mócnej horje, před nim so pozběhowacej, z mjenom Horeb. Do myslow bě so zanurił njedźiwajo na swoje stadło, kotrež tu rědku trawu šćipaše.

Mójzesowe mysle daloko sahachu, daloko do egiptowskeje domizny, kotraž tam za horami leżeše. Telko lět nětko bě hižo wot njeje dźěleny, tola z wutrobu a z myslemi přecy bywaše mjez swojim ludom, kotryž pře wšo lubowaše. Wón wědźeše, zo tón lud je wot Boha wuzwoleny. A tola dyrbješe tradać we wotročstwje Egiptowskich. Cyle bě přewzaty wot tajkich mysli. A hdyž joho wóčcy žadosćiwje zhladowaštej přez pusty kraj — — hdźež wuzka sćežka so zwinje do hór — hlej, tam sapaše woheń — Mójzes spózna zo so tam ćernjowy keŕk pali. Kedźbliwje tam zhladowaše. Wyše a swětlišo płomjenja sahachu, tola keŕk so njespali. Kaž by někajke zjewjenjo widźał — něšto potajne. A ze wšej mocu Mójzesa tam ćehnješe, wón tam doběža.

Tola kaž zakuzłany zasta před keŕkom. „Mójzeso, Mójzeso!“ zawoła hłós z palacoho so keŕka „njestupaj bliže! Wuzuj so črije! Přetož to je swjata zemja. Ja sym Bóh twojich wótcow, Bóh Abrahama Izaka a Jakuba.“ Mójzes zawodźe sebi wobličo a njezwěri sebi na Boha pohladnyć. A Boži hłós dale rěčeše: „Sym widźał hubjeństwo swojoho ludu w Egiptowskej. Chcu jón wumožić z ruki Egiptowskich a jón dowjesć do kraja Kanaan. Tebje pósćelu k Faraonej a ty wuwjedźeš mój lud z Egiptowskeje. Tute słowa Knjezowe pak napjelnichu Mójzesa ze strachoćiwosću. Přewulki zdaše so jomu nadawk, kiž bě wot Boha dóstał; sam ze swojej mocu jón wuwjesć so boješe.

Bóh pak joho strach a starosć widźo so nad nim směli a joho tróštowaše ze słowami: „Ja budu z tobu!“

Hóŕki bě dóńt židow w Egiptowskej. Tola Egiptowscy so bojachu, zo mohł židowski lud z časom mócnje zesylnić a potom traš puta njewólnistwa roztorhać. A potom běda jich podtłóčerjam! Zawěšće krawnje bychu židźa na nich so wjećili. — Tomu chcychu Egiptowscy wobarać a wumocowachu Israelitow w naturskim prawje rozmnoženja. Nječłowjeski bě zakoń, wšě noworodźene židowske hólčatka morić. Z hóŕkej bolosću a ze zakhowanymi złobami dyrbjachu židźa jako njewólnicy tole znjesć. Stonachu wšak we wotročstwje, tola běchu njemócni přećiwo přemócnym podtłóčerjam. Z ćežkej wutrobu njesechu swój kříž.

Tutomu ludej z nuzy pomhać, to bě nadobny nadawk, kotryž měješe Mójzes po Božej poručnosći dokonjeć. Możemy zrozemić, zo wón z woprědka so strachowaše, tole na so wzać. Mójzes znaješe derje wobstojnosće w Egiptowskej z młodych lět, hdyž bu w kralowskej swójbje woćehnjeny. Wón wšak derje wědźeše, zo by próca była podarmo, Faraonej, tutomu mócnomu knježićerjej, so znapřećiwić.

Hačrunjež bě sylny dosć a zmužity, zo wědźeše w strachach a bědźenjach žiwjeńskich swojoho muža stajić — bu małomyslny w tutej hodźinje, hdyž Bóh joho wołaše. Wón chcyše so ćeže, kiž dyrbješe přewzać, zminyć.

Hdyž pak potom zasłyša Bójske slubjenjo: „Ja budu z tobu“, začuwaše móc a zmužitosć. Nětko sebi zwěri, wulki nadawk wuwjesć. — —

Wšitcy človjekojo, kotřiž přez swjaty sakrament křćeńcy a přez žiwu wěru z mystiskim Ćełom Jězusa Khrystusa buchu zjednoćeni, su wuznamjenjeni tohorunja přez tajke Bójske powołanjo. Tute powołanjo napołoža pak winowatosć, so wuznawać zmužiće k tomu, kiž je nas powołał.

Swět wotwobroća so dale a bóle wot wěrnoho Boha a zapaduje do pohanstwa. Wěra do wěčnych wěrnosćow so pominuje dale a bóle. Nowe nabožne a nahlady wučby so dobywaju do našoho časa a muća, zašmjataja a zawjerća a myla človjekow we wěrje a zmyslenju. Tu řeka: Wuznawaj swoje Bójske powołanjo! Nětk budź tak zmužity a zastupuj zjawnje před človjekami Khrystusa a joho swjatu Cyrkej! Kaž Mójzes tehdom bu zdobom ze swojoho zwučenoho wšědnoho žiwjeńskoho porjada torhnjeny, tak Bóh też wot nas žada, zo swój zwučeny měr, hdyž dyrbi być, parujemy a zo zmužiće so hibamy, hdyž řeka škitać to, štož je nam drohe a swjate.

We wšěch časach měješe cyrkej Khrystusowa swoje wosebite nadawki dopjelnjeć. Katolikojo našoho časa su powołani pomhać, zo by swět zasy na prawy křesćanski puć přišoł. Tajki nadawk pak wjele katolikow traši, podobnje kaž Mójzesa před horu Horeb. Katolscy wšak wězo chcedźa być a wostać a Bože kaznje z ćicha dopjelnjeć. Ale zjawnje so wuznać za Khrystusa a swoju wěru, hdyž dyrbi być z woporami — ně to je přewjele, to su přesłabi.

„Ja budu z tobu“ — Bóh njeje to jenož Mójzesej słubił. Bójska móc a sylnosć je w kóždym, kiž ze zmužitosću wustupi za swoju wěru! Cyłych muži a přeswědčenych wojowarjow sebi čas žada!

„Ja budu z tobu“ — to kóždomu płaći, kiž z lubosću Khrystusej nowe duše spyta dobyć za wěčne kralestwo Bože!

„Ja budu z tobu“ — tak też našomu katolskomu serbskomu ludźikej Zbóžnik přiwoła a jón napomina, zo by zmužity był a njebojaznje wuznawał też w přichodźe swoju swjatu, wot wótcow namrětu wěru, zo by njepowalnje jeje so dźeržał a — dyrbjałe-li časy abo wobstejnosće sebi to žadać — też z woporami kruće za nju a k njej stał. -ł-

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Zańdźenu póndźelu wěrowaše knjez kapłan Andricki w kapali Franciskankow knjeza Bohuměra Hórbanka, bura w Kozarcach, z knježnu Hanu Gudźic z Dalic. Klóštrska kapałka, kotraž so za swójbne swjedźenje derje hodźi, běše wša kwasna, t. r. za swjedźeń přihotowana. Kehelki běchu so prječ wzałe. Róže a rostliny přikiwachu kwasny postrow. Wěrowanju přizamkny so Boža mša, na kotrejž so serbske kěrluše spěwachu. Popołdnju běše pola Gudźic w Dalicach kwasna hosćina, na kotrejž so młodźi a stari z blizka a z daloka wobdźělichu. Młodymaj zwěrowanymaj wjele zboža a Božoho žohnowanja!

— W farskej cyrkwi so na wobnowjenju dźěła. Tuž je bjez dźiwa, zo je jara zaprózena a zastajana. Poswjećenjo našeje cyrkwje, kotrež po prawom na přich. njedźeli so wopomina, dyrbi so tuž wotstorčić. Měsac so minje, prjedy hač budźe wšitko hotowe. Bóh dał, zo by so skutk ponowjenja derje poradźił! — Za dar k wobnowjenju Serb. cyrkwje (35 hr.) „Zapłać Bóh tón Knjez“!

Z Marijineje Hwězdy. Nahłeje smjerće je duchowna knježna Annuntiata Marhata Tiedemanec zemrěła, Dla nutřkowneje khorosće dowjeze so do jeneje Drježdźanskeje khorownje, hdźež bu skónčnje operěrowana. Na sćěhwkach tuteje strašneje khorosće je zańdźenu njedźelu wumrěła a bu srjedu dopołdnja na knježnjacym kěrchowje swjatočnje pokhowana. Zemrěta pokhadźeše z Rańšeje Pruskeje, hdźež so 11. winowca 1900 narodźi. Bě hižo přez 30 lět, hdyž do klóštrskoho rjada zastupi. 26. wulkoho rózka 1932 bu z třomi druhimi knježnami zadrasćena a wotpołoži 1933 swjatočne sluby. Bě starobu hakle nimale 36 lět dócpěła. Wučeše w holčacym wustawje.

Z Jawory. Před krótkim přijědźe w pózdnich wječornych hodźinach wosobinske awto přez našu wjes. W samsnym času dźěše służowna ze staršiskoho domu we wsy do burskoho statoka. Ju wuhladawši, zasta hnydom awto; z njoho wustupištaj mužskaj a namołwještaj holcu k sobujězbje, štož kruće wotpokaza. Připadnje bě čeladny za keřkom to wobkedźbował a jeju wotpohlad spóznał. Njebojaznje stupi jimaj napřećo a tuž měještaj so spěšnje z procha. Je so hižo husćišo stało, zo su awtomobilisća samotne holcy abo žony namołwjeli, z nimi wječor abo w nocy sobujěć. Tomu dyrbja so na kóždy pad zapowědźić. Bohužel njejstaj sebi służownaj čisło awta spomjatkowałoj, zo mohło za mužskimaj so slědźić a přepytować, kajki wotpohlad staj mělo. Też dźěći njesmědźa z cuzymi ludźimi, wosebje nic z mužskimi sobu jěć. Su při tym hižo zrudne nazhonjenja činiłe.

Ze Serbskich Pazlic. Póndźelu 14. septembra swjeći w Drježdźanach knjez Michał Wićaz, rodźeny ze Serbskich Pazlic, swoje 70. narodniny. W młodych lětach přińdźe do Drježdźan, hdźež najprjedy bě za służownika a pozdźišo ze zastojnikom na cłownistwje. Přecy wuznawaše rady swoju serbsku narodnosć. Wjacy lět běše předsyda towarstwa katolskich Serbow we Drježdźanach a je swěrny čitar „Kat. Posoła“. — Přejemy našomu sobustawej też do dalšoho přichoda bohate njebjeske žohnowanjo!

Z Drježdźan. Póžnjeńcowa zhromadźizna literarnoho towarstwa „Hromadnik“ bě wopomnjeński wječor k česći dweju sobustawow, kiž běštej w zańdźenym měsacu šloj na prawdu Božu. Po ważnych słowach předsydy knjeza dr. Wjacsławka zahra knjez hudźbnik dir. Krawc Skopenowy žarowanski pokhod, kotrohož zmysł a zynkotwórba hłuboko do wutroby dźe. Po tym poskići njekrolog wo knj. wyššim wučerju Keřku, pokhadźacym z Bukec a w Pěrnje pokhowanym, knjez wyšši wučeř Zahrodnik. Jako wěrny přećel zamó dźěławosć zemrětoho tak rjenje do swětła stajić, zo bě kóždy hnuty. Čitaše też wšelake wurězki z nastawkow njeboh wyššoho wučerja Keřka, kiž za to swědča, zo su pisane wot dobrodušnoho Serba, kiž je swój narod nade wšo lubował. — Knjez dir. Krawc spominaše potom na knjeza Gustu Kokošku, też w zańdźenym měsacu zemrětoho sobustawa, kiž drje njeje w pismowstwje wustupił, ale za to serbsku literaturu pře wšo sebi wysoko ważił. Słowa dir. Krawca běchu wjacy hač wěnowanja, běchu spominanja na dobroho přećela a towarša, z kotrymž bě zhromadnje za narod skutkował. Z nim bě też założił towarstwo „Čornobóh“ a wužše swójbne přećelstwo hajił hač do poslednjeje hodźinki. K česći zemrěteju postanychmy a ćichi Wótče-naš so pomodlichmy. Też druzy knježa wopominachu skutkowanjo zemrěteju, a z narodnej hymnu skónči so zhromadźizna ze Zelerjowej prózstwu: O, zo bychu z twojoho klina wušli mužojo hódni wěčnoh' wopomnjeća. H.

Wěšćenjo

španiskoho statnika z lěta 1850 wo bolšewismje.

Ludowe zběžki ženje njenastanu cyle připadnje. Wězo wudyrja zwjetša nahle a překwapnje a přez nóc so husto pokazaja znamjenja powróta. Tola dawno před tym bě z jědom zawdate a dołhi čas hižo tutón jěd tam žerješe, dóniž třasata zymica njehrabny roznjemdrjeny lud.

Revolucija, kotraž tukhwilu w Španiskej surowje howri, njeje tam njejapcy z razom so přidała, ně, też wona bu přihotowana po křižowym puću, kiž njezmylnje wjedźe do měšeńcy komunisma a bjezknježstwa, khiba zo so tomu prjedy wotpomha. Puć do tuteje zahuby pak je wšelako woznamjenjeny. Hdyž spóznawamy, zo nabožnosć w ludźe swoju hódnosć pozhubja a so zanjerodźa, hdyž zjawne žiwjenjo, politiske a socialne, so po njeprawych liberalnych zasadach wutworja, hdyž jednotliwcej wša swoboda k njewužiwanju je přewostajena, a autorita (nahladnosć) tych so podrywa, kotřiž su powołani k wjednistwu, hdyž wojowanjo nastanje też přećiwo nabožniskim a Bóžskim zasadam, a dale też přećiwo statnym zakładam, potom je chaos, to je: zmutnina a měšeńca, hotowa.

Z napjatosću nětkle cyły swět zhladuje do Španiskeje a so zajimuje też za zańdźene časy tutoho kraja. Wjele je nětkle rěč wo wuznamnym mužu, kiž bě w lětach 1809—1853 žiwy a na wjedniskim statnym městnje w Španiskej skutkowaše: Donoso Cortés. Tutón zasłužbny statnik je před něhdźe 80 lětami hižo swojomu krajej, cyłej Europje, haj, cyłomu swětej to wěšćił, štož nětko, kaž so zda, so bohužel dopjelnjeć počina. Tehdom liberalismus dobyćerscy postupowaše po cyłym swěće, swobodu kóždomu človjekej prědujo. Z nim zjednoćeny je kaž wěmy parlamentarismus.

Donoso Cortés kaž widźerscy hižo we swojim času spózna, zo tutón system nihdy wobstać njemóže, ale zo so zniči a jomu sćěhuje mućeńca komunistiska. Hižo lěta 1850 wón prawje spózna, zo wuznamna socialistiska revolucija njewudyri w Londonje, kaž tehdom powšitkownje myslachu, ale w Pětrohrodźe. A dale wón wěšći, zo cyłe słowjanstwo so zjednoći jónu ze socialismom a z tym nastanu rozsudne podawki za dalši přichod. Winu wšoho hrožacoho hubjeństwa spóznawa Donoso Cortés přecy zasy w tym, zo nahladnosć a česćownosć před awtoritami so zhubja a z toho sćěhuje žałostne tyranske knježićelstwo (despotija) bjez Boha we wšitkich europiskich krajach.

Też parlamentarismej tutón wuznamny Špančan žaneje dowěry nima, dokelž w nim wšelake mocy skutkuja, kotrež sebi napřećiwne po naturje a tohodla so zjednoćić njehodźa. Nihdy nanihdy njebudźe zamóc prawy porjad wutworić we ludowym towaršnistwje. W jenym z joho listow, kotryž płaćeše wudawarjej znatoho francózskoho časopisa, takle so wupraji: „Pisane je, zo kóžde kralestwo, kiž je njepřezjedne, zańdźe. Też parlamentarismus, kiž duchi dwoji, dźěli a rozhorja w njeměrje, kiž wšitke ludowe stawy a rjady chce rozteptać, kiž knježeńsku móc do třoch dźělow šćěpi a ludstwo do sto dźělkow rozpača — kiž w kóždym nastupanju, we wšěch dźělach a na wšěch městnach, we wysokich, srjedźnych a nižšich ludowych worštach, w knježeństwje, w ludowej towaršnosći a w kóždym jednotliwcu njeměr a njejednotu, wubudźa — tajke parlamentarstwo njezamóže, njeje ženje zamohło a njebudźe ženje zamóc, płaćiwosć tuteje njezmylneje a přecy wěrneje zasady prěć a jej wućeknyć."

A dale Donoso Cortés doprědka praji, kak w přichodźe parlamentarismus so wuwije a so skónči.

Hdyž so dopomnimy na to, kajki kónc je parlament pola nas wzał, dyrbimy so dźiwać, zo tutón španiski mysleŕ tole wšitko do prědka spózna a wšě dalše politiske wuwića hižo před 80 lětami jasnje posudźowaše. Parlamentarismus wudycha pak z ćicha sam, praji Donoso Cortés, pak z namocu zańdźe. Wumrěje-li ćicheje smjerće, budźe joho kónc tónle: Zo by knježeństwo dosć sylne było, ma z prěnja tu starosć, kak wšelake k sobuknježenju powołane mocy k zhromadnomu skutkej so zjednoćić mohłe. A druhi joho wulki nadawk wobstoji w tym, wšitkim krajanam, kotřiž dźěn tola po wotstronjenju wšěch ludowych rozdźělow maja jenajcy a runoprawni być, přisłušnu swobodu darić. Tutej wulkej nadawkaj móža jenož duchownje najbóle wobdarjeni wuwjesć spytać — a ći přez to knježićeńsku móc dobudu. Lědma pak knježstwo dobywši pytnu hakle, kak njekrasnje ćežke hódančko před nimi stoji. Nozy jim hižo počinatej třepotać. We hłowje so zamuća a wjerći a rozom z časom zesłabja, dokelž spóznaja: Skutk njehodźi so tak přewjesć, kaž bu to ludej přilubjene. Hódančko njehodźi so wotmołwić a slubjenja njemóža dźeržeć.

(Skónčenjo přichodnje.)

Cyrkwinski přehlad.

Španiscy martrarjo. Dźensa „Posoł" raz swój cyrkwinski přehlad ze Španiskej započina, dokelž tam we našich dnjach katolska cyrkej ćežke, haj najćežše časy přeživi. „Posoł" chce też w čitarjach zbudźić sobučućo z tamnymi wěrybratrami a tak někotroho pohnuć k modlitwje za cyrkej a měšnikow. Štóž hroznosće ze Španiskeje čita a

Tako, młody misijonaŕ Indianow.

(Pokročowanjo.)

Kapitan syny so z hólcom na pódla ležacu hrjadu. Tako jomu wšitko wupowědawši, štož bě zhonił, přistaji: „Haj, nano Woroncowje, sy wčera prawje rěčał, dyrbimoj so dźělić; přetož dyrbju nana a mać pytać."

„Aj, mój syno", wotmołwi stary dobroćiwy Rusa, „tak to njejsym měnił. Nětko, hdyž sy swojeju staršeju zhubił, wostań pola mje; chcu być twój nan, a dóniž při mni wostanješ, njedyrbi tebi ničo brachować."

„Nano", porokowaše Tako, „ty sy mi sam prajił, zo dyrbju nana a mać w česći měć a přecy při nimaj wostać a za njeju so starać; a też hdyž budźetaj staraj a słabaj, njesměm jeju wopušćić, potom budźe wulki Wótc w njebjesach mi dobry. Widźiš, dyrbju swojoho nana pytać!"

Hłuboko hnuty łódźnik na hólca hladaše a rjekny: „Maš prawje, Tako, a Bóh budźe ći pomhać."

„Haj, wěm to; přetož sym wulkomu Wótcej dźensa w nocy slubił, zo, jeli mi pomha, chcu swojimaj staršimaj też wo synu wulkoho Wótca, wo Jězusu, powědać, zo byštaj też k njomu so modliłoj a ze swjatej wodu so čisćić dałoj a do njebjes přišłoj. Přetož mój nan a moja mać hišće ničo njewěstaj wo nim, a tohodla chcu jeju pytać."

„Ale kak chceš staršeju namakać, hdyž tola njewěš, hdźe staj?"

„Myslu sebi, zo jeju při rěcy Inanje namakam; tam je domizna „šěhlawych Indianow" a naša stara hěta."

„Mój pomhaj" zawoła Woroncow, „to je daloko, jara daloko, to dyrbiš wjele měsacow pućować!"

„Wěm to, ale sym sylny narostł."

„Tuž dha wočakaj radšo, dóniž překupcy po rěcy Jukonje po kože njepřijědu, potom móžeš jich přewodźeć."

„Ně, nano Woroncowje", wotmołwi Tako, „překupcy pytaja jenož kože, ja pak pytam swojeju staršeju. Hdyž su překupcy dosć kožow namakali, potom so wróća, a ja budu jim dyrbjeć jich kožuchi na mojich sanjach domoj wjezć. Pójdu sam!"

Kapitan z hłowu wijo praji: „Ow, to je strašny puć; boju so wo twoje žiwjenjo!"

„Nanko", wotmołwi Tako, „wšak sy mi powědał, zo je wulki Wótc w njebjesach młodomu Tobiasej ducha ze swětłymaj křidłomaj pósłał; tón je jomu puć pokazował, joho před mórskej rybu zakitał a čornoho ducha wotehnał. Wulki Wótc też mi ducha ze swětłymaj křidłomaj pósćele; tola" —. Tako womjelkny a zrudnje na Woroncowa pohladny.

„Na, přecy rěč", wón napominaše.

Tako dźeše dale: „— nimam žane sanje a psy k zapřahej — — kupiš mi je ty?"

„Haj, mój syno", praji Woroncow, „najlépše sanje a dźewjeć psow dóstanješ."

Dźěštaj hnydom do blizkeje indianskeje wsy, hdźež běše psow a sani dosć. Tako wupyta sanje a kožany psyči

njeby wěril do djaboła, tón njeby we wšěm ani zmysła namakał. Dokelž njemóžeš sebi ani myslić, zo by človjek hotowy był tajkim djabołskim njeskutkam, kaž so w Španiskej stawaja přećiwo měšnikam, wěriwym, rjadnikam, cyrkwjam atd. Abo z kajkeje winy bychu tam marxisća měšnikow na nječłowjeske wašnjo kóncowali, kotrychž tola čas žiwjenja njewohladachu, a kotříž nikomu ničo nječinjachu, khiba dobre? Jenož zły duch móže jim zašćěpjeć tutu hidu přećiwo wšomu, štož z Bohom zwisuje, njech je to měšnik, njech wěriwy, kotryž so modli abo ma w domje swjate wobrazy, njech je to cyrkej abo klóštr, njech postawa swjatoho!

Moskwinski radijowy rozsyłak běše španiskim komunistam wukaz pósłał: Morće wšěch měšnikow! Na kak djabołske wašnjo so španiscy komunisća po wukazu maja, prajeja nam powěšće někotrych swědkow, kotříž su ze Španiskeje přišli. Jedyn Jendźelčan, ćeknjenc z Barcelony, powěda, zo je wšěndnje w nocy mjez 2 a 3 hodź. słyšał we kazarnach třeleć. To bě čas, hdyž kóždu nóc duchownych, mnichow a knježny třělachu, kotrychž běchu wodnjo wuslědźeli.

Jena holca z Iriskeje powěda, zo je ze swojoho wobydlenja widźała, kak běchu marxisća jenoho duchownoho wuslědźeli a kak do njoho bijachu, doniž so bjez wědomja njezwjeze. Potom přiwjazachu joho z nohomaj za wóz a wlečechu joho potom po drózy. Dokelž bě mjez tym zasy k sebi přišoł, zběhaše trochu hłowu, zo njeby so wo plestr biła. Hdyž wóz nimo bydlenja tamneje žónskeje jědźeše, widźeše wona, zo na wozu ćěła, najskerje měšnikow, ležachu. Hdyž so wóz wokoło rózka winy, bě přiwjazany měšnik wosłabnił a joho hłowa biješe wo kamjenje na drózy.

Druzy swědcy powědaja: Ćah, kotryž k morju jědźeše, zasta. Přińdźechu marxisća a jón přepytachu. Dźewjeć duchownych spóznachu. Jich zajachu a na přichodnym zastanišću jich bjeze wšoho zatřělichu.

Jedyn jendźelski překupc z mjenom Hayward powědaše, zo je w Madridźe na jenym dnju w samsnym času 21 cyrkwjow so palić widźał. Mordowanjo duchownych je zwěrječe a před nim dyrbjał so cyły swět grawać.

Generalny prefekt jenoho rjadu běše runje na vizitaciskim pućowanju w Španiskej, jako tam wobydlerska wójna wudyri. Wón praji, zo su po joho wobličenju w Barcelonje, hdźež tehdom přebywaše, za pjeć dnjow 400 měšnikow morili. Nětko je so tutón pater Rubini do Roma wróćił a je so jenož z Barcelony wukhował, dokelž je so pjeć dnjow a pjeć nocow w jenym lěsu khował.

Ćeknjeńcy, kotříž do Portugalskeje přińdźechu, powědachu, zo su w měsće Arabelu wjele nahladnych swójbow, wosebje žónskich zajeli a do jeneje pincy zawrjeli. Mjez žónskimi běše jena wulka dobroćerka khudych, kotraž je wosebje do domow bjezdźělnych khodźiła a dary nosyła a pomhała. Dale zawrjechu do pincy wosadnoho duchownoho. Na to mjetachu komunisća do pincy blachowe bóńki z bencinom a skóńčnje wšo zapalichu. Jenož duchowny, hdyž też wopaleny, wosta žiwy, tamne so wšě spalichu. Měšnik praji, zo je tutym martrarjam poslednje wotwjazanjo dał a potom so jomu wědomjo zhubi.

Jedyn pater Salezianow, kotryž je swoje cyłe žiwjenjo dźěći dźěłaćerskich swójbow rozwučował, běše sebi wot swojoho wyššoho dowolnosć wuprosył, zo by w domje, we kotrymž so joho stara mać khowaše, Božu mšu swjećić směł. Předrasći so a dźěše z domu. Tola tam joho spóznachu. Pokazachu jomu křižik, kiž běchu wot jenoho różowca wottorhnyli a prašachu so: Wěriš do toho? Wěrju, wón wotmołwi. A sy hotowy za tutu wěru wumrěć? Haj, jeli dyrbi być, w tutym wokomiku. A hižo prasny wutrěl a měšnik so zwjeze a bě mortwy.

W Almendraleju křižowachu wjele wěriwych křesćanow. Tući běchu wězo hišće žiwi. Tuž jich z bencinom polachu a zapalichu. Njeje to kaž w času kejžora Nera?

Jedyn francózski mnich powěda, zo jenoho dnja do jich klóštra Montalegro čerwjeni wojacy přićežechu, běše to 20. julija. Potom zajachu wšěch 37 mnichow a jich wuwjazachu, a nětko dyrbjachu do Barcelony běžeć. Prior a prokurator, kotryž běše też Francóza, dyrbještaj so na wóz sydnyć, na kotrymž też hišće žonje sedźeštej, kotrejž měješ kóžda revolver w rucy. Wóz wotjědźe spěšnje a tamni mniša dźěchu pěši. Hdyž na jedyn rozpuć přińdźechu, wuhladachu w přerowje dwě ćěle. Běštaj to jich prior a prokurator. Po krótkej jězbje běchu jimaj kazali z woza zlěsć. Dokelž wědźeštaj, što to rěka, so prokurator před priorom poklakny a prošeše wo wotwjazanjo. Tuž žonje na njeju reještej a priora zatřělištej, potom so też do prokuratora měrještej a třělištej. Tola joho njeběštaj so mozhow trjechiłoj, ale jenož přez lica třěliłoj. Po někotrych hodźi-

---

grat, a bórzy běše kup hotowa. Potom dojědźe do wopuščeneje khěžki swojeju staršeju, zawrě tam psy a sanje a dźěše z kapitanom na łódź, zo by tam třělby a patrony, nože, sekery, piły, rašpy, hamory, hozdźe a druhu potrjebu dóstał. Wšitko to su za Indianow pokłady, dróžše dyžli złoto a dejmanty. dokelž w jich kraju ani železa, ani mjedźe (kopra) njeje. Woroncow da jomu też dwoju kožuchowu drastu wudźěłać, w kajkejž Indianojo khodźa a kajkuž indianske žony, kiž móžeja jara wušiknje šić, same dźěłaja.

3. Zbožowny připad.

Wšo běše na dołhi puć přihotowane, a Tako jenož čakaše na prěni sněh, zo by wotjěł. Mjez tym sedźeše husto sam za swojej budku, rězaše a hładkowaše z małym worclowym nožikom a z kuskom škleńcy mały křiž ze słonoweje kosće za Woroncowa. Při tym so husto modleše: „Luby Wótče w njebjesach, žohnuj nana Woroncowa a mje dowjedź k mojimaj staršimaj!“ Husto stary Rusa k njomu přińdźe, zo by z nim bjesadował. Mały Indian pak joho rad prošeše: „Nano, powědaj mi hišće něšto ze swjateje knihi (Swjatoho Pisma). Woroncow jomu potom kóždy króć stawiznu wo egiptowskim Józefje abo wo Davidźe abo wo dźiwach Khrystusowych powědaše, abo wučeše joho dźesać Božich kaznjow, Wótče-naš, Strowa-sy-Marija. Tako jara pilnje posłuchaše. Jónu pak praji Woroncow: „Mój syno, kaž widźu, maš wulku žadosć, paćerje běłych ludźi nawuknyć. Što pak, hdyž budźeš zasy mjez Indianami bydlić, a chamanojo (kuzłarjo) twojoho luda će napominaja zo maš na swjedźenjach złoho ducha rejwać a spěwać? Woni će zabija, jeli jich njeposłuchaš!“

„Nano Woroncowje“, wotmołwi hólc, „sym w tychle dnjach wšelako myslił.“

„Kak dha to?“

„Budu swojim bratram nad Inanu wšo powědać, štož sy mi prajił; powjedu jich na prawy puć do njebjes a wučisću jich ze swjatej wodu, ale ty dyrbiš mi tule wodu dać.“

„Što, Tako?“ rjekny kapitan zadźiwany, „tak nadobne mysle ty maš? To sebi tola njeběch myslił, zo sym z tebje „pobožnoho muža“ [11]) sčinił. Rozwuč jenož prjedy swojich bratrow, potom wam Bóh zawěšće prawoho pobožnoho muža pósćele, kiž swjatu wodu sobu přinjese.“ —

Dwě njedźeli běštej so tak minyłoj, tu so wjedro nadobo přeměni. Tołste mróčele počahnychu njebjo a wot połnocy duješe wětr zymny kaž lód. Hdyž Tako nazajtra z khěžki stupi, běše zemja poł łohća wysoko ze sněhom přikryta. Radosćiwje skoči zasy nutř, wobleče so swoju kožuchowu drastu, připasa sebi sněhowe črije na nozy, wza psy sobu a poda so ke kapitanej. Nadeńdźe joho při wrotach małeje twjerdźizny a zawoła: „Nano Woroncowje, nětko dyrbju ćahnyć, swojeju staršeju pytać!“

„Haj, mój syno“, wotmołwi kapitan hólcej ruku skićo, „haj, nětko dyrbimoj so za cyłe žiwjenjo dźělić. Zo pak

[11]) Tak Indianojo misijonarow mjenuja.

nach přińdźe zasy k sebi a je so potom w jenej khorowni wukhował. Wjesnjenjo joho tam dowjezechu.

Prezident Azana je šuleŕ bratrow Augustinow. Wón mnicham w tutym klóštrje slubi, zo so jim ničo njestanje, tak dołho hač budźe wón z wjednikom republiki. Ale kónc zańdźenoho tydźenja přińdźechu komunisća do klóštra a 114 augustinskich mnichow zatřělichu, njestarajo so wo prezidentowe slubjenjo. Tu je widźeć, zo prezident Azana scyła žanu móc nima, ale jenož komunisća, z kotrymiž je so prjedy nasadźował.

Dale zatřělichu hižo někotrych biskopow a wosebje wjele žonow a dźěći, kotrychž mužojo a nanojo njeběchu komunisća. Dźěći zwójběšachu na balkony abo křižowachu je na durjach domow. Žony přiwjazachu za konje a je wlečechu, doniž cyle rozbite njewudychachu.

Kaž „Osservatore Romano“ pisa, pak runje tutych njeskutkow dla počina krasne nabožne žiwjenjo pola mnohich ludźi zakćěwać. Mjez tym zo jeni měšnikow hidźa a jich čwěluja a kóncuja, wopokazuja jim druzy na wosebite wašnjo česć. Tak koša jim zjawnje na dróhach ruku a wuměraja, jeli trjeba, ze słowom Bóh na hubomaj, za to zo měšnikow česćuja.

Vatikanske město. Při jenej audijency praji Swjaty Wótc, zo dyrbi tón, kotryž njeje nabožnje zmysleny, w dźensnišim času skoro zadwělować. Wšo na swěće so wari. Tola štóž do Boha wěri, njebudźe zadwělować a wě, zo wón wšo wjedźe, a zo prjedy abo pozdźišo tola wšo zasy na prawy puć dowjedźe. Też złe wobroći k dobromu. Je tola samo hrěch z tym k dobromu wobroćił, zo swojoho luboho Jednorodźenoho na swět pósła, tak zo swj. Augustin praji: Zbóžna wina, kotraž je nam tajkoho wumožnika wuwabiła.

Při jenej druhej audijency bamž na to pokaza, zo hłowna wěc katolskoho akcijóna njeje organizacija ale nutŕkowne nabožne žiwjenjo. Najprjedy mamy so sami swjatosćić. Potom hakle móžemy druhich zasy ke Khrystusej dowjesć, samo snadź so ani wo to njeprócujemy. Dokelž dobry přikład pohonja bóle hač napominanja.

W Romje wobstoji kolegium česćowarjow martrarjow. Założene bu wone wot wučenych, kotřiž před lětdźesatkami wosebje powostanki z prěnich křesćanskich časow studowachu. Kolegium skhadźowaše so najbóle hnydom w katakombach a druhich městnach martrarjow, a tam potom wučeny, kotryž je městno wosebje studował, přednošuje. Najprjedy zeńdźe so kolegium jenož na swjatych městnach w Romje, dźensa pak też w druhich italskich městach, kotrež maja stare baziliki abo druhe městna swjatych martrarjow.

Italski kral sebi swójbu, z kotrejež je nětčiši bamž wušoł, jara waži. Tak spožči kral hrabi Francej Ratti prawo, swojomu hrabinskomu mjenej přidać mjeno: z Desio. To je ródne městačko bamža Pia XI.

Němska. Nowy němski zakoń přinjese bórzy też postajenja wo mjelčenju duchownoho, hdyž je při spowědźi abo hewak při dušepastyŕskim dźěle něšto zhonił, štož by so sudniscy khostało. Duchowny njeje winowaty, to wyšnosći wozjewić. Zakoń njeżada sebi dale wot prawiznikow, lěkarjow atd., zo sudnistwu wozjewja, jeli wo někajkim njeskutku zhonja, tola jenož potom su wot wozjewjenja wuswobodźeni, jeli to zhonja při wukonjenju swojoho zastojnstwa.

W Serbach so w mnohich domach měsačnik „Stadt Gottes“ čita. Wón wukhadźa w Steylu a joho wudawarjo su misijonarojo Słowa Božoho (S.V.D.) Před krótkim wupósłachu we jich domje zasy nowych misijonarow do cuzych krajow. Do Argentinskeje wućeže tón króć 6 měšnikow a a 7 bratrow, do Brasiliskeje tŕo měšnicy a dwaj mnichaj, do Chile 3 měšnicy a jedyn bratr. Do Khiny wućeže 16 misijonarow a misijónska universita w Peipingu k tomu hišće dwaj nowaj měšnikaj. Do Japanskeje du 4 měšnicy, do Indiskeje 4 měšnicy a jedyn mnich, na Sunda-kupy 13 měšnikow a 4 bratŕa. (Na sundaskich kupach katolske misijóny wosebje kćěja.) Dale wupósła misijónski dom w Steylu do Noweje Guineje k misijonaram, kotřiž tam hižo skutkuja, 9 měšnikow a 8 bratrow, na Filipiny 4 měšnikow a k čornucham do Połnócneje Ameriki 2 měšnikow. (Čornuchojo, kotřiž w Americy bydla — a jich je jara wjele — njejsu tu přecy byli. Čornuchojo dźěn bydla jenož w Africy a na kupach we Wulkim Oceanje. Kak pak přińdźe telko čornuchow do Ameriki, hdźež we městach sami cyle wulke dźěle wobydleja? Woni su potomnicy tamnych wbohich, kotrychž w prjedawšich lětstotkach we wulkich syłach jako njewólnikow do Ameriki přiwjezechu.) Po mjenowanych ličbach spóznajemy, kelko zasłužbow ma Steylski misijón. Tuž zasłuži sebi też podpjeru.

---

ty ženje na Woroncowa zabył njeby, maš tole; je to swjećatko wulkeje njebjeskeje maćerje; sy-li w nuzy abo straše, wołaj k njej: „Marija, pomhaj!“ a modli so też za mnje.“

„O, nano“, zawoła hólčec, ze spodźiwanjom pórclinowe swjećatko wobhladujo, „budu stajnje na tebje myslić!“

Potom powěsny je wokoło šije a skhowa spody kožucha. Mjez tym běchu łódźnicy psy do sanjow zapřahnyli; wšitcy so k Takej ćišćo dawachu jomu ruku na božemje. Kapitan pak ruku jomu napołožo rjekny: „Mój syno, wostań pěkny a njezabudź swjateje maćerje Božeje!“ Potom so wobroćiwši dźěše wotsal, zo njeby pokazał, kak ćežke bu jomu dźělenjo. Tako pak jědźeše z přećelnym wołanjom swojich dotalnych towaršow přewodźany ze wsy k ranju, słóncu napřećo.

Tako we swojich sněhowych črijach we sněžy kročeše, joho psy pak zwoprědka cyły kruch prjedy njoho ze sanjemi ćěrjachu. Hdyž wěže małeje twjerdźizny za nim so zhubjachu, zběhaše so hólcej wutroba; o, kak běše jomu derje, zo zasy swobodu začuwaše! Hačrunjež měješe Woroncowa cyle rady, běše jomu tola łódź počała wuzka być. Běše wšak Indian a wot małosće zwučeny, wjele stow hodźinow po horach a dołach, po lěsach a polach a jězorach po hońtwje wokoło ćahać. A nětko bě zas swobodny! Hordźe wobhladowaše swoju třělbu, kotruž měješe na ramjenju wisajo, a rady běše ju na někajkej zwěrinje wupruhował, ale žadyn zajac, žana liška so njechaše pokazać. A kajke měješe pokłady na swojich sanjach skhowane! Hišće šěsć druhich třělbow bě jomu kapitan daril a k tomu mały sudk třělnoho próchа, kašć ze železnym gratom, někotre wačok pisanych rubiškow, křinju škleńčanych a pórclinowych paćerkow a cyłu kopu wšelakich druhich wěckow. Takej zdaše so, zo je najbohatši muž w cyłej Alašcy; we swojej domiznje to nětko běše; někotryžkuli indianski kralik, kiž měješe jenož někajku hubjenu třělbu jako najwjetše bohatstwo, by jomu tele pokłady zawidźał. Tako so hižo radowaše, kak zbožowneju nana a mać z tutymi darami sčini!

Tola, přińdźe też woprawdźe zbožownje do swojeje domizny, namaka nana a mać? Powsny hłowu a zamysleny suwaše so po sněžy runje nimo khójnowoho lěska. Tu bu nahle ze swojich myslow wutorhnjeny. Ćežki kamjeń jomu do hłowy zleća a joho k zemi porazy. Hačrunjež trochu pohłušeny, tola hnydom za třělbu přimny, poskoči a so wobhladowaše, z wotkel kamjeń přileća. Lědma tříceći kročelow dale wuhlada Indiana z lěsa stupić a jomu z kijom hrozyć. Tón běšě tu na njoho łakał, zo by joho wurubił. Tako złoži spěšnje třělbu k licu a měrješe so mužej runje na wutrobno, a by joho też trjechił, přetož bě na morju derje třěleć nawuknył. Tola tu so dopomni: Morju-li tutoho muža, přińdźe wón do „žehliwoho jězora“ k złomu duchej; tuž njecham joho skóncować, ale jenož zadźewać, zo mi zeškodźi. A zaměri so do pozběhnjeneje mužoweje ruki, z kotrejž chcyše runje swoju hlebiju do njoho ćisnyć. Tako třěli a muž z přetřělenej ruku padny. Nětk chcyše khětře za swojimi psami, kotrež běchu hižo cyły kónc doprědka. Tola nadobo pomysli, zo traš mohł muž, ćežcy

Würtembergski evangelski krajny biskop Wurm běše přiwisowarjow wuznawanskeje cyrkwje a němskich křesćanow na rozrěčowanjo přeprosył. Tam wón praji, zo so katolska cyrkej a evangelske cyrkwje ženje na tajke wašnjo zjednoćić njehodźa, zo so mjez nimi jedna a so snadź potom k jich wěrje něšto přida, abo zo so jich wobsah wěry něšto pomjeńši, abo zo so němska nacionalna cyrkej założi. Ně tajke zjednoćenjo we wěrje je należnosć modlenja wšěch křesćanow.

Pólska. 25. a 26. augusta wotmě so w Czenstochowje prěni narodny koncil pólskich biskopow, na kotrymž so wšitcy biskopja tež wobdźělichu. W zhromadnym pastyrskim lisće warnuja biskopja wěriwych před komunismom, kotryž na wšěch možnych pućach so do ludu a ludow dobywa a pokazuja při tym na Španisku.

W Pólskej założi so towarstwo, kotrež chce so wo to postarać, zo lud so zasy bóle na swojich pólskich swjatych dopomina a jich zasy bóle zeznawa a česćuje.

Na 15. hłownym zjězdźe zwjazka katolskich wučerjow so wo wšelakich ważnych prašenjach woćehnjenja jednaše. Wosebje so wšěm woćehnjerjam stara wěrnosć před woči staji, zo dyrbitaj šula a duchowny přecy w přezjednosći hromadźe dźěłać.

We Łwowje přewozmu Salezianojo woćehnjerski wustaw za synow wulkokublerjow. Zo smědźa tam jenož tajkich přijimać, njeje jich přeco ale wola założerja wustawa, kotryž je wězo twarjenja atd. darił. Wustaw je zjednoćeny z kubłom, kotrež maja Salesianojo ze swojimi šulerjemi wobdźěłać, zo bychu tući ratarstwo dokładnje zeznali.

We Wilnje běše hižo prjedy stary klóštr Karmelitow. Pod ruskim carowym knježerstwom pak klóštr zebrachu. Nětko pak je jón pólske knježerstwo zasy rjadej wróćiło. Klóštr wšak je mjez tym rozpadał. Tola na starych zakładnych murjach ma so znowa natwarić.

W Pólskej syje so hišće wjele lenu. Nětko su sebi pólske molerki nadawk stajili, zmóžnić, zo by so płat tež hodźał za cyrkwinske drasty wužić. Molerki chcedźa mjenujcy płatowe tkaniny wušiwać. Na jenej wustajeńcy su hižo krasne pisane cyrkwinske drasty pakazałe. Wušiwanjo dźěn je scyła stare pólske narodne wumělstwo. Jeli změja molerki wuspěch ze swojim prócowanjom, by zakćěła nowa hałžka narodnoho a cyrkwinskoho wumělstwa.

W Pólskej nětkle wyšnosće kručišo přećiwo lěwicarjam wustupuja, kotřiž su cyrkwi njepřećelscy zmysleni. Tak rozwjazachu we Waršawje towarstwo „Liga za človjeske prawa“, kotrež je hižo přecy komunismej puć rubało. Dale zakazachu zjednoćeństwo swobodnomyslerjow.

Zjednoćene Staty. We wulkim měsće Philadelphiji dósta 5000 katolskich policistow a hašerjow zhromadnje swjate woprawjenjo zjawnje wonka na městnje. Měsćanosta, policajski president a druzy nahladni běchu přitomni. 25000 ludźi pak steješe wokoło naměstna.

Rjane powědančko

kóždy rady čita. Tež „Katolski Posoł“ hlada, zo běžnje něšto duchowneje zabawy swojim čitarjam poskići. Wšelake dopisy su nam wobkručiłe, kak rady ludźo tajke něšto čitaja a zo so powědančka, kotrež „kat. Posoł“ podawa, tež jara spodobaja. Přihódne powědančka pak njejsu přecy k rukam a za „Katolski Posoł“ so wšitko njehodźi. Naše powědančka dyrbja měć wuraz nabožnoho zmyslenja.

Někotryžkuli z našich čitarjow znaje traš tajke hódne powědančko w němskej rěči.

Redakcija wo to prosy, zo bychu so jej wozjewiłe, tež dobre romany abo novele

Zdobom slubi **knihowe myto** kóždomu, kiž swoju podpjeru dobrej wěcy poskići a powědančko k wotćišćej w „Katolskim Posole“ poda.

Směšk.

Rozpjeršeny. Knjez professor dźe do šule z khošćom pod pažu. Kak so to ma? — Je rano wušoł z předešćnikom; ducy po puću so dopomni, zo je knihu, kotruž nuznje trjeba, zabył. Wróći so, staji předešćnik w khěži do kućika a dźe horje po knihu. Stara dźowka do khěže stupiwši wuhlada předešćnik a mysli, zo je knjez jón ze zamysłom doma wostajił, dokelž so dešć njeńdźe. Tuž wozmje jón a donjese jón do jstwy, w khěžnym kućiku

---

ranjeny, so wukrawić a wumrěć. Tuž zahwizda swoje psy a da jim zastać. Kedźbliwje bližeše so ranjenomu. Tón pak Taka přińć widźeše, jomu krawu ruku napřećo tykaše: „Prošu će, njeskóncuj mje!“

Tako wotmołwi: „Njeskóncuju će, přetož wulki duch mi zakazuje, swojoho bratra wurubić abo morić. Ćisń hlebiju prječ, potom ći ranu zawjazam.“

So spodźiwajo hladaše cuzy Indian na hólca, a swoju hlebiju a nóž daloko wot so ćisnywši, rjekny: „Inanscy hólcy su dobroćiwši dyžli my.“

„Tako wotmołwi: „Ně, Inanojo rubja tež a morja swojich bratrow; ja pak sym modlitwy wulkoho Wótca wuknył, kiž zakazuje rubić a morić.“

„Ja pak sym hač do dźensnišoho dnja běłoho modlerja (misijonara) zacpěwał“, rjekny ranjeny. „Ale chcu k njomu hić a wot njoho wuknyć.“

Tako so nad tutymi słowami swojoho njepřećela zwjeseli, běžeše k swojim sanjam po krepki a płat, kiž bě jomu kapitan sobu dał a zawjaza ranu. Potom da jomu so wina napić. Zadźiwany rjekny Indian: „Chcych ći křiwdu sčinić, a ty sy mi za to dobrotu wopokazał; to ći ženje njezabudu.“ Na to da jomu Tako swój puć hić, sam pak jědźeše dale. Běše jomu po tutym skutku tak lohko kaž hišće ženje, a dopomni so na podobnu stawiznu wo miłosćiwym Samaritanu, kotruž bě jomu Woroncow powědał. Chcyše pak přichodnje lěpje kedźbować.

Před wječorom buchu psy mučne, jazyki jim ze šije wisachu. Tuž zasta w lěsu mjez wulkimaj kamjenjomaj. Woheń sebi njezadźěła, zo by swětłosć joho njepřeradźiła. Wupřahny psy, přiwjaza je za štomy kołwokoło sani, da kóždomu sušenu rybu a lehny so srjedźa na swoje sanje. Najprjedy pak so poklakny, kaž běše joho Woroncow wučił, wućahny swjećatko maćerje Božeje a je wobhladujo so modleše: „Wulka njebjeska maćer, zakitaj mje, žohnuj nana Woroncowa a dowjedź mje k mojomu nanej a mojej maćeri.“ Potom zawali so do wołmjanoho wodźeća a wusny. Jomu so dźiješe, zo je při kapitanje na łódźi a zo hromadźe rybu z morja ćahataj, a hdyž měještaj ju horjeka, njebě to ryba, ale kašć, a w nim leżeštaj — joho nan a mać. Tu so Tako stróži a běžeše k nimaj; wonaj pak wočiništaj woči a so posměwajo praještaj: „Tako, na zasywidźenjo w njebjesach.“ Tele słowa napjelnichu joho wutrobu z bolosću a wón wotući. Wobhladny so, psy leżachu tu hišće do sněha zaryte. Potom spominaše na swój són, što měł snadź woznamjenjeć. Boješe so, zo traš je někajke njezbožo joho staršeju překhwatało; tohodla khětře stany, poklakny so, wućahny zasy swjećatko a modleše so kaž wječor. Potom da psam kruch sušeneje ryby a hdyž bě tež sam pojědł, zapřahny psy. Bjez přestaća jědźeše hač do připołdnja; dosćahny mału twjerdźiznu Nulato z indianskej wjesku. Běše nětk při brjozy wulkeje rěki Jukon, a po njej měješe wjacy stow hodźinow jěć. Tu prašeše so Indianow za swojimaj staršimaj, tola nichtón njemóžeše jomu žaneje powěsće dać.

(Pokročowanjo.)

Kwasne hrónčko: Nawoženja je wudowc z dźěśćom.

(Wot prosteje serbskeje žony z Delan zestajane.)

1. Nětk wrótka su so zawrjele
Do zbóžnoh' kraja młodosće.
Dźens borta twoju hłowu debi,
A knježnisku ći hódnosć pyši.

2. Jako čestna njewjesta
Bu do cyrkwje dźens wjedźena,
Zo do toho by zwoliła,
K čom'ž Bóh Knjez tebje powoła.

3. K zwjazkej swjatoh' mandźelstwa
Će čestny wudowc požada.
Bóh zwjaza waju wutrobje,
Njech bohaće waj žohnuje.

4. Na kwas buchmy prošeni
A brašcy rad smy poskali.
Přikhwatali wšitcy smy
A z wamaj tu so wjeselmy.

5. Ja rjeńšoh' ničo njeznaju,
Hač serbsku kwasnu hosćinu.
Też tu pak Bóh je mjez nami,
Z nim wšudźom my smy zwjazani.

6. Njech joho ruka přewodźa
Też waju puće mandźelstwa.
Budź mócna wamaj zepjera
We běhu waju žiwjenja.

7. Tebje, čestna njewjesta
Dom nowy nětko powita;
Tón přihotował Bóh je tebi,
Měr Nazarethski njech jón debi.

8. Tam čaka dawno na tebje
Powołanjo nadobne:
Ty dyrbiš być tam z maćerku
Za jenu lubu syrotku.

9. Kak často wóčko syroty
So styskne k hwězdam pozběhny,
Hdźež nětko bydli maćerka
A wěčnu zbóžnosć wužiwa.

10. Bóh we swojej pak lubosći,
Zas' wšitko k dobrom' wobroći.
Dźens dał je dźěśću druhu mać
A ta b'dźe swěru k dźěśću stać.

11. Štóž smili so nad mólčkimi
We prawej, sprawnej lubosći,
Tón wulku kaznju dopjelnja
A krasne myto dobywa.

12. Hdyž syrotka b'dźe wołać „maći!“
To njech kaž paćeŕ tebi płaći!
Jej přikhil wucho, wutrobu,
A pokaž lubosć maćeŕnu.

13. A dyrbjał wichor howrjaty
Hdy trašić dušu syroty,
Budź jej najrjeńša khowanka
Twoja swěrna wutroba,

14. Zo njeby ženje trjebała,
Kaž khuda wboha syrota
Krjepić sylzy zrudoby
W horju na rowčk maćeŕny.

15. Měj wóčcy k njebju z lubosću
Za twoju mału dźowčičku.
Jej nowe zbožo budźeš dawać,
Hdyž z lubosću so za nju staraš!

16. Štožkuli dokonješ za dźěćo
Ći stotore to njese myto
We raju wěčnoh' žiwjenja —
Tam wěsta je ći zasłužba!

H. D.

pak khošćo stojo wostaji. Knjez professor přińdźe z knihu a wozmje rozpjeršeny kaž wšědnje khošćo pod pažu a dźe tak do šule, sebi myslo, zo předešćnik njese.

Towařstwowy powěstnik.

Budyšin. Njedźelu 20. sept. změje „Jednota“, tow. kat. Serbow, swójbny wulět do Sćijec („Deutsches Haus“) a nic do Bělšec. Trjechimy so 1/2 3 hodź. w Sćijecach. Přińdźće wšitcy!

Drježdźany. Wšěch lubych Serbow tu a we wokolnosći přeprošujemy na serbske kemše njedźelu 27. septembra, rano we 8 hodź. w kapali w Taschenberg-Palais. Spowjedź wot 7 hodźin.

Cyrkwinske powěsće.

Twarskoho dźěła dla w Serbskej cyrkwi přichodnu njedźelu (13. sept.) a na dalši čas Bože służby njebudźa. Za to pak wotměwaja so zjawne Bože służby

w kapali tachantskeje šule, Mättigstr. 9, a to:

7 hodź.,
8 hodź. z prědowanjom,
9 hodź. serbske kemše z prědowanjom. Nyšpor so hnydom přizamknje.

Wyše toho budźe w tachantskej cyrkwi Boža mša 1/2 11 hodź.

Přileżnosć k swjatej spowědźi:

sobotu dopołdnja w 9 hodź. w tachantskej cyrkwi,
„ popołdnju w 3 hodź. „ „ za dźěći,
„ wječor wot 6 hodź. w tachantskej cyrkwi a kapali Franciskankow (serbski spowědnik).

Njedźelu pak też w tachantskej šuli do Božich służbow.

Bože służby na dźěławych dnjach

w tachantskej šuli: 1/2 7 hodź,
w tachantskej cyrkwi: 1/2 7 hodź.,
w kapali Franciskankow: 7 hodź.

W kapali Franciskankow budźe njedźelu za tydźeń, 20. sept., rano we 8 hodź. swjatočna Boža mša z prědowanjom a po tym swjatočne zadrasćenjo. Wječor w 6 hodź. nyšpor z požohnowanjom.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 422. z Ratarjec: Michał Handrik; 423.—428. z Now. Wjeski: Jan Brojeŕ, Jekub Hermann, Michał Lorenc, Jakub Šewc, Pawoł Šołta, Mikławš Dyrlich; 429.—433. z Hórkow: Mikławš Hejduška (Jurask), Jurij Šejda, Jakub Pětŕka, Bjarnat Wawrij, Marja zwud. Lubcyna; 434. 435. ze Śmječkec: Pawoł Hanski, Hana Šimanowa; 436.—440. z Khróśćic: Jan Wjesela, Pawoł Groła (kantor), Hana zwud. Waldźina, Hańža Mrózowa, Hańža Brězanowa; 441. z Jaseńcy: Jan Šenkaŕ; 442. ze Zejic: Jurij Rjeda; 443. z Hatow: Pawoł Lipert: 444. z Łuźca: Marja Dórnikowa; 445. 446. z Worklec: Marja Hermanowa, Pawoł Wrobl; 447. z Łuha: Handrij Cyž; 448.—455. z Radworja: Hana Šejdźina, Marja Grubertowa, Jan Liška, Michał Šipšik, Marja zwud. Šipšikowa, Mikławš Pawluš, Pětr Włóski, Pawoł Smoła; 456. z z Lutowća: Marja Fórmanowa; 457. 458. z Boranec: Madlena Wićazowa, Jakub Delan.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1009. z H.: J. N.; čo. 1010. 1011. z R.: J. N., H. Š.; čo. 1012. z R.: M. N.; čo. 1013. z B.: J. B.; čo. 1014. z K.: N. W.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1089. z B.: N. N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: N. N. z Lejna 5 hr.; Mikławš Hejduška z Hórkow 3 hr.; P. L. z Hatow 1 hr.; H. C. z Ł. 1 hr.; N. N. z Khróśćic 3 hr.; Marja Grubertowa z Radworja 1 hr.; Jan Liška z Radworja 1 hr.; wučeŕ Pawoł Pjetaš z Khróśćic 2 hr.

Ralbičanska „Lilija“

wotměje **njedźelu, 20. sept.,** wječor we 8 hodź. pola Wowčeŕkec w Šunowje swój

spěwny wječor

z dźiwadłom a rejemi.

Wšitkich lubych Serbow wutrobnje přeprošuje

spěw. tow. „Lilija“.

Alphons Schauseil

Znowa dóšłe: **w Budyšinje, na Bohatej hasy**

Čorny nahłowjacy bant 22, 24, 27 cm šěroki we wšelakich płaćiznach!

Čorny damassé za khuty a pjezle.

Přijimam tež wupokazki na podpjeru za dźěći!

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Ke **kermušnomu pječenju** **trěbne twory Ia** a wězo tón dobry **Preißerec kofej** wšědnje čerstwy paleny!

Karl Preißer jun.

Žitne wiki

Kedźbu!

Před wotkhadom z Drježdźan předawam **čorny bant** tak daloko hač skład dosaha

22 cm šěroki mtr. **1,40**

24 cm „ „ **1,60**

jenož po kruchach 12½ a 25 mtr. wulkich.

Fritsche

w Drježdźanach

Schlüterstr. 42

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Hdźež přez Šuleńske wrota na **Garbańsku hasu** přińdźeš, tam poskića so ći dobry kofej, tam dóstanješ słódne kuski, lodowe napoje atd.

A jara rjenje so tam sedźi we khłódnej, zelenej a kčějatej zahrodcy

w Knježkec konditarni

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Fleischer-ec kofejownja a konditarnja

w Budyšinje, na Hornčeńskej hasy (rózk Noweje)

bu rjenje ponowjena a powjetšena.

Dobry kofej a pječidła

wšěch družin tu k spokojnosći dóstanjeće.

Dobre a rjane **wobućo** ma na składze Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Bjeŕće **Persil** samón w prawej měrje a změjeće přecy rjenje so ješćatu wodu k płokanju!

Rinka

w Budyšinje,

na Bohatej hasy 5

wuporjedźuje přešiwa

kožuchi

a poruča swój wulki wubjerk **nowych.**

Rjany kłobuk abo čapku tu sebi wupytajće z wulkoho wuběrka.

Zjawny dźak

swjatej Mariji Róžeńčanskej za wusłyšanu próstwu!

Na Tebi zaleži,

za to so starać, zo Twoji přiwuzni nuzu a hubjeństwo ćerpjeć njetrjebaja, hdyž Ty tu wjacy njebudźeš! ⁘ Hodźina pak přińdźe, kotraž też Twoje žiwjenjo skónči. Njewěš, **hdy** to budźe. Nimale 4 milijónow ludźi wob lěto znjezboži. Sy Ty před njenadźitej smjerću škitany? **Potom** pak by pozdźe było, za přichod swojich přiwuznych hakle so starać — — potajkim w prawym času dopjelń tutu winowatosć!

Wudawk za zawěsćenjo je runje tak trěbny, kaž wšědny khlěb!

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsławju, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:

Wokrjesny wjednik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šuleńskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

38. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **19. septembra 1936** | **74. lětnik.**

Njedaj so zamylić!

W žiwjenju Khrystusowym, w žiwjenju křesćana a potajkim też w žiwjenju cyrkwje ma ćerpjenjo swoje městno, swój nadawk a swój wuznam, a w žiwjenju křesćana a w človjeskim zjednoćeństwje płaći to wězo też za hrěch. Křesćan, kiž sebi mysli, swój zeński puć bjez wšoho ćerpjenja překročić, tón njeje hišće wopřijał zmysł hrěcha a pokuty, tón hišće njewě, zo mjez wumóžnikom a wumoženym wobstoji jednota, kotraž sebi žada sobućerpjenjo. Tajkomu su njeznate słowa Knjezowe: „Štóž chce mój wučownik być, zapřej sebje samoho, wzmi wšědnje swój křiž na so a sćěhuj mje!“ Tajki človjek bohužel hišće njeje wopřijał a nawuknył křesćansku wučbu, zo ćerpjenjo dyrbi być, zo je nuzne a trěbne: „Njedyrbješe Khrystus tole wšo ćerpjeć a tak zastupić do swojeje krasnosće?“

Štož Khrystus tu praji sam wo sebi, to za kóždoho křesćana płaći a też za Khrystusa samoho, kiž je dale žiwy w zjednoćeństwje křesćanow, to płaći runje tak za joho cyrkej.

Ćerpjenjo je trěbne, a křiž dyrbimy na so wzać a jón njesć po křižowym puću. „Haj, to derje wěm, zo horjo, khorosć, hubjenstwo a nuzu w žiwjenju sćerpliwje přijimać dyrbimy, kaž naša swjata wěra nas wuči. Ale něšto druhe njemóžu tak dorozemić.“ Tak budźeš prajeć, luby čitarjo, a so prašeć: „Kak pak přińdźe, zo zło so jewja też na sobustawach swjateje cyrkwje? Zo póćciwostne njedostatki so też na nich pokazuja? Dyrbi to być? Smě dha złósć, smědźa złóstni, smě swět, wo kotrymž swjaty Jan praji, zo wšitko, štož je w nim, je požadosć wočow a mjasa a hordosć žiwjenja, směł tutón swět też w cyrkwi městna namakać?“

Na to wotmołwju: Haj! A mohł samo prajić: Njeje hinak móžno, hač zo też w cyrkwi tele zło so jewi. Přetož cyrkej dźěn njeje hišće dokonjane zjednoćeństwo swjatych, ale zjednoćeństwo swjatosćomnych a wuhojomnych. Cyrkej ma nadawk, pytać a swjatosćić, štož bě zhubjene. Stawy cyrkwje tu na zemi pak su človjekojo, z herbskim hrěchom poćeženi, k hrěcham nakhilni, hrěšni človjekojo. Nic jenož dobri słušeja do cyrkwinskoho zjednoćeństwa, ale też lózi. A ći dobri zawěšće njejsu wšitcy cyle dospołni, zo njemóhli hišće khmańši być. Tak hižo Knjez a Zbóžnik sam wo swojej cyrkwi mysli, hdyž rěči wo polu, na kotrymž w dobrej pšeńcy rosće też dosć pjanki. Přirunać hodži so cyrkej też ze syću, w kotrejž so pódla hódnych dobrych rybow też popadnje praskot.

Khrystus je doprědka prajił, zo pohořski přińdu też we cyrkwi. A tajke su woprawdźe też stajnje byłe. Znajemy je ze wšěch lětstotkow, z časa prěnjoho křesćanstwa hač do našich dnjow. Pod wočomaj swojoho Mištra bu Pětr samo njeswěrny a druhi japoštoł, potajkim muž z biskopskej dostojnosću, bu z přeradnikom, paduchom a samomordarjom. To njeje ničo nowoho za tych, kotřiž znaja cyrkwine stawizny, te nam wo mnohich podobnych podawkach powědaja. Nad tym pak tola so njetrjebamy tak jara dźiwać: Hdźež človjekojo su a skutkuja, tam dyrbiš też ličić z človjeskej słabosću a lózosću. To kóždy sprawny človjek dyrbjał přidać też we zwisku z cyrkwju. Jenož farizejowje hinak sudźa. Křesćan pak, hdyž słyši wo njedospołnosćach abo skaženosćach, kotrež so w stawiznach cyrkwje jewjeja, budźe z prawym dorozemjenjom a dobrym zmyslenjom tajke ćmowe časy posudźować, ženje pak wusměšejo a hanjo je zasudźować. Njechamy a njesměmy pomjeńšować a zawodźewać, hdyž hrěšniwosć bohužel so też druhdy pokazuje pola powołanych Knjeza. To boli dobrych wěriwych do hłubokeje wutroby. Njebudźa pak tohodla nihdy khabłać we swojim katolskim přeswědčenju a ženje sebi dowoleć, toho abo tamnoho wobžarujomnoho pada dla zasudźować cyrkej a cyłe duchownstwo. To by była najwjetša njeprawda. Jednotliwc, kiž je hrěšił a zakoń přestupił, njech je rjadnik abo swětny duchowny, njech biskop abo abt, změje so tu w žiwjenju najprjedy zamołwjeć před swětnym

abo duchownym sudom kaž kóždy druhi a we wěčnosći před trónom Božim. „Njesudźće, zo njebyšće sudźeni byli!“

Sprawny křesćan njebudźe nihdy tajkich přičinow dla, byrnjež bóle je wobžarował, do dwělow so zabłudźeć, wjele bóle budźe so prócować, zo we swojim žiwjenju swjatosć Khrystusoweje cyrkwje žiwje skutkuje. A hdyž zrudne podawki Khrystusowu swjatu cyrkej potrjechja a hrěšnosć so też w njej pokazuje, potom spóznaje křesćan w tajkich časach tak prawje cyłu hobrsku móc, z kotrejž zły duch spyta so dobyć samo do swjatnicy Knjezoweje. Tutón helski zawjednik wšě srědki nałožuje, zo by človjestwo k sebi sćahnył; a najstrašniši je djaboł, hdyž přikhadźa we błyšćatej postawje dobroho jandźela, hdyž so bliži, zo by moril, w postawje pastyrja, a też mitru sebi zwěri na hłowu stajić a samo tijaru. To wšitko stawizny nas wuča. Tak helski zawjednik tehdom hižo wustupowaše, hdyž japoštoljo hišće běchu z Khrystusom hromadźe a w blizkosći swojoho Mištra smědźachu přebywać. Sam bě Jězus jich wubrał a po dołhim modlenju hakle jich wuzwolił a powołał. A hlej, lědma lětko bě so minyło, hdyž Mištr jim prajić dyrbješe: Njejsym ja dwanaćoch was wuzwolił — jedyn z was pak je djaboł.

Tajke rozmyslenja a rozpominanja mohłe človjeka zatrašić a poražeć a někotryžkuli traš njebudźe rozwučeny abo kruty dosć, zo by najebać tajkich dwělow wobstał a swěrny wostał.

Přeswědčeni katolscy křesćenjo pak zdobom druhu mysličku maja — a ta zbudźuje začuća wjesołosće a dobyćerskeje radosće; hdźež helska móc hrózbnje so jewi a duše traši, zo by do zahuby je storhnyła, tam, katolscy Serbja, nam jasnje, mócnje a wěšćerscy napřeco klinča słowa Khrystusa dobyćerja: Wrota hele ju njepřewinu!

Zbožowny kóždy, kiž móc a wěrnosć tutoho slubjenja tak prawje hłuboko začuwa. Tajki človjek njepowalnje stoji w cyrkwi Khrystusowej, na skale, kotraž wšě časy wěsće dobyćerscy přetraje. To my wěmy a wěrimy a tute přeswědčenjo wot nikoho sebi njedajmy z wutroby zdrěć. Pokład našeje wěry njedajmy sebi rubić, ničo na swěće njemóže jón narunać. —ł—

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Senior Budyšskoho kapitla, wysokodostojny knjez tachant Alexander Konstantin Hartmann dokonja sobotu 19. septembra swoje 80. žiwjeńske lěto. 1856 bu w Kamjenicy rodźeny, wopytowaše gymnasium w Drježdźanach a studowaše theologiju w Prazy, hdźež bě khowanc Serbskoho Seminara. Na Lipskowskej univerziće wotpołoži lěta 1881 pruhowanjo za wyšše wučerstwo. 1881 dósta we Wrótsławskim Domje měšnisku swjećiznu. Swoje měšniske skutkowanjo wukonješe na wšelakich městnach: we Annabergu, w Freibergu, w Hubertusburgu a w Drježdźanach, hdźež bu z direktorom prěnjeje katolskeje šule. 1905 přewza tam faru swjatoho Franciska a 1917 bu wot biskopa jako Superior nad faru kralowskeje dwórskeje cyrkwje stajeny. Po njeboh tachanće Skali bu wón za tachanta Budyšskoho kapitla w nowozałoženym Mišnjanskim biskopstwje powołany. Najebać wysokeje staroby je wysokodostojny knjez tachant hišće poměrnje hibićiwy a strowy. —

— Wyššu starobu hišće je Bóh popřał wjeledostojnomu knjezej msgr. Osk. Manfroni, kiž w lěće 1871 z ruki biskopa L. Vorwerka dósta měšnisku swjećiznu. Wón narodźi so 30. apryla 1848 w Drježdźanach. Skutkowaše we Kamjenicy, w Plawnje, w Cwikawje a w Drježdźanach, hdźež bu 1902 administrator khorobnoho wustawa w Bjedrichowym měsće. 1912 poda so na wotpočink. Za swoje zasłužby w duchownskim dźěle pomjenowa joho Swjaty Wótc za bamžowskoho tajnoho komornika. Rada Manfroni je najstarši knjez sakskoho duchownstwa.

Z Radworja. Něšto lět hižo přebywa tu pola swojoho přećelstwa — kowarja Klimanta — Hana zwud. Kmječowa rodź. Hanskec z Pěskec. Wona swjećeše zańdźeny štwórtk swoje 83 lětne narodniny. Kmječec wowka je, byrnjež znamjenja staroby so na njej jewiše, duchownje hišće hibićiwa a wjesołeje mysle. Swěrnje a rady čita naše serbske časopisy. Jeje tři dźěći sydla w Drježdźanach, Pančicach a w Brězni pola Kamjenca. Njech je Kmječec wowcy hišće wjele strowych a bjezstarostnych dnjow spožčenych.

Z Khróšćic. Kaž před někotrymi njedźelemi naše žónske, tak wulećachu sebi zańdźenu njedźelu naši mužscy. Při najrjeńšim wjedrje nastajichu so też woni do „Zadneje sakskeje Świcy“. Tola, zo njebychu žony prajiše, zo su dyrbjałe mužam puć rubać, tutón raz jězba po druhim puću dźěše. Z Khróšćic jědźechmy do Biskopic a potom do Stołpina. Tu pozastachmy k prěnjomu razej. Wobhladawši sebi hród ze wšěmi joho rjanosćemi jědźechmy na horu Hohnstein. Zajimawa to hora! Krasny to wuhlad! Po jara rjanej a wjesołej jězbje při rěcy Kirnitsch dócpěchmy Zadnje Hermanecy. Runje so wšitcy ludźo k wobjedu sydachu, a tuž so też my Khróšćenjo po tym mějachmy. Tak posylnjeni nastajichmy so pěši na pućowanjo do „Hornjeje Zawjery“. Wjacy hodźinow za sobu nóžkowachmy, zo bychmy rjanosće lěsa a docyła Božeje stwórby wobdźiwali. Hakle, hdyž běchmy tak trochu mučni, dachmy so z našim awtobusom do Zebnic dowjesć. Wokolnosć, město a wosebje rjanu katolsku cyrkej sebi wobhladachmy. Runje zaklinča w jeje rumach wječorny spěw „Witaj morja hwězda“. Móžachmy też hospodliwosć a darniwosć wysokodostojnoho knjeza fararja a joho sotry nazhonić. Hižo bě ćmička, hdyž awtobus nas zasy dale wjezeše. Prjedy hač domoj přijědźechmy, hišće junu pozastachmy, a před našimi wočemi zasy znowa wožiwichu rjane hodźiny zańdźenoho dnja. Lubiło je so wšěm, a naš lětuši rjany wulět njezabudźemy.

Ze Sernjan. Minjenu njedźelu swjećeše naš česćeny a waženy wjesnjan Pětr Žur swoje 85. narodniny w srjedźiznje swojich dźěći. 25. augusta 1884 je wón z Jaseńcy k nam do Sernjan přićahnył. Běše to, hdyž w nocy 24. 8. w Sernjanach wulki woheń wudyri, kotryž běše jedyn hantwarski w korčmje w hródźi zamiškril. Pětr Žur běše muleŕ a dźěłaše pola našoho mištra Rocha. Wot 1878 sem čita a płaći swěrnje a porjadnje „Katolski Posoł“. Přejemy jomu wjele zboža na mnohe lěta a něhdy rjanu njebjesku krónu.

Z Casec. Wčera swjećeše Zarjeńkec wowka, kaž jej wjesnjenjo zwjetša rěkaju, swoje 95. narodniny, je potajkim 94 lět swojoho žiwjenja dócpěła. Narodźi so 18. póžnjeńca 1842 w Časecach, přebywa potajkim přez 90 lět w swojej ródnej wjescy, z kotrejež njeje daloko přišła. Jenož někotre měsacy służeše z wonka njeje pola burow, dyrbješe dźěn z časom zasy domoj, hdyž droha maćeŕka přezahe zemrě, dokelž bě najstarše mjez 8 dźěćimi. Tak předsteješe małomu hospodarstwu hač do swojeje žeńtwy z Pětrom Zarjeńkom z Wudworja, z kotrymž pak je jenož 8 lět w zbožownym mandźelstwje žiwa była. Z njoho wuńdźechu 3 dźěći a syn Jurij je dźensa hišće wobsedźeŕ nanowoho kubła, hdźež je jomu starosćiwa mandźelska Madlena, rodź. Lawkusec z Jaseńcy, ze swěrnej hospozu. Ze 34 lětami woženi so wospjet a to z Mikławšom Šołtu (Cyžec) z Kanec w lěće 1878, kiž pak 1916 zemrě. Wot toho časa je naša wjesnjanka wudowa. Wona njeje w swojim dołhim žiwjenju daloko z ródneje wjeski přišła, je jenož dwójcy ze železnicu jěła (do Drježdźan a Filipowa) a junu z awtobusom do Budyšina. A snadź tu hišće přišła njeby, njeby-li dyrbjała k runarjej. Tak je so jeje cyliče

žiwjenjo měrnje wotwiwało jenož w starosći za swójbu, dom a hospodarstwo. Duchownje wšak šće je cyle čiła, rěči rad wo zašłych časach, kak je tehdom było a přiruna je z nětčišimi, hdyž wo nich jej přiwuzni powědaja. Wjeseli so, zo pola nas měr a porjad knježi. Ćělnje wšak so njewšědna staroba jewi. Woči a nozy tak prawje wjacy njechatej a tuž je nimale wuwzaćnje k swojej jstwičcy sputana, hdźež so jeje zbytne žiwjenjo wotměwa. Z trochu ćežkim jazykom na prašenja wotmołwja, ćim lóžša je rozmołwa ze jeje Bohom. Dźeń wote dnja ma różowc w rucy a zmorščenej rucy skoro paćerki wjacy njećujetej. Tak so jej druhdy różowc z ruki sunje a tola paćerkuje dale. Husćišo ju wosadni duchowni wopytuja a zesylnjeja ju na puć do wěčnosće, za kotrejž hladajcy žedźi. K wotkhadej poskići mi předźěłanu ruku a radowaše so nad mojim wopytom. Tola też ja běch znutřkownje hnuty, zo mózach do dušineje hłubiny staruškeje pohladać, kotrejež dny so w jednorosći žiwjenja minu, stajnje přihotowaneje na smjerć.

Z Kulowa. Njedźelu 13. septembra swjećeštaj kowarski mištr Hawštyn Hančka w Kulowje a joho mandźelska Marja rodź. Salowskec swój złoty kwas. Jubilaraj staj 70 a 73 lět staraj a wjeselitaj so hišće dobreje ćělneje a duchowneje čerstwoty a strowoty; mištr Hančka wot ranja hač do wječora při kowadle (ambosu) hišće swojoho muža staja. Wot dźěći a bližšich přiwuznych přewodźanaj ćehnještaj złotaj jubilaraj na słónčnym njedźelskim ranju w kwasnym ćahu do domu Božoho, hdźež so za njeju swjatočna Boža mša swjećeše; ze swojimi dźěćimi a přiwuznymi přistupištaj k blidu Božomu. Cyrkwiny khór, při kotrymž jeju syn a dźowka skutkujetaj, spěwaše na swjedźeńskej Božej mši k česći Božej woprawdźe pozběhowace krasne kěrluše. Kaž před 50 lětami tak zawdaštaj jubilaraj před wołtarjom Božim sebi z nowa swojej rucy a wobnowištaj wěrowanski slub mandźelskeje swěry a lubosće hač do smjerće. Wosadny dušepastyr a farař wudźěli jimaj Bože požohonowanjo a wěnowaše jimaj pozběhowace, wutrobne słowa. Ryzowaše jeju žiwjenjoběh, a wuzběhny jeju přikładne mandźelske žiwjenjo. Kak staj swěrnje a kruće hromadźe stałoj z dowěru do Boha też we mnohich ćežkich domapytanjach, we zrudobje a wjeselu. Swědomiće staj wočahnyłoj swoje dźěći, kotrež bě Bóh jimaj w mandźelstwje daril, tola jenož dwě wostaštej z dźesaćoch žiwej. Mištr Hančka pak je też mnoho wučownikow w kowarskim powołanju wuwučował a za nje so hromadźe z mištrku derje starał. W připisach a zbožopřećach so jimaj za to dźensa też wšelacy dźakowachu. 22 lět dołho je mištr Hančka był jako zastupjeŕ při měsćanskej radźe, w kotrejž je jara zasłužbnje skutkował. Knjez farař wozjewi jubilaromaj w prědowanju, zo je jimaj najdost. knjez kardinal Bertram postrow z požohnowanjom pósłał a přepoda jimaj rjanu knihu jako biskopski dar. Z khwalbnym kěrlušom bu cyrkwinska swjatočnosć skónčena. — Mnohosć darow a zbožopřećow ze wšěch stron haj samo z wukraja dopokazuje, zo staj jubilaraj wjele lubosće a česćownosće sebi dobyłoj. Němski kancler a wjednik bě wot njoho samoho podpisany čestny diplom z nahladnym pjenježnym darom připósłał. Też pruske ministerstwo, wokrjesny krajny rada a Kulowski měsćanosta běchu zbožopřeća a dary přepokazali. Hančkec nan a mać so też wuznamjenjetaj přez nadobnu hospodliwosć a pomoc wosebje napřećo khudym. Při khorosćach skotu wě mištr Hančka derje radźić a wupomhać. Swoju serbsku maćernu rěč je Hančkec nan jako dobry Serb sebi přecy ważił. Njech Bóh luby Knjez česćenymaj złotymaj mandźelskimaj spožči hišće mnohe strowe lěta a ćichi pokojny wječor žiwjenja.

Wěšćenjo

španiskoho statnika z lěta 1850 wo bolšewismje.

(Skónčenjo.)

A nětk započinaja so před sejmom wulke rěčne turněry, tu nětk mudrje rěča a rozkładuja a přemysluja, čohodla dha tute problemy so njedyrbjałe rozrisać hodźeć a čohodla so njedyrbjałe ludźom date slubjenja dźeržeć. A z tutych rozrěčowanjow sćěhuja wšelake krizy: Ministerjo so wotměnjeja, stronske wjetšiny, lědma spječene, zasy rozpadnu, bojazna rozhorjenosć a rozłobjenjo mjez wšěmi nastawa. Wjetšiny lědma so zwjedu a krute ministerstwa su skoro njemóžne. Jedyn dźe a druhi přińdźe a sejmscy rěčnikojo wustupuja jedyn po druhim. Woni přińdu a du a z nowa přińdu, zo bórzy zasy bychu wotešli; jednoho po druhim hrabnje wjerwojty kužoł a sobu joho storhnje.

Z toho pak sćěhuje, zo parlamentarismus nima mocy, wutworić krutoho knježeństwa k škitej luda, kaž bě to wu-

Tako, młody misijonaŕ Indianow.

(Pokročowanjo.)

Zrudny chcyše Tako runje wjes wopuščić a dale jěć, tu z poslednjeje budki psyk wuleća a z wjesołym ščowkanjom a mórkotanjom na njoho zalětowaše. Tako so dźiwaše, zo joho psyk tak wita. „Wasko! sy ty to?“ Woprawdźe! „Wasko, hdźe je Takolak, mój nan? Pytaj Takolaka, pytaj!“ Tola psyk, kiž běše woprawdźe joho nanej słušał, a kiž bě hewak na tele słowa nana pytać běžał, zrudnje winčo při Taku stejo wosta.

Mjez tym bě běły muž z dołhej brodu a w dołhim čornym kožuše z khěžki wustupił. Pytnywši, zo Tako psa z prawym mjenom mjenuje, wopraša so joho přećelnje: „Znaješ tohole psa?“

„Haj“, praji Tako, „je to pos mojoho nana, ale hdźe je Takolak, mój nan? Wěš-li to, praj mi, přetož pytam joho.“

„Sy ty Takolakowy syn? Kak je to możno? Wón mi praješe, zo sy ty, joho jenički syn, w morju so zatepił.“

„Ně, ně, wšitcy smy so zbožownje wrócili. Tola nětk mi praj, hdźeje mój nan? Bydli tudy?“

„Ně, mój přećelo“, wotmołwi misijonaŕ — to cuzbnik bě — „twój nan tu wjacy njeje. Loni, hdyž tu nimopućowaše, zo by do twojeje domizny při rěcy Inana so wrócił, je w mojej khěžcy přenocował. Tehdom sym tohole psa Wasko wot njoho kupił, dokelž dobroho nawjedowacoho psa do mojich sani trjebam, z kotrymiž po indianskich wsach wokoło jězdźu.“

„Dha ty kože kupuješ?“ praji Tako.

„Ně mój syno“, wotmołwi přećelnje misijonaŕ, „nic kože ale duše ja pytam, sym „pobožny muž“ z ranja.“

So dźiwajo ale mało dowěrjo stupi Tako kročel do zady. Potom so wopraša spłóšiwje: „Sy ty pobožny muž z křižom?“

„Zawěšće, hlej, tu je“, wotmołwiwši misijonaŕ wućahny křiž a pokaza jón Takej. Hižo chcyše jón Tako přimnyć a pobožnje wokošeć, tola dwělujo so zasy wopraša: „Lubuješ ty też wulku njebjesku maćeŕ ze synom?“

„Aj, ty měniš najzbóžnišu knježnu a mać Božu Mariju! Haj lubuju a česćuju ju z wutrobu; nutřka w mojej khěžcy wisa jeje swjećo. Tola, čohodla so mje tak prašeš?“

„Dokelž je nan Woroncow mi prajił, zo dyrbju so pasć falšnych amerikanskich modlerjow, kotřiž žadyn křiž njenoša a njebjesku mać njelubuja; nan Woroncow praji, zo woni njeznaja prawy puć do njebjes. Tola ty sy prawy pobožny muž, wěrju ći.“

„Tuž pój do mojeje khěžki a wotpočni hač do jutřišoho, mam hišće wjele z tobu rěčeć, přetož widźu, zo je Bóh tebje ke mni přiwjedł.“

„Haj“, dźeše Tako, „sym kóždy dźeń rano a wječor wulkoho Wótca prosył, zo by mje k mojomu nanej dowjedł, a hlej, je mje wusłyšał; sym joho cěŕ namakał.“

„A Bóh žohnuj twój zastup do mojeje khěžki“, praji misijonaŕ a skići Takej přećelnje ruku. Potom wočini wrótka do swojeje kólničkí, pomhaše hólcej sanje tam nutř sunyć, wotewri też psam pódla mału ćopłu hródź, da jim

dawał. Hižo po prěnich joho pospytach dyrbjał spóznać, zo nihdy njemóže to dopjelnić a dźeržeć, štož bě ludej slubił a zo njemocy dla ma zahinyć.

„ . . . Kajki pak namaka parlamentarismus kónc, je-li namócneje smjerće ma zańć? — To dźens kóždy wě: Jedyn muž tu je ze wšěmi wosebitosćami, kajkež parlamentarismej pobrachuja. Tutón muž wě „haj" prajić, ale też „ně", a wostanje sebi swěrny. Wón slubja abo wotpowě dźensa tosame kaž wčora — jutře njebudźe ničo druhe slubjeć a wotpowěsć. Tutón muž wustupi — a parlamentarismus je k smjerći zasudźeny . . . "

Z druhoho přikłada hišće widźimy, kak jasnje Donoso w swojim času hižo posudźowaše wuwićo położenja Europy: Wón hižo widźeše, zo sćěhowaca revolucija w Pětrohrodźe wudyri. Wón rěči wo „powšitkownym Europskim położenju" takle:

„Po mojim zdaću hodźi so revolucija w Pětrohrodźe lóže naparać dyžli w Londonje . . . " Tola pjedy hač Ruska zamóže Europu wumocować, mějoj najprjedy dwě wuměnjeni so dopjelnić, na kotrejž chcu tu pokazać. Tutej wuměnjeni stej nic jenož móžnej, ale lohko dosć so też woprawdźe dopjelnitej.

Najprěniše budźe, zo revolucija rozpušći ludowy porjad a towaršnistwo a potom stojacę wójska. Z druha budźe so prócować wutupić wšě wótčinske zmyslenjo; a to dócpěje z tym, zo wurubi wšě wobsedźeństwo, přetož wurubjeny wobsedźeŕ njebudźe a njemóže być z wótčincom. Hdyž mjenujcy wobstojnosće w kraju su so tak wuwiłe, zo ludźo najradšo bychu zadwělowali, potom wšitke wótčinske zmyslenjo we wutrobje wotemrěje. A k třećom dyrbjałe najprjedy wšitke słowjanske ludy k mócnomu zwjazkej so zjednoćić pod wjednistwom Ruskeje; słowjanske ludy dohromady pak liča 80 milijónow![1])

A woprawdźe je prěnja revolucija, kaž Donoso Cortés to doprědka praješe, w Ruskej wubuchła. Mócny zwjazk słowjanskich ludow pak njeje so wutworił. Europa bu dotal přelutowana před žadławymi sćěhwkami ruskeje namocy, kotrež Špančan takle wopisuje:

„Hdyž potom stojace wójska w Europje budźa rozpušćene a wšě wótčinske zmyslenjo budźe podušene, hdyž k ranju budźe wutworjeny mócny zwjazk słowjanskich ludow a hdyž jenož dwě wójscy w Europje hišće budźetej: mjenujcy črjóda wurubjenych a črjóda rubjacych — potom je biła hodźina za Rusku, potom Rus z třělbu pod pažu poćehnje po Europje, kaž by so tu překhodźował. Potom pak swět też doživi surowy khostanski sud, kajkiž stawizny človjestwa hišće njezapisuja. A tutón žałostny sud dokonja so na prěnim městnje nad Jendźelskej. Jendźelske łódźe njebudźa ničo wučinić přećiwo mócnomu ruskomu hobrej, kotryž z jenej ruku Europu ma w mocy, z druhej pak Indisku.[2])

Njesměrne britiske kralestwo so rozsypnje, žadławy budźe joho rozprask a joho bolostne žałosćenja budźa so wotražować na čopomaj (Pole) zemje. Tuta namóc Słowjanow budźe zjednoćena z ničeŕskimi zasadami atheisma (bjezbóžnistwa) a komunisma a budźe surowinska; jej sćěhuje dospołna měšeńca a zmutnica . . . "

Na zrudnych podawkach w Španiskej, hdźež najsurowiše njeskutki a žadławosće so stawaja, móžemy spóznać, što Europa ma wočakować, jeli bolšewismus ju přewinje. Bóh dał, zo skónčnje wšě mocy w křesćanskim zmyslenju bychu so zjednoćiłe k wotwobaranju zrudnoho dóńta. Zrědka hdy je štó strach a njekrasnu surowosć komunisma tak jasnje a wohniwje rysował, kaž tutón Špančan před 80 lětami. A njeje to spodźiwne, tragiske dopušćenjo, zo runje w joho wótcnym kraju nětk to so dopjelnja tak žadławje, štož wón widźeŕscy tehdom hižo začuwaše a spóznawaše.

Krótko do swojeje smjerće pisaše Donoso Cortés w lěće 1852 list kardinalej Fornari, w kotrymž tohorunja pokazuje na strašnosć komunisma; z njesłyšanej a njesměrnej surowosću a wukrutniwosću by so wupjerał a swoje knježićelstwo wukonjał, dokelž dźěn přeje Boha Knjeza, wěčne žórło wšeje autority, (potajkim też wšeje človječeje nahladnosće a płaćiwosće) a tak wězo wšitku autoritu docyła. Hdyž Bóh so njepřipóznawa, potom też nabožinska autorita a wyšnosć so wotpokazuje a wězo też politiska, a wšě knježeŕske a wjedniske prawa so přeja. Hdyž človjek bjez Boha wutrać sebi mysli, čohodla nic potom też bjez krala abo wjećha, a čohodla nic syn bjez nana? A Špančan dale so wupraja, zo komunismus potajkim ničo druhe njemóže přinjesć khiba hrube a njemdre knježićelstwo

[1]) Wokoło lěta 1850.

[2]) Najwažniše a najbohatše jendźelske kolonije.

---

sušene ryby a zamkny durje. Tajkej starosćiwosći so dźiwaše Tako. Indianoju hewak dadźa psam wonka w sněžy ležeć, njedawaja jim też cyroby, khiba na puću. Tu dyrbja sebi psy same pytać, z čohož su potom jara padušne. Bóle hišće dźiwaše so Tako na misijonarowej khěžcy. Běše drje też z nječesanych jědlowych kolikow twarjena z mochom a brězowej skoru wobkładźena a z kožemi přikryta, tola zdaše so wjele čisćiša a swětliša być; měješe mnoho małych wokněškow, kiž běchu z ćeńkej rybjacej kožu zalěpjene; škleńčane wokna tam nimaja. Z wjesołosću zawoła hólčec, hdyž tu wisaše na sćěnje wulke swjećo Maćerje Božeje z Jězus-dźěćatkom; hnydom je spózna. „To je čisće kaž swjećatko, kiž je mi Woroncow dał" a pokaza misijonarej swoje. Tón je wuhladujo rjekny: „Potajkim sy křesćan, dokelž je nan Woroncow, ruski „pobožny muž" ći je dał."

„Haj", dźeše Tako, „sym dźěćo wulkoho Wótca; tola Woroncow njeje žadyn „pobožny muž", ale wjednik wulkeje łódźe." A nětko powědaše Tako měšnikej, kak je kapitan na lodowym morju joho rozwučował. Hdyž běchu w najwjetšim straše, zo mohła łódź wot lodu rozmjećena być, bě so joho prašał, hač chcył do njebjes přińć, bychu-li nětko wumrěć dyrbjeli. A hdyž bě „haj" prajił, je joho Woroncow wukřćił.

4. Dobre wuhlady.

Tako powědaše misijonarej, kak je swjata woda jomu po čole běžała a kajku wjesołosć je we wutrobje začuł, też smjerće so wjacy njebojał, dokelž bě sebi wěsty, zo nětko do njebjes přińdźe. Pozdźišo je jomu Woroncow hišće wjele ze swjateje knihe powědał a joho wučił paćerje spěwać. We swojej wutrobje modleše so misijonar k miłosćiwej a mudrej předwidźiwosći Božej, kiž běše tomule młodźencej křćeńsku hnadu přiwobroćiła a joho wutrobu za wšo dobre a za wěrnosć přihotowała. Woroncow wšak bě hólčeca jenož snadnje a njedospołnje wo wěrje rozwučował, tola njeběše hólcej žaneje hidy a žanych předsudkow přećiwo katolskej wěrnosći zaščěpił. Takowa wutroba bě hišće cyle njeskažena. Nětko joho Bóh přiwjedźe k misijonarej, zo by tón joho lěpje rozwučił, haj, snadź za pomocnika w Božej rucy přihotował. Přetož hižo dołho pytaše pater Měrćin — tak měšnik rěkaše — młodoho Indiana, kiž by joho na misijonskich pućowanjach přewodźał, jomu pomhał při dowuknjenju indianskeje rěče, ludowych nałožkow a wašnjow a kiž mohł joho podpjerać při wobroćenju pohanskich wobydlerjow. Tako so jomu prawy muž za to zdaše być. Takle rozpominaše dobry měšnik, mjez tym zo Takej jěsć a pić porjedźeše.

Potom so k njomu synywši poča: „Mój syno, mjenuj mje nětko „nana Měrćina", přetož tak rěkam jako „pobožny muž"; ja chcył nětk rad twój nan być, kaž dotal nan Woroncow. Twoje mjeno, wot twojoho nana je zhoniwši, sym zabył; kak tebi rěkaju?"

„Tako."

„Kak? Tako? Njejsy dha ty w křćeńcy křesćanske mjeno dóstał?"

bjez Boha, bjez kóždeje autority, bjez swobody a bjez wšoho porjada . . .

Tak so rozjasnja, čohodla komunismus tak hordźe zacpěwa človjeka a wo človječej swobodźe ničo wědźeć njecha. Z toho zrozemimy joho njesměrne napinanja, zo by dobył knježstwo na cyłej zemi. Z toho sćěhuja joho pospyty, kotrež ze zazłobjenosću přecy zasy wospětuje: Wšitke swójby, wšě woršty a rjady, wšě ludy a šplahi změšeć a zmućić, zo by je mohł rozčastkować a roztołkać w tajkim tołkaču za revoluciju přihotowanym. Z tutoho krawoho wusmuža, z tuteje błukeje mućeńcy pak potom jenoho dnja so pozběhnje bóh jenajkosće nad wšitkej wšelakorosću — bóh powšitkownosće nad wšitkim wosobinstwom . . . bóh demagogije, to je: bóh luduwjednistwa (lěpje: luduzawjednistwa) . . .

„Demagogija ma być tón Bóh, tón prawy, jenički bóh . . . nic pak bóh miłosće, smilnosće a lubosće, bóh tajkich słabosćow katolskeje wěry!... Štó njedyrbjał spóznać na tutych znamjenjach boha hordosće: lucifera? . . .

Skónčnje wupraji so tutón nabožny Špančan tež, kak tajki struchły wosud mohł so wotwobroćić. Jenož jenoho jeničkoho srědka k tomu znaje. „Nic z tym wotbudźemy tutón strach, zo wjac a wjac swobody a prawow abo wustawkow ludej dawamy — ně! Jeničcy potom by hodźał tajki zrudny dóńt so wobeńć, jeli wšitcy, kóždy po swojej mocy, chcyli so prócować, zo cyły lud nabožnje zasy wožiwja a wočerstwja. — Ale, moji knježa, je tajke nabožne wuskutkowanjo docyła hišće móžne? — Haj! — Směm pak so nadźijeć, zo so woprawdźe dokonja? A na te prašenjo dyrbju hłuboko zrudźeny wotmołwić: Najskerje nic! Widźach a zeznach drje dosć wosobow, kotrež po wotpadźe wot wěry prawy puć k njej zasy namakachu, tola bohužel njezeznach hišće žanoho luda, kiž by zhubiwši wěru k njej so wrócił . . . “ -ł-

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Vatikanski radijowy rozsyłak poskići před krótkim přednošk wo podawkach w Španiskej. Tam rěkaše, zo w tajkich zrudnych časach so tež jewi najrjeńše rjekowstwo katolikow. Pola mnohich wotuća nabožne zmyslenjo a njese hižo krasne płody. Tola tež swět dyrbi nětkle skónčnje spóznać, što komunisća woprawdźe chcedźa, zo njechadźa lěpše ludu, ale jenož zničenjo wšoho, štož na Boha dopomina, a zničenjo wšeje kultury.

Na swětowej wustajeńcy w Parizu 1937 wobdźěli so jako samostatny stat tež Vatikan. Změje tam wosebity pawiljon, a přihoty za wustajenjo najważnišich wěcow so hižo stawaja.

Kaž nowiny pisaja, chce kardinal statny sekretar Pacelli po namołwjenju Swjatoho Wótca w bližšim času po tych krajach Europy pućować, kotrež hišće njejsu komuniske. Při tym chce pjeća też do Berlina přijeć. Tute pućowanjo dyrbi k tomu służić, zo bychu so wšě mocy, kotrež njestoja pod komuniskim wliwom, přećiwo bolšewiskomu strachej zjednoćiłe a přećiwo njomu wojowałe.

2000 dźěłaćerjow jeneje płunańnje wopyta bamža, kotryž je so zasy do Vatikana wrócił. Wón k nim rěčeše wo dostojnosći dźěła a praji, zo pak wone hakle prawu hódnotu dóstanje, hdyž je wukonjamy w prawej wěrje do Boha Knjeza. Na kóncu dźakowaše so wjednikam tamneje dźěłańnje, kotříž běchu też sobu při audijency, zo so staraja wo lěpše dźěłaćerjow. Swjaty Wótc mjenowaše dźěłaćerjow swoje dźěći a praji, zo so nade wšěm dobrym wjeseli, štož so jim stawa. Je jomu to tak, jako by so jomu samomu stało.

Katolscy nowinarjo z Milana mějachu tohorunja pola bamža audijencu. Jim Swjaty Wótc praji, zo njedosaha, zo je katolske nowinařstwo jenož katolske, wone dyrbi też z časom postupować a moderne być. To rěka, zo dyrbja so katolske nowiny a časopisy derje wjesć a so tak derje wuhotować kaž so hodźi.

Ke skupinje slepych pak praji bamž, zo su wšitcy ćerpjacy Jězusej wosebje lubi, haj su joho wosebići lubuścy. Toho dyrbja so woni też husto dopomnić a Jězusa prawje nutrnje zasy lubować.

Putnikow z kupy Malty namołwješe Swjaty Wótc horco, zo bychu so tola prawje wjele modlili a Boha wo miłosć za človjekow na cyłym swěće prosyli. Swět je dźensa tak połny rozkory a strachow. Kelko hidy wšudźe přećiwo nabožinje a cyrkwi. „Modlće so bjez přestaća!“ tak bamž skónči.

Prěni króć dyrbješe vatikanske sudnistwo jedyn njeskutk z jastwom khostać. Muž z mjenom Ezio Morigi běše

---

„Ně, nan Woroncow praji, zo dyrbju Indian wostać, zo mohł mjez swojimi bratrami žiwy być.“

„Na, Tako“, dźeše misijonar, „chceš potajkim swojeju staršeju při rěcy Inana pytać?“

„Haj, nano.“

„Njebojiš so, sam pućować?“

„Ně, nano.“

„A hdy bych ja ze swojimi sanjemi će tam přewodźeć chcył, by mje ty sobuwzał?“

„Tebje sobuwzać?“ dźiwaše so Tako, „što dha chceš pola mužow Inanskich započeć? Woni su khudźi.“

„Chcu jich bohatych sčinić z Božej hnadu a jich wučić modlitwy wulkoho Wótca.“

„O nano“, wołaše z radosću Tako, „o nano! Hdyž mojej wuši twoje słowa zasłyšeštej, so moja wutroba rozwjeseli; přetož nan Woroncow je mi prajił, zo nam Bóh prawoho muža póśćele, a nětko spóznawam, zo je prawje rěčał!“

„Haj“, rjekny misijonar, „Woroncow je był kaž twój jandźel pěston.“

„Što, jandźel? Wón dźěn měješe dołhu brodu kaž ty, a njeměješe žane swětłe křidła.“

Misijonar jomu wukładźe, kak je to měnił, a přistaji: „Hižo dawno sym jukonskich Indianow wopytać chcył; hnydom jutře hromadźe pojědźemoj.“

Spěšnje bu wšo na puć přihotowane. Na swoje sanje staji misijonar křinju ze swjatymi sudobjemi za Božu mšu, k tomu wjele darow za Indianow; też někotre kašće sušenych rybow, khlěba a čaja, pičołku wina, mjaso a muku, mały stan a wołmjane wodźeća. Potom dźěše nan Měrćin ke komandantej twjerdźizny a wozjewi jomu, zo na někotre měsacy dale nutř do kraja wotpućuje. Dale poruči tudy wobroćenym Indianam, zo dyrbja wšědnje w joho domje so zhromadźować a so modlić. Prjedy hač so na ławku k měru lehnyštaj, poklaknyštaj so před swjećećom maćerje Božeje a prošeštaj wo jeje zakit na dołhim puću.

5. Tako wjele zhubi a wjele doby.

Běše srjedź nocy, hdyž Tako wotući; wulka swětłosć, kiž bě w khěžcy nastała, joho wubudźi. Mjelčo pozběhny hłowu a wobhladowaše so. Tu wuhlada wołtarjowe blidko z běłymi rubami přikryte, wjele swěčkow so na nim swěćeše, a misijonar před nim z pozběhnjenymaj rukomaj so modleše. Tónle napohlad Taka z wulkej pokornosću napjelni. Ćiše z ławki so sunywši poklakny so na zemju. Tak wosta kedźbujo a klečo, doniž bě misijonar Božu mšu dokonjał a ryzwo wotpołožił. Měšnik skónčnje so hólca dohladawši rjekny: „Aj, Tako, ty sy hižo stanjeny? Sy widźał, što sym činił?“

„Haj, nano“, wotmołwi hólčec.

„Wěš dha też, što to rěka?“

„Ně, nano, njewěm to.“

„Je to“, wotmołwi nan Měrćin, „Boža służba běłych pobožnych mužow a swjaty wopor, kotryž woni wšědnje wulkomu Wótcej wopruja.“

we vatikanskej knihowni drohotnu knihu pokradnył. Joho zasudźichu k jenomu měsacej jastwa.

We Vatikanje ma so nowy radijowy rozsyłak za najkrótše zmohi natwarić. Swjaty Wótc chce přez njón prěni króć poručeć, hdyž so mjezynarodny eucharistiski kongres w Manili (na filipinskich kupach w Ćichim oceanje) wotměje, potajkim w februaru 1937. Potom njebudże wjacy trjeba, zo radijo we wšelakich krajach poskićenja vatikanskoho rozsyłaka přewozmje, zo bychu je wšitcy słyšeć móhli. Nowy vatikanski rozsyłak budże mjenujcy cyle nowočasny a budże we wšěch dźělach zemje słyšeć.

Němska. Arcybiskop Dr. Gröber měješe prědowanjo wo skutkowanju Caritas-zwjazka. Mnozy dźensa praja, zo njeje tajkeje organizacije wjacy trjeba, haj zo scyła do nowoho stata njesłuša, dokelž so pjeća jenož wo běbnych stara a wo tajkich, kotřiž su herbscy khori. To scyła njeje wěrno, zo so jenož wo tajkich stara, a k druhomu: štó dyrbi naš přikład być, tamny levit, kotryž nimo wurubjenoho a zranjenoho dźěše abo tamny Samaritan, kotryž so wo khoroho postara? A kelko běbnych a khudych mamy, kotřiž su bjez swojeje winy do nuzy přišli. Dyrbja tući hinyć a my chcemy tomu přihladować? A kelko rjekow mamy mjez tymi, kotřiž tamnych khorych a běbnych wothladuja! Abo njeje tón rjek, kotryž dźe k łožu człowjeka, kotryž ma strašnu natykliwu khorosć, kaž choleru, mór abo wusad? A kelko tajkich ma katolska Caritas, kotřiž dźeń wote dnja skutkuja w khorownjach a njehladaja mzdy a njeżadaja za sebje swobodnoho časa, kotřiž zacpěwaja swětne wjesela, jenož zo bychu so bliżšomu wěnować móhli! Tajke woporne duše su ze žohnowanjom za kraj a lud a woni sebi zasłużeja, zo my jich z našim woporom podpjeramy!

Před krótkim pisachmy, zo je bamž wojeńskoho katolskoho fararja w Berlinje, Rarkowskoho, na protonotara powyšił. Nětko je joho pomjenował za japoštołskoho administratora dušepastyrstwa mjez katolikami we wójsku. Jako protonotar smě wón při swjatočnych Božich mšach so biskopsku drastu woblekać.

11 lět wotměwaja so nětko na Mnichowskim dwórnišću w lěćnym času zahe rano porjadnje Boże służby. Tak móžeja też ći, kotřiž hižo zahe z prěnimi ćahami do horow wotjědu, swoju njedźelsku winowatosć dopjelnić. Wot augusta 1935 hač do augusta 1936 běše tam 379 Božich mšow. Na nich wobdźěli so 71 684 ludźi a 5092 wěriwych dźěše k blidu Božomu. Na jenu Božu mšu přińdże to skoro 190 wopytowarjow a 13—14 swjatych woprawjenjow. To je dopokaz, zo su tu Boże służby woprawdże trěbne.

Katolski Caritas-zwjazk je lětsa zasy wjele słabych dźěći na kraj do wočerstwjenja pósłał, a to 47000. 23000 smědźachu 4—6 njedźeli pola swójbow na wsach přebywać, potajkim cyłe prózdniny. 11 431 dźěći pak přińdże do wosebitych domow za hojenjo a wočerstwjenjo. Dalše 13000 pak smědźachu w Caritas-wočerstwjeńjach w blizkosći swojich ródnych městow přebywać. Někotři biskopja su tym wjesnym swójbam, kotřiž běchu jene abo wjacy dźěći přiwzali, swój wobraz z dźakom pósłali. Tak napisa kardinal Bertram na wobrazy: Z tym, zo sće jene khude dźěćo přiwzali, zwjeselišće Boha, ale też swojoho biskopa, kotryž sebi nutrnje přeje, zo by so nuza we swójbach pomjeńšiła. Tohodla přijimajće dźak swojoho biskopa ze słowami Jězusowymi: Štóž jene z tutych móličkich přijima, tón mje přijima.

Jedyn Berlinski evangelski cyrkwinski časopis poda zajimawe ličby wo wustupach a zastupach. W Berlinje wustupi w lětach 1932—1934 59 339 ludźi a 469 mjeńšich dźěći z evangelskeje cyrkwje. Skoro wšitcy (59 044) dźěchu k njekřesćanskim zjednoćeństwam. W samsnym času zastupi do evangelskeje cyrkwje 88 549 wosobow z 219 mjeńšimi dźěćimi. Tak zwostanje za evangelsku cyrkej we Berlinje přecy hišće přirostk, 29 220 wosobow. Při zastupach su wězo też wšitcy sobu ličeni, kotřiž z katolskeje cyrkwje k evangelskej přińdźechu.

Awstriska. Bamžej Benediktej XV. darichu španiscy katolikoju jako dźak za joho prócowanja wo skónčenjo swětoweje wójny krasnu postawu „Regina Pacis“ (Kralowna měra). Bamž zasy dari ju nowej cyrkwi we Winje. We tutej cyrkwi wotmě so před krótkim hłowna pobožnosć při modlenju za Španisku, kotrež běše kardinal Innitzer postajił, a wo kotrymž smy tu hižo rozprawjeli.

Mariazell je sławne hnadowne městno w Awstriskej. W našim času přikhadźa tam zasy jara wjele putnikarjow. W poslednich měsacach přikhadźeše tam druhdy za jedyn dźeń 8000 hač do 10000 wěriwych z Awstriskeje sameje. Tola też ze susodnych krajow přikhadźeja ludźo, z Wuhefskeje a Češkosłowakskeje, tola też z Francózskeje a Iriskeje. Husćišo so sta, zo so w hnadownej cyrkwi 30—50 Božich

---

„Njewěrno, nano“, rjekny Tako, „to njesmě nichtó widźeć, a ja sym wopaki činił, zo sym přihladował?“

„Ně, mój syno“, wotmołwi misijonar, „kóždy raz móžeš přihladować, hdyž jón wopruju; pozdźišo budźeš tomu rozemić a mi při tym pomhać; a hdyž do twojeje domizny přińdźemoj, budu też před twojimi narodo-bratrami tele Boże służby dźeržeć.“

„Nano“, praji Tako, „hdyž to inanscy mužojo wohladaja, budźa jara pokorni a změja će we wulkej česći.“

Nětko posnědaštaj a za hodźinu běštaj na puć hotowaj. Běše dźeń 8. septembra, swjateje Marije naroda, hdyž twjerdźiznu Nulato, poslednje europske sydlišćo, wopušćištaj a po brjozy rěki Jukona horje jědźeštaj. Tako bě z wjednikom a běžeše prjedy prěnich sani a psy běžachu wšě kaž běchu zwučene po ćěri za nim. Ćiše jědźechu po hórkach a dołach, jeno jachlenjo psow, piskot a wrěšćenjo sněha pod sanjemi běše słyšeć.

Před wječorom přijědźeštaj k małej indianskej wjescy a buštaj hnydom wot črjódy wćipnych Indianow wobstupjenaj. Tako jim powě, zo je joho přewodźef wulcy pobožny muž blědakow a zo je jim puć k zbožu a do njebjes pokazać přišoł; a misijonar přispomni, zo njecha kožuchi ani ryby wot nich kupować, ale zo chce jich wobdarić ze wšelakimi wužitnymi wěcami, chcedźa-li joho rěč słyšeć. Nětk wozjewjachu Indianojo swoju wjesołosć a dowjedźechu misijonara do najwosobnišeje khěžki, „bajim“ mjenowaneje, kotraž bě rumna, a w kotrejž mějachu swoje zhromadźizny, swjedźeńske hosćiny a pohrjebne reje. Tam přestrěchu tołstu mjedwjedźowu kožu a misijonar dyrbješe so na nju sydnyć; wokoło njoho zesydachu so tu mužojo a tam žony na nizke ławki. Srjedźa bu woheń zapaleny (kur z třěšnej dźěru wustupowaše); potom přistajichu někotre kotoły wody, w kotrychž buchu čaj, kiž bě nan Měrćin sobu přiwjezł, ryby a mjaso warjene. Tajke indianske kótliki njejsu z kopora abo železa dźěłane, ale z tołsteje brězoweje skory zešite abo z koruškow splećene. Tajki kotoł wodu derje dźerži; ale do wohnja stajeny by so zapalił. Tohodla jenož jón při kromje přistaja do horcoho popjeła a mjetaja žehliwe kamuški do wody, doniž so njewari. Najebać tajkeje prócy to wjele dlěje njetraje hač w železnym kotole. Talerje a łžicy běchu z drjewa abo jelenjacych rohow rězane, noże z twjerdych kamjenjow točene, jenož někotre železne abo worclowe mějachu. Hdyž misijonar sam swój nóž a widličky wućeže, wobhladowachu Indianojo je jara swěrnje a kóždy ponuchawši na nje praji: „To je worcl.“ A hdyž so misijonar wopraša, kak móža to wědźeć, zhoni, zo Indianojo železo a worcl rozeznawaja na wóni. Da jim hišće někotre wěcy, nožički, klepaki a hozdźiki pruhować a spózna, zo je to wěrno. Skónčnje da jim sležborny pjenjez, ale tu so smějachu prajicy: „To nima žanu wóń, je pak hišće lěpše hač worcl.“

(Přichodnje dale.)

mšow swjećeše. Wšědnje dóstanje w přerězku 1100 ludźi swjaty sakrament pokuty. Bóle a bóle přińdu sobustawy jenotliwych stawow a powołanjow zhromadnje k maćeri Božej. Na dnju swjateje Marije do-njebjes-wzaća běše so telko ludźi zešło, zo městačko Mariazell wšěch hospodować njemóžeše, byrnjež też za wjacy tysacow putnikarjow městna mělo. Tohodla běchu wšě hospody wokoło Mariazella přepjelnjene, a to hač do 13 kilometrow zdalenosće.

Francózska. Kral Ludwik XIII. je něhdy Francózsku poswjećił swjatej Mariji. Na to dopomni Parizski kardinal arcybiskop Verdier wěriwych a napomina jich k modlenju. Pokaza při tym też na strachi, kotrež človjestwu hroža ze strony bjezbóžnistwa a komunisma. A mjez tym, zo francózske dźěłaćerske zwjazki pjenjezy za španiskich rubježnikow a złostnikow, kajcyž tola tamniši bolšewisća su, hromadźa a přećiwo nacionalnym šćuwaja, napomina kardinal dobrych katolikow, zo bychu so za njezbožownu Španisku modlili.

Dwaj sobustawaj francózskeje akademije wědomosćow naprašowaštaj so swojich kolegow, hač wědomosć přećiwo nabožinje stoji, a kak woni wo tym sudźa. Jedyn jenički, fyzikar Perrin, wotmołwi, zo po joho přeswědčenju wědomosć raznje přećiwo nabožinje stoji. 71 wučenych pak wotmołwi, zo wědomosć njemóže ničo přećiwo nabožinje prajić, haj zo samo dokładne studije wosebje wo přirodźe nabožinu w duši skrućeja a človjeka bliže k Bohu wjedu. Napisamy tutu wěcku zajimawosće dla a zo bychmy wědźeli, zo też dźensa wědomosć přećiwo Bohu njestoji. Ale też, hdyž bychu wšitcy prašeni raz prajili, zo wědomosć wěru do Boha wotpokazuje, potom by Bóh tohodla wšohomócny Bóh wostał. To by jenož tak było, jako by mały njezrały kholowačk prajił, zo wjacy njepřipóznaje, zo ma nan prawo joho woćahnyć. Nan by so tajkomn khrobolakej snadź najprjedy wusmjał, při bližšej přileżnosći pak kijeśk ćim dokładnišo trjebał.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Jutře njedźelu změje „Jednota“, tow. kat. Serbow, swójbny wulět do Sćijec („Deutsches Haus“) Trjechimy so 1/2 3 hodź. w Sćijecach.

Drježdźany. Wšěch lubych Serbow tu a we wokolnosći přeprošujemy na serbske kemše njedźelu 27. septembra, rano we 8 hodź. w kapali w Taschenberg-Palais. Spowjedź wot 7 hodźin.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 459.—462. z Njebjelčic: Hana Bernardowa, Michał Hanski, Jakub Pjetaš, Mikławš Šołta; 463. ze Smječkec: Jan Krawc; 464. z Hory: Mikławš Měrćink; 465. z Jaseńcy: Madlena Čóšcyna; 466. z Kopšina: Jan Bĕr; 467. z Wudworja: Jakub Hajna; 468.—472. z Radworja: wučeŕ Jurij Kubaš, Ema Rječcyna, Jurij Haša, Jan Glücklich (rentnaŕ), Michał Klimant; 473.—475. z Bronja: Hana Filipowa, Hańža Glücklichowa, Mikławš Winaŕ; 476. z Lutowča: Jurij Wjerab; 477. z Kamjenjeje: Michał Winaŕ.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1015.: N. N. z N. W.; čo. 1016.: M. Š. z R.; čo. 1017.: N. N. z B.; čo. 1018.: N. N. z L.; čo. 1019.: N. N. z K.; čo. 1020.: N. H. z K.; čo. 1021.: N. N. z R.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1089.: N. N. z K.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1114.: N. N. z K.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 10. septembra 1936.

112 wołow, 97 bykow, 195 kruwow a jałojcow, 1032 ćelatow, 1410 wowcow, 1183 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene 38 hr. 3) Mjasne 33 hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 84 94 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 75—83 hr. 3) Snadnje wuwite 67—74 hr. 4) Najšpatniše 60 66 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 63—68 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 62—67 hr. 3) Mjasne wowcy 57—60 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 53—55 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 05 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy 55 hr

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Nawěštki

w „Kat. Posole“ maja

stajnje wuspěcha!

Ke **kermušnomu pječenju**

trěbne twory Ia

a wězo tón dobry

Preißerec kofej

wšědnje čerstwy paleny!

Karl Preißer jun.

Žitne wiki

Trjebaće-li rjane dobre a wosebje tunje

meble

— za cyłe wuhotowanjo — wopytajće hotowy meblowy skład

Fröhlich

w Kulowje, Kamjeńska dr.

Něšto wurjadne!

Zastarajće so

z čornym bantom

22 cm šěroki mtr. **1,40**

24 cm „ „ **1,60**

dóniž skład dosaha.

Jenož po kruchach 12 1/2 a 25 mtr. wulkich.

Fritsche

w Drježdźanach

Schlüterstr. 42

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Ralbičanska „Lilija“

wotměje **njedźelu, 20. sept.,** wječor we 8 hodź.
pola Wowčeŕkec w Šunowje swój

spěwny wječor

z dźiwadłom a rejemi.

Wšitkich lubych Serbow wutrobnje přeprošuje
spěw. tow. „Lilija“.

„Jednota“,

towaŕstwo katolskich Serbow w Budyšinje,
woswjeći
njedźelu 27. septembra wječor 1/2 8 hodźin
swój

załoženski swjedźeń

w Kolpingowym domje w Budyšinje.

Zastup jenož 40 pj.

Wšitkich lubych přećelow wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.

Alphons Schauseil

je znate mjeno za Serbow, kotřiž tu zdawna kupuja swoju narodnu drastu.

Budźeće so dźiwać, hdyž sebi wobhladaće naš wuběrk!

Čorny nahłowjacy bant — nowy čistožidźany damassé
tu zasy je.

Himerec winaŕnja na Mjasowym torhošću

poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe

Polstrowu a sedłaŕsku nadobu

Wam **wudźěłam,** kaž sebi přejeće, abo z hotowoho **składa** Wam poskićam.

Polstrowe meble wuporjedźuju a ponowjam.

Šulske toše
ručne toški
kofry
nakhribjetniki
a wšě možne druhe potrjeby

Matracy z łožom
Couches (khawče)
Linoleum
Stragulla, wuzki, 1 meter hižo po 60 pj.
Přikrywy, deki za blida a meble
Stoły a plećenu nadobu
Gardinowe žerdki

Konjace graty
nowe khomoty
we wšěch wulkosćach na składže
konjace deki
a druhe potrěbne wěcy

Pawoł Wornač w Kukowje

iMi
kaž z kuzłom to dokonja, zo wšitko znowa so zazybola; za někotre mjeńšiny wšo wočerstwja a čistosć dawa
a wučisća wšitko!

Kolesa
a wšo k tomu trěbne:
mantle . . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,75**
wobswětlenja, 6 volt.,
w cyłku . . žno za **5,—**
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Kožuchi

nětkle dajće wuporjedźeć abo přešiwać wot **wěcywustojnoho!**

Poručam też swój bohaty nowy wubjerk kožuchow!

Rjany kłobuk abo čapku sebi też wupytajće pola

Kurta Rinki
w Budyšinje, Bohata dróha 5

Cyle njenadźicy za nas je Bóh mojoho luboho mandźelskoho, našoho dobroho nana, dźěda a přichodnoho nana,

žiwnosćerja

Jakuba Brycku

do swojeje wěčnosće wotwołał. Njedźelu 13. sept. dopołdnja je w Budyšskej khorowni po přetratej operaciji ze swjatymi sakramentami wobstarany w 70. swojim žiwjeńskim lěće swojej wóčcy zańdźelił. Srjedu dopołdnja pokhowachmy joho na Khrósćičanskim kěrchowje.

Wšitkim, kotřiž su někak z nami dźělbrali a za njebohčičkoho so modlili, wosebje knj. kapłanej Cyžej w Budyšinje za duchowne zastaranjo, zastupjerjej strony za rjane słowa při rowje a wojeńskomu towaŕstwu w Khrósćicach nošerjam a wšitkim, kotřiž joho na poslednim puću přewodźachu, kaž też susodnymaj Wałdźic a Hórbankec swójbomaj za wopokazanu křesćansku lubosć w dnjach zrudoby

wutrobne „Zapłać Bóh tón Knjez“!

W **Prawoćicach, we Wotrowje a Kopšinje,** na dnju pohrjeba, 16. 9. 36.

We hłubokej zrudobje zawostajeni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćernje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

39. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **26. septembra 1936.** | **74. lětnik.**

Kłóska.

Žně su nimo. Domoj smy zwozyli złote płody, kotrež su na našich honach narostłe: naše žito, našu přeńcu, naše wowsy, naše ječmjenje. Žohowane žně je nam Bóh luby Knjez lětsa wobradźił. Naše wóčko je so radowało nad krasnymi sywami, so wjeseliło nad połnymi kłosami. Kaž by morjo potačow žołmiło před nami — tajki začišć mějachmy, hdyž stwjelca wobdźiwachmy ćežke kłosy njesuce. Wy sće, lubi ratarjo, měli wjele dźěła a prócy z domkhowanjom žnjow, njech bě to też dźěło wjesołe. Wy sće z kosu spowaleli stwjelca, sće je wjazali do snopow, do bróžnjow skhowali, z dźěla je hižo womłoćili. Tysacorje, móhł rjec, sće je we swojich rukach poměli. Sće pak też na to spominali, što wam kóžda kłóska praja a přiwoła, was wuči a napomina? Abo njejsće na jeje hłós při cyłej nuznoće kedźbowali?

1. Wzmimy sebi tola junu žitnu kłósku do rukow a słuchajmy skedźbliwje, što nas wona wuči.

Kłóska rěči k nam wo wšohomocy Božej. Hdyž by wona rěčeć mohła z čłowjeskim hłosom, što by nam wona prajiła? Ludźo, tak by nam wona přiwołała, rozpominajće tola, što sym něhdy była a što nětko sym. Jako małe symješko sy mje ty, luby ratarjo, do role wosył. To bě wšitko, štož móžeše ty činić na mni, a hewak njemóžeše činić ničo za mnje. Štó pak je mje wukhował tam wonka na polu? Štó je zapołožił móc žiwjeńsku do mnje? Štó je tutu móc we mni zbudźił we słónčnym naléću? Štó je mi dał móc, zo koruški zapuščich do zemje, zo twjerdu skoru role přełamach a na swětło so dobych? Štó je to činił, zo w cyle hinašej podobje, jako zelena rostlinka, na wjerchu zemje so zjewich, hdyž běch tola prjedy jenož zeskhnyte zornješko? Štó je mi potom dał móc, zo rosćech, zo so dale a hóle zesylnich? Štó je činił, zo moje stwjelco zrosće hołe, zo we słabuškich sćěnach mojoho stwjelca móžeše postupować mjeza? Štó je na wjeršku mojoho stwjelca wutworił kłósku a mje stajił tak něžnu hłówčku? Štó je šćinił tyčki, ćeńke kaž nitki, zo by so zmóžniło wopłodźenjo? Štó je zrjadował dołhe rjadki zornješkow a wobwi kóžde jednotliwe do wosebiteje wobałki? Štó je zornjatkam zrawić dał? Štó mi spožči połnosć a płódnosć?

Ty, čłowječe, njejsy k tomu ničo přinošował. Ty bě, hdyž so tole wšitko stawaše, daloko wote mnje: ty bě doma, w zahrodźe, w lěsu. Haj, wšohomócna ruka Boža je na mni dźěłała, je z ćicha tute dźiwy na mni skutkowała.

A kajke spodźiwne to rozmnoženjo! Hlej! Jeničke zornjatko, luby ratarjo, połoži ty do zemje a 20, 30, 40 dawa ći połna kłóska wróćo. Haj w płódnišich a ćoplišich krajinach wućěri jeničke žitne abo pšeńčne zornjatko 4—6 a wjacy hišće stwjelcow, tak zo ći symješko woprawdźe stotore płody njese. My so dźiwamy, zo Jězus něhdy ze sedmimy khlěbami štyri tysacy hłódnych čłowjekow nasyći, a druhi raz z pjećimi khlěbami pjeć tysac čłowjekow. Njewospětuje pak so tute spodźiwne rozmnoženjo khlěba kóžde lěto znowa? Nam so to husto njezda wjacy ničo wosebite być, dokelž so wšitko to kóžde lěto stawać widźimy; mamy to za natursku wěc. A tola njeje to mjenje wulkotny dźiw Božeje wšohomocy, kotraž z tak lohkej prócu stajnje milijóny čłowjekow na zemi z khlěbom zastaruje.

Boža wšohomóc, lubi čitarjo, zwoła nas do žiwjenja. Boža wšohomóc spožča nam přecy a zasy wšitko, štož trjebamy, zo bychmy tute nam wot Boha spožčene žiwjenjo zdźerželi. Boža wšohomóc je naša zeživjeńka. To nas wuči žitna kłóska.

2. Posłuchajmy dale na jeje hłós. Wobhladajće sebi tola, tak nam wona přiwoła, prawje derje, kak je so Boža njeskónčna mudrosć na mni překrasniła. Hlejće, tón mólički skhadźik, z kotrohož wurostu, je wosrjedź symješka zawrjeny. Čohodla to? Tónle skhadźik je nimo měry něžny a mjehki, by, njebyli był zawodźety, w zymnej zemi škodu poćerpjeł. Symješko dyrbi w roli namokać, dyrbi

so zmjehčić a tłać. Čohodla to? Nježny skhadźik njeby mohł twjerdu skoru a kóžku symješka přełamać. Muka symješkowa přeměni so do mloka — a tute je mi Bóh jako prěnju cyrobu připokazał. Ze zemje wustupju potom jako trawička. Kak kruće a skedźbliwje sym tu wobwita z ćeńkimi łopješkami. Wone su moja prěnja drasćička, kotraž mje před zymu škita. Po něčim pušća so někotre łopješka a rozpołoža a rozwija so. Tak móža Boži dešćik srěbać a skhadźikej jako cyrobu přiwjedować. Kak skedźbliwje wotewrjam wodnjo kłósku za čas kŕćewa a zawjeram ju zasy z wječora, zo by proch kćenja a miłe słónco do njeje mohło zastupić, zymny nócny powětr pak škody njenačinił.

Moje stwjelčko je jara ćeńke a świžne. Njedźerži ani ptačatka. By-li stwjelco tołše było, njeby mohło telko tysacow tak wuzko hromadźe stać — a žita by było mjenje. Stwjelco je wysoke a dołhe. By-li nižše było, bychu wšelake wački a brunčki kłósku mohłe dócpěć a wobkusać.

A najebać tuteje ćeńkoty, dołhosće a wysokosće njemóže mje kóždy wětřik a dešćik powalić a wotłamać. Hlej, Boža mudrosć je ščiniła, zo so moje stwjelco khila a zhibuje, zo je elastiske a tola krute. Wona je do mojoho stwjelca zatwariła kolenčka, runja brunym rynčkam, kotrež sy zawěšće na mni widźał. Tute kolenčka su twjerde kaž kósć; jene njese a podpjera druhe. Też stoji na kóždym tutym kolenčku podołhojte łopješko, kotrež starosćiwje so kładže wokoło stwjelca, zo njeby so wotłamało abo stołkało. Z pomocu tutych kolenčkow a wobwjazkow je mi móžno, runje stać a kłósku, połnu ztotych zornjatkow, njesć.

Na kłóscy je kóžde zornjatko do wobalki zawalene, kaž je kóždy człowjek woblečeny swoju drastu. Kaž tuta człowjeka škita, tak škita wobalka zornjatko před zmjerskom, wětrom a njewjedrom a zadźewa nimo toho wupadanju zrałoho zorna. Tute wobalki wukónčeja do dlěšich kónčkow a jehličkow. Tute su mi škit a zdobom wozdoba, kaž człowjekej joho włosy.

Nětko prajće sami, lubi čitarjo, kak wótry a njeskónčny dyrbi tola tón duch być, kiž je wšitko tole wumyslił! Kak njeskónčna dyrbi tola mudrosć być, kotraž je w tak małym zornjatku wšitko tak rjenje zrjadowała! Haj, człowjeko, poklakń so před kłósku a wopominaj a česću pobožnje mudrosć Stworićerja, kiž je ju ščinił. Hdyž bě Zbóžnik hłuchoněmoho wuhojił, tu wuwoła lud ze spodźiwanjom: „Wón wšitko derje čini!“ To su zawěšće też naše mysle, hdyž smy znowa dožiwili dźiw rozmnoženja khlěbow a rozpominali Božu mudrosć, kaž so wona zjewja na kóždej jednotliwej žitnej kłóscy.

Dźakuj so!

To do wutroby człowjekej je zapołožene, zo někak pokaza swoje zawjeselenjo a nutŕkowne radostne začućo tomu, kiž je jomu lubosć na kajkežkuli wašnjo wopokazał. Mać a nan zahe wučitaj dźěćatko, zo by ručku dało a prajiło „Zapłać Bóh tón Knjez“, byrnjež snadniši dar dóstało. A wšudźom na swěće tak je, zo jedyn druhomu so podźakuje, hdyž je so jomu někajka dobrota abo přećelniwosć wopokazała. A štóž to nawuknył njeje, toho z prawom posudźeja jako njezdźěłanoho człowjeka.

Hdyž zemske stworjenja hižo cyle prawje začuwaja, zo je jedyn człowjek na druhoho pokazany, ćim jasnišo dyrbjał potom cyły swět spóznać, kak je wotwisne kóžde stworjeńčko, wša stwórba wot toho, kiž je njebjo a zemju stworił, kiž žiwjenjo dawa a zróst a kiž wšitko dźerži we swojej wšohomócnej rucy. Boža miłosć wobradźa nam wšitko to, štož trjebamy. K wšědnomu zežiwjenju dawa człowjestwu kóždołětnje žně, zo by mělo dosahaceje cyroby. Dźak słuša za to Knjezej njebjes a zemje!

We wšěch časach su człowjekojo spóznali tutu winowatosć a su zanošowali najrjeńše spěwy a kěrluše k dźakej za dóstate dobroty. Woprawdźe krasne tajke spěwy mamy w złotej knizy psalmow staroho zakonja. Radosć pozběhuje ći wutrobu, hdyž čitaš, kak psalmista sławu a přeliwacy dźak wupraja Knjezej, kak cyłu zemju namołwja a wšě hory a doły, wšě žórła a morja, wšu ptačinu a zwěrinu, cyłu stwórbu, zo by dźak a khwału dawała Stworićerjej.

A hdyž my nětko so zjednoćamy k dźaknomu žnjeńskomu swjedźenjej, potom wěmy, zo zmysł tutoho swjedźenja je: spominać na Božu miłosć a darniwosć a lubosć, bjez kotrejež zemja a swět być njemóže. K njebju pozběhnmy wóčcy a wutrobu! Nic jenož wobličeć swój wuzbytk a dobytk a we swojich myslach překładować a wuradźować, kak dale maš nałožować swoje mocy a srědki!

Nic jenož tute zemske starosće hladaj! Na prěnim městnje spominaj na toho, wot kotrohož też ty sy wotwisny, bjez kotrohož hnady a žohnowanja sam ničo dócpěć njemóžeš, na Knjeza wšohomócnoho, ke kotromuž naši wótcojo přecy poniżnje słužachu a kotryž też našim serbskim honam dawa płódnosć a žně! -t-

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Před krótkim bě w klóštrje Franciskankow młoda knježna Marija Hildegard zemrěła. Nětko bu wuprózdnjene městno zasy wupjelnjene. Zańdźenu njedźelu bě kapałka klóštrka rjenje wupyšena za wurjadnu swjatočnosć: Młoda knježna, 23 lět stara, bu po dokónčenju noviciata zadrasćena a do rjadu přiwzata. Dósta klóštrske mjeno Marija Raphaela, z domjacym rěka Frieda Marten; je syrota a pokhadźa z Ziegenhalsa w Horn. Ślezskej. Wysokodostojny knjez vikar dr. Wolf rozestaji w rjanej naréči wěriwym, kotřiž běchu so we wulkej ličbje zešli, wuznam klóštrskoho swjedźenja. Z khwalbnym kěrlušom, zhromadnje spěwanym, skónči so swjatočnosć. — Młoda sotra je 6 lět dołho Borromejkam w Hajnicach w hospodarskim dźěle swěrnje pomhała.

— „Jednota“ sebi wuleća zańdźenu njedźelu do Sćijec. Cyłe towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje bě so na nohi stajiło, stari, młodźi, dźěći a samo dźěćatka — wšitkich bě wuwabiło jasne słónčne wjedro do Božeje stwórby. W hosćeńcu k „Němskomu domej“ bě wšitko derje přihotowane, zo bychu Jednoćenjo prawje derje so zabawjeć móhli. Najwjetše wjeselo mějachu dźěći, hdyž móžachu so tam wuskakać a so čumpać, karuzel jězdźić a so smykać. Holcy a hólcy młodeje „Jednoty“ so za mału gardu lubje starachu. Mužam so čas rjenje miny při třělenju na tarč a kulenju kehelow; hódne myta jim kiwachu. Hdyž směrki padachu, nastajichu so Jednoćenjo na dompuć, dźěći z pisanymi latarńčkami. Při brjozy Šprjewinym wjedźeše jich šćežka zasy wróco do Budyšina. Lubiło je so zawěšće wšitkim. Dźak prajamy wšěm, kotřiž su so wo to starali, zo je wulět tak rjenje so poradźił!

Z Lejna. Njedźelu w zažnej dopołdnišej hodźinje sta so tu krótko před kowarnju njezbožo z awtom. Na ranjo bě so dešćik šoł a tak bě droha khětro hładka. Awto přijědźe spěšnje wot Zejic, poča wjerhać, wobwjertny so wjacy króć wokoło sebje a přećisny so skónčnje, zo na wšě 20 m hišće po krywje so suwaše, kiž so khětro wobškodźi. Wokna so nimale dočista rozbichu, zo šklenca po cyłej drózy ležeše. Žónska z Kamjenca sebi při padnjenju rucy a mjezwočo rozrěza, zo dyrbješe ju přikhadźaca lěkarka do Budyšina k swojimaj staršimaj dowjesć a wot tam do měsćanskeje khorownje, hdźež so hišće lěkuje. Tamni tři woteńdźechu kaž z dźiwom bjeze wšeje škody.

Z Pančic. Wutoru popołdnju znjezboži Wowčerjec (Šeferec) Alois z Kukowa, hdyž „Serb. Nowiny“ wunošowaše. Jědźeše po nahłym wjesnym puću wot Pančičanskoho dwora na drohu. W tym wokomiku přijědźe ćežite awto z přiwěšakom z Jiwowa (Eibau). Zo njeby hólčeca přejěł, storhny wodźeŕ wóz ruče na stronu. Tola njemóžeše zadźewać, zo ćežke kolesa jomu mjaso wot praweje bristwje wotdrě a rana sylnje krawješe. Lěkarka bě bórzy k rucy a dowjeze ćežcyzranjenoho do Worklečanskeje khorownje.

Z Wotrowa. „Lipa Serbska“ bě so njedźelu wječor pola Šołćic k zwučowanju za nazymski koncert zešła. Hdyž bě z tutym dźěłom hotowa, zjednoćichu so spěwarjo a spěwarki z knjezom fararjom Justom, čestnym sobustawom „Lipy“, k wjesołej zabawje. K swjedźenjej přećadwacećilětnoho jubileja joho měšnistwa bě też „Lipa Serbska“ swoje mocy poskićiła; za to chcyše so jej wosokodostojny knjez farař Just nětk wosebje podźakować. A nječinješe to jenož z rjanymi słowami, ale też z přećelnym pohosćenjom. Wjesoła zabawa so wuwi a rjane naše spěwy klinčachu z Mrózkec domu přez wječornu krajinu. Předsyda bur Cyž-Njebjelčanski a dirigent wyšši wučeŕ Słodeńk spominaštaj na zańdźene časy a přećelne poćahi towarstwa k joho sobustawam, kotřiž w swojim času „Lipu Serbsku“ założichu a dołho jeje rjady pjelnjachu, kaž Franc Kral, prof. Bryl, jubilar, farař Cyž, dr. Wjacsławk, dr. Šołta, dr. Pól, skótny lěkaŕ Šołta, farař Brusk a druzy. Mócna zahorjenosć mjez nimi knježeše a sapaše z rjanymi serbskimi spěwami też do druhich wutrobow. „Lipa Serbska“ nětk hižo nimale 30 lět dźěła za wudźerženjo ródnoho ludstwa, a jeje sobustawy swěrnje k njej stoja a dźerža kruće jeje khorowje; to so na rjanym njedźelskim swjedźenju z nowa jewješe. Njech su prócowanjam towarstwa wo serbske ludstwo prawje dobre wuspěchi popřate! — Na swjatoho Michała zeńdźe so towarstwo pola wotkhadźacoho towarša k rozžohnowanju z nim.

Z Drježdźan. Sławne kupjele „Běły Jeleń“ pola Drježdźan njemějachu dotal cyrkwje za swojich katolikow, kotřiž su tam zasydleni abo jako hosćo z cyłoho swěta k lěkowanju do kupjel přikhadźeja. Dušipastyrstwo wukonja tam a też w Běłej (Bühlau) dotal Drježdźanska fara w Nowym Měsće. Bože służby wotměwachu so na někajkim k tomu připrawjenym městnje. Dawno žedźachu tu wěriwi za tym, zo bychu sami swoju swjatnicu dóstali; wot swojeje fary na Albertowym naměsće dźěn su tak zdaleni. Nětk ma přećo so dopjelnić. Nowa cyrkej nastawa blizko při lěsu Drježdźanskeje hole, njedaloko „Běłoho worjoła“, a budźe poswjećena swjatomu Hubertej, patronej hońtwarstwa. — Zańdźenu njedźelu bu z cyrkwinskej swjatočnosću zakładny kamjeń k nowotwarej położeny. Předpisane wobrjady wukonješe prezes konsistorija, farař na wotpočinku Rothe, kotromuž ma so wosebje dźakować, zo rjana wulka městnosć za cyrkej bu zwěsćena. Zasłužbnaj wo nowu cyrkej staj też knjezaj fararjaj Horstkötter a nětčiši farař w Nowoměsće Posselt. Wosebity dźak słuša towarstwej swjatoho Bonifacija. Twar cyrkwje wuwjedźe so po načiskach architekta Witte. Wjele ludźi bě so zešło, zo bychu swědkojo byli wurjadneje swjatočnosće. Cyrkwička swj. Huberta změje 150 městnow k sedźenju deleka a pišćelowy khór. Kapała so k wječoru přitwari. Za měsac hižo ma cyrkwinski twar so zběhać a za měsac po tym dyrbi cyrkej hotowa być, zo by swojomu nadobnomu zaměrej służić mohła.

Złotomu ćeleću lud rady służi.

Pawčinu wotmjesć a pawka wostajić.

Słubjenjo ma hubu, darjenjo ma ruku.

Tako, młody misijonaŕ Indianow.

(Pokročowanjo a skónčenjo.)

Hdyž bě misijonar z Indianami powječerjał, chcyše z rozwučenjom započeć; prjedy pak hišće ćisny zbytny kus ryby a kosće psej, kiž tam ležeše a z wulkej žadosću na njoho hładaše. Psyk hrabny mjaso, cyła zhromadźizna pak poča mórkotać. Haj, jedyn Indian přiskoči a wutorhny psej kosće. Zadźiwany so misijonar za Takom wohladny, kiž so runje tak nastróžany być zdaše, kaž druzy. Tako šepny misijonarej, zo to njezbožo woznamjenja, hdyž so psej něšto wot wobjeda abo wječerje ćisnje a zo so potom Indianojo žanoho zboža při hońtwje abo rybyłójenju njenadźijeja. Misijonar, kiž wo tutym přiwěrku ničo njewědźeše, pytaše jim dopokazać, zo zbožo abo njezbožo při hońtwje wot toho njewotwisuje. Tola Indianojo njemějachu wjacy połnu dowěru, a to pokaza hnydom stary kuzłaŕ, kiž so hižo wo swój wliw a swoje zeźiwjenjo mjez ludom boješe. Hdyž misijonar swoje prědowanjo započa, přećiwješe so tomu kuzłaŕ a praji, zo su misijonarojo wina na khorosćach Indianow. Jenož šědźiwy starc daše misijonarej prawje a rjekny: „Wótče, sy prawje rěčał, a štož sy nam wo krutym sudźe po smjerći prajił, to sym też ja hižo wopominał a sym husto k wulkomu Duchej so modlił. Wostań pola nas a powědaj nam hišće wjacy wo twojim Bohu, potom budźeja ći też tući wěrić.“

Tutym słowam so kuzłaŕ rozhněwa a zareji: „Rěči-li „pobožny muž“ wěrnosć, njech też khoroho wustrowi, kotrohož mam we swojej khěžcy.“ To prajiwši dźěše prječ, wróći pak so bórzy z mužom, kiž po zdaću z wulkej bolosću so na zemju ćisny a so wiješe.

Stary Indian pak praji misijonarej mjelčo: „Tón muž njeje khory; je to kuzłarjowy bratr a so jenož taji.“

„Móžeš joho wustrowić?“ wopraša so kuzłaŕ.

„Ně“, wotmołwi misijonar, „přetož wón njeje khory, ale je jebak kaž ty.“

„Wón pak je khory a ja joho wustrowju“, wotmołwi kuzłaŕ, ćisny wodźećo na khoroho a wokoło njoho rejujo spěwaše a kuzłarske znamjenja činješe. Nadobo ćisny so na khoroho, přimny spody wodźeća a wućahny žadławu krokawu wołajo: „Hlejće, to je duch khorosće, sym joho khoromu ze žiwota wzał; tón je nětk wustrowjeny.“

Tu poskoči muž na nozy, a wjetšina přihłosowaše kuzłarjej. Mnozy pak so smějachu a dachu jasnje spóznać, zo maja joho činki za jebanstwo. Tola bojachu so, to zjawnje wuprajić. Tu nadobo pokaza so w třešnej dźěrje čorna postawa, a wšitcy horje hładajo widźachu, kak so na powjazach něšto dele pušća; běše to deska, na kotrejž srjedź dweju zaswěćeneju swěčkow mała z drjewa wurězana serna stoješe.

„Hlejće“, wołaše kuzłaŕ na ludźi, „wulki duch wam ścele bohatu hońtwu, jeli jomu swěrni wostanjeće.“ Potom napominaše jich, zo dyrbja wokoło wurězanoho znamjenja rejwać.

Hdyž nětko Indianojo wołajo a teptajo přiwěrnu reju započachu, přistupi stary Indian k misijonarej a praji jomu mjelčo: „Wótče, pój ze mnu won; kuzłaŕ ma złe wotpohladanja přećiwo tebi.“ Hnydom stany měšnik a wuńdźe z khěže. Wonka wza joho starc za ruku a khwatajcy dowjedźe joho před wjes, hdźež hižo Tako při zapřehnjenych sanjach starosćiwje čakaše. Indian před misijonarom so poklaknywši rjekny: „Wótče, požohnuj mje a modli so za

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. 90 putnikarjow z Italskeje chcychu do Lourdesa jěć. Prjedy hač wotjědźechu, mějachu pola Swjatoho Wótca audijencu, w kotrejž jim praji, zo wě derje hnadu pohódnosćič, směć k maćeri Božej do Lourdesa jěć, dokelž je tam sam junu putnikował a so hišće jara žiwje na wšo dopomina. Je tam dojěł tehdom w zjednoćeństwje z 20000 druhimi wěriwymi. Mjez nimi běše tež jedyn khinski nan ze Šanghaja. Joho syn běše ćežko khory, a za njoho chcyše nan wustrowjenjo wuprosyć. Slubił pak bě swjatej Mariji, zo chce so polěpšić a dobre křesćanske žiwjenjo započeć, jeli syna wustrowi. A mać Boža joho wusłyša a Khinjan swój slub swěru dźeržeše. Kóždy, kotryž raz do Lourdesa puću je, njech je za tutu hnadu dźakowny. A je li tam ze swědkom někajkoho wustrowjenja był, potom njech sebi žiwe dopomnjeće na tutu hnadowpołnu hodźinu stajnje wobkhowa.

Šwicska dźěłaćerska młodźina wotmě před krótkim swoju hłownu zhromadźiznu. W mjenje Swjatoho Wótca napisa kardinal statny sekretar wjednistwu šwicskeje dźěłaćerskeje młodźiny list, w kotrymž praji, zo ma bamž wulku lubosć ke wšej młodźinje, wosebje pak dźěłaćerskej. Wona dźěn je sebi za nadawk stajiła, wučbu cyrkwje stajnje sćěhować a jej prawo wubědźić w socialnym žiwjenju. Wona chce so wo prawo dźěłaćerja starać, ale nic jenož wo joho ćělne prawa, ale tež wo dušine. Hdyž bychu wjednicy ludow zasady katolskeje cyrkwje přewjedli, potom by so nuza na swěće wo wjele pomjeńšiła. Boži zakoń je a wostanje tež ze zakładom swětnoho zboža.

Smy hižo pisali, zo ma so naměsto před Vatikanom přetwarić. Při přihotowacych dźěłach namakachu tam wjele wjelakich dopomnjeńkow z časa prěnich křesćanow. Dźěl jenoho stołpa z rjanym napismom dowjezechu do Vatikanskoho muzeja, dokelž je wšće jónu stał nad rowom jenoho z prěnich křesćanow, štož napismo jasnje dopokaza.

Kaž jena italska nowina pisa, chce bamž we Vatikanje dać rozsyłak za daloko-widźenjo natwarić. Je so hižo wo tutym projekće ze sławnym italskim slědźerjom Marconiom rozrěčował.

Póndźelu 14. septembra běše za městačko Častel Gandolfo a cyłu cyrkej ważny dźeń. Swjaty Wótc přija na tutym dnju biskopow, duchownych a mnichow a klóštrske knježny ze Španiskeje. Běše jich wokoło 500, kotřiž su móhli tamnym surowosćam wućeknyć. Hižo prjedy je so we wšěch nowinach pisało, zo bamž z tutej přileżnosću wšće tež přećiwo bolšewismej poréči. A tak so tež sta. Kardinal Pacelli běše přitomny. Wón předstaji Swjatomu Wótcej tamnych wbohich a tola hišće zbožownych ćeknjencow. Bamž pak we swojej réči na wšo spomni, štož su woni widźeli abo sami dyrbjeli wustać. Su tola tamniši komunisća hrubje a njećłowjescy, haj djabołscy zakhadźeli ze wšěm, štož měješe trochu zwiska z Bohom, njech běchu to duchowni, njech wěriwi, njech běchu to postawy abo twary, haj samo rowy njepřelutowachu. A tak tam dźensa hišće dale činja. Potom pokaza bamž na to, zo je katolska cyrkej přecy najsylniša móc přećiwo wšej njewěrje, potajkim tež přećiwo komunismej. Mnozy drje prajeja, zo katolska cyrkej w boju přećiwo njewěrje a komunismej zapraji. Tola to zależi jenož na tym, so so ludźo po jeje přikaznjach nimaja abo zo jej swobodu skutkowanja njedadźa. Tu njesměmy na zwonkowny wuspěch hladać ale na to, što katolska cyrkej wuči. Hdyž by katolska cyrkej stajnje a wšudźe prawu swobodu a podpjeru we skutkowanju namakała, potom bychu so mnohe njeskutki njestałe. Skónčnje namołwješe Swjaty Wótc hišće, zo njebychmy tamnych naščuwanych človjekow, kotrež w służbje djaboła stoja, hidźili, ale so za nich modlili. Dyrbimy jich najebać wšoho lubować. Snadź tež za nich přińdźe junu hodźina nakazanja. Skónčnje přeješe bamž Španiskej a cyłomu swětej, zo by bórzy zasy měr knježił.

Němska. Kaž w druhich krajach su tež mnozy němscy biskopja wěriwych napominali, zo bychu so modlili za wbohu Španisku. Namołwjeja pak tohorunja wěriwych, zo bychu dobre katolske žiwjenjo wjedli a tak pomhali wot našoho kraja komunismus wotdźeržować.

Hildesheimski biskop měješe při poswjećenju jeneje noweje cyrkwje ważne prědowanjo. Wón praji, zo je cyła Europa storhnjena do hobrskoho boja wo wěru. Dźensa

---

mnje a mojich synow, zo bychmy twoje wobličo bórzy zasy widźeli." Misijonar požohnowa joho z dźakownej wutrobu, připasa sebi sněhowe črije a spěchaše za sanjemi, z kotrymiž bě Tako hižo khětro doprědka. Joho dosćahnywši so měšnik prašeše, kajki dha běše jimaj strach hrozył.

Tako wotmołwi: „O nano, tónle kuzłař je zły muž; we wsy su mi powědali, zo je wón ze swojim bratrom hižo wjacy bělych mužow skóncował a wurubił; sym wjesoły, zo smój jimaj ćeknyłoj."

Čiše suwaštaj so dołhi čas po zmjerzłym sněžy. Nadobo začerwjeni so njebjo; swětłe pruhi kaž wohniwe hady po njebju błyskachu a krajinu rozjasnjachu.

„Sewjerina!" [1]) zawoła misijonar.

„Njewěrno, nano", dźeše Tako, „to je znamjo, zo smoj na prawym puću?"

„Mój syno", wotmołwi misijonar, „štóž ma čiste swědomjo a Božu wolu dopjelnja, tón je stajnje na prawym puću, też hdyž je cyle ćma; přetož Bóh joho wjedźe, a tohodla njetrjeba so ženje bojeć."

„Nano", réčeše Tako dale, „myslu sebi, zo mam čistu wutrobu; zrudny pak tola sym."

„Čohodla, mój syno?"

„Dokelž so boju, zo kuzłarjo też muži z Inana wotdźerža, tebje posłuchać. Njemóžeš wulkomu Wótcej wopor přinjesć, zo by kuzłarjam wumrěć dał?"

„Ně, mój syno, chcemoj Bohu radšo wopor přinjesć, zo bychu so wobroćili!"

[1]) Sewjerina (Nordlicht) je čerwjena pruhata swětłosć, kotraž połnócne njebjo w nocy druhdy tak rozjasnja, zo je wšitko derje spóznać. Też hač k nam samo druhdy wuswětluje.

„Ale ja žadyn wopor nimam!" znapřećiwi Tako.

„Tola, Tako. Móžeš Bohu to najlěpše a najlubše, štož maš, woprować."

„Najlubše a najlěpše, štož mam, staj mój nan a moja mać, teju tola woprować njemóžu!"

„Ale, njewěrno, maš wulku žadosć, nana a mać zasy namakać?"

„Haj, nano."

„Derje, a hdyž by Bóh nětko chcył, zo swojeju staršeju tu na zemi wjacy njenadeńdźeš, njeby to jara wulki a ćežki wopor był za tebje?"

„Ach, nano, najwjetša bolosć."

„Na, derje, mój syno; tuž proš kóždy dźeń: Luby Božo, chceš-li, zo nana a mać zasy namakam, dźakuju so tebi; jeli pak chceš, zo jeju hakle w njebjesach zasy wohladam, wopruju tebi swoju bolosć za wobroćenjo muži inanskich."

„Aj, nano", zawoła Tako, „sy ty też mój són widźał?"

„Kajki són?"

Na to wupowěda hólčec swój són, kak je swojeju staršeju w kašću ležo widźał a zo staj jomu prajiłoj: Na zasywidźenjo w njebjesach!

Misijonar, kiž bě kedźbnje posłuchał, praji: „Mój luby synko, nic wšitke sony přińdu wot Boha, ale wón je też njewinowatomu Józefej w Egiptowskej přichod wosnje pokazał. Modli so wobstajnje, kaž sym ći prajił."

„Haj, nano, to chcu." — —

Wjele dnjow a tydźenjow pućowaštaj tak po brjozy réki Jukona dale, ničo wosebite jeju njepotrjechi. Kóždy wječor zastaštaj, Tako zadźěła woheń a zwari ćopłu pojědź, jeničku

njeřeka wjacy, hač je tale abo druha sada wěry prawa, hač ma katolska cyrkej prawje abo jena druha. Dźensa dźe wojowanjo wo křesćanstwo docyła. Też Němska tu njeje wuwzata. „Je Boha abo njeje žanoho?“ tak řeka prašenjo. Tak dołho hač mamy w Němskej ludźi, kotřiž zakliwaja tón dźeń, na kotrymž prěni misijonarojo sem přińdźechu, njeje žana nowa cyrkej přemało w kraju. Tak dołho hač maja někotři tón dźeń za dźeń njezboža, na kotrymž so prěni swjaty křiž w Němskej postaji, tak dołho dyrbi so přecy wjacy swjatych křižow postajeć a přecy wjacy klětkow, z kotrychž so připowěduje wěra do křižowanoho Wumožnika, tak dołho dyrbi so přecy wjacy woltarjow twarić, na kotrychž so Khrystus na njekrawne wašnjo wšědnje za nas wopruje.

W Drježdźanach wotmě so zańdźeny tydźeń lětna skhadźowanka přirodospytnikow a lěkarjow. Na wotewrjeńskej zhromadźiznje měješe sławny chirurg (lěkař za operacije) prof. Sauerbruch powitansku rěč, w kotrejž mjez druhim praji, zo sebi wučeni přirodospytnistwa njesmědźa přewjele předewzać a snadź spytać, potajnstwo žiwjenja docyła wuslědźić. To by podarmo dźěło było, dokelž je njemóžne žiwjenjo wuslědźić. — Tak je tutón wědomostnik zjawnje wuprajił, štož je „Posoł“ stajnje pisał, zo so sebi mjenujcy človjestwo njesmě přewjele na swoju wědomosć być zdać. Wšo wona njemóže spóznać, Bóh wostanje dale najmudriši, wšohowědomy, a mnohe budźe za nas potajnstwo a tajke wostanje. Wosebje po wójnje sebi někotři přirodospytnicy myslachu, zo móža skoro potajnstwo žiwjenja wotkryć, a połwučeni sonjachu hižo wo tym, zo móže človjek bórzy sam žiwjenjo stworić. Tuta myslička zdaše dźěn so też najwažniša w arsenalu swobodomyslerjow być, kotřiž chcychu z njej Boha wotsadźić.

Kaž je znate, njeje duchowny też po statnym zakonju winowaty, wyšnosći něšto wozjewić, štož je w spowědźi słyšał. Je so měnjenjo wuprajiło, zo dyrbjało so to přeměnić, dokelž je wěstosć stata ważniša hač potajnosć spowědźe. K tomu móžemy jenož prajić, zo wšak njeby žadyn złóstnik tak khětře k swjatej spowědźi šoł, hdy by wědźał, zo joho měšnik wyšnosći wozjewi. Potajkim by też podarmo było, sebi wot duchownoho žadać, je-li trjeba, něšto policiji wozjewić. Kóždy měšnik ma krutu winowatosć, wo tym mjelčeć, štož je we swjatej spowědźi zhonił.

Na hnadownym městnje Marijinym Dole zeńdźe so před krótkim na 20000 katolskich młodźencow Mohučskeje a Limburgskeje diecejzy. Tute putnikowanjo běše wulkotne „Credo“ katolskeje młodźiny a pokaza jeje wolu, dźeržeć kruće swjatu katolsku wěru přećiwo wšěm pospytam, ju ludej wzać.

Za katolski akcijón w Němskej je hłowna biskopska centrala w Düsseldorfje (Reichsstraße 20) mapu wudała, kotraž wopřija wšě zakońske předpisma za dźěło we wosadźe. Wobstoji tola dźensa jara wjele wukazow, kotrež dyrbi tón znać, kiž chce na př. za cyrkwinske należnosće pjenjezy zběrać, zhromadźizny wotměwać, filmy předwjesć, dźiwadłowe hry předstajeć atd.

Awstriska. Cyrkej a stat w Awstriskej stej so nětko wo katolskej młodźinje dojednałoj. Kóžde towarstwo młodźiny trjeba připóznaco stata. Pola katolskich towarstwow młodźiny njeje tajkoho připóznaća trjeba, jeli wone pod wjednistwom wosadnoho duchownoho abo wosebitoho wot biskopa postajenoho duchownoho stoja. Służba statneje młodźiny postaji so tak, zo změja sobustawy přecy derje přileżnosć, swoje njedźelske winowatosće dopjelnić. Też změje we hłownym předsydstwje statneje młodźiny (kotraž njeje w katolskich towarstwach) jedyn duchowny, kotrohož biskop pomjenuje, sydło.

Loni założi so w Awstriskej zjednoćeństwo, kotrež chce so předewšěm wo to starać, zo bychu w misijónach radijowe aparaty měli a tak poskićenja słyšeli. Dale pak chce so wone też wo to starać, zo bychu so we krajach, hdźež maja misijonarojo wjele wěriwych zastarać, radijowe sćelaki za krótke zmohi natwariłe, kotrež bychu potom wosebje poskićenja k rozšěrjenju a pohłubšenju wěry přinošałe.

Pólska. Na zhromadnej synodźe pólskich biskopow wobdźěli so 56 prelatow, mjez nimi 3 kardinalojo a 6 arcybiskopow. Předsyda synody běše bamžowski legat kardinal Marmaggi. Jednaše so tu wosebje wo prašenjach wućehnjenja młodźiny a wo šulskich prašenjach. W času synody poby pola čorneje Maćerje Božeje na Jasnej Horje 300000

---

za cyły dźeń. Potom so lehnyštaj při wohnju a misijonar hišće dołho hólca wo křesćanskej wučbje rozwučowaše. Skónčnje so pomodlištaj a potom wusnyštaj, doniž jeju zymny sewjerny wětr njewubudźi k dalepućowanju.

Tako wučby swjateje wěry tak lohcy a spěšnje wuknješe, zo nan Měrćin husto so dźiwajo praji: „Tako, zawěsće budźeš hišće misijonar a mi při wobroćenju Indianow pomhaš!“

„Ale nano“, Tako kóždy króć zrudnje so posměwkujo rjekny, „potom zawěsće swojoho nana a mać wjacy njewohladam.“

„Kaž Bóh dopušći“, wotmołwi misijonar.

Jenoho dnja jědźeštaj po lodowym rěčnym brjozy, hdźež běše ćěř hładša. Tako jako wjednik smykaše před prěnimi sanjemi, misijonar pak bě so womučnjeny na swoje sanje synył. Tu wuskoči runje před nim sněhowy zajac a ćěrješe prěki přez zamjerznjenu rěku na druhi brjóh. Psy prěnich sani zajaca njepytnywši swój puć dale běžachu, nic pak psy misijonarowych sani. Te zajaca wuhladawši so wot ćěrje wotwobroćichu a runu smuhu za zajacom po rěcy ćěrjachu. Misijonar swój kij do najprěnišoho psa ćisny, njetrjechi pak joho, a kaž z błyskom sanje po lodźe prěki přez rěku jědźechu. Nětko wołaše misijonar za Takom wo pomoc; tola hdyž tón so wobroći, běchu sanje z misijonarom hižo wosrjedź rěki, hdźež woda najspěšnišo běži a hdźež bě tohodla lód najćeńši. Hižo so jomu zezda, kaž by so misijonar tam ze wšěm přełamał a so we wodźe zhubił; tola w tym wokomiku běchu psy hižo kručiši lód tamnoho brjoha dosćahnyli a ćěrjachu z wulkej spěšnosću dale, hač so zady hórki zhubichu!

Tako bě so smjerć jara wustróžał; zwjaza swoje psy za štom a běžeše k městnu, hdźež běchu misijonarowe sanje srjedźiznu přejěłe, zo by na druhi brjóh přišoł. Ale to bě njemóžne; ćeńka lodowa skora bě přełamana a wotpławjena. Tako błudźeše po brjozy, tola nihdźe njebě twjerdoho lodu. Skoro zadwělujo wróćeše so k swojim sanjam; što nětko činić?

Tu joho nowy strach překwapi: črjóda Indianow so do joho sani da. Hdyž Tako so k nim bliżeše, wołachu na njoho w rěči inanskej. Tako wotmołwi w tejsamej rěči a da so jim jako jenoródnik spóznać. Tuž prajichu mužojo: „Ty maš cyrobu na twojich sanjach; daj nam jěść, přetož zawutlimy!“ Nětko hakle pytny Tako, zo su ludźo z hłodom zesłabnjeni. Powědachu jomu, zo hižo dołho wjacy žanu zwěrinu njejsu popadnyli a zo je so jich lud tohodla dźělił; jich žony a dźěći su njedaloko w stanach, też za nich jěść požadaja, hewak dyrbjeli hłodu wumrěć.

Tako spózna, zo je to Boža wola, bratrow swojoho naroda wot smjerće wumožić. Dźěše z nimi do jich lěhwa a rozdźěli mjaso, ryby a khlěb mjez dźěći a žony, kotrež jomu z dźakownosće rucy košachu. To joho jara zwjeseli. Nětko so też dopomni, zo bě wčera ćěř jelenjow a běhačow (Renntier) w sněžy widźał, a praji to mužam. Ći pak zrudni wotmołwichu: „Ach, to nam pomhać njemóže; my smy z hłodom cyle zesłabnjeni a njemóžemy spěšne zwěrjata dosahnyć kaž prjedy; też nimamy wohniwe kłoki (třělby), zo móhli je wot nazdala morić.“

„Ja pak mam wjele wohniwych kłokow“, praji wjesele Tako a rozdźěli třělby a patrony mjez mužemi, kotřiž so dodźiwać njemóžachu. Potom dźěše z nimi do lěsa, hdźež

wěriwych, zo bychu so tu wo wuspěch synody modlili. Wo tajke modlitwy běchu biskopja prosyli. Poslednja tajka synoda běše před nimale 300 lětami, 1643. Potom přińdźechu wójny ze Šwejdami, Pólska poča rozpadować a skónčnje kraj na tři druhe staty rozdźělichu. K tajkej powšitkownej synodźe ma wězo bamž najprjedy dowolnosć dać.

Pólscy biskopja napominachu wěriwych k modlitwje za Španisku a pokazachu wěriwych khutnje na jich winowatosć w nětčišich zrudnych časach. Kóždy katolik dyrbi wědźeć, zo ćežcy zhrěši a so sam wot swjatych sakramentow wuzamknje, jeli ńekak z komunistami sobudźěła, a byrnjež jenož politiscy było.

Plocki arcybiskop předstaja wěriwym w pastyŕskim lisće strachi bjezbóžnistwa. Bjezbóžnicy też w Pólskej na wšelake, zababjene a zjawne wašnjo propagandu činja. Wěriwi dyrbja wědźeć, zo je strach wjetši hač 1920, hdyž bolšewikojo před Warša wu stojachu. Bjezbóžnistwo načini wěčne škody we swójbach a ludźe. Nabožina pak je to była, kotraž je Pólsku pomhała wulku a sylnu sčinić.

Mjez wšěmi zwjazkami młodźiny w Pólskej je zwjazk katolskeje młodźiny najsylniši. Časopisy zwjazka katolskeje młodźiny maja 36000 woteběrarjow.

Ruska. Sowjetske wyšnosće su pjeća slubiłe, zo chcedźa za 10 měsacow z cyrkwju a nabožinu započeć łahodnišo wobkhadźeć. Čohodla? Cyle jednorje, potom njebudźe tam scyła wjacy woprawdźe cyrkwi swěrnych duchownych, dokelž tući budźeja mjez tym wšitcy mortwi. Runje w poslednim času zakhadźa GPU (ruska tajna statna policija) surowje z duchownymi wšěch cyrkwjow. Pak jich zatřěleja, pak jich w jastwach a lěhwach tak dołho krjuduja, zo zahinu.

Šwica. Sobustawy katolskich zwjazkow młodźiny natwarichu sebi w dole Saas rjany dom, kotryž „Tabor“ mjenuja. W tutym domje chcedźa so młodźi katolscy ludźo w prózdninach skhadźować.

We Šwicy sta so před krótkim žadławe wonječesćenjo swjatoho křiža. W Trimbachu wotmě so wosebity misijón za katolskich młodźencow. Po misijónje stajichu sebi tući, kaž je wašnjo, misijónski křiž. To běše wulki křiž, kotryž na jenej hórcy postajichu. Ale hižo 20 hodźinow po tym běchu złóstnicy křiž podrězali a do hłubiny ćisnyli. Młodźency jón wězo zasy postajichu. Tola bórzy po tym bu hižo zasy podrězany.

Francózska. Při 64. narodnym putnikowanju francózskich katolikow do Lourdesa sta so zasy dźiw. Jena holca, Lucy Halary z Pariza, běše hižo dołho khora, njemóžeše wjacy stanyć. Dyrbjachu ju kumštnje žiwić. Hdyž bě so wona w piscinje wukupała, bě hnydom strowa. To zwěsćichu přitomni lěkarjo a też dwaj professoraj. Hač je to woprawdźe wustrowjenjo, kotrež smě so dźiw mjenować, praja hakle lěkarjo tamnoho běrowa po dokładnym přepytowanju za lěto.

Amerikanski pjenježnik Rockefeller je za wědomostne dźěła, wosebje za wobnowjenjo starych twarow wjele pjenjez do wokrjesa Haute-Saone zdawał. Nětko je knježeŕstwo tutoho wokrjesa wobzamkło, zo chce za to Rockefellerej jenu staru kapału darić, kotruž je hižo Khorla Khrobły natwarić dał. Kapała ma so zwottorhać a potom w Americy zasy natwarić. W mjenje katolikow su zapósłancy prawičnych stronow w francózskim parlamenće protest zapodali.

K česći kralowny najswjećišoho różowca.

Je znate, zo so swjata Marija lěta 1858 w Lourdesu wjacy króć zjewi — a to z wulkim swěćatym różowcom w rucy. Wěsći „pobožni“ ludźo nětko po Serbach listy sćelu, zo bychu druzy tute zasy wotpisali a dale dali. A to w běhu 24 hodźin. Tak sebi „tući pobožni“ wulke a njewočakowane zbožo z Lourdesa za 114 hodźinow zaruča. Tajke pisanja a modlenja su pak hrěšne, haj wšo to je přiwěra. Česćujmy radšo mać Božu tak, kaž to njedawno dźenik z wječorneje Němskeje pisaše: „Na prěnim dnju olympiskich wubědźowanjow w Berlinje, hdyž lohkoathletika z mjetanjom hlebijow so pokazowaše, přińdźe też rjana pólska holca, Marja Kwasnijewska, na jewišćo. Prjedy pak hač so měrješe a hlebiju ćisny, hišće něšto swěćate z kapsy wućahny. Běše to rjećazk z běłymi parlemi a na

---

běše ćerje zwěriny widźał, a hišće tónsamy dźeń zatřělichu třiceći jelenjow, tak zo so žaneje nuzy wjacy bojeć njetrjebachu. Na dompuću powědaše jim Tako, zo je běłoho „pobožnoho muža“ při sebi měł, ale joho zhubił. Mužojo jomu prajachu, zo je połojca jich splaha na tamnej stronje rěki wostała a zo drje misijonar ze swojimi psami jich stany namaka. „Tola“, přispomnichu, „tamne swójby hišće hórje ćerpja; přetož z hłodom je zła khorosć — jětra — mjez nimi wudyriła a mnozy su hižo wumrěli, też twój nan a mać staj skhorjełoj.“

Tutu zrudnu powěsć słyšawši płakaše Tako hórcy a modleše so: „Luby Wótče w njebjesach, dopušć, zo by nan Měrćin mojeju staršeju namakał a wukřćił, zo byštaj tola do njebjes přišłoj!“

Najradšo běše Tako hnydom na tamny brjóh přepłował, zo by swojeju staršeju a misijonara pytał; tola to njeběše móžno, dokelž by sylna woda joho sobu storhnyła. Tuž dyrbješe čakać, doniž rěka w přiběracej zymje zasy njezamjerzny. Mjez tym powědaše swojim naroda-bratram, što běše za tej dwě lěće widźał a nazhonił; też rozwučowaše jich wo wučbach pobožnoho blědaka. Indianojo rad na njoho posłuchachu a prajachu: „Štož nam wo prawym puću do njebjes powědaš, dyrbi wěrno być; přetož Bóh, ke kotromuž so modliš, je twój puć k nam wjedł, zo by nas wumožił; my tebi wěrimy.“ —

Po někotrych dnjach přeńdźechu kedźbliwje rěku a namakachu bórzy indianske lěhwo. Hdyž so Tako ze swojimi přećelemi wjescy bliježe, přińdźe z njeje runje wulka črjóda muži a žonow a ćehnješe na bližšu hórku. Prědku njeseše hólčk křiž, wšitcy mějachu zaswěćene lampy abo fakle w rucy, potom přińdźechu mužojo, kotřiž dwaj kašćej njesechu. a za nimi spózna Tako misijonara, kiž w měšniskej drasće so modlo za kašćomaj kročeše. Zakřiknywši běžeše Tako k njomu a joho wobjimajo zawoła: „Mój nan! Moja mać!“

„Haj“, praji misijonar hłuboko hnuty, „haj, mój wbohi Tako, staj to twój nan a twoja mać, kotrejuž tu k rowu njesemy. Sym jeju před smjerću hišće rozwučił a wukřćił, w njebjesach jeju zasy wohladaš.“

Sylzy drje so lijachu młodomu Indianej po licomaj, tola słódki trošt bě joho wutrobu napjelnił; ćiše stupaše z misijonarom za kašćomaj, prěni króć přitomny křesćanskomu pohrjebej — a to swojeju staršeju! Indianojo buchu wšitcy hłuboko hnući.

Hdyž wječor misijonar a Tako hromadźe w stanje sedźeštaj, praji misijonar: „Widźiš, mój syno, wjele sy zhubił, njesměrnje wjele pak dobył. Bóh je ći nana a mać wzał, za to pak će wumožnika swojoho ludu ščinił; je wutroby twojich přećelow wěrnosći přistupne přihotował a z tebje pobožnoho muža.“

„Haj, nano“, měnješe Tako, „Bóh luby Knjez je wšo to derje dopušćił. Ja nětko přecy při tebi wostanu a chcu tebi pomhać, inanskim ludźom prawy puć do njebjes přihotować!“ — —

A nětko, luby čitarjo, je stawizna wo młodym indianskim misijonaru skónčena. Wón wosta hišće dołho pola měšnika Měrćina, pomhaše jomu jako katecheta indianske dźěći wučić a služeše jomu při woporje Božeje mšě a jako wjednik na pućowanjach po alašskich sněhowych krajinach.

Što wě nětko druhe rjane powědančko za „K. P.“?

kóncu złoty křižik. Někotři wokoło stojacy tole pytnywši so začerwjenjenu holčku prašachu: „Što ma to rěkać?“ A pólska holca wotmołwi w špatnej němšćinje: „Bjez różowca njemóžu hlebiju mjetać.“ Tuta stawiznička njećesći jenož wěriwu holčku, ale dopokazuje znowa, zo so prawa nabožina tež z wušiknym športom znjese. A přiwěrkow a hrěchow njetrjebamy.

Směšk.

Służownik: „Knjez rytmišir, waš fuks, kotrohož sće wčera lajtnantej předał, tu zasy je.“

Rytmišir: „Kak dha to tak?“

Służownik: „Wón je knjezej lajtnantej ćeknył a runu šćežku do našeje hródže so wróćił.“

Rytmišir: „To je swěrne skoćo. Běž tola ke knjezej lajtnantej a powjez jomu to.“

Służownik: „To njeje trjeba, fuks je lajtnanta hnydom sobu přinjesł.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 478. z Budyšina: tach. wučer Mikławš Rjeda; 479. z Drježdžan: Mikławš Kmječ; 480. z Wutołčic: Pawoł Nuk; 481. z Baćonja: Jurij Knebel; 482. z Łahowa: Jakub Nawka; 483. z Haslowa: Mikł. Dubaw; 484. 485. z Koslowa: Bjarnat Kmječ, Jurij Wowčerk; 486. 487. z Nowoslic: Michał Kórjeńk (čo. 36), Hana Wićazowa; 488. z Ralbic: Jakub Kórjeńk (čo. 43); 489. ze Šunowa: Michał Rachel (čo. 36); 490.—502. ze Serb. Pazlic: Jakub Wrobl, Jakub Lukaš, Pětr Krawčik, Jan Kral, Jurij Šenkař, Michał Smoła, Hańža Wjacsławkowa, Michał Hórnik, Pawoł Rynč, Jurij Šwejda, Jurij Wjeńka, Józef Ledźbora, Jakub Lebza; 503. z Hněwsec: Mikławš Wels; 504. 505. z Wotrowa: Michał Rjeda, Michał Herman; 506.—511. z Wětenčy: Marja Bjedrichowa, Mikławš Delan, Jurij Wićaz, Jurij Mička, Mikławš Khola, Jakub Weidlich.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1022.: N. N. z K.; čo. 1023.: N. M. z N.; čo. 1024.: N. B. z N.; čo. 1025.: J. N. z P.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1115.: N. N. z P.; čo. 1116.: N. M. z P.

Sobustawy na lěto 1932.

Čo. 1108.: N. N. z P.; čo. 1109.: N. M. z P.

Sobustawy na lěto 1931.

Čo. 1155.: N. M. z P.

Swój přinošk

za towarstwo swj. Cyrilla a Methoda su na lěto

1935 hakle 1025 sobustawow zapłaćili.

Prosymy tola, zo by kóždy, kotryž „Katolski Posoł“ woteběra, tež

swój přinošk zapłaćił!

Na Tebi zaleži,

za to so starać, zo Twoji přiwuzni nuzu a hubjeństwo ćerpjeć njetrjebaja, hdyž Ty tu wjacy njebudźeš! ⁘ Hodźina pak přińdźe, kotraž tež Twoje žiwjenjo skónči. Njewěš, **hdy** to budźe. Nimale 4 milijónow ludźi wob lěto znjezboži. Sy Ty před njenadźitej smjerću škitany? **Potom** pak by pozdźe było, za přichod swojich přiwuznych hakle so starać — — potajkim w prawym času dopjelń tutu winowatosć!

Wudawk za zawěsćenjo je runje tak trěbny, kaž wšědny khlěb

St. Josefs-Werk

Zawěsćeńske zjednoćeństwo a. G. we Wrótsławju, Uferstraße 11.

Radu poskića darmotnje:
Wokrjesny wjednik E. Heppner w Małym Wjelkowje p. Budyšina, Wojerowska dróha.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Trjebaće-li rjane dobre a wosebje tunje

meble

— za cyłe wuhotowanjo — wopytajće hotowy meblowy skład

Fröhlich

w Kulowje, Kamjeńska dr.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kožuchi

nětkle dajće wuporjedźeć abo přešiwać wot **wěcywustojnoho!**

Poručam tež swój bohaty nowy wubjerk kožuchow!

Rjany kłobuk abo čapku sebi tež wupytajće pola

Kurta Rinki
w Budyšinje, Bohata dróha 5

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Štož serbska žona k drasće trjeba, tež za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Kolesowe dynamo
6 volt, na kulkach,
lěto garantije hr. **3,75**
rozswětlaki žno za **1,25**

Něšto trjebanych
mužacych, žonjacych a
dźěćacych **kolesow**
— někotre kaž nowe —

J. Sibak
Mužakowska dróha 4

Ke
kermušnomu pječenju
trěbne twory Ia
a wězo tón dobry
Preißerec kofej
wšědnje čerstwy paleny!
Karl Preißer jun.
Žitne wiki

Kury derje ponjesu,
přidawaš-li jim do picy
k tomu připrawjenu
muku,
kotruž dóstanješ w symjenjeńi
Arno Rauchfuss
w Budyšinje, Žitne wiki 9.

Přez 30 lět hižo
Nyčeckofej
rady pija.
500 gr.:
2,00 2,20 2,40 a wyše.
Jurij Nyča,
Bohata dróha 8.

„Jednota“,
towarstwo katolskich Serbow w Budyšinje,
woswjeći
njedźelu 27. septembra wječor ½8 hodźin
swój
załoženski swjedźeń
w Kolpingowym domje w Budyšinje.
Zastup jenož 40 pj.
Wšitkich lubych přećelow wutrobnje přeprošuje
předsydstwo.

Kofry
za wojeństwo a dźěłosłužbu
T. ALBERT Lawske hrjebje 10
(blizko Serb. Domu)

Kolesa, znate znamki — šijace mašiny — wužimadła
Sachs-motorowe koła **Fuhrmann** Elektr. wobswětlenja
Hornčeńska hasa 10 — Telefon 3004
Wšitke přisłušne jednotliwe dźěle najkhmańše

Alphons Schauseil
je znate mjeno za Serbow, kotřiž tu zdawna kupuja swoju narodnu drastu.
Budźeće so dźiwać, hdyž sebi wobhladaće naš wuběrk!
Čorny nahłowjacy bant — nowy čistožidźany damassé
tu zasy je.

Wosadniki — Misale
a wšě druhe knihe z našoho nakłada ma na předań
R. Völkel w Khrósćicach (při cyrkwi)

Bjeŕće **Persil**
samón w prawej
měrje a změjeće
přecy rjenje so
ješćatu wodu
k płokanju!

Něšto wurjadne!
Zastarajće so
z čornym bantom
22 cm šěroki mtr. **1,40**
24 cm „ „ **1,60**
dóniž skład dosaha.
Jenož po kruchach 12½ a
25 mtr. wulkich.
Fritsche
w Drježdźanach
Schlüterstr. 42

Dodźeržany
kožuch hodźi so derje
wužić. — Někajkižkuli
mjeńši trěbny kruch da
so z njoho wudźěłać,
a to bjez wjetšich wu-
dawkow. Woprašejće
so za radu, kotruž Wam
rady darmo dawa
kožuchařnja
Arthur Flegel nasl.
mějićel: **Pawoł Zimmer**
Budyšin, Kejžorska dróha 6
Telefon 3667

Polstrowu a sedłarsku nadobu
Wam **wudźěłam,** kaž sebi přejeće, abo z hotowoho **składa** Wam poskićam.
Polstrowe meble wuporjedźuju a ponowjam.

Šulske toše
ručne toški
kofry
nakhribjetniki
a wšě možne druhe potrjeby

Matracy z łožom
Couches (khawče)
Linoleum
Stragulla, wuzki, 1 meter hižo po 60 pj.
Přikrywy, deki za blida a meble
Stoły a plećenu nadobu
Gardinowe žerdki

Konjace graty
nowe khomoty
we wšěch wulkosćach na składze
konjace deki
a druhe potrěbne wěcy

Pawoł Wornač w Kukowje

Sprawnu, swěrnu
hospodarsku pomocnicu
pyta k 15. oktobrej 1936
Franc Winař,
rězniski mištr w Radworju.

Česćeranjace rěče wo wobkhadźe mandźelskeje knjeza wučerja Nawki w Radworju z wjeledostojnym knjezom fararjom **Dórnikom w Zdźeri** (tehdy z kapłanom w Radw.)
su cyle njewěrne.
Njech je tohodla nichtó njerozšěrja, chce-li so njelubosćow zminyć.
W Brěmjenju, 13. 9. 36.
Jan Wićaz-Lehmann.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadża kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

40. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **3. oktobra 1936.** | **74. lětnik.**

Twoja smilnosć, o Božo, je bjez měry!

Wjeselo napjelnja dźensa wutroby němskoho ludu a wosebje našoho wjesnoho. Swjećimy tola swój dźakny swjedźeń wšudźom po cyłym kraju. A tu so čuja jene, měšćan a wjesnjan, zhromadny duch jich wobdawa. Burja, hospodarjo, su khlěbdawarjo luda, sobudźěłaćerjo Boži, a hdyž woni ćerpja, ćerpi cyły lud, su woni wjeseli, su wšitcy wjeseli.

Dźensa stupi k jednoromu ratarjej cyły lud a tłóči jomu joho předźěłanu ruku a dźakuje so jomu: „Luby hospodarjo, sy za nas dźěłał a so starał!“ Wón pak wěšće wuznaje: „Jenož jedyn je dobry, a to je Bóh. Jomu słuša prěni dźak!“ Tohodla je dźeń domkhowanki najprjedy Boži dźeń. Tohodla přeprošuje nas swjata cyrkej do domu Božoho z hłosom präfacije: „Gratias agamus, Domino Deo nostro — Chcemy so dźakować Bohu, našomu Knjezej!“ Wona napomina nas, zo wšědnej modlitwje tamnu dźaknu přidamy: „Twoja smilnosć, o Božo, je bjez měry, a twoja dobroćiwosć njewopřijomna; dźakujmy so twojej dobroćiwej majestosći za wšě dary a prošmy bjez přestaća twoju smilnosć: Njewopušć prošacych, kiž přecy prózstwy wusłyšeš, a přihotuj je za přichodne kubła!“

Słyšće cyrkej so modlić: „O Božo, twoja dobroćiwosć je bjez měry a twoje bohatstwo je njewučerpajomne.“ Haj, hdy móhli lěpje wo wulkej Božej smilnosći rěčeć, dyžli dźensa? Hdy móžemy Božu smilnosć bóle čuć, kaž na dźaknym swjedźenju! Tu móžeš wróćo hladajo na wšitko, štož prjedy žnjow so sta a na žnjach, Bože wjedźenjo spóznać. Hospodaŕ to derje wě. Hdyž w naléću hona so zazelenja a dobre płody lubja, hdyž štomy kćěja a płody njesu, tu mysli hospodaŕ ze starosću na mrózy a krupy, kiž móža joho cyłu nadźiju zničić, tu pozběhuje při prózstwach cyrkwje, kiž tohorunja jako starosćiwa maćeŕ z nim čuje, wědomy swojeje njemocy a słabosće, swojej rucy: „Wot błyska a njewjedra a krupowbića wumož nas, o Knježe!“

Wjesnjan a ratař čuje bóle, dyžli druhi człowjek, kak je wotwisny wot wšohomócnoho a smilnoho Boha. Tak praji přisłowo: „Wjesnjan je najbliżši Bohu Knjezej.“ Wón wě derje, zo je wopušćeny a bity, jeli Bóh swoju ruku nad nim njedźerži. Přecy zasy dožiwi, zo je joho dźěło, byrnjež było sprócniwe a wutrajne, bjez Božeje pomocy podarmo; přetož rěka: Człowjek čuje protyku, Bóh pak wjedro.

Hłuboko přewzaty je wěriwy a nabožny ratař ze swojej wotwisnosću wot wšohomócnoho Boha. A z nim smy wšitcy wotwisni wot Boha. Dźeń wote dnja pak stupaja hrěchi człowjekow kaž ćmowa mróčel k njebju a wužaduja Bože khostanjo. Kak woprawna je tohodla naša a cyrkwje khwalba na Božu smilnosć a dobroćiwosć: „Khwalće Knjeza, dokelž je mócny a dobroćiwy bjez kónca!“

Su tola naše žně zasy widźomny dopokaz dobroćiwosće Božeje, tamnoho Boha, kiž we stwórbje knježi a jej mocy spožči k płódnosći. Tak stupmy před tutoho smilnoho a dobroćiwoho Boha a modlmy so z cyrkwju: „Dźakujemy so twojej smilnej majestosći za spožčene dary!“ To je žnjeńskoho swjedźenja prěni a najwažniši nadawk, to je joho wulki zaměr. Prajće dźak za wšitko! „Na tebje, o Božo, smy so dowěrili. Ty wotewriš swoju ruku a napjelniš wšitko ze swojim žohnowanjom.“

Tola cyrkej pak wě, zo też dale hnady Bože potrjebujemy. Wona tohodla njeje jenož za wokomik wjesoła. Wona hlada dale a wě, zo kubło tutoho swěta njemóže našu wutrobu spokojić; přetož njeměrna je naša wutroba, dóniž njewotpočuje w Bohu. Tohodla přida cyrkej dźaknomu paćerjej też prózstwy. „Njewopušć prošacych, kiž modlitwy přecy dopjelniš, a přihotuj je na přichodne dary. Tamne kubła wočakujemy, wot kotrychž su tute žně, kiž dźensa dźakownje z Božeje ruki bjerjemy, słaby wotbłyšć!“ Haj, česćmy z tej prózstwu naš samsny žnjeński dźeń! Wo nim praji swjate pismo: „Wupřestřej twój serp a započń ze žnjemi. Přetož přišła je hodźina domkhowanja!“ Njech naš žiwjeński skutk jako dobra pšeńca so nadeńdźe, kiž je hódna do Božich brjóžnjow khowana być!

Zo by tutón paćeŕ cyrkwje na žnjeńskim dnju też wusłyšany był, přizamknjemy so Khrystusej, našomu srjedźićerjej pola Wótca. Wosebje stawa so to při woporje Božeje mšě. Khrystus stupi ćiše dele w přežohnowanju na wołtaŕ. My stupimy do zjednoćeństwa z nim. Wón modli so z nami, zaruna přez swoju dospołnosć brachi našoho dźakprajenja. Wón bywa naš dźakny wopor. Najdospołniši je to wopor. Naš dźak dyrbi po puću k Bohu stupać, po kotrymž hnady Bože k nam přińdu, mjenujcy přez Khrystusa. Přez njoho je też lětuše zeńske žohnowanjo so stało.

Wotrunajmy swój dźak też na Božej mši, zo kročimy k woporej po starodawnym wašnju. W poslednich lětach je to so hižo we wjele wosadach stało. Wšudźom su tónle nabožny wobrjad z wutroby postrowili, kiž je tak wosebitosći přiměrjeny. Přetož wot Boha wobdarjeny wjesnjan chce na dźaknym swjedźenju swój dźak za dóstate žohnowanjo widźomnje ze skutkom wopokazać, zo dźeł žohnowanja we liturgiskim k-woporej-kročenju khudym a nuzućeŕpjacym dale da. Někotre wosady, kiž maja mało khudych, nałožuja wunošk wopora za syrotownje, wustawy atd. a pokazuja tak prawje křesćansku zhromadnosć. Njech też dźensa so nabožne wašnja zdźerža, a wone wěsće so zdźerža, hdyž wukhadźeja z bohatoho liturgiskoho a eucharistiskoho žiwjenja wosady, hdźež su wšitcy jeneje mysle: My tworimy w Bohu swjate zhromadźeństwo Khrystusowe.

Hdyž tak w zjednoćeństwje ze swjatym woporom so modlo a spěwajo wołtaŕ wobdawamy, hdyž z měšnikom swoje „Chcemy dźak prajić Bohu našomu Knjezej“ z wjesołej wutrobu spěwamy, tak budź nam dźensa prawa dźakna modlitwa, ale też khutne napominanjo: Spominaj na swojoho Stworićela w dnjach swojeje młodosće! Spominaj na toho we podobje khlěba zakhowanoho Zbóžnika w twojej wosadnej cyrkwi, postrow joho we swojej wutrobje, hdyž při swojim pólnym dźěle horje hladajo a wodychujo cyrkwinu wěžu widźiš abo hdyž nimo cyrkwje kročiš! Mysl pak też na wulke žně a sprawne wotrunanjo na kóncu žiwjenja a kóncu swěta, potom budźeš

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Předsydstwo towaŕstwa katolskich Serbow bě zarjadowało za tute lěto jenož jedyn swjedźeń, a to póstniski. Tón wšak bě jara rjany. Tola z tutym jeničkim zawjeselenjom so tola spokojić njemóžeše młoda „Jednota“! Ta žadaše wjacy — a stari hinak njemóžachu hač připóznać, zo młodźi ludźo, kotřiž za dalši přichod towaŕstwa budźa zamołwići, ze wšěm prawom wočakuja, zo jim ródne towaŕstwo po možnosći też poskića přileżnosće k wjeselu a zabawje. Tute myslički wupraji předsyda, knjez kantor Šołta, hdyž zańdźenu njedźelu starych a młodych Jednoćanow witaše na założeński swjedźeń. Žurla Kolpingowoho domu bě wobsadźena. Předsyda wšak nima spěwne towaŕstwo k rukam, tola nazběra při tajkich składnosćach přecy dosć mocow, z kotrymiž někotre rjane spěwy móže derje přednjesć. A přecy zasy něšto nowe poskića, to rěka mjenje znate, derje khowane spěwne pokłady, hišće z časa njeboh kantora Rječki. Z připosłucharjow drje njeje nichtón znał žortniwy spěw: „Hansk na žeńtwu ćehnješe, hopla Hansko, hop ...“ Wšě štyri spěwy namakachu wjesołe připóznaćo. Potom k. kapł. Cyž, kotromuž je młoda „Jednota“ dowěrjena, hólcy a holcy, napominaše, zo bychu tola swěru dźerželi towaŕstwej. Kak rjenje by było, hdyž wšitke katolske serbske młodźeńcy a knježny mjez nami bychmy witać móhli. — Na jewišću potom nawoženjej dźěštaj na žeńtwu: nan a syn; žona dyrbješe do domu. Tola wobeju wutroba bě za samsnu njewjestu zahorjena. Rozomny nan popŕa młodu Hertu swojomu synej Handrijej. Hłowna wěc, zo žona so zasy staraše wo porjad w domje. Rjany, krótki žort je so jara derje hrał a bu wot hosći wjesele přiwzaty. Wjele časa sće bě nětko k rejam; wšitcy so wjerćachu po zwukach a melodijach dobreje hudźby, kotraž też wjele serbskich narodnych štučkow piskać wě. Kedźbowaše so z prawom na to, zo po cuzym wašnju so nichtón po žurli nješmóraše, hdyž Jednoćenjo po serbsku chcychu so wjerćeć abo stupać. A bórzy běchu sebi cuzbnicy wothladali, kak my rejujemy na př.: „Buro zwjazaj ty to psa!“ a druhe. W dwěmaj bě wjesela kónc a čas do łoža, hdźež dale móžeše sonić wo swjedźenju rjanym a wjesołym.

— Ludowědna wustajeńca 7. hač 11. oktobra 1936. Naš serbski muzej woswjeći lětsa swoje 80lětne narodniny. Maćica Serbska chce na to hódnje dźiwać. Zarjaduje tohodla k swojej nazymskej zhromadźiznje 7. oktobra zajimawu ludowu wustajeńcu w žurli Serbskoho Doma. Wustajeńca je potom hač do njedźele 11. oktobra wotewrjena a so njedźelu popołdnju z kulturnej zhromadźiznu skónči. Hižo dźensa wšitkich wutrobnje přeprošujemy. Jara mnoho zajimawosćow, starych a nowych, so tam pokazuje. Znaći serbscy Indowi wumělcy so na njej wobdźěla. Hornja a Delnja Łužica budźetej zastupjenej. Ze wšěch polow budźa wupłody wjesnoho a burskoho luda pokazane. Budźe to prěnjotna a dotal pola nas njewidźana wustajeńca. Přihotujće so tohodla na nju hižo nětkle a přińdźće potom cyle wěsće.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so pjatk, 9. oktobra 1936 popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

Z Khrósćic. Zańdźenu njedźelu wotmě „Serbosław“ swoju měsačnu zhromadźiznu. Po postrowjacych słowach předsydy poskići wosadny knjez faraŕ jara zajimawy přednošk. Powědaše nam na dosć přihódne wašnjo wo nałožkach při swjatej křćeńcy, kajkež hłuboko w serbskim ludu su zakorjenjene. Tute rjane wot našich wótcow namrěte wašnjo nochcemy ženje zabyć. Njepomha na nihdy, zo nałožki jenož znajemy, ně, dyrbimy je hajić a nałožować při kóždej składnosći. Z tym česćimy naš luby narod. Přednošk wuwabi žiwu rozmołwu. To bě z dopokazom, zo bě so powšitkownje spodobał. Potom słyšachmy wot sobustawa wo posedźenju „Domowiny“ w Radworju. Też wšelake narodne, cyrkwine a druhe należnosće tu rozpowědachmy. Přichodna zhromadźizna budźe po kermuši na swj. Symana a Judy.

— Zaradźenjo za maćerje w Khrósćicach a Worklecach wotměje so srjedu, 7. oktobra 1936, a to pop. w 2 hodź. w Khrósćicach a 1/4 4 hodź. we Worklecach.

„Krajan“

na lěto **1937** so přihotuje a je z dźěla hižo w ćišću. Jeli traš so někajke přeměnjenja porno łońšomu „Krajanej“ přeja, na přikład w porjedźe Božich służbow w jednotliwych cyrkwjach, měle so **hnydom** ćišćeŕni wozjewić, **nanajpozdźišo** hač do póndźele 5. oktobra; hewak njeje wjacy možno, na nje dźiwać.

Legenda wo nastaću swj. różowca.

Odeskalkus powěda, zo je pobožnosć swjatoho różowca na sćěhowace wašnjo nastała: Swjaty Dominikus běše před něhdźe 600 lětami dołhe časy w južnej Francózskej přećiwo Albigenskomu błudej, ale podarmo prědował. Dokelž widźeše, zo joho próca wuspěcha njezmėje, bjerješe wuček k najzbóžnišej knježnje, a njechaše přestać so modlić a prosyć, doniž njeby wusłyšany był. Tuž poda so z Toulouza do wotležanoho lěsa, poklakny so a modleše so nutrnje k Bohu a prošeše najzbóžnišu knježnu Mariju, zo by tak pomoc přećiwo njepřećelam křesćanskeje wěry sobi wuprosył. Tři dny a tři nocy přebywaše w modlitwje.

Hdyž skónčnje mučny so zwjeze, zjewi so jomu mać Boža we wulkej pyšnosći a krasnosći. Běše wobdata wot tšoch kralownow, a kóžda z tutych tšoch kralownow měješe poł sta knježnow jako służownikow při sebi. Prěnja kralowna běše běła zwoblekana, druha čerwjena, a třeća měješe złotu drastu. Swjatomu Dominikej, kotryž so nad tym jara spodźiwa, wuloži swjata knježna sama, što ma tute zjewjenjo znamjenjeć: „mjenujcy tři kralowny předstajeja tšoji różowc, poł sta knježnow, z kotrymiž bě kóžda kralowna wobdata, poł sta „Strowa sy Marija“ kóždoho różowca, a běła barba drasty pokazuje na radosćiwy, čerwjena na bolosćiwy, a złota na krasnosćiwy różowc. Potajnosće podjeća, naroda, ćerpjenja a wumrěća mojoho Syna, kaž też joho z mortwychstaća a překrasnjenja, přistaji Boharodźićerka, wobdate a mohł rjec pyšnje wobjate wot postrowa jandźela a wot modlitwy Knjezoweje — te su mój różowc, z kotrymž chcu česćena a zwjeselena być. Zawjedź ty, mój swěrny służowniko, wšudźom tutu modlitwu, a zabłudźeni so wobroća a wobroćeni budźa zbóžni!“

Wšón wjesoły, haj zbóžny, dla tutoho zjewjenja wróći so swjaty Dominikus do města Toulouze a poda so do tamnišeje hłowneje cyrkwje. Mjez tym zazwonichu, kaž legenda dale powěda, zwony tuteje cyrkwje same wot so. Wobydlerjo so dźiwajo, zo w tak wurjadnej hodźinje ke mši zwoni, khwatachu z črjódami do cyrkwje, a prašachu so jedyn druhoho, što ma to rěkać?

Swjaty Dominikus poda so nětk na klětku, a hnujace słowa wo Božej sprawnosći a joho blizkich khłostanjach k ludej poručawši, dźeše, zo njeje lěpšoho srědka, tutym khostanjam wućeknyć, dyžli k maćeri miłosće wućěkać, pokutu činić a swjaty różowc so modlić. Nětk powědaše swoje zjewjenjo, wułožowaše poručenu modlitwu, a předspěwaše na to wótře różowc.

Bórzy bě widźeć, što różowc skutkowaše. Mnozy wotpołožichu błud a wróćichu so pokutniwši ke katolskej wěrje.

Swjaty Dominikus założi potom też bratrstwo swjatoho różowca. Přecy dale a dale mjez křesćanami rozšěrješe so rjana pobožnosć. Bamž Sixtus IV. slubi wšitkim, kotřiž różowc pobožnje so modla, wotpusk pjećich lět a štyrceći dnjow.

Tuta modlitwa mjenuje so z dobrym prawom różowc, přetož Wótče-naše a Strowa-sy-Marije tuteje modlitwy wučinjeja runja rjanym wonjatym różam wěnc, z kotrymž swj. Mariju zwjeselamy.

Róża wobstoji z tšoch dźělow: ze zelenych łopjenow, kałatych ćerni a wjelełopješkatych kwětkow. Tele tři dźěle woznamjenjeja tšoji różowc, zelene lisćo mjenujcy radosćiwy, nadźijepołny różowc, wótre ćernje bolosćiwy a połna kwětka krasnosćiwy.

Radworska cyrkej je kralownje swjatoho różowca poswjećena,

kotrejež postawa wulki woltař pyši. Pódla kralowny swjatoho rózarija klečitaj swjaty Dominik, założeŕ swjatoho różowca, a joho spěchowařka, swjata Katyrna ze Sieny. Před woltarjom, z wobeju stron kehelkow, stojitaj w nadčłowjeskej wulkosći postawje Jězusoweje wutroby a swj. Mikławša. Nad kehelkami pak wupina so wysoki wjelbowany wobłuk; na nim widźiš swjećata swjatoho Józefa, swjateju Cyrilla a Methoda, japoštołow Słowjanow, a swj. Bena, japoštoła Serbow. Zwonka kehelkow stojitej nabočnej woltarjej: na prawicy (pola klětki) woltař smjertneje styskosće Jězusoweje (bratrski woltař) a na nim w žiwej wulkosći Jězus na křižu a pódla njoho bolosćiwa maćeŕ a swj. Jan, japoštoł. Druhu stronu pyši swj. Bosćanski woltař z postawu swjatoho Bosćana, tohorunja w žiwej wulkosći a pódla njoho mjeńšej postawje ss. Franciska a Hilžbjety, patronow třećoho rjadu.

Njewšědny wikowař.

Z wužićom stareje bajki Radlubin.

Běše něhdy muž, kiž rěkaše z čestnym mjenom Khudźinka. A běše też khudy, dosć khudy. A tola so přecy zjawnje khwaleše a wšědnje so Bohu dźakowaše, zo je tak bohaty. Předewšěm waženše sebi pornjo wulkomu zamoženju swoju strowotu a swoje čiłe stawy. Často wupraji strachoćiwje: „Kak jeno budu je Bóhbyknjezej hódnje zadanić móc?“

Tohorunja česćeše sebi jako wulki dar Boži a drohotny pokład swoju dobru mandźelsku a nahladnu črjódku posłušnych dźěći, „Zo jeno bych wšitke čiłe a strowe po ćěle a duši wukubłał!“ tak so často pozdychujo pohonješe, „něhdy budźe to moja česć před cyłym swětom, hdyž budu sudnikej prajić móc: Hlej, o Knježe, tule su wšitcy, kotrychž sy mi přepodał; žadyn njeje so z mojej winu zhubił!“

Dokelž mandźelsku a dźěći lubowaše, běše jomu wšědna starosć dźěći dla lohka, hačrunje chcyštej so jomu ramjeni pod njej druhdy sypnyć. A mjez tym zo běchu woni wšitcy hromadźe hižo nahladna črjóda, kiž so wšědnje za blido sydachu, přikhadźeštaj hišće z kóždym dnjom dwaj njeprošenaj hosćej, kiž rěkaštej z khětro njeluboznym mjenom „nuza“ a „tradanjo“. Woni pak běchu so z časom ze spokojnosću wobrónili, a po času so tak na njeju zwučichu, zo běše jim skoro dźiwno, hdyž wonaj jónu abo dwójcy wob tydźeń k wobjedu abo k wječeri skomdźištaj.

Něhdy pak přewza Khudźinu tola wobožna mysl, dokelž njebě so w nocy prawje wuspał a nimo toho bě z prawej nohu do widłow stupił, zo poča po snědani moskotać: „To jeno ja njewěm, zo taj hosćej tak porjadnje njeprošenaj přikhadźataj! Za kachle jeju tola sadźeć, kaž je to z njeprošenymi hosćemi starodawne wašnjo, njemóžemy, hewak dźěn bychmy so sami wšitcy sobu za kachle sydać dyrbjeli.“ A njesćerpnje rjekny dale swojej žonje: „Što jeno bychmy tola započeli, zo bychmy tejelu njeprošeneju hosćow na dlěšu khwilu znajmjeńša z domu wupokazali. Bych rady widźał, zo bychmy dlěši čas sami za blidom byli; bych prawje rjenje wot swojich staroscow wodychnył.“

Khudźinowa mandźelska pak běše nic jenož dobra, ale też jara mudra žona. Tohodla jej Khudźinka też takle rjekny, zo by jomu mudrje poradźiła. A mandźelska jomu wotmołwi: „Hladaj jeno tola, mój luby mandźelski, kak druzy ludźo činja! Wot nich móžeš wuknyć. Kóždy tydźeń znajmjeńša noša z korbami abo woža z wozami do města na wiki a předawaja, a potom zasy noša korby hač do kromy nakładźene a woža połne měchi wšelakeje cyrobizny domoj. A jich hospozy potom warja a pjeku cyły tydźeń, zo je woprawdźe radosć, nimo jich domow hić, kak tam z jich kuchnje rjenje wonja. Hlej, mój luby, dźi tola też na wiki a předawši nakup nam wšědnoho khlěba, zo bychmy so wšitcy najěść móhli!“

„Twoja rada, moja luba mandźelska, je jara dobra“, dźeše na to Khudźina, „ale wjele rjeńšo by hišće było, hdy by mi hnydom też prajiła, što mam na wiki njesć a tam předać. Kaž ja widźu, mohł cyły naš luby dom spowróćeć

Zady w hnadownej kapałcy stojitej wołtař Pražskoho Jězus-dźěćatka z postawomaj swjateju Alojza a Antona Paduanskoho a hnadowny wołtař „Njeswarskeje“ swjateje Marije. Tuta połdra metra wysoka, do drjewa wurězana postawa je jara wustojne a tohodla drohotne a při tym přez 5 stow lět stare znamjo maćerje Božeje. Tuteje wysokeje staroby dla je postawa wězo jara kipra a stoji tohodla za škleńcu, zo by so lěpje před prochom a paru zakitała.

Na druhej stronje cyrkwje je zady wěžina kapałka. We njej widźimy wosoby swjateje swójby a postawu sydom bolosćow swjateje Marije.

Tři swjateje samozačinjate durje wjedu z cyrkwje do hale. Tam stojitej nad stołpomaj mjez tutymi durjemi wulkej postawje swjateju japoštołow Pětra a Pawoła.

Na šlezskich hnadownych městnach — wosebje Marija na sněžy.

Na wšě 30 lět wopytuja Serbja šlezske hnadowne městna, wosebje Wamborjecy. Tež lětsa su tam dwójcy pobyli, prěni króć wot 22.—26. smažnika (junija), potajkim na swjatoho Jana, a druhi raz wot 12.—14. póžnjeńca. Hłowny zaměr běchu a wostanu Wamborjecy, kotrež su ze srjedźišćom za tutón cyl. Wot nowišoho časa wopytuje so też klóštr Grisaw, blizko města Waldenburga. Za nazymski zajězd běchu z wosebitej přičinu wulkotne swjatočnosće we Wamborjecach, kotrež so z přileżnosću přikhada pražskoho kardinala Kaspara a swjećacoho biskopa dr. Remigera wotměwachu, wosebje njedźelu 13. póžnjeńca. Njeličomne syły pobožnych wěriwych běchu so po tysacach zešle. Swjatočna Boža mša, kiž měješe kardinal, swjećeše so wonka před baziliku a swjedźeńske prědowanjo dźeržeše swjećacy biskop. Sobotu a njedźelu wječor předstaji so swjedźeńska hra wo założenju hnadownoho městna a joho wutwarjenju — napisała je ju knjeni Anny Mayer-Knoop — pod režiju kapłana J. Tokarža pod hołym njebjom na skhodźeńkach před baziliku. Při tutej hrě skutkowachu też Serbja, čehnjechu mjenujcy jako hołdowarjo swjateje Marije sobu a budźa tam zastupjeni, tak dołho hač so hra hdy předwjedźe. Změja tam nětko nastajnje serbsku narodnu drastu, za čož šćedriwym darićelam z Noweje Jaseńcy, Pančic, Zejic a Ralbic tu zjawny dźak wuprajamy. Tamniše farstwo so wjeseli, zo ma nětko wobstajnu serbsku drastu, a budże so při wospjetowanju swjedźeńskeje hry wužiwać, hdyž su naše šwalče tamne wobydlerki na prawe zhotowanjo zwučiłe. Tak přińdu tu Serbja wospjet k česći. Na swjedźeńskim dnju přikhwatachu z blizka a z daloka wěriwi wšelakich rěčow a narodow. Słyšachmy tam wjele słowjanskich zynkow we słowje a spěwje.

Lětuša druha jězba so w tym wuznamjenješe, zo też hnadowne městno „Marija na sněžy“, hišće dobre 20 kilometrow za městom Habelschwerdtom, wopytachmy. Hdyž prjedy tute mjeno słyšachmy, myslachmy nastajnje na tamnu romsku baziliku Santa Maria Maggiore, kiž do štyrjoch hłownych cyrkwjow Roma słuša. Kak je k tutomu mjenu dóšła, wo tym pozdźišo.

Trókšu hinak ma so z hnadownym městnom ze samsnym mjenom na 846 metrow wysokej horje za tak mjenowanym „Wölfesgrund-om“, podobna skalna krajina kaž naša Sakska Šwica. Prjedy putnikowachu mnozy wěriwi z Kladskoho hrabinstwa na hnadowne městno Maria-Zell w Štyrskej. Na 300 kilometrow dyrbjachu pěši pućować. To běchu wopory. Po Hubertusburgskim měrje (1763) z tutym pućowanjom bóle přestachu. Tola su so starali, zo mać Boža z Maria-Zell we zwisku wosta ze swojimi česćowarjemi z Kladskoho hrabinstwa.

Při jenym z poslednich putnikowanjow před sedmlětnej wójnu (1750) wza jednory muž z Wjelčeje wsy (Wölfelsdorf pola Habelschwerdta) z mjenom Krystof Veit wobraz maćerje Božeje z Jězusdźěćatkom sobu domoj, kiž bě cyle napodobnjeny hnadownomu swjećeću z Maria-Zell-a.

Njeměješe drje ležownosćow, hdźež mohł tute swjećo postajić. Tola kupi je a wza je sobu w nadźiji, zo joho bratr, kublur Jan Veit, hižo někajke městačko we swojim lěsu za lubu mać Božu změje.

Bórzy po swojim nawróće wisaše swjećo na krasnym městnje. Wulki buk na blizkej horje smědźeše je na swojim zdonku njesć. Joho šěroka króna wupřestrěwaše so kaž mócny baldachim, a wottud bě krasny přehlad na wokolnu krajinu, na Kladski kotoł.

---

a tola z wěstosću hižo wěm, zo njeby ničo wikow hódne pódla wuskočiło.“

Mandźelska pohlada mudrje pójstwje, kaž by jomu hnydom pokazać chcyła, hdźe by z wuspěchom hrjebał a pytał, a pódla zetka z wočomaj stary měšk, kotryž něhdźe blizko w kućiku cyły zwjadły na hozdźiku wisaše, kaž by so hižo dawno rudźił, zo tu tajke časy wisa. A hnydom hrabny z hozdźika stary měšk a rjekny: „Hlej, tule je tajki měšk, hačrunjež stary, tola hišće dobry. Chcu pjeć Wótčenašow do njoho wuspěwać a potom dźi z nimi na wiki a předawši nakup nam Božoho khlěba a też něšto muki, zo bychmy sebi też wusmuža nawarić móhli!“

A hnydom wuspěwa pobožnje pjeć Wótče-našow do měška, a hdyžkuli štwórtu prostwu: „Naš wšědny khlěb daj nam dźens“ wupraješe, pohlada kóždy króć po swojich lubych dźěćoch a potom hnydom do kućika nad blidom k wołtařkej, hdźež Boža martra stoješe, a pozdychny z cyłej wutrobu, kaž by do tejele prostwy cyłu swoju žadosć a dowěru wusypać a Bohu lubomu Knjezej prajić chcyła: „Hlej, kotrychž lubuješ, tradaja khlěba! Chceš-li, možeš jich nasyćić!“ Skónčnje zadźerny měšk starosćiwje a zawjazawši kruće poda jón mužej a rjekny: „Tule maš! Dźensa je sobota a w měsće su wiki. Dźi a přińdź strowy zasy!“

Khudźinka wšak wědźeše, zo je joho mandźelska jara mudra a zo jeje dźiwna rada tola njeje bjezdźak prajena. A hnydom też so dopomni na słowa swjatoho sćenja, kotrež bě hižo wjele zakrasnych króć słyšał: „Člowjek njeje jenož žiwy wot wšědnoho khlěba, ale wot kóždoho słowa, kotrež wukhadźa z Božoho horta.“ Tuž wza ćiše měšk, wobleče so kabat, naćahny so za sukatym kijom do kuta a stupiwši so do duri rjekny: „Tak chcu so hnydom na puć dać. Budźće tu wšitcy w Božim mjenje!“

„Bóh će přewodźej! A strowy zas!“ přeješe jomu mandźelska.

Potom sunywši měšk pod pažu dźěše Khudźina z domu. Ducy po puću počinaše bórzy zhudawać: „Kelko jeno bych sebi na wikach kazał?“ Khudźina wšak běše čas žiwjenja zwučeny jenož po kroškach ličić; tuž přińdźe jomu hnydom takle na mysle: „Pjeć kroškow drje njebudźe přewjele. Haj, pjeć kroškow chcu sebi kazać!“ Tola zdobom joho zasy swědomjo hrjebaše: „Njeje će hańba! Pjeć kroškow za pjeć Wótče-našow? Njeje dha Knjezowe słowo wjacy hódne hač někotre kroški?“ A joho dobry pomjatk podpjeraše porokowace swědomjo, zo joho dopominaše na słowa swjatoho pisma: „Knjezowe słowo je drohotniše, dyžli złoto a błyšćowc (topas).“ A hnydom běše jomu jara žel, zo je Knjezowe słowo tak mało ważił a rjekny zdobom jara rozsudnje: „Haj, pjeć dobrych slěbornych dyrbju sebi žadać!“

Na to přimny kručišo do horšće a sahaše z wulkimi kročelemi k městu. A pódla so pohonješe: „Žažni wikowarjo maja skerje zbožo.“ Dowobarać wšak so też njemóžeše tych mysli, što budźe sebi za te pjeć dobrych slěbornych wšitko nakupić móc. A zhudawaše hižo na dwě wulkej pokruće khlěba a něšto muki a też rjanu časć połća, zo by žona wusmuž też derje začinić mohła.

(Pokročowanjo.)

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac oktober:

Modlmy so za wjefchow a wyšnosće.

I. Štwórta kaznja.

Čohodla mamy so za wjefchow a wyšnosće modlić? Štwórta kaznja to žada. Ta njekaza jenož, zo so za swojeju staršeju w lubosći a dźakownosći modlimy, ale też za tych, kiž so staraja za wulku swójbu naroda a wótčiny. Z česćownosću zhladujemy na wyšnosć a za nju so modlimy, njech bychu samo nošerjo mocy, wjefchojo abo wyšnosće, njehódni byli a njenabožni. W starodawnych aktach swjatych martrarjow čitamy, kak su ćile swjeći, zasłyšawši njesprawny hrózbny wusud přesćěharjow, před bolostnej smjerću so poklaknyli a wuspěwali Wótče-naš za pohanskich wjefchow.

II. Naša pomoc.

Paćeŕ za wyšnosć wjacy pomha, hač wulku hubu měć a mudrje kritizować a porjedźeć chcyć. W našim času šmjatancow a krizow wšak njeje tak lohko, wulki lud prawje nawjedować. Njeje lohko, wšitkim dać dźěła a khlěba, njespokojnych spokojić, wšitke hłójčki wujednać. Tu rěka: Jedyn ma komando a wjednistwo, tamni poskhaja a pomhaja. Sobu najlěpša pomoc, kotruž móže kóždy poskićić, je paćeŕ. Paćeŕ dopomha, zo budźe wyšnosć, to prawe spóznawši, swoje połnomocy a prawa k lěpšomu luda trjebać. Ke kóždomu wulkomu skutkej je trěbne Bože žohnowanjo, rozswětlenjo a pomoc Ducha Swjatoho. A to wšo njedóstanjemy, khiba přez nutrny paćeŕ. Bóh je Knjez; wón chce prošeny być.

III. Kral Salomon.

Kral Šalomon je so něhdy k Bohu takle modlił: „Ty sy mje krala sčinił nad wulkim ludom. Tuž daj mi mudrosć a rozom, zo bych twój lud prawje sudźić a rozeznawać mohł mjez dobrym a złym! Přetož štó zamohł kralować nad tutym twojim wulkim ludom?“ Z tutoho kralowskoho paćerja lohko spóznajemy, wo čo mamy so za naše wyšnosće modlić. Njech Bóh też dźensnišich wjefchow wšitkich tak wusłyši, kaž Salomona, kotromuž rjekny: „Dokelž mje njejsy prosył wo bohatstwo a sławu a dołhe žiwjenjo, ale wo mudru a rozomnu wutrobu, chcu po twojim słowje sčinić. Twojoho runjeća hišće žadyn kral był njeje, ani njebudźe. Chcu pak tebi też dać bohatstwo a sławu.“

IV. Naše lěpše.

Hdyž so za wyšnosć modlimy, činimy to też k swojomu lěpšomu. Dobre knježeŕstwo a wjednistwo tyje cyłomu ludej. Z kajkim žohnowanjom běchu něhdy Józef, Mójzes, David, Salomon a druzy wjefchojo za swój lud! W lubosći k ludej a wótčinje sej přejemy, zo by dóńt našoho luda a kraja położeny był jenož do rukow najlěpšich wjednikow. Zo pak bychmy tajkich stajnje měli, dyrbimy sebi to wot Boha wuprosyć.

V. Swjaty Pawoł.

Swj. japoštoł Pawoł kaza nam so modlić za wjefchow a wšitke wyšnosće, zo by Bóh jim pomhał, ważne winowatosće derje dokonjeć a powšitkowny wužitk spěchować. Na swojoho přećela Timothea piše w 1. lisće (1, 1—2) takle: „Napominam přede wšěm, zo bychu modlitwy, prózstwy, dobroprošenja, dźakprajenja so stawałe za wšitkich človjekow, za kralow a za wšěch, kotřiž su we wysokim zastojnstwje, zo bychmy pokojnje a ćicho žiwi byli we wšej pobožnosći a čistoće.“

VI. Swjaty rózarij.

Modlmy so w měsacu swjatoho rózarija róžowc za naležnosće našoho knježeŕstwa, našoho luda a kraja. Róžowc spěwajo su něhdy křesćanske wójska nad Turkami, najwjetšimi njepřećelemi křesćanstwa, dobyli. Kralowna róžowca nam wuproš, zo by też naš wjednik a joho lud dobył nad njepřećelemi křesćanstwa, nad njepřećelemi našeje wótčiny a našoho luda.

Modlmy so w tutym měsacu na měnjenjo Swj. Wótca, tak kaž nas swjata Cyrkej modlić wuči: „Wzmi, Knježe, našu wótčinu pod swój stajny škit. Rozswětli jeje wjednikow ze swětłom swojeje mudrosće. Daj jim spóznać, što k lěpšomu luda tyje, a to, štož prawe je, z twojej pomocu dokonjeć.“

Bórzy radowachu so też druzy ludźo, zo bě Krystof tajke rjane městno namakał, kaž wot Boha wuzwolene. Wosebje rad přikhadźachu něhduši putnikowarjo do Maria-Zell. Přiwjedźechu druhich sobu, kotřiž njemóžachu tamny dołni puć wukonjeć. Tak bu tute swjećo bórzy cyl mnohich putnikarjow, wosebje potom, hdyž po wšelakich wójnach putnikowanjo do Maria-Zella dźeń a bóle přestawaše.

Wokoło hnadownoho swjećeća rosćeše bórzy drjewjana khěžka. Krystof a druzy pobožni wěriwi hibachu pilnje swoje rucy, dokelž njemóžachu přihladować, kak swjećo pod špatnym wjedrom ćerpješe. Tuž stajichu tamnu drjewjanu khěžku, kiž so skoro zhubjowaše pod mócnym bukom. Tola dołho njebydleše „Naša luba knjeni“ w tutej wuzkej, ćmowej komorcy.

Wo to bě so sylny wětr postaraŕ, kiž w lěće 1765 buk powali a drjewjanu budku rozbi. Móžemy začuwać, kak je Krystof wo zničene dźěło žarował, tola też kak je so radował, hdyž je pod rozpadankami swoje swjećo njezranjene namakał. (Přichodnje dale.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. "Oss. Romano“ pisa wo wopyće 600 italskich sobustawow swjatoho Franciska pola bamža, kotryž k nim wo nadawkach terciarow rěčeše. Sto by sebi swjaty Franciskus dźensa wot nas žadał, dyrbja so woni stajnje prašeć. 1. by jim prajił, zo maja runje woni wulku zamołwitosć; 2. by sebi wot nich woprawdźe dobre katolske žiwjenjo žadał, zo bychu druzy na nich žiwy přikład měli a 3. by jich namołwjał k stajnej modlitwje. Bóh dźěn je modlitwje wusłyšenjo slubił, a to bjez wuměnjenja. Potajkim móžemy też wěsći być, zo Bóh naše modlitwy wusłyši. Japoštołstwo modlenja je runje dźensa tak ważne, kaž hišće ženje. Za cyrkej mamy so modlić, za lud a wosebje za zabłudźenu mlodźinu, dale za tych, kotřiž na hrěšnych pućach khodźa, hdyž mamy tola runje nětkle telko złóstnistwa na swěće. Njewěra a bohahanjenja wšudźe. Pohlejmy jenož na Španisku, tak Swjaty Wótc praji. Tamne podawki dyrbja 3 milijónam sobustawow třećoho rjadu pokazać, zo jich bamž podarmo njenamołwja: Modlće so, modlće so bjez přestaća!

K 1000 wjednikam bamžowskoho skutka za misijóny dźakowaše so Swjaty Wótc za jich skutkowanjo a praji, zo dyrbjeli bohaći też ze srědkami, kotrež jim Bóh bohaće dari, katolske misijóny darniwje podpjerać. Tutu winowatosć njech njezanjechaja. W našim času wustorkuja we wšelakich krajach swjatu wěru scyła a wěriwych přesćěhaja. Jeli tak dale póndźe, potom budźeja snadź tute kraje nimale bjez wěry. Tola za to dyrbi katolska cyrkej w misijónskich krajach wjacy a wjacy wěriwych přidobyć. Sekretar propagandy přečita před Swjatym Wótcom rozprawu wo skutkowanju tutoho zjednoćeństwa. Dźensa ma katolska cyrkej w misijónskich krajach 19000 misijonarow, 9000 domoródnych měšnikow, 11000 bratrow (mnichow), 70000 sotrow, potajkim 109000 wosobow we wójsku za swjatu wěru. Wučerjo, lěkarjo a katechisća tu ani hišće sobu ličeni njejsu. Italske wosady (jich je 23500) su loni same 5150149 lěrow nahromadźiłe.

Biskopstwje Urbania a S. Angelo Vado założi bamž Hórban před 300 lětami. Z tuteju diecejzow přińdźechu před krótkim putnikarjo do Roma. Bamž jich namołwješe, zo bychu při tajkich přileżnosćach po generacijach myslili. To rěka, zo woni při tajkim jubileju jenož samo za sebje do Roma njepřińdu, ale zo přińdu też za swojich wótcow, kotřiž su pomhali biskopstwje natwarjeć a kotřiž su katolsku wěru stajnje kruće dźerżeli a ju swojim dźěćom zawostajili. Dale dyrbja myslić na swojich potomnikow, kotrymž dyrbja woni wěru zawostajić a herbstwo pobožnosće. Štóž tak mysli, póznaje a zrozemi swoje zamołwjenjo lěpje.

Swjaty Wótc je při wopyće katolskich nowinarjow z Awstriskeje zarjadowanjo wustajenych wěcow z Awstriskeje pokhwalił. Praji, zo je awstriska zala jena z najzajimawšich we wustajeńcy.

W jenym ze zańdźenych měsacow běše bamž japoštołstwu modlenja poručił, zo by so za wučenych modliło. K tomu pisa jedyn katolski časopis w Francózskej: Je woprawdźe trěbne, zo so za wučenych modlimy. Woni maja mjenujcy najbóle ze swojimi wědomostnymi dźěłami činić, zo sebi při tym na Boha njemysla a nimaja zdźěła też khwile k modlenju. K tomu přińdźe, zo jim jich dźěła

Nichtó njedóńdźe ke mni, khiba Wótc, kiž mje pósła, joh' sćehnje. (Jan 6, 44.)

W' hłubokej duše mojej' hłubinje
Błyšći błyšć so Twojej' krasnosće.
Ale ach! ržića mojoh' wšudźinje
Šćěri šćěř so mojej' błaznosće.

Mócnje z lěwej, z prawej saham
Ze sebje do Tebje.
Bjezmóc! Słaby wróćopadam
— — do sebje.

We wšěm zwonkownym so k Tebi měrjach,
We mni znutřkownym pak sebi wěrjach.

Nochcych,
Ale dyrbjach!
Jako hinak njemóžach,
Chcych!

Winu nošach swoju, swojich prawótcow,
Winu snadź też druhich človjekow.
Dźensa ze zdźakom so khilam před Tobu,
Před tajkej, mój Božo luby — dobrotu.

Ale!
Njebych z Twojej pomocu ja dóšoł k Tebi?
Z wurjadnej drje wěšće sćahnył mje by k sebi!
Wurjadnu! Štó žadał by sej wot Tebje,
Ze wšědnej bych hłubšo padał do sebje!

Před sobu zo khodźach stajnje k sebi,
Potajnje mój směr mje zwjedźe k Tebi!

W zwonkownym so dale k Tebi měrjach,
W znutřkownym přec' radšo sebi wěrjach.

Ludźo łamachu sej hubu mojedla.
Ja wšo znjesech — Twojedla.

Połnu prawdu jenož widźi,
Zawisć štóž a hidu hidźi.
Tola mało je,
Kotřiž bjezsebnje
Lubuja.

Ja pak bjezdna roztorżeny
Hrózbnje pobych wohroženy.
Zahinył bych w sebi —
Žiju tola jenož w Tebi —!
Njeby Ty so smilił, luby Božo,
Ženje za njezbožo njebych změnił zbožo.

W lubosći Ty krawjacej
Z daloka hladaše,
W bitwje, kak mi howrjacej,
Słabota moja padaše.

Přeco znowa mi so bližeše,
Moja „sylnosć“ pak Će hidźeše.

Skónčnje da mje spadnyć
Do mojich bjezbóžnych hłubinow.
Njem'žach wjac' so skradnyć
Do swojej' „sylnosće“ nutrinow.

Před sobu, hdyž stojach tam,
Widźach, zo sym khudy sam.

— — — — — — — — — —

Nahi, hdyž před Tobu ležach ja słaby,
Podobny krasnom', nětk spadanom' hrodej,
Wohidnej' hidy mi wutroba naby
Nad słabej „sylnosću“ něhdy tak hordej.

Hlej!
W nahoće swojej ležacom' zbliži
Nadobne woko so Trójnoho Boha,
Pohladny do dna mi, ke mni so zniži,
Sylnosće nabych, sylnosće z Boha!

Před sobu dowěrjam rědšo so sebi,
W zwonkownym, w znutřkownym měrju so k Tebi!
Sam štóž dobyć chce so do Boha,
Před tym Bóh so khowa.
Dobyće štóž swoje Bohu da,
Tomu Bóh so dawa.
Človjek njech so nječłowjescy drěwa,
Přeco wjacy Bóh Knjez dźěła! *St-.*

wjele spytowanjow přinjesu. Najstrašniše z tutych spytowanjow běše hač dotal hordosć. Hižo prěnjej staršej w paradizu zhrěšištaj z hordosću, dokelž mysleštaj, zo budźetaj wšo wědźeć jako Bóh. Dźensa wšak Bohu dźak wjacy přewjele wučenych nimamy, kotřiž sebi mysla, zo móže človjek wšě potajnstwa wuslědźić. Dźensa wučeni zasy bóle wědźa, zo bórzy po nich zasy druzy přińdu, kotřiž jich nahlady zasy porjedźa. Ale najebać toho je hišće wjele tajkich slědźerjow, kotřiž tola z hordosću wšo wotpokazuja, štož njemóžeja po swojich methodach přepytować a štož njemóžeja pod swoje aparaty położić. Tohodla rozemimy, čohodla bamž žada, zo bychmy so za wučenych modlili.

Bamžowska nowina pisa wo dwěmaj měšnikomaj, kotrajž sebi w poslednim času wulke zasłužby wo wědomosć dobyštaj. Wobaj staj jezuitaj. Prěni, pater Hubbard, je měšnik w krajach wěčnoho lodu. Nětkle je runje na wědomostnym pućowanju w Aljascy. Druhi je P. Reynolds. Tutón pak je najlěpši znajeŕ amerikanskich płusćinow, w kotrychž su so zbytki z dawnych časow namakałe. W płusćinje so mjenujcy wšitko lěpje dźerži, dokelž dźěn tam ničo njehnije. Tuž je pater Reynolds najlěpši znajeŕ w prašenjach nastaća našeje zemje a wuwića a přeměnjenjow mjez zwěrjatami. Nětkle přebywa na expediciji w srjedźnej Americy. Pućowanja w tamnych krajinach su jara strašne, horcota a suchota stej surowej. Před dźiwimi zwěrjatami maja so wobdźělnicy tajkeje expedicije derje škitać. Tuž njeje dźiwa, zo třělby a municija słušeja k hłownomu dźělej wuhotowanja expedicije. A nichtó dźěn wěsće njewě, hač změje wona wočakowanoho wuspěcha. Z poslednich pućowanjow wšak je pater Reynolds žadne namakanki sobu přinjesł, mjez nimi zuby tajkich zwěrjatow, kotrež běchu před milijónami lět žiwe.

Němska. Wot augusta 1914 hač do novembera 1918 bydleše w měšniskim seminaru w Eichstäće 144 studowacych, kotřiž dyrbjachu na měru hić. 114 z nich dyrbjachu k wojakam a wot nich wojowachu 102 na fronće. Tući dóstachu wšo hromadźe 99 wuznamjenjenjow, mjez kotrymiž je 10 železnych křižow I. a 52 II. rjadownje. 56 theologow pomjenowachu na oficěrow abo podwyškow, 53 buchu zranjeni a 23 padnychu, 5 su zhubjeni a jedyn wumrě we wójnje. Tući theologojo pokhadźeja z 139 swójbow, kotrež mějachu w přerězku wjacy hač 7 dźěći. Wězo čehnjechu wjacy z tutych dźěći do wójny a 21,1 % z nich padny, pola mjenowanych theologow pak je sadźba 28,4 %. A tu zwěrja sebi hišće ludźo wudawać, zo katolska cyrkej wótčinje škodźi a ju we ważnych časach wopušći.

Jezuitski rjad ma w Hollandskej někotre domy. W klóštrje Herenbergu zběhnje so nětkle tak mjenowany Bonifacijowy dom a měšnicy a mniša rozdźělichu so hižo na domy w Němskej. W tamnym klóštrje běše pak tež noviciat, w kotrymž tež młodźency z Němskeje přebywachu. Noviciat přepołoži so do Němskeje, do młodownje na Elternbergu. To stanje so, dokelž nimaja so pjenjezy do wukraja wuwožować, a tak njemějachu wjacy srědkow za wudźerženjo Bonifacijowoho doma w Hollandskej.

Po ličbach statistiskoho hamta pomjeńši so ličba šulskich dźěći pornjo lońšomu skoro wo 100000. Ale tež tu so zasy pokaza, zo maja katolske swójby wjacy dźěći hač druhowěriwe. Ličba evangelskich dźěći pomjeńši so mjenujcy wo 2,2 %, ličba katolskich dźěći pak wo 1,3 %. Podźěl katolskich dźěći mjez wšěmi šulskimi dźěćimi w Němskej wučinješe loni 35,4 %, sadźba katolikow mjez němskim wobydlerstwom pak je jenož 33 %, to je zasy samsny dopokaz. Hdyž by mjenje katolikow w Němskej wot wěry wotpadało, by ličba katolikow hišće spěšnišo postupowała, hač wona to nětkle čini. Tola jasne je, zo je mjez młodymi Němcami hižo wjacy katolskich hač mjez starymi.

Po ludličenju z lěta 1907 běše tehdom w Němskej wokoło 200 wšelakich wěrywuznaćow a sektow. Po ličenju 1933 pak běše jich skoro 1000. Wjetši dźěl tutych sektow scyła njejsu hamtscy přizjewjene, haj mnozy ludźo su samo na prašenja za wěrywuznaćom pisali, zo maja swoju samsnu wěru. 18 sektow mjenuje so katolske, a tola z katolskej cyrkwju ničo činić nimaja. Wochranowscy (Hernhutscy) dźěla so tež do 14 prućatow. Někotři ludźo mjenowachu so sami: mesias, druzy pak antikhryst.

Českosłowakska. Biskop dr. Weber w Litoměricach je pastyŕski list za katolsku młodźinu wudał. Tam wupraja swoje wjeselo nad tym, zo chce katolska młodźina při katolskim skutku pomhać. Tola biskop napomina młodźinu, zo njeby sebi přewjele być zdała a tak potom njewuskutkowała. Hdyž je človjek młody, potom ma so najprjedy sam wukubłać a wukubłać dać. Jenož někotre nadawki móžeja so młodźinje připokazać. Pozdźišo wšak pak na nju čakaja hišće wjetše nadawki, hač je dźensa wotrosćeni maja. A runje tohodla dyrbi so derje přihotować. Dźensa pak móže młodźina hižo w jenym wjele pomhać, mjenujcy so sobu modlić a so wo to starać, zo by w domach zasy zhromadna modlitwa so zažiwiła.

K swjedźenjej 1050. posmjertninow swjateju Cyrilla a Methoda přińdźe tež wjele němskich procesijónow na Wjelehrad. Arcybiskop dr. Stojan, kotryž je na Wjelehradźe pokhowany, je so tež wo dušepastyŕstwo mjez tamnymi Němcami starał. Tež němscy putnikowarjo joho row wopytachu, haj wěsće płaćeće jich wopyt scyła tež tamnomu zemrětomu arcybiskopej. Česćujmy tež my Serbja tych, kotřiž su našomu ludej w žiwjenju lubosć wopokazali!

W Krupcy (Mariaschein) wobstoji misijónski muzej. Wón bu do nowych rumnosćow přenjeseny. Litoměrjanski biskop dr. Weber tute městnosće před krótkim woswjeći. Muzej je prěni swojoho razu w Českosłowakskej a je skutk misijónskoho zwjazka měšnikow. Wot lěta 1924 sem je tutón misijónski muzej woprawdźe wobhladanja hódny. Snadź maja tež naši serbscy putnikarjo přileżnosć, jón wopytać.

W augusće wotmě so w Brnje morawsko-šlezski zjězd katolskich organisacijow čěskich žonow a holcow. Minister Šramek wozjewi we swojej narěči, zo ma zwjazk 300000 sobustawow a je tak z najwjetšej tajkej organisaciju na swěće. Na zjawnej manifestaciji wobdźěli so 30000 wosobow.

Češki statny statistiski hamt wozjewja, zo do češkosłowakskich šulow loni 65055 dźěći khodźeše, kotrež njepřisłušeja žanej cyrkwi. To je 3,6 % wšěch šulskich dźěći. Na Česku přińdźe najwjacy tajkich dźěći, 54618, na Morawsku a Šlezsku 8266, zbytk na tamne dźěle kraja. 1930 běše sadźba tajkich šulskich dźěći, kotrež pola žanoho wěrywuznaća zapisane njejsu, najwjetša, mjenujcy 4,4 %. Wot toho lěta je nětko stajnje spadowała. Spodźiwnje jenož, zo je sadźba njewěriwych wučerjow wo wjele wjetša, a tuž drje kóždy zrozemi, zo katolikojo za swoje dźěći katolskich wučerjow žadaja.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Katolske mužske towarstwo w Budyšinje wotměje njedźelu, 11. oktobra 1936 swój 50lětny założeński swjedźeń a za tydźeń po tym, 18. oktobra, zabawny wječor z dźiwadłom a rejemi. Swjatočnosć a zabawny wječor wuhotujetej so w Kolpingowym domje.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
tež za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Nazymska zhromadźizna

Maćicy Serbskeje w Budyšinje

budże

srjedu, 7. oktobra 1936, popołdnju 1/23 hodź. w Serbskim Domje.

Dla 80lětnoho wobstaća Serbskoho muzeja zmėje muzejownik, knjez wučeŕ Měškank ze Zdźerje, přednošk wo stawiznach muzeja a k rozjasnjenju ludowědoweje wustajeńcy, kotraž so 7. oktobra připołdnju w 12 hodźinach w žurli Serbskoho Doma swjatočnje wotewri a hač do 11. oktobra wotewrjena wostanje. — Dopołdnja w 10 hodź. zeńdu so wotrjady.

Wo bohaty wopyt zhromadźizny kaž tež wotewrjeńskeje swjatočnosće, na kotruž so zastupjerjo wyšnosćow přeprošeja, a posedźenjo wotrjadow a wustajeńcy sameje prosy

předsydstwo Maćicy Serbskeje.

iMi

kaž z kuzłom to dokonja, zo wšitko znowa so zazybola; za někotre mjeńšiny wšo wočerstwja a čistosć dawa

a wučisća wšitko!

Polstrowu a sedłaŕsku nadobu

Wam **wudźěłam,** kaž sebi přejeće, abo z hotowoho **składa** Wam poskićam.

Polstrowe meble wuporjedźuju a ponowjam.

Šulske toše
ručne toški
kofry
nakhribjetniki
a wšě možne druhe potrjeby

Matracy z łožom
Couches (khawče)
Linoleum
Stragulla, wuzki, 1 meter hižo po 60 pj.
Přikrywy, deki za blida a meble
Stoły a plećenu nadobu
Gardinowe žerdki

Konjace graty
nowe khomoty
we wšěch wulkosćach na składže
konjace deki
a druhe potrěbne wěcy

Pawoł Wornač w Kukowje

Něšto wurjadne!

Zastarajće so
z čornym bantom
22 cm šěroki mtr. 1,40
24 cm „ „ 1,60
dóniž skład dosaha.
Jenož po kruchach 12½ a 25 mtr. wulkich.

Fritsche
w Drježdźanach
Schlüterstr. 42

Trjebaće-li
rjane dobre a wosebje tunje
meble
— za cyłe wuhotowanjo —
wopytajće
hotowy meblowy skład
Fröhlich
w Kulowje, Kamjeńska dr.

Alphons Schauseil

je znate mjeno za Serbow, kotřiž tu zdawna kupuja swoju narodnu drastu.

Budźeće so dźiwać, hdyž sebi wobhladaće naš wuběrk!

Čorny nahłowjacy bant — nowy čistožidźany damassé
tu zasy je.

Nawěštki
w „Kat. Posole" maja
stajnje wuspěcha!

Kožuchi

we wšěch družinach
z bohatoho składa!
Liški
we wšelakich barbach.
Wokołošijace kožuški
hižo za 5,— hr.
a wšelake pjelcowe khornarje
wot kožucharja
Kurta Rinki
w Budyšinje, Bohata dróha 5

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór
w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki
„Złota hwězda".

Dodźeržany

kožuch hodźi so derje wužić. — Někajkižkuli mjeńši trěbny kruch da so z njoho wudźěłać, a to bjez wjetšich wudawkow. Woprašejće so za radu, kotruž Wam rady darmo dawa

kožuchaŕnja
Arthur Flegel nasl.
mějićel: **Pawoł Zimmer**
Budyšin, Kejžorska dróha 6
Telefon 3667

Sprawnu, swěrnu
hospodaŕsku pomocnicu
pyta k 15. oktobrej 1936
Franc Winaŕ,
rězniski mištr w Radworju.

Kofry

za wojerstwo a dźěłosłužbu

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu)

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Dobre a rjane
wobućo
ma na składže
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

41. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **10. oktobra 1936** | **74. lětnik.**

Mało pak je wuzwolenych!

Swjate sćenjo dźensnišeje njedźele nam powěda wo kwasnej hosćinje, kotruž kral swojomu synej wuhotowa. Tola hosćo zacpěwachu lubozne přeprošenjo a kóždy měješe někajku prózdnu wuréč. Naš Knjez skónča tute přirunanjo z khutnymi słowami: „Wjele je powołanych, mało pak wuzwolenych!“

Tuta hosćina su njebjesa, a přeprošeni su človjekojo. Kóždy bjez wuwzaća je powołany, Bóh njeje nikoho za helu stworił. Wšak je Syn Boži za wšěch človjekow na zdonku swjatoho kŕiža swoju drohotnu krej přelał, zo by žadyn zhubjeny njebył, ale wšitcy wěčne žiwjenjo měli. Zo do njebjes přińdźemy, je dwoja móc trěbna: Boža hnada a človjeska próca. Na Božej hnadźe ženje njebrachuje, tuteje mamy nadosć. Človjeska próca pak je njedosahaca. Tak mnozy w domje njebjeskoho Wótca wobydlenja njenjenamakachu, a Jězusowe słowo so dopjelnja: „Wjele je powołanych, mało pak wuzwolenych.“

Što je přičina za to? Mnozy njeżadaja za njebjesami z dosć krutej wolu. Činja drje něšto małe, ale to njedosaha. „Njebjeske kralestwo wšak žada móc, a kotŕiž so mocuja, torhnu je na so.“

Wola sama hišće njedosaha, próca a wutrajnosć dyrbi so k tutej přitowaršić. Njebjesa su jako město. Kotryžkuli pućowacy pak chce do města, dyrbi nozy napinać. Njebjesa su jako hosćina. Štóž pak chce jěsć, dyrbi też dźěłać. Njebjesa su mzda a myto. Mzda a myto so dźěłaćerjam hakle potom wupłaćuje, hdyž su wobćežnosć a horcotu dnja sćerpnje znjesli.

Mnozy dokonjeja dobre skutki, ale při tym zanjerodźeja to najhłowniše. Spěwaja wjele rózarijow, khodźa z procesijonami na hnadowne městna, su do wšelakich bratrowstwow zapisani. To su wězo samo na sebi wšitko jara khwalobne a dobre wašnja. Ale wšelacy su při tym hněwni a nahli, hidźa swojoho bližšoho, ranja joho na česći, sakruja a tamaja, su w hrěšnych přileżnosćach a přiwučenjach žiwi. Tak zakomdźeja při wšitkej zwonkownej pobožnosći, štož je za njebjesa najnuzniše.

A što je to? Jězus, wěčna wěrnosć, nam prawu wotmołwu da: „Chceš-li k wěčnomu žiwjenju dóńć, dźerž kaznje!“ Starši, dźěći, hospodarjo, służowni, bohaći, khudźi, młodźi, stari, dźeržće kaznje Bože a cyrkwinske po swojim powołanju, abo budźeće zaćisnjeni! Zakład křesćanskoho žiwjenja su kaznje. Hdy by něchtó ze škapulěrami cyle powěšany był, hdy by so wšědnje z kanu swjećeneje wody pokrjepił, haj samo wšitke klóštrske sluby dokonjał, ale Bože kaznje njedźeržał, namaka swoje městno na lěwej stronje. Na zwonkowne pobožne žiwjenjo samo so spušćeć njemóžemy, ale znutŕkowny nabožny korjeń dyrbi strowy być.

Njedyrbimy jenož chcyć, ale dyrbimy so też kruće prócować. Lěnich přiruna swjaty Hawštyn z človjekom, kotryž ze spanja wotući a by stanyć chcył. Wě wšak, zo je čas stawać. Tola z lěnjosću njestanje, ale z khwilemi jenož hłowu pozběhnje a ju bórzy zasy spadnyć da.

Tajcy lěni ludźo su podobni wojakam, na wobrazu wotmolowanym. Jedyn so z tesakom zahanja, druhi swoju třělbu wutřěli, třeći chce z hlebiju swojoho přećiwnika zakłóć. Tola na swjećeću činja to hižo lěta dołho. Kóždy wostawa na swojim městnje: tesak žaneje rany njerubnje, kulka dale njeleći, hlebija njerani. Tajcy su človjekojo, kiž stajnje dobre předewzaća činja, ale je tola njedźerža. Wotmysla sebi, hdyž k spowědźi du abo hnujace předowanjo słyša, swoje złe požadosće abo nakhilnosće wobknježić, při tym pak za tak wjele lět ani jenoho njepočinka abo hrěcha njewotpołoža. Salomon praji wo tajkim: „Lěni chce a tola njecha.“

Też tón nima krutu žadosć za njebjesami a njebjesku krónu njedóstanje, kiž wopačne srědki nałožuje a złe skutki dokonja. Je jako khory, kiž je přez jědojte jědźe swoju strowotu zhubił. Rady by ju zasy dóstał, a tola jěd dale

do so srěba. Pućowaŕ tola ženje do swojeje domizny přińć njemóže, hdyž so z dobrej wolu dale bóle wot njeje zdaluje. Kak dha mohł so tón wobohaćić, kiž z wotmyslenjom swoje zamoženjo z wulkimi njetrjebawšimi wudawkami rozbrója? Chce dha něchtó z durjemi zastupić, kiž sebi je prjedy ze zamysłom tak kruće zawrě, zo je wjacy wotčinić njemóže? Runje tak činja ći, kotřiž hrěch na hrěch kopja, swojim požadosćam hołduja, kaznje Bože njedźerža a swoje powołanske winowatosće njedokonjeja. Kruta a razna wola je nuzna.

Přećiwo našej woli nas nichtón do njebjes njeponjese. Kotřiž sami kruće chcedźa, ći tam tež přińdu. Tuž chcemy tež we skutku swoju krutu wolu pokazać a Jězusowe słowo wukonjeć: „Chce-li štó za mnu hić, zapřej sebje samoho, bjeŕ wšědnje swój křiž na so a sćěhuj mje!“ *Jj.*

Z Łužicy a Serbow.

Z Radworja. Njedźelu 20. septembra wotmě so w našej wosadźe tak mjenowana „swj. Bonifacijowa njedźela“. Knjez faraŕ Cyž z Hajnic-Budestec běše k nam přikhwataŕ, zo by wěriwych za tak ważnu wěc znowa zahorjaŕ. Popołdnju měješe potom „Kat. Bjesada“ pola Kralec swoju měsačnu zhromadźiznu. Wosadny knjez faraŕ tu należnje prošeše, zo bychu wšitcy swoje přinoški za Karitas-zwjazk rad a porjadnje płaćili, wujasnjejo zdobom, za čo tute 20 pjenježkow (měsačnje) trjebamy. Knjez faraŕ nětko hnydom tež dosć jasnje a z wulkim dorazom wo dźensnišej Ruskej přednošowaše. Wosebje wot lěta 1929 tam pod Stalinom nanajsurowišo křesćanow přesćěhuja. Po zdaću ma Ruska cyle dobre zakonje, ale knježeŕstwo je ke škodźe nabožiny wě nałožeć — a to z djabołskej wustojnosću. K tomu njeda wyšnosć wukrajnikam ani prawje do kraja. Tući pod tajnym policiskim „škitom“ pućuja a hroznosće tak njepytnu . . . Wunošk kóždeje wólby je tam stajnje tajki, kaž sebi to wyšnosće hižo doprědka přeja . . . My zamóžemy wbohomu ludej jeničcy z modlitwu a dobrym žiwjenjom pomhać, zo by so Bóh nad čłowjestwom smilił. Wšudźe, hdźež swjatu cyrkej podtłóčuja, pomhaju tež bolšewismus spěchować. — Njedźelu 27. sept. poby wjele wosadnych na hnadownym městnje w Filipowje. Knjez faraŕ běše k tomu tři wulke awta wobstaraŕ a wšo dalše přihotowaŕ. Hižo rano do 6 hodź. wotjědźechu a popołdnju wokoło 6 hodź. so wšitcy Bohu dźak zasy zbožownje wróćichu. Ducy domoj wopytachu hišće cyrkwičku k česći swj. Józefa w Hajnicach. — Swjedźeń bratrstwa swj. rózowca je so tež derje minył. K pomocy wosadnoho knjeza běše tu knjez faraŕ dr. Beno Šołta-Markranstädtski. Dla hroznoho wjedra běše popołdniši procesijón w cyrkwi. — Statny žnjowy swjedźeń tu tohorunja přez mokre wjedro škodowaše. Swjedźeńŝki čah bě trochu zatorhnjeny. — Miłosćiwa sotra Modualda (rodź. Nowakec z Khelna) je nas wopušćiła. Dyrbješe na dlěši kurzus do Trebnicy. Jeje zastupjeńka abo snadź zdobom nastupnica je hižo tu a posłužuje našim khorym a běbnym.

Z Khrósćic. Swjedźeń domkhowanki je so w našej wsy rjenje woswjećił. Wosadne knježny běchu za wupyšenjo Božoho domu rjane žnjeńske wěncy napletłe. Na wołtarjach wotměnjachu so nazymne kwětki ze žołtymi kłóskami. We wołtarnišću na blidach stojachu žnjowe dary ze zahrody a polow, kotrež měšnik požohnowa. Dopołdniše Boże służby měješe wjeled. knjez kapłan Dr. Hórnik. Swoje prědowanjo złoži na słowa psalmisty: „Wšitkich woči k Tebi nadźiju maja, a Ty dawaš jim jěd w prawym času.“ Rysowaše žnjeński wěnc jako wěnc wjesołosće, česće a dźaka. Drje nimale kóždy wosadny měješe na drastu přityknjene tři pšeńčne kłosy, kotrež buchu tohorunja žohnowane. Zornjatka prěnjeje kłosy dyrbja so doma roztołc a do poliwki změšeć. Zornjatka druheje kłosy dadźa so kokošam, a zornjatka třećeje kłosy změšeja so do wusywa. — Připołdnju wotmě so za Khrósćicy a wokolne wsy we Wjeńkec hosćeńcu swětny swjedźeń domkhowanki. Na nim słyšachu přitomni rěč wjednika z Bückeberga přez radio. — Po popołdnišim nyšporje dyrbješe so hroznoho wjedra dla dźakny wobkhad w cyrkwi wotměć. Na nim njesechu šulske hólcy wšelake płodowe kiješki a holcy rjane kwěćele a sadowe korbiki z płodami, kotrež wysokodostojny knjez faraŕ prjedy požohnowa. — Wječor knježeše hišće na wjesnej žurli wjesołe žiwjenjo.

Z Kukowa. Wjesołosć a radosć knježeše zańdźenu njedźelu w Šołćic (Cyžec) domje. Swjećeštaj tola česćehódnaj mandźelskaj Michał Šołta a Marja rodź. Rachelic 25lětny jubilej zbožownoho mandźelstwa. Tutón jubilej je we tym wuznamny, zo jubilaŕ z třećej mandźelskej jón dožiwi. W prěnim mandźelstwje bě z Hanu rodź. Kudźelic we Wotrowje a w druhim z Marju rodź. Möglec z Hatow woženjeny. Jubilaŕ je znaty serbski putnikowaŕ a je husto prócesijóny na zwonkowne hnadowne městna nawjedowaŕ. Tak je wopytowaŕ Filipow, Krupku (lětsa k 51. razej), Grisaw, Wamborjecy, Stróžu, Altötting a druhe, a tež do Triera a Hornjoho Ammergawa je w swojim času pućowaŕ. Pódla swojoho ratarskoho dźěła je na wšě 40 lět klóštrej Marijinej Hwězdźe służił. Bliži so hladajcy 80. lětu a chce, da-li Bóh, přichodne lěto k 60. razej na jutrownym jěchanju so wobdźělić. Njedźelu zjednoćištaj jubilaraj přiwuznych a přećelstwo wokoło sebje a póndźelu běchu žony a dźěći ze susodstwa z hosćom pola jubilarow. Mnohe dary a zbožopřeća swědča wo česćehódnosći a lubosći, kotrej staj sebi mjez wjesnjanami a dalšimi přećelemi a znatymi nadobyłoj. Njech je jubilaromaj hišće dołhi wječor žiwjeński spožčeny! To daj Bóh!

Z **Njebjelčic.** Rjane wupyšenjo našeje cyrkwje zańdźenu njedźelu pokazowaše tež zwonkownje zaměr a zmysł swjedźenja, kotryž so po cyłym němskim kraju zarjadowa. Pilne ruki běchu rjane wěncy z trejdowych stwjelcow nawiłe, kłosate snopy a wšelake płody pokazowachu na žnjowy swjedźeń. Do kemši knjez faraŕ płody, wot hospodarjow tu přinjesene, swjećeše. W sćěhowacym rjanym prědowanju rozestaja hłuboki zmysł dźaknoho dnja. Dźěći a někotři wosadni dźěchu na Božej mši k woporej. Popołdnju wuhotowa so wjesny swjedźeń w Rychtarjec hosćeńcu. Młodźina a dźěći pod nawjedom knjeza wučerja Wuješa rjane spěwy a basnje poskićachu. Holca přepoda pyšny žnjowski wěnc, kotryž burski wjednik Šołta w mjenje burstwa přijimaše a k tomu w přihódnych słowach tež tu zmysł swjedźenja wuzběhny. Zhromadnje spěwachu přitomni potom naše rjane serbske ludowe spěwy. Wječor běchu wjesne reje. Swjedźeńk bě rjany.

Z Wotrowa. Swjatočnišo hač hdy prjedy woswjećichmy lětsa na swjedźenju swj. rózowca domkhowanku. Wustojna ruka bě nam wulki wołtaŕ kaž tež wołtaŕkaj z różemi a pšeńčnymi a žitnymi stwjelcami a kłosami wulkotnje wupyšiła. Tak wozjewjachu nam hižo wołtarje same myslička na domkhowane žně, róże pak a druhe kwětki na swjedźeń swj. rózowca. Na dopołdnišej Božej mši běchu so wjacy šulskich dźěći před kehelki zestupało, kóždе w rukomaj korbik z płodami rataŕstwa a zahrodnistwa dźeržo, kotrež měšnik po prěnim swjatym sćenju woswjeći. Cyrkej bě z kemšerjemi połna. Wšitcy chcychu Bohu so dźakować za derje dokhowane a nadobne žně, a k tomu wužić wopor Božeje mšě. Ze zahorjenosću spěwachu tohodla tež při započatku Božeje mšě kěrluš čo. 105: „Te žně su z Boha domoj.“ Po swjatym sćenju rozestaji měšnik, kak runje Boža mša ratarja zwjazuje z Bohom. Na woznamjenjenjo jědže a napojow, kotrež je ratař wob lěto k zeżiwjenju luda z wulkej pilnosću plahowaŕ, wopruje wón při Božej mši khlěb a wino. Z tym wupraja, zo wot Boha wšitko ma, najebać swojoho samsnoho dźěła, a za to Bohu so dźakuje. Bóh joho dary přijima a — o wulki dźiw Božeje wšohomocy a lubosće! — wón te dary přežohnuje, do druheje cyroby, do swojoho swjatoho ćěła a krewje, zo by nětko

też ratarjowu dušu žiwił, kaž z prjedawšimi darami joho ćěło. Z tej cyrobu přihotuje jomu Bože blido při swjatym woprawjenju. Po tejle mysličcy so na to Boža mša dale swjećeše. Zhromadnje modlachu so wěriwi wótře po Wosadniku modlitwy, kotrež duchowny spěwa, hdyž khlěb a wino wopruje. K tomu přinjeseštaj jomu hólčkaj k wołtarjej pšeńčne kłosy a woblatko, druhaj winowej kići a wino; woblatko a wino wuži duchowny k woprowanju, pšeńčne kłosy dósta ratař wróćo, kiž bě je darił, winowej kići donjeseštej so po Božej mši jena k wěstej khorej, druha k jenej starej wosobje, kotrejž njeběštej so při swjedźenju wobdźělić mohłoj. Kěrluše, kotrež so po přežohnowanju spěwachu, běchu přiměrjene dušinej hosćinje, kotruž Bóh ratarjej, haj wšěm ludźom přihotuje. Po woporje Božeje mšě wuspěwa so „Tebje my Boha khwalimy“ a skónčnje kěrluš wo powołanju rólnika (328). — Popołdnju w 2 hodź. bě swjatočny nyšpor k česći kralowny swj. różowca. Potom swjećeše so domkhowanka dale: spominachmy na tych, kotrychž je Bóh domkhował do bróžnje wěčnosće. Tohodla ćehnjechmy w swjatočnym ćahu, swjaty różowc spěwajo, na „kupcy“ k pomnikej padnjenych. Wuspěwawši tam kěrluš a modlitwy po mortwych wróćichmy so, wobšedši kěrchow, do cyrkwje. Při tym mějachmy zbožo. Hišće na nyšporje so dešćowaše, hdyž so wot pomnika wróćachmy, so zasy započa hić, mjez tym pak nas přelutowa. Rjany kěrluš (352): „Nade wšitke, knježna droha“ skónči swjedźeń.

Z Worklec. Zańdźenu njedźelu swjećachmy naš kapalny swjedźeń. Rano měješe wosadny knjez farař wulke kemše. Spěwaše so rjenje łaćonska missa. We swojim předowanju rozestaja nam knjez farař, kak nas časne kubła dźensa wosebje mócnje wobknježa, ale swjaty Franciskus, swjaty dźensnišoho dnja, wuswobodźi so wot tutoho knježstwa a wuměni za to wěčne kubła. Přez cyły dźeń bě Najswjećiše wustajene, a mnozy wulcy a mali přikhadźachu, zo bychu so Zbóžnikej modlili. Swjedźeńske předowanjo wječor měješe knjez pater Zorell S. J. Wukładowaše nam rjanosć potajnstwow swjatoho rózarija. Cyle wěsće budźa mnohe hnady wupłód rjanoho dnja.

Z Kamjenca. Sobotu 3. oktobra wopušći pancerowy połk swoje narodne město Kamjeńc a štwórtk 8. oktobra přićahny nowy wojeński wotdźěl do Kamjeńca. Wotkhad a přikhad wobeju bě jenak swjatočny. Cyłe město bě na nohach a zajim za wojeństwo tu lěto wot lěta přiběra.

Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje
w Budyšinje 7. oktobra 1936.

Na woswjećenjo jubilieja bě Maćica Serbska přeprosyła swojich sobustawow a přećelow do žurle Serbskoho domu. Dźeń 80 lětnych narodninow swojeje wotnožki, Serbskoho Muzeja chcyše hódnje wopominać. Žurla Serbskoho Domu bě k tomu swjedźeńscy přihotowana. Zarjadnik serbskoho muzeja, knjez wučeŕ Měškank ze Zdźerje, bě wulku prócu na to nałožił. Z rumnosćow muzeja, kotrež 4 poskhody wysoko su wotležane, bě mnohe rjane wěcy wubrał a wustajił w žurli Maćicnoho Domu. Wjetši dźěl drohotnosćow pak, kotrež tu widźimy, je knjez wučeŕ Měškank njesprócnje hromadźił po Serbach, zo by je tu znajmjeńša krótki čas pokazował serbskej a też němskej zjawnosći. Jenož ludowe wumělstwo tu namakamy, to réka, jenož tajke dźěła, (wurězowanja, molowanja, rysowanja, tkaniny) kotrež wot k tomu wosebje wuwučenych ludźi zhotowjene njebuchu. Z teje přičiny naši akademiscy wukubłani wumělcy, kaž Měrćin Nowak, na tutej wustajeńcy zastupjeni njejsu.

Wosebje rjany přinošk ma so wustajeńca dźakować knjezej wyššomu wučerjej Krawcej z Wujezda, kiž je tu krasny Boži narod zestajał z mnohosću postawkow a natwarkow, kotrež je wšě sam ze swojej ruku zhotowił. Knjeni Krawcowa z Koćebuza je tu z krasnymi wušiwanjemi a klankami zastupjena.

Srjedu připołdnju w 12 hodź. předsyda Maćicy Serbskeje, knjez sudniski rada dr. Symank, wustajeńcu wotewri a hosći witaše, też zastupjerjow wyšnosćow. Pokaza na zaměr muzeja, hromadźić wšě znamjenja a pokłady našoho ludstwa, zo njebychu so zhubiłe. Potom zarjadnik muzeja knjez wučeŕ Měškank poda stawizniski přehlad, kak je muzej nastał a so wuwiwał; spominaše na wosebje zasłužbnych muži, kiž ze założenjom starožitnoho wotrjada zakład położichu za serbski muzej. To běchu: Korla Aug. Jenč, fararjej Hórnik a Imiš a assesor Wjela.

Njewšědny wikowař.

Z wužićom stareje bajki Radlubin.

(Pokročowanjo.)

Na wikach nadeńdźe Khudźina hižo dołhe rynki wikowarjow, kotřiž běchu swoje twory rozkładli, po možnosći wšitkim na woči. Jeni poručachu čerstwu butru a jeja, też twaroh na butrowu pomazku njepobrachowaše. Druzy poskićachu dobre wišnje, zažne jabłuka, jakobnicy, margle a wšelake rostliny z rjadkow. Zasy druzy wukhwalowachu swoje derje kormjene hołbje, kury a husy. A zasy druzy wšelake druhe cyrobizny. Khudźina stupi so ze swojim měškom pod pažu něhdźe na rózk, zo bychu joho kupowarjo lěpje widźeli, a stoješe na swój kij so zeprěwajo a wočakowaše kupca. A dołho tu stoješe a nichtón so joho njeprašeše, što ma na předań.

„Ja dyrbju też wołać a khwalić, kaž druzy, hewak mi kupca njepřińdźe“, praješe skónčnje při sebi a poča wołać: „Tule je pjeć Wótče-našow na předań! Kupće sebi, dobri ludźo! Pjeć Wótče-našow w dobrym krutym měšku jenož pjeć dobrych slěbornych!“

„Što wy předawaće?“ prašeše so stara žónka runje nimo ducy skoro ze stróželemi zastawši, „što wy předawaće? Wy dźěn tu nimaće, khiba prózdny měšk pod pažu!“

„Ach ně, ně“, wobaraše Khudźina horliwje, „měšk njeje prózdny; moja žona je pjeć Wótče-našow do njoho wuspěwała. Moja žona je jara mudra. Kupće sebi je za pjeć dobrych slěbornych!“

Žónka zawi z hłowu a wusmjawši so dźěše dale a praješe při sebi: „Što dha je tomu do hłowy zajęło? Abo je snadź joho Bože słónčko zežahało; dźensa hižo wot ranja tak pari!“ Tola što budźe so wo jenoho njeznatoho wikowarja wjele starać, wosebje hdyž traš je strach, zo jomu druzy te najlěpše twory wukupja, hdyž něhdźe dołho so komdźi.

Khudźina pak wołaše z dobrej nadźiju horliwje dale: „Tule je pjeć Wótče-našow na předań! Pjeć Wótče-našow w dobrym měšku za pjeć dobrych slěbornych!“

Tak zeznachu joho skónčnje wikowarjo a kupcy we wšej bližšej a dalšej wokolnosći, a hdyžkuli mějachu srjedź wikowanja trochu khwile, wobroćachu so za nim, pokazowachu na njoho a powědachu sebi wo nim: „Što je to tola do dźiwnoho muža dźensa na wikach!“ Jeni so smějachu pokazujcy sebi na čoło: „Tón wšak prawy we hłowje njeje! Dajće jomu radšo być. Čim bóle budźeće so pola njoho naprašować, čim hłubšo so wón do swojoho błuda zamyli. Lépje mjelčo nimo hić.“

Druzy joho wobžarowachu: „Wbohi! Tomu drje je ducy po puću něšto zwadźiło! Ach, kak khětře móže tola človjek zwjadnyć, ani zo by sebi toho wědomy był. Je kaž sćin, kiž tu khwilu je a bórzy hižo wjacy njeje; to trjeba jenož Bože słónčko wóčko zańdźelić.“

Tak drje so wjele wo nim na torhoššu baješe, tola nichtón njepřistupi k njomu, zo by so dale naprašował abo naposledku kupować chcył. Tola Khudźina njezhubi dowěry, zo skónčnje tola derje předa a wołaše a poručeše swój měšk dale. „Moja žona je mudra hospoza“, mysleše

Knjez wučeŕ Měškank hosćom potom wšě tu wustajene wěcy rozłoži.

Popołdnju po 3 hodź. wotmě so hłowna Maćična zhromadźizna, też swjedźenjej muzeja wěnowana. W tym zmysłu witaše knjez dr. Symank Maćicarjow a knjez wučeŕ Měškank też tu poskići wobšěrniše stawizny muzeja. Wuzběhny wosebje lěto 1896, w kotrymž so Serbja na wulkej ludowědnej wustajeńcy w Drježdźanach z wulkim wuspěchom wobdźělichu, mjenowaše prof Muku a wučerja Ad. Sommera jako wosebje zasłužbnaj zarjadnikaj tutoho zjawnoho serbskoho wustupa. Jako prócowarjo wo wuwiće našoho muzeja maja dale so mjenować; duch. rada Jakub Šewčik a wyšši wučeŕ Wjerab. Knjez wučeŕ Nedo bě hač do lońšoho lěta muzejownik. — Potom sebi Maćicarjo rjanu wustajeńcu z wulkim zajimom wobhladachu.

Kóždomu Serbej budźa so tu pokazane wěcy lubić. Wobrazy, postawy, po Serbach zběrane, wšelake stare hospodarske nastroje, delnjołužiske wušiwanja a drasta pyša tuchwilu žurlu Serbsko Domu.

Předsyda skónči zhromadźiznu z přećom, zo bychu Serbja w prawje wulkej ličbje do Budyšina na wustajeńcu pohladać přišli. —l—

Ludowědna wustajeńca

we Serbskim Domje je

njedźelu wot 10—16 hodź. wotewrjena.

Na šlezskich hnadownych městnach — wosebje Marija na sněžy.

(Pokročowanjo.)

Hdyž bě Bóh luby Knjez tamne swjećo tak spodźiwnje zdźeržał, dyrbješe na kóždy pad nowy a kmańši přebytk dóstać, hdźež by też někotrym ludźom zdobom hospoda so mohła poskićeć. Dokelž bóle hač hdy prjedy lubowachu a česćowachu tutón wobraz, wobhladowachu jon jako luboćiwy předmjet maćerje Božeje. Tuž prošachu před nim wosebje dowěrliwje wo zastupowanjo we wšěch nuzach žiwjenja. Tola też tuta druha khěžka, kiž prosće při horje steješe, sylnomu přikhadej pućowarjow njedosahaše.

1796 zemrě Krystof Veit. Stara krónika wo nim pisa: „Zdaše so, kaž by joho duch we wyšinach pola Marije a jeje syna za to rěčał, zo by swojej woči na swojich česćowarjow złožiła a jim pomhała, dokelž hižo w sćěhowacym lěće namaka so w cyrkwinskich knihach přispomnjenje wo nadpadnym wusłyšenju, kotrež bu přez wyšnosć wobkruće ne."

Wobsedźeŕ burskoho kubła Jan Veit bě mjez tym też wumrjeł. Joho syn namrě kubło a natwari třeću hišće wjetšu khěžku, kiž bě drje wot drjewa, ale hižo kaž kapała zarjadowana.

Też tuta bórzy njedosahaše. Lud ćišćeše so do njeje. Tuž so na wosebitych dnjach mužojo postajichu, kotřiž wobkhod při kapali rjadowachu. Dyrbjachu tym, kotřiž předołho před Marijinym swjećećom wostachu a so modlachu, rjec, zo bychu druhich připušćili, kiž před kapału čakachu. Při tym so sta, zo ludźo, kotřiž běchu zdala přikhwatali, wječor so zrudni wróćichu, dokelž so jim njebě poradźiło, hač k česćomnomu wobrazej maćerje Božeje so předobyć.

Duchowna wyšnosć čakaše, kak so putnikowanjo dale wuwije. „Hórskej nanaj", mjenujcy Jan Veit a wumjeńkaŕ Krystof Wójnaŕ, jednaštaj z přistojacym fararjom Józefom Frankom a z patronatskim knježstwom hrabju z Althanna.

Pražski arcybiskop Anton Pětr Přichowsky běše hižo nowotwar dowolił. Skónčnje sebi městnosć wobhladachu, namakachu rjane twarniśćo, trochu niže hórskoho wjeŕška. Wobsedźeŕ Jan Veit dari jón za nowu cyrkej.

Hdyž bě twar z dobrowólnym přiwožowanjom materiala tak daloko zwješćeny, nastachu tola zadźěwki. Tuž sebi tachant přeješe, zo by so darjeny material přesadźował a twara so wzdali.

Tola zahorjenosć ludu njedaše so wjacy podusyć. Přecy mócnišo čišćachu so črjódy do drjewjaneje khěžki při horje, přecy bohatše dary dokhadźachu za twar, a to dyrbješe so dwójcy pohódnosćić. Dokelž ludźo mějachu dwoje špatne lenowe žně. To bě z najwjetšej škodu za ratańtwo w hrabinstwje.

---

sebi, hdyžkuli chcyše joho wostuda přewzać, „ta je wědźała, k čomu je mi měšk dała, zo bych jón na předań njesł."

Też rěznikaj, kotrajž tu na torhošću swoje mjaso poručeštaj, zabawještaj so wo dźiwnym wikowarju, hdyž bě runje prózdna khwila; wšak móžeše jeju pomocnik kupcow posłužować. „Sy joho ty hižo widźał? Tamle na rózku radnicy stoji. Hač k namaj je słyšeć, kak wótře woła. Ja tam prjedy runje nimo dźěch, to jomu cyle khutnje wot wutroby dźe joho předawanjo, kaž widźach", měnješe prěni.

„Ach, tomu so tola we hłowje mući", wotmołwi druhi, „to tola nichtón dwělować njemóže."

„Khiba bychmoj tam k njomu skočiłoj a sebi z nim kus žorta zehrałoj? Žiwjenjo je tak žadne dobrych žortow, tu mamoj jónu přileżnosć, so prawje z cyłej wutrobu nasmjeć. Što měniš? Sadźmoj jomu telko mjasa, kelkož budźe joho měšk ważić. Časć mjasa budźe joho zawěsće wabić. Kaž na joho drasće a cyłym joho wašnju widźach, je mjaso pola njoho doma zawěsće jara žadne."

Přećiwo dobromu žortej wšak ja też njejsym", wotmołwi tamny so hižo smějo.

„A to budźe cyle tuni žort. Joho měšk je tola cyle prózdny. Kelko snadź budźe ważić? Lědma někajke pjeŕka. Nad tymaj wočomaj chcu so hódnje wusmjeć, kotrež budźe wuwaleć, hdyž swój přiwaženy podźěl wuhlada. Dobry žort za łopješko mjasa! To człowjek přecy nima. Sym njemało wćipny na te kisale mjezwočo, z kotrymž budźe šlebjerdku mjasa brać. Měšk jomu rady přewostajimoj, zo by sebi častku do njoho tyknył, hahaha! Što dha chcemoj mój z prózdnym měškom! Pój!"

A rěznikaj dźěštaj ke Khudźinje, kotryž přecy hišće wołaše: „Pjeć Wótče-našow! Pjeć Wótče-našow za pjeć dobrych slěbornych! Kupće, dobri ludźo, a njebudźeće so kać!"

„Njechaš dha ani krošika spušćić?" wopraša so jedyn z rěznikow bliže přistupiwši.

„Abo njeby traš tebi telko mjasa, kelkož twój měšk waži, runje tak po luboći było kaž pjenjezy?" wopraša so druhi. „Ty drje sy tola mjasa žadny. Haj, damoj ći runje tetko mjasa, kelkož budźe twój měšk ważić. Cyle sprawna kup to, nicwěrno?" A rěznik wusmja so hišće jara přećelnje na njoho.

„Telko mjasa, kelkož budźe mój měšk ważić?" prašeše so Khudźina trochu zadźiwany a wućahny zdobom měšk z podpaže a wza jón do horšće; skoro so zdaše, kaž by jón hnydom poćežkać chcył. Haj, mjasa wšak běše joho khudobne blido jara žadne. Što wě hdy je so z mjasom hordźiło! Wone traš to wjacy ani njepomni. Naposledku by so wustróżało, hdy by traš jutřišu njedźelu dobra pječeń nadobo na nje přišła. Ale jim wšitkim wšak mohła derje tyć. Woni wšak su wšitcy wot młodosće sem stajnje to přisłowo z hłowy móhli: „Kisy kał a w mlócy jahł' je Bóhlbyknjez tym buram dał, z mjasom do města so hnał." A su so też čas žiwjenja po nim měli. Ale nětko, saprliška, kiwaše jim dobra přileżnosć, zo bychu so mohli z česću a lesću hódnje wokřewić! Što njeby tajkeje přileżnosće wjesele witał! Takle pomysliwši wurazy Khudźina: „Płaći to słowo: Telko mjasa, kelkož měšk waži?"

18. smažnika 1781 so tola zakładny kamjeń swjatočnje położi. Dobrowólnicy nošachu a wožachu kamjenje a drjewo na horu, tysacy rukow so hibachu a sylne ramjenja čakachu na to, maćeri Božej tutu službu lubosće wukonjeć. Kak rjenje bě, zo móžachu swoju lubosć a swój dźak w skutku wopokazać. Putnikowarjo a prócesijóny njesechu tak swoju cyrkej na horu. Też za hranicami so za tutón twar jara zajimowachu a mnoha khwalba a też dary přikhadźachu z namjezneje Češkeje a Morawskeje. Wo tym powědaja nam stare lisćiny, kotrež su we hłowje wěže zakhowane.

Hač do lěta 1872 sta so dwanaće dźiwow přez pobožnu modlitwu k swjatej Mariji. Tute su wšitke přez swědkow a lisćiny wobkrućene. 22. winowca 1782 bě radostny dźeń za cyłe brabinstwo a dale. Cyrkwička stoješe hotowa na nakłoninje hory. Hdyž wot Wjelčeje wsy kladske sněhowe hory wobhladuješ, je cyrkwička žiwe wjedźišćo krajiny.

Njedźiwajo zymnišoho časa khwatachu wěriwi po črjódach na horu. Kronika nam powěda, zo wjerchlina hory lud wopřijeć njemóžeše. Cyrkwičku poswjeći arcybiskopski vikar Korla Winter. Po poswjećenju přenjese P. Pausewanga w swjatočnym prócesijónje hnadowne swjećo do noweje swjatnicy. Dósta swoje čestne městno nad hłownym wołtarjom. K joho nohomaj swjećeše so k prěnjomu razej wulka Boža mša při radostnych zynkach piščelow a trompjetow. Wjesołosć a radosć nad nowonatwarjenej cyrkwičku njejstej popušćiłoj. Dźeń a bóle khwataja sem tu pobožni wěriwi, zo bychu w modlitwje a spěwje njebjeskej kralownje hołdowali. (Přichodnje dale.)

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Z přileżnosću **zjězda belgiskich katolikow**, kotryž so w septembru w starosławnym mješe Mechelnje wotmě, wobroći so Swjaty Wótc z listom na belgiskoho primasa, kardinala-arcybiskopa van Roey. Wón pokazuje w nim na to, kak nuzne je, zo wšitke katolske mocy w kraju so zjednoćuja. Muž při mužu ma stać a kruće so dźeržeć k swjatej cyrkwi, kotraž wučbu křesćanstwa předuje a zakituje, samsne stare wěrnosće ale tola přecy nowočasne. Jenož na tutym křesćanskim zakładže budźe móžno, sprawny socialny porjad na swěće wutworić. Mechelnski zjězd njech swětej pokaza, zo belgiscy katolikojo nic jenož zwonkownje so dźerža swjatoho evangelija a swojich duchownych pastyrjow.

Ryćerski rjad swj. Silvestra zeńdźe so před krótkim w Romje a joho sobustawy mějachu audiencu pola Swjatoho Wótca. We swojej narěči wuzběhowaše bamž wulki wuznam swj. bamža Silvestra, kiž w lětach 314—335 knježeše, hdyž wulke strachi Khrystusowej cyrkwi brožachu.

Z kejžorom bě tehdom Konstantin I., kiž wulku hódnosć křesćanskeje wěry spózna a lěta 325 koncil do města Nicäa powoła. Na tutym wuznamnym koncilu bu (Arijowa) błudowěra, zo Khrystus Bóh a z Wótcom jenoruny njeje, zasudźena. 318 biskopow so wobdźěli na tutym koncilu. Tehdom bu wěrywuznaćo romsko-katolskeje cyrkwje zestajane, kaž dźensa hišće so spěwa na Božej mši w Credo.

Swjaty Silvester Cyrkej před wulkimi strachami wobaraše a ju mohł rjec cyle wobnowi. Ryćerski rjad swjatoho Silvestra chce so wosebje też starać za zdźerženjo katakombow; za to bamž so jim dźakowaše.

W italskim měsće **Bari** česćuje so z dawna **swjaty Mikławš**, kotrohož powostanki so tam khowaju. Wosebje słowjanske ludy so rad k tutomu wulkomu Swjatomu modla. Pobožnych pućowarjow z cyłoho swěta, do hnadownoho města so přihotowacych, Swjaty Wótc namołwješe, zo bychu horliwje a njewustawajcy so modlili wo **zasyzjednoćenjo z dźělenymi bratrami** we katolskej cyrkwi. Zdobom pak jich napominaše, wotprošować a wotpokućeć Bohu Knjezej za wšě złóstniske bohahanjenja a wonječesćenja najswjećišoho w našim času. Swjaty Wótc potom sam zaswěći slěbornu lampu, kotruž putnikarjo k rowej swjatoho Mikławša sobuwzachu.

Rakuska. We Winskim předměsće, hdźež skoro jenož dźěłaćerjo a khudźi bydla, poswjeći kardinal Innitzer **nowu cyrkej** a wupraji swoje wjeselo, zo woporniwosć Winskoho wobydlerstwa je tutón nowotwar zmóžniła a to w času, w kotrymž česćomnosć před Bohom wutupjeja a swjatnicy z wohenjom niča. Lubosć a starosć wo dźěłaćerski lud a bjezdźěłnych přikazuje katolskej cyrkwi, wosamoćenym běrnym natwarjeć srjedźišća duchowneje domjacnosće. Materijelna podpjera sama njemóže pomhać a wobarać nuzy, hdyž nutřkowny njeměr wutrobu tyši a ćeži. Hłuboko do wutrobow přimachu kardinalowe słowa, hdyž krasnje rysowaše žiwjenjo Knjezowe pokazujo, kak też Boži syn jako dźěłaćer bjez domizny je po kraju kročił.

W St. Leopoldźe pola Wina poswjeći kardinal Innitzer asyl, do kotrohož maja so khude swójby přiwzać. Tajkich dźěn je we wulkoměstach jara wjele. Cyrkwinski wjerch wuzběhowaše nadobne prócowanjo Rakuskoho kraja za běrnych, khudych a zastorčenych a wupraji nadźiju, zo najwjetša nuza tak so trochu zahaći. Štóž přecy pod najwjetšej žiwjeńskej khudobu ma ćerpjeć, z lohka też zapadnje do duchowneje nuzy a samotnosće. Za tajkich wbohich dyrbja so duchowne a swětne zarjadnistwa zhromadnje starać.

Němska. Nabožne rozwučenjo ludowych worštow je hišće njedosahace. Wosebje je wo to činić, zo młodźina je dokładnje rozwučena wo wěrnosćach katolskoho wuznaća. Tajke starosće wosebje dušepastyrstwo we městach nastupaja. Z wuwićom nowoho časa je so někotryžkuli srědk k nabožnomu rozwučowanju zhubił. Zo by so tutón njedostatk po móžnosći narunał, bu 13. 9. 36 za Kölnjansku diecezju **wučerńja za katechetki** wotewrjena. W tutej šuli wuwučuja so žónske we wšitkich zakładnych wučbach katolskeje wěry, zo bychu potom w zjawnym žiwjenju přećiwo nadpadam našich njepřećelow so škitać a wosebje katolsku młodosć rozwučeć mohłe. (Katechet to rěka: wučer nabožiny.) Wšo móžno nam katolikam naši přećiwnicy dźens wumjetuja. A štóž jim prawje wotmołwić njewě, tón našej sprawnej a dobrej wěcy ničo pomhać njemóže. Cyrkej wjedźe dźens wótry bój ze swojimi přećiwnikami,

---

„Wězo płaći!“ wotmołwištaj rěznikaj so přećelnje smějo. „Mój smój mužaj wot słowa! A tu dźěn je też črjóda swědkow!“ přistajištaj hišće na ludźi pokazujo, kotřiž wćipni wokoło stojachu a myslachu: Tomu žortej je hódnje přihladować.

Khudźina dyri jimaj do ruki. „Tak wamaj swój měšk hnydom předam!“ rjekny a dźěše z nimaj k jeju předawanskomu blidej, zo bychu mjaso a měšk ważili.

„Moja waha je jara čućiwa a sprawna, wot wyšnosće hižo wjacy króć přepruhowana“, podótkny jedyn z rěznikow ważnje hižo doprědka. „Zmylka je docyła njemóžna.“ A kaž by jomu na woči pokazać chcył, kak sprawnje waha skutkuje, wotrěza wot howjazoho běrtla na swojim wikowanskim blidźe šlebjerdku mjasa a połoži ju na lěwy wahan. Waha začumpa so khwilku, potom pak wosta nakłonjena stojo. Jeje pokazowař swědčeše na lěwo. „Tule widźiš, kak derje waha skutkuje!“

„Nětko połož měšk na prawy wahan, zo by so prawje wotważił!“ rjekny druhi rěznik na to ke Khudźinje. Rěznikaj wšak sebi mysleštaj, zo budźe měšk lědma něšto ćežši dyžli šlebjerdka mjasa, abo khiba budźetaj traš hišće někajki čwačk připołožić trjebać. A tele nastróžene, překwapjene mjezwočo potom, kotrež budźe Khudźina činić! Hižo nětkle so na to skradźu wjeseleštaj. A wusmjeć chcetaj so jomu potom z cyłeje wutroby! Čohodla dha też nic, hdyž je wěc tola tak směšna! Wšak móžetaj jomu potom stróžele a zrudobu z někajkej darmotnej častku dobroćiwje zapłaćić!

(Skóńčenjo přichodnje.)

kotřiž so prócuja, zakład našeje wěry zničić. Na wšě możne wašnjo spytuja dopokazać, zo je katolska wěra wopačna; ze wšej wušiknosću wustupuja, tak zo jich dopokazy samo pola katolikow bjez zaćišća njewostawaja. Najbóle wězo móža skutkować z tym na młodosć, kotrejež wutroba je za wšo nowe wotewrjena a zahorjena. Samo na sebi tute dźensniše położenjo wohrožace njeje, jeli katolska cyrkej dokonja, wšitke swoje mocy wubudźić a zhromadźić, a tajkich zwołać, kotřiž su dosć wěcownje zbrónjeni, tak zo móža we rozrěčowanjach katolsku wučbu prawje a wuspěšnje zastupować.

Při wotewrjenju katechetiskeje šule knjez biskop Dr. Stockums to też wupraji z tutymi słowami: „Cyrkej nima so ničoho bojeć, swojeje wučby dla nic a też nic dla swojich stawiznow, jeli so jej możnosće wostaji, woboje dwoje swojim přećiwnikam tak pokazać, kajkejž we woprawdźitosći stej.“ Tajke wuwučowanjo w Kölnje traje tři štwórće lěta a wobsaha dogmatiku, moralku a cyrkwinske stawizny. Po wobstatym pruhowanju móže wučownica (katechetka) dóstać dowolnosć k podawanju nabožniskeje wučby. (Missio canonica.) Też w Düsseldorfje bu tajki wuwučowanski kurs zarjadowany.

Wo zarjadowanjo **Božich służbow na łódźach** stara so **zjednoćeństwo swj. Rafaela** w Bremjenje. W běhu lońšoho lěta je so na němskich łódźach wjacy hač 5000 Božich mšow swjećiło, při kotrychž so na 45000 ludźi wobdźěli. Na němskich łódźach je tute zjednoćeństwo 25 wołtarjow postajiło.

Z prócowanjom spomožeŕskoho zjednoćeństwa **Caritas** je so w zańdźenym lěće 23000 potrjebnym dźěćom dobrota wopokazała, zo móžachu 4—6 njedźelow ferije na kraju wužiwać. 11431 khorych dźěći bu we wšelakich wustawach zastaranych a 13000 dźěći bu k nabywanju mocow do wšelakich naměstnych tomu zaměrej służacych domow přiwzatych.

W Trieru wukhadźacy časopis „Paulinusblatt“ piše, zo 6000 němskich ludźi w misijónstwje mjez pohanami skutkuje. Su rozdźěleni do wjacy hač 50 misijónskich krajinow, kotrež je bamž němskomu wjednistwej připokazał. Někotre z tutych misijónskich krajow su dźesać króć wjetše dyžli Němska sama.

Francózska. Katolscy ludowi demokraći chcychu so najprjedy na měrowym kongresu w Brüselu wobdźělić. Tola su hišće z časom spóznali, kak so z tutej wěcku ma. Tuž też hnydom wotprajichu. Jako katolikojo dźěn też ženje njemóžachu tomu přihłosować, zo so zhromadźizna za čerwjenych w Španiskej wupraji.

Ludowa fronta (Volksfront) mjenuje so dźensa wšudźe politiske zwjazki socialistiskich politiskich stronow z komunistami. Kak přistojni ludźo so w tajkej fronće hromadźe namakaja, pokazuje hižo Španiska. Ale w Francózskej chcychu to też zjawnosći k wědźenju dać. W jenym městačku pola Vesailles běše demonstracija ludoweje fronty. A wšo bě so tak zarjadowało, zo bychu Boha, cyrkej a wěriwych hanili. Ćah ćehnješe kaž prócesijón. Prědku dźěše ministrant, kotryž njeseše kaž křiž sowjetske znamjo (serp a hamor). Jedyn druhi běše jako měšnik zdrasćeny a měješe na štoli tohorunja sowjetske znamjo. W ćahu dźěštej potom muž a žónska hromadźe, kotrajž běštaj jako měšnik a klóštrska knježna zdrasćenaj. Žónska tłóčeše so wohidnje šćěrjo k „měšnikej“, kotryž měješe dołhi nós přityknjeny kaž clown. W prawicy pak dźeržeše krjepjencu a jako krjepjawku šćětku, z kotrejž so nuznik rjedźi. Katolikojo žadaja wot knježeŕstwa, zo wone tajke złóstniske počinjenjo kruće khosta a praja, zo ženje njemóže z politiskej stronu dźěłać, kotraž tajke žadławosće čini.

Zjednoćene Staty. President Roosevelt je postajił, zo ma so lětsa zasy ličenjo mjez cyrkwjemi a wěrywuznaćemi přewjesć. Tajke ličenjo „nabožiny“ stawa so w Americy kóžde 10 lět. Wěrywuznaća změja tutón króć też jasnje na prašenja wotmołwić, kajke zamoženjo maja. (Ličenjo njepotrjechi jenotliwcow, ale cyrkwje a sekty maja wozjewić, kelko sobustawow, kelko cyrkwjow, domow atd. maja.)

W Americy dóstanu te wosady, kotrež swoje domy a cyrkwje porjedźeć dadźa w tej formje podpjeru, zo stat za wěstu sumu rukuje. Tak móžeja sebi wosady pola bankow atd. pjenjezy požčić. Njeby stat za wěstu sumu rukował, by to wjele ćežšo było. Tale suma rukowanja so lětsa za kóždu wosadu wot 2000 na 50000 dolarow powyši.

W Philadelphiji złoži jena klóštrska knježna swoje lěkaŕske pruhowanjo. To je w Zjednoćenych statach prěni króć, zo jena sotra wšě lěkaŕske studije překroči.

Jedyn duchowny methodistow bu před krótkim katolski. Běše jene katolske knihe čitał a potom z katolskimi duchownymi wo wšelakich prašenjach rěčał. Skónčnje złoži swoje zastojnstwo jako duchowny methodistow a bu do katolskeje cyrkwje přijaty.

Kak Američenjo tu a tam mysla, pokazuje jasnje, kak na nich podawki w Španiskej skutkuja. Hdyž so wo hroznosćach knježeŕstwowych přiwisowarjow rěči, praja woni jenož: Haj, to je dopokaz, zo komunismus přińdźe, potom je za nich wěc wotbyta. Hdyž čitaja, kak tam přecy a zasy měšnikow morja abo kak hdźe cyrkej spalichu, potom dale wo tym njerěča. Ale hnydom su rozhorjeni, hdyž rěka, zo su jenomu Amerikanej w Španiskej zamoženjo zebrali.

Cyrkwinske powěsće.

Přesadźowanjo duchownych.

Dr. Augustin Kleineidam, dotal hrodowski duchowny we Wechselburgu, je so do Berlina-Tegel přesydlił; na joho městno je přišoł nowoměšnik Bjarnat Weiling z Dülmena, Westfalskeje.

Dr. Pawoł Rynčka je so wot 30. septembra sem swojeje fary wzdał a dźe na wotpočink; wón budźe faru w Riezy hišće khwilu zastarować.

Faraŕ Feliks Mrugalla je so swojeje fary w Drježdźanach-Čachwicach wzdał, zo by dušepastyŕstwo wukrajnych Němcow w Brasilskej wukonjał. Faru zastaruje dotal knjez propst Seidler wot Dwórskeje cyrkwje.

Faraŕ lic. jur. can. Fr. Riedel we Wurcynje je k 31. okt. swojeje fary so wzdał, zo by na wotpočink šoł.

Kapłan Pawoł Joch ze Seitendorfa bu přesadźeny jako kapłan k Dwórskej cyrkwi w Drježdźanach a tamniši kapłan Jan Zimmermann do Seitendorfa.

Kapłan Erich Schlechter z Borny do Kamjenicy, fary swjatoho Jana Nepomuka, a kapłan Werner Gelhard z Kamjenicy do Borny.

Towaŕstwowy powěstnik.

Domowina. Kedźbu! Domowina zarjaduje při składnosći jubilejneje wustajeńcy Serbskoho muzeja zawrjenu ludowědnu zhromadźiznu, a to jutře njedźelu (11.10.) pop. w 4 hodź. w Serbskim Domje. Muzejownik, knjez wučeŕ Měškank, změje přednošk.

Budyšin. Katolske mužske towaŕstwo w Budyšinje wotměje njedźelu, 11. oktobra 1936 swój 50lětny założeński swjedźeń w Kolpingowym domje.

„Katolski Posoł“

płaći na lěto **5 hr.** Štóž „Katolski Posoł“ pak přez pósť dóstawa, dyrbi **2 hriwnje porta lětnje zapłaćić,** potajkim hromadźe

7 hriwnow.

Wšelčizny.

Knjez farař so po polach překhodźujo dóńdźe hač k Motsej, kiž tam runje smahu wora. „Motso“, poča knjez farař joho postrowiwši rěčeć, „hižo dawno sym so će chcył prašeć, na čož so kóždy króć dopomnju, hdyž nimo twojich polow du. Čohodla dha sej wój z twojim susodom Barćom pola hromadu njećisnjetaj; te dźěn tu wšě do lutych šlebjertkow rozpiclene porno sebi leža — a tola wamaj samymaj słušeja? To by so tola cyle lohcy činić hodźało, zo by kóžde swoje na jenym kruše měł.“

Mots: „Knježe, wo tym ani njerěču, to ničo być njemóže.“

Farař: „Ale to dyrbiš mi tola dać prawje być, zo by wulki wužitk z toho měł, hdy by twój cyły kruch hromadźe był.“

Mots: „To wšak je prawje, wužitk wšak spóznaju — ale potom dźěn by Barć też wužitk měł.“

* * *

Wučownik: „Posłuchajće mištrje, što je so mi dźensa w nocy dźało. Wy steješće w sudźe połnym syropa a ja w sudźe mydliznow.“

Mištr: „Na, to je twoje zbožo, zo hinak njeběše.“

Wučownik: „Haj, mištrje, ale potom smój wobaj wuležłoj a smój jedyn druhoho wotlikałoj.“

* * *

Farař: „Nawoženja Motso, ja so će prašam, chceš ty tule přitomnu njewjestu Hertu za swoju prawomócnu mandźelsku wzać a . . .“

Njewjesta: „Dowolće knjez farař, wy so mojoho nawoženje prašeće, hač chce wón mje za swoju žonu wzać; ja wam praju, tón dyrbi wjesoły być, hdyž chcu joho ja měć. Wón nima ničo, a ja mam 500 toleŕ, to byšće so dyrbjał mje prjedy prašeć.“

Naleznosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 512. z Khelna: Jan Lebza; 513. z Banec: Jurij Cyž; 514. z Kukowa; Jurij Bětnař; 515. z Kulowca: Jan Kubanka; 516. z Kulowa: Hana Wawrijec; 517.—521. z Hórkow: Jurij Mögl, Jurij Hejduška, Jakub Kubanka, Jakub Brusk, Marja Hrjehořkowa; 522.—525. z Khrósćic: Michał Šrama, Hana zwud. Kronsowa, Jurij Ješka, Jakub Křižank (Pjech); 526. 527. z Worklec: Mikławš Kósk, Jurij Rjeda; 528. 529. z Jasenicy: Mikławš Just, Jurij Šwórak; 530. z Wudworja: Pawoł Mróz; 531. ze Smječkec: Michał Krawža.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1026.: N. N. z K.; čo. 1027.: M. W. z H.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. z Wudworja 1 hr.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny“.

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowańje za september.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Dešćowa mnohosć
210	28	+ 1	14,4	4400	9400	—	1400	3800	850	7,750	26	—	AF	37,5

Timmermanns: „Bauernpsalm“

Žiwjenjo jenoho bura

płaćizna 5 hr

poruča **Dombuchhandlung M. Dilger**

w Budyšinje, Při mjasowych jětkach

Dalokorečak 3422

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Dobre a rjane

wobućo

ma na składže

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Za drastne tkaniny, rubjane, wołmjane

a druhe

je zdawna znaty

C. G. Fiebiger

Serbska dróha 5.

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Müllerec *konditarńja*

W Budyšinje, na póstowym naměsće.

dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so ći posedźi.

Kofry

za wojerstwo a dźěłosłužbu

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu)

Zyma so bliži!

Maće hižo ćopłeje drasty?

Zymske mantle

w nowych barbach a formach

za muže

29,— 39,— 50,— 60,—

za hólcy

12,— 16,— 18,— 25,—

za młodźencow

25,— 29,— 33,— 40,—

Wulkosć 1—5

5,— 8,— 10,— 12,—

cyłe woblečenja (mužace)

26,— 35,— 49,— 60,—

športske woblečenja

24,— 29,— 35,— 47,—

Khapy, jupy, gumij. mantle, kosmikojte mantle wšelake kholowy

Wulki wuběrk pola

Franca Mrštny w Kamjencu Cwingerska dróha 16

Hermank njedźelu wotewrjene wot 11—6 hodź.

Njedźelu 11. oktobra su wobkhody w Budyšinje a Kamjencu wotewrjene wot 11—18 hodźin.

Ćopłe košle a kholowy
porchenty za khuty a košle (běłe a barbjene)
płachty (ćopłe)
Hilger Lotzestr. 20 I
— Žane klamy! —

Přez 30 lět hižo
Nyčeckofej
rady pija.
500 gr.:
2,00 2,20 2,40 a wyše.
Jurij Nyča,
Bohata dróha 8.

Jenož dobre
nohajcy
zoki
rukajcy
wołmjane
štryk. twory.
Wulki wuběrk tunjo pola
Rudolph Kejžorowa dróha 16

Kožuchi
we wšěch družinach
z bohatoho składa!
Liški
we wšelakich barbach.
Wokołošijace kožuški
hižo za 5,— hr.
a wšelake pjelcowe khornarje
wot kožucharja
Kurta Rinki
w Budyšinje, Bohata dróha 5

Zymske mantle
za
žony a **holcy**
muže a **hólcy**
w bohatym wuběrku po cyle nizkich płaćiznach
Wilhelm Seifert
Bohata dróha 22

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Mužace mantle
woblečenja, košle, kłobuki atd.
kupujeće derje z wulkoho wuběrka pola
Richarda Nebela
w Budyšinje, Bohata dróha 13

Čorne khuty
nowy wulki wuběrk
130 cm šěroko . . 4,75 hr. za 1 meter
„ „ „ . . 4,95 hr. „ „ „
„ „ „ . . 6,75 hr. „ „ „
„ „ „ . . 7,90 hr. „ „ „
Wobruby a wobšiwki 1,85—3,25 za 1 meter
Schaaf
Budyšin, Bohata dróha 20

Dobru, hotowu
dźěćacu drastu
holćacu a hólćacu,
mantle, suknje, woblečenja,
kholowy jara tunjo!
Rudolph Kejžorowa dróha 16

Trjebaće-li
rjane dobre a wosebje tunje
meble
— za cyłe wuhotowanjo —
wopytajće
hotowy meblowy skład
Fröhlich
w Kulowje, Kamjeńska dr.

Porchent
za ćopłe khuty, nowe mustry
Košlacy porchent
běły a barbjeny
Ćopłu spódnju drastu
za žony, muže a dźěći
wot
Hilger nasl. E. Wilček
Budyšin - Seminarska dróha 2

Domjacu nadobu
rjane
kwasne dary
we bohatym wuběrku.
Alfred **Beitel**
w Kamjencu, Budyšska dróha 70.

15 lětna holca pyta słužbu
do kuchinje abo k dźěćom.
Zamołwić so pola knj. wyš.
wuč. Słodeńka w Pančicach.

Njeńdźće nimo,
wobhladajće sebi wokno serbskeje drasty!
Alphons Schauseil
chce Wam pokazać, kak bohaty skład serbskeje narodneje drasty pjenjezhódnje poskića! Rady Wam wšitko pokazamy bjez nućenja ke kupowanju!
Njedźelu je wobkhod wotewrjeny wot 11—6 hodź.

So wróćiwši wot rowa našoho luboho nana
Jakuba Domaški
wuprajam wšitkim, kotřiž su joho w joho khorosći wopytowali, na pustych wječorach za njoho so modlili a joho ćěło k rowu přewodźeli, wosebje knjezej kapłanej Hórnikej, miłosćiwym sotram a Katolskej Bjesadźe kaž tež k-rowu nošerjam
najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh luby Knjez!"
W Ralbicach, na dnju khowanja, 7. winowca 1936..
W mjenje přećelstwa: **Jurij Domaška.**

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

42. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **17. oktobra 1936.** | **74. lětnik.**

Starši, starajće so wo strowosć dźěći!

Starosćiwy nan dźensnišoho swjatoho sćenja prosy Jězusa, zo by joho syna wustrowił. Je bohaty zastojnik. Wšě lěkaŕske srědki je nałožował. Bjez wuspěcha. Je zasłyšał wo sławnym wučerju, kotryž je mnohim pomhał. Lubosć k dźěśću joho pohnuwa, zo so tutomu dobroćerjej wućeka. Bjerje na so wobćežnosće dalokoho puća, njedawa so z wotmołwu, kotraž je po zdaću mało přećelna, wottrašić a wospjetuje swoju próstwu. Lubosć k synej jomu wšě ćeže wolóža.

Starši su zwólniwi, za khore dźěćo kóždy wopor přinjesć, zo by jenož strowosć so wróćiła. Nichtó so nad tym njedźiwa, kóždy ma to za winowatosć a prawo staršeju. Ćim bóle napadne a zrudźace je, zo mnozy starši swojim dźěćom na duši skhorjeć, haj wumrěć dadźa, bjez toho, zo bychu so wo jich dušine derjemećo postarali.

Kak maja so starši při duchownych khorosćach dźěći zadźeržeć? Chcedźa-li starši strowe dźěći měć, maja dwoje wobkedźbować: strowe dźěći před khorosću wukhować; khorym dźěćom k pomocy być. To njepłaći jenož wo ćělnej, ale też wo duchownej strowosći.

Dźěći maja so před natykowacymi khorosćemi wukhować. Hdyž we wsy zła khorosć zakhadźa, zakazuja starši swojim dźěćom do domu hić, hdźež je khorosć wušła, a z natyknjenymi wobkhadźeć. Nětko pak njeje žana khorosć tak strašna kaž hrěch. Wón so přenjese přez zawjednika. Njejsu tajcy starši nimoměry lohkomyslni a bjezswědomići, kotřiž swojim dźěćom dowoleja, zo smědźa z njekhmanymi, nješwarnymi towaršemi wobkhadźeć? Što dźeržiće do staršich, kotřiž hubjenoho służownoho přistaja, zo bychu sebi něšto hriwnow mzdy wulutowali; tutón pak złu khorosć na dźěći přenjese? Tuž, křesćanscy starši, kedźbujće, komu swoje dźěći dowěrjeće a z kim maja wobkhada. Hdyž pytnjeće, zo dźěći njeposłušne, swojohłowne a khłóšćiwe bywaja, wutupće njesmilnje spočatki tutych hrěchow w młoduškich wutrobach. Dušu swojich dźěći pak zahubjeja starši, kotřiž je z rozwólnym žiwjenjom a z njepóććiwymi rěčemi zawjedu a skaža.

Maja-li dźěći strowe wostać, dyrbi so jim dobra sytna jědź poskićeć, hewak wosłabnu a bórzy skhorja. Što maće, lubi starši, nětko do duchowneje cyroby swojim dźěćom podawać? To je najprjedy słowo Boże, swjate sakramenty a modlitwa, potom pak kóžde słowo napominanja a wosebje dobry přikład. Dźěći maja so w dobrym skrućeć. Tuž starajće so, zo słowo Boże porjadnje a kedźbliwje słyša. Přeswědčće so, hač su bibliske stawizny, katechismus nawukłe, što su sebi z prědowanja spomjatkowałe! Jenož dobre knihi njech čitaja, a njeznajeće-li je, wobhońće so pola duchownoho. Starši dawajće swojim dźěćom wosebje dobry přikład! Hdźež wy wšědnje ze swojimi so pilnje modliće, porjadnje Bože służby wopytujeće a swjate sakramenty dóstawaće, tam wukubłaja so dobre dźěći. Tam překisuje nabožny duch cyłe swójbne žiwjenjo. Lubosć k Bohu a hida přećiwo hrěchej zašćěpja so do wutroby dźěći. Rad złožuja so po přikładźe nabožneju staršeju. Jadriwe słowo, dobry přikład je kaž jandźel pěston, kotryž dźěćo čas žiwjenja přewodźa. Jónu žona powědaše, zo je w młodości njekhmamosć skućiła. Pobožna mać jej rjekny: „Dźěćo, hdy bych tysac hriwnow zhubiła, njeby mje to tak rudźiło, kaž tónle hrěch, kotryž sy činiła.“ Tute słowo njeje ženje zabyła.

Křesćanscy starši njebudźa lohkomyslnje wopačnosće na swojich dźěćoch ćefpjeć. Pytnu-li tajke, budźa je napominać, trjeba-li khłostać. Z tym wězo ničo njedocpěješ, zo njemdry swarjo a zakliwajo na swoje dźěći zakhadźeš, dokelž so ranjeny čuješ. Pokhłostaj je — a to też dźěśću rjekń — dokelž je Boha raniło. Zemjanska knjeni wukubła swoje dźěći jara derje. Jónu běše jeje syn něšto zawinył a mać jomu khłostanjo připowědźi. Pukow so bojo hólčec mać nutrnje prošeše, zo by tón króć so smiliła a khłostanjo spušćiła. Nadobna žónska dowjedźe dźěćo před wobraz, kotryž sudny dźeń předstaješe a rjekny: „Hlej, Bóh budźe

so mje jónu sudźo prašeć, hač sym će derje wočahnyła a za přestupjenju joho kaznjow khłostała. Njejsym-li to činiła, hněw Boži mje potrjechi. Chceš nětko, zo by twoja mać twojedla wot Boha khłostana była? „Ně“, zawoła hólčec płakajo, „ty njesměš mojedla hórkosć ćerpjenow přetrać; pokhłostaj mje, kaž sym sebi to zasłužił.“ Křesćanscy starši, kotřiž na tajke wašnjo wopačnosće dźěći wukorjenjeja, wukhowaja je před złymi dušinymi khorosćemi.

Abo je hižo přepozdźe? Snadź su dźěći hižo natyknjene, ćežcy zhrěšiłe. Njezadwěluj! Hnada Boža budźe też nětko k pomocy. Postaraj so, zo njeby zło so dale hłubšo zakorjeniło. Syn je so do pića dał, dźowka ma dočasne znajomstwo. Wobstražuj dźěćo čim swědomićišo. Spočatkam wobaraj, přepozdźe so lěkarstwo přihotuje. Sy-li złu nanakhilnosć, prěnje přestupjenjo na dźěsću pytnył, wzmi je w stronu. Z dobrym, ale ze wšej krutosću jomu rozestajej, zo je to puć k časnomu a wěčnomu njezbožu. Zakazaj jomu wobkhad z lohkomyslnymi wosobami, kotrež joho zawjedu a do njezboža storča.

Khore dźěćo dowjedźe so k lěkarjej. Wusad hrěcha wuhoji jenož sakrament pokuty. Njech dźěćo, z hrěchom wobćežene, z tuteje kupjele čerpa wusłrowjenjo, móc a wutrajnosć w dobrym. Předewšěm so wućěkajće k lěkarjej dušow, Jězusej. K njomu so wutrajnje a nutrnje modlće, zo by pomhał, hdźež waša móc njedosaha, dosćčinił, štož sće zanjerodźili. Źana rańša a wječorna modlitwa njech so njestanje, khiba zo swoje dźěći Wumožnikej poručeće. Bolosćiwa mać njech wozmje swójbu pod swój škit. Wona wě, kak hórko je, dźěćo zhubić. Wopta to, hdyž surowa smjerć jej Bóžskoho syna rubi. K njej so z połnej dowěru modlće: Bolosćiwa maćeř! Přez horjo, kotrež sy při smjerći swojoho syna přetrała, Tebje prošu, smil so nade mnu a mojim dźěćom. Daj, zo by je zasy namakała a jónu wukhowane w njebjesach wohladała.

Lubi starši! Bóh je tón Knjez. Wón je dźěći po swojej podobiznje stworił a wam dowěrił. Hdyž wy nětko jich woćehnjenjo zanjerodźeće, njestarajo so wo jich dušiny postup, kak to jónu zamołwiće? Tohodla sebi wotmyslće: Wot nětka budźemy swěru nad swojimi dźěćimi stražować, jich k dobromu napominać, za nje so modlić a sami jim najlěpši přikład dawać, zo bychmy jónu před sudom Božim wobstać móhli. *G.*

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. 50 lět swojoho wobstaća wopominaše zańdźenu njedźelu katolske mužske towarstwo w Budyšinje. Katolske mužstwo so na tutón wuznamny swjeožeń też duchownje nadobnje přihotowaše: přez cyły tydźeń běchu wječorne předowanja w tachantskej cyrkwi, kotrež měješe P. Hruza S. J., jara derje wopytane. Na jubileju so cyła wosada žiwje wobdźělichu so z korhowjemi; cyrkwiny khór spěwaše z přewodom hudźby „Missa brevis“, pod wjednistwom stud. rady Englera. Po kemšach wopominaše towarstwo swojich zemrětych sobustawow na wobědmaj pohrjebnišćomaj. Swjedźeński wječor bě w Kolpingowym Domje wuhotowany. Tachantski khór a měšćanski orchester zhromadnje rjany program wukonještej. Knjez farař Mott-Šěrachowski měješe swjedźeńsku rěč. Někotrych sobustawow, kotřiž 25 abo 40 a wjacy lět k towarstwej słušeja, předsyda překupc Müller wosebje počesći, wosebje wutrobnje witaše jeničkoho žiwoho założerja towarstwa, kłobukarskoho mištra Ulbricha. Wjele zbožopřećow bě towarstwo dóstało, mjez druhim też list Budyšskoho wyšš. měšćanosty Opitzy.

Z Kukowa. K woswjećenju 80. narodninow našoho hač dotal najwjetšoho basnika Jakuba Ćišinskoho zeńdźechu so naměstne k Domowinje přizamknjene towarstwa zańdźenu njedźelu pola Natušec. Naš basnik narodźi so 20. žnjeńca 1856 na nětko hišće Bartec žiwnosći, hdźež je serbske studentstwo z přiležnosću swojoho 50lětnoho wobstaća jomu taflu wěnowało. Wo nim a joho skutkowanju jako wótčinca a pěsnjerja rěčeše na tutej zhromadźiznje knj. theologa Špitank ze Zejic. Wšelacy přitomni přidachu tomu swoje přispomnjenja a wosobinske nazhonjenja z tutym njewšědnje wulkim duchom. Jedyn z nich měješe drje prawje, zo je Ćišinski we słowjanskim a dalšim swěće lěpje znaty hač mjez swojim ludom, kotryž tola tak horco lubowaše. Wopyt ze wsy, kiž jepřez njoho też wulkeje ważnoty dóstała, móžeše lěpši być. Wšelake z joho klasiskich basnjow so přednjesechu. Z nich sapa duch njewšědneje hódnosće.

Z Worklec. Wosebity a wurjadny swjedźeń woswjeći so zańdźenu srjedu w tudomnej khorowni. Daloko a šěroko znata sotra Anskara, kotraž tu hižo na 14 lět přebywa, swjećeše swój 25lětny rjadniski jubilej. Zańdźeny tydźeń woswjeći jón ze swojimi sobujubilarkami, kotrychž běše jich hišće 10 w maćefnym domje w Trebnicach. Tola też Worklecy na jubilarnu sotru wosebje spominachu. Rano w 7 hodź. běše swjatočna Boža mša, kotruž měješe knjez farař Mič-Njebjelčanski. Na njej rozłoži we swojim předowanju, kak je swjedźeń 25lětnoho swjatočnoho profesa swjedźeń dźaka napřećo Bohu Knjezej, wjedźeše jubilarcy před woči, kak je Bóh a Knjez ju wjedł w tutym času, kelko hnadow a žohnowanjow je jej spožčił. Też spomni na wopory a ćerpjenja jubilarki, kiž bu runje lětsa z čežkej khorosću domapytana. Tola strowa móže nětko swój 25lětny klóštrski jubilej swjećić. Rjana ličba sotrow z blizka a z daloka běše so zešła, zo by jubilarcy swoje zbožopřeća wuprajiła. Popołdnju běše swjatočny nyšpor z „Te Deum“. Na wobědmaj Božimaj służbomaj piskaše knjez Jurij Rjenar z Budyšina. Sotry přednjesechu też někotre rjane spěwy. Njech Bóh zdźerži hišće dołho jubilarku strowu a čiłu, kiž je telko khorym a ćerpjacym posłužowała a pomhała, na mnohe lěta!

Z Kulowa. (Zapozdźene.) Ertnje a pisomnje bě spěwne towarstwo „Bratrowstwo“ na swój swjedźeń 27. septembra přeprosyło. A to z widźomnym wuspěchom. Wulka serbska swójba, wosebje młodźina, pjelnješe rumnu zalu „Němskoho kejžora“. Jenož njedypknosć wopytarjow je jenički njedostatk našich serbskich swjedźenjow. Njehodźi so też hišće tutón njedostatk wotstronić? Žiwa bjesada a hudźba hercow skrótši čas čakanja před oficielnym započatkom. Předsyda, knjez Mikławš Woko, witaše z wjesołym zapalom wulku mnohosć hosći. Prěni dźěl programa tworjachu spěwne poskićenja našoho na 50 spěwarkow a spěwarjow sylnoho khora. Nam so jara spodobaše najprjedy zwonkowne rjane zestajenjo khora, kotryž w štyrjoch rynkach na powyšenych skhodźeńkach jewišćo pjelnješe. Woprawdźe rjany to napohlad! Wubjernje zaklinčachu krasne spěwy: „Hory módre“, „Ha widźuli ptačatka čahnyć“, „Domčk mój luby“, „My ze swjatym Jurjom“ a „Dobry wječor, maćefka“. Kóždy spěw bu mytowany z hrimotacym přikleskom, wosebje posledni spěw, kotryž so też wospjetowaše. Tuta dokonjanosć spěwanja je wulkotny wuspěch najprjedy našoho mištrskoho dirigenta knjeza Pawoła Paški, kiž sebi z wulkej wušiknosću młode spěwnje wobdarjene mocy hromadźi a

wuwučuje; k druhomu pak też našich spěwarjow a spěwarkow, zo rady so dawaja nawjedować a pilnje so prócuja, zo tak cyle sputane na swojoho dirigenta kóždy spěw cyle z hłowy spěwać zamóža. Sława a dźak wšěm spěwarjam a spěwarkam, wosebje sława knježnje Mariji Krupec, najlěpšej spěwarcy zoprana, knježnje Madlenje Paškec (alt) a knjezej Šołće (Hašcy) (tenor) za krasny solospěw w „Dobry wječor maćefka". — W druhim dźěle programa předstaji so dźiwadło, žortna wjeselohra: „We wudawarni Kukečanskich Nowin". To běše drje krótka hra, ale wot našich wupruhowanych hrajerjow mištrscy derje předstajena z jasnym dobrym wurjekowanjom a eksaktnym wustupom. Připosłuchařstwo móžeše so při tym też nadosć smjeć a běše wulcy spokojene; přetož mała, ale dobra wěc so přecy spodoba! W hraću wosebje wuznamjenješe so starc (knjez Kummer), kiž z nawěštkom w nowinach njewjestu pyta. Też pisarjej (knjezej Šołće) so joho šmjatańca a wšo do-hromady-pisanjo, wulcy poradźi. Wšitcy hrajerjo wubjernje hrajachu a žnějachu bohaty přiklesk. Jim wšěm dźak a sława! Wosebity dźak słuša knjezej předsydźe Mikławšej Wokej a joho sobudźěłaćerjam w předsydstwje, kiž su so swěru sobu starali za dobre poradźenjo rjanoho serbskoho swjedźenja. Na kóncu hišće wjesoła rejka někotre hodźiny wšěch w rjanym zawjeselenju zjednoći.

Na šlezskich hnadownych městnach — wosebje Marija na sněžy.

(Pokročowanjo.)

Što woznamjenja nětko mjeno „Marija na sněžy", na kotrež bu cyrkwička poswjećena?

Tute mjeno maja mnohe Marijanske kapale a cyrkwje we wulkim katolskim swěće. Su je dóstałe na podłožku legendy, kotraž bu z přičinu założenja sławneje Marijanskeje cyrkwje na eskwilinskej hórcy w Romje. Ma so takle:

5. žnjeńca swjeći cyrkej swjedźeń „Marija na sněžy". Hdyž tute mjeno słyšiš, mysliš na cyrkwičku maćerje Božeje něhdźe hłuboko w zawětych horach, wokoło njeje ćmowe wysoke jědle, na kotrychž hałozach zymski sněh so błyšći. — Ale z tej wěcu ma so hinak. Swjedźeń njewjedźe nas do zymskich zawětych horow, ale do horcoho Roma. Njewjedźe nas do ćicheje małeje cyrkwički, ale k mócnej hobrskej bazilicy maćerje Božeje z mjenom „Santa Maria Maggiore", kiž do štyrjoch najwjetšich Romskich cyrkwjow słuša. Swjedźeń Marija na sněžy je założeński swjedźeń tuteje cyrkwje. Čohodla wona „Marija na sněžy" rěka, powěda nam legenda tole:

Wokoło lěta 350 bě w Romje bohaty, wosobny měšćan Jan žiwy. Wón a joho mandźelska běštaj křesćanaj a česćeštaj jara mać Božu. Njeměještaj dźěći a tuž wobzamknyštaj, maćeri Božej swoje wulke zamoženjo zawostajić. Nutrnje prošeštaj najzbóžnišu knježnu, zo by jimaj wozjewiła, kak mohłoj swoje bohatstwa k jeje česći wužić. — Marija wusłyša jeju próstwu. W nocy 5, žnjeńca zjewi so wona Janej wo snje a praji jomu: „Jano, chceš mi swoje bohatstwo darić a sy mje prosył, zo bych ći rjekła, kak dyrbiš je nałožić. Derje — ty wěš, hdźe eskwilinska hórka leži, na njej dyrbi k mojej česći cyrkej so natwarić. Dźi jutře na Eskwilin, tam nadeńdźeš městnosć z čerstwym sněhom; hdźež sněh leži, tam natwař mi cyrkej!"

Nazajtra dźěše Jan hnydom k bamžej Liborijej (332 hač 366), kiž tehdom knježeše a wupowěda jomu swój són. Hdyž do města přińdźe, słyšeše hižo na wšěch dróhach powěsć, zo je w nocy na eskwilinskej hórcy sněh padnył. Wšitcy so dźiwachu, dokelž je w žnjeńcu w Romje pražata horcota. To bě potajkim dźiw. So hišće bóle dźiwachu, hdyž słyšachu, zo je měšćan Jan tajki són měł. — Bamž zhromadźi Romskich duchownych a ćehneše z nimi, přewodźany wot Jana, we swjedźeńskim procesijónje na Eskwilin; mnoho ludu sćěhowaše. Běše wurjadnje horcy dźeń. Słónco paleše z njebja, kiž so jasnje nad městom módrješe. Pomału kročeše dołhi procesijón po hórcy. A hlej: na wjeršku hory ležeše sněh. Błyšćeše a běleše so w pražatym słóncu, kaž bychu tysacy drohotnych kamuškow so zybolałe. Wšitcy padnychu na swoje kolena a khwalachu Boha a joho swjatu maćeŕ. Bamž wza kij a narysowa do sněha plan cyrkwje. Jan da ju krasnje natwarić. Hišće dźensa je jena ze štyrjoch najwjetšich cyrkwjow města Roma. W cyrkwi khowa so jako swjatnica žłobjatko Jězus-dźěćatka. Hdyž bě Kolumbus Ameriku wuslědźił a španskomu kralej prěnje złoto z Ameriki pósłał, dari je kral bazilicy maćerje Božeje, zo by so wjefch cyrkwje z nim pozłoćił.

Tak bu wona maćeŕ wšěch cyrkwjow a kapałow, kotrež mjeno „Marija na sněžy" maja. Runje tamna cyrkej w Kladskim wokrjesu njese je z wosebitym prawom. Wulki dźěl lěta stoji wona w pyšnej zymskej krajinje. Potom błyšći so cyrkwička w sněhowym płašću, ćicha a wosa-

Njewšědny wikowař.

Z wužićom stareje bajki Radlubin.

(Skónčenjo.)

Khudźina połoži swój měšk na prawy wahan. Waha, kaž by so nahłeje ćežkoty stróžiła, prasny z prawym wahanom kruće na tło, zo wša zašćerča; potom wosta prawy wahan, kaž z wulkim ćežidłom, hłuboko deleka, lěwy wahan pak stoješe wysoko horjeka.

„Ach, to je jenož na někajki wokomik", mysleštaj rěznikaj. „Měšk je tola trochu ćežši hač so nadźachmoj. Ale hdyž jenož mały kusk hišće připołožimoj, so mjaso z měškom zawěsće sprawnje wuruna." A tuž připołožištaj hišće kusk mjasa ze šćěpkom kosće na lěwy wahan.

Tola waha so njehibny.

„Tuž mojedla hišće kruch — tón króć pak z kóskatych rjebłow. To budźe zawěsće dosahać!" rjekny jedyn z rěznikow.

Ale też nětko so waha njehibny.

„Nó, tak hišće trochu wjetši kruch připołožimoj, wulkeje škody tohodla hišće njezmějemoj; a bjez dwěla budźe to poslednja častka. Měšk traš je so wložnoty nasrěbał."

Ale waha wosta njećućiwa, byrnjež by častka hižo khětro słyšomnje na nju placnyła; prawy wahan hraješe hłuboko deleka, lěwy stoješe wysoko horjeka.

„Nó, nó, twój měšk tola prózdny je!?" wurazyštaj rěznikaj skoro nadobo na Khudźinu. „Abo maš traš we nim čwak železa abo wołoja? To so tola njenadźijamoj!"

„Ach, ně, ně", wobaraše Khudźina horliwje, „prózdny wšak měšk njeje, božedla! Moja žona je pjeć Wótče-našow do njoho wuspěwała. Hewak pak njeje w měšku ani pjefka, ani móška. Na dušu nic!"

Tuž rěznikomaj ničo dale njezby, hač na lěwy wahan wjacy mjasa kłasć, dóniž so mjaso z měškom njewuruna; wšak běštaj sebi z Khudźinu zjawnje tak wučiniłoj. Prěć abo z lesću so wuréčeć běše jeju tola hańba, hdyž telko swědkow wokoło stoješe, kiž wćipnje přihladowachu. Ně, swoju česć a nahladnosć chcyštaj sebi tola hajić — hižo swojoho rjemjesła a dalšoho wikowanja dla!

Cyła wěc pak počinaše dźiwna a napjatoho přihladowanja woprawdźe hódna być. Rěznikaj kładźeštaj jedyn přemoh druhoho kruch po kruchu na lěwy wahan, a tola njechaše so waha nihdy k jeju lěpšomu hibać. Haj, hižo leżeše cyły běrtl a kosćate nohi a nopata hłowa na lěwym wahanje, a hišće to wšitko přewažeše na druhej stronje samón měšk. A zdaše so, zo waha ani mysle nima so rypnyć, byrnjež byštaj rěznikaj też swoje cyłe mjaso, kotrež měještaj tu na předań, na nju składłoj. Jimaj wšak njebě cyła wěc nihdy wjacy směšna, ale wjele bóle hižo dosć

moćena. Jenož někotre stopy před cyrkwinskimi durjemi a wječorny zwónčk, kiž nad sněhowymi horami klinči, wobswědčuja, zo je „Marija na snězy“ też w zymje žiwa.

Štóž potom na słóncojasnym dnju tu přikhadźa na horu, šmrěki a cyrkwičku potrušenu namaka z njeličomnymi brilantami, tomu je jasne, kajke wuznamne přirunanjo błyšćata čistota sněha za ćěło a dušu Marije, maćerje Božeje, je. (Přichodnje dale.)

Durje — kóždomu wotewrjene!

W hali jeneje cyrkwje w Berchtesgadnje stoji před zastupom do swjatnicy wulka dwoja postawa, předstajaca zhubjenoho syna a joho nana. Cyle zanjerodźeny a wocyganjeny, jenož z jednorym krótkim płatnom wodźety syn je swoju hłowu złožił k wutrobnu nanowomu, a lubosćiwje nan syna wobjima.

Što ma tutón wobraz při wrotach cyrkwinych postajeny prajić? Wumělc, kiž je jón zhotowił, bě sam wubrał tute městno a widźeše, zo nihdźe druhdźe lěpje skutkować njemóže, dyžli při zastupje do cyrkwje. Wón chcyše z tym wuprajić, zo cyrkwine durje su wotewrjene wšitkim človjekam, też hrěšnikam. Tu w Božim Domje njetrjebaš najprjedy so připowědźić, tu też njetrjebaš čakać, hač budźeš přijimany abo nic! Bóh luby Knjez ma přecy a stajnje rěčnu hodźinu a kóždoho, kiž ze sprawnym, dobrym wotpohladom k njomu přińdźe, lubosćiwje a hnadnje přijima, samo hrěšnika a złóstnika.

W srjedźnym wěku běchu cyrkwje zdobom asyle, to rěka, zo samo tajki, kiž bě přez tajny sud hižo k smjerći zasudźeny, tu namaka swój skhow. W cyrkwi bě před smjerću wěsty, dokelž přebywaše we wobłuku Bóžskoho pokoja, Božoho měra. (Treuga Dei.)

Farizejowje wšak Jězusej wumjetowachu, zo hrěšnikow přijimuje a nałožowachu na njoho přisłowo: „Praj mi, z kim wobkhadźuješ a ja ći praju, štó sy.“ Woni pak njepomyslichu, zo w kóždym padźe na to ma so dźiwać, z kajkim wotpohladom a w kajkim zmysłu něšto činiš. Zbóžnik hrěšnikow přijimaše, dokelž chcyše jich nakazać a wumožić. K tomu dźěn bě wot Wótca póslany a to tola běše hłuboki zmysł joho skutkowanja. „Přińdźće wšitcy ke mni, kotřiž sprócni sće a wobćeženi, chcu Was wokřewić.“ Tak nas wšitkich přeprošuje a nam přiwoła z tabernaklow katolskich cyrkwjow.

Pójće ke mni, wy maćerje, kotrež sće wo dnjo a nocy zapřehnjene do domjacoho nuznoho dźěła a starosćow za waše dźěći. Znajmjeńša njedźelu popřejće sebi při mni khwilku měra, přińdźće ke mni po nowu móc a čerstwu zmužitosć, zo byšće waše ćežke a woporow połne winowatosće dale prawje dopjelnjeć mohłe.

Stupće też wy bliže k wašomu Bohu, wy muže, kotřiž stojiće srjedź žiwjeńskich bědźenjow a napinace dźěło maće wukonjeć, zo žonu a dźěći byšće po křesćanskich zasadach prawje a derje ežiwić móhli.

Wočakuje Was, młodźency, kotřiž hišće pytaće za prawym žiwjeńskim porjadom a krutymi nabožniskimi zasadami žiwjeńskimi! W domje toho, kiž sam je puć, wěrnosć a žiwjenjo, so naprašujće a radu pytajće!

Pójće ke mni, wy knježny, kotrež škitaće we wichorach žiwjeńskich wašu čestnu krónu, zo na žadyn pad ju zhubiłe njebyšće, pójće a wužiwajće krej jehnjeća, kotraž sylnu cyrobu wam poskića, přikhwatajće sem też po radu, hdyž chceće wolić a so rozsudźeć za dalši žiwjeński puć.

Wšitcy přińdźće! Wšitcy kiž wot duri človjekow bušće wotpokazani, wšitcy kiž ze swětom sće sebi rozešli, wy, kotrymž swět njecha wodać, wy wšitcy přińdźće a budźeće widźeć, kak luby a miły je Knjez we swojim domje!

Loni nastaji so němski krajan, kiž hižo 30 lět w Americy bydli po tutym dołhim času na puć do swojeje němskeje domizny. Swojim dalšim přiwuznym — tajkich doma jenož hišće někotrych měješe — njebě wo swojim wopyće ničo sobuzdźělił. Wón chcyše jich překwapić. Nětk přińdźe do swojohoródnoho małoho městačka. Nikoho tu wón wjacy njeznaješe a wo nim też nichtón ničo njewědźeše. Najprjedy kročeše k swojomu staršiskomu domej. Hdyž z wrótkami zastupi, blawkaše rjećaznik a bórzy kukachu cuze hłowy z durjemi; prašachu so joho z krótka, što tu chce. Wotmołwi jim, zo jónu je w tutym domje bydlił. „To mohł kóždy prajić“, jomu na to napřećiwichu a jomu wědźeć dachu, zo nětko tu ničo wjacy pytać nima. A tak so jomu też zeńdźe pola dalšich přiwuznych, prjedy hač joho prawje spóznachu.

„Potom pak“, tak mi tutón muž powědaše, „wopytach swoju staru domiznisku cyrkej. A w njej, haj jenož w njej, běch hnydom kaž doma. Tam sapotaše płomješko wěčneje lampy na samsnym městnje kaž před 30 lětami a mi postrow kiwaše kaž dobromu staromu znatomu. A z tabernakla mje witaše Tón, kotrohož jónu tu jako njewinowate dźěćo

---

wostudła a to ćim bóle, dokelž so mjez swědkami, kotřiž jeju nuznomu dźěłu přihladowachu, někotři počachu wótře smjeć: „Hahaha, wšitke waju mjaso je zhubjene! Smjeć budźe so nětko Khudźina; cyły waju skład wamaj naposledku hišće zwotpina. Ale strowo wamaj, čohodla staj sebi z nim zaparałoj!“

Haj, to počinaše też rěznikomaj switać. Ze stróželemi spóznaštaj, zo ze sobu a nic z wikowarjom slepoho hrajetaj, a strach běše, zo wšitke mjaso zhubitaj. Kak droho běštaj sebi tola žort wukupiłoj! Ale snano je hišće rada. Wonaj wuradźowaštaj mjez sobu šukotajo: „Što bychmoj tola činiłoj? Woprawdźity strach je wo naju cyłe mjaso. A štó wě, hač by to wšitko hišće dosahało. Naposledku bychmoj wot domu přinošować dyrbjałoj. Ja njechał te směchi słyšeć, kotrež bychu naju přewodźałe. Ně, to chcemoj sebi tola zalutować. Sadźmoj tomu mužej hromadu pjenjez za mjaso; jomu traš budźa skónčnje pjenjezy lubše a mój při tym też tuńšo woteńdźemoj. Wujednać so z nim dyrbimoj, je tu přewjele swědkow.“

A jednaštaj skónčnje z Khudźinu. Sadźištaj jomu dźesać złotych šěsnakow abo hišće wjacy, hdy by so spokojił a mjaso zasy wróćo dał. Też měšk chcyštaj jomu wostajić, jenož z bojosću, haj z hrózbu hladaštaj na njón. Zdaše so jimaj, zo je někak potajnje žohnowany, dokelž tak spodźiwnje ćežko waži. Jimaj traš docyła k zbožu był njeby. Ně, njech sebi jón radšo skhowa!

„Što dha měniš k naju namjetej?“ tak rěčeštaj nuzujcy do njoho. „Hlej, kajki pjenjez tebi poskićimoj: dźesać złotych šěsnakow, abo też hišće něšto wjacy. Tajkile pjenjez! A trjebaš jón jenož do kapsy sunyć a sy bohaty muž. Ale kajku haru by z mjasom měł, hdy by sebi je domoj wozyć chcył! Budź tola mudry; mój radźimoj jenož k twojomu lěpšomu!“

„Dźesać złotych šěsnakow abo też hišće wjacy!“ mysleše Khudźina. Štó wě, hdy je telko pjenjez nadobo we swojej kapsy měł! Traš čas žiwjenja hišće nic, z najmjeńša na wikach njeje hišće ženje tak zbožownje pobył. A što by so za tón pjenjez kupić hodźało! Z nim traš by so jomu poradźiło, na wšě časy njeprošeneju hosćow, nuzu a tradanjo, z domu wupokazać! Khudźina pohlada na kopicu mjasa, kotrež na wazy leže, a so też hnydom rozsudźi: „Ach wohladać so do mjasa! Smy hač dotal bjez njoho žiwi byli a, da-li Bóh, też hišće budźemy. Njech so mojedla měsćenjo z nim wobjědźa, my budźemy sebi dale slepe hołbje pjec. Te su nam strowše!“

A dyriwši rěznikomaj do ruki wujedna so z nimaj wo dźesać złotych šěsnakow a rjanu hromadku drobnoho slěbora. A dóstawši pjenjezy prawje, wza swój měšk

Katolski Serbo! Znaješ swoje winowatosće?

Jako katolik wěš, što će swjata wěra wuči! Měj so po njej!

Jako Serb maš winowatosć, za to sobu so starać, zo naše drohe narodne kubła, wot našich wótcow namrěte, zdźeržimy. Swojimaj serbskimaj staršimaj dźerž swěru!

Najdrohotniši naš narodny pokład je naša rjana maćeŕna rěč. Je tak hódna a krasna! Štóž też druhe rěče znaje, móže to wobkrućić. Prócuj so, zo tute drohotne kubło sebi derje přiswojiš, zo nawukneš dokładnje swoju maćeŕnu rěč. Změješ swoje wjeselo nad tym. Lěpje ju zeznaješ — bóle ju lubuješ! Staraj so też swědomiće wo to, zo twojim dźěćom tute najrjeńše kubło so njezhubi!

Należnje ći poručam: Čitaj tola naše dobre, rjane serbske knihe a spisy! Wobsedźimy tak nadobny pokład wšěch družin. Z lubosće k serbskomu narodej buchu z wulkimi woporami spisane. Njezacpěwaj je, ale dopjelń kusk narodneje winowatosće! Jeli njeznaješ wobsah našich knihow, prašej so za nimi. Wobroć so na knjeza fararja, kapłana abo wučerja! Radlubje će powuča. Nadrobne powučenjo dóstanješ też w našej čišćeŕni w Budyšinje, před šuleŕskimi wrotami 21.

---

smědźach přijeć k prěnjomu razej do swojeje wutroby. Haj samsna ławka tu hišće stoješe, w kotrejž tehdom klečach.

A ći swjeći wokoło wołtarja a na sćěnach też wšitcy hišće tu běchu a přećelnje na mnje zhladowachu. A tamle — haj mojej lubej staršej tam sydaštaj a klakaštaj, so modleštaj też za mnje. A ze samsneje klětki prědowaše też tehdom měšnik słowo Bože; a tamle w spowědnym stole wuznawach jako dźěćo prěnje swoje słabosće a z mylki a — buchu mi wodate.

Při pobočnym wołtaŕku pak stoji wulka postawa Jězusoweje Wutroby. Zbóžnik wupřestrěwa swojej rucy za wšěch, kotřiž tu do cyrkwje přikhadźeja, wón też za mnje je wupřestrěwa — kaž tehdom: Wón, tón jenički, kotryž za mojim mjenom so njeprašejo, takle přećelnje mje wita. Tudy buch, hdyž nihdźe domjacnosće njenamakach, přećelnje witany. Tudy běch doma!"

Hdy bychu tola wšitcy to spóznali a začuwali, zo we swojej cyrkwi mamy domjacnosć, kotruž nichtón nam wzać njemóže. A je-li wótcny dom twój luby traš přešoł do cuzych rukow a twojej staršej hižo dawno wotpočujetaj pódla na kěrchowje, potom tola cyrkej ći wostanje wótcny dom; tu móžeš wopytać Bóžskoho nana, kotryž přecy z jenajkej lubosću a swěru će přijimuje, samo potom, hdyž jako zhubjeny syn z cuzby a hrěšnoho zabłudźenja a njewěry k njomu so wróćeš. -ł-

---

z wahi a dźěše z wikow. „Dyrbju khwatać, doma budźa hłódni!" mysleše a njechaše ani khwilki so komdźić.

„Wjele zboža na puć!" přiwołachu jomu pódlastojacy přećelnje. „Dźensa sy zbožownje na wikach pobył!"

Khudźina kiwaše jim z nazdala wjesele, potom dźěše k pjekarjej, zo by khlěba a muki nakupił. Muki pak kazaše sebi telko, zo by žona doma nic jenož wusmuž, ale też njedźelu abo swjaty dźeń bibaski a kulki warić mohła. Też na swoje dźěći so dopomni. Wubra sebi z pjekarjowych pječwow za kóžde butrowu caltu a cokorowy bracl. „Jena nima mjena. Z jenoho dobroho dórtka so hišće slědnosće njenawuča. Ow, kak budźa so wjeselić, hdyž jim něšto z hermanka přinjesu!"

Hačrunjež połny měšk a hišće wačok a k tomu wulke wjeselo domoj njeseše, běžeše kaž zajac a njemóžeše dokhwatać, zo bychu doma joho zbožowne wikowanjo bórzy zhonili. Wězo joho doma z wutrobnej radosću witachu; hdyž pak bě wupowědał, kak zbožownje je na wikach pobył, njechaše wjeselo ani kónca wzać.

Khudźina pak rjekny: „To wšak ja wědźach, moja luba mandźelska, zo mi špatnje radźić njebudźeš, a čim bóle běch wo tym přepokazany: Knjezowe słowo drohotnišo a ćežšo waži, dyžli wšitke pokłady swěta!"

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kónc septembra je so **swjaty wótc Pius XI.** ze swojoho lěčnoho sydła Castel Gandolfo do Vatikana wróćił. Po tym hnydom je kardinal statny sekretar **Pacelli** swoje prózdniny nastupił; z italskej łódźu wotjědźe do Ameriki.

Kardinal Pacelli je wobhnadźeny duchowny wjednik. **Wobknježi też wjele rěčow.** Hdyž před krótkim katolskich nowinarjow, kotřiž z cyłoho swěta běchu so w Romje zešli, postrowješe, rěčeše k nim w jich wšelakomaćeŕnych rěčach. Započa italscy, pokračowaše w francózskej, jendźelskej, pólskej, španiskej, němskej a portugiskej rěči a skónči z někotrymi łaćonskimi sadami.

Bamžowa rěč přećiwo bolšewismej je po cyłym swěće ludźi wubudźowała. Ze wšěch kónčin swěta sćelu připóznaća a přihłosowanja do Vatikana. Biskopja w Europje a Americy su Swjatomu Wótcej dźakowni, zo je pokazał prawy směr za wojowanjo přećiwo bolšewismej; katolske zjednoćeństwa a towarstwa pak jomu kruće přilubjeja, zo joho napominanjam chcedźa posłuchać, a po cyłym swěće wotměwaju so w katolskich kruhach zjawne wuznawanja za wbohich tak surowje přesćěhanych španiskich katolikow.

Šwica **so zběha přećiwo komunismej.** Biskop Dr. Scheiwiler w St. Gallen raznje so wupraja: Cyły swět je **wohroženy**; też našu wótčinu tutón surowy njepřećel potočuje a přerywa. Ze wšěmi srědkami dyrbimy so škitać před nim . . . Prěnja zepjera w tutym boju njech je nam naša swjata wěra, kotrejž wuznamnu ważnosć dyrbimy khutnje spóznać. Wša liwkosć a nabožinska lěnjosć ma so zhubić. Z połojčnymi křesćanami njemóžemy tute wojowanja Knjezowe dobywać.

Šwicske žónske zjednoćeństwa wobroćeja so na **katolske žony** takle: „Na nas budźe zależeć, hač naše dźěći křesćanstwej so zdźerža abo hač je spóžera komunismus, surowy hidźeŕ Boha a wšeje nabožiny."

Južnosłowjanska. Kóždolětnje putnikuja Zagrebčenjo k sławnej **swjatnicy swjateje Marije do Bistricy,** 42 km wot Zagreba (Agram) zdaleneje. Lětsa so wosebje wjele, na 50000 wěriwych, wobdźěli. Arcybiskopowy koadjutor Dr. Stepinac wupraji swoju radosć nad tak mócnym wěrywuznaćom, kotrež nowe mocy posylnja we wojowanju Krowatow přećiwo komunismej a nowočasnomu pohanstwej; wopominaše, kak Mać Boża w zašłych časach je pomhała přeciwo dźiwim tataram, kak potom je krowatiski lud škitała we 400lětnych wojowanjach přećiwo Turkam a jón też zakhowała před šćěpjenjom we wěrje přez protestantstwo; a zawěsće też nětko swój mócny škit Krowatam njezapowě!

Biskop Stepinac w druhej **rěči před katolskimi hórniskimi dźěłaćerjemi** należnje warnowaše před komunismom, dokelž je tutón nječłowjeski, njekatolski a njekrowatiski. Nječłowjeski je komunismus přez to, zo namóc, mordarstwo, palerstwo a wurubjenjo bližšoho předuje. Ruska a Španiska to jasnje pokazujetej. Njekatolski je, dokelž njesmjertnosć duše přeje runje kaž žiwjenjo we wěčnosći a wosobitosć Boha Knjeza, stworićerja a wumožnika swěta. Njekrowatiski pak bywa komunismus tohodla, dokelž wukhadźa wot bjezbóžnikow, z kajkimiž krowatiski lud po swojim cyłym zmyslenju ničo njecha činić měć a kotrychž tež tohodla wotpokazuje, dokelž su njepřećeljo narodnosće a wótčiny. Katolska cyrkej přecy je zastupowała prawu wučbu, po kotrejž wšěm človjekam sprawne hospodarske zarjadowanjo by zwěsćene było, hdyž jenož swět chcył po tutej wučbje so měć. Cyrkej žada, zo dźěłaćeŕ sprawnu mzdu ma dóstać. Prjedy hač komunismus docyła běše, prócowaše so hižo katolska cyrkej wo to, zo dźěłaćerjo so njebychu znjewužiwali ale swój zasłużeny podźěl z wuzbytka měli. Tola cyrkej ženje njeje nałožowała *srědki nowočasnych demagogow, kotřiž lud naréča k zběžkam* a k njesprawnym požadanjam, kotrež so dopjelnić njehodźa, khiba zo cyłe hospodarstwo přez to by škodowało a so ničiło. To pak by z dobom było k najwjetšej škodźe dźěłaćerskoho luda. Hida a bój mjez jednotliwymi stawami wjedźe do zahuby; jenož sprawna křesćanska socialna přezjednosć móže w tutych prašenjach prawy puć namakać.

Krowatiski narod je nabožny a pobožny. Žanoho tydźenja skoro so njeminje — tak wuzběhuje khwalobnje bamžowska nowina — zo krowatiscy biskopja nowe cyrkwje njeswjeća a zakładny kamjeń k nowotwaram njekładźa. W **Zagrebje** bu cyrkej k česći ćerpjenja Wumožnika swjećena a w **Sarajewje** położi biskop zakładny kamjeń za nowu kathedralu.

W **Lublanju** (Laibach) wuradźowaše duchownske zjednoćeństwo za misijóny pod wjednistwom biskopa Dr. Gregora Rozmana też wo tym, kak mělo so za **Korwatow w Bosniskej a Hercogowinje** starać, kotřiž k mohamedanskej wěrje so wuznawaja a kotrychž je na $1^1/_2$ milijóna. Misijónskomu dźěłej so tam bohužel wjele zadźewkow napřećo saja.

W Južnosłowjanskej bydli na 515000 **němscy rěčacych katolikow.** W katolskich měšniskich seminarach so tam tukhwilu 5000 němskich theologow wukubłaju.

Francózska. Francózscy biskopja **namołwjeja swojich wěriwych** a jich proša za přesćěhanych wbohich wěrybratrow w Španiskej. Kardinal Verdier-Parižski takle piše: Surowiska španiska wójna hišće nima kónca; cyły swět přihladuje cyle bjezmócnje tutej krawnej tragediji. Słyšimy wo njewuprajomnych njekhmanosćach; naše wutroby su hłuboko zrudźene a roznjemdrjene. Wopory njeskutkow su často jednore duchowne knježny, měšnicy a biskopja. Přecy zasy prosymy wěriwych wo próstwowe modlitwy, zo by Španiska tola zasy měra namakała. Njebě druhim narodam woprawdźe móžno, bratrow mjez sobu so morjacych, jenoho wot druhoho, dźělić? Kak wohańbjowace to znamjo našeje zdźěłanosće! . . .

Katolscy wójnscy wojowarjo zarjadowachu srjedź septembra mjezynarodne putnikowanjo do Lourdesa. Na 100000 prjedawšich wojakow ze 16 krajow so tu zeńdźe. Zjězd so wotewri ze swjatočnym Requiem za padnjenych swětoweje wójny; na druhi dźeń běchu pontifikalne kemše wo měr. We zjawnej mócnej manifestaciji napominaše kardinal Liénart bywšich wojowarjow, zo dyrbjeli wustupować hdźežkuli móžno, wo zdźerženjo měra w Europje. Při generalnym swjatym woprawjenju wobdźěli so na 40000 wójnskich wojowarjow, a hordozny bě sćěhowacy procesijón z Najswjećišim. Poswjećenjo Najswjećišej Wutrobje Jězusowej skónči swjatočnosć.

Znaty francózski profesor Raymond-Georges Renard bě po smjerći swojeje žony 1932 do rjadu Dominikanow zastupił a bu nětk na měšnika wuswjećeny.

Na zjězdźe elsaskich katolikow (13. 9. w Straßburgu) wobdźěli so na 50000 wěriwych. Mócne a wulkotne bě to wěrywuznaćo. Wosebje na wulki strach přez komunismus hrožacy buchu woči wšěch wobdźělnikow złożene; wšitcy běchu jeneje mysle, zo napadam komunisma ze wšěmi srědkami ma so wobarać, a zo žadyn wěrny katolik njemóže być z přiwisnikom komunistiskeje abo socialdemokratiskeje strony. Kruće sebi slubichu elsascy katolikojo, zo chcedźa swjate wótcow herbstwo swěru zakitać a jeli dyrbjała wyšnosć so zapowěsć, sami swoje swjate prawa kruće škitać.

Amerika. **300 lět** je so minyło, zo **prěni misijonarojo**, a to jesuića, do kanadiskoho stata Ontario we *sewjernej Americy přićahnychu*. A **100 lět** je zašło, zo 10 nowokřćenych Indianow **martrarsku smjerć** poćerpi za Khrystusowu wěru; tući prěni amerikanscy martrarjo buchu před někotrymi lětami wot katolskeje cyrkwje do rjadu Swjatych přiwzaći. Tutej wuznamnej dnjaj domorodni krajenjo nětko swjatočnje wopominachu. Wulke črjódy Indianow we swojich narodnych krojach so při swjatočnosćach wobdźělichu. Na samsnym městnje, hdźež indianscy martrarjo za swjatu wěru swoje žiwjenjo běchu woprowali, bu swjedźeńska hra wuwjedźena pokazujo přikhad běłych misijonarow do indianskoho kraja.

W Americy ma katolski rjad **Columbowych ryćerjow** ważnu nahladnosć; liči 442000 sobustawow. Lětsa wobzamkny na swojej zhromadźiznje, po móžnosći raznje spěchować katolski skutk, so zaběrać ze socialnymi prašenjemi a wosebje wšě swoje mocy zastajić přećiwo přesćěhanjam nabožnistwa w Mexiku.

Před 50 lětami njebě w Zjednoćenych Statach wjacy hač 15 katolskich cyrkwjow **za čornuchow** a jenož 15 měšnikojo so tam za nich starachu. Dźensa maja tam čornuchojo 221 cyrkwjow, 240 měšnikow, 189 farskich šulow, 15 syrotnych domow, 7 internatow, 3 wobkhodne šule, 49 wyššich šulow a dwaj seminaraj. Wjacy hač 35000 čornych dźěći so w nich wuwučuje a wukubła. Přez 1000 mnichow a sotrow z 35 wšelakich rjadow a 200 barbojtych wučeŕkow tute dźěło zastaraja.

W **indianskich misijónach** pak skutkuje 204 měšnikow, 450 sotrow, 75 rjadowych bratrow a 222 indianskich domorodnych wučerjow nabožiny. Indianow liči so dohromady hišće 340000, čornuchow pak 12500000. Z nich wuznawaja so 250000 ke katolskej wěrje, kotraž loni 4500 barbojtych přidoby a w běhu poslednich 10 lět 35000.

Znaty njepřećel katolskeje cyrkwje je zjednoćeństwo Ku-Klux-Klan, kotrohož zarjadnistwo je zaměsćene we wosebitym domje města Atlante (Georgia). Kaž so pisa, je nětko amerikanski biskop w Savanna tutu khěžu pokupił, da ju potorhać a postaji na jeje městno cyrkej k česći Khrysta Krala, kotraž změje w srjedźišću města wosebitoho wuznama za dušepastyrstwo.

„Katolski Posoł“

płaći na lěto **5 hr.** Štóž „Katolski Posoł“ pak přez póst dóstawa, dyrbi **2 hriwnje porta lětnje zapłaćić,** potajkim hromadźe

7 hriwnow.

Zapis knihow w knihiskładźe towarstwa ss. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Nabožne knihi:

Wosadnik, z pyš. złotym rězkom 9,50
Wosadnik, z pyš. čerwj. rězkom 9,—
Wosadnik, ze złotym rězkom . 7,—
Wosadnik, z čerwj. rězkom . 4,—
„Missale“, Bože mšě w serb. rěči (přeł. M. Nawka)
z čerwj. rězkom 4,50 w mjehkej koži 5,—
ze złotym rězkom 5,50 koži 6,25
„ „ „ pyšnje wjazane 8,50
Nowy Zakoń (Łusčanski a Hórnik)
wjazany 5,—
njewjazany 3,—
Jandźel pěston (M. Žur) . . . 1,—
Dobry křesćan „ čerwj. 1,25
złot. 1,75
Pój, Knježe Jězuso! (J. Skala)
čerwj. 1,75 złoty 2,50
Kročenjo za Khrystusom (J. Libš)
čerwj. 1,75 złoty 2,50
Kěrluše „Pobožn. Wosad.“, wjaz. 2,—
Jutrowne kěrluše za křižerjow —,30
Pobožnosć na swj. skhodźe . . —,20
Novena k swjatymaj Antonijej a Franciskusej . . . . . —,40
Novena k swj. Judźe Tadejej . —,15
Perikopy, zwj. . . . . 4,—
Pobožnosć Maćeri Dobreje Rady —,10
Spowědny špihel za dźěći . . —,10
Modlitwa, z kotrejž swoje žiwjenjo Bohu poswjećiš . . . . —,05
Kěrluš na Božej mši . . . . —,01
Boža mša k Jězusowej Wutr. —,10
Swjećatko s. swójby z modlitwu 1,—
Žiwjenjo Swjatych (Januar) (J. Libš) . . . . . —,50
Dodawk kěrlušow 0,10
Modlitwa za padnjenych . . . 0,05

Wědomostne knihi:

Němsko-serbski słownik (Dr. Rězak)
wjazany 12,—
njewjazany 8,—
Syntax (J. Libš) 6,50
Wobrazy z cyrkwinskich stawiznow kat. Serbow (Nowak) broš. 1,50
Gesprächsbuch — rozmołwnik (Šołta) . . . . . „ 1,20
Wobraz † šolastika M. Hórnika —,50

Šulske knihi:

Katechismus (Dr. Rězak) . . . 1,—
Bibl. Stawizny, małe 1,—
„ „ wulke (dr. Jakubaš) 1,—
Einst und Jetzt . . . . . 1,—
Fibla (Na wsy) . . . . . —,60
Raj rěče (M. Nawka) . . . . —,45
Dźiwni kmótřa . . . . . —,45

Dźiwadłowe hry:

Petrolejowy kužoł . . . . . —,25
Złote hrody . . . . . —,20
Dźiwotworny kłobuk . . . . —,40
Slepy Benjamin . . . . . —,20
Nócny stražnik . . . . . —,50
Krótkowidźaca Wórša . . . —,30
Swjata Hilžbjeta Durinska . . —,40
Boži narod . . . . . —,40
Wopyty pola Jězuska . . . —,15

Zabawjace a druhe knihi:

Bosniski kraj (P. Šołta) . . . —,35
Z duchom swobody (Nowak) 1,—
Legendy . . . . . —,20
Stara jabłučina . . . . . —,20
Plista. Ducy z kowarnje . . —,20
Marja abo Wjelk w kralowskej holi . . . . . —,20
Serbskoho ludu myslički a nahlady wo serbskej swójbje . —,20
Češki nan a serbski syn . . —,20
Bethlehemske dźěćatko a druhe legendy . . . . . —,20
Baje, baje basnički . . . . —,15
Pěseń wo zwonu (Dučman) . —,20
Kwasne basnje (Nawka) . . —,50
Pućowanske dopomnjeńki (J. N.)
za sobustawow tow. Cyrilla a Meth. —,90
za njesobustawow 1,50
Wo nastaću a wuwiću Budyšskoho dekanata . . . . . —,20
Knjeza fararjowa plista . . . —,20
Pokěrluški ze serbskoho luda —,20
Don Bosko . . . . . —,20

Tute knihi su dóstać w Donnerhakec knihićišćerni a na farach.

Bamž a joho mać.

Hdyž bamž Benedikt XI. w lěće 1303 swj. Pětrowy stoł w Romje nastupi, chcyše tež joho mać, kiž bě wudowa a w Romje jako khuda płokarnica žiwa, swojomu synej, bamžej, čestny wopyt sčinić. Přińdże we swojej wšědnej, khudej drasće do bamžowskoho hrodu. Dwórnicy prajachu, zo tajka pola bamža zastupić njemóže, a wobstarachu jej wosebnu drastu. W tej dźěše nětko romskomu bamžej zbožo přeć. Tón pak počinješe so, jako by ju njeznał, a praji: „To njeje moja mać; ta njeje wosebna knjeni, ale khuda płokarnica.“ Na to wotpołoži wona zasy wšu pychu a zastupi we swojej wšědnej drasće. Nětko stany bamž hnydom z tróna, dźěše jej napřećo a powita ju.

Čas jeje žiwjenja wobkhowa bamž Benedikt XI., hačrunjež na najwyššu dostojnosć tuteje zemje powyšeny, najnutrnišu iubosć a starosć za swoju mać a njehańbowaše so jeje khudoby a nizkosće.

Přisłowa.

Hłupa a tola wušna kaž husyca.

*

Wjelči hłód ludźom wjelče zuby a pazory čini.

*

Njerodne kaž hołbjace hnězdo.

*

Dwě žonje při jenej nješći wušnej njejstej.

*

Štož chce so zadźerać, to so zahe šepjeri.

*

Žahalca za młode wožaha.

Hdyž slubiwši njedaš, sej wot česće předaš.

*

Jejko do horšće date je wjacy hač polubjena kokoš.

*

Hdźež puć z našika dźe, stary pohonč pomału jědźe.

*

Tak horce njejědźa, kaž do šklě kidaja.

*

Štóž chce měć, ma so dréć.

Kak móžeš našomu towarstwu pomhać?

1. Zo sy pilny čitar „Katolskoho Posoła“.
2. Zo nowych sobustawow dobywaš.
3. Zo lětny přinošk bórzy zapłaćiš.
4. Zo w tajkich wobkhodach kupuješ, kotrež swoje twory w „Kat. Posole“ poručeja.
5. Zo z nastawkami wobsah „Posoła“ wobohaćiš.
6. Zo maš zajim a dobre słowo za „Posoł“, hdyž so na njón swari.
7. Hdyž też twojim dźěćom „Posoł“ k čitanju dawaš.
8. Zo naš čišćerski wobkhod druhim poručuješ.
9. Zo z wulkej prócu spisane a wot našoho towarstwa nakładowane knihi a spisy kupuješ.
10. Zo rozkćěw našoho wobkhoda po swojich mocach pjenježnje podpjeraš.
11. Zo wšitke čišćerske wěcy jenož w našej čišćerni skazaš a je njezabudźeš zapłaćić.
12. Zo za zajimy towarstwa ss. Cyrilla a Methoda Boha wo žohnowanjo prosyš.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 532. ze Słoneje Boršće: Beno Rynč; 533.—535. z Wětenčy: Pětr Zachon, Michał Hejduška, Michał Žur; 536. z Jawory: Jan Młynk; 537.—539. ze Sernjan: Mikławš Rynčka, Michał Šliž, Michał Kral; 540. ze Smjerdźaceje: Michał Nuk; 541. z Dobrošic: Jan Domaška; 542. z Pěskec: Pawoł Wojnar; 543.—545. z Radworja: Mikławš Bjeńš, Jan Měšef, Jurij Winar; 546. z Měrkowa: Jakub Brankačk; 547. z Bronja: Jurij Smoła; 548. z Lutowča: Marja Delankowa; 549. z Dobrošic: Marja Handrikowa.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1028.: M. B. z K.; čo. 1029.: J. M. z N.; čo. 1030.: J. R. z K.; čo. 1031.: N. N. z M.; čo. 1032.: J. N. z B.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1091: N. B.; čo. 1092.: J. R.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1116.: N. B.; čo. 1117.: J. R.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Knj. Marja Šeńkowa z Radworja 0,50 hr.

Swój přinošk

za towarstwo swj. Cyrilla a Methoda su na lěto **1935** hakle **1032** sobustawow zapłaćili.

Prosymy tola, zo by kóždy, kotryž „Katolski Posoł" woteběra, też

swój přinošk zapłaćił!

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 12. oktobra 1936.

178 wołow, 49 bykow, 319 kruwow a jałojcow, 761 ćelatow, 903 wowcow, 1475 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene — hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 75 - 80 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 68—75 hr. 3) Snadnje wuwite 60—67 hr. 4) Najšpatniše 56—65 hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 62—66 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 57—64 hr. 3) Mjasne wowcy 52—55 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 44—50 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow čežke — hr. 6) Rancy 55 hr

Alphons Schauseil

je znate mjeno za Serbow, kotřiž tu zdawna kupuja swoju narodnu drastu.

Budźeće so dźiwać, hdyž sebi wobhladaće naš wuběrk!

Čorny nahłowjacy bant — nowy čistožidźany damassé tu zasy je.

Kupuj pola tych, kotřiž znawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Müllerec ***konditarnja***

W Budyšinje, na póstowym naměsće.

dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejownji pěknje so ći posedźi.

Kožuchi

we wšěch družinach z bohatoho składa!

Liški

we wšelakich barbach.

Wokołošijace kožuški hižo za 5,— hr.

a wšelake pjelcowe khornarje wot kožucharja

Kurta Rinki

w Budyšinje, Bohata dróha 5

Porchent

za ćopłe khuty, nowe mustry

Košlacy porchent

běły a barbjeny

Ćopłu spódnju drastu

za žony, muže a dźěći wot

Hilger nasl. E. Wilček

Budyšin - Seminarska dróha 2

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Domjacu nadobu

rjane **kwasne dary** we bohatym wuběrku.

Alfred **Beitel**

w Kamjencu, Budyšska dróha 70.

Štóž **Persil** k płokanju bjerje, změje přecy sněhběłe, najlěpje wothladane šaty!

Himerec winarnja na Mjasowym torhošću

poskića tunjo

dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišča atd., namakače pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

43. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **24. oktobra 1936.** | **74. lětnik.**

Wěrju do jenoho Boha.

„Wěrju do jenoho Boha“, tak praja a mysli někotryžkuli a mysli při tym na swoje zamoženjo, na swoje pjenjezy, na žohnowanjo na polach a w domje, z krótka: na swoje zbožo. Wón je dźěłał a so prócował a Bóh je joho prócu žohnował. Čomu wón njedyrbjał z dźakownej wutrobu wuznać: Wěrju do jenoho Boha! Podobnje mysli tež druhi, njech tež njeje tak ze srědkami žohnowany, ale je strowy kaž ryba we wodźe, jěsć a pić jomu słodźi, spać móže kaž świnc, tež dźěło jomu słodźi kaž kermušny tykanc. Tež wón wuznawa: Wěrju do jenoho Boha. Čomu tež njedyrbjał to wuznać? Njeje dha miłosćiwy Wótc w njebjesach wšo to stworił a wjacy hač to? Njeje dha wšo to človjekej trěbne kaž košla na ćele? „Wěrju do jenoho Boha“, tak słyšiš klinčeć z jasnych ertow njewinowatych dźěći, kotrež mysla při tym na błyšćatu syłu Božich jandželow, wobdawacych trón Boži. Mysla na krasne myto njebjeskoho raja. A čomu njedyrbjeli so radować křesćenjo w nadźiji na njebjeske myto, čomu njedyrbjeli žadać za widźenjom Boha Knjeza? „Wěrju do jenoho Boha“, tak rěča mnozy a mysla při tym na próstwy a paćerje. Njeběchu podarmo spěwane. Namakachu hnadu pola Boha. Jich próstwa bu wusłyšana, jich nutrne přećo dopjelnjene. Z dźakownej wutrobu nětko wuznawaja: Wěrju do jenoho Boha. Čomu tež njedyrbja Boha khwalić, wšak kóžde stworjeńčko swojoho dobroćela khwali!

Tola su tež hišće druzy, kiž praja: „Wěrju do jenoho Boha“. Jich njeje tak wjele. Su žadni kaž tolerje w njedźelskej móšničcy. Su to ći, kiž nimaja wjele zboža. Jich traši zrudoba. Woni su tež prosyli, spěwali a so dowěrjeli, tola podarmo. Bóh njeje jich próstwu wusłyšał, njeje jim dał, wo čož prošachu, a woni na to wotmołwjeja: „Wěrju do jenoho Boha“. Su to ći, kiž su khori a bědni, zo móža lědma so hibać. Woni znaja swět jenož přez druhich, přez přiwuznych, duchownoho, lěkarja, sotru, listynošerja Woni wotmołwjeja na to: „Wěrju do jenoho Boha“. A su to ći, kiž su přez nóc mohł rjec wšitko zhubili: zamoženjo, dowěru, česć. Wšo je jim wzate. Jenož něšto je jim zbyło: wěra do jenoho Boha. Su to ći, kiž su wobdaći wot spytowanjow a helskich prudłow. Jim je djaboł wjacy hač jedyn raz do wucha šeptał: To wšitko chcu ći dać, jeli so přede mnu poklaknješ a ke mni so modliš. A woni su jomu wotmołwili: „Wěrju do jenoho Boha“. Su to ći, kiž su sebi we wabjenjach swěta wobkhowali čistu wutrobu a ju njejsu womazali z ćežkim hrěchom, dokelž su jenu mysl měli: Wěrju do jenoho Boha.

Z čoho, tak so prašamy, čerpaja človjekojo přecy zasy tute wuznaćo do jenoho Boha? Štó je tamny njezmylny wučeŕ, kiž we wichorach časa přecy z jenak wulkim wotmachom wěru do Boha wuči? Njeje to naša swjata, Bohu budź skorženo, často wjele zacpěta Cyrkej? Njeje to Jězus Khrystus, kral Božich hnadow? Wón je tutu wučbu swojej wjelelubowanej Cyrkwi přepodał, zo by wona njewomjelknyła wučo človjekow wěru do jenoho Boha. Hdyž so tohodla křesćenjo njedźelu zhromadźa k woporej Božeje mšě, potom njehromadźa so jenož človjekojo z mjasa a krewje we ławkach a na khorach, potom zhromadźa so wutroby, duše, a zanjesu kaž z jenoho erta: „Wěrju do jenoho Boha“. Što rjeńšoho, što drohotnišoho bychmy tež móhli bóžskomu Kralej jako dar woprować, hač swoju skutki płodźacu wěru? Džensa, hdyž słyšimy w Europje a druhdźe hesło: „Bjez Boha, přećiwo Bohu!“ njemóžemy Cyrkwi dosć dźakowni być, hdyž wona na nasypach njebojaznje wěru do jeničkoho Boha zakituje. A wěmy derje, zo tuta wěra njestoji jenož na papjerje, zo wona njeje jenož wěc hubow, ale zo je za tutu wěru droha krej přelata. Njech su tež w Španiskej cyrkwje zničene, njech su tam tež měšnicy morjeni, něšto so tola njeje z wutrobow a dušow křesćanow zhubiło: wěra do Boha. Khrystus-Kral

tola dobudźe! Na joho swjedźenju so wšitcy swěrni křesćenjo bóle hač hewak dopomnja, zo staja wěra do Boha kóždoho křesćana před khutne pruhowanjo. Dźe wo to, kak stojiš k Bohu, što tebi Bóh je a kak so po tym zadźeržiš! Jeli na to twoja wotmołwa prawa, potom derje tebi, potom wěš, čohodla sy žiwy!

Njesměmy sebi zamjelčeć, zo wšitcy to prawe myslić njebudźa, hdyž praja: Wěrju do jenoho Boha. Hižo swjaty Pawoł na to pokazuje, hdyž praja, zo je mnohich bóh jich brjuch, a na druhim městnje rěči wón, zo su tajcy, kotrychž nabožnistwo je nahrabnosć. Potajkim móže človjek we swojej słabosći wěrnoho Boha z tróna storčić a na joho městno přiboha sadźić. Tajki by był podobny mužej, kotryž swoje zamoženjo rozmjetuje a rozbroja. Bohaty je wotešoł, khudy so wróći. Dyrbimy myslić na Jězusowe słowa: Nichtón njemóže dwěmaj knjezomaj służić! Dyrbimy so wot Jězusa powučić dać, kiž praja: „Pytajće najprjedy kralestwo Bože a joho sprawnosć; wšitko druhe budźe wam přidate!“ Njeprajmy kaž něhdy židźa: „Tuta rěč je twjerda, štó móže ju słyšeć?“ ale prajmy radšo ze swjatym Pětrom: „Knježe, ke komu měli hić? Ty maš słowa wěčnoho žiwjenja a my wěrimy, zo sy ty Khrystus, Syn žiwoho Boha!“ *tž.*

Biskopske słowo k skutkej zymskeje pomocy.

Też za zymu 1936/37 je naše knježeństwo z doraznymi słowami wšitkich wobydlerjow k wobdźělenju na skutku zymskeje pomocy namołwjało. Nic mjenje khutnje a rozsudnje chce dźensa poručeć k wam waš biskop a was prosyć: „Njewustawajmy dobre činicy“ (Gal. 6, 9). Dokelž hdyž w našich dnjach přecy a zasy słowo Knjezowe so dopjelnjeć widźimy: „Khudych změjeće přecy mjez sobu“ (Mat. 26, 11), potom dyrbi so też nadźija japoštoła ludow kóždy čas dopjelnić: „Lubosć ženje njepřestanje“ (1.Kor.13,8).

Wěmy drje derje, zo maja mnozy z tych, kotrychž budźa w přichodnych njedźelach a měsacach wo dary prosyć, sami dosć ćežke brěmjo we swojim žiwjenju njesć a zo móža swoje swójby jenož wudźeržeć na te wašnjo, zo sami někotrychžkuli dowolenych wjeselow a wužiwanjow so wzdawaja. Ale je to hnada Boža, za kotruž měł kóždy khutnje so dźakować, hdyž docyła hišće zamóže druhich wobdarować, hač zo by křesćansku pomoc swojich sobučłowjekow pytać dyrbjał. Bóh tón Knjez njeje nam zemske kubła tak jara spožčił, zo bychmy je wobsedźeli, ale wěsty nadawk dopjelnjeć a swoju křesćansku lubosć wupruhować móhli. Wšitko, štož my wobsedźimy, je nam takrjec jenož wot Boha Knjeza požčene a něhdy budźemy so dyrbjeć zamołwjeć, kak smy z tym nuknicowali. Kak wozbožace je tele wědomjo, zo z jałmožnu, kotruž w prawym zmyslenju dawamy, Bohu Knjezej samomu wopor přinošamy a zo směmy joho wosebitoho žohnowanja za to wěsći być. Přiwoła nam tola hižo kniha Přisłowow tame pozběhowace słowa: Štóž so nad khudym smiluje, požča Knjezej na dań; wón jomu to zasy zapłaći! (Přisł. 19, 17.)

Skónčnje budź hišće z krótka na njeprějomnu wučbu stawiznow pokazane, zo we wšěch časach, w kotrychž bě wěra sylna a žiwa, so też skutki miłosće stajnje rady wukonjachu. Dopominamy jenož na čas kćěwa srjedźowěkowych bratrstwow, kotrež so, štož jich mjeno praja, k jenej wulkej swójbje zjednoćichu a zwjazk lubosće ćim krućišo wutworichu, čim wjetša běše nuza časa. Měł dha čas, w kotrymž smy my žiwi, dopokazować, zo je móc lubosće a ludoweje zhromadnosće wosłabjena?

Woprowane dary njebudźa so nimo toho, kaž je so to nam wosebiće wobkrućiło, jenož nuzućerpjacym swójbam a jednotliwym wosobam přidźěleć, ale też po zdobnej měrje karitativnym wustawam, kotrež su dotal wěriwomu ludej wosebite starosće činiłe a z pomocu jim přiwobroćenych cyrobiznow też w zańdźenych lětach nuzy so wudźeržałe. Wyše toho bu wot statnoho wjednistwa skutka zymskeje pomocy podrjadowanym městnam připoručene, zo maja so też organizowane mocy křesćanskeje miłosće (abo Caritas) wšudźom do wutworjomnych dźěłowych wubjerkow k sobudźěłu a k sobuzamołwitosći zwołać.

Tak so nadźijamy, zo wšitcy wěriwi katolikojo kaž w zańdźenosći tak też w přichodnej zymje swoju wótčinsku a křesćansku winowatosć napřećo nuzućerpjacym sobučłowjekam dopóznaja a so nad nimi smila; přetož cyły zakoń dopjelnja so w jenym słowje: „Lubuj swojoho bližšoho jako sebje samoho!“ (Gal. 5, 16.)

† Konrad,

biskop Berlinski, Japoštolski administrator biskopstwa Mišnjanskoho.

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Na wysokim swjedźenju Khrysta Krala dóstanje naš krajan knjez diakon Pawoł Jung, rodźeny ze Šěrachowa, w Romje swjaty sakrament měšniskeje swjećizny. Na swjedźenju Wšěch Swjatych woswjeći wón swój primicny wopor Božeje mšě w krasnej basilicy San Paolo fuori le mura nad rowom swj. Pawoła, japoštoła ludow. Wjeledostojny knjez primiciant je wopytował wyššu katolsku šulu w Budyšinje. Jedyn semester postudowa w měšniskim seminaru w Fuldźe. W oktobrje 1930 dźěše do Roma, zo by so tam jako alumnus němskoho wustawa za bohosłowcow (Germanika) na swoje swjate zastojnstwo z modlitwu a studijemi přihotował. Hdyž běše tam lědma pjeć njedźeli, dósta z domizny zrudźacu powěsć, zo je joho luba mać nahle zemrěta. To bě za njoho ćim zrudnišo, dokelž běše też nana hižo jara zahe zhubił. — Duchowni wyšši Germanika sebi našoho krajana jara waža dla joho wulkeje pilnosće a wobdarjenosće. Młody knjez hišće nimale lěto w Romje wostanje, a potom wróći so k nam

do domizny, zo by tu w Mišnjanskim biskopstwje spomožnje skutkował. Wjeledostojny knjez primiciant drje njewobknježi našu serbsku rěč, ale wón ma zajim za naš lud; je rady wopytował naše sławne hnadowne městno Różant a ma dobre a přećelne poćahi k našim młodym serbskim duchownym. Přejemy z radostnej wutrobu młodomu měšnikej wjele zboža k zastupej do swjatoho měšnistwa a prawje spomožne skutkowanjo we winicy Knjezowej!

— Cyle njenadźicy zemrě štwórtk w nocy 47 lět stary wokrjesny wjednik dźěłaćerskeje fronty Otto Bautzmann. Štwórtk wječor hišće bě w Załomje (Sohland) při jenej zhromadźiznje rěčał; na dompuću bu bjezmócny, a hdyž joho do Budyšskeje khorownje dowjezechu, bě hižo morwy. Bautzmann bě jako dobry rěčnik daloko a šěroko znaty. Hižo w lěće 1929 bě stupił do rynka wojowarjow za nowe hibanjo. We swětowej wójnje je wot započatka sobu wojował a bu wjacy króć ranjeny. Wo njebohićkoho powšitkownje žaruja, dokelž mějachu joho wšudźe zańč wosebje joho přećelnoho, měrnoho wašnja dla. Za kóždoho měješe časa a słowa k wěcownomu doreńenju.

Ze Sernjan. Zaradźenjo za maćerje wotměje so wutoru, 27. oktobra, popołdnju w 2 hodź. w Sernjanach a 1/24 hodź. w Serbskich Pazlicach.

Na šlezskich hnadownych městnach — wosebje Marija na sněžy.

(Skónčenjo.)

Swjedźeń Marija na sněžy je patronatski swjedźeń tamnišeje cyrkwički. Mnozy putnikowarjo na tutym dnju přikhadźeja. Městnosć před Božim domom je napjelnjena hač k předawańskim budam. Ale też na druhich dnjach přez cyłe lěćo dóńdu sebi tu pućowarjo, jenotliwcy a w procesijónach. Swjedźeń swj. Peregrina je zwjetša spočatk tutoho putnikowanja. Skoro kóžda wjes w Habelschwerdtskim wokrjesu ma swój putnikowanski dźeń. W swjatkownym tydźenju přińdźe wšědnje wjacy procesijónow. Potom su zasy měrniše dny, hdźež móže jenotliwy putnikowař ćiše w cyrkwičcy so modlić.

Mnohim je wona pokładna křinčka. Štóž chce tam ze škleńcu za swětnymi pokładami slědźić, na swoje njepřińdźe. Pokładna křinčka je wona jenož za ćichich modlerjow, k nohomaj hnadownoho swjećeća na městnje, hdźež Bóh na próstwu swjateje Marije človjekow wosebje bohaće wokřewja. Hdyž tu před Najswjećišim so nutrnje modla, wědźa, zo je „pomocnica křesćanow“ jim k stronje.

Naša luba knjeni, Marija na sněžy, je hižo w někotrejžkuli křesćanskej wutrobje zeskhnytu rostlinu lubosće k Bohu znowa woživiła. To su jeje najćisćiše a tola najwjetše „dźiwy“, hdyž w jeje cyrkwičcy něchtó zasy so klakać a rucy stykować nawuknje. Nichtó njemóže jej tutón skutk, tutu hnadu zarunać. Dźakowna lubosć je cyrkwičku dotwariła a dostojnje wudebiła, kaž ju dźensa nadeńdźemy a kajkuž ju 14. nazymnika při našim wopyće widźachmy.

Spěšny awtobus dowjeze nas přez swětaznatu kupjel Altheide, hdźež su so hižo wšelacy knježa z Łužicy lěkowali, dale přez městačko Habelschwerdt do „Wjelčoho skalnišća“ (Wölfelsgrund). Je to krasna horata krajina, přez kotruž „Wjelča rěčka“ ćeče. 28 metrow wysoki wodospad hižo nazdala słyšiš šumić. K jeje brjohomaj su wobkhodnicy lěćne sydlišća natwarili, a mnozy ludźo přebywaja tu na lěćnym přebytku, też wjele wulětnikow tam nadeńdźeš. Njeposrědnje při drozy steji drjewjana wjesna cyrkwička, kotruž wšće wšitcy z našich ludźi widźeli njejsu, hdyž běchu so rozběželi. Po z waha postupowacym puću, samo za staršich ludźi přijomnym, dóńdźeš na horu z hnadownej cyrkwičku. Mějachmy zbožo. W dźewjećich swjećeše starši duchowny runje Božu mšu, a khowancy šulskich sotrow z Habelschwerdta běchu sebi na tutym dnju na horu wulećałe a spěwachu kěrluše k Božej mši. Po njej smy sebi naše serbske z přewodom pišćeli zaspěwali. Dwě wobdźělnicy stej nas na městnje před cyrkwju z khowancami a sotrami fotografowałoj, njemějach pak hač dotal zboža, tajku podobiznu wuhladać.

Ze stawiznow cyrkwički njech so tole z krótka naspomni: 1784 so wěža dotwari, 1817 dósta wona z namrěwstwa Jana Veita městnosć wokoło so. Tu stoji zwónkowa khěžka ze zahrodku, ta je z prjedawšeje drjewjaneje kapałki nastała. 1821 natwari so khódba wokoło cyrkwje, 1824 stajichu so stacijóny, 1903 wudebi so ze wšelakimi gobelinami na př. „Marije přizjewjenja“, „Domapytanjo Marije“, 1930 dósta nowe zwony.

Też na studničku pódla kapałki nochcemy zabyć. W prjedawšich časach bě na horje njedostatka na pitnej wodźe. 1902 ryjachu za njej, tola ćežke dźěło zdaše so podarmo być. Skónčnje na Swěčk Marije 1904 storči ryjeŕ

Dopjelnjenjo pokleća.

Po wěrnym podawku.

Běše miłe oktoberske ranjo; dźělace so lěćo wuliwaše w połnej měrje swoju žiwjeńsku móc a ćeleše swoje słónčne pruhi też do tamneje khuduškeje komorki, hdźež žónska z pjećimi małymi dźěćimi při smjertnym łožu swojoho zastaraćerja stoji. Ze styknjenymaj rukomaj žałosći we swojim zadwělowanju a horju.

Płačo stoji pjeć syrotow wokoło łoža, žarujo wo přezahe zemrětoho nana. Wone wšak hišće nimaja dorozemjenjenja za ćežke žiwjeńske prašenja; tola nuzu žiwjeńsku běchu hižo dosć zeznałe.

Zemrěty nětk jich nan bě był krawc. Poměrnje rjane zamoženjo bě do mandźelstwa sobu přinjesł a też joho žona njebě bjeze wšoho. Mištr Wowćefk a joho žona běštaj zwoprědka zbožownje po křesćanskich zasadach žiwaj. Jeju mandźelstwo bu žohnowane z črjódku dźěćimi. Jeju zamoženjo rjenje přibywaše a ze šićom samym zasłuži dosahacych srědkow k ežiwjenju. Žana mróčałka njezaćěmni čiste swójbne zbožo.

Tola přińdźe hinak! Štó znaje doprědka Knjezowe puće a štó zamóže směry a wotpohlady Boże wuslědźić? Mištr Wowćefk bu khory; poča kašlować, skorženje na słabosć, a jako naléćo do kraja zaćahny, njemóžeše wjacy swoje dźěło wukonjeć. Joho mocy widźomnje woteběrachu, a hdyž skónčnje k lěkarjej dźěše, widźeše, kak tón z ramjenjomaj sćahnywši swoje měnjenjo pokaza. A Wowćefk bě sam też hižo pytnył, zo je joho napadnyła tamna khorosć, kotraž bě telko ludźi w najrjeńšich lětach hižo rubiła. Mištr Wowćefk, w zbožu tak kruty, tutomu pruhowanju podleža. Město, zo by so podał do Božeje swjateje wole a nałožował prawe lěkařske srědki, běše so podał — do pića.

Nětko bě zhubjena wša nadźija; přetož tutón pohłušacy jěd zamóh drje na krótki čas zaćěrić myslički na smjerć, tola pospěchowa zdobom też čas khorosće a přikrótši hašace žiwjenjo w najrjeńšim kćěwje, w kotrymž by hišće tak mnoho mohł skutkować za swoju swójbu, kotraž joho tola tak nuznje trjebaše. Zasłužba bu nětko přecy mjeńša, wudawki pak přiběrachu. Bórzy bě nalutowane zamoženjo přetrjebane; hospodarstwo přeńdźe do cuzych rukow, a za tři lěta stoješe swójba na kromje zahuby. Dokelž dołžnicy wjacy čakać njechachu, měješe so žiwnosć na přesadźowanjo předać. Dźeń k tomu bu hižo postajeny . . .

Wboha žona bě wša zadwělowaca. Z bolostnej wutrobu zhladowaše zahubnomu kóncej napřećo, bjez toho zo by to najmjeńše mohła zadźewać abo něšto wukhować. Rucy do klina położo, sedźeše wboha hodźiny dołho zanurjena do swojich zrudnych mysli. Widźeše so w duchu hižo wudowa bjez wšitkich srědkow z pjeć njedorosćenymi, hłódnymi

we hłubokosći dźewjeć metrow na wodu. A nětko wokřewja lačnych putnikowarjow. Kužoł njeje samo w suchich lětach zaprahnył. Raz na swjedźenju Marije na sněžy su putnikowarjo studnju wupili, tola nazajtra měješe zwóńk zasy wody nadosć.

Mnohe swjećata na khódbje cyrkwički — tajke nadeńdźemy njeličomne wosebje we Wamborjecach — swědča wo dźakownosći za hnady, kotrež su wěriwi na prózstwu najzbóžnišeje knježny tu dóstali. Wujasnjenja z podpismami powědaja, kak wšelakore tute wusłyšenja běchu. Wnuk Jana Veita je bohatu zběrku pisomnych dopokazmow z nich wobkhował. Wuraz dowěry je tamna „kniha lubjenjow", kaž ju też w našim Różeńće mamy. Wone so tu runje tak na njedźelach a swjatych dnjach čitaja kaž pola nas.

Po nimale dwěhodźinskim přebywanju wopuščichmy hnadowne městno — znutřkownje wobohaćeni. Nawrót z hory dźěše spěšnišo. Po krótkim ćělnym wokřewjenju deleka we wjescy podachmy so na dalše pućowanjo — naprjódcy do Kladska. Wopytawši wulkej cyrkwi, zetkachmy so z Łužičanom, kiž tu pola miłosćiwych bratrow přebywa. Jena z njeju je podobna kathedrali. We swojej znutřkownej krasnosći a bohatosći móže so pornjo mnohim biskopskim cyrkwjam stupić, samo pornjo bazilikam. W zažnej popołdnišej hodźinje přijědźechmy do Stróže. Wokoło lěta 1000 je so tute sydlišćo założiło. A hižo wokoło lěta 1270 so po natwarjenju hrodowskeje kapały z hnadownym swjećećom putnikowanjo započa. Kapała bě zwoprědka w swójstwje Janskich mnichow, pozdźišo Augustinskich, Cisterciskich, a nětko zastaraja redemptoristojo wosadu a putnikarjow duchownje. Najprjódcy khwatachmy do hnadowneje cyrkwje, drohotnje wudebjeneje, hdźež nastajnje cuzych pućowarjow nadeńdźeš. Po wobjedźe wopytachmy kapałki na Różowcowej horje, hdźež psalter wuspěwachmy. Tute kapały — tak daloko hač su dotwarjene — předstajeja potajnosće swjatoho różowca. Dla krótkoho časa wopytachu jenož někotři wyššu Stróžnsku horu, na kotrejž kapałka k česći swjateje Marije stoji.

Křesćano, budź wjesoły!

Swjaty Franc Assiski mjenuje so „bratr přecywjesoły". Swojoho sobubratra, kotrohož jónu jara zrudnoho widźeše, so tohodla prašeše a jomu porokowaše: „Što ći je, zo tak pokhmurjene mjezwočo nam pokazuješ? Sy traš Boha zranił? Druheje dźěn přičiny k zrudobje tola być njemóže. Je-li tomu potajkim tak, hladaj, zo z twojim Bohom zasy do porjada přińdźeš, tola njewobćežuj druhich ludźi z twojimi mutnymi myslemi!"

A při druhej składnosći swjaty Franciskus takle rěčeše: „Njech ći, kotřiž djabołej słušeja, hłowu powěšeja; nam pak so słuša we wutrobje so radować a juskać; wšak tola mamy być kaž Boži spěwarjo a hercy, kotřiž wutroby pozběhować a ze swjatej wjesołosću napjelnjeć pytaju."

Wot tutoho wulkoho Swjatoho, kotrohož mohł prajić cyły swět tak lubosćiwje česćuje, móžemy najlěpje wuknyć prawu křesćansku wjesołosć.

Křesćan być, rěka wjesoły być — wězo nic we wšědnym, ale w cyle hłubokim a najnadobnišim zmysłu. Hladajmy tola do žiwjenja wulkich Swjatych našeje Cyrkwje! Wjesołosć bě podłožk jich znutřkownoho žiwjenja, kotrež rjadowachu po hesłu swjatoho Pawoła: „Wjeselće so přecy w Knjezu!" Někotryžkuli Swjaty wšak njewobsedźeše tajku přinarodźenu wjesołosć, bě wjele bóle khutneje a tyšneje mysle. Tući swjeći so njeradowachu po swojej ćělnej naturje, ale we nimi juskaše a so wjeseleše wumoženy a znowa narodźeny znutřkowny človjek.

Znate je, zo bě na přikład swj. Pawoł po swojej naturje nakhileny mutnym a khutnym myslam. A tola joho wulku wjesołosć, joho błuboke radowanjo wobdźiwamy; wone bu syćene z kužołow přeznaturskich. Wón kaž nichtón druhi bě nazhonił a wědźeše, što prawa wjesołosć za nutřkowne žiwjenjo woznamjenja. Haj, wón wšitko złoži na podłohu wjesołosće. Skoro mohł prajić: Wšitko, štož z wjesołosće njepokhadźa, je hrěch. Hdyž njejsmy wjeseli, smy sebični a wuzdaći, njedźiwamy na druhich, smy njesmilni a bjezdźakni a njećućiwi we wšěm, štož dobroho a rjanoho žiwjenjo a človjekojo nam poskićeja.

Hdyž pak wjesołosć nas přebłyšća, potom je naša wutroba wotewrjena za wšo dobre a smy zwólniwi sobuskutkować.

Křesćan nihdy nima winy zrudny być w swětnym zmysłu. Hdyž z nuzu a starosćemi ma so bědźić, hdyž tyšnosće joho rudźa, potom je lubosć joho Wótca jomu wěsty skhow, hdźež pomocy a tróšta smě wočakować. Wón wě, zo „wyše njoho lubosć skutkuje, kotraž joho njezapomni". Hdyž wutroba je tyšna a dušina nuza za tobu hraba, hdyž swědomjo ći porokuje a nutřkowne horjo će rudźi, potom jako wěriwy křesćan wěš, hdźe namakaš wućeka: Boža

---

dźěćimi, a słyšeše, kak hižo přesadźeja jeje pola, kruch po kruchu, a potom hišće jeje poslednja nadźija, jeje staršiski dom, kiž bě so wot sto lět hižo zakhował tutej swójbje — a nětko nadobo měješe přeńć do cuzych rukow!

Tola wěc so wobroći. Na tamnym oktoberskim ranju wumrě njenadźicy mištr Wowčeŕk. Smjerć mandźelskoho pak njezamóh wbohu wudowu hišće bóle porazyć.

Do swojich ćěmnych myslow zanurjena přeživi dny hač do pohrjeba. Jeje wóčcy běštej k zemi złoženej, płačo wobdawachu ju jeje dźěćatka — tak kročeše za kašćom.

Pohrjeb bě nimo. Bjez wšoho sobužarowanja přewza jeje bratr wšě hospodarske zarjadowanja. Tola też wón pokaza, zo dźělbjerje — na swoje wašnjo. Wón předa cyły skót, předa cyłu hišće zbywacu picu a sćahny pomału cyłe hospodarstwo na so. A wboha, bjezmócna žónska dyrbješe starostna přihladować, kak wulki dołh tola přecy hišće zwosta. Tola jeje bratr běše jako předporučnik, zastupny zastaraćeŕ, stajeny a móžeše so na wěste prawa powołać.

Wot cyłoho jeje zamoženja zwosta wbohej žonje jenož hišće khuduška khěžka. Do tuteje zaćahny nětko ze swojimi syrotami, zlemjena na ćele a duši. W jeje wutrobje točeše hněw, jeje strowota bu podryta a jandźel smjerće bě swojomu nowomu woporej zatłóčił hižo swoje njepřewinjomne znamjo.

* * *

Na druhej stronje wjeski pak nasta w naléću wulki nowotwar. Při ćopłym nalětnim słóncu so překhodźujo přińdźe też Wowčeŕkowa do toho kónca, přewodźana wot swojeje dźowki, na kotruž so khora zepjera. Tu pozastanje před nowotwarom, kotryž słuša jeje bratrej. Widźi wysoke twarjenjo z wulkimi woknami a wokoło njoho krasnu zahrodu, a wona přiruna to wšitko ze swojej khuduškej khěžku, kotraž bě jej zbyła! A hórke dopomnjeća wotućeja w jeje wutrobje na jeje sebičnoho bratra. Jeje licy běštej spadnjenej, jeje wóčcy čerwjenej wupłakanej. „Žadyn kamjeń njemóže zwostać na kamjenju", wuroni so kruće z jeju třepotaceju hubow, mjez tym zo kaž hrožo zběha swoju zmoršćenu prawicu napřećo tutomu twarjenju. „Z mojimi krawymi sylzami je natwarjeny. Njedočakam wšak joho zahubu — tola błysk njech jón zniči, njech jón porazy!"

Hrózbne to pokleće! Wona bě je wuprajiła. Poslednja kapka krewje zhubi so z jeje palaceju licow; bjezmócna zwjeze so swojej dźowcy do rukow.

Donjesechu ju domoj. Z kosćatej ruku čaka tu smjerć při łožu tuteje běduneje khudźinki. Wbohe syroty žałosća a płakaja; też twjerdu wutrobu to hnuje. Zrudnje stoja susodźa při łožu so modlo smjertne modlitwy za nju. Wona bě nabyła runje zasy wědomja. Měšnik zastupi; też jomu, kiž tak husto stoji při łožu mrějacoho, stupaja sylzy do wočow. Wón přihotuje ju na puć do wěčnosće.

lubosć a hnada dawa trošt a nowu sylnosć a wodawa želniwomu hrěšnikej.

Hdyž křižiki a ćerpjenja će domapytaja, njezapomń: Twój njebjeski nan je sćele, zo by je wuměnił do žohnowanja. W jara starym spěwje rěka:

„Wutroba křesćana po rožach dže,
hdyž srjedź křiža přišła je."

A přibliža smjerć so ći, křesćano, wozbožacu maš wěstosć, zo je wona bóžski posoł. Ze swjatym Franciskom ju witaj kaž přećela, bratra!

Křesćan dyrbi wjesołosć rozšěrjeć! Živjeńske joho wašnjo ma być wotbłyšć praweje wjesołosće. Nic jenož sam njech je wjesoły, też druhich njech wjesołych čini. Prawy křesćan wjesołosć wusćela.

A zasy swjaty Franciskus napomina swojich bratrow: „Spěwarjo bójscy a wjeseli hercy smy, kotřiž wutroby k wyšinam zběhać a ze swjatej wjesołosću napjelnić chcedźa."

„Zrudoba mocy a mozhy niči,
Wjeselo z Bójskim pak wohnjom so swěći." -ł-

Tole čitaj!

Wóndanjo čitach w „Kat. Posole" zawodny nastawk pod napismom „Kłóska". Mi so zda, zo stoješe na čole našoho luboho časopisa, kónc septembra, do swjedźenja k dźakej za domkhowane žně. Nadźijam so, zo je prawje wjele katolskich Serbow tute wokřewjace rozpominanjo čitało. Nic jenož nadobnoho a jara powučacoho wobsaha dla! Nastawk měješe wosebitu hódnosć też přez to, zo bě spisany we rjanej rěči, we wuznamnje dobrej maćeršćinje.

Kak rjenje a derje by było, hdy bychu tajke a podobne wupłody pjera měle wjetšoho wuspěcha! Wěm a znaju wjacy tajkich, kotřiž wšak staroho přećela „Posoła" njedźelu po kemšach po dobrym zwučenym wašnju do domu pušća a zkrótka powitaja. Khětře so joho woprašeja, što je nowoho přinjesł, što ze serbskich katolskich wosadow a wjeskow powědać wě. A hdyž traš to wjele njeje, dokelž často „Posołej" dosahacych rozprawow z wosadnoho živjenja so njepodawa, potom bórča na njoho a swarja, zo ničo na nim njeje, hdyž tola tak mało nowinkow přinjese. Mało jich zajimuje, što ma „Posoł" hewak hišće poskićeć. Jim dosaha, hdyž móža jenož swoju wćipnosć spokojić, za druhimi wěcami so njeprašeja. A byrnjež

Spěwajće tom' Knjezej Kralej!

Z juha pósli přikhadźeja,
zrudne wěcy přinošuja:
Helske mocy postanychu,
wsy a města zapusćichu.

Krasne cyrkwje starodawne,
martrarjow dla swětasławne,
su dźens puste, wurubjene
abo z wohnjom wupalene.

*

Serbja nětkle spominaja
z dźakom, zo 'šće domy maja,
hdźež so Bóh Knjez česći, khwali,
za kotrež su woprowali.

W Radworju a we Kulowje,
w Baćonju a we Wotrowje,
w Khrósćicach a w Njebjelčicach,
w Róžeńće a we Ralbicach

wšudźe cyrkej porjeńšichu,
w Měsće so też dopomnichu.
Wšě te wop'ry wuprajeja:
Serbja z Bohom Knjezom dźeja.

*

Jězuso, nam žohnuj domy,
kotrež w Twojim mjenje mamy.
Njech też khudźi smy a słabi,
miłosć Twoja k Tebi wabi.

Kral sy naš a pastyŕ swojich,
přelutuj nas w hrěchach wbohich.
Wuwjedź naš ze ćěsnosće
runy puć do wěčnosće! *M. C.*

„Wodam wšitkim — też jomu — — tola, hdźe wón — tak dołho — zwostawa?" Zrudnje zhladujetej jeje woči na płakace dźěći. — Nětko su wopušćene — cyle wopušćene!

Štóž je hdy pódla był při smjerći maćerje, kotraž dyrbješe so dźělić wot črjódki małych dźěći, abo štóž je sam hižo zhubił zahe nana a mać — tón móže začuwać žałosć při tajkim smjertnym łožu. „Maći, maći!" płakaše najmłódše, „maći, čohodla sy nas wopušćiła?!"

A bórzy po tym zazwoni smjertny zwónčk z wjesneje cyrkwje. Něchtóžkuli zetrě sebi sylzu z wóčka wuspěwajo za wbohu njebohičku ćichi Wótče-naš.

A potom přińdźe też wón, jeje bratr. Kaž zatrašeny pohlada na morwu. Dyrbi tu wostać? Ně, ně, njemóžeše tutu žałosć a płač přenjesć — derje bě jej trochu wołóžić mohł. Njechaše widźeć tute njezbožo, na kotrymž dźěn z wulkoho dźěła bě sobu wina. Swědomjo joho wobskoržowaše. Swědomjo joho hrjebaše .... Khwata prječ — nima žanoho časa.

* * *

Někotre lěta su so minyłe a čas, kiž hoji wšitke rany, je też wotwěł tute bolostne dopomnjeća. Lědma něchtó pomysli wjacy na mištra Wowćeŕka a joho žonu, kotrejuž dźěći su nětko dawno wotrostłe.

Jenož jedyn podawk su wobkhowali z tamnych dnjow. Je w dnjach augusta. Kaž pozłoćana kula pozběha so słónco z rańšoho njebja. Smalace pruhi sćele připołdnju na zemju. Njesmilna horcota tuži a smudźi. K wječoru počina so njebjo ćmić. Tołste mróčele so kopja. Sylne hrimanjo zemju třase a žehliwe błyski jězdźa po njebju ... swjaty wječor zwoni.

Z mnoheje strachoćiweje wutroby wuroni so nutrna modlitwa k njebju horje — — nadobo so njebjo rozswětli — hrózbnje zawrjeskota — wokomik wšo woćichny — hrimot wjeze so dale, pomału, měrnje dorži w dalokosći, kaž njeby ničo so stało.

A zwónčk na wěži hišće klinka. Nadobo pak — słyš! — do joho luboznoho zynka so měša hrózba; přebiwa — woheń!

Błysk je něhdźe zrazył a zapalił. Wysoke płomjenja sapaja hižo k njebju z połneje bróžnje. —

Wohnjowe wobory so prócowachu, woheń zahašeć. Při bróžni pak namakachu ćěło z małej ranu we spanju — błysk bě zarazył joho — — poklatoho wot bědneje wudowy — — wosud bě na nim so dopjelnił. K bróžni zlehnjeny bě tu njewjedro wobkedźbował.

Nad žehliwymi rozpadankami ćehnjechu ćmowe mróčele a w dalokosći dorža lohki hrimot mróčelam bórbotajo: „To bě dopjelnjenjo pokleća!" *m. a.*

nazhonity „Posoł“ jim bóle do wutroby rěčał, zo tola mnoho druhich ważnych powučenjow sobu je přinjesł a powěsćow z cyłoho swěta wo skutkowanju Cyrkwje a poměrach katolskeje wěry — jomu so tola njeporadźi, do wšěch wutrobow so dobyć. „Twoje rozwučenjo, luby „Posole“, wšak njetrjebamy, z tym smy hižo zastarani z druhich stron“, tak tón abo tamny znapřećiwi.

Stary Posoł zrudźeny dyrbi to słyšeć. Wosebje joho boli, hdyž widźi, zo młódši ludźo tam a sem jenož z boka na njoho pohladaja. To móže tola jenož na tym zależeć, zo njeznaja hišće tak prawje staroho swěrnoho přećela, kiž hižo 74 lět dołho porjadnje kóždu njedźelu do serbskich katolskich domow zastupuje. A tohodla njecha jim to hnydom za zło měć, hdyž pola nich dosć zajima a lubosće njenamaka. Nawopak; chce spytać po nowych šćežkach a pućikach so dobyć k wutrobam wšěch katolskich serbskich hólcow a holcow. Stari swěrni česćowarjo a pilni čitarjo budźa zawěsće rad „Katolskoho Posoła“ při tym podpjerać.

Dźěd o j o a w o w k i, kiž wy z dobrej khwilu čitaće zawěsće kóždu stronku wam tak luboho časopisa, kotryž was přewodźeše wot dźěćacych dnjow hač do wuměnkarskeje ćicheje jstwički, wy móżeće najlěpje posudźować, što hódne a dobre „Katolski Posoł“ poskića nic jenož dorosćenym, ale też młodźinje a dźěćom. Starajće so, tak prosy was „Posoł“, za to, zo to, štož je wam było ważne a drohotne, też wostanje w česći pola wašich synow a dźowkow, wašich wnučkow a swójbnych.

Też tebje, luby h o s p o d a r j o a h o s p o z a, należnje prošu: Popřej sebi měrneje hodźinki a hladaj, hač też tebi „Kat. Posoł“ nima něšto prajić, štož mohło ći być wužitne a spomožne abo spodobne. Ale z tym nic dosć! Sy-li jón přečitał, potom njećisń jón do boka, ně — njech wostanje naš luby stary přećel hišće we domje a njech so rozmołwja potom też z twojej čeledźu. Njech wotročk jón čita a pohonč a srěnk a kruwař kaž dźowka a srěnca a kruwařka.

Wopokaž, hospodarjo, hospoza, staromu Posołej tu lubosć, zo joho też tym předstajiš w twojim domje, kotřiž traš joho tu hišće njeznaja!

Wosebitu ważnosć ma naš „Katolski Posoł“ też za dźěći. Njeje trjeba a też njebudźe so přecy hodźeć, zo dźěći cyły „Posoł“ čitaja. Na kóždy pad pak dyrbjeli starši dźěsćowu kedźbliwosć zahe na njón złožić a znajmjeńša tajke nastawki abo rozpominanja čitać dać, kotrež dźěćom něšto wosebitoho poskićeja. A tajke „Posoł“ tola často podawa. Při započatku tu naspomnjeny nastawk „Klóska“ na přikład by dźěćom jara so spodobał a zdobom je derje rozwučił. Wulki wužitk mohł dźěćom z toho wurosć, dokelž nawuknu přez pilne čitanjo derje swoju maćerńu rěč. A kak ważna je to należnosć! Hdy bychu tola skónčnje wšitcy starši to spóznali a dowidźeli! Zawěsće bychu potom za to so postarali, zo jich dźěći drohotny pokład našeje rjaneje serbskeje rěče zeznaja. Rjanosć a wužitnosć našeje serbskeje rěče dyrbjałoj jim to zdobom kazać. Budźmy sebi toho wědomi, zo je serbska rěč kluč k wšitkim druhim słowjanskim rěčam. Stó wě hač twoje dźěćo tutón kluč w pozdźišim žiwjenju njebudźe trjebać! Njech ma jón potom k swojomu lěpšomu k rukam. Z wutroby dźakowne ći za to budźe.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Do **Abesynskeje** bu před krótkim wosebity **bamžowski legat** pósłany. Je to Rhodoski arcybiskop Castellani. Wón je hižo do Adis-Abeby přijěł, zo by cyrkwinske należnosće w kraju rjadował. Wosebje změje so najprjedy starać, zo bychu italscy wojacy, kotřiž chcedźa bórzy zasy dale do kraja postupować, dosć wojeńskich duchownych měli.

Kardinal statny sekretar Pacelli je před krótkim na dowol šoł, a je so na pućowanjo do Połnócneje Ameriki podał. Hdyž do New Yorka přijědźe, wuprašowachu so joho nowinarjo, čohodla je do Ameriki přijěł. Wón stajnje wuzběhny, zo nima žane wosebite nadawki, ale zo je we swojim samsnym zajimje sebi pućowanjo předewzał. Chce sebi Zjednoćene Staty, žiwjenjo we nich a też cyrkwinske žiwjenjo bliže wobhladać.

6. króć wotmě so lětsa w Romje **„Tydźeń za studije Swjatoho Pisma“.** Wobdźělnicy tutoho zjězda mějachu audijencu pola bamža. Wón předstaji jim, kak ważne wostanu stajnje studije Swjatoho Pisma. We nim dźěn stoji Bože słowo. Tohodla, tak wón praji, wočakuje też wot tutoho zjězda, zo za rozwučenjo wo Swjatym Pismje nowe mysle, nowe methody a nowy pohon přinjese.

Najwyšše cyrkwinske sudnistwo, Rota Romana, je swoje nowe dźěłowe lěto započało. Loni je so cyłe lěto z 80 wšelakimi wujasnjenjemi zaběrało, 70 z tutych padow běchu rozrisanja wo mandźelstwach. 29 z tutych mandźelstwow spózna sudnistwo jako njepłaćiwych. Hdyž sebi myśliš, kak so we wšelakich statach mandźelstwa po tysacach a zasy tysacach dźěla, potom spóznaješ, kak snadna tamna ličba je: 29 na cyły swět! Tuta ličba rozdźěluje so na 17 wšelakich ludow.

Je znate, zo sebi ludźo we srjedźowěku přejachu, zo bychu **pod cyrkwinskim knježstwom** stali. Běše dokładnje znate, zo klóštry a druhe cyrkwinske zarjadnistwa najlěpje z burami a dźěłaćerjemi wobkhadźowachu, mjez tym zo jich swětni knježa husto wuklukowachu a často hrubje z nimi wobkhadźowachu. Tutón socialny duch cyrkwje pokazuje so dźensa hišće we Vatikanskim měsće. Tam njeje dowolene, zo ma jenotliwc wjacy zastojnstwow. Dźěłowy čas traje 7 hodźinow. Wšitcy, dźěłaćerjo a zastojnicy, maja prawo na dowol, za kotryž čas dale swoje połne dokhody wužiwaja. Też hdyž je štó khory, dóstanje dale swoju mzdu a traje-li khorosć dlěje hač poł lěta, potom dóstanje dale dwě třećinje prjedawšich dokhodow. Jeli pak je joho powołanske dźěło z winu joho khorosće, potom dóstanje połnu mzdu za čas khorosće. Vatikanscy zastojnicy, kotřiž we vatikanskim měsće bydla (mnozy bydla mjenujcy zwonka Vatikana), maja swobodne bydlenjo a njetrjebaja dawki płaćić. Cyrobu atd. kupuja też tuńšo, dokelž njetrjebaja na ničo cła płaćić, też za te wěcy nic, kotrež po italskich železnicach z druhich krajow přińdu.

Němska. „Twjerdy hród je naš Bóh“ tak započnje so **lutherski kěrluš.** Hač dotal sebi často myslachu, zo je Luther tutón spěw zbasnił přećiwo katolskej cyrkwi. Nětko pak staj dwaj evangelskaj wučenaj, a to jedyn theologa a jedyn stawiznař wo nastaću tutoho spěwa slědźiłoj. Žadyn pak wo slědźenjach druhoho njeje wědźał. Ćim bóle zwjeselace je, zo staj wobaj dopokazać mohłoj, zo Luther tutón kěrluš njeje přećiwo bamžowstwu basnił ale jako prózstwowy kěrluš **přećiwo turkowskomu strachej.** Turkojo dźěn tehdom hrožachu cyłu Europu dobyć, z čimž by křesćanstwo — njech katolske njech evangelske — nimale zhubjene było. Jedyn lutherski wučeny pak so praša, hač njeje na času, zo bychu katolikojo a evangelscy zhromadnje tutón spěw spěwali přećiwo wšěm, kotřiž dźensa přećiwo křesćanstwu wojuja.

Osnabrückski biskop dr. Berning měješe před krótkim ważne prědowanjo. Praji, kak w Němskej někotři **hordźe praja, zo za nich njeje trjeba Khrystusa,** dokelž móżeja so woni sami wumožić. Biskop potom pokaza, kak bohahanjace je tute prajenjo. My njesměmy pak sebi wěru do Boha rubić dać. Wučby a mysle człowjekow samych njejsu žana prawa wěra. Wosebje napominaše biskop staršich, zo bychu so ze swojimi dźěćimi a wšěmi swójbnymi doma zhromadnje modlili. Na kóncu spomni na bojazliwosć někotrych katolikow, kotřiž sebi mysla, zo katolska wěra mohła w Němskej junu wšo zhubić, a wón praji: **„Na was, wěriwi, jenož zależi,** hač katolska cyrkej w Němskej dale žiwa wostanje. Zo wona scyła zańdźe,

wo to so bojeć njetrjebamy. Byli němski lud woprawdźe wěru zhubił, **katolska cyrkej wostanje** najebać toho žiwa w druhich krajach. **To je jej Bóh slubił.“**

Trierski biskop dr. Bornewasser měješe prědowanjo před katolskej młodźinu. Předstaji jej swjatoho arcyjandźela Michała jako přikład. Wón dyrbi nas wućić přećiwo złomu wojować. A biskop skónči prědowanjo ze słowami: Z Khrystusom budże Němska wulka, bjez Khrystusa pak budże storhnjena do ničacych žołmow, kotrež z wječora a z ranja z nawalom bolšewisma přikhadźeja. Khrystus njech je naš zaměr a swjaty Michał njech nas nawjeduje!

10 mnichow ze **španiskoho klóštra Monserat**-a přebywa nětkle w klóštrje Beuronje. Woni chcedźa tam dale studować, dóniž so wo dóńće jich klóštra njerozsudźi. Klóštr Montserat bu do hojeńnje přerjadowany a cyrkej bu spalena. 30 mnichow tamnoho klóštra marxisća zatřělichu, 60 maja hišće jatych a 34 móžachu do wukraja ćeknyć. Jich klóštr stoji hižo 1100 lět. Před hnadownym swjećećom tamneje cyrkwje je założeŕ rjadu Jezuitow, Ignacius Loyolski, slubił, zo chce jenož hišće Bohu służić. Beuronscy benediktinojo witachu wězo wuhnatych španiskich mnichow wutrobnje a prajeja, zo maja za česć jich hospodować, kotřiž tak blizko martrafstwu stojachu.

W Limburgskim biskopstwje bu **njedawno na třoch městnach swjaty křiž wonječesćeny.** W Falkensteinje **narubachu** jedyn cyle nowy swjaty křiž tak, zo jenož hišće na ćeńkej třěscy steji. W Presburgu **wotbichu** złóstnicy korpus, jenož rucy wostajichu, a wot jenoho druhoho křiža **wotoržechu ćěło** cyle. Münsterska cyrkwinska nowina pisa, zo tajke něšto njeje napadne, hdyž nowi pohanjo stajnje přećiwo Khrystusej šćuwaja.

Českosłowakska. Nowa katolska theologiska fakulta w Bratisławje započnje lětsa nazymu swoje dźěło. To je zasy jedyn wuspěch wujednanja českoho stata z katolskej cyrkwju. To je president Beneš na jenym pućowanju přez Słowaksku, kotraž dźěn je zwjetša katolska, wjacy króć wuprajił.

Katolikojo w Českosłowakskej wojuja přećiwo bolšewismej. Jedyn katolski minister praji na jenej zhromadźiznje, zo njedosaha, komunismus z namocu potłočować, ale k tomu dyrbja hišće druhe naprawy přińć. **Katolikojo** su so też narodnomu **zjednoćeństwu přećiwo bolšewismej přizamknyli** a namołwjeja knježeŕstwo, zo by kruće přećiwo wšej komunistiskej agitaciji wustupowało. Katolikojo maja też nadźiju, zo změje jich wojowanjo wuspěch.

73 ½ % wobydleŕstwa w Českosłowakskej je katolske, a to je 10 831 696 wosobow. Evangelskich křesćanow je tam 1 129 758 (7,67 %), 854 638 wosobow njepřisłuša žanej cyrkwi (skoro 6 % wobydleŕstwa). Morawska a Słowakska matej najwjacy katolikow, skoro 86 %.

Awstriska. Njeboh kancler Dollfuß modleše so husto ze swojej mandźelskej a swojimi dźěćimi w jenej Winskej cyrkwi. Hdyž joho prěni króć zatřělić spytachu, joho kulka jenož zrani. Za wukhowanjo před smjerću chcyše potom w tamnej cyrkwi jenu kapalu z dźakownosće napřećo Bohu wutwarić a wupyšić dać. Tola njebě jomu tuto potom móžno, dokelž dźěn joho za něšto časa zasy třělichu a tón raz so wukrawi. Kapała, kotruž běše wón prjedy wutwarić chcył, su nětko k joho wopomnjeću wyšnosće wutwarić dale. Kardinal Innitzer ju 30. septembra woswjeći.

1933 běše prěni króć, zo w Awstriskej mjenje ludźi z katolskeje cyrkwje wustupi hač do njeje zastupi. Tehdom běše mjenujcy kancler Dollfuß wliw marxistow zlemił, kotřiž prjedy ze swojimi zwjazkami: swobodnomulerjo — ludźi přećiwo cyrkwi šćuwachu. Husto sebi čerwjeni prjedy žadachu, zo dyrbi z cyrkwje wustupić, štóž chce dźěło měć abo je zdźeržeć. Wot lěta 1933 je nětko hižo 50 000 ludźi, kotřiž běchu prjedy z cyrkwje wustupili, zasy do cyrkwje so wróćiło, a to jenož we Winje. Też druhe ličby pokazuja, zo so lud w Awstriskej zasy k Bohu wróća. Přez 18 % wšěch wěrowanjow běše prjedy jenož před stawnistwom, dźensa so zasy skoro wšitcy cyrkwinscy zwěrować dadźa, mjenje hač 4 % nic. Też ličby spalenjow ćěłow su stajnje mjeńše hač prjedy.

Też w Awstriskich měšniskich seminarach ličachu, kelko dźěći maja swójby, z kotrychž katolscy theologojo pokhadźeja, a namakachu kaž druhdźe, zo **Bóh měšniske powołanjo husćišo do wjeledźěćnych swójbow** położi hač do mandźelstwow z mało dźěćimi. A najwjacy měšniskich powołanjow dari wón swójbam z wosebje wjele dźěćimi (10 a wjacy).

Francózska. Na jenym bitwišću natwarichu za 60 000 tam padnjenych Kanadźanow pomnik. Kanadski minister Makenzie měješe swjedźeńsku rěč, w kotrejž praji: Tule zhladuje z pomnika na nas swjaty křiž. Njeje wulki čas, zo by cyłe čłowjestwo zasy ke křižej horje zhladowało? **Jenož swjaty křiž** może pomhać měr mjez čłowjekami zdźeržeć.

W jenej šuli w Elsasu wučeše 5 kloštrskich knježnow holcy warić a šić. Komunistiska gmejnska rada je tutym sotram wupowědźiła a tuž njesměd́žachu tam wjacy wučić. Nětko pak njepřińdźe 90 holcow wot wšěch hromadźe 246 wjacy do šule. Wyšnosć jim z khostanjom hrožeše. Katolska organisacija pak wšěm wozjewi, zo khostanja zaplaći. Katolikojo su so nětko na knježeŕstwo wobroćili. Kak so wěc wuruna, njeje hišće znate.

Policija je wšelake **dopokazy** do rukow dóstała, po kotrychž chcychu **komunisća městnosć z hnadownej postawu w Lourdesu z dynamitom rozbuchnyć.** Jenož derje, zo bu to prjedy znate. Komunisća mějachu dale tak mjenowanu čornu lisćinu. Na njej stojachu wosoby, kotrež chcychu pak morić pak zajeć. Hnydom na započatku lisćiny stojachu mjena biskopa Gerliera, Lourdeskoho měšćanosty a předsydy komiteja lěkarjow, kotrež wustrowjenja přepytuje.

Kwasne hrónčko.

(Mótka kmótře zbožo přeje.)

Na kwas rad sym přikhwatała,
zo bych kmótru postrowiła,
kiž dźensa pyšna njewjesta
do cyrkwje bu wjedźena.

K zwjazkej swjatoh' mandźelstwa
će čestny młodźenc požada. —
A nětk, hdyž buštaj zwěr'wanaj,
jed'n druhom' ćeknyć njesmětaj!

Nětk ponjesetaj zhromadnje
wšě wjes'la, ćeže žiwjeńske.
Stójtaj na zemi přec' krutaj,
k njebju Waju woči złožtaj!

Njech Boža ruka Waju wodźi
wšě puće, šćežki žiwjeńske,
a něhdy njech Waj krasnje debi
z krónu wěčnej' zbóžnosće! -ł-

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 550. z Auy: faraf Jurij Hórnik; 551. 552. z Kašec: Madlena Šołćina, Jan Šejda; 553. z Wotrowa: Jurij Šewc.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1033.: N. N. z W.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 19. oktobra 1936.

243 wołow, 27 bykow, 274 kruwow a jałojcow, 413 ćelatow, 902 wowcow, 1508 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše — hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene — hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 63 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 53 hr. 3) Snadnje wuwite 38 hr. 4) Najšpatniše — hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 62–65 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 56–63 hr. 3) Mjasne wowcy 52–55 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata — hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160–200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 55 hr.

Himerec winarńja na Mjasowym torhošću

poskića tunjo

dobre wina w blešach, škleńčka jenož —,40 hr. — Zymne pojědźe

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Wróćiwši so wot rowa našoho lubowanoho nana a dźěda

Michała Mjechele,

wuměnkarja w Pěskecach,

kotrohož zańdźenu njedźelu na wosadnym kěrchowje pokhowachmy, wuprajamy wšitkim, kotřiž na pustych wječorach za joho khudu dušu so modlachu a joho čěło k rowu přewodźachu, kaž tež za wjezenjo a njesenjo k rowu

wutrobny dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

Boža hnada spožči jomu nimale 84 lět žiwjeńskich.

Dušu zemrětoho poručamy do modlitwow wěriwych!

W Pěskecach, Sernjanach a Serbskich Pazlicach, 18. 10. 1936.

Zrudźeni zawostajeni.

Porchent

za ćopłe khuty, nowe mustry

Košlacy porchent

běły a barbjeny

Ćopłu spódnju drastu

za žony, muže a dźěći

wot

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Zas a zas

jón kóždy pije,

štóž jónu wopta

Sachsec propaganda-kofej

125 gr **57** pj. — jara dobry

Wšě moje kofeje

derje słodža; 125 gr

0,85 0,75 0,70 0,60 0,50

Zastarajće so tu tež derje ze wšěm, štož trjebaće **k pječenju a rězanju!**

Otto Sachse

Domjacu nadobu

rjane

kwasne dary

we bohatym wuběrku.

Alfred **Beitel**

w **Kamjencu**, Budyšska dróha 70.

iMi přecy swěrnje za čistosću hlada; zlutniwje so přetrjebuje a je jara spory:

....wšitko čisći!

Kožuchi

we wšěch družinach z bohatoho składa!

Liški

we wšelakich barbach.

Wokołošijace kožuški

hižo za **5**,— hr.

a wšelake pjelcowe khornarje

wot kožucharja

Kurta Rinki

w Budyšinje, Bohata dróha 5

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Zjawny dźak

Pražskomu Jězus-dźěćatku

a

Kralownje Najswj. Różowca

za wusłyšanu prózstwu!

Alphons Schauseil

je znate mjeno za Serbow, kotřiž tu zdawna kupuja swoju narodnu drastu.

Budźeće so dźiwać, hdyž sebi wobhladaće naš wuběrk!

Čorny nahłowjacy bant — nowy čistožidźany damassé tu zasy je.

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulerskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćerńje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorěčak 3895.

Wudawa towarstwo ss. Cyrilla a Methoda

44. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **1. novembra 1936.** | **74. lětnik.**

„Je swjata a spomožna mysl, za wotemrětych so modlić.“

Wšěch Swjatych! Swjećimy swjedźeń wjesela. Radujemy so z tamnymi zbóžnymi w kraju wěčnoho wjesela. — Khudych dušow! Žarujemy z khudymi dušemi, sputanymi na městno jatby, wotsalenosće wot Boha. Cyły měsac november je poswjećeny khudym dušam. Widźimy, kak starosćiwa maćeŕ za swoje dźěći cyrkej je, swoje dźěći, kotrež trjebaja wosebiteje pomocy. Za khude duše je přišła nóc, w kotrejž njemóže nichtó wjacy skutkować. A tola móžemy jim pomhać. Nam je date, hač jim Bóh we swojej njeskónčnej smilnosći přikrótši čas čisća. A tak napomina nas cyrkej: „Je swjata a spomožna mysl, za wotemrětych so modlić“. Budźemy so móc zapowěsć tutej próstwje cyrkwje? — Jedne je wěste: spominajo na našich lubych wotemrětych, budźemy sebi sami pomhać za naš přichod, swoju wěčnosć, a to swojomu zbožu. Słuchajmy tohodla zwólniwje na prósstwu khudych duši a wukńmy wot nich za naš přichod.

Swjatosć Boża sebi žada, zo nichtón njećisty njemóže přebywać w kraju wobstajnoho zboža a wjesela. Tola sprawnosć wjeršnoho Boha też nikoho njepřepoda bjez čežkeje winy wěčnej zahubje. Městno pak, stojace takrjec mjez njebjom a helu, je hrózbne. Městno dušow, kotrež traš derje skónčichu zemske pućowanjo, tola hišće nic cyle wusprawjenjene čakaja na hodźinu wumoženja. Čakaja tam na wokomik, hdyž jim jandźel z njebjes wozjewi kónc časa pokuty a dowjedźe jich k wěčnomu swětłej.

Stojimy před wrotami čisća. Kedźbujmy, što słyšimy. Słyšimy khutnje žołmjace spěwy želnosće a nadźije. Dźakne spěwy, zo je nimo čas boja a spytowanja, zo je zwěsćena zbóžnosć: Dźak prajmy Bohu, wulka je joho smilnosć, zo wumoži našu dušu před hłubinu wěčneje zahuby. Ale słyšimy też bolostne zynki: Čohodla njewužichmy čas hnady lěpje, njedźěłachmy pilnišo na swojim spomoženju!

Tute žałosće, khutne to napominanjo za nas! Nimo je čas hnady, čas skutkowanja, čas zasłužby. Wostanje jenož bolostny puć čisća w palacym wohenju. Woprawdźe bolostny to puć. A woni njezamóža jón přikrótšić.

Ale Boža miłosć je wulka. Nam dawa móžnosć, jim pomhać. Swjate Pismo nas napomina ke skutkej lubosće: Je swjata a spomožna mysl, za wotemrětych so modlić. A cyrkej prósstne słowa khudych dušow přecy zasy wěriwym přiwoła: Hlejće a smilće so nad nami, dokelž smy wosamoćeni a khudźi. — Tutym hłosam nochcemy zawrěć našej wuši. Su tola hłosy mjez nimi, kotrež nam njejsu cuze, kotrež su nam nawopak jara znate.

Słyš — njeje to hłós twojoho nana? Mój syno, moja dźowka, staj mje zabyłoj? Hdyž so wot waju dźělach a k poslednjomu razej žohnowacu ruku wamaj na čoło położich, slubištaj mi, zo mje njezapomnitaj, zo budźetaj so modlić za mnje. Wěsty čas staj to činiłoj. Waju swěrny paćeŕ bu mi wokřewjenjo, na mnohich woporach Božeje mšě, na mnohich swjatych woprawjenjach daštaj mi podźěl. Čohodla pak pozasta to? Čohodla je waju paćeŕ tak zrědka a bjez mocy?

Słyš — druhi hłós woła: Smil so nade mnu, sym wopušćena a khuda! — O Božo, hłós twojeje maćerje! Tutón hłós nichtón njezabudźe! Hižo dołho čakam na tebje, moje dźowka, ale njepřińdźeš. Kak jara jónu za mnu płakaše. Je twoja wutroba stwjerdnyła? Na čim zaleži, zo jandźel mnohim khudym dušam přinošuje paćeŕ přiwuznych a z nim wołóženjo abo přikrótšenjo khostanjow w čisću, mi pak tak mało podawa? — Moje dźěćo, pod swojej wutrobu će nošach, tebi płaćeše moje poslednje smjertne zdychnjenjo, na tebje spominam njepřestawajcy we swojich bolosćach, o njewopušć mje, poskić mi ruku, pomhaj mi z tutych płomjenjow, přewodź mje do wěčnoho wjesela k Bohu.

Hlejće a smilće so nad nami, smy wosamoćeni a khudźi! Što to do hłosow? — Twój bratr, twoja sotra — mandźelski, mandźelska — přećel, dobroćeŕ, dušepastyŕ to je. Woni wšitcy proša: njezabudźće nas! — Spominajće na nas w modlitwje, při woporje Božeje mšě, woprujće za nas swjate woprawjenjo. My njemóžemy wjacy přistupić k blidu Božomu.

A hišće dale słyšimy druhich z hłubokej zrudobu wołać. Zrudnišo a bolostnišo hišće proša tući: Hlejće a smilće so nad nami, nami wosamoćenymi a khudymi — Što dha sće? Smy najkhudši mjez khudymi dušemi. Na nas dźiwaja tak mało z paćerjom. Njebyli maćeŕ cyrkej a někotři dobri na zemi na nas spominali, o kak dołho dyrbjeli potom tu wostać! — Khude duše, nimaće nikoho wjacy na zemi? — A wotmołwa: Přiwuznych traš mamy, ale tući njemysla samo na swoju dušu, kak móhli potom na nas spominać! Ći, kotřiž wšo namrěchu, naše pjenjezy a kubła, dawno wjacy na nas njespominaja. Mam hišće syna, tola wón zhubi wěru a směši čisć, město zo by swojimaj staršimaj na pomoc přišoł. Mam hišće dźowku, tola kroči po pućach lohkomyslnosće a hrěcha; mysli jenož na zawjeselenja a sebjespokojenjo. Staršimaj dawa w čisću tradać. A tak dyrbimy hladać za druhimi dobreje wutroby. Prosymy was: Smilće so nad nami, smy cyle wosamoćeni a wopušćeni.

To je khudych duši próstwa na dźensišim dnju. Što jim wotmołwiće? Chceće wašich lubych wotemrětych zabyć a wopušćić? Ně, woni njedyrbja kaž ćežkopruhowany muž staroho zakonja žałosćić: „Wopušćili su mje moji najbliši; znaći mje zabychu, a kotrychž najbóle lubowach, mje wopušćichu.

Podajće so w duchu husto dele k wrotam čisća. Słuchajće na hłós swojich lubych a wopušćenych khudych dušow. Přinjesće jim pomoc paćerja, jałmožny, wotpuska, woprujće za nich Božu mšu a swjate woprawjenjo.

Běše studenta. Při joho studijach bě ćerpjeła joho wěra a póćiwosć. Ale kóždy raz, hdyž z prózdninow woteńdźe, prošeše joho mać, zo by so polěpšił. A hdyž so junu z wulkich prózdninow wróćeše, namołwješe joho mać hórke sylzy płačo k nawrótej. Tola podarmo. — Srjedź studijow dósta list. Mać bě nahle ćežko skhoriła. Hnydom poda so domoj. Lubowaše horco swoju dobru mać. Ale prjedy hač přikhwata domoj, bě mać hižo wudychała. Na marach nadeńdźe lubowanu mać młody studenta. Tu přewza joho wutrobu njewuprajomna ból. Ert, kotryž bě joho tak lubosćiwje namołwjał a należnje prosył, bě woněmił, wóčcy lubeje maćerje na přecy so zawrěłoj. Na kolena zwjeze so studenta před ćełom maćerje, přimny zymnu ruku maćerje a wokoši ju hórke sylzy płačo. Bě jomu, kaž by hišće junu zasłyšał hłós maćerje, zo by so tola nakazał. A wón přisahaše před ćełom swojeje maćerje polěpšenjo. A swoje słowo dźeržeše. Bu najpřikładniši křesćan swojeje wosady. A hdyž joho pozdźišo zasy spytowanja nadpadnychu, tute z rjekowskej wolu předoby dopomniwši so na přećo swojeje lubeje maćerje.

Khude duše, naši přećeljo we wěčnosći, nas namołwjeja a za nas proša, wo naše zbožo třepotaja we swojich ćerpjenjach. — Spominajmy na nich, pomhajmy jim a budźemy sami časćišo a khutnišo myslić wo našim přichodźe, našej wěčnosći. To budźe khudym dušam k wumoženju a našomu zbožu. —t—

Z Łužicy a Serbow.

Z Ralbic. Na swjedźenju Wšěch Swjatych budźe knj. Hilžbjeta Grofic do swojoho nowoho zamołwjenja połnoho zastojnstwa, našim małym při jich zastupje do swěta posłužować, zapokazana. Dokelž knježna Grofic starosć wo swójbu nima, budźe so móc ćim lóžo a lěpje swojej służbje wěnować. Přejemy jej strowotu a hnadu Božu, zo by jeje powołanjo było k spomoženju našeje cyłeje wosady a jej samej ze žórłom mnohich zasłužbow za wěčnosć.

Z Khróšćic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 4. novembra, popołdnju w 2 hodź. w Khróšćicach a 1/44 hodź. we Worklecach.

Křćeńca krewje.

Po wěrnym podawku powědane wot J. Beckmanna S. M. B.

W měsće Yuin-hien w khinskej provincy Scetšwan bě swójba Mo katolsku wěru přiwzała. Nad tym běchu wulcy zbožowni. Při kóždej přileżnosći radźachu też swojim přećelam a znatym, zo bychu też dócpěć pytali wulku, wozbožacu móc swjateje katolskeje wěry.

Blizko města w horach bydleše stara ćeta tuteje swójby. Kóždy tydźeń přińdźe junu dele do města, zo by sebi swoju žiwjeńsku potrjebu nakupiła. Po swojim zwučenym wašnju wopyta też kóždy raz swojich přiwuznych. Lědma bě so posynyła a hižo powědachu jej wo swojim wulkim zbožu.

„My smy křesćenjo, smy přiwzali katolsku wěru, ćeta“, tak powědachu jej wo tutym wulkim zbožu.

Tola kak zastróži so na tutej powěsći tale sprawna Khinjanka, kotraž njeskažena wot njepočinkow wulkoho města sprawne, swojim boham spodobne žiwjenjo wjedźeše.

„Što? Swojich bohow sće zaprěli? Njejsu was za to khostali?“

„Runje nawopak, luba ćeta. Smy je zničili; jich wobrazy smy roztorhali a spalili, a to wšitko nam njeje ničo zeškodźało. Tući bohojo su njemócni. Jenož tutón wulki Bóh, Knjez njebjes a zemje, je wšohomócny!“

Dołho njetraješe a hnada Boża zdźěli so też tutej jednorej hórskej wobydlerce. Wukњeše pilnje so modlić a katechismus, kaž ju jeje přećeljo wučachu, dokelž njemóžeše sama ani čitać ani pisać. Wjesołeje wutroby kročeše kóždy raz dele do města a žedźeše za wozbožacymi wěrnosćemi swjateje wěry.

Ćećina wutroba so woprawdźe płomjenješe w zahorjenju za Khrystusowu wěru. Chcyše, zo tajke zbožo też druzy dobudu. Spytaše jich zahorjeć, tola nazhoni wjele liwkosće a zacpěća. Skónčnje pak Bóh žohnowaše a mytowaše wšu jeje prócu.

Njedaloko jeje bydlenja, na druhej stronje hory, bydleše jeje wnučka, młoda Lu Yeng. Rjana a bohata holca. Běše hižo po slubje z burskim synom. Bórzy dyrbješe być kwas. W tutym času ju też ćeta jónu zasy wopyta.

„Wěš to najnowše? Swójba Mo je katolsku wěru přiwzała a ja też. Naši bohojo su cyle njemócni. Smy jich wšěch zničili, a wone nam njejsu w najmjeńšim zeškodźale!“

Ćećine słowa padachu na dobru rolu a njesechu bórzy bohate płody, kotrež spěšnje zrawjachu. Wot nětka wopytowaštaj so Lu Yeng a ćeta Tay jara husto a rozwučowaštaj so mjez sobu. Bórzy nawukny Lu Yeng Wótče-naš Strowa-sy-Marija a też Wěru. Dźesać Božich kazni wšak ćeta po słowje hišće njemóžeše, tola znaješe je po wobsahu a wučeše je skutkownje. Też tři bójske počinki, wěru, nadźiju a lubosć, želnosć; horja a ćerpjenja njemóžeše cyle po katechismje wułožić, tola Bóh luby Knjez njehladaše tak jara na jeju słowa, ale płaćeše jeju dobru wolu.

Tola młoda Lu Yeng měješe wulke přećiwnosće dla noweje wěry. Staršej a bratŕa so roznjemdrichu, jako

Wšěch khudych dušow w Serbach.

Z nami něhdy khodźachu,
strowi, pilni, wjeseli,
dóniž mučni wustachu
wotwołani we smjerći.

Z hrěchom na swět stupichu
khude dźěći Jěvine.
A też bož'mje prajichu
jako dźěći hrěšniwe.

Ćiše nětko drěmaja
naši mortwi we rowach,
na dźeń sudny čakaja
k horjestaću w njebjesach.

* * *

Słyš naš paćeŕ, Jězuso:
Wotewŕ durje njebjeske,
daj jim wěčne žiwjenjo,
widźeć twoje wobličo! *M. C.*

Khude duše su dźakowne.

Na žanym dnju lěta katolski křesćan njespomina tak jara na čisć, kaž na dnju khudych dušow. Hdyž traš su hewak naše paćerje za khude duše njedospołne, na tutym dnju pak stupa woprawdźe wjele nutrnych modlitwow k njebjesam; na tutym dnju płaka so wjele sylzow na rowach wotemrětych, kotrež kaž khłódna rosa kapaja na palace rany khudych dušow. Z wulkej žadosću wočakuja wone tutón dźeń. A jich dźak za dobre skutki, za nich dokonjane, jewja so wosebje potom, hdyž su same zbóžne w njebjesach. Ale też hižo w čisću, hdźež drje njemóža same za so ničoho spomožnoho skutkować, moža prosyć a proša za swojich dobroćerjow.

Tutu dźakownosć khudych dušow móžemy derje zrozemić. Hdyž kejžor Korla V. město Tunis předoby, wuswobodźi wón 20000 křesćanskich njewólnikow, kotřiž běchu hač dotal zajeći a we za človjeka njedostojnych wobstojnosćach žiwi być dyrbjeli. Hdyž jim nětko puta rozłamachu, a woni so zasy swobodni čujachu, tu přewza jich wutrobu tajka dźakownosć, zo swojoho wuswobodźerja wobstupichu a jomu zasy a zasy khwalbne spěwy zanošowachu.

Kak dźakowny je khory, hdyž jomu lěkaŕ bolosće wolóži abo joho dospołnje wustrowi!

Dźakowny je khudy, hdyž bohaty jomu w najwjetšej nuzy wupomha!

Je pak dźakownosć jenož tu na zemi? Tajka myslička by hižo ranjaca była za přećelow Božich, kiž su w hóršim zajeću, kiž wjetše bolosće ćerpja, kiž su khudši hač najbědniši človjek tu na zemi.

Zo bychmy zapřijeli, kak wulcy dźakowne khude duše su, dopomńmy so na kubła, kotrež khudym dušam jich dobroćerjo ze swojej zastupnej prózstwu přiwobroćeja; dyrbimy spóznać, što rěka, čisć z njebjesami zaměnić! Štó zamóže wopisać radosć tuteje žohnowaneje hodźiny, dźakownosć tutych wozboženych nam rysować!

Wěste je, zo prěnja hnada, prěni dar, kotryž tući nětko zbóžni w njebjesach wot Boha sebi wuproša, budźe za tych, kiž su jim dopomhali, zo so jim njebjeske wrota wotewrichu. Ženje wone njepřestanu za swojich dobroćerjow so modlić, hdyž tutych widźa bědnych a nuzutradacych. W njezbožu, w khorosćach, w mnohich strachach za ćěło a dušu pomhaja škitajo z dźakownej wutrobu tym, kiž jich z dobrymi skutkami wumožichu z čisća a z tym jim wuskutkowachu njewuprajomne zbožo. Wosebje staraja so woni za swojich dobroćerjow w jich smjertnej hodźinje, dokelž wědźa, zo wona jenoho dnja so zapowě, swojich domjacych bohow česćować.

„Přeradnica, bjezbóžne dźěćo! Njezbožo přinjeseš nam do domu přez twoje njedowolene počinanja. Hdyž skoro rozoma njewužiješ, njetrjebaš so ničoho dobroho nadźeć!"

„Ja hinak wjacy njemóžu! Naši bohojo su tola cyle njemócni, a Bóh křesćanow je tak lubosćiwy a dobroćiwy a też wšohomócny. Ćeta Tay je mi . . ."

„Što! Tuta je će k tomu zawjedła? Wot nětka wjacy z domu njepřińdźeš, a tamna stara zawjednica njech so tu też wjacy njepokaza!"

To bě prěnje njewjedro, prěnje pruhowanjo dla noweje wěry, a bórzy druhe sćěhowachu. —

Křesćanska wěra bě so pola młodeje Lu Yeng hižo tak hłuboko zakorjeniła, zo wšě hroženja ju njezamóchu wot njeje dźělić. Wšěm prócowanjam wotmołwi jenož z krutym „ně", zdychowaše pak ćiše při sebi a modleše so a žadaše za dnjom wumoženja, za jeje kwasom.

Kwasny dźeń so přibliži a bu wulkotnje woswjećeny. Město wumoženja pak jej přinjese ćerpjenja. Młoda žona stoješe nětko pod dohladom kruteje, hrubeje přichodneje maćerje a teje mandźelskoho. Taj běštaj katolskej wěrje hišće wjele bóle njepřećelscy zmyslenaj hač jeje bratřa, kotřiž běchu tola znajmjeńša wěstu lubosć k njej měli.

Kaž njewólnica bu wusměšowana dla křesćanskeje wěry. Samo jeje mandźelski bě přećiwo njej; wopokaza so jako nječłowjeski tyran, biješe a krjudowaše ju. Jeje lubi pak bydlachu daloko a njemóžachu jej pomhać. Dźeń wote dnja bu jeje mandźelski zazłobjeniši a ju na wšě wašnjo krjudowaše; na nahej zemi dyrbješe wboha spać.

Krjudowana, směšena a hanjena, ale swěrna swojomu Bohu, porodźi do časa hólčka, kiž měješe hižo znamjenja maćerjnych přećerpjenych bolosćow a horjow na sebi. Porod synka wuskutkowa, zo bu mandźelski wjesele zmysleny; płaćeše to tola za khinskoho nana jako wulke zbožo, hdyž měješe mužskoho naslědnika. Mać a dźěćo buštej derje wothladanej, a mandźelski jej samo dowoli, zo smě swojich staršich wopytać, zo by tam nabyła zasy nowych mocow.

Tak khwataše młoda mać Lu Yeng wjesele přez hory k swojomu staršiskomu domej. Wobćežny wšak puć běše, tola žadosć za lubej domiznu ju radosćiwje přewodźeše. Začuwaše skónčnje zasy swobodu we wutrobje.

Jeje wjesołe zmyslenjo pak dołho njetraješe. Powědaše swojim, kak hrubje jeje mandźelski z njej wobkhadźuje. Njenamaka pak dorozemjenja.

„Ty sama sy wina nad twojim horjom", wotmołwištaj jeje bratraj, „čohodla sy wěru tutych cuzych djabołow přiwzała? Jenož hańbu a zacpěćo přinjeseš našej swójbje, město nahladnosće a česće!"

Ćiše płakaše młoda mać, njeso wšě swoje horjo sama při sebi. Nadźiješe so, zo tola Bóh jej jónu spomha — a ćeta Tay dźěn je też w blizkosći. Tutu wšak wopytować njesmědźeše, to bě jej zakazane. Tola Lu Yeng wědźeše sebi pomhać. Jako běchu staršej a bratřa hišće wječor pozdźe na polu, khwataše wona k ćeće.

wot teje wotwisuje njezbóžnosć abo zbóžnosć w tamnym swěće.

Swjatu Marhatu z Kortony wjedźeše wulka syła dušow, kotrež bě wona ze swojimi dobrymi skutkami z čisća wumožiła, z radosću do njebjes. Tosame čitamy wo swjatym Filipje z Neri. Mnozy pobožni wěriwi nazhonichu mócny škitk khudych dušow, kotrež běchu wuswobodźili z čisća, w smjertnej hodźinje.

Khude duše pak njeproša Boha za nas hakle potom, hdyž su z čisća wumožene, ale też hižo tehdy, hdyž hišće w čišću ćerpja. Same za so drje njemóža sebi ničo wjacy wuprosyć, ale za nas wone to smědźa. Tak wuča znaći wučeni mužoje kaž Bellarmin a Suarez. Woni praja: Duše w čišću su přećeljo Boži, dokelž su bjez ćežkoho hrěcha, wone nas lubuja, znaja nam hrožace strachi a wědźa, čoho potrjebujemy. Čohodla njedyrbjeli tući w Knjezu zemrěći so za nas modlić?

A bychu-li traš też njeznali swojich dobroćerjow tu na zemi, tak woni tola začuwaja kóždy króć wolóženjo swojich ćerpjenjow, hdyž bu jim pomoc wot človjekow na zemi poskićena. Za tajke wolóženjo je kóžda dobra duša dźakowna. W čišću pak su jenož dobre duše — a tuž dźakowne.

Swjata Katyrna z Bologna praješe husto: „Hdyž chcu wot Boha tu abo tamnu hnadu měć, potom stajam swoju cyłu dowěru na khude duše. Wone donjesu moju prózstwu k Jězusej, a ja začuwam, zo je mje Bóh wusłyšał."

Swjaty měšnik našoho časa Jan Vianney, farař w Arsu, powěda: „Hdy bychu tola ludźo wědźeli, kelko khude duše w čišću pola Boha zamóžeja, dha njebychu tak husto na nje zabywali. Dyrbimy so za nje modlić, zo bychu so wone za nas modliłe." Tuta dowěra, zo nam khude duše woprawdźe we wšelakich nuzach pomhaja, je w katolskim ludźe hłuboko zakorjenjena, a to z najwjetšim prawom.

Cyrkej sama drje so we swojich předpisanych modlitwach ženje na khude duše wo pomoc njewobroća, ale přecy na swjatych w njebjesach. Swjeći njepotrjebuja ženje wjacy našeje pomocy, zbóžni su woni z Bohom, maja podźěl na joho mocy a su naši pomocnicy a mócni zakitarjo. Khude duše njestoja ze swjatymi we samsnym rjedźe, dokelž hišće same pomocy wot nas wočakuja. Ale wone móža so za nas modlić, kaž my to činimy na zemi, hdyž so křesćan za křesćana modli. Tak móžemy so też my za khude duše modlić a je wo pomoc prosyć, kaž to činjachu hižo prěni křesćenjo, štož spóznawamy z napismow na rowach, kotrež so akklamacije (wołanja) mjenuja.

Přez zastupne próstwy za khude duše zasłužujemy sebi też dźak Jězusa Khrystusa. Khrystus lubuje duše w čišću, tuž wobhladuje to, štož jim činimy, kaž by so jomu samomu stało. Wón nam druhdy zapłaćuje hižo w tutym žiwjenju, přecy pak w tamnym. Jězus pakkhosta tych, kiž miłosće njeznaja a ju njewukonjeja, dokelž praja sam: Z kajkejž měru sće měrili, z tej samsnej budźe wam zasy měrjene, a zasy: budźće miłosćiwi, zo byšće miłosć dóstali.

Kaž běchu miłosćiwi tu na zemi, kiž nětko w čišću ćerpja, tak su wone nětko hišće miłosćiwši a dźakowniši za wšě jim wopokazane dobroty. A wone nam bohaće wotrunuja hižo nětkle, byrnjež w čišću přebywałe, wšo, štož dobroho z lubosće k nim skutkujemy. Wone njejsu zabyćiwe kaž Faraonowy naliwar, kiž so derje mějo na Józefa wjacy njespominaše. K nim móžemy prajić z dowěru: „Spominaj na mnje, hdyž so ći derje dźe, a budź mi miłosćiwy." (1. Mójz. 40, 14.) W čišću pak njeje ani zabyćiwosće ani njedźakownosće, kaž też nic w njebjesach. Tam płaći słowo Jězusowe: Čińće sebi přećelow, zo bychu was přiwzali do wěčnych wobydlenjow.

Z našimi dobrymi skutkami wukonjamy ćělne skutki miłosće napřećo khudym dušam, kaž to rjenje swjaty Franc ze Sales praji: „Njewopytujemy khorych, hdyž z našimi modlitwami khudym dušam přinošujemy wolóženjo w bolosćach a ćerpjenjach? Njenapojamy łačnych, hdyž tych w płomjenjach so palacych, za Bohom žadacych wokřewjamy z rosu našich pobožnych paćerjow? Njenasyćamy hłódnych, hdyž jim zmóžnjujemy bórzomne nasyćenjo z njebjeskej zbóžnosću, z njebjeskej jědźu? Njewumožamy jatych, hdyž zajatych w čišću wuswobodźamy z jich jastwa? Njewoblekamy nahich, hdyž jich drasćimy z błyšćatej drastu njebjeskeje krasnosće? Njehospodujemy jich, hdyž jim dopomhamy do njebjeskoho Jeruzalema, k wobydlerjam wěčnoho města Božoho? Dušu přesadźić do njebjes, njeje to zdobniši skutk lubosće hač ćěła do zemje pokhować?"

Štóž pak skutki miłosće čini, tomu je Bóh słubił, zo budźe też jomu mtłosćiwy. Njechamy přesłyšeć w hołku a

---

Tu namaka sobuzačuwacu wutrobu, kotraž ju we wulkim horju tróštowaše. Kaž by hojacy balzam kapał do jeje krawjaceje wutroby, tak skutkowachu ćećine słowa; jeje poražena duša doby zasy zmužitosće a bu wukhowana před zadwělowanjom.

Lědma čuješe so Lu Yeng posylnjena po ćěle a duši, zasy nowe njezbožo ju porazy. Jeje dźećko wumrě; tola ćeta bě so postarała, zo hólčk wudebjeny ze swjatosćacej hnadu swjateje křćeńcy wumrě. Nětk joho duška pola tróna Božoho prošeše za swoju ćerpjacu mać. —

Powěsć wo smjerći dźěsća dosćahny też bórzy jeje mandźelskoho. Cyła stara hida přećiwo katolskej wěrje w nim wudyri znowa a hišće sylnišo. Wón dźěše do města Yuin-hien na sudnistwo. Rozhorjeny a rozzłobjeny wobskorži tam swoju žonu.

„Lu Yeng je mordarka dźěsća. Wona je mojoho syna z hidy přećiwo našim boham moriła. Chcu so wot njeje dźělić", tak zakhadźeše na sudnistwje.

Lu Yeng bě wo tym słyšała; zwopředka so postróži, potom pak so woprawdźe wjeseleše. Dźělenjo tutoho njezbožownoho mandźelstwa by za nju z wumoženjom było. Tola wona dźěn bě jenož žónska, kotraž ma posłuchać. Nichtón so jeje njewopraša za jeje přećemi. A też jeje přećelstwo njebě za nju. Woni tola njechachu so dźělenja mandźelstwa dla wohańbić dać. Tohodla prócowachu so, zo bychu skóržbu dobyli.

Lu Yeng dyrbješe sobu do města; za čas skóržby bydleše w jenym hosćeńcu. Wot wšitkich wopuščena čuješe so tam nimo měry wosamoćena, kaž ženje hišće w žiwjenju. Jenoho dnja pak předoby so nadobo kaž słónčna pruha myslička do jeje wutroby: Njebydli tu w měsće jedyn z tutych cuzych měšnikow, wo kotrychž je mi ćeta tak wjele luboho a dobroho powědała?

Tak wona so prašeše, njewědźo, kak by z nim raz poréčeć mohła. Skónčnje doby z hódnym darom jenoho służownika, kiž bě zwólniwy, k tamnomu misijonarej dóńć a joho k njej přeprosyć.

Misijonarej bě ćeta Tay hižo powědała wo tutej nadobnej a rjekowskej žonje. Wón dźěše hnydom k njej. W hosćeńcu nadeńdźe swěrnu wowcku swojoho małoho stadła, nuzutradacu, zlemjenu přez horja a bolosće.

„Knježe", płakaše jomu k nohomaj padnywši, „wumož mje z rukow mojich přesćěharjow! Dyrbjała-li so zasy k mojomu mužej wróćić, by nowe martrafstwo za mnje so započinało. Muž budźe mi znowa dać hłodu tradać; budźe mje bić a skónčnje morić."

Misijonar začuwaše hłuboko z wbohej. Widźeše zadwělowanjo na je wobliču. Spózna pak też, kak we tutej človjeskej duši natura a hnada wojujetej, a zo tu človjeska pomoc njemóžeše wjele pomhać.

„Hlej tudy, Lu Yeng", misijonar na swój kříž pokazujo réčeše, „tu je jedyn, kiž je hišće wjacy ćerpjeł hač ty. Kak su joho krjudowali, dokelž bě wopokazował človjekam jenož dobroty. Tola žana skóržba njepřińdźe přez joho jazyk. Lu Yeng, hlej, jenož wón móže tebi pomhać a móc ći dać, zo by wostała jomu swěrna. Wón mytuje tebi za

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac november:

Wojowanjo přećiwo swobodnomuleŕstwu we wšitkich krajach.

1. Swobodnomulerjo.

Što swobodnomulerjo su a što čtnja, wo tym sej ludźo mnoho spodźiwnych a potajnych wěckow powědaja. Njemóžemy tudy přepytować, što je na tym wěrne a što wumyslene. Ludźo su stajnje wjele powědali, a dokelž jim wěrnosć njedosahaše, su wěrnosći łžě a baje dodali. A človjek wšo rad słyši, štož je spodźiwnje potajne, a wšo rad wěri, štož so jomu spodoba. Ale to wěmy wěsće, zo je swobodnomuleŕstwo mjezynarodne, křesćanstwu napřećiwne zjednoćeństwo. Swobodnomulerjow wšudźe na swěće zetkaš. Wšudźe wustupuja jako wowcy a předuja bratrowstwo a človjeskosć. Ale wšudźe načinjeja najwjetšu škodu Cyrkwi a statej. Swobodnomulerjo su mócni a strašni přećiwnicy křesćanskeje wěry a katolskeje Cyrkwje.

Nastało je swobodnomuleŕstwo w Jendźelskej před něhdźe 200 lětami. Wone je dołho a derje přihotowało wulku francózsku revoluciju w lěće 1789. Hdźežkuli běchu revolucije a přewroty wot toho časa sem, tam běchu zwjetša ćile sobustawy ložow pódla, wězo za kulisami skhowani. Na generalnej zhromadźiznje wulkeje lože w Francózskej lěta 1922 wuzna sławny rěčnik: Wšě narodne revolucije su so nam dźakować, su naš skutk. Nadźijamy so, zo so nam też wulka mjezynarodna, swětowa revolucija poradźi. To je naš nadawk za jutřiše.

Njesměmy wšak móc a strašnosć swobodnomulerjow přehnawać. Ale njedajmy so też mylić. Čohodla su strašni? Swobodnomulerjow je dźensa na $4^1/_2$ milijóna po cyłym swěće rozšěrjenych. Z wulkoho dźěła su zamožići, maja wysoke, wliwapołne zastojnstwa. W Americy, Jendźelskej a Francózskej maja samo wysoke statne zastojnstwa. Jich wotpohlady, jich dźěło, haj samo jich organisacija, wšo je cyle potajne. Wo tym samo jednotliwi swobodnomulerjo mjez sobu ničo njewědźa. Su wšelake skhodźeńki sobustawow. Ći nižši wo wyššich ničo njewědźa, ani wo jich sobustawstwje.

2. Woni a swjata Cyrkej.

Kak stoji naša swjata Cyrkej přećiwo swobodnomulerjam? Njewobhonjeni ludźo wšak praja, zo bamž a biskopja a měšnicy potajnje ze swobodnomulerjemi hromadźe dźěłaja. Štož pak to praji, tomu wotmołwju: Prošu wo dopokazy! A čohodla swobodnomulerjo tak jara runje na katolsku Cyrkej jědu? Swobodnomuleŕska nowina „Latomia“ je we swojej njemdrosći sama přidała, zo je katolska Cyrkej wot wšoho spočatka byćo a chcyćo swobodnomulerjow najjasnišo spóznała. Tohodla je bamž Klemens XII. hižo 28. apryla 1738, něhdźe 20 lět po nastaću swobodnomuleŕstwa, we wokolniku „In Eminenti“ tele zjednoćeństwo zasudźił. A zas a zas su bamžojo swět a wěriwych warnowali před tutym přećiwnikom, wosebje Leo XIII. we swojim sławnym wokolniku „Humanum genus“ wot 20. apryla 1884. Stajnje su swjeći wótcojo křesćanski swět namołwjeli k raznomu wojowanju přećiwo tutomu zjednoćeństwu.

A što płaći nam katolskim křesćanam? W zakoniku cyrkwinskoho prawa stoji jasnje: Štóž potajnomu zjednoćeństwu swobodnomulerjow přistupi, abo druhim podobnym zwjazkam, kiž přećiwo Cyrkwi a prawej statnej wyšnosći dźěłaja, tón padnje přez to do exkomunikacije, to rěka: tón sam sebje so wuzamknje z cyrkwinoho zjednoćeństwa. Jenož bamž zamóže wot tohole khostanja wotwjazać.

3. Woni a my.

Swobodnomulerjo su naši přećiwnicy. Ale njesměmy jich hidźić. Jězus rjekny: „Lubujće swojich njepřećelow! Modlće so za tych, kiž was přesćěhuja!“ To je nam swjaty zakoń. Bóh tón Knjez, kiž chce zbožo a spomoženjo wšitkich človjekow, kiž je wšitkich z lubosću stworił a wumožił, kiž chce wšitkim dać rjane njebjesa, tón zamóže přesćěharjow Cyrkwje nawróćić. Přez joho hnadu bu Saulus Paulus! Přez joho hnadu zamóža też naši najhórši přećiwnicy swój błud a njesprawnosć spóznać a so k dobromu nawróćić. A wo tule hnadu za našich přećiwnikow so modlmy! Wuprošmy sej ju k jich a našomu spomoženju. We našej wótčinje wšak su swobodnomuleŕske zwjazki rozwjazane a zakazane. Ale najebać toho měli so modlić za wšěch človjekow, kiž snano potajnje hišće po zasadach swobdnomuleŕstwa mysla a rěča a su žiwi. Njech so też znutřkownje nawróća a křesćansku wěru a wěrnosć spóznaja!

Takle modlmy so w měsacu novembru po měnjenju Swj. Wótca, zo by Cyrkej přećiwo swojomu strašnomu njepřećelej dobyła. Wšitcy Swjeći w njebjesach, zbožne stawy so radowaceje Cyrkwje w njebjesach, pomhajće nam so bědźacym stawam wojowaceje Cyrkwje na zemi! Prošće za nas, spominajće na nas a pomhajće nam, zo bychmy wutrajnje wojowali hač do kónca za wšo dobre, přećiwo złomu! O prošće za wšěch křesćanow, Bóh daj jim trošt do wutrobow, zo bychu zbožni byli! (Kěrluš na Wšěch Swjatych, čo. 280.)

---

to jónu tam horjeka, hdźež žanoho horja a křiža wjacy njeje.“

Jeje mandźelski přěhra skóržbu, kaž bě jej to misijonar hižo doprědka prajił. Płačo wobroći so wboha k njomu: „Knježe, nětko dyrbju zasy k mužej wróćo. Wšitcy su mje wopušćili, mojej staršej, moji bratřa, wšitcy moji přećeljo a znaći. Knježe, prošu će, njewopušć też ty mje hišće! Budź mi k pomocy z twojej modlitwu a dobrej radu!“

Misijonar přemyslowaše při sebi, hač by tutu martrarku wukřčił; wzda pak so toho, hdyž pomysli, zo nětk hakle započina so za nju tak prawje ćežki, bolostny čas. Njemóžeše wšak wědźeć, hač wostanje wona w tajkim horju swěrna přiwzatej wěrje.

Tak ćehnješe Lu Yeng zasy k swojomu mužej. Druhi dźěł surowoho křižowoho puća so započinaše. Muž chcyše ju na kóždy pad wot jeje noweje wěry wottorhnyć. Ale wšě hroženja a ćwěle njezamochu ju pohnuć, zo by ani kročele so wot njeje zdaliła.

„Ty móžeš mje morić“, rjekny k swojomu mužej, móžeš mje krjudować na kajkežkuli wašnjo chceš, ženje pak njedocpěješ ze swojim a byrnjež najhóršim počinanjom, zo wopušću swojoho Boha.“

tołku swěta hnujacy hłós khudych dušow, kotrež nas, kaž swjate pismo praji, tak wutrobnje wo pomoc proša wołajo: „Smilće so nad nami, smilće so nad nami, k najmjeńšomu wy naši přećeljo!“ K tomu nas Duch Swjaty sam namołwja: Swjata a spomožna mysl je, so za wotemrětych modlić, zo bychu wučisćeni byli wot hrěchow. r.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Husto hižo su druhowěriwi prajili, zo w katolskej cyrkwi přewulka pycha knježi, nic jenož w twarach ale też při Božich służbach, w cyrkwinskich drastach atd. Druzy zasy runje potom do katolskich cyrkwjow přińdu, hdyž wědźa, zo so tam swjatočne kemše wotměwaja, abo hdyž so rjana misa spěwa atd. Tale pycha so jim lubi a wša krasnosć Božich służbow. Ani ći prěni ani ći druzy pak njedorozemjeja zmysł tuteje rjanosće při katolskich Božich służbach. Měnja, zo je to jenož tohodla tak, zo by cyrkej swojich wěriwich kemši wabiła. My katolikojo pak wěmy, zo wša **tale pycha** njeje človjekow dla ale **Boha dla**, kotrohož chce cyrkej česćić. Bóh dźěn je wšo sčinił, też wšu krasu je stworił. Tohodla je jeno prawje, zo katolska cyrkej swoje kemše tak porjeńšuje. Wona **chce z tym też na Božu rjanosć pokazać.** Tak praji Swjaty Wótc při jenej audijency.

K jenej skupinje jendźelskich putnikow rjekny bamž, zo ma jich domizna wosebje wjele martrarjow, kotřiž su za jednotu katolskeje cyrkwje ćerpjeli a wumrěli. Wón je tohodla wjesoły, zo je mohł dweju z tutych martrarjow swjateju prajić, Domaša Mora a kardinala Fishera.

160 alumnow měšniskoho seminara Neapelskeje diecejzy pokaza Swjaty Wótc na winowatosće katolskoho měšnika runje nětkle w času bjezbóžnistwa. Tutych winowatosći maja sebi hižo woni jako studenća wědomi być, zo bychu raz byli z dobrymi haj swjatymi měšnikami.

Kardinal statny sekretar Pacelli je po poručnosći bamža francózskim biskopam list napisał, w kotrymž so dźakuje, zo su francózscy katolikojo ćeknjencow ze Španiskeje hospodliwje přijeli a so wo nich starali. Tuto přinjese jim wěsće wulke žohnowanjo wot Boha Knjeza.

Před krótkim pisaše jena nowina, zo w Francózskej jena nowina („Terre Nouvelle“) za zhromadne postupowanjo mjez komunistami a katolikami dźěła. Na kóncu so tamna nowina praša, hač je **bamž** tutej francózskej nowinje hižo swoje **žohnowanjo** dał. To je typiski dopokaz, kak mało wšelacy ludźo, kotřiž přećiwo katolskej cyrkwi a bamžej stoja, wo katolskej cyrkwi wědźa. Hdyž by spisaŕ tamneje glosy jenož junu w poslednim času sebi prócu wzał, do jeneje katolskeje nowiny abo też najmjeńšoho časopisa pohladać, potom by wědźał, kak husto je **bamž** tamnu francózsku **nowinu hižo zasudźił** a zo hižo někotre měsacy na **indexu** zakazanych spisow stoji. Też Posoł je hižo wo nowinje „Terre Nouvelle“ pisał.

Němska. Kaž smy we swojim času pisali, měješe bamž 14. septembra w Castel Gandolfo rěč před 500 španiskich ćeknjencow. Dokelž je so nětko wšelako wudawało, zo bamž a biskopja ničo přećiwo surowosćam w Španiskej njepraja, su někotři němscy **biskopja postajili,** zo ma so tamna **bamžowska rěč z klětki přečitać.** My katolikojo derje wěmy, **kak husto je Swjaty Wótc hižo před bolšewismom warnował.** A štóž do našich časopisow pohlada, budźe to też wědźeć.

Münsterski **biskop hrabja Galen** měješe ważne prědowanjo wo swjatym křižu. Pokaza na žadławosće bjezbóžnikow w Ruskej, Mexiku a Španiskej. Potom wotpokaza wudawanja, zo katolska cyrkej njeje ničo přećiwo bolšewismej činiła. Wona na tym wina njeje, ale ći, kotřiž su ju wuwjazali. We wšěch krajach, hdźež dźensa bolšewismus swoju hłowu pozběhuje, je katolska cyrkej wuwjazana była. Hdźež so cyrkej wuwjazuje, tam dyrbi to k tajkim poměram wjesć.

Najbóle wopytane hnadowne městno we Westfalskej je Werl. Tam přińdźe do cyrkwje swjateje Marije kóžde lěto *na 100000 hač do 150000 putnikarjow. Hnadowna* cyrkej bu w lětomaj 1905 a 1906 natwarjena. Stražowarjo hnadowneje cyrkwje su Franciskanojo.

W poslednim času je so husto stało, zo so w nowinach „putnikańske jězby“ do Konnersreutha poručachu. K tomu wozjewja Konnersreuthski faraŕ Naber, zo **Konnersreuth** njeje k tomu, zo bychu wobsedźerjo awtobusow něšto zasłužili, **njeje** scyła też žane **putnikańske městno.**

Lu Yeng bě kruta we wšěch ćežkich spytowanjanjach. Druhdy pak tola pósła někoho k misijonarej, zo by jomu wuskoržiła swoju wulku nuzu.

Boji so, zo njemóže wjacy dlěje to přenjesć, a prosy joho wo pomoc a wućek. Tola misijonar znaješe wobstojnosće we Khinje přederje, a wědźeše, zo ćeknyć njeje móžno.

Jenoho dnja pósła misijonar jene dźěćo k Lu Yeng a daše so jeje woprašeć, što by mohł za nju činić. Mały lisćik sobu přinjese jako wotmołwu:

„Knježe! Ty sy tak dobry a starosćiwy, dźakuju so ći, zo njejsy na mnje zabył. Ale za mnje njemóžeš ničo wjacy wuskutkować. Ćeknyć mi njeje móžno. Kóždy wokomik sym wobstražowana. Tak njezbywa mi ničo druhe, hač stajeć wšu swoju dowěru na Boha, so modlić a dale ćerpjeć, dóniž mje junu z mojoho wulkoho horja njewumoži.“

Wšón poražený čitaše misijonar rynčki tuteje martrańki za swjatu wěru. Wobžarowaše nětko, zo ju njeje tehdom wukřčił; spózna, zo je tola krućiša a swjećiša hač bě to wot njeje so nadźał. W jeje duši skutkowaše Bóh ze swojej hnadu.

Bě to krótko do hód. Lu Yeng bě so cyle do swojoho ćežkoho wusuda podała. Mysleše wjele na swojoho Zbóžnika, kotrohož wulki swjedźeń křesćenjo hody swjeća. Jenoho wječora modleše so sama w swojej komorcy — tu zastupi jeje mandźelski.

„Njechaš přecy hišće boham woprować?“

„Ja njemóžu . . .“

„Ale dźensa wječor to dyrbiš. Twoja zasakłosć njedyrbi nam dlěje wjacy žohnowanjo našich bohow wot našoho domu wotdźeržować.“ Rjekny a ćehnješe ju do domjaceje swjatnicy.

„Mój Božo, posylń mje, daj mi móc, zo wostanu kruta,“ prošeše Lu Yeng a znjese sćerpnje wšě najsurowiše přesćěhanjo ze strony mandźelskoho a přichodneje maćerje; tutaj z djabołskimi złobami złóstniscy z njej zakhadźeštaj.

„Chceš ty abo njechaš?“

„Ja njemóžu . . .“

Žana skórźba a žałosć, jenož ćicha modlitwa wudoby so z jeje horta. Tuta sćerpnosć a wutrajna krutosć roznjemdri bjezbóžnikaj hišće wjele bóle. Wlečeštaj swój wopor hač k domjacomu wołtarjej, hdźež wohidne postawy bohow jeju njeskutki po zdaću skhwalichu; wonaj zbištaj ju krawu, krjudowaštaj ju na wšě móžne, njekničomne wašnja, kajkež jenož surowc a djabołski tyran móže wumyslić. Skónčnje Lu Yeng we swojej krewi so zwjeze — a wudycha. 22 lět hakle bě stara.

Hłubokozrudźeny zhoni misijonar powěsć wo tutej rjekowskej smjerći.

„To bě woprawdźita rjekowka“, rjekny misijonar ćeće Tay, „rjekowka, posylnjena wot Boha a wot njoho też přiwzata do njebjeskoho raja, křćena nic jako druzy křesćenjo z křćeńcu wody, ale z křćeńcu krewje, swojeje samsneje krewje, kotruž je rozlała za swoju swjatu wěru.“ *m. a.*

Ani cyrkej ani Neumannec w Konnersreuće sebi tajke wopyty z hromadami njepřeja. Su to tež najbóle ludźo, kotřiž tam jenož z wćipnosće přijědu. Tohodla **njezmějа wobdźělnicy** tajkich **zhromadnych jězbow wjacy přistup** pola Terejzy Neumannec.

W „Kölnische Volkszeitung" pisa jedyn němski wójnski wojowař wo swojich nazhonjenjach na zjězdźe wójnskich wojakow ze wšěch krajow w Lourdesu. 100000 katolskich frontskich wojakow ze 16 wšelakich krajow běše so tam zešło. Mjez nimi knježeše samsny duch kaž w zańdźenych lětach. Woni, kiž prjedy ze sobu wojowachu,, prócuja so wo zdźerženjo měra. **Zhromadnje su swoje rucy styknyli a so k Bohu modlili wo zwarnowanjo před bolšewismom.**

Pola Nürnberga běše jedyn bur swoje **kubło synej** přepodał ale žadał, zo bychu **štyri sotry kóžda po 3200 hriwnach dóstali. Jena** ze sotrow dźěše **do klóštra.** Na to žadaše krajny burski wiednik, zo by sudnistwo rozsudźiło, hač ma tuta sotra tež swój dźěl dóstać. Sudnistwo praji: **Tak dołho hač je sotra w klóštrje, nima prawa na swój podźěl.** Jeli pak raz z klóštra wustupi, potom móže sebi swoje 3200 hriwnow žadać.

Kölnska katolska cyrkwinska nowina pisa, zo so w poslednich lětach do wójny młodźi ludźo, prjedy hač do wojakow zastupichu, na swjatych exercicijach wobdźělowachu. Wužitk z toho njemějachu jenož woni ale tež wójsko. A swjate exercicije spěchuja zawěsće dobry duch mjez wojakami. Tohodla so raznje přeje, zo by kóždy na exercicijach so wobdźělił, prjedy hač do dźěłoweje służby a k wojakam dźe.

Awstriska běše w Genfje žadała, zo by so wša propaganda za bjezbóžnistwo přez radijo zakazała. Italska, Wuherska, Iriska a Świca podpjerachu namjet, tola Ruska wězo přećiwo njomu dźěłaše.

Towarstwowy powěstnik.

Budyšin. Sobotu, 7. novembra, wječor we 8 hodź. w Serbskej Cyrkwi wotewrjeńska swjatočnosć po wobnowjenju!

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 554. z Wotrowa: Jan Handrik; 555. z Pozdec: Michał Krawc; 556. ze Sulšec: Jurij Čornak; 557. 558. z Baćonja: Hendrich Wilhelm, Pawoł Mawč; 559.—562. z Khrósćic: wučeŕ Pawoł Pjetaš, Mikł. Krons, Jan Pětŕka, Jan Mark; 563.—565. z Hórkow: Jurij Wehnert, Mikławš Hicka, Hana Khěžcyna; 566. z Jasenicy: Jan Rynč; 567. ze Stareje Cyhelńcy: Jan Weidlich; 568. z Łuzća: Jan Bjarš.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1034.: N. W. z H.; čo. 1035.: H. N. z H.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. 2 hr.; J. B. z Łuzća 1 hr.

Płaćizny rěznoho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach 26. oktobra 1936.

256 wołow, 32 bykow, 317 kruwow a jałojcow, 519 ćelatow, 1033 wowcow, 1472 swini.

Płaćizny po centnarju a hriwnach.

Woły: 1) Połnomjasne, wukormjene, młode, najlěpšeje rězneje hódnosće 44 hr. 2) starše 40 hr. 3) Hewak połnomjasne młode — hr. 4) Starše — hr. 5) Mjasne — hr. **Byki:** 1) Młódše mjasne, najwjetšeje rězneje hódnosće 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene — hr. 3) Mjasne — hr. 4) Snadnje wuwite — hr. **Kruwy a jałojcy:** 1) Młódše, połnomjasne kruwy najwjetšeje rězneje hódn. 42 hr. 2) Hewak połnomjasne abo wukormjene kruwy 38 hr. 3) Mjasne kruwy 32 hr. 4) Snadnje wuwite kruwy 24 hr. 5) Połnomjasne wukormjene jałojcy najwjetšeje rězneje hódnosće 43 hr. 6) Hewak mjasne jałojcy 39 hr. **Ćelata:** 1) Najlěpše kormjene ćelata wot cyca 63 hr. 2) Srěnje kormjene ćelata wot cyca 53 hr. 3) Snadnje wuwite 38 hr. 4) Najšpatniše — hr. **Wowcy:** 1) Najlěpše kormjene jehnjata a młódše kormjene borany 62—65 hr. 2) Srěnje kormjene jehnjata, starše kormjene borany a derje wuwite wowcy 54—61 hr. 3) Mjasne wowcy 50—54 hr. 4) Snadnje wuwite wowcy a jehnjata 50 hr. **Swinje:** 1) Tučne swinje přez 3 centnarje 56 hr. 2) Połnomjasne wot 240—300 puntow 55 hr. 3) Połnomjasne wot 200—240 puntow 52 hr. 4) Połnomjasne wot 160—200 puntow 50 hr. 5) Mjasne wot 120—160 puntow ćežke — hr. 6) Rancy 55 hr.

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Bože mše

wopřijeja

drohotny pokład

najrjeńšich modlitwow a čitanjow ze swjatoho pisma.

Też katolscy Serbja móža je nětk skónčnje zeznać we swojej maćernej rěči.

Wužiwajće tutón krasny dar,

w jasnej, dobrej, kóždomu zrozemliwej rěči přihotowany.

Na farach rjanu knihu dóstanješ:

z čerwjenym rězkom za hr. **4,50** w mjehkej koži **5,—** / **6,25**

ze złotym rězkom za hr. **5,50**

„ „ „ pyšnje wjazanu hr. **8,50**

Wróćiwši so wot rowa mojoho luboho mandźelskoho, našoho staroscíwoho nana a bratra

žiwnosćerja

Pětra Zachona

wuprajamy kk. wosadnym duchownym za časćiše wopytanjo na khorołožu a domawobstaranjo, česćenej Smolic swójbje za k rowuwjezenjo, nošerjam, kaž tež wšěm přećelam a znatym za wopyty na pustych wječorach a bohate přewodźenjo swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez"!

We Wětenicy, na dnju pohrjeba, 24. 10. 36.

W mjenje zrudnych zawostajenych

Marja Zachonowa.

To je znate, zo
Alphons Schauseil
poskića
prawu serbsku drastu a wšitko, štož k tomu šluša, we wulkim wuběrku a po pjenjezach!
Přińdźće z dowěru k nam!

Mužace mantle
woblečenja, košle, kłobuki atd.
kupujeće derje z wulkoho wubjerka pola
Richarda Nebela
w Budyšinje, Bohata dróha 13

Weidlichec kožucharńju w Halštrowje
serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.
We wšěch družinach namakaće tu:
hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.
Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

W
Lehmannec kofejowni
słyšiće popołdnju a wječor **rjany koncert.**
Dobry kofej z najlěpšimi kuskami budźe ći tu słodźeć.
— Wšelake piwa! —

Štrykowane
pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.
Ćopłu spódnju drastu.
Rubiška a šawle (chemillowe)
po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića
Otto Osswald
Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Porchent
za ćopłe khuty, nowe mustry
Košlacy porchent
běły a barbjeny
Ćopłu spódnju drastu
za žony, muže a dźěći
wot
Hilger nasl. **E. Wilček**
Budyšin - Seminarska dróha 2

Domjacu nadobu
rjane
kwasne dary
we bohatym wuběrku.
Alfred Beitel
w **Kamjencu, Budyšska dróha 70.**

Myše
na polu a w zahrodźe zničiće najlěpje
z myšacej muku
z drogownje
Dr. Roeber
w Budyšinje, Bohata dróha 27.

Kupuju
złoto **slěbro**
E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Za
drastne tkaniny,
rubjane, wołmjane
a druhe
je z dawna znaty
C. G. Fiebiger
Serbska dróha 5.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Katolski Serbo! Čitaj naše rjane serbske knihe a spisy!

Kožuchi
we wšěch družinach z bohatoho składa!
Liški
we wšelakich barbach.
Wokołošijace kožuški
hižo za **5,—** hr.
a wšelake pjelcowe khornarje
wot kožucharja
Kurta Rinki
w Budyšinje, Bohata dróha 5

Kolesace
mantle . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,65**
wobswětlenja, we wulkim wuběrku, 6 volt., kompl. hižo za **4,75**
Wšě druhe přisłušace wěcy!
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Łožowe šaty
ruby, kuchińske šaty, porchenty, běłe a pisane, ćopłu spódnju drastu, dybzačniki, frotejowe šaty.
Wulki wuběrk po pjenjezach!
Hilger Lotzestr. 20!

Dobre a rjane
wobućo
ma na składze
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Zjawny dźak
Róžeńčanskej Maćeri Božej
za wusłyšenjo próstwy
a dóstatu strowotu!

Zańdźenu sobotu pokhowachmy ćělne powostanki mojoho luboho mandźelskoho
Jana Handrika,
wuměnkarja we Wotrowje,
k poslednjomu zemskomu wotpočinkej. Wšitkim, kotřiž su joho k rowu njesli a přewodźeli, na pustych wječorach za joho dušu so modlili, wuprajamy nutrnje **„Zapłać Bóh tón Knjez!“** a prosymy też dale wo pobožnu modlitwu za njoho.
Wón dócpě starobu 74 lět 10 měsacow.
We Wotrowje, 27. 10. 36.
W mjenje zrudnych zawostajenych
Marja Handrikowa, mandź.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

45. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **7. novembra 1936.** | **74. lětnik.**

Prědowanjo — słowo Bože.

Dźensniši dźeń prědować abo něšto wo prědowanju prajić, njeje tak jednora wěc. Časy su so přeměniłe. Před 50 lětami, hdyž jako hólčec na wysokim cyrkwinskim khorje ze swojim staršim přirodnym bratrom sedźach a cyłu cyrkej přewidźach, nichtón z prědowanja abo, kaž smy zwučeni prajić, po Božej mši njeńdźěše. A hdyž to něchtó činješe, cyła wosada při wobjedźe powědaše wo tych winach, kiž traš běchu joho zamołwić mohłe. W našim nowym času khodźa z črjódami po Božej mši, zwjetša přecy ći sami. To su njestrowe wobstojnosće a to powjedźe do zahuby, dokelž prědowanjo je jara ważna wěc za dušu!

Předuje so tola, zo bychu človjekojo Boha spóznali a toho, kotrohož je pósłał, Jězusa Khrystusa, a zo bychu přez wěriwe připóznaćo toho, štož so předuje, k wěčnomu žiwjenju přišli. „Dźiće do cyłoho swěta a prědujće evangelium wšitkomu stworjenju. Štóž wěri, budźe zbóžny.“ Wšitcy dyrbja k zbóžnosći přińć, tuž dyrbja też wšitcy, wosebje kóždy křesćan, prědowanjo słyšeć, a Cyrkej nam to we swojej druhej kazni też jasnje poruča.

Přičiny su mnohe, kotrež nas pohonjeja, prědowanjo porjadnje słyšeć, dokelž prědowanjo je tola słowo Bože, kotrež so podawa k zeživjenju našeje duše.

Za našu dušu je duchowna cyroba nuznje trěbna, kaž za ćěło ćělna cyroba. Bjez słowa Božoho duša w dobrym dale a bóle wosłabja a je w straše, do hrěcha padnyć a w hrěše wumrěć. To nam tola też Jězus jasnje praji: „Wot samoho khlěba njeje človjek žiwy, ale wot kóždoho słowa, kotrež wukhadźa z Božoho rta.“

Słowo Bože je nam njesměrnje wužitne, dokelž nasyća našu za njebjeskej wěrnosću łačnu dušu a zbudźuje w njej hłód za póćiwosću. Bóh sam praji: „Runje kaž dešćik a sněh zemju napoja a płódnu čini, tak budźe to też z mojim (Božim) słowom.“ (Isaias 55, 10) Pola swj. Jana (10, 27) Jězus praji: „Moje wowcy słyša mój hłós a sćěhuja mje. A ja wěčne žiwjenjo jim dawam, a njezahinu do wěčnosće; a nichtón je njewutorhnje z mojeje ruki.“

Słowo Bože je najlěpša bróń přećiwo zawjedniskim zasadam a złym přikładam swěta. Swjaty Domaš Villan. praji: „Njeličomny wužitk přinjese słowo Bože duši. Wotdźeržuje ju wot hrěchow, wožiwja, rozswětla, zahorja, wučisća, nasyća, wustrowja, wopłódnja a přihotuje za dobre.“ Isaias praji: „Tak praji Knjez, twój Wumožnik, Swjaty Israela: Ja sym Knjez, twój Bóh, wuču će, štož je wužitne, a wjedu će na puću, kotryž khodźiš. Hdy by kedźbu měł moje słowa, by twój pokoj był kaž rěka a twoja sprawnosć kaž bjezdno morja.“ (Is. 48.) Słowo Bože je najlěpša bróń, dokelž ći swěći do ćěmnosće tohole swěta. Pućowař, kiž ma strašny puć w ćmowej nocy hić, trjeba swěcu, zo njeby so zabłudźił abo do strašnoho bjezdna padnył. My smy wšitcy pućowarjo w tymle swěće, kotryž je połny strachow a zawjednistwa. Tuž trjebaš swěcu. Tale swěca je słowo Bože. Wone rozswětla naš rozom, dokelž nam spóznać dawa Boha, naš zaměr a puć swjatosće, kotryž nas do zbóžnosće wjedźe. (Swj. Hawštyn.)

Štóž słowo Bože wjesele słyši, ma po měnjenju swj. wótcow znamjo wuzwolenosće. To nam Jězus sam wobkruća prajo: „Štóž je z Boha, słyši słowo Bože.“ (Jan 8, 47.) Swjaty Chrysostomus praji: „Runje kaž je to znamjo strowoho ćěła, hdyž ći jěść słodźi, je to njezmylne znamjo wěčneje zbóžnosće, hdyž rady a z wulkim požadanjom duchowne rozwučowanja a napominanja słyšiš.“

Hdyž prědowanjo słyšiš z prawej česćownosću, je to Bohu spodobny a za njebjesa zasłužbny skutk. „Zbóžni, kotřiž słowo Bože słyša a je zakhowaja.“ Lk. 11, 28.) „Zawěrno, zawěrno praju wam, štóž moje słowo słyši, ma

wěčne žiwjenjo." (Jan 5. 24.) Jězus měješe wulke spodobanjo na Mariji, kotraž w Lazarowym domje k joho nohomaj sedźo na joho słowa posłuchaše; starosćiwej Marće pak, kiž k tomu khwilu sebi njewza, wotmołwi: „Jene je třěbne. Marija je lěpši dźěl wuzwoliła."

Skónčnje je tón, kiž na prědowanja poskać ze swojej winu zanjerodźa, zacpěwać Jězusa samoho, a jako njeposłušne dźěćo Cyrkwje je w straše, na duši zahinyć. „Štóž mje zacpěwa a moje słowa njepřijima, ma, štóž joho sudźi; słowo, kotrež sym rěčał, to budźe joho sudźić na poslednim dnju." (Jan 12, 48.)

Štóž Bože słowo zacpěwa, toho też Bóh zaćisnje. To su židźa nazhonili, kotřiž joho prědowanjam so přećiwjachu a je hanjachu. „Tuž rjeknyštaj jim Pawoł a Barnabas zjawnje: Wam dyrbješe najprjedy so wopowědować słowo Bože; dokelž pak je zaćiskaće a so sudźiće jako njehódni wěčnoho žiwjenja, hlej, wobroćamoj so k pohanam." (Jap. skutki 13, 46.) Tak so sta, a pohanjo buchu wusprawnjeni, mjez tym zo buchu židźa wot Boha zaćisnjeni.

Pilny čitarjo „Posoła", rozkusaj sebi tu napisane słowa a hladaj za swojimi, kiž su ći dowěrjeni, za kotrychž změješ jónu zamołwjenjo dawać před Bohom. Staraj so, zo wšitcy na prědowanju wostanu. Katolski korčmarjo, katolski hospodarjo, budź sebi wědomy swojeje zamołwitosće! Budź japoštoł Khrystusowy, zo so sobu staraš za zdźerženjo swjateje wěry mjez našim ludom! „Wěra je ze słyšenja, słyšenjo pak přez słowo Khrystusowe." (Rom. 10, 17)

jr.

Z Łužicy a Serbow.

Z Pěskec. Dźensa před tydźenjom dopołdnja (31. okt.) wotpali so tu statok zwud. Šołćineje (Kunatec), kotrejež dźowka je z Michałom Rječku woženjena. Tutón bě ze służownej na polu, hdyž woheń nadobo w bróžni blizko młóćaceje mašiny wudyri. Z kajkeje přičiny, njeje hač dotal znate. Dokelž so susodźa w prawym času na njón dohladachu, móžachu nimale wšu domjacu a hospodarsku nadobu wukhować. Šołćic mać z dźowku a z wnučkomaj swačeše; njemało so nastróžachu, hdyž wot susodow wo njezbožu zhonichu. Jara wohroženy bě susodny Bjaršec statok. Z njoho w prawym času wšo wukhowachu. Tola judźo a sykawy njezbožo wotwobroćichu. Při tym doby sebi wjesna dźěłowa służba wulku zasłužbu. Šołćic statok so z wuwzaćom masivneje bróžnje dočista spali. Škoduja wosebje z tym, zo so nimale cyłe žně zničichu, też młóćaca mašina. Za swójbu je ćim hórje, hdyž nětko zyma před durjemi stoji a nima bydlenja. Wot sykawow bě prěnja motorska z Marijineje Hwězdy, tohorunja z Kamjenca a třeća Njebjelčanska. Dokelž běše njedostatk na wodźe, pušćištej so při lěsu ležacej hataj. Tak so sykawam zmóžni, dalše njezbožo wotwobroćić, kiž móžeše so při sylnym wětru lohcy stać.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 13. nov. 1936, popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

Z Njebjelčic. Přichodnu njedźelu swjećimy kaž kóždolětnje swoju kermušu. Srjedu je swjedźeń našoho patróna, swj. Měrćina. Tutón swjaty pak njeje jenož patrón Njebjelčanskeje wosady, ale cyłoho serbskoho ludu. Ze wšěch wosadow přikhadźeja česćowarjo swjatoho Měrćina na joho swjedźenju do Njebjelčic. Wšitcy stajeja krutu dowěru na joho pomoc a namakaja też wusłyšenjo we swojich naležnosćach. Tak pjelni so naš dom Boži na swj. Měrćina z pobožnymi česćowarjemi. Budźa so swjatočne Bože służby wotměć a wosebita missa spěwać. Nadźijomnje wobradźi Bóh prawje rjane wjedro za pobožnych pućowarjow. Budźa nam wšitcy wutrobnje witani.

Z Konjec. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 11. nov. 1936, popołdnju w 2 hodź. w Konjecach a 1/24 hodź. w Smjerdźacej.

Z Kulowa. Na swjedźenju Wšěch Swjatych wječor při ćmičcy zhromadźichu so k prěnjomu razej naše šulske dźěći na swjećenym pohrjebnišću, zo bychu ze zjawnym modlenjom spominałe na ćerpjace khude duše w čisću a Boha prosyłe za wšěch, kiž tam wotpočuja. Nawjedowane wot knjeza kapłana zestupachu so dźěći pola Božeje martry při Klečkec pohrjebnej kapałcy. Spěwachu někotre štučki posmjertnoho kěrluša a modlitwy. Na to měješe knjez kapłan krótke prědowanjo, pokazujo na smjerć a hinitosć wšoho zemskoho. Potom modlachu so wjacy króć Wótče-naš za wotemrětych a skónčichu zasy z kěrlušom. Kapałka bě wot wonka a nutřka z małymi čerwjenymi lampkami mile wobswětlena. Rowy běchu přikryte ze zelenymi hałžkami, wupyšene z różemi, a nimale na kóždym rowje swěćachu so lampki a swěčki. To bě njewuprajiće rjany, hnujacy napohlad! Kaž miłe hwězdźički pod nócnym nje-

Judašowy slěbornik.

Powědańčko ze starych časow, wobdźěłane wot M. K.

Běše w posće wječor. Wječorne zerja stojachu w rjanych barbach na njebju. Směrki hižo padachu na hišće ze sněhom zawodźete hona. Dwaj mnichaj z rjadu swjatoho Benedikta khwataštaj ćiše so modlo domoj. Klóštr ze swojej šwižnej wěžu zdaše so jimaj we wječornym swětle cyle blizko, tola měještaj k njomu hišće dobre poł hodźiny hić. Po puću ničo njerěčeštaj. Jeju wutroba horješe so hišće nad nadobnosću a rjanosću rańšoho kraja. Před dwěmaj lětomaj do swjatoho kraja zapućowawši běštaj nětko na dompuću. Někotre rjane dopomnjeńki z městnow, na kotrychž běše naš Knjez a Zbóžnik žiwy był, khodźił a ćerpjeł, měještaj při sebi jako dary bratrowskeje lubosće swojim sobumnicham. Do tajkich dopomnjećow ponurjeneju wjedźeše jeju puć přez nižše a wjetše z wětřikom so zmahowace kerčki, kotrež jeju druhdy zešerjowachu. Z daloka běše słyšeć strašne šumjenjo morja, z kotrymž sylny wichor mócnje šwikaše.

Takle zamyslenaj so trochu splóšištaj, hdyž pytnyštaj, zo za nimaj też něchtó dźe. So wohladnywši, štó by jeju takle wječor pozdźe w pobožnych myslach hišće mylić chcył, dohladaštaj so na muža, kotryž za nimaj kročeše.

Wobeju wobja nadobo trašaca hrózba. Někajki njeměr přewza jeju, hdyž so jimaj docyła njeznaty starc přiwda. Běše wulki, nabruny płašć woblečeny. Na hłowje měješe wulki kłobuk ze šěrokej kromu. Z kijom štapajo jeju skónčnje dosćeže. Postrowi jeju přećelnje a wopraša so: „Hdźe dźe so wottud do Prati?"

„Prati je hišće něhdźe pjeć mil wottud a leži k lěwicy wot nas!" praji jedyn z njeju. „Tam pak tola dźensa wjacy dóńć njemóžeće. Puć wjedźe mimo strašnych dolinow, po ćmowych lésach a přez torhace rěki. Hlejće, kak kurjawa hižo wšitko powodźewa! Zawěsće puć zmyliće. Pójće z namaj do klóštra na nóc! Tam namakaće znajmjeńša dźensa nócleh a jutře rano móžeće potom w Božim mjenje dale pućować."

Cuzbnik pak přeprošenjo mnicha njepřiwza, ale rjekny: „Mějtaj dźak; za mnje njeje nihdźe měra a pokoja. Dyrbju dale, po puću wšak so někak namakam. Z dźakownosće pak bych wamaj něšto dał, jeli zo přiwzataj. Je to dopomnjeńka ze swjatoho kraja, samo z Khrystusowych časow. Mi je wona wobćežna, snadź je pola waju lěpje skhowana."

Na to wućahny z kožanoho měška, kotryž měješe we swojim kabaće tčacy, slěborny pjenjez a da jón mnichej prajicy: „To je jedyn z třiceći slěbornikow, za kotrež je Judaš swojoho Mištra přeradźił. Zo je prawy, spóznajetaj, hdyž staj jón přiwzałoj."

bjom zybolachu a frinkotachu so swětleška na rowach našich lubych zemrětych. Wosebje rjenje wobswětlene běchu rowčki dźěćatkow. Hačrunje so dešćowaše, dha tola swětleška so měrnje wuswěćichu. Tež dźěći běchu lampki sobu přinjesłe a stajichu je na rowy. Hač do pózdnjeje nocy přikhadźeše wjele ludźi k rowam swojich drohich zemrětych. Swjata Cyrkej, ta najlěpša starosćiwa mać, wopruje a so modli za swojich zemrětych dźěći a pomha khudym dušam w jich ćerpjenjach. Hižo popołdnju běše nyšpor za wotemrětych, a potom ćehnjechu wosadni z kk. duchownymaj, nutrnje różowc so modlo, w pobožnym prócesijónje wot farskeje cyrkwje na kěrchow, hdźež so předpisane modlitwy za wotemrětych wuspěwachu, na čož so prócesijón zasy do cyrkwje wróći. Na woběmaj dnjomaj, Wšěch Swjatych a Wšěch khudych dušow, je we našej cyrkwi na 1500 ludźi swjate woprawjenjo dóstało; wěriwi su so we wulkej ličbje wobdźělili na Božich službach a dobywali wotpuski. Njech je to wšitko so stało k wjetšej česći Božej a k pomocy a tróštej khudych dušow w čisću! Haj, swjata a spomožna mysl je, za wotemrětych so modlić, zo bychu wumóženi byli wot ćwělow čisća! Bóh daj jim wěčny wotpočink, a wěčne swětło njech jim swěći!

Cyrkej Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje bu ponowjena.

Přetwar cyrkwje, kiž bě zwoprědka wotpohladany, njebu wuwjedźeny, dokelž k prěnjomu třebne srědki pobrachowachu a k druhomu na městnach w cyrkwi wjele so přidobyło njeby. Cyrkej pak bu w běhu zańdźenych tydźenjow nutřkownje z barbami rjenje ponowjena. Wobnowjeńske dźěła nawjedowaše wumělski molěr Handrij Schelhasse z Berlina. Jomu bě nadawk daty, cyrkej rjenje dostojnje, ale jednorje wuhotować. Při tym měješe na to kedźbować, stary raz cyrkwje a wšitko, štož traš mohło někajkeje stawizniskeje hódnosće měć, zdźeržeć a wukhować.

Kedźbliwje buchu sćěny a wjerch wotkrywane. Haj, móžemy woprawdźe wo wotkrywanju rěčeć, dokelž w běhu lětstotkow běchu sćěny z barbami pokładowali, při kóždym ponowjenju běchu stare molowanjo wostajiwši nowe barby na nje lěpili. A hlej, nětk wukonjane dokładne dźěło přinjese rjany wuspěch. Na dwěmaj městnomaj namakachu stare molowanja a napisy: Na sćěnje kapale k wječoru je zapis z 15. lětstotka. Zapis praji, zo bu Boži dom před 400 lětami — potajkim w 11. lětstotku — natwarjeny, wot Husitow lěta 1429 dospołnje zničeny a w lěće 1429, njedźelu 13. oktobra, ze 4 wołtarjemi znowa swjećeny. Tutón stawizniski zajimawy napis so tak zdźerži, kaž bu namakany.

Druhe molowanja buchu wotkryte w cyrkwi nutřka. Nimale 4 metrow wysoko k połnocy na sćěnje pokazachu so štyri wulke barbojte wopony. Tři předstajeja znamjenja třoch tachantow, kotřiž su ze stawiznami Serbskeje cyrkwje w 16. lětstotku wosebje zwjazani: tachant Gregor Kattmann z Maurugk (1620—44), Jan Hase (1634—50) a Měrćin Ferdinand Brückner z Brückenstein (1676—1700). Posledni mjenowany cyrkej tajku wutwari, kajkuž dźensa hišće widźimy. Štwórty wopon je znamjo tachantstwa swj. Pětra; wobstoji ze 4 małych dźělow, runje kaž wopon, kotryž widźimy wyše wrotow tachantskoho dwora. Wobsaha 1) wopon splaha Medicejow k wopomnjeću na bamža Pia IV. (1559—65; w joho času bu tachantstwo bamžej njeposrědnje podstajene); 2) worjoł knježeństwowy; 3) swj. Pětra z klučemi, znamjo tachantstwa; 4) jutrowne jehnjo, wopon Mišnjanskoho biskopstwa. Wšě štyri wopony je wumělski molěr Schelhasse rjenje wobnowił po samsnych barbach kaž prěni molěr woponow w lěće 1611.

Dokładnje ponowjene buchu te tři wołtarje, klětka, stary spowědny stoł a dupa. To su rjane rězbarske dźěła ze 17. lětstotka. Z cunjej barbu bu nětk jich wuraz porjeńšeny.

W prózným kuće na khórje buchu postawy Křižowanoho a druhe namakane. Po wobnowjenju dóstachu nětk zasy čestne městno wyše kapale.

Rjana pycha w cyrkwi su tež — wot wumělsk. molerja Bauera derje ponowjene wobrazy křižowoho puća.

Wjele wušparanja nasta přez to, zo dyrbjachu so roły staroho parnoho tepjenja zdźěla překładować abo znajmjeńša zakryć; bychu hewak cyły zaćišć wohidźałe.

Cyła ličba mištrow a rjemjeslnikow měješe dźěło při skutku ponowjenja Serbskeje cyrkwje. Njech su tu mjenowane. Twarske firmy: Kranz & Riedel, Patzak; tepjenjo: Albrecht; wobswětlenjo: Berger a Eckhardt; tyšeński mištr Smarsly, zamkańskej mištraj Breitkopf a Knappe, rězbař Hase, pišćeletwarc Eule; molerscy mištrojo: Smarsly, Soika, Stachowsky, Adler, Rehork a Wobst. Naćisk cyłoho wobnowjenja je zhotowił wumělski molěr Schelhasse; wón też swědomiće stražowaše, zo wšitko so po postajenju wukonja.

Skutk ponowjenja Serbskeje cyrkwje je so derje poradźił. Sobotu, 7. oktobra, wječor we 8 hodź. so porjad Božich służbow z wosebitej swjatočnosću zasy wotewri.

Zastróženaj mnichaj njechaštaj pjenjez přiwzać, kotryž je z krewju Bohapřeradnika Judaša womazany. Skónčnje wza jón jedyn z njeju, dokelž cuzbnik njepřesta, jón jomu nanuzować. Na to so starc wotsali.

Hdyž so mnichaj z ćicha kročo ke klóštrej bližeštaj, praji wobsydnik slěbornika k towaršej: „Kak dźiwno mi tola je, wutroba so mi pyri. Dóniž mam pjenjez při sebi, nimam we wutrobje měra. Wšě moje wjeselo je so zhubiło. Najradšo bych žadławy pjenjez prječ čisnył!“

„Njećiń to, luby bratře“, měnješe druhi. „By jón tola něchtó druhi zběhnył a potom też tak njezbožowny był kaž ty. Daj jón radšo mi, chcu jón znajmjeńša do klóštra sobu wzać.“

Hnydom da mnich pjenjez swojomu sobubratrej. Bórzy dóńdźeštaj do klóštra. Hišće samsny wječor poruči jeju abt k sebi. Jomu přepodaštaj wšitke dopomnjeńki ze swjatoho kraja a powědaštaj też, na kajke wašnjo běštaj k spodźiwnomu slěbornikej přišłoj. Potom podaštaj so k měru. Abt składže wšitke te rjane wěcy ze swjatoho kraja na blidko při łožu.

Srjedź nocy wotući abt z ćežkoho sona. Widźeše wo snje, kak Judaš, Jězusowy přeradnik, njehódnje joho mjaso a krej wužiwa. Kaž wohidnoho helskoho djasa widźi joho z jědojtej khlamu Najswjećiše wužiwać.

Lědma bě ćežke mysle wotbył a zasy wusnył, tu z nowa druhe šerjate sony so na njoho dobywachu. Tak widźeše Judaša, kak Jězusa za 30 slěbornikow wysokej radźe přeradźi. Na to znowa wotući wšón zatrašeny. A hdyž bě joho krótki spar zasy wobešoł, dźiješe so jomu, kak Judaš zadwělujo za powjazom hrabaše a so wobwěsny. Tutón wohidny wobraz trašeše joho tak, zo běše jomu, jako by cyła hela na njoho stanyć měła. Chcyše stanyć a so pomodlić. Tola dźiješe so jomu dale, zo jomu Judaš šiju zadźernuje. Hdyž časnik na wěži dwanatu hodźinu biješe, bu skónčnje z hrózbnoho dźeća wumoženy a wotući. Na čole stojachu jomu same kapki potu. Khwatajcy stany, njemožeše so wjacy změrować. Hdyž pak so abt na slěbornik dohlada, kotryž so w měsačkowym swětle zyboleše, zaja joho nowy strach a njeměr. We swojej nuzy zebra so a zawoła priora, pola njoho měr pytajo. Tola też joho běchu podobne sony trašiłe. Njewědźeštaj sebi žaneje rady. Tuž dźěštaj do cyrkwje. Tam hač do ranja před Najswjećišim so modleštaj.

Nazajtra zwoła abt hnydom wšěch mnichow do kapitloweje zale. Powědaše jim, kajke strachi bě zańdźenu nóc Judašowoho slěbornika dla wustać dyrbjał, kotrohož so lěpi njewinowata krej našoho Zbóžnika. Ze wšitkimi chcyše nětko wuradźeć, što ma so stać, zo njeby pjenjez klóštrej samomu hišće k njezbožu a njeměrej był.

„Krajan“

so hotuje na puć do katolskich Serbow.

Bórzy dóńdźe!
Wjele rjanoho přinjese sobu!

Dočakajće

na Wašu protyku, katolscy Serbja!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Bamžowska akademija přetwori so do „senata wědomosćow“. Započatki bamžowskeje akademije sahaja hač do lěta 1603. Tehdom założichu 4 młodźi wučeni akademiju, kotraž potom z přestawkami hač do časa bamža Pia IX. wobstoješe. Tutón bamž ju před 80 lětami wobnowi, a praji, zo maja wědomosće katolskej wučbje pomhać. Wědomostne slědźenja akademije potom pod pontifikatom bamža Pia IX. też bórzy na wyšši skhodźeńk postupichu. Potom je zasy wosebje Leo XIII. dźěła akademije spěchował, wón je też ličbu sobustawow powyšił. Nětčiši bamž pak dari w prěnich lětach swojoho knježenja akademiji nowy dom we vatikanskich zahrodach. Kóžde lěto wopyta raz akademiju a da sebi wo slědźenjach a wědomostnych dźěłach rozprawjeć. Posledni króć poby tam lětsa 12. januarja. Tehdom wuradźowaše so prěni króć wo přemjenjenju, kotrež so nětko stawa. Wot nětka powoła bamž najsławnišich wědomostnikow do bamžowskeje akademije. Tući njetrjebaja ani katolscy być, jenož zo su sprawni we swojim wědomostnym dźěle, njech pokhadźeja z kajkohožkuli kraja. Dokelž bamž jenož najwubjernišich slědźerjow powoła, budźe wězo też za kóždoho wědomostnika česć, k bamžowskej akademiji wědomosćow přisłušeć.

Při jenej audijency pokaza Swjaty Wótc, kak je katolska cyrkej dźensa a přecy mystiske (duchowne) ćěło Khrystusowe. Khrystus je hłowa a my wěriwi smy stawy. A zastupjef Khrystusa je přecy wjednik katolskeje cyrkwje. To je Jězus tak chcył, hdyž je postajił, zo by swjaty Pětr był z joho zastupnikom a po nim na wšě časy bamžojo, kotřiž dźěn su jenož Pětrowi nastupnicy hač do skóńčenja swěta.

President republiki San Domingo je Swjatomu Wótcej pismo pósłał, w kotrymž zdźěli bamžej, zo lud w dominganskej republicy podawki w Španiskej jara wobžaruje. Dale zdźěli president, zo je joho kraj chcył bórzy dźeń swojeje njewotwisnosće woswjećić, a běchu hižo wulke swjedźenje přihotowane. Tola zrudnych podawkow w Španiskej dla buchu wšě swjatočnosće wotprajene. Bamž je so presidentej podźakował a prosył, zo by so cyły lud w San Domingo wo dobyćo sprawnosće w Španiskej modlił.

Sekretar kongregacije „de Propaganda Fide“ namołwja wšěch wěriwych, zo bychu swojej woči raz wot podawkow w Europje wotwobrońili a skedźbnosć přiwobrońili dźělam zemje, pod horcym słóncom ekwatora kaž w lodowych krajach. Misijonarojo přinjesu wulke wopory a su jenož pokazani na małe dary wěriwych. W poslednich lětach je bamžowski skutk 40 milijónow lěrow do misijónow pósłał, skutk japoštoła Pětra pak 6,5 milijóna a skutk Jězusowoho dźěćatstwa 12 milijónow. Ale tele srědki njedosahaja tola ani za najnuzniše. Tohodla namołwja sekretar, zo bychu wěriwi swoju horliwosć a woporniwosć powjetšili: Modlitwa za misijóny, propaganda za misijónsku mysl a składowanjo nuznych srědkow dyrbja hromadźe wuspěch zaručić. Tohodla namołwja duchownych, zo bychu so přizamknyli měšniskomu misijónskomu zwjazkej, a wěriwych, zo bychu so zapisać dali jako sobustawy bamžowskoho skutka za rozšěrjenjo wěry.

„O. R.“ pisa, zo je lětsa 40 lět, zo roman pólskoho spisaćela Sienkiewizca „Quo vadis?“ prěni króć wuńdźe. Basnik sebi wěšće sam myslił njeje, zo sebi z nim sławu po cyłym swěće dobudźe, a zo budźeja jón milijóny čitać. Sam pak njeje wot toho wjele měł, dokelž móžachu po tehdomnišich ruskich zakonjach wšitcy spisaćelske dźěła woćišćeć a předawać, bjez toho, zo bychu wot spisaćela dowolnosć trjebali abo jomu dyrbjeli někajki honorar dać. Sienkiewicz je tři lěta jenož za tutón roman dźěłał. Je stawizniske žórła derje studował a so potom samo na khwilu do Roma přesydlił. Też druzy su hižo wo přesćěhanju prěnich křesćanow pisali, tola nichtó tak derje kaž wón w romanje „Quo vadis“. Tola hdyž je tutón roman pisał, njeje jenož myslił na prěnich křesćanow, ale też na katolikow, kotřiž w Ruskej najebać wšěch přesćěhanjow swojej katolskej cyrkwi swěrni wostachu. (Caristiska Ruska chcyše mjenujcy romsko-katolsku cyrkej we swojim kraju po něčim wutupić a wšo prawosławne sčinić.)

Na blidku leżeše přeradnikowy pjenjez, hišće rjany a swětły. Na jenej stronje běše na nim keluch z někotrymi hebrejskimi pismikami a na druhej kij Aronowy, z hebrejskim pismom wobrubjeny, na kromje wulki načerwjeń blak — hač bě krej abo zerzawc, njemóžeše so dopóznać.

Kóždy hladaše na njón zatrach. Nichtón njezwěri so joho přimać.

„Za třiceći tajkich slěbornikow je Judaš swojoho Mištra přeradźił a tak wěčnu zbóžnosć zhubił?“ prašeše so jedyn z mnichow.

„Što su jomu jenož pomhałe, je dźě sebi z nimi wěčne zatamanjo kupił!“ přida druhi.

„Zahubna joho skuposć, zo móžeše złóstnik takle hłuboko padnyć!“

„Bych rady wědźał, štó je tón, kiž je wamaj slěbornik dał“, wopraša so jedyn druhi tyšneju mnichow, kotrajž běštaj jón přinjesłoj.

„Njewěmoj, wšak joho njeznajachmoj.“

„Wěm“, praji wobstarny mnich, kiž bě jimaj kedźnje připosłuchał, hdyž podawk powědaštaj, „to je był zawěšće wěčny žid.“

Skóńčnje wuradźichu, zo ma so pjenjez do klóštrskeje murje zamurjować.

Jenož z wulkej prócu móžachu mulerjo do murje dźěru wutorhać. Też ta so staješe, pjenjez přiwzać, kotryž běše z krewju njewinowatoho Zbóžnika wopluskany. Kajka hara hakle, prjedy hač bu dźěra zalěpjena! Wobmjet přecy zasy wotpadowaše. Skóńčnje zawrěchu dźěru ze železnymi dućkami. Tola na druhi dźeń běše murja wokoło zamurjowanoho pjenjeza wša syra. Z kóždym dnjom přiběraše włožnota w muri, dóniž wobmjet z dućkami njewupadny a slěbornik so k zemi njewusuny.

Nětko čisnychu jón do klóštrskoho hata na zahrodźe. Tola bórzy wšitke ryby zeswitachu a hat wusakny. Samo žaby rozćěkachu před Judašowym slěbornikom.

Na to zarychu jón do zemje. Tola zelena trawa wokoło njoho wuskhny. Też zemja nochcyše přeradnu płaćiznu we sebi ćerpjeć. Za něšto časa so slěbornik zasy zjewi, bě ze zemje wulězł

Tónle njepokoj a njeměr bě też z tym dnjom, hdyž bě slěbornik do klóštra přišoł, do jednotliwych wobydlerjow swjatoho městna Benediktowcho začahnył. Měr a přezjenosć běše nimo. Zrudoba a tyšnosć bě wšitkich zajała. Jich mjezwoča běchu ćemne, pokhmurjene. Nihdźe žadyn posmějwk; njebě jim wjacy možno, so nutrnje pomodlić. Runje kaž zastorčeni khodźachu bjez pokoja a dowěry po klóštrskich khódbach. A tola njebě sebi žadyn ćežkoho hrěcha wědomy.

To njebě skoro wjacy k wutraću. Zo tak wostać njemóžeše, čuješe kóždy. Tuž zwoła abt znowa kapitl, zo

Němska. Němscy biskopja namołwjeja wěriwych, zo bychu na misijóny njezapomnili. Wšě starosće doma njesmědźa nas wotdźeržować, na katolske misijóny spominać a za nje woprować. To je naša winowatosć. A misijóny su jenož na pomoc katolikow we wšěch dźělach zemje pokazane. W misijónach je bjez dwěla wulka nuza a tam wojuje so wo najwyšše kubło. A skónčnje misijóny jenož njeproša, ně Bóh wšěm darićelam a dobroćelam misijónow też bohaće žohnuje, štož za cyrkej w misijónach činja. Je dźěn joho wěc, kotruž zastupujemy, hdyž za misijóny so modlimy a za nje woprujemy.

Sakske ministerstwo za ludowe wukubłanjo je postajiło, zo nima so evangelska wučba za konfirmaciju wjacy dopołdnja wudźěleć ale popołdnju. Za to dyrbi jene popołdnjo wob tydźeń wot 3 hodźin bjez šulskeje wučby być, tola njesmě to być srjedowne abo sobotniše popołdnjo, dokelž ma tehdom němski młodolud (Jungvolk) zwučowanja.

Po wozjewjenju němskoho ministra za ludowe woćehnjenjo je 571 wučerjow při ludowych šulach z cyrkwje wustupiło. Najbóle jedna so wo wučerjow, kotřiž prjedy evangelskej cyrkwi přisłušachu. Na Prusku přińdźe 222 wustupjenych, na Hamburg 131, Badensku 57, Saksku 46, Durinsku 28, Bremen 23, Hessensku 21, Würtembergsku 19, Brunswik 9, Bajersu 6, Mecklenburg 3, Anhaltsku 2, Lübeck 2 a Lipu 1.

W prěnim połłěće 1936 zastupi w Durinskej 1782 ludźi do evangelskeje cyrkwje a 1464 wustupi.

Awstriska. Kardinal Innitzer pokaza w jenym prědowanju, z kajkimi srědkami bolšewikojo we wšěch krajach zemje bjezbóžnistwo rozšěrjeja. **11 milijónow bjezbóžnych knihi** su loni jenož w Europje rozdźělili. Tute knihe běchu w 6 wšelakich europskich rěčach čišćane. A mnozy statnicy nawjazuja z bjezbóžnym ruskim knježeństwom wuzke zwiski, a praja, zo so to stawa z hospodarskich winow. Je skoro tak, jako by človjestwo slepe było před zahubu, kotraž jomu z bolšewisma hrozy.

Prelat Mörzinger je we Winje wašnjo zawjedł, po kotrymž ći ludźo, kotřiž před 25 lětami abo hižo prjedy prěni króć k swjatomu woprawjenju dźěchu, kóždu nazymu zhromadnje k swjatym sakramentam du. To rěka tam jubilejne swjate woprawjenjo. Lětsa namołwješe prelat ludźi, zo bychu swoje **jubilejne swjate woprawjenjo** za Španisku woprowali a so za skónčenjo tamnych surowosćow modlili.

Wuheńska. Před 250 lětami dobychu zjednoćene wójska křesćanskich narodow přećiwo Turkam a wzachu jim twjerdźiznu Buda, kotraž we Wuheńskej leži. Kardinal Seredi praji w swjedźeńskim prědowanju, zo dyrbja sebi katolikojo wědomi być, zo njejsu jenož staćenjo druheje rjadownje. Wosebje dźensa, hdyž Wuheńskej strach hrozy, kotryž je jara podobny turkowskomu strachej, dyrbja katolikojo kruće stać a přećiwo bolšewismej wojować.

---

bychu wuradźili, što ma so z tutym zahubnym slěbornikom stać. Ani skała ani zemja ani človjek njećerpješe joho. Lubosć, pobožnosć a nadźija bě po zdaću zlemjena. Wšo tole bě jenož Judašowy slěbornik zawinował.

Dołho radu składowachu a so zasy modlachu, zo by Bóh tola tute ćežke domapytanjo wot nich wotewzał.

Skónčnje namjetowaše nazhonity mnich: „Snadź by so móc złoho zlemiła, hdyž slěbornik z něšto swjećenym zjednoćimy. Też hewak dyrbimy dźěn złe z dobrym přewinyć.“

„Njeby to wulki njeskutk był“, doda druhi, „něšto swjećene z pjenjezom zwjazać, na kotrymž wotpočuje poklećo Bože? Hdźe bychmy jón móhli wostajić, snadź do wołtarja abo do křiža, w kotrymž powostanki Jězusowoho swjatoho křiža khowamy a česćujemy? Njeby to wonječesćenjo swjatych wěcow było?“

„Nic tak, luby bratře“, znapřećiwi jomu tamny. „Myslu, zo by so slěbornik snadź předźěłać abo přeleć mohł, snadź k swěčnikam abo k něčomu podobnomu. Kaž je jónu jedyn kral slěborne dźeržadło swojoho mječa, z kotrymž bě na złóstniwe wašnjo swojoho njepřećela morił, do slěbornoho křiža přeleć dał, abo kaž je někotražkuli wosobna žónska swoju drohotnu drastu na cyrkwinske wěcy přešić dała, tak by so też tutón slěbornik, kotryž je nam telko njezboža přinjesł, k něčomu dobromu nałožić mohł.“

(Skónčenjo přichodnje.)

K dokonjanomu ponowjenju cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje.

Něhdy wójska stojachu
před wrotami Budyšina.
Wsy a dwory palachu.
Žałosćeše wokolina.

W próše cyrkej ležeše
wurubjena, wupalena.
Zwón na wěži mjelčeše.
Wosada bě bjez wjednika.

Znowa cyrkej twarjachu.
Murjam dachu wjelb a třěchu.
Znowa do njej' khwatachu.
Hač tu wšitcy zasy běchu?

⁘ ⁘ ⁘

Dźens 'šće cyrkej stražuje
před wrotami Budyšina.
Hišće so lud skhadźuje,
kěrlušuje z „Wosadnika“.

Božoh' domu nutriny
nowu pychu pokazuja.
Sćěny, ławki, wjelbiny
dary luda wobswědčuja.

Knježe Božo w njebjesach,
mytuj dary k Twojej česći;
w Twojich wěčnych přebytkach
njech nas pyša w' wjesołosći! -ž

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 569. z Drježdźan: Madlena Kórjeńkowa; 570. ze Židowa: Handrij Dubsky; 571.—573. z Njebjelčic: Madl. Šołćina, Jurij Kórjeńk, Marja Kubašowa; 574. ze Serbskich Pazlic: Madl. Bělkec; 575. z Pančic: Madlena Ryćerina; 576.—585. z Miłoćic: Michał Šiman, Jurij Pětranc, Jurij Pjetaš, Jurij Šlosar, Jurij Pól, Jan Šworca, Mikławš Šworca, Pětr Nowotny, Jakub Wornać, Jan Rjeńč; 586. z Njebjelčic: Marja Rješćyna; 587. z Brěmjenja: Madlena Wićazec; 588. ze Zdźěrje: Madl. Frenclowa; 589. z Budyšina: Herrmann, Wulka bratrowa hasa.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1093.: N. N. z M.

Sobustawy na lěto 1933.

Čo. 1118.: N. N. z M.

Prjedy hač do Budyšina wotjědźeš,

wobhladaj sebi nawěštki w „Kat. Posole“! Kupuj pola tych, kiž maja tež časopis katolskich Serbow zańč a pokhwal jich! ::

Hermank bjez Schauseila?

Ně, tam dóńdźemy! Derje wěmy, zo dobre wěcy pjenjezyhódnje nam we wulkim wuběrku poskića a přećelnje nam posłužuje

Alfons Schauseil

w Budyšinje, na Bohatej hasy.

Serbja kupuja hižo lětdźesatki

dołho swoju drastu wot

König, Budyšin, Žitna dróha 2/4

Mužace žonjace **mantle a wobłečenja** jara tunjo

Štó njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan“ so toči. —— Derje tu tež pojěš.

W Budyšinje, napřećo dźiwadłej (Lawske hrjebje).

W

Lehmannec kofejowni

słyšiće popołdnju a wječor **rjany koncert.**

Dobry kofej z najlěpšimi kuskami budźe ći tu słodźeć.

— Wšelake piwa! —

Derje pojěš a so napiješ

w hosćeńcu

„Złoty worjoł“

(Goldner Adler)

W Budyšinje *Hłowne torhošćo*

Hermank njedźelu 8. nov. su wobkhody wotewrjene wot 11—6 hodź.

Pórclin

w znatym wuběrku: że złotej kromu, z kwětkami, różemi, winowym liśćom. Rosenthal-sudobjo.

Wšu domjacu nadobu

a štož je do kuchinje třěbne: khlěbowe kašćiki, młynčki, wahi, dóńčki atd.

Železo-emalju,

kiž woheń a storčenjo wudźerži. Drjewjanu nadobu. Šćětki, korbiki. Wupokazy na mandźelstw. požčonki so přijimaju.

Jara nizke płaćizny.

Hausbedarf **M. Pfuhl** Zn. lawska dr.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Dobre a rjane

wobućo

ma na składze

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Porchent

za ćopłe khuty, nowe mustry

Košlacy porchent

běły a barbjeny

Ćopłu spódnju drastu

za žony, muže a dźěći wot

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Kupuju **złoto** **słěbro**

E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Posledni zbytk čornoho banta!

22 a 24 cm šěroki.

1 m 1.70 a 1.90 (jeli 12½ m kupiš)

„ 1.40 a 1.60 („ 25 m „)

„ 1.20 a 1.40

Bjezporočny dobry bant!

Fritsche

Dresden A. 21

Schlüterst. 42.

Domjacu nadobu

rjane

kwasne dary

we bohatym wuběrku.

Alfred Beitel

w **Kamjencu,** Budyšska dróha 70.

Přińdźće po tón dobry

Preisserec

kofej, kiž je tak słódny a tola jara spory!

125 gr.: 50, 60, 70, 80, 90 pj.

Měšany, jara wabjacy: jenož 56 pj.

Přecy čerstwy z palernje

Karl Preisser jun.

Žitne wiki.

Za

drastne tkaniny, rubjane, wołmjane

a druhe

je z dawna znaty

C. G. Fiebiger

Serbska dróha 5.

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakače pola nas we wulkim wuběrku!

Mysłće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Kofej
wulke buny
500 gr. . . hr. **2.80**
přecy čerstwy paleny
Jurij Nyča
Bohata dróha 8

Dawno je znate, zo
drogownja
Dr. Roeber
podawa
lěkarnistwa
(wólnomu wobkhodej přewostajene.)

Najstarša
Škleńčernja
nic jenož za wulkowobkhod
kóždy tu namaka wšě
škleńčane twory a nadobu,
woknacu škleńcu,
groćanu, slepu, barbojtu
škleńcu,
lěp, dijamanty atd.
Wilhelm
Serbska dróha 16.

Štrykuj a sačkuj
pjenjezyhódnu
wołmu
wot
Günthera
Róžk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Kłobuki
wołmjane, kosmojte,
velurowe w rjanych
barbach a formach.
Čorne kłobuki.
Čapki — měcy
wojeńske a druhe,
módre a športne —
hobrski wuběrk
w rjanych mustrach
žno wot hr. **0,95.**
Kurt Rinke
Bohata dróha 5.

Jenož dobre
nohajcy, zoki, rukajcy,
wołmjane štrykowane
twory.
Dźěćacu drastu.
Wulki wuběrk, tunjo pola
Rudolph
Kejžorowa dróha 16.

Kolesa, znate znamki — šijace mašiny — wužimadła
Sachs-motorowe kolesa **Fuhrmann** **Elektr. wobswětlenja**
Hornčeńska hasa 10 — Telefon 3004
Wšitke přisłušne jednotliwe dźěle najkhmańše

Falcska winańnja
při je nětko
butrowych wikach

Poprjanc a mjedowk
z **Kněžkec** **poprjancańnje a konditarnje**
Šuleńske wrota — blizko pósty
je sławnje znaty!
. . . a tón **dobry kofej** tam!

Himerec winańnja na Mjasowym torhošću
poskića tunjo
dobre wina w blešach, škleńčka jenož 40 pj. — Zymne pojědźe

Štrykowane
pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja,
nohajcy, zoki, rukajcy.
Ćopłu spódnju drastu.
Rubiška a šawle (chemillowe)
po pjenjezach a we wulkim
wuběrku poskića
Otto Osswald
Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Mužace mantle
woblečenja, košle, kłobuki atd.
kupujeće derje z wulkoho wubjerka pola
Richarda Nebela
w Budyšinje, Bohata dróha 13

Weidlichec kožuchańnju w Halštrowje
serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.
We wšěch družinach namakaće tu:
hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.
Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

Šoklady, marcipan
a
kajkežkuli placki
maš na wuběrku pola
Marćinka
Žitna dróha, napřeco Güntherej.

O
S
Wy wěsće, zo ma
Otto Sachse
tón dobry
Sachsec kofej!
125 gr.:
—.85, —.75, —.70
—.60, —.58, —.50

Za zymniše dny
Weinbrand
bleša . . **3.50** a **3.20**
Rumverschnitt
bleša . . **3.95** a **2.85**
Kimjelčkowy
1/2 ltr. **2.85**
hórke wino (połonk)
bleša . . . . . **1.—**
ćerwjene wino
bleša **1.30, 1.05, —.95**
Otto
Sachse
Bohata dróha

Łožowe šaty
ruby, kuchińske šaty,
porchenty, běle a pisane,
ćopłu spódnju drastu,
dybzačniki, frotejowe šaty.
Wulki wuběrk po pjenjezach!
Hilger Lotzestr. 20!

Kolesace
mantle . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,65**
wobswětlenja, we wulkim
wuběrku, 6 volt., kompl.
hižo za **4,75**
Wšě druhe přisłušace wěcy!
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Štož so wo wjeled. knj. fararju **Dórniku** česćeranjacoho powěda z tym wudawanjom, zo sym ja to wunjesła, njeje docyła ničo wěrno. Dokelž njejsym ničo rjekła. Njech to tohodla nichtó njerozšěrja, chceli-so njelubosćow zminyć.

Brěmjo, 11. 10. 36.

Franciska Helgestowa.

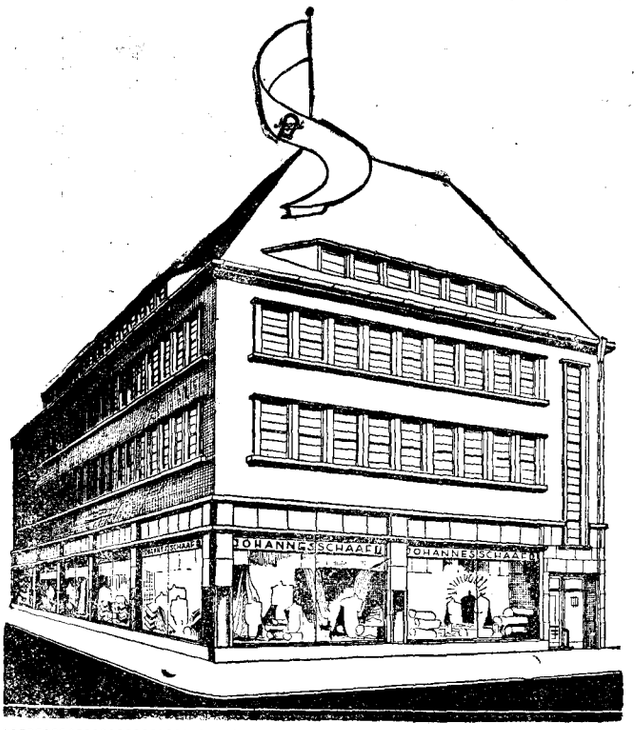

Wukonjane ze swojeje samsneje mocy!

Kóždy budźe tu rad kupować!

Nowy wobkhod so wotewri
njedźelu 8. nov. w 12 hodź.

Jhs. Schaaf

Bohata dr. 20 — Dźiwadłowa dr. 1

Wšě k wupyšenju jstwow a rumow trěbne wěcy! Voiles, gardiny wodźewy za meble

Tu Wam wěcywustojny radu poskića

Tepichowy dom Hartmann

w Budyšinje, při hłownym torhošću

Wodźewy na blida a diwany. Kamelo kosmojte a pućowanske deki — linoleum tapety atd.

Najstarši wobkhod za wuhotowanjo rumnosćow

Kłobuki a čapki

we wobšěrnym wuběrku poskića

Kurt Märckel

Też jara tunje wěcy tu dóstanješ — wšě přeća po możnosći so dopjelnja.

Serbja

wopytaja na hermanku w Budyšinje

Franca Mrstny-ho

na Bohatej hasy 4

a zastaraja so tu z rjanymi dobrymi

mantlemi a woblečenjemi

za muže a žony, hólcy a holcy,
poskićamy najnowše, rjane wěcy.

Za zymski čas!

Porchent		1,—	0,90	0,85	0,70
Połwołmjane tkaniny	1,90	1,70	1,50	1,30	1,10
Wołmjane tkaniny	4,20	3,75	3,25	2,90	2,50	1,60
Mako-nohajcy . . .		1,15	1,10	0,95	0,75	0,65
Wołmjane nohajcy . .		1,85	1,45	1,20	0,95	0,75
Podkholowčki, ćopłe podšite			1,30	1,10	0,90	0,70
Spódnje suknje, „ „			2,85	2,—	1,85	1,25
Rukajcy . . .	1,75	1,50	1,30	1,20	0,95	0,75
Holče štrykow. wobleč.		8,60	6,75	5,75	4,60	3,40
„ „ jaki		7,25	6,40	5,10	4,50	3,65
Hólče štrykow. wobleč.		9,—	7,25	5,65	4,50	3,95
Hólče pulowry . . .		6,40	5,25	4,20	3,80	2,70
Tkane pjezlki, podšite . . .			2,85	2,50	1,90	1,65
Mužace šport. košle, flanel .			4,25	3.65	3,25	2,75
Pjezlki, podšite			3,35	3,—	2,65	2,25
Podšite spód. kholowy		2,90	2,40	2,—	1,85	1,70
Rukajcy, ćopłe podšite . .			1,25	1,10	0,95	0,65
Zoki, wołmjane . . .		1,45	1,25	0,95	0,70	0,60

Wobhladajće sebi moje wokna při torhošću a Lawskej hasy!

Otto Hauffe

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

46. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **14. novembra 1936.** | **74. lětnik.**

Wo čisću.

W měsacu khudych dušow spomina katolski křesćan cyle wosebje na čisć. Naši čitarjo budźa zawěsće dźakowni, hdyž „Kat. Posoł“ raz rozpomina, što my po prawym wo čisću wěmy. To ćim bóle, hdyž so runje w tutym dypku wot druhowěriwych rozeznawamy, kotřiž wobstaćo čisća přeja. Kak přińdźe naša swjata katolska Cyrkej k tomu, wučić, zo je čisć? Mjenuje tutu městnosć „purgatorium“ — čisć. Tute słowo njenamakamy we swjatym pismje. Tola je we swjatym pismje cyle jasnje wěrnosć wuprajena, zo wobstoji po smjerći we wěčnosći móžnosć, zo so hrěchi wodaja.

Hižo Stary Zakoń tutu wěrnosć znaješe. W 2. knizy Makkabejskich čitamy mjenujcy, zo Judas Makkabej 12000 drachmow slěbra do Jeruzalema pósła, zo by tam wopor za hrěchi padnjenych židow, w kotrychž drastach běchu přiboham woprowane pjenjezy namakali, kajkež brać zakoń zakazowaše, woprowany był. Swjate pismo khwali tohodla Judasa a přistaja: „Swjata a spomožna mysl je, za wotemrětych so modlić, zo bychu wot hrěchow wumoženi byli.“

Też naš knjez a zbóžnik Jězus Khrystus z cyle jasnymi słowami na tutu wěrnosć pokazuje. Pola swj. Mateja čitamy Jězusowe wuprajenjo: „Štóž přećiwo Swjatomu Duchej rěči, tomu njebudźe wodate, ani w tutym, ani w přichodnym swěće.“ Potajkim dyrbja też hrěchi być, kotrež so w přichodnym swěće wodawaja. Też w přirunanju wo njesmilnym wotročku rěči Jězus wo jastwje, z kotrohož budźe njesmilny hakle pušćeny, hdyž budźe wšitkón dołh zapłaćeny. Z hele so nichtón wjacy njepušći. Tuž dyrbi hišće druhoho městna khostanja być: čisć.

Tuž je też swjata Cyrkej tak wot wšoho spočatka wučiła a za wotemrětych so modliła a swjaty wopor Božeje mšě za nich woprowała. Wulki cyrkwinski wótc Chrysostomus piše a wobkruća: Swjeći japoštołojo sami su to zarjadowali, zo ma so při swjećenju swjatych potajnstwow — to je Božeje mšě — na wotemrětych w zastupnej prózstwje spominać. Cyrkwinski spisowaćel Tertulijan, kotryž w lěće 220 zemrě, pokazuje na to, zo je hižo za joho čas powšitkowne wašnjo, na lětnym wopomnjeću wotemrětych Božu mšu za nich woprować. A wón napomina wudowy, zo bychu za swojich zemrětych muži so modliłe, za nich „wokřewjenjo“ wuprosyłe a na lětnym posmjertnym dnju za nich Božu mšu za wotemrětych čitać dałe. Tajke Bože mšě su potajkim w Cyrkwi jara zahe znate byłe a so wotměwałe. A wot prěnich časow hižo je swjata Cyrkej při kóždej Božej mši, kaž dźensa hišće, zapołožiła „memento“, wosebitu próstwu za wotemrětych. Za kotrych wotemrětych dha su swjata Cyrkej a z njej křesćenjo w katakombach, kaž wo tym hrobne kamjenje dźensa hišće swědča, so modlili? Za tych w njebjesach? Za tych w heli? Jeničcy tym wotemrětym w čisću móže paćeŕ pomhać. Swjeći w njebjesach žanu modlitwu wjacy njetrjebaja, zatamanym w heli pak žana modlitwa wjacy pomhać njemóže. Hdyž su so za wotemrětych modlili, su potajkim wěrili do čisća! A kaž woni, tak też my. Jeničcy reformatorojo 16. lětstotka su tutu křesćansku wučbu a wěru zaćisnyli. Jim napřećiwo je katolska Cyrkej na koncilu w Trienće cyle raznje a jasnje křesćansku wěru a wučbu wo wotemrětych a čisću hišće raz wuzběhnyła a wobkrućiła, zo „je čisć a zo móže so tam přebywacym dušam přez zastupnu próstwu wěriwych pomhać, cyle wosebiće pak přez swjaty wopor Božeje mšě“.

Tajku křesćansku wěru a wučbu pak tęž človjeski rozom připóznawa. Rozom nam praji, zo ma też najlěpši človjek swoje słabosće. A je tola móžno, zo wón zemrěje nahle, bjez toho, zo je mohł swoje snadne hrěchi wobželnosćić a so wot nich wuswobodźić. Abo ma snadź hišće za hižo wodate hrěchi zapokućić časne khostanjo? Do njebjes pak ničo też najmjeńše njećiste njezastupi. Tuž

tajka duša njemóže do njebjes. Tola wěsće je też miłosćiwy Bóh na wěčnje do hele njezastorči, dokelž joho miłosć saha hač k njebjesam. Tuž dyrbi we wěčnosći hišće możnosć być, zo by so tajka duša hišće dowusprawnić a potom do njebjes zastupić mohła. To by był čisć.

Wjeselmy so tuteje pokojaceje wěrnosće, na kotruž nas tutón měsac wosebje dopomina! Mnoho duši tam budźe. Też našich krejnych a znatych. Tuž chcemy też my, kaž su to křesćenjo wšěch časow činili, za swojich wotemrětych so modlić, zo bychu wot wšěch njedospołnosćow wumoženi byli, a jim swěćiło bórzy wěčne swětło!

-nc-

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Z Božej pomocu je ponowjenjo našeje Serbskeje cyrkwje dokonjane. Wulkotnje je so poradźiło. Njech so někotři ludźo z tym abo tamnym přeměnjenjom z woprědka hnydom zpřećelić njemóžachu, tak je tola powšitkownje jene měnjenjo: naša Serbska cyrkej je jara rjana, wjele rjeńša hač dotal. Zańdźenu sobotu wječor we 8 hodź. bě wotewrjenska pobožnosć we wobnowjenym domje Božim. Cyrkej bě nabita połna, hdyž knjez farař Šprencl w swjatočnym ćahu z assistencu wosadneju knj. kapłanow Najswjećiše, kotrež so w času ponowjenja w tachantskej šuli khowaše, do cyrkwje přenjese. We swojej narěči pokaza knjez farař na wulki zajim a přikładnu woporniwosć, kotruž je wosada pokazała, a dźakowaše so z horcym „Zapłać Bóh" za wšitke dary, wosebje też, kotrež su jednotliwcy za ponowjenjo stacijónow a ławkow składowali. Po wumodlenju wšelkich rjanych modlitwow, kotrež hewak při swjećenju cyrkwje so modla, poswjećichu so nowe japoštołske křiže. Šulske dźěći spěwachu k tomu pod nawjedowanjom knjeza kantora Šołty rjany wjacyhłósny spěw. Z dźaknym „Te deum" a ze swjatym požohnowanjom skónči so pozběhowaca swjatočnosć. Też nazajtra zeńdźechu so wěriwi w bohatej ličbje k Božim službam. W 1/2 8 hodź. měješe knjez farař a w 9 hodź. měješe knjez kapłan Cyž Boże służby z assistencu. Na serbskich kemšach zanjese też mužski khór pod nawjedowanjom knj. kantora 4hłósny kěrluš „Modlitwa", wot B. Smetany. Njech sebi nětko wšitcy wosadni a předewšim naši Budyšscy Serbja swój rjany dom Boži waža. Njech wopytuja rad a pilnje Boże służby. Naša luba Knjeni so raduje nad tak rjenje wučišćenej a wupyšenej a wubarbjenej, jej poswjećenej swjatnicu. Bóh Knjez njech žohnuje a mytuje, štóž so w njej modli, daruje a wopruje k joho khwalbje, česći.

Ze Stareje Cyhelnicy. Srjedu 4. oktobra dopołdnja wusny ćiše w Knjezu 77lětny wumjenkař Michał Brojeř. Z nim je wotešoł pilny a swědomity dźěłaćeř, dobry Serb a swěrny křesćan na drawdu Božu. 42 lět stoješe wón we służbje klóštrskoho knježstwa, we času wójny je zastarał też zastojnstwo hejtmana na Pančičanskim knježim dworje. W lěće 1911 założi so w Kukowje towarstwo katolskich dźěłaćerjow. Naš zemrěty je jomu wot započatka přisłušał, joho zhromadźizny jara pilnje wopytał a hač do smjerće z wulkej swěru na nim wisał. Wokoło 15 lět běše z joho swědomitym wjednikom. Prezes towarstwa, knjez kapłan Horjeń, wupraji jomu nad wotewrjenym rowom z krótkimi słowami dźak cyłoho towarstwa za tajke swěrne njesebične dźěło. Wuzběhny też joho njekhabłacu swěru k serbskomu narodej a cyrkwi. Ważmy sebi tajkich narodnje a nabožnje přeswědčenych čłowjekow! Směmy so nadźijeć, zo je njebjeski hospodař swojoho służownika z rjanymi słowami swjatoho pisma do wěčnosće witał: „Ty dobry a swěrny wotročko, dokelž bě swěrny nad małym, chcu tebje postajić nad mnohe! Zastup do radosće swojoho Knjeza!" — Nowy předsyda dźěłaćerskoho towarstwa w Kukowje je knjez Pječka z Wětenicy. Jomu přejemy wjele zboža, zo by mohł towarstwo w samsnym duchu nawjedować, kaž joho prjedownik.

Z Marijineje Hwězdy. Zańdźenu wutoru pokhowachmy bělu knježnu (soror conversa) Veroniku Klaru Liškec na knježnjacym kěrchowje. Pohrjebnu swjatočnosć měješe knjez propst P. Romuald pod assistencu klóštrskeju duchowneju. Zemrěta dócpě starobu 79 lět; narodźi so 9. žnjeńca 1859 w Čiseku w Hornjo-Šlezskej, 21. nazymnika 1892 bu zadrasćena a 25. póžnjeńca 1897 z wotpołożenjom swjatočnych slubow dokónčnje do klóštrskoho rjadu přiwzata, kotromuž je na wšě 44 lět swěrnje służiła. Štyri lětdźesatki dźěłaše w kuchinje za duchownych a je też wšelake holcy z našeje wokoliny warić nawučiła. Pódla toho zastara lěta dołho też kěrchow duchownych. Swoje mjenina swjećeše na dnju 4. małoho rózka.

Ze Swinarnje. Zańdźeny tydźeń znjezboži w tudomnej skale, kiž knjezej Hessenfelderjej w Jěžowje słuša, dźěłaćeř Jurij Čoch z Kukowa. Na nizkich wozyčkach přiwožowachu dźěłaćerjo kamjenje. Při wotkładźenju so na 20—30 centnari ćežki kamjeń někak wopaki zwjertny a padźe z cyłym wotmachom na Čocha, zo so jomu noha khětro rozmjeće a druha wjacy króć złama. Tamni dźěłaćerjo móžachu hišće na stronu skočić, tola hrabny kamjeń hišće skałarja Kmječa z Miłocic a zrani joho trósku. Njezbožo snadź by hišće wjetše było, njebyli so tołsty sochor připrěł a tak kamjenisko trochu zadźerżał. Jedyn dźěłaćer, kiž je jako zanitetař wuwučeny, jomu prěnju pomoc poskići, doniž potom wjesny lěkař njedojědźe a zranjenej nozy do šěnow njepołoži. Po joho wukazu dowjeze zanitetne awto Čocha hnydom do Kamjenčanskeje khorownje. Wo ćežkozranjenoho strachuja so žona a tři hišće njezastarane dźěći. Bóh dał, zo by zasy strowe stawy dóstał.

Z Ralbic. Z 1. novembrom dźěše naša baba Hańža zwud. Kućankowa ze Šunowa na wotpočink a jeje městno nastupi Hilža Grofic z Ralbic. Hańža Kućankowa narodźi so 12. febr. 1869 we Worklecach a rěkaše z domu Hanušec. 36 lět je była z babu a je swoju służbu swědomiće zastawała. Bóh mytuj jej wšitko to nadobnje a njech je jej nětko rjany wotpočink na stare dny popřaty! — Našej nowej babje Hilži Grofic, rodź. 30. 8. 1908 w Ralbicach, wjele zboža a nadobne Boże žohnowanjo k jeje nastupej! Na mnohe lěta!

Z Njebjelčic. Při najrjeńšim wjedrje swjećachmy lětsa swjedźeń našoho patrona swjatoho Měrćina. Ludźi běše so našło ze wšěch wosadow, tak zo běše dom Boži napjelnjeny z pobožnymi česćowarjemi swj. patrona. Dopołdniše kemše měješe knjez farař Wjeńka z Khróšćic pod assistencu knjeza fararja Nowaka z Radworja a wosadnoho fararja. Na khórje přednjese so rjana missa pod nawjedowanjom knj. kantora Renarja. Předowanjo měješe knjez farař Nowak-Radwořski. W nim předstaji nam swj. Měrćina jako wojaka a křesćana a napominaše nas wšitkich zmužite a njebojazne křesćanstwo w žiwjenju pokazować. Zawěsće přinjesu rjane słowa předarja też bohate płody. Wšěm česćowarjam njech wuprosy swj. patron Měrćin wjele zboža a pomocy!

Z Kamjeńca. Na sćěhwkach zahorjenja płucow zemrě 10. novembra we kupjeli Altheide w 67. lěće też Serbam znata wyšša M. Wigberta Klose w domje swj. Luitgardis, hdźež přebywaja khore miłosćiwe sotry (boromejki) na wustrowjenju. Kak witaše zemrěta lětsa tam serbski procesijón a radowaše so nad serbskim kěrlušom, kiž putnikarjo w krasnej zahrodźe před postawu swj. Marije zaspěwachu. Nětko je ju Knjez hižo wołwołał do wěčnosće. Jeje ćěło bu 14. novembra na kěrchowje w Kamjeńcu w Šlezskej pokhowane. R. i. p.

Zawisć.

Zawisć je sotra hidy. Wukhadźa a wurosća z čłowjeskeje požadosće, druhim so porunosćeć a jich dócpěć a dosćahnyć. Na dźěćoch to hižo widźimy, kak sebi wot druhich wšo wothladaja a po nimi činja.

Hida móže być druhdy też sprawna — nihdy pak zawisć. Hidu we wěstych padach připóznawamy, zawisć pak ženje. Djabołsku zawisć a jeje wuskutk spóznawamy k prěnjomu razej hižo w paradizu — wona je zničiła zbožo cyłoho človjeskoho splaha, a wšě zemńske bolosće a ćeže z njeje wuńdźechu.

Sława a zawisć so mohł rjec z jenoho jejka wuwiwaatej: sława porunjo worjołej k słóncu so pozběha, zawisć pak kaž had po zemi łažo syči.

Kóždy wubjerny človjek ma też swojich zawistnikow. Maš mudračkow, kotřiž wědźa jenož druhich kritizować, wutroby za druhoho pak nimaja; jenož na swoje lěpše při wšěm mysla. Nadobne prócowanjo a zahorjenosć sobučłowjekow mjenuja woni kołwrótnosć, a ničo bóle jich njemóže rozwjeselić, hač zo druhomu so njeporadźi, štož bě sebi wotmyslił abo za čimž so prócowaše. A ći najwustojniši zawistnicy spytaju swojoho bližšoho znajmjeńša wosobinscy někak pomjeńšeć, njech je po nahladnosći abo po joho skutkach; woni słyšeć a widźeć njemóža, zo něchtó joho khwali a joho dźěło připóznawa. A při tym sebi mysla, zo sami přez to wyše postupja, ćim bóle druhoho potorhuja.

We wšěch časach bu tutón zły njepočink šwikany a joho wohidnosć človjekam po móžnosći někak wuraznje předstajana. Basnicy su wo tutym njepočinku pěsnili a rězbarjo a molerjo spytachu wottrašacu postawu zawisće stworić. Tak pokazuje so zawisć na příkład w postawje žónskeje ze šelawymi wočemi; město włosow ma waki na hłowje a złobjo so zakusuje do swojoho mjasa.

Zawisć so też přiruna z barbojtej a wšitko powjetšacej škleńcu. Prawy zawistnik stajnje swoju barbu přeměnja; nětkle je blědy kaž twaroh, potom so začerwjeni a zapyri a skónčnje zežołtni mjezwoči. Zawisć njeje nakhwilna požadosć, ale spyta so w človjeku zasydlić; přecy hłubšo do njoho so zažera.

Zawisć nastawa jenož tam, hdźež su ludźo pod jenajkimi poměrami a wuměnjenjemi žiwi. Kralam jenož kralojo zawidźa a wučenym jenož wučeni abo lěpje prajene połwučeni. Na zawisć počahuje so też znate prajidmo: „Žadyn profeta we swojej domiznje ničo njepłaći“ (khiba traš po smjerći). „Invidia gloriae comes — Zawisć je z přewodnikom sławy“, tak wuči hižo stary romski spisowaćel.

Zawisć knježi mjez wučenymi a njewučenymi, njech su wumělcy abo rjemjeslnicy, mištrojo abo dźěłaćerjo, překupcy abo burja.

Kelko příkładow z bibliskich abo swětowych stawiznow móhł mjenować!

Človjek často sćěhuje wohidnej nakhilnosći, zo radšo wšo njelube a hrozne wo swojim bližšim wěri a mysli, prjedy hač što dobre a rjane. Też tutón njepočink wurosća najprjedy ze zawisće a sebičnosće. Štož dwělomne mohło traš być, to hižo kruta wěstosć za tajkoho je! Hdyž pola bližšoho něšto khmańše jónu wohlada — njech we bydlenju, njech na drasće abo hewak nihdźe — to hnydom druhim šuka, zo jow něšto w porjedźe njeje. Swojej woči jenož na druhich ma złoženej, na nich je wšo wopak a njekhmane. Widźi-li susoda wjesołoho a wotewrjeneje wutroby a mysle, hani joho lohkomyslnoho, zwjeršnoho. Njezbožowny človjek je wězo sam wina na swojim hubjeństwje! Khudoho pak wobhladuje jako paducha abo jebaka. Wosebje njemóže znjesć přećelne mjezwoco bližšoho, mjenuje je falšne a dwělomne. Zawisć je płodźićerka wšěch bladow a lózosćow. Zawisć so žiwi rad z bjesadowych kleskow. Lohkomyslnje wšitko roznošuje, štož jenož zasłyša bjeze wšoho dopokaza wěrnosće; jenož zo mohło so kleskać a bledźić. Rad lohcy so potom přida hida. Zawisć so přisłodźa a ludźi wobrěčuje.

Zawisć też hidźi wjesołu zabawu a žortniwosć. Dokelž je sama połna čorneje lózosće a mutnych myslow a hidy, zawidźuje druhim wjesołu bjesadnosć a ju wusměšuje. Zawisć ma też swoju ważnosć. Lěpje drje je, druhich zawisć wuwabić, dyžli jich sobuželnosć. Themistokles, grekski kral, přeješe sebi prawje wjele zawistnikow. Wón derje wědźeše, zo zawisć sćěhuje sławu kaž jeje sćin. Přirunać móžeš zawistnikow też z wosami, te zawěsće najšpatniše płody sebi njewupytaju. Nichtón też njemjeta šćěpki abo kamjenje do štomow, na kotrychž płodow njeje, a žadyn psyk njeblawka na młody měsačk, ale na połny. Zawisć kroči za wuspěchami a zasłužbami, kaž kur ćehnje za wohenjom. Lěpje zawisć, dyžli sobuželnosć! Kak jěrje tola druhdy słyšiš prajić: Toho dyrbjało mi žel być! . . .

Mjeze wšěmi požadosćemi je zawisć najžadławiša a přecyruje sama so kaž zerzawizna železo. Duchapołny muž junu wupraji, zo Bóh mohł zawistnoho najpřihódnišo khostać z přiwzaćom do njebjes — dokelž wjesołosć wuzwolenych zbožnych by zawistnomu přihotowała helske ćwěle!

Judašowy slěbornik.

Powědańčko ze starych časow, wobdźěłane wot M. K.

(Skónčenjo.)

Tuta myslička so wšěm zespodoba. Abt pak měnješe, zo ma klóštr swjatych sudobjow dosć. Tola do nowoho zwona móže so sobu zaleć, dokelž bě so wulki zwón před krótkim puknył. Do zwona přelaty njeby drje slěbornik wjacy škody načinić mohł, ale by so tak ke khwalbje Božej trjebać mohł, budź hdyž k Božim słužbam woła, budź hdyž „Jandźel Knjeza“ zwoni, budź hdyž zemrětomu do rowa posledni raz swój hłós pozběhuje. A zo bychu tak khětře hač móžno tutón slěbornik wotbyli, namjetowaše abt dale, zo by so hižo jutře z přihotami započało.

Wšěm so tutón rozsud starosćiwoho wótca spodobaše. Za něšto dnjow bě wšo přihotowane. Zwonylijerjo přińdźechu. Hdyž so rudna měšeńca za nowy zwón hibać a škrěć poča, požohnowa abt žehliwu měšeńcu a ćisny do njeje Judašowy slěbornik, kotryž bě jim telko njezboža a njeměra načinił.

Strašnje poča so nadobo cyła škrějaca měšeńca warić. Syčo a praskotajo žołmješe, hdyž dyrbješe přeradniski pjenjez přijeć a so z nim změšeć. Do wšěch kóncow lětachu žehliwe škrě. Přecy a zasy pokazowaše so cyły swětły slěbornik zwjećha na rozškrěnej mjedźi, jako chcyła tutón zahubny pjenjez wuplunyć. Skónčnje poča so škrěć a roz płyni po něčim po cyłej měšeńcy. Pomałku so zasy změrowa, tak zo móžeše so nětko do z hliny twarjenoho zwonowoho liwidła puśćić. Hdyž žehliwa měšeńca do liwidła běžeše, přihladowachu wšitcy strachoćiwje, jako bychu so prašeć chcyli: „Poradźi so nowy zwón? Kajki drje budźe joho hłós?“

Hdyž bě nětko mjedź stwjerdła, wotbichu hlinu a wuzběhnychu rjany, błyšćaty zwón. Slěbornika drje widźeć njebě, tola spodźiwnje — na kromje zwona bě samsny krawy bleček widźeć kaž prjedy na slěborniku.

Swjatočnje bu zwón hnydom na druhi dźeń poswjećeny a dósta mjeno swjatoho Pětra. Pětr dźěn bě japoštoł był, kiž je swój hrěch znajmjeńša wutrobnje wobželnosćił, mjez tym zo Judaš we swojim hrěšnym njepokoju zadwělowa. Nětko zběhachu jón zwaha na zwóńcu.

Kedźbny kóždy čakaše, kajki změje zwón zynk. Začahowachu zwón; železny bič wrjesny prěni raz do zwonowje kromy. Haj, mócny drje běše zynk, tola žałostnje klinčeše! Kaž do kosydła popadnjene zwěrisko wuje, tak zo so kóždomu zecny.

„Tajkile wohidny zynk swět hišće słyšał njeje; je to hłós zadwělowanja w heli zatamanych“, prajachu wšitcy. Wón njepřipowědowaše měr a Bože žohnowanjo, ale njeměr a poklećo!

Spodźiwny zawistnik je też zeński čas: Přejemy-li sebi, zo by so spěšnje minył, wleče so pomału kaž lěnjoch, chcemy pak jón rad zadźeržeć, potom tłóchnje a wotspěchuje kaž ptačk.

Človjek je słabe stworjenjo, njespokojomne! Zo chcyło so tola přirunać radšo z tymi, kotřiž mjenje maja, ale nic přecy z tymi, kotřiž wjacy wobsedźa!

Swjate pismo mjenuje zawisć djabola, kiž w nocy pjanku wusywa do pšeńcy; tola też při swětłym, jasnym dnju ju wusywa wosrjedź človjeskoho zjednoćeństwa, tak khětře kaž z khribjetom sy so wot ludźi wotwobroćił.

Hida je wšudźom po cyłym swěće, we wšěch krajach, w městach a na kraju. Też po lubych Serbach je derje znata. Dołhe rozprawy mohł podawać, što je też w serbskim kraju hižo wšo naparała, kelko njeluboznosćow a bolosćow je načiniła a kelko złósće zawinowała!

Po pohanskej wučbje samo w njebjeskim olympje knježeše hida a zawisć mjez bohami. My křesćenjo wěmy, kajke srědki dyrbimy nałožować, hdyž chcemy tutu złu nakhilnosć předobyć. Mějmy so po wučbje swjateje katolskeje Cyrkwje!

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Elektrotechnikarjo mějachu w Romje lětnu zhromadźiznu. Po njej mějachu też audijencu pola Swjatoho Wótca, kotryž jich na to dopomni, zo dźensa mnozy praja, zo je na hubjenstwje a nuzy w cyłym swěće technika wina. Wosebje je wona zawinowała, zo wjele ludźi dźěła nima. Wón pak je hinašoho mjenjenja. Hdyž by technika dźensa přestała postupować, potom by hišće wjetša nuza přišła. Ně technika dyrbi dale postupować a technikarjo dyrbja dale slědźić, ale człowjekojo dyrbja wuspěchi techniki lěpje wužiwać. Njesmědźa jenož předewzaćeljo z njeje lěpšiny měć ale też dźěłaćerjo. Potom wupraji bamž swoje wjeselo nad tym, zo móže też we Vatikanje wšelake techniki zawjesć a wužiwać. Wosebje je tute wjeselo začuł, hdyž rěčeše k španiskim ćeknjencam. Tehdom přenjese so joho rěč też na vatikanske radijo, kotreż je też najdalšim katolikam a druhim ludźom zmóžniło słyšeć, štož so wo surowosćech w Španiskej praji.

Kaž smy hižo pisali, přijimaja kardinala Pacellija wšudże w Americy z wulkimi česćemi. Wón je sebi hižo mnohe katolske cyrkwje a wustawy wobhladał a studował, kak aktivnje amerikanscy katolikojo za swoju cyrkej dźěłaja. Hdyž też njeje k tomu do Ameriki jěł, zo by tam z politikarjemi abo druhimi mužemi zjawnoho žiwjenja jednał, da je tola też možnosć měł, so z nimi zetkać a z nimi porěčeć. A je hižo nadźija, zo mnozy, kotřiž su hač do nětčišoho katolsku cyrkej wopaki posudźowali, dźensa hinak wo njej sudźa. Je so tola stało, zo duchowni methodistiskeje cyrkwje prošachu, zo bychu kardinala wopytać směli, štož so wězo rady dowoli. Lěpšinu z tajkich zetkanjow změje wězo w přichodźe katolska cyrkej w Americy. Wosebje pak budźe wopyt k tomu přinošować, zo so amerikanscy křesćenjo wšelakich cyrkwjow bóle a bóle k zhromadnomu dźěłu přećiwo bolšewiskej bjezbóžnosći zhrabaja.

Wot novembra hač do přichodnoho januarja wotměje so we vatikanskej knihowni zasy wědomostny kurzus za knihownikow. Tam budźeja profesorojo. kotřiž maja we wosebitych wěcach najwjacy nazhonjenja, přednošować. Tak pokaza bamžowska bibliotheka zasy raz, zo je nanajlěpje zarjadowana a njemóže so jenož z kóždej druhej knihownju runać ale zo we swojim dźěle druhe přesahuje.

Před někotrymi lětami smy hižo pisali, zo su mnohe nowiny a časopisy wozjewjałe, zo je bamž Pius XI. židowskoho pokhada. Tomu tak njeje, byrnjež wězo też katolskej cyrkwi njeby ničo škodźało, hdyž by tak było. Běše tola swjaty Pětr też ze židowskoho luda. Zajimawe pak je, štó je prěni wědźeć chcył, zo je Achille Ratti žid. To běchu mjenujcy židowske nowiny w Šwicy. Wot nich wotpisachu to amerikanske nowiny a wot nich zasy druhe.

W Japanskej namakachu w poslednich lětach wjele starych pismow, kotreż nam powěsće dawaja wo prěnich japanskich křesćanach. Najstarše z tutych pismow pokhadźa z lěta 1594, druhe z lětow 1595, 1596, 1597, 1605 a 1642. Jene pismo namaka jedyn wučeny samo w pohanskim templu skhowane, na nim leže swjaty kříž. Pisma buchu w tamnych lětach w jenej ćišćeńi jezuitow ćišćane. Nadrobnišе wo tutej ćišćeńi hišće njeje znate.

„O. R." pisa wo zjednoćeństwje „Liga za človjeske prawa." Tuta liga wobsteješe prjedy też w Němskej. Bamžowska nowina pisa, zo drje je wěrno, zo je wona wšelakim človjekam pomhała, zo zasy k swojomu prawu přińdźechu, ale je tola wobkedźbowanja hódne, zo so ženje njeje jara zastajiła za prawa katolikow abo katolskich duchownych. Wona je wjele bóle pokazała, zo je wona srědk swobodnomuleństwa.

Ludźo z wokoliny přiběžachu ze strachom, najwjetše njezbožo wočakujo. Samo skót a zwěrina so bojo a skiwlo khowaše. Přecy mócnišo a wohidnišo rže̊še zynk nowoho zwona přez cyłu wokolinu a napjelni wšitkich z bojosću.

„Njech je dosć", praji abt, „wostajće jón změrom wisajo, zwonić wjacy njesmě. Njech jenož tamne zwony swoju službu dale wukonjeja "

Powjaz so wotwjaza, zo njeby nichtón za njón ćahać mohł. Tak wosta zwón wosamoćeny a njetrjebany na zwóncy wisajo.

Mjez tym bě so martrowny tydźeń přiblížił. Dźeń wote dnja rozpominachu pobožni mniša Jězusowe ćerpjenjo. Kóždoho woběhowaše zyma a kóždy raz wobeńdźe jich strach a njeměr, hdyž wopominachu Judašowe njehódne zadźerženjo při poslednjej wječeri, prěnim swjatym woprawjenju japoštołow. A hdyž čitachu słowa Swjatoho Pisma: „Judaš, kiž bě joho přeradźił, widźawši, zo je wotsudźeny, so kaješe a wróći třiceći slěbornikow wyššim měšnikam a staršim praje: Zhrěšich přeradźiwši sprawnu krej! Woni rjeknychu: Što to nas stara? ty so hladaj! A čisny wšitke slěborniki do templa, woteńdźe a zebrawši so wobwěsny so za powjaz" — poča jim ćežko wokoło wutroby być. Krej stupaše jim do hłowy, tak zo so ze strachom počachu. Jich njeměr bu přecy hišće wjetši, dokelž Pětrowy zwón druhdy sam wot so ze swojim hroznym hłosom zazwoni, hdyž so něšto wo Judašu čitaše. A to bě ćim wótřišo a mócnišo słyšeć, čim bóle so Zeleny štwórtk přibližowaše. Hdyž so na tutym dnju při zhromadnym wobjedźe słowa swj. Pisma čitachu: „Budź postrowjeny, mištrje" — słowa lestneje přerady — hłós znowa zaklinčacoho zwona kóždomu do wutroby kłó. Po něčim so zasy změrowa. Z khwilemi běše hišće joho dźiwny, wohidny zynk słyšeć.

Wjesoły swjedźeń jutrow bě so tohodla też jenož cyle zćicha woswjećił. Njezbožowny zwón kóždoho we wutrobje trašeše. Dlěje pak wjacy na wěži wisać njesmědźeše. Hdyž tamne zwony zwonjachu, zazwoni też druhdy zwón swj. Pětra sobu, a zdaše so; jako by cyły zwuk zwonow město wjesela a radosće chcył hrózbu a zadwělowanjo wozjewjeć. A nimo toho bě telko njezboža zawinował! Bože njewjedra njemdrjachu kóždy raz najhórje nad klóštrom. Tohodla wšitkich hižo do časa strach a njeměr zaja, hdyž so na wječor nowe hrimanjo zmłodźowaše. Zwón njesmědźeše wjacy w klóštrje wostać.

Po radźe abta měješe so zwón swj. Pětra k morju dowjesć a do najhłubšeje hłubiny podnurić. Wšitcy mniša běchu w tym přezjedni, a tak bu zwón z wěže wzaty a k morju dowjezeny, kotreż njeběše předaloko wot klóštra. Nazajtra dźěše abt, přewodźany wot někotrych sobubratrow, k morju, hdźež běchu zwón dowjezli. Tam Boha nutrnje prošeše, zo njeby njezbožowny zwón, kiž ma so nětko do

Němska. Před krótkim złoži nowy Passawski biskop dr. Landersdorfer předpisanu přisahu před bajefskim bohotom ryćerjom z Epp. Wobaj měještaj rěč, w kotrejž pokazaštaj, kak mataj stat a cyrkej w přezjenosći skutkować.

Kaž němska powěsćefnja wozjewja, wopyta joho Eminenca, kardinal Faulhaber, němskoho kanclerja Hitlera na horje Obersalzberg pola Berchthesgadena.

W poslednim času je zasy wjele knihi wušło, kotrež so z rjadom jezuitow zaběraja. Někotre su sprawne a připóznawaja, zo je tutón rjad wjele dobroho wuskutkował. Druhe pak maja jenož jedyn wotpohlad, mjenujcy jezuitow zasudźić, jim winu přicpěwać za mnohe njeskutki, kotrež so na swěće stachu, za kotrež pak jezuića ničo njemóža. Kak druhdy tajke knihe nastanu, pokazuje jedyn z tutych pisarjow. Praji, zo je so dokładnje z maćiznu zaběrał. Kak dokładnje je to było, móžeše so jomu lohko dopokazać. Won je mjenujcy wšo hromadźe poł lěta trjebał, zo by wšě žórła „dokładnje" přestudował. Nětko pak je tutych žórłow telko, zo su druzy lěta haj lětdźesatki trjebali, je derje přehladać. Tuž drje je jasne, zo je tamny spisaŕ njeje tak jara dokładnje studować mohł ale jenož nimale zwjeršnje. Tuž njeje dźiwa, zo potom zasy stare winowanja přinjese, kotrež je wědomosć hižo dawno wotbyła. Přistajić tu chcemy, zo su też druhowěriwi hižo wulke knihe wo jezuitach pisali, ale su woprawdźe studowali a spóznali, kak wulkotny jezuitski rjad je.

W 70 berlinskich cyrkwjach wotměwaja so wot nětka wučbne hodźiny wo katechismje. Kóždy tydźeń je tajka hodźina. Berlinski biskop pisa k tomu, zo so pola mnohich wěriwych tajki hłód za słowom Božim jewi, zo njejsu wjacy spokojom z prědowanjom njedźelu. Tohodla zarjaduja so tute hodźiny, w kotrychž so wěriwi dokładnje w dospołnym zwisku we wšěch prašenjach wěry rozwučuja.

Na swjedźenju Khrysta Krala woswjećichu w Aachenje nowy měšniski seminar. Tutón słuša do najmodernišich wustawow swojoho razu. Aachenski biskop napominaše z přileżnosću woswjećenja wěriwych a wosebje młodźinu, zo by česćownosć před měšnistwom měła, zo by swěru dźeržała swojim měšnikam a dowěru k nim měła, runje dźensa, hdyž so mnozy na měšnikow přisłodźeja a su jim njepřećelscy zmysleni.

Kaž smy we swojim času pisali, njesměmdźa so cyrkwinske časopisy přisłušnikam dźěłoweje służby słać, khiba zo su sebi woni tajke skazali. Nětko pak je němski nawjednik dźěłoweje służby dowolił, zo smědźa wězo starši swojim synam w dźěłowej służbje cyrkwinske nowiny słać.

Přez katolske nowiny w Němskej dźe nětkle nastawk, kotryž rozprawja, kak w dźensnišim zrudnym času so wosebje zasy woršty na wěru dopominaja, kotrež běchu prjedy cyle bjez wěry. A kak to přińdźe? Widźa njeskutki bolšewikow we wšěm swěće a so prašeja, kak móžeše so lud takle zabłudźić? Wotmołwa je jasna: Dokelž je so lětdźesatki młodźina bjez wěry woćahnyła. Je tola jedyn italski minister prajił, zo je nabožina prěnja mjeze wšěm, štož człowjeka zdźěłuje. A wón wuznawa, zo je runje nahladnosć Italskeje tehdy so zhubjała, hdyž swobodnomulerscy ministrojo cyrkwi a katolskej šuli wobćežnosće činjachu, potom so dotal dobre jadro luda kažeše. Tohodla dźěn je fašismus potom też z cyrkwju dospołny měr činił a je cyrkwi w šuli a w zjawnosći wšě trěbne prawa dał.

Duisburgska cyrkwinska nowina napomina wěriwych, zo bychu tola wobhladniwi byli při kupowanju nabožnych wěcow: postawow, wobrazow, krjepjenčkow, Božich martrow atd. Tu předawa so mjenujcy wjele čapra, kotryž wjele hódny njeje. Wosebje tunje wěcy njejsu husto tajke, zo bychu dušu pozběhowałe. Rjane, słódcy namolowane lička postawow a pisane drasty, „lubozne" wobličwa swjatych na wobrazach njemóžeja spokojeć. Tu ŕeka, radšo něšto wjacy wudać, ale za to nic tak wjele kupować. Jenož něšto — ale dobre.

Českosłowakska. Češki stat powyši lětsa přinošk, kotryž wón cyrkwjam płaći, wosebje pak za katolsku cyrkej. Dale je knježeństwo wjele pjenjez za šule postajiło. Też tu dóstanu katolske šule sobu najwjacy, dokelž maja so we Słowakskej a druhdźe katolskim šulam nowe rjadownje přitwarjeć. Zdźěła wšak je to tohodla wosebje nuzne, dokelž w poslednich lětach njejsu dosć pomocy dóstałe. Witamy pak tola, zo so to nětko polěpši. Też češke knježeństwo je spóznało, zo ma katolska cyrkej prawa na to, dokelž je z wužitkom za lud. Tutón wužitk, kotryž cyrkej statej a ludej přinjese, je pak jenož pódlanski wuspěch. Hłowny nadawk cyrkwje dźěn je, lud k Bohu dowjesć.

Na lońšim zjězdźe katolikow stoješe na naměsće swj. Wjacsława w Prazy wulki swjaty kŕiž. Katolscy zastupjerjo měšćanskeje rady w Prazy su so dołho wo dowolnosć prócowali, zo by so tutón kŕiž nětdźe w Prazy trajnje postajić mohł. To sta so nětko w zahrodźe Strahowskoho klóštra. Njedźelu 11. oktobra błyšćeše

---

mórskeje hłubiny ćisnyć, na morju jězdźacym zeškodźił. Prjedy hač čołm ze zwonom wot brjoha wotstorči, wotswjeći abt zwón. Potom prasny po njoho k poslednjomu razej, jako by jón rozbić chcył. Nětko wjesłowachu spěšnje nimo wustupowacych skaliznow na ćmowe morjo. Bě to čara, po kotrejž ženje nichtón njejězdźeše, dokelž wjedźeše k najwjetšej hłubinje morja. Tam zastachu. Zwón bu na kromu čołma stajeny a potom zwjeze so sam do hłubiny. Přewodnicy spěšnje do druhoho čołma přeskočichu, hewak snadź bychu so ze zwonom zatepili. Ze strašnym šumjenjom a ješćenjom wobja hłubina zwón. Wysoke žołmy plusnychu k njebju a tak wotewri so njesměrne bjezdno, do kotrohož pod trašacym hrimotom zwón padaše. — Też morjo nochcyše tutón zwón měć, na kotrymž běše bleček njewinowateje krewje. Zdaše so, jako bychu so wšitke mocy hele tomu spjećowałe.

Žołmy dźěchu horje a dele a torhachu čołm sobu. Druhdy zezda so w čołmje sedźacym někajke trašace zynčenjo. Wulki bě strach, zo so hišće wšitcy podnurja. Ze surowej namocu mórskoho wichora so bědźo złožichu woči k njebju z wutroby wołajcy: „Knježe, wumóž nas, přetož my hinjemy!"

W tajkej nuzy nawjedowaše njejabcy cuzy muž čołm z krutej ruku. Joho drasta bě cyle zastarska. Broda a rědke hłosy, kotrež měješe hišće na hłowje, běchu šlewjef běłe. Pod joho krutym a wěstym wjesłowanjom přińdźechu skónčnje z rozhorjenoho morja k brjohej. Tam so jim spodźiwny łódźnik zhubi.

Wulki dźiw bě so stał. Swj. Pětr bě jich ze smjertnoho stracha wumožił, snadź tohodla, dokelž bě njezbožowny zwón na joho mjeno swjećeny był.

Z pohnutej wutrobu dźakowachu so Bohu, kiž bě jich přez pomoc swjatoho japoštoła ze smjertnoho stracha wumožił.

Wot toho časa knježi w klóštrje zasy měr. Wšitcy běchu zasy zbožowni. Njewjedra z ćežkimi hrimanjemi a zliwkami ćehnjechu nimo klóštra k morju, hdźež běchu Pětrowy zwón podnurili. Tam so nětko njewjedra wucychnuja. Pod njesměrnym wrjeskotanjom zestupuja tam wohniwe błyski do hłubiny. Woda so tam we strašnym wjerju stajnje wjerći, tak zo je kóžda łódź, kotraž so na tute městno zabłudźi, zhubjena. A tute zahubne městno je hač do dźensnišoho dnja wostało. Druhdy, a to wosebje zeleny štwórtk, zestupuje z tamneje hłubiny hrózbny hłós zwonjenja. Je to zwón, do kotrohož bu Judašowy slěbornik zaškrěty. Tak tam hač do dźensnišoho dnja tutón zwón na Judašowy njeskutk dopomina, zo by wšitkich stajnje wottrašował wot najwjetšeje złósće: Boharubjeństwa a přerady na Zbóžniku.

„Krajan“

so hotuje na puć do katolskich Serbow.

Bórzy dóńdźe!

Wjele rjanoho přinjese sobu!

Dočakajće

na Wašu protyku, katolscy Serbja!

so hobrski křiž, kotryž je daloko widźeć, w swětle elektriskich swečkow, připowědujo nad złotej Prahu křižowanoho Wumožnika.

Poslednje ličenjo we wyššich šulach pokazuje, zo je so też ličba tych šulerjow, kotřiž k našej cyrkwi njepřisłušeja, pomjeńšiła. 80 % šuleŕstwa je romsko-katolske, 8 % evangelske, skoro 5 % přisłuša čěskej narodnej cyrkwi, přez 3 a poł % njepřisłuša žanomu wuznaću. Zbytni šulerjo su židowscy abo prawosławni.

We Wuheŕskej buchu w poslednich lětach we wšelakich starych hrodach klóštry zarjadowane. Najbóle darichu zemjenjo rjadam tute hrody. Tak dari jedyn hrabja, kotryž je před krótkim wumrěł a kotryž běše sam rjany hród herbował, tutón katolskej cyrkwi za ludowu šulu. Před krótkim móžachu hižo tutu nowu ludowu šulu woswjećić.

W Francózskej maja **katolikojo sami zjednoćeństwo,** kotreż so wo **zhotowjenjo dobrych filmow** stara. Nětkle je runje film wo katolskej Awstriskej wudało. Tutón film so w 4000 kinach předwjedźe. Tute kina su wosadne a słušeja potajkim też katolikam samym.

Italska. Genuejski arcybiskop namołwja wěriwych k **woporniwości za misijóny.** Ludy, kotreż maja hnadu, wobsedźeć prawu wěru Khrystusowu, maja też **winowatosć** so wo to starać, zo pohanske ludy też tutu hnadu dóstanu. A wěriwi maja hišće bóle tutu winowatosć, hdyž sebi pomysliš, kajke **ćeže a wopory misijonarojo** na so bjeru. Husto kiwa jim tola samo martrańska smjerć. A woni dźěłaja tola jenož za Boha, a jim njekiwa žane zemńske myto.

Italscy katolikojo staraja so na wosebite wašnjo wo španiskich ćeknjencow. Najprjedy dyrbjachu so wo bydlenja starać, potom za drastu a cyrobu. Dale dóstachu ćeknjency w Romje móžnosć, w cyrkwi Marija della Pace Bože służby z modlitwami a prědowanjemi w španiskej rěči zarjadować. Wosebje staraja so za ćeknjencow duchowni.

Španiska. Španiski kardinal, arcybiskop Goma y Tomas je do Francózskeje ćeknyć mohł. Jenomu nowinarjej praji, zo španiscy nacionalisća woprawdźe jenož za prawo a človjesku kulturu wojuja. Wšitko we wojowanju marxistow pokazuje, zo jednaja po přikazach z Moskwy. Hdyž do jeneje wsy přińdu, potom je prěnje prašenjo: „Hdźe je duchowny?“ A potom staraja so wo to, zo bychu joho tak khětře hač móžno, ćwilowali a morili.

Jedyn francózski biskop běše dowolnosć dóstał zastajencow, kotřiž su na někotrych łódźach w Bilbaoskim přistawje jeći, wopytać. Hdyž so domoj wróći, prošachu joho, zo by tola napisał, štož je při swojim wopyće widźał a nazhonił. Tola wón jenož někotre wěcy praji a potom rjekny, zo chce wo wšěm druhim mjelčeć, dokelž běše to, štož je widźał, pře zrudne. (Zastajencow chcedźa marxisća jatych dźeržeć, dóniž nacionalisća Bilbao njedobudu. Potom chcedźa łódźe, na kotrychž su zastajency žiwi, rozbuchnyć, zo bychu wšěch zatepili.)

Jedyn nowinaŕ prašeše so guverněra Cirujana, kotryž běše sobu w Alcazaru, kak je móžno było, zo móžachu so před namocu marxistow dowobarać a dźeržeć. Na to praji guverněr: To dyrbiće so Mać Božu prašeć. Na třećim dnju wobłěhnjenja sym sebje a swoju swójbu Bohu poručił. Ze swojoho wobsedźeństwa mam jenož hišće tutu drastu, ale Bóh je tola dobył, wón je dobroćiwy.

W Sevillji — tute město je w rukach nacionalistow — wotmě so wosebita swjatočnosć, při kotrejž tamniši kardinal w šulach zasy swjaty křiž připrawi. Wojeńske wyšnosće so wobdźělichu. General Quejpo de Llano praji, zo móže jenož tón dobry wótčinc być, kotryž Boha česći. Dokelž hdyž Boha njelubuje, potom njebudźe też swoju swójbu, swój lud lubować.

Někotři praja dźensa, a to też w Němskej, zo katolska cyrkej njeje zamohła, komunismej zadźewać. Tu je zajimawy zrudny jubilej, kotryž móže španiska lětsa swjećić. Před 25 lětami mjenujcy wuda tehdomniše španiske knježeństwo pod presidentom Canalejasom zakoń, kotryž nabožnu wučbu jara poćeži, haj we mnohich padach znjemóžni. Tehdomniši wukaz praja, zo dyrbi so za kóždoho šulerja, kotryž so při nabožinskej wučbje wobdźěli, wosebity dawk płaćić, kotryž běše dosć wysoki. Dale dyrbješe kóžde tajke dźěćo na kóncu kóždoho połłěta wosebite pruhowanjo wotpołožić. Dale wobmjezowa so nabožinska wučba na dwě hodźinje za tydźeń. Wot 225000 šulskich dźěći njepřińdźe po tym 170000 wjacy do nabožinskeje wučby, dokelž starši njemóžachu dawk zapłaćić. A w poslednich 25 lětach přińdźe cyłe španiske šulstwo skoro pod wliw njewěriwcow. Dźensa dyrbi španiski lud tamny zrudny wukaz ze swojej krewju zapłaćić. Njej to najlěpši dopokaz, zo měješe biskop hrabja Galen prawje, hdyž praji, zo su runje w tych krajach, w kotrychž nětkle bolšewismus knježi, cyrkej potłočowali! Tuž njech nichtó wjacy njepraji, zo katolska cyrkej njezamóže ničo přećiwo bolšewismej činić. Hdźež ma wona prawu swobodu skutkowanja, tam dokonja wona najwjacy přećiwo komunismej.

Dokelž su marxisća wšě klóštrske šule zebrałe, je 90000 dźěći bjez wučby.

Towaŕstwowy powěstnik.

Awtojězby na koncert. Na wulki serbski koncert w Budyšinje pojědźetaj z Khróśćic dwaj awtowaj, jedyn popołdnju a jedyn wječor. Jenož za wopytarjow koncerta. Tam a sem płaći 1,35 hr. Dalše so hišće na tutym městnje wozjewi. Tohorunja jědźe awto z Radworja na koncert. Dale budźe awtowy zwisk z któštrskich stron na koncert.

Należnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 590. 591. z Budyšina: Jurij Hejduška, Hana Rjelcyna; 592. 593. z Hrańcy: Mikł. Lebza, Marja Wokowa; 594. z Pěskec: Mikławš Bělk; 595. ze Smjerdźaceje: Michał Kušk; 596. z Różanta: Jurij Klimant; 597. 598. ze Sernjan: Hana Nowakowa, Jurij Domaška.

Štrykowane

pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.

Ćopłu spódnju drastu.

Rubiška a šawle (chemillowe)

po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Domjacu nadobu
rjane
kwasne dary
we bohatym wuběrku.
Alfred **Beitel**
w **Kamjencu**, Budyšska dróha 70.

Dawno je znate, zo
drogownja
Dr. Roeber
podawa
lěkarnistwa
(wólnomu wobkhodej přewostajene.)

Wo štryčkowanju a sačkowanju
z našej **wołmu**
was rad powučamy!
Güntherec
wotrjadny wobkhod
Rózk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Kupuju
złoto **slěbro**
E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Kolesace
mantle . . hižo za **1,25**
hadžicy . . hižo za **0,65**
wobswětlenja, we wulkim wuběrku, 6 volt., kompl. hižo za **4,75**
Wšě druhe přisłušace wěcy!
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Šoklady, marcipan
a
kajkežkuli placki
maš na wuběrku pola
Marćinka
Žitna dróha, napřeco Güntherej.

Khuty, pjezle fale, banty atd.
wot
Hilger nasl. E. Wilček
Budyšin - Seminarska dróha 2

Pčołaŕske towaŕstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowaŕnje za oktober.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadże w kg	Wulět na dnjach	Nošeńske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	— 2	+ 12	+ 6	—	—	—	150	200	150	0,500	8	—	—	57,8

Skutk zymskeje pomocy
je najsylniši wuraz ludowoho zjednoćeństwa!
Tež ty so wuznaj k ludej ze swojim
woporom!

Weidlichec kožucharńju w Halštrowje
serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.
We wšěch družinach namakaće tu:
hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.
Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

Nawěštki
w „Kat. Posole" maja
stajnje wuspěcha!

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kofej
wulke buny
500 gr. . . hr. **2.80**
přecy čerstwy paleny
Jurij Nyča
Bohata dróha 8

Štož serbska žona k drasće trjeba,
tež za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Nerwozny sy?
Potajkim pij
Preißerec kofej
bjez kofejina!
Preißerec kofej bjez kofejina słodźi a wonja kaž prawy kofej!
125 gr . . . . **63** pj.
20 gr rozmlětoho **10** pj.
I. družina
125 gr . . . . **75** pj.
Najlěpša družina
125 gr . . . . **85** pj.
Kofejpaleŕnja
Karl Preißer jun.
Žitne wiki.

Pórclin a škleńčanu nadobu
Křiže, krjepjeńčki atd.
ramy — wobrazy
špihele — marmor
Dary k wšěm składnosćam
ze znateje škleńčernje
Wilhelm
Serbska dróha 16

Posledni zbytk čornoho banta!
22 a 24 cm šěroki.
1 m 1.70 a 1.90 (jeli 12½ m kupiš)
„ 1.40 a 1.60 („ 25 m „)
„ 1.20 a 1.40
Bjezporočny dobry bant!
Fritzsche
Dresden A. 21
Schlüterst. 42.

Bjeńce **Persil** samón w prawej měrje a změjeće přecy rjenje so ješćatu wodu k płokanju!

Wulki nazymski koncert

serbskoho spěwarstwa wotměje so **srjedu 25. novembra** wječor we 8 hodź. w zalomaj Budyšskeje „Krony“ jako poskićenjo

serbskoho ludowoho spěwa

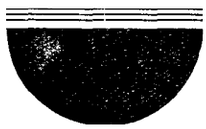

Sobuskutkuja: Mužske a žónske khóry našich serbskich spěwnych towarstwow, solisća pod nawjedowanjom hłownoho dirigenty knjeza wyššoho wučerja na wotp. J. Słodźeńka.

„Domowina“, zwjazk łužiskich Serbow.

Tykanc

z dobrymi přičinkami pječeny

zwjesela!

K pječenju

dobru muku
—,21 —,23 —,24

nowe sultanije
hižo za —,29

citronat 1,10 a 120
prósny cokor 0,48 0,44
mandle słódke a hórke 1,55
Zela a wolije
poprjancowe zelo

wšo dobre
wot

Otto Sachse
Bohata dróha

Kožuchowe
jaki, mantle, pjezlki

Najwustojnišo dźěłane
liški
prawe a barbjene.

Wokołošijine kožuški
we wšěch barbach
hižo za **5,—** hr.

wot kožucharja
Kurta Rinki
w Budyšinje, Bohata dróha 5

To je znate, zo
Alphons Schauseil
poskića
prawu serbsku drastu a wšitko, štož k tomu šłuša, we wulkim wuběrku a po pjenjezach!
Přińdźće z dowěru k nam!

Serbja kupuja hižo lětdźesatki
dołho swoju drastu wot
König, Budyšin, Žitna dróha 2/4
Mužace žonjace **mantle a woblečenja** jara tunjo

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór
w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Poprjanc a mjedowk
z **Kněžkec** **poprjancarnje a konditarnje**
Šulerske wrota — blizko pósty
je sławnje znaty!
. . . a tón **dobry kofej** tam!

Thams & Garfs

Nudle, jejowe		500 gr
krupički	„	48 pj.
hwěžki	„	
rózki	„	

Spytajće z našim
bunacym kofejom
1/4 pt. hižo wot **50** pj.

Něšto wuznamne je naš
wosebje měšany
1/4 pt. **65** pj.

Sultanije	500 gr	**28** pj.
korinty	„	**35** pj.
kokos, škrab.	„	**90** pj.
město mandlow	„	**95** pj.
citronat	„	**100** pj.
pšeńčna muka (790)	500 gr	**19** pj.

Muka, hładka
(Auszug) 405
2 1/2 kg **1,10** hr.

Selene jerje
10 štuk wot **35** pj.

Wopytajće naš nowy wulki wobkhod a wobhladajće sebi naše wokna!

Thams & Garfs
w Budyšinje, Hłowne torhošćo 8
Tel. 3068

Sprawna, spušćomna holca

nic młódša hač 20 lět, so hnydom pyta do Žitawy. Bliže zhoniš w Serbskej kofejowni.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redakciorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorčćak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

47. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **21. novembra 1936.** | **74. lětnik.**

Khodźće hódnje, Bohu so spodobajcy!

Najrjeńše powołanjo na swěće wostanje, być z křesćanom. Někotryžkuli na to wjacy njemysli, zo bu we swjatej křćeńcy křesćan a zo bu z tym na dostojnosć dźěsća Božoho pozběhnjeny. Swětna česć, dobra zasłužba, hinite wjesela płaća liwkim křesćanam wjacy hač być ze swěrnym křesćanom.

W lěće 1876 chcyše ruski general swojomu kejžorej z tym někajke wjeselo přihotować, zo swojich roboćanow, kiž běchu khudźi katolscy Polacy, wabješe, do ruskeje prawosławneje cyrkwje přestupić. Jich k sebi zwoławši přilubi: „Chcu kóždomu jene swojich rjanych polow darić; za to pak byšće wěru přestupić dyrbjeli. Štóž do ruskeje cyrkwje njezastupi, njedóstanje ničo. Tuž sebi najprjedy derje přemysłće, a potom prajće mi waše měnjenjo!“ Za něšto časa přińdźechu tući khudźi Polacy zasy k swojomu knjezej so posměwkujo: „Waša dostojnosć! Naše měnjenjo je tele: Hdy chce napřikład něchtó swojoho konja z našim mjenjeć a k tomu něšto přidać, potom dyrbi naš kóń khmańši być hač joho. Tohodla budźe naša wěra hódniša, hač ruska, hdyž chce waša dostojnosć kóždomu polo přidać, kiž swoju katolsku wěru z ruskej zamjeni. My wostanjemy tohodla swěrni swojej katolskej cyrkwi.“ General na nich zareji: „Wy šibałcy!“ A by drje jich z křudom „powučił“, njebychu-li so prjedy spěšnje wotsalili.

By so też ty tak rozsudźił? Wabjenjow je na swěće wjele. Na to mysleše też swjaty Pawoł, hdyž kolosenskich křesćanow nutrnje napominaše: „Njepřestawamy za was so modlić a prosyć, . . . zo byšće hódnje khodźili, Bohu we wšim so spodobajcy.“

W ćežkich časach překwapja rady někajka slepjaca myslička našu wutrobu, z čimž bychmy swoju ćežu wotbyć móhli wopuśćiwši puće prawdy a sprawnosće. Zo njebychmy so nawabić dali, je husto wjele prócy a prawoho rozsudźenja trěbne. Tuž wopominajmy stajnje starosć swj. Pawoła: „Khodźće hódnje, Bohu so spodobajcy!“

Kak bychmy to dokonjeć móhli?

Ważće sebi swoju cyrkej pře wšo! „Što pomha čłowjekej, hdy by cyły swět dobył, ale na swojej duši pak škodu ćerpjeł.“ We swojej cyrkwi, hdźež sy křćeny, we kotrejž bu wukubłany, kotraž tebje na prawym puću kazni Božich wjedźe, z kotrejež čerpaš telko hnadow a mocy k wudokonjenju swojeje duše, čuješ so zbožowny kaž doma we swójbje, hdźež je prawy porjad, a kóždy z tobu derje měni. Naša swjata cyrkej je njezaprahnity kužoł, z kotrohož so žórli prawa wěra do Boha a žiwy zwisk z Bohom. Štóž by swoju cyrkej zapřěł a měnił, zo cyrkwi njetrjeba přisłušeć, njetrjeba so wot njeje wjesć dać, zhubi bórzy prawu wěru a nutrny zwisk ze swojim Bohom. Prawa lubosć wotebéra a wšelakora rozwólnosć a sebićiwosć wobknježa po něčim rozom, zmyslenjo a wšě žadanja duše. Hdyž sebi wot nikoho ničo wjacy prajić njedaš, přińdźeš bórzy ze swětnym a Božim zakonjom do rozkory. To rozhorja dušu a cyłe žiwjenjo, a měr a pokoj so pozhubitej. Njespokojnosć přibéra, a za tajkoho bywa žiwjenjo wuhnanstwo a zahuba. Štóž by so zhromadźeństwa cyrkwje wotwlakował, by sebi sam row k swojej zahubje rył. Tuž njeswař ženje na cyrkej, je wot Jězusa założena. By z tym Jězusa, twojoho wumožnika, zrudźił, a tak žiwjenjo z nim so zesłabiło. Njeswař na jeje służownikow, ale modl so radšo porjadnje, zo by kóžda wosada hódnych měšnikow měła a młody a dosahacy dorost z njeje zasy wušoł. Štóž je z cyrkwju w pokoju žiwy, je z Khrystusom žiwy, pěstuje swoje zbožo, twari sobu na duchownym twarje zhromadźeństwa swjatych, spodoba so Bohu a změje swojich sobučłowjekow za přećelow. Cyrkej je kaž starosćiwa mać, kiž z lubosću a ze wšej swědomitosću so za wšěch stara, kotrychž je wupłodźiła a kiž k njej so dźerža, wšo za swoje

dźěći wopruje a jim dowola, štož so Bohu spodoba. Tuž waž sebi, luby čitarjo, swoju cyrkej kaž swoju mać! Mać je tebi dała z Božej pomocu ćělne žiwjenjo, cyrkej dawa tebi bóžske žiwjenjo a twari sobu na twojim wěčnym zbožu. Pěstuj tuž wuzke přećelstwo ze swojej cyrkwju jako ze swojej maćerju. Tak sy hódny a šwarny křesćan a so Bohu spodobaš!

Ważće sebi też jeje krasne pokłady! W cyrkwi Božej su mnohe krasne pokłady zakhowane: wěrnosće wěry, duchowne mocy swjatych sakramentow a stotore móžnosće, zo bychmy so w prawej lubosći wudospołnjeli. Čłowjeski duch pyta za wěrnosću a hori so, zo by ju přecy jasnišo zapřimnył. Swjata cyrkej nas wuči najwažniše wědomosće a wěrnosće žiwjenja. Trjebamy so wot njeje jenož powučić dać.

O, zo byšće tola sebi k tomu trěbnu khwilu wzali, zo byšće k tomu dosć dobreje wole měli, to też swěru wuwjesć, štož za prawe a dobre spóznajeće! „Nic tón, kiž praji: knježe, knježe, pójdźe do njebjeskoho kralestwa, ale štóž čini wolu mojoho Wótca, kiž je w njebjssach.“ Njesměš jenož za wěrnosćemi slědźić, ale maš też khutnje po tym so zadźeržeć. Nic wuběrać a měrić, štož a kaž so tebi lubi, ale dyrbiš też hódnje khodźić po zasadach wěry. Tale raznosć a zasadnosć wotwisuje wot toho, kak sebi wěru, słowo Bože, ważiš. Štož człowjek khutnje njebjerje, z toho pak ničo, pak jenož połojčne nastawa. Njerodne abo liwke křesćanske žiwjenjo je potajkim znamjo, zo sy lěni a dosć kruteje wole nimaš. Hlej, z tym rudźiš swoju duchownu mać a pokazuješ, zo swoju cyrkej pře wšo njelubuješ. Sy potom kaž wuskhnyta hałžka na štomje, kiž žanoho płodu njenjese; njejsy pokład a wjeselo cyrkwje, ale kaž kipjaca rana, pod kotrejž też cyła cyrkej ćerpi. Zo njeby swojej cyrkwi hańbu činił, dopomń so na starosć swojeje cyrkwje, kotraž za tebje so modli, zo by hódnje po Božej wěrnosći a nic po swětnych mudrosćach khodźił a zasy so Bohu spodobał.

Hlej, k tomu poskića tebi cyrkej telko hnadow: Božu mšu, swjate sakramenty, jednotliwe a zhromadne modlitwy, prědowanjo, exercicije, nabožne towarstwa, swjaty misijón, pobožne wobkhady a procesijóny na hnadowne městna. Starosćiwje so wona z profetu dale praša: Što bych hišće dale činić mohła a njejsym hižo pospytała. Haj, wša starosćiwosć a bohatosć jeje drohotnych pokładow by za tebje podarmo była, nochceš-li je sebi ważić a prawje nałožować. Cyłe njebjesa su tak rjec za tebje wotewrjene, dyrbiš pak sebi tute pře wšo ważić a je najprjedy pytać, hewak też to hišće zhubiš, štož maš a čohož so hišće wjeseliš. A kaž je Khrystus njepokutnomu wobydlerstwu Jeruzalema prajił: Chcych tebje wukhować, ale ty nochcyše, tak budźe też wo tebi Jězus něhdy sudźić dyrbjeć, nochcył-li sebi we twojej cyrkwi zapołożene srědki k Bohu spodobnomu žiwjenju pře wšo ważić a wužiwać.

A hdyž chceš ze swojej cyrkwju žiwy być kaž so to słuša a Bohu so spodoba, dyrbiš najprjedy sebi rozmyslić, kak by swojej cyrkwi česć a wjeselo přihotował. Skutki ćělneje a duchowneje smilnosće su zwučowanja za kóždoho křesćana, zo by sebi a druhim wjeselo a lubosć přisporjał. Čohodla je dźensa telko bědy? Zawěsće dopušća Bóh tole, zo bychmy z ćim raznišimi skutkami miłosće Khrystusowy přikład sćěhowali. Tuž wopokažmy so hódni we skutkach lubosće, sebjezaprěwanja a nutrnoho modlenja! Zymska pomoc, khudźi studenća, liwcy susodźa, syroty, misijóny, bědna diaspora, starosće wašeje swójby a wosady, starosće wo młodźinu, podpjera našoho „Posoła“ a hišće wjele druhoho, wšo tole su móžnosće, w kotrychž móže so kóždy jako wěrny křesćan wopokazać.

Tak wopominaj, luby čitarjo, kak by so hódny stał katolskoho mjena a był česć twojeje cyrkwje! Prawe poważowanjo twojeje cyrkwje pokazuje tebi puć k wyšinam, zo by tak hódnje khodźił so Bohu spodobajo a něhdy podźěl měł na herbnosći swjatych we swětle. *mk.*

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Wo zasłužbnoho dobroho wučerja žaruje tachantska wyšša šula a jeje wučomcy. Studijowy rada Jan Herkner je po ćežkej khorosći zańdźenu wutoru, 45 lět hakle stary, zemrěł. Swoje studije w Lipsku je dyrbjał dla swětoweje wójny přetorhnyć, dokelž bu k wojakam wzaty. W polu bu ćežko ranjeny. Po wójnje swoje studije dokónčiwši bu najprjedy z wučerjom při gymnasiju w Budyšinje a wot lěta 1926 při wyššej tachantskej šuli. Spomožnje a swěrnje je tu jako dobry wučeŕ a přikładny katolski muž skutkował. Zawostaji hłubokozrudźenu mandźelsku z dwěmaj dźěśćomaj, starušku mać a sotru. R.i.p.

— Na wopominanskim dnju poswjećenja tachantskeje cyrkwje zańdźenu njedźelu wuhotowa tachantski cyrkwiny khór spěwnu cyrkwinsku pobožnosć. Měšane khory a ludowe cyrkwinske spěwy so wotměnjachu. Na pišćelach hraješe kantor na wotp. Th. Buhl; poskići sam wumělscy praeludium C-moll wot Rheinbergera a přewodźeše wšě khory. Wjednik tachantskoho khora stud. rada Engler je kaž kóždolětnje z wulkej prócu też tutu musikalnu pobožnosć zarjadował a rjany wuspěch z njej dócpěł.

Z Khróšćic. Zańdźenu njedźelu woswjeći naš prjedawši wjesnjanosta Jakub Kokla w kole swójbnych a přećelstwa swój sleborny kwas. Ze swěrnoho mandźelstwa wuńdźe 5 dźěći (3 synojo a 2 dźowcy). Koklic swójba je so kóždy čas zastajiła za nabožne a narodne žadanjo, byrnjež też powołanske a druhe dźěła so dosć kopiłe. W poslednich lětach bě Koklic nan husto wot khorosće wohroženy, ale Bóh luby Knjez jomu kóždy króć strowosć nimale wróći. Tak móžeše też wopomnjećo swojoho 25lětn. mandźelstwa při dobrej strowości a radości wužiwać, štož ma so wón wosebje horliwomu hladanju a posłužowanju lubeje mandźelskeje dźakować. Póndźelu bě potom susodstwo na sleborny kwas při dobrym kofeju a přikusku přeprošene. A wutoru wječor přińdźe „Jednota“ a přinjese jubilaromaj swěrne zastaničko. Jakub Kokla je w tutym towarstwje, wosebje w młodych lětach, wjesele sobuskutkował, hrał a spěwał. To jomu towarstwo njezabudźe. Tuž pohosćichu so sobustawy na zwučene wašnjo. Tak klinčachu stare znate spěwy, zasy přez rumnu bursku jstwu kaž něhdy před 30 lětami. Bóh wobradź knjezej Kokli a joho mandźelskej dale strowosć a čiłosć!

Z Kukowa. W zašłych dnjach je so 47 lět minyło, zo je bětnarski mištr Jakub Narćik do klóštrskeje służby zastupił a to 44 lět jako přistajenc. Dźiwajo na přiběracu starobu je so swojoho zastojnstwa wzdał a na derje zasłużeny wumjenk šoł. Narćik je we wokolinje a dale znaty jako pilny wobornik. Přisłušeše tola na wšě 44 lět dobrowólnej wohnjowej woborje klóštra Marijineje Hwězdy a běše 25 lět jeje hejtman. Złožiwši tute zastojnstwo bu pomjenowany za wopalnoho direktora. Za čas joho nawjednistwa je wobora dwě ručnej sykawje a před 10 lětami motorsku sykawu kupiła. W běhu tuteje dołheje doby je při mnohich wohenjach pobył a ze swědkom mnohich mytow wobory był. Po wójnje bu też do gmejnskeje rady wuzwoleny a je so tehdom wosebje postarał, zo wjes

serbski pomnik za swojich serbskich padnjenych dósta, kaž dźěn je so wšudźom a wšudźe jako dobry swědomity Serb bjeze wšěch wumĕnjenjow wuznawał. Też w druhich zjednoćeństwach je był a sobuskutkował. 10. nazymnika móžeše ze swojej mandźelskej Hańžu rodź. Brojerec swój 40lětny mandźelski jubilej woswjećić. Tak kiwa nětko za njeju wječor žiwjeński. Njech je nastajnje wobswětleny wot miłych zerjow spadowacoho słónca.

Z Ralbic. W našej wjescy bu zasy rjane nowe domske za jenu swójbu natwarjene. Do njoho začahnyštaj nětko Rachelic mandźelskaj z Dobrošic. Knjeni Rachelowa je znata we našej wokolinje jako Handrikec płokarńča.

Z Kamjeńca. Wjesny wosadny wječor wotmě so tu zańdźenu njedźelu wječor w 1/2 6 hodź. we žurli „Lindenterasse", z narĕču wosadnoho knjeza fararja, ze swjedźeńskej rĕču knjeza fararja Mühra z Drježdźan a ze spěwami młodosće, dźiwajo na slĕborny jubilej towarstwa młodźencow a knježnow w Kamjencu. Knježny mějachu hižo 16. 8. 36 swoje zawjeselenjo we cyrkwinskej zahrodźe. Hłowna swjatočnosć wotmě so rano we 8 hodź. w Božim domje ze zhromadnym swjatym woprawjenjom wosadneje młodosće a swjedźeńskimi Božimi službami. Wobě towarstwje bě tehdomniši Kamjenski farař, nětčiši knjez arcyměšnik Jakub Žur w lĕće 1911 założił, kiž bě nas ze swojim knjezom kapłanom při wječornym swjedźenju wopytał, kaž też knjez farař Sprentzel z Budyšina. Towarstwo knježnow měješe jenož dweju wjednikow hač do lěta 1922 swojoho założerja a potom swojoho nětčišoho wosadnoho knjeza fararja — dlěje pak hišće swoju předstojićerku knježnu Marju Rimplerec, na 23 lět. Towarstwo młodźencow nawjedowachu wot lěta 1915 kk. kapłanojo — prjedy Kamjenc hišće kapłana njemĕješe — a to Fr. Kretschmer, Brusk, H. Mühr, zasy Brusk, Lorch, Dr. Wolff, Dr. Karp, K. Kretschmer a Dr. Wensch. — Wosada so wjeseli, zo ma tu khwilu dobru młodosć, kiž so prócuje za cyrkej Božu a za wótcny kraj!

50

Hdyž połsta lět sy dócpĕł, zhladuješ wróćo na žiwjeński wotrězk, powšitkownje drje dlěši hač tón, kotryž w přichodźe móžeš wot Boha wočakować. Tajki wopominanski dźeń dawa ći přilježnosće k wšelakim rozpominanjam. Zawěsće khwilku pozastanješ, zo by pohladał na wšo to, štož za tobu leži. Rozkładuješ a wotličuješ, što dotal we swojim dźěle a skutkowanju sy dócpĕł za časnosć a wěčnosć.

Tajku mjezsrjedźnu bilancu je sebi zawěsće też knjez

kantor Jurij Šołta

zestajał k dnjej 18. novembra, hdyž swoje 50. narodniny wopominaše. Mjez mnohimi ličbami tuteje bilancy widźi jenu wosebitu dźĕlbu, mjenujcy tu, kotraž woznamjenja joho dźĕło a skutkowanjo za towarstwo swjateju Cyrilla a Methoda.

Po złożenym pruhowanju w lĕće 1907 poby Jurij Šołta pomocny wučeŕ w Radworju a Zdźeri. 1912 bu při tachantskej šuli w Budyšinje přistajeny, a hižo w lĕće 1915 bu sobu zapřehnjeny do dźĕła za towarstwo katolskich Serbow. Wjacy hač 20 lět nětko skutkuje za nadobne towarstwowe zaměry. Na samsnym městnje je też hižo joho dźĕdowuj, w lĕće 1888, zemrĕty can. cap. cantor Šołta, za towarstwo dźĕłał.

Za wšĕ dźĕła a prócy, kotrež je knjez kantor J. Šołta hdy towarstwu wĕnował, dźakowaše so jomu na narodnym dnju předsyda towarstwa, wysokod. knjez šolastyk Hejduška, z wutrobnymi słowami a z kćějacym darom. Ze swojimi přećemi zjednoći próstwu, zo chcył knjez kantor też w přichodźe po móžnosći swoje mocy towarstwu spožčić.

Też katolscy Budyšscy Serbja „Jednoty", kotrejež předsyda kantor Šołta wot lěta 1925 je, běchu zastupjeni: knjez kapłan Cyž tołmačeše towarstwowe wutrobne zbožopřeća.

Njech wšitke dobre přeća, knjezej kantorej ze strony towarstwow, přećelstwa a jednotliwcow wĕnowane, so połnje dopjelnja! Njech Bóh jomu bohaće mytuje nadobnym zaměram wĕnowane skutkowanjo a njech zdźerži joho hišće dołhe lěta!

Drjewjana spowĕdź.

Jasne ranjo je zaswitało; na njebjeskej módrinje ani mróčałki; słónčko lubi horcy žnjeński dźeń. Rjosojta trawa na łucy so zyboli; tam stoji wosrjedźa stara synowa bróžnja, z kotrejež runje muž wustupi, kiž drje bě tam přenocował. Z wobĕmaj rukomaj hraba do rjosy, móra sej mjezwoči kaž zajac, kiž so myje, a wottřasuje sej syno, wuběrajo stwjelco po stwjelčku z wotnošeneje drasty. Skónčnje je tak kaž hotowy; wozmje swój kij do ruki, ćisnje wačok na ramjo a nóžkuje swoju šćežku do swěta.

Hdźe, to je Handrijej, tomule staromu dundakej, wšo jene; hdyž jenož móže pućować. Wón bě cyle zabył, so něhdźe zasydlić a sebi swójbu założić kaž druzy, kiž też w młodych lětach pućowachu. W Handriju pućowanska žadosć njebě ženje woliwknyła, tak zo też dźensa hišće, tři apjećdźesać lět stary, radšo po swěće dunda, hač zo by něhdźe jako ćěsla při tružnicy stał abo hewak něšto podobne.

Haj, jónu wšak bě so skoro woženił, ale běše raz tak rjany dźeń a módre njebjo, zo so Handrijej styskny a so zebra a nóžkowaše, sebi druhdźe swoje zbožo pytać.

Burja z kosu na ramjenju joho zetkuja; Handrij kóždoho postrowja, ale někak njedowĕrliwje jomu wotmołwjeja. Što wo to, to dźěn je wón tak zwučeny.

„Ći něhdy też wjacy role njezmĕja hač ja", mysli při sebi. „Dwaj kósnej metraj, něšto smjertnych róži a kříž. Hdyž ma Bóh luby Knjez žně, bywa človjeska rola mała..."

Hdźe so jomu bjeru dźensa tajkele přemožace mysle? Wón so zasmĕwa a mysli, zo to přińdźe wot prózdnoho žołdka, a hnydom wućehnje dulu twjerdoho khlĕba, kotruž mĕješe we swojim wačoku.

Čumpajo šmjata so dale. Ale nadobo so jomu počina před wočomaj pisanić — je drje to horcota na tym wina — a tuž zwjeseli so, hdyž wuhlada nazdala cyrkwičku, hdźež chce w jeje khłódku powotpočnyć.

Khort njechał, wutroba jomu tak spodźiwnje kłapa, wšo so jomu wjerći.

Cyrkwičku docpĕwši sydnje so do ławki. Bohu dźak, jomu počina zasy khmańšo być! Ale takle podobnje by ći to było, hdyž by z tobu na wumrĕćo šło! Bóh žněje, hdyž wón chce . . . „Nade mnu wšak njeby žanoho wjesela mĕł, takle nic, zo by zanjerodźene žně domkhował."

A w lĕćnej ćišinje swjatoho městna so derje soni. Wobrazy z dźĕćatstwa wustupuja, kak bě prĕni raz k swjatej spowĕdźi był, strachoćiwje a jasnje začuwa te njebjeske wuswobodźenjo, kaž tehdy, hdyž bě je zbožownje přetrał. A to je hižo dołho, jara dołho . . .

Njewě wjacy, kak by sej dyrbjał počinać, hdyž by zasy w spowĕdnym stole klečał, njeznaje wjacy spowĕdne modlitwy, žane Bože kaznje, hańbować so dyrbi! Lĕdma na

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Po cyłym swěće sławnje znata je bamžowska akademija wědomosćow. Hižo w lěće 1603 bu założena a potom 1847 wot Pia IX. a pozdźišo wot Leona XIII. z nowa woživjena. Je to zjednoćeństwo wědomcow a wučenych, kiž ma zaměr spěchować wuslědki človječoho rozoma a ducha na polu filosofije, narodopisa, mathematiki, techniki atd. Wulki wuznam tutoho wustawa připóznawši je Swjaty Wótc lětsa bamžowsku akademiju, kotrejež sobustawy su we wšěch krajach, znowa zarjadował. Při tutej přileżnosći je z wosebitym „Motuproprio": powučacym listom na wěriwych, so wobroćił. W nim mjez druhim praji: Wulcy mje tróštuje, hdyž widźu, kak mnozy wučeni, kotřiž so ze spóznaćom přirody zaběraja, w našim času swoje stojnišćo a posudźowanjo nabožinskich prašenjow porjedźeja. Wšak tola wědomosć, jeli wěcy prawje spóznawa, ženje napřećiwna njemóže być wěrnosćam křesćanskeje wěry. Nawopak! Dyrbi so tola připóznać, zo wosebje romska cyrkej a bamžojo su stajnje spěchowali slědźenja a přepytowanja wučenych tež na polu naturskich wědomosćow; a jich wuslědy potom mózachu zasy służić k zakitanju pokłada přeznaturskich wěrnosćow, kotryž je cyrkwi dowěrjeny. Tohodla je tež Vatikanski koncil (1869/70) swjatočnje wozjewił, zo **wěra** a **rozom** na žadyn pad přećiwo sebi njestojitej, ale zo so podpjeratej a sebi dodawatej . . . Bohužel je wěrno, zo we swojim času, kiž hišće daloko njeje, wučeni mužojo — zawěsće pak nic z lubosće k wěrnosći — po wašnju zhubjenoho syna nabožiny wótčinski dom swojich prjedownikow wopuščichu. Wosebje w zańdźenym lětstotku spytachu z njeprawym a khrobłym wotmysłom dopokazować, zo su wučby človjeskich wědomosćow cyle napřećiwne bójskim zjewjenjam. Z wulkej wutrobnej radosću dźensa widźimy, zo w našich dnjach tute předsudki su nimale přewinjene a zo skoro nichtón wjacy, kiž dokładnje wědomosće je studował, tute zmylne nahlady njezakituje. Dale potom „Motu proprio" wozjewja, zo je w poslednim času wjele **wučenych,** kotřiž k wšelakorym skhadźowankam z cyłoho swěta do Roma přikhadźachu, **Swjatoho Wótca wopytało,** dokelž chcychu jomu swoju wosebitu poddatosć z tym wuprajić. Mjez nimi běchu tež wučeni, kotřiž drje katolsku wěru njewuznawaju, ale tola za swoju winowatosć mějachu so kłonić před wučeńskej klětku swjatoho Pětra, před tutej wučeńskej klětku wěrnosće . . . „Moto proprio" potom wupraja, kak wulki zajim za postup wědomosćow Swjatoho Wótca napjelnja. Z ważnych přičinow je so tohodla rozsudźił, bamžowsku akademiju wědomosćow bohatšo z nuznymi srědkami wuhotować a ju w nowym domje přihódnje zaměstnić. Tež nowe wustawki je akademija dóstała. Wot nětka změje 70 sobustawow. Dotalni subustawy jako čestni abo tež dopisowacy sobustawy dale k akademiji přisłušeja. 70 nowych wědomcow rěkaja „Academici Pontifici" a budźa přecy jenož z najnahladnišich a wosebje zasłužbnych wučenych wot bamža powołani. Woni maja być kaž bamžowska rada, senat „Japoštolskoho Stoła w pomjezach wědomosćow". Swjaty Wótc wočakuje wot tutych wuznamjenjenych, zo tež w přichodźe wuznamnje skutkuja za postup wědomosćow a z tym hołduja najwyššej wěrnosći, kotruž předstaja wšohomócny Stworićeŕ sam.

Bamžowska nowina **wobara so** přećiwo wudawanjam, zo je Japoštolski Stoł abesynsku wójnu z pjenjezami podpjerał. Mjez druhimi bě tež znaty francózski spisowaćel w nahladnym časopisu wunošował, zo je bamž znajmjeńša 500 milijónow lěrow za zaměry abesynskeje wójny darił. Vatikanski dźenik mjenuje tute wudawanja njekhmane a złóstniske a wobžaruje, zo je hewak nahladny časopis so k rozšěrjenju tajkich łžow poskićił.

Němska. Po wunošku poslednjoho ludličenja ma Němska **23 772 000 katolikow,** to je 33 na sto wobydlerjow. W lětach 1925—1933 rozmnoži so ličba katolikow hromadźe wo jedyn milijón, hačrunjež w tutych lětach 363 750 ludźi wustupi a jenož 111 843 do cyrkwje zastupi. Katolske němske wobydleństwo přisporja so lětnje wo 187 000 abo 0.9 %; powšitkowny ludowy lětny přirost w Němskej pak wučinja jenož 0.5 %.

Japoštolski administrator němskoho **wojeńskoho biskopstwa** Franc Justus Rarkowsky swjećoše před krótkim prěnje swjatočne pontifikalne kemše we wojeńskej basilicy swjatoho Jana w Berlinje. Pólny generalny vikaŕ Jurij Werthmann měješe swjedźeńske předowanjo wo nadawku a zaměrach wojeńskoho křesćanskoho dušepastyŕstwa.

W Münsteru we Westfalskej wotmě so **synoda** za diecejzu. Do njeje bě biskop 245 synodalow powołał, mjez nimi zastupjerjow wšelakich duchownych rjadow, wšěch Münsterskich fararjow a w diecejzy bywacych tachantskich knjezow, profesorow bohosłowcstwa atd. Synoda traješe 3 dny a zaběraše so wosebje z należnosćemi so počaho-

---

někotre prašenja ze spowědnoho špihela wě so hišće někak dopomnić.

A što dha! Machnje z ruku kaž by chcył tele mysle zaćěrić, kiž počachu jomu zatrach być.

„Tajki prawy katolski cygan sy, Handrijo, budźe Bóh tón Knjez prajić, hdyž junu před njoho stupju . . ."

Najradšo by zasy wonka na drózy był, tu nutŕka ći tajke hłupe mysle khodźa!

A tola wostanje před spowědnym stołom stojo. „Rjane, woprawdźe wumělske to dźěło, barok, wšo masivne, ničo wukładźene. Tajke něšto so dźensa wjacy njedźěła, by też rjany pjenjez płaćiło."

Ale nadobo zasy přewobroćichu so joho česliske rozpominanja do theol(giskich. „Cyle hinaši človjek před Bohom wšak bych był, hdy bych sebi w tajkej klětcy swoju zaprošenu dušu wupróšić dał." A wotćehnje zawěšk w spowědnym stole. „Mi so zda, zo bych so runjewon wuspowědał, hdy by tu něchtó nutŕka sedźał — wohańbił wšak so khětro bych . . ."

„Před Bohom njeje žanoho wohańbjenja", praji jomu nutŕkowny hłós.

„Ale před fararjom", sam sebi wotmołwi. „. . . a tebi, duchowny wótče, na měsće Božim", dopomina so z dźěćacych lět.

„Haj, tehdom dźěn smy też najprjedy w cyrkwi tajke pruhowanja měli, prjedy hač k prěnjej spowědźi dźěchmy — a dźensa je runje zasy tak daloko, najprjedy bych dyrbjał so zwučować . . ."

A bjez prawoho wotpohlada poklaknje so do spowědnoho stoła. A skoro by so jomu poradźiło, so jónu hłubšo do so zanurić, sebi khutnje do swědomja pohladać. Tola kak ćežko to je za nabožnje tak zanjerodźenu dušu! Dobra wola drje by tu była, ale na druhej stronje tale hańba! Ale to jenož wokomik. Hižo jomu zasy tryski na mysle lězu a mjelčo so šćěri.

„Nima žanoho zmysła, tele spowědanjo", zamórča při sebi, „to tola ničo njepłaći, hdyž tu nichtón nutŕka njesedźi", a hižo stawa a čert so khroble na njoho měri.

„To b'dźe wošćeranjo, hdyž to w korčmje wupowědam; puknyć so budźa ze smjećom — to je ći tajki prawy kunda, tón Handrij — budźa prajić."

Stanje, rozhladuje so po cyrkwi a wuhlada postawy japoštołow na sćěnach. Handrij wupyta sebi swojoho patróna Handrija, kotrohož dźěn spózna na wosebitym křižu (X), stupi so na ławku a wza postawu dele a donjese ju k spowědnomu stołej, staji swjatoho tam, hdźež duchowny syda, začahny zawěšk a poklakny so do spowědnoho stoła, zo by so tutomu drjewjanomu spowědnikej spowědał.

Dopomni so, zo je tehdy jako dźěćo něšto słyšał wo „slěbornej želnosći" a wo „złotej želnosći"; što wšak to rěka, wjacy njewě, běše wšak też slěborna abo złota spowědź rěkać mohło, a tak mysli sej nětko, zo je to

wacymi na znowazarjadowanjo a zastaranjo a spěchowanjo farskoho dźěła a žiwjenja.

Němske nowiny wopisuja, kak wulkotnje a swjatočnje bu nowy pomocny biskop Dr. Dietz do Fuldy witany. Wulka syła ludu joho wočakowaše na dwórnišću. Wulki dom, w kotrymž cyrkwinscy nowy pastyŕ bu witany, bě přepjelnjeny. Z cyrkwje hač k swojomu bydlenju bu nowy biskop přewodźany kaž sławny dobyćeŕ. Biskopowy wóz bě kaž posypany z kwětkami. Biskop Schmitt, kiž swojoho koadjutora přewodźeše, wobroći so z krótkej narěču k syłam ludźi prajo, zo něšto tak rjanoho w žiwjenju dotal hišće njeje widźał a ćim bóle so wjeseli, zo nětk hišće to smě dožiwić. „Bórzy mje Bóh luby Knjez wottud wotwoła. Jomu wostańće přecy swěrni! Chceće Wy to?“ A z wyskacym hłosom wšitcy přisahachu: „Haj“.

We Würzburgu bu tydźeń Khrysta Krala z pozběhowacymi nabožnosćemi swjećeny. Sławny prědaŕ P. Ortsiefer O. F. M. tam wšědnje mužam a młodźencam prědowaše. Wulki mužski prócesijón ćehnješe k znatej swjatnicy swjateje Marije (Käppele). Hłowna swjatočnosć bě postajena za młodźency a knježny. Po tysacach běchu přikhwatali do swjatnicy. Biskop Ehrenfried jim prědowaše a potom poswjeći młodźinu swjatočnje bójskej wosobje Krala Khrysta. Zahorješe a namołwješe jich ke krutej njepowalnej swěrje takle: „Kaž Simon Cyreński njech młodźeńcy pomhaja křiž Krala njesć; kaž Veronika njech sćěhuja knježny kralowski křižowy puć z pomocnej, swěrnej lubosću.“

Pólska. Na powšitkownej zhromadźiznje pólskich biskopow měješe kardinal Hlond ważnu rěč. We njej pokaza, kak je Pólska hižo wjacy króć we swětowych stawiznach pomhała křesćansku wěru škitać. Dźensa pak je zasy jara zrudny čas. Mocy hele spytuja nabožinu, sprawnosć, porjad a měr, haj samo cyłe zhromadne žiwjenjo we swójbach atd., zničić. Stojimy před hłubinu, do kotrejež zapadnjemy, jeli na straži njestojimy. Dźensa wo wosebitych strachach rěčeć njeje někajke wnmyslenjo: Štóž ma woči k widźenju, njech hlada, dóniž je hišće čas!

Pólscy katolikojo wěnuja też wosebitu skedźbnosć woćehnjenju swojich dźěći a młodźiny. Wučeni přednošuja w kurzach wo zasadach katolskeje cyrkwje w prašenjach woćehnjenja.

W Pólskej wobstoji drje mała ale jara hibićiwa a aktivna skupina njewěriwych. Mjenuje so zwjazk pólskich swobodnomyslerjow. Tutón je so přizamknył hibanju swobodnomyslerjow w Českej a druhich krajach. Pólski zwjazk ma dwaj časopisaj, kotrejž we wulkim wobłuku za ruskich bjezbóžnikow propagandu činitej. Zwjazk swobodnomyslerjow ma wulke pjenježne srědki. Tohodla móže derje zhromadźizny a kurzy wotměwać. Ma wosebitych propagandistow, kotřiž w městach a na wsach k wojowanju přećiwo nabožinje a duchownym šćuwaja. Socialisća a lěwični nowinarjo wězo šćuwarjow podpjeraja.

Francózska. Komunisća a druzy marxisća su w nowinach pisali, zo su w katolskich cyrkwjach a klóštrach brónje skhowane. Na to su mnozy biskopja přećiwo tajkim wudawanjam protestowali. Katolske wustawy służa jenož měrnym nadawkam. Žadyn duchowny njeby směł přidać, zo so cyrkwje atd. za druhe wěcy wužija hač za cyrkwinske, khiba zo wyšnosće twary zebjeru. Wosebje pak njesmědźa cyrkwje ženje wobydleńskej wójnje służić. Štóž by chcył klóštry atd. přehladać, tomu by biskop wšće wšě nuzne dowolnosće dał.

Před krótkim podnuri so jena francózska łódź, kotraž běše k přepytowanju morjow, potajkim k wědomostnym slědźenjam wujěła. Rěkaše „Porquois pas“? Wjednik łódźe běše sławny slědźeŕ dr. Charcot. Jeli su so wšitcy wobdźělnicy expedicije tak derje na jězbu přihotowali kaž wón, potom drje njetrjebaja so jich přiwuzni wo jich dušu strachować, (wšitcy so mjenujcy zatepichu). Posledni dźeń před wotjězdom łódźe přińdźe wjednik Charcot do swojeje farskeje cyrkwje. Hdyž joho faraŕ wuhlada, praji jomu zbožo přejo: Wšitko je hotowe, jutře wotjědźeće. Ale komandant praji: Ně, wšitko njeje hišće přihotowane, ale hakle potom, hdyž mje wuspowědaće. A poklakny so do spowědnoho stoła.

Před něšto časom rozprawjachmy wo šulskim štrajku w jenej elsaskej wosadźe. Tam chcyše wyšnosć mjenujcy knježny, kotrež při holčej šuli skutkuja, puščić a swětne wučefki pósłać. Štrajk bu nětko skónčeny, dokelž je minister přilubił, zo chce wón sam należnosć dokładnje pruhować.

Šwica. Biskopja wobroćeja so tu raznje přećiwo wonješćenju mandźelstwa. Pokazuja na to, zo ma Šwica najwjacy dźělenjow mandźelstwow a najmjenje dźěći. Namołwjeja wěriwych raznje, zo bychu mandźelstwo jako sakrament swjate dźerželi a njebychu so dali wot tak mjenowanoho modernoho ducha natyknyć, kotryž njeje ničo druhe hač

---

drjewjana spowědź a ta by dyrbjała za njoho też poprawom dosahać, wšak dźěn hewak we swojim skepsanym žiwjenju też nihdźe najlěpšu kwalitu měł njeje . . .

„ . . . . spowědam so potajkim tebi, swjaty drjewjany wótče, na měsće Božim . . .“

Nadobo počina so jomu před wočomaj ćmić, kruće dyrbi so dźeržeć, zo so njeby zwjezł, pót jomu na čoło stupa. „Mój Božo . . .“ To je zasy tasama słabosć kaž dźensa rano, ale sylnišo, wjele sylnišo . . .“

Ze strachom třepota — hdyž by nětkle wumrěć dyrbjał, hdyž by Bóh joho khostał za wšě joho hrěchi! Njewě hižo, hdźe je, skoro je bjez wědomja, ćežko stonajo wobara so přećiwo stajnje přiběracej njemocy, a z hłubiny duše wurazy jakoćiwje słowa: „O mój Božo . . . njebě to prawje . . . wězo to njebě prawje wote mnje — tehdy z tej Lejnu — zo ju wostajich — zo ju sedźo wostajich w jeje hańbje a zrudobje — a zo běch — stajnje a husto njesprawny — tajki slěpc a paduch — město zo bych porjadnje dźěłał a njedźelu kemši — mój Božo, daj mi dopowjedać — a sakrował a žlokał — ow, hdy bych tola, zo 'no bych —“.

Słónčna pruha dobywa so přez zawěšk do stoła, na wobličo drjewjaneje postawy, a zda so kaž by z tym woživiła, joho hłowa zda so pokhilena, jako by posłuchała na ze smjertnym styskom ćwilowanoho človjeka, kiž tu kleči a ćežka hižo wě, hdźe kleči a štó na njoho posłucha, ale zawěšće wě, kak jara je so často w žiwjenju ze swojej winu zabłudźił. „Mój Božo . . . što sym to był do njedočinka, telko sym činił, štož so tebi njelubi . . . a wšitko bě tola wot tebje, słónčko a lěs a hory a te rjane syno a wšudźe wšitko . . . a tole bě tón dźak wote mnje . . . mój Božo, wodaj mi . . .“

Wječor, hdyž zwónk swjaty wječor zwonješe, namakachu zemrětoho, hišće klečo, do kućika spowědnoho stoła zlehnjenoho. Faraŕ wosta so modlo při ćele, doniž lěkaŕ njepřińdźe a zwěsći, zo bě joho Boža ručka zajała.

„Njewěmy wjele wo žiwjenju a wumrěću tutoho našoho křesćanskoho sobubratra“, rěči faraŕ při pohrjebje, „tola městno joho smjerće dawa nam nadźiju, zo je wbohi miłosć namakał we swojej poslednjej hodźinje.“

Sobotu pak, jako faraŕ spowědać přińdźe, dźiwaše so njemało, hdyž zawěšk wotćahny, zo na joho městnje swjaty Handrij sedźeše. Kak je tón ze swojoho postawca tu dele přišoł? Kaž tajka stara nježna legenda zdaše so jomu tole być, skoro tak, jako by swjaty ze swojoho městna zestupił a samotnje mrějacoho wuspowědał a tróštował. A byrnjež tomu też hinak było, tole běše zawěšće rjany wukład. Kak je so wěc woprawdźe měła, dźěn zhonić njemóžachu; přetož swjaty Handrij zakhowa potajnstwo spowědźe.

Z noweje knihi „Der Legendenmaler und andere Geschichten“ wot Ludwiga Schustera přełožił *jhk*.

zahuba. **W mnohich swójbach njeje mać wjacy kubłańka žiwjenja ale ryje rowy.** Młodźi pak dyrbja so derje na staw mandźelstwa přihotować.

Bamžowska nowina pisa, zo je w poslednim času wjele wosobow z krajiny wokožo Ženewskoho jězora puć ke katolskej cyrkwi namakało. Bjez toho, zo bychu katolikojo wosebje za swoju cyrkej propagandu činili, **su mnozy druhowěriwi spóznali, hdže je prawa wučba,** a su so zasy do cyrkwje wrócili, ke kotrejž hižo jich prjedownicy před wjacy stow lětami přisłušachu.

Loni wustupi z evangelskeje cyrkwje w Zürichskim kantonje 346 wosobow. 40 z tutych přizamkny so swobodnomyslerjam, 18 zastupi do katolskeje cyrkwje, tamne dźěchu k wšelakim sektam. Zajimawe je, zo 21 wosobow tohodla z lutherskeje cyrkwje wustupi, dokelž njeběchu cyrkwinske wyšnosće přećiwo zesylnjenju wojeństwa we Šwicy. Woni běchu potajkim antimilitarisća.

Jendźelska. Katolscy biskopja Jendźelskeje su **wubjerk** postajili, kotryž ma so wo **wołoženjo nuzy w Španiskej** starać. President je Westminsterski arcybiskop a druhi předsyda, kotryž pak po prawym wšo wjedźe, je jedyn sławny jendźelski politikaŕ.

Jedyn katolski arcybiskop w Jendźelskej je pastyŕski list wudał, kotryž wo bolšewismje jedna. Tam biskop praja, zo podawki w Španiskej pokazuja, kak blizko je bolšewismus tež hižo k Jendźelskej přišoł. W Francózskej ma hižo wulki wliw, a mnohe jendźelske nowiny pokazuja, kak tutón jěd tež w jich domiznje na mocy přiběra.

Z Jendźelskeje wobdźěli so na mjezynarodnym Lourdeskim putnikowanju katolskich frontskich wojakow 600 ludźi. Jim je jendźelski **kral telegrafiscy postrow pósłał,** kotryž so w Lourdesu zjawnje přečita.

Zwjazk katolskich žonow w Jendźelskej je wobzamknył, zo chce so wosebje modlić wo přewinjenjo bolšewiskoho stracha.

W lěće 1898 howrješe w jendźelskich přistawach dźiwi štrajk. Tehdom zapřimny skónčnje **kardinał Manning**, a jenož z joho pomocu móžeše so štrajk k spokojnosći wobeju stronow — dźěłaćerjow a dźěłodawarjow — skónčić. Lětsa zhromadźichu so dźěłaćerjo, kotřiž běchu so tehdom při štrajku wobdźělili. Běše so jich 150 zešło. Mjez skhadźowarjemi běše tež tehdomniši štrajkowy wjednik. Něšto časa po tamnym štrajku su potom dźěłaćerjo z dźakownosće rjany pjenjez za twar jeneje cyrkwje mjez sobu składowali a kardinalej Manningej přepodali.

Jedyn iriski biskop warnuje zjawnje iriske dźěłaćerske zwjazki, dokelž pokazuja swoje sympathije za čerwjenych w Španiskej.

Towarstwowy powěstnik.

Awtojězby na koncert. Na wulki serbski koncert w Budyšinje pojědźetej z Khrósćic dwaj awtaj, jedyn popołdnju 1/24 hodźin a jedyn wječor 1/47 hodźin wot Hórbankec. Štóž chce sobu jěć, njech so hnydom pola knj. Natuša w Khrósćicach přizjewi a jězbu (1,35 hr.) zapłaći. Też ma so zastupna khartka hnydom sobu wotewzać, abo štóž ju hižo ma, při přizjewjenju předpołožić. Jězba so jenož za wopytarjow koncerta zarjaduje. Tohorunja jědźe awto z Radworja na koncert.

Pančicy. Wšitcy, kiž chcedźa z awtom na serbski koncert jěć, njech so zamołwja pola knjeza Jana Pjecha w Njebjelčicach, knj. korčmarja Měrćinka w Pančicach a pola knjeza Brězana we Worklecach najpozdźišo do njedźele 22. novembra. Tam su też zastupne khartki dóstać. Jězba płaći tam a sem 1,50 hr.

Drježdźany. Njedźelu, 29. novembra, rano we 8 hodź. budźa w kapali w Taschenberg-Palais serbske kemše. Spowědź wot 7 hodźin. Wšitcy lubi tudy bydlacy Serbja su wutrobnje přeprošeni.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 599. z Budyšina: Michał Glawš; 600. ze Słoneje Boršće: Michał Winkler; 601. ze Zdźěrje: Mikławš Khilan; 602. ze Šlegela pola Žitawy: Jurij Wjacsławk; 603.—606. ze Šunowa: Mikławš Šołta, Michał Narćik, Pawoł Langa, Mikławš Hrjehoŕ; 607. z Konjec: Pětr Suchy; 608. z Ralbic: Jakub Lebza; 609. 610. z Łazka: Jakub Wjeńka, Michał Žurk; 611. z Ralbic: Alfons Ryćeŕ; 612. z Klostergraba: pater Alfons Mornstein; 613. ze Zdźěrje: Jurij Wincaŕ; 614. z Brěmjenja: Pawoł Šołta.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo: 1035.: N. N. z Ć.; čo. 1036. N. N. z Š.; čo. 1037.: N. M. z Š.; čo. 1038.: N. N. z Ł.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Knjez P. Alfons Mornstein 3 hr.

„Jednota", tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu,

ma jutře njedźelu, 22. nov., wječor we 8 hodź. swoju **měsačnu zhromadźiznu** w Kolpingowym domje. Wo prawje bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Poprjanc a mjedowk

z Kněžkec **poprjancaŕnje a konditarnje**

Šulefske wrota — blizko pósty

je sławnje znaty!

. . . a tón **dobry kofej** tam!

„Krajan"

zakłapa na nowy tydźeń do domow katolskich Serbow.

Witajće joho přećelnje!

Wjele rjanoho Wam sobu přinjese!

K wosuški-pječenju

wšě dobre potrěbki su dóšte!

Šěsć družinow sultanijow

—.78 —.60 —.50 —.40 —.35 —.29

w kistlach tuńšo!

Korinthy	—.45	—.40
Citronat	1.20	1.10
Orangeat		1,20
Mak, dobry módry duringski		—.88
Mak, wukrajny		—.70
mandle, słódke	1.60	1,44
mandle, hórke	1.80	1.50
město mandli, hórke		1.12
Worješki, nowe dobre		

Wšě k pječenju trěbne přičinki — wolij sairan — rafinadu (pudrowu) — **citrony**

K pječenju poprjancow

wosebite začinjenja a pohibadła a krupowy cokor

Otto Sachse

Bautzen **Reichenstr. 4**

Nowy hospodař
w „Kapucineru“
(napřeco Schaafec nowomu wobkhodej)
přeprošuje na dobre a słódne
Kulmbachske piwa
z piwarnje „Mönchshof“.
Też za dobre jědże je postarane.
Budźemy Serbow přecy rady a lubje witać.

Karl Scheffer a mandž.

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda“.

Serbja kupuja hižo lětdźesatki
dołho swoju drastu wot
König, Budyšin, Žitna dróha 2/4
Mužace žonjace **mantle a woblečenja** jara tunjo

Weidlichec kožuchařnju w Halštrowje

serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.
We wšěch družinach namakaće tu:
hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.
Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

Štrykowane

pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.

Ćopłu spódnju drastu.
Rubiška a šawle (chemillowe)
po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Kofej

wulke buny
500 gr. . . hr. **2.80**
přecy čerstwy paleny

Jurij Nyča
Bohata dróha 8

Posledni zbytk čornoho banta!

22 a 24 cm šěroki.

1 m 1.70 a 1.90
„ 1.40 a 1.60 (jeli 12½ m kupiš)
„ 1.20 a 1.40 („ 25 m „)

Bjezporočny dobry bant!

Fritzsche

Dresden A. 21
Schlüterst. 42.

Najstarša
škleńčernja
nic jenož za wulkowobkhod kóždy tu namaka wšě škleńčane twory a nadobu,
woknacu škleńcu,
groćanu, slepu, barbojtu škleńcu,
lěp, dijamanty atd.

Wilhelm

Serbska dróha 16.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kupuju
złoto **slěbro**
E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Khuty, pjezle fale, banty atd.

wot

Hilger nasl. **E. Wilček**
Budyšin - Seminarska dróha 2

Konjace nožicy

česaki za nožicy
toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Tunje časniki

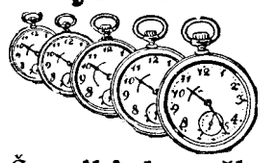

Časniki do začka
rjane, derje jdu (Anker)
2.25, 2.50, 2.95, 3.—, 4.50, 6.—
Naručne časniki, za žony a muže z kožanym paskom
2.95, 3.50, 3.95, 4.95,
so světlace 4.95 a 6.—
Wubudźaki za 2.50.
Kuchińske časniki (8 dnjow du) žno za 4.75.
Regulatory na wotpłaćenjo.
Napłaćić ma so hr. 5.—, potom měsačnje hr. 5.—
Za kóždy časnik garantiju.
Zastaraće so pola **časnikarja**

Kokša

Sukelnska dróha 20 abo w Njeswačidle.

---

iMi

Kaž z kuzłom to dokonja, zo wšitko znowa so zazybola; za někotre mjeńšiny wšo wočerstwja a čistosć dawa

a wučisća wšitko!

Wo štryčkowanju a sačkowanju
z našej **wołmu**
was rad powučamy!

Güntherec
wotrjadny wobkhod
Rózk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Šoklady, marcipan

a
kajkežkuli placki
maš na wuběrku pola

Marćinka

Žitna dróha, napřeco Güntherej.

Kedźbu! Wozjewjam z tutym, zo sym **płokařnju a wužehlerńju šatow** kaž też **rozpinařnju gardinow**

z Dobrošic do Ralbic čo. 2d

přepołožiła a prošu wo dalšu swěrnu podpjeru mojoho wobkhoda.

Marja Rachelowa rodź. Handrikec.

Wulki nazymski koncert

serbskoho spěwarstwa wotměje so **srjedu 25. novembra** wječor we 8 hodź. w zalomaj Budyšskeje „Krony“ jako poskićenjo

serbskoho ludowoho spěwa

Sobuskutkuja: Mužske a žónske khóry našich serbskich spěwnych towarstwow, solisća pod nawjedowanjom hłownoho dirigenty knjeza wyššoho wučerja na wotp. J. Słodźeńka.

„Domowina“, zwjazk łužiskich Serbow.

Hrajki k hodam

we wulkotnym bohatym wuběrku pola

Kurt Martin Richter

w Budyšinje, Kejžorska dróha 7 / Telefon 2741

Klanki wuporjedźujemy. — Nowe stawčki su tu na składze.

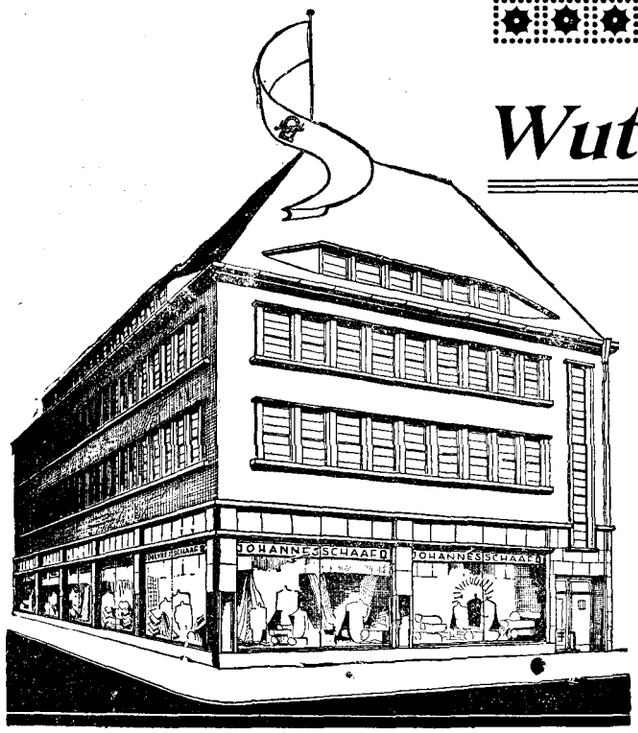

Wutrobny dźak

wšěm přećelam a znatym za zbožopřeća a wopokazy kedźbliwosće z přiležnosću wotewrjenja mojoho nowoho wobkhodnoho domu.

Johs. Schaaf

Bohata dr. 20 / Dźiwadłowa dr. 1

Kožuchowe

jaki, mantle, pjezlki

Najwustojnišo dźěłane

liški

prawe a barbjene.

Wokołošijine kožuški

we wšěch barbach hižo za **5,—** hr.

wot kožucharja

Kurta Rinki

w Budyšinje, Bohata dróha 5

K nowomu lětu pytaja so někotre

holcy

w starobje 20 lět do hródźe. Zamołwjeć maja so pola inspektora w klóštrje Marijinej Hwězdźe.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokorěčak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

48. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **28. novembra 1936.** | **74. lětnik.**

Adventna pěseń, adventne rozpominanjo.

Adventna doba je doba připrawy na swjatu hodownu nóc, na Božu nóc. Na wonu nóc, w kotrejž je w połnosći časa slubjena hwězda w Jakubje zešła, korjeń Jesse rozkćěł, Emmanuel (Bóh z nami) so narodźił; přelubozne dźěćatko Jězus je w tej nocy ze swojimi sylzami postrowiło zemju, njebjeske kěrluše słyšachu so; adventna doba je doba připrawy k tej najsłódšej nocy, kotraž je njebjesa a zemju z radosću napjelniła, z wyskanjom; přetož radowaše wšak so wěčny njebjeski Wótc, zehrawachu jandźeljo, radowaše so knježna Marija ze swjatym Józefom, wjeselachu so dobri pastyrjo, wšitke ptački, wšitka stwórba zanjese jandźelski khwalbny spěw: „Gloria in excelsis Deo — Česć budź Bohu we wysokosćach a na zemi pokoj ludźom dobreje wole."

Hdźežkuli w pjećich dźěłach swěta pak je najswjećiše mjeno Jězus so dobyło, tam wšudźom swjata nóc so měnja na běły dźeń; wšitke cyrkwje, wšitke kapałki, wšitke wołtarje so błyskotaju w błyšću swěcow, a ze stow a tysacow horjacych wutrobow klinči mócnje swjaty spěw hodowny: „O pastyrjo wy . . ."

A my wšitcy dźěn jako dobri, pěkni ludźo z radostnej wutrobu čakamy na tu dźiwow połnu nóc, a z Bohom, z maćerju Božej, ze swj. Józefom, ze swjatymi jandźelemi, z khudymi pastyrjemi chcemy měć podźěł na tamnej potajnej, spodźiwnej hodownej wjesołosći.

Zo wšak bychmy swjate hody dostojnje woswjećili, k tomu mamy so přihotować. A we čim přihotowanjo zależi?

„Njezapominaj na wěcy, kiž stej widźałoj twojej woči, a njech njewupadnu z twojeje wutroby přeze wšě dny twojoho žiwjenja." (5. Mójz. 4, 9.) Tak je Mójzes narod izraelski napominał, hdyž běchu widźeli móc a majestosć Božu w błyskanju a hrimanju pod horu Sinai. A njeje-li wuzwoleny lud směł zapomnić na žałostne sinajske widźenja, kak bychmy my křesćenjo zapomnić směli na to, štož je so stało w swjatej Božej nocy! Ach, tehdom dźěn so nam khudym hrěšnikam Boža majestosć zjewi, nic wšak w błysku a hrimanju, ale w našej človjeskej podobje, a zdobom tak khudobnje, zo človjekej nimowólnje sylzy z wočow so lija. Jako staj knježna Marija a swjaty Józef při žłobiku klečałoj a njebjes Kralej so modliłoj, tak tam klečeštej też khudoba a pokora. Khudoba? Wězo, khudoba. Abo je mózno, wjetšu khudobu sebi pomyslić, hač w kajkejž je Bože dźěćo na swět přišło? Khuda je joho knježniska mać, khudy jeje zastaraćeŕ, khude wobydleńčko, khudobne łóžko, wšo je khude a bědne. Njebjesku krasnosć je jenorodźeny Syn Boži wopušćił a zestupił do našoho sylzow doła, a to z lubosće k nam. Nad tejle njeskónčnej lubosću spodźiwachu so wšitke njebjeske duchi, z tej lubosću jeći a hnući „Gloria" spěwachu.

„Pokazała je so zawěrno miłosć Boha, našoho wumožnika, wšěm ludźom", swjaty Pawoł piše Titej. Hdyž pak je so nam tajka lubosć a miłosć wopokazała, njebychmy a njeměli drje też my miłosćiwi a lubosćiwi mjez sobu być, najbóle napřećiwo khudym a potrěbnym bratram a sotram! Runje tohodla je Syn Boži jenomu jenož mało přidźělił, druhomu tysacy, a zasy druhomu najwjetšu khudobu, we kotrejž je sam na swět přišoł; wón tak chcyše, zo by khudy sćerpnje njeso khudobu wokrasnjał Boha; zamožity pak, zo by z jałmožnu sebi hromadźił pokład w njebjesach. Lubosć a darniwosć, dobrotu nam zašćěpuje miłe dźěćatko Jězus, a za myto nam lubi njebjeske kralestwo.

Swjaty Vincenc Ferrerski wukładuje nam wo pobožnym překupcu, kotryž by po swojej dobroćiwej mysli kóždu patoržicu hospodował khudoho muža, khudu žonu a khude dźěćo, a posłužował by jim z tajkej pokoru a lubosću, jako bychu wone byłe najswjećiše wosoby Jězus, Marija a Józef. Hdyž běše tutón pobožny muž hižo hódny njebjeskoho

kralestwa, skhorje w adventnym času a patoržicu mrěješe. Tehdom so w poslednjej hodźincy zaswěći joho wobličo, a wokošejo swjaty kříž rjekny: „Miłosćiwy Jězuso, hač dotal sym kóžde lěto na tymle dnju na hosćinu Tebje prosył; Jězus, Marija, Józefje, přijmiće mje nětko na wěčnu hosćinu!“ Po tutych słowach spušći ducha, a zawěsće, zo so pozběhny a wotleća do wěčnoho raja.

Budźmy też my miłosćiwi, a dóńdźemy miłosće pola Knjeza, a připrawimy so tak dostojnje na swjaty hodowny čas. Spominajmy wšak też na tych bratrow a sotry, kotrychž sylzow njewidźimy, njesłyšimy skórźbow, kotrymž wšak pomhać, sylzy wutrěć, žałosć změrnić móžemy; spominajmy na wbohe běbne khude duše w čisću. Też za te duše je dźěćatko Jězus w žłobjatku ležało, też tutym dušam je zaklinčał khwalbny kěrluš „Gloria in excelsis Deo — Česć budź Bohu we wysokosćach a na zemi pokoj ludźom dobreje wole.“ Wone dźěn nimaja dotal wonoho pokoja, žedźiwje na njón čakajcy; my jim móžemy pomhać. Kóžda modlitwička, kiž za pokoj khudych dušow w čisću posyłujemy k bójskomu Wumožnikej, kóžde swjate woprawjenjo, kiž za nje woprujemy, kóždy najmjeńši darik, kóžda jałmožna, kiž w tychle dnjach khudjasam wbohim, kiž khorym wudźělimy — wšitko to budźe pornjo jandźelam, zestupujacym do čisća a připowědowacym khudym dušam: „Radujće so, wjeselće so, pomoc so wam bliži; waši bratřa, waše sotry tam na zemi: jate su z lubosću k Jězuskej, spominaju na was a dobre skutki za was činja.“

Tuž hižo wěmy, što mamy činić, zo bychmy dostojnje woswjećili hody; dźakownje mamy rozpominać njesměrnu lubosć Božu, miłosćiwi mamy być napřeco khudym dušam w čisću.

W Swjatym Pismje čitamy, kak je sunamitska žona, zhoniwši wo přikhadźe proféty Eliseja, połna radosće swojomu mužej prajiła: „Póznawam, zo je tón muž swjaty, kotryž často khodźi mjez nas. Připrawmoj jomu tuž wječerńju a stajmoj jomu we njej łožo, blido stólc a swěčnik, zo by, přišedši k namaj, zwostawał tam!“ (4. Kral. 4.)

Přećeljo lubowani! Što je proféta Eliseus poruno Synej Božomu, kotryž chce k nam přińć? Samo so rozemi, zo kóždy z nas sebi wumyjemy a wurjedźimy swoje wobydlenjo před hodami. Ale što też je hódna čistota zwonkownoho wobydlenja, njeje-li čista wona komorka, kotruž we sebi nosymy a ze sobu, naša wutroba dźěn, wobydlenjo to, komorka, w kotrejž naš Knjez Jězus wotpočnyć sebi přeje? Tamne přelubozne dźěćatko, kotrež so njeje něhdy strachowało žłobja w Bethlehemskej hródźi, ani so njestrachuje khudoho žłobja našeje wutroby; same dźěn jasnje slubjuje, zo chce k nam přińć, hdyž praji: „Lubuje-li mje štó, moje słowo zakhowa, a mój Wótc budźe joho lubować, a k njomu přińdźemy a wobydlenjo pola njoho sebi sčinimy.“ (Jan 14, 27.)

Tola jako je knježniska mać knježna Marija, štož móžeše, wučisćiła Bethlehemsku hródź, tak mamy też my swoje wutroby wučisćić ze želnosćiwej swjatej spowědźu, z wutrobnej, nutrnej pokutu, kaž so słuša. A hdyž swoju wutrobu wučisćimy wote wšěch hrěchow a njeprawosćow a dóstanjemy našoho Knjeza w najswjećišim sakramenće wołtarja, potom budźe dospołna naša hodowna radosć, potom budźemy khroble móc spěwać jandźelski spěw „Gloria in excelsis Deo — Česć budź Bohu we wysokosćach, a na zemi pokoj ludźom dobreje wole!“

Też ty pak, najswjećiša knježna, maći Boža, Marija, wopomń, zo sy přez swjatu Božu nóc też naša maćeŕ; budź při nas, pomhaj nam, zo bychmy dostojnje so přihotowali na swjaty čas hód!

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Naša „Jednota“ wotmě zańdźenu njedźelu swoju měsačnu zhromadźiznu w Kolpingowym domje. Po powitanju a wuspěwanju kěrluša wozjewi předsyda knjez

Bjez škita swj. Marije a jandźela pěstona.

Wot Er. Kraffta.

Jedyn z najsławnišich a najrjeńšich wobrazow wulkoho swětaznatoho molerja Leonardo de Vinci je poslednja wječeŕ Khrystusowa. Tutón krasny wobraz, „Cena“ mjenowany, khowa so w refektoriju dominikanskoho klóštra Madonna della Grazie w Milanje.

Srjedźa na wobrazu sedźi Jězus za blidom; wosoba wobdata z bójskej krasnosću a dostojnosću, tola njewuprajomnje miła a přećelna. Hłuboki zaćišć tutón wobraz čini; sputany stojiš před nim z česćownosću a lubosću, kotraž na kolena će nući, zo by před wobrazom so pomodlił.

A k majestotnej wosobje Khrystusowej přidružeja so ći druzy, kiž sobu su přitomni při poslednjej wječeri: joho wučownicy. Kóždy z nich předstaja so po swojich samotnosćach a we swojim wašnju — Jězusowy najlubši wučownik Jan runje kaž też Pětr a wšitcy druzy.

Wšě wosoby su wuwjedźene z tak wumělskej woprawdźitosću, zo kóždu wutrobu z namocu k sebi sćahnu a mysle a dušu k wyšinam, ke Khrystusej, Synej Božomu.

Jenož wot jeneje wosoby, wot jenoho wučownika wotwobroća so naše wóčko, dokelž w njej najžadławišu hroznosć wuhlada: Judaš Iskariot, přeradnik Syna Božoho, kotryž za třiceći slěbornikow swojoho knjeza a mištra, swojoho přećela a dobroćerja přepoda tamnym surowcam; kotryž so njehańbowaše přez wokošenjo přeradźić toho, wot kotrohož bě wužiwał jenož lubosć a zasy lubosć a same dobroty.

Do joho wobliča je zaryta człowječa surowosć a skaženosć; sebičnosć a nahramnosć bě we nim podusyła kóždy nadobny zjew. Z hrózbu tutón wobraz će napjelnja: Judašowa zakusnjena huba a přeradniski a zasakły wuraz wočow. Wottrašacy je napohlad, kak Judaš hraba za pjenjezami, podobny rubježnomu zwěrjeću, kotrež je zaryło swoje pazory do swojoho wopora. Wot tutoho wobraza so naše wóčko bórzy wotwobroći a zhladuje wróćo do miłoho, nadobnoho wobliča našoho Zbóžnika.

Na tutymaj dwěmaj wosobomaj je Leonardo najwuraznišo pokazać chcył napřećiwnosć dobroho a złoho. Hnujacy wobraz předstaja nam žadławosć człowjeskich požadosćow a błudow. Tutej wuraznej postawje na wobrazu matej swoje stawizny. Wo nimaj so tole powěda:

Wumělc běše sebi w duchu městnosć a wosoby za swój wobraz hižo zestajał; nětko kročeše po hasach w Romje hladajo, hač snadź njeby nadešoł człowjeka, kiž by za hłownu wosobu Khrystusa po zwonkownej podobiznje wosebje so přihodźał.

Bjez wodychnjenja ćahaše wot jenoho kónca wěčnoho města do druhoho. Ale nihdźe njenamaka, štož pytaše; drje zetka sta a sta dostojnych a rjanych wobličow, tola njewuhlada postawy, w kotrejž by zwonkowna rjanosć ze znutřkownej dostojnosću a rjanosću tak widźomnje zjednoćena była, kaž za wobličo Wumožnika swěta mohło jeničcy hódne być.

kantor Šołta porjad zhromadźizny. W dalšim dźakowaše so towarstwu za tak přećelne a wutrobne zbožopřeco k swojim 50. narodninam. Na to poskići knjez kapłan Cyž jara zajimawy předn šk wo swjatym wótcu Piu X. Přednošowaŕ rozestaja nam zwoprědka joho swójbny pokhad a žiwjenjoběh, potom jako biskopa a skónčnje, hdyž bu na stoł swj. Pětra wuzwoleny, joho skutkowanjo a zarjadowanja, kotrež dźensa hišće wobstoja. Za rjany přednošk wupraji so jomu wutrobny dźak. K přednoškej poréča zkrótka hišće knjez kapłan Andricki. W přestawcy zaklinčachu rjane serbske spěwy. Předsyda pokaza na wulki serbski koncert w „Krónje“, kaž tež w tachantskej šuli na pruhowanske hodźiny dźéći a prošeše staršich, zo bychu so wobdźélili, wosebje pjatk wječor 1/28 hodźin na šulskim swjedźenju. Dalše so hišće zarjaduje. Skónčnje přednošowaše knjez předsyda hišće wo našej ponowjenej farskej cyrkwi. Pokaza na rjanosć wulkoho woltarja, dale na tamne krasne wopony na lěwej stronje cyrkwje, pokhadźace ze 16. lětstotka. Wokoło 10 hodźin so zhromadźizna skónči.

Z Khrósćic. Njedźelu 15. nazymnika běše pola Koklic-Lisakec wjesołe žiwjenio skoro kaž na woprawdźitym kwasu. Dźeń prjedy dźěn bě so 25 lět minyło, zo běše Khrósćanski Lisakec Jakub knježnje Marji Wornačec z Miłćic při čestnym wěrowanju lubosć a swěru za cyłe žiwjenjo slubił. Hdyž nětko po 25 lětach tele mandźelstwo pohódnosćujemy, *směmy z mudrym Sirachom prajić: „Bože žohnowanjo ma* so do spěcha, zo by sprawnoho mytowało.“ Pjeć dźéći je jimaj Boh luby Knjez darił, wšě wobdarjene kaž nan a mać a ćělnje strowe hač na Hańžu, kotraž sćerpnje po Khrystusu křiž drěnja njese. Cyła wjes je knjezej jubilarej horcy dźak dołžna, hdyž je 15 lět dołho z wobhladniwym wjesnjanostu we Khrósćicach był. Skoro runje tak dołho je knjez Jakub Kokla też w cyrkwinym předstojićerstwu Khrósćičanskeje wosady. Stajnje je knjeza jubilara z nadobnym dorozemjenjom za wšě ćeže a starosće přewodźała a posylnjała joho luba mandźelska. Wo česćownosći cyłeje wsy a wosady swědčachu rjane dary we wulkej ličbje a wutrobne dopisy ze wšěch kónčin. Póndźelu bě cyły dom połny wjesnych žónskich a wutoru spěwaše tam „Jednota“. Koklic mać běše so postarała, zo nichtón hłódny abo łačny njewoteńdźe. Wosadny farař a knjez farař Mič z Njebjelčic běštaj njedźelu mjez hosćemi a wopokazaštaj Koklic nanej a maćeri z wutrobnymi słowami dźakownu česćownosć. Njech Bóh luby Knjez nam Lisakec-Koklic mandźelskej hišće dołho wukhowa. Swójby kaž Khrósćanskich Lisakec su w serbskim kraju třěbne.

Z Khrósćic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so srjedu, 2. decembra, podołdnju w 2 hodź. w Khrósćicach a 1/24 hodź. we Worklechch.

Z Marijineje Hwězdy. Wčera pokhowa so na knježnjacym kěrchowje klóštrska knježna Aloizia Rozalia Rupprechtec. Dócpě starobu přez 70 lět. Zemrěta narodźi so 12. pražnika 1866 w Georgswaldźe w Češkej; 16. różownika 1888 bu zadrasćena a wotpołoži 25. nazymnika 1889 swjatočne sluby, potajkim před 47 lětami, a přisłušeše tak dołhi čas klóštrskomu konventej. Njebohčička bě lěta dołho khorowata a je swój dóht sćerpnje a z podaćom do Božeje wole njesła. Njedźiwajo toho zastaraše swěrnje pohrjebnišćo duchownych. Z tych knježnow, kotrež buchu z njej před 48 lětami zadrasćene, je jenož jena hišće žiwa. R. i. p.

Z Njebjelčic. W posće tutoho lěta běchu pola nas exercicije za žony. Tute su so jara derje poradźiłe a dobry wuspěch přinjesłe. W advenće změja nětko muže swoje exercicije. 2. njedźelu adventa přihdźe tu cuzy knjez jezuita z Drježdźan, zo by exercicije wotdźeržał. Wone započinaja so 6. decembra po nyšporje a skónča so srjedu 9. dec. po jutnjach. Dokelž je wutoru 8 dec. swjedźeń bjezhrěšnoho podjeća swj. Marije, budźe wšitkim mózno, so wobdźělić. Póndźelu 7. dec. drje je wšědny dźeń, ale přednoški budźa rano po jutnjach a wječor. Swjate dny a njedźelu budźe wjacy prědowanjow. Wobdźělnicy přebywaja doma a nimaja wudawkow za jěść a bydlenjo. Dokelž je čas tak přihódny a wobdźělenjo tak lohke, so wočakuje, zo so cyła wosada a wokolina na swjatych zwučowanjach wobdźěli.

Ze Zdźerje. Zańdźenu njedźelu woswjeći knjez Mikł. Khilan w kole swojich přiwuznych swój sleborny kwas. Khilanec nan je stary wojak, kiž bě na pjeć lět, wot lěta 1915 hač 1920 w francózskim zajeću. Tak je sebi mnohe zasłužby dobył za kraj a wótčinu. Też dźensa hišće służi swojej domiznje a wosadźe. Njese jeje starosće jako sobustaw cyrkwinskoho předstojićerstwa. Nawjeduje jako kantor Bože służby, wosebje wječorne nyšpory, ke kotrymž so nětkle wosada wosrjedź tydźenja skhadźuje, zo by so modlła za sebje a swoje należnosće. Knjez Khilan je też

Mučny a mjerzacy chcyše hižo so domoj wróćić; tu nadobo wusłyša z jeneje cyrkwje hłós klinčeć, tak nimo měry lubozny a něžny.

Leonardo zastupi do cyrkwje, hdźež runje kantor tuteje cyrkwje spěwaše. Hnydom wotmysli sebi molerj, spěwarja bliže zeznać, derje wědźo, zo tajka pobožnosć, rjanosć a dušina znutřkownosć, kotraž w tutym spěwje so pokazowaše, móže jenož w nadobnym človjeku z čistej dušu bydlić.

A Leonardo so njebě mylił — to hnydom spózna, jako spěwarja wuhlada.

Spěwarjowe wobličo měješe njewšědnje miły a luby wuraz. Toho dyrbješe dobyć za podobiznu Khrystusowu na wobrazu! Połny nadźije přistupi ke kantorej, hdyž tutón z cyrkwje dźěše.

„Jenož wokomik, knježe“, praješe wumělc, „mam wulku próstwu na was!“

„Próstwu? Z čim bych mohł wam posłužić, knježe?“

„Ja sym molerj Leonardo de Vinci a pytam za wobraz „poslednja wječerj“ dostojny wuraz wobliča za Khrystusowu hłowu.“

Kaž wšitcy Romjenjo, tak bě też spěwarj zeznał po mjenje tutoho wumělca, nakhwilnje w Romje přebywacoho. Wón pokłoni so česćownje před nim.

„Myslu, zo we wašim wobliču sym namakał prawu podobiznu za Khrystusowe wobličo“, dźeše wumělc dale.

„Směm was prosyć, zo byšće waše wobličo wupožčił za wosebity wyšši zaměr?“

„Ale mištrje!“

„O, njewotpokazajće moju próstwu! Zaměr mojeje próstwy je wulki, nadobny a wuzamołwja cyle wěsće khrobłosć, z kotrejž so na was wobroćam.“

„Nimam wam to na žadyn pad za zło, nadobny mištrje. Ně, ně, cyle wěsće nic — —.“

„A tola so komdźiće, moje přeco dopjelnić? Kak mam to zrozemić?“

„Nimam so za hódnoho, zo bych wam był z podobiznu za Jězusowe wobličo.“

„Ale runje z tuteje wašeje ponižneje wotmołwy žórli so dostojnosć za tak wysoki zaměr. Hišće junu was prošu, zo byšće dopjelnił moje přeco. Wy činiće z tym dobry skutk, zo mi dopomhaće k hłownej wosobje mojoho wobraza, a pozdźišo, hdyž budźe wobraz hotowy, budźe tysacy a tysacy zahorjeć z pobožnosću k Wumožnikej swěta.“

„Hdyž je tomu tak, potom chcu rad zwólniwje wam k pomocy być při wukonjenju wašoho wulkoho skutka.“

„Dźakuju so wam tysac króć! Ale nětko bych rad wědźał, štó je podobizna za hłowu Khrystusowu?“

„Rěkam Pietro Bandinelli.“ —

Hižo za krótki čas błyšćeše so w njebjeskej krasnosći dospołnje znadobnjene wobličo Bandinellowe na wobrazu Leonardowym. Bě srjedźišćo na joho započatym wobrazu, a kóždy, kiž tute wobličo widźeše, njemóžeše joho rjanosć dowukhwalić.

* * *

dołholětny pilny čitař našoho Posoła. Přejemy jubilaromaj wjele zboža a dalšoho Božoho žohnowanja.

Ze Šěrachowa. Dotalna wyšša borromejkow na tudyšim tachantskim hrodźe, miłosćiwa sotra Wilfrieda, je so do Dürenfurta pola Wrótsławja na wotpočink podała, hdźež też něhduša Radwořska sotra Antonina přebywa. Za nowu wyššu w Šěrachowje bu pomjenowana Serbowka: sotra Susanna, rodź. Marja Cyžec ze Stróžišća, kotraž hižo dołhe lěta w Šěrachowje jako sotra za khorych skutkuje. Přejemy nowej wyššej wjele zboža. Njech přinjesu jeje ćiche skutki křesćanskeje miłosće jej, wosadźe, nam a cyłomu narodej Bože žohnowanjo!

Nazymski koncert Domowiny.

Štóž srjedu popołdnju a na wječor wulke syły Serbow a Serbowkow na Budyšskich dróhach widźeše, wědźeše, zo maja wosebity dźeń. Běchu z omnibusami, z kołami, ze železnicu a z wozom zdźěla hižo popołdnju na zhromadźiznu Domowiny přijěli. Zymny wětřik duješe wot ranja a mnohim na puću klubu činješe. Što wšitkich najebać dalokoho puća z Delan a wot hór, z klóštrskich kónčin a z pruskeje hole do Budyšina wjedźeše? Běše to starodawny nazymski koncert, kotryž Domowina w salomaj Budyšskeje Krony wuhotowa. Za spěw budź cyrkwinski budź swětny mějachu Serbja stajnje wulki zajim. Wšak su też tak bohaći na rjanych wótčinskich, ludowych ale też na wumělskich spěwach. Naš čas wosebje tajke krasne bohatstwo w ludźe pěstuje. Wulka ličba spěwarjow a spěwarkow swědčeše wo tym, zo koncert njeje jenož wěc někotrych hudźbnych zajimcow, ale wěc cyłoho luda. Widźachmy na jewišću wulku ličbu našich Serbowkow w jich pisanych drastach. Widźachmy tu pódla młodych mocow našich starych prócowarjow na spěwnym polu. A wšitcy spěwachu z duše a wutroby z wulkoho a najwjetšoho dźěła wšitko z hłowy. Tak dźěn to też wonka w přirodźe naše ptački činja. Připosłucharjow běše dosć, haj nadosć. Króna běše hač do kromy napjelnjena. Bórzy po wosmich so program započa a so też bjez dlěšich přestawkow wotwi. Pod wustojnym wjednistwom knj. wyš. wuč. Słodeńka spěwachu zhromadne khóry k zawodej měšanej khóraj: „Hory módre ja was znaju“ a „Přadła je Marja kudźałku“. Spěwarjo derje na kiješk dirigenty kedźbowachu a spěwachu z wulkej wustojnosću a harmoniskej dokonjanosću, hdyž też nic wšudźom jenak. Něžnje a luboznje, kaž chce to lud měć, spěwaše nam knježna Marja Šeferec z Jaseńcy „Ha smjała so słónčnita łučka je“ a „Wot wosycy w haju“, wot Kocora, z přewodom orchestra. — Hdyž nětko wustupichu jenotliwe khóry, tak to njedyrbješe być někajke napřemospěwanjo, tola kritika počina wězo přirunować, što bě lěpše, što najlěpše. A hdyž přirunawaš, dyrbiš dźiwać na kharakter a technisku ćežkosć jenotliwych spěwow. Też zwonkowne wašnjo (drasta Kulowčanow a Radwořčanow) wuzběhuje spěwanjo. Dyrbi so khwalobnje wuznać, zo su wšitke jednotliwe khóry derje, haj zdźěla wubjernje so spěwałe. Pytnychmy dobry postup w přednošku, intonaciji atd. Krute exaktne nawjedowanjo dirigentow njećerpješe žanych njejasnosćow. Sława našim serbskim hudźbnym wjednikam! Z połnym wotmachom a jasnje zaklinčachu mužske khóry a solistaj kk. Lipič a Jenč wustupištaj wosebje wuspěšnje. Z Krawcowych krasnych wumělskich spěwow zanjese nam knjez Česla pěknje: „Sym sebi žonu wzał“, „Rudźan holcy“ a „Moja róža“. Mištr B. Krawc joho na klavěrje přewodźeše. Kwartetaj, kotrejž smy hižo husćišo na našich koncertach słyšeli, stej tak wulkotnej a krasnej, zo kóždy zasy rady posłucha. Myslu „Rózu chcu sej płodźić“ jako dwójny kwartet spěwany, běše hišće rjeńšo skutkował a jenotliwe spěwne mocy běchu so khmańšo wurunałe. — Něšto cyle nowe poskićichu nam dujerjo. Z tutych ludowych spěwow, kotrež je naš luby, njesprócniwy Jurij Słodeńk zestajał, lubješe so wosebje „Dobry wječor maćefka“.

Dobry wopyt nazymskoho koncerta budźe wšitkim towarstwam cyle wěsće z pohonjom, so zwažić bórzy zasy do zjawnosće. Njech naš lud srěba ze spěwa lubosć, lubosć k swojej narodnosći a móc k dalšomu žiwjenju!

Wjednik Domowiny knjez Pawoł Nejdo dźakowaše so z ruku knjezej Słodeńkej, kiž běše zhromadne měšane kaž też mužske khóry nawjedował a też dujerjow wuwučował. Zastupjeŕ Budyšskeje NSDAP přeješe zbožo k dobromu wuspěchej wječora. Rjekny, zo chce 3. kralestwo wašnja w ludźe a też wosebje spěw, kajkiž so w jednotliwych krajinach a splahach nadeńdźe, pěstować. Zo mamy w Němskej hišće měr a pokoj a móžemy tak tutu kulturu hajić, mamy so předewšěm našomu wjednikej dźakować.

Dlěši čas bě so minył.

Leonardowy wobraz „Cena“ pokročowaše měsac po měsacu a bě nimale dokónčeny.

K prawicy a lěwicy Khrystusa běchu zarjadowane postawy wučownikow — jenož jena wosoba, jedyn tu hišće njebě — wučownik přeradnik.

Kak by tutoho předstajił? Tute prašenjo wulkoho mištra hižo dołhi čas jimaše.

Kaž bě prjedy pytał tak dołho dostojnu podobiznu za Khrystusa, tak jomu nětko pytanjo za Judašowej podobiznu runje tusamu starosć činješe. Nadeńdźe wšak wšelakich złóstnikow, surowcow a bjezbóžnikow, ale tola njewidźeše nihdźe tajkoho, kaž sebi přeradnika Khrystusa předstaješe.

K tutomu zaměrej ćahaše Leonardo jenoho dnja cyle zanurjeny zasy po hasach „wěčoho města“ Roma. Tu dohlada so nadobo na prošerja, kotryž hnydom joho wóčko putaše.

Z mjezwoča tutoho wodźiwjenoho człowjeka zhladowaše dospołna zahuba a bjezbóžnosć: dołhe čorne kudźerjawe włosy wisachu njerodnje po zapadnjenymaj licomaj dele. Woči wudźěraštej hrózbnje wokoło so, a z joho huby so zdaše wustupować jědojty dych.

„Judašowa to podobizna!“ wuroni so z Leonardowoho erta; wón stupi bliže k prošerjej.

Ale štó zamóh wopisać spodźiwanjo, haj wustróženjo wumělca, hdyž tutón człowjek z dybawym a hrubym hłosom na njoho zawoła:

„Nó, hlejće! Jedyn stary znaty! Pytaće traš zasy podobiznu za waše dźěła, mištrje Leonardo?“

„Što — wy? Wy mje znajeće? Sće mje hižo junu widźał?“ prašeše so Leonardo zatrach.

„Ja njedyrbjał was znać, mištrje? Wy wuzwolišće sebi mje tehdom k podobiznje za Khrystusowu hłowu!“

Wulki wumělc stupi z hrózbu někotre kročele wróćo; zymica joho woběhowaše.

„Wy — sće — potajkim — Pietro — Bandinelli?“ wudoby so z joho erta.

„Tón ja sym“, wotmołwi prošer hrubje a zasakle, bjez hańby a želnosće. „Sym so nimo měry přeměnił, njewěrno? Haj, haj, je so mi zešło jara złě wot tamnoho časa sem. Zeznach so z hubjenymi towaršemi, z pičkami a hračkami, zhubich přez to moje kantorske zastojnstwo w cyrkwi, a nětko mi druhdy ani k tomu njedosaha, zo bych mohł stajić swoju lačnosć z palencom. Tola nětkle zawěsće zasy něšto wot was dóstanu! Poskiću so wam dźensa zasy rad za podobiznu, zo bych něšto zasłužił, mištrje!“

Leonardo z hrózbu widźeše tutu zrudnu rozpadanku, wotbłyšć człowjeskoho wupluska. Do tajkeje zahuby bě potajkim za tak krótki čas zapadnył tamny kantor Pietro Bandinelli!

Leonardo so wotřasny, kaž by chcył wot někajkoho złoho kuzła so wuswobodźić. Potom wopraša so zrudny:

„A kak to přińdźe, Pietro, zo ty tak hłuboko sy padnył;

Wón swoje słowa ze sławu na wjednika skónči, kotruž wšitcy stojo sobuzanjesechu. Na to spěwaštej so zhromadnje němskej hymnje. Ze zhromadnym spěwom: „Rjana Łužica“ skónči so derje poradźeny koncert. Program běše jara bohaty. Wšitcy, kotřiž so wo wuhotowanjo sobu starachu, njech so z tym spokoja, zo su wšitkim hosćom zasy rjanu pokładnju našich serbskich spěwow wotewrili. Tak so wšitcy zasy posylnjeni rady do swojich domow a wjeskow wróćichu.

Alois wjerch z Löwenstein:

Za tydźeń je misijónska njedźela.

„Ženje hišće njeje ličba misijonarow była tak wulka, kaž dźensa. To nam dawa nadźiju a dowěru, zo to dobre, štož do čłowjeskeje natury je zapołożene, so wuskutkuje. Hdyž widźimy, kak zły njepřećel swojich hidypołnych wotpósłancow přecy z wjetšim wotmachom wusćeła, dožiwimy zdobom, kak Khrystus, kiž přecy we swojej Cyrkwi je žiwy, pósłow lubosće a žiwjenja rozmnožuje.“ Tutu powěsć před krótkim předsyda bamžowskoho misijónskoho skutka k rozšěrjenju swjateje wěry w Romje přez radijo wozjewi.

Z toho móža wšitcy katolikojo też w němskim kraju krutu dowěru čerpać, zo misijónske dźěło też w přichodźe wuspěšnje dale so wukonja. Němskich misijónarow njeje ženje hišće telko było kaž nětkole. Měsac za měsacom nowi misijonarojo ćahnu won do wšoho swěta, wozjewjeć Khrysta. Možemy přirunać tutón ćah přecy a přecy do pohanskich krajow wupućowacych bratrow a sotrow z njezaprahnjomnej rěku, kiž z wótčiny so wuliwa; też w běžnych powójnskich lětach njezasta. A němske misijónske kraje — 50 jich je — přecy hišće wobstoja . . . A naši misijonarojo wozjewjeja, zo jich dźěło — njedźiwajcy wšěch wuzkosćow — tola z překwapjacymi, rjanymi wuspěchami je žohnowane.

Čim wjetše wopory, čim nadobniši wupłód dźěła!

Wobroćam so tohodla też na němskich katolikow a jim přiwołam: Njech waš paćeř a waš wopor k tomu přinošujetej, zo bywa njedźela swětowoho misijónstwa woprawdźe swjedźeń katolstwa, njech posylnja spóznaćo, zo je Cyrkej cyłomu swětej slubjena, njech wožiwja nadźiju, zo skónčnje wšudźe poselstwo křesćanstwa dobudźe; njech je tuta njedźela swjedźeń lubosće, kotruž chcemy wopokazać tamnym

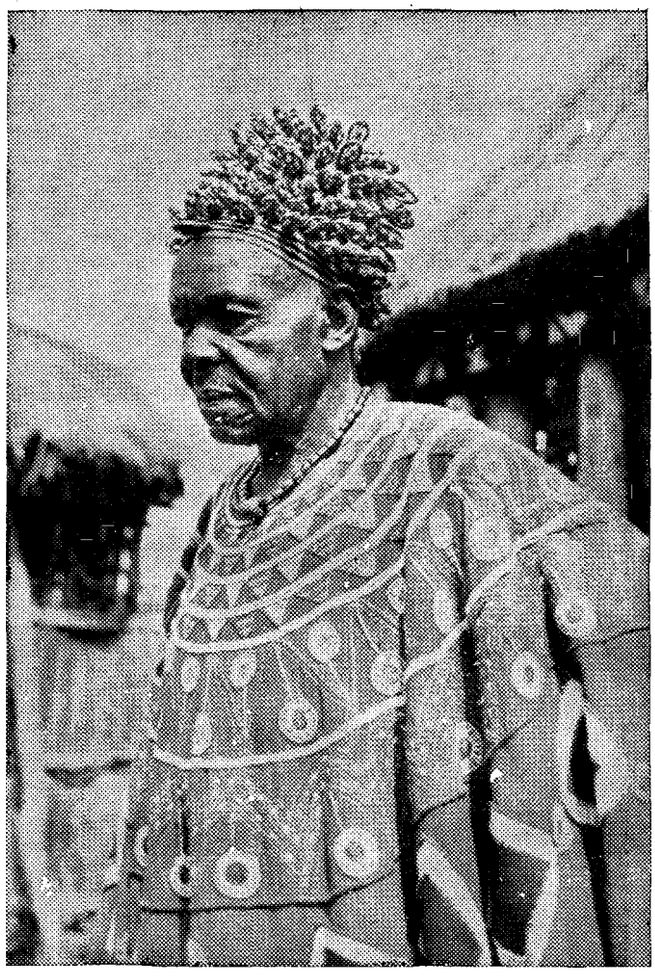

Kral Mbo w Kamerunje (w Africy)
je hłowna wosoba w misijónskim filmje, kiž bu wot Bamžowskoho Skutka k rozšěrjenju wěry zhotowjeny.

mnohim milijónam njekřćenych, kotrychž chcemy za našu swjatu wěru dobyć. Njech kóždy ma za swoju winowatosć, sobupomhać při tutym nadobnym skutku k česći Božej!

---

kak je možno, zo za tak krótki čas z dobroho a wužnitnoho čłowjeka bu pičk a hračk?“

„We swojim wulkim zbožu buch jara sebjewědomy a sebičny; zabych so modlić rano a wječor mój wšědny paćeř, pozabych poručeć so husćišo wob dźeń pod škit maćerje Božeje a swojoho jandźela-pěstona. Njepytnych, kak mje Bóh wě što přecy hłubšo do zahuby ćehnješe.“

„Haj, bjez modlitwy, bjez škita maćerje Božeje a bjez jandźela-pěstona!“ wobkrući Leonardo prošerjowe měnjenjo. „Haj, haj, hdyž je čłowjek bróń modlitwy wot sebje čisnył, potom na kóždy pad podleži; podleži cyle wěsće! A wón zapadnje přecy hłubšo a hłubšo do bjezdna njepóćiwosćow a hrěšnych požadosćow. A na tym nic dosć! Njezapadnje jenož sam do tutoho bjezdna błudow, ale wón storhnje też husto dosć njewinowate duše sobu. Njemysli na to, zo budźe to jónu zamołwjeć dyrbjeć před wěčnym sudnikom. Husto słyšiš toho abo tamnoho prajić, hdyž jich napominaš: „Ach, přestań z twojimi basničkami, to wšak wšo tak njeje, kaž nas wuča; ći wězo dyrbja kusk hórje načinić, hač je. Sy hišće po zastarsku žiwy a nowy čas njerozemiš.“ Ach, a kak husto su tući wbozy nazhonići katolikojo, a to hišće měnja, zo su jara dobri, hdyž někotružkuli njewinowatu dušu zajědojća.“

Leonardo mjelčeše znutřkownje wšón přewzaty a zhladowaše zamysleny do dalokosće.

Hdyž pak bu prošeř přecy wobćežniši a wo załužbu žebrješe, wobroći so Leonardo k njomu a praji, hłuboko hnuty nad tajkim hrózbnym přeměnjenjom něhdy tak dobroho a nadobnoho čłowjeka:

„Pójće, sćěhujće mje! Wy sće prawa podobizna za postawu přeradnika Khrystusowoho!“

* * *

W lěće 1499 bě wumělski wobraz „poslednja wječeř“ dokónčeny. Bórzy bu w zjawnosći znaty. W Milanskim klóštrje mjerwješe so z wopytowarjemi. Nic jenož wumělscy kritikarjo a lubowarjo nabožnych wobrazow wokřewjachu wutrobu a wóčko na wulkotnych postawach wobraza, ně, też jednory čłowjek z ludu bu zahorjeny za wobraz.

Leonardowe mjeno bu wosławjene přez tute krasne wumělstwo.

Wosebje wustojnje molowanej běštej wosobje Khrystusa a Judaša.

Postawa Khrystusa, połna bójskeje majestosće a nadobnosće, bě woprawdźe krasna; přeradnik Judaš pak předstajeny we wotbłyšću djabołskeje njekhmanosće a złósće.

Nichtón pak njewědźeše, zo na Romskich hasach derje znaty prošeř, kiž bě zapadnył do hłubin čłowječeje skaženosće, tutej postawje na wobrazu předstaješe, Khrystusa a Judaša.

A tola tomu tak bě. Najprjedy wojowaŕ za česć Božu a jeje spěchowaŕ — a za cyle krótki čas z Judašom, přeradnikom swojoho Knjeza a Mištra. A čohodla? Dokelž bě zabył so modlić, zabył česćić swojoho jandźela-pěstona a mać Božu.

-a-

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Zastupjerjo katolskeje młodźiny z Italskeje, kotřiž w katolskim akcijónje sobudźěłaja, mějachu audijencu pola Swjatoho Wótca, kotryž k nim, kaž hižo druhim romskim putnikam, wo **ważnosći katechisma** rěčeše. Tutu knihu dyrbimy přecy zasy studować a po njej žiwi być. Potom móžemy nas a swět polěpšić.

W romskich kołach so husto praja, zo chce Pius XI. bórzy encykliku přećiwo komunismej wudać. Hač so to stanje, njeje wězo hišće wěste. **Ale bamž je hižo husto přećiwo bolšewismej rěčał** a katolskich duchownych a wěriwych napominał, zo bychu přećiwo tutej błudnowučbje wojowali. Swjaty Stoł je też stajnje prajił, zo je bolšewismus najsurowiši njepřećel wěry a najwjetši strach za swět. Tohodla njeje wězo njemóžne, zo też raz wokolnik přećiwo bolšewismej wuńdźe. Tola tele wojowanjo nima z politiku ničo činić, ale chce jenož nabožinu škitać.

Kaž nowiny pisaja, je **wopyt statnoho sekretara Pacellija w zjednoćenych statach Ameriki** najebać toho, zo chcyše wón jenož privatnje pućować a poměry w Americy studować, wulki wuspěch měł. Hnydom po wólbje wopyta wón presidenta Roosevelta a přeješe jomu zbožo k wulkomu wuspěchej. Kaž nětko nowiny pisaja, je kardinal tehdom też wo poćahach Zjednoćenych Statow ke katolskej cyrkwi jednał. Kónc jednanjow je pjeća wučinjenjo było, zo USA stajnoho zastupjerja při Vatikanje postaja a Vatikan tajkoho we Washingtonje. Amerikanscy katolikojo su kardinala wšudźe z wulkej zahoritosću witali a su so wo najspěšniše wobkhodne srědki za njoho postarali. Najbóle běchu to wězo lětadła. Tak je wón mohł wjele wustawow wopytać a je so z 72 biskopami rozrěčował.

Swětowa wustajeńca katolskoho nowinarstwa we Vatikanje dyrbješe so po prawym kónc oktobra skónčić. Tola wostanje nětko hač do 31. decembra wotewrjena. Italske železnicy zniža też dale wšěm wukrajnikam na italskich čarach jězbnu płaćiznu wo 70 %, jeli chcedźa na wustajeńcu pućować. A za kónc wustajeńcy dótanu też italscy wopytarjo tutu lěpšinu.

Španiske město Bilbao wobknježa přecy hišće čerwjeni. Tamniši biskop přebywa nětkle w Romje. Wón wobroći so přećiwo wudawanjam, zo je katolska cyrkej sobu wina na podawkach w Španiskej. Wězo je pod kralowskim knježerstwom wjele klacało, ale **w poslednich lětach je cyrkej pilnje dźěłała.** Ale zo katolikojo politiscy njeběchu přezjene, to běše z wulkim zadźěwkom za wuspěch. Tak móžachu mjenujcy lěwične strony z wuspěchom mjez katolikami swoje zwjazki natwarjeć. Hišće při započatku wojowanja dźěn je prjedawši wjednik katolskeje strony, Gil Robles, předewzaća nacionalnych zasudźił, a zdźěła su so dohri katolikojo też wotwlakowali. Dźensa pak su woni horliwi přiwisowarjo Franka. Katolska młodźina wšak je scyła hnydom při započatku boja so wot Gil Roblesa wotwobroćiła a sobu přećiwo čerwjenym wojowała. Dźensa je wojowanjo přećiwo bolšewikam za katolikow „swjata wěc". A wjednicy nacionalnych su sebi wědomi, kajku ważnosć změje nabožina při natwarje španiskoho kraja a luda.

Němska. Wo rozrěčowanju kardinala Faulhabera z němskim kanclerom njeje so žana rozprawa do zjawnosće dała.

Kölnska arcydiecejza woswjeći **kóžde lěto modleński dźeń.** Lětsa běše dźeń wěnowany **wopomnjeću padnjenych wojakow.** We wšelakich wosadach wotměchu so hišće wosebite modleńske hodźiny, w kotrychž so wěriwi wo wšelake należnosće modlachu, tak: zo by měr w našej wótčinje knježił, zo by so nadběh nowoho pohanstwa rozłamał na krutej wěrje, zo by njepócćiwosć čěkała před čistym křesćanskim swójbnym žiwjenjom.

Generalny kapitel bajeńskich benediktinow je klóštr Niederalteich postajił jako **srjedźišćo prócowanjow wo zasyzjednoćenjo narańšich cyrkwjow** z katolskej.

Němska komisija „Pro Deo" („Za Boha") woła k wojowanju přećiwo bolšewismej. Pokazuje na to, kak su dotal w Ruskej 42000 duchownych skóncowali a kak komunismus dźensa we wšěch krajach ze wšěmi srědkami spyta swój zaměr dócpěć. W tutym času je winowatosć cyłoho křesćanstwa, zo wojuje přećiwo ćmi. Kóždy dyrbi so dźensa rozsudźić, hač je přećiwo Bohu abo za njoho. Z połojčnosću dźensa jenož surowosćam bjezbóžnistwa poležkujemy. „Pro Deo"-komisiji přisłušeja zastupjerjo wšěch křesćanskich wěrywuznaćow.

Italska. Kardinal Schuster Milanski měješe prědowanjo wo bolšewismje a praješe, zo je bolšewismus dźensa skoro dospołny **wuraz satana.** We wojowanju přećiwo djabołej pak ma Italska na prěnim měsće stać, kotraž dźěn je srjedźišćo křesćanstwa. Wosebje ma so přećiwo bjezbóžnistwu wojować, zo so socialne położenjo mjez dźěłaćerskim ludom polěpši. Hdyž so khudšim worštam lěpje pómdźe, potom njezměje komunismus też wjacy telko wuspěcha ze swojej propagandu.

Collegium Angelicum běše hač dotal sydło generalneje kuratije rjadu dominikanow. Nětko pak je so kuratija do klóštra na Aventinje přesydliła. Tutón klóštr je **stat zasy rjadej wróćo dał.** Wjacy lětdźesatkow běše statej słušał. Musolini je też hižo tutón klóštr wopytał a je so prěni do nowych „złotych knihi" klóštra zapisał.

Należnosće nasoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 614. z Kukowa: Mikławš Glawš; 615.—617. ze St. Cyhelnicy: Mikławš Młynk, Hana Wóskec, Marja Šołćina; 618.—621. z Khróšćic: Pětr Hoza, Michał Rjelka, Maks Šefrig, Hana Frenclowa; 622.—625. z Worklec: Michał Kubaš, Jan Opic, Madlena Khilankowa, Marja Bětcyna; 626. ze Smječkec: Jurij Domš; 627. z Nuknic: Jan Wawrik; 628. z Nowych Bóšic: Marja zwud. Weidlichowa; 629. z Lipska: Jurij Šenkaf; 630. z Drježdźan: Jakub Lawkus; 631. z Baconja: Jurij Delan, bur; 632. z Čornec: Pětr Just; 633. z Pozdec: Jakub Ćemjera; 634. 635. z Njebjelčic: Jurij Ledźbora, Jurij Leńš; 636. ze Serb. Pazlic: Marja Haščyna.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1040. z K.: N. N.; čo. 1041. z W.: N. N.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

N. N. 1 hr.

Sobustawy tow. swj. Cyrilla a Methoda dóstanu dźensa **48.** čisło „Kat. Posoła". Lětnik ma 52 čisłow. — Hač dotal zapłaćichu **636** sobustawow swój přinošk.

Dźensa po kemšach abo po nyšporje njezabudź swój přinošk wotedać!

5,— hr.

Poprjanc a mjedowk

z Kněžkec **poprjancarnje a konditarnje**

Šulerske wrota — blizko pósty

je slawnje znaty!

. . . a tón **dobry kofej** tam!

„Krajan"

zastupi přichodnu sobotu do domow katolskich Serbow.

Witajće joho přećelnje!

Wjele rjanoho Wam sobu přinjese!

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Kupuj pola tych, kotřiž z nawěštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Weidlichec kožuchařnju w Halštrowje

serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.

We wšěch družinach namakaće tu:

hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.

Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

Kupujće

Preißerec kofej!

Słodźi wulkotnje — je spory — tuni!

Haj woprawdźe tuni!

Dobry domjacy měšany 500 gr jenož . . hr. **2.—**

Swój wuspěch ma:
mój přiwabjacy měšany 222 500 gr . . hr. **2.22**

„Karlsbader" měšany z wulkimi bunami . hr. **2.40**

Wosebje měšany:
„Preißerec hobrske buny a Costarica" 500 gr. hr. **3.—**

Něšto wosebite:

Preißerec kofej bjez kofejina

porunjo prawomu kofejej

500 gr . . . . . **2.50, 3.—, 3.40**

Nowy hospodař

w „Kapucinu"

(napřeco Schaafec nowomu wobkhodej)

přeprošuje na dobre a słódne

Kulmbachske piwa

z piwarnje „Mönchshof".

Też za dobre jědže je postarane.

Budźemy Serbow přecy rady a lubje witać.

Karl Scheffler a mandž.

Šoklady, marcipan

a

kajkežkuli placki

maš na wuběrku pola

Marćinka

Žitna dróha, napřeco Güntherej.

Khuty, pjezle fale, banty atd.

wot

Hilger

nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Kupuju **złoto** **slěbro**

E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Kožuchowe jaki, mantle, pjezlki

Najwustojnišo dźěłane

liški

prawe a barbjene.

Wokołošijine kožuški

we wšěch barbach hižo za **5,—** hr.

wot kožucharja

Kurta Rinki

w Budyšinje, Bohata dróha 5

Kofej

wulke buny

500 gr. . . hr. **2.80**

přecy čerstwy paleny

Jurij Nyča

Bohata dróha 8

Posledni zbytk čornoho banta!

22 a 24 cm šěroki.

1 m 1.70 a 1.90
„ 1.40 a 1.60 (jeli 12½ m kupiš)
„ 1.20 a 1.40 („ 25 m „)

Bjezporočny dobry bant!

Fritzsche

Dresden A. 21

Schlüterst. 42.

Wołmu wšěch družin

jednoru k nohajcam a najlěpšu k rjanym štrykowanjam

ma pjenjezhódnje bohaće na wuběrku

Güntherec

wotrjadny wobkhod

Rózk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Štrykowane

pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.

Ćopłu spódnju drastu.

Rubiška a šawle (chemillowe)

po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Dwě holcy
do ratařskoho dźěła
k nowomu lětu pyta
Delan w Hornim Wunjowje.

KPj

K hodownym pječwam:
Muku „Kaiserauszug“
rózynki, nowe, hižo wot 0,30
mandle
wyrcu k pječwam
Jamaika-rum
wšitko w najlěpšich kajkosćach
při małych płaćiznach
Karl Preißer jun.
Budyšin, Žitne wiki 24

Tunje časniki

Časniki do začka
rjane, derje jdu (Anker)
2.25, 2.50, 2.95, 3.—, 4.50, 6.—
Naručne časniki, za žony a muže z kožanym paskom
2.95, 3.50, 3.95, 4.95,
so swětlace 4.95 a 6.—
Wubudźaki za 2.50.
Kuchińske časniki (8 dnjow du) žno za 4.75.
Regulatory na wotpłaćenjo.
Napłaćić ma so hr. 5.—, potom měsačnje hr. 5.—
Za kóždy časnik garantiju.
Zastaraće so pola **časnikarja**
Kokša
Sukelnska dróha 20 abo w Njeswačidle.

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Dobre a rjane
wobućo
ma na składze
Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Wobućowy dom za wšitkich!
Najbohatši wubjerk! Wurjadnje płaćiznyhódne!
Rěčimy serbscy!
SCHUH **Wegener**
w Budyšinje, Bohata hasa 29

Wosebje pilnje so njewustawajcy prócujemy wo naš
serbski wotdźěl
w kotrymž namakaće přecy te prawe drastne tkaniny, wobšića, wobsadki, canki, knefle, čorny bant atd.
Zasy a zasy nam naši woteběrarjo praja:
Alphons Schauseil
w Budyšinje
to je prawy wobkhod za Serbow.

Kolesa, znate znamki — šijace mašiny — wužimadła
Sachs-motorowe kolesa **Fuhrmann** **Elektr. wobswětlenja**
Hornčeŕska hasa 10 — Telefon 3004
Wšitke přisłušne jednotliwe dźěle najkhmańše

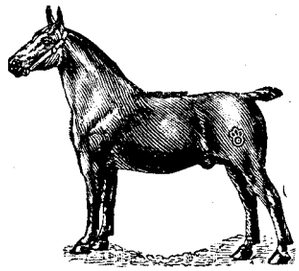

Wot dźensnišoho mam wulki transport
najlěpšich rańšofriskich a holsteinskich koni
kaž też
rhynskich dźěłowych a dobrych koni k wuměnjenju
płaćizny hódno z dobrym wuměnjenjom na předań stojo.
Moric Wobst G. m. b. H.
w Budyšinje — Tel.: Bautzen 3066

Hotowu drastu mužsku a hólčacu
tkaniny wot krucha — šaty — deki atd.
w dobrym wuběrku pola
Reinhardt Löffler **w Kamjencu**
Budyšska dróha

Wot
wěcywustojnoho dobre kožane twory!
Wěcywustojne připrawjenja a derje wupruhowane kajkosće. **Kožane jaki** z rukowanjom abo bjez njoho. **Kožane kholowy, khapy a rukajcy. Aktowe a žonjace toše** we wulkim wuběrku a wšelakosćach za k časej přiměrjene płaćizny
poruča we wulkim wuběrku
Otto Bütttner w Budyšinje, Hłowne torhošćo 9

Štóž **Persil**
k płokanju bjerje,
změje přecy sněhběle, najlěpje
wothladane šaty!

Dospołne
Bože narodki
a jednotliwe postawy
we wšěch wulkosćach
a płaćiznach
Dombuchhandlg. M. Dilger
w Budyšinje, Při mjasowynh hětkach

Pórclin
a škleńčanu nadobu
Kříže, krjepjeńčki atd.
ramy — wobrazy
špihele — marmor
Dary k wšěm składnosćam
ze znateje škleńčernje
Wilhelm
Serbska dróha 16

K hodam!
Wołmjane nohajcy, zoki, rukajcy, sportske nohajcy, dobre wjelbłudowe kosmikate nohajcy, ćopłe spódnje drasty, wołmjane štrykowane spódnje kholowy, sweatry, pullovry, štrykowane lacy, kübler-štrykowane drasty, štrykowane jaki za žony a dźěći, spódnje suknje a štawty, futrowane a štrykowane šlipfry, płaćiznyhódne pola
Rudolpha
Kejžorska dróha 16.

Kolesace
mantle . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,65**
wobswětlenja, we wulkim wuběrku, 6 volt., kompl. hižo za **4,75**
Wšě druhe přisłušace wěcy!
Thomasec bratřa
w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Łožowe šaty
ruby, kuchińske šaty, porchenty, běłe a pisane ćopłu spódnju drastu.
Wulki wuběrk po pjenjezach!
Hilger Lotzestr. 20

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

49. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **5. decembra 1936.** | **74. lětnik.**

Swjaty Jan křćenik.

Nowe hnadowne lěto so započina. Smy hižo w swjatym advenće. A tu je nam swjaty muž z wjednikom: swj. Jan křćenik! „Přetož mjez rodźenymi wot žónskich njeje žadyn wjetši dyžli Jan křćenik.“ (Luk. 7, 28.) Wón je z wuwołarjom najwyššoho krala, připowědarjom blizkoho wumoženja a profětu Božoho sudźenja. Wjedźe nas k Božomu narodej a napomina nas při tym, so prawje a hódnje přihotować na swjaty swjedźeń hodow, zo bychmy też wosebje we swojej wutrobje zbožowne hody swjećić móhli.

Swjaty Jan stupi před swój lud jako předař w pusćinje. A też nam njech swjaty Jan dźensa předuje ze swojim přikładom a słowom wo swěrje ke Khrystusej Jězusej.

Swjaty Jan sam dawa najrjeńši přikład we swěrje ke Khrystusej. Joho nadawk dźěn bě, wosebje dźěći wuzwolenoho židowskoho luda ke Khrystusej dowjesć, na Jězusa pokazać, k wěrje do Khrystusa a k swěrje ke Khrystusej skrućić a posylnić. Tak nasta wokoło swjatoho Jana mócne, nabožne hibanjo, kotrež so w joho nahladnej wosobje, w joho předowanjach a křćeńcach zjawnje pokaza. W črjódach přikhadachu ludźo k njomu do pusćiny při Jórdanje, horliwje posłuchachu joho wóhniwym słowam, zahorjeni běchu za swjatoho muža, kotryž tak krute, pokutne žiwjenjo wjedźe a tak njebojaznje předuje. Wučownicy zhromadźichu so wokoło njoho, kiž chcychu stajnje a přecy při nim wostać. Mnozy mějachu joho samo za Zbóžnika. Tute sylne nabožne hibanjo, tuta wulka zahorjenosć cyłoho luda bě też z wulkim strachom za swjatoho Jana. Druhi, kotryž njeby tak kruty był, by snadź so nad tym wjeselił, zo jomu črjódy luda přiwyskaju, a by snadź cyle zabył, zo je tu za Zbóžnika, kotromuž ma puć přihotować. Tola swjaty Jan njepodleža ani wokomik tutomu strachej.

Wot wšoho spočatka spjećowaše so swjaty Jan přećiwo tomu, zo joho ludźo tak wysoko česćachu a tak jara na nim wisachu. Stajnje pokazowaše na to, zo po nim přińdźe wjetši, njesměrnje wjetši dyžli sam je, na Zbóžnika samoho ze słowami: „Ja drje křćiju was z wodu, přińdźe pak mócniši dyžli ja, kotromuž rjemjenje na joho črijach wotwjazać hódny njejsym; tón budźe křćić z Duchom swjatym a z wohnjom.“ (Luk. 3, 16.) Ženje njeje so za knjeza a mištra wudawał, ale jenož joho służownik a wotročk chcyše być. Też swojich wučownikow nochcyše sebi stajnje zdźeržeć, ale jich ke Khrystusej dowjesć. Tohodla praješe často na Jězusa pokazujo: „Hlej, Jehnjo Bože, hlej, kotrež njese hrěchi swěta. Tón je, wo kotrymž rjeknych: Po mni přińdźe muž, kotryž je přede mnu, dokelž běše prjedy dyžli ja.“ (Jan 1, 29. 30.) A někotři z Janowych wučownikow zrozemichu joho prawje a buchu Jězusowi wučownicy, kaž swj. Jan sćenik a swj. Handrij. A někotři pak so rozhorichu, zo Jězus swojim wučownikam też křćić dowola, ale swjaty Jan tutym jasnje dosć wupraji: „Wy sami mi swědčiće, zo prajach: Ja njejsym Khrystus, ale sym před nim pósłany. Wón dyrbi přibywać, ja pak woteběrać.“ (Jan 3, 28, 30). A hišće w jastwje mysleše Jan na to, ke Khrystusej swojich wučownikow a swój cyły lud dowjesć. Tohodla „pósła dweju ze swojich wučownikow a da jomu prajić: Sy ty tón, kotryž ma přińć, abo mamy druhoho wočakować?“ (Mat. 11, 2. 3.) Z tutym prašenjom Jan Jězusa tak rjec nuzowaše, zo by so před cyłym ludom jako Zbóžnik swěta wuznał. Swjaty Jan njeje ženje sebje pytał, ale jenož Khrystusa; ženje njeje do česće był, ale je k česći Božej skutkował; ženje nochcyše lud na so sćahnyć, ale jenož ke Khrystusej sputać, ke Khrystusowej wěrje, Khrystusowej lubosći, Khrystusowej swěrje zwjazać; sam chcyše woteběrać, Khrystus pak dyrbješe na nahladnosći pola čłowjekow a wosebje we jich wutrobach přidobywać. A tak wosta Khrystusej swěrny a njepowalny hač do smjerće.

Też w našim cyłym žiwjenju je to najwažniše: swěrni wostać swojej swjatej wěrje, Khrystusej Jězusej samomu

Luby křesćano, kak stoji z twojej swěru ke swjatej katolskej Cyrkwi a Khrystusej ze słowom a ze skutkom? Sy ty stajnje njepowalny a swěrny wučownik Khrystusowy we wšitkich ćežach a spytowanjach našoho časa?

W měsće Guadalajara w Mexiku nadeńdźechu wojacy dwanaćelětnoho hólca, kotryž katolske nowiny pod pažu njeseše. Hnydom dźěćo wobstupiwši so prašachu: „Što tu maš?" — „Katolske nowiny", wotmołwi dźěćo jasnje. — „Što je ći je dał?" — „Prošach sam, hač směm je roznošeć." — „Wot koho sy je dóstał?" — „Wot komisije katolskeje propagandy." — „Što to je?" — „To njewěm." „Dyrbiš to rjec!" — „Ně, to ženje njepraju!" — Lědma bě te słowa wuprajił, padachu hižo puki na njewinowate dźěćo. Potom ćehnjechu wojacy hólca za sobu do jastwa a tyknychu joho do čorneje dźěry. Hnydom so powěsć wo podawku po cyłym měsće roznjese, a dołho njetraješe, přińdźe dźěsćowa mać do jastwa, ale podarmo prošeše za swojoho lubuška. Bórzy drje přiwjedźechu dźěćo z jastwa, ale jenož, zo bychu je zjawnje z křudom a nožom krjudowali. Z hrózbnymi hroženjemi so znowa prašachu. „Njemóžu to prajić", wotmołwi hólčec z bolosćemi płakajo. Zasy a hišće bóle joho čwělowachu, samo před maćerju. Też tuta wosta kruta, njepowalna. „Njepraj, njepraj ženje!" napominaše. Tute čwělowanja nałožowachu něšto dnjow pospochi. Ze přeznaturskej wobstajnosću a zmužitosću wosta dźěćo krute a swěrne. Ze złobami złamachu nětko wojacy hólcej rucy, a mać dyrbješe přihladować. Po někotrych dnjach wudycha wbohi hólčec jako martraf. Dźěćo a mać wobkhowaštej wěčnomu Kralej wěčnu swěru!

Tuž modli so: „Jězuso, kralo krasnosće, Jězuso, kralo mojeje wutroby, Tebi chcu stajnje swěrny być, też hdyž by cyły swět Tebi njeswěrny był, ja chcu Tebi swěrny wostać w žiwjenju a wumrěću! Amen."

„Budź swěrny hač do smjerće a dam tebi krónu žiwjenja!" (Zjewj. 2, 10.)

Bjezhrěšnoho podjeća swj. Marije.

(K swjedźenjej 8. hodownika.)

Dźewjeć měsacow do swjateje Marije naroda swjećimy podjećo sameje knježny, Maćerje Božeje. Dźensa podja na njepřestajne prošenjo a přez miłosć Božu Hana, hižo stara dźowka izraelskoho ludu, wot jeje mandźelskoho, měšnika Joachima, we swojim žiwoće. Stary drjeworěz molerja Dürera nam jednorje pokazuje, z kajkej radosću Hana do templa k Joachimej přiběža, jako bě jenoho dnja pytnyła, zo bě Bóh Joachima a ju žohnował. Joachim a Hana w horcej lubosći, połnej dźakownosće, wobjimataj so pod złotymi wrotami swjatoho templa, w kotrymž w tutych dnjach Joachim zasy Bohu służeše. Stara hańba, pod kotrejž w izraelskim ludźe kóžda njepłódna jara ćerpješe, a z njej jeje wohańbjeny mandźelski, bě so pozhubił. Židźa mjenujcy měnjachu — a wopaki to měnjachu — zo hrěchow dla Bóh khosta mandźelskeju z njepłódnosću. Też tohodla běštaj Joachim a Hana hač do swojich starych dnjow Boha prosyłoj wo dźěći. A kaž powědaja, běštaj, dokelž ludźo sej hubu na nimaj nadosć łamachu, sebi wućahnyłoj won do polow, do samoćiny, zo byštaj njesłoj tam swoje brěmjo a ludźi njewěrnych a njehańbitych bladow wjacy njesłyšałoj.

W tutym času, hižo zestarjenaj, drje bóle z lubosće k Bohu hač z požadliwosće mjasa so zjednoćowaštaj Joachim a Hana. Běštaj tola přerady měłoj, byli z jeje splaha znajmjeńša mohł wuńć žałbowany Messias. A dokelž mjenje z požadliwosće, přecy bóle z lubosće so zjednoćowaštaj, myslu, zo hižo naturscy abo přirodnje dźěćo tajkeju staršeju bywa ćělnje čisćiše hač dźěćatko w samej požadliwosći docyła spłodźene a podjate. Tak, jako skónčnje Bóh so smili a jimaj da płódne podjećo, bě, prjedy hač to samaj pytnyštaj, Marija hižo podjata, přez Božu hnadu čistočista kaž lilija.

Bóh, Boha Wótca wěčny Syn zadźewa, zo by hdy Joho maćeŕ padła do hrěcha. Nihdy nanihdy njesmědźeše ju djaboł poměć we swojich mazanych pazorach. A štož Bóh chce, to też dokonja. A jenička mjeze wšěmi človjekami, Marija, wosta swobodna wot hrěcha. My wšak smy wšitcy „w njeprawdźe podjeći, naša mać nas hrěšnych podja", haj, a to je kóždeje křesćanskeje maćerje hórki ból, zo — dokelž je Hadama a Jěwy dźowka — podjeć dyrbi dźěćo swoje z čornej dušku, w paslach helskich duchow. A křesćanski nan starosćiwje hlada, zo by tak khěiře hač možno wukřćić dał „swoju krej a swoje mjaso". A wjesołosć a radosć znowa hakle zasy pjelnitej wutrobu nana a maćerje, hdyž kmótřa jeju dźěćatko z běłej dušku wot dupy dom přinjesu.

Štož Joachim spłodźi a Hana podja, tutaj swjataj mandźelskaj, to bě čiste, swjate, běłe. To bě swjata Mařka, dźěćatko z běłej dušku, dźowčička swjateju staršeju. „Cyła krasna sy, Marija, a prěnjotnoho wopluska njeje na tebi. Alleluja." (Bože mšě str. 484)

Tak woprawdźe z połnym prawom spěwa tuta čistočista podjata: „Z wulkej radosću wyskam w Knjezu, a duša moja rozraduje so w mojim Bohu, dokelž wobdrasćił je mje cyłu z drastami wobhnadźenja a spomoženja, a mje wodźěł z płašćom sprawnosće, jako njewjestu wupyšenu z jeje njewjesćinskej pychu." (Swobodnje přełożeny text přistupa swjedźeńskeje mšě. „Bože mšě" str. 482.)

Tak sebi z Boha wuprosy kóžda mać, kóždy nan na swjedźenju swjateje Marije čistočistej' podjateje, wobhnadźeneje tuteje dźowki człowjeskoho splaha, zo byštaj přecy bóle w lubości hač požadliwości so zjednoćałoj a tak kóždomu swojomu dźěsću čišćiše ćěłko dariłoj, a zo byštaj samoj, a z nimaj jeju dźěći, čistotu ćěła a duše, we swjatej křćeńcy dóstatu, wobkhowali, množili a čisćili přecy k wjetšej jasności.

Swjata Marija, čistočista, bjezhrěšna, słyš wšěch našich nanow a maćerjow, kotřiž k tebi rucy pozběhuja, snadź w Różeńće, z twojoho hrodu mjeze Serbami, hdyž přez lětstotki hižo knježiš nad nami, słyš a wusłyš, kotřiž nutrnje dźensa tebje proša:

Přez swoje čistočiste podjećo, Marija,
wučiš moje ćěło mi a swjatosć moju dušu!
Postrowjena budź, Marija!

Krajan za lěto 1937
je wušoł
Płaći 60 pjenježkow

„Mam hišće druhe wowcy, kotrež njejsu z tuteje wowčernje; nuzne je, też tute ke mni přiwjesć, zo by była jena wowčernja a jedyn pastyř."

President Bamžowskoho Skutka za rozšěrjenjo wěry a sekretař zjednoćeństwa za propagandu je arcybiskop Constantini. Wón wupraja zjawny dźak też w mjenje wšěch

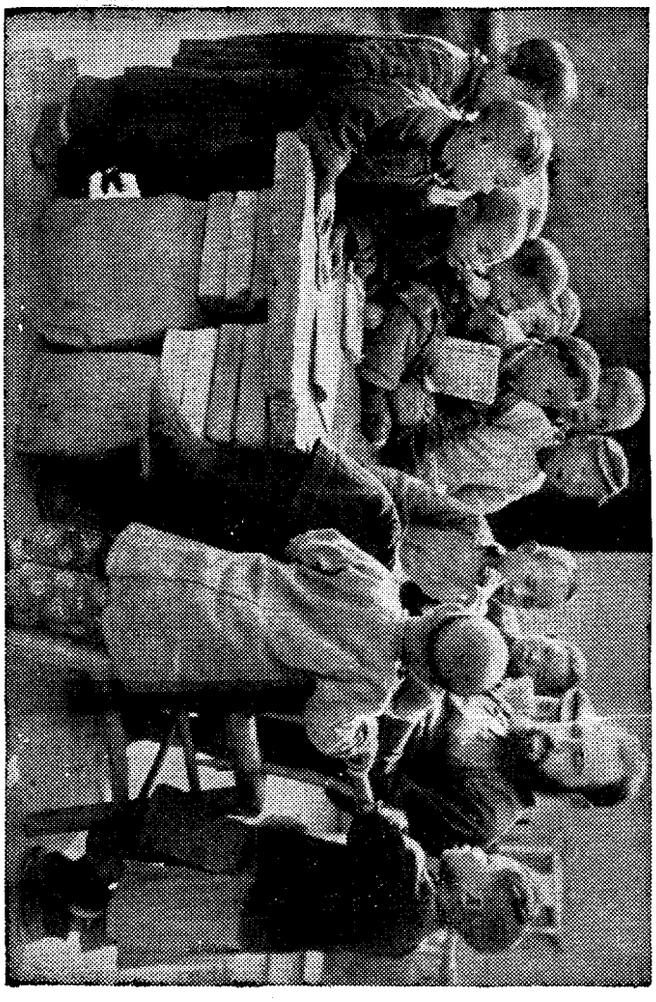

Katolski misijonar wuči khinske hólčata z doła „Žołteje rěki" katechismus.

misijonarow za wulku woporniwosć, z kotrejž su wěriwi cyłoho swěta podpjerali a spěchowali misijónski skutk.

Mjez druhim wón takle rěči: Swj. Ignacius (Antiochiski) w započatku křesćanskoho časa wupraji, zo romska cyrkej wobsedźi kralowstwo lubosće. Z tutym słowom je rjenje rysowany zmysł misijónskeje lubosće, kotraž přecy a stajnje w Cyrkwi je była, w nowym času pak kaž z dźiwom po cyłym katolskim swěće so posylnja a přiběra.

W meji tutoho lěta rozdźělichmy do misijónow 47 1/2 milijónow lirow wot Bamžowskoho Skutka k rozšěrjenju wěry a 12 milijónow lirow wot dźěćatstwa Jězusowoho.

Naši misijónarojo mohł rjec w prědknych hrjebjach kaž wojacy wojuja w boju misijónskim. Loni su dobyli pół milijóna dušow za katolsku wěru. Z lubosću a z wobdźiwanjom k nim zhladujemy. Woni pak zhladuja k nam z dowěru a wočakowanjom, zo smy w duchu z nimi zjednoćeni a zo jich njewopuščimy, ale ze skutkom jim pomhamy. Misijónske potrěbnosće so powjetšuja a množa, dokelž misijóny z kóždym lětom přirostuja.

Dowěrjamy so we wěrje, zo też Caritas, lubosć za naše misijóny, dale so rozmnožuje. Na misijónskej njedźeli chcemy naše wutroby wosebje wotewrić za misijónski skutk!

Modlmy so za misijóny! Žahońmy so hłuboko za nje! Woprujmy za nje, zo mohłe 500 misijónow, kotrež su wosrjedź hobrskich črjódow zdalenych pohanow wutworjene, so zeživić a skutkować!

Kak afrikanski kral w kraju Ruanda Khrystej Kralej so wuznawa.

Sławny kardinal Lavigerie bě wosebje zahorjeny za wotmysł, wutworić wosrjedź Afriki křesćanske kralestwo. Kaž so zda, budźe tute wotmyslenjo woprawdźitosć. Katolska wěra wosrjedź Afriki hordoznje dobywa. To dopomina nas na dobyćerske rozšěrjenjo Cyrkwje w prěnich časach křesćanstwa.

Před krótkim je afrikanski kral Mutura IV. w jenym katolskim časopisu wozjewił nastawk, kiž ze sćěhowacymi słowami skónča:

„Hdyž mam swojoho nutřkownoho přeswědčenja so zjawnje wuznać, chcu tole prajić: Nihdy njemóže być, zo človjek, kiž je z knježićerjom, swoju móc wukonja k tomu, zo by přez swojich poddatych so wobohaćał a wot nich so derje zeživjeć dał. Wjerchojo njech pomysla, zo maja jim datu móc jenož w tym zmysłu a z tym zaměrom wužiwać, zo bychu derjeměćo swojoho luda spěchowali, kaž starši swoju połnomóc njech wužiwaja, zo bychu swoje dźěći zbožowne sčinili.

Njech maja so po přikładźe Khrystusowym, kiž też njeje na swět přišoł, zo by wot ludu so živił, ale zo by přez swoje hórke ćerpjenjo nas wumožił. A po tym měli wšitcy so měć, kotrymž bu na zemi wot njoho spožčena autorita, móc knježeńska a rozkazowańska.

Njech wšitcy sebi do wutroby zapisaja, zo njedosaha to, jenož za materielne derjeměćo luda so starać, a zo jeničcy z tym poprawom ničo docpěli njejsu, jeli zdobom tamnu wulku winowatosć njedopjelnichu, mjenujcy swojich poddatych też dowjesć k bójskomu kralej Jězusej Khrystusej!

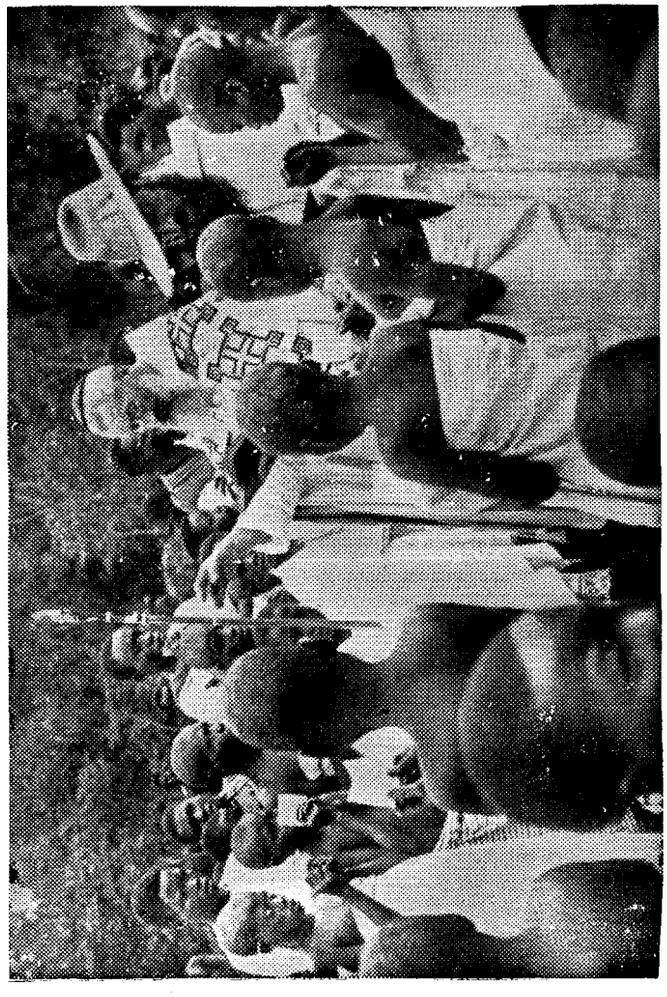

W Čornym dźele swěta dožiwja katolska misijónska Cyrkej tučasnje najwjetše triumfy. Srjedźna Afrika přikhila so we swojej přemožacej wjelšinje ke katolskej Cyrkwi.
Němski misijónski biskop wudźěla rańšoafrikanskim dźěćom čornuchow swjatu křćeńcu.

Za swój luby kraj Ruanda wosebje też přeju, zo bychu poddaći swojim wyššim posłušni byli. Z tym posłuchaja zdobom tomu, kiž cyłomu swětej je dał swoje zakonje. Kóždy človjek drje spóznawa, zo ma někajkej wyšnosći poddaty być. Njeje pak mócnosće, khiba-li wot Boha wukhadźa. Štóž potajkim wyššoho zacpěwa, tón Boha samoho zanjecha.

Wjerchojo pak njech tajke wukazy a zakonje dawaja, kotrež su hódne našoho najwyššoho krala Jězusa Khrystusa, kotrohož zastupjerjo my smy. Njech wyšši su sprawni a jich zakonje spomožne.

Moje najnutrniše přeco je, zo by naš luby kraj Ruanda cyły słušał Jězusej Khrystusej! Wšitcy joho wobydlerjo dyrbja znać a wobkedźbować Khrystusowe zakonje. Njecham być ničo druhe khiba Khrystusowy zastupjeŕ.

Modlće so za mnje, zo w joho mjenje mohł knježićeŕ być nad ludom, kiž woprawdźe je posłušny kaž lubosćiwe dźěćo, nic pak kaž rozzłobjeny njewólnik." (Fides.)

Z Łužicy a Serbow.

Z **Radworja.** „Katolska Bjesada" wotmě poslednju njedźelu w novembrje swoju lětušu 8. skhadźowanku. Předsyda, knjez faraŕ Nowak, zahaji ju z kěrlušom čisło 126, witajo sobustawow a hosći, kotřiž běchu so bohaće zešli. Spominaše na pokutny čas do hód. Dajmy Bohu hódneje česće, hdyž wšak bolšewismus w šěrokim swěće wjacy Boha znać nochce . . . — Wučeŕ Nawka přednošowaše wo ważnosći katolskoho přeswědčenja a wo nabožnym žiwjenju křesćanskoho muža dźensa. Rěčnik dopokazuje, zo ma muž być wěriwy, połny nadźije a lubosće, dale: mudry, sprawny a měrny . . . kajke srědki mamy nałožować, zo bychmy nadobne zaměry dócpěli. Dla założeńskoho swjedźenja bu wobzamknjene, zo so podobnje kaž loni wotměje po hodźoch.

— Sedma zhromadźizna „Bjesady" běše 25. oktobra (na swjedźenju Khrysta Krala) hnydom po swjatočnym nyšporje, wokoło 1/2 6 hodź. Towaŕstwowy zapisowaŕ přednošowaše wo ważnosći dźěsća za Boha, staršeju a cyły lud — złožujo so na kołopis bamža Pia XI. „Wo křesćanskim mandźelstwje".

— Nětkle w advenće zarjaduje knjez faraŕ w „sotrowni" liturgiske wječory za wosadne žónske. Prěni běše srjedu, 2. decembra, a bě derje wopytany.

Z **Khrósćic.** Sobotu 21. novembra běše 25 lět, zo bě so knj. kubleŕ Jurij Donat z Nuknicy z knježnu Hańžu Žurikec-Wowčeŕkec z Wudworja do Khrósćanskoho Božoho domu k wotpołoženju mandźelskich slubow podał. Hdyž je jeju mandźelstwo nětko ze štyrjomi dźěćimi žohnowane, kotrež su z čestnej radosću za staršej a zawěsće też spodobne Bohu Knjezej, potom je to winy dosć, zo so na zeleny kwasny dźeń z wjesołosću spomina. Donatec rjana a jara rumna „dobra jstwa" so nazajtra njedźelu po nyšporje z hosćemi z Khanec, Čornec, Libonja, Wotrowa, Baćonja, Worklec a z Khrósćic bojaznje pjelnješe, a bórzy njebě w cyłym wulkim domje ani jenoho prózdnoho stólčka. Lubych darow bě so telko nanosyło, zo nas skoro zawisć jimaše. Mjez hosćemi přebywachu njewidźomnje a duchownje też ći, kiž běchu před 25 lětami hišće widźomnje přitomni byli, ale mjez tym na prawdu Božu wotešli: Donatec nan a mać, Hana Waldźina z Čornec, Jakub Žurik z Wudworja a kanonik Hička, wěrowanski měšnik. Štož běše tehdom njeboh knjez faraŕ Hicka jako přeće wuprajił, wuzběhny wosadny knj. faraŕ Wjeńka nětko jako dopjelnjenjo: Zbožo, měć dušne dźěći! Hnadu, z Bohom tworić dźěći, kotrež su dobri křesćenjo a khmani staćenjo, w kotrychž staj staršej też dawno po smjerći hišće žiwaj a w kotrychž do najdalšich časow spomožnje skutkujetaj! Překhětře minychu so nam rjane hodźinki. Hewak so wěsće stało njeby, zo wšitcy hosćo hakle póndźelu z Nuknic domoj khwatachu. „Pozdźe je tola přecy lěpje hač nihdy." Wšitcy přidachu k dźakej za njewšědnu hospodliwosć hišće wutrobne přeco, zo by Donatec swójbne žiwjenjo dale było kaž štom w Božej zahrodźe, na kotrymž domjace zbožo wšědnje bóle rosće. Kaž přišłowo praji: „Z Božej službu kóždy sebi samom' służi". Też „Katolski Posoł" přeje mandźelskimaj jubilaromaj zbožo k slěbornomu kwasej a wjele Božoho žohnowanja do přichoda.

Z Marijineje Hwězdy. Bohate žně dźerži smjerć mjez sobustawami klóštrskoho konventa. Hižo zasy wozjewjeja připołdniše zwony, kotrež so k wopomnjeću kóždeje zemrěteje knježny a też klóštrskoho duchownoho tři dny a hišće na posmjertninach pospochi jenu hodźinu dołho zwonja, zo je zasy něchtó do wěčnosće wotešoł. Štwórtk dopołdnja zemrě po dołhej khorosći běła knježna Felicitas Marija Junge — hižo třeća za krótki čas — a budźe póndźelu dopołdnja pokhowana. Narodźi so 11. nazymnika 1874 w Klosterfreiheiće pola Wostrowca. 28. požnjeńca 1879 bu zadrasćena a wotpołoži swjatočne sluby 11. smažnika 1900. Do swojeje khorosće dźěłaše w kuchni.

Z Pančic. Zaradźenjo za maćerje wotměje so tu pjatk, 11. decembra 1936, popołdnju w 2 hodź. w młodowni.

25lětny jubilej bratra Rainera.

Swój sleborny rjadowy jubilej budźe bratr Rainer — ze swojim swójbnym mjenom Michał Matek ze Smječkec — 10. hodownika w połnej čiłosći a strowosći na nětčišim městnje swojoho skutkowanja, w khorowni miłosćiwych bratrow w Essenu, woswjećić móc. Na tutym dnju přisłuša potajkim 25 lět rjadej miłosćiwych bratrow, założenomu 1546 wot swjatoho Jana z Boha, w Montaburu.

Jubilar narodźi so 19. smažnika 1892 jako syn žiwnosćerja Pětra Matika w Smječkecach, wopyta ludowu šulu we Worklecach, dósta w Khrósćičanskej farskej cyrkwi prěnje swjate woprawjenjo a bu 4 lěta z ratařskim dźěłaćerjom w Njebjelčicach. Wot tam dźěše do města Fuldy a dźěłaše w běrowje jenoho architekty. Wobkhadźejo we domje miłosćiwych bratrow zezna jich žiwjenjo a skutkowanjo, a k lubosć ćerpjacomu človjestwu wubudźi w nim přeco, też swoje žiwjenjo woprować wbohim khorym. Tuž dźěše do Montabura, zo by do rjada miłosćiwych bratrow, kiž maja tam swój maćerny dom, zastupił. Joho prózstwa so dopjelni a po pjeć-měsačnym přihotowanju dósta 10. hodownika 1911 rjadowu drastu, kiž je za sobustawy rjadu w Europje čorna (za španisku kongregaciju a Ameriku pak bruna). Z cyłej dušu wěnowaše so swojomu wysokomu a zamołwitomu zastojnstwu. Po skónčenym noviciaće a wotpołoženju swjatočnych slubow (k nim přidruži so hišće wothladanjo khorych) skutkowaše we wšelakich rjadowych domach. Wšudźom, hdźež je swoje ćežke zastojnstwo wukonjał, je sej we wulkej měrje dowěru a lubosć jomu připokazanych khorych a bědnych dobył.

Też w dalinje njezaby na swoju serbsku domiznu. W běhu tutych 25 lět je ju husćišo wopytał a z tym swojich přiwuznych a znatych. Čita wězo też pilnje „Katolski Posoł" a stoji tak w stajnym duchownym zwisku z katolskej Łužicu. Je so też postaraŕ, zo je w Khelnjanskej universitnej knihowni němsko-serbski słownik dra. Rězaka a serbska syntax fararja Libša tam z domom. Wot meje t. l. skutkuje w khorowni miłosćiwych bratrow w Essenu (Essen — am Bismarckplatz), hdźež budźe też w kole swojich sobubratrow swój rjany jubilej swjećić. Wěsće budu na njoho też domjacy, wjesnjenjo a dalši spominać a k žadnomu jubilejej swoje zbožopřeća wuprajić. Też „Posoł" so tomu přizamknje: Bóh spožč swěrnomu a so woprowacomu rjadnikej dalšoho žohnowanja w joho ćežkim powołanju. Njech je jomu spožčene, hišće dalše 25 lět idealnoho skutkowanja w połnej ćělnej a duchownej strowosći, zo by jomu po štwórćstolětu kiwał złoty wěnc dźěławosće! Ad multos annos!

J. Sł.

Japoštołstwo modlenja.

Měnjenjo za měsac december:

Eucharistiski kongres na Filipinach.

I. Kongresy.

Kóždej dwě lěće swjeći swjata Cyrkej wulki swětowy eucharistiski kongres. Duchowni a wěriwi ze wšěch kónčin swěta zeńdu so k mjezynarodnej skhadźowancy. K čomu? Zo bychu česćowali Jězusa w najswjećišim sakramenće wołtarja. Posledni tajki kongres bě w Južnej Americy, w argentinskim hłownym měsće Buenos Aires, w lěće 1934. Radijo roznjese tehdy spěwy a rěče zjězda po cyłym swěće, a też pola nas bě derje słyšeć, kak tam japoštołski legat kardinal Pacelli k dwěmaj milijónomaj pobožnych kemšerjow we wšelakich rěčach rěčeše. Přichodny tajki zjězd budźe spočatk februarja 1937 w Manili. To je hłowne město Filipinow, kupow, w indiskim Oceanu ležacych. Mjez 13 milijónami wobydlerjow je tam na 10 milijónow katolskich křesćanow.

Prašamy so: Je prawje, zo swjata Cyrkej swjeći wjesołe swjedźenje, hdyž jeje stawy w tak mnohich krajach so hórko bědźa wo swoju wěru? Njeje nětkle bóle čas wojowanja wo wěru hač čas zjězdow a kongresow? K čomu tajke kongresy?

II. K čomu? A. Lubosć.

Raz běše Jězus w Bethaniji na hosćinu přeprošeny. Marija přinjese punt droheje nardoweje žałby a požałbowa Jězusowej nozy a wotrě joho nozy ze swojimi włosami. Judaš, přeradnik, pohóršowaše so nad tym prajo: „Přečo njebu žałba předata za tři sta dźesatnikow a te njejsu date khudym?„ Jězus pak žónsku zakitaše prajo: „Wostajće ju!“ (Jan 12, 1—8.) Dźaknje přija Jězus tónle wopokaz lubosće. Haj, njech su časy hubjeńše, to nihdy njesmě nas wotdźeržeć, Jězusej w najswjećišim sakramenće zjawnje dźak a lubosć wopokazać. A to před cyłym swětom. Je to też wuraz wulkosće swjateje Cyrkwje, zo wona we wšěch časach na wšěch městnach Jězusa česćuje. Wona je so stajnje bědźić měła z Khrystusowymi njepřećelemi. Tak też dźensa a jutře. Najebać toho spěwa też wyskace alleluja wumoženych. Kaž su športarjo cyłoho swěta najebać zrudnych časow w tymle lěće so zešli k olympiadźe w Berlinje a swětowy kongres wotměli, tak smědźa też dźěći Bože swojomu Bohu a Wumožnikej někotre dny triumfa a hołdowanja přihotować.

B. Dosćčinjenjo.

Hida přećiwo Khrystusej je wulka na swěće. Wona wužaduje sej runjewon našu lubosć. Słowa 2. psalma su dźensa woprawdźitosć: „Čohodla wrěskaju pohani a mysla ludy na prózdnosće? Pozběhuja so kralojo zemje a zhromadźuja so wjerchojo přećiwo Knjezej a přećiwo joho žałbowanomu (to je Khrystusej), prajicy: „Roztorhajmy jeju puta a ćisńmy wot so jeju spřah!“ Skoro so zda, jako bychu přisłodźenja a přesćěhanja Khrystusa a Khrystusawěriwych dźeń a zasaklišo přiběrałe. Kelko zjawnych njeskutkow a złósćow njeje so też lětsa stało, wosebje w Španiskej? Njesměła tuž swjata Cyrkej ludy zemje zhromadźeć a z nimi wuradźeć, kak mohło so knježstwo Khrysta Krala, krala pokoja a lubosće, na zemi so skrućeć? Njech njewěriwcy zakhadźeja přećiwo Khrystusej, ćim wótřišo so wěriwi wuznawaja ke Khrystusej! Hdyž je na swěće telko skutkow złósće a hidy, hdźe su dobre skutki lubosće a dosćčinjenja? Njeje so tamny skutk lubosće w Bethaniji runje tehdy stał, hdyž běchu njepřećeljo Jězusowu smjerć wobzamkli? Jězus to wědźeše. Ćim bóle zespodoba so jomu tajki dobry skutk lubosće. Njech je eucharistiski kongres też tajke dosćčinjenjo za njeskutki swěta přećiwo Jězusej w najswjećišim sakramenće!

C. Pohon za wšěch.

Ale tajki kongres njeje jenož zwonkowny a njepłódny swjedźeń z rjanymi słowemi a prózdnym klinkotom. Stawizny dotalnych 32 zjězdow nam powědaja, zo so tele swjedźenje wšudźe dušepastyrscy spodźiwnje hłuboko wuskutkowachu na cyłe ludy a kraje. Posledni zjězd w Buenos Aires 1934 skutkowaše kaž wulki misijón. Tysacy liwkich křesćanow, a tych je też w ryzy katolskich krajinach dosć, nakazachu so a zahorichu so za swjatu wěru.

A też my, kiž so na kongresu wobdźělić njemóžemy, mamy na joho žohnowanjach podźěla: cyły swět dźěn so na nim duchownje wobdźěli. Snano budźe nam móžno, też tón raz w radiju zjězdowe swjatočnosće słyšeć kaž před dwěmaj lětomaj. To wěriwoho křesćana rozwjesela, joho wěru posylnja a lubosć wobnowja. Je dosć we wěrje mučnych a małomyslnych mjez nami. Ale hdyž wo tajkich zjězdach słyšimy, bywamy sebi znowa wědomi, zo njeje kónc ze swjatej Cyrkwju. Ně, znowa spóznawamy, zo je dobyćo Khrysta Krala naposledk wěste. Na nas je, zo k njomu stojimy kruće a swěrnje, zo lubosć k njomu we nas njehasnje, ale stajnje nowe rjekowske skutki wuplodźa. Njech tysacy wot Khrystusa wotpadnu, milijóny při nim wostanu a — my też.

III. Měnjenjo.

Naš paćeŕ je po měnjenju Swj. Wótca: zo by přichodny eucharistiski zjězd w Manili znowa křesćanske ludy rozpłomjenił z lubosću ke Khrystusej a zo by tale lubosć so přenjesła na cyłe čłowjestwo.

Naš adventski paćeŕ budźe: Njech přińdźe znowa Wumožnik swěta k nam a wšitkim čłowjekam. Njech wšitcy spóznaja, zo je jeničcy Khrystus wumožnik swěta, kiž wuwjedźe nas z nuzy hrěcha.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Mjezynarodny **katolski běrow za radijo** měješe w Romje ważne jednanja. Wobdźělnicy mějachu potom też audijencu pola Swjatoho Wótca. Pius XI. rjekny we swojej naréči, zo je Bóh elektriske zmohi swojej stwórbje wot spočatka swěta dał. Nětkle pak je čłowjekojo hakle do swojeje mocy bjeru. Dokelž pak je Bóh też tute zmohi sčinił, dyrbja wone też w słužbje za Boha stać a nic přećiwo njomu, kaž so to w bjezbóžnych poskićenjach w radiju stawa. Radio-elekriske zmohi su ważny srědk za skutkowanjo katolskoho akcijóna. Bamž witaše wosebje muži, kotřiž so prócuja, elektriske zmohi też woprawdźe do Božeje słužby stajić.

Audijency młodych mandźelskich pola bamža so dale porjadnje wotměwaja. Italske železnicy wozjewjeja, zo su w zańdźenym měsacu 1739 jězdnych lisćikow III. rjadownje a 3639 II. rjadownje wudałe jenož za nowomandźelskich. Tući maja jězbu mjenujcy potuńšenu. Wot lěta 1932 sem je 113201 nowozwěrowanych kwasne pućowanjo do Roma činiło a so při audijencach pola Swjatoho Wótca wobdźěliło. Mjez nimi běše 2675 z wukraja. (Rozprawa wo tutych audijencach njepraji, hač jedna so při ličbach wo jenotliwcow abo pory. Dokelž pak su wšitke ličby připadnje njerune, móžeja ličby jenož kóždy raz pory woznamjenjeć. Kwasne pućowanjo tola ženje jedyn sam njećini ale wobaj mandźelskaj.)

Zańdźenu njedźelu započachu so we **Vatikanje swjate exercicije,** při kotrychž so też Swjaty Wótc wobdźěli. Tohodla so w času exercicijow, kotrež hač do 5. decembra (pjatka) trajachu, žane bamžowske audijency njewotměchu.

Maršal Badoglio, hłowny wjednik italskoho wójska w Abesinskej, je knihu wo tamnej wójnje wudał. Knihu je też bamžej wosobinscy přepodał.

Němska. Wěsty **dr. Gottschling** je dwě knizy wudał, w kotrymajž jara **njerjenje wo katolskich klóštrach pisa.** Wón je mjenujcy někotre lěta w jenym dominikanskim klóštrje był a też hižo sluby złožił. Ale kaž w tamnymaj knihomaj pisa, je w času, hdyž sluby złoži, hižo wědźał zo w klóštrje njewostanje. Provincial domiuikanskoho rjadu w Němskej, pater Siemer, je w Berlinskej cyrkwinskej nowinje k tamnymaj knihomaj rozjasnjenjo podał. Tam rěka, zo dominikanojo ke wšěm wudawanjam, kotrež je Gottschling pisał, mjelča, dokelž nima zmysła přećiwo njedopokazanym wobkručenjam napřećiwne wobkručenja stajeć. Gottschling je hišće sam w swojimaj knihomaj wuznał, zo je w klóštrje jenož měr pytał. Je pak tam krutu šulu namakał, a ta za njoho njebě přijomna. Tak dołho hač ma cyrkej klóštrske rjady, su stajnje človjekojo byli, kotrymž so klóštrske žiwjenjo přijomne njezdaše. Wosebje běchu to tajcy ludźo, kotřiž njewědźachu, zo je **klóštrske žiwjenjo powołanjo,** kotrež wot Boha přińdźe a ke kotromuž dyrbi Bóh swoju hnadu dać. Štóž klóštry jenož ze swětnymaj wočomaj wobhladuje, njebudźe ženje zmysł klóštrow dopóznać móc.

Ruska. W Tadźikistanje, jenej ruskej krajinje, zasłuža sebi ludźo swój khlěb z wurězowanjom postawow atd. Do tuteje krajiny přińdźechu nětkle wulke skazanki. Ludźo dyrbja tam wudźěłać postawy Khrystusa, swj. Mikławša, Mójzesa, Mohameda, bamža a Luthera. Što ma to rěkać? Chce Ruska swojich ludźi zasy nabožinu wučić? Ně. Tute postawy trjebaja při wuwučowanju w třělenju. Młodźi bjezbóžnicy dyrbja so w kurzach do **tutych postawow měrić a do nich třěleć.**

Do zwjazka bjezbóžnikow zastupi w poslednim času zasy 180000 ludźi. Najbóle su to młódši ludźo. Też wjele burow mjez nimi njeje. Z wójska přisłuša bjezbóžnym enož 10 %.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 637.—641. z Budyšina: Jurij Wóski, Jurij Hicka, Michał Cyž, Michał Rab, Madlena zwnd. Wićazowa; 642. ze Žuric: Michał Kocor; 643.—645. z Wotrowa: Madlena zwud. Kralowa, Michał Kral, Hana Šramic; 646. z Drježdžan: Hańža Libšic.

Sobustawy tow. swj. Cyrilla a Methoda dóstanu dźensa **49.** čisło „Kat. Posoła". Lětnik ma 52 čisłow. — Hač dotal zapłaćichu **646** sobustawow swój přinošk.

Dźensa po kemšach abo po nyšporje njezabudź swój přinošk wotedać!

5,— hr.

Što njeby znał piwowy hosćeńc

Zum Echten

hdźež pódla domjacych piwow dobre bajerske „Weihenstephan" so toći. — Derje tu też pojěš.

W Budyšinje, napřećo dźiwadłej (Lawske hrjebje).

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko też na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Štrykowane

pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.

Ćopłu spódnju drastu.

Rubiška a šawle (chemillowe)

po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Kupuj pola tych, kotřiž z naweštkom pokazuja, zo maja nas zańć!

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne **Kurt Erler,** Budyšin, Žitne wiki 28

Šoklady, marcipan a **kajkežkuli placki** maš na wuběrku pola **Marćinka** Žitna dróha, napřeco Güntherej.

Khuty, pjezle fale, banty atd. wot **Hilger** nasl. E. Wilček Budyšin - Seminarska dróha 2

Kupuju **złoto, slěbro** E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Kofej

wulke buny 500 gr. . . hr. **2.80**

přecy čerstwy paleny

Jurij Nyča

Bohata dróha 8

Posledni zbytk čornoho banta!

22 a 24 cm šěroki.

1 m 1.70 a 1.90
„ 1.40 a 1.60 (jeli 12½ m kupiš)
„ 1.20 a 1.40 („ 25 m „)

Bjezporočny dobry bant!

Fritzsche

Dresden A. 21

Schlüterst. 42.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Wobućowy dom za wšitkich!

Najbohatši wubjerk! Wurjadnje płaćiznyhódne!

Rěčimy serbscy!

SCHUH **Wegener**

w Budyšinje, Bohata hasa 29

Weidlichec kožuchařnju w Halštrowje

serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.

We wšěch družinach namakaće tu:

hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.

Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

Thams & Garfs poskićataj:

Citronat . .	500 gr	95 pj.				
małe rózynki					500 gr	0,35 hr.
mandle, słódke					500 gr	1,50 hr.
mandle, hórke					500 gr	1,50 hr.
mandlowe narunanja					500 gr	0,95 hr.
kokosowe truški					500 gr	0,90 hr.
Sultaniny .	500 gr	0,54	0,45	0,40	0,33 a	0,28 hr.
Pšeńčna muka					500 gr wot	0,19 hr.

Pšeńčny wućah
typa 405 hładka
2 1/2 kg měšk . . 1,10 hr.

Thams & Garfs-Kaffee
Probieren Sie ihn... und Sie bleiben dabei!
125 gr wot 0,50 hr.

Naša wosebita kofejowa měšeńca
něšto wosebite!
125 gr . . 0,65 hr.

Wobhladajće sebi prošu naše wukładne wokna!

Thams & Garfs

w Budyšinje = Hłowne torhošćo 8

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Naše
wołmy
ma pjenjezhódnje bohaće na wuběrku
Güntherec
wotrjadny wobkhod
Rózk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Dospołne
Boże narodki
a jednotliwe postawy
we wšěch wulkosćach a płaćiznach
Dombuchhandlg. M. Dilger
w Budyšinje, Při mjasowynh hětkach

Za hodowne blido

nalutowansku knižku jako hodowny dar

wot

Dresdner Handelsbank

akc. tow. / wotnožka w Budyšinje
na Dźiwadłowej hasy 8, rózk Šulskeje hasy / Žitne wiki.

Přijimańje: W Barće, w Zemicach-Tumicach, w Huscy, w Hodźiju, w Budestecach, w Bukecach, w Rakecach, we Wjazońcy, w Delnim a Horn. Kumwałdźe, we Wopakej, w Pančicach (klóštrje Marijnej Hwězdźe), we Wósporku, we Wjelećinje, w Kulowje.

Poprjanc a mjedowk
z Kněžkec **poprjancańje a konditarnje**
Šulefske wrota — blizko pósty
je sławnje znaty!
. . . a tón **dobry kofej** tam!

Hotowu drastu mužsku a hólčacu
tkaniny wot krucha — šaty — deki atd.
w dobrym wuběrku pola
Reinhardt Löffler w Kamjencu
Budyšska dróha

Tunje časniki

Časniki do začka
rjane, derje jdu (Anker)
2.25, 2.50, 2.95, 3.—, 4.50, 6.—
Naručne časniki, za žony a muže z kožanym paskom
2.95, 3.50, 3.95, 4.95,
so swětlace 4.95 a 6.—
Wubudźaki za 2.50.
Kuchińske časniki (8 dnjow du) žno za 4.75.
Regulatory na wotpłaćenjo.
Napłaćić ma so hr. 5.—, potom měsačnje hr. 5.—
Za kóždy časnik garantiju.
Zastaraće so pola **časnikarja**

Kokša
Sukelnska dróha 20 abo w Njeswačidle.

Na hody Waše mysle du!
Telko rjanych přećow!
Za Serbow je so też w tutym lěće
Alphons Schauseil
rjenje postarał. Najkrasniše khuty, fale atd. su za Was tu přihotowane! Přińdźće k nam — rjane hodowne wjeselo tu zasy na Was čaka! Budźeće zawěsće z nami spokojom!
Čorny bant we wšěch płaćiznach.

Wot
wěcywustojnoho dobre kožane twory!
Wěcywustojne připrawjenja a derje wupruhowane kajkosće. **Kožane jaki** z rukowanjom abo bjez njoho. **Kožane kholowy, khapy a rukajcy.** Aktowe a žonjace toše we wulkim wuběrku a wšelakosćach za k časej přiměrjene płaćizny
poruča we wulkim wuběrku
Otto Bütttner w Budyšinje, Hłowne torhošćo 9
mějićel: S. Laskowski

Rjane přěstrjenki před łoža, pjelsčowe přěstrjenki, přikrywy na blida, divany a łoža, wjelbłudowe kosmičkate přikrywy
Herbert Linke
w Budyšinje, na Žitnych wikach 2

Wulke wjeselo
načinja moje hodowne pakćiki z cigarami.
Najwjetši wubjerk
tobaka a cigaretow pola
A. Reichardt
(Fa. H. Lehmann)
● **jenož při hłownym torhošću.**

iMi
přecy swěrnje za čistosću hlada, zlutniwje so přetrjebuje a je jara spory
... wšitko čisći

Po
časnik k hodam,
pjeršćenje atd. dźiće k wašomu
serbskomu časnikarjej do Dobrošic!
Wón ma dosć wulki wuběrk, je jako dobry a tuni znaty a zasłuži sebi, zo Serbja joho podjeraja.

Kłobuki
wołmjane, kosmojte, velurowe w rjanych barbach a formach.
Čorne kłobuki.
Čapki — měcy wojeńske a druhe, módre a športne — **hobrski wuběrk** w rjanych mustrach žno wot hr. **0,95.**
Kurt Rinke
Bohata dróha 5.

Woprawdźite
Nürnbergske poprjancy
we wšelakich rjanych a wumělskich wobwalkach, tohorunja
Mnichowske a Połčničanske poprjancy
a wjele druhich na wubjerk
poruča
Karl Preißer jun.
Budyšin, Žitne wiki 24

Najstarša
škleńčernja
nic jenož za wulkowobkhod kóždy tu namaka wšě škleńčane twory a nadobu,
woknacu škleńcu,
groćanu, slepu, barbojtu škleńcu,
lěp, dijamanty atd.
Wilhelm
Serbska dróha 16.

Dwě holcy
do ratarskoho dźěła k nowomu lětu pyta
Delan w Hornim Wunjowje.

Młodoho
wičnoho pomocnika,
kotryž móže serbski rěčeć, pyta hnydom
Otto Büttner w Budyšinje
Hłowne torhošćo 9

Łožowe šaty
ruby, kuchińske šaty, porchenty, běłe a pisane čopłu spódnju drastu.
Wulki wuběrk po pjenjezach!
Hilger Lotzestr. 20!

Wróćiwši so wot rowa mojeje horcolubowaneje mandźelskeje, našeje njezapomniteje sotry, swakoweje a čety

Hany Žuroweje rodź. Pjechec,

kiž je póndźelu dopołdnja, derje wobstarana na puć do wěčnosće, 61 lět stara we Worklečanskej khorownі wumrěła, wuprajamy wšitkim, kiž su ju na pustym wječoru wopytali a tak bohaće k rowu přewodźeli, swój

najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez",

wosebje Worklečanskim sotram za swědomite wothladanjo, Delanec swójbje za domoj- a k rowuwjezenjo a nošerjam.

We **Wětešcy,** na dnju pohrjeba, 3. hodownika 1936.

W mjenje hłubokozrudźenych zawostajenych
Michał Žur, mandźelski.

Zjawny dźak
Róženčanskej Maćeri Božej
za wusłyšanu prósstwu.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoreč̆ak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

50. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **12. decembra 1936.** | **74. lětnik.**

Swjaty Franciskus přihotuje nam wjeselo do hód a po hodźoch.

Hodowne wjeselo — hižo do hód?! To je tola pokutny, ćichi čas, swjaty advent. Nic wšak wšě wjesela bjez rozdźěla chce nam naš Swjaty přihotować, nanajmjenje tamne, kotrež swjaty Pawoł prěnju njedźelu adventa raznje zasudźuje, hdyž we lisće na Romskich pisa: „Wotpołožmy skutki ćmy . . ., njekhodźmy we wožrałstwje a wopilstwje, w lěhwach a njehańbitosćach, we zwadźe a zawisći“; nawopak doporučuje nam wjesela, kotrež ze słowami naspomina: „. . . woblečće so bróń swětła . . . Jako wodnjo khodźmy čestnje . . . woblečće so Knjeza Jězusa Khrystusa“; a hižo druhu njedźelu adventa namołwja nas: „Wjeselće so pohanjo z joho ludom. Bóh nadźije pak napjelń was ze wšej wjesołosću a pokojom we wěrje, zo byšće nadobywali w nadźiji a w mocy Ducha Swjatoho.“ Wosebje třeću njedźelu adventa namołwja nas japoštoł sam z cyle wjeselapołnej wutrobu w lisće na Filipenskich: „Wjeselće so w Knjezu, wjeselće so. Waša měrnosć budź wědoma wšitkim človjekam; Knjez je blizko. Wo ničo njebudźće starosćiwi; ale we wšej modlitwje a próstwje z dźakprajenjom njech su zjewjene waše žadanja před Bohom. A pokoj Boži, kotryž přesahuje wšitkón rozom, škituj waše wutroby a waše mysle w Khrystusu Jězusu.“

Při tajkich słowach drje budźe sebi dobry křesćan nanaiprjedy na tamne njewuprajomne wjeselo myslić, kotrež našu njesmjertnu dušu napjelni, hdyž ju z dóstaćom swjatych sakramentow swjatosćaca hnada z přeznaturskej krasnosću wudebi.

Ale kajke druhe wjesela drje móhli hišće začuwać w zawrjenym času swjatoho adventa? tak počinaja so wěsće wšitcy naši lubi čitarjo, stari a młodźi, nimale wćipnje prašeć.

Na wšě tajke prašenja budźe nam naš luby „frater wěčnjewjesoły“, swj. Franciskus z Assisi, kaž joho sobubratřa rady joho mjenowachu, dobru wotmołwu dać móc. Swj. Franciska drje mnozy derje znaja, wosebje „terciarojo“, sobustawy třećoho rjadu. Znaja pak joho jako překrutoho rjadnika, z wutrobu sapacej lubosć k Bohu a joho sobućłowjekam, haj samo napřećo bjezrozomnej stwórbje a zwěrjatam, ale mjenje drje jako „bratra wěčnjewjesołoho“.

Franciskus Bernardone wotewri swojej wóčcy připadnje w hródźičcy italskoho městačka Assisi lěta 1182 a zańdźeli wóčcy w samsnym městačku lěta 1226. W poměrnje krótkim žiwjenju je wulkotne skutki za kralestwo Boże a za spomoženjo swojich sobućłowjekow dokonjał. Jako młodźenc běše přewjesoły, haj skoro lohkomyslny. Pokłady, kotrež nan, bohaty překupc, kopješe, bróješe joho syn, zdźěla pak rozdawaše też wjele khudym. Čežka khorosć pokaza młodźencej puć do cyrkwje. Khutne předowanjo wo Mat. 10, 9 w cyrkwičcy „Swjata Marija, kralowna jandźelow“ abo „Porciunkula“ pohnu joho tak, zo so wabjacoho swěta do cyła wotrjekny. Rozdawa swoje cyłe wobsedźeństwo khudym, z njewšědnej zahorjenosću předowaše wo kralestwje Božim a wo khudym Jězus-dźěćatku, narodźenym w khuduškej hródźičcy Bethlehemskej. W tajkej Bethlehemskej khudobje załoži swój nowy klóštrski rjad franciskanow, pozdźišo też kapucinow (na př. w Rumburgu) mjenowanych.

Lěta 1212 poda so do Swjatoho Kraja, zo by tam pohanam a Turkam předował, na swjatych městnach so modlił a wosebje w Bethlehemskej hródźičcy, na městnje Božoho naroda, sebi tamne hnady a žohnowanja za swój rjad wuprosył, kotrež rjadnicy we sćěhowanju khuduškoho Jězus-dźěćatka dźěn tak nuznje potrjebachu. Wot toho časa sem su joho wučownicy, franciskanojo, swěrni a zmužići škitarjo hnadownych městnow Swjatoho Kraja hač do dźensnišoho dnja.

Ze Swjatoho Kraja so domojwróćiwši počinaše zasy z nowym njewšědnym zahorjenjom wo bójskej lubosći a wo njesměrnej khudobje tamnoho prědować, kiž njeměješe při narodźenju ani domčka ani kolebki, a při smjerći ani smjertnoho łoža.

Čas swjatoho adventa so započinaše, hody so přibližowachu a swj. Franciskus měješe hodowne prědowanjo.

Časćišo rozpominaše při sebi, na kajke wašnjo mohł bójsku lubosć a njesměrnu khudobu Jězus-dźěćatka w Bethlehemskej hródźičcy swojim připosłucharjam před woći stajić a jich wutrobu sćoplić a zahorić. Běše wšak sam na swjatym městnje w Bethlehemskej swjatnicy wospjet klečał a nutrnje rozpominał, štož bě so něhdy w tamnej ćichej Božej nocy tu podało. Tu bě jomu, jako by zasłyšał spěw jandźelow „Gloria in excelsis Deo", jako by sam wuhladał mile so posměwkowace Jězus-dźěćatko na słomje we žłobju, při nim klečo najzbóžnišu knježnu, maćeŕ Božu Mariju, a swj. Józefa, při muri k synowomu kortku přiwjazanoho woła a wóslika, jako chcyłoj małe bójske dźěćatko ze swojim dychom wohrjewać. K hródźičcy khwataja a před žłobikom so klakaja pobožni khudźi pastyrjo; při nich wjesele skakajo někotre wowcki, hdys a hdys wjesele zamjakotajo.

Tutón lubozny wobraz bě so tak jasnje a hłuboko do wutroby swj. Franciska zaśćěpił, zo přecy zasy w hodownym času, wosebje pak w Božej nocy znowa w joho duši wožiwi, wutrobu sćopli a zawjeseli.

Hlej, tu měješe naš swjaty prědaŕ za hody zdobom motto a přihódny podłožk za swoje hodowne prědowanjo.

(Skóńčenjo přichodnje.)

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Wutoru, na swjedźenju swjateje Marije njewoblakowanoho podjeća, na wječor roznjese so po měsće struchła powěsć, zo je naš dołholětny tótka Beno Kurjat po krótkej khorosći wumrěł. Póndźelu na popołdnjo bě so ze swojim synom na Mikławšk podał, zo by tam row přihotował za njedźelu zemrětu Helenu zwud. Delenkowu. Před kěrchowom bě joho nadobo słabosć napadnyła. Joho syn a ludźo we wokolinje poskićichu jomu prěnju pomoc. Awto dowjeze khoroho do joho domu na wonkownym kěrchowje. Samsny dźeń dósta Kurjat też swjate sakramenty. Wutoru dopołdnja zdaše so najprjedy, zo so z nim zasy polěpša. Tola na popołdnjo so nowa słabosć přida, kotraž k smjerći dowjedźe. Tak je nětko knjez Kurjat w smjerći swojej mandźelskej, 24. žnjeńca zemrětej, sćěhował w starobje 55 lět. Wot lěta 1913 sem je wón w Budyšinje jako tótka na woběmaj katolskimaj kěrchowomaj přistajeny był. W času wójny, hdyž běše Kurjat w polu, dyrbješe joho mandźelska joho zastupować. Pódla swojeje starosće za rowy a porjad na kěrchowje měješe wón też w nadawku khorobneje pokładnje zastojnstwo ceremonijowoho mištra. Tak je njeboh Kurjat w běhu lět z mnohimi swójbami do zwiska stupił a jim wosebje při struchłych podawkach pomoc poskićił. Nětk je wón sam wukonjejo swoje powołanjo zažnu smjerć namakał. Pjatk smy joho na wonkownym kěrchowje na stronje joho mandźelskeje pokhowali. 3 dźěći a jedyn bratr žaruja wo drohoho zemrětoho. Z nimi zjednoća so też cyła wosada, kotrejež swěrny staw je drohi zemrěty był. Syn Gerhard, kotryž hižo dotal nanej při dźěle pomhaše, budźe mjez tym zastojnstwo wukonjeć.

Z Njebjelčic. Hnadowne dny za našich mužow a cyłu wosadu su so minyłe. Wot njedźele popołdnja hač do srjedy běchu tu swjate exercicije za muže a młodźency. Tute wotdźerža P. superior Keuchen z Drježdźan. Prědowanja běchu rano po jutnjach, popołdnju po nyšporje a wječor w 6 hodź., swjate dny hišće wjacy. W bohatej ličbje přikhadźachu naši mužojo a młodźency posłuchać na wěrnosće swjateje wěry. W přerězku naliči so na 130, swjate dny na 150 wobdźělnikow. W jara zrozemliwej rěči a z wulkej zahorjenosću předstaješe pater superior jednotliwe wěrnosće a zapleće do swojich natwarjacych prědowanjow rjane přikłady. Z wulkej kedźbliwosću posłuchachu wšitcy słowam rěčnika. Wulka běše ličba spowědnych a swjatych woprawjenjow. Hnadowne dny zawostaja zawěsće hłuboki zaćišć we wutrobach wobdźělerjow. Njech ći nětko prawje horliwje wuznawaja swoju wěru a dobry přikład dawaja swojim swójbnym a wosadźe z prawje pobožnym a křesćanskim žiwjenjom. To je trěbne w našich časach. Srjedu rano běše swjatočne skóńčenjo. Adventny čas a rjane zymske wjedro běše přihódne za tajke dny. Bóh žohnuj wšu prócu a dźěło, kiž bu tu dokonjane!

Ze Sernjan. Zaradźenjo za maćerje wotměje so wutoru, 15. decembra, pop. w 2 hodź. w Sernjanach a 1/4 4 hodźin w Serbskich Pazlicach.

Maći, njesměš sem hladać!

„Maći, njesměš nětko sem hladać!" — „Maći, hač do hód njesměš mój khamorčk wočinjeć!" Tajke a podobne słowa nětkole słyšimy. Naše dźěći maja swoje potajnstwa, wšelake potajnstwa, kotrež dyrbjeli dorosćeni, wosebje maćerje, swěru wobkedźbować a česćić. Dowěra dźěsća je w tym wokomiku snadź na wšě časy strašena, hdyž so mać zdźeržeć njemóže a na próstwu dźěsća njedźiwa, ale w dźěsćowych truhličkach a kašćikach ryje a pyta, što so tam potajnoho přihotuje. Je zrudnje, hdyž dźěćo nadobo cyle poražene stoji, dokelž je zhoniło, zo so na mać spušćeć njemóže. Někotražkuli mać so potom dźiwać njetrjebała, hdyž po tajkim padźe je wjeselo dźěsća na patoržicu, na hodowny wječor jenož někak wunuzowane, hdyž radostne dźěćace smjećo bratrow a sotrow prawje njesłyši. A štož ma so dale wopomnić: Tajki po zdaću cyle njewinowaty připad móže z přičinu być, zo so mać a dźěćo wocuzbujetej. Dźěći rady njezabywaja. Při druhich přileżnosćach praji sej dźěćo pozdźišo: Ach, njebudu mać hakle wo to prosyć, wona skóńčnje tola so swojoho słowa njebudźe dźeržeć!

Tohodla dyrbja maćerje jara wobhladniwe być. Wostajće dźěćom nětkole jich potajnstwa — wosebje w předhodownym času — hody přinjesu wšo potajne na swětło.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž nowiny pisaja, njeje so **Swjaty Wótc** hač do kónca na vatikanskich exercicijach wobdźělił. Předposledni dźeń **skhorje na wić** a lěkaŕ žadaše, zo by so lehnył. Jena noha zaćěkaše. Rěka, zo khorosć njeje strašna, tola je so hižo dlěši čas ze wšelakimi wobćežnosćemi připowědźiła. Bamž pak je mjez tym też husto dlěši čas za sobu njesprócniwje dźěłał, bjez toho zo bychu so někajke wobćežnosće pokazałe. Swjaty Wótc je wobdźělnikam exercicijow požohnowanjo póslał a tući su so wo joho strowotu modlili.

Rada universitnych studentow měješe pola bamža audijencu. Pius XI. pokaza studowacych na wosebite winowatosće zdźěłanoho człowjeka w Božej winicy. **Studowani** su přede wšěm winowaći, zo **swoje mocy do służby Božeje** staja, dokelž wjetša zdźěłanosć je Boža hnada, za kotruž maja so akademikojo też dźakowni wopokazać. Bamž prošeše, zo bychu wopytarjo to też wšěm druhim studowacym wozjewili.

Při jenej audijency nowinarjow warnowaše Swjaty Wótc před wopačnym nałožowanjom wobrazow. W mnohich nowinach wotćišćeja wobrazy nětkle ćišćane słowo. To njeje prawje. Wězo maja wobrazy wjele dobroho a też bamžowska nowina je wužiwa, ale słowo je a wostanje prěni wuraz myslow. (Rěka drje, zo fotografija njełži. We woprawdźitosći pak so z wobrazami hodźa wjele njenadpadnišo njewěrnosće rozšěrjeć hač ze słowom.)

W měsće Adelaide w Awstralskej wotmě so w novemberu wočehnjeńskí kongres katolikow. **Kardinal Pacelli** je po poručnosći bamža Adelaidskomu arcybiskopej list, w kotrymž wo prócowanjach komunisma rozpomina, pósłał. **Komunismus dźensa kaž jědojte jědmo w cyłym swěće rosće.** Katolska cyrkej pak chce tutón djabołski duch ze swojimi swjatymi srědkami spytać předobyć. Zo je komunismus něšto cyle njemóžne, pokazuje dźensa najlěpje w Španiskej, hdźež wšitcy ći jako martrarjo wuměraja, kotřiž přećiwo komunistiskomu mórej wojuja. Dale pokaza statny sekretar na **rjanosće katolskoho swójbnoho žiwjenja** a skónčnje praji hišće, zo katolska wěra ženje přećiwo statej njestoji. Štóž by prajił, zo katolik njemóže być **dybry stačan,** tón pokazuje, zo njeznaje zjawne žiwjenjo a njesteji na prawym zakładźe póćiwosće.

„Oss. Romano" piaa wo wobćežnosćach a **nadawkach misijonarow w Indiskej.** Indiski lud je do kastow, worštow dźěleny a to cyle kruće. Najnižša woršta su Paria — njedotkliwi, dokelž so jich njesmě nichtó dótknyć, hewak by sam do tutych njećistych słušał. Sobustawy tuteje woršty su wšudźe wustorčeni a dyrbja najnižše dźěła wukonjeć, kotrež hewak nichtó činić njecha. Mzda tutych wbohich, kotrychž ličba je na 60 milijónow, je cyle njedosahaca a tuž njeje dźiwa, zo mjez nimi khorosće zrudnje zakhadźeja. Wyšše woršty wbohim wšudźe z puća dźeja, samo jich ścina so boja. Tohodla dyrbi paria na bok hić, hdyž sobustaw wyššeje woršty přińdźe. Jenož katolscy a lutherscy misijonarojo staraja so hač dotal wo tutych wbohich, dokelž tamni wobydlerjo měnja, zo je so Bóh jim dał hrěchow dla do najnižšeje woršty narodźić. Tuž maja też wšitcy za to, zo so Paria njemóže ženje wyše swojeje woršty pozběhnyć a druhej, wyššej přisłušeć. Misijonarojo pak so wo nich staraja, bjez prašenja hač chcedźa do Khrystusa wěrić a bjez toho, zo sebi něšto za to žadaja. Też před wyšnosćemi su misijonarojo jeničcy, kotřiž „njedotkliwych" zastupuja.

Němska. W mnohich katolskich ludowych šulach buchu před dlěšim časom dźěći prašane, hdy a z **kajkeje přilěžnosće su sebi woni prěni raz Boha předstajeli a wo nim myslili.** Wotmołwy pokazachu, zo je najwjacy dźěći prěni króć na Boha mysliło, hdyž staj jim **nan abo mać wo nim powědałoj.** To je dopokaz, kak wulki je wliw a kak wulka ważnosć staršiskoho domu za nabožne předstajenja dźěsća. Wězo hraja też bratřa a sotry, dźěd a wowka wulku rólu. Někotre dźěći prajachu, zo su sebi při wopytach Božich służbow prěni króć wo Bohu rozmyslowali, dale při procesijónach, wobhladowanju nabožnych wobrazow, wumrěću přiwuznych, khorosćach, njezbožach atd.

Na jenym zjězdźe stronineje skupiny měješe universitny profesor dr. Ludwig Schmidt přednošk wo ličbach porodow. Mjenowaše wosebje wjes Westheim w krajinje nad Mohanom (Mainfranken). Tuta evangelska wjes ma **240 wobydleri, ale jenož 11 dźěći khodźi do wjesneje šule.** Hižo dołhe lěta spaduje tam ličba porodow, mjez tym zo su wobydlerjo zwjetša burja, kotřiž su w jara dobrych hospodarskich poměrach žiwi. Tuta wjes ma 32 kubłow, ale na kóžde přińdźe jenož 1,4 dźěći. Bórzy budźe so stawać, zo budźeja so tam ze ženjtwami kubła zjednoćeć. Haj wjes nima ani telko dźěći, zo by sama ličbu wobydlerjow jenajku zdźeržała. To dźěn lohko zrozemiš, hdyž pomysliš, zo na jenu swójbu hišće dwě dźěsći njepřińdźetej.

Jezuića maja w Valkenburgu w Hollandskej wulki dom, koleg swjatoho Ignacija. Tam přebywaše hač dotal wokoło 400 sobustawow rjadu. Wjetši dźěl studowacych pokhadźeše z Němskeje. Dokelž pak je njemóžne, dźensa dosć pjenjez z Němskeje k wudźerženju tamnoho wustawa wuwjesć, chcedźa jezuića **dom předać.** Wjetši dźěl sobustawow rjadu je so hižo **do Němskeje přesydlił.** W Valkenburgu zwosta dotal jenož hišće 130 duchownych a studowacych, kotřiž pak so po předaću tohorunja do Němskeje přesydla. Tamny dom je najwjetši jezuitski w Hollandskej. W knihowni steji 220000 zwjazkow, potajkim je wona najwjetša privatna knihownja Němskeje a Hollandskeje. Wosebje znata je hwězdarnja mjenowanoho wustawa. Też wustaw Heerenberg so rozpušći a tamniši sobustawy rjadu přesydła so tohorunja do Němskeje.

Přiroda wokrasnja eucharistiskoho Khrystusa.

(Stara legenda.)

We Flandernskej je dopomnjeco na eucharistiski dźiw ze 14. lětstotka so wukhowało. Bě wójnski čas. Tehdom so hrabja Ludwik z Mahle z dźiwom krajow Brabantskoho wójwody Wjacsława zmocowa.

Lěta 1356 bě. Někotři wyšcy hrabinskoho wójska sedźachu we jenej korčmje njedaloko Brüssela. Mjez tym zo wojacy z njepřećelom so bijachu, pijachu wyšcy hač do nocy sedźo. Hosćeńcarka njeměješe žanoho časa jim posłužować a jich njehańbitym žortam připosłuchać. Bjezbóžne rěče a žorty njemóžeše dlěje wjacy přenjesć a prošeše tohodla wyškow, zo bychu z tym přestali a wona přistaji, zo chce rano hić k swjatomu woprawjenju. Ale lědoma bě to wuprajiła, počachu ju hanić a směšeć. Jedyn wyšk měnješe, zo mohła jomu swjate woblatko sobu přinjesć, zo by sebi je mohł bliže wobhladać.

Korčmarka so postróži a wotsali so. Jedyn wyšk prócowaše so podarmo swojich towaršow napominać, zo bychu so tutoho bjezbóžnoho počinanja wostajili. Hdyž korčmarka so zasy wróći, rjekny hanjeŕ, zo njetrjeba so strachować, a slubi, zo so woblatku ničo stało njeby. „Potajkim přinjes nam je jutře rano sobu, hewak njepřińdźemy tu wjacy do wašeje korčmy. Jeli pak mi je přinjeseće, dóstanjeće hnydom tři złotaki."

Młoda korčmarka kedźbliwje připosłuchaše. W jeje duši započa so wěste wojowanjo. Tajkich bohatych hosći a złotaki! Što by mohła sebi wšo za nje kupić! Wšak mohła tola kedźbować, zo so woblatku ničo njestanje; njetrjebała je tola docyła z rukow dać, ale mohła jim je jenož pokazać.

Na druhi dźeń rano skući korčmarka surowy njeskutk. Tajnje zawali swjate woblatko do židźanoho rubiška a kročeše domoj. Ale nadobo přewza ju njewšědna želnosć we wutrobje. Ćežše a ćežše buchu jeje kročele a na čole wustupowachu wulke krjepy potu.

Při starej lipje při puću wosta wona stojo. Horjeka we zdonku wuhlada mału škałobu a wona pomysli, swjate woblatko w tukhwilu we lipje skhować. Khrobłosć bě jej zašła. Hórke sylzy płakajo poklakny so před lipu, zo by swoje surowe přestupjenjo wobželnosćiła. Potom stany z krutym wotmyslenjom, so wróćić do města, zo by wuspowědała so swojoho hrěcha. Měšnik, kiž jeje želnosć widźeše, wotwjaza ju a potom khwataše zarjadować procesijón, z kotrymž chcyše hnydom po swjate woblatko dóńć.

W samsnej hodźinje přińdźechu někotři z tamnych wyškow po puću; nadobo wostachu so spodźiwajo stojo, hdyž wuhladachu staru, suchu lipu w narjeńšej zelenej nalětnjej pyše. Bě tola srjedź zymy, hona wodźete hišće ze sněhom a tu stoješe lipa z młódnymi zelenymi łopjenami přikryta. Njeličomne ptačatka zanošowachu tam swoje lubozne melodije we zelenych hałozach. Hišće stojachu tu wyšcy kaž sprostnjeni zhladujo na njewšědny dźiw; procesijón so přibliži. Měšnik wza swjatu hostiju ze štoma a we wokomiku zhubichu so wšě ptački a zelena pycha spadny nadobo k zemi a lipa stoješe zasy cyle naha a wupřestrěwaše swoje suche hałozy, kaž by porokowała surowe wonješćenjo najswjećišoho sakramenta.

Wšitcy, kiž tu pódla běchu, khwalachu Boha, kiž bě wuskutkował před jich wočemi najrjeńši dźiw. Młoda korčmarka pak bě wot toho časa pobožnje žiwa.

Zjawne prawa dóstanu w Němskej cyrkwje a wuznaća wot knježefstwow jenotliwych krajow. Tohodla je wjele cyrkwjow, kotrež su jenož w někotrych krajach za zjawne připóznate. Katolska a evangelska cyrkej ze swojimi 23 krajnymi cyrkwjemi stej wšudże připóznatej, starokatolska pak jenož w Badenskej, Pruskej, Hessenskej a Bajefskej. Starolutheranscy w Pruskej (54332 dušow a 86 duchownych), Baptisća w Hamburgu (po cyłej Němskej maja 274 wosadow z 62382 dušemi), Ochranowscy bratřa (Herrnhut) w Sakskej z 24 wosadami (9376 wěriwych), Evangelske zjednoćeństwo (dźělene wot Methodistow) je připóznate we Würtembergskej a Pruskej (96 wosadow z 24556 wěriwymi) atd. Potom přińdu hišće wjele lutherskich wotšćěpkow, kotrež pak, kaž hižo podate ličby pokazuja, nimaja wjele wěriwych.

Ludendorff je před krótkim nowu knihu wudał, w korejž na wosebje wótre wašnjo Swjate Pismo přima. We swojim času je wot swojich přiwisowarjow žadał, zo bychu prawje pilnje knihu kupowali, poručeli a předawali. Tola w jenym pozdźišim čisle dyrbi zwěsćić, zo tuči přiwisowarjo njejsu knihu tak wuspěšnje rozšěrjeli.

W Berlinje wotewrichu wustajeńcu wo komunismje. We wjacy wotdźělach pokazuje so tam, kak bolšewikojo šćuwaja a ryja a što su tam wuskutkowali, hdźež maja móc, potajkim, što woni lubja a što potom woprawdźe přinjesu.

Pólska. Lětsa běše 10 lět, zo pólski kardinal Hlond dostojnosć primasa (wjednika wšěch pólskich biskopow) přewza. Pólska woswjeći tutón dźeń na cyle wosebite a swjatočne wašnjo. Titul primas woznamjenja w Pólskej wjacy hač hdźe druhdźe. To ma historiske winy. W času pólskich kralow běše mjenujcy primas kralowy zastupjef a wukonješe kralowske dźěła, hdyž běše kral zadźěwany. W Póznanju, to je sydło kardinala Hlonda, wotměchu so wulke swjatočnosće, při kotrychž so wosebje też wójsko wobdźěli. Přede wšěm oficerski korps Póznanskeje provincy je joho počesćił. Kardinal Hlond je w Pólskej katolski skutk skrućował. Dale pak je zorganizował přećiwjenjo a napřećiwne wojowanjo přećiwo komunismej, kotryž we wšelakich zababjenych formach a organisacijach w Pólskej propagandu činješe.

Hdyž so nowy semester na pólskich universitach a wysokich šulach započa, wotměchu so wšudże swjatočne kemše, na kotrychž so studenća a profesorojo wobdźělichu. Zo běše wšudże też rektor přitomny, dyrbješe woznamjenić, zo chcedźa pólske university křesćanski raz znajmjeńša we zwonkownym wuznaću zdźeržeć.

W Pólskej wobstoješe hač dotal jene „towarstwo swobodneje mysle". Tute bu nětko zakazane. Z tym je so w Pólskej jene towarstwo ze swěta minyło, kotrež je na wosebje aktivne ale husto zababjene wašnjo za ruskich komunistow dźěłało.

Šwica. Biskop dr. Scheiwiler je pastyrski list wudał, w kotrymž swětej porokuje, zo njeje na słowa cyrkwje a jeje bamžow słuchał. Bamžojo su we swojich encyklikach stajnje dobry puć pokazowali, ale ludźo, wosebje zamołwići, jón njejsu šli. Dźensa nětko khosta so swět. Dwě žórle stej, z kotrejuž moderne bjezbóžnistwo wukhadźa, to stej žórle, kotrejž je cyrkej stajnje wurjedźić spytała, ale njepřećeljo to njedachu. Prěnje žórło je njewěriwa a liberalna wědomosć zańdźenych lětdźesatkow. A kak je cyrkej njewěriwym wědomostnikam jich njeskutk porokowała! Woni pak so wo poroki a zamołwitosć njestarachu. Tak buchu syły luda też njewěriwe a nětko wšě křesćanstwo wot so ćiskaja. Druhe žórło pak je mamonismus. Wón je skoro we wšěch krajach dócpěł, zo běchu zemske kubła jenož we wobsedźeństwje někotrych čłowjekow, wjetši dźěl ludu pak bu khudši a khudši. Nětko njeje dźiwa, zo so črjódy njewěriwych khudych pozběhuja a też za sebje něšto žadaja wot krasnosćow tohole swěta. A kak su runje bamžojo stajnje napominali k sprawnosći přećiwo dźěłaćerjam!

Zwjazk katolskeje młodźiny we Šwicy je knježefstwu pismo pósłał, w kotrymž žada, zo by so raznišo přećiwo bolšewiskej propagandże we Šwicy wojowało.

Jendźelska. Jendźelski kral złoži před krótkim swoju trónsku přisahu. Hač do lěta 1910 běše tuta za katolikow jara ranjaca. Tehdom pak so wona přeměni. Nětko kral jenož hišće mjez druhim přisaha, zo chce być z dobrym protestantom.

Po rěči Swjatoho Wótca su so jendźelscy katolikojo kruće do **wojowanja přećiwo bolšewismej** dali. Na wšě možne wašnjo spytuja ludźi rozwučeć wo zaměrach a surowych srědkach bolšewikow. Jedyn biskop, kiž měješe před wulkej syłu katolikow rěč, pokaza wosebje na wašnjo zababjenja komunistiskoho dźěła. Je jich wjele tajkich towarstwow, kotrež so zdadźa jenož wo dowolene wěcy prócować, we woprawdźitosći pak su to jenož srědki, z kotrymiž chcedźa też ludźi na so sćahnyć, kotřiž ženje k nim njebychu přišli, hdyž bychu jasnje widźeli, z kim maja činić.

W **Liverpoolu** twari so **nowa biskopska cyrkej:** katedrala Khrysta Krala. Někotři kritikarjo pak su prajili, zo budźe cyrkej přewulka. Na to je jedyn biskop wotmołwił a prajił, zo su katolikojo w Jendźelskej stajnje přemałe cyrkwje twarili. Najprjedy dosahachu, ale za něšto časa wjacy nic. To dyrbi pola noweje cyrkwje hinak być. Dale praji, zo ma nowa cyrkej prjedawšu katolsku katedralu w Yorku narunać, kotraž je nětkle anglikanska. Z tutych winow twari so nowa biskopska cyrkej hnydom wulka.

Duchowny Bacon Philipps je khudym ludźom najznaćiši. Před krótkim bu 80 lět. Je so stajnje wo khudych starał. A dokelž sam njeje srědkow měł, je sebi tajke naprosył. Kak? Je listy do nowin pisał, a to wšo hromadźe 60000. Jenož 8000 z nich so we wšelakich nowinach woćišća. W listach prošeše zamožitych wo dary za khudych. Dary potom rozdźěli. Wjele tysacam je tak pomhać mohł. Wot njoho možemy nawuknyć wutrajnosć. Pomysl! 52000 listow je podarmo pisał, a tola njeje nadźiju zhubił. A byrnjež też wjetši dźěl listow podarmo pisał, też z mjeńšim dźělom je wjele wuskutkował a je sebi mjez čłowjekami wjele dobył, pola Boha pak wěsće wulke zasłužby.

Mnozy jendźelscy biskopja warnuja wěriwych před komunismom. Tu jedna so jenož wo wojowanjo mjez Bohom a antikhrystom. Štóž snadź spyta wojowanjam bolšewisma druhi, snadź jenož politiski zmysł dać, tón pak jeba, pak njeje wěc dopóznał.

Dijeceza Southwark wozjewja někotre zwjeselace ličby, kotrež pokazuja postup katolskeje cyrkwje w Jendźelskej docyła. Před 80 lětami měješe tute biskopstwo 67 měšnikow — dźensa 630, tehdom 57 cyrkwjow — dźensa 183, 9 klóštrow — dźensa 151. Kóžde lěto přińdźe wokoło 1000 ludźi z druhich cyrkwjow ke katolskej.

Sobustawy tow. swj. Cyrilla a Methoda dóstanu dźensa **50.** čisło „Kat. Posoła". Lětnik ma 52 čisłow. — Hač dotal zapłaćichu **724** sobustawow swój přinošk.

Dźensa po kemšach abo po nyšporje njezabudź swój přinošk wotedać!

5,— hr.

Z Nobelowym mytom wuznamjenjeny w Lourdesu.

Kaž je znate, wobstoji w Lourdesu komisija lěkarjow, kotraž kóždy pad jenoho spodźiwnoho wuhojenja dokładnje pruhuje. Potom hakle, hdyž polěpšenjo abo wuhojenjo znajmjeńša 15 měsacow dołho wobstoji, wozjewi wona, zo

so tu wo pad jedna, kotryž so njehodźi z naturskimi srědkami wujasnić. W poslednim lěće bu 88 padow přepytowanych; z tutych buchu 14 jako přeznaturske wuhojenja připóznate. Lěkarske zjednoćeństwo Lourdeske wopřija 2063 lěkarjow z cyłoho swěta. Mjez njekatolskimi wučenymi, kotřiž so žiwje za spodźiwne wuhojenja zajimuja, je też swětasławny amerikanski lěkar dr. Alexis Carrell, kiž lěta 1931 za swoje lěkarske slědźenja nastupajo raka Nobelowe myto dósta. Často je wón w Lourdesu a wobdźěluje so na pruhowanju padow, kotrež so runje přepytuja. Po wjele njedźel dołhich studijach je wón nětko zasy swoje nazhonjenja a wobkedźbowanja w amerikanskej nowinje „The American" wozjewił. Wón sam pisa: „Wěrju do spodźiwnych wuhojenjow. Ženje njezabudu přemožacy podawk, hdyž widźach, kak wulka na raka podobna kula na rucy dźěłaćerja před mojimaj wočomaj hač na mału błuznu so pozhubi. Zrozemić to njemóžu; ale njemóžu na tym dwělować, štož sym ze swojimaj wočomaj widźał."

Směški.

Michał: „Marja, dźensa pak njezabudź po kemšach na faru dóńć „Posoł" zapłaćić!"

Marja: „Budź wjesoły, Michale, zo maš tajku porjadnu žonu; sym mjenujcy hižo před tydźenjom přinoški za towarstwo ss. Cyrilla a Methoda na 1935 a 1936, haj samo na 1937 zapłaćiła!"

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 647.—650. z Budyšina: Hana Lubcyna, Michał Šuster, Michał Žur, Jurij Rab; 651. ze Zdźerje: Hańža Kasperka; 652. z Pozdec: Jurij Mikela; 653. 654. z Čěškec: Hańža Wjacsławkowa, Mikławš Buk; 655. z Nowoho Łuźca: Jan Pětřka; 656. z Haslowa: Jurij Libš; 657. ze Sulšec: Jan Knebel; 658. z Banec: Hana Forchowa; 659. z Wjazońcy: Jan Winař; 660.—666. z Radworja: Michał Rječka (wojnař), Jan Kubanka, Jurij Šnajder, Pawoł Bělk, Jakub Brycka, Kosmas Pjekař, Hańža Hermanowa; 667. z Nowoho Bronja: Mikławš Pawl; 668. z Bronja: Jurij Měšeř; 669.—671. z Khasowa: Marja Krempkec, Michał Hampel, Jakub Ryćerja; 672. z Boranec: Jan Cyž; 673. z Łupoje: Jurij Domaška; 674. 675. z Hodlerja: Jurij Šołta, Jakub Šołta; 676. z Khelna: Jurij Mjeń; 677. z Drježdźan: Marja Žurec; 678. 679. z Budyšina: Mikławš Šuster, Jakub Hejduška; 680. 681. ze Zdźerje: Jurij Žur, Hana zwud. Kubašowa; 682. z Kukowa: Marja Bjaršowa; 683. ze Swinařnje: Hańža Nowakec; 684. z Hrubjelčic: Jakub Měrćink; 685.—689. z Worklec: Michał Wawrik, Jan Frömelt, Pawoł Kocor, Pawoł Ela, Jurij Langa; 690.—697. z Khrósćic: Jurij Wjeńka, Hańža Křižankec, Mikł. Čórlich, Michał Bjeńš, Mikławš Šiman, Mikławš Kral, Marja Kóžnikowa, Michał Kokla; 698.—700. z Prawoćic: Pawoł Cyž, Jurij Wałda, Marja zwud. Wićazowa; 701.—704. ze Smječkec: Pětr Krawc, Jakub Matik, Jan Henčl, Jurij Pětřka; 705.—707. z Noweje Wjeski: Jan Kubaš, Bjarnat Pětřka, Jurij Grubert; 708. z Noweje Jaseńcy: Jakub Krawc; 709. z Hory: Jan Šewc; 710. z Łuźca: Jakub Lěsnař; 711. z Jaseńcy: Jurij Wjesela; 712. ze Zejic: Pawoł Domš; 713. z Nowych Bóšic: Jakub Dźisławk; 714. z Hórkow: Hańža Čornakowa; 715. z Essena: Frater Rainer Matik; 716. ze Sernjan: Jurij Šołta; 717. z Tŕoch Khěžow: Jakub Khěžka; 718. 719. z Hrańcy: M. N., Jurij Čornak; 720.—722. z Dobrošic: Jurij Mič, Marja Čepicowa, Pawoł Šołta; 723. ze Zdźerje: Marja Čórlichec; 724. z Budyšina: Madl. zwud. Šěrakowa.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1042.: N. N. z B. (dopłaćenjo); čo. 1043.: J. N. z B.; čo. 1044.: J. N. z H.; čo. 1045.: H. N. z H.; čo. 1046.: N. N. z K.; čo. 1047.: N. N. z W.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1094.: J. N. z B.; čo. 1095.: J. N. z K.

Dobrowólne dary za serbski duchownski dorost.

Kk.: Michał Žur z Budyšina 1 hr.; Jan Winař z Wjazońcy 2 hr.; Pawoł Bělk z Radworja 1 hr.; R. z Radworja 0,50 hr.; Jakub Krawc z Noweje Jaseńcy 1 hr.; N. N. z H. 5 hr.; N. N. z Khrósćic 2 hr.; N. N. z Noweje Wjeski 2 hr.; N. N. z Khrósćic 5 hr.

Pčołarske towarstwo „Delnjeje Šprewineje Doliny".

Rozprawa Budyšskeje wobkedźbowarnje za november.

Wyšina nad morjom	Čopłota Celsius Min.	Čopłota Celsius Max.	Měsačna srjedźizna	Přeměn ważenoho kołča wot 1.—10.—20.—30. měsaca Přiběrk w gr. 1	Přiběrk w gr. 2	Přiběrk w gr. 3	Wotběrk w gr. 1	Wotběrk w gr. 2	Wotběrk w gr. 3	Hromadźe w kg	Wulět na dnjach	Nošerske dny	Z wotkel noša	Deščowa mnohosć
210	— 4	+ 10	+ 3,3	—	—	—	200	150	100	0,450	6	—	—	30,8

Krajan za lěto 1937
je wušoł
Płaći 60 pjenježkow

Wulke wjeselo
načinja moje hodowne pakćiki z cigarami.

Najwjetši wubjerk
tobaka a cigaretow pola

A. Reichardt
(Fa. H. Lehmann)
jenož při hłownym torhošću.

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola
Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Weidlichec kožucharnju w Halštrowje
serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.
We wšěch družinach namakaće tu:
hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.
Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

K Božomu dźěsću:
Bože narody, postawy, Bože martry, rózarije atd.
wot
J. Mališkoweje w Budyšinje, při tachantskej cyrkwi 9 (na farje)

Njedźelu 13. dec. su wobkhody wotewrjene 12—18 hodź.

Witany dar:

Misale z Wosadnikom

w jenej knizy!

Misale z Wosadnikowymi modlitwami	hr. 6,—
Misale z Wosadnikowymi kěrlušami	hr. 6,—

Zdobom bu płaćizna za misale ponižena a wučinja nětko:

Misale z čerwjenym rězkom . . .	hr. 4,—
Misale z čerwj. rězkom w mjehkej koži	hr. 4,50
Misale ze złotym rězkom . . .	hr. 5,—
Misale ze złotym rězk. w mjehkej koži	hr. 5,50
Misale pyšnje wjazane	hr. 7,50

Hotowu drastu mužsku a hólčacu

tkaniny wot krucha — šaty — deki atd.
w dobrym wuběrku pola

Reinhardt **Löffler** w Kamjencu
Budyšska dróha

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakaće pola nas we wulkim wuběrku!

Myslće nětko tež na dobre kachle

za zymniši čas. Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje Jan **Miessner** Žitne wiki
„Złota hwězda".

Serbja wědźa,
zo derje a pjenjezyhódnje tu kupuja:
Mužace **mantle a woblečenja,**
žonjace a holčace mantle,
zymniše khapy a kholowy
dźěćacu drastu
we wulkim wuběrku

Franc **Mrstny**
Budyšin, Bohata dróha 4

Štrykowane
pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.

Ćopłu spódnju drastu.
Rubiška a šawle (chemillowe)
po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića

Otto Osswald
Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Rjane přěstrjenki před łoža, pjelsčowe přěstrjenki, přikrywy na blida, divany a łoža, wjelbłudowe kosmičkate přikrywy

Herbert Linke
w Budyšinje, na Žitnych wikach 2

Konjace nožicy
česaki za nožicy
toči swědomiće
J. Hampel
Kotołska hasa 11

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne
Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Šoklady, marcipan
a
kajkežkuli placki
maš na wuběrku pola
Marćinka
Žitna dróha, napřeco Güntherej.

Bože narodki
a jednotliwe postawy
we wšěch wulkosćach
a płaćiznach
kaž tež **knihe** we wulkim wuěrku poruča
Dombuchhandlg. M. Dilger
w Budyšinje, Při mjasowynh hětkach

Kofej
wulke buny
500 gr. . . hr. **2.80**
přecy čerstwy paleny
Jurij Nyča
Bohata dróha 8

Kupuju
złoto **slěbro**
E. Mersiovski, Pósotwe naměstno

Poprjanc a mjedowk
z **Kněžkec** **poprjancarnje a konditarnje**
Šulefske wrota — blizko pósty
je slawnje znaty!
. . . a tón **dobry kofej** tam!

Wot
wěcywustojnoho dobre kožane twory!
Wěcywustojne připrawjenja a derje wupruhowane kajkosće. **Kožane jaki** z rukowanjom abo bjez njoho. **Kožane kholowy, khapy a rukajcy. Aktowe a žonjace toše** we wulkim wuběrku a wšelakosćach za k časej přiměrjene płaćizny poruča we wulkim wuběrku
Otto Büttner w Budyšinje, **Hłowne torhošćo 9**
mějićel: S. Laskowski

Rjane dary:

čopła spódnja drasta, płachty, cychi, ruby, deki, trěnja atd. dobre a po pjenjezach wot

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Najrjeńši swjedźeński dar je

pyšny pakćik

Preißerec kofeja

punt žno wot hr. **2.—**

Krasnje připrawjene pyšne tyzki — — lubozne dary!

Něšto wosebite je

Preißer-ec kofej

bjez kofejina, tohorunja pyšnje zapakowany punt hižo za **2.50** (bjez tyzki)

Karl Preißer jun.

Budyšin, Žitne wiki 24

Časniki wuporjedźuju

doprědka Wam prajo, što płaći!

Za kóždy časnik rukuju!

Po wulke časniki

do domu póšćelu a wróćo přinjesu — ničo njewobličo.

Casnikař Kokš

Sukelnska dróha 20 abo w Njeswačidle.

Kožuchowe jaki, mantle, pjezlki

Najwustojnišo dźěłane

liški

prawe a barbjene.

Wokołošijine kožuški

we wšěch barbach hižo za **5,—** hr.

wot kožucharja

Kurta Rinki

w Budyšinje, Bohata dróha 5

Njezabudźće wopytać

bohaty, rjenje wuhotowany wosebity

serbski wotdźěl

znatoho wobkhoda

Alphons Schauseil

w Budyšinje, na Bohatej hasy.

Štož k hodom rjanoho pytaće, to tudy zawěsće namakaće!

Wobućowy dom za wšitkich!

Najbohatši wubjerk! Wurjadnje płaćizny hódne!

Rěčimy serbscy!

SCHUH Wegener

w Budyšinje, Bohata hasa 29

Rjany dar k hodom

kožany kofr (9.00—71.00), ručne toški, aktowe toše atd.

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu).

Štrykowana drasta

je wosebje witany dar, hdyž je dobra a rjana

Žónske wobłečenja	21.25, 20 50, 17 90, 16 75, 14.60
Kosmikojte a tkane wobłečenja	5.25, 4.25, 3.20, 2.50
Pjezle za žónske	12.75, 10.20, 8 60, 6.90, 5.90, 4 50
Pulowry „ „	11.50, 9.90, 7.50, 6.25, 5.65, 4 25
Holče wobłečenja	8.10, 7.40, 6 50, 5.20, 4.40, 3.20
„ jaki (pjezle) . .	7.50, 7.25, 6.75, 5.50, 4 00
Barchtesgadske pjezlki .	7.20, 6.90, 5 20, 4.50, 3.95
Holče pulowry	8 25, 7 50, 5,50, 4 10, 3.60
Mužske pjezlki . . .	13.25, 10.25, 8.90, 5.90, 4.45
„ pulowry . .	10.40, 8 65, 7.50, 6.25, 5.65
„ pulundry . . .	5.80, 4.00, 3.20, 2.75, 2.50
Hólče wobłečenja	12 20, 10.20, 8 00, 5.50, 4 00, 3.20
„ pulowry	6 40, 5.25, 4.20, 3 80, 2.75
„ kholowy (čo. 3)	5.80, 3 45, 3.10
Športne garnitury (čo. 2) .	12 90, 12.25, 10 20, 9.90
Šawle a měcy	3.50 2 65 2 10 1.75 1 25

Nócne jaki, črije atd.

Bleyle- wobłečenja, -jaki, -pulowry, -suknje kholowy, -podkholowčki

Wustajeńca w róžkownym woknje

Otto Hauffe

Rjane dary

za žónske a dźěći:

štrykowane jaki — pjezle, pulowry — spencry kamelokosmate pjezle — spódnje kholowy — šawle — rukajcy, nohajcy, holče a hólče mantle jara tunjo wot

Rudolph

Kejžorska dróha 16

Ručne dźěła

přihotuja wjele wjesela za mało pjenjez, hdyž po radu sebi dóńdźeće do

Güntherec

wotrjadnoho wobkhoda

Rožk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Po

časnik k hodam,

pjeršćenje atd. dźiće k wašomu

serbskomu časnikarjej do Dobrošic!

Wón ma dosć wulki wuběrk, je jako dobry a tuni znaty a zasłuži sebi, zo Serbja joho podjeraja.

Pórclin a škleńčanu nadobu

Křiže, krjepjeńčki atd.
ramy — wobrazy
špihele — marmor

Dary k wšěm składnosćam

ze znateje škleńčernje

Wilhelm

Serbska dróha 16

Łožowe šaty

ruby, kuchińske šaty, porchenty, běłe a pisane čopłu spódnju drastu.

Wulki wuběrk po pjenjezach!

Hilger Lotzestr. 20

Kolesace

mantle . . hižo za **1,25**
hadźicy . . hižo za **0,65**
wobswětlenja, we wulkim wuběrku, 6 volt., kompl. hižo za **4,75**

Wšě druhe přisłušace wěcy!

Thomasec bratřa

w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Dobre a rjane

wobućo

ma na składźe

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Serbja hižo lětdźesatki dołho swoju drastu **wosebje rad** kupuja wot

König, w Budyšinje, Žitna hasa 2|4

Jara rjane **žonjace mantle** a **mužace ulstry** w najbohatšim wuběrku.

Thams & Garfs kofej!

125 gr žno wot . . 50 pj.

K swjatym dnjam spytajće „**wosebje měšany**“
125 gr . . . . . 65 pj.

Wino točimy:
Połonowe . . . . . ltr. 78 pj.
Čerwjene . . . . . ltr. 70 pj.

Thams & Garfs
w Budyšinje = Hłowne torhošćo 8

Dary dawać je lěpje,

dyžli brać, praji stare přisłowo. W prawym času wobstaraj trěbne hodowne dary, kaž kłobuki, čapki, kožuchowu drastu atd. Wulke to budže wjesełe!
Derje Wam posłuži

Kožuchařnja A. FLEGEL — ***Zimmer*** Kejžorska dróha 6

„Jednota“, tow. kat. Serbow za Budyšsku wosadu
wotměje
jutře njedźelu, 13. decembra, wječor we 8 hodź.
w Kolpingowym domje
adventski swjedźeń
z předwjedźenjom „adventskeje kantaty“.
— Zastup darmo! —
Wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Posylnjeny ze swj. sakramentami, kotrež bě zańdźenu njedźelu, Wutrobje Jězusowej poswjećenej, dóstał, wusny zbóžnje w Knjezu póndźelu w nocy — znjezbožiwši při wukonjenju służby — mój horcolubowany mandźelski, naš starosćiwy nan, luby bratr, swak a wuj

železniski zarjadnik

Pětr Jakub Janca

docpěwši 50 žiwjeńskich lět. Pjatk joho ćěło na katolskim pohrjebnišću pokhowachmy.

W Kamjencu, 8. decembra 1936.

We hłubokej zrudobje:
Marja Jancowa rodź. Rjedźic
w mjenje wšěch zawostajenych žarowacych.

Wutoru, na swjedźenju Njewoblakowanoho podjeća swj. Marije, zemrě skhoriwši dźeń prjedy při swojim kěrchowskim dźěle a dóstawši swjate sakramenty, naš luby nan, dźěd, přichodny nan, bratr, swak a wuj

kěrchowski a ceremonijowy mištr

Beno Kurjat

w starobje 55 lět. Pjatk smy joho na stronje joho mandźelskeje, kotraž je so 15 njedźeli před nim ze swěta minyła, pokhowali.

Wšěm, kotřiž so za njeboćičkoho na pustym wječoru modlachu a joho k rowu přewodźachu, wuprajamy **horcy dźak a „Zapłać Bóh tón Knjez“!**

W Budyšinje, Mužakowska dróha 1066, Biskopicach a Erfurće, na dnju pohrjeba, 11. 12. 36.

Hłubokožarowace dźěći a přiwuzni.

Wróćiwši so wot zažnoho rowa mojoho horcolubowanoho mandźelskoho, našoho luboho nana, syna, bratra, přichodnoho syna a swaka

Jurja Kubaša

wuprajamy wutrobne **„Zapłać Bóh“** wšitkim, kotřiž su joho w tak bohatej ličbje k rowu přewodźeli, w modlitwje na joho khudu dušu spominali a nam našu zrudobu njesć pomhali.

Hilža Kubašowa, rodź. Nawkec, **mandźelska a dźowčička**
w mjenje wšěch přiwuznych.

W Khasowje, w Radworju a w Połčnicy, 10. 12. 1936.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrjlla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towařstwo ss. Cyrilla a Methoda

51. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **19. decembra 1936.** | **74. lětnik.**

Swjaty Franciskus přihotuje nam wjeselo do hód a po hodźoch.

(Skóńčenjo.)

Swjaty Franciskus poda so do njedalokoho skałojtoho lěsa Greccio pola Assisi a připrawi tam w prózdnjeńcy „Bethlehemski Boži narod“: žłobik z Jězus-dźěćatkom, swj. swójbu, a woprawdźići pastyrjo přikhwatachu z wowčim stadłom a přiwjedźechu samo woła a wóslika sobu. Boža nóc so bliže̊še a syły ludu přikhadźachu z blizka a z daloka k prózdnjeńcy. W Assisi biješe 12 ćicho w nocy, a swjatočnje připowědowachu wot nazdala hodowne zwony tamnu swjatu hodźinu, hdyž bě so naš Zbóžnik a Wumožnik w Bethlehemje narodźił.

Do swjedźeńskich kemši stupi swjaty Franciskus před „Boži narod“ a prědowaše z tak hnutej wutrobu wo Jězus-dźěćatku, wo khudym a zdobom bohatym njebjeskim kralu, zo so wutroby wšěch připosłucharjow sćoplichu, a so na jich wobličach sylzy wjesołosće zybolachu. Žadyn njezaby na tule Božu nóc a na hodowne wjeselo, kajkež bě swjaty Franciskus wšěm přihotował. Wšitcy chcychu wot toho časa sem w hodownym času też podobny „Boži narod“ we swojim domje měć. Bórzy njeběše w cyłej wokolinje městačka Assisi (mnozy Serbja dźěn też tute městačko ze swojoho Romskoho pućowanja derje znaja), haj samo po cyłej Italskej ani cyrkwičkі, hdźež njeby so hodowny Boži narod zjawnje zestajał. Samo bamž pokhwali tajke młodych a starych zwjeselace pobožne wašnjo. Tak rubaše sebi „Boži narod“ dale a bóle puće do cyrkwjow a kapałow cyłoho swěta a tohorunja też do křesćanskich domow a wutrobow. W němskim a też w našim lubym serbskim kraju namakamy nimo Božoho naroda zwjetša Božodźěsćowy štom. Tola njezabudźmy, zo je Božodźěsćowy štom z Bethlehemskoho žłobika takrjec hakle wurostł. Wašnjo hodownoho štoma njeje też powšitkowne, ale bu na přikład w Němskej hakle w 17. lětstotku znate. Z krótka nasta prašenjo: Što hody bóle do křesćanskoho domu słuša, Boži narod abo Božodźěsćowy štom? Wobaj — drje je prawa wotmołwa. Na žadyn pad pak njechamy we swójbach „Božoho naroda“ parować. Zhotow jón po móžnosći sam ze swojimi dźěćimi. W sewjernej Češkej, wosebje we wokolnosći Filipowa, Rumburka a Słanknowa, móžemy nimo cyrkwjow też we domach khudych nimo měry wumělscy do drjewa wudypane „Bože narody“ widźeć, zo so njemóžeš na nje nahladać.

Město Lubij je sebi lětsa wot tam tajki wumělski „Boži narod“ wobstarało a jón tón čas zjawnje wustaja. Po wuhotowanju figurow rozeznawamy t. mj. orientalske a narodne „Bože narody“. Tajke Bože narody nadeńdźemy zwjetša w Rudnych horach a, kaž słyšach, namakaja so też w Budyšinje něktre ze serbskimi drastami. Njech tola twarjenjo a stajenjo Božich narodow k hodam dale a bóle zajimcow a lubowarjow namaka. Změjemy tak woprawdźite hodowne wjeselo do hód při twarjenju a też po hodźoch. Wězo Boži narod dźěćaca hrajka być njesmě, ale dyrbi so ze zahorjenej křesćanskej wutrobu přihotować a natwarić.

Stary a přecy zasy młodostnje pozběhowacy hodowny spěw:

„O pastyrjo wy, nětk pozběhńće so!
Wša zašła je zrudnosć;
tu zjewi wam radosć
tón jandźel, kiž nowizny přinjesł nam jo“,

kotryž hižo naši prawótcy tak mócnje zanošowachu, njezměje potom jenož w domje Božim raznišoho wuraza, ale změje też we swójbnych statokach, hdyž su nan a mać a też dźěći wokoło Božoho naroda a Božodźěsćowoho štoma zhromadźeni, wjeselši wothłós. Tajkele hodowne hodźinki pola starosćiwych lubych staršich we wótcnym domje wostanu dźěćom zawěsće njezapomnite hač do wysokich lět, haj samo hač do smjerće.

„O zbóžny tón čas, kiž zwjeseli nas!
Wšu wolóži bolosć
a zbudźi nam lubosć
k tom' dźěćatkej, kiž njebjo wotewri zas.

Wy křesćijenjo, o lubujće joh'!
Wy stari a młodźi,
wy bohaći a khudźi,
jom' přinjesće wopor a kóždy sam so!"

Čim bóle bjezbóžnicy ze słowom a skutkom křesćansku wěru a swjate nałožki, wosebje też w hodownym času, bjez zrozemjenja podtłóčeja, ćim bóle dyrbjeli woprawdźići křesćenjo swoju wěru ze słowom a ze skutkom w tak dobrych a spomožnych křesćanskich nałožkach zjawnje wuznawać.

Zawěsće so tak dopjelni wutrobne přeco swj. Franciska nic jenož za joho čas před 700 lětami, ale też za naš čas: nam wšěm přihotować woprawdźite hodowne wjeselo! *P. Š.*

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Katolscy Serbja Budyšskeje wosady zeńdźechu so zańdźenu njedźelu wječor w Kolpingowym domje, zo bychu we adventskej hodźinje wóčko a mysle złožili na wěrnosće a potajnosće našeje swjateje wěry. Cyła wulka swójba „Jednota" wšak njebě zhromadźena, někotryžkuli sobustaw bě přez grypu zadźewany, so wobdźělić. — Knjez kapłan Andricki bě z „Młodej Jednotu" přihotował rjany, dostojny adventski wječor, za kotryž bě też žurla hódnje so připrawiła. Wón rozłoži z powučacymi prawymi słowami zmysł tutoho wječora, na kotrymž chcemy so we wutrobje a mysli přihotować na přikhad Knjeza. K zawodej bu „Advent" († Pawoła Wićaza) wot knježny jara derje přednjeseny. Sćěhowachu čitanja ze Swjatoho Pisma ze staroho a nowoho Zakonja na přizjewjenja Wumožnika a a joho přikhad so počahowace. Zhromadne khory při tym jara wustojnje recitowachu, runje kaž jednotliwi jasnje a z prawym wurazom čitachu. — Knježny a młodźeńcy běchu nawukli hru „Rorate coeli", kotruž je knjez kapł. Andricki za serbske jewišćo připrawił. Zmysł hraća bu jara derje docpěty. Připosłucharjo začuwachu a spóznawachu dostojnosć a hódnosć hnadypołneje knježny Marije. Rjenje bu předstajane, kak swjata knježna po puću k swojej ćeće Hilžbjeće we wichorojtym njelubym wjedrje do duri khudeje swójby, w horach samotnje bydlaceje, kłapaše, zo by tu tróšku wotpočnyła — kak potom jasnosć a krasnosć knježny so jewješe a z daloka bě słyšeć jeje hordozny kěrluš „Magnifikat". — Njech holcy a hólcy „Młodeje Jednoty" njezastanu w tajkim hódnym prócowanju, z kotrymž su hižo telko wuspěcha měli! We swojich rjadach maja wustojne mocy. Jim słuša rjany dźak a też knjezej Hajnje, kiž bě jich wěcywustojnje wuwučował. To wupraji předsyda „Jednoty", knjez kantor Šołta, měnjo, zo cyły tu poskićeny porjad by so samo w cyrkwi wuwjesć hodźał. Mjez čitanjemi ze Swjatoho Pisma a w zastawkach spěwachmy zhromadnje rjane adventske kěrluše.

Z Pančic. Loni bě so myslička wuprajiła a też do skutka stajiła, zo měle wjesne serbske towarstwa krućišo k zhromadnomu dźěłu so stowaršić a tak lěpje swoje nadawki spěchować. K tutomu zaměrej běše so zańdźenu njedźelu we wjesnym hosćencu adventska skhadźowanka wuhotowała. Jeli dyrbješe ta wobraz zajima za naše narodne a nabožne wěcy we wsy a bližšej wokolinje być, tak to jara zwjeselace njeje. Wopyt bě poměrnje słaby. Předsyda młodostnoho wotrjada „Swjaty Jurij", Jurij Šewc z Hory, powita přitomnych a rozłoži zaměr adventskeje zhromadźizny. Bě dźěn so też postarał, zo měješe adventskoho raza: blida běchu ze zelenym wupyšene a pisane sweńki rozliwachu swoju bluku swětłosć po městnosći. Tak móžachmy skhadźowanku wotměć njedźiwajo zaprajaceje miliny. Nětko přednjese basni Ćišinskoho „Rjosujće njebjesa!" a „Boža nóc". Hdyž bě hišće Marja Bjaršec z Kukowa basni „Swjaty advent" a „Hody" wot Pawoła Krječmarja recitowała, přinjese knjez kapłan dr. Horjeń najprjedy postrow wot wosadnoho knjeza fararja, kiž bě zadźewany, na skhadźowanku dóńć, dokelž měješe w samym času w Jasenicy zhromadźiznu „Bjesady". Wón rěčece wo třojim přikhadźe Zbóžnika — wo joho wočłowječenju, wo dawanju bójskich hnadow a skónčnje wo krasnosći sudnoho dnja — a dawaše wšelake pokiwy, kak móžemy z wuspěchom za dušu a wěčnosć rjany advent swjećić, a što wón za křesćana woznamjenja. Mjez rěčemi a přednoškami zaklinčachu naše rjane adventske a hodowne kěrluše kaž też narodne spěwy. Na to rěčeše knjez wyšši wučeŕ Słodeńk wo serbskich swójbnych mjenach, wosebje kak su nastałe ze staroserbskich a křćeńskich mjenow a kak su so w běhu časa wutworiłe. Mnohe přikłady nam to wujasnichu a wšelacy zhonichu, kak su k swojomu swójbnomu mjenu přišli. — Snadź so přichodne lěto hodźi adventska skhadźowanka hižo prěnju njedźelu adventa z małym swjedźenjom a z počesćowanjom swj. Mikławša wotměć?

Ze Smječkec. Zańdźenu njedźelu běše we tudyšej kapałcy Janskeje kupjele tak mjenowany „Einkehrtag" za muži ze Smječkec a bližšeje wokoliny, kotryž knj. P. superior Keuchen z Drježdźan wotdźerža. Běše derje wopytany, a bě jich zawěsće hišće wjacy přišło, njeby-li jich zła kripa wróćo dźerżała. Započa so sobotu wječor z krótkej pobožnosću a skónči so po 5 přednoškach njedźelu wječor ze swjatočnym požohnowanjom. Z derje zrozemliwymi a zahoritymi wułožowanjemi wo wěrnosćach našeje katolskeje wěry wědźeše knjez pater wšitkich hač do kónca putać; zawěsće wostanu joho słowa wšitkim we pomjatku a tak dobre płody přinjesu. Před 4 njedźelemi běše tu też za žony tajki „Einkehrtag", kotryž běše tohorunja jara derje wopytany.

Z Njebjelčic. Zańdźenu póndźelu wotmě so tudy wulka hońtwa. Wotnajeŕ hońtwy, bur Pječak, běše wšitkich wjesnych burow a hospodarjow na nju přeprosył. Wunošk hońtwy bě lětša snadny pornjo druhim lětam. 20 hajnkow potřěla něhdźe 30 zajacow, 25 karniklow a 8 bažantow (fasanow). Wječor zjednoćichu so wšitcy, hajnicy a honjerjo, w Pječakec hospodliwym statoku k dobrej wječeri a zabawje. Rjenje a derje buchu tam pohosćeni. Při tym wotměchu so wšelake narěče na wotnajerja hońtwy, knjeza Pječaka a joho mandźelsku a dr. Prawa přezjenosć a lubosć wjazaše wšitkich we wjesołej zabawje cyły wječor hač do połnocy. Wutrobny dźak słuša knjezej najeńkej a joho mandźelskej!

Z Kulowa. Zańdźenu njedźelu woswjeći wyšša miłosćiwa sotra M. Bartholomea, kotraž je dołhe lěta w našej khorowni spomožnje skutkowała, swoje 70lětne narodniny. Prjedy hač so do Kulowa přesydli, běše wjacy lět z wyššej we Worklečanskej khorowni. Mnohim khorym je w khorownjach kaž też w jednotliwych swójbach była z wušiknej pomocnicu a dobrej radźićerku w khorosćach a bědach. Spominamy tohodla z wulkim dźakom na prjedawšu wyššu sotru Bartholomeju. Njech jej Bóh bohaće mytuje wšitke wopory, kotrež je tudy z lubosće k bližšomu wopokazowała. Přejemy česćehódnej sotře, kotraž je nětko w Hedwigsruh-Dyrherrnfurt pola Wrótsławja živa, hišće mnohe lěta!

Z Drježdźan. Krajanske styki katolskich Serbow w sakskej stolicy zjewjeja so najlěpje w zhromadnym serbskim kemšenju: to začuchmy zasy na Božich służbach prěnju njedźelu adventa, hdźež najdostojniši knjez kons. radźićel Kral w lubej maćerščinje prědowaše. Też kulturelnje prócuja so zhromadnje zdźěłować, štož towarstwo „Jednota" jim zmóžni, w kotrymž najswěrniši so kóždy tydźeń zetkuja. Wšowědne přednoški wótra rozom, tuž też druhdy tajke so poskićeja. Wosebje pak ćahnu přednoški ze swětłowobrazami, kiž wšudźe woblubjeny knjez farař dr. Jakubaš přednošuje; też w tutym tydźenju wutoru 15. hodownika poskićeny

přednošk pod themom „Bamž Pius XI. a joho dźeńske skutkowanjo“ bě wulcy rjany, nic pak jenož, dokelž Rom a wosebje vatikanske město ze swojimi cyrkwinskimi kupolami w bajkojtej krasy so zjewichu, ale ćim bóle so lubješe, dokelž poda přehlad wo cyrkwinskej dźěławosći tutoho wulkoho cyrkwinskoho wjećha. Tu hakle dopóznaješ, kajke ćeže na „pastyrju stadła“ leža, kiž so hižo lětstotki dołho wot bamža na bamža přenošeja. To znutřkowne cyrkwjow a zarjadowanskich domow wosebje puta. Najrjeńše debjenje z wobrazami wulkich molerjow a wumělskeje architektury so měnja z najwjetšej prostotu jstwičkow, w kotrychž wulcy ważeni nošerjo cyrkwinskich wuznamjenjenjow, za sebje skutkujo, wotpočuja wot dźeńskoho dźěła. Druhi dźěl wupjelni pokazka wobrazow, hodownomu času wotpowědźowacych, kotrychž barbojtosć wóčko zwjeseluje. Přikhad Zbóžnika we wšelakich předstajenjach znatych a mjenje znatych molerjow, k tomu wjesne wobrazy zymski hodowny čas z bělym sněhom a škleńčanym lodom překrasnjace buchu z dźakom přiwzate. Tuž wutrobite „Zapłać Bóh“ knjezej přednošerjej dr. Jakubašej a druhi raz zasy tak!

Wulkotne počesćowanjo našoho krajana fratera Rainera.

Kaž hižo pisachmy, woswjeći naš krajan bratr Rainer — Michał Matek ze Smječkec — 10. decembra swój 25lětny rjadowy jubilej. Tutón swjedźeń bě za česćenoho jubilara wuznamny dźeń joho žiwjenja a wulkotny skutk česćownosće za dźěłaćerja we winicy ćerpjacoho človjestwa. Hižo na předwječoru zhromadźi so cyły konvent w swjedźeńscy wupyšenym refektoriju klóštra Marijineje Hwězdy k swjedźeńskej hodźincy, hdźež jubilar zbožopřeća cyłoho domu přiwza. Bratr předstojićeŕ rěčeše wo zamołwjenja połnym žiwjenju a skutkowaeju počesćenoho a wuzběhny wosebiće, zo je sebi bratr Rainer tu a na wšěch druhich městnach dowěru a lubosć jomu zdowěrjenych khorych w połnej měrje nadobył a je wšudźe rad widźany a witany.

Slowam předstojićerja znapřećiwi česćeny jubilar z dołhej narěču. Dźakowaše so najprjedy Bohu, kiž je joho tak widźomnje pře wšě strachi žiwjenja wjedł. Joho dźak płaćeše cyłomu domej swojoho rjada za mnohe zbožopřeća. We swojej dalšej rěči naspomni wšelake khutne a žortne podawki a nazhonjenja ze swojoho rjadowoho žiwjenja a slubi na kóncu swojich rjanych słowow, zo chce při nastupje do druhoho štwórćstoléta swoje dźěło ze samej horliwosću a lubosću wukonjeć, kaž je tesame započinał, a prošeše Boha a założerja rjadu wo hnadu a pomoc. Při tutej přileżnosći dyrbješe też rozprawu w „Kat. Posole“ přečitać a do němšciny přełožić, štož bě za připosłucharjow jara zajimawe.

Na swjedźeńskim dnju samym měješe P. Canisius z naměstnoho klóštra Franciskanow swjatočnu Božu mšu we wupyšenej domjacej kapali, hdźež sobubratřa jubilara we swjatočnym ćahu wjedźechu, a tutón čestnoho městna před wulkim wołtarjom dósta. We swojim swjedźeńskim prědowanju rěčeše wjeledostojny P. Canisius wo ćežach rjadowoho powołanja. Jubilar je tesame stajnje w duchu założerja wukonjał. Dźakowaše so jomu za wšě dobroty, kotrež je wbohim khorym w tutych dołhich lětach wopokazał, a přeješe jomu, zo by Bóh luby Knjez joho hišće dołho zdźeržał w žohnowanjapołnym zastojnstwje. Swjatočna Boża mša před wustajenym Najswjećišim skónči so z „Te Deum“ a požohnowanjom. Za tutón dźeń wosebiće wuwučeny khór spěwaše jara dostojnje a exaktnje „missa angelis“ a přinošowaše tak k swjatočnomu wutworjenju swjedźenja w cyrkwi. W běhu dnja přikhadźachu mnozy zastupjerjo zwonkownych domow, tak z Kölna, z Düsseldorfa a z Gelsenkirchena, prjedawšich skutkowniščow jubilara. Dokelž bě generalny wyšši, bratr Willigis, z Montabaura zadźewany na swjedźeń přińć, pósła jara počesćowace zbožopřeća pisomnje.

Na čestnym dnju popołdnju a wječor zjednoći so jubilar ze swojimi bratrami, ze wšelakimi klóštrskimi a swětnymi duchownymi a domjacymi přistajenymi k wjesołej hodźincy, hdźež so hišće mnohe rěče dźeržachu. Tak je so tutón wuznamny dźeń za našoho jubilara a krajana k powšitkownej spokojnosći wotměł. Chcemy našu rozprawu skónčić ze zbožopřejacymi słowami generalnoho wyššoho: „Njech wěrne zbožo w służbje Božej so zhłubši a rozmnoži a prawje zbožownje wuskutkuje hač k złotomu jubilejej a dale. Njech Wam potom druhi wěnc kiwa, poruno kotromuž je wšo swětne slěbro a złoto jenož hoła zyboleńka.“ Zdobom mam nadawk wot jubilara, za wšě pisomne zbožopřeća z domizny, wosebje ze Smječkec, joho najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh“ wuprajić. *J. Sł.*

Kak sudźi njekatolik wo bamžu Piu XI.

„The Ceylon Daily News“, najwjetša nowina na kupje Ceylon, wozjewi k 13. wopomnjeńskomu dnjej krónowanja Pia XI. dlěši nastawk, w kotrymž te 12 lět joho pontifikata jako kritiske lěta prěnjeje rjadownje woznamjenja; dale rěka potom: Kuzło joho wosoby, kotrež njejenož joho mnozy přiwisowarjo začuwaja, puta cyły swět. W běhu 12 lět bu bamž jena z najčesćehódnišich postawow našoho časa. Też ći, kotrymž je ideja bamžowstwa cuza, njemóža přećiwo wosobje Pia XI. ničo měć. W tutej wosobje je telko energije, telko přiwabjaceje mocy, zo cyły swět słucha, hdyž wón rěči. Pius je z jednarskim sudnikom, wuhotowany z hłubokim začuwanjom za póćiwostne hódnoty, za sprawnosć a swobodu. Joho wšudźom a jenož na stronje dobroho namakaš, za kotrež stajnje wustupuje, za kotrež chce swět zahorić. Wosrjedź šmjatańcy, kotraž so hotuje cyły swět požrěć, je wón rozemił so z duchowej hłowu Europy sčinić. Bamž njezapřimuje do politiskich a socialnych hibanjow jenoho kraja, też nic do poćahow krajow mjez sobu. Wón pozběhuje swój hłós jenož, hdyž je póćiwostny porjad wohroženy, hdyž zasady bóžskeje sprawnosće so zanjechaja. Na joho absolutnej wěrnosćiwosći njeje dwěla. Mjeno Pius, kotrež wón při swojim powołanju na Pětrowy stoł přija, woznamjenja „Pietas“ (dušina podatosć), kotraž čini, zo jomu w lubosći wutroby wšitkich napřećo bija. Ale my so też dopominamy, zo wón Achilles rěka. To je mjeno, kotrež na rjekowske skutki dopomina.“

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž so z Roma powě, chce Swjaty Wótc bórzy nowe puće pokazać, kak móže so dźensa w swěće, a to ze strony Cyrkwje a wšěch křesćanskich wuznaćow kaž też ze strony statow wuspěšnišo hač dotal přećiwo njewěrje a njekřesćanstwu wojować. Wosebje dyrbi so zadźewać, zo bolšewiska propaganda wjacy telko wuspěcha njezměje. Nowe plany su natwarjene na nazhonjenja, kotrež je kardinal Pacelli na swojim amerikanskim pućowanju činił. **Też moderny swět dyrbi so zasy bóle překřesćanić.**

W Italskej jedna so nětkle wo tym, hač ma so nowy zakoń wo mandźelstwach zawjesć. Hač dotal běše tam tak, zo cyrkwinscy zwjazane mandźelstwo też před statom jako tajke płaćeše a měješe jako tajke wjetše prawa też před zakonjom hač druhe bjez cyrkwje zwjazane mandźelstwo. Nowy zakoń chce to wotstronić a też wšěm druhim mandźelstwam samsne prawa dać. Swjaty Wótc praji při jenej rěči, zo wšědnje wo to Boha prosy, zo so nowy zakoń wudał njeby. Wěsće je wotpohlad wyšnosćow dobry, hdyž chcedźa też swójbam, kotrež buchu wutworjene bjez wěrowanja, wjacy prawow dać. **Ale z tym podryja pak dobre křesćanske wašnja a z tym derjeměćo cyłoho luda.** Wosebje Italska, kotraž ma najbliščše poćahi k zastupjerjej Khrystusowomu na zemi, dyrbjała też hladać, zo nowe njekřesćanske zakonje njezawjedźe.

Wuheński admiral Horthy, kotryž ma zastojnstwo presidenta wuheńskoho stata, wopyta před krótkim z ministerskim presidentom a hišće druhim wuheńskim ministrom bamža. Audijenca traješe poł hodźiny. Mandźelska admirala Horthyja je katolska. Wona dósta wot Swjatoho Wótca rjany różowc. Jeje mandźelski njeje katolski.

Kongregacija ritow zaběra so nětkle ze **swjatoprajenjom** někotrych rjadowskich duchownych **z časa francózskeje revolucije.** Wosebje běchu to sobustawy dominikanow, kotříž tehdom jako martrarjo wumrěchu. Jedyn swědk z tamnoho časa pisa, zo su jich třěleli kaž na hońtwje.

Kolegijum kongregacije „Propaganda Fide" rozdźěli před krótkim při wosebitej swjatočnosći studowacym, kotříž běchu někajke pruhowanjo złožili, diplom. Jedyn profesor měješe při tutej swjatočnosći rěč, w kotrejž rysowaše **dźensniše skutkowanjo komunisma po cyłym swěće.** Pokaza też, kotre ludy su dźensa wosebje wot bolšewisma wohrožene. W někotrych krajach drje maš hakle jenož małe komunistiske błónki, ale jeli so ničo přećiwo nim njestanje, da budźeja wone za tamne staty bórzy z wulkim strachom. Jeli wjednicy ludow to njespóznaja, potom so jich krajam junu runje tak póńdźe, kaž so Španiskej dźensa wjedźe. (Hižo někotre njedźele po tutej rěči pokaza China jako druhi příkład, što komunismus chce a čto čini, jeli so njewutupi.)

Němska. We Würtembergskej swjećachu so dotal też někotre přikazane katolske swjate dny jako zjawne, też hdyž njeběchu statnje připóznate swjate dny. **Po nowym postajenju** pak budźe na tutych dnjach w katolskich krajinach jenož hišće zakazane, ćežke abo mazane dźěła wukonjeć. Překupcy a rjemjeslnicy pak smědźa wot nětka na tutych dnjach swoje klamy wotewrjene měć. Na tajkich dnjach wostanu w časach Božich służbow też wšelake manifestacije atd. zakazane, khiba zo politiske abo druhe interesy za to rěča, zo so ćahi a zhromadźizny też w času Božich służbow wotměja.

Kónc novembra wotmě so zasy **rozrěčowanjo němskoho kanclera z kardinalomaj Faulhaberom a Schultu.** W tutych jednanjach so njeje žana powěsć do zjawnosće dała.

Bambergski arcybiskop dr. Hauck je pastyński list wudał, w kotrymž so přećiwo tym wobroća, kotříž praja, zo móžeš dobry křesćan być a tola dogmy (sady wěry) wotpokazać. Arcybiskop praji, zo scyła njeje žaneje cyrkwje a wěry, kotraž njeby prajiła: To a to je prawe a wěrnosć, to maš wěrić. Žane wěrywuznaćo njemóže bjez toho wobstać. Hižo Khrystus chcyše radšo swojich wučownikow zhubić hač swoje žadanjo, zo maja do swjatoho sakramenta woltarja wěrić, spušćić. (Wučownicy tehdom njechachu wěrić, zo móže Jězus swoje mjaso k jědźi podać.) Cyrkej też njeje ženje dogmy wudała, kotrež bychu poručałe, něšto nowe wěrić. Kóždy raz, hdyž je wona **nowe dogma** postajiła, je wona dopokazała, zo je Cyrkej to hižo **přecy** wěriła a zo je wěrnosć też w Swjatym Pismje wopřijata. Wona je też najbóle jenož potom jenu wěrnosć wěry wosebje formulowała, hdyž snadź nowe wučby tutu wěrnosć wotpokazowachu abo błudnowučerjo ju wopak wukładowachu. A hdyž něchtó praji, zo cyrkej wěriwych nuzuje wšo wěrić, potom je to směšne. Wona nikoho njekhosta abo do khódy njetyka, dokelž snadź njecha wěrić. Je swobodna wola kóždoho, hač chce wěrić abo nic. Ale we woprawdźitosći je hłuposć, to nic wěrić chcyć, štož je Bóh zjewił a Cyrkwi jako wěrnosć přepodał.

Würzburgska katolska cyrkwina nowina wopisuje, kelko **wójnskich wuznamjenjenjow su katolscy duchowni a katolske sotry** w poslednjej wójnje dóstali. Ličby wuznamjenjenych su wulke a njechamy je tu podać. Wone pokazuja jasnje, zo katolik přećiwo wótčinje runje tak derje a husto hišće lěpje swoju winowatosć dopjelnja kaž kóždy druhi. Wjele mnichow a sotrow bu też ranjenych a wumrěchu w służbje za ranjenych.

Němscy biskopja su lětak wudali, w kotrymž jasne wotmołwy dadźa na wšě **prašenja našoho časa, tak daloko hać so z wěru zaběraja.** Lětak chce zasy raz jasnje na wěrnosće pokazać, kotrež wšak hižo w katechismje steja ale kotrež mnozy tola wjacy tak jasnje njeznaja. Lětak dyrbjał do ruki kóždoho katolika přińć, wosebje pak młodźiny.

Nowy Passauski biskop dr. Landersdorfer běše prjedy abt w klóštrje Scheyern. Na joho městno jako abt stupi dr. Schreyer. Też wón běše kaž mnozy rjadownicy, we wójnje oficěr.

Italska. Po 10 lětach přińdźe Musolini zasy raz do Bologny. Tam měješe ważnu rěč, w kotrejž swoje skutkowanjo w poslednich 10 lětach do třoch wotrězkow dźěleše: Prěni wotrězk mjenowaše **čas wujednanja ze Swjatym Stołom.** 60 lět je tutón problem swědomjo cyłoho naroda tłóčił. Fašismus je swědomjo naroda wołožił. Tak njemějachu ći prawje, kotříž Italskej zrudny přichod wěšćachu. Zo stej stat a cyrkej přezjene, je wulcy ważne za žiwjenjo jenoho luda. Jeli to njeje, potom skutkuje to žadławje na swědomjo cyłoho luda kaž też na swědomjo jenotliwca.

Francózska. Bourgeski arcybiskop je wokolnik wudał, w kotrymž rozkładuje rozdźěl wo nahladach katolicisma a socialisma we socialnych prašenjach. Cyrkej mjenje hač socialistojo njepřeje, zo bychu so socialne poměry połěpšiłe. Ale Cyrkej wě, zo so to ženje njemóže stać přez namóc, dokelž namóc ženje njenatwarja, ale zakłady za połěpšenjo zebjerje. Wě, katolikojo chcedźa z duchownymi srědkami połěpšenjo přinjesć. Tute dyrbja přeswědčeć a nic hidu zawostajeć, kaž to namóc čini. Hida pak móže socialne prašenja jenož hišće přiwótřić.

Kaž je znate, je so před něšto časom francózski minister Salengro zatřělił. Jedyn francózski biskop nětko praji, zo je na tutym samomordarstwje zdźěla njehódne postupowanjo nowinow wina. Wěsće katolik njeje był wšudźe samsnoho měnjenja kaž minister Salengro, ale to njedawa hišće nikomu prawo, přećiwo njomu šćuwać a so na njoho přisłodźeć. Potajkim dyrbimy nowinarjow swarjeć, kotříž su přećiwo ministrej šćuwali. Jězus je wučił, zo mamy też swojoho njepřećela lubować.

Jedyn francózski duchowny je so hižo wjele lět dołho prócował, zo by łódźnikam na francózskich rěkach zmóžnił, porjadnišo Bože służby wopytować a docyła bóle w zwisku z Cyrkwju wostać. Nětko je srědki nazběrał a z nimi dał jenu łódź přetwarić. Tuta ma tři ważne dźěle; 1. wopřija kapału, 2. městnosće za wotměwanjo zhromadźiznow, knihownju a zalu k přebywanju łódźnikow a 3. běrow za posrědkowanjo městnow a městnosće za lěkarja. Versaillesski biskop je łódź před krótkim woswjećił, kotraž móže nětko wot města k městu jězdźić a łódźnikam możnosć dać, swjate sakramenty dóstawać a też w žiwjenju zwonka Cyrkwje tola lěpje z njej w zwisku wostać.

Jendźelska. Jedyn jezuitski pater přimaše na jenej zhromadźiznje mnohich wysokich duchownych jendźelskeje statneje cyrkwje, kotříž su hišće přecy toho měnjenja, zo je wójna w Španiskej jenož z winu nacionalnych nastała, kotříž so pozběhnychu. Pater praji, zo tući duchowni do truby komunisma duja. Katolska cyrkej, haj kóždy přistojny človjek wě, na čim z bolšewikami je. A hdyž nowiny jendźelskeje statneje cyrkwje pisaja, zo katolska Cyrkej fašismus podpjera, potom klinči to cyle tak, jako by na přikaz z Moskwy pisane było.

Ruska. Centrala bjezbóžnikow w Moskwje je na **9. februara 1937 swětowy kongres bjezbóžnych złowała.** Ma so w Moskwje wotměć a wočakuja na njón 1600 wotpósłancow z 49 krajow. Dnjowy porjad je: 1. Założenjo swětowoho propagandnoho městna přećiwo nabožinje. 2. Założenjo internacionale bjezbóžnych pod wjednistwom ruskich bjezbóžnikow. 3. Zarjadowanjo pjenježnoho fonda za wojowanjo přećiwo nabožinje. 4. Wuměnjenjo nazhonjenjow wo wojowanjach přećiwo nabožinje a 5. Pjenježne podpjery mjez organizacijemi bjezbóžnikow.

Kedźbu! Hodowne čisło „Kat. Posoła“ čišći so hižo **srjedu 23. decembra.** Dopisy njech so hnydom zapósćelu!

Ruski komisarijat za nutŕkowne należnosće wozjewja, zo **1935** w Ruskej **10 000 cyrkwjow, kapałow a synagogow zawrěchu.** Přećiwo 3687 duchownych wotměchu so sudniske jednanja. 29 z nich zasudźichu k smjerći. Tute ličby poćahuja so na lońše lěto, a k tomu móžeš hišće wěsty być, zo su njedosahace, runjež je komisariat sam je wudał. Wosebje ličba morjenych duchownych je **wěsće wjetša.** Lětsa pak su dale přećiwo wěrje wustupowali. Wjele krasnych Božich domow bu zničenych. Cyła Ruska nima wjacy wjele duchownych, skoro wšěch su zajeli a **mnohich hižo morili.**

Ruska nowina, kotraž we Waršawje wukhadźa, pisa, zo su w Ruskej w zańdźenych 18 lětach **42 800** duchownych, mnichow atd. **morili.** Najbóle jedna so wězo wo prawosławnych duchownych, tola **też** wo romsko-katolskich a evangelskich. Do revolucije běše w Ruskej 230 lutherskich fararjow, dźensa jenož hišće 4.

Amerika (Zjednoćene Staty). Po dźělenju Zjednoćenych Statow wot Jendźelskeje (USA běchu prjedy jendźelski kraj) měješe nowy amerikanski senat rozsudźić, kajka ma statna rěč być. Běše tam mjenujcy nimale jenak wjele wućahowarjow z Němskeje a Jendźelskeje. Dokelž pak jedyn Němc sobu za jendźelsku rěč hłosowaše, bu tuta ze statnej rěču. (Senat přija tutón zakoń mjenujcy jenož z wjetšinu jenoho hłosa). Tak bu pozdźišo skoro wšo jendźelske, dokelž dźěći němskich přićahowarjow němsku rěč bórzy zabychu. Tuž so wězo też nabožne spisy zwjetša w jendźelskej rěči wudawaja. **Přełožk Swjatoho Pisma za katolikow** pak je hižo stary a rěč je so mjez tym tójšto přeměniła. Dale je so pokazało, zo stary přełožk njeje bjez zmylkow. Tohodla ma so nětko nowy přełožk Swjatoho Pisma za katolikow zhotowić.

Katolscy duchowni, kotřiž w khódach skutkuja, su wosebity zwjazk wutworili. Woni pokazachu na ważnosć nabožnoho rozwučenja za khostancow. Sudnistwa su w poslednim času spóznałe, zo **człowjekow njepolěpša jenož z człowjeskimi srědkami.** Štóž chce přećiwo złóstniswu wojować bjez Boha, tón njezměje ženje wulkoho wuspěcha.

Cyrkwinske powěsće.

Khrósćicy.

Zemrěći (januar—junij): 1. 1. Madlena Straubina 42 l. 6 m. 15 d., 3. 1. Madlena zwud. Wićazowa 80 l. 15 d., 9. 1. knježna Gracia 63 l. 5 m. 9 d., 9. 1. Marja Koplanskec 71 l. 4 m. 2 d., 9. 1. Hana Grubertowa 68 l. 10 m. 8 d., 11. 1. Madlena zwud. Pjekarjowa 83 l. 4 m. 17 d., 28. 1. Jakub Bermich 57 l. 6 m. 10 d., 4. febr.: Madlena zwud. Šeferowa 80 l. 10 m. 29 d., 5. 2. Madlena zwud. Wićazowa 57 l. 10 m. 5 d., 7. 2. Marja zwud. Ledźborowa 70 l. 7 m. 11 d., 13. 2. Jan Bermichec 3 m. 11 d., 21. 2. Hilžbjeta Konetcyna 31 l. 1 m. 6 d., 22. 2. Marja Wroblec 3 d., 23. 2. Marja Hańšowa 61 l. 6 m. 14 d., 25. 2. Hańža zwud. Wićazowa 78 l. 1 m. 5 d., 2. měrca: Marja zwud. Hawšowa 61 l. 12 d., 9. 3. Jan Krons 60 l. 4 m. 2 d., 10. 3. Pětrk Vickec 9 d., 23. 3. Pětr Paulik 75 l. 10 m. 27 d., 6. apryla: Bjarnat Reichlec 1 l. 9 m. 2 d., 6. 4. Dorothea Welsec 27 d., 7. 4. Jurij Ryńcec 2 m. 9 d., 9. 4. Jakub Wawrik 72 l. 6 m. 12 d., 24. 4. Mikławš Raab 67 l. 2 m. 19 d., 8. meje: Marja, njem. dź. Hany Kocorec 9 d., 21. 5. Hana Hórbankowa 31 l. 8 m. 11 d., 25. 5. Jurij Ćóška 64 l. 2 m. 20 d., 30. 5. Madl. zwud. Donatowa 78 l. 4 m., 31. 5. Jakub Bjenada 71 l. 4 m. 1 d., 7. junija: Jakub Pjetaš 72 l. 3 m. 1 d., 14. 6. Hana zwud. Čornakowa 82 l. 10 m. 14 d., 23. 7. Marja zwud. Zyndźina 82 l. 8 m. 23 d., 25. 6. Handrij Wićaz 64 l. 6 m. 27 d., 26. 6. Pawoł, m. s. Emila Šnajdera 1 l. 3 m. 12 d., 30. 6. Mikławš Rynč 65 l.

Należnosće našoho towarstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 725. z Jitka: Pětr Paška; 726.—728. z Ralbic: Michał Šrajbar, Mikławš Čemjera, Jurij Lěsnar; 729. 730. z Konjec: Mikławš Kurjat, Hańža Henčec; 731. ze Šunowa: Pětr Kurjat; 732. 733. z Nowoslic: Pětr Šołta, Michał Šefer; 734. ze Šěrachowa: wyšši wučeř Michał Janca; 735. 736. ze Serbskich Pazlic: Jurij Rješka, Hana Hrjehořkowa; 737. z Nowoho Dwora: Marja Handrikowa; 738. z Khanec: Mikławš Lebza; 739. 740. z Krjepjec: Hańža zwud. Lebzyna, Pawoł Pětřka; 741. z Kašec: Jurij Krawža; 742. ze Žuric: Jan Lipič; 743.—747. z Kukowa: Jurij Šnajder (Kocor), Michał Lešawa, Michał Nowak, Józef Měto, Jan Ryćerja; 748. 749. z Budyšina: Jurij Kórjeńk, Marja zwud. Krawcowa; 750. ze Zdźěrje: Jan Šmarander; 751. z Brěmjenja: Handrij Helgest; 752. ze Swientochlowice: propst Viktor Otremba; 753. z Drježdźan: Hańža Hajdanowa.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1048.: M. N. z H.; čo. 1049.: N. H. z B.

Sobustawy na lěto 1934.

Čo. 1095.: M. N. z H.; čo. 1096.: N. H. z B.

Hotowu drastu mužsku a hólčacu
tkaniny wot krucha — šaty — deki atd.
w dobrym wuběrku pola
Reinhardt Löffler w Kamjencu
Budyšska dróha

K Božomu dźěsću:
Bože narody, postawy, Bože martry, rózarije atd.
wot
J. Mališkoweje w Budyšinje, při tachantskej cyrkwi 9 (na farje)

Rjane přěstrjenki před łoža, pjelsčowe přěstrjenki, přikrywy na blida, divany a łoža, wjelbłudowe kosmičkate přikrywy
Herbert Linke
w Budyšinje, na Žitnych wikach 2

Witany dar:
Misale z Wosadnikom
w jenej knizy!
Misale z Wosadnikowymi modlitwami hr. 6,—
Misale z Wosadnikowymi kěrlušami hr. 6,—
Zdobom bu płaćizna za misale ponižena a wučinja nětko:
Misale z čefwjenym rězkom . . . hr. 4,—
Misale z čefwj. rězkom w mjehkej koži hr. 4,50
Misale ze złotym rězkom . . . hr. 5,—
Misale ze złotym rězk. w mjehkej koži hr. 5,50
Misale pyšnje wjazane . . . . hr. 7,50

Lubij pyta zwónka do pódlanskoho zastojnstwa. Bydlenjo je na farje. Zamołwjenja njech so hnydom zapodaja na **Kath. Pfarramt Löbau i. Sa.**

Njedźelu 20. dec. su wobkhody wotewrjene 12—18 hodź.

Wulki wuspěch stej dobyłoj:

Hans Sachs a Staatserbe

Wurjadnje dobre!

Płaća: 10, 12, 15, 20, 25, 30 pj.

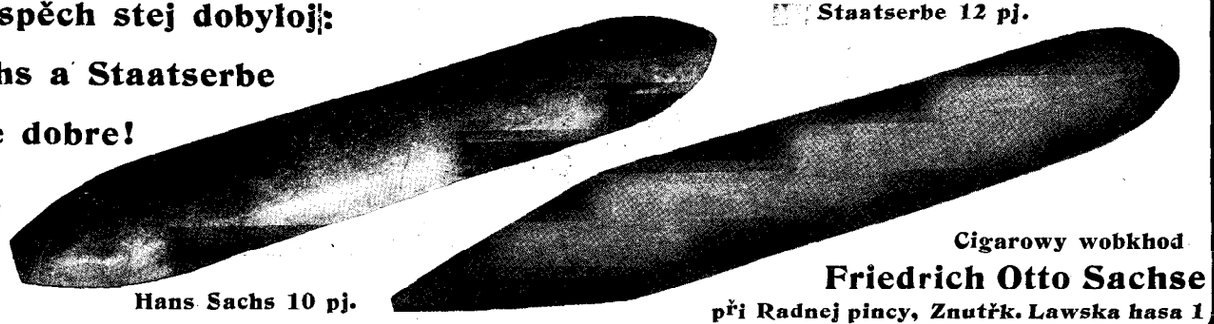

Cigarowy wobkhod
Friedrich Otto Sachse
při Radnej pincy, Znutřk. Lawska hasa 1

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakače pola nas we wulkim wuběrku!

Ważne prašenjo:

Maće dobre kachle

za zymniši čas? Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

Štrykowane

pjezlki, jaki, pulowry, woblečenja, nohajcy, zoki, rukajcy.

Ćopłu spódnju drastu.

Rubiška a šawle (chemillowe)

po pjenjezach a we wulkim wuběrku poskića

Otto Osswald

Kamjeńtna dróha — blizko Serbskeje cyrkwje.

Wot

wěcywustojnoho dobre kožane twory!

Wěcywustojne připrawjenja a derje wupruhowane kajkosće. **Kožane jaki** z rukowanjom abo bjez njoho. **Kožane kholowy, khapy a rukajcy. Aktowe a žonjace toše** we wulkim wuběrku a wšelakosćach za k časej přiměrjene płaćizny poruča we wulkim wuběrku

Otto Büttner w Budyšinje, Hłowne torhošćo 9
mějićel: S. Laskowski

Poprjanc a mjedowk

z **Kněžkec** poprjancarnje a konditarnje

Šulefske wrota — blizko pósty
je slawnje znaty!
. . . a tón **dobry kofej** tam!

Po

časnik k hodam,

pjeršćenje atd. dźiće k wašomu

serbskomu časnikarjej do Dobrošic!

Wón ma dosć wulki wuběrk, je jako dobry a tuni znaty a zasłuži sebi, zo Serbja joho podjeraja.

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Dobre a rjane

wobućo

ma na składze

Budyšin Serbske hrjebje **W. Sommer**

Bože narodki

a jednotliwe postawy

we wšěch wulkosćach a płaćiznach

kaž tež **knihe** we wulkim wuběrku poruča

Dombuchhandlg. M. Dilger

w Budyšinje, Při mjasowynh hětkach

Wšě nowe

ručne dźěła

namakaš přecy prawje a za mało pjenjez we wotrjadnym wobkhodźe

Güntherec

Rózk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Łožowe šaty

ruby, kuchińske šaty, porchenty, běłe a pisane ćopłu spódnju drastu.

Wulki wuběrk po pjenjezach!

Hilger Lotzestr. 20

Kupuju **złoto** **slěbro**

E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Serbja hižo lětdźesatki dołho swoju drastu **wosebje rad** kupuja wot

König, w Budyšinje, Žitna hasa 2|4

Jara rjane **žonjace mantle** a **mužace ulstry** w najbohatšim wuběrku.

Wobućowy dom za wšitkich!

Najbohatši wubjerk! Wurjadnje płaćiznyhódne!

Rěčimy serbscy!

SCHUH **Wegener**

w Budyšinje, Bohata hasa 29

Rjany dar k hodom

kožany kofr (9.00—71.00), ručne toški, aktowe toše atd.

T. ALBERT Lawske hrjebje 10 (blizko Serb. Domu).

Kožuchowe jaki, mantle, pjezlki

Najwustojnišo dźěłane

liški

prawe a barbjene.

Wokołošijine kožuški

we wšěch barbach hižo za **5,—** hr.

wot kožucharja

Kurta Rinki

w Budyšinje, Bohata dróha 5

Časniki wuporjedźuju

doprědka Wam prajo, što płaći!

Za kóždy časnik rukuju!

Po wulke časniki

do domu póšćelu a wróćo přinjesu — ničo njewobličo.

Casnikař Kokš

Sukelnska dróha 20 abo w Njeswačidle.

Najstarša škleńčernja

nic jenož za wulkowobkhod kóždy tu namaka wšě škleńčane twory a nadobu, **woknacu škleńcu,** groćanu, slepu, barbojtu škleńcu, lěp, dijamanty atd.

Wilhelm

Serbska dróha 16.

Rjane dary

za žónske a dźěći:

štrykowane jaki — pjezle, pulowry — spencry, kamelokosmate pjezle — spódnje kholowy — šawle — rukajcy, nohajcy, holče a hólče mantle jara tunjo wot

Rudolph

Kejžorska dróha 16

Kofej

wulke buny

500 gr. . . hr. **2.80**

přecy čerstwy paleny

Jurij Nyča

Bohata dróha 8

Dresdner Bank

Wobsedźi 166,5 milijónow hriwnow swojoho kapitala

Wuwjedźemy wšě bankowske należnosće pod přihódnymi wuměnjenjemi, mjez druhim:

Přijimanjo pjenjez k zadanjenju.

Nalutowanske knihe němskoho ratarja pola nas dóstanjeće.

Kontokorentowy a šekowy wobkhad.

Wupožčujemy na hódnostne při burzy wobkhadne papjery.

Hódnostne papjery wobstaramy a derje skhowamy.

Wupłaćujemy kupony, dividendy a wulosowane hódnostne papjery.

Přenajamy kašćiki we worclowej komorje, před wohenjom a padušstwom škitanej.

Dresdner Bank

Filiale Bautzen

Kejžorska dróha, rózk Žitnych wikow. — Tel. 2356 a 2357

Wulke wjeselo

načinja moje hodowne pakćiki z cigarami.

Najwjetši wubjerk

tobaka a cigaretow pola

A. Reichardt

(Fa. H. Lehmann)

● **jenož při hłownym torhošću.**

Weidlichec kožuchařnju w Halštrowje

serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.

We wšěch družinach namakaće tu:

hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.

Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

K hodam!

Štož serbska žona k drasće trjeba, też za dźowku a synka, muža — je na wubjerku pola

Schaafa

w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Šoklady, marcipan

a

kajkežkuli placki

maš na wuběrku pola

Marćinka

Žitna dróha, napřeco Güntherej.

Wolijowe zardiny

rybjace konserwy

sušene wuhory a wšě móžne dobre wěcy

pastetki

z husacych jatrow

kawiar

Lampe-konserwy (sad a zeleniny)

dobre paleńcy

Rum

Arak

Weinbrand

k swjatym dnjam derje a pjenjezyhódnje wot

Karl Preißer jun.

Budyšin, Žitne wiki 24

Thams & Garfs-Kaffee

Probieren Sie ihn... und Sie bleiben dabei!

125 gr . . . wot 0.50

Swjedźeński kofej

měšany z wulkimi bunami

něšto cyle wosebite! Přeswědče so!

125 gr: 0.65

K pječenju:

Sultanije	500 gr .	0 54, 0.40, 0.33, 0.28
město mandlow	500 gr .	. . . . 1.20
mak (tež mlěty)	500 gr .	. . . . 0.65
korynty	500 gr .	. . . . 0.35
mandle	500 gr .	. . . . 1.50
citronat	500 gr .	. . . . 0.95

Pšeńčna muka

(wućah, typa 405)

2½ kg 1.10

Pšeńčna muka 500 gr žno za . 0.19

Poprjancy we wulkim wuběrku

Dobra mlokowa šokolada, tafla 0.25

Powěšeńki na štom 125 gr wot . 0.17

Rumpodichi **praliny** **bonbonjery**

Thams & Garfs

w Budyšinje = Hłowne torhošćo 8

Pola firmy:

Walter Arnold wobs. Martin Bartsch

w Budyšinje, Bohata dróha 12

kupuješ přecy derje a pjenjezhódnje

wina a palency:

Čerwjene wino	litr wot **0,80** hr.
palenc	litr wot **2,00** hr.
žitny palenc	litr wot **2,80** hr.
Němske połonowe wino	litr wot **0,90** hr.
likěry (30 %)	litr wot **3,60** hr.

Za běłe, čerwjene a ješćowe wina žadajće sebi wosebity wupis!

Z lubosću

daruj a wjesele! Nětk je najwjetši čas, zo wobstaraš hodowne dary! Kožuchowe džěła trjebaja swój čas! Prašejće so

w kožuchařni
A. FLEGEL

Zimmer
Kejžorska dróha 6

Žónske, mužske a dźěćace pulowry

we wulkim wuběrku

tunjo wot

Fa. Leopold Posner

w Budyšinje, Bohata dróha

Rjane dary:

ćopła spódnja drasta, płachty, cychi, ruby, deki, trěnja atd. dobre a po pjenjezach wot

Hilger nasl. **E. Wilček**

Budyšin - Seminarska dróha 2

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Swjedźeński kofej

125 gr: . 0.50, 0.60, 0.70, 0.80

Wosebje měšany

z wulkimi bunami

125 gr: 0.65

Přecy čerstwy paleny

Walter **Arnold** měj. Martin **Bartsch**

Bohata dróha 12

Młyn a pjekarnja w Delnim Wujězdźe

předawarnja w Budyšinje na Hošic hasy čo. 5

poskića:

hodowne wosuški we wšěch wulkosćach a kajkosćach, kaž tež wšě družiny **tykancow, tortow, desertkow** a wšě druhe pječwa. — Dale poskića swoje wubjerne, wurjadnje derje nawdawace **pšeńčne a ržane muki** kaž tež swój jadriwy, słódny **khlěb** po dotalnych tunich płaćiznach.

Kajke wjeselo k hodom,

hdyž mjez darami je něšto wot

Alphonsa Schauseila

w Budyšinje, na Bohatej hasy.

Wón ma tak rjane drasty a štož k tomu Serbja trjebaja.

Khuty, rubiška, wobsadki, nahł. bant we wšěch płaćiznach.

Pójće a hladajće!

Wy budźeće so dźiwać, kajki wuběrk za małe pjenjezy tu namakaće!

Po krótkej khorosći woteńdźe sobotu 5. hodownika, 68 lět stary, domawobstarany ze swj. sakramentom wolijowanja, naš luby nan a dźěd

Korla Kurfürst,

sedlařski mištr,

do wěčnosće. Za modlitwy na pustych wječorach kaž za bohate wobdźělenjo při khowanju, wosebje tež nošerjam, wuprajamy wutrobne „Zapłać Bóh!“ Wosebje dźakujemy so knjezej fararjej Wjeńcy za wšitku nałoženu prócu.

W **Khrósćicach,** pohrjebny dźeń, 8. 12. 36.

W mjenje wšěch zrudźenych zawostajenych:

Jan Kurfürst.

KATOLSKI POSOŁ

Wukhadźa kóždu sobotu. — Płaći lětnje 5 hr. — Za nawěštki, kiž maja so najpozdźišo pjatk rano wotedać, płaći so za mm-rjadku 4,5 pj. Za wjacykróćne wozjewjenja rabat po tarifje. — Dopisy a nastawki sćelu so redaktorej. Skazanki a płaćenja přijima pokładnistwo. — Nakład (D A): 1600.

Zamołwity redaktor: can. capit. Jurij Hejduška w Budyšinje, Při Pětrowej cyrkwi 9. — Pokładnistwo: Před šulefskimi wrotami 21 w Budyšinje. — Ćišć L. A. Donnerhakec knihićišćefnje (měj.: tow. swj. Cyrilla a Methoda) w Budyšinje. — Póstšekowe konto: Drježdźany 33458. — Dalokoročak 3895.

Wudawa towaŕstwo ss. Cyrilla a Methoda

52. čisło. | **W Budyšinje** (Bautzen), **24. decembra 1936.** | **74. lětnik.**

Hodowna jědla.

Hdyž do žłobjatka położiła
Bě dźěćko Boże Boža mać,
Z nim hwězda pokoši so miła,
A wětřik přihna, z włósku hrać.

Różičku dźěćku nadychaštej
Na ličko wowk a wóslatko!
A dźěćko wuwitać so daštej
Do skoku wowcka, jehnjatko.

A štomy nakhilachu k dźěćku
So z wonjenjom a z łopjenom
A bělu zaswěćichu swěčku,
'Nož jědla spłakny, khudy štom.

A jandźel dohlada so Boži,
Žel jomu běše jědleńki;
Swój porsćik spěšnje k hwězdam złoži
A kiwny na zyboleńki.

A z njebjes přilećachu hwěžki,
Na jědleńku so sydachu;
A swětłosć linychu do khěžki,
A z dźěćatkom so majkachu.

A z ručičkomaj naćahuje
So na nje Bože dźěćatko,
A wjesołe so posměwkuje
Na njebjokrasne swjećatko. —

Hdyž hwězda swěći w Bethlehemje,
Sej jědla w hałzach zaswěća;
A přez lód, přez ćmu cyłej' zemje
Rži wysk a dych dże zahrěća.

J. Ćišinski.

Bože dźěćo za wotrosćenych.

Z kajkej žadosću su naše móličke wočakowałe hody! „Nano, sy Bože dźěćo trjechił? — Maći, sy Bože dźěćo widźała?“ tak so hižo přez tydźenje prašachmy, hdyž nan wječor přińdźe z dźěła, abo mać by zastupiła do jstwy, přikhadźejcy z hródźe abo zwotwonka nutř. „Haj“, byštaj wonaj wotmołwiłoj, „a wone je prajiło, zo maće dušne być a prawje rjenje posłuchać a pobožnje paćerje spěwać!“ — A dušniše buchu dźěći, zo tola Bože dźěćo njeby nimo nich šło, ale šćedrje wobradźało.

A skónčnje je wone přišło. Hody tu buchu. A rjenje je wobradźało! Hijaki a popki a trompejtu a rukajcy a suknički a nowe črijki. A hišće wjele wjacy! Zbožowne wy dźěći!

Što pak su nam wotrosćenym přinjesłe hody? Nam, kotřiž wo hodźoch hinak myslimy, dyžli naše móličke?

Słyš wotmołwu, křesćanska duša, a raduj so! Rjeńše „Bože dźěćo“ hač tamne je, nad kotrymž so dźěći tak raduja, ći bu: Bože dźěćo same je k nam přišło. Dopjelniło je so — to nam hody praja — štož bu wěšćene a za čimž su ludźo žadali bóle hač dźěći za swojimi wobradźeńkami „Bóh sam přińdźe a wumoži swój lud“. Dopjelniło so je.

A zo njeby ženje na to zabył, ale čas žiwjenja, kóždu hodźinu, kiž dźeń ći wobradźa, na to myslił a po tym so měł, dha će swjata cyrkej wšědnje na to dopomina.

Hdyž rańše zerja za Khrósćanskimi hórkami so zjewjeju, hdyž słónco stoji najwyšše k połdnju za Wotrowskimi „kupcami“, hdyž za Kamjencom za horami domčk dźe: potom z wěžow našich cyrkwjow so trójcy zazwoni a powěsć so njese po kraju: „A Słowo je so mjaso sčiniło a mjez nami je bydliło.“

„Słowo je so mjaso sčiniło.“ Słowo je po rěči Swj. Pisma druha bóžska wosoba, je Syn Boži. Zo budźe wón mjaso, je jandźel Gabriel přizjewił swj. knježnje w Nazareće: „Duch Swjaty přińdźe na tebje a móc Najwyššoho tebje wobsćěni. Tohodla budźe, štož z tebje Swjate so narodźi, Syn Boži rěkać.“ A nětko připowědaja jandźeljo na Bethlehemskich honach pastyrjam „wulku wjesołosć, kotraž so stanje wšomu ludej; přetož dźensa je so wam narodźił Zbóžnik, kotryž je Khrystus Knjez, w Davidowym měsće.“ A štož bu přizjewjene, zo wón je Syn Boži, je Jězus Nazaretski na sebi wobkručił ze swojim swjatym žiwjenjom, swojimi dźiwami a zmortwychstaćom. Zawěrno: „Słowo je so mjaso sčiniło.“

A je też mjez nami bydliło. Bydliło, to rěka: nic jenož wokomiki pobyło, ale tu žiwe było, spomožnje skutkowało a zemrělo. Ale też z mortwych stanyło a sedźi nětko „na prawicy pola Wótca“, hdźež mamy je nětko jako srjedźićerja mjez nami a Wótcom.

Mjez nami je bydliło a wučiło bóžsku wěrnosć, wučiło, „kaž jedyn, kiž ma móc“; je tu z přikładom nam pokazowało duchownu rjanosć, swjatosć, zo ani nichtón njezamó jomu hrěcha dopokazać.

Mjez nami je bydliło a zakoń nam dało: „Dyrbiš Knjeza, swojoho Boha lubować . . . a bližšoho kaž sebje samoho.“ Mjez nami je bydliło a z hnadami nas wobohaćiło prajicy: „Dowěř so, mój syno, twoje hrěchi so ći wodawaju“, a „Khlěb, kiž ja wam dam, je moje mjaso za žiwjenjo swěta. Štóž moje mjaso jě a moju krej pije, změje wěčne žiwjenjo a ja zbudźu joho na poslednim dnju.“

A hišće mjez nami bydli. Wón bydli hišće mjez nami ze swojej wučbu, kotruž je přepodał swojim japoštołam a kotruž nam podawa joho wot Ducha Swjatoho wodźena cyrkej, mějo joho slubjenjo: „Budu Wótca prosyć a tón póšćele wam druhoho pokojićerja, ducha wěrnosće, a tón budźe was na wšitko dopominać, štožkuli sym ja wam prajił.“ Wón bydli mjez nami, prajiwši: „Piikład sym wam dał, zo byšće sćěhowali moje stopy.“ Bydli mjez nami ze swojimi hnadami a swojej mocu, kotrež so nam wuliwaju z joho sakramentow; předewšěm přebywajo w našich tabernaklach z ćěłom a dušu, ze swojim čłowjestwom a Bóžstwom, z mjasom a krewju. Wón bydli mjez nami, haj we nas, hdyž joho přijimamy při swjatym woprawjenju.

Tole, čłowjeko, njezabudź ženje! Njech wustupuja „wučeni“ a ći wukhwaluja čłowjesku wědomosć, njech so prócuja, z wěriweje wutroby ći wudrěć twoju wěru: njezabudź, štož „Jandźel Knjeza“ ći wšědnje zwoni do pomjatka!

Hdyž započinaš swoje wšědne dźěło, njech na polu, njech w hródźi, njech při kachlach, njech při kolebcy, dha wzmi do swojich mysli a z tym do zaměra swojoho dnja tu wěrnosć: „A Słowo je so mjaso sčiniło a mjez nami je bydliło.“ A hdyž stojiš připołdnju wosrjedź swojoho dźěła, swojeje swětneje prócy, tak njezabudź ju swjatosćić z wučbu wěrnosće, zo „Słowo je so mjaso sčiniło a mjez nami je bydliło“! A hdyž je přišoł swjatok, hdyž mučne stawy chcedźa wotpočnyć, potom pozběhń swoje mysle rozpominajo wučbu z wěrnosće, zo je Syn Boži so wočłowječił a mjez nami žiwy był a hišće je. *-mi-*

Z Łužicy a Serbow.

Z Budyšina. Na swjedźenju swj. Šćěpana (26. dec.) budźe najdostojniši knjez japoštołski administrator biskopstwa Mišnjanskoho, Konrad hrabja z Preyisng, biskop Berlinski, w tachantskej cyrkwi w Budyšinje dopołdnja w 9 hodź sakrament měšniskeje swjećizny sćěhowacym kk. diakonam wudźěleć: Hermanej Balsej z Holzwickede, Leonhardej Hartmannej z Aurasingrunda, Maxej Hiersigej z Leobšic (H. Šl.), Klemensej Jungblutej ze Schmallenberga, Janej Steinerej z Plawna, Józefej Töppelej z Khróstawy-Callenberga a Arnoštej Wargej z Drježdźan; zdobom budźa na tutym dnju na subdiakonow wuswjećeni knježa: Beno Špitank ze Zejic, Werner Boltz z Berlina-Steglic, Alfons Dušak z Eupena, Anton Engel z Drježdźan, dr. phil. Wylem Fuchs z Mayen, Bjarnat Kersting

z Brakela, Vincenc Kreckeler z Osterwicka, Jurij Pjech ze Šěrachowa a Hermann Scheipers z Ochtrupa. Swjećiznu diakonata dóstanu posledniši njedźelu 27. decembra (na swjedźenju swj. Jana) dopołdnja w 9 hodź. tohorunja w tachantskej cyrkwi.

Z Khrósćic. Póndźelu wječor zarjadowa naš wokrjes NSV hodowny swjedźeń na šuli. Jstwa bě rjenje přihotowana. Na blidach běchu wupołożene w šwarnych paketach zawalene hodowne dary. W 7 hodź. powita wokrjesny hamtař NSV, knjez wučeŕ Pjetaš, přitomnych, wosebje też stroninych hamtarjow a wučerjow. Přez radijo słuchachmy na rěč ministra dr. Goebbelsa z Berlina. BDM holcy poskićichu mału hru a někotre spěwy. A skónčnje rozdźělichu so bohate dary. Koždy přija z dźaknej wutrobu swoje dary. Tute lěto mózachu so woprawdźe wužitne a přihódne wěcy rozdźělić. Też naš wjesnjanosta Grofa poréča někotre słowa. Na kóncu zaspěwachmy sej hodownej spěwaj. Wjesoły a zbožowny wróći so kóždy ze swojimi paketami domoj.

Z Khrósćic. W poslednim měsacu ke kóncej běžacoho lěta 1936 je smjerć w Khrósćičanskej wosadźe bohate žně měła. Nic mjenje hač 10 wosadnych bu wotwołanych na prawdu Božu. Štwórtk 3. 12. bu khowana Hana Žurowa, rodź. Pjechec z Wětenčy, swojeje staroby 61 lět. Na samsnym dnju zemrě duchowna knježna Felicitas Jungec, 62 lět stara w klóštrje Marijinej Hwězdźe. Pjatk 4. 12. pokhowachmy Hanu zwud. Šandźinu z Łusća, rodźenu Elic z Worklec-Lejpolda, 80 lět staru. Sobotu 5. 12. zemrě z Božej ruču zajaty znaty serbski sedłarski mištr Korla Kurfürst z Khrósćic, swojeje staroby 68 lět. Zawostaji 10 hišće žiwych dźěći. 7. 12. wotwoła Bóh lěto staroho Jurka Lukasec z Khrósćic. 8. 12. wudycha we Worklečanskej khorowni Madlena zwud. Ryćerjowa z Pančic, 63 lět stara. 10. 12. zemrě w Dobrošicach wumjenkař Jan Domaška, swojeje staroby 71 lět. Zawostaji 6 žiwych dźěći. 14. 12. přińdźe sebi smjerć po najstaršoho muža Khrósćičanskeje wosady. To běše wuměnkař Michał Rynč z Lejna. Je dócpěł wysoku starobu 87 lět, 9 měsacow a 20 dnjow. Na 25 lět běše wudowc. 40 lět dołho je jako wjesny starosta dawki zběrał a 18 lět je z wulkej lubosću a swědomitosću zastojnstwo gmejnskoho předstojićerstwa zastarał. W Rynčec swójbje knježeše přikładne swójbne žiwjenjo. Stari a młodźi běchu w najwjetšej přezjednosći žiwi, a wnučki wisachu z wulkej lubosću na swojim dźěde. Je to znamjo dobroho křesćanskoho ducha, kajkiž dyrbjał po prawom knježić w kóždej serbskej swójbje. Rynčec dźěd je sebi też jara važił wopor Božeje mše. Hač do poslednjoho časa wopytowaše jón wšědnje w farskej cyrkwi. Też je njedźiwajcy wysokeje staroby w ratařskim dźěle wupomhał; hdyž mocy wotběrachu, widźachmy Rynčec dźěda husto husy pasć. Zemrěty běše też zajimawy bjesadowař. Hač do poslednjoho časa wobkhowa zajim za „Katolski Posoł“ a „Serb. Nowiny“. 18. 12. położi jandźel smjerće swoju ruku na 20 dnjow staroho Rudolfa Pašku z Pančic, zo by joho přitowařšił syłam njewinowatych dźěćatkow. 19. 12. zemrě njenadźicy ćěsla Michał Bryl z Pančic, 53lětny, wo kotrymž nam też dźensniši „Posoł“ rozprawja. Wo njoho hłuboko žaruja staruška mać, mandźelska Hana, rodź. Šnajderec z Nowoho Městačka, 4 syrotki, 3 sotry, klóštr Marijina Hwězda, Kukowske „Kasino“, wohnjowa wobora a cyła klóštrska wokolina. Njech Bóh luby Knjez we swojej miłosći spožči měr a wotpočink w njebjeskim raju wšém tutym lubym zemrětym! Njech swjeća prěni krasny hodowny swjedźeń w zbóžnej wěčnosći!

Z Pančic. Wutoru nastupi šlachotny a jara wobluboWany wjesnjan, Michał Bryl, swój posledni zeński puć a namaka na wosadnym kěrchowje w Khrósćicach wěčny wotpočink po bědach žiwjeńskich. Dny dołho steješej statok a wjes w znamjenju wulkeje zrudoby nad nahłej smjerću luboho mandźelskoho, starosćiwoho nana, pilnoho a swědomitoho dźěłaćerja, kiž je dołhe lěta swoje ćěsliske rjemjesło w klóštrje Marijneje Hwězdy k powšitkownej spokojnosći swojich předstajenych wukonjał. Jenož dobry tydźeń je był ke khoromu łožu sputany, a hdyž so khorosć zhórši, přewjezechu joho do Worklečanskeje khorownje, hdźež je potom swoju nadobnu dušu, derje přihotowany na puć do wěčnosće, do rukow swojoho stworićela wróćił. Njeličomne črjódy sobužarowacych khwatachu hižo na póstwječorach do statoka, hdźež je zemrěty na wšě 52 lět nutř a won khodźił. A na pohrjebnym dnju přewodźeše joho wulka ličba žarowacych na wosadny kěrchow, na čole Kukowska „Katolska Bjesada“, kotruž je njebohićički nimale šěsć lět wobhladniwje nawjedował, a wohnjowa wobora Marijineje Hwězdy, kotrejž je lěta dołho přisłušał. Też Dźěłowa frona da jomu poslednju česć. Nad wotewrjenym rowom dźakowaše so knjez kapłan Horjeń na podłožku Zbóžnikowych słowow: „Štóž je mje před swětom wuznał, toho też wuznaju před mojim Wótcom“, zemrjetomu za wšě dźěła a dobroty, kiž je we swójbje, wsy, towarstwach a klóštrje wukonjał a wuzběhny joho přikładne křesćanske žiwjenjo. Towarstwje położištej drohotny wěnc na row luboho přećela a towarša. Zemrěty skutkowaše před lětami też w gmejnskim a šulskim wubjerku. We swojich młodych lětach bě wuwołany dźiwadźelnik a dla swojoho sprawnoho a žortniwoho wašnja wšudźe rad widźany. Po našej mysli je přezahe wot nas šoł. Tola Bóh wjeršny, kiž tak nadobnoho człowjeka je k sebi wzał, budźe jomu wěčny mytowař za wšo, štož je dobroho na swěće činił. Njech je to z tróštom za wšěch, kotřiž wo njoho hłuboko žaruja! Na swjatočnym pohrjebje wobdźělichu so też knježa duchowni: propst P. Romuald Domaška, farař Just z Wotrowa a wosady farař. Njech je lubomu krajanej serbska zemja lohka!

Serbow „Ćicha nóc“.

(Michał Nawka.)

Ćicha nóc, swjata nóc!
Po zemi wšitko spi,
W starej hródźi zacpětaj
Swjataj hišće njespitaj.
Boži syn Jězus so tam
Narodźi jimaj a nam.

Ćicha nóc, swjata nóc!
Cuza hródź je jim hódź,
Wonka spěwaju jandźeljo
Bohu česć najkrasnišo:
Pokoj wšěm człowjekam tu,
Kiž dobrej' wole su.

Ćicha nóc, swjata nóc!
Pastyrjo bliža so,
Dźěćatku so dźiwaja,
Z radosću je witaja.
Jězusko, požohnuj nas,
Njebjesa wotewř nam zas!

Tute słowa basnika je wyšši wučeŕ J. Słodeńk w Pančicach za měšany khór komponował; sekretariat Domowiny je jón dwuhłósnje rozmnožił, hdźež móža jón zajimcy za tuni pjenjez wotewzać. Komponista je k tomu přewod piščelow a dweju husli zhotowił. W tutym wobdźělanju budźe so spěw Božu nóc (w 12 hodź.) w Khrósćanskej farskej cyrkwi wot mjeńšoho žónskoho khóra spěwać, tohorunja prěni swjaty dźeń na dopołdnišich Božich służbach hodowne „Offertorium“ wot J. Słodeńka jako solo — spěwa knježna Marja Šeferec z Jaseńcy, znata z nazymskoho koncerta Domowiny — a B. Krawcowa hodowna kolebawka „Spěwajće dźens wjesele“ jako khór, wobaj z přewodom. Při tutej składnosći chcemy na to pokazać, zo naš serbski časnikař a husleŕ w Dobrošicach při porjeńšenju hodowneje liturgije w Božej nocy tu k 10. razej sobuskutkuje a tak mały jubilej woswjeći. Njech so wšitko stawa k česći nowonarodźenoho Zbóžnika!

Hódničkа.

Tajku zrudnu patoržicu njepřeżiwichu hišće ženje w serbskej wjescy Hórčinach. Cyły dźeń hižo paleše so łučwo na swěčnicy w ćmowej jswi, dokelž nimale hač do třěchi běchu sepje sněha nawěte. A k tomu howrješe tak sylny wichor, zo po zdaću lěs, kotryž wosamoćenu wjesku na hórcy wobdawaše, pobije, tak bubotaše a hrimotaše wokoło serbskich statokow.

Pola Błažikec a Marćinec, najwjetšeju burow we wsy, sedźeše bur ze swojej swójbu a čeledźu po starym, dobrym serbskim nałožku hromadźe w rjanej, wulkej burskej jstwi słuchajo na howrjenjo strašnoho wichora, kotryž sněhowe mjećele jenož tak mjetaše. Při tajkim wjedrje njepomysli nichtón, dźensa kaž hewak w Božej nocy do Jašin na nócnu Božu mšu hić. Dźensa dyrbjachu w Hórčinach Božu nóc doma swjećić.

Stara Marćinowa, poł slepa a hłucha staroby dla, sedźeše na kachlowej ławcy a modleše so. Hdyž wichor wosebje sylnje zakhadźeše, postany a hladaše přez wokno: „Tajkele hody! Wěrće, dźěći, to ma něšto rěkać!“ Z potajnym strachom posłuchachu bur, dźěći a čeledź na słowa staruški, přetož wěrjachu, zo, štož wona praji, so wěsće dopjelni. Bě dźěn też swětowu wójnu wěšćiła, potom wulki wichor, kotryž lěsy spowala a zapusći — česćachu ju jako wěšćeńku. Młody bur Marćin dźěše zastróženy do jstwicy, hdźež joho žona w njedźelničnym łožu ze zblědnjenym wobličom w ćichim měrje spaše. Hólčatko, kotrež njebě hišće wukřćene, dokelž njemóžachu je hubjenoho wjedra dla do wosadneje cyrkwje w Jašinach k swjatej křćeńcy dowjezć, spaše też měrnje při swojej maćeri. Ně, tuteju to njenastupa, štož wowka wěšćeše, tak móžeše so spokojić.

Krótko do połnocy wichor trochu popušći a njebjo so wujasni. Ale tu poča staruška znowa wot wokna k woknu běhać, njeměrna čampaše tam a sem wołajo: „Jězus, Marija, Józef — štóž dyrbi dźensa wonka być!“

Njeměr, kiž bě na burowcy widźomnje spóznać, přenjese so na wšitkich.

„Mi so zda, zo je něchtó wonka a dyrbi zahinyć we wichoru a zymje!“

„Maći, što dha zasy maš?“ ju měrujo bur praji.

„Zawěsće, hólče, widźu někoho wonka we wulkim sněžy brodźić, słyšu wo pomoc wołać — njesłyšiće dha ničo?“ znapřećiwi staruška a synywši so na kachlowu ławku modleše so dale. Za khwilku rjekny znowa: „Dźiće, mužojo, a hladajće, štó to je! Je swěcu w našich woknach widźał a chce k nam — ale sněh je tak wulki. Swjata Marija, ty sy dyrbjała w sněžy a wichoru wokoło błudźić a w khuduškej hródźi Jězus-dźěćatko porodźić! — — O, słyšu tak jasnje žałosćić, jako by něchtó wumrěć dyrbjał! Mužojo, dźiće a hladajće, štó to je, a přinjesće joho do našeje ćopłeje jstwy, zo njeby zahinył w sněžy a zymje! Ow, dźiće hnydom, dźiće!“

Bur zawoła čeladnych, kotřiž na ławkach ležo spachu — přetož w Božej nocy nichtón do łoža njeńdźe — a dźěše z nimi won. Lědma běchu ze wsy, widźachu z pazdźerńje, kotraž wot wsy trochu zdalena stoješe, někajku błuku swěcu. Najprjedy sebi myslachu, zo je to błudnička, ale hdyž bliže přińdźechu, widźachu tam Błažikec wotročka Barćika, kiž jim z latarńju kiwaše.

„Sam tu pomhać njemóžu“, praji mjelčo, „a wróćo běžeć też njechach, dokelž wbohej žónskej nochcych dać samej wumrěć . . . To je zrudnje přihladować!“

„Što dha je, Barćiko?“ prašeše so Marćin, „što dha je so stało?“

„Jako bě wichor trochu popušćił, myslach sebi, Božu nóc kemši hić, přetož hdyž z cyłeje wsy nichtón kemši njeńdźe, nimamy cyłe lěto žane zbožo. Hdyž tak nimo pazdźerńje dźěch, zasłyšach žałosćić a płakać. Najprjedy sebi myslach, zo je so mi jenož něšto zdało. Tuž khwilku stojo wostach a posłuchach. Tu zasłyšach zasy žałosćenjo a stonanjo. Nětko so zmužich, dokelž Božu nóc so ničo złoho njestanje, a zastupich do pazdźerńje. Tu wuhladach na słomje ležo žónsku z dźěćatkom, kotrež drje bě so hakle runje narodźiło. Nětko pak kedźbujće, zo je njewubudźiće, přetož měrnje spi, jeli zo njejstaj wobaj hižo zemrěłoj.“

Wšitcy zastupichu mjelčo do pazdźerńje a widźachu na słomje ležo młodu blědu žonu a pódla njeje do rubiškow zawalene małe dźěćatko. Młody bur pósła hnydom swojoho wotročka domoj po poslešća a płachtu. Mjez tym zhotowichu tamni ze žerdźow, na kotrychž so len suši, nosydła. Hdyž so wotročk wróći, położichu wbohu žonu, kotraž ze zymu wša dyrkotaše, do poslešćow a njesechu ju domoj. Dźěćko wza Barćik na rucy.

„Njejsym prajiła, njejsym prajiła?“ wołaše staruška, hdyž spodźiwnu ćežu do jstwy přinjesechu, „zo wonka něchtó khodźi a dyrbi we wichoru a sněžy zahinyć! Sym płakać a žałosćić słyšała hižo cyły čas. Ow, ty luby Božo, kajki je so to zasy hrěch stał!“

Powěsć wo tutym podawku roznjese so bórzy po cyłej wsy, a wšitcy přińdźechu k Marćinecom pohladać. Za cuzu khoru žonu stajichu do jstwy łožo, dźěćo pak połoži bur k swojej žonje do jstwicy prajo: „Tu wobradźi nam Bóh luby Knjez Bože dźěćo!“ A położištaj je do kolebki k jeju hólčkej, a spaše bórzy měrnje.

We jstwi pak leżeše młoda mać w smjertnym bědźenju. Barćik khwataše po knjeza. Ludźi pak, kotřiž wćipnje přihladowachu, pósła bur domoj jich prošo, zo bychu so za wbohu khoru modlili. Jenož bur Błažik, kotryž bě z wjesnjanostu, wosta, zo by z Marćinom wuradźował, što ma so stać. Přetož to bě należnosć cyłeje wsy. Bóh bě jim wboheju człowjekow přiwjedł, zo bychu dobrotu na nimaj činili. Cuza žona, kotruž z khwilemi zymica jara łóješe, rěčeše we womorje cuzu rěč, kotruž nichtón njeznaješe.

Na ranjo přińdźe Barćik z knjezom, kotryž móžeše khorej jenož hišće swjate wolijowanjo wudźělić. Wědomja wjacy njenaby, ale wudycha bórzy ćiše swoju dušu.

Štó bě ta cuza? Štó wuhna ju do nocy a wichora a njewjedra? Kajki njeskutk je so na njej stał? Je šła z hańby? Štó ma winu? Hdźe ma domiznu?

Nětko wotpočuje cuza na wosadnym pohrjebnišću w Jašinach. Wšitcy wjesnjenjo z Hórčin přewodźachu a pokhowachu ju kaž swoju, swjatočnje, dokelž mějachu to za swoju winowatosć, też cuzej poslednju česć a lubosć wopokazać. Nichtón njewosta při wotewrjenym rowje bjez sylzow, tak jara bě jim wboheje cuzeje žel.

Pola Marćinec pak leżeše khuda syrotka w kolebcy a młoda burowka bě jej z maćerju. Što bě wo to? Hač jene abo dwě — bě tola Bože dźěćatko! Wobej dźěśći dóstaštej hodowničku swjatu křćeńcu. Marćinec hólčk dósta mjeno Jurij, zo by był z wojowarjom přećiwo wšomu złomu, a holčka cuzeje pak, dokelž bě Božu nóc namakana a hodowničku křćena, mjeno Hódnička.

Bože dźěćo lubuje khudych.

Sotra Marhata ze křiža, dźowka kěžora Maximiliana II., běše wulka česćowarka Božoho dźěśća. W Božej nocy zanjese na čole swojich sobusotrow před w klóštrje klarissow w Madridźe stojacym žłobjatkom klečo „Gloria in excelsis Deo“ (Česć budź Bohu we wysokosćach). W jeje wočomaj błyšćachu so z přewulkej radosću sylzy, a jeje duša bě swjedźeńscy zastajena. Wza Jězusdźěćatko ze žłobja a kolebaše je na rukomaj a měnješe, zo woprawdźite Bože dźěćo dźerži a je kaž mać pěstoni. Praješe, zo je w Bethlehemskej hródźi jako służowna Našeje Lubeje Knjenje. Ženje njezaby k česći swjateje swójby jenu khudu swójbu nanajnadobnišo pohosćić a zdrasćić. Junu bě hižo, štož wobsedźeše, z lubosću k Božomu dźěśću na khudych rozdźělila. Nadobo přińdźe dźěćo w khuduškej drasće ke klóštrskim wrótkam a prošeše wo něšto, zo mohło so ćopłe zdrasćić. Marhata poklakny so před žłobjatkom a wusleče Jězusdźěćatko krasnu złoćanu sukničku a praješe: „Dowol mi, moje rjane Jězusdźěćatko, zo ći wozmu twoju drasćičku. Ty nochceš, zo twoji khudźi nazy a hubjeni khodźa, dokelž ćerpiš jich khudobu sobu. Wěm, zo sy spokojene, zo tutomu khudomu dźěśću twoju drasćičku dam.“

Nowy „Krajan“.

(Što so nam lubi a njelubi.)

Dołho je lětsa „Krajan“ na so čakać dał. Budyšski hermank bě dawno nimo a přecy hišće žadyn „Krajan“. A hdyž bě bratr „Předženak“ serbske wjeski hižo wšě překhodźił, zwaži sebi hakle přećel „Krajan“ — snadź zwurjadneje taktnosće — na swój znaty puć do Serbow. Ja běch dawno njedočakliwy a cyły mjerzaty a chcych so na „Krajana“ wutřasć; tola wšo bu zabyte, hdyž so mi „Krajan“ nětko tak rjany a dostojny předstaji. To mje woprawdźe přijomnje překwapi. Hnydom běch wujednany.

Sydomdźesaćlětny „Krajan“ přinoša nam cyły rjad wurjadnych nastawkow. W prěnim rjedźe drje směm mjenować domowědny přinošk wučerja M. Rječki wo spodźiwnych pomnikach w katolskich Serbach. Z wulkej lubosću je tu hromadźe znosył wšě tute spodźiwne kamjeńtne stołpy, nadrobnje je wopisał a skónčnje też podał wobšěrny wukład, čohodla je tu w Serbach mamy. Z tym pak tute thema hišće njebudźe z daloka wučerpane; dyrbjało so tu pilnje dale slědźić, zo by so na př. też zwěsćiło, kak je runje tutón typ, tutón korintiski stołp k nam přišoł, štó je jón stajał abo ćesał, wosebje też, štó je był tón rězbař w Kulowskej wosadźe. Ważne a zajimawe su na kóždy pad też wšě powěsće a „bajki“, kiž sebi lud wo tutych swjećatkach powěda, też te su zapisanja hódne. Najspodźiwniše na cyłej wěcy wšak je, zo su dotal wšitcy kaž njewidźacy nimo tutych pomnikow khodźili, kiž w tak bohatej ličbje našu domiznu debja, a zo je so hakle nětko něchtó namakał a je nam rjenje a přehladnje w „Krajanu“ podał, do kotrohož tajke wěcy zawěsće słušeja.

Wo „Krajanu“ sydomdźesatniku rozprawja zajimawje jn. Škoda, zo ničo njezhonimy, kak stare te „stare“ wobrazki w kalendariju su. Najskěrje budźa hišće starše hač sam „Krajan“, hewak drje by rozprawjeŕ něšto wo nich wědźał. Z woprawdźitej nutrnosću sym čitał wo wěžnym časniku, kiž je njedźiwajo wšeje česćownosće, kotruž wosadni k njomu mějachu, nimale stólětny na wumjeńk hić dyrbjał. Tu je staromu fararjej nětčiši knjez faraŕ woprawdźe hódny pomnik stajił. Tři wurjadne khłóšćeńki je do lětušoho „Krajana“ podał basnik-filozof Zaleški. Sym přeswědčeny, zo też wšědni ludźo prawy zmysł połnje zrozemja a zo budźa złote słowa Zaleškoho wospjet a wospjet čitać. „Pobych na Podkarpatskej Rusy“ je zajimawe pućowanjo, kajkež we swojej žiwosći a pisanosći hižo dołho w „Krajanu“ njemějachmy. A hišće bóle sy překwapjeny, hdyž zhoniš, štó je jón pisał! Kłonju so před Marhatu; štó by sebi myslił, zo mamy w Serbach tajke zmužite žónske! A kak derje wona wě wobkedźbować a zkrótka a jadriwje wopisować. Najrjeńši je wotdźěl wo małoruskim ludźe. Tajke pućowanjo sebi přejemy do kóždoho „Krajana“.

A hišće wjacy wšelakich rjanych nastawkow ma nowy „Krajan“; njemóžu je tu wšitke mjenować. Kupće sebi protyku a čitajće sami. Zabyć pak njecham na rjane wobrazy z Kulowskeje ponowjeneje cyrkwje, kiž su woprawdźe z pychu noweje protyki. Hewak pak je lětsa pomĕrnje mało wobrazow. Też žortna žiła „Krajanowa“ je někak zaprahnyła. Też hódanćka a druhe krótke zabawki w „Krajanu“ podarmo pytamy.

A što so nam njelubi? Kalendarijum; wosebje te zestarjene měsačne wobrazki, kiž cyłu našu protyku wohidźa. Z tymi je wulki čas, haj najwyšši čas do čropjeńca! Wobhladajće sebi prošu raz bliže na př. wobraz za měsac februar. Tajkale wboha keklija! A to je měsac, hdyž so započina swjaty póst! „Krajan“ swjeći lětsa žadny sydomdźesaćlětny jubilej; njebě to rjany jubilejny dar: nowe, dostojne serbske wobrazy do kalendarija? Škoda! Tuž pak wěsće k lětu. Na financielnym prašenju so tale wěc njesmě rozrazyć, a byrnjež so dyrbjała wosebita zběrka zarjadować. Tele wohidne wobrazy pak njech su byłe lětsa posledni raz w „Krajanu“. Też prawa strona w kalendariju mohła być tróšku bohatša. Na kóždy pad tam słušeja burske kaznje a rady za ratarja; mohło so tola wšitko w mjeńšich pismikach čišćeć. Potajkim bóle ludowy raz by tutón dźěl protyki trjebał. Rjenje by wězo było, hdyž by so wosebje też w druhim dźělu trochu bóle na burske wjesne stawizny dźiwało, zo by sebi naš lud to swoje wědźał lěpje ważić. Tola to chce być jenož tajki pokiw za redaktora. Hišće słowčko za nakładnistwo; wěmy, zo so z „Krajana“ ničo njewuwikuje, skěrje nawopak. Tola njeby so woprawdźe hodźało, zo by so něšto wjacy wobrazow z domizny abo serbskoho žiwjenja přinjesło? Na př. tajki nastawk, kaž tón wo „spodźiwnych pomnikach“, by sebi tola zawěsće zasłužił wjacy wobrazow, hač dwaj (tamne su stare). Tajki klišej so přecy zasy hodźi wužić. A hdy měł „Krajan“ wuńć? Zawěsće nic wjacy tak pozdźe, to ma jenož sam tu škodu. Nazymski hermank dyrbjał być posledni termin.

Wulki dźak wšěm, kiž su woporniwje do „Krajana“ pisali a wosebje pak našomu redaktorej, zo je nam w nowym „Krajanu“ telko wurjadnje dobroho wobradźił. A budźe-li redaktor k lětu „Krajan“ měsac prjedy započeć, budźe zawěsće hišće rjeńši. Přetož wěmy, zo naš redaktor hišće wjacy móže. jhk.

Cyrkwinski přehlad.

Vatikanske město. Kaž w poslednim čisle pisachmy, je **bamž lohko na wić skhorjeł.** Jena francózska nowina je nětko wozjewiła, zo Swjaty Wótc njemóže přichodnje wjacy swoje wšědne dźěła dospołnje wukonjeć. Je tola dotal zwučeny był hač do nocy 11 hodźin abo hišće dlěje dźěłać. Dale chce pječa po krutej poručnosći třoch lěkarjow jenož najwažniše audijency wotměwać dać. Hač je powěsć francózskeje nowiny prawa, njewěmy, dokelž druhe nowiny pisaja, zo je skhorjenjo Swjatoho Wótca jenož lohke było. Za nas wšak wostanje winowatosć, do našeje modlitwy za Cyrkej też bamža sobu wobzamknyć.

Kaž „O. R.“ pisa, je Pius XI. generalnu radu zjednoćeństwow katolskich muži Italskeje přijał. We swojej naréči praji bamž, zo wšak mnozy ludźo ze stawiznow njejsu ničo nawuknyli. Jeli to bychu, da bychu swoje žiwjenjo hinak zarjadowali. To płaći wosebje wo ludźoch, kotřiž wysoku politiku činja. Hižo w Swjatym Pismje stoji, zo so we swětowych stawiznach husto podawki na samsne abo podobne wašnjo stawaja. Wěsće je bamž chcył z tym prajić, zo mnozy swoju wědu wo stawiznach tak njenałožeja, kaž bychu to dyrbjeli, hewak bychu dyrbjeli wědźeć, zo **wojowanja přećiwo nabožinje** a wosebje katolskej Cyrkwi ludam **ženje zbožo njepřinjesu.**

Wuheŕskaj ministraj měještaj ważne rozrěčowanjo z kardinalom statnym sekretarom Pacellijom wo wšelakich prašenjach, kotrež nastupaja **přezjedne skutkowanjo stata a Cyrkwje we Wuheŕskej.** Tola njejedna so tu hišće wo přihoty za konkordat.

W zańdźenym juniju běše swjate oficium dwoje knihe měšnika Jurja Hubera ze Świcy na index zakazanych knihi stajił. Kaž bamžowska nowina pisa, je tutón **měšnik přiznał, zo ma wopaki** a je so rozsudej cyrkwinskeje wyšnosće podćisnył.

Swjaty Wótc je 10000 Złotych za pólskich bjezdźětnych darił. Pjenjezy je nunciatura we Waršawje wupłaćiła.

Jako dopomnjeńku na **swětowu wustajeńcu katolskoho nowinaŕstwa** je jedyn italski wumjełc **plaketu wudźěłał,** kotraž budźe so z mjedźe bić a so hody wuda. Na jenym boku budźe wobraz Pia XI. a na druhim kŕiž a pod nim katolske nowiny, kotrychž mjena budźeja jasnje spóznać. Wěsće budźe to připóznaćo za dźěło tutych nowin.

W přichodnym februaru wotměje so we hłownym měsće Filipinow **eucharistiski kongres.** Tute kupy su pomjenowane po španiskim kralu Filipje. Španiscy namórnicy

běchu mjenujcy 1521 tute kupy namakali. Kónc zańdźenoho lětstotka pak buchu Filipiny amerikanske, słušachu Zjednoćenym Statam. Tute wědźa, zo je njebychu we wójnje derje zakitać mohłe a su tohodla Filipinam samostatnosć přilubiłe, tola nimaja z tutej jara hišće nuzne. **Manila** ma 300000 wobydleri. Hdyž bórzy po namakanju kupow katolscy misijonarojo do kraja přińdźechu, mějachu jara ćežke dźěło. Islam bě mjenujcy hižo do kraja začahnył. **Dźensa pak je 90 % wobydlerstwa Filipinow katolske.** Tuž widźimy, zo tu Islam a druhe wuznaća wjele přiwisowarjow nimaja (Mohamedanow je tu poł milijóna). Jenož w nutŕkownych horach bydla hišće pohani. W času, hdyž so eucharistiski kongres wotměje, je na Filipinach ćopło, tola też nic přejara, wokoło 25 stopnjow. Swjaty Wótc poręči ke kongresej přez nowy vatikanski radijowy rozsyłak.

Němska. Kaž Wrótsławski evangelski časopis wozjewi, je generalny pólny maršal Mackensen na jenym swjedźenju we Wrótsławje prajił, zo **młodźina, kotraž je bjez nabožiny wukubłana,** ženje njebudże to dokonjeć móc, štož su naši wojacy we poslednjej wójnje dokonjeli.

Jedyn profesor Erlangskeje university, stary nazhonity lěkař, dźěše kónc poslednjoho semestra na wotpočink. We swojej rozžohnowanskej rěči namołwješe wón přitomnych lěkarjow a studentow lěkařstwa, zo bychu sebi stajnje wědomi byli, zo ma **nabožina wulku ważnosć za strowotu ćěła.** To je wón we swojim dołhim skutkowanju jasnje spóznał. Tutu wěrnosć dyrbi też lěkař přidać, kotryž sam ničo njewěri. W khorownjach w Bajeńskej, ale też w Francózskej a Jendźelskej je też widźał, z kajkim žohnowanjom su **cyrkwinske miłosćiwe sotry jako wothladařki khorych.** A wosebje we wójnje je to husto mohł wobdźiwać, kak zamóžeja tute sotry khorym, kotrež nimaja wjele wuhladow na wustrowjenjo abo kotŕiž jara ćerpja, hišće tróšt poskićeć a jeli trjeba samo zmužitosć k wumrěću.

Wustawy katolskoho Caritas-zwjazka njemějachu hač dotal za swojich přistajenych ze strony stata žane předpisma, mjez tym zo dyrbjachu so druhe khorownje, syrotownje, domy za bědnych atd. po wěstych předpismach złožować, kotrež nastupachu płaćenjo přistajenych a domjacych pomocnicow atd. Nětko su też Caritas-wustawy tajke **předpisma** dóstałe, kotrež pak so złožuja po wosebitosćach tutych wustawow. Wone njemóžeja dźěn na př. swojim służownym tajke mzdy płaćić kaž zjawne khorownje atd. dokelž maja we swojich wustawach jara wjele ludźi, kotŕiž jim za wothladanjo atd. też ničo płaćić njemožeja. Tohodla so nowe předpisma też hišće z płaćenjom přistajenych njezaběraja, ale rjaduja jenož dźěłanski čas, čas spanja a wočerstwjenja a dowola.

Awstriska. W měsće Pöchlarnje skóncowachu tamnišoho fararja a joho sotru, kotraž bě z hospozu. Hač dotal njeje hišće wěste, štó je mordařstwo skućił, tola zajachu tamnišoho měšćanostu a jenoho překupca.

Kardinal Innitzer měješe audijencu pola Swjatoho Wótca. W jeju rozmołwje pokaza bamž, zo je derje wobhonjeny wo politiskim wuwiću Awstriskeje. Z bamžowych słowow klinčeše drje **wulka starosć** wo přichod Europy a cyłoho swěta, tola njebě Swjaty Wótc też bjez nadźije, zo móže tola hišće raz zasy lěpje być. Wosebje je skedźbnosć ze strony politikarjow trěbna, zo bychu spóznali, kajki **strach ze strony bolšewikow** hrozy, a zo bychu přecy z prawymi srědkami přećiwo zaničacomu dźěłu bolšewikow zapřimnyli. Tola nic jenož wjednicy ludow, **lud sam dyrbi skedźbny być** a raznje přećiwo komunismej wustupować.

Wot 3. hač do 5. dec. wotmě so we Winje zjězd, kotryž so z prašenjemi zaběraše, kotrež swójbu nastupaja. Kardinal Innitzer měješe ważny přednošk, w kotrymž pokaza, zo ma Awstriska, kotraž so wosebje křesćanska mjenuje, dźensa najmjenje porodow. Wšě druhe ludy maja wjacy hač wona, a hižo tam wjacy ludźi wuměra hač so narodźi. Kardinal raznje namołwješe, zo bychu mandźelscy jenož njeprajili, zo su katolscy, ale žadaše też, zo bychu **woprawdźe katolske mandźelske žiwjenjo wjedli.** Wězo pokaza też na pomocy, kotrež mohł stat swójbam, wosebje wjeledźětnym popřeć a kak mohł zwjazanja mandźelstwow spěchować.

Italska. Biskopja jeneje italskeje provincy su pastyŕski list wo swjatosći sakramenta mandźelstwa wudali. We nim wołaja wěriwych, kotŕiž na hrěšnych pućach khodźa a płódnosći ze **„złóstniskimi" srědkami** zadźěwaja, zo bychu so na tutym puću zawrócili, zo so njeby na nich hroženjo Swjatoho Pisma dopjelniło, kotrež praji, zo tute hrěchi ludy njezbožowne činja. Jenička wina pak, zo su ličby porodow stajnje mjeńše, je **zła wola** we človjeku.

W Italskej wobstoji „Skutk Khrystusowoho Kralestwa". Tutón chce wěriwych k tomu woćahnyć, zo so z wjetšim dorozemjenjom na Božich służbach wobdźěleja. Hižo pjeć lět dołho wudawa tutón zwjazk zešiwki z **„Božej mšu za wšěch".** Su to samsne texty Božich mšow, kaž je „Posoł" prjedy też wudawaše, hdyž hišće misale njemějachmy. W Misalu rjenje zwjazanym pak maš też wjele Božich mšow za wšědne dny, a hnydom wšo hromadźe.

Je znate, zo Italska ze swojimi narodnymi mjenšinami přecy najlěpje njewobkhadźa. Před krótkim přinjesechu jendźelske nowiny powěsć, zo je 70000 Słowincow wokoło Triesta z katolskeje cyrkwje wustupiło a so prawosławnej přizamkło, dokelž je pječa Swjaty Stoł na Musolinijowe namołwjenjo Triestskoho biskopa wotwołał a tam druhoho postajił. Nowiny pisachu, zo je biskop přejara prawa Słowincow zakitował a njeje chcył dowolić, zo so jich rěč při Božich służbach wjacy njewužiwa. K tomu pak so wozjewja, zo njejsu biskopa Fogara z tuteje winy přesadźili, ale dokelž je sebi to sam přał a dokelž dósta arcybiskopske město. Też so słowinska rěč w pjećich wosadnych cyrkwjach w Triesće po zrěčenjach mjez Vatikanom a italskim knježeŕstwom dale wužiwa. Wězo je też powěsć wo přestupje tamneje wulkeje ličby Słowincow „nowinařska kačka", kotraž so wot 10 lět sem husćišo we wšelakich nowinach woćišći.

Zjednoćene Staty. Katolikojo w San Francisko su měšćanskej komisiji za wumjelstwo plany za **60 metrow wysoku postawu swjatoho Franciska přepodali,** kotraž ma so na jenej hórcy blizko města postajić; budże cyła z worcla.

Jedyn amerikanski časopis pokaza, kak su so **nahlady wo bamžowstwje** w Americy w poslednim lětstotku přeměniłe. Lětsa je najwyšši bamžowski zastojnik Ameriku wopytał a joho su wšudźe z česćownosću witali, też druhowěriwi a politikarjo. Kak wjele hinak běše to tola srjedź zańdźenoho lětstotka. Tehdom dyrbješe so za Jurja Washingtona, kotryž je Zjednoćenym Statam swobodu wubědźił a běše potom prěni president w Americy, pomnik natwarić. Bamž Pius IX. pósła za pomnik wulki marmorowy kamjeń z próstwu, zo by so do pomnika sobu zatwaril. Na kamjenisku pak stejachu wudypane słowa: Rom Americy. To pak wjele ludźi tak rozhori, zo sebi wot pomnikowoho wubjerka žadachu, zo by so kamjeń, kotryž pokhadźeše ze staroho romskoho pohanskoho templa, wróćo pósłał. Dokelž pak so hnydom to njesta, zběžachu so ludźo, rozbichu pismo a wlečechu kamjenisko k brjohej Potomaca, zo bychu je do wody storčili. A to wšo jenož z hidy a předsudkow přećiwo bamžowstwu. Tuž móžeš woprawdźe prajić, zo je so měnjenjo Amerikanow wo bamžowstwje k lěpšomu přeměniło. Wězo móžemy tu přistajić, zo wšak bychu komunisća wěsće přećiwo zastupjerjej bamža wšo móžne činili abo spytali, jeli bychu móhli. Ale zo wědźachu, što bychu sebi z tajkim něčim naparali, to dźěn je runje zasy dobry dopokaz, zo je zjawne měnjenjo wo katolskej cyrkwi so wo wjele polěpšiło.

Stara wumyslena baja.

Tu a tam přećiwnicy katolskeje cyrkwje staru wumyslenu baju wo tak mjenowanej „bamžowcy Johanje“ wospjet wohrěwaja za tych, kotřiž lěpje njewědźa. Ženje njeje bamžowki Johany było! Powěsće wo někajkej bamžowcy su stajnje podhladne, dokelž su žony wot cyrkwinscy hamtskeje mocy zdawna sem a přecy wuzamknjene. To je so do ludowoho přeswědčenja hłuboko zakorjeniło. A nětko samo někajka žónska na bamžowskim trónje! Tamna bamžowka Johana je so pječa w lěće 855, po smjerći bamža Leona IV., wuzwoliła! Dwě lěće a sydom měsacow je na stole swj. Pětra sedźała! K prěnjomu razej so tuta „stawizna“ w Metzynskej swětowej krónicy z lěta 1250 naspomni, potajkim 400 lět (!) po tutym „wobkrućenju“! Wot 14.—16. stoleta so tuta bajka tu a tam wěrješe. Stawizniscy dopokazane je, zo je bamž Leo IV. 17. julija 855 zemrěł, a Benedikt III. hižo 7. oktobra samsnoho lěta jenu bamžowsku lisćinu za Stary Corvey wustajił. Runje tak je dopokazane, zo na jenym pjenjezu wobrazaj bamža Benedikta III. a kejžora Lothara I. hrom dźe stojitej. Lothar zemrě pak 17. septembra 855. Tuž je nadosć wobkrućene, zo po smjerći Leona IV. bórzy Benedikt III. bamžowski trón nastupi. Njeje tu potajkim městna za bamžowku „Johanu“. Bajku wo bamžowcy Johanje je nadrobnje wučenc Blondel (1647) wotpokazał, runjetak pozdźišo Döllinger a Ranka. Potajkim z bamžowku Johanu ničo njeje!

Porjedźeńka. W nastawku „Wulkotne počesćowanjo našoho krajana fratera Rainera“ w čisle 51 „K. P.“ je so zmylk stał. Stoji tam, zo je so swjedźeń w klóštrje Marijnej Hwězdźe wotměł. To wězo njeje móžno, dokelž dźěn je frater Rainer w Essenu. Zmylk je ćišćernja zawinowała a nic dopisowař! R.

Należnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1936.

Kk.: 754. z Budyšina: Madlena Mjechelic: 755. ze Słoneje Boršće: Jan Kětan; 756. z Bóšic: Jurij Rachela; 757. z Łazka: Madl. Bjedrichowa; 758. ze Sernjan: Herman Rota; 759. z Pěskec: Mikławš Lipič; 760. z Dobrošic: Jurij Šołta; 761. 762. z Haslowa: Pawoł Zopa, Hana Leńšowa; 763. z Nowoho Łuzća: Jan Kindermann; 764. z Pozdec: Pawoł Bulank; 765.—767. z Baćonja: Mikławš Smoła, Jurij Kral, Jakub Pjech; 768. z Koslowa: Jurij Kubica; 769. z Budyšina: Hana Weclawec.

Sobustawy na lěto 1935.

Čo. 1050.: J. N. z B.; čo. 1051.: M. N. ze S.

Časniki wuporjedźuju

doprědka Wam prajo, što płaći!

Za kóždy časnik rukuju!

Po wulke časniki

do domu póscelu a wróćo přinjesu — ničo njewobličo.

časnikař Kokš

Sukelnska dróha 20 abo w Njeswačidle.

Pórclin a škleńčanu nadobu

Křiže, krjepjeńcki atd.
ramy — wobrazy
špihele — marmor

Dary k wšěm składnosćam
ze znateje škleńčernje

Wilhelm

Serbska dróha 16

Dresdner Bank

Wobsedźi 166,5 milijónow hriwnow swojoho kapitala

DB

Wuwjedźemy wšě bankowske należnosće pod přihódnymi wuměnjenjemi, mjez druhim:
Přijimanjo pjenjez k zadanjenju.
Nalutowanske knihe němskoho ratarja pola nas dóstanjeće.
Kontokorentowy a šekowy wobkhad.
Wupožčujemy na hódnostne při burzy wobkhadne papjery.
Hódnostne papjery wobstaramy a derje skhowamy.
Wupłaćujemy kupony, dividendy a wulosowane hódnostne papjery.
Přenajamy kašćiki we worclowej komorje, před wohenjom a padušstwom škitanej.

Dresdner Bank
Filiale Bautzen
Kejžorska dróha, rózk Žitnych wikow. — Tel. 2356 a 2357

Štož serbska žona k drasće trjeba,
też za dźowku a synka, muža —
je na wubjerku pola

Schaafa
w Budyšinje, Bohata dróha 20.

Weidlichec kožuchařnju w Halštrowje

serbske žony a muže hižo lětdźesatki derje znaja.
We wšěch družinach namakaće tu:

hotowe wobšića a wobsadki, podšića a kornarje.

Wulki wuběrk — małe płaćizny — najlěpše twory!

Lubij pyta zwónka do pódlanskoho zastojnstwa. Bydlenjo je na farje. Zamołwjenja njech so hnydom zapodaja na **Kath. Pfarramt Löbau i. Sa.**

Müllerec *konditařnja*

W Budyšinje, na póstowym naměsće.

dobre jenož poskića. W rjanej jich kofejowni pěknje so ći posedźi.

Štož trjebače na železowych připrawach a gratach do domu, do dwora, do zahrody, na pastwišća atd., namakače pola nas we wulkim wuběrku!

Smykače Sanki

Ważne prašenjo:

Maće dobre kachle

za zymniši čas? Wšak wěsće, zo ma je na wubjerku we wšěch družinach

železowy dwór

w Budyšinje **Jan Miessner** Žitne wiki „Złota hwězda".

„Neukircher" žitny

z paleńje F. A. Günther w Neukirchnje

dóstanješ pola firmy **Ernst Glien** Žitne wiki rózk Rózoweje hasy

— kiž sama jón předawa —

Im neuen Jahre bei uns spare!

Dresdner Handelsbank

akc. tow. / wotnožka w Budyšinje

na Dźiwadłowej hasy 8, rózk Šulskeje hasy / Žitne wiki.

Přijimańje:

W Barće, Zemicach-Tumicach, Huscy, Hodźiju, Budestecach, Bukecach, Rakecach, Wjazońcy, Delnim a Horn. Kumwałdźe, Wopakej, Pančicach (klóštrje Marijnej Hwězdźe), Wósporku, Wjelećinje, Kulowje.

Wšě nowe

ručne dźěła

namakaš přecy prawje a za mało pjenjez we wotrjadnym wobkhodźe

Güntherec

Rózk Serbskeje a Žitneje dróhi.

Kupuju

złoto **slěbro**

E. Mersiovski, Póstowe naměstno

Posledni zbytk čornoho banta

22 a 24 cm šěroki

1 metr 1,70 a 1,90

1 metr 1,40 a 1,60 (jeli 12½ m kupiš)

1 metr 1,20 a 1,40 (jeli 25 m kupiš)

Bjezporočny dobry bant!

Fritzsche

Dresden-A 21

Schlüterstraße 42

Gardiny we wulkim wubjerku dobre a płaćizny hódne

Kurt Erler, Budyšin, Žitne wiki 28

Kofej

wulke buny

500 gr. . . hr. **2.80**

přecy čerstwy paleny

Jurij Nyča

Bohata dróha 8

Konjace nožicy

česaki za nožicy

toči swědomiće

J. Hampel

Kotołska hasa 11

Kolesace

mantle . . hižo za **1,25**

hadźicy . . hižo za **0,65**

wobswětlenja, we wulkim wuběrku, 6 volt., kompl. hižo za **4,75**

Wšě druhe přisłušace wěcy!

Thomasec bratřa

w Budyšinje, Kamjeńtna dr. 16.

Wróćiwši so wot rowa mojoho lubowanoho mandźelskoho, našoho starosćiwoho nana, syna, bratra, swaka a wuja

česliskoho mištra

Michała Bryla,

kiž je po krótkej, čežkej khorosći 19. decembra nimale 53 lět stary we Worklečanskej khorowni, derje přihotowany na pnć do wěčnosće, zemrěł, wuprajamy wšitkim, kotřiž su joho tak bohaće na pustych wječorach wopytowali a k rowu přewodźeli, wosebje pak nošerjam, klóštrej za wjezenjo, „Kat. Bjesadźe", wohnjowej woborje, dźěłowej fronće, sotram a knjezam duchownym

wutrobny dźak a horce „Zapłać Bóh tón Knjez"!

W Pančicach, Wotrowje a Wudworju,
na dnju pohrjeba, 22. hodownika 1936.

W mjenje zrudźenych zawostajenych

Hana zwud. Brylowa.

Njenadźicy a tola derje přihotowanoho wotwoła Bóh luby Knjez swěrnoho sobustawa a wjacylětnoho předsydu našoho towarstwa,

knjeza

Michała Bryla

z Pančic

w 53. lěće žiwjeńskim do wěčneje domizny. Njebohčički běše nam stajnje z wjesołym a swěrnym towaršom a je naše towarstwo z wulkej, njesebičnej lubosću a swědomitosću wodźił. Přiwołamy jomu do wěčnosće wutrobne: „Zapłać Či Bóh luby Knjez! Njeskónčnje bohaty Bóh sam budź Twoje myto. Nihdy Tebje njezabudźemy!"

W Kukowje a Khrósćicach, 22. hodownika 1936.

Katolske Kasino w Kukowje.

Jurij Šajba, městopředsyda. Kapłan Horjeń, prezes.

KATOLSKI POSOŁ

Ludowy

časopis

Wudawany wot towařstwa swj. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Redaktor: can. cap. Jurij Hejduška

Štyriasedmdźesaty lětnik

W Budyšinje
Ćišć Donnerhakec knihićišćerńje (mějićel: Towařstwo swj. Cyrilla a Methoda)
1936

Dosłowo

Hdyž je lětnik časopisa z wudaćom poslednjoho čisła dokónčeny, zhladuje drje kóždy redaktor wróćo na dokonjane dźěło, praša a pruhuje sebje samoho, kak je swój nadawk dopjelnił; dawa sebi samomu zamołwjenjo. Štož je słabe a njedokonjane było, to sebi wotmysli, w přichodźe porjedźić. Štož je dobre było, poradźene, nad tym so wjeseli.

Wosebite wjeselo pak začuwa redaktor zawěsće, hdyž móže sebi prajić, zo je we swojim dźěle dobre zrozemjenjo a sylnu podpjeru namakał ze strony tych, kotřiž wědźa pjero wjesć. Tajke wjeselo začuwa wosebje hłuboko redaktor „Katolskoho Posoła“, kiž je tola jara pokazany na pilnu pomoc dobrowólnych sobudźěłaćerjow.

Za wšu tutu podpjeru, kotruž je redaktor při wudawanju „Kat. Posoła“ nazhonił, wupraja wón wšitkim sobudźěłaćerjam a sobupomocnikam nutrny dźak a wutrobne: Zapłać Bóh.

Dźakuju so w prěnim rjedźe kk. duchownym, kotřiž su zwjetša po rjedźe zawodne nastawki nabožnoho wobsaha pisali; dale njesprócniwomu a pilnomu sobudźěłaćerjej, kotryž je wobšěrny a přecy zajimawy přehlad z cyrkwinskoho žiwjenja do jednotliwych čisłow „Posoła“ podawał, a wšitkim druhim dopisowarjam, njech su nastawki podawali, powědańčka za „Posoł“ spisali abo připrawjeli, powěsće z cyrkwinskoho a wosadnoho žiwjenja přinošowali. Wosebje wuzběhnyć chcu pilnu sobudźěłaćerku z prostoho luda, kotraž je mnohe rjane powědańčka za „Posoł“ wustojnje wobdźěłała; wona khowa so pod znamješkom: ma.

Dale z dźakom spominam też na našich wubjerkownikow a roznošowarjow „Posoła“.

Dźakuju so też wšitkim našim swěrnym sobudźěłaćerjam w towarstwowej pokładni, we wobkhodźe a ekspediciji, wot wjednika hač do běharnika; dale našomu ćišćerskomu a stajerskomu personalej za wšě swěrne sobudźěło.

Skónčnje wuprajam sprawny dźak sobustawam předsydstwa towarstwa swj. Cyrilla a Methoda, kotřiž su so měli w mnohich posedźenjach z należnosćemi našoho „Posoła“ zaběrać a su wjele časa a prócy za njón nałožili.

Nowe lěto tu je. „Katolski Posoł“ zastupi do nowoho lětnika. Njech wšitcy joho přećeljo, sobudźěłaćerjo a čitarjo jomu swěru dźerža, haj njech jich ličba hišće so přispori. — K tomu „daj Bóh zróst“.

W Budyšinje, 31. decembra 1936.

Redaktor „Katolskoho Posoła“.

Wobsah:

Strona

Zawodne nastawki a nabožne rozpominanja.

Budź khwaleny Jězus Khrystus 1
Japoštolstwo modlenja 6, 36, 69, 109, 141, 179, 213, 245, 285, 317, 349, 389
Mandźelskaj, podstajtaj swoju swójbu słódkej wutrobje Jězusowej! 9
Bóžski Zbóžniko, swjatosćej swojich měšnikow (sobota za měšnikow) 17
Khrystus a človjek 25
Mać kroči ze swojim dźěsćom do templa 33
Nowy čas 41
Kotrež pak do dobreje zemje . . . 49
Wjacy lubosće k Bohu 57
Wěrju wěčne žiwjenjo 65, 73 (pastyrski list)
Modlitwa za našich padnjenych 75
Ani zymny ani ćopły 81
Wo wšědnym khlěbje, khlěbje słowa Božoho, khlěbje njebjeskim 89
Nazareth 97
Porta aurea 105
Jutrownička — křižerjo 113
Jutrowna swěca 114
Jutrowny čas 121
Zo bychu wšitcy zjedna byli 129 (Kongres zjednoćenja narańšich cyrkwjow)
Budź kralowna nam witana 137
Přikład nana a maćerje, najhódniši katechismus je, a špihel najrjeńši we domje 145, 153
K njedźeli khorych. — Swjatki 1936 161
Swjatki a swjata křćeńca 169
Přińdź, swjaty Ducho, rozswěć nas! 171
Wuznawamy . . . 177
Wo dźakowanju po swjatym woprawjenju 186
Po pućach swj. Bena 193
Posoljo wěrnosće! 201
Lubosć Khrystusa 203
Pytaj pokoj a hoń za nim 209
Swjata Hilžbjeta, kralowna počinka lubosće k bližšomu 217
Zdalujće so falšnych profětow! 225
Pjerachstwo 241
Farizej a cłownik — něhdy a dźensa 249
Čitaj Swjate Pismo (Psalm 103) 251
Swjata Marija bu přiwzata do njebjes 257
Samaritanske zmyslenjo 265
Skutkuj sobu na Božej mši 273
„Strowa sy Marija“ 274
Křesćanska wučba 281
Ja budu z tobu 289
Njedaj so zamylić 297
Kłóska 305
Dźakuj so! 306
Twoja smilnosć, o Božo, je bjez měry! 313
Mało pak je wuzwolenych! 321
Starši, starajće so wo strowosć dźěći! 329
Durje, kóždomu wotewrjene (Ke kermuši) 332
Wěrju do jenoho Boha 337

Strona

Biskopske słowo ke skutkej zymskeje pomocy 338
Křesćano, budź wjesoły! 340
„Je swjata a spomožna mysl, za wotemrětych so modlić“ 345
Khude duše su dźakowne 347
Prědowanjo — słowo Boże 353
Wo čisću 361
Zawisć 362
Khodźće hódnje, Bohu so spodobajcy! 369
Adventna pěseń, adventne rozpominanjo 377
Swjaty Jan křćenik 385
Bjezhrěšnoho podjeća swj. Marije 386
Swjaty Franciskus přihotuje nam wjeselo do hód a po hodźoch 393, 401
Bože dźěćo za wotrosćenych 410

Narodno-kulturne nastawki a rozprawy. Powšitkowne wopisowanja a dopisy.

Maćica Serbska ma hodownu zhromadźiznu 2
Sobustawy našoho towarstwa, w běhu lěta 1935 na prawdu Božu wotwołani 6
Baćońske spěwne towarstwo zasy woživiło 12
Wo našich dźěćoch a našim samsnym dźěćatstwu 29
Bjarnat Krawc — 75 lět 43
Założeński swjedźeń spěwnoho wotrjada Baćońskeje wosady 51
Swjedźeń k počesćenju Bjarnata Krawca 52
Złoty mandźelski jubilej w Cyžec swójbje w Kukowje 58
Powołanske wuběhowanjo 59
Katolski Serbo! Znaješ swoje winowatosće? 63
Pasijónska hra w Khrósćicach 75, 83
Arcyměšnik Žur — 60 lět 116
Hłowna zhromadźizna Maćicy Serbskeje 123
Swjedźenjej w Ralbicach a Róžeńće 124
Luby Pětrje! (Za nowe misale) 131
Radwořske towarstwo młodźencow woswjeći swój 25lětny jubilej 172
K 25lětnomu jubilejej towarstwa młodźenc. w Radworju (24. 5. 36) 173
Katolscy Serbja hołduja Božomu Ćělej 194
Z piksu w rucy 196
Wójnske časy we Łužicy 207, 235
Serbja wopytuja nabožne městna 220
P. Romuald Domaška — 40 lět měšnik 221
Swjatočna primica w Khrósćicach 223
W Litoměricach a w Oseku 28. a 29. junija 1936 222
40lětny měšniski jubilej wjeledostojnoho knjeza P. Romualda Domaški 226
Hłowna zhromadźizna towarstwa ss. Cyrilla a Methoda we Wotrowje 19. 7. 1936 234

Strona

Dodawk k rozprawje wo hłownej zhromadźiznje 243
Zwjazk łužisko-serbsk. studentstwa 250
Knjez farař Mikławš Just — 25 lět měšnik 259
Wotrowska wosada ze swojim fararjom jubilej swjeći 266
Hdyž naši studowacy so skhadźuja 267
Lětuši wulět Khrósćičanskich žónskich 268
Nazymska zhromadźizna Maćicy Serbskeje 7. 10. 1936 323
Tole čitaj! 341
Kantor Jurij Šołta — 50 lět 371
Nazymski koncert „Domowiny“ 380
25lětny jubilej bratra Rainera 388, 403
Nowy Krajan 413 (Što so nam lubi a njelubi)

Powědańčka. Wšelčizny.

Syrotka (pokročowanjo) 3, 11, 19, 27, 35, 43
Zapis knihow našoho knihiskłada 7, 63, 135, 239
Wšelčizny 15, 93, 134, 191
Čitaj naše dobre, rjane serbske knihe a spisy! 19
Najrjeńši dóńt 51, 60
Serbska cyganka 75, 84, 91, 99, 106, 114
Wobkhodny porjad 90
Nitka dobroćiwosće ćehnje sylnišo jako powjaz mocy 107
Korbik z kwětkami 122, 131, 139, 147, 154, 162
Hdyž Donscy kozakojo spěwaja 125
Swjatkowna jězba do Albendorfa na worclowym koniku 1935 147
Tak Bóh khosta 157, 171, 178, 187, 196, 203, 211, 218, 227, 236
Swjedźeń knihićišćerjow 4. 7. 36 188
„Tunkanjo“ knihićišćerjow 197
Wotrowski móst 211
Dźěći, čitajće! 235 (Ja bur chcu być)
Bur a smjerć 236
Nadobne wjećenjo 242, 251
Za naš luby Posoł (dopis) 258
Bóh widźomnje khłosta 259, 267
Posoł powěda, kak so junu dźe pola ludźi 260
Wón móžeše wjacy 271
Posoł powěda wo swojich čitarjach 275
Narodniny a mjeniny we swójbje 275
Kruwař 275
Kašć sluba w Nowym Zakonju 276
Tako, młody misijonar Indianow 282, 291, 299, 307
Zrudźace powěsće wo Španiskej 290, 299 (Wěšćenjo španiskoho statnika z lěta 1850 wo bolšewismje)
K česći kralowny najswjećišoho różowca 310
Njewšědny wikowař 315, 323, 331
Legenda wo nastaću swj. różowca 315
Radwořska cyrkej je kralownje swjatoho różowca poswjećena 315

Strona

Na šlezskich hnadownych městnach — wosebje Marija na snězy 316, 324, 331, 339
Bamž a joho mać 335
Dopjelnjenjo pokleća 339
Křćeńca krewje 346
Judašowy slěbornik 354, 363
Drjewjana spowědź 371
Bjez škita swj. Marije a jandźela pěstona 379
Maći, njesměš sem hladać 394
Přiroda wokrasnja eucharistiskoho Khrystusa 395
Hódnička 411
Bože dźěćo lubuje khudych 412

Basnje.

Serbskej šwalči k 50. narodninam 102
Do šule 117
Nowoměšnikej přeje joho mótka 167
Božoho Ćěła 1936 185
Wjeledostojny knjez administrator Romuald 40 lět duchowny 222
Knjezej jubilarej P. Romualdej (K wopomnjeću joho 40lětnoho měšnistwa) 229
K primicy P. Dominika 231
„Słónčny spěw“ swjatoho Franciska z Assisi 233
Wobknjež jazyk 251
Do-njebjes-wzaća swjateje Marije 263
Knjezej fararjej Justej 266
Kwasne hrónčko 295
(Nawoženja je wudowc z dźěśćom)
Nichtó njedóńdźe ke mni, khiba Wótc, kiž mje pósła, joh' sćehnje 318
Spěwajće tom' Knjezej Kralej 341
Kwasne hrónčko 343
(Mótka kmótře zbožo přeje)
Wšěch khudych dušow w Serbach 347
K dokonjanomu ponowjenju cyrkwje Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje 357
Hodowna ječdla (J. Ćišinski) 399
Serbow „Ćicha nóc“ 411

Z cyrkwinskoho žiwjenja w domiznje a cyłym swěće. Wopisowanja.

Z cyrkwinskich stawiznow serbskich katolskich wosadow 19, 26, 36, 44, 55, 59, 67, 76, 83, 91, 99, 116, 126, 155, 163, 178
Jara ważna namakanka 44
Kak so mać Boža w Abesynskej česći 54
Krawni swědcy ze Sandoměrja 67
Cyrkej je třěbna 92
Nadobne dny w Njebjelčicach 99
Wamboržiska cyrkej je na baziliku powyšena 125
„Birgen Santa Maria“ 140
Krasna kapałka w Janskich kupjelach 162
Katolska młodźina! 172
Bazilika swj. Pawoła w Romje 204
Katolska cyrkej a wědomosć 211, 228
Cyrkej Našeje Lubeje Knjenje w Budyšinje bu ponowjena 355
Za tydźeń je misijónska njedźela! 381
„Mam hišće druhe wowcy, kotrež njejsu z tuteje wowčeńje . . .“ 387
Kak afrikanski kral w kraju Ruanda Khrystej Kralej so wuznawa 387
Kak sudźi njekatolik wo bamžu Piu XI. 403

Stajne rubriki:

Z Łužicy a Serbow — Cyrkwinske powěsće — Cyrkwinski přehlad — Należnosće našoho towarstwa — Dopisy — Wićne płaćizny — Wšelčizny — Towarstwowy powěstnik — Nawěštki